

Olje- og energidepartementet

Særskilt vedlegg til Prop. 1 S (2020–2021) Energi- og vassdragsforvaltning

Meddelte vassdragskonsesjoner

Tillatelser meddelt i 2019

Særskilt vedlegg til Prop. 1 S (2020–2021) Energi- og vassdragsforvaltning

Meddelte vassdragskonsesjoner

Tillatelser meddelt i 2019

Innholdsfortegnelse

1.	Helgeland Kraft AS. Tillatelse til planendring ved utbygging av Vassenden kraftverk i Leirfjord kommune i Nordland. Kongelig resolusjon 11. januar 2019. Jf. kgl.res. 7.11.2014.	5
2.	Jørpeland Kraft AS. Retting av manøvreringsreglementet for reguleringen av Dalavatn i Jørpelandsvassdraget i Strand kommune. Olje- og energidepartementets samtykke 21. januar 2019. Jf. kgl.res. 30.1.1981, kgl.res. 15.12.2006, kgl.res. 10.10.2010.	14
3.	Haugaland Kraft AS. Overdragelse av aksjer i Sunnhordland Kraftlag AS fra Fitjar Kraftlag SA til Haugaland Kraft AS. Søknad om aksjeervervskonsesjon og nødvendige tillatelser etter vannfallkonsesjonsloven. Olje- og energidepartementets samtykke 21. januar 2019.	19
4.	SmiSto Kraft AS. Retting av feil i manøvreringsreglementet for regulering av magasiner tilknyttet Smibelg og Storåvatn kraftverker. Olje- og energidepartementets samtykke 22. januar 2019. Jf. kgl.res. 2.3.2012, kgl.res. 27.3.2015, kgl.res. 27.4.2018.	22
5.	Bane Nor. Søknad om midlertidig driftstillatelse for reguleringene i Flåmsvassdraget. Olje- og energidepartementets samtykke 28. januar 2019.	25
6.	Notodden Energi Kraft AS – Svelgfoss kraftverk. Konsesjon for videre overdragelse av tidligere konsedert vannfall. Kongelig resolusjon 1. februar 2019. Jf. kgl.res. 18.10.1991, kgl.res. 13.9. 2013.	26
7.	Sira-Kvina Kraftselskap DA. Søknad om tillatelse til ombygging av eksisterende overføring av Eivindsvatn til Nesjen i Kvinesdal kommune. Kongelig resolusjon 1. februar 2019. Jf. kgl.res. 5.7.1963.	29
8.	Eidsiva Vannkraft AS. Hjemmelsoverføring av fallrettigheter i Moelven i Ringsaker kommune. Olje- og energidepartementets samtykke 1. februar 2019. Jf. kgl.res. 11.4.1947.	49
9.	Nord-Salten Kraft AS. Tillatelse til endring av minstevannføringslipp fra Forsanvatn kraftverk i Steigen kommune. Olje- og energidepartementets samtykke 5. februar 2019. Jf. kgl.res. 26.6.2009.	51
10.	BKK Produksjon AS. Tillatelse til å overføre øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk og bygging av to småkraftverk i Voss kommune, Hordaland. Kongelig resolusjon 1. mars 2019. Jf. kgl.res. 4.3.1966, kronprinsreg.res. 14.11.1969, kgl.res. 25.9.1970, kgl.res. 18.1.1980, kronprinsreg.res. 21.12.1990, kgl.res. 17.7.1992, kgl.res. 23.10.2009.	55
11.	BKK Produksjon AS. Tillatelse til overføringer i bekker i Vaksdal kommune til Evanger kraftverk i Voss kommune. Kongelig resolusjon 1. mars 2019. Jf. kgl.res. 4.3.1966, kgl.res. 23.10.2009.	147
12.	Repvåg Kraftlag SA. Fornyelse av reguleringskonsesjon for Repvåg kraftverk i kommunene Nordkapp, Porsanger og Måsøy. Kongelig resolusjon 22. mars 2019. Jf. kgl.res. 8.12.1950.	244
13.	Dalane Kraft AS. Tillatelse til planendring for bygging av Dvergfossen kraftverk. Kongelig resolusjon 26. april 2019. Jf. kgl.res. 8.3.2013.	338
14.	Godfarfoss Kraft AS. Tillatelse til planendring for bygging av Godfarfoss kraftverk i Hol og Nore og Uvdal kommuner. Kongelig resolusjon 26. april 2019. Jf. kgl.res. 6.2.2015.	344
15.	Hålogaland Kraft Produksjon AS. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven. Olje- og energidepartementets samtykke 20. mai 2019. Jf. kgl.res. 6.3.1953, kgl.res. 22.12.1989.	366
16.	Pasvik Kraft AS. Endring av manøvreringsreglementet for regulering av Kongsfjordvassdraget i Berlevåg og Tana kommuner i Finnmark. Olje- og energidepartementets samtykke 14. juni 2019. Jf. kgl.res. 4.3.1994.	369
17.	Jølstra Kraft DA. Søknad om konsesjon for overdragelse av konsederte fallrettigheter. Kongelig resolusjon 14. juni 2019. Jf. kgl.res. 28.2.2014, kgl.res. 21.6.2017.	377
18.	Suldal Elverk KF og Haugaland Kraft AS. Søknad om overføring av konsesjon etter vassdragsreguleringsloven. Olje- og energidepartementets samtykke 18. juni 2019. Jf. kgl.res. 19.1.2001. .	381
19.	Fardal Energi AS. Tillatelse til bygging av Fardalen kraftverk i Årdal kommune. Kongelig resolusjon 21. juni 2019.	383
20.	Hafslund E-CO AS og Eidsiva Energi AS. Konsolidering mellom Hafslund E-CO og Eidsiva Energi – konsesjoner og samtykker etter vannfallrettighetsloven. Olje- og energidepartementets samtykke 1. juli 2019.	462

21.	Okken Kraft AS. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Olje- og energidepartementets samtykke 22. august 2019. Jf. kgl.res. 7.12.1984.	468
22.	Tussa Energi AS. Endring av manøvreringsreglement for Litlevatn og Mosvatn i Ulstein og Hareid kommuner. Kongelig resolusjon 23. august 2019. Jf. kgl.res. 18.5.1939, kgl.res. 28.6.1946, kgl.res. 11.12.1998.	470
23.	Sogn og Fjordane fylkeskommune og kommunene i Sogn og Fjordane. Søknad om aksjeervervskonsesjon. Olje- og energidepartementets samtykke 2. september 2019.	494
24.	Aurland Energiverk AS. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Olje- og energidepartementets samtykke 3. september 2019.	496
25.	Stein Erik Hagen og nærstående. Søknad om konsesjon etter vannfallrettighetsloven. Olje- og energidepartementets samtykke 3. september 2019.	498
26.	Ymber AS. Omorganisering. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett. Olje- og energidepartementets samtykke 6. september 2019. Jf. kgl.res. 27.4.1951, kgl.res. 1.11.1957.	499
27.	Andøy Energi AS. Revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Bleksvatn i Storelva i Andøy kommune. Kongelig resolusjon 20. september 2019. Jf. kgl.res. 31.3.1949, kgl.res. 14.11.1952, kgl.res. 18.6.1998.	502
28.	Drangedal Everk KF. Revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringer i Suvdøla i Nissedal og Drangedal kommuner. Kongelig resolusjon 20. september 2019. Jf. kpr.reg.res. 18.1.1957, kgl.res. 18.8.1961, kgl.res. 1.2.1963, kgl.res. 27.11.1970.	538
29.	Sunnhordland Kraftlag AS. Tillatelse til overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk i Kvinnherad kommune. Kongelig resolusjon 20. september 2019. Jf. kgl.res. 29.6.2011.	581
30.	Troms fylkeskommune. Overdragelse av aksjer i Troms Kraft AS og Troms Holding AS. Søknad om aksjeervervskonsesjon og fortsatt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven. Olje- og energidepartementets samtykke 23. september 2019.	631
31.	Nord-Salten Kraft AS. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i henhold til vannfallrettighetsloven § 3, annet ledd. Olje- og energidepartementets samtykke 26. september 2019.	634
32.	Glommens og Laagens Brukseierforening. Konsesjon for overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen i Åmot, Trysil, Elverum, Våler og Åsnes kommuner. Kongelig resolusjon 27. september 2019. Jf. kgl.res. 14.9.1928, kgl.res. 11.6.1976, kgl.res. 21.5.1999.	637
33.	BKK AS. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd mv. i forbindelse med fusjon med Sunnfjord Energi Holding AS. Olje- og energidepartementets samtykke 7. oktober 2019. Jf. kgl.res. 6.10.1917, kgl.res. 30.5.1952, kgl.res. 6.3.1953, kgl.res. 12.12.1958, kgl.res. 22.11.1963, kgl.res. 22.1.1988, kgl.res. 18.7.1997, kgl.res. 7.5.2004, kgl.res. 28.2.2014, kgl.res. 21.6.2017, kgl.res. 14.6.2019.	761
34.	Østfold Energi AS. Søknad om fortsatt unntak fra konsesjonsbehandling og statlig forkjøpsrett samt aksjeervervskonsesjon. Olje- og energidepartementets samtykke 9. oktober 2019.	764
35.	Notodden Energi Kraft AS. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt. Olje- og energidepartementets samtykke 29. november 2019. Jf. kgl.res. 13.9.2013, kgl.res. 1.2.2019.	766
36.	Ballangen Utvikling Holding AS. Konsesjon for erverv av aksjer i Ballangen Energi AS. Olje- og energidepartementets samtykke 11. desember 2019. Jf. kgl.res. 19.2.1993.	769
37.	Østfold Energi AS. Søknad om konsesjon og bekreftelser iht. vannfallrettighetsloven som følge av fylkes- og kommunesammenslåinger. Olje- og energidepartementets samtykke 16. desember 2019.	771

1. Helgeland Kraft AS

(Tillatelse til planendring ved utbygging av Vassenden kraftverk i Leirfjord kommune i Nordland)

Kongelig resolusjon 11. januar 2019.

I. Innledning

Helgelandskraft AS (nå Helgeland Kraft AS) ble ved kgl.res. 7. november 2014 meddelt konsesjon til bygging av Vassenden kraftverk i Leirfjord kommune. I konsesjonen er det forutsatt at tunnelmassene skal deponeres på dypt vann i Hansfinnvatnet. Ifølge Helgeland Kraft AS (HK) er den konsesjonsgitte sjødeponiløsningen teknisk krevende, og konsesjonæren har derfor i stedet søkt om å la tunnelmassene ligge i permanent deponi på land.

NVE tilrår at det gis tillatelse til den omsøkte planendringen.

II. NVEs innstilling

NVE har den 12. oktober 2018 avgitt følgende innstilling om konsesjon til søknaden om planendring:

"Helgeland Kraft AS har søkt om en planendring for Vassenden kraftverk. Tiltakshaver anser den konsesjonsgitte sjødeponiløsningen som krevende, og det søkes derfor isteden om å la tunnelmassene ligge i permanent deponi på land.

Etter en helhetsvurdering av planendringssøknaden og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved planendringen er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE anbefaler at Helgeland Kraft AS gis tillatelse til permanent massedeponi på land ved Hansfinnvatn i tråd med omsøkt planla tunnelmassene ligge i permanent deponi på land.

Bakgrunn

Helgeland Kraft AS (HK) fikk konsesjon ved kongelig resolusjon den 7.11.2014 til bygging av Vassenden kraftverk. Det konsesjonsgitte utbyggingsalternativet forutsatte blant annet deponering av tunnelmasser på dypt vann i Hansfinnvatn. NVE godkjente detaljplan for anlegget den 22.2.2017, og denne ble senere stadfestet av Olje- og energidepartementet (OED) den 19.10.2017 etter klagebehandling. Grunnet tekniske utfordringer knyttet til dypvannsdeponi ble det senere istedenfor søkt om tillatelse til deponering på grunt vann. Denne søknaden ble godkjent av Fylkesmannen i Nordland (FMNO) med vilkår.

Vilkårene fra FMNO innebærer blant annet at det skal måles turbiditet og pH i Hansfinnvatn. Dersom målingene viser for høye verdier skal deponering stanses i løpet av 5 minutter, inntil avvik er normalisert. HK oppfatter vilkårene som svært strenge og som utfordrende å gjennomføre. Oppfølging av vilkårene vil kreve at 4–5 målesensorer skal være påkoblet nett, noe som er vanskelig, spesielt på vinterstid når det er is på Hansfinnvatn. Måleutstyr er dyrt og har lang leveringstid. Feil på utstyr er sannsynlig og utskifting av komponenter kan fort medføre millionkostnader, sett i sammenheng med stans i anleggsarbeid.

For å kunne opprettholde kontinuerlig anleggsdrift og nødvendig fremdrift søkte HK den 10.9.2017 om tillatelse å etablere et utvidet areal for midlertidig lagring av masser på land (utenfor resipient). HK begrunnet behovet for areal med strenge vilkår fra FMNO. Midlertidig lagring av masser på land ga utbygger mulighet til senere å deponere massene i Hansfinnvatn når det ikke var is på vannet. Deponering ville også foregå over kortere tidsrom og vil være enklere å kontrollere. Håndtering av instrumenter for måling av turbiditet og pH vil være mindre komplisert

dersom deponering skjer under isfrie forhold. NVE godkjente søknad om endret arealbruk den 17.10.2017 (NVE 201504018-53) under følgende forutsetninger:

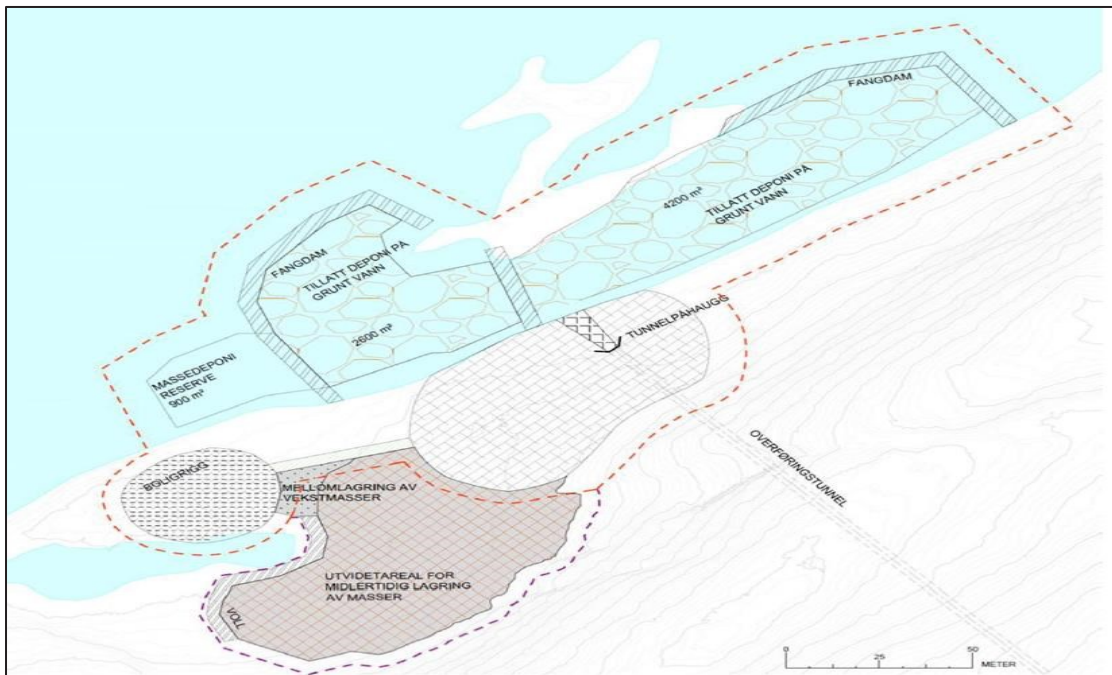
- En unngår inngrep i strandsonen
- Begrenser arealbruken til et minimum
- Før det utvidete arealet tas i bruk skal bruken konkretiseres/begrunnes
- Utvidet arealbruk er midlertidig
- Vekstmasser skaves av, rankes opp og legges tilbake ved avslutning av anlegget

Det ble også stilt krav om etablering av tiltak som tippvoller og duk som bidrar til å redusere avrenning fra deponiet.

Søknaden

NVE mottok en søknad fra Helgeland Kraft AS den 8.1.2018, der det søkes om «*endring av vilkår i konsesjon om deponering i Hansfinnvatn, og samtidig gjøre det midlertidige arealet for lagring av tunnelmasser på land permanent*». Søknaden er utarbeidet av Sweco Norge AS, som også har vurdert tiltakets konsekvenser for fagtemaene naturmangfold, landskap/friluftsliv og reindrift.

HK begrunner søknaden om permanent landdeponi med at det totale arealinngrepet ved slik løsning vil bli mindre. Med landdeponi vil det ikke lenger være behov for å deponere masser i Hansfinnvatn, og resipienten vil slik sett bli spart for utslipp. Det permanente landdeponiet vil omfatte samme areal som i dag er godkjent for midlertid mellomlagring av tunnelmasser (ca. 5000 m³ og 27 000 m³). Nye områder vil ikke bli berørt av den omsøkte løsningen. Kart over dagens situasjon og omsøkt situasjon fremgår av figurene under. Detaljerte kart og skisser av utvidet arealer finnes i søknaden.

Figur 1. Konsesjonsgitt utbyggingsløsning med permanent sjødeponi. Areal for midlertidig mellomlagring av masser på land er avmerket med mørkegrått felt.

Figur 2. Omsøkt planendring, permanent massedeponi på land avmerket med mørkegrått felt.

Det aktuelle arealet ligger et naturlig søkk i terrenget, mellom Hansfinnvatn og fjellet øst for Hansfinnvatn (se Figur 3). Søkket drenerer mot et lite fjelljern.

Høring og distriktsbehandling

NVE sendte planendringssøknaden på høring til kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen, Naturvernforbundet, Røssåga/Toven reinbeitedistrikt og andre parter som hadde innspill til den opprinnelige søknaden. Saken ble også kunngjort på NVEs nettsider. Høringsfristen ble satt til 21.9.2018, men Nordland fylkeskommune fikk senere utsatt frist til 28.9.2018. Denne ble etter hvert forlenget til 2.10.2018.

Nordland fylkeskommune behandlet saken i Fylkesrådets møte den 2.10.2018. Det ble fattet følgende vedtak:

- «1. Fylkesrådet i Nordland anbefaler Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) å innvilge endringssøknaden for Vassenden kraftverk i Leirfjord kommune. Dersom søknaden innvilges ber fylkesrådet NVE påse at avbøtende tiltak for tilpassing til landskapet iverksettes.
2. Fylkesrådet viser til tiltakshavers aktsomhets og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonsentrasjoner må vi underrettes umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.»

I saksfremstillingen for Fylkesrådet ble det gjort følgende vurderinger:

«Fylkesråden ser at en permanent lagring av masser på land kan gi noe større negative konsekvenser for landskap og friluftsliv i området. Endringen vil imidlertid gjøre at man unngår deponering av masser i Hansfinnvatn, noe som er positivt for vannkvaliteten og fisken i vannet. Dersom endringen gjennomføres vil områdets naturpreg og kvalitet som friluftslivsområde svekkes noe frem til gjengroing får deponiet til å fremstå som en del av landskapet. Fylkesråden forutsetter derfor at foreslåtte avbøtende tiltak følges opp slik at deponiet gir minst mulig visuell effekt. Dersom avbøtende tiltak gjennomføres, vurderes endringen samlet sett å gi små

negative konsekvenser. Fylkesråden påpeker også at tiltakshaver har en aktsomhets og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.»

NVE har ikke mottatt andre høringsuttalelser.

NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget

NVE mener tidligere konsekvensutredning, sammen med supplerende opplysninger og fagvurderinger for omsøkt planendring, samt innkommen høringsuttalelse fra Nordland fylkeskommune, utgjør et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne ta stilling til planendringssøknaden.

NVEs vurdering av planendringssøknaden

I søknaden oppgir HK at det søkes om «*endring av vilkår i konsesjon om deponering i Hansfinnvatn, og samtidig gjøre det midlertidige arealet for lagring av tunnelmasser på land permanent*». NVE kan ikke se at det er tale om noen *endring i konsesjonsvilkårene*, ettersom deponiløsninger mv. ikke er omtalt i *vilkårene* gitt i kongelig resolusjon den 7.11.2014. NVE oppfatter søknaden fra HK som en planendringssøknad, der det søkes om justeringer av det konsesjonsgitte utbyggingsalternativet.

I det følgende vil NVE vurdere ulike forhold knyttet til planendringssøknaden.

Naturmangfold

Akvatisk miljø

Med permanent massedeponi på land vil det ikke lenger være behov for deponering av masser i Hansfinnvatn. Resipienten vil ikke belastes, og forholdene for stedege fiskebestander av røye og ørret vil ikke påvirkes negativt. Etter HKs syn vil planendringen medføre positive konsekvenser for fisk, ferskvannsorganismer og det akvatiske miljøet i Hansfinnvatn. NVE deler søkers betraktninger rundt dette fagtemaet. Etter vår vurdering vil planendringen medføre positive konsekvenser for det akvatiske miljøet i Hansfinnvatn sammenliknet med den konsesjonsgitte løsningen med sjødeponi.

Terrestrisk miljø

Arealet for massedeponi på land ligger i et naturlig søkk i terrenget, mellom Hansfinnvatn og «fjellet» øst for Hansfinnvatn. Søkket drenerer mot et lite fjelltjern. Jord og torv fra området er lagret og skal legges tilbake etter at massedeponiet er etablert og ferdig formet. Det at deponiet gjøres permanent vil likevel medføre et permanent arealbeslag av blant annet myr/våtmark og annen fjellvegetasjon.

For å redusere avrenning til tjernet er det anlagt en voll av sprengstein rundt dagens areal for mellomlagring av masser. I vollen er det lagt inn en siltduk for å hindre/reducere partikkelspredning fra steinmassene. Det ble i utgangspunktet tatt sikte på å beholde voll og siltduk frem til sommeren 2018 og barmarksesongen, eventuelt lenger. På denne måten ville partikkelspredning hindres/reduceres under snøsmeltingen. Vegetasjonsbeltet rundt fjelltjernet nedstrøms planlagt permanent deponi skal ikke fjernes, og vil slik sett bidra til å redusere eventuell partikkelspredning som ikke fanges i voll/siltduk.

Etter HKs vurdering vil deponiet, etter anleggsfasen, anses som et mindre inngrep og vil ikke ha noen forstyrrende effekt på fugl eller pattedyr som har tilhold. Samlet sett mener HK at planendringen vil medføre *ubetydelig til liten negativ* konsekvens for det terrestriske miljøet sammenliknet med den konsesjonsgitte løsningen med sjødeponi. NVE deler i det vesentligste HKs vurderinger rundt dette fagtemaet. Etter vårt syn vil gjennomføring av foreslåtte avbøtende tiltak bidra til å redusere de negative virkningene for terrestrisk miljø i tilstrekkelig grad. Disse tiltakene vil NVE kunne sikre blir gjennomført ved vanlig oppfølging i anleggsperioden.

Forholdet til naturmangfoldloven

Det har ikke kommet nye opplysninger om naturmangfoldet i saken. Søknaden har vært på høring hos lokale og regionale myndigheter uten at det har kommet opp nye momenter i saken. Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt frem i planene, høringsuttalelse samt NVEs egne erfaringer. Etter NVEs vurdering er planendringen tilstrekkelig opplyst til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at kunnskapsgrunnlaget er godt nok utredet, jf. naturmangfoldloven § 8. Etter vårt syn vil planendringene ikke være i konflikt med naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Landskap og friluftsliv

Landskapskartleggingen av Nordland viser at området ved Hansfinnvatn ligger i landskapsområde *Middagsfjellet*, registrert som landskapstype *kupert lavfjellandskap*. Landskapstypen omfatter kupert lavfjellandskap i skoggrensa. Landskapstypen har lite eller ingen tekniske inngrep og fremstår med et gjennomgående sterkt naturpreg.

Området rundt Hansfinnvatn er en del av et stort turområde uten tilrettelegging. I den fylkeskommunale friluftslivskartleggingen er området registrert som et *viktig friluftsområde* og beskrives slik: «*Stort og variert turområde, med fiske, turgåing, bærplukking, jakt osv. Mye brukt område, som også fungerer som nærturområde for Bardal. Innfallsport til området også fra Hemnes og Neverlidalen, som er mest brukt*».

Ifølge søker vil deponiet bli noe høyt, om lag 10 meter på det høyeste, men omkringliggende terreng gjør at det vil ligge skjult og dermed være lite synlig i et større landskapsrom. Ved anleggsslutt skal deponiet arronderes for å passe inn i terrenget. Det skal dekkes til med stedege vekstmasser og eventuelle jordoverskuddsmasser fra andre anleggsdeler dersom slike er tilgjengelig. Tilførsel av stedege vekstmasser vil gjøre deponiet mindre iøynefallende, men revegeteringen vil likevel ta noe tid. For personer som ferdes i nærområdet vil tiltaket være synlig etter endt anleggsperiode og i flere år fremover.

Nordland fylkeskommune mener at permanent lagring av masser på land kan gi noe større negative konsekvenser for landskap og friluftsliv i området sammenliknet med den konsesjonsgitte løsningen. Landdeponiet vil føre til at områdets naturpreg og kvalitet som friluftsområde svekkes noe, frem til gjengroing får deponiet til å fremstå som en del av landskapet. Fylkeskommunen forutsetter derfor at foreslåtte avbøtende tiltak følges opp slik at deponiet gir minst mulig visuell effekt. Dersom avbøtende tiltak gjennomføres, vurderer fylkeskommunen at deponiet samlet sett vil gi små negative konsekvenser.

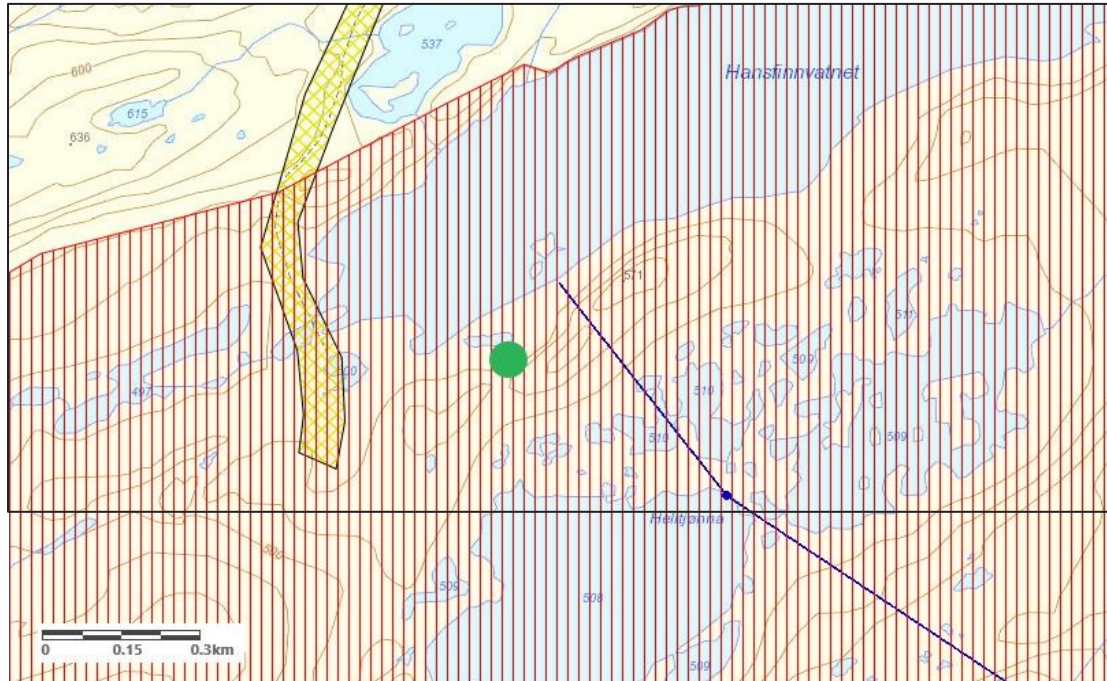
NVE deler HKs og Nordland fylkeskommunes vurderinger. Deponiet vil ligge relativt godt skjult i terrenget og være lite synlig i et større landskapsrom. Den visuelle virkningen av deponiet vil være størst under og like etter anleggsperioden, men vil avta etter hvert gjennom tilrettelegging for revegetering. En god landskapstilpasning av deponiet samt gjennomføring av foreslåtte avbøtende tiltak vil etter NVEs syn redusere negative virkninger for landskap og opplevelsen av området i tilstrekkelig grad.

Kulturminner

Etter det fylkeskommunen kjenner til er tiltaket ikke i konflikt med verneverdige kulturminner. Potensialet for funn av hittil ukjente kulturminner vurderes også som lavt, og fylkeskommunen ser derfor ikke noe behov for befarings av området. Det påpekes samtidig at alle kulturminner ikke er registrert. Fylkeskommunen viser derfor til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonsentrasjoner må fylkeskommunen underrettes umiddelbart. Fylkeskommunen forutsetter at NVE bringer nevnte pålegg videre. NVE viser til at det ligger inne vilkår for konsesjonen, og som følgelig konsesjonær må følge.

Reindrift

Tiltaksområdet for Vassenden kraftverk ligger innenfor Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Kart fra reindrifftsforvaltningen (Figur 4) viser at det omsøkte landdeponiet ligger innenfor sommerbeite II (lavereliggende sommerland). Det går en flyttlei vest for Hansfinnvatn, men denne blir ikke berørt av tiltaket. Tiltaket vil heller ikke berøre andre særverdiområder.

Figur 4. Kart fra reindrifftsforvaltningen. Gult felt viser flyttlei. Omsøkt landdeponi avmerket med grønn sirkel. Rødskravert området representerer sesongbeite (lavereliggende sommerbeite).

Søker mener den omsøkte planendringen vil ha ubetydelig konsekvens for reindrift. NVE deler søkers vurdering av dette fagtemaet. Det omsøkte deponiet vil verken stenge eller påvirke eksisterende flyttleier, eller berøre viktige beiteområder. Vi registrerer at verken Røssåga/Toven reinbeitedistrikt eller Fylkesmannens landbruks- og reindrifftsavdeling har uttalt seg om saken. NVE tolker dette dithen at det omsøkte deponiet anses som lite konfliktfylt for reindrifftsinteresser.

NVEs konklusjon

NVE mener at den omsøkte planendringen ikke vil medføre vesentlige endrede virkninger for allmenne og private interesser utover det som allerede er konsesjonsgitt.

Etter en helhetsvurdering av planendringssøknaden og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved planendringen er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser, slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE anbefaler at Helgeland Kraft AS gis tillatelse til permanent massedeponi på land ved Hansfinnvatn i tråd med omsøkt plan.

Vi anbefaler at tillatelsen gis på følgende vilkår:

- Utforming av deponi og plan for revegetering inngås som del av NVEs detaljplan-godkjenning, og senere tilsyn i anleggsfasen.

III. Olje- og energidepartementets bemerkninger

1. BAKGRUNN

HK fikk konsesjon ved kgl.res. 7.11.2014 til bygging av Vassenden kraftverk. Det konsesjonsgitte utbyggingsalternativet forutsatte deponering av tunnelmasser på dypt vann i Hansfinnvatn.

Ved vedtak av 22.02.2017 godkjente NVE detaljplan for utbyggingen, som ble stadfestet etter klagebehandling av Olje- og energidepartementet 19.10.17.

Grunnet tekniske utfordringer ved dypvannsdeponiet søkte HK Fylkesmannen i Nordland (FM) om utslippstillatelse til deponering av masse på grunt vann i Hansfinnvatn. Søknaden ble godkjent av FM med vilkår.

HK søkte den 10.9.2017 om tillatelse for å etablere et areal for midlertidig lagring av masser på land (utenfor resipient). HK begrunnet den nye søknaden med svært strenge utslippskrav i utslippstillatelsen fra FM for deponering på grunt vann i Hansfinnvatnet. NVE godkjente søknaden om midlertidig lagring av masse på land den 17.10.2017 under følgende forutsetninger:

- Unngår inngrep i strandsonen
- Begrenser arealbruken til et minimum
- Før det utvidede arealet tas i bruk skal bruken konkretiseres/begrunnes
- Utvidet arealbruk er midlertidig
- Vekstmasser skaves av, rankes opp og legges tilbake ved avslutning av anlegget

Det ble også stilt krav om etablering av tiltak som tippvoller og duk som bidrar til å redusere avrenning fra deponiet.

2. OM PLANENDRINGEN

HK søkte den 8.1.2018 om «endring av vilkår i konsesjon om deponering i Hansfinnvatn, og samtidig gjøre det midlertidige arealet for lagring av tunnelmasser på land permanent». Søknaden er utarbeidet av Sweco Norge AS, som også har vurdert tiltakets konsekvenser for fagtemaene naturmangfold, landskap/friluftsliv og reindrift.

HK begrunner søknaden om permanent landdeponi med at det totale arealinngrepet ved slik løsning vil bli mindre. Med landdeponi vil det ikke lenger være behov for å deponere masser i Hansfinnvatn, og resipienten vil slik sett bli spart for utslipp. Det permanente landdeponiet vil omfatte samme areal som i dag er godkjent for midlertid mellomlagring av tunnelmasser (ca. 32 000 m³). Nye områder vil ikke bli berørt av den omsøkte løsningen. Skisser over dagens situasjon og omsøkt situasjon fremgår av innstillingen.

NVE anbefaler i innstillingen av 12. oktober 2018 at HK gis tillatelse til permanent massedeponi på land ved Hansfinnvatnet i samsvar med søknaden.

Departementet vil presisere at forutsetningen i den kgl.res. om deponering av tunnelmasser på dypt vann i Hansfinnvatn ikke er tatt inn i selve konsesjonsvilkårene. Etter departementets vurdering innebærer søknaden en planendring av det konsesjonsgitte utbyggingsalternativet.

3. VURDERINGSGRUNNLAG

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis til planendringen etter vassdragslovgivningen, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvelsen ved saksbehandlingen etter vassdragslovgivningen. Det innebærer at miljøkonsekvensene ved planendringen må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der de samfunnsøkonomiske fordelene ved tiltaket avveies mot ulempene, herunder forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 8 og prinsippene i samme lov §§ 9-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

I tråd med naturmangfoldloven (nml.) § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget, bygger departementets vurdering og tilråding på følgende:

- Kgl.res. av 7. november 2014
- Søknaden av 8. januar 2018
- NVEs innstilling av 12. oktober 2018 med høringsuttalelse
- HKs epost av 20. november 2018 m/bilag

NVE har foretatt høring av planendringssøknaden. Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst til at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING

Samfunnsmessige fordeler

Alternativet med deponering på grunt vann i Hansfinnvatnet, med krav fra FM om overvåking av vannkvalitet i byggefasen med tilhørende risiko for stans i anleggsarbeidet, er av tiltakshaver anslått å koste 3 til 6 mill. kroner (basert på prisnivå 2018). Omsøkt planendring med permanent deponi på land er anslått å koste 850 000 kroner. Planendringen vil redusere utbyggingskostnadene for HK.

Naturmangfold

Akvatisk miljø

Med permanent massedeponi på land vil det ikke lenger være behov for deponering av masser i Hansfinnvatn. Resipienten vil ikke belastes, og forholdene for stedege fiskebestander av røye og ørret vil ikke påvirkes negativt. Etter departementets vurdering vil planendringen medføre positive konsekvenser for det akvatiske miljøet i Hansfinnvatn sammenliknet med den konsesjonsgitte løsningen med sjødeponi.

Terrestrisk miljø

Planendringen vil medføre ubetydelig til liten negativ konsekvens for det terrestriske miljøet sammenliknet med den konsesjonsgitte løsningen med sjødeponi. Gjennomføring av foreslåtte avbøtende tiltak vil etter departementets vurdering bidra til å redusere de negative virkningene for terrestrisk miljø i tilstrekkelig grad.

Landskap og friluftsliv

Området rundt Hansfinnvatn er en del av et stort turområde uten tilrettelegging. I den fylkeskommunale friluftslivskartleggingen er området registrert som et viktig friluftsområde.

Ifølge søker vil høyden på deponiet bli om lag 10 meter på det høyeste, men omkringliggende terreng gjør at det vil ligge skjult og dermed bli lite synlig i et større landskapsrom. Ved anleggsslutt skal deponiet arronderes for å passe inn i terrenget. Det skal dekkes til med stedege vekstmasser og eventuelle jordoverskuddsmasser fra andre anleggsdeler dersom slike er tilgjengelige. Tilførsel av stedege vekstmasser vil gjøre deponiet mindre iøynefallende, men revegeteringen vil ta noe tid.

Nordland fylkeskommune mener at permanent lagring av masser på land kan gi noe større negative konsekvenser for landskap og friluftsliv i området sammenliknet med den konsesjonsgitte løsningen. Landdeponiet vil føre til at områdets naturpreg og kvalitet som friluftsområde svekkes noe, frem til gjengroing får deponiet til å fremstå som en del av landskapet. Fylkeskommunen forutsetter derfor at foreslåtte avbøtende tiltak følges opp slik at deponiet gir minst mulig visuell effekt. Dersom avbøtende tiltak gjennomføres, mener fylkeskommunen at deponiet samlet sett vil gi små negative konsekvenser.

Departementet vil påpeke at deponiet vil ligge relativt godt skjult i terrenget og bli lite synlig i et større landskapsrom. Den visuelle virkningen av deponiet vil bli størst under og like etter anleggs-

perioden, men vil avta etter hvert gjennom tilrettelegging for revegetering. En god landskaps-tilpasning av deponiet samt gjennomføring av foreslåtte avbøtende tiltak vil etter departementets syn redusere negative virkninger for landskap og opplevelsen av området i tilstrekkelig grad.

Kulturminner

Ifølge Nordland fylkeskommune er tiltaket ikke i konflikt med verneverdige kulturminner. For øvrig viser departementet til konsesjonsvilkårenes punkt 7 om Automatisk fredete kulturminner.

Reindrift

Tiltaksområdet for Vassenden kraftverk ligger innenfor Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Kartet fra Reindriftsforvaltningen som fremgår av NVEs innstilling viser at det omsøkte landdeponiet ligger innenfor sommerbeite II (lavereliggende sommerland). Det går en flyttlei vest for Hansfinnvatn, men denne blir ikke berørt av tiltaket. Tiltaket vil heller ikke berøre andre særverdiområder.

HK mener at den omsøkte planendringen kun vil ha ubetydelig konsekvens for reindriften. Departementet er enig i dette, og viser til at det omsøkte deponiet hverken vil stenge/påvirke eksisterende flyttleier eller berøre viktige beiteområder. Departementet konstaterer at hverken Røssåga/Toven reinbeitedistrikt eller FM har uttalt seg til planendringssøknaden.

5. KONKLUSJON

Departementet viser til den vurdering som er foretatt i foredraget her av samfunnsmessige fordeler, naturmangfold, landskap og friluftsliv, kulturminner og reindrift.

Departementet har merket seg at kun Nordland fylkeskommune har uttalt seg i planendringssaken. Fylkeskommunen anbefaler at søknaden innvilges.

Planendringen vil ikke gi vesentlig endrede virkninger for hverken allmenne eller private interesser. Etter departementets vurdering er fordelene ved tiltaket større enn skadene og ulempene for allmenne eller private interesser, jf. vannressursloven § 25.

Tillatelsen tilrås gitt på vilkår om at utformingen av deponi og plan for revegetering inngår som en del av NVEs detaljplangodkjenning, og senere tilsyn i anleggsfasen.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

Helgeland Kraft AS gis tillatelse til planendring ved utbygging av Vassenden kraftverk i Leirfjord kommune i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsen

1. I medhold av vannressursloven § 25 gis Helgeland Kraft AS tillatelse til planendring ved utbygging av Vassenden kraftverk i Leirfjord kommune ved etablering av permanent massedeponi på land ved Hansfinnvatn.
2. For tillatelsen gjelder de vilkår som er fastsatt av kgl.res. 7. november 2014 med de endrede forutsetningene som fremgår av NVEs innstilling av 12. oktober 2018 og Olje- og energidepartementets foredrag av 11. januar 2019.
3. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

2. Jørpeland Kraft AS

(Retting av manøvreringsreglementet for reguleringen av Dalavatn i Jørpelandsvassdraget i Strand kommune)

Olje- og energidepartementets samtykke 21. januar 2019.

Bakgrunn

Jørpeland Kraft AS (JKAS) har 13.6.2017 søkt om å rette manøvreringsreglementet for regulering av Dalavatn slik at det blir i tråd med det som var mulig regulering i den gamle dammen i Dalavatn da den ble fjernet i 2009, og som er i samsvar med hvordan reguleringen er blitt praktisert i etterfølgende periode. JKAS søker om å endre HRV til kote 288,2 og LRV til kote 287,4 etter høydesystemet NN 1954.

NVE har i innstilling 13.9.2018 anbefalt at søknaden om retting av manøvreringsreglementet innvilges.

JKAS har i e-post 23.10.2018 kommentert til NVEs innstilling. JKAS foreslår å ta overføring av Brokavatn ut av reglementet, da denne ikke er gjennomført. Det bes også om at manøvreringsreglementet justeres for endret minstevannføring.

Naturvernforbundet i Strand går i brev 18.12.2018 imot endringen og ber om at departementet avviser søknaden. Det er feil at den gamle dammen gjorde det mulig å senke Dalavatn med 0,8 meter. Magasinvolument NVE oppgir i innstillingen er feil, og betydningen av omsøkte endring for kraftproduksjonen er ubetydelig.

Dam Dalavatn ble etablert konsesjonsfritt i første halvdel av 1900-tallet. I en avtale med grunneier fra 1937 oppgis HRV på kote 289,37 og LRV på kote 287,9 (lokalt høydesystem). Reguleringen ble i 1981 inntatt i manøvreringsreglementet for Jørpelandsvassdraget med reguleringshøydene som nevnt over. Reguleringshøydene er gjentatt i senere offentlige dokumenter. Ifølge NVE har det ikke blitt foretatt behandling av reguleringen for å få klarlagt om dammen var bygget slik at den kunne utnytte hele reguleringshøyden på 1,47 meter.

Etter fjerning av den gamle dammen ble det bygget en ny dam med samme overløpshøyde som gammel dam, med mulighet til å senke luken i dammen til 1,47 m under overløpet. Overløpet for gammel dam ble før riving innmålt til kote 288,2 i høydesystemet NN 1954.

Det viste seg at reguleringshøyden på 1,47 meter ikke lot seg utnytte ettersom en terskel nedstrøms hindret senking helt ned til LRV. JKAS fikk i 2015 tillatelse til å ekspropriere området ved terskelen. Grunneier Ragnar Oftedal påklaget vedtaket til departementet.

Oftedal pekte på at den nye dammen ga mulighet til å senke dammen dypere enn lukene i den gamle dammen, og slik sett ga mulighet til en regulering som ikke er i tråd med tidligere ervervet reguleringsrett. Han hevdet også at reguleringsgrensene for Dalavatn ikke stemte med den faktiske reguleringsretten. JKAS trakk søknaden om ekspropriasjon i brev 7.10.2016.

NVE kom i brev av 9.2.2017 frem til at tidligere etablert regulering ikke var så stor som den nye dammen gir mulighet til. NVE ba JKAS velge om de skulle fortsette innenfor dagens praktisk mulige regulering og søke om å bringe dagens manøvreringsreglement i tråd med de reelle forhold, eller søke om ny konsesjon for å øke reguleringen.

Søknad

JKAS søkte 13.6.2017 om å rette manøvreringsreglementet for Dalavatn slik at HRV endres til kote 288,2 og LRV endres til kote 287,4. Dette vil ifølge JKAS bringe manøvreringsreglementet i tråd med det som var mulig regulering i tidligere eksisterende dam.

JKAS oppgir i søknaden at de ikke har funnet bevis for at LRV i den gamle dammen har vært 1,47 meter lavere enn HRV slik som angitt i gjeldende konsesjon fra 2006. JKAS velger derfor å legge til grunn at LRV i Dalavatn er 0,8 meter lavere enn HRV. JKAS mener det er i tråd med reguleringsmuligheten som var i den gamle dammen da den ble fjernet i 2009.

NVE har foretatt en høring av søknaden. Strand kommune fraråder NVE å endre reguleringsgrensene i Dalavatn i Jørpelandsvassdraget på nåværende tidspunkt. Årsaken er at saken etter kommunens syn ikke er tilstrekkelig belyst. Kommunen ber om en utredning av de biologiske og natur- og miljømessige konsekvensene ved å senke reguleringsgrensen av Dalavatnet som omsøkt. Fylkesmannen i Rogaland oppgir ikke å ha lokalkunnskap nok til å vurdere om søknaden medfører en reell endring.

Ragnar Oftedal er ikke enig i at den opprinnelige dammen kunne regulere Dalavatn med så mye som 0,8 m. Oftedal mener at det kun er tillatt med senking ned til kote 287,9 i tråd med konsesjonen. Oftedal anfører at lukene ikke kunne senkes mer enn 50 cm da lukewirene ikke tillot mer. Han opplyser videre at pga. oppstuvning av vann over lukene var den praktiske reguleringen av Dalavatn ikke mer enn 30 cm. Han mener at oppdemmingen til kote 289,37 aldri er realisert. Oftedal mener at senking til kote 287,4 krever ny konsesjon og nye grunneieravtaler.

JKAS er ikke enig med Oftedal og mener lukene i opprinnelig dam kunne senkes minst 0,8 m. De viser til målinger av at lukene i hvert fall kunne senkes 0,7 m under overløpet. JKAS har fremlagt fotografier av den gamle dammen, og mener de omsøkte endringene av reglementet ikke medfører noen endring forhold til tidligere faktiske reguleringsmulighet.

NVEs innstilling

NVE mener dokumentasjonen fra JKAS viser at reguleringsmuligheten i den gamle dammen må vært større enn hva Oftedal hevder, og muligens så stor som omsøkt. NVE viser videre til at video fra drone tatt ved senking til 287,4 viser at det er svært beskjedne områder som tørrlegges mellom HRV og LRV. NVE mener at omsøkte endring i liten (om i det hele tatt noen) grad vil medføre endringer av naturmiljøet for Dalavatn.

NVE viser videre til at den omsøkte endringen av reglementet ikke vil redusere muligheten for å slippe pålagte minstevannføring på 0,7 m³/s fra Dalavatn, og at det ikke er behov for å senke den private terskelen i Jørpelandsåna eller gjøre andre modifikasjoner av elveløpet. NVE mener det er viktig med en viss reguleringsmulighet i inntaksmagasinet Dalavatn av hensyn til driften og fleksibiliteten til Jøssang kraftverk, og viser til at kraftverket kan være et bidrag regionalt ved en anstrengt kraftsituasjon.

NVE viser til at reguleringen i Dalavatn aldri har vært realitetsbehandlet av konsesjonsmyndigheten da man har henvist til tidligere eksisterende regulering. Forholdet mellom lokalt høydesystem og NN 1954 er ikke klarlagt. Dermed er det vanskelig å vite hvor langt under nivået for overløpet vannstanden lovlig kunne senkes.

NVE innstiller på at manøvreringsreglementet rettes slik at Dalavatn kan reguleres med 0,8 m. NVE mener at endringen av manøvreringsreglementet ikke, eller i liten grad, representerer noen endring i forhold til tidligere mulige regulering av Dalavatn.

Departementets vurdering

Formålet med departementets behandling er å få samsvar mellom manøvreringsreglementet og de faktiske forholdene i Dalavatn. Det må da avklares hvilken regulering som var mulig før ombyggingen av dammen. Saken behandles derfor som en tvist om manøvreringsreglementet, jf. reglementets post 4: *"Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet"*.

Departementet vil påpeke at den gamle dammen i Dalavatn ble bygget konsesjonsfritt tidlig på 1900-tallet. Reguleringshøydene ble først inntatt i manøvreringsreglementet i 1981. Reguleringshøydene HRV og LRV i Dalavatn, som ble inntatt i manøvreringsreglementet for Jørpelandsvassdraget i 1981 og senere også i reglementet for Jøssang kraftverk i 2006, representerte den faktiske, fysiske reguleringen. Reguleringshøydene i manøvreringsreglementet viser seg nå ikke å stemme med den faktiske mulige reguleringen av den gamle dammen. Dette ble først oppdaget etter dammen ble revet. At reglementet ikke stemmer med faktisk regulering ble stadfestet av konsesjonsmyndighetene ved NVEs brev 9.2.2017. JKAS søker nå om å rette reglementet slik at det stemmer med faktisk historisk regulering. Søknad om en slik retting av manøvreringsreglementet behandles som en tvist om forståelsen av reglementet, jf. post 4 i reglementet, og krever ingen ny konsesjon. Spørsmål om nye grunneieravtaler i den forbindelse tar ikke departementet stilling til, da dette er et privatrettslig forhold.

Departementet mener det kun er dokumentert at den gamle dammen lot seg regulere 0,7 meter under overløpet på 288,2. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for at den historiske reguleringen har vært på 0,8 meter som JKAS hevder. Departementet mener derfor reglementet bør rettes til 0,7 meter senking under overløpet.

Øvrige justeringer

JKAS søkte 11.10.2010 om å endre manøvreringsreglementet til høydesystemet NN 1954, på basis av innmålinger. NVE anbefaler å endre kotehøydene for de andre reguleringsmagasinene i Jørpelandsvassdraget i tråd med søknaden. NVE viser til innstilling oversendt departementet. Departementet mener det er hensiktsmessig at hele reglementet er oppgitt i samme høydesystem, og har justert reglementet som omsøkt i tråd med NVEs innstilling.

JKAS har 23.10.2018 sendt merknader til NVEs innstilling. Rett til å overføre Brokavatn bør tas ut av konsesjonsdokumentene da JKAS valgte å ikke gjennomføre overføringen. NVE endret i brev datert 18. desember 2012 målested for dokumentasjon av minstevannføring i Jørpelandsvassdraget. Størrelsen på minstevannføring ble også endret slik at den tar hensyn til bidraget fra økt restfelt. JKAS foreslår derfor at manøvreringsreglementet endres i tråd med dette.

NVE skriver i e-post 16.11.2018 at man kan legge til grunn det JKAS foreslår. Departementet mener at de øvrige justeringene JKAS foreslår kan rettes som omsøkt, da disse endringene bringer reglementet i tråd med etablert høydesystem, faktiske overføringer og fastsatte krav til minstevannføring.

Naturvernforbundet i Strand påpeker i brev 18.12.2018 at magasinvolumet NVE oppgir i innstillingen er feil. I brev av 8.1.2018 er NVE enig i at opplysningene om magasinvolum i innstillingen er feil og beklager dette. NVE oppgir at riktig magasinvolum, ifølge JKAS, er 0,28 mill. m³, og at magasinet vil kunne tømmes i løpet av 6 timer. NVE påpeker at dette ikke endrer deres vurdering av saken. For øvrig viser NVE til vurderingene i innstillingen.

Departementet legger til grunn at det korrigerede manøvreringsreglementet medfører et magasinvolum på 0,28 mill. m³. Volumet er kun å anse som en konsekvens av rettingen av reguleringshøyden.

Konklusjon

Departementet legger til grunn at det som er dokumentert er en faktisk reguleringsmulighet tilsvarende 0,7 meter, og retter reglementet i tråd med dette.

Øvrige endringer foreslått av JKAS i e-post 23.10.2018 vil bringe reglementet i tråd med faktisk regulering og rettigheter.

Vedlagt følger justert manøvreringsreglement for Jørpelandsvassdraget. Reglementet erstatter manøvreringsreglement fastsatt ved kgl.res. 10.10.2010.

Dette vedtak kan påklages til Kongen i statsråd innen tre uker, jf. forvaltningsloven § 29.

Eventuell klage sendes til Olje- og energidepartementet.

Manøvreringsreglement
for reguleringen av Jørpelandsvassdraget i Strand kommune, Rogaland fylke
(Fastsatt ved Olje- og energidepartementets vedtak 21.1.2019. Erstatte tidligere reglement gitt ved
kgl.res. 30.01.1981, 15.12.2006 og 10.10.2010)

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannstand kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Dalavatn		288,20	287,50			0,70
Liarvatn		297,07	293,07			4,00
Longavatn		450,18	447,18			3,00
Svortingsvatn		463,51	454,01			9,50

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem (NN 1954).

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Overføringer

Moslifeltet (6,7 km²) tas inn på tilløpstunellen til Jøssang kraftverk via Solheimsåna.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Fra Dalavatn skal det slippes en minstevannføring på 0,7 m³/s hele året. Fra Storåsfoss skal det slippes 0,5 m³/s hele året.

I Solheimsåna skal det slippes 0,033 m³/s hele året.

Vannføringen ved målepunkt ca. 2 km nedstrøms Dalen 1 kraftstasjon skal i perioden 1. mai – 30. november ikke være mindre enn 2,1 m³/s. I perioden 1. desember – 30. april skal vannføringen samme sted ikke være lavere enn 1,6 m³/s.

I løpet av perioden 1. mai til 31. oktober skal det i til sammen 33 dager slippes tilstrekkelig med vann til at vannføringen ved fjorden ikke er mindre enn 4 m³/s.

Fordelingen skal være som følger:

1. mai – 21. mai	6 dager
15. juli – 31. august	21 dager
1. september – 31. oktober	6 dager

Fylkesmannen kan eventuelt gi pålegg om annen fordeling av vannslippingen, dersom dette anses hensiktsmessig av hensyn til fisk eller fiske. Totalt avgitt volum skal likevel være det samme.

I de perioder det slippes lokkeflommer for å få oppgang av fisk kan Fylkesmannen kreve at Jøssang kraftverk har redusert eller ingen driftsvannføring.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele regulerings-tiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

3. Haugaland Kraft AS

(Overdragelse av aksjer i Sunnhordland Kraftlag AS fra Fitjar Kraftlag SA til Haugaland Kraft AS – søknad om aksjeervervskonsesjon og nødvendige tillatelser etter vannfallkonsesjonsloven)

Olje- og energidepartementets samtykke 21. januar 2019.

Innledning

Olje- og energidepartementet (heretter departementet) viser til brev av 16. november 2018 fra advokatfirmaet Thommessen, der det søkes om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23 for Haugaland Kraft AS' (heretter Haugaland Kraft) erverv av 3,4 % av aksjene i Sunnhordland Kraftlag AS (heretter SKL) fra Fitjar Kraftlag SA (heretter Fitjar KL).

Thommessen anmoder om at departementet bekrefter at vilkår i henhold til tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd (tidligere industri-konsesjonsloven § 1 femte ledd), ikke benyttes i forbindelse med dette ervervet.

Om selskapene

Haugaland Kraft har vært igjennom en omfattende restrukturering, hvor den operative virksomheten ble skilt ut i egne datterselskaper. I forbindelse med restruktureringen ble Haugaland Krafts produksjonsvirksomhet overført til SKL, samtidig som Haugaland Kraft overtok SKLs nettvirksomhet. Senere har også Skånevik Ølen Kraftlag AS' virksomhet blitt integrert i Haugaland Kraft, herunder selskapets aksjepost i SKL, samtidig som Finnås Kraftlag SA har overført sin aksjepost i SKL til Haugaland Kraft. Haugaland Kraft eier derfor i dag 53,33 % av aksjene i SKL.

Haugaland Kraft har i dag følgende eiere: Karmøy kommune (42,73 %), Haugesund kommune (30,47 %), Finnås Kraftlag (10,50 %), Tysvær kommune (9,34 %), Vindafjord kommune (6,53 %), Sveio kommune (4,81 %), Skånevik Ølen Kraftlag AS (4,70 %), Bokn kommune (1,03 %) og Utsira kommune (0,39 %).

Fitjar KL er organisert som et vertikalt integrert samvirkeforetak, med både distribusjon av kraft (nettvirksomhet), omsetning av kraft og bredbåndstjenester innenfor ett og samme selskap. Fitjar KL har en eierandel på 3,4 % i SKL, som nå planlegges overdratt til Haugaland Kraft. Fitjar KL har som samvirkeforetak et vekslende medlemstall. Ifølge årsmeldingen fra 2017 hadde foretaket om lag 660 medlemmer.

SKL har i dag følgende eiere: Haugaland Kraft AS (53,33 %), BKK AS (38,81 %), Fitjar Kraftlag SA (3,4 %), Fjelberg Kraftlag SA (2,98 %) og Stord kommune (2,14 %).

Nærmere om søknaden

Bakgrunnen for søknaden er at Haugaland Kraft og Fitjar KL har bestemt at Fitjar KL skal overføre nettvirksomheten til Haugaland Kraft Nett AS og aksjeposten på 3,4 % i SKL til Haugaland Kraft mot oppgjør i aksjer i Haugaland Kraft.

Søker viser til at formålet med og konsekvensen av den planlagte overføringen er at eierinteressene i SKL konsolideres og at krysseierskap innenfor produksjonsvirksomheten følgelig reduseres. Denne typen konsolidering av eierinteresser i kraftselskaper er i tråd med myndighetenes ønske om større og robuste kraftselskaper i det norske kraftmarkedet. Bakgrunnen for den planlagte overføringen av nettvirksomheten er først og fremst myndighetskrav til selskapsmessig skille i kraftselskaper. Sammenslåingen vil sikre arbeidsplasser lokalt, og kundene vil få et nett med mer robust forsyningssikkerhet og beredskap, samtidig som det legges til rette for en regional samling av virksomhet som gir en effektiv drift og som samtidig tilrettelegger for at synergieffekter kan tas ut på en god måte. Prosessen er dessuten i overensstemmelse med sentrale målsetninger om færre og større enheter i det norske kraftnettet.

I forbindelse med omdanning av SKL til konsern, ble morselskapet Sunnhordland Kraftlag AS i 29. mai 2008 meddelt unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 1 fjerde ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd). Ved den senere restruktureringen av SKL-konsernet og Haugaland Kraft-konsernet høsten 2015, meddelte departementet 2. desember 2015 unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd) blant annet på vilkår at «enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Sunnhordland Kraftlag AS, Haugaland Kraft AS (produksjon) og SKL Produksjon AS meddeles konsesjonsmyndighetene». Det tidligere Sunnhordland Kraftlag AS og Haugaland Kraft AS (produksjon) ble i ettertid innfusjonert i SKL Produksjon AS, som deretter endret navn til Sunnhordland Kraftlag AS. Ytterligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd) ble meddelt nåværende Sunnhordland Kraftlag AS i vedtak av 11. oktober 2016 ved den etterfølgende interne restruktureringen i SKL-konsernet i 2016.

Forgjengeren til det tidligere Haugaland Kraft AS (før omdanningen og overføringen av all kraftproduksjonsvirksomhet til SKL i 2015/2016) – Haugesund Energi AS – ble meddelt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 1 fjerde ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd) i brev av 9. januar 1995 i forbindelse med omdanning til aksjeselskap. Ettersom tidligere Haugaland Kraft AS (produksjon) nå er innfusjonert i dagens SKL, som nevnt ovenfor, hviler disse unntakene fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett nå på SKL.

Det per i dag ikke er noen unntaksvilkår som hviler på Haugaland Kraft som utløses av Fitjar KLS erverv av aksjer i Haugaland Kraft. Dette er tidligere bekreftet i departementets vedtak av 3. mai 2017 om Haugaland Krafts erverv av Skånevik Ølen Kraftlags aksjepost på 2,27 % i SKL.

Departementets vurdering og vedtak

Haugaland Kraft og Fitjar KL har bestemt at Fitjar KL skal overføre nettvirksomheten til Haugaland Kraft Nett AS og aksjeposten på 3,4 % i SKL til Haugaland Kraft mot oppgjør i aksjer i Haugaland Kraft.

Overføringen utløser krav om aksjeervervskonsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23, da Haugaland Kraft etter dette blir eier av til sammen 56,73 % av aksjene i SKL.

SKL har tidligere blitt meddelt flere unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd (tidligere industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd). Da overføringen medfører endringer på eiersiden i SKL, er det nødvendig at departementet bekrefter at staten ikke vil benytte seg av vilkår i de tidligere meddelte unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett.

Styrene i FK og Haugaland Kraft inngikk avtale om transaksjonen 1. november 2018. Årsmøtet i Fitjar Kraftlag SA godkjente overføringen i ekstraordinært årsmøte 22. november 2018 og generalforsamlingen i Haugaland Kraft fattet nødvendige vedtak i ekstraordinær generalforsamling 26. november 2018. Samtykke fra styret i SKL, ble oversendt departementet i e-post av 11. januar 2019. Samtykket er betinget av at departementet meddeler aksjeervervskonsesjon og gir nødvendige bekreftelser uten nye tyngende vilkår.

Departementet konstaterer at ervervet ikke endrer det offentlige eierskapet i SKL. Overdragelsen er i tråd med formålet med konsolideringsmodellen og det offentlige eierskapet til vannkraftressursene, jf. Ot.prp. nr. 61 (2007–2008).

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd gis Haugaland Kraft konsesjon for omsøkte erverv av 3,4 prosent av aksjene i SKL fra Fitjar KL slik at Haugaland Kraft AS' eierandel i SKL utgjør 56,73 prosent av aksjene. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Haugaland Krafts erverv av 3,4 % av aksjene i SKL fra Fitjar Kraftlag KL krever videre samtykke fra styret i SKL i henhold til § 4 i SKLs vedtekter og vannfallrettighetsloven § 23 fjerde ledd.

Departementet konstaterer at lovens krav er oppfylt. Det vises til e-post av 11. januar 2019 fra advokat Bendik Christoffersen i Thommesen med oversendelse av protokoll fra styremøte i SKL 14. desember 2018 der slikt samtykke ble gitt.

I forbindelse med tidligere omorganiseringer mv. har SKL fått en rekke unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, senest ved departementets vedtak av 11. oktober 2016. I vedtakene satte departementet forbehold om statlig forkjøpsrett og rett til å konsesjonsbehandle de rettigheter som ved vedtakene ble unntatt konsesjonsbehandling ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse.

Departementet kan ikke se at Haugaland Kraftlags erverv av Fitjar KLS aksjepost på 3,4 % i SKL foranlediger bruk av den forkjøpsrett staten betinget seg. Departementet kan heller ikke se at ervervet gjør det nødvendig å foreta konsesjonsbehandling av de rettigheter som ble unntatt fra konsesjonsbehandling ved tidligere vedtak.

Det gjøres oppmerksom på at det i og med dette vedtaket ikke er gjort noen endringer i de tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

4. SmiSto Kraft AS

(Retting av feil i manøvreringsreglementet for regulering av magasiner tilknyttet Smibelg og Storåvatn kraftverker)

Olje- og energidepartementets samtykke 22. januar 2019.

I telefonsamtale 13. september 2018 mellom SKS Produksjon AS og underdirektør Katrin Lervik ble departementet gjort oppmerksom på en feil i manøvreringsreglementet gitt ved kgl.res. 27. april 2018. Departementet har også funnet enkelte andre feil som her rettes.

I kgl.res. 27. april 2018 manøvreringsreglementets punkt 1 står det:

"I perioden 15. juni – 15. sept. skal Kvannskardvatnet kun reguleres mellom kote 498 og 497."

De korrekte datoene skal være som angitt i kgl.res. av 2. mars 2012 og 27. mars 2015:

"I perioden 15. juni – 31. oktober skal Nedre Kvannskardvatnet kun reguleres mellom kote 498 og 497."

I kgl.res. 27. april 2018 manøvreringsreglementets punkt 2 står det:

"I perioden 15. juni – 15. sept. slippes det minstevannføring på 100 l/sek fra Kvannskardvatn."

De korrekte datoene skal være som angitt i manøvreringsreglementets punkt 2 i kgl.res. av 2. mars 2012 og 27. mars 2015:

"I perioden 15. juni – 31. oktober slippes det minstevannføring på 100 l/sek fra Kvannskardvatn."

Under overskriften "pumping" mangler siste setning om at *"Overføringen fra Nedre Kvannskardvatn kan pumpes opp i Smibelgvatn."* Dette er nå tatt inn i korrigert manøvreringsreglement.

Under overskriften "overføringer" skal Sleådalen ut av manøvreringsreglementet fordi utbygger trakk denne ved planendringen i 2015.

Departementet har også endret Kvannskardvatnet til "Nedre Kvannskardvatnet" etter datoen oktober i pkt. 1. i kgl.res. 27. april 2018. Dette gjelder også etter datoen oktober i pkt. 2.

Vedlagt følger et korrigert manøvreringsreglement for SmiSto Kraft AS med riktig dato og andre rettelser.

*Manøvreringsreglement
for regulering av magasiner tilknyttet Smibelg og Storåvatn kraftverker
i Rødøy og Lurøy kommuner, Nordland fylke*

(Korrigert 22.1.2019, erstatter reglement fastsatt ved kgl.res. 27.4.2018, kgl.res. 27.3.2015 og
kgl.res. 2.3.2012.)

1.

Reguleringer og overføringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reguleringsgrenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Nedre Kvannskardvatn	498,0	498,0	496,0		2,0	2,0
Smibelgvatn	506,0	506,0	470,0		36,0	36,0
Vakkerjordvatn	404,8	404,8	403,8		1,0	1,0
Østre Sandvikvatn.....	613,3	620,0	590,0	6,7	23,3	30,0
Vestre Sandvikvatn	573,0	573,0	540,0		33,0	33,0
Hyttvatnet	594,0	596,0	594,0	2,0		2,0
Storåvatn	454,0	454,0	430,0		24,0	24,0

I perioden 15. juni – 31. oktober skal Nedre Kvannskardvatnet kun reguleres mellom kote 498 og 497.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner. Høydene refererer seg til SKs høydesystem (NN 1954).

Pumping

Resttilsaget til Vakkerjordvatnet kan pumpes inn på tilløpstunnelen til Smibelg kraftverk.

Overføringen fra Nedre Kvannskardvatn kan pumpes opp i Smibelgvatn.

Overføringer

Avløpene fra følgende nedbørfelter tas inn på tilløpstunnelen til Smibelg kraftverk via bekkeinntak eller grentunnel:

Mangåga.....	4,2 km ²
Sendselva.....	2,6 km ²
Vakkerjordbekken (Vassvikelva).....	3,3 km ²
Nedre Kvannskardvatn.....	4,4 km ²

Avløpene fra følgende nedbørfelter tas inn på tilløpstunnelen til Storåvatn kraftverk via bekkeinntak eller grentunnel:

Hyttvatnet.....	1,6 km ²
Øvre Komagvatn.....	5,5 km ²
Østre Sandvikvatn.....	2,8 km ²
Vestre Sandvikvatn.....	2,6 km ²
Storåvatn.....	6,4 km ²

2.

I perioden 15. juni – 31. oktober slippes det minstevannføring på 100 l/sek fra Nedre Kvannskardvatn.

Ved manøvreringen skal det tas for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes. Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige. Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg. Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

5. Bane Nor

(Søknad om midlertidig driftstillatelse for reguleringene i Flåmsvassdraget)

Olje- og energidepartementets samtykke 28. januar 2019.

Det vises til Deres brev av 11.1 d.å. til Olje- og energidepartementet hvor det søkes om midlertidig tillatelse til å fortsette reguleringene i Flåmsvassdraget inntil søknaden om ny konsesjon er avgjort.

Samtykke til statsregulering av Reinungavatn, Seltuftvatn og Klevavatn ble gitt til Norges statsbaner i perioden 1935 – 1946 med varighet på 50 år.

NSB søkte i brev av 25. mars 1985 om ny tillatelse til regulering av Reinungavatn, Seltuftvatn og Klevavatn. Søknaden ble behandlet og anbefalt av NVE i innstilling av 17. desember 1987. Reguleringene ble senere overført Jernbaneverket. Søknaden ble stilt i bero da fallene var eid av daværende Skiensfjordens kommunale kraftselskap (SKK).

I 2001 ble det inngått avtale mellom daværende SKK og Jernbaneverket om leie av fallrettighetene til Kjosfoss kraftverk. I 2010 sendte Jernbaneverket en ny søknad om reguleringskonsesjon. Det har samtidig vært dialog mellom Skagerak (tidligere SKK) og Jernbaneverket om å overta både kraftverk og reguleringer. 24. januar 2017 har Skagerak orientert om at planene om alternative utbyggingsløsninger er henlagt, og at de vil fortsette å leie ut fallet til Bane Nor SF (tidligere Jernbaneverket).

Olje- og energidepartementet gir med dette Bane Nor tillatelse til å fortsette reguleringen av Flåmsvassdraget mv. inntil søknaden om fornyet konsesjon er avgjort. Tillatelsen gis på de vilkår som følger av de opprinnelige tillatelsene.

Det forutsettes at søknad om fornyelse av reguleringskonsesjon blir sendt NVE så snart som mulig. Departementet vil presisere at vilkår som gis i en eventuelt ny reguleringskonsesjon kan gis virkning fra utløpstidspunktet av den tidligere tillatelsen.

6. Notodden Energi Kraft AS

(Notodden Energi Kraft AS – Svelgfoss Kraftverk – konsesjon for videre overdragelse av tidligere konsedert vannfall)

Kongelig resolusjon 1. februar 2019.

I. Innledning

I brev av 31. oktober 2018 søkte Kvale Advokatfirma DA, på vegne av Notodden Energi Kraft AS, om konsesjon for videre overdragelse av eierandel på 2,92 % i Svelgfoss kraftverk, jf. lov 14. desember 2017 nr. 16 om konsesjon for rettigheter til vannfall (vannfallrettighetsloven) § 4.

II. Søknaden om ervervskonsesjon fra Notodden Energi Nett AS

Fra søknaden siteres følgende:

"1. INNLEDNING

Vi representerer Notodden Energi Kraft AS, org. nr. 999 263 798. Notodden Energi Nett AS (tidligere Notodden Energi AS), org. nr. 966 731 508, ble ved kongelig resolusjon 13. september 2013 meddelt konsesjon for erverv av en eierandel på 2,92 % i Svelgfoss kraftverk. Konsesjonen gjaldt videre overdragelse av tidligere konsedert vannfall i medhold av daværende § 2 tredje ledd post 22 i lov av 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. (nå vannfallrettighetsloven).

Eierandelen på 2,92 % i Svelgfoss kraftverk er overdratt videre til Notodden Energi Kraft AS, og det søkes med dette om konsesjon for denne overdragelsen, jf. vannfallrettighetsloven § 4.

I det følgende gis først en kort omtale av Notodden Energi Kraft AS og Svelgfoss kraftverk (punkt 2), før det knyttes enkelte utdypende bemerkninger til søknaden som sådan (punkt 3).

2. NÆRMERE OM KONSESJONSSØKEREN OG GJENSTAND FOR SØKNADEN

2.1 Notodden Energi Kraft AS

Notodden Energi-konsernet er 100 % eid av Notodden kommune. Virksomheten ble opprinnelig opprettet som en såkalt kommunal særbedrift i 1954, som en del av Notodden kommune og med navnet Notodden Kommunale Elektrisitetsverk. Det kommunale elverket ble omorganisert til aksjeselskap i 1993 ved at kommunen overdro elverkets aktiva og passiva til det nyopprettede aksjeselskapet Notodden Energi AS, som også var 100 % kommunalt eid. I 2012 ble virksomheten omorganisert til konsern ved at Notodden Energi AS ble lagt inn som et datterselskap under holdingselskapet Notodden Energi Holding AS. Samtidig ble Notodden Energi Kraft AS stiftet, og Notodden Energi AS skiftet navn til Notodden Energi Nett AS. Begge selskapene er 100 % eid av Notodden Energi Holding AS, som i sin tur er 100 % eid av Notodden kommune. Andre heleide selskaper innenfor konsernet omfatter Notodden Energi Eiendom AS og Thermokraft AS.

Som ledd i gjennomføringen av det myndighetsbestemte skillet mellom nettvirksomhet og annen virksomhet, ble eierandelen på 2,92 % i Svelgfoss kraftverk formelt overført fra Notodden Energi Nett AS til Notodden Energi Kraft AS med virkning fra 31. desember 2015.

2.2 Svelgfoss kraftverk

Svelgfoss kraftverk utnytter et vannfall på 69,2 meter i Svelgfoss og Lienfoss i Notodden kommune. Installert effekt er 96 MW, og midlere årsproduksjon utgjør ca. 541 GWh. Maksimal utnyttbar vannføring er 168 m³/s. Kraftverket med tilhørende vannfall og øvrige komponenter eies i dag med 70,22 % av Norsk Hydro ASA, 23,94 % av Skagerak Energi AS, 2,92 % av Kragerø Energi AS og

2,92 % av Notodden Energi Kraft AS. Eierskapet er selskapsrettslig organisert som et ansvarlig selskap med delt ansvar (DA). Norsk Hydro ASA er operatør for kraftverket.

For nærmere opplysninger om kraftverkets historie mv., vises det til departementets merknader til Notodden Energi AS' ervervs-konsesjon fra 2013, samt punkt 4 i den forutgående konsesjonssøknaden.

3. NÆRMERE OM SØKNADEN

På samme måte som i 2013, gjelder denne søknaden en videre overdragelse av tidligere konsedert vannfall. Etter de redaksjonelle endringer som gjennom lov 21. juni 2017 nr. 101 (og med ikrafttreden 1. januar 2018) ble foretatt i vannfallrettighetsloven, finnes hjemmelen for slik konsesjon nå i lovens § 4, som lyder:

"Enheter som nevnt i § 5 kan få konsesjon for videre overdragelse av tidligere konsedert vannfall. Vilkårene i den opprinnelige konsesjonen gjelder for erververen. Det kan også stilles vilkår etter kapittel 5."

Som opplyst i punkt 2.1 ovenfor, er Notodden Energi Kraft AS et heleid datterselskap av Notodden Energi Holding AS, som igjen er 100 % eid av Notodden kommune. Konsesjonssøkeren fyller dermed kravet til offentlig eierskap i § 5.

På samme måte som Notodden Energi Nett AS, vil også Notodden Energi Kraft AS underkaste seg vilkårene fastsatt i den opprinnelige konsesjonen meddelt ved kongelig resolusjon av 18. oktober 1991. Ervervet gjelder videre et allerede utbygd kraftverk og vil ikke etterfølges av noen ytterligere utbygging eller andre former for naturinngrep. Det er følgelig ikke grunn til å stille ytterligere vilkår etter lovens kapittel 5.

Ettersom ervervet gjelder tidligere konsederte rettigheter, utløser det verken statlig eller fylkeskommunal forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven.

Loven inneholder riktignok nå i § 25 en egen hjemmel for konsesjon knyttet til erverv av andel i ansvarlig selskap som innehar konsesjonspliktige fallrettigheter. Dersom det ervervet denne søknaden omhandler hadde funnet sted på et senere tidspunkt, kunne det muligens teoretisk sett vært reist spørsmål om forholdet mellom denne bestemmelsen og bestemmelsen i § 4.

Konsesjonshjemmelen for erverv av andel i ansvarlige selskaper som innehar konsesjonspliktige fallrettigheter, ble imidlertid første gang vedtatt som § 37a ved lov 17. juni 2016, og med ikrafttreden 1. juli 2016. Lovbestemmelsen ble følgelig ikke vedtatt før etter at Notodden Energi Kraft AS hadde ervervet andelen i Svelgfoss kraftverk, og det kan ikke være aktuelt å gi bestemmelsen noen form for tilbakevirkende kraft i relasjon til dette ervervet. Slik vi ser det er det således utelukkende vannfallrettighetsloven § 4 som regulerer dette ervervet."

III. Olje- og energidepartementets merknader

Eierandelen på 2,92 % i Svelgfoss kraftverk ble formelt overført fra Notodden Energi Nett AS til Notodden Energi Kraft AS med virkning fra 31. desember 2015, som ledd i gjennomføringen av det myndighetsbestemte skillet mellom nettvirksomhet og annen virksomhet.

Erverv av eierskap til fallrettigheter krever konsesjon etter vannfallrettighetsloven kapittel 2. Notodden Energi Kraft AS' erverv av eierandelen i Svelgfoss kraftverk med tilhørende andel av fallrettighetene er derfor konsesjonspliktig. Denne saken gjelder en videre overdragelse av allerede konsederte rettigheter til vannfall, og det kreves konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 4. Ettersom ervervet gjelder tidligere konsederte rettigheter, utløses det verken statlig eller subsidier fylkeskommunal forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 6.

Svelgfoss kraftverk er et allerede utbygd kraftverk, og skal ikke etterfølges av noen utbygging eller andre former for naturinngrep. Ervervet vil ikke ha miljømessige konsekvenser, og det er derfor ikke behov for utredning av slike konsekvenser i forbindelse med konsesjonssøknaden.

Den konsesjonsrettslige vurderingen etter vannfallrettighetsloven § 4 er en vurdering av om ervervet oppfyller kravene til offentlig eierskap i vannfallrettighetsloven § 5. Det sentrale i denne sammenheng er om det etter en konkret vurdering foreligger et reelt offentlig eierskap. Departementet legger til grunn at eierskapet er reelt, og konstaterer at vilkåret i § 5 er oppfylt, da Notodden Energi Kraft AS et heleid datterselskap av Notodden Energi Holding AS, som igjen er 100 % eid av Notodden kommune. Overdragelsen ivaretar formålet med konsolideringsmodellen og det offentlige eierskapet til vannkraftressursene, jf. vannfallrettighetsloven § 1.

Departementet finner at betingelsene for å gi konsesjon er oppfylt. Departementet tilrår at Notodden Energi Kraft AS gis konsesjon til erverv av eierandelen på 2,92 % i Svelgfoss kraftverk, jf. vannfallrettighetsloven § 4.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Notodden Energi Kraft AS gis tillatelse til erverv av eierandel i Svelgfoss kraftverk i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsen

1. I medhold av vannfallrettighetsloven § 4 gis Notodden Energi Kraft AS tillatelse til erverv av 2,92 % eierandel i Svelgfoss kraftverk.
2. Tillatelsen gis på samme vilkår som fastsatt ved kongelig resolusjon av 18. oktober 1991 og 13. september 2013.

7. Sira-Kvina kraftselskap DA

(Søknad om tillatelse til ombygging av eksisterende overføring av Eivindsvatn til Nesjen i Kvinesdal kommune)

Kongelig resolusjon 1. februar 2019.

I. Innledning

Sira-Kvina kraftselskap DA (SKK) har søkt om tillatelse til å bygge om inntaket i Eivindsvatn for å øke kapasiteten på eksisterende overføring til Nesjen. Nesjen er inntaksmagasin til Solhom kraftverk. Tiltaket vil øke produksjonen i kraftverket med 4,2 GWh/år.

Tiltaket foretas i landskapsvernområde med dyrelivsfredning og leveområde for villrein. Verneområdestyret for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane har gitt SKK dispensasjon fra verneforskriften til å kunne gjennomføre tiltaket.

NVE legger vekt på at tiltaket gir 4,2 GWh/år økt produksjon til en lav utbyggingskostnad, og med få nye inngrep. NVE tilrår at konsesjon gis.

II. Søknaden og NVEs innstilling

NVE har den 31. mai 2018 avgitt følgende innstilling om konsesjon til søknaden:

Sira-Kvina kraftselskap AS har søkt om å bygge om inntaket i Eivindsvatn for å øke kapasiteten i overføringen til Nesjen. Etter en samlet vurdering av planene og mottatte høringsuttalelser mener NVE at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for allmenne og private interesser. Vassdragsreguleringsloven § 5 er dermed oppfylt. NVE anbefaler at det gis tillatelse til ombyggingen av inntaket i Eivindsvatn, og at tillatelsen knyttes til gjeldende vilkår for overføringen av Eivindsvatn.

Sammendrag

Eivindsvatn i Kvinesdal kommune er overført til Nesjen, som er inntaksmagasin til Solhom kraftverk. Overføringen inngår i hovedkonsesjonen for utbygging av Sira- og Kvinavassdragene, gitt ved kgl.res. 5.7.1963. Sira-Kvina kraftselskap (SKK) ønsker å bygge om inntaket i Eivindsvatn for å øke kapasiteten i overføringen. Tiltaket vil øke kraftproduksjonen i Solhom med 4,2 GWh/år, og kostnaden er beregnet til 1 kr/kWh. Økt overføringskapasitet medfører at det blir sjeldnere overløp og dermed mindre vann i utløpselva fra Eivindsvatn. Nedstrøms overføringstunellen vil derimot vannføringen øke. Hele tiltaksområdet ligger i landskapsvernområde med dyrelivsfredning, og leveområde for villrein. Ingen av høringspartene er negative til at inntaket bygges om, men flere uttaler at forholdet til landskapsvernområdet må avklares. I tillegg ønsker høringspartene at det pålegges avbøtende tiltak som minstevannføring, og hensyn til villrein.

NVE legger vekt på at tiltaket gir 4,2 GWh/år økt produksjon til en lav utbyggingskostnad, og med få nye inngrep. NVE mener at virkningene av planendringen er begrensede for miljø og landskap med avbøtende tiltak. Anleggsfasen må legges til sommeren av hensyn til villrein, og i driftsfasen må tiltaket ikke medføre nevneverdig økt aktivitet i området. For å bevare landskapet nedstrøms overføringstunellen må SKK gjøre tiltak for å forebygge erosjon. SKK har fått dispensasjon av verneområdestyret til å gjennomføre tiltaket innenfor landskapsvernområdet.

NVE vil vurdere behov for minstevannføring når konsesjonsvilkårene for utbyggingen av Sira- og Kvinavassdragene revideres. NVE anbefaler derfor at ombygging av inntaket tillates på gjeldende vilkår.

Bakgrunn

SKK har konsesjon til å overføre Eivindsvatn til Nesjen, som en del av hovedkonsesjonen for reguleringer og overføringer i Sira- og Kvinavassdragene gitt ved kgl.res. 5.7.1963. NVE vurderte i 2013 konsesjonsplikt for ombygging av inntaket i Eivindsvatn og etablering av Eivindsvatn kraftverk. Planene ble vedtatt konsesjonspliktige i brev 20.12.2013, og NVE anmodet Sira-Kvina kraftselskap (SKK) om å sende en samlet konsesjonssøknad for tiltakene.

NVE mottok søknad fra SKK 7.11.2014 om tillatelse etter vannressursloven til å bygge om inntaket i Eivindsvatn, samt å bygge Eivindsvatn kraftverk i Landsløkbekken. Eivindsvatn kraftverk skulle etter planen ha 5 MW installert effekt og en årlig produksjon på 14,65 GWh. Den eksisterende vannveien fra Eivindsvatn skulle forlenges til Storhomstjern med 1,6 km ny tunell. Arealbruk for kraftverket med nye veier, tunell og rigg/deponiområde var beregnet til 9000 m² i driftsfasen, ifølge søknaden. Utbyggingskostnaden ble beregnet til 72 mill. kr, med en pris på 4,93 kr/kWh. Søknaden ble sendt på høring i 2015.

Etter høringen trakk SKK søknaden om Eivindsvatn kraftverk i brev til NVE 23.10.2017, på grunn av usikker lønnsomhet. SKK søker nå kun om å bygge om inntaket i Eivindsvatn. Ombygging av inntaket innebærer betydelig reduserte inngrep og berører et mindre geografisk område sammenlignet med de opprinnelige planene som ble sendt på høring.

NVE anser søknaden om ombygging av inntaket i Eivindsvatn som en planendring for den eksisterende overføringen av Eivindsvatn, og behandler derfor saken etter vassdragsreguleringsloven.

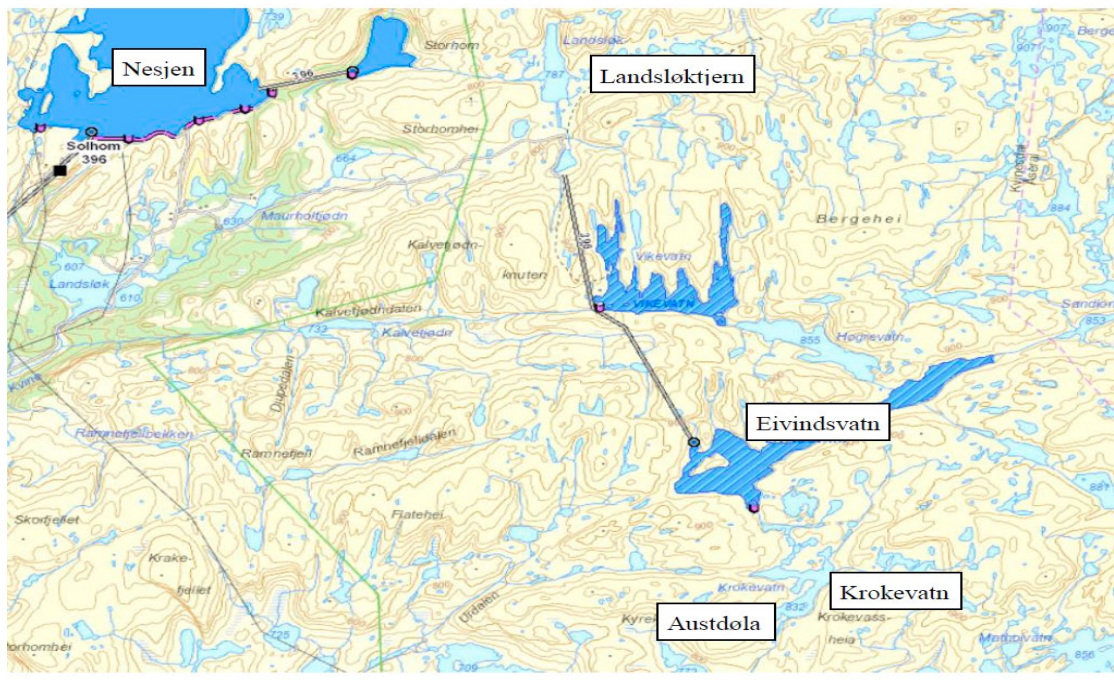
Planendringssøknaden

Om søker

Sira-Kvina kraftselskap (SKK) ble stiftet 4. oktober 1963 med formål å bygge ut kraftkildene i Sira- og Kvinavassdragene. Det er i alt bygget 7 kraftverk med tunnelsystem og reguleringsmagasin. Med en samlet installasjon på 1760 MW og en magasinkapasitet på 5,6 TWh oppnås en årsproduksjon på 6,3 TWh. Dette tilsvarer omtrent 5 % av Norges kraftproduksjon.

Beskrivelse av området

Eivindsvatn ligger helt nord i Kvinesdal kommune på 839 moh. Nedbørsfeltet til Eivindsvatn er 24,1 km² og utgjør øverste delfelt av Austdøla, som er et sidevassdrag til Kvinavassdraget (Fig. 1). Utløpet fra Eivindsvatn er i dag snudd, og overføres til Nesjen, som er inntaksmagasin til Solhom kraftverk. Fra inntaket går vannet i en 3 km lang tunell som har utløp ved et tjern oppstrøms Landsløktjern. Derfra renner vannet naturlig via Landsløktjern til Storhomstjern og videre i tunell til Nesjen. I sørenden av Eivindsvatn er det bygget en sperreterstel ved utløpet. Elven mellom Eivindsvatn og Krokevatn er tørrlagt det meste av tiden og mottar bare tilsig fra mindre restfelt, foruten enkelte kortvarige overløp fra sperredammen i Eivindsvatn. Det er ikke vilkår om minstevannføring fra Eivindsvatn i den gjeldende konsesjonen. Inntaksterskelen mot tunnelinntak på kote 838,5 og sperreterstelen mot Austdøla på kote 839,2 utgjør fungerende LRV og HRV i Eivindsvatn.

Figur 1. Kart over området.

Teknisk plan og arealbruk

Inntaket ligger på vestsiden av Eivindsvatn, og er utformet med overløpsterskel og sjakt som leder ned til tunnelen. Overføringskapasitet er i dag 4,2 m³/s. Ifølge SKK ble inntaksterskelen etablert 25 cm høyere enn planlagt og konsesjonsgitt. Denne feilen medfører at flomtapet over sperreter skelen er større enn de opprinnelige planene for overføringen forutsatte. SKK ønsker å bygge om inntaket for å redusere flomtapet.

Ombyggingen skal etter planen øke overføringskapasiteten til 17 m³/s ved å senke nivået på dagens inntaksterskel. I tillegg bygges en ny 16 m lang terskel foran inntaket, med overløpskrone på samme nivå som dagens inntaksterskel. Terskelen foran inntaket vil ha kjerne av betong som kamoufleres med stein. Det utføres ingen endring av sperreter skelen i utløpet fra Eivindsvatn, og dagens LRV og HRV i Eivindsvatn vil dermed opprettholdes.

Riggområde anlegges på et flatt område i nærheten. Anleggsarbeidet vil utføres ved hjelp av helikoptertransport og medfører ikke veibygging.

Utvidet overføringskapasitet fra Eivindsvatn vil øke produksjonen i Solhom kraftverk med 4,2 GWh/år.

Eiendomsforhold

Alt permanent arealbehov til det nye inntaket er innenfor SKK sin eiendom gnr./bnr. 191/134, foruten rundt 50 m² som ligger ute i Eivindsvatn. Det planlagte anleggsområdet er på 1125 m² (Fig. 2). Anleggsområdet berører en eiendom tilhørende et sameie. (Gnr./bnr. 191/1, 191/2, 191/4, 191/5, 191/6, 191/7, 191/122). SKK opplyser i e-post til NVE 1.12.2017 at de vil avtale bruk av nødvendige arealer med berørte grunneiere, og søker derfor ikke om ekspropriasjon.

Figur 2. Venstre: SKK sin eiendom 191/134 ved Eivindsvatn. Omkringliggende areal tilhører sameiet. Høyre: Inntak og planlagt anleggsområde.

Tabell 1. Hoveddata for overføringen og planendringen.

		Planendring	Dagens situasjon
Tilsiq til inntaket			
Nedbørfelt	km ²	24	24
Årlig tilsiq til inntaket	mill. m ³	54	54
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	71,7	71,7
Middelvannføring	l/s	1728	1728
Alminnelig lavvannføring	l/s	135	135
5-persentil sommer (1/5–30/9)	l/s	176	176
5-persentil vinter (1/10–30/4)	l/s	111	111
Overføring			
Overføringskapasitet	m ³ /s	17	4,2
Tunell, tverrsnitt	m ²	7	7
Tunell, lengde	m	3000	3000
Berørt elvestrekning (økt vannføring)	km	1,3	1,3
Berørt elvestrekning (reduisert vannføring)	km	0,6	0,6
Planlagt minstevannføring	l/s	0	0
Restvannføring			
Restfelt Austdøla v/samløp Kvina	km ²	81	81
Restvannføring Austdøla v/samløp Kvina	mill. m ³	117	126
Restvannføring Austdøla v/sperredam	mill. m ³	0,2	8,7
Produksjon*			
Produksjon, vinter (1/10–30/4)	GWh	2,2	-
Produksjon, sommer (1/5–30/9)	GWh	2,0	-
Produksjon, årlig middel	GWh	4,2	-

		Planendring	Dagens situasjon
Økonomi**			
Utbyggingskostnad	mill. kr	4	-
Utbyggingspris	kr/kWh	1	-

* økning i produksjon i Solhom kraftverk

** kostnads- og produksjonsberegninger fra Multiconsult 2017

Tiltakets virkninger

Fordelene med planendringen er økt kraftproduksjon på 4,2 GWh/år, og bedre utnyttelse av eksisterende reguleringer og kraftverk.

Ulempene er at økt kapasitet i inntaket gir sjeldnere overløp over sperreterskelen i Eivindsvatn og dermed mindre vann i Austdøla. Vannføringen nedstrøms overføringstunellen vil øke, og det kan skape erosjon langs bekken ned til Landsløktjern. Støy og trafikk i forbindelse med anleggsarbeid vil forstyrre villrein og annet dyreliv.

Avbøtende tiltak

SKK har selv foreslått følgende avbøtende tiltak:

- Anleggsfasen legges til sommeren av hensyn til villrein.
- Riggområdet ved Eivindsvatn skal restaureres etter at anleggsarbeidene er gjennomført.
- Etter endt anleggsperiode vil vann bli sluppet en kort periode for å spyle vassdraget for eventuelt slam og finpartikler som skyldes anleggsarbeid.

Forholdet til offentlige planer

Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen)

Heiplanen skal bidra til å sikre villreinens leveområder i et langsiktig perspektiv. Hele området som berøres av planendringen ligger i Nasjonalt Villreinområde i Heiplanen. I denne sonen skal villreininteressene tillegges stor vekt i all arealforvaltning. I Nasjonalt Villreinområde gjelder følgende om kraft:

«Nye eller utvidelse av eksisterende kraftanlegg eller kraftlinjer bør unngås.

Unntak kan gjøres for tiltak som ikke innebærer vesentlig negativ betydning for villreinen. Disse vurderingene forutsettes avklart gjennom konsekvensutredninger etter relevant lovverk.»

Forøvrig legger Heiplanen opp til at det ikke skal godkjennes nye store kraftprosjekt i Nasjonalt villreinområde, og at nødvendig drift og vedlikehold skal ta hensyn til villreinens interesser.

Setesdal-Vesthei Ryfylkeheiane Landskapsvernområde (SVR)

Eivindsvatn og berørte elvestrekninger ligger i Setesdal-Vesthei Ryfylkeheiane Landskapsvernområde (SVR). Grensen for landskapsvernområdet går mellom Storhomstjern og det vestre av Landsløkstjernene. Verneverdiene i landskapsvernområdet er i verneforskriften beskrevet slik:

«Føremålet med vernet er:

- Å ta vare på eit samanhengande, særmerkt og vakkert naturområde med urørte fjell, hei og fjellskogsområde med eit særmerkt plante- og dyreliv, stølsområde, beitelandskap og kulturminne.
- Å ta vare på eit samanhengande fjellområde som leveområde for den særlegaste villreinstamma i Europa. »

SKK fikk dispensasjon av verneområdestyret for SVR den 20.6.2017 til å gjennomføre ombygging av inntaket ved Eivindsvatn. SKK må sende en egen søknad til verneområdestyret om motorferdsel i forbindelse med ombyggingen.

EUs vanddirektiv

Tiltaksområdet hører til vannregion Agder og vannområde Sira-Kvina. Det er utarbeidet regional vannforvaltningsplan for Agder med tilhørende tiltaksprogram. I Klima- og miljødepartementets godkjenning av regional vannforvaltningsplan 04.07.2016 har vannforekomstene som berøres av den planlagte utbyggingen ikke fått godkjent miljømål som er høyere enn dagens.

Høring og distriktsbehandling

Konsesjonssøknaden for ombygging av inntak Eivindsvatn og Eivindsvatn kraftverk ble kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn i 2015. I tillegg ble konsesjonssøknaden sendt til lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 28.09.2016 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Villreinnemda, Fylkeskommunen og grunneier.

NVE mener at saken er godt nok belyst gjennom høring og behandling av konsesjonssøknaden før planene om Eivindsvatn kraftverk ble trukket. Med unntak av økt vannføring nedstrøms overføringstunellen, er konsekvensene av å bygge om inntaket i Eivindsvatn vurdert i søknaden som var på høring i 2015. Planendringen ble derfor ikke sendt på en ny høring, men planendringen ble publisert på sakens nettside i 2017.

Fra høringsuttalelsene til konsesjonssøknaden oppsummeres her det som gjelder for ombygging av inntaket. Alle uttalelsene i sin helhet er tilgjengelig på sakens nettside via www.nve.no/konsesjonssaker.

Kvinesdal kommune (27.06.2016-19) trekker frem fornybar energi og lokal sysselsetting som viktige fordeler ved det omsøkte tiltaket.

Kommunen mener det bør settes krav om minstevannføring fra Eivindsvatn. Det er uheldig for miljøet og landskapet at det ikke er minstevannføring i Austdøla i dag, og med ombygging av inntaket reduseres vannet i utløpselva ytterligere. NVE bør vurdere størrelse på minstevannføringen.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder (14.06.2016-14) skriver i sin uttalelse at søknaden må behandles av verneområdestyret for SVR.

Fylkesmannen legger også vekt på villreinen, og viser til Heiplanens bestemmelsene om vannkraftutbygging i villreinområder. Setesdal- Ryfylke er landets neste største villreinområde, og området er sårbart på grunn av skrint grunnfjell og beskjedent tilbud av vinterbeiter. Ifølge Fylkesmannen vil eventuell økt ferdsel være den største ulempen ved tiltaket for villrein.

Fylkesmannen mener overføring av vann fra Eivindsvatn har ført til at utløpselva er visuelt skjemmende og har begrenset biologisk verdi. Dette vil forsterkes ytterligere dersom inntaket bygges om. Derfor ber Fylkesmannen om at det stilles krav om minstevannføring mellom Eivindsvatn og Krokevatn, og at regulanten må pålegges å restaurere bekkeløp som mister vann.

Vest-Agder fylkeskommune (14.06.2016-15) er positiv til søknaden. De bemerker at tiltakene må vurderes i forhold til Regional plan for vannforvaltning, slik at de vedtatte miljømålene kan nås.

Fylkeskommunen minner om at tiltaksområdet ligger i nasjonalt villreinområde (jf. Heiplanen). Setesdal Ryfylkeheiene anses som det mest sårbare av Norges villreinområder, og vannkraftutbygging påvirker villreinens leveområder i stor grad. Anleggsveier fører til økte forstyrrelser for villrein, fordi de gir folk rask tilgang til reinens kjerneområder. I rådmannens innstilling ble det foreslått at anleggsveien inn til tunellutløpet skal saneres, men dette ble ikke vedtatt i Fylkesutvalget.

Av landskaphensyn mener fylkeskommunene at det må settes vilkår om avbøtende tiltak som gjenoppretter naturtilstanden og landskapsbildet i bekkeløpet ned mot Landsløkstjern og Storhomstjern.

Villreinnemda for Setesdalområdet (14.06.2016-16) har ingen store innvendinger mot SKKs omsøkte planer.

Villreinnemda minner om at Norge er forpliktet til å ta vare på villreinen, ettersom vi har siste rest av arten i Europa. I tiltaksområdet finnes den sørligste stammen av villrein.

Området som blir berørt av tiltaket benyttes som sommerbeite for bukk, og periodevis som vinterbeite. Et større trekkområde for villrein ligger nordøst for Eivindsvatn.

Eivindsvatn ligger innenfor Setesdal Vesthei – Ryfylkeheiane landskapsvernområde, og Heiplanen. Her skal villreininteressene tillegges stor vekt. Nye kraftanlegg bør unngås, men det kan gjøres unntak for tiltak som ikke innebærer vesentlig negativ betydning for villreinen.

Anleggsarbeidet med sprengning og helikoptertransport vil påvirke villreinen negativt, og den vil trolig unngå området denne perioden. Villreinen blir minst mulig påvirket når byggearbeidet legges til sommeren, ettersom bukker tåler mer forstyrrelser enn simler og ungdyr.

Etter anleggsfasen er konfliktpotensialet lavt. Villrein reagerer lite på faste installasjoner, og det forventes ikke mer aktivitet i driftsfasen enn det er i dag. Den eksisterende anleggsveien som går inn til utløpet av overføringstunellen bør etter villreinnemdas syn være stengt med bom.

Det er forøvrig svært viktig å vurdere den samlede belastningen for villrein, og unngå at leveområdet bygges ned bit for bit.

Norsk Maritimt Museum (15.06.2016-17) vurderer tiltaket ut fra hensynet til eventuell kulturminner under vann som er fredet eller vernet. De varsler om at det er aktuelt med en registrering under vann i denne saken, iht. kulturminneloven § 9 (tiltakshavers undersøkelsesplikt). Tiltakshaver plikter å dekke kostnadene for arkeologiske undersøkelser, jf. kulturminneloven § 10. Museet anmoder tiltakshaver om å kontakte dem for utarbeidelse av budsjett og kontrakt.

Direktoratet for mineralforvaltning m/Bergmesteren på Svalbard (02.06.2016-13) har ingen merknader til søknaden.

Statens Vegvesen Region Sør (09.05.2016-10) har ingen merknader til søknaden.

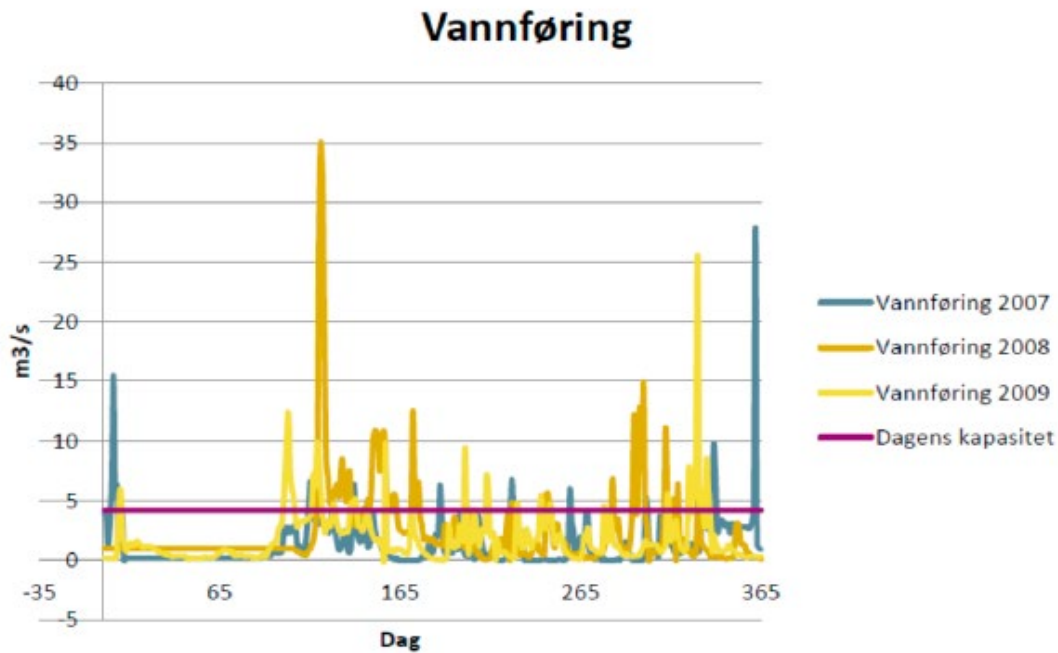
Bjørn Terje Galdal (31.05.2016-12) er grunneier, og har elvestrekningen nedstrøms overføringstunellen på sin eiendom. Han hevder han har rettighetene til å nytte vassdraget på sin eiendom, herunder vannet som er tilført ved overføringen fra Eivindsvatn til Landsløkbekken.

NVEs vurdering av planendringen

Hydrologi

Eivindsvatn har et nedbørsfelt på 24 km². Middelvannføring ved inntaket i Eivindsvatn er 1,73 m³/s. Vassdraget har dominerende vår og høstflom, men flommer kan forekomme hele året (figur 3).

Inntaket og sperreterskelen tillater vannstanden i Eivindsvatn å fluktuere mellom kote 838,5 og 839,2. Dagens overføringskapasitet er på 4,2 m³/s, og når tilsiget til Eivindsvatn er større enn dette vil vannstanden stige, og over tid blir det overløp over sperreterskelen mot Austdøla. På grunn av flomdempingseffekten av Eivindsvatn er overløpene relativt sjeldne og kortvarige, men årvisse. Ifølge søknaden forekommer overløp fra Eivindsvatn i mindre enn 5 % av tiden. Restfeltene nedstrøms Eivindsvatn er begrensede, og først fra og med Storevatn kommer større felt inn.

Figur 3. Vannføring i Eivindsvatn og dagens overføringskapasitet (hentet fra søknaden).

Med en økning i overføringskapasiteten til 17 m³/s vil en større del av tilsiget overføres til Nesjen. Dette medfører at det blir svært sjelden overløp over sperretersekelen i Eivindsvatn. Elvestrekningen ned til Krokevatn blir dermed tørrlagt i lengre perioder enn i dagens situasjon. Ifølge SKK vil det årlige overløpet ved sperretersekelen i Eivindsvatn reduseres fra 8,7 til 0,2 mill. m³. Det er ikke planlagt minstevannføring i Austdøla.

Variasjoner i tilsiget vil gi mindre utslag på vannstanden i Eivindsvatn, og vannstanden vil generelt ligge noe lavere enn i dag. Ved midlere tilsig vil vannstanden ligge omtrent 15 cm lavere etter ombyggingen, ifølge en rapport fra Terrateknikk, utarbeidet på oppdrag fra SKK. Nivået på høyeste og laveste mulige vannstand i Eivindsvatn vil imidlertid være som i dag.

Bekken fra utløpet av overføringstunellen ned mot Landsløktjern er sterkt påvirket av overføringen, som i dag utgjør 80 % av vannet i bekken. Økt overføringskapasitet vil gjøre at vannføringen nedstrøms overføringstunellen øker og i større grad fluktuerer med tilsiget til Eivindsvatn.

Flom, ras og erosjon

Flom kan oppstå hele året. Ombygging av inntaket vil medføre større flomtopper i bekken fra tunellutløpet til Landsløktjern og videre til Storhomstjern. Det er ikke registrert ras eller flomskred i området.

Overføringen fra Eivindsvatn har gjennom flere år ført til erosjon langs bekken nedstrøms overføringstunellen. Med høyere og mer variert vannføring på strekningen må det forventes at erosjonen tiltar i dette området. NVE mener derfor at SKK må iverksette nødvendige tiltak for å reparere erosjonsskader og forebygge ytterligere erosjon på utsatte steder langs elveleiet.

Biologisk mangfold

I influensområdet er det ikke registrert noen verdifulle naturtyper, og det er heller ikke funnet noen rødlistede eller prioriterte arter. Potensialet for rødlistede arter er lavt, ettersom det ikke er gjort slike funn i nærområdet.

Vegetasjon

Ved Eivindsvatn vokser vanlige arter som finnskjegg, stjernestarr, kråkefot, krekling, bjørnemose og torvmose. Mer stabil vannstand i Eivindsvatn kan føre til en liten positiv virkning for arts mangfoldet ved at flere krevende arter vil etablere seg lengre ned mot vannet. Etter NVEs syn har ikke konsekvenser for vegetasjon avgjørende betydning i vurdering av planendringen.

Fisk

Miljørapporten fra Terrateknikk oppgir at det er en bestand av aure i Eivindsvatn. Ifølge rapport fra Terrateknikk vil redusert flomfrekvens mot Krokevatn og videre nedover Austdøla trolig ha små konsekvenser for akvatiske organismer ettersom utløpsbekken nå er tørrlagt det meste av tiden.

Villrein

Tiltaksområdet er leveområde for villrein. Eivindsvatn ligger innenfor landskapsvernområde med dyrelivsfredning. Området benyttes som sommerbeite for bukk, og i perioder som vinterbeite. Området brukes også av annet hjortevilt som elg og rådyr.

Flere av høringspartene legger vekt på hensynet til villrein i sine uttalelser, og de konkluderer med at det hovedsakelig er anleggsarbeidet som vil påvirke villreinen negativt. I anleggsfasen vil transport, sprengning og annen aktivitet forstyrre villrein, og trolig føre til at den unngår området mens arbeidet pågår. SKK opplyser at anleggsfasen vil legges til sommeren når villreinen er mindre sårbar, i tråd med anbefaling fra Villreinnemda.

Det forventes ikke nevneverdig økt aktivitet i området i driftsfasen, og tiltaket antas å ha lavt konfliktpotensial med villrein etter anleggsfasen. Villreinen påvirkes i liten grad av faste installasjoner og redusert vannføring. For villreinen kan økt vannføring nedstrøms overførings-tunellen gjøre at elven blir vanskeligere å krysse enkelte perioder. Det er imidlertid snakk om en forholdsvis kort strekning på totalt 1,3 km ned til Storhomstjern.

Norge har et internasjonalt forvaltningsansvar for villreinen, og konsekvenser for villrein er derfor et viktig moment i NVEs vurdering. NVE legger til grunn at de samlede konsekvensene for villrein er små, så lenge anleggsarbeidet gjøres om sommeren, slik Villreinnemda anbefaler. NVE kan derfor ikke se at tiltaket bryter med prinsippene i Heiplanen. Samlet sett vurderes konsekvensene for biologisk mangfold som akseptable.

Landskap og brukerinteresser

Tiltaksområdet består for det meste av åpent og kupert heilandskap. Terrenget er vegetasjonsfattig med harde bergarter og lite løsmasser. Områdene rundt Eivindsvatn er en del av et regionalt viktig friluftslivsområde. Det urørte fjellandskapet og naturverdiene gjør området velegnet for friluftsliv. Eivindsvatn ligger utenfor trasé for merkede eller viktige turløyper, men er alminnelig tilgjengelig fra stier opp langs Austdøla og fra anleggsvei ved tunellutløp. Det finnes noen hytter ved adkomstveien til Nesjen og ved Maurhola, og det er potensiale for økt friluftsliv ettersom kommuneplanen åpner for økt utbygging av fritidsboliger i nærheten.

Ved Eivindsvatn vil økt overføringskapasitet endre landskapet ved at vannstanden fluktuere mindre. Det som nå er et belte av bart fjell langs vannet vil med tiden bli dekket av vegetasjon. Inntaket vil bli noe mer synlig med en ny terskel foran åpningen. Byggingen av inntaket medfører også at litt av fjellet rundt inntaket må sprenges bort. Anleggsvirksomhet vil innebære midlertidige installasjoner ved inntaksområdet.

Flommene i utløpet av Eivindsvatn er et element i landskapet, men de er trolig for kortvarige og sjeldne til å ha opplevelsesverdi for allmennheten. Reduserte overløp fra Eivindsvatn utgjør derfor ikke en stor landskapsmessig forandring fra dagens situasjon. Færre flomepisoder over tid kan medføre sedimentering i elveløpet som i dag er dominert av fjell og svaberg. I rapporten fra Terrateknikk nevnes kunstige spyleflommer fra Eivindsvatn som et mulig avbøtende tiltak. Dette kan gjøres ved å stenge inntaket over et kort tidsrom. Flere høringsparter mener at tørrlegging av utløpselva fra Eivindsvatn er skjjemmende for landskapet i Austdøla, og ønsker at det gis pålegg om minstevannføring.

Bekken nedstrøms overføringen er et fremtredende element i landskapet på grunn av den kunstig høye vannføringen. Med en eventuell ombygging av inntaket vil vannføringen fra utløpet av tunellen øke ytterligere, spesielt ved flom.

Fylkeskommunen formoder at friluftsliv, inkludert jakt og fiske påvirkes i anleggsfasen, men i liten grad i driftsfasen.

NVE mener at landskap er et moment i vurderingen av planendringen. Vi konstaterer at landskapet i Eivindsvatn, samt elvestrekningene mot Krokevatn og Landskløktjern er preget av overføringen som allerede er etablert. Selv om tiltaket reduserer overløp til Austdøla betraktelig, vurderer NVE at forskjellen fra dagens situasjon i praksis vil bli liten, ettersom utløpet fra Eivindsvatn nå er tørrlagt det aller meste av tiden. NVE vil vurdere behovet for minstevannføring og/eller spyleflommer fra Eivindsvatn i forbindelse med revisjon av vilkår for konsesjonen, med tanke på opprettholde landskapet i Austdøla.

NVE legger til grunn at større og mer variert vannføring nedstrøms overføringstunellen blir merkbart i perioder. Enkelte partier langs elvestrekningen ned til Landskløktjern er svært utsatt for erosjon. Derfor er det viktig at SKK gjør nødvendige justeringer i elveleiet for å forebygge at landskapet eroderer og ødelegges ved flom.

Endringene i inntakskonstruksjonen vil bli synlig på nært hold. Etter NVEs oppfatning vil området ved Eivindsvatn på sikt ikke bære større preg av inngrep enn det gjør i dag, forutsatt at anleggs- og riggområder ryddes og restaureres etter anleggsfasen.

NVE vurderer at konsekvensene av planendringen på landskap og friluftsliv er akseptable, gitt at avbøtende tiltak gjennomføres. Vi legger vekt på at de fysiske arealinngrepene er små. NVE kan verken se at tiltaket reduserer opplevelsesverdien av området eller begrenser ferdsel eller tilgjengelighet for brukerinteresser i driftsfasen.

Kulturminner

I konsesjonssøknaden skriver SKK at tiltaket ikke berører automatisk fredete kulturminner. Ifølge Askeladden ligger et fredet kulturminne ved Eivindsvatn, omtrent 1 km nordøst for inntaket.

Norsk Maritimt Museum skriver i sin uttalelse at det er aktuelt å gjøre registreringer under vann i denne saken, og viser til tiltakshavers undersøkelsesplikt i kulturminneloven § 9. SKK må derfor ta kontakt med Norsk Maritimt Museum for nødvendige avklaringer.

Samfunnsmessige fordeler

En ombygging av inntaket i Eivindsvatn, vil øke kraftproduksjonen i Solhom kraftverk med 4,2 GWh i et gjennomsnittså. Økt kraftproduksjon vil medføre en liten økning i skatter som kommer kommunen til gode. I anleggsfasen vil tiltaket øke lokal sysselsetting.

NVE legger vekt på at planendringen bidrar til økt kraftproduksjon ved at eksisterende magasiner og kraftverk utnyttes bedre. Utbyggingsprisen på 1,0 kr/kWh er lav sammenliknet med andre konsesjonsgitte prosjekter, og NVE legger til grunn at prosjektet vil være lønnsomt.

Forholdet til revisjon av konsesjonsvilkår for Sira og Kvinavassdragene

NVE har åpnet vilkårsrevisjon for konsesjonen til reguleringer og overføringer i Sira- og Kvinavassdragene, etter krav fra Sirdal kommune. Formålet med vilkårsrevisjonen er å bedre miljøforhold i de aktuelle vassdragene.

Planendringen for inntaket i Eivindsvatn berører ikke sentrale forhold i revisjonssaken direkte, og denne saken behandles derfor separat.

Overføringen av Eivindsvatn er omfattet av hovedkonsesjonen for Sira-Kvinautbyggingen, og NVE kan derfor vurdere pålegg om minstevannføring fra Eivindsvatn i revisjonssaken.

Forholdet til annet lovverk

Forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig tillatelse etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av planendring for overføring av Eivindsvatn legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i konsesjonssøknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 30.01.2017. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet er det ikke registrert viktige naturtyper. Området er leveområde for villrein. En eventuell ombygging av inntak Eivindsvatn vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5, gitt at man tar hensyn til villrein i anleggsfasen og begrenser ferdsel i driftsfasen til det helt nødvendige.

NVE kan ikke se at påvirkningen fra ombygging av inntak Eivindsvatn vil ha konsekvenser som går ut over influensområdet eller som vil ha konsekvenser for artsbestander eller naturtyper på et høyere regionalt nivå. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Forskr. om vern, Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane

Tiltaksområdet ligger i landskapsvernområde med dyrelivsfredning. SKK fikk dispensasjon av verneområdestyret til å gjennomføre ombygging av inntaket ved Eivindsvatn 20.06.2017. Dispensasjonen ble gitt på vilkår om at SKK må dempe negative virkninger på landskapet i bekkeløpet oppstrøms og nedstrøms Landsløktjern, restaurere riggområdet etter anleggsarbeidet, og søke om egen dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med tiltaket.

NVE legger til grunn at SKK oppfyller vilkårene i det gjeldende dispensasjonsvedtaket, og anser derfor forholdet til verneforskriften for landskapsvernområdet som avklart.

EUs vanddirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved behandling av planendringen foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. Gjennom vilkårsrevisjonen for den gjeldende konsesjonen vil det innføres nye standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Fylkesmannen, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved planendringen for inntaket i Eivindsvatn er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, slik at kravet i vassdragsreguleringsloven § 5 er oppfylt. NVE anbefaler at Sira-Kvina kraftselskap får tillatelse til planendringen etter vassdragsreguleringsloven.

NVEs merknader til vilkårene

NVE anbefaler at planendringen for inntaket i Eivindsvatn knyttes til gjeldende vilkårssett gitt ved kgl.res. av 5.7.1963. NVE har åpnet revisjon av vilkår for konsesjonene i Sira- og Kvinavassdragene. Overføringen av Eivindsvatn vil omfattes av nye oppdaterte standardvilkår når de treer i kraft.

Manøvreringsreglement

I gjeldende manøvreringsreglement fremgår det at hele avløpet fra Eivindsvatn kan overføres til Nesjen. Det er ikke pålegg om minstevannføring fra Eivindsvatn i dag.

SKK har ikke planlagt minstevannføring fra Eivindsvatn. Terrateknikk foreslår i sin rapport å slippe spyleflommer for å hindre gjengroing av elveløpet mot Krokevatn.

I forbindelse med at konsesjonsvilkårene revideres, vil NVE vurdere vilkår om minstevannføring på berørte elvestrekninger i Sira- og Kvinavassdragene. Eventuelle vilkår om minstevannføring eller regelmessige spyleflommer i Austdøla vil vurderes som en del av revisjonssaken. NVE mener derfor at planendringen kan tillates uten endringer i gjeldende manøvreringsreglement.

Detaljplaner

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang, jf. vilkårenes post 21.

Inntaket i Eivindsvatn skal bygges om og dimensjoneres i tråd med det som er oppgitt i søknaden. Terskelen foran nytt inntak skal ligge på samme nivå som dagens inntak, slik at dagens LRV og HRV ikke endres. Inntaket bør kunne stenges, slik at spyleflom kan igangsettes om nødvendig. For øvrig bør inntaket bygges slik at det blir minst mulig synlig i landskapet. Anleggsområder skal arronderes og revegeteres etter endt byggeperiode.

Anleggsarbeid skal gjennomføres om sommeren for å skjerme villreinen.

NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Byggefrist

Ifølge gjeldende vilkår skal arbeidet påbegynnes innen en frist på 2 år etter at konsesjonen er gitt. Vi anbefaler at SKK får byggefrist på 5 år, i tråd med vassdragsreguleringsloven.

Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen og Norsk Maritimt Museum for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8, og post 26 i gjeldende vilkår.

Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring

Etter post 15 i gjeldende vilkår plikter konsesjonæren å foreta opprenskings og strandjusteringsarbeider, etter departementets bestemmelser.

SKK må utarbeide en plan for erosjonssikring langs bekken mellom utløpet av overførings-tunnelen fra Eivindsvatn og Landsløktjern.

Videre saksgang

Saken oversendes med dette til Olje- og energidepartementet for videre behandling. Sakens dokumenter blir gjort tilgjengelig for departementet via SeDok.

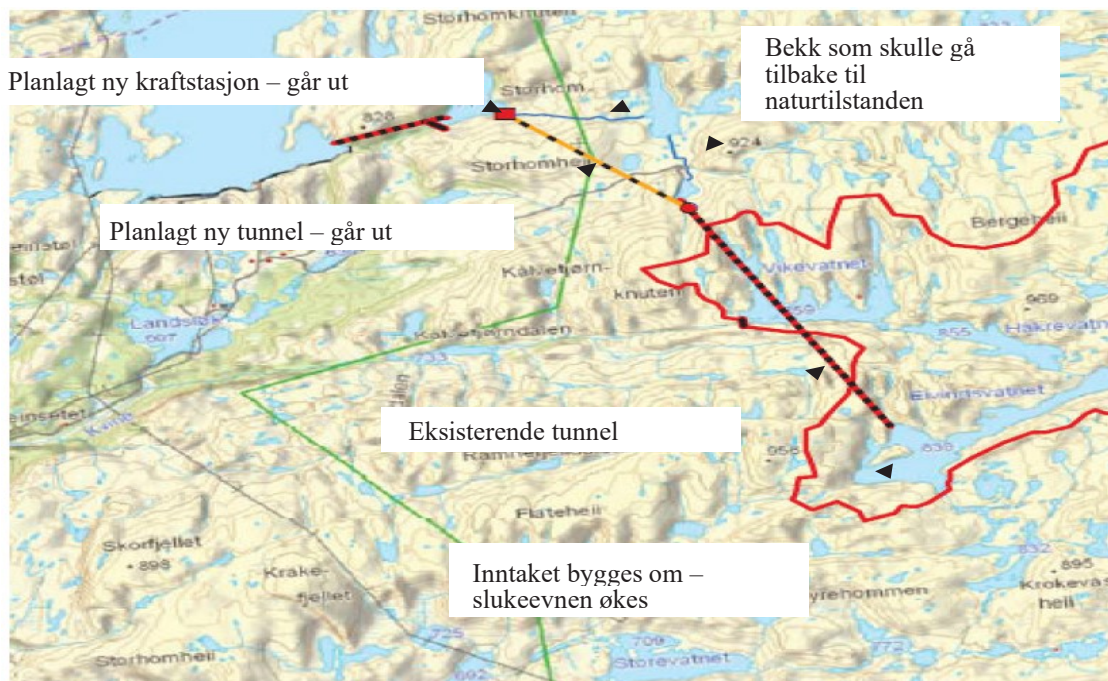
III. Høring

Kvinesdal kommune uttaler følgende til NVEs innstilling ved brev av 13. august 2018:

«Vi viser til brev den 11.7.2018. Sira-Kvina kraftselskap (SKK) har endret planene for overføring av Eivindsvatn og dere ber om merknader til NVE sin innstilling.

Om søknaden

SKK søkte i 2014 om å bygge Eivindsvatn kraftverk i Landsløkbekken. Samtidig skulle inntaket i Eivindsvatn bygges om for å øke slukeevnen fra 4,2 til 17 m³/s. Den eksisterende tunnelen fra Eivindsvatn skulle forlenges til Storhomstjern med 1,6 km ny tunnel.

Kommunen gav positiv uttalelse til søknaden, jf. kommunestyresak 61/16. Vilårene var at kraftverket måtte få god terrengtilpasning, at det ble satt krav om minstevannføring i Ausdølavassdraget og at bekkeløpet som skulle gå tilbake til naturlig tilstand måtte revegeteres.

I 2017 trakk SKK søknaden om nytt kraftverk og ny tunnel på grunn av usikker lønnsomhet. De ønsket fortsatt å bygge om inntaket og opprettholdt denne delen av søknaden. Den økte slukeevnen vil øke produksjonen i Solhom kraftverk med 4,2 GWh/år.

Oppsummert så dreier søknaden seg nå om kun å bygge om inntaket for å øke slukeevnen. Dette betyr samtidig at vannet som skulle gått gjennom den nye tunnelen vil gå i bekken nedenfor eksisterende tunnel. Her vil det renne mer vann enn i dag.

NVE mener

NVE anbefaler at det gis tillatelse til ombyggingen av inntaket. Samtidig må SKK gjøre de tiltak som er nødvendige for å reparere og forebygge erosjon på utsatt steder langs bekken. NVE skriver videre at de vil vurdere behov for minstevannføring i Ausdøla når konsesjonsvilkårene for utbyggingen av Sira- og Kvinavassdragene revideres.

Vår vurdering

I og med at kraftstasjonen og den nye overføringstunnelen går ut så blir inngrepene mye mindre enn først tenkt. Dette er positivt, men vi er fortsatt opptatt av minstevannføring i Ausdøla.

Ombyggingen gjør at det blir færre overløp fra Eivindsvatn og dermed enda mindre vann i Ausdøla. Dette er uheldig for vannmiljøet og også for det visuelle inntrykket av området.

Konklusjonen vår er som før: vi er positive til tiltaket, men det må settes krav om minstevannføring i Ausdøla.»

IV. Olje- og energidepartementets bemerkninger

1 INNLEDNING

SKK eies av Lyse Produksjon AS, Statkraft Energi AS, Skagerak Kraft AS og Agder Energi Produksjon AS. Selskapet er et ansvarlig selskap med delt ansvar (DA).

SKK har søkt om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge om inntaket ved Eivindsvatnet.

Opprinnelig omfattet saken også søknad etter samme lovhjemmel til å bygge Eivindsvatn kraftverk. Det ble i den forbindelse også søkt om nødvendige tillatelser etter energiloven og oreigningslova. Søknaden om bygging av Eivindsvatn kraftverk ble trukket ved SKKs brev av 23. oktober 2017.

Etter Olje- og energidepartementets vurdering må søknaden om ombygging av inntaket i Eivindsvatn behandles etter vassdragsreguleringsloven § 3.

Ifølge SKK er dagens kapasitet på overføringen 4,2 m³/s. Ved å bygge om inntaket slik at overføringskapasiteten vil tilsvare tunnelens kapasitet (17 m³/s), kan konsesjonssøker utnytte en større del av tilsiget til Eivindsvatn i Solhom kraftverk. Dette vil øke produksjonen i Solhom kraftverk med 4,2 GWh/år. SKK har allerede konsesjon til å overføre Eivindsvatn til Nesjen, som en del av hovedkonsesjonen for reguleringer og overføringer i Sira- og Kvinavassdragene gitt ved kgl.res. 5.7.1963. Gjeldende konsesjon om overføring av vann fra Eivindsvatn er gitt uten krav om minstevannføring.

2 NVEs INNSTILLING

NVE legger vekt på at søknaden bidrar til økt kraftproduksjon ved at eksisterende magasiner og kraftverk utnyttes bedre med få nye inngrep. Utbyggingsprisen på 1,0 kr/kWh er lav sammenliknet med andre konsesjonsgitte prosjekter, og NVE legger til grunn at prosjektet vil være lønnsomt. NVE anbefaler at SKK gis konsesjon til ombyggingen av inntaket i Eivindsvatn. NVE skriver i innstillingen at kravet om minstevannføring vil bli vurdert i forbindelse med pågående revisjon av hovedkonsesjonen for Sira-Kvinavassdragene. NVE forutsetter at anleggsarbeidene gjennomføres om sommeren av hensyn til villreinen. Videre forutsettes at SKK utarbeider en plan for erosjonssikring langs bekken mellom utløpet av overføringstunnelen fra Eivindsvatn til Landsløktjern.

3 VURDERINGSGRUNNLAGET

Etter forvaltningsloven § 25 annet ledd første punktum skal forvaltningsorganet i begrunnelsen nevne de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av parten selv eller i et dokument som er kjent for parten, er en henvisning til tidligere fremstilling tilstrekkelig.

I departementets vurdering av om konsesjon etter vassdragslovgivningen skal gis, må fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved omsøkte utbygging må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der de samfunnsøkonomiske fordelene avveies mot ulempene blant annet i form av forringelse eller tap av naturmangfold.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i loven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i loven §§ 4-5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av søknaden.

Departementet bygger på følgende kunnskapsgrunnlag:

- SKKs søknad av 7. november 2014 med konsekvensutredning og tilhørende fagrapporter
- Dispensasjon av 20. juni 2017 fra verneområdestyret for Setesdal-Vesthei Ryfylkeheiene landskapsvernområde (Verneområdestyret)
- SKKs brev av 23. oktober 2017
- NVEs innstilling av 31. mai 2018 med høringsuttalelser til søknaden
- Kvinesdal kommunes høringsuttalelse av 13. august 2018 til NVEs innstilling
- Registreringer i naturbase
- Artsdatabanken

Konsesjonssøknaden med konsekvensutredningen (KU) er gjort kjent for partene ved NVEs høring av søknaden. I tillegg er konsekvensene av tiltakene grundig beskrevet i NVEs innstilling av 31. mai 2018. Partene er gjort kjent med innstillingen ved NVEs brev av samme dato.

Departementet vil derfor i stor utstrekning nøye seg med å vise til konsesjonssøknaden, KU og NVEs innstilling når det gjelder hvilke faktiske forhold som vedtaket bygger på.

Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal etter naturmangfoldloven stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risikoen for skade på naturmangfoldet.

4 DEPARTEMENTETS VURDERING

4.1 Samfunnsmessige fordeler

En ombygging av inntaket i Eivindsvatn vil øke kraftproduksjonen i Solhom kraftverk med 4,2 GWh i et gjennomsnittså. Økt kraftproduksjon vil medføre en liten økning i skatter som kommer kommunen til gode. I anleggsfasen vil tiltaket øke lokal sysselsetting.

Departementet legger vekt på at tiltaket vil øke den årlige kraftproduksjonen i Solhom kraftverk ved at eksisterende magasiner og kraftverk utnyttes bedre. Utbyggingsprisen på 1,0 kr/kWh (kostnadsnivå 01.01.2017) er lav sammenliknet med andre konsesjonsgitte prosjekter. Tiltaket vil ha positiv nåverdi.

4.2 Hydrologi

Eivindsvatn har et nedbørsfelt på 24 km². Middelvannføring ved inntaket i Eivindsvatn er 1,73 m³/s. Vassdraget har dominerende vår og høstflom, men flommer kan forekomme hele året.

Inntaket og sperreterskelen tillater vannstanden i Eivindsvatn å variere mellom kote 838,5 og 839,2. Dagens overføringskapasitet er på 4,2 m³/s. Når tilsiget til Eivindsvatn er større enn dette vil vannstanden stige, og over tid blir det overløp over sperreterskelen mot Austdøla. På grunn av flomdempingseffekten av Eivindsvatn er overløpene relativt sjeldne og kortvarige, men årvisse. Ifølge søknaden forekommer overløp fra Eivindsvatn i mindre enn 5 % av tiden. Restfeltene nedstrøms Eivindsvatn er begrensede, og først fra og med Storevatn kommer større felt inn.

Med en økning i overføringskapasiteten til 17 m³/s, vil en større del av tilsiget overføres til Nesjen. Dette medfører at det blir svært sjelden overløp over sperreterskelen i Eivindsvatn. Elvestrekningen i Austdøla fra terskelen og ned til Krokevatn blir dermed tørrlagt i lengre perioder enn i dagens situasjon. Ifølge SKK vil det årlige overløpet ved sperreterskelen i Eivindsvatn reduseres fra 8,7 til 0,2 mill. m³. Det er ikke planlagt minstevannføring i Austdøla.

Variasjoner i tilsiget vil gi mindre utslag på vannstanden i Eivindsvatn, og vannstanden vil generelt ligge noe lavere enn i dag. Ved midlere tilsig vil vannstanden ligge omtrent 15 cm lavere etter ombyggingen. Nivået på høyeste og laveste mulige vannstand i Eivindsvatn vil være som i dag.

Bekken fra utløpet av overføringstunellen ned mot Landsløktjern er sterkt påvirket av overføringen, som i dag utgjør 80 % av vannet i bekken. Økt overføringskapasitet vil gjøre at vannføringen nedstrøms overføringstunellen øker og i større grad variere med tilsiget til Eivindsvatn.

4.3 Flom, ras og erosjon

Flom kan oppstå hele året. Ombygging av inntaket vil medføre større flomtopper i bekken fra tunellutløpet til Landsløktjern og videre til Storhomstjern. Det er ikke registrert ras eller flomskred i området.

Overføringen fra Eivindsvatn har gjennom flere år ført til erosjon langs bekken nedstrøms overføringstunellen. Med høyere og mer variert vannføring på strekningen må det forventes at erosjonen tiltar i dette området. Departementet slutter seg til NVEs syn om at SKK derfor må iverksette nødvendige tiltak for å reparere erosjonsskader og forebygge ytterligere erosjon på utsatte steder langs elveleiet.

4.4 Biologisk mangfold

I influensområdet er det ikke registrert noen verdifulle naturtyper, og det er heller ikke funnet noen rødlistede eller prioriterte arter. Potensialet for rødlistede arter er lavt, ettersom det ikke er gjort slike funn i nærområde.

Vegetasjon

Ved Eivindsvatn fins vanlige arter som finnskjøgg, stjernestarr, kråkefot, krekling, bjørnemose og torvmose. Mer stabil vannstand i Eivindsvatn kan føre til en liten positiv virkning for artsmangfoldet ved at flere krevende arter vil etablere seg lengre ned mot vannet.

Departementet kan ikke se at de samlede konsekvensene for naturtyper er til hinder for at konsesjon gis.

Fisk

Det er en bestand av ørret i Eivindsvatn. Ifølge miljørapporten vil redusert flomfrekvens mot Krokevatn og videre nedover Austdøla trolig ha små konsekvenser for akvatiske organismer, ettersom utløpsbekken nå er tørrlagt det meste av tiden.

Departementet kan ikke se at virkningene på ørreten er av avgjørende betydning for vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Villrein

Tiltaksområdet er leveområde for villrein. Eivindsvatn ligger innenfor landskapsvernområde med dyrelivsfredning. Området benyttes som sommerbeite for bukk, og i perioder som vinterbeite. Området brukes også av annet hjortevilt som elg og rådyr.

Hovedsakelig er det anleggsarbeidet som vil kunne påvirke villreinen negativt. I anleggsfasen vil transport, sprengning og annen aktivitet forstyrre villreinen, og trolig føre til at den unngår området mens arbeidet pågår. SKK opplyser at anleggsfasen vil legges til sommeren når villreinen er mindre sårbar, i tråd med anbefaling fra Villreinnemda.

Det forventes ikke nevneverdig økt aktivitet i området i driftsfasen, og tiltaket antas da å ha lavt konfliktpotensial med villrein. Villreinen påvirkes i liten grad av faste installasjoner og redusert vannføring. For villreinen kan økt vannføring nedstrøms overføringstunellen gjøre at elven på en kortere strekning ned til Storhomstjern vil bli vanskeligere å krysse i enkelte perioder.

Norge har et internasjonalt forvaltningsansvar for villreinen, og konsekvenser for villrein er derfor et viktig moment i departementets vurdering. Det legges til grunn at de samlede konsekvensene for villrein er små, forutsatt at anleggsarbeidet gjøres om sommeren slik Villreinnemda anbefaler, og i tråd med de føringer som følger av NVEs innstilling. Etter departementets vurdering vil tiltaket ikke bryte med prinsippene i Heiplanen.

Departementet kan ikke se at de samlede konsekvensene for villreinen er til hinder for at konsesjon gis.

4.5 Landskap

Tiltaksområdet består for det meste av åpent og kupert heilandskap. Terrenget er vegetasjonsfattig med harde bergarter og lite løsmasser. Områdene rundt Eivindsvatn er en del av et regionalt viktig friluftslivsområde. Det urørte fjellandskapet og naturverdiene gjør området velegnet for friluftsliv. Eivindsvatn ligger utenfor trasé for merkede eller viktige turløyper, men er alminnelig tilgjengelig fra stier opp langs Austdøla og fra anleggsveien ved tunellutløpet.

Ved Eivindsvatn vil økt overføringskapasitet endre landskapet ved at vannstanden vil variere mindre enn i dag. Beltet av bart fjell langs vannet vil med tiden bli dekket av vegetasjon. Inntaket vil bli noe mer synlig med en ny terskel foran åpningen. Byggingen av inntaket medfører også at litt av fjellet rundt inntaket må sprenges bort.

Færre flommer i utløpet av Eivindsvatn kan medføre sedimentering i elveløpet, som i dag er dominert av fjell og svaberg. Eventuelle pålegg om avbøtende tiltak i form av kunstige spyleflommer fra Eivindsvatn vil motvirke dette.

Bekken nedstrøms overføringen er et fremtredende element i landskapet på grunn av dagens kunstig høye vannføring. Vannføringen fra utløpet av tunnelen vil øke ytterligere ved realisering av tiltaket.

Departementet viser til at landskapet i Eivindsvatn, samt elvestrekningene mot Krokevatn og Landskløktjern, er preget av dagens overføring. Etersom utløpet fra Eivindsvatn allerede er tørrlagt mesteparten av tiden, vil situasjonen her forbli omtrent uendret dersom tiltaket realiseres.

Virkningene av en større og mer variert vannføring nedstrøms overføringstunnelen antas å bli merkbart i perioder. Enkelte partier langs elvestrekningen ned til Landskløktjern er svært utsatt for erosjon. Departementet forutsettes derfor at SKK gjør nødvendige justeringer i elveleiet for å forebygge at landskapet eroderer og ødelegges ved flom, jf. pkt. 4.3. ovenfor.

Departementet kan ikke se at de samlede konsekvensene for landskapet er av avgjørende betydning for vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

4.6 Kulturminner

Ifølge SKK berører ikke tiltaket automatisk fredete kulturminner. Det ligger et fredet kulturminne ved Eivindsvatn ca. 1 km nordøst for inntaket.

Norsk Maritimt Museum vil undersøke om det er eventuelle kulturminner under vann i denne saken, og viser til tiltakshavers undersøkelsesplikt i kulturminneloven § 9. Det forutsettes at SKK tar kontakt med museet for å avklare dette.

5 VANNFORSKRIFTEN

Nedbørsfeltet til Eivindsvatn er 24,1 km² og utgjør øverste delfelt av Austdøla, som er et sidevassdrag til Kvina-vassdraget. Utløpet fra Eivindsvatn overføres til Nesjen, som er inntaksmagasin til Solhom kraftverk. Austdøla mellom Eivindsvatn og Krokevatn er tørrlagt det meste av tiden, og mottar bare tilsig fra mindre restfelt, foruten enkelte kortvarige overløp fra sperredammen i Eivindsvatn. Det er ikke vilkår om minstevannføring fra Eivindsvatn i gjeldende konsesjon.

Overføringen vil gi litt dårligere forhold for ørreten i Austdøla mellom Eivindsvatn og Krokevatn. Etersom denne delen av Austdøla allerede er tørrlagt det meste av tiden, vil redusert flomfrekvens mot Krokevatn få små konsekvenser for fisken. Eventuelt pålegg om minstevannføring forutsettes vurdert i forbindelse med pågående revisjon av hovedkonsesjonen for Sira-Kvinavassdragene.

I henhold til vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt.

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som må vurderes i forbindelse med etablering av nye inngrep i vassdraget. I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vassdragsreguleringsloven, har konsesjonsmyndighetene vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. De foreslåtte konsesjonsvilkårene vil etter departementets vurdering være egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten.

Departementet mener som NVE at samfunnsnyttene vil være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet mener at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar produksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Departementet viser til at denne vurderingen omfatter både tekniske gjennomførbarhet og kostnader.

Med de avbøtende tiltak som fremgår av de foreslåtte konsesjonsvilkårene finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

6 SAMLET BELASTNING

I sin vurdering av den samlede belastningen på økosystemet har departementet tatt hensyn til andre allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidige inngrep og påvirkninger. For den omsøkte ombyggingen vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget foran, samt til NVEs innstilling og konsesjonssøknaden med fagrapporter.

I Vest-Agder reduseres urørt natur blant annet av kraftutbygging, veier og hyttefelt. Sira-Kvina-utbyggingen består av flere store reguleringer og overføringer som preger begge vassdragene sterkt. Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane er likevel i stor grad inngrepsfritt på grunn av vernebestemmelser.

Vannkraftutbyggingen i området utgjør allerede en belastning for villreinen. Leveområdet til villreinen har blitt mindre på grunn av økt menneskelig aktivitet og tekniske inngrep, og reguleringer har skapt hindringer i trekkveiene. Overføringen av Eivindsvatn vil ha liten negativ konsekvens for villrein, og vil påvirke villreinen minimalt i driftsfasen.

Eksisterende eller planlagte tiltak sammen med utvidet kapasitet på overføringen, vil ikke øke den samlede belastningen eller medføre økte sumvirkninger i en slik grad at det vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Det er ikke registrert potensial for økt samlet belastning på naturmangfoldet som følge av omsøkte overføring sammen med andre energiprojekter lokalt og regionalt. Den samlede påvirkningen på økosystemet blir utsatt for, vil ikke være til hinder for at konsesjon kan gis til ombygging av inntaket i Eivindsvatn slik dette fremgår av oppsummeringen og konklusjonen nedenfor.

7 DEPARTEMENTETS OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket gjennomgås og avveies.

Den viktigste samfunnsnyttene med ombyggingen av inntaket til Eivindsvatn vil være ny, regulerbar kraft. Den positive nåverdien av utbyggingen inngår i departementets samlede vurdering av fordeler og ulemper.

Departementet har merket seg at Kvinesdal kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder og Villreinnemnda for Setesdalområdet tilrå at konsesjon gis på nærmere bestemte vilkår.

Den viktigste negative konsekvensen av tiltaket er redusert vannføring i Austdøla mellom Eivindsvatn og Krokevatn. Ettersom elva allerede er tørrlagt mesteparten av tiden, vil situasjonen her i ubetydelig grad bli forverret. Gjeldende konsesjon for overføring av Eivindsvatn er gitt uten krav om minstevannføring. Hovedkonsesjonen for Sira- og Kvinavassdragene er nå under revisjon, og konsesjonsmyndighetene vil i den forbindelse vurdere kravet om minstevannføring eller regelmessige spyleflommer i Austdøla.

Området er leveområde for villrein. Departementet forutsetter at anleggsfasen i størst mulig utstrekning legges til sommerperioden slik Villreinnemnda anbefaler.

Videre forutsettes det at SKK utarbeider en plan for erosjonssikring langs bekken mellom utløpet av overføringstunnelen fra Eivindsvatn til Landsløktjern.

Etter en totalvurdering vil departementet tilrå at SKK gis konsesjon for å bygge om inntaket i Eivindsvatn for å øke kapasiteten på overføringen til Nesjen i medhold av vassdragsreguleringsloven § 3, jf. § 5.

8 FORURENSNINGSLOVEN

Ut fra de foreliggende opplysninger, mener departementet det er lite sannsynlig at ombyggingen av inntaket vil kunne medføre betydelige forurensninger etter idriftsettelse. Det skulle derfor ikke være nødvendig med tillatelse etter forurensningsloven for driftsfasen.

Anleggsarbeidene krever egen tillatelse etter forurensningsloven. Ved en utbygging må det derfor søkes Fylkesmannen om utslippstillatelse i anleggsfasen, og det må legges frem en plan som viser hvordan tiltakshaver vil håndtere forurensning i denne perioden. Dette gjelder særlig tilslammet vann fra tunneldriving, anleggsdrift med maskiner og bruk av kjemikalier.

V. Departementets merknader til vilkårene

Departementet vil knytte tillatelsen til ombygging av inntaket i Eivindsvatn til gjeldende konsesjonsvilkår for Sira-Kvinavassdragene fastsatt ved kgl.res. 5. juli 1963. Reguleringsvilkårene er under revisjon. Nærværende tillatelse vil bli omfattet av nye oppdaterte standardvilkår når de trer i kraft.

Manøvreringsreglement

Ifølge gjeldende manøvreringsreglement kan hele avløpet fra Eivindsvatn overføres til Nesjen. Det er ikke pålegg om minstevannføring fra Eivindsvatn i dag.

SKK har ikke søkt om minstevannføring fra Eivindsvatn. I fagrapporten foreslås i stedet å slippe spyleflommer i Austdøla for å hindre gjengroing av elveløpet mot Krokevatn.

Disse spørsmålene vurderes under revisjonen av konsesjonsvilkårene for Sira-Kvinavassdragene.

Konsesjonsavgifter, jf. vassdragsreguleringsloven § 14

NVE vil i særskilt vedtak fastsette konsesjonsavgifter til staten og berørte kommuner/fylkeskommuner for kraftøkningen.

Byggefrister, jf. vassdragsreguleringsloven § 15

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av departementet.

Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring, jf. vassdragsreguleringsloven § 20 bokstav f

Konsesjonæren plikter å foreta opprenskings- og strandjusteringsarbeid etter bestemmelser fastsatt av NVE. SKK skal utarbeide en plan for erosjonssikring langs bekken mellom utløpet av overførings-tunellen fra Eivindsvatn og Landsløktjern.

Godkjenning av detaljplaner, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vassdragsreguleringsloven § 20 bokstav b

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Inntaket i Eivindsvatn skal bygges om og dimensjoneres i tråd med det som er oppgitt i søknaden. Terskelen foran nytt inntak skal ligge på samme nivå som dagens inntak, slik at dagens LRV og HRV ikke endres. Inntaket bør kunne stenges, slik at spyleflom kan igangsettes om nødvendig. For øvrig bør inntaket bygges slik at det blir minst mulig synlig i landskapet. Anleggsområder skal arronderes og revegeteres etter endt byggeperiode.

Anleggsarbeid skal gjennomføres om sommeren for å skjerme villreinen. Ifølge tiltakshaver vil anleggsarbeidene bli utført ved hjelp av helikoptertransport og medfører ikke veibygging.

Det presiseres at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Automatisk fredete kulturminner, jf. vassdragsreguleringsloven § 20 bokstav d

Departementet forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen og Norsk Maritimt Museum for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Det vises til den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Sira-Kvina kraftselskap gis tillatelse til å bygge om eksisterende overføring av Eivindsvatn til Nesjen i Kvinesdal kommune i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsen

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis Sira-Kvina kraftselskap tillatelse til å bygge om inntaket i Eivindsvatn for å øke kapasiteten på overføringen til Nesjen i Sira- og Kvinavassdragene.
2. Tillatelsen gis på samme vilkår som for tillatelsen til å foreta reguleringer og overføringer i Sira- og Kvinavassdragene fastsatt ved kgl.res. 5. juli 1963, og på de vilkår og forutsetninger som fremgår av Olje- og energidepartementets foredrag av 1. februar 2019.
3. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

8. Eidsiva Vannkraft AS

(Hjemmelsoverføring av fallrettigheter i Moelven i Ringsaker kommune)

Olje- og energidepartementets samtykke 1. februar 2019.

1. Bakgrunn

Den 12. oktober 2018 mottok departementet en henvendelse fra Eidsiva Vannkraft AS vedrørende flere eldre fallrettigheter som eies av Mesna Kraftselskap DA (MK). MK er et selskap eid av Eidsiva Energi AS og Eidsiva Vannkraft AS. Fallrettighetene opplyses å ha blitt ervervet av Ringsaker kommune i 1920/1921 ved ekspropriasjon og overdratt til MK i 1923. Grunnbokshjemmel til fallene har imidlertid aldri blitt overført til MK, og Eidsiva Vannkraft AS har derfor bedt departementet å vurdere hvorvidt en overføring av grunnbokshjemmelen utløser konsesjonsplikt, eventuelt om det er grunnlag for å unnta fallene fra konsesjonsplikt dersom overføringen utløser konsesjonsplikt.

2. Overføring av grunnbokshjemlene

Fallene som MK ønsker å få registrert grunnbokshjemlene til ble ervervet i 1920/1921 ved skjønn av Ringsaker kommune. Departementet har fått opplyst at det dreier seg om 11 eksproprieerte fallstrekninger som ikke ble matrikulert før i 1944, og at ingen av dem tidligere har blitt overskjøtet til verken Ringsaker kommune eller MK. Ingen av disse fallstrekningene benyttes i dag til kraftproduksjon ettersom vassdraget ble vernet mot ytterligere kraftutbygging i 1973.

I henhold til stiftelsesdokumentet til MK av 29. mai 1920 punkt d) skulle alle Ringsaker kommunes eksisterende og fremtidige fallrettigheter overtas av MK. De aktuelle fallrettighetene ble derfor overført til MK i 1923, og har siden ligget i selskapet.

Etter departementets syn er det de reelle eierforholdene som er avgjørende for vurderingen av om overføring av grunnbokshjemlene til fallene utløser konsesjonsplikt. Fallrettighetene ble overført til MK i 1923.

Departementet viser blant annet til at det fremgår av flere tidligere meddelte konsesjoner i anledning fallerverv, planer om utbygging og fornyelser av konsesjoner i vassdraget at forutsetningen for dannelsen av MK var at selskapet skulle erverve samtlige fall i Moelva for å foreta en samlet utbygging av disse. Det fremgår videre at Ringsaker kommune dels ved avtaler og dels ved ekspropriasjon ervervet nær samtlige vannrettigheter i Moelva fra utløpet av Næra til lavvannstand i Mjøsa. Departementet viser blant annet kgl.res. av 11. april 1947 om stadfesting av tillatelse angående erverv av A/S Ringsaker Cellulose Fabriks vassfall i Moelv mv. Det fremgår der av bemerkningene:

«Ringsaker kommune har tidligere dels ved direkte kjøp, dels ved ekspropriasjon, ervervet alle øvrige vannrettigheter i Moelv unntatt Moelv Brug. Samtlige disse vannrettigheter er ved dannelsen av Mesna Kraftselskap overtatt av dette.

(...)

Det vassfall som søkes ervervet utgjør en mindre del – ca. ¼ – av fallet mellom Næren og Mjøsa som Kraftselskapet har planer om å bygge ut i sin tid og som det nå eier konsesjonsfritt det vesentligste av.» (understreket her)

Basert på de fremlagte opplysningene vurderer departementet det slik at de aktuelle fallandelene det nå er aktuelt å overføre grunnbokshjemmel til i det vesentligste ble ervervet konsesjonsfritt av MK og MKs rettsforgjengere.

Departementet ser det på denne bakgrunn slik at MK har hatt den reelle eiendomsretten til fallrettighetene hvor grunnbokshjemmel nå skal overføres siden selskapets stiftelse. Overføring av grunnbokshjemlene til fallene representerer dermed ikke et erverv i vannfallsrettighetslovens lovens forstand, men derimot en ajourføring av grunnboken.

Departementet vil for ordens skyld også presisere at registreringen av MK som et ansvarlig selskap med delt ansvar (DA) med oppgitt stiftelsesdato 09.11.1998 i Enhetsregistret, heller ikke utløste konsesjonsplikt. Ikrafttreddelsen av selskapsloven av 1985, som i realiteten medførte at MK ble et ansvarlig selskap med delt ansvar, skulle ifølge lovens forarbeider ikke ha noen konsesjonsrettslige virkninger for de selskapene som ble omfattet av loven.

Departementet har derfor kommet frem til at overføring av grunnbokshjemlene til de 11 fallrettighetene ikke utløser konsesjonsplikt.

9. Nord-Salten Kraft AS

(Tillatelse til endring av minstevannføringslipp fra Forsanvatn kraftverk i Steigen kommune)

Olje- og energidepartementets samtykke 5. februar 2019.

Innledning og bakgrunn

Nord-Salten Kraft AS (NSK) fikk ved kongelig resolusjon av 26. juni 2009 tillatelse til å regulere Forsanvatn med 5 meter, samt å bygge Forsanvatn kraftverk. Forselva går fra Forsanvatn og ned til fjorden. Elva har anadrom strekning som strekker seg fra utløpet til fjorden og om lag 1 km oppover. Det var et viktig tema i konsesjonsbehandlingen at denne strekningen skulle ivaretas.

I konsesjonen er det forutsatt minstevannføringslipp i Forselva i sommerhalvåret. I denne perioden er det et krav om at halvparten skal slippes fra dammen i Forsanvatn. Resterende vannmengde kan slippes gjennom Forsanvatn minikraftverk som ble tillatt bygget lenger ned i elven, dvs. øverst på anadrom strekning. Så lenge magasinet ikke er blitt fylt tilstrekkelig (HRV -1), slippes imidlertid alt vannet fra Forsanvatn minikraftverk. Det er også bygget et smoltanlegg i samlokalisering med kraftanlegget, og vannuttaket til smoltanlegget har i dag prioritet før oppfylling av magasinet.

Søknaden

I konsesjonen er det forutsatt at det slippes minimum 0,4 m³/s i Forselva i sommerhalvåret, fra 1. mai og frem til 1. september. I samme periode er det et krav om at minimum 0,2 m³/s skal slippes fra dammen i Forsanvatn. NVE mottok en søknad den 28. april 2017 fra NSK om å flytte det pålagte minstevannføringsslippet i perioden mai–september fra dam i Forsanvatn til å slippe all den pålagte minstevannføringen fra Forsan minikraftverk beliggende øverst på anadrom strekning (kote 35).

For å kunne opprettholde en minstevannføring på minimum 0,2 m³/s fra Forsanvatn, må det sprenges en kanal gjennom noen rygger mellom hoveddelen av magasinet og frem til dammen. Disse ryggene er med på å opprettholde vannstanden i et par loner mellom Forsanvatn og dam Forsanvatn. Disse lonene vil ifølge NSK bli tørrlagt ved lav vannstand i Forsanvatn dersom kanalen blir etablert. NSK opplyser også at Forsanvatn i normalår ikke når HRV -1 før tidligst siste halvdel av juli. NSK mener derfor at de negative konsekvensene ved etablering av minstevannføringslipp er større enn de positive effektene og ønsker å slippe hele minstevannføringsslippet gjennom minikraftverket.

Høringsuttalelser og NVEs innstilling

NVE sendte planendringssøknaden på en begrenset høring i august 2017 og mottok fire uttalelser. *Steigen kommune* støtter ikke NSKs endringsforslag. Kommunen kan ikke se at det er kommet inn nye momenter etter at det ble gitt konsesjon til utbyggingen. Kommunen mener at det i stedet må stilles krav til metoder og utførelse av arbeidet ved Forsanvatn, slik at minstevannføring kan slippes i fossen med minst mulige konsekvenser. *Fylkesmannen i Nordland* mener miljøkonsekvensene vil bli noe mindre ved det omsøkte alternativet. Under forutsetning at anadrom fisk ikke blir skadelidende, anbefaler også *Nordland fylkeskommune* å innvilge søknaden om endring av vannslippet. *Grunneier Ernst Skoglund* opplyser at vadet stort sett har vært tørrlagt etter at reguleringen ble gjennomført i 2012, og som har medført at det er svært vanskelig å benytte båt. En endring som omsøkt vil ifølge Skoglund ikke løse problemene.

NVE legger vekt på de vurderingene som ble gjort før konsesjonsvedtaket i 2009. Etter NVEs syn er det reguleringen av Forsanvatn og fjerning av fossene i Forselva som i størst grad vil redusere landskapsverdiene i området. NVE viser til opprinnelig innstilling hvor det bl.a. uttales:

«Fra Forsanvatnet renner Forselva over bart fjell i små stryk og fosser (...) Det største fallet, Storfossen, er et markant landskapselement. Mange av høringsinstansene er opptatt av at opplevelsesverdien rundt fossen blir borte. (...). Den øverste delen av utbyggingsstrekningen går over blankskurte fjell og de negative konsekvensene kan her til en viss grad avbøtes med slipp av minstevannføring.»

NVE er enig med kommunen i at det heller må stilles krav til metoder og utførelse av arbeidet oppe ved utløpet av Forsanvatn, fremfor å tørrelegge fossen gjennom hele året. NVE mener det må være mulig å etablere en kanal som sikrer minstevannføring uten at de tekniske inngrepene vil forringe landskapsbildet i området vesentlig.

Departementet avholdt møte med NSK i oktober 2017. Etter møtet mottok departementet en nærmere presentasjon av hva NSK mener er fordeler og ulemper med konsesjonsgitt løsning sammenlignet med omsøkt endring, herunder grafer over faktiske tilsigsmålinger og bilder som viser tiltaksområdet.

Departementets vurdering

Fastsatt manøvreringsreglement er en del av vilkårene i en konsesjon. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 kan Kongen eller departementet etter søknad fra vassdragsanleggets eier endre betingelsene i en gitt konsesjon etter loven. Departementet anser ikke denne saken å være av en slik art at den må legges frem for Kongen for avgjørelse.

Terrestrisk miljø

Rundt Forsanvatnet består vegetasjonen av lynchheier med noe bjørk. Det er lite vegetasjon helt inntil vannet. Fra utløpet av Forsanvatnet og nedover går elva i ganske strye stryk over blankskurt berg. Det er minimalt med planter langs elva på dette strekket, men ned mot kote 35 der utløpet til minikraftverket ligger, er det noe mer vegetasjon langs elva. Det er ikke registrert botaniske verdier eller viktige naturtyper på strekningen mellom Forsanvatnet og utløpet til minikraftverket. Ved den nedre delen av elva er det registrert rikere partier med innslag av kalkkrevende arter.

I lonene ved utløpet av Forsanvatnet, hvor det etter de konsesjonsgitte vilkårene skal kanaliseres for slipp av minstevannføring fra dammen, er det registrert rødstilk, fossefall og strandsnipe. Ellers er det registrert flere fuglearter ved Forsanvatnet, herunder enkelte rødlistearter. Nordsiden av Forsanvatnet er nevnt som det viktigste området for fugl. Langs Forselva lenger nede mot Forsbukta er det registrert rødlistede arter som gjøk, oter, jerv, gaupe og hare. Selve tiltaksområdet er ikke vurdert å være verdifullt for artene og det terrestriske miljøet ved Forsanvatnet og Forselva er vurdert til å ha liten til middels verdi.

Minstevannføringen fra Forsanvatn er tilsigssavhengig. Vannføring mellom dammen og minikraftverket beliggende på kote 35 begrenser seg normalt til perioder fra sensommer til høstmånedene. Det er ikke alle år det vil være vann på strekningen, da magasinet ikke alltid vil fylles til HRV -1, se nærmere om dette nedenfor. Departementet bemerker at de tørre periodene vil oppstå selv om det etableres minstevannføring fra dammen. Å slippe alt av minstevannføring fra minikraftverket vil derfor ikke føre til betydelig forskjell på flora eller fauna langs Forselva på sikt.

Akvatiske forhold

Det er ikke registrert verdifulle naturtyper knyttet til utløpsområdet av Forsanvatn eller i øvre del av Forselva. I Forsanvatnet er det ørret. Tilløpsbekkene til vatnet er de viktige gyteområdene. I Forselva er det både stasjonær og anadrom ørret. Den anadrome delen av elva stopper ved fossen ved kote 35. Forselva vurderes til å ha liten verdi for akvatisk miljø mellom dammen og kote 35. Det er ikke registrert fisk eller verdifulle områder for akvatisk miljø på denne strekningen, og departementet bemerker at det ikke vil medføre betydelig forskjell for vannmiljøet å la all minstevannføring slippes fra kote 35 i stedet for fra dammen.

Landskapsvirkninger

Landskapet rundt Forsanvatnet er dominert av fjelltopper og det er bratte sider rundt selve vatnet. Landskapet ved Forsbukta med Forselva er vurdert å ha liten til middels verdi. Forselva er et godt synlig landskapselement, og slipp av all minstevannføring fra minikraftverket i stedet for Forsanvatnet vil føre til at elva sjeldnere fremtrer slik.

Konsesjonæren viser til at det må en del sprengning til for å lage de nødvendige kanalene og at dette utvilsomt vil lage synlige sår i terrenget. Den ene kanalen kan bli opptil 100 m lang. Det vil også bli et overskudd av masser som må plasseres i magasinet eller i terrenget. Søker påpeker at dette vil lage synlige sår i terrenget ved Forsanvatn. Området er i dag relativt urørt og uten veitilknytning. Fordi landskapet ved Forsanvatn er vurdert å ha mindre verdi enn Forsbukta med Forselva, blir konsekvensen litt større for landskapet ved endringsalternativet (liten til middels negativ) enn ved konsesjonsgitt løsning (liten negativ). Vannføring fra restfeltet er i dag synlig i nedbørsperioder og ved snøsmelting. Ved etablering av minstevannføring fra dammen vil det oftere være vann på denne strekningen. Det er og vil være store variasjoner mellom ulike år, se nærmere nedenfor. Enkelte tørre år vil det ikke bli slipp fra dammen i det hele tatt.

Friluftsliv

Området rundt Forsanvatn er lite egnet for friluftslivsaktiviteter. Bruken av området er primært knyttet til kortere fotturer, kombinert med fiske, jakt eller bærplukking. Jakt og fiske er forbeholdt grunneierne. Det samme gjelder Forselva. Området ved Forsbukta har også relativt lav bruksfrekvens. Søker mener konsekvensene av sjeldnere vannføring i elva må vurderes som noe mindre for friluftslivsaktivitetene enn konsekvensene av redusert vannstand i lonene ved utløpet av Forsanvatnet.

Grunneierne viser til at vadet før elveutløpet benyttes som landingsplass, havn og lagringsplass for båtene som ligger i Forsanvatn. Grunneierne opplyser at det har blitt tørt i vadet etter oppdemmingen, men konsesjonæren mener at det kan gjøres tiltak her som gjør det enklere for dem som skal ut i båt på Forsanvatn. Som et mulig tiltak har NSK nevnt å bygge en terskel som permanent hever tjønnene opp mot HRV -20 cm. Dette vil kunne gi lonene ved utløpet mer stabil vannstand. En kanalisering vil ifølge søker forverre tilstanden for båteierne.

Reindrift

Området fra Forsbukta og opp til Forsanvatn brukes til vinterbeite. Det går også en trekkei langs østsiden av lonene ved utløpet. Området er vurdert til å ha middels verdi for reindriften og konsekvensen er vurdert som "liten negativ" for det konsesjonsgitte alternativet. Anleggsarbeidet for å tilrettelegge for minstevannføringsslipp fra dammen, kan føre til noe forstyrrelser for reinen. Ved slipp av all minstevannføring fra minikraftverket vil konsekvensen for reindriften reduseres til ubetydelig.

Departementets samlede vurdering og konklusjon

NVE viser til at mange høringsinstanser la vekt på viktigheten av vannføringen i Storfossen da konsesjon for reguleringen og utbyggingen ble gitt i 2009. Slipp av minstevannføring ble derfor ansett som et viktig avbøtende tiltak for å ivareta noe av kvalitetene ved Forselvas øvre del, i tillegg til at anadrom strekning skulle sikres vann gjennom hele året. Departementet var enig i denne vurderingen. Da konsesjonen ble gitt ville ifølge NVEs beregninger den tillatte reguleringen medføre at Forsanvatn ville nå HRV -1 m i slutten juni måned i et middelår og vannslipp herfra være mulig det meste av sommeren.

Årstilsiget til Forsanvatn er mindre enn tidligere antatt. Beregnet gjennomsnittlig årstilsig før utbyggingen tilsa en produksjon nær 36 GWh. Gjennomsnitt for perioden 2014–2018 viser årstilsig som tilsvarer mindre enn 29 GWh. Vannslipp fra Forsanvatn har vist seg å ikke være mulig før tidligst juli måned. NSKs vannmålinger etter utbyggingen viser relativt store variasjoner over år. I 2014 var magasinet fylt opp til HRV -1 fra om lag midten av september. Kravet for minstevannsslipp oppe fra Forsanvatnet gjelder kun frem til 1. september, og denne sommeren ville det derfor ikke blitt noe slikt slipp. 2015 var et nedbørsrikt år, og da var magasinet tilstrekkelig fylt opp fra tidlig juli. I 2015 var

imidlertid ikke smoltanlegget startet opp ennå. Det er en klausul i manøvreringsreglementet at "*Fram til 1/9 skal det ikke tappes under HRV -1 m med mindre det er nødvendig av hensyn til vannbehovet til et eventuelt smoltanlegg*". Smoltanlegget må ha vann hele året og tar i realiteten mye av det magasinerte vannet. I 2017 viser målingene at det skulle vært sluppet vann fra Forsanvatnet fra om lag medio august.

Etter 1. september kan magasinet tappes lenger ned for å lage en buffer for større nedbørsmengder. Når dette gjøres, vil det ikke slippes vann fra dammen etter denne datoen.

Perioden med minstevannføring fra dammen vil de fleste år derfor bli relativt kort.

Konsesjonæren antar at man i et normalår ikke vil komme opp mot HRV -1 i det tidsrommet det er pålagt slipp fra utløpet av Forsanvatnet når smoltanlegget får det vannet det trenger. Enkelte år vil det ikke bli slipp fra dammen i det hele tatt, da vannføringen i magasinet ikke blir fylt opp til HRV -1 i løpet av sesongen. Dette var situasjonen både i 2016 og 2018.

Storfossen fremstår ikke lenger som noe tydelig landskapselement etter utbyggingen. Dette sies i NVEs innstilling av 2007 før gjeldende konsesjon ble gitt:

«Den øverste delen av utbyggingsstrekningen går over blankskurte fjell og de negative konsekvensene kan her til en viss grad avbøtes med slipp av minstevannføring. I selve fossen vil slipp av minstevannføring gi begrenset visuell effekt. Når det gjelder det flate partiet i nedre deler av elva kan en slipp av minstevannføring, samt etablering av terskler, opprettholde et vannspeil og dermed avbøte på redusert vannføring.» (understreket her)

NVE mener at det må være mulig å etablere en kanal uten at de tekniske inngrepene vil forringe landskapsbildet i området vesentlig, men har ikke vist til noen alternativ løsning.

Departementet bemerker at området i dag er relativt urørt og uten veitilknytning.

Departementet viser til at Fylkesmannen i Nordland mener miljøkonsekvensene vil bli noe mindre ved endringsalternativet. Ved slipp av all minstevannføring fra minikraftverket vil det ikke bli noe anleggsarbeid nær beiteområder og konsekvensen for reindriften vil reduseres til ubetydelig. Å slippe alt av minstevannføring fra minikraftverket vil ifølge utredningen heller ikke føre til betydelig forskjell på flora eller fauna langs Forselva på sikt. Departementet viser til at den anadrome delen av elva stopper ved fossen ved kote 35. Forselva vurderes til å ha liten verdi for akvatisk miljø og ifølge konsekvensutredningen er det ikke registrert fisk eller verdifulle områder for akvatisk miljø på strekningen mellom dammen og kote 35. De øvre delene av elva vil i alle tilfeller være mer eller mindre tørrlagt store deler av året.

Departementet bemerker at det ikke vil medføre betydelig forskjell å la all minstevannføring slippes fra kote 35 i stedet for fra dammen. Målinger viser at de tørre periodene vil oppstå selv om det etableres en anordning med minstevannføring fra dammen. De årene tilsiget er stort nok til å slippe vann fra dammen, vil vannslipperperioden likevel bli relativt kort.

Etter en samlet vurdering finner Olje- og energidepartementet at fordelene ved slipp av all minstevannføring fra minikraftverket er større enn ulempene ved å etablere vannslippsanordning ved Forsanvatn.

Departementet forutsetter god dialog med grunneierne i området for å finne løsninger som ivaretar fiske- og fritidsinteressene ved Forsanvatn og Forselva. Det forutsettes videre at konsesjonæren skal så snart som mulig fremlegger en plan for mulige avbøtende tiltak ovenfor NVE. Kommunen skal også forelegges planene for uttalelse.

Vedtak

I medhold av lov om regulering og kraftutbygging § 9 gis Nord-Salten Kraft AS tillatelse til å endre vilkår om slipp av minstevannføring som fastsatt i kgl.res. 26. juni 2009 til et minstevannføringslipp som omsøkt i brev av 28.4.2017.

10. BKK Produksjon AS

(Tillatelse til å overføre øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk og bygging av to småkraftverk i Voss kommune, Hordaland)

Kongelig resolusjon 1. mars 2019.

I. Innledning

BKK Produksjon AS søker om få utnytte Tverrelvi og Muggåselvi til kraftproduksjon i Evanger kraftverk. Tverrelvi og Muggåselvi drenerer til Vosso mellom Evangervatnet og Vangsvatnet, og de to nedbørfeltene ligger øst for Teigdalselva. Vosso er nasjonalt laksevassdrag og er vernet mot kraftutbygging oppstrøms Vangsvatnet. Vossovassdraget oppstrøms Evangervatnet har derfor et tilnærmet naturlig vannføringsregime i dag. Evanger kraftverk er Norges tiende største kraftverk med en årlig produksjon på om lag 1,3 TWh. Kraftverket har utløp i Evangervatnet og inntaksmagasin i Askjelldalsvatnet øverst i Eksingedalsvassdraget. Harkavatnet beliggende øverst i Tverrelvi, er tidligere overført til Evanger kraftverk.

De omsøkte overføringene er ett av to O/U-prosjekter til Evanger kraftverk det nå søkes konsesjon for. Det andre prosjektet er Beinhelleren pumpe i Eksingedalsvassdraget i nabokommunen Vaksdal. Samtidig ble det også omsøkt overføring av Horgaset m.fl. i Teigdalsvassdraget, men etter at NVE avga negativ innstilling til dette prosjektet, har BKK trukket den søknaden. Det vil være nødvendig å se de to prosjektene i sammenheng med tanke på mulige sumvirkninger og samlet belastning i et større influensområde.

Bakgrunnen for søknaden er å utnytte eksisterende Evanger kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg på en bedre måte. Tilsiget i restfeltene er planlagt utnyttet i to småkraftverk, Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker. Planene er utviklet i samarbeid med grunneiere og fallrettighetshavere i området. Søker opplyser at det er grunneierne som eier fallrettighetene i Tverrelvi og Muggåselvi. I den grad forhandlinger ikke fører frem, søkes det om ekspropriasjon av nødvendig areal og rettigheter, herunder til fall.

BKK Produksjon AS er heleid datterselskap av BKK AS, og er i dag landets femte største kraftprodusent med en årlig produksjon på 6,7 TWh.

II. NVEs innstilling

I NVEs innstilling av 30.10.2017 heter det:

"NVE har mottatt følgende søknad fra BKK Produksjon AS datert 22.03.2013 om tillatelse til overføring til Evanger kraftverk og bygging av Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk i Voss kommune i Hordaland:

«BKK Produksjon AS har utarbeida to alternativ for å nytta Tverrelvi og Muggåselvi til kraftproduksjon. Disse er i prioritert rekkefølge:

1. Overføring til Evanger kraftverk og utbygging av Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk, 117 GWh produksjon.
2. Utbygging av Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk og inga ny overføring til Evanger kraftverk, 66 GWh produksjon.

Overføring saman med småkraftverk gjev størst energimengde og ny regulert energi i Evanger kraftverk. Prosjektet inngår som ein del av BKK sin plan for å rusta opp og utvida eksisterande kraftverk.

Basert på dei tekniske føresetnadane og konsekvensane for naturmiljø, brukarinteresser og samfunnsinteresser søkjer BKK Produksjon AS om naudsynte løyve til å gjennomføra utbygginga.

Vi syner til vedlagte søknadsdokument med prosjekttale og konsekvensutgreiingar og vil med dette søkja om konsesjon etter følgjande lovverk:

- Vassdragsreguleringslova:
 - Konsesjon til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, inkludert å ta i bruk naudsynte areal og rettar for etablering av overføringane og til oreigning av naudsynt grunn og rettar.
- Industrikonsesjonslova:
 - Erverv av eigedomsrett til fall som kan utbringe meir enn 4000 naturhestekrefter.
- Vassressurslova:
 - Konsesjon til bygging og drift av kraftverk (gjeld dei kraftverka som ikkje handsamast under vassdragsreguleringslova (under 40 GWh).
- Energilova:
 - Konsesjon til bygging og drift av kraftverk.
 - Konsesjon til bygging og drift av 22 kV kraftline mellom kraftverka og tilkoplingspunkt til Voss Energi si 22 kV kraftline og ny 22 kV kraftline frå Skorve til Evanger transformatorstasjon.
 - Konsesjon til etablering og drift av mellombels 22 kV kraftline i anleggsperioden mellom Steine og tverrslagsområdet i Mokedalen.
- Oreigningslova:
 - Løyve til å erverva naudsynt grunn og fallrettar for bygging og drift av kraftverk og overføring, der minnelege avtalar ikkje vert oppnådd, herunder også naudsynte rettar til tilkomst, transport og lagring.
 - Løyve til å ta i bruk areal og rettar før skjønn er halde (førehandstiltreding).
 - Løyve til å erverva naudsynt grunn og rettar for bygging og drift av 22 kV kraftline der minnelege avtalar ikkje vert oppnådd, herunder også naudsynte rettar til tilkomst, transport og lagring. Kraftlinestrekka er frå kraftverk og tilkoplingspunkt til Voss Energi si 22 kV kraftline, og vidare frå Voss Energi si 22 kV kraftline ved Skorve til Evanger transformatorstasjon.
- Forureiningslova
 - Løyve til å redusera vassføringa frå inntaka og ned til Vosso, samt løyve til å plassera massedeponi i Mokedalen. Det vert òg søkt om mellombelse tiltak for anleggsdrifta i byggjeperioden.

Naudsynte opplysningar om tiltaket framkjem av dei vedlagde dokumenta.»

Om søker

BKK Produksjon AS er konsesjonssøker til prosjektet og er i dag landets femte største kraftprodusent med en årlig produksjon på 6,7 TWh. Selskapet er et heleid datterselskap av BKK AS. Selskapet arbeider aktivt for å øke produksjonen ved å bygge nye anlegg og ruste opp eksisterende kraftverk.

Bakgrunn for søknaden

Bakgrunnen for søknaden er å utnytte eksisterende Evanger kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg på en bedre måte og å bidra til å nå den nasjonale målsetningen om å øke produksjonen av fornybar energi. Planene om overføringsanlegg og småkraftverk er utviklet i samarbeid med grunneiere og fallrettshavere i området.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Søker opplyser om at det er grunneierne som eier fallrettene i Tverrelvi og Muggåselvi. Det opplyses om at BKK Produksjon har inngått avtale med de fleste av grunneierne (40 av 67 har signert avtale). Samtidig er det uklare rettsforhold på deler av de to vassdragsstrengene. Jordskifte er igangsatt og ferdig i Muggåselvi, men pågår fortsatt i Tverrelvi. I den grad forhandlinger ikke fører frem, vil det være nødvendig med ekspropriasjon av areal og fallrettigheter.

Beliggenhet og eksisterende forhold

Prosjektområdet ligger i Voss kommune i Hordaland fylke. Tverrelvi og Muggåselvi er to sideelver som tilhører Vossovassdraget (062.Z) og renner ut i Vosso mellom Bulken og Evanger. De to nedbørfeltene ligger øst for Teigdalselva og er ikke regulert med unntak av Harkavatnet øverst i Tverrelvi. Dette nedbørfeltet på 2,2 km² ble overført til Grasdalen bekkeinntak i 1971 for kraftproduksjon i Evanger kraftverk.

Evanger kraftverk er Norges tiende største kraftverk med en årlig produksjon på rundt 1,3 TWh. Kraftverket ble påbegynt i 1963 og siste aggregat sto ferdig i 1977; samlet effekt på 3 x 110 MW. Øvre deler av nedbørfeltene i Modalen, Eksingedalen og Teigdalen på til sammen 233 km² med tilsig 759 mill m³/år, utnyttes til kraftproduksjon i Evanger kraftverk. Kraftverket har utløp i Evangervatnet og inntaksmagasin i Askjelldalsvatnet øverst i Eksingedalsvassdraget. Driftstunnelen er på 34,4 km og tar inn vann fra flere bekkeinntak inklusive avløpet fra Oksebotn kraftverk øverst i Teigdalen. Oksebotn kraftverk har en midlere årsproduksjon på 44 GWh.

Utbyggingsalternativer

Det søkes om to alternative utbygginger, alternativene B og D.

Alternativ B går ut på å overføre tilsiget i de øverste deler av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi ned til kote 805 inn på eksisterende driftstunnel til Evanger kraftverk. Tilsiget i restfeltene mellom kote 805 og kote 355 – 380 er planlagt utnyttet i to separate småkraftverk, Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk, med avløp på kote 50 – 25 før samløp med Vosso. Overføringen innebærer bygging av 8,4 km tunnel med 7 bekkeinntak. Det blir etablert tunnel-tverrslag i Mokedalen, der det også er planlagt etablering av massedeponi. Det må bygges ny vei inn til Mokedalen fra eksisterende stølsvei ved Fjelastølen. Deler av eksisterende kommunal vei fram til Steine og stølsveien videre til Fjelastølen må rustes opp.

Alternativ D går ut på å sløyfe overføringen og i stedet utnytte hele tilsiget ned til kote 355 – 380 i to separate småkraftverk, Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk, med avløp på kote 50 – 25 før samløp med Vosso. Tverrelvi kraftverk er planlagt med nedgravd rørgate fra inntak til kraftstasjonen. For Muggåselvi kraftverk blir det nedgravd rørgate, samt en sjaktløsning i det nederste bratte partiet inn til kraftstasjonen. Begge kraftverkene blir plassert i dagen.

Inntak og vannveier

Overføringen innebærer bygging av 8,4 km tunnel med de 7 bekkeinntakene på ca. kote 805 i Fangdalen, Raudbergsdalen, nedstrøms Vetlavatnet, nedstrøms Harkavatnet, Mustdalen øst, Mustdalen vest og oppstrøms Skorsetvatnet. Tunnelen vil drives fra et tverrslag i Mokedalen og kobles inn på eksisterende driftstunell for Evanger kraftverk. Bekkeinntakene skal bygges veggløst ved tilkomst med helikopter.

Som en del av overføringen skal Harkavatnet i Tverrelvis nedbørfelt, som i dag er overført til Grasdalen bekkeinntak i Teigdalen, tilbakeføres til Tverrelvi. Dagens avløpstunell i Harkavatnet tettes slik at det naturlige avløpet gjenoppstår og vannet kan tas inn i det nye bekkeinntaket nedstrøms Harkavatnet.

Inntakene til Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk vil bygges som mindre dammer i Tverrelvi på ca. kote 355 og Muggåselvi på ca. kote 380 nær eksisterende veier. Vannveien fra inntaksdam til Tverrelvi kraftverk vil bestå av nedgravd rør, delvis med sammenfallende trasé med den kommunale vegen opp til Steine. Vannveien fra inntaksdam til Muggåselvi kraftverk vil også få nedgravd rør kombinert med en sjaktløsning i de bratteste partiene.

Reguleringer

Overføringsprosjektet innebærer ingen nye magasin, men vil gi et bidrag til oppfyllingen av Askjelldalsvatnet, som er inntaksmagasinet til Evanger kraftverk. Driften av Evanger kraftverk kan bli noe endret som følge av mer tilført vann og større tilgang på regulerbar kraft.

Begge kraftverkene er planlagt som elvekraftverk uten magasin med mulighet for regulering.

Kraftstasjoner og avløp

Tverrelvi kraftverk er planlagt plassert i dagen ca. 150 m oppstrøms den kommunale veibrua som krysser Tverrelvi mot Eidesmoen. Kraftverket vil ligge på vestsiden av elva og ha utløp i Tverrelvi på ca. kote 50 oppstrøms anadrom strekning. Ved alternativ B vil kraftverket få en peltonturbin med installert effekt på 9,8 MW og en maksimal driftsvannføring på 4,0 m³/s. Ved alternativ D vil kraftverket få en installert effekt på 19,7 MW og en maksimal driftsvannføring på 8,1 m³/s.

Muggåselvi kraftverk er planlagt plassert i dagen på østsiden av Muggåselvi rett nedenfor brua over til gardshusene på Skorve. Kraftverket får utløp i Muggåselvi på ca. kote 25 oppstrøms anadrom strekning. Ved alternativ B vil kraftverket få en peltonturbin med installert effekt på 2,6 MW og en maksimal driftsvannføring på 0,9 m³/s. Ved alternativ D vil kraftverket få en installert effekt på 3,6 MW og en maksimal driftsvannføring på 1,3 m³/s.

Veier og riggområder

Den kommunale veien fra E16 opp til Steine er i dårlig stand. Etter avtale med grunneierne skal BKK Produksjon gi en støtte til utbedring av veien dersom det blir gitt konsesjon til overføringen. Den kommunale veien blir forlenget til Kvernhusaugen der det er planlagt en liten parkeringsplass. Etter avtale med grunneiere skal stølsveiene fra Kvernhusaugen utbedres. I anleggsperioden er det aktuelt å benytte en privat vei mellom Bjørgås og Kolle/Edal som tilkomst til Steine. Det er i så fall behov for noe opprusting av denne veien. Det skal bygges en ca. 3 km ny anleggsvei fra Fjelastølen opp til tunellverrslaget i Mokedalen. Den nye anleggsveien er tenkt bygd etter Landbruksdepartementets skogsbilvei klasse 4, med noen avvik angående stigning.

Det er planlagt bygd en ca. 110 m lang ny adkomstvei til Tverrelvi kraftverk fra den kommunale veien opp til Steine. I forhold til Muggåselvi kraftverk kan det være aktuelt med oppgradering av eksisterende avkjøring til Skorve fra E16.

I forbindelse med overføringen er det planlagt riggplass med brakkerigg til bolig, kontor og lager ca. 500 meter fra gårdsbruket på Steine. Deler av riggplassen er planlagt nytt til parkeringsplass etter anleggsperioden. Det er også planlagt et mindre riggområde ved tunellpåslaget i Mokedalen.

Masseuttak og deponi

Massene fra den 8,4 km lange overføringstunellen mellom Fangdalen og driftstunellen skal ut gjennom tverrslaget i Mokedalen og plasseres i et deponi nedenfor tverrslaget langs elvefaret. Massene utgjør ca. 260 000 m³. Deponiet skal plastres og det skal lages til nytt elveleie på toppen av tippen.

Nettilkobling

Det vil bli bygget en ny 5,7 km lang 22 kV-linje (ren produksjonslinje) fra Tverrelvi kraftverk via Muggåselvi kraftverk til koblings- og transformatorstasjonen på Evanger. Linja vil bli bygd sammen med eksisterende 22-kV distribusjonslinje eid av Voss Energi fram til Skorve og Muggåselvi kraftverk. Derfra vil det bygges ny linje videre til Evanger på egen masterekke parallelt med eksisterende 132 kV-linje.

Produksjon og utbyggingskostnader

Beregnet midlere årlig kraftproduksjon for alternativ B er på 117,2 GWh, hvorav 84,2 GWh gjelder overføringen og ny regulerbar kraft i Evanger-systemet, mens kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi vil kunne produsere henholdsvis 26,4 og 6,6 GWh.

Beregnet midlere årlig kraftproduksjon for alternativ D er på 66,2 GWh, hvorav 56,1 GWh i Tverrelvi kraftverk og 10,1 GWh i Muggåselvi kraftverk.

Utbyggingskostnadene for alternativ B er estimert til 456 mill. kr og vil gi en utbyggingspris på 3,89 kr pr kWh. Utbyggingskostnadene for alternativ D er estimert til 261,8 mill. kr og vil gi en utbyggingspris på 3,95 kr pr. kWh. Estimatenes er basert på priser fra januar 2012.

Forslag til avbøtende tiltak

Søker har foreslått avbøtende tiltak for å redusere mulige skader og ulemper av planlagt utbygging.

I alternativ B i forbindelse med overføringen, foreslås det slipp av minstevannføring forbi 3 av de 7 bekkeinntakene. Fra bekkeinntakene Mustdalen I, Raudbergsdalen og Fangdalen skal det i perioden 1. juni – 30. september slippes henholdsvis 65, 35 og 30 l/s. For perioden 1. oktober – 31. mai skal det slippes henholdsvis 10, 20 og 15 l/s fra de samme bekkeinntakene.

Fra inntaket til Tverrelvi kraftverk skal det slippes 262 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 94 l/s resten av året. Fra inntaket til Muggåselvi kraftverk skal det slippes 35 l/s hele året. Tverrelvi kraftverk skal også utstyres med omløpsventil for å hindre negative effekter på anadrom strekning av eventuelle utfall av kraftverket.

Andre foreslåtte tiltak er bygging av terskler i Tverrelvi på deler av strekningen som blir påvirket av redusert vannføring. I anleggsperioden skal det iverksettes støydempende og utslippsbegrensende tiltak, mens det i driftsfasen vil bli gjennomført støydempende tiltak i Muggåselvi kraftverk og ellers sørget for at inngrep i landskapet blir ryddet og revegetert.

Forholdet til offentlige planer

Tiltaks- og influensområdet er stort sett avsatt som LNF-område i arealdelen i kommuneplanen til Voss. Øvre del av elvene sine nedbørfelt er avsatt som LNF-område med naturvern som dominerende formål.

På søknadstidspunkt var det ikke satt miljømål for vannforekomstene i influensområdet som omfattes av vannforvaltningsplan med tiltaksprogram for vannregion Hordaland og som skal vedtas i 2015.

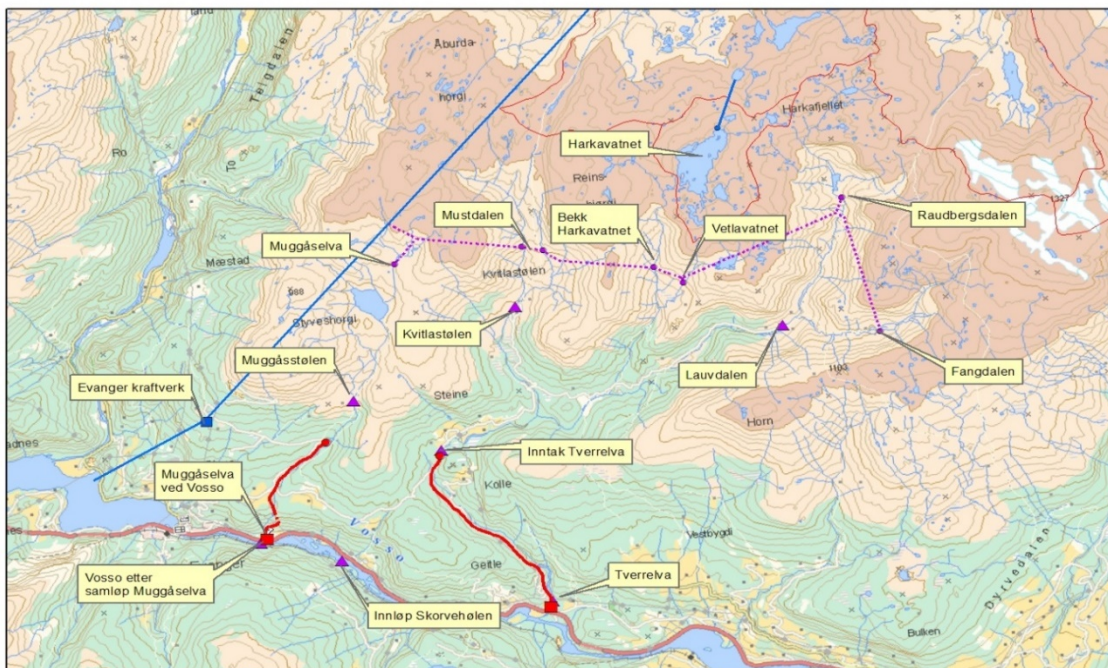
BKK mener at utbyggingsprosjektet er med på å oppfylle deler av målsetningene både i klimaplan for Hordaland (2010–2020) og fylkesdelplan for småkraftverk 2009–2021 ved å bidra til økt produksjon av fornybar energi.

Vossovassdraget ovenfor Vangsvatnet er vernet mot kraftutbygging. Vosso, som Tverrelvi og Muggåselvi renner ut i, er et nasjonalt laksevassdrag med tilhørende verneforskrift.

Forholdet til Samla plan. Overføringen av øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi ble behandlet i Stortingsmelding nr. 60, 1991–92 under betegnelsen «Evanger» og plassert i gruppe 2, kategori I. For prosjektet om utnyttelse av de nedre delene av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi, ble det søkt om fritak fra Samla plan vurdering. I vedtak fra DN av 20.01.2012 ble det gitt unntak for et justert Tverrelvi kraftverk, mens de opprinnelige alternative utbyggingsforslagene A-D ikke kunne fritas for en Samla plan vurdering. Samla plan er nå avviklet i forbindelse med Stortingets behandling av energimeldingen «Kraft til endring» i 2016.

Oversiktskart og hoveddata for alternativene B og D

Oversiktskart og hoveddata for de to utbyggingsalternativene er vist på kart og i tabeller på de påfølgende sider.

Oversiktskart over overføringen (7 bekkinntak) inn på eksisterende Evanger tunell og de to kraftverkene med inntak i Tverrelvi og Muggåselvi.

Alt. B Hoveddata for overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk.

Tilsigsdata

Nedbørfelt (utan Harkavatnet)	km ²	14.6
Midlare tilsig	mill. m ³ /år	55.7
Midlare tilsig	m ³ /s	1.77
Sum magasin i prosjektet	mill. m ³	0

Tekniske data

Inntakskote	moh.	805
Utløpskote (Evanger kraftverk)	moh.	9
Midlare brutto fallhøgd	m	770
Tunnellengde, røyr tunnel	m	8350
Tverrsnitt, røyr tunnel (inkl. vegbane)	m ²	20

Produksjon

Årleg middelproduksjon	GWh/år	84.2
------------------------	--------	------

Utbyggingskostnad

Utbyggingskostnad, jan. 2012	mill. kr	276.8
Utbyggingspris	kr/kWh	3.29
Byggetid ca.	år	2.5 – 3

Alt. B Hoveddata for kraftverkene i nedre del.

		Tverrelvi kraftverk	Muggåselvi kraftverk
Tilsigsdata			
Nedbørfelt	km ²	18.2	3.9
Midlare tilsig	mill. m ³ /år	50.7	10.7
Midlare tilsig	m ³ /s	1.61	0.34
Sum magasin	mill. m ³	0	0
Tekniske data			
Inntakskote	moh.	355	380
Utløpskote	moh.	50	25
Midlare brutto fallhøgd	m	305	355
Maks slukeevne ved midlare brutto fallhøgd	m ³ /s	4.0	0.9
Minste slukeevne	m ³ /s	0.20	0.05
Sjaktlengde	m	-	220
Sjakt diameter	mm	-	700
Røylengde	m	2900	1830
Rørdiameter	mm	1200	700
Antal aggregat	stk.	1	1
Midlare energiekvivalent	kWh/m ³	0.74	0.84
Maks turbinyting v/midlare brutto fallhøgd	MW	9.8	2.6
Produksjon			
Årleg middelproduksjon	GWh/år	26.4	6.6
Sommar	GWh/år	14.9	4.4
Vinter	GWh/år	11.5	2.2
Utbyggingskostnad			
Utbyggingskostnad per jan. 2012	mill. kr	131.1	48.1
Utbyggingspris	kr/kWh	4.97	7.29
Byggetid ca.	år	2	1.5
Elektriske anlegg			
Generatoryting	MVA	10.9	2.9
Generatorspenning	kV	6.6	6.6
Samla transformatoryting	MVA	10.9	2.9
Transformatoromsetting	kV/kV	6.6/22	6.6/22
Nettilknytting			
Kraftline, luftline	km	5.70	0.05
Spenning	kV	22	22

Alt. D Hoveddata for kraftverkene i nedre del.

		Tverrelvi kraftverk	Muggåselvi kraftverk
Tilsigsdata			
Nedbørfelt	km ²	31.3	5.5
Midlare tilsig	mill. m ³ /år	101.7	16.3
Midlare tilsig	m ³ /s	3.23	0.52
Sum magasin	mill. m ³	0	0
Tekniske data			
Inntakskote	moh.	355	380
Utløpskote	moh.	50	25
Midlare brutto fallhøgd	m	305	355
Maks slukeevne ved midlare brutto fallhøgd	m ³ /s	8.1	1.3
Minste slukeevne	m ³ /s	0.40	0.07
Sjaktlengde	m	-	220
Sjakt diameter	mm	-	700
Røylengde	m	2900	1830
Røyr diameter	mm	1600	700
Antal aggregat	stk.	2	1
Midlare energiekvivalent	kWh/m ³	0.74	0.84
Maks turbinyting v/midlare brutto fallhøgd	MW	19.7	3.6
Turbinyting, turbin 1/turbin 2	MW	6.5/13.2	-
Produksjon			
Årleg middelproduksjon	GWh/år	56.1	10.1
Sommar	GWh/år	32.0	6.7
Vinter	GWh/år	24.1	3.4
Utbyggingskostnad			
Utbyggingskostnad per jan. 2012	mill. kr	207.6	54.2
Utbyggingspris	kr/kWh	3.70	5.36
Byggetid ca.	år	2	1.5
Elektriske anlegg			
Generatoryting	MVA	7.2/14.7	4.0
Generatorspenning	kV	6.6	6.6
Samla transformatoryting	MVA	21.9	4.0
Transformatoromsetting	kV/kV	6.6/22	6.6/22
Nettilknytting			
Kraftline, luftline	km	5.7	0.05
Spenning	kV	22	22

Oppsummering av konsekvensutredningen

Tabellen under oppsummerer konsekvensutredningene for de ulike fagtema. Konsekvensgraden er gitt for første del av driftsfasen og for enkelte av fagområdene vil konsekvensene kunne gjelde i anleggsfasen. Det er tatt høyde for søker sine forslag til avbøtende tiltak i vurderingen av konsekvensgrad.

Oppsummering av konsekvensutredningene på de ulike fagtema: 0: ubetydelig konsekvens, +: liten positiv konsekvens, ++: middels positiv konsekvens, +++: stor positiv konsekvens, ++++: meget stor positiv konsekvens, -: liten negativ konsekvens, -: middels negativ konsekvens, --: stor negativ konsekvens, ---: meget stor negativ konsekvens.

Utgreiingstema	Alternativ		
	B	D	
Vasstemp, is og lokalklima	+	0	
Grunnvatn	-	0/-	
Støy og luftforureining	-	-	
Erosjon og massetransport	+	+	
Skred	0	0	
Landskap og INON	Anleggsfasen	-	0/-
	Driftsfasen	--	-
Naturressursar	Anleggsfasen	-	0/-
	Driftsfasen	++	0/+
Ferskvassbiologi og fisk	Øvre delar av Tverrelvi/Muggåselvi	0	0
	Midtre delar av Tverrelvi/Muggåselvi	0	0
	Anadrom del av Tverrelvi	0	0
	Anadrom del av Muggåselvi	-	0
	Vosso	0	0
	Nedstraums Evanger	0	0
Naturmiljø og naturens mangfald (terrestrisk biologisk mangfald)	Øvre delar Tverrelvi/Muggåselvi	-/-	0
	Nedste delar av Tverrelvi	-/-	-/-
	Nedste delar av Muggåselvi	-/-	-
Reiseliv	0	0	
Friluftsliv, jakt og fiske	Anleggsfasen	--	-
	Driftsfasen	--	0/-
Kulturminne og kulturmiljø	--	0/-	
Samfunn	+ / ++	0 / +	

Saksgang og merknader fra høringen

NVE mottok melding med forslag til utredningsprogram for overføring til Evanger kraftverk og utbygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk datert 02.12.2010. Meldingen ble sendt på høring med høringsfrist 04.02.2011. Det ble arrangert folkemøte i forbindelse med meldingen 20.01.2011. NVE fastsatte utredningsprogrammet 12.07.2011.

Søknad om overføring til Evanger kraftverk og utbygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk ble mottatt 22.03.2013. Søknaden ble sendt på høring til offentlige instanser og organisasjoner i henhold til NVEs vanlige prosedyrer. Høringsfristen var 15.08.2013. Søknaden har vært kunngjort i avisene Hordaland og Bergens Tidende. I løpet av høringsperioden har to eksemplarer av søknaden vært lagt ut til offentlig gjennomsyn på servicetorget på Voss Tinghus. Det ble arrangert folkemøte i forbindelse med søknaden 10.06.2013. Det kom inn 21 høringsuttalelser til søknaden. Uttalelsene ble forelagt søker for kommentarer 18.09.2013. Det ble gjennomført sluttbefaring i utbyggingsområdet 18. september 2014.

I løpet av høringen mottok NVE innsigelse til søknadens alternativ B fra fylkesmannen i Hordaland.

NVEs oppsummering av høringsuttalelsene og søkers kommentarer

I det følgende gis en oppsummering av høringsuttalelsene og de viktigste synspunktene på omsøkte utbyggingsplaner, samt hovedpunktene i søkers kommentarer til disse. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider. Kommentarer og krav som spesifikt gjelder konsekvensutredningene er gjengitt i eget punkt senere i innstillingen.

Voss kommune (uttalelse 26.06.2013) er positive til alternativ B. Et forslag fra administrasjonen om å ta ut de to østligste bekkeinntakene ved Raudberget og Fangdalen for å bevare urørt natur, ble nedstemt.

Søkers kommentarer:

BKK merker seg at kommunen er for alternativ B.

Fylkesmannen i Hordaland (uttalelse 13.09.2013) hevder de har grunn til å tro at overføringen av vann til Evanger kraftverk vil redusere vannføringen i Tverrelvi og i hovedelva til skade for reproduksjon av laks. De mener vanddekt areal i Tverrelvi vil bli mindre og at mindre vannføring kan føre til at sjøauren utkonkurrerer laksen. Redusert vann til hovedelva spesielt i tørre perioder vinterstid, kan medføre uheldige konsekvenser for et viktig gyteområde ved samløp Tverrelvi hovedelva. Summen av dette mener fylkesmannen går over den grensen for negativ belastning man kan påføre et nasjonalt laksevassdrag. Følgelig fremmer fylkesmannen innsigelse mot utbygging etter alternativ B.

Etter fylkesmannens mening er konsekvensene for landskap og friluftsliv undervurdert i søknaden. En eventuell utbygging i fjellområdet mellom Voss og Teigdalen må vurderes ut fra samlet belastning i regionen.

Fylkesmannen mener at utbyggingsalternativ D ikke kommer i konflikt med at det påvirkede vassdraget er et nasjonalt laksevassdrag. Fylkesmannen mener derfor det kan gis konsesjon til Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker slik det er skildret i søknaden, men at det må settes vilkår om større minstevannføring i Tverrelvi, sikre seg mot gassovermetning og at kraftverket utstyres med omløpsventil.

Søkers kommentarer:

BKK mener at konsekvensutredningen for fisk er grundig utført og at saken dermed er godt opplyst og at § 8 i naturmangfoldloven er oppfylt. De savner en presisering fra Fylkesmannen om hvilke deler av utredningen som ikke er tilfredsstillende. BKK er klar over at Vosso er et nasjonalt laksevassdrag og dermed har en særskilt stilling i norsk forvaltning. De mener likevel at alternativ B med de foreslåtte avbøtende tiltak ikke vil ha nevneverdig negativ innvirkning på anadrom fisk i Tverrelvi eller i hovedvassdraget og at det dermed ikke er grunnlag for fylkesmannens innsigelse. BKK mener Tverrelvis bidrag med vann til gyteområdet ved samløpet med hovedelva, er ubetydelig i tørre kalde vintersituasjoner i dag og mener en overføring av de høyereliggende områdene i Tverrelvvassdraget ikke vil endre på denne situasjonen. Når det gjelder redusert vannføring i Tverrelvi, viser BKK til konsekvensutredningen som konkluderer med at slipp av minstevannføring fra bekkeinntak i fjellet vil være tilstrekkelig avbøtende tiltak for å opprettholde ungfiskhabitatet i elva.

BKK er uenig med alle som hevder at utbyggingen av overføringen til Evanger kraftverk vil føre til store inngrep i de aktuelle dalførene og fjellområdet. BKK mener de store fysiske inngrepene er konsentrert til Mokedalen der tverrsaget blir med ny vei og massedeponi. Ellers vil de fysiske inngrepene i form av bekkeinntak være små i resten av influensområdet. At 3 av de 7 bekkeinntakene er planlagt med minstevannføring hele året, mener BKK vil bidra til å opprettholde vannføring i bekkene i fjellet ved siden av restvannføringen og at den fremhevede negative landskapsopplevelsen dermed er redusert med avbøtende tiltak. BKK synes kravet om økt minstevannføring er urimelig siden avbøtende tiltak i form av omløpsventil er ment å skulle ivareta vannføringen ved driftsutfall. BKK er klar over mulige negative konsekvenser av gassovermetning

og vil sørge for gjennom detaljplanfasen og utforme kraftverksinntak og utløp slik at gass ikke blir noe problem i driftsfasen.

Hordaland fylkeskommune (uttalelse 05.09.2013) mener prosjektet passer inn i Hordaland fylkeskommune sine mål om å øke produksjonen av fornybar energi med minst mulig arealkonflikter og effektivisering og modernisering av eksisterende kraftverk. Fylkeskommunen har satt opp 8 punkter med krav som må oppfylles samt avbøtende tiltak som må gjennomføres dersom det blir gitt konsesjon:

1. Det er potensiale for funn av hittil ikke kjente automatisk freda kulturminner i området. Det stilles krav om at undersøkingsplikten etter § 9 i kulturminneloven blir oppfylt i god tid før iverksetting av tiltak.
2. Freda kulturminner nær tiltaksområdet må merkes under anleggsarbeidet slik at de ikke blir skadet.
3. Minstevannføring og terskler må gjennomføres i samsvar med tilrådning i rapport for biologisk mangfold for å ta vare på livet i og nær vannstrengene og for å ivareta landskapskarakteren.
4. Alle nødvendige tiltak må settes i verk for å sikre at utbyggingen ikke får konsekvenser for fisk på anadrom strekning.
5. Rørgater og veier må samordnes så langt som mulig og ikke ta areal fra verdifulle naturtyper, som slåtteeenga ved Steine og bekkekløfta i Mokedalen.
6. Gyttegus skal legges ut dersom viktige gyteplasser går tapt i Harkavatnet og Skorsetvatnet.
7. Anleggsarbeid må gjennomføres utenfor kalvingstiden for rein i områdene der disse kan bli forstyrret.
8. Rugekasser må settes opp der hekkeplasser for fossefall går tapt.

Søkers kommentarer:

BKK mener kravet til fylkeskommunen om at utredning etter § 9 i kulturminneloven må være oppfylt, allerede er oppfylt. BKK begrunner dette med at det allerede ved konsekvensutredningen i 2002–2004 ble gjort viktige funn som er blitt hensyntatt i det nye prosjektet. Arkeologer gjorde på ny feltundersøkelser til konsekvensutredningen høsten 2011. Tiltaket er nå både flyttet og tilpasset anbefalinger fra arkeologene. BKK presiserer at alle tiltakene er trukket unna de spesifikke funnene i alle deler av prosjektområdet og at alle funn som er gjort vil bli godt merket i anleggstiden. BKK mener alle de andre kommentarene fra fylkeskommunen er godt ivaretatt i konsesjonssøknaden.

Fiskeridirektoratet (uttalelse 24.06.2013) har ingen merknader til søknaden.

Søkers kommentarer:

BKK har ingen merknader.

Kystverket vest (uttalelse 03.07.2013) har ingen merknader til søknaden forutsatt ingen vesentlige endringer av strøm og/eller isleggingsforhold ved utløp sjø.

Søkers kommentarer:

BKK har ingen merknader.

Statens vegvesen Region vest (uttalelse 12.07.2013) har ingen merknader til søknaden. De påpeker imidlertid en del forhold som tiltakshaver må være oppmerksom på/søke om i forhold til E16.

Søkers kommentarer:

BKK opplyser at det er opprettet kontakt med Statens vegvesen om anleggsperioden og tilkomst til E16, samt om avstand mellom E16 og kraftstasjoner.

Bergens Sjøfartsmuseum (uttalelse 01.07.2013) har ingen merknader til søknaden, men gjør oppmerksom på meldeplikten i forhold til kulturminner som måtte dukke opp i anleggsfasen.

Søkers kommentarer:

BKK har ingen merknader.

Voss Kajakklubb (uttalelse 18.07.2013) opplyser om at Tverrelvi blir brukt til padlesport når vannføringen er stor under snøsmelting og høstflommer, samt i perioden før og under Ekstremsportveko. De hevder Tverrelvi er en viktig elv sett i forhold til variasjonen blant elvelokaliteter som brukes av elvepadlemiljøene i Voss-regionen. Enhver fraføring av vann vil derfor redusere mulighetene for å opprettholde dagens padleaktiviteter. Minstevannføring fra bekkeinntakene ansees ikke som avbøtende tiltak for virksomheten. Avbøtende tiltak kan være stenging av bekkeinntak i perioder med størst padleaktivitet, dvs. i helger under snøsmeltingen og under høstflommer, samt i perioden før og under Ekstremsportveko.

Søkers kommentarer:

BKK opplyser at elva blir benyttet til padling på de flatere partiene ned mot Edal. BKK opplyser videre at det av tekniske og driftsmessige grunner ikke er mulig å stenge bekkeinntakene ved padleaktivitet. De mener det derfor er riktig som Voss Kajakklubb skriver at Tverrelvi vil miste sine egenskaper som padle-elv etter en eventuell utbygging, men med unntak av perioder med større vannføring og overløp fra bekkeinntakene.

Norges Padleforbund (uttalelse 23.07.2013) opplyser om bruken av Tverrelvi til padling (som Voss Kajakklubb) og at Norges Padleforbund bruker elva i kurssammenheng. NPF påpeker at elvepadling som aktivitet ikke er beskrevet i BKKs informasjonsbrosjyre under avsnittet "Friluftsliv, jakt, fiske og reiseliv". De mener derfor viktig informasjon holdes tilbake. NPF uttrykker generell bekymring for økende antall vassdragsutbygginger som berører padleaktiviteter.

Søkers kommentarer:

BKK opplyser om at informasjonsbrosjyren som følger med selve søknaden, er et sammendrag av hovedpunktene fra søknaden med konsekvensutredning. BKK påpeker at tema padling er både omtalt og vurdert i konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen. De viser ellers til deres kommentarer til Voss Kajakklubb.

BSI Padling (uttalelse 24.07.2013) opplyser om bruken av Tverrelvi til elvepadling og støtter uttalelsen til Voss Kajakklubb.

Søkers kommentarer:

BKK refererer til sine kommentarer til uttalelsen fra Voss Kajakklubb.

Fagråd for anadrom laksefisk i Vossavassdraget (uttalelse 25.06.2013) er imot overføringen alternativ B med henvisning til negative konsekvenser for Vossolaksen. De mener Tverrelvi bidrar med vann til Vosso i viktige perioder vinterstid med lav vannføring i forhold til områder med gytegrøper i samløpsområdet. Tverrelvi bidrar også tidlig med vannføringsøkning i hovedvassdraget etter perioder med lite nedbør. Fagrådet mener det ikke kan gis tillatelse til vassdragsregulering som kan medføre nevneverdig skade for anadrom fisk i nasjonale laksevassdrag.

Fagrådet kan godta alternativ D etter de fremlagte planer. De støtter avbøtende tiltak om terskler i Tverrelvi. De fremmer forslag om å overføre vann fra Muggåselvi til Tverrelvi (ett kraftverk) og tilbakeføre Harkavatnet for utnyttelse i Tverrelvi kraftverk. Dette mener de vil bidra

positivt i forhold til høyere vannføring oppe i Vosso og således bli et positivt bidrag til arbeidet med å redde Vossolaksen.

Søkers kommentarer:

BKK mener de også er opptatt av framtiden for Vossolaksen og har utfordret fagutrederne på virkninger av tiltaket på anadrom fisk og underveis gjort tilpasninger av prosjektet. BKK har ingen motforestillinger til å se nærmere på en løsning med å overføre Muggåselvi til Tverrelvi kraftverk for å få mer vann i Tverrelvi etter en overføring av de øvre deler av nedbørfeltet. Til problematiseringen av mulig gassovermetning, opplyser BKK om at bekkeinntakene vil utformes slik at gassovermetning ikke blir noe problem. For de andre tema Fagrådet tar opp og som også er tatt opp av andre, henviser BKK til deres kommentarer til Fylkesmannen i Hordaland og FNF Hordaland.

Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemnd (uttalelse 13.09.2013) gir en oversikt over villreinsens bruk av influensområdet for de omsøkte alternativer under dagens forhold. Dette gjelder både beiteareal, kalvingsland og trekkveier. Av hensyn til villreinen anmoder villreinnemnda om at det ikke blir gitt konsesjon til overføringen alternativ B. Tiltaket vil etter deres mening legge stort press på villreinen i Volaområdet under anleggsfasen, og det vil bidra til en fremtidig forstyrrelse av et område der reinen i denne delen av villreinområdet fortsatt kan finne ro. Villreinnemnda frykter også reduserte muligheter for gjenopptaking av bruken av tidligere kalvingsland, til skade når reinen i fremtiden vil skifte kalvingsområde. En utbygging etter alternativ D vil ikke komme i konflikt med villreinen.

Villreinnemnda vil anmode om at NVE legger stor vekt på synergieffekten av alle de omsøkte, nye kraftprosjektene knyttet til Evanger kraftverk (pr. dato 4 ulike prosjekter), og at disse blir konsesjonsbehandlet samtidig. Villreinnemnda mener også man bør se saken i sammenheng med en revisjon av konsesjonsvilkårene for Evanger kraftverk.

Søkers kommentarer:

BKK mener at et samarbeid med villreinnemnda i detaljplanfasen vil sørge for at helikoptertrafikk og samordnet aktivitet i nærliggende prosjektområder vil bidra til at man finner løsninger som ivaretar villreininteressene best mulig. Blant annet vil arbeidet med tilbakeføring av Harkavatnet bli utført når det er snøfritt i høyfjellet og utenfor kalvingstiden. BKK mener bekkeinntak vil kreve minimalt med tilsyn i driftsfasen og at det derfor ikke vil medføre noen økt helikopteraktivitet. De er åpne for at den nye veien inn til Mokedalen kan stenges med bom for å hindre privat motorferdsel inn i området. BKK merker seg villreinnemndas etterlysning av en vurdering av sumvirkninger av alle prosjektene. De mener imidlertid at alle 4 prosjektene har egne utredninger i forhold til villreinen og at dette vil være et godt grunnlag for NVE til å gjøre denne vurderingen.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland (uttalelse 13.09.2013) er svært negativ til utbygging av alternativ B, samt utbygging av Tverrelvi kraftverk. Dette begrunnes blant annet med de store landskapsforringelsene som følger av prosjektet, tap av INON, uakseptable risikoer knyttet til smoltutvandring og oppvandring av laks (betydningen av snøsmelting, vårflom, vanntemperatur), tap av opplevelsesverdier for friluftsliv og negative følger for elvepadling i Tverrelvi. FNF mener at de negative konsekvensene som følger av utbygging i dette tilfellet klart vil overgå den samfunnsmessige gevinsten prosjektet medfører.

FNF mener NVE må stille krav om tilleggsutredning om sannsynlige sumeffekter for villrein som følge av de 4 BKK-prosjektene. FNF etterlyser også en vurdering av samlet belastning av de 4 BKK-prosjektene for flere temaer og mener det vil være et stort tap for landskap, fiske og friluftslivinteressene på Voss og i Hordaland for øvrig dersom samtlige av de omsøkte BKK utbyggingene gis konsesjon. FNF etterlyser en risikovurdering ved økt bruk av Askjeldalsmagasinet og damsikkerheten som følge av alle BKK sine O/U-prosjekter.

FNF har ingen merknader til utbygging av Muggåselvi kraftverk.

Søkers kommentarer:

BKK presiserer at ca. 45 % av tilsiget til Tverrelvi vil bli overført til Evanger kraftverk og at dette vil medføre at vårflommen i Tverrelvi og Muggåselvi vil bli redusert, men at vårflommen i restfeltet vil bli som før. Når bekkeinntakene har nådd sin maksimale overføringskapasitet vil det gå overløp i flomsituasjoner. Det samme vil skje ved fulle magasin siden en regulant ikke har lov til å overføre flom fra et vassdrag til et annet. BKK mener ellers at vanntemperaturen i Bolstadelva etter deres syn ikke vil endre seg som følge av de nye overføringene til Evanger kraftverk og mener idriftsettelsen av Evanger kraftverk på 60-tallet sørget for de store endringene i forhold til vanntemperatur. BKK hevder videre at perioder med lav vintervannføring er mest kritisk med hensyn på fisk og at Evangerutbyggingen medvirket til økt vintervannføring som dermed sikret eggoverlevelsen til anadrom fisk. De planlagte nye overføringene vil dermed gi en marginal endring i forhold til den tidligere reguleringen. BKK opplyser videre om at de nye bekkeinntakene ligger så nær kraftverket at de vil bidra vesentlig til å redusere falltapet i driftstunnelen. Utbyggingen er derfor et svært nyttig O/U-prosjekt. BKK er ikke enig med FNF i at landskapsinngrepene er omfattende og synlige i terrenget. De mener bekkeinntakene ligger langt fra hverandre og at de er små inngrep i landskapet. BKK mener det største inngrepet blir i Mokedalen med deponi og ny veg, men mener landskapsopplevelsen fortsatt vil være god i dette området etter at anleggsarbeidene er ferdige. BKK viser ellers til deres kommentarer til uttalelsene fra Voss Kajakklubb, Villreinnemnda, og Fylkesmannen i Hordaland.

Naturvernforbundet i Hordaland (uttalelse 14.09.2013) mener en utbygging av begge de omsøkte alternativene vil få negative konsekvenser for en rekke rødlistede plante- og dyrearter og viktige naturtyper. Alternativ B vil også påvirke villreinstammen som holder til i områdene rundt øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi, samt medføre tørrlegging av elvefar og anleggelse av steindeponi langt over tregrensen. Naturvernforbundet mener også at konsekvensutredningen flere steder undervurderer verdien av influensområdet som et verdifullt område for friluftsliv. På denne bakgrunn vil Naturvernforbundet Hordaland på det sterkeste anmode NVE om å ikke gi BKK konsesjon i denne saken. Dersom de to alternativene B og D blir satt opp mot hverandre, vil alternativ B være et langt større inngrep enn D.

Søkers kommentarer:

BKK mener Naturvernforbundet har misforstått når de skriver at steinmassene vil bli tatt ut i Fangdalen. BKK mener videre at steindeponiet i Mokedalen ikke vil bli et stort miljøproblem og at man her vil følge opp myndighetenes krav til å minimalisere miljøulempene ved slike deponier. BKK opplyser om at det i liten grad vil bli økt masseforflytning og økt trafikk på E16 som følge av prosjektet, noe Naturvernforbundet uttrykker bekymring for. BKK viser ellers til deres kommentarer til uttalelsene til Fylkesmannen i Hordaland, Villreinnemnda og FNF Hordaland for andre tema Naturvernforbundet har tatt opp.

Voss naturvernlag (uttalelse 20.06.2013) er imot en utbygging, spesielt overføringen alternativ B. De er også kritisk til alternativ D med inngrep som etter deres mening får tydelige og synlige konsekvenser. Naturvernlaget mener utbyggingen spesielt vil få negative effekter for Vossolaksen og at man her bør bruke «føre var prinsippet». De mener utbyggingen vil gå ut over urørt natur blant annet med et stort massedeponi i fjellet. Naturvernlaget mener virkningen av utbyggingen ikke er godt nok skildret siden de ikke finner illustrasjoner av massedeponiet i BKK sin brosjyre for prosjektet. Naturvernlaget konkluderer følgende: «Voss naturvernlag er sterkt imot ei så storstilt utbygging i eit sårbart vassdrag som har stor verdi både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Me meiner «føre var prinsippet» må gjelda».

Søkers kommentarer.

BKK merker seg at Naturvernlaget er imot en utbygging og at de er opptatt av framtiden for Vossolaksen, vanntemperatur, sumvirkninger og urørt natur, noe de har kommentert på i uttalelsene til Fylkesmannen og FNF Hordaland. BKK mener ellers de har gode illustrasjoner i konsesjonssøknaden på hvordan Mokedalen vil se ut med massedeponi etter en utbygging.

Voss Utferdslag (uttalelse 14.09.2013) opplyser om feil kildebruk i KU-rapporten om tema friluftsliv og reiseliv. Kristian Østrem, styreleder i Voss Utferdslag, opplyser om at han ikke har blitt kontaktet av Multiconsult (som har utarbeidet KU-rapporten) og har følgelig ikke uttalt seg om friluftslivet i influensområdet slik det er kildeført.

Søkers kommentarer.

BKK opplyser om at fagutreder fra Multiconsult sier han har snakket med Voss Utferdslag ved Kristian Østrem og at deres synspunkt kom med i konsekvensutredningen.

Geir Johansen (privatperson) (uttalelse 30.07.2013) er imot alternativ B overføringsdelen av prosjektet, men kan godta alternativ D. Johansen beskriver naturkvaliteter i Volafjellet–Harkafjellet i forhold til villrein, rype, jakt og friluftsliv og er bekymret for ørretbestanden i Harkavatnet ved å snu avløpet mot vest. Han mener anleggsarbeider med sprengning vil kunne ødelegge ørretbestanden for lang tid fremover. Videre er han bekymret for konsekvensene av mindre vann på strekningen utløp Tverrelvi – Evangervatnet i forhold til Vossolaksen og gyteplasser for den sterkt reduserte sjøaurebestanden.

Søkers kommentarer.

BKK er enig i at friluftslivet vil bli berørt i anleggsperioden. De mener ellers at inngrepene i friluftsområdet i fjellet er små og avgrenset til bekkeinntak og redusert vannføring ved siden av tverrslagsområdet i Mokedalen. BKK mener også at friluftslivet blir bedre tilrettelagt etter en utbygging med opprustet vei, ny vei til Mokedalen og parkeringsplass. BKK opplyser at en tilbakeføring av Harkavatnet vil foregå uten sprengningsarbeider og at det vil bli lagt ut gytegrus ved behov. BKK er uenig i Johansen sin beskrivelse av at 45 % fraføring tilsvarer mesteparten av vannet i Tverrelvi. For temaene anadrom fisk og villrein henviser BKK til deres kommentarer til Fylkesmannen og villreinnemnda.

Margreta Vestrheim og Jarle Haugland (grunneiere) (uttalelse 11.08.2013) har støl på Kvitla og ber NVE avslå søknaden. De er imot alternativ B av hensyn til å bevare de naturmessige verdiene området har med mange flotte stølsgreider i flott og dramatisk natur samt kulturminner som viser at området har vært i bruk langt tilbake i tid. De vurderer alternativ D til å ha mer begrensede virkninger, men ulemper for laksen må nøye vurderes.

Søkers kommentarer.

BKK merker seg at de to grunneierne er imot en utbygging, spesielt etter alternativ B, på grunn av konsekvensene for naturen i området.

Helge Edvartsen og Gerd J. Edal Edvartsen (grunneiere) (uttalelse 13.08.2013) er for en utbygging av alternativ B forutsatt at avbøtende tiltak blir oppfylt. Det refereres til en utarbeidet avtale mellom BKK og grunneierne for nedre del av utbyggingen. Edvartsen presiserer en rekke avbøtende tiltak som de mener burde vært beskrevet i konsesjonssøknaden. Sentralt står opprusting av kommunal vei til Edal og Steine, samt veien mellom Edal og Bjørgås. Videre er det nevnt flytting av eksisterende transformator som nå står midt på bøen på Edal, erstatning i forhold til reduserte muligheter for hjortejakt i anleggsperioden og mulig negativ påvirkning av dagens kjøttproduksjon fra ammekyr.

Søkers kommentarer:

«Edvartsen ønsker fast dekke på veien fra E16 til Steine. Denne veien er kommunal. Ved tildelt konsesjon på overføring til Evanger kraftverk, har BKK Produksjon med grunneierne avtalesfestet et bidrag til kommunen øremerket opprusting av den kommunale veien til Steine. Det er kommunen sin vei. Derfor kan ikke BKK Produksjon avgjøre hvilken type av dekke veien skal ha. Opprusting av avkjøring til Edal fra den kommunale veien er ivaretatt gjennom avtale med grunneierne. Utbedring av alternativ adkomst til Edal og Steine ved den private veien fra Bjørgås er planlagt gjennomført når det er tildelt konsesjon. Flytting av transformator er ivaretatt gjennom avtale med grunneierne. God dialog med grunneierne ved planlegging og gjennomføring av anleggsperioden er viktig for å gjøre ulempene for jakt og landbruk så små som mulig».

Ivar Eide Nilsen (grunneier) (uttalelse 15.09.2013) er positiv til omsøkt prosjekt og mener det er av stor betydning for fortsatt drift og bosetting på gårdene som rår over fallrettighetene.

Søkers kommentarer:

BKK merker seg at Nilsen er for en utbygging, men at han ikke har skrevet under på avtalen mellom BKK og grunneierne.

Karl-Helge Gjetle (grunneier) (uttalelse 13.09.2013) er ikke imot kraftutbyggingsplanene. Han påpeker mangel ved KU i forhold til alternativer for inntak i Muggåselvi. Ellers stilles det krav til vedlikehold av privat grusveg og eventuelle nye veger som brukes og anlegges ved en eventuell utbygging. Det stilles også krav til fremtidig vedlikehold av nye gjerder som må settes opp som følge av tapt gjerdeeffekt av elva.

Søkers kommentarer:

BKK opplyser om at inntak på ca. kote 280 i Muggåselvi ble vurdert tidlig i prosjektet, men at nåværende plassering på ca. kote 380 er den optimale med hensyn på økonomi. Detaljprosjekteringen vil avgjøre om det skal brukes 650 eller 700 mm rør i rørgata. BKK vil sørge for å erstatte tapt gjerdeeffekt gjennom minnelig avtale eller skjønn. I forhold til private veger vil BKK inngå avtaler med grunneierne om bruk.

Innsigelse

Fylkesmannen i Hordaland fremmet innsigelse mot Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen i sin høringsuttalelse (13.09.2013). Det ble avholdt innsigelsesmøte mellom NVE og fylkesmannen 25.03.2015. På møtet opplyste fylkesmannen at de opprettholder innsigelsen og begrunnet dette på følgende måte basert på eget notat og utsagn under møtet:

«Fylkesmannen i Hordaland meiner at tillegsoverføringa til Evanger kan skade laksen i Vosso, som er eit nasjonalt laksevassdrag. Dette er i strid med reglane for desse vassdraga.»

Etter fylkesmannens framlegg og begrunnelse ble det noe diskusjon om forholdene generelt i Tverrelvi og Vosso i forhold til laksen. Fylkesmannen er i utgangspunktet skeptisk til at det blir fraført vann fra Tverrelvi, som har en 450 m lang anadrom strekning og som brukes som gyte- og oppvekstområde for både laks og sjøørret. De mener dette kan gå utover den naturlige rekrutteringen til Vosso-laksen. Det ble også opplyst om at Tverrelvi brukes i forbindelse med rognplanting i bergingsaksjonen for Vossolaksen og at det derfor er viktig at vannføringen forblir på dagens nivå. Utløpsområdet der Tverrelvi møter Vosso er kjent som et viktig gyteområde for laksen. Fylkesmannen mener det er stor fare for negative konsekvenser for disse områdene, spesielt i vinterperioden med liten vannføring, dersom det fraføres vann fra Tverrelvi.

Konsekvensutredningen (KU) for anadrom fisk i Tverrelvi, sier at tilnærmet ingen virkning gir ubetydelig konsekvens på anadrom strekning. KU for strekningen Vosso utløp Tverrelvi – Evangervatnet, sier at det blir ingen virkning på anadrom strekning og begrunner det med at

redusert tilsig ligger godt innenfor dagens og fremtidens naturlige årlige variasjon. Hovedkonklusjonen i KU er at «*Den planlagte utbyggingen av Tverrelva vil ikke ha noen nevneverdig negativ virkning for laksen i det nasjonale laksevassdraget Vossovassdraget*». Fylkesmannen er uenig med den vurderingen som er gjort i konsekvensutredningen (KU) for prosjektet.

Konklusjon på møtet ble derfor at fylkesmannen opprettholder innsigelsen med begrunnelse i negative konsekvenser for anadrom fisk i Tverrelvi og Vosso, nasjonalt laksevassdrag.

NVEs vurdering av konsekvensutredning og kunnskapsgrunnlag

Konsekvensutredningen (KU) er utarbeidet med utgangspunkt i utredningsprogrammet (UP) som ble fastsatt av NVE 12.07.2011. Det er utarbeidet egne fagrapporter for temaene: Hydrologi, Grunnvann, Vanntemperatur, isforhold og lokalklima, Støy, luftforurensning, erosjon og massetransport, Landskap, Terrestrisk biologisk mangfold, Vannkvalitet, fisk og ferskvannsbioologi, Kulturminner og kulturmiljø, Naturressurser, Samfunn, Friluftsliv og reiseliv.

Parallelt med utarbeidelsen av KU, har BKK hatt inne en søknad om fritak av Samlet Plan behandling for de 4 utbyggingsalternativene som ble meldt og som var grunnlaget for utredningsprogrammet fastsatt av NVE. Vedtak i Samla Plan søknaden ble fattet 20.01.2012. Der ble det ikke gitt fritak for noen av de opprinnelige meldte utbyggingsløsninger. I stedet ble det åpnet for at det kan gis fritak for en utbygging som ikke berører anadrom strekning i Tverrelvi. Som et resultat av dette vedtaket, har BKK fått utarbeidet «Tilleggsutredninger som følge av endringer i utbyggingsplanene», som i hovedsak er en konsekvensvurdering av å flytte Tverrelvi kraftstasjon oppstrøms anadrom strekning i Tverrelvi.

Ved høringen av søknaden har det kommet synspunkter på mangler ved flere av utredningene og det er fremmet krav om tilleggsutredninger. Ved vår vurdering av krav om tilleggsutredninger har NVE lagt vekt på om vi anser at eventuelle utredninger vil være beslutningsrelevante.

Kommentarer og krav i høringsuttalelsene

Fylkesmannen i Hordaland mener kunnskapsgrunnlaget i KU-en er for dårlig i forhold til mulige konsekvenser for Vossolaksen ved en utbygging etter alternativ B og mener det må gjøres mer grundige undersøkelser i forhold til mulige konsekvenser for Vossolaksen. De mener derfor at § 8 i naturmangfoldloven ikke er oppfylt for dette alternativet. Fylkesmannen mener også at vurderingen av samlet belastning er mangelfull, jmf. naturmangfoldloven § 10. Konsekvensvurderingene er preget av et isolert perspektiv for de enkelte prosjektene der en ikke har tatt med samla virkninger i tilgrensende områder. Fylkesmannen ber NVE få utarbeidet et dokument som viser inngrepsstatus i regionen og som sammenstiller påvirkning på naturmangfold og friluftsliv.

Fylkesmannen vurderer § 8 i naturmangfoldloven å være oppfylt for alternativ D, men mener også her at vurderingen av samlet belastning er mangelfull. Fylkesmannen mener det ville vært formålstjenlig om NVE hadde tatt initiativ til at det hadde blitt laget en vurdering av samlet belastning for alle omsøkte og sannsynlige nye prosjekter i regionen.

Fylkesmannen setter som krav at konsesjon til utbyggingsalternativ D må inneha vilkår om økt minstevannføring for Tverrelvi kraftverk, sikring mot gassovermetning, omløpsventil i kraftverk og at kravene i forhold til støy skissert i T-1442 overholdes både i anleggsfasen og driftsfasen.

Norges Padleforbund påpeker at elvepadling som aktivitet ikke er tatt inn i BKKs informasjonsbrosjyre om prosjektet som ble sendt ut på høring sammen med konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen. De oppfatter dette som slett arbeid eller bevisst tilbakeholdelse av informasjon (manglende saksutredning) og ber NVE presisere overfor utbyggere at elvepadling må inn i konsekvensvurderingene.

Fagråd for anadrom laksefisk i Vossovassdraget mener KU mangler viktige vurderinger i forhold til fraføring av vann i Tverrelvi og konsekvenser for oppveksthabitat og gytegroper i Vosso der Tverrelvi kommer ut. Fagrådet mener videre at KU ikke har vurdert godt nok konsekvenser av

eventuelle temperaturendringer i Evangervatnet og Bolstadelva og at det ikke er vurdert om det er økt fare for skadelig gassovermetning med bekkeinntak.

Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemnd mener at KU mangler en vurdering av sumvirkninger av alle de 4 omsøkte BKK prosjekter tilknyttet Evanger kraftverk i forhold til villreinen. De etterlyser et kart som viser alle de 4 planlagte nye kraftprosjektene innenfor samme hovedutbygging. Villreinnemnda anmoder om at saken sees i sammenheng med en revisjon av vilkårene for Evangerkonsesjonen.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland mener NVE må stille krav om tilleggsutredning om sannsynlige sumeffekter for villrein som følge av de 4 BKK-prosjektene. Dette for å tilfredsstille kravene i naturmangfoldlovens § 10.

FNF etterlyser også en vurdering av samlet belastning av de 4 BKK-prosjektene for flere temaer (landskap og friluftsliv inklusive elvepadling) og mener det vil være et stort tap for landskap, fiske og friluftinteressene på Voss og i Hordaland for øvrig dersom samtlige av de omsøkte BKK utbyggingene gis konsesjon.

FNF etterlyser en risikovurdering ved økt bruk av Askjelldalsmagasinet og damsikkerheten som følge av alle BKK sine O/U-prosjekter.

Naturvernforbundet i Hordaland mener at konsekvensutredningen flere steder undervurderer verdien av influensområdet som et verdifullt område for friluftsliv.

Karl-Helge Gjetle (grunneier) mener KU er mangelfull i forhold til ulike alternativer for plassering av inntak for Muggåselvi kraftverk og spesielt økonomidelen.

NVEs vurdering

Konsekvenser for Vossolaksen: Fylkesmannen i Hordaland og Fagråd for anadrom laksefisk i Vossavassdraget mener kunnskapsgrunnlaget for vurdering av mulige konsekvenser for Vossolaksen er for dårlig og at det må gjøres mer grundige undersøkelser. Fagrådet påpeker spesielt mulige konsekvenser av fraføring av vann for oppveksthabitat og gytegroper i Vosso der Tverrelvi kommer ut, konsekvenser av eventuelle temperaturendringer i Evangervatnet og Bolstadelva og vurderinger av om det er eventuell økt fare for skadelig gassovermetning med bekkeinntak. NVE er av den oppfatning at de foreliggende konsekvensutredninger er gjort i henhold til utredningsprogrammet og at kunnskapsgrunnlaget som fremkommer der sammen med opplysninger gitt i høringsuttalelser, på sluttbefaringen og gjennom rapporter fra pågående undersøkelser omkring Vossolaksen, er tilstrekkelig i forhold til å kunne vurdere konsesjons spørsmålet. NVE ser derfor ikke behov for å kreve tilleggsutredninger i forhold til anadrom fisk.

Tilleggsutredning samlet belastning: Fylkesmannen i Hordaland, Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemnd og FNF mener at samlet belastning eller sumvirkninger ikke er godt nok utredet og at det bør stilles krav om tilleggsutredninger for villrein, naturmangfold, landskap og friluftsliv (inklusive elvepadling) som følge av alle de omsøkte prosjekter i området. NVE har vurdert behovet for tilleggsutredninger i forhold til samlet belastning og sumvirkninger for flere temaer, men har kommet frem til at den samlede informasjon gitt i alle BKK sine søknader om nye overføringer til Evanger kraftverk, er tilstrekkelig for oss til å vurdere konsekvenser av samlet belastning i et utvidet influensområde. NVE har dessuten oversikt over andre eksisterende og omsøkte energiprojekter i regionen, bl.a. gjennom konsesjonsdatabasen og NVE Atlas. Vi mener derfor kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig til å kunne gi en vurdering av temaet og har derfor ikke bedt om tilleggsutredninger for samlet belastning.

Samtidig behandling med revisjon: Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemnd mener NVE bør se BKK sitt overføringsprosjekt i sammenheng med en eventuell vilkårsrevisjon for Evangerkonsesjonen fra 1966. NVE har i dette tilfellet valgt å behandle de tre O/U-prosjektene BKK har søkt om i tilknytning til økt produksjon i Evanger kraftverk samlet, før det åpnes for en fullstendig vilkårsrevisjon av Evanger kraftverk. Under behandlingen av O/U-prosjektene vil man likevel måtte ta hensyn til de overføringer som allerede er gjort i Teigdalsvassdraget og Eksingedalsvassdraget og vurdere virkningene de har hatt i influensområdet for villrein når det nå søkes om ytterligere overføringer.

Økt bruk av Askjelldalsvatnet: FNF mener at den økte bruken av Askjelldalsvatnet som følge av de nye overføringene ikke er konsekvensvurdert i søknaden og etterlyser en risikovurdering i forhold til damsikkerheten. BKK har ikke kommentert dette spesielt i sine kommentarer til høringsuttalelsene. NVE mener de omsøkte overføringer ikke er av et slikt omfang at belastningen på Askjelldalsvatnet skulle bli vesentlig større enn den er i dag. Reglene om damsikkerhet vil dessuten ivareta dette. Følgelig er det etter vår vurdering ikke behov for å få utredet dette nærmere i forhold til kunnskapsgrunnlaget.

Friluftsliv og elvepadling: Norges Padleforbund mener elvepadling som aktivitet er dårlig belyst i informasjonsbrosjyren som ble sendt på høring og mener elvepadling heretter må tas med i alle konsekvensutredninger. Naturvernforbundet i Hordaland mener at konsekvensutredningen flere steder undervurderer verdien av influensområdet som et verdifullt område for friluftsliv. NVE er av den oppfatning at tema elvepadling er tilstrekkelig belyst gjennom den foreliggende konsekvensutredning og at det ikke er behov for tilleggsutredninger. NVE merker seg at naturvernforbundet mener influensområdet er undervurdert verdimessig i forhold til tema friluftsliv. NVE mener foreliggende konsekvensutredning på tema friluftsliv er tilstrekkelig i forhold til å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet.

Alternativer Muggåselvi kraftverk: Karl-Helge Gjetle (grunneier) mener KU er mangelfull i forhold til ulike alternativer for plassering av inntak for Muggåselvi kraftverk og spesielt økonomidelen. BKK har kommentert dette og opplyser at alternativt inntak i Muggåselvi har vært vurdert i en tidlig fase av prosjektet, men at nåværende løsning kommer best ut økonomisk. NVE har ikke funnet grunn til å be om ytterligere utredninger av alternativer for Muggåselvi kraftverk.

NVEs konklusjon

NVE mener den fremlagte konsekvensutredningen for Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen og de to kraftverkene sammen med eksisterende kunnskap (pågående FoU og overvåkingsprosjekter i Vosso og Teigdalselva), høringsuttalelser og kommentarer til disse, tilfredsstillende kravene i det fastsatte utredningsprogrammet og plan- og bygningslovens krav til utredninger. Fylkesmannen i Hordaland mener kravet til kunnskapsgrunnlaget i § 8 i naturmangfoldloven ikke er oppfylt for overføringsdelen av prosjektet, men at det er oppfylt for alternativet med kraftverk uten overføringen. NVE mener til forskjell fra fylkesmannen at kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8 er oppfylt for begge de omsøkte alternativer.

NVE konkluderer med at det foreligger et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet og avgi innstilling i saken.

Vurdering av konsesjonssøknaden

Vurderingene er oppsummert under de enkelte fagtemaene. Under hvert fagtema gjengis søkers vurderinger slik de er fremstilt i søknaden og/eller konsekvensutredningen. Deretter gjengis relevante innspill i høringsuttalelsene. NVEs merknader og kommentarer gjelder vesentlige virkninger og forhold som vil kunne være avgjørende for konsesjonsspørsmålet eller som har betydning for fastsettelse av konsesjonsvilkår.

Hydrologi

Alternativ B overføringen

Overføringene vil få konsekvenser for vannføringsforholdene på elvestrekningene fra de 7 bekkeinntakene og ned til Vosso sitt utløp i Evangervatnet. Det er foreslått slipp av minstevannføring fra 3 av inntakene. Fra inntaket i Mustdalen I skal det gå 65 l/s i perioden 1. juni til 30. september og 101 l/s resten av året. Fra inntaket i Fangdalen skal det gå tilsvarende 30 l/s og 15 l/s og fra inntaket i Raudbergsdalen 35 l/s og 20 l/s. Som følge av dette vil midlere restvannføring i Tverrelvi ved Kvitlastølen være 0,27 m³/s (49,1 %) og ved Lauvdalen 0,49 m³/s (36,3 %). I Muggåselvi ved Muggåsstølen vil tilsvarende vannføring være 0,31 m³/s (63,3 %).

Etter en utbygging kan det ventes at det i tillegg vil bli sporadiske overløp fra alle bekkeinntakene, enten når vannføringen vil overstige kapasiteten til overføringen eller i flomsituasjoner med overløp i Askjeldalsvatnet.

Alternativ B kraftverkene

Som følge av overføringen blir tilsiget som kan nyttes i kraftverkene, redusert i forhold til naturlig tilstand. Ved inntaket til Tverrelvi kraftverk ved Edal vil middelvannføringen bli redusert til 1,77 m³/s (55 %). Etter overføring og kraftverk vil middelvannføringen rett nedstrøms inntaket være 0,41 m³/s. Restfeltet mellom inntak og utløp kraftverk vil bidra med 0,18 m³/s slik at middelvannføringen rett oppstrøms utløp kraftverk vil være på 0,59 m³/s. Middelvannføringen rett nedstrøms Tverrelvi kraftverk på anadrom strekning blir på ca. 1,79 m³/s. Maks slukeevne i kraftverket vil være på 4 m³/s, mens forbitapping vil skje ved tilsig mindre enn 0,2 m³/s.

Ved inntaket til Muggåselvi kraftverk vil middelvannføringen bli redusert til 0,31 m³/s (59,6 %). Etter overføring og kraftverk vil middelvannføringen rett nedstrøms inntaket være 0,08 m³/s. Restfeltet mellom inntak og utløp kraftverk vil bidra med 0,05 m³/s slik at middelvannføringen rett oppstrøms utløp kraftverk vil være på 0,13 m³/s. Middelvannføringen rett nedstrøms Muggåselvi kraftverk på anadrom strekning blir på ca. 0,39 m³/s. Maks slukeevne i kraftverket vil være på 0,9 m³/s, mens forbitapping vil skje ved tilsig mindre enn 0,05 m³/s.

Alternativ D kraftverkene

Alternativ D innebærer ingen overføring, kun utnyttelse av dagens naturlige tilsig i Tverrelvi og Muggåselvi i separate kraftverk før samløp med Vosso. Maks slukeevne i Tverrelvi kraftverk vil være på 8,1 m³/s, mens forbitapping vil skje ved tilsig mindre enn 0,40 m³/s. Maks slukeevne i Muggåselvi kraftverk vil være på 1,3 m³/s, mens forbitapping vil skje ved tilsig mindre enn 0,07 m³/s. Berørte elvestrenger blir kun mellom kraftverksinntakene og utløp kraftverk. Middelvannføringen rett oppstrøms utløp kraftverk vil være 0,59 m³/s i Tverrelvi og 0,13 m³/s i Muggåselvi. Anadrom strekning i begge elvene vil få tilnærmet uendret vannføringsregime i forhold til dagens situasjon.

Restvannføringer i Tverrelvi og Muggåselvi etter overføringen (alternativ B), her vist med vurdering av minstevannføring (mvf) fra bekkeinntak:

Referansepunkt / Vassføring		Gjennomsnitt		
		Året	Sommer	Vinter
Tverrelvi – rett nedstrøms bekkeinntak v/Fangdalen (mvf 30 l/s 1. juni–30. sept og 15 l/s 1. okt.–31. mai)	Før [m ³ /s]	0,40	0,49	0,33
	Etter [m ³ /s]	0,04	0,04	0,04
Tverrelvi – rett nedstrøms bekkeinntak v/Raudbergsdalen (mvf 35 l/s 1. juni–30. sept og 20 l/s 1. okt.–31. mai)	Før [m ³ /s]	0,55	0,68	0,45
	Etter [m ³ /s]	0,05	0,04	0,05
Tverrelvi – rett nedstrøms bekkeinntak v/Vetlavatnet	Før [m ³ /s]	0,09	0,11	0,07
	Etter [m ³ /s]	0,00	0,00	0,00
Tverrelvi – rett nedstrøms bekkeinntak v/bekk Harkavatnet	Før [m ³ /s]	0,25	0,31	0,21
	Etter [m ³ /s]	0,01	0,01	0,01

Referansepunkt / Vassføring		Gjennomsnitt		
		Året	Sommer	Vinter
Tverrelvi – rett nedstrøms bekkeinntak v/bekk Mustdalen aust	Før [m ³ /s]	0,03	0,04	0,03
	Etter [m ³ /s]	0,00	0,00	0,00
Tverrelvi – rett nedstrøms bekkeinntak v/bekk Mustdalen vest (mvf 65 l/s 1. juni–30. sept og 10 l/s 1. okt.–31. mai)	Før [m ³ /s]	0,28	0,35	0,23
	Etter [m ³ /s]	0,04	0,06	0,02
Tverrelvi ved Kvitlastølen	Før [m ³ /s]	0,55	0,68	0,45
	Etter [m ³ /s]	0,27	0,34	0,22
Tverrelvi ved Lauvdalen	Før [m ³ /s]	1,35	1,69	1,11
	Etter [m ³ /s]	0,49	0,59	0,42
Tverrelvi ved Edal	Før [m ³ /s]	3,22	4,02	2,65
	Etter [m ³ /s]	1,77	2,18	1,47
Muggåselvi – rett nedstrøms bekkeinntak	Før [m ³ /s]	0,17	0,25	0,12
	Etter [m ³ /s]	0,00	0,00	0,00
Muggåselvi – ved Muggåsstølen	Før [m ³ /s]	0,49	0,66	0,40
	Etter [m ³ /s]	0,31	0,43	0,26

Restvannføringer i Tverrelvi og Muggåselvi etter overføring og kraftverk (begge alternativer):

Referansepunkt /Vassføring		Gjennomsnittsverdiar		
		Året (m ³ /s)	Sommer (m ³ /s)	Vinter (m ³ /s)
Tverrelvi – rett nedstrøms inntak Tverrelvi kraftverk (mvf.: 94 l/s 1. oktober til 30. april og 262 l/s resten av året)	I dag	3,22	4,03	2,65
	Etter overf	1,77	2,18	1,47
	Etter overf og kraftverk	0,41	0,47	0,37
Tverrelvi – rett oppstrøms utløp Tverrelvi kraftverk (mvf.: 94 l/s 1. oktober til 30. april og 262 l/s resten av året)	I dag	3,41	4,25	2,8
	Etter overf	1,79	2,23	1,47
	Etter overf og kraftverk	0,59	0,69	0,52
Muggåselvi – rett nedstrøms inntak Muggåselvi kraftverk (mvf.: 35 l/s heile året etter utbygging av kraftverk)	I dag	0,52	0,75	0,35
	Etter overf	0,31	0,43	0,26
	Etter overf og kraftverk	0,08	0,1	0,07
Muggåselvi – rett oppstrøms utløp Muggåselvi kraftverk (mvf.: 35 l/s heile året)	I dag	0,56	0,82	0,38
	Etter overf	0,39	0,56	0,26
	Etter overf og kraftverk	0,13	0,17	0,1

Vannføringsforhold i Vosso

Tilsiget fra Vosso inn i Evangervatnet er beregnet til ca. 79,9 m³/s i middel. Som følge av overføringen vil middelvannføringen i Vosso på strekningen mellom utløp Tverrelvi og Evangervatnet bli redusert med 1,77 m³/s. Det fraførte volumet fra Tverrelvi og Muggåselvi utgjør 2,3 % av det totale tilsiget ved innløpet til Evangervatnet.

Driftsvannføring og magasinifylling

De to kraftverkene, Tverrelvi og Muggåselvi, vil til enhver tid kjøre på aktuelt tilsig siden det ikke er magasiner oppstrøms inntakene. Overføringen vil medføre at fyllingsforholdene i Askjeldalsvatnet blir noe endret slik at Evanger kraftverk vil kunne driftes noe forskjellig fra i dag. Det forventes bare mindre endringer i driftsvannføringen gjennom kraftverket. Overføringen vil bidra til en raskere oppfylling av Askjeldalsvatnet. I snøsmeltingen og om sommeren vil man trolig

bruke vannet fra bekkeinntakene nærmest Evanger til drift av kraftverket. Overskudd vil bidra til oppfylling av magasinene som kan nyttes i vintersesongen og perioder med lavt tilsig.

Hydrologi NVEs vurdering

Gjennom høringsuttalelsene blir det pekt på flere mulige negative effekter og konsekvenser av å fraføre vann fra vassdraget. Både fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, Fagråd for anadrom laksefisk i Vossavassdraget, FNF Hordaland, Voss naturvernlag, Geir Johansen og grunneierne Margreta Vestrheim og Jarle Haugland, ytrer alle skepsis til fraføring av vann på anadrom strekning i Tverrelvi og i Vosso på strekningen utløp Tverrelvi – Evangervatnet. Dette av hensyn til mulige negative effekter på reproduksjonsforholdene til Vossolaksen. Elvepadlemiljøet, i første rekke representert ved Voss Kajakklubb, Norges Padleforbund og BSI Padling samt FNF Hordaland, mener dagens padleaktiviteter i Tverrelvi, enten det er før og under Ekstremsportveko, generelt i flomperioder eller i forbindelse med vanlig kursvirksomhet, vil bli svært redusert og begrenset. Fylkesmannen i Hordaland, FNF Hordaland, Naturvernforbundet i Hordaland og Voss naturvernlag er skeptiske til fraføring av vann i forhold negativ innvirkning på opplevelsen av landskap og friluftsliv. Grunneierne Margreta Vestrheim og Jarle Haugland mener fraføringen av vann vil redusere de naturmessige verdiene rundt stølsgrendene i området.

Gjennom høringsuttalelsene er det også kommet innspill på minstevannføring i vassdragene. Flere hevder det er helt avgjørende at de foreslåtte avbøtende tiltak i form av minstevannføring blir gjennomført. Fylkesmannen i Hordaland mener det i tillegg må settes vilkår om større minstevannføring i Tverrelvi. Fagråd for anadrom laksefisk i Vossavassdraget foreslår både å overføre Muggåselvi til Tverrelvi og å tilbakeføre Harkavatnet for utnyttelse i Tverrelvi kraftverk; begge forslag for å øke vannføringen oppe i Vosso og med det bedre forholdene for Vossolaksen.

NVE er av den oppfatning at det i første rekke er de hydrologiske endringer som kan ha betydning for Vossolaksen, som er avgjørende for konsesjonsspørsmålet og som også mange av høringsinstansene har gitt uttrykk for, inklusive fylkesmannens innsigelse. Derneft har padleinteressene klart gitt uttrykk for at deres muligheter til å utnytte Tverrelvi slik de gjør i dag, vil bli sterkt redusert. BKK er også klar i sine kommentarer på dette området: «*Tverrelvi vil miste sine egenskaper som padle-elv etter en eventuell utbygging, men med unntak av perioder med større vannføring og overløp fra bekkeinntakene*». I og med at Vossolaksen har vært fredet i lengere tid og det pågår en redningsaksjon for Vossolaksen, blir det ekstra viktig å vurdere mulige konsekvenser av redusert vannføring på de ulike strekninger. Siden det primært dreier seg om effekter på fisk vil dette bli tatt opp igjen senere i innstillingen.

Flom

Vassdragene har jevnt stor vannføring i forbindelse med snøsmelting om våren, men de største flommene kommer som regel om høsten i perioder med mye nedbør og smelting av nysnø i de høyereliggende deler av nedbørfeltet. Middelflom er beregnet til 23–30 m³/s for Tverrelvi og 4–4,5 m³/s for Muggåselvi der elvene kommer ut i Vosso. Forholdet mellom skadeflom (Q10) og middelflom er i størrelsesorden 1,56. Overføringen vil kunne redusere de små og årlige flommene tilsvarende overføringskapasiteten, men de ekstreme flommene vil bli som før i Tverrelvi og Muggåselvi. Flomforholdene i Vosso vil bli tilnærmet uberørt, siden vannføringen fra de to sidebekkene utgjør en liten del av totalvannføringen på den aktuelle strekningen ned til Evangervatnet.

Ved Fljote og ved Edal/Steine er det blitt utført forbygningsarbeider pga. tidligere flomskader. Overføringen vil kunne bidra til mindre flomskader i dette området. NVE vurderer flomforholdene til å bli lite påvirket av det omsøkte tiltaket og mener tema flom ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Grunnvann

Redusert vannføring nedstrøms bekkeinntakene i Tverrelvi og Muggåselvi vil kunne påvirke grunnvannsavhengig vegetasjon der elva i dag mater grunnvannsmagasin. Dette kan være tilfelle ved elveslettene ved Edal/Steine, Fjelastølen og Fljote. Deler av dette området er oppdyrket og

vegetasjonen er ellers artsfattig. En eventuell reduksjon i grunnvannstanden vil ikke medføre vesentlige negative konsekvenser for viktige vegetasjons-/naturtyper. Det er ingen myr-/våtmarksområder som kan dreneres over overføringstunnelen. For å sikre seg mot eventuell drenering/innlekkasje fra småvann og tjern over tunnelen, bør det gjennomføres sonderboring på stoff og injeksjon dersom det oppstår store lekkasjer. En brønn ved Skorve er den eneste eksisterende brønnen som vil kunne bli påvirket av tiltaket i dag. BKK har ellers forpliktet seg til å sikre fastboende og hyttefolk vann av minst samme kvalitet og kvantitet som i dag ved en eventuell utbygging dersom en viss senkning av grunnvannstanden i området skulle påvirke drikkevannsforsyningen.

Ingen av høringsinstansene er spesielt opptatt av temaet grunnvann. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Redusert vannføring nedstrøms bekkeinntakene vil medføre at vanntemperaturen der vil bli noe høyere om sommeren og noe lavere om vinteren. Øvre deler av Tverrelvi er normalt islagt i perioden november–april. Midtpartiet har noe kortere isperiode, mens de nedre deler er normalt islagt i perioden januar–mars. På det midtre partiet i Tverrelvi og ned mot utløpet i Vosso er det fallforhold som kan ligge til rette for isgang. I Muggåselvi vurderes faren for isgang som liten. Vosso er med unntak av enkelte stilleflytende partier, sjelden islagt. Påvirkninger på lokalklima forventes generelt å bli lite målbar i de berørte vassdragsavsnitt. En utbygging av alternativ B er vurdert å ha liten positiv konsekvens på grunn av redusert fare for isgang og skade på infrastruktur langs Tverrelvi. En utbygging av alternativ D er vurdert å ha ubetydelig/ingen konsekvens.

FNF Hordaland er de eneste som tar opp tema vanntemperatur sammen med betydningen av snøsmelting og vårfloem i forhold til smoltutvandring og oppvandring av laks. FNF Hordaland mener mer vann til Evanger vil medføre en lavere temperatur på avløpsvannet som vil kunne føre til ytterligere negative konsekvenser for oppvekst og modning av smolt i Bolstadelva. BKK mener at vanntemperaturen i Bolstadelva etter deres syn ikke vil endre seg som følge av de nye overføringene til Evanger kraftverk og mener idriftsettelsen av Evanger kraftverk på 60-tallet sørget for de store endringene i forhold til vanntemperatur.

NVE er av den oppfatning at vanntemperaturen kan endres noe som følge av tiltaket, men at eventuelle endringer fra dagens tilstand er for små til å være avgjørende for konsesjonsspørsmålet. NVE ser heller ingen nevneverdige negative konsekvenser for isforhold og lokalklima.

Erosjon og sedimenttransport

Det er generelt lite med erosjonsutsatte løsmasser i influensområdet. Langs Muggåselvi finnes stort sett bart fjell eller morene mens det langs Tverrelvi stort sett er steinrik morene og elve-/breeelvavassatt materiale. Ved en eventuell overføring vil det i første rekke kunne bli noe redusert erosjon og massetransport i Tverrelvi, noe som kan føre til mindre opphopning av løsmasser på det flate partiet ved Edal/Steine. I anleggsfasen vil det kunne oppstå noe erosjon som følge av fremføring av anleggsvei og etablering av anleggsområde i Mokedalen. Den planlagte utbyggingen vurderes samlet sett å ha en liten positiv konsekvens med tanke på erosjon og massetransport.

NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Skred

Området bærer ikke preg av stor skredaktivitet, men det forekommer sporadisk steinsprang. Ingen av de planlagte anleggsområdene er lagt til områder med stor risiko for skred. Utbygging vil ikke medføre økt risiko for skred i driftsfasen.

NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Landskap

Lavereliggende deler av undersøkelsesområdet, under skoggrensa, ligger i landskapsregion 22 "Midtre bygder på Vestlandet", mens høyereliggende deler ligger i landskapsregion 15 "Lågfjellet i Sør-Norge". Med bakgrunn i regionbeskrivelsene kan undersøkelsesområdet karakteriseres som

representativt i landskapssammenheng. Et vesentlig unntak fra regionbeskrivelsen er imidlertid fraværet av vassdragsreguleringer som etterhvert er blitt en beskrivende karakter for regionen.

Terrengformen er vekslende med markerte dalfører og botner skåret inn i et eldre høyfjellsplatå 1100 – 1200 moh. Den alpine karakteren er lite utviklet og det er relativt myke overganger mellom formelementene. Skoggrensa er stedvis sterkt beitepåvirket, men stort sett ligger den i høydelaget 7 – 800 moh. Tverrelvi har imidlertid skåret seg ned i et dramatisk tilpasningsgjel de siste 200 meterne ned mot hoveddalføret. Forøvrig er det lite landskapsdramatikk.

Det er svært lite løsmasser innenfor undersøkelsesområdet, og bart fjell preger særlig de høyereliggende partiene. Rasmateriale i de bratteste dalsidene og stedvis blokk og stor stein i dalbunnen, er viktige unntak. Vannstrengen er tydelig eksponert i høyereliggende partier, særlig over skoggrensa. Det er få vann innenfor undersøkelsesområdet, men elveløpet er blikkfang over lange strekninger. Blokk og stor stein danner en lang rekke terskler og former elva som en idyllisk kjede av kulper og mindre fall. Bare unntaksvis fremstår enkeltelementer som fossen fra Fangdalen ned mot Lauvdalen og siste strekning av Tverrelvi ned mot hoveddalføret.

Kulturinnslaget er særlig tydelig omkring de to husdyrbrukene Edal og Steine. I utmarka er det hovedsakelig granplanting, husdyrbeiting og velholdte stølsmiljøer som utgjør kulturinnslaget. Veg er ført inn langs deler av vassdraget til de største stølsmiljøene. Det er generelt lite tekniske inngrep i høyereliggende deler, men undersøkelsesområdet grenser på enkelte steder mot regulerte nabofelt.

Verdien av landskapet innenfor influensområdet som helhet er vurdert som noe over middels. De største landskapskvalitetene er knyttet til stølsmiljøene og de storskala, glasiiale formene. Lokalt danner elvene inntrykkssterke element, særlig i øvre og midtre deler. Lengre ned renner elvene dypt gjennom trange tilpasningsgjel, gjerne omgitt av tett skog som også stenger for innsyn. Vannføringen i dette området viser stor årstidsvariasjon, og elvene er i perioder svært anonyme.

Støy og anleggstrafikk vil forringe landskapsopplevelsen lokalt i anleggsperioden. Dette vil gjelde for begge alternativer men i første rekke alternativ B. I driftsfasen vil alternativ B ha større negative konsekvenser enn alternativ D. Bekkeinntakene som alle ligger ovenfor skoggrensa, vil i flere tilfeller ligge i åpent eksponert landskap, hvorav de mest konflikthulle vil være i Kvitladalen og inne ved Raudbergstjørni. Det vil bli sterkt redusert vannføring nedstrøms samtlige bekkeinntak, noe som vil gi redusert inntrykksstyrke i landskapet. Anleggsvei inn i Mokedalen og massedeponi der vil bli permanente inngrep i et åpent og til dels trebart område. Samlet sett kommer alternativ B ut med middels negativ konsekvens, mens alternativ D får liten negativ konsekvens for landskapet.

Fylkesmannen mener konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert i søknaden og påpeker at landskapsanalysen viser at det påvirkede fjellområdet har høy landskapsverdi. Deler av området er plassert i høyeste nasjonale klasse grunnet stølsmiljøet, storskala glasiiale former og inntrykkssterk vassdragsnatur. Inngrepet vil forringe et fjellområde med gode landskapskvaliteter. Hordaland fylkeskommune mener det er viktig å gjennomføre avbøtende tiltak som minstevannføring og terskler for å ivareta landskapskarakteren. FNF Hordaland mener at overføringsdelen av prosjektet vil medføre en stor forringelse av landskapet, spesielt siden sårbart høyfjell blir berørt. Redusert vannføring, bortfall av landskapselement, tap av uberørt natur, etablering av anleggsveier i Mokedalen og gjennom Edal/Steine, etablering av steindeponi og bygging av kraftverk, vil påvirke landskapet negativt. Både Naturvernforbundet i Hordaland og Voss naturvernlag mener at tiltaket vil gå utover landskapet og trekker spesielt frem det planlagte steindeponiet i Mokedalen som svært negativt. Grunneierne Margreta Vestrheim og Jarle Haugland fremhever de naturmessige verdiene i området med mange flotte stølsgrender i en flott og dramatisk natur, noe de mener vil bli forringet ved en utbygging.

NVE registrerer at landskapsvirkninger er et tema som mange av høringsinstansene er opptatt av. I tillegg til etablering av fysiske konstruksjoner som bekkeinntak og sterk redusert inntrykksstyrke av de overførte bekkene som landskapselementer, synes det å være opprusting av eksisterende stølsvei, samt forlengelse av denne og anleggelse av massedeponi i Mokedalen, som blir oppfattet som den største negative effekten på landskapet og opplevelsen av dette. NVE ser også ny anleggsvei og deponi som de mest forstyrrende nye elementer som følge av en eventuell utbygging. Selve bekkeinntakene mener vi ikke vil ruve i landskapet på en slik måte at det vil gå

vesentlig utover landskapsopplevelsen. Nedstrøms alle bekkeinntakene vil bekken som landskaps-element bli sterkt redusert, spesielt over skoggrensen. Som avbøtende tiltak er foreslått slipp av minstevannføring fra 3 av de 7 bekkeinntakene. Dette vil bedre situasjonen noe, men i hovedsak vil redusert vannføring bli en del av det nye landskapet ved en eventuell overføring. NVE merker seg at det er mindre fokus på landskap i sammenheng med bygging av inntak og rørgate for kraftverkene i Tverrelvi og Muggåselvi. NVE mener konsekvensen for landskap ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Store sammenhengende naturområder med urørt preg

Ved endring av KU-forskriften 19.12.2014 skal begrepet «*inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)*» utgå som vurderingstema i arealpolitikken. I stedet innføres uttrykket «*Store sammenhengende naturområder med urørt preg*», og det skal foretas en konkret vurdering av eventuelle konsekvenser for slike områder.

I KU-rapportene tilknyttet søknaden har man forholdt seg til tidligere krav i NVEs KU-program om å utrede konsekvenser for INON-områder. Følgelig er også høringsuttalelsene utformet i henhold til dette. Konsekvensene for INON-områder omtales derfor kort, men vurderes i sammenheng med de nye kravene i KU-forskriften.

Som følge av overføringen i alternativ B er netto bortfall av inngrepsfrie naturområder (INON) beregnet til 11,8 km². Fylkesmannen mener inngrepet vil føre til en oppsplitting og reduksjon i størrelsen av urørte naturområder på fjellpartiet mellom Voss og Teigdalen, et område med gode landskapskvaliteter. De mener fremtidige opplevelseskvaliteter knyttet til urørt fjellområde, tradisjonelt stølslandskap og fjellbekker vil bli redusert ved en utbygging. FNF mener INON er en unik verdi i seg selv i et friluftslivsperspektiv og mener derfor at utbyggingsalternativ B vil medføre et uakseptabelt INON tap.

NVE er ikke enig i fylkesmannens syn på omfang og effekten av inngrepet på inngrepsfri natur. Slik NVE ser det vil tiltaket ikke medføre en ytterligere oppsplitting av større sammenhengende inngrepsfrie naturområder med urørt preg, siden de omsøkte tiltakene ligger i randområdene til eksisterende system av reguleringer og overføringer. NVE ser imidlertid at de omsøkte tiltakene vil kunne virke forstyrrende på opplevelsen av urørthet lokalt i tiltaksområdet. NVE mener likevel at konsekvensen for store sammenhengende naturområder med urørt preg ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Naturmiljø, biologisk mangfold og verneinteresser

Naturtyper

I de øvre deler av vassdragene Tverrelvi og Muggåselvi er det registrert tre viktige naturtyper: En slåttemark på Steine med B-verdi, en bekkekløft og bergvegg i Mokedalen med B-verdi og en bekkekløft og bergvegg ved Øyni med C-verdi. Begge bekkekløftlokalitetene blir negativt påvirket av redusert vannføring. Bekkekløfta i Mokedalen vil dessuten kunne bli fysisk berørt av anleggsveien som skal bygges opp til tverrslaget i Mokedalen. Ved Steine vil den registrerte slåttemarka bli direkte berørt av veiomlegging/opprusting gjennom det aktuelle kulturlandskapet. Slåtteeeng er en sterkt truet (EN) naturtype. Middels verdi og middels negativ virkning gir middels negativ konsekvens for naturtyper i de øvre deler av vassdraget.

I Tverrelvi mellom inntak kraftverk og samløp Vosso er det registrert to naturtyper: En gammel løvskog sør for Eidstørne med A-verdi, og en bekkekløft og bergvegg nederst i Tverrelvi med B-verdi. Den gamle løvskogen vil trolig ikke bli berørt av tiltaket annet enn at redusert vannføring kan være negativt for arter i lungeneversamfunnet der naturtypen grenser til vannstrengen. Bekkekløfta vil bli negativt påvirket av redusert vannføring, men planlagt minstevannføring vil, sammen med noe restvannføring, føre til at det fortsatt vil være en viss fuktighet langs elveløpet. Kraftstasjonsområdet ligger innenfor bekkekløfta, men vil ikke direkte påvirke rødlisteforekomstene eller hekkelokaliteten for fossefall. Anleggsarbeider i forbindelse med etablering av kraftstasjon og rørgate kan imidlertid berøre bekkekløfta slik at den får noe redusert verdi. Stor verdi og liten til middels negativ virkning gir middels negativ konsekvens for naturtyper langs Tverrelvi.

I Muggåselvi mellom inntak kraftverk og samløp Vosso er det registrert fem naturtyper, alle med C-verdi: Bekkekløft og bergvegg ved Muggås og Skorve, rik edelløvskog ved Skorve og vest for Skorve og gammel løvskog ved Elge. Begge bekkekløftlokalitetene blir negativt påvirket av redusert vannføring, men planlagt minstevannføring vil, sammen med noe restvannføring, føre til at det fortsatt vil være en viss fuktighet langs elveløpet. Dette gjelder spesielt for den nederste bekkekløfta. Rik edelløvskog ved Skorve er eneste naturtype som vil bli fysisk berørt av terrenginngrep. Her vil nedgravd rørgate, anleggsvei og tunnelpåslag bli lagt til den vestre del av lokaliteten. Naturtypen har lav verdi og er allerede påvirket av en høyspentlinje som krysser lokaliteten i dette området. Dette reduserer den negative virkningen noe. Liten verdi og liten til middels negativ virkning gir liten negativ konsekvens for naturtyper langs Muggåselvi.

Gjennom høringen er det ikke kommet inn vesentlige innspill i forhold til naturtyper og konfliktnivå. Hordaland fylkeskommune mener rørgater og veier må samordnes så langt som mulig og ikke ta areal fra verdifulle naturtyper som slåtteeenga ved Steine og bekkekløfta i Mokedalen. Naturvernforbundet i Hordaland mener en utbygging av begge alternativer vil få negative konsekvenser for viktige naturtyper uten å spesifisere mer i detalj.

NVE merker seg at deler av anleggsvei, massedeponi i Mokedalen, deler av rørgate og kraftstasjonsområdet i Tverrelvi er planlagt slik at de vil komme i konflikt med viktige naturtyper med B-verdi; bekkekløft/bergvegg og slåttemark. Ingen naturtyper med A-verdi vil bli berørt. NVE ser også at utbyggingsalternativ B vil få noe større negative konsekvenser for naturtyper enn alternativ D. NVE ser likevel ikke at store verdier vil gå tapt ved en eventuell utbygging og mener hensyn til naturtyper ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Karplanter, moser og lav

I de øvre deler av vassdragene er det registrert mange vanlige vegetasjonstyper og arter. I tillegg finnes flere kalkkrevende arter knyttet til bergvegger. Fraføring av vann vil lokalt kunne ha svakt negativ innvirkning på floraen. Likeså vil terrenginngrep i form av veibygging/opprusting og anleggelse av tippområder/riggområder ha en viss negativ innvirkning enkelte steder. Noen inngrep vil kunne leges over tid. Middels til liten verdi og liten negativ virkning gir liten negativ konsekvens for floraen i de øvre deler av vassdragene.

I Tverrelvi mellom inntak kraftverk og samløp Vosso er det registrert mange vanlige vegetasjonstyper og arter, herunder flere granplantefelt. I tillegg opptrer rike vegetasjonstyper. Flere lavarter i lungeneversamfunnet er registrert. Av rødlistearter kan nevnes ask, alm, kort trollskjegg (*Bryoria bicolor*), gubbeskjegg (*Alectoria sarmentosa*) og skorpefiltlav (*Fuscopannaria ignobilis*). Fraføring av vann vil lokalt langs Tverrelvi kunne ha negativ virkning på floraen. Spesielt gjelder det at fuktighetskrevende kryptogamer vil reduseres i mengde. Likeså vil terrenginngrep i form av veibygging/opprusting og nedgravd rørgate ha en viss negativ virkning og beslaglegge betydelig skogsareal. Middels verdi og liten negativ virkning gir liten negativ konsekvens for floraen langs Tverrelvi.

I Muggåselvi mellom inntak kraftverk og samløp Vosso er det registrert vanlige vegetasjonstyper og vanlige arter med vid utbredelse. I tillegg er rødlistearten skorpefiltlav (*Fuscopannaria ignobilis*) registrert. Fraføring av vann vil lokalt langs Muggåselvi kunne ha noe negativ virkning på floraen, spesielt ved at fuktighetskrevende kryptogamer reduseres og erstattes av mer tørketålende. Likeså vil terrenginngrep i form av tilkomstvei til inntaksarrangement og nedgravd rørgate beslaglegge betydelig skogsareal, særlig i en overgangsperiode inntil arealene revegeteres og ny skog vokser opp. Vannvei i sjakt nederst vil redusere arealbeslagene noe. Liten verdi og liten til middels negativ virkning gir liten negativ konsekvens for floraen langs Muggåselvi.

Ingen av høringsinstansene har kommentert vegetasjonstyper og flora spesielt, men Naturvernforbundet i Hordaland mener en utbygging av begge omsøkte alternativer vil få negative konsekvenser for en rekke rødlistede plantearter. NVE merker seg at konsekvensvurderingen kommer ut med liten negativ konsekvens for floraen både i de øvre vassdragsavsnitt og langs de nedre deler av Tverrelvi og Muggåselvi. Samtidig er det ikke registrert truede og sårbare arter i vegetasjonen som vil bli negativt berørt i vesentlig grad.

Fugl

I de øvre deler av vassdragene består fuglefaunaen av vanlige og vidt utbredte arter. Av rødlistearter er registrert strandsnipe, fiskemåke, vipe, hønsehauk, jaktfalk og stær. Det er i første rekke fossekall som vil kunne påvirkes negativt ved fraføring av vann. Minstevannføring fra 3 av bekkeinntakene og gjenåpning av en 1500 meter lang elvestrekning nedstrøms Harkavatnet vil kunne bedre noe på forholdene. I driftsfasen ventes tiltaket å ha liten negativ virkning på fuglefaunaen. Middels til liten verdi og middels til liten negativ virkning gir liten til middels negativ konsekvens for fugl i de øvre deler av vassdragene.

I Tverrelvi og Muggåselvi mellom inntak kraftverk og samløp Vosso består fuglefaunaen av vanlige og vidt utbredte arter. Av rødlistearter er registrert strandsnipe, fiskemåke, hønsehauk (ikke i Muggåselvi) og stær. Det er i første rekke fossekall og vintererle (registrert nederst i Muggåselvi) som vil kunne påvirkes negativt ved fraføring av vann. Planlagt slipp av minstevannføring vil, sammen med noe restvannføring, føre til at det fortsatt vil kunne finnes hekkemuligheter for fossekall og vintererle, spesielt i nedre partier hvor elveløpet har brattere fall. Middels til liten verdi og middels til liten negativ virkning gir liten negativ konsekvens for fugl i Tverrelvi og Muggåselvi.

Blant høringsinstansene er det bare Hordaland fylkeskommune som har innspill på fugl. De mener det er viktig at minstevannføring og terskler følges opp i forhold til livet i og nær vannstrengene og at det må settes opp rugekasser der hekkel plasser for fossekall går tapt.

NVE merker seg at det i første rekke er de vanntilknyttede fugleartene fossekall og vintererle som kan påvirkes negativt av fraføring av vann. Således vil både utbyggingsalternativ B og D kunne få liten til middels negativ konsekvens for fugl. NVE mener imidlertid at de foreslåtte avbøtende tiltak langt på vei vil kunne oppveie eventuelle negative konsekvenser og at de avbøtende tiltak vil måtte gjenspeiles i vilkårene for en eventuell konsesjon.

Pattedyr utenom villrein

I de øvre deler av vassdragene består pattedyrfaunaen av vanlige arter som har en vid utbredelse i regionen. Av rødlistearter er jerv og gaupe registrert. Utbyggingen vil ikke påvirke hjortetrekket som passerer hoveddalførene til Tverrelvi og Muggåselvi på annen måte enn at redusert vannføring vil gjøre det lettere å krysse elveløpene. Planlagte terrenginngrep vil medføre noe tap av leveområder. Etter avsluttet arbeid vil en stor del av inngrepsområdene på ny kunne utnyttes av pattedyrene, særlig etter at arealene er revegetert og skogen har vokst opp igjen. Selve anleggsaktiviteten vil kunne være negativ for enkelte pattedyrarter på grunn av økt støy og trafikk. Spesielt i yngleperioden kan dette være uheldig. I driftsfasen ventes tiltaket å ha liten negativ virkning på denne artsgruppen.

I Tverrelvi og Muggåselvi mellom inntak kraftverk og samløp Vosso består pattedyrfaunaen av vanlige arter som har en vid utbredelse i regionen. Nesten hele det aktuelle tiltaks- og influensområdet ligger innenfor et vinterbeiteområde for hjort, samtidig som en trekkvei krysser tvers gjennom dalsiden. Bortsett fra forstyrrelser i selve anleggsperioden, ventes tiltaket å ha liten negativ virkning for denne arten. Redusert vannføring vil gjøre det lettere for hjorten å krysse de to elvene. Planlagte terrenginngrep vil medføre noe tap av leveområder. Etter avsluttet arbeid vil en stor del av inngrepsområdene på ny kunne utnyttes av pattedyrene, særlig etter at arealene er revegetert og skogen har begynt å vokse opp igjen. Generelt vil anleggsaktiviteten kunne være negativ for flere pattedyrarter på grunn av økt støy og trafikk. I yngleperioden vil dette være særlig uheldig. I driftsfasen ventes tiltaket å ha liten negativ virkning på pattedyr. Middels verdi og liten til middels negativ virkning gir liten til middels negativ konsekvens for pattedyr langs Tverrelvi og Muggåselvi.

Ingen av høringsinstansene har kommentert pattedyra utenom villrein spesielt utenom Naturvernforbundet i Hordaland, som mener en utbygging av begge omsøkte alternativer vil få negative konsekvenser for en rekke rødlistede dyrearter. NVE ser at enkelte dyregrupper kan bli negativt påvirket i anleggsfasen men at konsekvensen i driftsfasen vil bli liten. Tema pattedyr utenom villrein vil derfor tilleggs liten vekt i forhold til konsesjonsspørsmålet.

Villrein

Fjellområdene omkring øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi innehar sommer-/vinterbeiter og trekkveier for villrein som i all hovedsak tilhører Volaflokken i Fjellheimen villreinområde. Det vil foregå noe anleggsarbeid i nærheten av viktige kalvingsområder for villrein i forbindelse med tilbakeføring av Harkavatnets felt til Tverrelvi i sør. I den mest utsatte perioden for villreinen tidlig på sommeren, er det ikke aktuelt å utføre anleggsarbeid i dette området. Anleggsarbeidet vil foregå etter snøsmelting, dvs. seinsommer/tidlig høst. På denne tiden, og i driftsfasen, er den negative virkningen på reinen vurdert til å være liten.

For alle andre planlagte terrenginngrep ligger kjente kalvingsområder utenfor influensområdet. Ingen terrenginngrep er planlagt i vinterhalvåret innenfor høytliggende fjellområder med vinterbeite. Sommerstid, og eventuelt tidlig høst, vil villrein på beite i Mokedalen kunne bli forstyrret av anleggsarbeid (ferdsel og støy) knyttet til to bekkeinntak samt etablering av tverrslag med massedeponi og riggområde her. Det går også et villreintrekk gjennom dette området. Etter avsluttet anleggsvirksomhet, vil reinen sannsynligvis gjenoppta beite- og trekkbruken av disse områdene, selv om beitekvaliteten lokalt i Mokedalen stedvis vil være tapt/reduert. I sommerhalvåret vil terrenginngrep og støy/ferdsel knyttet til etablering av de øvrige fem bekkeinntakene kunne virke forstyrrende inn på villrein. Det vil bli brukt helikoptertransport, og skadeomfanget avhenger av om villrein faktisk har tilknytning til de aktuelle inngrepspunktene når selve anleggsarbeidet utføres. Reinen har tilgang på sommerbeiter av minst tilsvarende kvalitet flere andre steder i tilstøtende fjellområder. Etablering av bekkeinntak utenom Mokedalen vil i noen grad også berøre, og eventuelt forstyrre, trekkveier for reinen. Bruken av trekkveiene som er kartfestet i DN's databaser er imidlertid usikker ifølge lokale kilder. Dette gjelder trekket som er inntegnet på tvers av elveløpet nedstrøms bekkeinntaket i Raudebergdalen. I stedet er det registrert at dyrene vandrer i en bue nordom Raudeberget – og i så fall utenom dette tiltaksområdet. Trekket som lenger øst krysser Fangdalen, passerer vesentlig høyere oppe i dalen enn planlagt bekkeinntak. Det er ikke kjent at bekkeinntakene i Mustdalane (to stk.) og i Budalen ligger i nærheten av trekkveier for villrein. Stor verdi og middels til stor negativ virkning i anleggsfasen gir stor negativ konsekvens for villrein.

Gjennom høringen er det kommet flere innspill i forhold til villreinen. Villreinnemnda mener tiltaket vil legge stort press på villreinen i Volaområdet under anleggsfasen og at det vil bidra til en fremtidig forstyrrelse av et område der reinen i denne delen av villreinområdet fortsatt kan finne ro. Villreinnemnda frykter også reduserte muligheter for gjenopptaking av bruken av tidligere kalvingsland, til skade når reinen i fremtiden vil skifte kalvingsområde. Hordaland fylkeskommune krever at eventuelt anleggsarbeid må gjennomføres utenfor kalvingstiden for rein i områdene der disse kan bli forstyrret. Naturvernforbundet i Hordaland går mot alternativ B, bl.a. av hensyn til mulig negativ konsekvens for villreinen. Flere mener det er viktig å ivareta de nasjonale og internasjonale forpliktelsene vi har overfor villreinen og at det er helt nødvendig å se på sumvirkninger av alle BKK sine O/U-prosjekter i forhold til villreinen i et utvidet influensområde.

NVE merker seg Villreinnemndas uttalelse om at det i første rekke er anleggsfasen som vil kunne få de største negative følger for villreinen. De fysiske inngrepene i seg selv vil i driftsfasen trolig ha forholdsvis liten innvirkning for villreinens bruk av området. Engasjementet rundt villrein er likevel stort og det blir uttrykt fra flere hold bekymring for negative sumvirkninger for villreinstammen og at spesielt eventuelle forstyrrelser i anleggsfasen må kompenseres med avbøtende tiltak. NVE mener det er viktig å ivareta de nasjonale og internasjonale forpliktelsene vi har overfor villreinen og mener også at situasjonen for villreinen må sees i en større sammenheng utover selve influensområdet for Tverrelvi/Muggåselvi-utbyggingen. Temaet villrein vil bli videre tatt opp under samlet belastning.

Fisk og ferskvannsbiologi

Ikke anadrome vassdragsavsnitt.

Både i Tverrelvi og Muggåselvi finnes det ørret ovenfor anadrom strekning. Harkavatnet øverst i Tverrelvi har en tynn ørretbestand, hovedsakelig fra utsettinger. Tverrelvi har bekkørret på strekningene i Laudalen og ned forbi Steine. Skorsetvatnet i Muggåsvassdraget har en middels

tett ørretbestand, mens Muggåselvi for det meste er for bratt til å ha noen fiskebestand av betydning. Ved Muggåsstølen er elva roligere med fine loner.

Det er funnet vanlige arter av bunndyr i de undersøkte vassdragene og dyreplanktonet i innsjøene er dominert av arter typisk for regionen. Det ble ikke funnet ål (CR) ved undersøkelsene i Tverrelvi og Muggåselvi i 2011, men ål forekommer i Evangervatnet og Vangsvatnet. Ålen kan benytte seg av de anadrome strekningene i begge vassdragene. Det er ikke elvemusling i Vossovassdraget. De øvre delene av Tverrelvi og Muggåselvi har ifølge søknaden liten verdi med hensyn på fisk og ferskvannsbiologi. Liten verdi og liten negativ virkning gir ubetydelig konsekvens for fisk og ferskvannsbiologi på ikke anadrom strekning.

Hordaland fylkeskommune mener det må settes krav til minstevannføring for å opprettholde liv i vannstrengene. De påpeker også at gytegrus må legges ut dersom viktige gyteplasser går tapt i Harkavatnet og Skorsetvatnet. Geir Johansen uttrykker bekymring for ørretbestanden i Harkavatnet som han mener vil kunne bli ødelagt for lang tid fremover dersom det skal sprenges når avløpet skal snues mot vest (tilbakeføring til naturlig tilstand).

NVE merker seg at den stasjonære ørretbestanden i vassdragene og ferskvannsbiologien for øvrig ikke er gjenstand for særlig stor oppmerksomhet. Verdien er liten og konsekvensen av fraføring av vann er vurdert som ubetydelig. BKK har i sine kommentarer uttalt at minstevannføring er lagt inn som avbøtende tiltak, tilbakeføring av Harkavatnet vil foregå uten sprengningsarbeider og det vil bli lagt ut gytegrus ved behov. NVE kan ikke se at tiltaket vil ha noen negativ effekt på ørreten på ikke anadrom strekning som skulle tilsi at det bør legges avgjørende vekt på fisk og ferskvannsbiologi i forhold til konsesjonsspørsmålet.

Anadrome vassdragsavsnitt.

Både Tverrelvi og Muggåselvi har anadrome strekninger før samløp med Vosso, som er et nasjonalt laksevassdrag. Nederst i Muggåselvi er det mulig for oppvandring av sjøørret og bare et lite område er egnet for gyting. Elva er for liten for laks. På de nederste 450 m av Tverrelvi er det rekruttering av laks og sjøørret. Elva har et maksimalt potensial for produksjon av 600 laksesmolt årlig, noe som utgjør 1,7 % av den samlede produksjonen i Vossovassdraget. Strekingen av Vosso mellom Tverrelvi og Evangervatnet (ca. 5 km) har gode områder for gyting og oppvekst av ungfisk av laks og sjøørret. Strekingen er antatt å stå for om lag en femdel av samlet produksjon som er beregnet til ca. 35.000 laksesmolt. I konsekvensutredningen er anadrom strekning av Muggåselvi gitt liten til middels verdi, Tverrelvi over middels verdi og Vosso stor verdi.

Det er ikke foreslått minstevannføring fra bekkeinntaket øverst i Muggåselvi. Dette vil medføre at det særlig ved lave vintervannføringer vil bli en reduksjon i vannføringen på omtrent en tredel fra dagens nivå ved alternativ B. Dette vil gi en større risiko for tørrlegging og innfrysing sammenlignet med dagens situasjon. Alternativ B er vurdert til å få en liten negativ konsekvens, mens alternativ D får ubetydelig konsekvens for fisk og ferskvannsbiologi på anadrom strekning i Muggåselvi.

I tilfelle Tverrelvi vil ifølge KU-en foreslått slipp av minstevannføring samt bidrag fra restfeltet, føre til at restvannføringen vanligvis vil være tilstrekkelig til å sikre både oppvandring av gytefisk av middels stor laks og sjøørret, gyting, eggoverlevelse og oppvekst av lakseunger og smolt hele året. Ved slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen også fra de øverste bekkeinntakene både vinter og sommer, vil det ved de aller laveste vannføringene særlig vinterstid, bli tilnærmet naturlig vannføring på anadrom strekning i Tverrelvi. Begge utbyggingsalternativene vurderes derfor i KU-en til å ha ingen virkning for fisk og ferskvannsbiologi, noe som betyr ubetydelig konsekvens på anadrom strekning i Tverrelvi.

Fraføring av vann i Tverrelvi vil føre til en reduksjon i vannføringen i Vosso på strekingen Tverrelvi – Evangervatnet med ca. 2 % i forhold til middelvannføringen på strekingen. Konsekvensutredningen mener dette ikke vil ha noen konsekvens for fisk og ferskvannsbiologi med begrunnelse i de store år til år, årstids- og døgnvariasjoner i vannføring som vassdraget og fisken der er tilpasset. Videre hevdes det at Evangervatnet, Bolstadelva og Bolstadfjorden bare i

liten grad blir påvirket av overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi og at konsekvensen for fisk og ferskvannsbiologi derfor blir ubetydelig.

Søknaden oppsummerer med at de virkelige store verdiene i influensområdet er knyttet til Vossolaksen. Med liten negativ konsekvens knyttet til Tverrelvi, som bare har potensiale for om lag 1 % av lakserekrutteringen i hele vassdraget, blir konsekvensene for Vossolaksen vurdert som ubetydelig. Konsekvensutredningen konkluderer derfor med at *«Den planlagte utbyggingen vil ikke ha noen nevneverdig negativ virkning for laksen i det nasjonale laksevassdraget Vossovassdraget.»*

Gjennom høringen kom det inn flere innspill på anadrom fisk og forholdet til nasjonalt laksevassdrag. Fylkesmannen i Hordaland mener virkningen av overføringsprosjektet kan bli så negativ at utbyggingen er i strid med de regler som gjelder for nasjonale laksevassdrag og fremmer av den grunn innsigelse. Fylkesmannen peker på at redusert vannføring både i Tverrelvi og Vosso vil kunne være skadelig for reproduksjonen av laks. De mener sjørreten kan utkonkurrere laksen ved redusert vannføring i Tverrelvi og at redusert vannføring i hovedelva, spesielt i tørre perioder vinterstid, vil kunne virke negativt på viktige gyteområder ved samløp Tverrelvi – Vosso. Hordaland fylkeskommune fremhever at alle nødvendige tiltak må settes i verk for å sikre at utbyggingen ikke får konsekvenser for fisk på anadrom strekning. Fagrådet for anadrom laksefisk i Vossavassdraget minner om pågående redningsaksjon for Vossolaksen og er sterkt imot en fraføring av vann i Tverrelvi. De mener elva bidrar med vann til Vosso i viktige perioder vinterstid med lav vannføring i forhold til områder med gytegroper i samløpsområdet. Tverrelvi bidrar også tidlig med vannføringsøkning i hovedvassdraget etter perioder med lite nedbør. FNF Hordaland er sterkt imot en overføring av Tverrelvi og har flere argumenter for at en overføring er uheldig. De mener både Tverrelvi og Muggåselvi er flomelver og viktige bidragsyttere til vannføringsdynamikken i hovedvassdraget i perioder med lav vannføring. En fraføring av de øvre deler av Tverrelvi mener de vil ha innvirkning på vårflommen, størrelse og varighet, som igjen kan føre til negative konsekvenser for overlevelsen av smolt, både i Tverrelvi og Vosso, da overlevelsen hos smolten er direkte knyttet til vannføring under smoltutvandringen. FNF hevder også at kortere vårflom og lavere vannføring vil kunne gi negative konsekvenser for oppvandring av laks fra Evangervatnet til Vosso. Overføringen mener de også vil forsterke den allerede påviste negative effekten på modningen av smolt i Bolstadelva. Voss naturvernlag mener man må bruke «føre var prinsippet» i forhold til mulig negative konsekvenser for Vossolaksen. Geir Johansen er bekymret for mindre vann på strekningen Tverrelvi – Evangervatnet i forhold til Vossolaksen og gyteplasser for den sterkt reduserte sjørretbestanden. Grunneierne Margreta Vestrheim og Jarle Haugland er imot alternativ B, men mener ulempene for laksen må nøye vurderes også for utbyggingsalternativ D.

NVE mener forholdene for anadrom fisk i Tverrelvi og Muggåselvi samt tilstanden i Vossovassdraget som nasjonalt laksevassdrag, er viktig for konsesjonsspørsmålet. Det er i første rekke overføringen som vil endre vannføringsregimet i form av redusert vannføring på anadrome strekninger. Bygging av kraftverk både med og uten overføring vil ikke medføre nevneverdige konsekvenser for anadrom fisk, siden avløpene fra kraftverkene er plassert oppstrøms naturlige vandringshinder. NVE merker seg at konsekvensutredningene har på bakgrunn av bonitering av de anadrome strekningene og ungfiskundersøkelser, vurdert minstevannføring og restvannføring til å ivareta fiskens behov i alle stadier av livssyklus i Tverrelvi i de fleste tilfeller. Det samme gjelder for Vosso. I Muggåselvi, som ikke regnes å bli brukt av laks, må det påregnes økt sannsynlighet for tørrlegging og innfrysing i tørre kalde vinterperioder sammenlignet med dagens situasjon. Med utgangspunkt i konsekvensutredningen synes utbyggingsprosjektene dermed ikke å kunne skape nevneverdige negative konsekvenser for Vossolaksen. Når høringsinstansene ikke er enig i dette, er det flere forhold som likevel blir påpekt å kunne gi laksen dårligere vilkår. Blant annet blir det nevnt at gyteområdet i samløpet mellom Tverrelvi og Vosso kan bli skadelidende ved ekstra lave vannføringer. Det er også opplyst om at nedre deler av Tverrelvi blir brukt til rognplanting i regi av redningsaksjon Vossolaksen og at redusert vannføring i Tverrelvi kan gå ut over dette tiltaket. Slik NVE ser det, er det marginale forhold i dette gyteområdet i dag først og fremst i forbindelse med ekstra tørre og kalde perioder hvor vannføringen generelt er liten. Slike perioder må en regne med naturlig oppstår i vassdragene våre og vil i mange tilfeller være naturlige flaskehalsar som fisken må tåle år om annet i et lengere perspektiv. NVE ser at en fraføring av vann i Tverrelvi kan

forsterke de marginale forholdene i gyteområdet noe, men mener det fortsatt vil være naturlige lavvannssituasjoner i systemet som vil ha den avgjørende effekten og at overføringen ikke vil bidra vesentlig til en ytterligere forverring av situasjonen når den først er der fra naturens side. Marginale forhold i enkelte år kan gi enkelte dårlige årganger for laksen, noe vi også vil finne i mange naturlige systemer.

Det blir også hevdet at mindre vann i Tverrelvi kan føre til at laksen taper i konkurransen med sjørreten og at mindre vann i Tverrelvi og Muggåselvi kan påvirke vannføringsregimet negativt i forhold til smoltutvandring/smoltoverlevelse og oppgang av laks fra Evangervatnet. Det hevdes også at begge sideelvene er såkalte flomelver og derfor viktig i forhold til vannføringsregimet og dynamikken i hovedvassdraget etter perioder med tørke og liten vannføring. Betydning av dette i forhold til laksen er ikke kvantifisert eller nærmere spesifisert, men det antydes at laksen vil få dårligere kår. NVE ser at flomelver kan bidra til dynamikken i et vassdrag men ser ikke helt hvordan laksen vil bli berørt negativt av dette. Det vil fortsatt være tilstrekkelig restfelt tilbake i både Tverrelvi og Muggåselvi til at kraftig nedbør etter tørkeperioder vil kunne gjøre merkbart utslag på vannføringen både i elvene selv og i hovedvassdraget. Økt konkurranse mellom laks og sjørret skulle tilsi at det blir mindre laks fordi laksen foretrekker høyere vannføring enn sjørreten, som kan vinne konkurransen ved lavere vannføringer. Om dette blir situasjonen i Tverrelvi mener vi er vanskelig å vurdere i detalj utover det som allerede er gjort i konsekvensvurderingen. At forholdene skulle bli dårligere for smolten ved en eventuell fraføring av vann i Tverrelvi mener vi også er vanskelig å forutsi utover det som er vurdert i KU-en.

Slik NVE vurderer de foreliggende opplysninger om forholdene i Vossovassdraget, mener vi det ikke er belegg for å kunne si at forholdene for Vossolaksen vil bli vesentlig dårligere ved en eventuell overføring av de øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi. Det er rimelig å anta at det i enkelte år under spesielle klimatiske forhold vil kunne oppstå situasjoner i vassdraget hvor redusert vannføring i Tverrelvi og Muggåselvi vil kunne bidra til ytterligere marginale forhold i en allerede marginal situasjon for laksen. Vi mener imidlertid at dette vil dreie seg om ekstremtilfeller og at det under normale avrenningsforhold, inkludert minstevannføring som avbøtende tiltak, ikke vil ha noen nevneverdig negativ innvirkning på laksen. Eventuelle virkninger på fisk og ferskvannsbioologi på anadrome strekninger i Muggåselvi, Tverrelvi og Vosso er derfor vurdert som svært små og akseptable og vil derfor ikke være i strid med beskyttelsesregimet som gjelder for laks i nasjonale laksevassdrag.

Verneområder

Planlagt utbygging vil ikke berøre vernede vassdrag. Vossovassdraget er imidlertid et nasjonalt laksevassdrag og er følgelig underlagt de regler om vern (beskyttelsesregime) som følger av dette (St.prp. nr. 32 2006–2007: Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder). I denne proposisjonen går det klart frem at *«vassdragsinngrep kan gjennomføres når det ikke fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold som er av nevneverdig negativ betydning for laksen.»* Konsulenten BKK har brukt i konsekvensutredningen av prosjektet, konkluderer med at *«Den planlagte utbyggingen vil ikke ha noen nevneverdig negativ virkning for laksen i det nasjonale laksevassdraget Vossovassdraget»* og at det dermed ikke kommer i konflikt med reglene for vern.

Fylkesmannen er uenig i denne vurderingen og har som en følge av det fremmet innsigelse til overføringsprosjektet. NVE har i motsetning til fylkesmannen vurdert tiltaket til ikke å komme i konflikt med beskyttelsesregimet for laksen.

Kulturminner og kulturmiljø

I planområdet er det skilt ut 7 overordnede kulturmiljøer. To kulturmiljøer er knyttet til gårdene Elge/Muggås og Edal/Steine/Kolle, med henholdsvis middels og stor verdi. De 5 andre kulturmiljøene er knyttet til stølsmiljøene i øvre del av planområdet. I stølsmiljøene er kulturmiljøene i mindre grad enn nede på gårdene påvirket av moderne inngrep. Dette, sammen med den store tidsdybden i bruken av stølsområdene, gjør at disse kulturmiljøene inneholder store kulturhistoriske verdier. De største kulturhistoriske verdiene i planområdet er knyttet til Kvitla, som er

vurdert å ha særlig stor kulturhistorisk verdi. Mokedalen er også vurdert til å ha stor kulturhistorisk verdi, men omfanget av registrerte kulturminner innenfor kulturmiljøet i Mokedalen er betydelig mindre enn innenfor Kvitla. Stølsområdet til gårdene Elge/Muggås og Bjørgås er sammen med stølsområdet Raudberget/Lauvdalen/Fangdalen, vurdert til å ha middels til stor kulturhistorisk verdi. Stølsområdet Fjelastølen/Fljote er vurdert til middels kulturhistorisk verdi selv om det her også er registrert fornminner.

De største konsekvensene av tiltaket for kulturhistoriske verdier vil være i Mokedalen. Tiltakene i Mokedalen vil ikke komme i direkte konflikt med kjente automatisk freda kulturminner. Kulturminnene ligger i området mellom dagens støl og planlagt riggområde og konsekvensene vil begrense seg til visuell innvirkning på det urørte kulturmiljøet. Anleggsvei opp til Mokedalen vil komme i konflikt med den gamle drifteveien til stølen. I tillegg vil redusert vannføring i elvene redusere opplevelsen av kulturmiljøet. Som et avbøtende tiltak er vegtrasé og deponiområde justert så langt vest som mulig i Mokedalen. I det resterende planområdet er de fleste konfliktene mellom planlagt tiltak og kulturmiljø knyttet til redusert vannføring i elvene og dermed redusert opplevelse av kulturmiljøet. Samlet sett vil alternativ B med overføringen få middels negativ konsekvens, mens alternativ D vil få ubetydelig til liten konsekvens for kulturminner og kulturmiljø.

Hordaland fylkeskommune mener det er potensiale for funn av hittil ikke kjente automatisk freda kulturminner i området og stiller krav om at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven blir oppfylt i god tid før eventuell iverksetting av tiltaket. De krever også at freda kulturminner nær tiltaksområdet må merkes under anleggsarbeidet slik at det ikke blir skadet. Grunneierne Margreta Vestrheim og Jarle Haugland som har støl på Kvitla, er imot overføringsprosjektet bl.a. med bakgrunn i det å bevare de mange flotte stølsgrendene med kulturminner som viser at området har vært i bruk i lange tider.

BKK sier i sine kommentarer at § 9 undersøkelser ble gjort allerede i 2002–2004 og under KU-en i 2011 og at dagens prosjekt er tilpasset de funn som er gjort underveis. BKK påpeker at alle tiltakene er trukket unna de spesifikke funnene i alle deler av prosjektområdet og at alle funnene som er gjort vil bli godt merket i anleggstiden.

NVE merker seg at utbyggingen vil kunne berøre kulturminner og kulturmiljøet. Vi mener likevel at en del av mulige virkninger vil kunne avbøtes gjennom god detaljplanlegging, utforming av inngrepene og ved gjennomføring av avbøtende tiltak. Forholdet til automatisk fredete kulturminner vil bli ivaretatt gjennom konsesjonsvilkårene dersom det blir gitt konsesjon til utbygging.

Vannkvalitet og forurensning

Vannkvaliteten i vassdragene er vurdert ut fra eksisterende data og enkel prøvetaking. Vannkvaliteten i Tverrelvi, Muggåselvi og i Vosso er næringsfattig og med lavt innhold av tarmbakterier, noe som tilsier en meget god til god tilstand i disse vassdragene. I beitesesongen kan enkelte vassdragsavsnitt bli påvirket av avrenning av gjødsel fra dyr på beite. Forsuringssituasjonen i området er betydelig forbedret siden begynnelsen på 90-tallet. 2005 var siste året med kalkdosering i utløpet av Evanger kraftverk, mens 2014 var første året uten kalking i noen av innsjøene som drenerer til hovedelva.

I anleggsfasen er det særlig virksomheten i Mokedalen som vil kunne medføre noe forurensning. En må her regne med stor tilførsel av steinstøv til vassdraget nedstrøms og i forbindelse med nedbør vil mye steinstøv og sprengstoffrester bli ført nedover til og i Tverrelvi. Her må det etableres et betydelig oppsamlingsbasseng nedstrøms massedeponiet for å hindre tilførsler til hele vassdraget. De fineste partiklene vil kunne bli ført mot Vosso, men mulige skadevirkninger av slike tilførsler vil være redusert før de kommer ned til anadrom strekning ifølge konsekvensutredningen.

I driftsfasen vil en fraføring av de øvre deler av nedbørfeltet redusere resipientkapasiteten noe både i Tverrelvi og i Muggåselvi. Spesielt i Tverrelvi må en forvente at det i kortere perioder særlig seinhøstes med ansamling av beitende dyr, kan føre til noe større konsentrasjoner av tarmbakterier. For Vosso forventes ubetydelige endringer i vannkvaliteten som følge av en overføring.

Anleggsperioden vil medføre en økning av støy, støv og annen luftforurensning i forbindelse med sprenging og annen aktivitet knyttet til bygging av kraftverk, adkomstveier, tunnelpåhugg og bekkeinntak. Anleggstrafikk mellom tunnelpåhugg og massedeponi, tipping av tunnelmasser i Mokedalen og opparbeiding av riggområder, tunnelventilasjon i Mokedalen og generell helikoptertransport vil også generere ekstra støy og støvplager. Noe av dette kan avhjelpes med avbøtende tiltak, men ikke alt. Anleggsaktivitet til faste tider av døgnet og riktig årstid vil være viktig for å unngå de største konfliktene. I driftsfasen er det i første rekke turbinstøy ved kraftverkene i Muggåselvi og i mindre grad Tverrelvi som vil kunne påvirke omgivelsene. Her vil også avbøtende tiltak kunne redusere ulempene. Begge utbyggingsalternativer er vurdert å ha liten negativ konsekvens med hensyn til støy, støvflukt og annen luftforurensning både for anleggs- og driftsfasen.

NVE merker seg at det er ingen som har noen vesentlige kommentarer til tema vannkvalitet og forurensning. NVE minner om at konkrete tiltak for å hindre eller redusere forurensning i anleggsperioden skal inngå i detaljplan for utbyggingsprosjektet. Tiltakshaver må søke Fylkesmannen om utslippstillatelse etter forurensningsloven for denne perioden. For driftsperioden vil standard vilkårssett som også omfatter tiltak mot forurensning bli gjort gjeldende.

Naturressurser

Jord- og skogressurser

Både langs Tverrelvi og Muggåselvi er det gårdsbruk i drift med storfe og sau. På et av brukene hogges noe skog, mens det ellers hogges ved til eget bruk. Det er flere støler i tilknytning til Tverrelvi og sidebekker og om lag 2000 sau og noe storfe beiter i dette fjellområdet.

Av mulige konsekvenser vil det i forbindelse med opprusting og omlegging av veien forbi Edal og Steine kunne gå med noe dyrka mark, ca. 1,2 dekar, som ansees som marginalt. Utbyggingen vil i all hovedsak påvirke utmarksareal, da spesielt i Mokedalen, langs den nye vegtraseen til Steine og langs rørgatetraseene i nedre del av vassdragene. Arealbeslaget for begge alternativer er så lite at utbyggingen regnes ikke å ha vesentlige negative konsekvenser for landbruket sitt ressursgrunnlag.

Av andre mulige negative konsekvenser nevnes at beitedyr kan bli forstyrret av anleggsvirksomhet og tape slaktevekt pga. stress. Tverrelvi og i mindre grad Muggåselvi fungerer i varierende grad som naturlig selvgjerde for beitedyr, noe som kan få redusert effekt ved en overføring. Ved en overføring kan det ikke utelukkes at grunnvannstanden på elvesletta ved Edal og Steine kan bli noe redusert. Det antas likevel ikke at dette vil gå utover produksjonsforholdene på dyrkamarka i vesentlig grad.

Opp gjennom årene har den flomstore Tverrelvi ofte gått inn over jordbruksarealene på Edal og Steine og ført til skade på åkrene. Dette har bedret seg noe etter elveforbygning på 80-tallet, men år om annet er det fortsatt flommer som gjør skade på jordbruksareal og infrastruktur (stølsveg og bruer). En overføring vil ha en flomdempende effekt på Tverrelvi som vil føre til mindre skader. Sammen med inntekter fra fall-leie til grunneierne og bidrag til opprusting av den kommunale veien opp til Steine, vurderes utbyggingsalternativ B å ha positive konsekvenser for landbruket langs Tverrelvi og Muggåselvi.

NVE merker seg at det ikke er fremkommet noen vesentlig negative effekter av en utbygging i forhold til jord- og skogressurser. Enkelte grunneiere påpeker imidlertid forhold som tap av gjerdeeffekt i driftsfasen og tapte jaktmuligheter og tapt kjøttproduksjon i anleggsfasen, i tillegg til vedlikehold av gamle og nye veier i området. NVE vurderer dette i stor grad til å dreie seg om privatrettslige forhold, noe også BKK antyder i sine kommentarer ved å henvise til inngått avtale med grunneierne. NVE ser imidlertid nødvendigheten av at innspill fra grunneierne tas med når eventuelle detaljplaner skal utformes slik at landbruksinteressene i området blir ivaretatt best mulig. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Mineral- og masseforekomster

Ved utløpet av Tverrelvi ligger det en mindre elv-/breelavsetning uten kommersielt uttak. Det er ingen interesser knyttet til utnytting av mineral, stein eller grus i området. En utbygging vil derfor ikke medføre noen konsekvenser på dette området. Ved en eventuell utbygging alternativ B vil det bli ca. 260 000 m³ med tunnelmasser. Det er vurdert at disse massene er lite aktuelle å bruke til samfunnsnyttige formål andre steder i kommunen pga. høye transportkostnader. Det er derfor valgt en deponiløsning i Mokedalen. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Ferskvannsressurser

Tiltaket berører ikke kommunale drikkevannskilder. Tverrelvi med sidebekker er den viktigste drikkevannskilden for fritidsbosetting og stølene i dalføret. Gårdene på Edal, Steine og Geitle henter normalt ikke drikkevann fra elva, men bruker den som reservekilde. Både Tverrelvi og de sidebekkene som blir påvirket av tiltaket blir utnyttet som drikkevannskilde for husdyr på utmarksbeite. Pålagt minstevannføring ved en eventuell utbygging regnes rent kvantitativt å være tilstrekkelig til å opprettholde vannforsyningen til støler og beitedyr i dalføret.

Langs Muggåselvi er det tre gårder (Skorve, Elge og Muggås) og to støler (Elgestølen og Muggåsstølen). De to stølene har elva som eneste vannkilde. Dette gjelder også for et hus og tre fritidsboliger på Skorve. For øvrig brukes elva som reservekilde. Elva er også drikkevannskilde for dyr på utmarksbeite. Restvannføringen forbi stølene antas å være tilstrekkelig til at vannforsyningen ikke blir redusert i vesentlig grad. For strekningen nedstrøms planlagt kraftverksinntak kan Muggåselvi bli mindre egnet som drikkevannskilde.

NVE merker seg at det er ingen kommentarer og innspill i høringsuttalelsene på tema vannressurser. Dette henger trolig sammen med at BKK i sin avtale med grunneierne har lovet at vannforsyningen til alle bosteder, fritidsbosteder og driftsbygninger i området skal holde minst samme nivå, både kvantitativt og kvalitativt, etter en eventuell utbygging som før. På grunn av denne avtalen konkluderer konsekvensutredningen med at tiltaket vil ha ubetydelig/ingen konsekvens for vannforsyningen i området under forutsetning av at utbygger følger med situasjonen og gjennomfører avtalte tiltak. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Samfunnsmessige forhold

Kraftproduksjon

Det foreligger to utbyggingsforslag. Alternativ B som innebærer en overføring av de øverste deler av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, samt en utnyttelse av restvannføringen i de to elvene i to mindre kraftverk. Alternativ D innebærer ingen overføring til Evanger, men utnyttelse av hele tilsiget i Tverrelvi og Muggåselvi i to kraftverk.

For alternativ B har BKK beregnet en midlere årlig kraftproduksjon på 117,2 GWh. Av dette utgjør 84,2 GWh overføringen og ny regulerbar kraft i Evanger-systemet. Kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi vil kunne produsere henholdsvis 26,4 og 6,6 GWh. For Tverrelvi kraftverk vil det være 14,5 GWh sommerproduksjon og 11,5 GWh vinterproduksjon. Tilsvarende vil Muggåselvi kraftverk ha 4,4 GWh sommerproduksjon og 2,2 GWh vinterproduksjon. Foreslått slipp av minstevannføring er lagt inn i disse beregningene. NVE har gjort en kontroll av produksjonsberegningene og funnet godt samsvar med søkers estimater.

For alternativ D har BKK beregnet en midlere årlig kraftproduksjon på 66,2 GWh, hvorav 56,1 GWh i Tverrelvi kraftverk og 10,1 GWh i Muggåselvi kraftverk. For Tverrelvi kraftverk vil det være 32,0 GWh sommerproduksjon og 24,1 GWh vinterproduksjon. Tilsvarende vil Muggåselvi kraftverk ha 6,6 GWh sommerproduksjon og 3,4 GWh vinterproduksjon. Foreslått slipp av minstevannføring er lagt inn i disse beregningene. NVE har gjort en kontroll av produksjonsberegningene og funnet godt samsvar med søkers estimater.

NVE mener den viktigste samfunnsnyttien for dette prosjektet er produksjon av ny, fornybar og regulerbar kraft som overføringsdelen av alternativ B vil gi. Kraftproduksjon i kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi vil også bidra med verdifull fornybar kraft, men den vil som andre småkraftverk ikke kunne bidra i reguleringssammenheng i særlig grad.

Kostnad

Utbyggingskostnadene for alternativ B er estimert til 456 mill. kr og vil gi en spesifikk utbyggingskostnad på 3,89 kr pr. kWh. Overføringen alene vil ha en spesifikk utbyggingskostnad på 3,29 kr pr. kWh mens de to kraftverkene hver for seg vil ha tilsvarende tall på 4,79 og 7,29 kr pr. kWh for henholdsvis Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk. Estimatenes er basert på priser fra januar 2012. NVE har gjort en kontroll av utbyggingskostnadene og funnet godt samsvar med søkers estimater. Basert på indeksregulert prisnivå pr. 1.1.2017 har NVE beregnet en utbyggingspris på 3,82 kr/kWh for overføringsprosjektet og henholdsvis 5,63 og 8,26 kr/kWh for de to kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi. Alternativ B vil ha en samlet spesifikk utbyggingskostnad på 4,47 kr/kWh.

Utbyggingskostnadene for alternativ D er estimert til 261,8 mill. kr og vil gi en spesifikk utbyggingskostnad på 3,95 kr pr. kWh mens de to kraftverkene hver for seg vil ha tilsvarende tall på 3,70 og 5,37 kr pr. kWh for henholdsvis Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk. Estimatenes er basert på priser fra januar 2012. NVE har gjort en kontroll av utbyggingskostnadene og funnet godt samsvar med søkers estimater. Basert på indeksregulert prisnivå pr. 1.1.2017 har NVE beregnet en utbyggingspris på 4,19 kr/kWh for Tverrelvi kraftverk og 6,08 kr/kWh for Muggåselvi kraftverk. Alternativ D vil ha en samlet spesifikk utbyggingskostnad på 4,48 kr/kWh.

Energikostnaden over levetiden (LCOE) tilsvarer den verdien kraften må ha for at prosjektet skal få positiv nettonåverdi. For alternativ B har NVE beregnet LCOE til 0,27 kr/kWh for overføringen og henholdsvis 0,44 kr/kWh og 0,62 kr/kWh for de to kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi. For alternativ D har NVE beregnet LCOE til henholdsvis 0,32 kr/kWh og 0,47 kr/kWh for de to kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi.

Næringsliv og sysselsetting

Utbyggingen vil kunne medføre lokale leveranser og tjenester i anleggsperioden til en verdi av ca. 54 mill. kr (27 årsverk) for alternativ B og 24 mill. kr (12 årsverk) for alternativ D. Det antas derfor at en anleggsperiode over 3 år vil kunne bidra til å opprettholde sysselsetting innenfor bygg og anleggsbransjen, samt i noen sekundærnæringer i Voss kommune. I driftsfasen vil anlegget ikke generere nye faste arbeidsplasser. Totalt vurderes konsekvensene for næringsliv og sysselsetting som liten positiv i anleggsfasen og ubetydelig i driftsfasen.

NVE har ingen øvrige merknader.

Tjenestetilbud og lokal økonomi

Voss kommune vil få direkte inntekter fra naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonskraft og konsesjonsavgift, samt potensielt økt utbytte fra sin eierandel i BKK. For alternativ B er det beregnet at de økte kommunale inntektene vil være om lag 5,6 mill. kr fra og med 7. driftsår. Da er det forutsatt ca. 2 mill. kr i konsesjonskraft. For alternativ D er tilsvarende beløp på om lag 1,7–1,8 mill. kr.

I søknaden blir opprusting av kommunal vei til Steine trukket frem som en fordel ved utbygging etter alternativ B. En opprusting av vegen vil kunne bidra til å bevare eksisterende bosetting og påvirke den videre utviklingen av dalføret langs Tverrelvi. NVE merker seg at dette dreier seg om en privatrettslig avtale der BKK ønsker å bidra med midler til veiopprusting dersom det blir gitt konsesjon. NVE holder normalt privatrettslige avtaler utenom konsesjonsspørsmålet slik at en mulig opprusting av kommunal vei ikke vil bli vektlagt i denne saken.

NVE har ingen øvrige merknader.

Sosiale og helsemessige forhold

Utbyggingsalternativene ligger i områder med liten befolkning og det forventes at trafikk-, støv og støymessige følger bare i liten grad vil påvirke de lokale innbyggerne i området. Det er ellers vurdert at bygging og drift av Muggåselvi kraftverk kan få noen negative konsekvenser i forhold til støv. Her er det foreslått avbøtende tiltak. En opprusting av den kommunale veien til Steine antas å kunne bli et helsemessig gode for lokalbefolkningen. Ellers antas tiltaket ikke å generere noen negative sosiale- og helsemessige forhold av betydning. NVE har ingen øvrige merknader.

Friluftsliv og reiseliv (brukerinteresser)

Ifølge søknaden dominerer det en kaller turfriluftsliv i influensområdet. Om sommeren er det bærplukking og det fiskes litt i Tverrelvi. Om høsten er aktiviteten sentrert rundt jakt på rein, hjort og småvilt. Tverrelvi blir i noen grad brukt til elvepadling. Muggåselvi regnes som uegnet til denne type aktivitet. Med unntak av elvepadlingen i Tverrelvi, er friluftaktiviteten i influensområdet i stor grad knyttet til stølene i området og den viktigste brukergruppen er fastboende og personer med støl/hytte i området.

Utover veien til Edal og Steine og bomveien videre innover i dalføret, er det lite tilrettelegging for friluftsliv i området langs Tverrelvi. Det er en merket sti (Kongevegen) og flere umerkede stier langs Tverrelvi. Langs Muggåselvi går det en merket sti opp mot Muggåsstølen og Skorsetvatnet. Influensområdet har normalt gode opplevelseskvaliteter og områdets verdi for friluftslivet i et lokalt perspektiv er vurdert som middels. Det er i første rekke fjellområdene og stølsområdene i øvre del av nedbørfeltene som trekker verdien noe opp. I et regionalt og nasjonalt perspektiv har området en relativt liten verdi. I forbindelse med kartlegging og verdisetting av regionalt viktige friluftsområder i Hordaland, er øvre deler av Tverrelvi sitt nedbørfelt gitt verdi C (registrert/lokal verdi), mens andre deler av influensområdet ikke er tilordnet noen spesiell verdi.

I forhold til reiseliv og turisme er det ingen reiselivsbedrifter, turistanlegg, turisthytter, sportsanlegg eller tilrettelagte rasteplasser i influensområdet til utbyggingsprosjektet. Det opplyses i søknaden om at det ikke er kjent at reiselivsbedrifter i kommunen eller regionen ellers bruker området i sin virksomhet. Det opplyses om at det er ingen kommersiell aktivitet knyttet til elvepadlingen i Tverrelvi. Influensområdet sin verdi og framtidig potensial med tanke på reiseliv/turisme er derfor vurdert som liten.

Når det gjelder virkninger av tiltaket vil bygging av bekkeinntak, anleggsvei, massetipp og riggområde medføre fysiske inngrep i flere landskapsrom som pr. i dag fremstår som lite påvirket av tyngre tekniske inngrep. De største inngrepene vil skje i Mokedalen, et område som er relativt lite brukt i friluftssammenheng og som ligger noe skjermet i forhold til dalføret ellers med stølsmiljøene. Støy og menneskelig aktivitet i anleggsfasen vil kunne påvirke vilt negativt i området og dermed jakta spesielt i Mokedalen. Det kan ikke utelukkes at jaktmulighetene på rein i Mokedalen vil bli noe redusert på lang sikt som følge av inngrepene der, mens bekkeinntakene ikke vurderes å ha noen negativ betydning på sikt. Redusert vannføring i Tverrelvi og Muggåselvi vil redusere verdien til vassdragene med tanke på landskapsopplevelse og friluftsliv. Tverrelvi ovenfor Steine vil ikke lenger være egnet til elvepadling med unntak av perioder med svært høy vannføring og overløp ved bekkeinntakene. En tilbakeføring av delfeltet rundt Harkavatnet til Tverrelvi sitt nedbørfelt, dvs. en tilbakeføring til naturtilstanden, vil kunne gi en positiv effekt på friluftslivet på fjellet i denne delen av influensområdet.

Gjennom høringen av søknaden er det kommet flere kommentarer på negative konsekvenser for friluftsliv og brukerinteresser. Fylkesmannen mener konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert i søknaden og at en eventuell utbygging i fjellområdet mellom Voss og Teigdalen må vurderes ut fra samlet belastning i regionen. Naturvernforbundet i Hordaland mener også at verdien av influensområdet som et verdifullt område for friluftsliv, er undervurdert. FNF er sterkt imot overføringen fordi det bl.a. vil medføre tap av opplevelsesverdier for friluftslivet og negative følger for elvepadling. De er også opptatt av at det bør gjøres en vurdering av samlet belastning bl.a. på friluftinteressene som følge av alle BKK sine utbyggingsprosjekter i området Voss og i Hordaland. Padlemiljøet representert ved Voss Kajakklubb, Norges Padleforbund og BSI Padling, opplyser alle om padleaktiviteten i Tverrelvi. Tverrelvi brukes til padlesport når vannføringen er stor under snøsmelting og høstflommer samt i perioden før og under Ekstremsportveko. Padleforbundet opplyser at elva brukes også i kurssammenheng. Alle mener at fraføring av vann vil gjøre elva uegnet for padling. Dette fremkommer også av konsekvensutredningen.

NVE vurderer friluftslivsinteressene og reiselivsnæringen til å bli relativt lite berørt av en eventuell utbygging av Tverrelvi og Muggåselvi. De planlagte inngrepene i terrenget vil redusere noe av opplevelsesverdien «urørthet» for turfolket, men tilgjengeligheten til området og muligheten for utøvelse av friluftsliv i form av fjellturer og jakt, vil bli tilnærmet som før. Opprusting

av veien og opparbeiding av parkeringsplass vil dessuten kunne øke tilgjengeligheten og friluftsb Bruken av området. Aktiviteten elvepadling synes å bli mest berørt av en eventuell utbygging med overføring, alternativ B. I det tilfellet må en regne med at Tverrelvi vil utgå som padlelokalitet slik den brukes i dag og at den bare vil kunne brukes som før i større flomsituasjoner. I sine kommentarer til høringsuttalelsene avviser BKK forslag om å kunne stenge bekkeinntakene i perioder med padleaktivitet som et mulig avbøtende tiltak. NVE ser også at en slik løsning vil bli vanskelig å kunne gjennomføre i praksis. Alternativ D uten overføring vil ikke berøre padleinteressene. Til tross for de negative konsekvensene for padleinteressene, mener NVE temaet friluftsliv og reiseliv ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vurdering av tiltaket opp mot andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I vår vurdering av søknaden om overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, samt bygging av 2 kraftverk, legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestands-situasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Kunnskapen om naturmangfoldet og antatte effekter av den planlagte utbyggingen er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, konsekvensutredningen, høringsuttalelser, tilgjengelige FoU-rapporter og NVEs egne erfaringer. Vi mener at kunnskapsgrunnlaget i denne saken er i samsvar med kravet til kunnskapsnivå som er satt i naturmangfoldloven § 8.

Føre-var-prinsippet, § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. NVE mener kunnskapsgrunnlaget i saken er tilfredsstillende i forhold til sakens omfang og vurderer det som lite sannsynlig at det finnes uregistrerte verdier av betydning i influensområdet. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil oppstå. NVE kan ikke se at nevnte forutsetning ligger til grunn i denne saken.

Økosystemtilnærming og samlet belastning, § 10

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep som kan påvirke økosystemet. I dette tilfellet mener NVE det er mest relevant å kommentere samlet belastning på økosystemet der villreinen oppholder seg og økosystemet for anadrom fisk.

Villrein

Fjellheimen villreinområde omfatter fjellområdet mellom Vossodalføret i sør og Sognefjorden i nord. Det har tidligere vært tamrein i området, men fra 1966 er dyrene blitt forvaltet som villrein. Villreinområdet har i dag et areal på 1705 km². Villreinen er en nomadisk art som benytter seg av store arealer gjennom årssyklusen og gjennom livssyklusen. Noen arealer benyttes både sommer og vinter, mens andre områder er utpregete sommerbeiter eller vinterbeiter. I tillegg til å vandre mellom ulike årstidshabitat, har reinen en syklus på utnyttelsen av de ulike arealtypene (beiteareal og kalvingsområder). Bæreevnen for villreinstammen i Fjellheimen er vurdert å være forholdsvis lav. Begrensende vinterbeiteressurser (10 % av arealet) og klimatiske forhold setter grensen for størrelsen på stammen i området. I tillegg har bygging av veier, vannkraftanlegg og hytter samt tilhørende menneskelig aktivitet, medført oppsplitting og begrensninger i villreinens arealbruk. Vinterbestandsmålet har i de senere år vært på ca. 500 dyr fordelt på Vikafjellflokken i nord og Kringsdalsflokken og Volaflokken i sør og sørvest. Volaflokken er sammen med Kringsdalsflokken i fjellområdene mellom Eksingedalen og Teigdalen, den minste av flokkene. Vikafjellflokken i nord er klart størst og har også vesentlig større områder å fordele seg på. I forbindelse med godkjenning av reguleringsplan for Voss Fjellandsby forpliktet Voss kommune seg til å utarbeide en interkommunal kommunedelplan for Fjellheimen villreinområde. Planforslaget var på høring høsten 2015 og planen ventes vedtatt i 7 berørte kommuner i løpet av 2016. Formålet med kommunedelplanen er å sikre leveområdet og livsvilkårene for villreinen på kort og lang sikt. Kommunedelplanen skal være det overordnede planverktøyet for kommunene i forvaltningen av villreinstammen og skal være styrende for den fremtidige arealbruken i området. Arbeidet med planen var påbegynt før kommunene uttalte seg om BKK-prosjektene i 2013 og 2014.

I planen trekkes bl.a. frem Voss Fjellandsby og rv.13 over Vikafjellet som nye store utfordringer i forhold til menneskelig aktivitet og uromomenter i forhold til villreinen. I retningslinjene for planområdet og hensynssone «leveområde for villrein», står det følgende under landbruksveier:

«Det bør ikke byggjast nye landbruksvegar eller oppgraderast eksisterande vegar i villreinområdet. Landbruksvegar bør vera stengd med bom, og bør berre nyttast til landbruksformål». Under kraftutbygging og kraftlinjer står det følgende: «Ved opprusting/vedlikehald av eksisterande kraftanlegg bør ein nytta eksisterande veganlegg. Ved ev. vilkårsrevisjon for gjeldande konsesjonar i planområdet bør omsyn til villrein vurderast på nytt. Det bør ikke etablerast nye kraftanlegg eller nye kraftlinetrasear i villreinområdet. Ev. nye liner bør om mogleg kablast der dette ikkje medfører store terrenginngrep».

BKK har nå inne 3 søknader om O/U-prosjekter til Evanger kraftverk som alle vil medføre nye inngrep i Fjellheimen villreinområde. Et fjerde prosjekt (Askjeldalen pumpekraftverk), ble trukket tilbake 28.11.2013.

Overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi består av 7 bekkeinntak som alle ligger innenfor villreinområdet lengst i sør. De 4 østligste inntakene ligger tett opp mot trekkruter. De samme inntakene omslutter et avmerket kalvingsområde i Laudalen og Raudebergdalen. Bruken av dette området i dag beskrives imidlertid som usikkert. Nord for bekkeinntakene i Mokedalen og Mustdalen ligger et viktig kalvingsområde for Volaflokken. Dette kalvingsområdet ved Harkafjellet ligger også like sør for bekkeinntakene i Horgaset-overføringen. Kalvingsområdet blir ikke fysisk berørt av nye inngrep men vil ligge utsatt til i forhold til helikopterbaserte anleggsarbeider og forstyrrelser dette vil kunne medføre. Ved en eventuell tilbakeføring av Harkavatnet vil noe anleggsarbeid foregå tettere på dette kalvingsområdet. Det er planlagt ny anleggsvei inn i Mokedalen til påhugg og riggområde som går inn i beiteområde med trekkvei for villreinen. Dette kan åpne for økt ferdsel inn i et ellers rolig og skjermet område.

Horgaset-tiltaket ligger i vestre deler av Stølsheimen villreinvald i Fjellheimen villreinområde. Tiltaket vil fysisk påvirke beiteforholdene for reinen negativt der det er planlagt massedeponi og riggområde. Tre av de fire bekkeinntakene vil også ligge innenfor området registrert som kalkrikt fjellområde og med det godt beiteland. Villreinnemnda fremhever dette som et viktig vår og forsommer beite. Ingen av bekkeinntakene vil komme i direkte konflikt med trekkveier eller kalvingsområder. En oppgradering av eksisterende stølsvei og forlengelse av denne inn til planlagt påhugg og riggområde i Bjørndalen, vil kunne påvirke reinen negativt ved at det muliggjør/åpner for mer ferdsel inn i villreinområdet.

Beinhelleren-prosjektet ligger innenfor villreinområdet som brukes både som sommer og vinterbeite og hele området øst for Beinhelleren/Norrdalen og nord for Gullbrå/Grøndalsvatnet er skilt ut som vinterbeiteområde. I tillegg er et fjellområde nord for Kvanndalsvatnet og øst for Beinhellervatnet avmerket som kalvingsområde. Omsøkt bekkeinntak nord for Heimsta Kvanndalsvatnet ligger tett på dette kalvingsområdet. De andre inngrepene som overføring av Kvanndalselvi til Beinhellervatnet og overføring av bekk i Urdadalen til Kvanndalsvatnet (massedeponi) samt selve pumpeasjonen ved Beinhellervatnet, vil ikke komme i direkte konflikt med trekkveier eller kalvingsområder, men vil utgjøre nye fysiske innretninger i reinens beiteområder. I de opprinnelige planer var en ny 22 kV linje mellom Beinhelleren og Nygard, samt kanalisering av overføringen fra Urdadalen til Kvanndalsvatnet, de nye fysiske elementene som av Villreinnemnda ble sett på som de mest konfliktfylte i forhold til reinens bruk av området. I de nye planene er disse elementene erstattet av en betydelig kortere linje som ikke vil krysse noen trekkvei og en mer naturlig fremføring av vannet i terrenget i forhold til kanalisering. På denne måten er konfliktnivået i driftsfasen betydelig redusert.

Alle de tre prosjektene inneholder elementer som vil kunne bidra til økt samlet belastning på villreinstammen i Fjellheimen. Basert på høringsuttalelsene til Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemd, synes det som om de fysiske installasjoner som bekkeinntak og pumpehus ikke vil ha noen nevneverdig negativ betydning for reinens bruk av området i driftsfasen. Massedeponier vil redusere beitearealet noe men ikke i noen vesentlig grad siden det dreier seg om sommerbeite som ikke er begrensende for reinen i dagens situasjon. Nye veier inn i området som er foreslått både i Bjørndalen og Mokedalen, vil derimot kunne åpne for mer ferdsel inn i villreinområdet, noe som vil skape mer uro og er lite ønskelig både i anleggs- og driftsfasen.

Slik NVE oppfatter det er det i første rekke elementer som kan skape forstyrrelser og uro for reinen som samlet sett vil være den mest negative belastningen. I anleggsfasen vil dette være alt av anleggsarbeid og spesielt helikopterbasert virksomhet som vil kunne skape store forstyrrelser og direkte påvirke reinens bruk av områdene. Dersom en skulle drive anleggsvirksomhet på alle tre plassene samtidig og til et ugunstig tidspunkt i forhold til reinens årssyklus, vil dette kunne ha en betydelig negativ effekt på reinens bruk av områdene i flere år fremover. To til tre kalvingsområder står i fare for å kunne bli «avstengt» ved samtidig anleggsvirksomhet i kalvingsperioden. Det er derfor påpekt nødvendigheten av avbøtende tiltak som å begrense eventuell anleggsvirksomhet til sommer og høst og unngå vår og forsommer. Som avbøtende tiltak i forhold til nye anleggsveier, er det foreslått å stenge av med bom for å begrense ferdselen inn i villreinområdene.

NVE ser at de tre prosjektene både samlet eller hver for seg vil kunne komme i konflikt med både internasjonale, nasjonale og interkommunale forvaltningsmål for den Norske villreinstammen generelt og i forhold til villreinen i Fjellheimen. Vi tror likevel en stor del av konfliktnivået kan reduseres med en streng regulering av tidspunkt for anleggsvirksomheten i alle prosjektene og eventuelt også i forhold til hverandre. På denne måten kan mye av forstyrrende virksomhet legges til tidspunkter som skaper minst uro for reinen i de mest kritiske perioder av årssyklusen. Potensielt to nye anleggsveier vil gi grunnlag for økt ferdsel inn i villreinområdet. Avstengning med bom vil redusere tilkomsten noe, men man må likevel anta at veiene vil lette adkomsten til fjellet og at ferdselen vil kunne øke.

Det er vanskelig å rangere de tre prosjektene i forhold til negative konsekvenser for villreinen. Beinhelleren-prosjektet vil medføre ny fremmed infrastruktur med pumpehus og bekkeinntak, men vil ikke legge til rette for mulig økt menneskelig ferdsel inn i villreinområdet. Horgaset-prosjektet kommer i minst konflikt i forhold til kalvingsland og trekkveier, men vil medføre opprusting av eksisterende stølsvei og ny forlengelse av anleggsvei inn i fjellet. Overføringen av

Tverrelvi og Muggåselvi vil bety ny anleggsvei inn i Mokedalen og sammen med flere av bekkeinntakene, vil menneskelig aktivitet og fremmed infrastruktur medføre nye forstyrrelser i et til nå relativt stille og uberørt område for villreinen. NVE mener at hensynet til villrein og samlet belastning veier tungt i konsesjonsspørsmålet.

Anadrom fisk, nasjonalt laksevassdrag

Tverrelvi og Muggåselvi er to sidevassdrag i Vossovassdraget og er med det en del av økosystemet til Vossolaksen. Vossovassdraget ble et nasjonalt laksevassdrag fra 2007. Tiltak i de to elvene må derfor vurderes i forhold til forvaltningsmålene som gjelder generelt for nasjonale laksevassdrag (omtalt tidligere) og Vossolaksen spesielt. For tiden pågår redningsaksjon for Vossolaksen som er organisert som et prosjekt for perioden 2010 til 2020 (Redningsaksjonen for Vossolaksen, DN-utredning 1-2013). Prosjektet viderefører arbeidet med å få tilbake Vossolaksen som startet med forskning og tiltak allerede på første halvdel av 1990-tallet. De viktigste tiltakene er storstilt produksjon og tilbakeføring av rogn av ekte Vossolaks fra levende genbank og arbeidet for å kontrollere de viktigste trusselfaktorene for laksen.

Prosjektet overføring av Tverrelvi og Muggåselvi vil medføre nær en halvering av årsmiddelvannføringen i Tverrelvi og på den måten påvirke habitatforholdene på den 450 m anadrome strekningen før samløp med Vosso. Under dagens forhold er det beregnet et maks potensial for naturlig produksjon av 600 laksesmolt årlig på denne strekningen (1,7 % av total produksjon i Vosso). I tillegg brukes de nedre deler av Tverrelvi rett før samløp med Vosso som lokalitet for utsetting av rogn og fisk fra genbanken. Vurderingen i KU-en konkluderer med at *«med foreslåtte slipp av minstevannføring og bidrag fra restfeltet, vil restvannføringen vanligvis være tilstrekkelig til å sikre både oppvandring av gytefisk av middels stor laks og sjøaure, gyting, eggoverlevelse og oppvekst av laksunger og smolt i elven hele året»*. NVE tolker dette som at det også i uregulert tilstand forekommer dårlige år for smoltproduksjon i Tverrelvi og at denne situasjonen ikke vil forverres nevneverdig med den planlagte overføringen.

Vosso mellom utløp Tverrelvi og Evangervatnet er ca. 5 km lang og er anslått å stå for ca. en femdel av naturlig smoltproduksjon i vassdraget. Reduksjonen i vannføring (2–3 %) på denne strekningen som følge av overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi, er liten i forhold til de naturlige årstids- og år til år variasjoner i vannføringen i dag og vil ifølge KU-en ikke få noen negativ innvirkning verken på smoltproduksjonen eller andel storlaks.

Horgaset-overføringen berører Teigdalselva som er et sidevassdrag til Vossovassdraget og er med det en del av økosystemet til Vossolaksen. Tiltak i Teigdalselva må derfor også vurderes i forhold til forvaltningsmålene som gjelder generelt for nasjonale laksevassdrag og Vossolaksen spesielt. Blant tiltakene for å reetablere Vossolaksen og ulike kultiveringstiltak, finner vi Teigdalselva nedstrøms Mestadvatnet som lokalitet for utsetting av rogn og fisk fra genbanken. En ytterligere fraføring av vann i Teigdalselva, som allerede er sterkt regulert og hvor tålegrensen kan være nådd, vil kunne redusere oppveksthabitatet for ungfisk av laks og dermed virke negativt på effekten av dette kultiveringstiltaket.

Alle tre BKK-prosjektene vil kunne påvirke forholdene for laks og smolt i Evangervatnet gjennom utløpet av Evanger kraftverk. Her vil middelvannføringen kunne øke med 3,78 m³/s, dvs. en økning på ca. 13,6 % dersom alle prosjektene gjennomføres. Bidraget fra de enkelte prosjekter fordeler seg som følger: Tverrelvi; 1,6 m³/s, Muggåselvi; 0,17 m³/s, Teigdalselva; 0,66 m³/s, Ekso alt. E; 1,35 m³/s og Ekso alt. D; 0,2 m³/s. Ifølge KU-en for Tverrelvi/Muggåselvi *«vil overføringen fra Tverrelva og Muggåselva, som utgjør nesten halvparten av volumøkningen ut av kraftverket, ikke medføre noen endring i vannutskiftingen i Evangervatnet og en eventuell flytting av tilrenning mellom årstider ved utnyttelse av magasin, vil ikke gi noen målbar endring i økosystemene i innsjøen»*. Overføringen fra Teigdalselva vil ut fra de samme betraktninger heller ikke gi noen målbare effekter i Evangervatnet alene. Overføringen fra Eksingedalen på maks 1,35 m³/s, vil imidlertid bety en ny reell økning av vannvolumet inn og ut av Evangervatnet og med det øke middelvannføringen i Bolstadelva og ferskvannstilførselen til Bolstadfjorden. Mindre endringer i vannføring vil kunne medføre mindre endringer i vanntemperatur som igjen kan påvirke veksten av yngel og smoltproduksjon. Det antas imidlertid at endringene vil bli svært små i forhold til de allerede etablerte endringer i Vossolaksens økosystem som ble introdusert med den eksisterende

Evanger-reguleringen. Det er i den sammenheng klart vist at økt vintervannføring i Bolstadelva har medført endrede temperaturforhold som har påvirket smoltproduksjonen. NVE merker seg at virkninger av de enkelte prosjekter hver for seg vil kunne gi små effekter på Vossolaksens økosystem. Sumvirkningene av alle tre overføringene vil imidlertid kunne ha en noe større konsekvens, men fortsatt liten og vanskelig kvantifiserbar.

Parallelt med kultiveringsarbeidet med utsettinger arbeides det med tiltak i forhold til negative effekter av tidligere vassdragsregulering og andre fysiske inngrep som har som mål å sørge for at negative effekter på naturlig fiskeproduksjon blir minst mulig gjennom målrettede tiltak. Følgende tiltak er satt opp i redningsplanen:

- Videreføre kompensasjonstiltak i form av utsettinger fra Voss klekkeri.
- Videreføring av biotopjusterende tiltak (vurdere terskler, utlegging av stein og trær) for å motvirke effektene av vassdragsregulering i Teigdalselva.
- Iverksette slipp av minstevannføring i Teigdalselva.
- Fortløpende vurdere mulighetene for kjøremønster som gir minst mulige skadeeffekter på ungfisk og utvandrende smolt (Teigdalselva og Bolstadelva).
- Gjenskape tapte gyte- og oppvekstområder og redusere andre negative effekter grunnet veibygging og flomsenkningsarbeid, deriblant restaurere gyteområdet i utløpsosen av Vangsvatnet.

Av disse tiltakene fremgår det at Teigdalselva synes å være en viktig del av Vossolaksens økosystem. Både kompensasjonstiltak, biotopjusteringer, vurdering av minstevannføring og kjøremønster er aktuelle tiltak her. NVE mener derfor det er lite aktuelt å fraføre mer vann i dette systemet før en eventuelt har fått gjort en god vurdering av nødvendig vannføringsregime i forhold til laksen i denne elva. Av andre tiltak står oppført vurdering av kjøremønster i forhold til ungfisk og utvandrende smolt. I denne forbindelse ble det i 2015 gjort observasjoner av smoltvandring i Evangervatnet og måling av gassmetning i avløpsvannet fra Evanger kraftverk. Mulige negative effekter av gassmetning vil undersøkes nærmere i 2016. NVE merker seg at dette er kommet opp som en mulig problemstilling. For overføringsprosjektene er det snakk om etablering av flere bekkeinntak inn på Evanger-systemet. Bekkeinntak er kjent for i noen tilfeller å ha forårsaket betydelig gassovermetning i enkelte kraftverk og som har gitt negative effekter på nedstrømsstrekninger. Som avbøtende tiltak i den anledning må nye bekkeinntak konstrueres på en slik måte at de ikke bidrar til gassovermetning. Dette må fremgå av vilkårene til eventuelt nye konsesjoner.

I diskusjonen om eventuelt tap av gyte- og oppvekstareal for laks ved de nye overføringsprosjektene, er det i første rekke antydning av en mulig forringelse av habitatet i Tverrelvi. I Tverrelvi er det i større grad snakk om oppveksthabitat og i mindre grad gytehabitat. I den forbindelse kan nevnes rehabiliteringen av gyteområdet i utløpsosen av Vangsvatnet som følge av tidligere flomsenking på 90-tallet. Her ble det gjort et omfattende arbeid vinteren 2014. Nyere undersøkelser viser at dette store og viktige gyteområdet nå er tatt i bruk. Samtidig arbeides det med planer for å rehabilitere oppvekstareal for laks nedstrøms det rehabiliterte gytearealet i øvre del av Vosso. En full rehabilitering av dette området vil være et betydelig bidrag i forbindelse med reetablering av naturlig reproduksjon av laks i Vossovassdraget.

NVE merker seg at det foregår mye i Vossovassdraget for å redde Vossolaksen. Det er derfor naturlig at søknader om nye kraftutbygginger i dette vassdraget får oppmerksomhet i høringen og at de blir nøye vurdert i forhold til mulige konsekvenser. NVE mener alle de tre BKK-prosjektene vil kunne ha effekter på økosystemet til Vossolaksen. Spørsmålet i forhold til beskyttelsesregimet som gjelder for nasjonale laksevassdrag blir derfor hvorvidt effektene kan bli av nevneverdig negativ betydning for laksen eller mindre. NVE vurderer Horgaset-overføringen til å kunne ha en nevneverdig negativ effekt i forhold til laksen i Teigdalselva, mens overføringen av Tverrelvi vil gi en ubetydelig effekt på laksen i Vosso.

Forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, §§ 4 og 5

Med hensyn til forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, mener NVE den omsøkte overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi ikke vil komme i vesentlig konflikt med naturtyper og økosystemer som ikke allerede er berørt av inngrep i området. Det omsøkte tiltaket kan imidlertid komme i konflikt med forvaltningsmålene både for villrein og anadrom fisk. Konsekvenser for begge arter er kommentert under § 10, økosystemtilnærming og samlet belastning ovenfor.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

Avbøtende tiltak og utformingen av disse vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom vi anbefaler at det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slike teknikker og lokalisering som ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater.

Vannforskriften

Formålet med vannforskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det skal utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogram med sikte på å oppfylle miljømålene, og sørge for at det fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet.

Vossovassdraget inngår i Voss–Osterfjorden vannområde i Hordaland vannregion. Hordaland fylkeskommune er vannregionmyndighet. Forvaltningsplan med tiltaksprogram for perioden 2016–2021 ble godkjent i Hordaland fylkesting 09.12.2015 og endelig godkjent av Klima- og miljødepartementet 1. juli 2016. Ifølge informasjonen i Vann-Nett (pr. 19.05.2017) er verken Tverrelvi, Muggåselvi eller Skorsetvatnet registrert som egne vannforekomster og er dermed ikke gitt økologisk tilstand eller fått egne miljømål i vannforvaltningsplanen. Vosso (062-83-R) og Bolstadelva (062-219-R) har fått antatt dårlig økologisk tilstand pga. av tilstanden for Vossolaksen (negativ påvirkning fra rømt oppdrettsfisk og lakselus). Evangervatnet (062-2084-L) har fått dårlig økologisk tilstand pga. tilstanden for Vossolaksen og er satt i kategorien risiko for ikke å nå miljømålet i 2021. I forvaltningsplanen er miljømålet GØT (god økologisk tilstand) satt opp for 2027. Harkavatnet (062-2092-L) har fått god økologisk tilstand i Vann-Nett.

Jf. vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt.

Den første betingelsen i § 12 er at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand. I diskusjonen under de ulike fagtemaene har NVE vurdert praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved en utbygging. Dersom vi anbefaler at det gis konsesjon, vil vi også foreslå konsesjonsvilkår som vi mener er egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Vurderingene vil blant annet omfatte slipp av minstevannføring. En eventuell konsesjon til utbygging vil forutsette standard naturforvaltningsvilkår, som gir hjemmel til å pålegge gjennomføring av miljøundersøkelser og miljøtiltak ved behov.

Det er også en forutsetning i § 12 om at samfunnsnyttene av de nye inngrepene skal være større enn tapet av miljøkvalitet. Kriteriene for å anbefale at det gis konsesjon er gitt i vannressursloven § 25 og vassdragsreguleringsloven § 8. Konsesjon kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser. Dersom samfunnsnyttene av de omsøkte tiltakene ikke overstiger ulempene, deriblant tap av miljøkvalitet, kan NVE ikke anbefale at det gis konsesjon. Dersom NVE kommer til at vi anbefaler at det gis konsesjon til utbygging, ligger det derfor implisitt i dette at vi vurderer samfunnsnyttene som større enn tap av miljøkvalitet.

Til sist forutsettes det i § 12 at hensikten med de nye inngrepene, på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Vi kan ikke se at hensikten med tiltaket,

som er fornybar og delvis regulerbar kraftproduksjon, med rimelighet kan oppnås ved miljømessig sett bedre alternativer, for eksempel andre metoder å produsere kraft på.

Kulturminneloven

Hordaland fylkeskommune viser til at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven må bli oppfylt i god tid før iverksetting av tiltaket. Dette på bakgrunn av at det er potensiale for funn av hittil ikke kjente automatisk freda kulturminner i området. BKK mener § 9 undersøkelsene allerede er oppfylt og at prosjektet er tilpasset og justert i forhold til resultatet av disse undersøkelsene. NVE ser det som nødvendig med en endelig avklaring av forholdene mellom tiltaks-haver, BKK og kulturminnemyndigheten.

Vegloven

NVE minner om at det må søkes om nødvendige tillatelser etter vegloven for de deler av prosjektet som måtte involvere E16.

Sumvirkninger

Med sumvirkninger menes her samlede virkninger for andre forhold enn naturmangfoldet, som ble omtalt under samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10.

Under tema samlet belastning opplyses det i søknaden om de to andre O/U-prosjektene BKK har søkt om; overføringen av Horgaset med flere som naturlig drenerer til Teigdalselva og Beinhelleren pumpe med ytterligere overføring av nedbørfelter i Ekso, begge til Evanger kraftverk. Begge disse prosjektene vil ha innvirkning på vannføringen gjennom Evangervatnet og i Bolstadelva som omtalt under avsnitt anadrom fisk, nasjonalt laksevassdrag ovenfor. Det opplyses videre om at dersom alle de nevnte planlagte tiltak gjennomføres, vil inngrepsfrie naturområder bli redusert. Dette vil kunne ha en samlet innvirkning på både landskap, inngrepsfri natur, friluftsliv og reiseliv. BKK vektlegger i denne sammenheng at området allerede er til dels sterkt påvirket av vannkraftutbygging i fjellet med veier, kraftlinjer og vassdragsreguleringsanlegg. Det hevdes også at området brukes mest av lokalbefolkningen og at tilreisende sannsynligvis vil oppsøke mindre påvirkede områder, da det er god tilgang på urørte alternative friluftsområder i Vosse-regionen.

Mange høringsparter har hatt innspill som går på sumvirkninger og/eller samlet belastning. I tillegg til Vossolaksen, anadrom fisk generelt og villrein, er NVE bedt om å vurdere sumvirkninger for landskap og friluftsliv.

Når det gjelder sumvirkninger av tidligere vassdragsutbygging i influensområdet, er det i første rekke utbyggingen av Evanger kraftverk i regi av BKK som har medført flere store reguleringsmagasiner, bekkeinntak, anleggsveier og kraftlinjer i fjellområdet og som har påvirket landskapsopplevelsen der for friluftslivet. Oksebotn kraftverk øverst i Teigdalen og Myster kraftverk nederst i Eksingedalen er også en del av BKK-systemet i dette området. En eventuell Beinhelleren pumpe øverst i Eksingedalen vil bli et nytt større element i det samme fjell-landskapet. Alle de tre BKK-prosjektene vil medføre nye bekkeinntak på ca. kote 805; 7 fra Tverrelvi/Muggåselvi, 4 fra Horgaset/Bjørndalen og 2 i Kvanndalen-området i tilknytning til Beinhelleren. Sammen med nye massedeponier i Mokedalen, Bjørndalen og Kvanndalen-området vil dette bli nye synlige elementer i et delvis urørt fjell-landskap. Det er også planlagt nye anleggsveier i Mokedalen og Bjørndalen, samt en 22 kV linje inn til Beinhelleren pumpe ut fra eksisterende linje i Norddalen. Samlet vil alle disse fremmedelementene medføre en større belastning på landskapsopplevelsen og opplevelsen av urørthet i dette området i forhold til dagens situasjon. Størst påvirkning av urørtheten vil overføringsanleggene for Tverrelvi, Muggåselvi og Horgaset-overføringen sørge for, mens Beinhelleren-prosjektet vil ligge tettere opp til eksisterende installasjoner og infrastruktur. Samtidig ligger de nye inngrepene spredt geografisk i et større fjellområde og man vil derfor sjelden kunne oppleve alt på en gang eller på samme turen. NVE mener likevel at dersom alle eller noen av de nye tiltakene skulle bli gjennomført, vil dette medføre en større samlet belastning på fjellområdet nord for Voss (Vossefjellene) og Stølsheimen. Dette vil kunne gjøre området litt mindre attraktivt for tilreisende friluftslivutøvere. Nord og øst for Beinhelleren ligger Stølsheimen

landskapsvernområde, et populært og mye brukt friluftslivsområde. I forhold til merkede DNT ruter er det bare en sti mellom Trefall og Selhamar-hytta i Stølsheimen øverst i Eksingedalen som blir direkte berørt av et eventuelt nytt massedeponi ved Kvanndalen-området. Ellers vil eventuelle nye inngrep ikke komme i direkte konflikt med det merkede sti-nettet. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen og ny anleggsvei i Bjørndalen vil kunne komme i konflikt med lokale umerkede stier inn i Kvitnosi/Vola-området sør for Stølsheimen. NVE er enig i de vurderinger som er gjort i KU-en i forhold til lokalbefolkningens fremtidige bruk av området dersom ett eller flere av BKK-prosjektene vil bli realisert. Det er stor sannsynlighet for at det lokale fjellområdet vil bli brukt som tidligere av folk med stedstilhørighet selv om graden av urørthet vil bli noe redusert.

I sidevassdragene til Vosso, Teigdalselva og Ekso er det bygget og planlagt bygget flere småkraftverk som er med på å påvirke landskapsopplevelsen i dalene i regionen. I NVE-Atlas er det registrert i alt 17 mikro, mini eller småkraft prosjekter langs Vosso fra Bolstadøyri og opp til og med Vangsvatnet. Av disse er 3 utbygd, 3 under bygging, 6 konsesjonsfrie mikrokraftverk og to som fikk avslag på konsesjon i 2013 i forbindelse med pakkebehandling av Voss-pakken. De resterende har fått konsesjon, men er ikke påbegynt. De to kraftverkene i Tverrelvi og Muggåselvi vil eventuelt komme i tillegg til dette.

Langs Teigdalsvassdraget er det i dag bygget og satt i drift et småkraftverk eid av BKK; Tverrgjuvlo kraftverk. I januar 2016 startet behandlingen og kvalitetssikringen av Småkraftpakke Voss hvor hele 4 av 7 søknader er småkraftverk knyttet til Teigdalsvassdraget. I tillegg til Bjørndalen kraftverk (2,45 MW/7,2 GWh) og Tverrelvi kraftverk (4,46 MW/13,5 GWh) som er konkurrerende prosjekter til Horgaset-overføringen, er det søkt om Storagroe kraftverk (4,1 MW/9,0 GWh) og Togrovi kraftverk (3,4 MW/9,4 GWh). Pakken har vært på høring og ble befart i juni 2017.

I Eksingedalen er det ifølge NVE-Atlas 3 mini og ett småkraftverk som er satt i drift i perioden 2006–2008. Det er videre konsesjonsplikturdert et mini og et småkraftverk i 2009–2010 og gitt konsesjon til Eikemo småkraftverk i 2011, men ingen av disse er bygd/satt i drift pr. i dag. Våren 2016 ble ytterligere 4 søknader om småkraftverk i Eksingedalen tatt til pakkebehandling gjennom Småkraftpakke Vaksdal II. Alle 4 søknadene fikk avslag i februar 2017.

Det er liten tvil om at det har vært og fortsatt er stor fokus på småkraftutbygging i regionen. I fylkesdelplan for småkraftverk 2009–2021 for Hordaland, blir Voss fremhevet som et delområde med stort potensial for småkraftverk, særlig i sideelvene til Vosso. I forbindelse med behandlingen av Voss-pakken i 2013 ble det konstatert at de fleste av de fem prosjektene ville ha en tydelig innvirkning på landskapet lokalt. Selv om enkelte av tiltakene ble vurdert å ha til dels store landskapsmessige konsekvenser, ble den samlede belastningen på landskapet i Voss vurdert å være liten. Begrunnelsen for dette var at tiltakene ikke var synlige i et felles landskapsrom og fordi de påvirket relativt ulike landskapstyper som ikke er sjeldne i regionen. NVE mener både Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk vil falle inn under den samme argumentasjonen og således ikke vil tilføre influensområdet noen vesentlig større samlet belastning på landskapet rundt Vosso. Tar en også med Teigdalen og Eksingedalen i landskapsrommet, vil utfallet av de nevnte småkraftpakker som nå er under behandling, samt om allerede gitte konsesjoner vil bli utnyttet, være med på å påvirke den totale landskapsopplevelsen. Dersom alt blir utnyttet vil den samlede belastningen på landskapet kunne oppleves noe større enn tilfellet er i dag.

Krav om vilkårsrevisjon av Evangerkonsesjonen fra 1966

Evanger kraftverk fikk konsesjon 04.03.1966 med adgang til revisjon av vilkårene etter 50 år; revisjonsadgang 04.03.2016. BKK sitt overføringsprosjekt for Tverrelvi og Muggåselvi er definert som et O/U-prosjekt til Evanger kraftverk. Gjennom høringen av søknaden har flere påpekt at konsesjonssøknaden bør behandles samtidig med en revisjon av vilkårene for Evangerkonsesjonen. Noen mener også at det ikke bør gis konsesjon til nye O/U-prosjekter før etter man har behandlet vilkårsrevisjonen.

NVE har i høringsprosessen mottatt egne krav om revisjon av overføringene fra Eksingedalen og Teigdalselva som inngår i den opprinnelige konsesjonen for Evanger kraftverk. NVE har i dette tilfellet vurdert at det mest hensiktsmessige vil være å avvente en åpning av revisjonen til etter at NVEs behandling av O/U-prosjektene er avsluttet.

Harkavatnet. Tilbakeføring til naturtilstand – planendringssøknad

I forbindelse med Evangerkonsesjonen fra 04.03.1966 ble det gitt tillatelse til å overføre Harkavatnet, som naturlig drenerer til Tverrelvi og Vosso, inn på Grasdalen bekkeinntak øverst Teigdalen. Som en del av O/U-prosjektet overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, søker BKK om en planendring i forhold til den opprinnelige konsesjonen ved at Harkavatnet skal tilbakeføres til naturlig tilstand. Planendringen er kommet i stand etter avtale med grunneierne og er betinget av at det blir gitt konsesjon til overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi.

Harkavatnets nedbørfelt er på ca. 2,2 km² og har et årlig tilsig på 8,2 mill. m³. Planendringen går ut på å stenge avløpstunnelen mot Grasdalen slik at naturlig avløp mot Tverrelvi igjen blir tatt i bruk. Det naturlige avløpet vil bli tatt inn på bekkeinntak Harkavatn øverst i Mokedalen. Konsekvensene av tiltaket i forhold til dagens situasjon blir at vannstanden i Harkavatnet stiger med en meter opp til naturlig nivå. Nåværende avløp mot Grasdalen får redusert vannføringen til nivå uregulert tilstand, mens nåværende naturlige utløp får økt vannføring tilsvarende uregulert tilstand ned mot et eventuelt nytt bekkeinntak.

Ifølge konsekvensutredningen er dagens fiskebestand i Harkavatnet i stor grad basert på utsettinger. Den utsatte fisken er rød i kjøttet og i bra kondisjon. Det forekommer noe naturlig rekruttering, men høyde over havet og klima gjør at vinterforholdene til tider kan være en flaskehals. De beste gyteforhold i dag ligger i tilløpsbekkene under nivå for naturlig vannstand. Ved en heving av vannstanden tilbake til naturlig nivå vil dagens forhold for naturlig rekruttering bli redusert. Som et eventuelt avbøtende tiltak i forhold til gyteområder er det forslag om utlegging av gytegrus både høyre opp i enkelte innløpsbekker og på de første hundre meterne av utløpsbekken.

Gjennom høringen av søknaden er det ikke kommet noen vesentlige merknader til planendringen for Harkavatnet. En privatperson er bekymret for ørretbestanden i Harkavatnet ved å snu avløpet mot vest. Han mener anleggsarbeider med sprengning vil kunne ødelegge ørretbestanden for lang tid fremover. BKK opplyser i sine kommentarer at en tilbakeføring av Harkavatnet vil foregå uten sprengningsarbeider og at det vil bli lagt ut gytegrus ved behov.

En tilbakeføring av Harkavatnet er betinget av at det blir gitt konsesjon til overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi. På den måten blir det samme vannet tilgjengelig for produksjon i Evanger kraftverk, slik at det ikke blir snakk om tapt produksjon. Et Harkavatn med naturlig vannstand vil gi minst like gode forhold for den utsatte fiskebestanden som er der i dag og eventuelle fremtidige utsettinger. Forholdene kan også tenkes å bli noe bedre fordi littoralsonen for bunndyrproduksjon vil bli utvidet når vannstanden heves med en meter over dagens nivå. Naturlig rekruttering er begrenset av klimatiske forhold og har alltid vært det. Denne situasjonen kan avbøtes noe ved å legge ut gytegrus i egnede områder. NVE mener imidlertid at det ikke kan settes vilkår om et slikt fiskeutbedringstiltak så lenge Harkavatnet vil gå fra å være en reguleringspåvirket vannforekomst til å bli en naturlig vannforekomst med naturgitte forutsetninger for fisk og annet biologisk mangfold.

På denne bakgrunn kan ikke NVE se at den omsøkte tilbakeføringen av Harkavatnet til naturlig tilstand vil medføre noen ulemper for allmenne interesser. Tilbakeføringen bør derfor inngå som en del av en eventuell konsesjon til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi.

Oppsummerende vurdering

BKK Produksjon AS fikk i utgangspunktet konsekvensutredet 4 alternativer (A–D) for overføring av Tverrelvi og Muggåselvi og utnyttelse av restfeltene i elvekraftverk. Det ble søkt om 2 alternativer, B og D, med alternativ B som hovedalternativ. Alternativ B omfatter en overføring av de øvre deler av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, samt en utnyttelse av restfeltene i to små elvekraftverk. Alternativ D omfatter kun en utnyttelse av Tverrelvi og Muggåselvi i to elvekraftverk og ingen overføring. Overføringsdelen av alternativ B er definert som et O/U-prosjekt til Evanger kraftverk og kan bidra med 84,2 GWh ny regulerbar kraft i et eksisterende kraftverk. Total ny produksjon med alternativ B er beregnet til 117,2 GWh, mens

alternativ D er beregnet å kunne gi 66,2 GWh ikke regulerbar kraft. NVE mener 84,2 GWh ny regulerbar kraft er den klart største fordelten ved tiltaket, samtidig som det er den delen av prosjektet som har de største negative miljøkonsekvensene. For alternativ B har NVE beregnet LCOE til 0,27 kr/kWh for overføringen og henholdsvis 0,44 kr/kWh og 0,62 kr/kWh for de to kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi. For alternativ D har NVE beregnet LCOE til henholdsvis 0,32 kr/kWh og 0,47 kr/kWh for de to kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi.

Tverrelvi og Muggåselvi drenerer til Vosso mellom Evangervatnet og Vangsvatnet. Vosso er i dag tilnærmet upåvirket av vannføringsendringer som følge av tidligere reguleringsinngrep oppstrøms Evangervatnet og er vernet mot videre kraftutbygging oppstrøms Vangsvatnet. Tidligere er Harkavatnet og dens nedbørfelt (2,2 km²) beliggende øverst i Tverrelvi, overført til Evanger kraftverk. Førstusasjonen i forhold til å vurdere eventuelle negative effekter av fraføring av vann i Tverrelvi og Muggåselvi er nærmere en naturtilstand sammenlignet med Eksingedalsvassdraget og Teigdalsvassdraget.

Overføring av Tverrelvi og Muggåselvi er ett av tre O/U-prosjekter til Evanger kraftverk som det nå søkes konsesjon for. De andre to er overføringen av Horgaset mfl. (Teigdalsvassdraget) og Beinhelleren pumpe i Eksingedalsvassdraget. Det er nødvendig å se alle tre prosjektene i sammenheng i forhold til mulige sumvirkninger og samlet belastning i et større influensområde. NVE mener temaene Vossolaksen, villrein, landskap og friluftsliv er de viktigste temaene i en samlet vurdering av de tre prosjektene med til sammen 5 alternativer.

En overføring av øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi vil føre til en reduksjon i middelvannføringen på henholdsvis 47,2 og 33,3 % i de to elvene. Begge sideelvene er anadrome i nedre deler, hvorav Tverrelvi er den klart viktigste med både laks og sjørret til stede. Utløpene av kraftverkene er planlagt oppstrøms anadrom strekning. Med foreslått minstevannføring fra bekkeinntakene er konsekvensene for anadrom strekning i Tverrelvi vurdert som ubetydelig. Bekkeinntaket øverst i Muggåselvi er planlagt uten slipp av minstevannføring, noe som medfører at den begrensede anadrome strekningen for sjørret der, vil kunne få en økt risiko for tørrlegging og innfrysing i situasjoner med lav vintervannføring. Fraføring av vann i Tverrelvi vil føre til en reduksjon i vannføringen i Vosso på strekningen Tverrelvi – Evangervatnet med ca. 2 % i forhold til middelvannføringen på strekningen. Konsekvensutredningen mener dette ikke vil ha noen konsekvens for fisk og ferskvannsbibliologi med begrunnelse i de store år til år, årstids- og døgnvariasjoner i vannføring som vassdraget og fisken der er tilpasset. NVE har kommet frem til de samme vurderinger og mener den planlagte utbyggingen ikke vil ha noen nevneverdig negativ virkning for laksen på denne delen i det nasjonale laksevassdraget Vossovassdraget.

I forhold til sumvirkninger og samlet belastning har flere trukket fram mulige negative konsekvenser for Vossolaksen. En ny overføring av vann fra Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk vil medføre en liten økning i middelvannføringen ut av kraftverket inn i Evangervatnet, mens middelvannføringen ut av Evangervatnet vil bli uendret. Overføringen vil dermed ikke føre til noen endring av vannutskiftingen i Evangervatnet. En eventuell flytting av tilrenning mellom årstider ved utnyttelse av magasin, er vurdert til ikke å gi noen målbar endring i økosystemene i innsjøen. Det samme vil gjelde for en overføring av Horgaset mfl. fra Teigdalen. Beinhellerenprosjektet vil derimot gi en ny reell økning av vannvolumet inn og ut av Evangervatnet og med det øke middelvannføringen i Bolstadelva og ferskvannstilførselen til Bolstadjorden. Denne økningen er heller ikke vurdert å ha noen nevneverdig negativ effekt på laksen i Vossovassdraget. Av tiltakene satt opp i redningsplan for Vossolaksen, fremgår det at Teigdalselva synes å være en viktig del av Vossolaksens økosystem. Både kompensasjonstiltak, biotopjusteringer, vurdering av minstevannføring og kjøremønster er aktuelle tiltak der. Slik forholdene er i dag vurderer NVE Horgaset-overføringen til å kunne ha en nevneverdig negativ effekt i forhold til laksen i Teigdalselva og således være i strid med beskyttelsesregimet som gjelder for nasjonale laksevassdrag. NVE mener derfor det er lite aktuelt å fraføre mer vann i dette systemet før en eventuelt har fått gjort en god vurdering av nødvendig vannføringsregime i forhold til laksen. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen og Beinhelleren alternativ D er begge vurdert til ikke å bidra til nevneverdig økt samlet belastning på Vossolaksen.

Alle de tre O/U-prosjektene inneholder elementer som vil kunne bidra til økt samlet belastning på villreinstammen i Fjellheimen. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen vil med 7 nye bekkeinntak

øke antallet fysiske installasjoner i området, uten at dette blir vurdert å ha noen nevneverdig negativ betydning for reinens bruk av området i driftsfasen. Et massedeponi i Mokedalen vil redusere beitearealet noe, men ikke i noen vesentlig grad siden det dreier seg om sommerbeite som ikke er begrensende for reinen i dagens situasjon. Nye veier inn i området som er foreslått både i Mokedalen og Bjørndalen, vil derimot kunne åpne for mer ferdsel inn i villreinområdet, noe som kan skape mer uro og er lite ønskelig både i anleggs- og driftsfasen. På denne måten vil både overføringen Tverrelvi/Muggåselvi og Horgaset-utbyggingen komme dårligere ut enn Beinhelleren-prosjektet. Av de tre O/U-prosjektene fremstår Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen som det mest belastende prosjektet ved at økt menneskelig aktivitet og fremmed infrastruktur vil kunne medføre nye forstyrrelser i et til nå relativt stille og uberørt område for villreinen. NVE vurderer likevel ikke prosjektet til å være så konfliktfylt at det ikke bør kunne gjennomføres. Dette forutsetter imidlertid avbøtende tiltak som at tidspunkt for anleggsarbeid reguleres strengt i forhold til villreinens bruk av influensområdet (årssyklus for habitatbruk) og at ny anleggsvei stenges med bom. Anleggsarbeidet må også koordineres i forhold til eventuelle andre O/U-prosjekter innenfor villreinområdet som måtte få konsesjon. NVE mener forholdene for villrein er viktig for konsesjonsspørsmålet.

Landskap og friluftsliv er også trukket frem som tema i forhold til sumvirkninger og samlet belastning. I et større influensområde har Evanger-utbyggingen allerede satt en del spor etter seg i landskapet i form av magasiner, bekkeinntak, deponier, veier og kraftlinjer. Til tross for dette kan store deler av landskapet fortsatt oppleves som lite berørt og nær naturtilstanden. De planlagte nye inngrepene i terrenget vil redusere noe av opplevelsesverdien «urørthet» for turfolket, men tilgjengeligheten til området og muligheten for utøvelse av friluftsliv, vil bli tilnærmet som før. Det synes å være opprusting av eksisterende stølsvei, samt ny vei inn i Mokedalen og anleggelse av massedeponi, som blir oppfattet som den største negative effekten på landskapet og opplevelsen av dette. 7 nye bekkeinntak i et ellers lite berørt område vil også bidra til forringelse av landskapsopplevelsen til tross for at det er foreslått slipp av minstevannføring fra 4 av dem. Sett i forhold til de to andre O/U-prosjektene, vil overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi bidra mer til redusert «urørthet» enn Horgaset-overføringen og Beinhelleren-prosjektet alternativ D. Friluftslivsinteressene knyttet til elvepadling mener både en fraføring av vann i Teigdalen og en overføring av vann fra Tverrelvi vil bidra til å redusere deres muligheter for aktivitet i betydelig grad. NVE har vurdert dagens ekstremaktivitet i Kråkefossen til ikke å bli berørt i vesentlig grad, mens Tverrelvi trolig vil miste sin status som elvepaddeokalitet ved en utbygging etter alternativ B. NVE har ikke lagt avgjørende vekt på landskap og friluftsliv i forhold til konsesjonsspørsmålet.

Vossovassdraget oppstrøms Evangervatnet er relativt lite påvirket av tidligere kraftutbygging og overføringer og har i dag et tilnærmet naturlig vannføringsregime. En overføring av øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi vil redusere middelvannføringen på deler av anadrom strekning i Vosso med 2 %, noe som ikke vil få nevneverdige konsekvenser for laksen. En utbygging av småkraftverk i de to elvene både med og uten en overføring er heller ikke vurdert å kunne gi nevneverdige konsekvenser for laksen. NVE mener derfor at begge utbyggingsalternativene ikke vil gå utover beskyttelsesregimet som gjelder for nasjonale laksevassdrag. Overføringen vil ha større negative konsekvenser for villrein, landskap, friluftsliv og i forhold til samlet belastning i et større influensområde enn kun en utbygging av småkraftverk i de to elvene. Det er imidlertid ikke vurdert at viktige verdier vil gå tapt eller berørt på en vesentlig negativ måte. I et samfunns-perspektiv veier verdien av regulerbar kraft tungt. NVE anbefaler på denne bakgrunn at det gis konsesjon til en utbygging etter alternativ B.

NVEs konklusjoner

Vassdragsreguleringsloven

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser og kunnskap om vassdraget, finner NVE at fordelene og nytten av det omsøkte tiltaket alternativ B er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler at BKK Produksjon AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 2 til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Vannressursloven

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser og kunnskap om vassdraget, finner NVE at fordelene og nytten av det omsøkte tiltaket alternativ B er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler at BKK Produksjon AS får tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Energiloven

I NVEs helhetsvurdering inngår også konsekvensene av elektriske anlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av overføringsanlegget og bygging av kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi. Nærmere beskrivelse fremgår i vårt bakgrunnsnotat om vurdering av nettilknytning som er vedlagt innstillingen. Som vedlegg følger også forslag til anleggskonsesjon for de to kraftverkene.

Industrikonsesjonsloven

BKK Produksjon AS har beregnet innvunne naturhestekrefter i de to kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi til henholdsvis 604 og 141 nat.hk. med overføringen. Uten overføringen øker kraftgrunnlaget til henholdsvis 1275 og 224 nat.hk. i de to kraftverkene. Ingen av tilfellene utløser behov for konsesjon etter industrikonsesjonsloven som har innslagspunkt på 4000 naturhestekrefter. Selve overføringen til Evanger kraftverk behandles etter vassdragsreguleringsloven.

Oreigningsloven

Overføringen til Evanger kraftverk

NVE viser til at det ved en eventuell konsesjon etter vassdragsreguleringsloven følger tillatelse til oreigning av areal og retter for overføringen til Evanger kraftverk etter § 16 pkt. 1 i loven.

Det søkes om tillatelse til å ta i bruk areal og retter før skjønn er avholdt, såkalt forhåndstiltredelse. Etter oreigningsloven § 25 kan det gis tillatelse til forhåndstiltredelse før det foreligger rettskraftig skjønn. Når det ikke er krevd skjønn, kan samtykke til slik forhåndstiltredelse bare gis i særlige tilfeller. Det avgjørende i denne sammenhengen er om det vil føre til en urimelig forsinkelse for eksproprietanten å vente til det er fremmet skjønnskrav. NVE kan ikke se at det for vassdragsanleggene foreligger tilstrekkelige grunner som tilsier at det kan gis tillatelse til forhåndstiltredelse før det er krevd skjønn. NVE vil derfor ikke tilrå at det blir gitt samtykke til forhåndstiltredelse, men mener at spørsmålet kan tas opp igjen når det eventuelt blir krevd skjønn.

NVE gjør oppmerksom på at et eventuelt krav om skjønn må fremsettes innen ett år, ellers faller oreigningshjemmelen bort, jf. Vassdragsreguleringslovens § 16.

Kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi

I søknaden opplyses det om at det er grunneierne som eier fallrettene i Tverrelvi og Muggåselvi og at BKK Produksjon AS har inngått avtale med de fleste av grunneierne (40 av 67 har signert avtale). Som følge av uklare rettsforhold på deler av de to vassdragsstrengene, har det nylig vært avholdt jordskifte. Jordskifte var ferdig i Muggåselvi før søknaden ble sendt til NVE, mens det pågikk noe lenger i Tverrelvi. Etter jordskifte har BKK beregnet at de har avtale på 57 % av fallet som er planlagt utnyttet i Muggåselvi kraftverk og tilsvarende 53 % av fallet til Tverrelvi kraftverk. BKK Produksjon AS søker om ekspropriasjon av areal og fallrettigheter der minnelige avtaler ikke blir oppnådd.

NVE fører en streng praksis når det gjelder å gi samtykke til ekspropriasjon ved bygging av små kraftverk. Begrunnelsen for dette ligger i kravet om interesseovervekt, og det vil da være samfunnsmessig nytte som legges til grunn. Den private interessen tillegges liten vekt, og det vil derfor være mulig å få et avvikende resultat i avveining av konsekvenser etter vannressursloven og oreigningsloven i og med at det i saker etter vannressursloven også blir vurdert hvilken fordel utbyggingen vil ha for private interesser.

For små kraftverk vil nytteverdien i de fleste tilfelle ikke være så stor at det gir grunnlag for at NVE gir samtykke til ekspropriasjon i stort omfang. Selv om det fra politisk hold er en uttalt målsetting å styrke satsingen på bygging av små kraftverk innenfor miljømessig akseptable rammer, og som et ledd i å styrke lokal næringsutvikling, er NVE av den oppfatning at dette må forstås dit hen at dette gjelder der grunneiere allerede besitter eller oppnår råderett over nødvendige rettigheter gjennom avtale. Etter vårt syn er det ikke intensjonen at en i stort omfang skal kunne ekspropriere seg frem til å utnytte andres rettigheter som disse kanskje selv ønsker å utnytte på et senere tidspunkt eller som de av andre årsaker ikke ønsker skal eksproprieres.

BKK mangler avtale med grunneiere som besitter 43 og 47 % av fallrettighetene i henholdsvis Muggåselvi og Tverrelvi. I denne sammenheng er dette etter NVEs vurdering en stor andel av fallet. I tillegg kommer manglende rettigheter til bruk av arealer. For å kunne gi tillatelse til ekspropriasjon må tiltaket utvilsomt være til større samfunnsmessig nytte enn skade, jf. oreigningsloven, § 2, siste ledd. Vi kan ikke se at dette kravet er oppfylt i dette tilfellet.

Selv om NVE anbefaler at det kan gis konsesjon til bygging av kraftverkene i medhold av vannressursloven § 8, mener vi likevel ikke at fordelene ved prosjektene er så stor at det bør gis tillatelse til ekspropriasjon av grunneiernes rettigheter. NVE anbefaler derfor at det ikke gis tillatelse til ekspropriasjon av fallrettigheter og andre nødvendige rettigheter for gjennomføring av tiltaket, da kravet om at ekspropriasjon tvilløst er til mer nytte enn skade etter vår oppfatning ikke er oppfylt.

Forurensningsloven

BKK Produksjon AS har søkt om tillatelse etter forurensningsloven til bygging og drift av kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi samt overføringsanlegg til Evanger kraftverk. I forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknaden blir det vurdert om det kan gis tillatelse for driftsfasen. Ut fra de foreliggende opplysninger i saken, mener NVE det er lite sannsynlig at overføringsanleggene eller de to kraftverkene vil kunne medføre betydelig forurensning etter at de er satt i drift. NVE ser i utgangspunktet ikke noe behov for at det gis tillatelse etter forurensningsloven. Etter vår vurdering vil standardvilkår for forurensning (vilkårenes post 10) gi tilstrekkelige muligheter til å pålegge oppfølgingsundersøkelser og eventuelt tiltak av hensyn til forurensningsforholdene i vassdragene i driftsfasen. Myndigheten til å pålegge slike tiltak ligger i dag hos Fylkesmannen.

Fylkesmannen vil etter at det eventuelt er gitt konsesjon til utbygging, vurdere om det er nødvendig med utlippstillatelse etter forurensningsloven for anleggsdrift og massedeponering. Det må ikke være avrenning fra deponiene som påvirker vannkvaliteten eller de økologiske forholdene i vassdragene.

Merknader til forslag til konsesjonsvilkår

Overføring av Tverrelvi og Muggåselvi

I forslag til vilkår for overføringsanleggene har en tatt utgangspunkt i standardvilkårene etter vassdragsreguleringsloven.

Kommentarer til enkelte av postene

Post 1. Konsesjonstid og revisjon

En ny reguleringskonsesjon ville i dette tilfellet normalt bli gitt på ubegrenset tid og med revisjonsadgang etter 30 år. Overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi vil inngå som en tilleggsregulering til den opprinnelige konsesjonen for regulering av Eksingedalsvassdraget mfl. til Evanger kraftverk. NVE anbefaler at revisjonsadgangen skal være 30 år og at tilleggsreguleringen får samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for Evanger kraftverk gitt ved kgl.res. av 04.03.1966.

Post 2. Konsesjonsavgifter

NVE foreslår at konsesjonsavgiftene som følge av økt produksjon i Evanger kraftverk settes til kr 8 pr. nat.hk. til staten og kr 24 pr. nat.hk. til kommunen. Dette er på nivå med de satser som NVE har foreslått i senere innstillinger.

Post 4. Byggefrister

De vanlige byggefrister ved tillatelser etter vassdragsreguleringsloven gjelder.

Post 7. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Detaljplanene for utbyggingen skal godkjennes av NVE og sendes NVEs regionkontor i Førde i god tid før arbeidet settes i gang.

NVE anbefaler konsesjon til utbygging i henhold til omsøkte alternativ B på følgende forutsetninger:

- De 7 bekkeinntakene Fangdalen, Raudberget, Vetlavatnet, bekk Harkavatnet, Mustdalen aust, Mustdalen vest og Skorset (Muggåselvi) skal etableres på kote 808 eller noe høyere der terrenget krever det.
- Tunnelen fra Fangdalen til driftstunnelen til Evanger kraftverk (total lengde ca. 8,4 km) skal drives fra tverrslag i Mokedalen med minimumstverrsnitt på ca. 20 m².
- Massedeponi på 260 000 m³ anlegges nedenfor tverrslaget i Mokedalen, nederst i elvefaret. Det skal lages til med plastring og nytt elveleie på toppen av tippen.
- Det bygges en ca. 3 km ny anleggsvei fra Fjelasstølen til tverrslaget i Mokedalen. I driftsfasen stenges veien av med bom for å begrense allmenn ferdsel inn i villreinområdet.
- Avbøtende tiltak:
 - Minstevannføring.
 - Bekkeinntak må utformes slik at de ikke bidrar til økt gassovermeting.
 - God miljøtilpasning av alle fysiske inngrep. Tiltak for å redusere sår i terrenget ved anlegg og fjerning av midlertidige løsninger.
 - Vurdere behov for rugekasser for fossefall, jf. vilkåret om naturforvaltning.
 - Restriksjoner på anleggsarbeidet av hensyn til villrein skal vurderes i samarbeid med Villreinnemnda.

Avbøtende tiltak mv. (flere tiltak enn de som er nevnt her kan være aktuelle). Enkelte av tiltakene skal vurderes i detaljplanfasen og ev. fastsettes ved godkjenning av detaljplan.

Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan som regel behandles av NVE som en del av detaljplangodkjenningen, hvis ikke annet er presisert her.

NVE forutsetter at alle arbeider med inntak, tunnel, utløp, veier og massedeponering utføres så skånsomt som mulig i terrenget slik at de fysiske inngrepene ikke blir større enn nødvendig. Eventuelle terrengskader etter transport skal utbedres så raskt som mulig. For øvrig må utbyggingen skje slik at det blir minst mulig tilslamming i vassdraget og naturen for øvrig.

Post 8. Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger. Eksempler på tiltak som kan pålegges i medhold av vilkåret er etablering av fiskepassasjer, reirkasser for fossefall, fiskeutsetting og utlegging av gyttegrus. Vilkåret gjelder også friluftslivets bruks- og opplevelsesverdi som skal tas vare på i størst mulig grad.

Post 9. Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen om automatisk fredete kulturminner kommer inn under dette vilkåret. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på automatisk fredete kulturminner i byggefasen, jf. Kulturminneloven § 8.

NVE ser det som nødvendig med en endelig avklaring av forholdene rundt § 9 undersøkelser mellom tiltakshaver, BKK, og kulturminnemyndigheten.

Post 14. Manøvreringsreglement mv.

Manøvreringsreglementet angir arealer for overføringer og krav til vannslipp. NVE foreslår at de nye overføringene tas inn i manøvreringsreglementet som omfatter hele Evanger-utbyggingen, slik at det oppdaterte manøvreringsreglementet erstatter reglementet opprinnelig gitt i medhold av kgl.res. av 4. mars 1966 og som sist ble endret ved kgl.res. av 23. oktober 2009.

Søker har i utgangspunktet foreslått følgende minstevannføring for alternativ B:

- Bekk Mustdalen vest: 65 l/s i perioden 1. juni – 30. september, 10 l/s resten av året
- Bekk Raudberget: 35 l/s i perioden 1. juni – 30. september, 20 l/s resten av året
- Bekk Fangdalen: 30 l/s i perioden 1. juni – 30. september, 15 l/s resten av året

Søker opplyser at de foreslåtte minstevannføringer er fremmet med utgangspunkt i tilrådning fra konsekvensutredningene. I KU for fisk og ferskvannsbiologi står det følgende om de foreslåtte minstevannføringer: «*Dette vil være tilstrekkelig med hensyn på fisk og ferskvannsbiologi i Tverrelvi, også ved de aller laveste vannføringene under grensen for slipp av minstevann, siden vannføringen i det alt vesentlige blir som naturlig uregulert tilstand. I Muggåselvi vil det ved fraføring av det øvre feltet bli lavere vannføring ved de aller laveste vintervannføringene*». Det er også tatt hensyn til viktige kvaliteter i forhold til friluftsliv og kulturmiljø i de foreslåtte minstevannslipp.

Gjennom høringen kom det inn få kommentarer på slipp av minstevannføring fra bekkeinntakene. Voss Kajakklubb mener at minstevannføring ikke ansees som et avbøtende tiltak i forhold til deres virksomhet og at man heller må kunne ha muligheten til å stenge av bekkeinntakene helt i perioder hvor det skal utøves padling. BKK opplyser i sine kommentarer at det av tekniske og driftsmessige grunner ikke er mulig å stenge bekkeinntakene ved padleaktivitet. Ingen av høringsinstansene har kommet med konkrete forslag til alternativ minstevannføring.

NVE vurderer at slipp av minstevannføring hele året vil være nødvendig for å opprettholde de biologiske funksjonene knyttet til vassdragene. Samtidig bør minstevannføringen balanseres mot ønsket om god ressursutnyttelse og produksjon av kraft. NVE merker seg at det er foreslått slipp av minstevannføring fra 3 av de 7 bekkeinntakene hele året. NVE vurderer dette til å være tilstrekkelig for å opprettholde de biologiske funksjonene knyttet til Tverrelvi som hovedvassdrag opp til Lauvdalen og sidegreina opp til Kvitlastølen. NVE har ut fra egne vurderinger og innspill fra høringen ikke funnet grunnlag for å foreslå en annen minstevannføring enn det som er foreslått av tiltakshaver i konsesjonssøknaden.

Overføringene anbefales tatt inn i reglementet på følgende måte:

Siden det anbefales at Harkavatnet tilbakeføres til Tverrelvi, må det gjøres en endring i eksisterende reglement i avsnitt B. Overføringer, c. Teigdalsvassdraget ved at teksten endres fra

«Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Bjørndalen 4,5 km², Eide–Fannadal med Volavatn og Piksvatn 50,4 km² og Grasdalen 6,6 km² (+ **2,3 km² fra Tverrelva**). Kaldeåa med et nedbørfelt på 3,5 km² overføres til Volavatn.»

til:

«Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Bjørndalen 4,5 km², Eide–Fannadal med Volavatn og Piksvatn 50,4 km² og Grasdalen 6,6 km². Kaldeåa med et nedbørfelt på 3,5 km² overføres til Volavatn.»

Under 1B. Overføringer erstattes punkt d. Tverrelva med d. Tverrelvi og Muggåselvi. Teksten

«Harkavatn med nedbørfelt på 2,3 km² overføres via Grasdalen til driftstunnelen for Evanger kraftverk.»

til:

«**Følgende bekkefelt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Fangdalen 3,3 km², Raudberget 4,1 km², Vedlavatnet 0,8 km², Harkavatnet 4,4 km², Mustdalen aust 0,3 km², Mustdalen vest 2,4 km² og Skorset (Muggåselvi) 1,6 km².**»

Krav til vannslipp anbefales tatt inn i reglementet på følgende måte:

Punkt 2 i reglementet endres fra:

«Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.»

til:

«Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. **Fra inntaket i Fangdalen skal det slippes 30 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 15 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Fra inntaket bekk Raudberget skal det slippes 35 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 20 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Fra inntaket Mustdalen vest skal det slippes 65 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 10 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring skal hele tilsiget slippes forbi. Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.** For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.»

Tverrelvi kraftverk

Post 1 (Vannslipp)

I Tverrelvi er 5-persentilen (Q95) foreslått som minstevannføring for både sommer- og vintersesongen, noe som tilsvarer henholdsvis 0,262 m³/s og 0,094 m³/s. Alminnelig lavvannføring er til sammenligning beregnet til 0,121 m³/s.

Gjennom høringen er det ikke kommet inn konkrete innspill til endret størrelse på vannslipp, men fylkesmannen mener det bør settes vilkår om en høyere minstevannføring i Tverrelvi ved utbyggingsalternativ D. Begrunnelsen for dette er at man i et nasjonalt laksevassdrag med truet laksebestand ikke kan ta sjanser med gassovermetning og svikt i omløpsventil som kan gi negative konsekvenser for anadrom strekning.

NVE har tatt utgangspunkt i konsekvensvurderingen som på bakgrunn av bonitering av de anadrome strekningene og ungfiskundersøkelser, har vurdert minstevannføring og restvannføring til å ivareta fiskens behov i alle stadier av livssyklus i Tverrelvi i de fleste tilfeller. Med et vilkår om installasjon av en omløpsventil i Tverrelvi kraftverk i tillegg, mener NVE det ikke er grunnlag for å pålegge større slipp av vann enn det som er lagt til grunn i søknaden.

Tiltakshaver opplyser i søknaden om at det er planlagt et system for forbislipping av vann i Tverrelvi kraftverk i form av omløpsventil eller liknende. Fylkesmannen er klar på at det må stilles krav om omløpsventil med utgangspunkt i anadrom strekning i et nasjonalt laksevassdrag. NVE er av den oppfatning at en omløpsventil kan redusere mulige brå vannstandsvariasjoner ved eventuelle driftsutfall i kraftverket i betydelig grad og at det derfor bør stilles krav til installasjon av en omløpsventil i dette tilfellet. Erfaringer viser at en omløpsventil som skal ivareta ønsket funksjon som et reelt avbøtende tiltak, bør ha en kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne

i kraftverket. NVE foreslår derfor at det i vilkårene stilles krav om at det skal installeres en omløpsventil i kraftverket med kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne.

Post 4 (Godkjenning av landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, skal detaljerte planer for sikkerhet og planer for miljø og landskap forelegges NVE og godkjennes av NVE før anleggsstart.

Dammer og trykkør for alternativet/alternativene som inngår i NVEs innstilling skal klassifiseres etter reglene i damforskriften. Informasjon om dette finnes på <https://www.nve.no/damsikkerhet-og-energiforsyningsberedskap/damsikkerhet/klassifisering/>. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift. NVEs tilsynsavdeling ved seksjon for damsikkerhet må derfor fatte endelig vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ før tekniske planer for sikkerhet kan utarbeides og sendes NVE til godkjenning.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse. Informasjon om utarbeidelse av planer for landskap og miljø finnes på <https://www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/miljotilsyn/vannkraft-settefisk-og-andre-vassdragsanlegg/>.

Nedenstående tabell søker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for NVEs innstilling. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, ber vi OED om å synliggjøre/oppsummere eventuelle endringer i forhold til NVEs innstilling på samme måte, for eksempel ved å legge til en egen kolonne i samme tabell.

Inntak	Inntaket skal utformes og plasseres på kote 355 i tråd med det som er beskrevet i søknaden, og for øvrig på en slik måte at de visuelle virkningene blir så små som mulig. Teknisk løsning for dokumentasjon av vannslipp skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannveien legges som nedgravd rørgate som beskrevet i søknaden. Av den 2900 m lange rørgata, er ca. 1300 m planlagt i kommunal veg. Nøyaktig trasé avklares i en detaljplan i samarbeid med Voss kommune.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres i tråd med det som er beskrevet i søknaden med avløp oppstrøms anadrom strekning.
Største slukeevne	Det er søkt om 4,0 m ³ /s.
Minste driftsvannføring	Det er søkt om 0,2 m ³ /s. NVE har ingen kommentarer til dette.
Installert effekt	I søknaden er det oppgitt 9,8 MW.
Turbiner	I søknaden er det oppgitt en Pelton-turbin på 9,8 MW.
Veier	Detaljstikking av veitraseer avklares som del av detaljplanen. I søknaden er veiene beskrevet som permanente. Dersom det gjennom detaljplanleggingen avdekkes behov for at veiene gjøres midlertidige og fjernes etter kraftverkets idriftsettelse, kan det settes krav om dette i en detaljplan. Dette gjelder spesielt ved anleggelse av de nedre 500 m av rørgatetraseen.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta elsertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

All anleggsdrift skal gjøres så skånsomt som mulig for å unngå skader i terrenget.

Riggområder bør legges til områder som allerede er berørt, der dette er mulig.

Stikking av trasé til rørgate og vei skal planlegges nøye slik at verdifull eller sårbar natur ikke blir berørt, så langt det er mulig. Eventuelle midlertidige veistrekninger legges på duk eller matter for å skåne terrenget mest mulig slik at revegetering tar kortest mulig tid.

Muggåselvi kraftverk

Post 1 (Vannslipp)

I Muggåselvi er alminnelig lavvannsføring foreslått som minstevannføring hele året på 0,035 m³/s. Til sammenligning er 5-persentilen for sommer- og vintersesongen beregnet til henholdsvis 0,054 m³/s og 0,032 m³/s. Ingen av høringsinstansene har kommentert minstevannføringen. NVE mener det ikke er grunnlag for å pålegge større slipp av vann enn det som er lagt til grunn i søknaden. NVE har ikke funnet det nødvendig å foreslå vilkår om omløpsventil i Muggåselvi kraftverk. Anadrom strekning i Muggåselvi er vurdert å ha ingen betydning for Vossolaksen.

Post 4 (Godkjenning av landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, skal detaljerte planer for sikkerhet og planer for miljø og landskap forelegges NVE og godkjennes av NVE før anleggsstart.

Dammer og trykkrør for alternativet/alternativene som inngår i NVEs innstilling skal klassifiseres etter reglene i damforskriften. Informasjon om dette finnes på <https://www.nve.no/damsikkerhet-og-energiforsyningsberedskap/damsikkerhet/klassifisering/>. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift. NVEs tilsynsavdeling ved seksjon for damsikkerhet må derfor fatte endelig vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ før tekniske planer for sikkerhet kan utarbeides og sendes NVE til godkjenning.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse. Informasjon om utarbeidelse av planer for landskap og miljø finnes på <https://www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/miljotilsyn/vannkraft-settefisk-og-andre-vassdrags-anlegg/>.

Nedenstående tabell søker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for NVEs innstilling. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, ber vi OED om å synliggjøre/oppsummere eventuelle endringer i forhold til NVEs innstilling på samme måte, for eksempel ved å legge til en egen kolonne i samme tabell.

Inntak	Inntaket skal utformes og plasseres på kote 380 i tråd med det som er beskrevet i søknaden, og for øvrig på en slik måte at de visuelle virkningene blir så små som mulig. Teknisk løsning for dokumentasjon av vannslipp skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannveien legges som nedgravd rørgate og i sjakt (ca. 220 m), totalt ca. 1830 m, som beskrevet i søknaden. Nøyaktig trasé avklares i en detaljplan.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres i tråd med det som er beskrevet i søknaden. Avklaring med Statens Vegvesen i forhold til E16 er nødvendig.
Største slukeevne	Det er søkt om 0,9 m ³ /s.
Minste driftsvannføring	Det er søkt om 0,05 m ³ /s. NVE har ingen kommentarer til dette.
Installert effekt	I søknaden er det oppgitt 2,6 MW.
Turbiner	I søknaden er det oppgitt en Pelton-turbin på 2,6 MW.
Veier	Detaljstikking av veitraseer avklares som del av detaljplanen. I søknaden er veiene beskrevet som permanente. Dersom det gjennom detaljplanleggingen avdekkes behov for at veiene gjøres midlertidige og fjernes etter kraftverkets idriftsettelse, kan det settes krav om dette i en detaljplan.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta elsertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

All anleggsdrift skal gjøres så skånsomt som mulig for å unngå skader i terrenget.

Riggområder bør legges til områder som allerede er berørt, der dette er mulig.

Overskuddsmasser fra eventuell tunneldriving bør brukes til samfunnsnyttige formål så langt det er mulig. Kommunen skal i så fall få uttale seg til detaljplanen slik at de kan komme med innspill til hvilke formål overskuddsmassene eventuelt kan brukes til.

Stikking av trasé til rørgate og vei skal planlegges nøye slik at verdifull eller sårbar natur ikke blir berørt, så langt det er mulig. Eventuelle midlertidige veistrekninger legges på duk eller matter for å skåne terrenget mest mulig slik at revegetering tar kortest mulig tid.

Øvrige merknader

I søknaden er det ved flere anledninger henvist til en privatrettslig avtale mellom BKK og grunneierne. NVE kjenner ikke til detaljene i denne avtalen og har følgelig ikke brukt noe av innholdet i avtalen i våre vurderinger av konsesjonsspørsmålet."

III. Høringsinstansenes merknader til NVEs innstilling

Fylkesmannen har fremmet innsigelse mot omsøkte alternativ B. I brev av 22.1.18 uttaler Fylkesmannen:

«Vi viser til vår uttale av 13. september 2013, og vil her presisere/utdjupe vår kommentar på oppsummeringsmøte etter synfaringa 21. november 2017.

Fylkesmannen fremja motsegn mot utbyggingsalternativ B. Etter vårt syn vil tillegsoverføring til Evanger kraftverk kunne skade laksen i Vossovassdraget. Både i vår uttale, i motsegnesmøtet med NVE 25. mars 2015 og på oppsummeringsmøte 21. november 2017 peika vi på trongen for ein tilleggsundersøking for å greie ut Tverrelvi sitt bidrag i Vosso og for produksjonen av laks.

NVE vurderte i sin innstilling at foreliggende konsekvensutredninger er gjort i henhold til utredningsprogrammet og at kunnskapsgrunnlaget var tilstrekkelig til å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet. NVE såg difor ikkje trong for tilleggsutgreiing. Vi er ikkje einig i denne vurderinga. Etter vårt syn svarar ikkje konsekvensutgreiinga på kva bidrag Tverrelvi har for vassføringa i Vosso.

Konsekvensutgreiinga viser til at overføringa reduserer årsvassføringa i Vosso med 2 % og at det er store årstids- og døgnvariasjonar noko fisken er tilpassa. NVE var einig i dette og vurderte at utbygging ikkje vil ha negativ påverknad for laksen i vassdraget.

Nedstraums samløpet Tverrelvi og Vosso er det eit stort gyte- og oppvekstområde for laks. Det er i periodane med liten vassføring at bidraget frå Tverrelvi er størst i Vosso, i tillegg responderer Tverrelvi før Vosso på auke i vassføringa, dette bidrar til å sikre overleving i dei tørraste periodane. Det er ikkje nok å sjå på årsvassføringa, ein må sjå på dei kritiske periodane. Vår vurdering er at dette ikkje er gjort. Det vi har etterspurt heile vegen er ein utgreiing som ser på Tverrelvi sitt bidrag i Vosso.

Det vart på møtet 21. november 2017 peika på at det alt er gjort tilleggsutgreiing i dette prosjektet. Etter vår kjennskap er det gjennomført ein tilleggsutgreiing, som følgje av endra plan i april 2012. Denne tilleggsundersøkinga var ein del av grunnlagsdokumentasjonen i konsekvensutgreiinga.

Vi ber igjen om at det vert gjennomført ein tilleggsutgreiing for å avklare kva Tverrelvi betyr for produksjonen av laks i Vosso. Inntil den er på plass meiner vi kunnskapsgrunnlaget ikkje er godt nok for å fatte vedtak.»

IV. Departementets bemerkninger

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

BKK Produksjon AS søker om få utnytte Tverrelvi og Muggåselvi til kraftproduksjon i Evanger kraftverk. Tverrelvi og Muggåselvi drenerer til Vosso mellom Evangervatnet og Vangsvatnet. De to nedbørfeltene ligger øst for Teigdalselva. Vosso er vernet mot kraftutbygging oppstrøms Vangsvatnet, mens Harkavatnet beliggende øverst i Tverrelvi tidligere er overført til Evanger kraftverk. Evanger kraftverk er Norges tiende største kraftverk med en årlig produksjon på om lag 1,3 TWh. Kraftverket har utløp i Evangervatnet og inntaksmagasin i Askjelldalsvatnet øverst i Eksingedalsvassdraget.

De omsøkte overføringene er ett av to O/U-prosjekter til Evanger kraftverk det nå søkes konsesjon for. Det andre prosjektet er Beinhelleren pumpe med overføringer i Eksingedalsvassdraget, alternativt kun overføringer uten bygging av pumpe. I tillegg ble det samtidig omsøkt overføring av Horgaset mfl. i Teigdalsvassdraget, men etter at NVE avga negativ innstilling til dette prosjektet, har BKK trukket den søknaden. Det vil være nødvendig å se de to omsøkte prosjektene i sammenheng med tanke på mulige sumvirkninger og samlet belastning i et større influensområde.

Bakgrunnen for søknaden er å utnytte eksisterende Evanger kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg på en bedre måte. Tilsiget i restfeltene er planlagt utnyttet i to småkraftverk, Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker. Planene er utviklet i samarbeid med grunneiere og fallrettighets-havere i området. Søker opplyser at det er grunneierne som eier fallrettighetene i Tverrelvi og Muggåselvi. I den grad forhandlinger ikke fører frem, søkes det om ekspropriasjon av nødvendig areal og rettigheter, herunder fall.

BKK Produksjon AS er heleid datterselskap av BKK AS, og er i dag landets femte største kraftprodusent med en årlig produksjon på ca. 6,7 TWh.

2. NÆRMERE OM DET OMSØKTE TILTAKET

Det ble opprinnelig meldt 4 utbyggingsalternativer til utbyggingen og som var grunnlaget for utredningsprogrammet fastsatt av NVE. Av disse er to utbygginger, alternativene B og D, omsøkt.

Alternativ B, som er søkers prioriterte alternativ og det alternativet også NVE anbefaler, går ut på å overføre tilsiget i de øverste deler av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi ned til kote 805 inn på eksisterende driftstunnel til Evanger kraftverk. Tilsiget i restfeltene mellom kote 805 og kote 355 – 380 er planlagt utnyttet i to småkraftverk, Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker. Overføringen vil innebære bygging av ca. 8,4 km tunnel med 7 bekkeinntak. Bekkeinntakene skal bygges vegløst og med bruk av helikopter. Det må bygges ny vei på om lag 3 km inn til Mokedalen fra Fjelasstølen, hvor det også er planlagt etablering av massedeponi etter tunneltverrslag. Den kommunale veien fra E16 opp til Steine er i dårlig stand, så i tillegg må denne og deler av andre eksisterende veier, rustes opp. Som del av overføringsprosjektet skal det i dag overførte Harkavatnet tilbakeføres til Tverrelvi, og vannet i stedet tas inn i det nye bekkeinntaket nedstrøms vatnet. Tverrelvi kraftverk er ved dette alternativet omsøkt med en peltoneturbin med en installert effekt på 9,8 MW og Muggåselvi med tilsvarende turbin og installert effekt på 2,6 MW.

Alternativ D går ut på å sløyfe overføringene og i stedet utnytte hele tilsiget i de to planlagte småkraftverkene. Tverrelvi kraftverk vil få en installert effekt på 19,7 MW og Muggåselvi kraftverk 3,6 MW ved dette alternativet.

Tverrelvi kraftverk er planlagt med nedgravd rørgate fra inntaket og ned til kraftstasjonen. For Muggåselvi kraftverk blir det nedgravd rørgate, samt en sjaktløsning i det nederste bratte partiet. Begge kraftverkene vil bli bygget i dagen. Inntakene til kraftverkene vil bygges som mindre dammer i elvene beliggende nær eksisterende vei. Begge kraftverkene er planlagt som rene elvekraftverk uten noen reguleringsmulighet.

Nettilknytningen av Tverrelvi og Muggåselvi er tenkt bygget i medhold av Voss Energi AS' områdekonsesjon, med unntak av en om lag 120 m lang tilknytningsledning fra Muggåselvi kraftverk og en om lag 100 m lang tilknytningsledning fra Tverrelvi kraftverk. Ledningen vil bli en ny ca. 5,7 km lang 22 kV-ledning fra Tverrelvi kraftverk via Muggåselvi kraftverk til koblings- og transformatorstasjonen på Evanger, og innebærer i hovedsak oppgradering og ombygging av eksisterende distribusjonsnett.

3. NVES INNSTILLING

NVE mener Vossolaksen, villrein, landskap og friluftsliv har vært de viktigste temaene i en samlet vurdering av de opprinnelig tre, omsøkte prosjektene. NVE avga negativ innstilling for den omsøkte Horgasetoverføringen. NVE mente at dette prosjektet ville hatt størst negative virkninger for Vossolaksen. På bakgrunn av NVEs negative innstilling, trakk BKK denne søknaden. Når det gjelder prosjektet øverst i Eksingedalen, har NVE lagt vekt på at Eksingedalsvassdraget er preget av tilgroing, og at anadrom strekning fortsatt er avhengig av ulike tiltak for at laks og sjørret skal kunne reprodusere og overleve. NVE tilrår derfor at alternativ E, som omfatter bygging av Beinhelleren pumpe, avslås. NVE anbefaler imidlertid at BKK Produksjon AS får tillatelse til det omsøkte alternativ D med overføring av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn, til Evanger kraftverk.

NVE mener at en overføring av øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi ikke vil få nevneverdige konsekvenser for Vossolaksen. Overføringen vil ha negative konsekvenser for villrein, landskap, og friluftsliv, men NVE mener at viktige verdier ikke vil gå tapt eller bli berørt på en vesentlig negativ måte. NVE bemerker at verdien av regulerbar kraft er viktig, og anbefaler at det gis konsesjon til en utbygging etter det omsøkte hovedalternativet, alternativ B.

4. VURDERINGSGRUNNLAGET

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdrags- og energilovgivningen, må fordelene og ulempe ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdrags- og energilovgivningen. Det innebærer at miljøkonsekvensene ved utbygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker og eventuelle overføringer til Evanger kraftverk, samt nettilknytningen av kraftverkene må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til økt produksjon av fornybar energi og hensynet til kraftbalansen avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

Konsesjon til kraftledningen er avhengig av konsesjon til bygging av kraftverkene. Vedtak fattes samtidig for begge søknadene.

I tråd med naturmangfoldloven (nml.) § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget, bygger departementets vurdering og tilråding på følgende:

- NVEs innstilling av 30.10.2017.
- Søknaden av 22.3.2013 med tilhørende konsekvensutredning (KU).
- Egne fagrapporter om hydrologi, grunnvann, vanntemperatur, isforhold og lokalklima, støy, luftforurensning, erosjon og massetransport, landskap, terrestrisk biologisk mangfold, vannkvalitet, fisk og ferskvannsbiologi, kulturminner og –miljø, naturressurser, samfunn, friluftsliv og reiseliv.
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling og senere innkomne innspill
- Departementets befarung 21.11.2017 og innspill presentert i den forbindelse.

I tillegg har BKK fått utarbeidet «Tilleggsutredninger som følge av endringer i utbyggingsplanene», som i hovedsak er en konsekvensvurdering av å flytte Tverrelvi kraftstasjon oppstrøms anadrom strekning i Tverrelvi.

Fylkesmannen i Hordaland mener kunnskapsgrunnlaget i KU er for dårlig når det gjelder mulige konsekvenser for Vossolaksen ved en utbygging etter alternativ B, og mener det må gjøres mer grundige undersøkelser. Fylkesmannen mener også at vurderingen av samlet belastning er mangelfull, og mener det burde blitt laget en vurdering for alle omsøkte og sannsynlige nye prosjekter i

regionen. Fylkesmannen har fremmet innsigelse mot utbygging etter alternativ B primært på grunn av negativ belastning for nasjonalt laksevassdrag. I tillegg mener Fylkesmannen at konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert. Fylkesmannen mener, gitt visse vilkår for Tverrelvi, at utbyggingsalternativ D ikke kommer i konflikt med virkninger for nasjonalt laksevassdrag. *Fagråd for anadrom laksefisk i Vossavassdraget* mener også at KU mangler viktige vurderinger for fraføring av vann i Tverrelvi og konsekvenser for oppveksthabitat og gytegroper i Vosso der Tverrelvi kommer ut. NVE mener de foreliggende konsekvensutredningene er gjort i henhold til utredningsprogrammet og at kunnskapsgrunnlaget omkring Vossolaksen er tilstrekkelig for å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet. NVE har derfor ikke sett behov for å kreve ytterligere tilleggsutredninger om anadrom fisk.

Fylkesmannen har opprettholdt innsigelsen etter NVEs innstilling, og ønsker en tilleggsutredning som ser på Tverrelvis vannføringsbidrag i Vosso. Inntil en slik utredning er på plass mener Fylkesmannen at kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok for å fatte vedtak, jf. Fylkesmannens brev datert 22.1.18. Departementet bad i e-post 12.3.2018 Fylkesmannen om å forklare mer konkret hva de mener er for dårlig utredet. I e-posten heter det bl.a.:

«Fylkesmannen synes å legge til grunn at tillegsoverføringen vil kunne skade laksen, og at man ønsker flere utredninger for eventuelt å kunne bygge opp under det som antas å være. Ut fra det Fylkesmannen så langt har lagt frem i denne saken, og basert på at de utredninger som faktisk foreligger antar at betydningen for Vossolaksen vil være ubetydelig, kan OED vanskelig finne grunnlag for å kreve ytterligere utredninger for å vurdere mulig risiko for skade og om tiltaket vil komme i konflikt med beskyttelsesregimet for anadrom fisk.

OED synes det er vanskelig å forstå hva Fylkesmannen mener ikke er godt nok utredet. Dersom Fylkesmannen mer konkret kan forklare hva man ønsker å utrede, og hvorfor man finner det nødvendig å pålegge søker ytterligere utredninger nå for å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet, ber vi om å få dette opplyst. OED bemerker at Fylkesmannen uansett vil ha mulighet til å pålegge både tiltak og undersøkelser i medhold av standardvilkår (i driftsperioden) dersom disse er knyttet til skader av utbyggingen og kostnadene ved pålegget står i rimelig forhold til tiltakets skadevirkninger og til nytten av pålegget.»

I e-post av 20.7.18 svarte Fylkesmannen at de mener at fraføring av vann fra Tverrelva vil kunne redusere produksjonen i både Tverrelva og få negativ effekt i Vosso-området nedstrøms samløpet. Det bemerkes at KU viser vannføringen i Vosso ved innløpet til Evangervatnet som er om lag 5 km nedstrøms samløpet Tverrelva/Vosso, og ikke hvordan Tverrelva påvirker Vosso der effekten er størst. Det vises ellers til LFI rapport «*Redningsaksjonen for Vossolaksen*» hvor det fremgår at det er fra samløpet og ned det normalt fanges flest eldre ungfisk av laks, og at bidrag til smoltproduksjon fra Tverrelva derfor antas å være større enn 1,7 prosent.

Departementet viser til alle de tiltak som faktisk foregår for å redde Vossolaksen, og finner det ikke hensiktsmessig å pålegge en slik utredning som Fylkesmannen etterspør. Søker er også selv involvert i Vossolaksprosjektet og er opptatt av det ikke iverksettes prosjekter som kan ha negativ effekt på det arbeidet som pågår. Som følge av Fylkesmannens antakelse, bad departementet likevel utbygger om å undersøke betydningen av vannføringen fra Tverrelva noe nærmere. Departementet mottok rapport 4.9.18. BKK har spesifikt gått inn og sett på detaljer i de mest kritiske periodene, og gjort analyser med utgangspunkt i dette. Se nærmere om rapporten i punkt 5.5.5 Fisk og ferskvannsbibliologi nedenfor.

Departementet finner med dette at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves om landskapet, utbredelse av naturtyper, den økologiske tilstanden i området og arters bestandssituasjon. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

5. DEPARTEMENTETS VURDERING AV PROSJEKTETS VIRKNINGER

5.1 Samfunnsmessige virkninger

Alternativ B innebærer en overføring av de øverste deler av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, samt en utnyttelse av restvannføringen i to mindre kraftverk. Beregnet midlere årlig kraftproduksjon for alternativ B er på 117,2 GWh, hvorav 84,2 GWh er tilknyttet overføringen og ny regulerbar kraft i eksisterende Evanger kraftverk. Alternativ D innebærer ingen overføring til Evanger, men vil utnytte hele tilsiget i Tverrelvi og Muggåselvi i de to kraftverkene. Beregnet midlere årlig kraftproduksjon for en utbygging etter alternativ D er 56,1 GWh i Tverrelvi kraftverk og 10,1 GWh i Muggåselvi kraftverk. NVE har beregnet utbyggingsprisen (indeksregulert pr. 1.1 2017) til å være kr 4,47/kWh samlet for alternativ B – hvorav overføringsprosjektet har en utbyggingspris på 3,82 kr/kWh, og 4,48 kr/kWh samlet for alternativ D. Muggåselvi kraftverk har for begge alternativer en relativt høy utbyggingspris sammenlignet med de andre tiltakene i prosjektet.

Voss kommune ønsker utbygging etter alternativ B. Utbyggingen vil kunne medføre lokale leveranser og tjenester i anleggsperioden til en nær doblet verdi for alternativ B sammenlignet med alternativ D. En anleggsperiode vil kunne bidra til å opprettholde sysselsettingen noen år i Voss kommune, men anlegget vil ikke generere nye faste arbeidsplasser i driftsfasen. Voss kommune vil få direkte inntekter fra naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonskraft og –avgift, i tillegg til eventuelt økt utbytte fra kommunens eierandel i BKK. Forutsatt konsesjonskraft stipuleres de økte kommunale inntektene fra og med 7. driftsår å bli om lag 3 ganger så høye med alternativ B som med alternativ D.

Nåverdien er positiv for begge alternativer, men nåverdien for alternativ B er klart større enn nåverdien for alternativ D. Nåverdieregningen er gjort med bruk av NVEs basis for kraftprisbane og elsertifikatinntekter.

Nåverdien av prosjektet inngår i den videre vurderingen av prosjektets samlede fordeler og ulemper. Tiltaket vil også ha virkninger på natur, miljø og areal. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

5.2 Hydrologiske virkninger

Alternativ B

Overføringene vil få konsekvenser for vannføringsforholdene på elvestrekningene fra de 7 bekkeinntakene og ned til Vossos utløp i Evangervatnet. Det er foreslått slipp av minstevannføring fra 3 av inntakene – fra inntak I i Mustdalen, inntaket i Fangdalen og i Raudbergsdalen. Det forventes også sporadiske overløp fra alle bekkeinntakene.

Som følge av overføringen blir tilsiget som kan nyttes i kraftverkene, redusert sammenlignet med naturlig tilstand. Ved inntaket til Tverrelvi kraftverk ved Edal vil middelvannføringen bli redusert til 55 prosent. Ved inntaket til Muggåselvi kraftverk vil middelvannføringen bli redusert til underkant av 60 prosent. Tilsiget fra Vosso på strekningen mellom utløpet av Tverrelvi og inn i Evangervatnet vil bli noe redusert, men det fraførte volumet fra elvene vil kun utgjøre 2,3 prosent av det totale tilsiget ved innløpet til Evangervatnet. De to kraftverkene vil til enhver tid kjøre på aktuelt tilsig siden det ikke er noen magasiner oppstrøms inntakene. Overføringen vil bidra til raskere oppfylling av Askjelldalsvatnet, og overskudd av vann kan nyttes i vintersesongen og i perioder med lavt tilsig.

Redusert vannføring nedstrøms bekkeinntakene vil medføre at vanntemperaturen der vil bli noe høyere om sommeren og lavere om vinteren. Øvre deler av Tverrelvi er normalt islagt i perioden november – april. I Tverrelvi kan det bli isgang, mens i Muggåselvi vurderes faren for isgang som liten. Vosso er sjelden islagt. En utbygging av alternativ B kan få liten positiv konsekvens på grunn av redusert fare for isgang og skade på infrastruktur langs Tverrelvi.

Flere høringsuttalelser peker på mulige negative effekter og konsekvenser på reproduksjonsforholdene til Vossolaksen ved å fraføre vann fra vassdraget. Enkelte høringsinstanser er også skeptiske til fraføring av vann på grunn av innvirkning på opplevelsen av landskap og friluftsliv. Dagens padleaktiviteter i Tverrelvi vil bli svært redusert og begrenset. Se nærmere om vurderingen av disse temaene nedenfor.

Alternativ D

Dette alternativet innebærer ingen overføring, men kun utnyttelse av dagens naturlige tilsig i Tverrelvi og Muggåselvi før samløpet med Vosso. Berørte elvestrenger blir kun mellom kraftverksinntakene og utløp av kraftverkene. Anadrom strekning i begge elvene vil få tilnærmet uendret vannføringsregime sammenlignet med dagens situasjon.

For nærmere om referansepunkt og vannføring vises til NVEs innstilling (s. 25 og 26).

5.3 Virkninger for landskap og større naturområder med urørt preg

Området kan karakteriseres som representativt i landskapsammenheng. Terrenget er vekslende med markerte dalfører og botner skåret inn i et høyfjellsplatå, men den alpine karakteren er lite utviklet og det er myke overganger mellom formelementene i terrenget. Tverrelva har skåret seg ned i et gjel de siste 200 meterne ned mot hoveddalføret, men landskapet er ellers lite dramatisk. De høyereliggende partiene av området preges av bart fjell. De største landskapskvalitetene er knyttet til stølsmiljøene. Lokalt danner elvene viktige landskapselement, særlig i øvre og midtre deler. Lenger ned renner elvene dypt gjennom trange gjel, omgitt av tett skog som stenger for mye av innsynet.

Alle bekkeinntakene ligger ovenfor skoggrensa, og flere vil ligge i åpent landskap. De mest konflikthfulle vil være inntakene i Kvitladalen og inne ved Raudbergstjøni. Nedenfor bekkeinntakene vil det bli sterkt redusert vannføring som vil virke negativt på landskapsinntrykket. Anleggsveien inn i Mokedalen og det planlagte massedeponiet der vil bli permanente inngrep i et relativt bart område. Alternativ B er gitt "middels negativ" konsekvens, mens alternativ D er vurdert å gi "liten negativ" konsekvens for landskapet. Fylkesmannen mener konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert i søknaden, og påpeker at det påvirkede fjellområdet har høy landskapsverdi på grunn av stølsmiljøet, de storskala glasielle formene og selve vassdragsnaturen som gjør sterkt inntrykk. Både FNF Hordaland, Naturvernforbundet i Hordaland og Voss naturvernlag mener at tiltaket vil forringe landskapet, og flere trekker spesielt frem det planlagte steindeponiet i Mokedalen. Ingen av høringsinstansene har merknader til visuelle virkninger ved bygging av kraftstasjonene med inntak og rørgater.

NVE anser ny anleggsvei og deponi i Mokedalen som de mest forstyrrende nye elementer som følge av en utbygging. Når det gjelder selve bekkeinntakene, mener ikke NVE at disse vil ruve i landskapet. Redusert vannføring vil prege landskapet, men minstevannføring fra noen av bekkeinntakene vil til en viss grad avbøte de negative virkningene.

Departementet bemerker at mange høringsinstanser er opptatt av temaet landskapsvirkninger. Departementet vil legge vekt på temaet i den samlede vurdering av tiltakets konsekvenser, men finner i likhet med NVE at landskapsvirkninger ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Fylkesmannen mener inngrepet ved en utbygging etter alternativ B vil føre til en oppsplitting og reduksjon av større sammenhengende urørte naturområder, og at fremtidige opplevelseskvaliteter knyttet til urørt fjellområde, tradisjonelt stølslandskap og fjellbekker vil bli redusert. Tiltakene vil lokalt kunne berøre opplevelsen av urørthet, men siden tiltaksområdet ligger nær eksisterende kraftutbygging, vil de etter departementets mening ikke medføre noen ytterligere oppsplitting av slike områder. Departementet finner derfor ikke at konsekvensen for store sammenhengende naturområder med urørt preg har større betydning for konsesjonsspørsmålet.

5.4 Virkninger for friluftsliv og reiseliv

Med unntak av elvepadling som i noen grad utøves i Tverrelvi, er friluftslivsaktiviteten i stor grad knyttet til bruken av stolene i området. I regionalt og nasjonalt perspektiv har området en relativt liten verdi. Influensområdet har imidlertid gode opplevelseskvaliteter, og for lokalt friluftsliv er området vurdert å ha middels verdi. Det er ingen turist- eller sportsanlegg i området, og det er heller ikke kjent at reiselivsbedrifter bruker området i deres virksomhet. Området er derfor vurdert å ha liten verdi for reiseliv og turisme.

Muligheten for utøvelse av friluftsliv i form av fjellturer vil bli tilnærmet som før etter en utbygging som omsøkt. De nye inngrepene i terrenget vil redusere noe av opplevelsesverdien når det gjelder "urørthet", men tilgjengeligheten til området og muligheten for det enkle friluftslivet med tur, bær- og

sopplukking, jakt og fiske vil være omtrent som tidligere. Opprusting av veien vil kunne øke tilgjengeligheten for allmennheten. De største inngrepene vil skje i Mokedalen, og det kan ikke utelukkkes at jaktmulighetene på rein her vil bli noe redusert på sikt. Tverrelvi ovenfor Steine vil, med unntak av flomperioder, ikke lenger være egnet til elvepadling. Alternativ D uten overføring vil ikke berøre padleinteressene. Departementet finner imidlertid ikke at de negative konsekvensene for padleinteressene er avgjørende for konsesjonsspørsmålet når de to alternativene sammenlignes.

5.5 *Naturmiljø og biologisk mangfold på land*

5.5.1 *Naturtyper*

I de øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi er det registrert tre viktige naturtyper: En slåttemark på Steine (B-verdi), en bekkekløft og bergvegg i Mokedalen (B-verdi) og en bekkekløft og bergvegg ved Øyni (C-verdi). Bekkekløftlokalitetene vil bli negativt påvirket av redusert vannføring. Anleggsveien som skal bygges opp til tverrslaget i Mokedalen vil også kunne berøre bekkekløften her. Slåttemarka ved Steine (B-verdi) vil bli direkte berørt av veiarbeidene gjennom kulturlandskapet. Slåtteeeng er en sterkt truet naturtype (EN).

Mellom inntaket til Tverrelvi kraftverk og samløpet med Vosso er det registrert to naturtyper: En gammel løvskog (A-verdi) og en bekkekløft og bergvegg nederst i elven (B-verdi). Løvskogen vil trolig ikke berøres ved annet enn at redusert vannføring kan være negativt for arter der naturtypen grenser til vannstrengen. Redusert vannføring vil påvirke bekkekløften negativt, men minstevannføring og restvannføring vil fortsatt bidra til en viss fuktighet. Anleggsarbeider med kraftstasjonen og rørgata kan berøre bekkekløften slik at den får noe redusert verdi. I driftsfasen vil ikke rødlisteforekomstene bli direkte påvirket.

Mellom inntaket til Muggåselvi kraftverk og samløpet med Vosso er det registrert fem naturtyper (alle med C-verdi). Bekkekløftlokalitetene ved Muggås og Skorve blir negativt påvirket av redusert vannføring, men også her vil pålagt minstevannføring og noe restvann sørge for en viss fuktighet langs elva. Rik edelløvskog ved Skorve vil bli fysisk berørt ved at nedgravd rørgate, anleggsvei og tunnelpåslag blir lagt til den vestre del av lokaliteten. Naturtypen har imidlertid lav verdi, og er allerede påvirket av eksisterende høyspentledning.

Departementet bemerker at de planlagte utbyggingene vil komme i konflikt med bekkekløft/bergvegg og slåttemark med B-verdi. Det er imidlertid ingen store verdier som vil gå tapt ved utbyggingen, og ingen naturtyper med A-verdi i området vil bli berørt. Virkninger for naturtyper har etter departementets mening ikke vesentlig betydning for konsesjonsspørsmålet.

5.5.2 *Rødlistede arter – vegetasjon*

Fraføring av vann vil få noe negativ innvirkning på vegetasjon. Det samme gjelder til en viss grad enkelte terrenginngrep, men noen av disse vil kunne bedres over tid. I Tverrelvi er det registrert mange vanlige og noen typer rik vegetasjon. Av rødlistearter finnes *ask* (V=sårbar), *alm* (VU), *kort trollskjegg* (NT=nær truet), *gubbeskjegg* (NT) og *skorpefylltav* (NT). Fuktighetskrevede kryptogamer (sporplanter) vil reduseres ved fraføring av vann og veibygging/opprusting av vei og nedgravd rørgate vil beslaglegge mye skogsareal. Konsekvensene for floraen langs Tverrelvi vurderes likevel å bli liten.

På utbyggingsstrekningen i Muggåselvi er det registrert vanlige vegetasjonstyper og vanlige arter. Rødlistearten *skorpefylltav* er registrert. Også her vil fuktighetskrevede kryptogamer reduseres og erstattes av mer tørketålende. Skogsareal vil bli beslaglagt ved inntaksarrangement og nedgravd rørgate, men arealene vil etterhvert revegeteres og ny skog vokse opp. Konsekvensen for floraen langs Muggåselvi er vurdert som liten negativ.

5.5.3 *Fugl og pattedyr*

Av rødlistede fuglearter er det registrert *fiskemåke* (NT), *vipe* (EN), *hønschauk* (NT), *jaktfalk* (NT) og *stær* (NT) i de øvre deler av vassdragene. Det er primært fossekallen som vil kunne påvirkes negativt ved fraføring av vann, men minstevannføring og gjenåpning av elvestrekningen nedstrøms Harkavatnet vil bedre noe på forholdene. På berørte elvestrekninger i Tverrelvi og Muggåselvi består fuglefaunen av vanlige og utbredte arter, og det er stort sett registrert de samme rødlistede arter som

i øvre deler av vassdragene. Primært vil det også her være *fossefall* og i tillegg *vintererle* (begge LC/*livskraftige*) som vil kunne påvirkes negativt ved fraføring av vann. Slipp av minstevannføring og restvannføring vil fortsatt gi hekkemuligheter for disse artene, spesielt i de nedre partier av elveløpene. Fylkeskommunen har bedt om at det settes opp rugekasser for fossefall der hekkeplasser går tapt. Departementet mener at eventuelle negative konsekvenser for vanntilknyttede fugler i stor grad vil kunne avbøtes med tiltak, og anser ikke temaet som viktig for konsesjonsvurderingen.

I de øvre deler av vassdragene finner man vanlige arter av pattedyr som har vid utbredelse i regionen. *Jerv* (EN/*sterkt truet*) og *gaupe* (EN) er registrert. For hjortedyr vil redusert vannføring gjøre det lettere å krysse elveløpene, men ellers vil ikke utbyggingen ha noen påvirkning. Selve anleggsaktiviteten vil være negativ for enkelte arter, spesielt i yngletiden. Etter anleggsperioden er avsluttet vil de fleste inngrepsområdene – etter revevegetering og etter hvert som skog vokser opp – igjen kunne utnyttes av pattedyrene. I Tverrelvi og Muggåselvi er pattedyrfaunaen også vanlig for regionen, og konsekvensene blir det samme som i de øvre deler av vassdragene. Departementet bemerker at støy og aktivitet vil kunne påvirke enkelte dyrearter i anleggsfasen, men at konsekvensene for pattedyr vil bli liten i driftsfasen. Departementet anser temaet for å ha liten betydning for konsesjonsspørsmålet.

5.5.4 Villrein

Fjellområdene omkring øvre deler av vassdragene inngår i sommer-/vinterbeiter og trekkveier for villrein, i hovedsak tilhørende Volaflokken i Fjellheimen villreinområde. Tiltaksområdet for tilbakeføring av Harkavatnet til Tverrelvi ligger i nærheten av viktige kalvingsområder. Anleggsarbeid vil imidlertid foregå etter snøsmelting på sensommer/tidlig høst, og konsekvensene for villrein vil da være små. Det er ikke planlagt noen terrenginngrep vinterstid innenfor høytliggende fjellområder med vinterbeite. Beitedyr i Mokedalen vil sommerstid og tidlig høst kunne bli forstyrret av anleggsarbeidet som vil foregå der. Beitekvaliteten lokalt i Mokedalen vil bli tapt/reduert, men etter avsluttet anleggsvirksomhet vil reinen trolig gjenoppta beite- og trekkbruken av området. Aktivitet og inngrep knyttet til de øvrige bekkeinntakene vil kunne virke forstyrrende på villrein, spesielt på grunn av helikoptertransport. Det finnes imidlertid tilsvarende sommerbeiter i nærliggende fjellområder. Det er en viss usikkerhet når det gjelder bruken av trekkveier utenom Mokedalen.

I utredningen er konsekvensene for villrein vurdert som stor negativ pga. forstyrrelsene i anleggsfasen. Villreinnemnda mener tiltaket vil legge stort press på villreinen i Volaområdet under anleggsfasen, og at det vil bidra til en fremtidig forstyrrelse i et område som i dag oppleves som rolig for reinen. Departementet finner at negative sumvirkninger for villreinstammen i fjellområdet har betydning for konsesjonsspørsmålet. Det vises til departementets vurdering av samlet belastning nedenfor.

5.5.5 Fisk og ferskvannsbiologi

Det finnes ørret *ovenfor anadrom strekning* både i Tverrelvi og Muggåselvi. Tverrelvi har bekkørret i Laudalen og forbi Steine. Muggåselvi er primært for bratt for å ha noen god fiskebestand, men i Skorsetvatnet er ørretbestanden bedre. Ål (CR/kritisk truet) finnes i Evangervatnet og Vangsvatnet og kan benytte seg av de anadrome strekningene i elvene. Det ble ikke funnet ål ved undersøkelsene i 2011. Verdien for fisk og annen ferskvannsbiologi er vurdert å være liten.

Begge elvene har anadrome strekninger før samløpet med Vosso. Muggåselvi er for liten for laks og kun et lite område nederst i elva er egnet for gyting av sjøørret. I de nederste 450 m av Tverrelvi er det imidlertid rekruttering av laks og sjøørret. Elva har likevel et maksimalt potensiale som kun utgjør 1,7 prosent av den samlede produksjonen i Vossovassdraget. Strekingen mellom Tverrelvi og Evangervatnet har gode områder for gyting og oppvekst av ungfisk av både laks og sjøørret. Ifølge KU vil foreslått minstevannføring samt bidrag fra restfeltet, føre til at restvannføringen normalt vil være tilstrekkelig til å sikre både oppvandring av gytefisk, gyting, eggoverlevelse og oppvekst av lakseunger og smolt hele året i Tverrelvi. Ved slipp av minstevannføring hele året tilsvarende 5-persentilen fra de øverste bekkeinntakene, vil det ved de aller laveste vannføringene, da særlig vinterstid, bli tilnærmet naturlig vannføring på anadrom strekning i Tverrelvi. Ifølge KU vil både alternativ B og D ha ubetydelig konsekvens på anadrom strekning i elva.

Tilsiget fra Vosso på strekningen mellom utløpet av Tverrelvi og inn i Evangervatnet vil bli noe redusert, men det fraførte volumet fra elvene vil kun utgjøre 2,3 prosent av det totale tilsiget ved innløpet til Evangervatnet. En så liten reduksjon i vannføringen i Vosso på denne strekningen vil ifølge KU ikke ha noen konsekvens for fisk og ferskvannsbiologi gitt de store variasjoner i vannføring som finnes naturlig i vassdraget, og som både fisk og ferskvannsbiologien der er tilpasset. Ettersom Tverrelvi kun har potensial for om lag 1–2 prosent av lakserekutteringen i Vossovassdraget, er konsekvensene for Vossolaksen vurdert som "ubetydelig" i søknaden.

Fylkesmannen i Hordaland er uenig i denne vurderingen. Fylkesmannen mener virkningen av overføringen kan bli så negativ at utbyggingen er i strid med regler for nasjonale laksevasdrag og har derfor fremmet innsigelse til det omsøkte prosjektet. Fylkesmannen mener sjørreten kan utkonkurrere laksen og at redusert vannføring, spesielt i tørre perioder vinterstid, vil kunne virke negativt på viktige gyteområder ved samløpet Tverrelvi – Vosso. Fylkesmannen påpeker at det er i periodene med liten vannføring at bidraget fra Tverrelvi er størst i Vosso. Tverrelvi responderer også tidligere enn Vosso på økt vannføring og dette bidrar til å sikre overlevelse i de tørreste periodene. *Fagrådet for anadrom laksefisk i Vossavassdraget* viser til pågående redningsaksjon for Vossolaksen og er derfor sterkt imot en fraføring av vann i Tverrelvi. Det vises til at nedre deler av Tverrelvi blir brukt til rognplanting i regi av redningsaksjon for Vossolaksen. *FNF Hordaland* viser til at begge elvene er flomelver, og mener derfor de er viktige bidragsyttere til vannføringsdynamikken i hovedvassdraget. De viser til at overlevelsen hos smolten er direkte knyttet til vannføring under smoltutvandringen, og er redd fraføring av vann vil få innvirkning på vårflommens størrelse og varighet. FNF mener også at kortere vårflom vil kunne gi negative konsekvenser for oppvandring av laks fra Evangervatnet.

I St.prp. nr. 32 (2006–2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevasdrag og laksefjorder heter det at "*vassdragsinngrep kan gjennomføres når det ikke fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold som er av nevneverdig negativ betydning for laksen.*" (understreket her)

Ifølge KU vil minstevannføring og restvannføring i de fleste tilfeller ivareta fiskens behov i alle stadier av livssyklus i Tverrelvi. NVE mener at dette gyteområdet er utsatt for marginale forhold i forbindelse med ekstra tørre og kalde perioder hvor vannføringen er liten. NVE mener derfor det vil være de naturlige lavvannssituasjoner i systemet som vil ha den avgjørende effekten på gyteområdet. Marginale forhold i enkelte år som kan gi dårlige årganger for laksen, finnes i mange naturlige systemer, dvs. vassdrag uten reguleringer og overføringer. NVE mener at det ikke finnes belegg for å si at forholdene for Vossolaksen vil bli vesentlig dårligere ved en eventuell overføring av de øvre deler av elvene. NVE mener at situasjoner hvor redusert vannføring i Tverrelvi og Muggåselvi bidrar til ytterligere dårligere forhold i en allerede marginal situasjon, dreier seg om ekstremtilfeller.

I brev til departementet datert 22.1.18, referert ovenfor, viser Fylkesmannen til at det ikke er nok å se på årsvannføringen, men at det er i de kritiske periodene med liten vannføring at bidraget fra Tverrelvi er størst i Vosso og at Tverrelvi således bidrar til å sikre overleving i de tørreste periodene. Fylkesmannens vurdering er at dette ikke er hensyntatt i verken KU eller i NVEs innstilling. Departementet vil imidlertid bemerke at KU ikke kun har vurdert konsekvenser ved middelvannføring. KU-rapportene belyser også konsekvensene av overføringen for Tverrelva ved lave vannføringer. Se bl.a. KU rapport om hydrologi (for eksempel figur 11 på side 26). <http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201004327/697843>

Departementet mener likevel at det som er mest relevant i denne sammenheng er at vassdraget naturlig har store år til år, årstids- og døgnvariasjoner i vannføringen og at det fysiske miljøet i vassdraget er tilpasset dette. BKK er enig i at årsgjennomsnittet ikke gjenspeiler kritiske perioder med lav vannføring, og at vintersituasjoner med liten vannføring er de mest kritiske periodene for laks og sjørret. For å tydeliggjøre det som fremkommer i KU, har BKK spesifikt gått inn og sett på detaljer i de mest kritiske periodene, og gjort analyser med utgangspunkt i dette, jf. rapport datert 4.9.18. Den minste gjennomsnittlige vannføringen observert for hver måned i perioden 1988–2017 viser de laveste vannføringene i vintermånedene januar, februar og mars. Den desidert laveste gjennomsnittlige månedsvannføring på 1,7 m³/s er observert i februar (1996), men februar-vannføringene har variert fra år til år og gjennomsnittlig vannføring i februar måned er 32,1 m³/s. Tre spesielt våte år trekker opp gjennomsnittet. Perioder med svært lav vintervannføring inntreffer av og til og med varierende varighet. BKK vurderer at overføringen fra områdene øverst i Tverrelvi ikke vil påvirke vannføringen

i Vosso nevneverdig i slike perioder. Det finnes ingen målestasjon øverst i Tverrelvi, men BKK har sammenlignet data fra en meteorologisk stasjon ved Oksebotn kraftverk i Teigdalen, som også er beliggende på om lag 800 moh. Det vurderes at lufttemperatur registrert ved denne stasjonen kan være veiledende for temperaturen i fjellområdene øverst i Tverrelvi. Undersøkelsene viser at lav vannføring i Vosso sammenfaller med lav lufttemperatur i tilsvarende høyde som bekkeinntakene. Eventuell nedbør som kommer i disse periodene kommer som snø, og vil således ikke kunne bidra til tilsiget til Vosso før snøsmeltingen starter. I de mest kritiske vinterperiodene vil det derfor ikke bli forskjell i vannføring før og etter en overføring av de øvre feltene til Evanger kraftverk.

Det er i søknaden foreslått å slippe minstevannføring fra tre av de seks planlagte bekkeinntakene, også på vinteren. Det gjelder bekkeinntakene Fangdalen, Raudberget og Mustdalen vest. Disse utgjør om lag 75 prosent av det totale området som planlegges overført. I perioder med særlig lav vannføring, vil de foreslåtte minstevannføringene fra bekkeinntakene være tilnærmet eller lik naturlig vannføring, og hele tilsiget vil da slippes forbi.

Fylkesmannen bemerker at hydrologiutredningen ikke viser hvordan overføring av øvre deler av Tverrelvi påvirker Vosso der hvor effekten er størst. Vurderingen av vannføring i Vosso ved samløpet med Tverrelvi er basert på tilsigskalerte vannføringsdata fra målestasjonen Bulken, som ligger om lag 5–6 km oppstrøms samløpet med Tverrelvi. Ved samløpet med Tverrelvi øker tilsiget med om lag 8 prosent i forhold til tilsiget til Bulken målestasjon og feltparameterne for de to nedbørfeltene er tilnærmet like (delvis samme felt). Det er kun en økning på 0,1 prosent på denne strekningen, og dette kan ikke utgjøre nevneverdig forskjell.

Ved gjennomføring av den planlagte overføringen vil det naturlige nedbørfeltet til Vosso reduseres, men det overførte området utgjør lite sammenlignet med det totale nedbørfeltet til Vosso. Laks og ørret bruker Tverrelvi som oppveksthabitat heller enn gyteområde. Det er beregnet at overføringene kan påvirke smoltproduksjonen med inntil 1,7 prosent av den totale smoltproduksjonen av Vossolaks, men undersøkelser viser at kun 1–5 prosent av utvandret smolt returnerer til vassdraget som gytefisk.

Departementet ser ikke bort fra at det vil kunne oppstå situasjoner hvor fraføring av vann i Tverrelvi i noen grad kan forsterke allerede marginale forhold, men en overføring vil under normale forhold ikke ha noen nevneverdig negativ innvirkning på laksen. Departementet finner at eventuelle virkninger på anadrome strekninger er så små at de må anses akseptable og at virkningene heller ikke vil være i strid med beskyttelsesregimet for laks i nasjonale laksevassdrag. Se mer om sumvirkninger for anadrom fisk i departementets vurdering av samlet belastning på økosystemet i punkt 7 nedenfor.

Departementet viser til standardvilkåret for naturforvaltning som fastsettes dersom det gis konsesjon. I medhold av dette kan konsesjonæren pålegges å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen.

5.6 Kulturminner og kulturmiljø

To kulturmiljøer er knyttet til gårdene Elge/Muggås og Edal/Steine/Kolle, vurdert med henholdsvis middels og stor verdi. Fem andre kulturmiljøer som er skilt ut i planområdet, er knyttet til stølsmiljøene i øvre del av planområdet. Disse kulturmiljøene inneholder store kulturhistoriske verdier da de er lite påvirket av moderne inngrep. Gården Steine og stølslandskapet nord og nordøst for Steine er i kulturminnedelplanen registrert som interessant kulturlandskap og kulturlandskapsområde. Fra gårdene på Edal og Steine innover mot stølene er det fint kulturlandskap med beitemark og slåttemark. På Steinestølen og Kvitla er det flere kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder, i tillegg til stående bygningsmasse. Den gamle postvegen mellom Bergen og Oslo går gjennom dette kulturmiljøet. Kvitla er vurdert å ha særlig stor kulturhistorisk verdi. I forbindelse med de omsøkte utbyggingsplanene og overføringene ble det i 2002 utført en arkeologisk registrering etter kulturminneloven § 9 i området Kvitla-, Rekve og Steinestølen. Deponiområde, anleggsvei og tverrslag var da planlagt i Kvitladalen. Etter registreringen og funn av mange fornminner i Kvitladalen, ble de planlagte tiltakene justert bort fra dette dalføret, og i stedet lagt til Mokedalen.

Under befaringen knyttet til konsekvensutredningen ble det i oktober 2010 sett etter synlige kulturminner knyttet til de ulike tiltaksområdene. I Mokedalen ble det registrert 5 hittil ikke kjente kulturminner; en heller, en tuft og tre kullgroper/kokegroper. Tuften og kullgropene/kokegropene

er trolig forhistoriske og dermed automatisk fredet. Mokedalen er omtalt som et stølsmiljø som er særlig verneverdig i kommunedelplan for Voss kommune. Området har vært brukt gjennom flere tidsperioder, og denne bruken har vært med på å sette sitt preg på stølsområdet. Kulturmiljøet ligger skjernet for store moderne inngrep og landskapet er relativt urørt. Kulturmiljøet er vurdert til å ha stor opplevelsesverdi, stor bruksverdi og stor kunnskapsverdi. Omfanget av registrerte kulturminner her er imidlertid betydelig mindre enn innenfor Kvitla.

Selve inntakene med anleggsvei opp til tverrslagsport, samt massedeponi vest for Skansen og riggområde ved tverrslagsporten vil ikke bli særlig fremtredende i kulturmiljøet, men redusert vannføring oppe i svabergene vil ha negativ visuell innvirkning på kulturmiljøet i form av redusert opplevelsesverdi. Nærmere stølen ligger elven i et dypt gjel, og en redusert vannføring vil her få liten innvirkning på kulturmiljøet. Anleggsveien vil komme i konflikt med den gamle drifteveien til stølen. Det vil likevel ikke bli direkte inngrep i kjente kulturminner, og det at både massedeponi og anleggsvei er trukket bort fra selve stølsvollen, reduserer omfanget noe. Samlet blir tiltaket vurdert til å ha "middels negativ" konsekvens ved alternativ B. Alternativ D vil få "ubetydelig til liten" konsekvens for kulturminner og kulturmiljø. BKK viser til at alle tiltakene er trukket unna spesifikke funn i prosjektområdet, og at alle funn vil bli godt merket i anleggstiden. Departementet finner at negative virkninger i stor grad vil kunne avbøtes gjennom god detaljplanlegging og gjennomføring av avbøtende tiltak. Under slik forutsetning har etter departementets mening ikke temaet kulturminner og kulturmiljø avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

5.7 Virkninger på naturressurser

Både langs Tverrelvi og Muggåselvi er det gårdsbruk i drift med storfe og sau. Utbyggingen vil primært påvirke utmarksareal, men arealbeslaget ved begge alternativer er så lite at utbyggingen ikke regnes for å ha vesentlige negative konsekvenser for ressursgrunnlaget. Beitedyr kan bli forstyrret av anleggsvirksomhet og overføring av elvene kan få noe redusert effekt som naturlig selvgjerde.

Når Tverrelvi har vært flomstor, har den ofte gått inn over jordbruksarealene på Edal og Steine og ført til skade. En overføring som omsøkt, vil ha en flomdempende effekt på Tverrelvi og som vil kunne føre til mindre skader. I tillegg til opprusting av den kommunale veien opp til Steine, vurderes utbyggingsalternativ B å ha positive konsekvenser for landbruket langs elvene. Det er ikke fremkommet noen vesentlige negative effekter av en utbygging når det gjelder virkning for jord- og skogressurser.

De relativt få negative virkninger tiltaket vil kunne medføre regnes som privatrettslige forhold, men innspill fra landbruksinteressene skal vurderes og ivaretas best mulig når detaljplanene for utbyggingen utformes. BKK har inngått avtale med grunneierne som lover at vannforsyningen til alle bosteder, fritidsbosteder og driftsbygninger i området skal beholde minst samme nivå, både kvantitativt og kvalitativt etter en eventuell utbygging. Departementet forutsetter at dette ivaretas på tilfredsstillende måte.

5.8 Vannkvalitet og forurensning

Vannkvaliteten i Tverrelvi, Muggåselvi og i Vosso er næringsfattig og med lavt innhold av tarmbakterier, som tilsier en meget god/god tilstand i vassdragene. Året 2014 var første året uten kalking i noen av innsjøene som drenerer til hovedelva. I anleggsfasen kan virksomheten i Mokedalen medføre noe forurensning av steinstøv og sprengstoffrester som kan bli ført nedover til, og i Tverrelvi. Det må derfor etableres et oppsamlingsbasseng nedstrøms massedeponiet. I driftsfasen vil en fraføring av de øvre deler av nedbørfeltet redusere resipientkapasiteten noe både i Tverrelvi og i Muggåselvi, men for Vosso forventes det ubetydelige endringer i vannkvaliteten som følge av overføringen. Konkrete tiltak for å hindre eller redusere forurensning i anleggsperioden skal inngå i detaljplan for utbyggingsprosjektet. Det må søkes Fylkesmannen om utslippstillatelse etter forurensningsloven for denne perioden.

6. VANNFORSKRIFTEN

Vossovassdraget inngår i Voss–Osterfjorden vannområde og Regional Plan for vassregion Hordaland 2016–2021, med tilhørende tiltaksplan. Ifølge Vann-Nett er verken Tverrelvi, Muggåselvi eller Skorsetvatnet registrert som egne vannforekomster, og er dermed ikke gitt økologisk tilstand eller fått egne miljømål i vannforvaltningsplanen. Vosso og Bolstadelva har fått antatt dårlig økologisk tilstand fordi Vossolaksen er negativt påvirket av rømt oppdrettsfisk og lakselus. Det samme gjelder Evangervatnet. I forvaltningsplanen er miljømålet GØT (god økologisk tilstand) satt opp i 2027.

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som må vurderes ved nye inngrep i vassdraget. Departementet har vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. De foreslåtte konsesjonsvilkårene vil etter departementets vurdering være egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Ved å pålegge minstevannføring fra enkelte av bekkeinntakene opprettholdes i stor grad de biologiske funksjonene i elvene.

Departementet mener i likhet med NVE samfunnsnytt til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet finner at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar produksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Departementet viser til at denne vurderingen omfatter både teknisk gjennomførbarhet og kostnader. Departementet viser til den foretatte gjennomgang og vurdering av de negative konsekvenser for natur, miljø og landskap i foredraget her. Samfunnsnytt av tiltaket må anses som betydelig. Departementet finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

7. DEPARTEMENTETS VURDERING AV SAMLET BELASTNING

Departementet har foretatt en vurdering av den samlede belastning på økosystemet i tråd med naturmangfoldloven § 10 både knyttet til omsøkte tiltak og for andre eksisterende og mulige fremtidige tiltak. For det omsøkte tiltak vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget her.

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og fremtidige inngrep som kan påvirke økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10. I dette området og i denne saken er vurderingen av samlet belastning mest relevant for temaet villrein og anadrom fisk.

Villrein

Fjellheimen villreinområde omfatter fjellområdet mellom Vossodalføret i sør og Sognefjorden i nord. Bæreevnen for villreinstammen i Fjellheimen er vurdert å være forholdsvis lav. Både begrensede vinterbeiteressurser og klimatiske forhold setter grensen for størrelsen på stammen i området. Infrastruktur og menneskelig aktivitet har også medført oppsplitting og begrensninger i villreinens arealbruk. Vinterbestandsmålet har de senere år vært på om lag 500 dyr fordelt på Vikafjellflokken, Kringsdalsflokken og Volaflokken. Vikafjellflokken i nord er klart størst, og har vesentlig større områder å fordele seg på enn flokkene i de sørlige deler.

Alle de 7 omsøkte bekkeinntakene ligger innenfor villreinområdet lengst i sør. De 4 østligste inntakene ligger tett opp mot trekkruter. De samme inntakene berører et avmerket kalvingsområde i Laudalen og Raudebergdalen, men bruken av området beskrives som usikkert. Et viktig kalvingsområde for Volaflokken ligger nord for bekkeinntakene i Mokedalen og Mustdalen. Kalvingsområdet blir ikke fysisk berørt av nye inngrep, men helikopterbasert anleggsarbeid vil medføre forstyrrelser i området. Det samme gjelder anleggsarbeidet ved eventuell tilbakeføring av Harkavatnet. Den nye anleggsveien inn i Mokedalen går inn i beiteområde og kan åpne for økt ferdsel i et ellers rolig område for reinen.

Basert på høringsuttalelser, mener NVE at fysiske installasjoner som bekkeinntak trolig ikke vil ha nevneverdig negativ betydning for reinen i driftsfasen. Massedeponier vil redusere noen beiteområder, men dette dreier seg primært om sommerbeiter som i dag ikke er begrensende for reinen. Ny vei inn i Mokedalen vil kunne skape mer uro ved at det åpnes for mer ferdsel inn i villreinområdet, men anleggsveien kan holdes stengt med bom for å begrense den menneskelige aktiviteten i området. Anleggsarbeid og helikoptertrafikk vil kunne skape store forstyrrelser og påvirke reinens bruk av områdene og NVE mener det primært er forstyrrelser og uro for reinen som samlet sett, vil være mest negativt. Det vil være nødvendig å begrense eventuell anleggsvirksomhet til sommer og høst på grunn av kalving.

Beinhelleren-prosjektet ligger innenfor villreinområdet som brukes både som sommer- og vinterbeite og hele området øst for Beinhelleren/Norrdalen og nord for Gullbrå/Grøndalsvatnet er skilt ut som vinterbeiteområde. Et fjellområde nord for Kvanndalsvatnet og øst for Beinhellervatnet er også avmerket som kalvingsområde. Omsøkt bekkeinntak nord for Heimsta Kvanndalsvatnet ligger tett på dette området. De øvrige inngrepene – overføringer og pumpestasjonen ved Beinhellervatnet, vil utgjøre nye fysiske innretninger i beiteområder, men vil ikke komme i direkte konflikt med trekkveier eller kalvingsområder. I de nye planene er de mest konfliktfylte elementer ved prosjektet – 22 kV-ledning over trekkvei og kanalisering av overføringen fra Urdadalen, erstattet med bedre løsninger. Konfliktnivået for villreinen vil med dette bli betydelig redusert i driftsfasen for disse anleggene. Det er i dag vedtatt å gi konsesjon til denne utbyggingen etter omsøkt alternativ D. Dette alternativet innebærer ikke bygging av pumpestasjon og regulering av Beinhellervatnet, men kun overføring av bekk i Urdadalen og bekkeinntak nord for Heimsta Kvanndalsvatnet.

NVE mener at de tre omsøkte prosjektene – både samlet eller hver for seg, ville kunne komme i konflikt med forvaltningsmål for den norske villreinstammen generelt og i forhold til villreinen i Fjellheimen spesielt. NVE mener likevel en stor del av konfliktnivået kan reduseres med en streng regulering av tidspunkt for anleggsvirksomheten i alle prosjektene og god samkjøring av prosjektene imellom. På den måten kan forstyrrende virksomhet legges til tidspunkter som skaper minst uro for reinen i de mest kritiske perioder av årssyklusen. En ny anleggsvei inn til Mokedalen bør holdes stengt med bom. De planlagte Horgaset-tiltakene i vestre deler av Stølsheimen villreinvald i Fjellheimen villreinområde ville fysisk påvirket beiteforholdene for reinen der det var planlagt massedeponi og riggområde, og flere av bekkeinntakene ville ligget innenfor godt beiteland og viktig vår- og forsommerbeite. Disse tiltakene er ikke lenger aktuelle. At Horgaset-prosjektet er trukket minsker den samlede belastningen av tiltakene i planområdet. Departementet finner at med god planlegging av anleggsarbeidene og gode løsninger for de fysiske tiltakene, er ikke den samlede belastningen for villrein avgjørende for konsesjonsvurderingen.

Anadrom fisk og nasjonalt laksevassdrag

Vossovassdraget er nasjonalt laksevassdrag, og som sidevassdrag i Vossovassdraget er både Tverrelvi og Muggåselvi del av økosystemet for Vossolaksen. Tiltak i elvene må derfor vurderes både opp mot forvaltningsmålene for nasjonale laksevassdrag og for Vossolaksen spesielt. Det pågår et prosjekt for perioden 2010–2020, «Redningsaksjonen for Vossolaksen».

De planlagte overføringene vil medføre nær en halvering av årsmiddelvannføringen i Tverrelvi og således påvirke habitatforholdene på den anadrome strekningen før samløpet med Vosso. Under dagens forhold er det et maks potensial for naturlig produksjon av 600 laksesmolt årlig på strekningen, som ovenfor nevnt 1,7 prosent av total produksjon i Vosso. I KU konkluderes med at foreslåtte slipp av minstevannføring og bidrag fra restfeltet normalt vil gi tilstrekkelig restvannføring til å sikre både oppvandring av gytefisk, gyting, eggoverlevelse og oppvekst av laksunger og smolt i elven hele året. Det forekommer dårlige år for smoltproduksjon også i dag uten regulering/overføring, og dette vil ikke kunne forverres nevneverdig med overføringen. Overføring av Tverrelvi og Muggåselvi vil gi en reduksjon på strekningen i Vosso fra utløp Tverrelvi til Evangervatnet, men reduksjonen er svært liten sammenlignet med de naturlige variasjoner som finnes i vassdraget i dag. Denne beskjedne reduksjonen i vannføringen vil ikke få noen negativ innvirkning på verken smoltproduksjonen eller andel storlaks, se også vurderingen om tiltakets virkninger for anadrom fisk ovenfor i punkt 5.5.5. Det antas at de tre prosjektene samlet ville medført svært små endringer sammenlignet med allerede etablerte endringer i Vossolaksens økosystem. Virkningene av de enkelte prosjektene hver for seg vil derfor gi minimale effekter. Av de tre omsøkte prosjektene var det Horgaset-overføringen som ble vurdert å være mest negativ for Vossolaksen. Etter at dette prosjektet er trukket fra videre behandling, vil konsekvensen av sumvirkningene av overføringene på anadrom fisk bli enda mindre.

Søknader om nye vannkraftprosjekter i vassdraget må vurderes nøye når det gjelder mulige konsekvenser for laksens økosystem. NVE viser til rehabiliteringen av gyteområdet i utløpsosen av Vangsvatnet (vinteren 2014). Nyere undersøkelser viser at dette store og viktige gyteområdet nå er tatt i bruk. Det er også planer for å rehabilitere oppvekstareal for laks nedstrøms det rehabiliterte gytearealet i øvre del av Vosso. En full rehabilitering av dette viktige området vil være et betydelig

bidrag med tanke på rehabilitering av reproduksjon av Vossolaks. Etter departementets mening har denne rehabiliteringen betydning for samlet belastning-vurderingen når det gjelder nye prosjekter i andre og mindre viktige habitater. I Tverrelvi er det primært snakk om oppveksthabitat og i mindre grad gytehabitat. Når det gjelder beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag, er det spørsmål om tiltakene vil kunne få nevneverdig negativ betydning for laksen. Departementet kan ikke se at det er tilfellet for Tverrelvi. Ut fra de fagutredninger som så langt er gjort, tyder det på at overføringen av Tverrelvi vil få en ubetydelig effekt på Vossolaksen.

Etter å ha vurdert utbyggingsprosjektet med tilpasninger og avbøtende tiltak, finner departementet etter en totalvurdering at den samlede påvirkningen økosystemet blir utsatt for ikke vil være til hinder for at konsesjon til de omsøkte overføringene og bygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk gis, jf. naturmangfoldloven § 10.

Sumvirkninger for andre forhold

Prosjektområdet for BKKs omsøkte utbygginger vil ha en samlet innvirkning på både landskap, inngrepsfri natur, friluftsliv og reiseliv. Området er allerede påvirket av tidligere vannkraftutbygging med både vannkraftanlegg og tilhørende infrastruktur. Området brukes mest av lokalbefolkningen, og det finnes mange alternative urørte friluftsområder i denne regionen for de som ønsker det.

Det er primært utbyggingen av Evanger kraftverk med reguleringsmagasiner, bekkeinntak, anleggsveier og kraftlinjer som har påvirket landskapsopplevelsen i fjellområdet. I tillegg er Oksebotn kraftverk øverst i Teigdalen og Myster kraftverk nederst i Eksingedalen også del av dette kraftsystemet. De omsøkte prosjektene vil medføre nye bekkeinntak. Det blir nye massedepionier i Mokedalen og Kvanndalen-området og en ny anleggsvei i Mokedalen. Det vil medføre en noe større belastning på landskapsopplevelsen og opplevelsen av urørthet sammenlignet med dagens situasjon. De nye inngrepene vil imidlertid ligge spredt geografisk i et stort fjellområde, særlig når Horgaset-prosjektet ikke realiseres. Området nord for Voss og Stølsheimen vil bli litt mindre attraktivt for friluftslivutøvere som ikke er lokale. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen vil kunne komme i konflikt med lokale umerkede stier sør for Stølsheimen, men folk med stedstilhørighet vil trolig bruke området som tidligere selv om det landskapsmessig blir noe redusert.

Det er både bygget og planlagt bygget flere småkraftverk i sidevassdragene til Vosso, Teigdalselva og Ekso. I Eksingedalen er det noen mini- og småkraftverk, men det er ikke så mange som er bygd eller satt i drift pr. i dag. Fire søknader om småkraftverk i Eksingedalen som ble tatt under en samlet behandling, fikk alle avslag i februar 2017. Det vil fortsatt være fokus på småkraftutbygging i denne regionen. Selv om enkelte utbygginger vurderes å ha til dels store landskapsmessige konsekvenser, kan den samlede belastningen på landskapet i Voss vurderes som liten fordi tiltakene ikke er synlige i et felles landskapsrom og fordi utbyggingene påvirker relativt ulike landskapstyper, som heller ikke er sjeldne i regionen. Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk vil etter departementets mening ikke tilføre influensområdet noen vesentlig samlet belastning på landskapet rundt Vossovassdraget.

8. HARKAVATNET – TILBAKEFØRING TIL NATURTILSTAND

I konsesjonen til Evanger kraftverk i 1966 ble det gitt tillatelse til å overføre Harkavatnet, som naturlig drenerer til Tverrelvi og Vosso, inn på Grasdalen bekkeinntak øverst i Teigdalen. I forbindelse med søknaden om overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, søker BKK om planendring av den gitte konsesjonen ved at Harkavatnet tilbakeføres til naturlig tilstand. Tiltaket er betinget av at det gis konsesjon til overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi.

Planendringen går ut på å stenge avløpstunnelen mot Grasdalen slik at naturlig avløp mot Tverrelvi igjen blir tatt i bruk. Deretter vil avløpet bli tatt inn på bekkeinntak Harkavatn øverst i Mokedalen. Vannstanden i Harkavatnet vil med dette stige en meter opp til naturlig nivå. Det naturlige utløpet får økt vannføring tilsvarende uregulert tilstand ned mot det nye bekkeinntaket.

Ifølge KU er dagens fiskebestand i Harkavatnet primært basert på utsetninger, men det forekommer noe naturlig rekruttering. Vinterforholdene kan til tider være tøffe. De beste gyteforholdene i dag ligger i tilløpsbekkene under nivå for naturlig vannstand og en tilbakeføring vil derfor redusere forholdene for naturlig rekruttering. Som et avbøtende tiltak kan det legges gytegrus høyere opp i enkelte innløpsbekker og på delstrekning av utløpsbekken.

Det er ikke kommet noen vesentlige merknader til planendringen.

En tilbakeføring av Harkavatnet betinges av at det blir gitt konsesjon til overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi. Harkavatnet vil med dette gå fra å være en reguleringspåvirket vannforekomst til å bli en naturlig vannforekomst med naturgitte forutsetninger for fisk og annet biologisk mangfold. NVE kan ikke se at tilbakeføringen av Harkavatnet vil medføre noen ulemper for allmenne interesser. Departementet er enig i NVEs vurdering. Tillatelse til tilbakeføringen vil inngå som del av konsesjon til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi.

9. NETTILKNYTNING – KONSESJON ETTER ENERGILOVEN

Samtidig med søknad etter vassdragslovgivningen har BKK søkt om konsesjon etter energiloven for nettilknytning av kraftverkene Muggåselvi og Tverrelvi og om konsesjon for elektriske anlegg i disse kraftverkene.

De to kraftverkene er planlagt å tilknyttes nye Evanger transformatorstasjon med en 5,7 km lang 22 kV-ledning. Det går i dag en 22 kV-ledning i området som del av distribusjonsnettet og som områdekonsesjonær, Voss Energi, planlegger å oppgradere. Ledningen går forbi de planlagte stasjonsplasseringene for Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk. Nettilknytningen fra Tverrelvi vil bli bygget samtidig med oppgraderingen av ledningen til Voss Energi.

BKK Produksjon har blitt enig med områdekonsesjonær om en justert nettløsning som innebærer at de to siste kilometerne fra Skorve til Evanger bygges på en rehabilitert masterekke, i stedet for å bygge en ny stolperække som i opprinnelig konsesjonssøknad. Med dette kobles Muggåselvi kraftverk på dobbeltkursledningen sammen med produksjonsledningen fra Tverrelvi. Muggåselvi kraftverk tilkobles distribusjonsnettet, som oppgraderes med en om lag 100 m lang 22 kV-luftledning fra kraftverket. Oppgraderingen, med unntak av de to tilknytningsledningene fra kraftverkene, er som nevnt tenkt gjennomført i medhold av Voss Energi AS' områdekonsesjon.

Evanger transformatorstasjon vil øke total ytelse 300/22 kV fra 20 MVA til 70 MVA, som er relevant for Tverrelvi og Muggåselvi, mens kapasiteten mellom 300/132 kV øker fra 50 til 250 MVA. NVE mener at nybyggingen og oppgraderingen av dagens 22 kV-ledning er tilstrekkelig for å tilknytte Tverrelvi og Muggåselvi småkraftverk og den økte produksjonen i Evanger kraftverk som følge av tilleggsoverføringen.

22 kV-ledningen mellom Tverrelvi og Skorve som skal oppgraderes, følger i hovedsak E16 på denne strekningen og passerer fire gårder i området. Det blir en ny mastetype som følge av et ekstra trådsett, men en ny ledning forventes ikke å gi økt negativ landskapspåvirkning. Ledningen vil bli synlig fra bebyggelsen over åpne jordbruksområder, men vil i hovedsak gå i skogen bak bebyggelsen.

I likhet med NVE ser departementet en fordel i at den planlagte nettløsningen er endret mellom Evanger og Skorve, slik at det blir en masterekke med to kurser i stedet for to masterekker, og dermed mindre inngrep. Det er ikke registrert leveområder for prioriterte arter, rødlistede arter eller utvalgte naturtyper i området som blir berørt. Totalt sett finner departementet at den omsøkte nettilknytningen av Tverrelvi og Muggåselvi ikke vil gi noen vesentlige negative virkninger for allmenne interesser og slutter seg til NVEs vurdering og forslag til anleggskonsesjon.

10. KONKLUSJON

Overføringsdelen av alternativ B er et O/U-prosjekt til Evanger kraftverk og vil kunne bidra med i overkant av 84 GWh ny regulerbar kraft i et eksisterende kraftverk. Totalt er alternativ B beregnet til om lag 117 GWh, mens alternativ D er beregnet til om lag 66 GWh ikke-regulerbar kraft. Den nye regulerbare kraften er den klart største fordelen ved det omsøkte tiltaket, men samtidig vil denne delen av prosjektet få de største negative miljøkonsekvensene.

Overføringsdelen av prosjektet vil ha større negative konsekvenser for både villrein, landskap, friluftsliv og samlet belastning i influensområdet enn kun en utbygging av småkraftverk i de to elvene. Departementet anser imidlertid ikke at viktige verdier vil gå tapt eller bli berørt på en vesentlig negativ måte. Departementet finner at Tverrelvi/Muggåselvi-overføringene og de omsøkte bekkeoverføringene i Vaksdal (alternativ D uten Beinhelleren pumpe) ikke vil bidra til nevneverdig økt samlet belastning på Vossolaksen og det nasjonale laksevassdragets beskyttelsesregime. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen vil medføre forstyrrelser i et relativt stille og uberørt område for villreinen.

Prosjektet kan imidlertid ikke anses å være så belastende at det ikke kan gjennomføres. I et samfunnsmessig perspektiv vektlegges verdien av regulerbar kraft relativt tungt. På denne bakgrunn finner departementet at det bør gis tillatelse til en utbygging etter det alternativet hvor regulerbar kraft blir en del av produksjonsøkningen.

Departementet finner at fordelene og nytten av det omsøkte tiltaket alternativ B er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser og tilrår at BKK Produksjon AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk på de vilkår som følger vedlagt. Likeledes tilrår at BKK Produksjon får tillatelse etter vannressursloven til bygging og drift av kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi på de vilkår som følger vedlagt.

11. VURDERING ETTER OREIGNINGSLOVA

Det er søkt om samtykke til ekspropriasjon for erverv av nødvendige fallrettigheter, arealer og rettigheter for bygging og drift av kraftverkene, overføringene og for bygging og drift av nødvendige elektriske anlegg. Det er også søkt om samtykke til forhåndstiltredelse, jf. oreigningslova § 25.

Fallrettigheter

Bygging av Muggåselvi og Tverrelvi kraftverker forutsetter at konsesjonæren disponerer nødvendige fallrettigheter. I søknaden opplyses det om at det er grunneierne som eier fallrettene i elvene og at BKK har inngått avtale med de fleste av dem. Etter pågått jordskifte på deler av de to vassdragsstrengene har BKK beregnet at de har avtale på henholdsvis 57 prosent av fallet som er planlagt utnyttet i Muggåselvi kraftverk og 53 prosent av fallet til Tverrelvi kraftverk.

I e-post datert 15. juni 2018 opplyser BKK at det ikke har skjedd noe vedrørende avtaler med grunneierne etter at NVEs innstilling ble oversendt. Departementet legger til grunn at det er grunnlag for å behandle søknaden om ekspropriasjon av fallrettigheter.

Arealer og rettigheter for bygging og drift av vassdragsanleggene

Departementet vil påpeke at konsesjon etter vassdragsreguleringsloven for regulering/overføring frem til lovendringen som trådte i kraft 1. januar 2018 også ville innbefattet ekspropriasjonstillatelse for avståing av nødvendig grunn og rettigheter, jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1 første ledd slik disse lød før lovendringen. BKK har likevel søkt om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova for de delene av tiltaket som omfattes av vassdragskonsesjonen.

Som følge av lovendringen i vassdragsreguleringsloven er den automatiske ekspropriasjonsvirkningen av å gi konsesjon etter vassdragsreguleringsloven nå bortfalt, og samtykke til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter og grunn som før lovendringen ble dekket av konsesjonen forutsetter nå et eget vedtak etter oreigningslova.

Kravene etter oreigningslova § 12 er ivaretatt gjennom den saksbehandling som er foretatt etter vannressursloven og vassdragsreguleringsloven, herunder gjennomførte kunngjøringer og høringer av søknaden overfor berørte grunneiere og rettighetshavere.

Departementet legger til grunn at det i dette tilfellet er behov for samtykke etter oreigningslova for å kunne bygge og drive kraftverkene og til å gjennomføre overføringene.

Elektriske anlegg

Søknaden gjelder ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for bygging og drift av elektriske anlegg i og i tilknytning til Muggåselvi og Tverrelvi kraftverker og ny kraftledning fra kraftverkene og tilkoblingspunkt til Voss Energis 22 kV-kraftledning og videre fra 22 kV-kraftledningen ved Skorve til Evanger transformatorstasjon. Det vises til beskrivelsen av nettløsningen ovenfor i punkt 9.

Departementets vurdering av søknadene om ekspropriasjon

NVE viser til at de fører en streng praksis når det gjelder å gi samtykke til ekspropriasjon ved bygging av små kraftverk. NVE mener at nytteverdien for små kraftverk i de fleste tilfelle ikke vil være så stor at det gir grunnlag for å gi samtykke til ekspropriasjon i stort omfang. For å tillate ekspropriasjon må

det foretas en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd. NVE mener at kravet ikke er oppfylt i dette tilfellet.

Departementet viser til vurderingene ovenfor av fordeler og ulemper av Muggåselvi og Tverrelvi kraftverker og overføring av vassdragene til Evanger kraftverk med tilhørende elektriske anlegg og nettilknytning når det gjelder konsesjonsspørsmålet etter vassdragsreguleringsloven og energiloven. Departementet har i konsesjonsspørsmålet funnet at fordelene ved tiltakene overstiger de skader og ulemper utbyggingen vil medføre. Ekspropriasjonsvurderingen kan ikke gjøres separat for kraftverkene, men hele prosjektet må ses under ett. Departementet mener at de samfunnsmessige fordeler ved tiltakene er av en slik betydning at det må tillegges avgjørende vekt sammenlignet med den enkelte grunneiers og rettighetshavers interesser som blir berørt av tiltakene. Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at inngrepet tvillaust er mer til gagn enn til skade, og at vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd er oppfylt.

Departementet tilrår at BKK Produksjon AS gis samtykke til ekspropriasjon av nødvendige fallrettigheter og av nødvendige arealer og rettigheter for bygging og drift av de omsøkte anleggene, jf. oreigningslova § 2 nr. 19 og nr. 51.

Forhåndstiltredelse

BKK har også søkt samtykke til å ta i bruk arealer og rettigheter før skjønn er avholdt (forhåndstiltredelse). Når skjønn ikke er begjært, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis dersom det vil føre til urimelig forsinkelse for tiltakshaver å vente til skjønnskrevet er fremsatt. Departementet kan ikke se at særvilkårene i oreigningslova § 25 første ledd annet punktum er oppfylt. Søknadene om forhåndstiltredelse stilles i bero inntil skjønn er begjært.

Frist for å begjære skjønn

Departementet gjør oppmerksom på at samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova faller bort dersom det ikke er begjært skjønn innen 1 år etter at ekspropriasjonsvedtaket ble fattet, jf. oreigningslova § 16.

V. Departementets merknader til vilkårene

1. KONSESJONSVILKÅRENE ETTER VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN

Vilkårene er i samsvar med NVEs innstilling, men vilkårene er oppdatert og tilpasset ikrafttredelsen av revidert vassdragsreguleringslov. Post 5 (Erstatning til etterlatte) i NVEs forslag til vilkår ivaretas i dag av annen lovgivning og er ikke lenger del av standardvilkårene. Post 13 (Rydding av reguleringssonen) er ikke relevant vilkår i denne saken ettersom det kun gjelder overføringer og ikke magasin, og tas ut. Post 18 (Militære foranstaltninger) er også et lite relevant vilkår i denne saken, og departementet tilrår at denne posten tas ut.

Konsesjonstid og revisjon, jf. vilkårene post 1

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi inngår som en tilleggsregulering til den opprinnelige konsesjonen for regulering av Eksingedalsvassdraget mfl. til Evanger kraftverk. Vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år, men gis samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for Eksingedalsvassdraget gitt ved kgl.res. av 4.3.1966.

Konsesjonsavgifter, jf. vilkårene post 2

Konsesjonsavgiftene som følge av økt produksjon i Evanger kraftverk settes til kr 8,- pr. nat.hk. til staten og kr 24,- til kommunen.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 6

Detaljplanene for utbyggingen skal godkjennes av NVE. Planene sendes NVEs regionkontor i Førde i god tid før arbeidet settes i gang.

Konsesjon til utbygging etter omsøkte alternativ B gis på de forutsetninger som angitt i NVEs innstilling.

Automatisk fredete kulturminner, jf. vilkårene post 8

Fylkeskommunen har bedt om at det foretas kulturminneundersøkelser i området før tiltak iverksettes, jf. kulturminneloven § 9. BKK hevder at undersøkelser ble gjort allerede i 2002–2004 og i forbindelse med KU i 2011. BKK viser til at dagens prosjekt er tilpasset de funn som er gjort, at alle tiltak er trukket unna disse og at funnene også vil bli godt merket i anleggstiden. Departementet forutsetter at det blir en endelig avklaring mellom BKK og kulturminnemyndigheten om § 9-undersøkelsene.

Manøvreringsreglement, jf. vilkårene post 12

De nye overføringene tas inn i gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. til Evanger kraftverk fastsatt ved kgl.res. av 4. mars 1966, sist endret ved kgl.res. av 23. oktober 2009. Se merknader til manøvreringsreglementet nedenfor.

Departementet slutter seg ellers til de vilkår som foreslått av NVE.

2. KONSESJONSVILKÅRENE ETTER VANNRESSURSLOVEN – TVERRELVI OG MUGGÅSELVI KRAFTVERK

Vannslipp, jf. vilkårene post 1

I Tverrelvi er 5-persentilen (Q95) foreslått som minstevannføring hele året. Dette tilsvarer henholdsvis 0,262 m³/s om sommeren og 0,094 m³/s om vinteren. NVE viser til at KU har vurdert minstevannføring og restvannføring til å ivareta fiskens behov i alle stadier av livssyklus i Tverrelvi i de fleste tilfeller. Med utgangspunkt i at Tverrelvi har anadrom strekning i et nasjonalt laksevassdrag, finner NVE at det bør stilles krav til installasjon av en omløpsventil. En omløpsventil vil i betydelig grad kunne redusere mulig brå vannstandsvariasjoner ved eventuelle driftsutfall i kraftverket. NVE mener det ikke er grunnlag for å pålegge større vannslipp enn det søker har lagt til grunn når det installeres en omløpsventil i Tverrelvi kraftverk. NVE foreslår at det skal installeres omløpsventil med kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne. Departementet slutter seg til NVEs forslag.

I Muggåselvi er alminnelig lavvannføring foreslått som minstevannføring hele året, 0,035 m³/s. NVE mener det ikke er grunnlag for å pålegge større slipp av vann enn det søker har foreslått. Ettersom anadrom strekning i Muggåselvi er vurdert til ikke å ha betydning for Vossolaksen, foreslås det ikke omløpsventil i Muggåselvi kraftverk. Ingen høringsinstanser har kommentert minstevannføring i Muggåselvi. Departementet slutter seg til NVEs vurdering og forslag.

Godkjenning av landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 4

Detaljerte planer for sikkerhet og planer for miljø og landskap skal forelegges og godkjennes av NVE før anleggsstart. Det vises til NVEs innstilling under merknader til denne post der det er tatt inn en tabell for å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for innstillingen. Departementet foreslår ingen faktiske endringer sammenlignet med NVEs tabeller:

Tverrelvi kraftverk

Inntak	Inntaket skal utformes og plasseres på kote 355 i tråd med det som er beskrevet i søknaden, og for øvrig på en slik måte at de visuelle virkningene blir så små som mulig. Teknisk løsning for dokumentasjon av vannslipp skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannveien legges som nedgravd rørgate som beskrevet i søknaden. Av den 2900 m lange rørgaten, er om lag 1300 m planlagt i i kommunal vei. Nøyaktig trasé avklares i detaljplan i samarbeid med Voss kommune.

Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres som beskrevet i søknaden med avløp oppstrøms anadrom strekning.
Største slukeevne	4,0 m ³ /s
Minste driftsvannføring	0,2 m ³ /s
Installert effekt	9,8 MW
Turbiner	Pelton-turbin på 9,8 MW
Veier	Endelige veitraseer avklares i detaljplan. Veiene er i søknaden beskrevet som permanente. Dersom det avdekkes behov for at veiene gjøres midlertidige eller fjernes etter idriftsettelsen av kraftverket, kan krav om dette settes i detaljplanen. Dette gjelder spesielt ved anleggelse av de nedre 500 m av rørgatetraseen.

Muggåselvi kraftverk

Inntak	Inntaket skal utformes og plasseres på kote 380 i tråd med det som er beskrevet i søknaden, og for øvrig på en slik måte at de visuelle virkningene blir så små som mulig. Teknisk løsning for dokumentasjon av vannslipp skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannveien legges som nedgrav rørgate og i sjakt (om lag 220 m), totalt om lag 1830 m, som beskrevet i søknaden. Nøyaktig trasé avklares i detaljplan.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres som beskrevet i søknaden. Avklaring med Statens Vegvesen om E16 er nødvendig.
Største slukeevne	0,9 m ³ /s
Minste driftsvannføring	0,05 m ³ /s
Installert effekt	2,6 MW
Turbiner	Pelton-turbin på 2,6 MW
Veier	Detaljstikking av veitraseer avklares i detaljplan. Veiene er i søknaden beskrevet som permanente. Dersom det avdekkes behov for at veiene gjøres midlertidige eller fjernes etter idriftsettelsen av kraftverket, kan krav om dette settes i detaljplanen.

Dersom det skal gjøres mindre endringer, herunder installert effekt og slukeevne, skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene. Slike endringer kan godkjennes av NVE som del av godkjenningen av detaljplanene. Departementet viser til NVEs øvrige merknader til denne post. Departementet slutter seg for øvrig til NVEs øvrige forslag til vilkår.

VI. Departementets merknader til manøvreringsreglementet

Søker har i utgangspunktet foreslått følgende minstevannføring for alternativ B:

- Bekk Mustdalen vest: 65 l/s i perioden 1.6 – 30.9 og 10 l/s resten av året
- Bekk Rudberget: 35 l/s i perioden 1.6 – 30.9 og 20 l/s resten av året
- Bekk Fangdalen: 30 l/s i perioden 1.6 – 30.9 og 15 l/s resten av året

I KU uttales det om de foreslåtte minstevannføringene:

«Dette vil være tilstrekkelig med hensyn på fisk og ferskvannsbiologi i Tverrelvi, også ved de aller laveste vannføringene under grensen for slipp av minstevann, siden vannføringen i det alt vesentlige blir som naturlig uregulert tilstand. I Muggåselvi vil det ved fraføring av det øvre feltet bli lavere vannføring ved de aller laveste vintervannføringene.»

Det er kommet få kommentarer på slipp av minstevannføringer gjennom høringen av søknaden. Voss Kajakklubb bemerker at slipp av minstevannføring ikke er noe avbøtende tiltak når det gjelder deres virksomhet og mener man bør stenge av bekkeinntakene i perioder hvor det skal utøves padling. BKK opplyser imidlertid at det av tekniske og driftsmessige årsaker ikke er mulig.

NVE mener de foreslåtte vannslippene med minstevannføring fra 3 av de 7 bekkeinntakene hele året, vil være tilstrekkelig for å opprettholde de biologiske funksjonene knyttet til Tverrelvi. NVE har ikke funnet grunnlag for å foreslå noen annen minstevannføring enn det som er foreslått av tiltakshaver. Ingen høringsinstanser har kommet med noen konkrete forslag til vannslipp.

De nye overføringene tas inn i det gjeldende manøvreringsreglementet for regulering av Eksingedalsvassdraget mfl. til Evanger kraftverk, fastsatt ved kgl.res. av 4. mars 1966, sist endret ved kgl.res. 23. oktober 2009.

Departementet tilrår at Harkavatnet tilbakeføres til Tverrelvi som omsøkt, og det må gjøres en endring i reglementet 1B. Overføringer ved at dette feltet tas ut og teksten endres til:

c. Teigdalsvassdraget

"Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Bjørdalen 4,5 km², Eide–Fannadal med Volavatn og Piksvatn 50,4 km² og Grasdalen 6,6 km². Kaldeåa med et nedbørfelt på 3,5 km² overføres til Volavatn".

Reglementet under 1B. Overføringer punkt d. Tverrelva endres til:

d. Tverrelvi og Muggåselvi:

Følgende bekkfelt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Fangdalen 3,3 km², Raudberget 4,1 km², Vetlatvatnet 0,8 km², Harkavatnet 4,4 km², Mustdalen aust 0,3 km², Mustdalen vest 2,4 km² og Skorset (Muggåselvi) 1,6 km².

Kravet til vannslipp tas inn i reglementet ved å endre reglementets punkt 2 som følgende:

*"Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. **Fra inntaket i Fangdalen skal det slippes 30 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 15 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Fra inntaket bekk Raudberget skal det slippes 35 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 20 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Fra inntaket Mustdalen vest skal det slippes 65 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 10 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.** For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov."*

Medfører vilkår om vannslipp og vannstandsendringer skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet, jf. reglementet post 4. Regelen er lovfestet i vassdragsreguleringsloven § 16 tredje ledd. Tidligere vrgl. § 12 nr. 12 om fastsettelse av manøvreringsreglement slik bestemmelsen lød før loven ble endret, jf. Prop. 117 L (2016–2017), forutsatte som hovedregel at reglementet skulle fastsettes på forhånd av Kongen. Ettersom reglementet i dag vedtas som en del av konsesjonen, ble bestemmelsen derfor endret. Bestemmelsens krav om høring av forslag til reglement, ble også tatt ut ved lovrevideringen. Et reglement er konsesjonsvilkår som kan endres av Kongen eller departementet etter søknad fra vassdragsanleggets eier, jf. vregl. § 9. Alminnelige forvaltningsprinsipper, herunder høring av berørte instanser og parter, vil alltid inngå i departementets saksbehandling både ved nye tiltak, endring av vilkår, herunder endring av et reglement, selv om slik høring ikke lenger er lovfestet.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

BKK Produksjon AS gis tillatelser i forbindelse med overføringer til Evanger kraftverk og bygging av småkraftverk i Voss kommune i samsvar med vedlagte forslag.

*Vedlegg 1**Spesifikasjon av tillatelsene*

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis BKK Produksjon AS tillatelse til å overføre Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, jf. vedlegg 2.
2. Det fastsettes endret manøvreringsreglement for regulering av Eksingedalsvassdraget mfl. til Evanger kraftverk i Voss kommune, jf. vedlegg 3.
3. I medhold av vannressursloven § 8 til bygging og drift av kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi, jf. vedlegg 4 og 5.
4. I medhold av energiloven § 3-1 gis BKK Produksjon AS tillatelse til å bygge, eie og drive nødvendige elektriske anlegg i tilknytning til Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker, jf. vedlegg 6.
5. I medhold av oreigningslova § 2 nr. 19 og nr. 51 gis BKK Produksjon AS samtykke til å ekspropriere fallrettigheter, nødvendige rettigheter for overføring av Tverrelvi og Muggåselvi, bygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker, samt grunn og rettigheter for bygging og drift av alle de omsøkte anlegg.
6. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

*Vedlegg 2**Vilkår**for tillatelse etter reguleringsloven til BKK Produksjon AS
til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk*

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år, men konsesjonen gis samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for Evanger kraftverk gitt ved kgl.res. av 4.3.1966. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 første ledd.

Reguleringskonsesjonen, anleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantsettelse, arrest eller utlegg.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og til de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelser av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 17 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure), har vært umulig å utnytte.

5.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

6.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge frem detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

7.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Tverrelvi, Muggåselvi og Vossovassdraget er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

8.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

9.

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forureningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

10.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

11.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

12.

(Manøvreringsreglement mv.)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

13.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

14.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

15.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av det konsesjonsgitte tiltakets virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

16.

(Konsesjonskraft)

Det skal avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at det i tillegg skal avstås inntil 5 % av kraften til Staten beregnet som i første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreffer etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

De enkelte vannfalls- eller brukseiere har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Prisen på kraften fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Skatter beregnet av kraftproduksjonens overskudd ut over normalavkastningen inngår ikke i selvkostberegningen. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger.

Vedtaket om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

17.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

18.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister), 16 (Konsesjonskraft) og 18 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseieres retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

19.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysingsloven.

Olje- og energidepartementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

*Vedlegg 3**Manøvreringsreglement
for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. til Evanger kraftverk
i Voss kommune, Hordaland fylke*

(Fastsatt ved kgl.res. 1.3.2019, erstatter reglement gitt ved kgl.res. av 4. mars 1966, endret ved kronprinsregentens res. 14. november 1969, kgl.res. 25. september 1970, kgl.res. 18. januar 1980, OEDs samtykke 28. februar 1986, OEDs samtykke 12. august 1988, kronprinsregentens res. 21. desember 1990, kgl.res. 17. juli 1992, korrigering av reglement av Nærings- og energidepartementets brev 6. oktober 1994 og kgl.res. 23. oktober 2009)

1.

A. Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Piksvatn	958,4	960,0	948,0	1,6	10,4	12,0
Volavatn	904,1	934,0	902,0	29,9	2,1	32,0
Grøndalsvatn	760,0	782,0	749,0	22,0	11,0	33,0
Kvanndalsvatn	801,0	805,0	790,0	4,0	11,0	15,0
Askjelldalsvatn	779,6	805,0	750,0	25,4	29,6	55,0
Holskardvatn	845,5	865,5	796,0	20,0	49,5	69,5
Kvanngrovvatn	865,4	865,5	852,8	0,1	12,6	12,7

Vassøyane og Raubergvatn heves permanent til kote 865,5. Øvre Sødalsvatn kan senkes til kote 926 i flomdempingsøyemed.

Høydene refererer seg til NVEs vassdragsnivellement.

Samtlige dammer utføres med faste overløp. Vannstanden i de enkelte vatn stiger derfor noe over øvre reguleringsgrense under flom. Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer

a. Steinslandsvassdraget:

Kvanngrovvatn med nedbørfelt på 4,4 km² og Øvre Sødalsvatn med et nedbørfelt på 4,0 km² overføres til Holskardvatn.

Holskardvatn med et nedbørfelt på 29,0 km² (+ 32,1 km² fra andre felt) overføres til Askjelldalsvatn.

b. Eksingedalsvassdraget:

Vassøyane med et nedbørfelt på 21,3 km² og to bekker i Askjellaldalen med nedbørfelt på henholdsvis 1,0 km² og 1,4 km² overføres til Holskardvatn.

Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km², Beinhellerbekken 1,0 km², Blyfjellsbekken 0,9 km², Urdadalen 1,4 km², Bekk til Heimsta Kvanndalsvatn 0,7 km², Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitenosdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km² og Sødalen 6,9 km².

Skjerjevatt kan i ekstraordinære situasjoner tilbakeføres fra Modalsvassdraget til Evanger kraftverk.

c. Teigdalsvassdraget:

Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Bjørndalen 4,5 km², Eide–Fannadal med Volavatn og Piksvatn 50,4 km² og Grasdalen 6,6 km².

Kaldeåa med et nedbørfelt på 3,5 km² overføres til Volavatn.

d. Tverrelvi og Muggåselvi:

Følgende bekkefelt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Fangdalen 3,3 km², Raudberget 4,1 km², Vetlavatnet 0,8 km², Harkavatnet 4,4 km², Mustdalen aust 0,3 km², Mustdalen vest 2,4 km² og Skorset (Muggåselvi) 1,6 km².

2.

Ved manøvreringen skal det has for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes. Fra inntaket i Urdadalen skal det slippes 13 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 6 l/s i perioden 1. oktober – 30. april. Fra inntaket bekk til Heimsta Kvanndalsvatn skal det slippes 15 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 5 l/s i perioden 1. oktober – 30. april. Fra inntaket i Fangdalen skal det slippes 30 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 15 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Fra inntaket bekk Raudberget skal det slippes 35 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 20 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Fra inntaket Mustdalen vest skal det slippes 65 l/s i perioden 1. juni – 30. september og 10 l/s i perioden 1. oktober – 31. mai. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring skal hele tilsiget slippes forbi. Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.

For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Vedlegg 4

Vilkår

*for tillatelse etter vannressursloven til BKK Produksjon AS
for bygging av Tverrelvi kraftverk i Voss kommune*

1.

(Vannslipp)

I tiden 1.5 – 30.9 skal det slippes en minstevannføring på 0,262 m³/s. I tiden 1.10 – 30.4 skal det slippes en minstevannføring på 0,094 m³/s.

Kravet om vannslipp gjelder forbi inntaket.

Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Det skal installeres en omløpsventil i kraftverket med kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

2.

(Bortfall av konsesjon)

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år, jf. vannressursloven § 19. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

3.

(Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelse ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

4.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene dersom det er avvik av betydning i forhold til det som fremgår av konsesjonssøknaden.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

5.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Tverrelvi er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og ev. regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

6.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning/Sametinget med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

7.

(Ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

8.

(Terskler mv.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig. Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

9.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

10.

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltene utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av regulerings- og overføringene må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

11.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

12.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

13.

(Varslingsplikt)

Konsesjonæren plikter å varsle NVE om navne- og/eller adresseendringer. Ved eventuell overdragelse av anlegget skal NVE bli varslet om overdragelsen i forkant.

14.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når

et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

Vedlegg 5

Vilkår for tillatelse etter vannressursloven til BKK Produksjon AS for bygging av Muggåselvi kraftverk i Voss kommune

1.

(Vannslipp)

Det skal slippes en minstevannføring på 0,035 m³/s hele året.

Kravet om vannslipp gjelder forbi inntaket.

Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

2.

(Bortfall av konsesjon)

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år, jf. vannressursloven § 19. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

3.

(Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

4.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene dersom det er avvik av betydning i forhold til det som fremgår av konsesjonssøknaden.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

5.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Muggåselvi er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og ev. regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

6.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning/Sametinget med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

7.

(Ferdsl mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

8.

(Terskler mv.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

9.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

10.

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltens utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

11.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

12.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

13.

(Varslingsplikt)

Konsesjonæren plikter å varsle NVE om navne- og/eller adresseendringer. Ved eventuell overdragelse av anlegget skal NVE bli varslet om overdragelsen i forkant.

14.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

*Vedlegg 6**Anleggskonsesjon*

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1, jf. forskrift av 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 3-1 gis BKK Produksjon AS under henvisning til søknad og kgl.res. av 3. mars 2019 anleggskonsesjon.

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

Tverrelvi kraftverk, med:

- en generator med ytelse 10,9 MVA og spenning 6,6 kV
- en transformator med ytelse 10,9 MVA og omsetning 6,6/22 kV
- nødvendig høyspenningsanlegg

En cirka 100 meter lang luftledning fra Tverrelvi kraftverk til påkoblingspunkt på 22 kV distribusjonsnett, med nominell spenning 22 kV og tverrsnitt med minimum strømovertøringsevne FeAl nr. 95 eller tilsvarende.

Muggåselvi kraftverk, med:

- en generator med ytelse 2,9 MVA og spenning 6,6 kV
- en transformator med ytelse 2,9 MVA og omsetning 6,6/22 kV
- nødvendig høyspenningsanlegg

En cirka 120 meter lang kraftledning fra Muggåselvi kraftverk til påkoblingspunkt på 22 kV-ledning fra Tverrelvi kraftverk, med nominell spenning 22 kV og tverrsnitt med minimum strømovertførings-
evne FeAl nr. 50 eller tilsvarende.

Anleggets beliggenhet fremgår av kart merket «Nettilknytning Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk», vedlagt denne konsesjonen.

Vilkår

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren. I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

1.

Varighet

Konsesjonen gjelder inntil 30 år fra konsesjonsdato.

2.

Fornyelse

Konsesjonæren skal søke om fornyelse av konsesjonen senest seks måneder før konsesjonen utløper. Dersom konsesjonæren ikke ønsker fornyet konsesjon, skal det innen samme frist gis melding om dette.

3.

Bygging

Anlegget skal være ferdigstilt, bygget i henhold til denne konsesjonen og idriftsatt innen 5 år fra endelig konsesjon.

Konsesjonæren kan søke om forlengelse av fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse. Slik søknad skal sendes senest seks måneder før utløpet av fristen.

Konsesjonen bortfaller dersom fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse ikke overholdes.

4.

Drift

Konsesjonæren skal stå for driften av anleggene og plikter å gjøre seg kjent med de til enhver tid gjeldende regler for driften.

Bytte av driftsansvarlig selskap krever overføring av konsesjon. Eventuelt framtidig skille mellom eierskap og drift av anleggene konsesjonen omfatter, krever også godkjenning fra NVE. Godkjenning kan gis etter søknad.

5.

Nedleggelse

Dersom konsesjonær ønsker å legge ned anlegget mens konsesjonen løper, skal det søkes NVE om dette. Nedleggelse kan ikke skje før vedtak om riving er fattet.

6.

Endring av konsesjon

NVE kan fastsette nye vilkår for anlegget dersom det foreligger sterke samfunnsmessige interesser.

7.

Tilbakekall av konsesjon

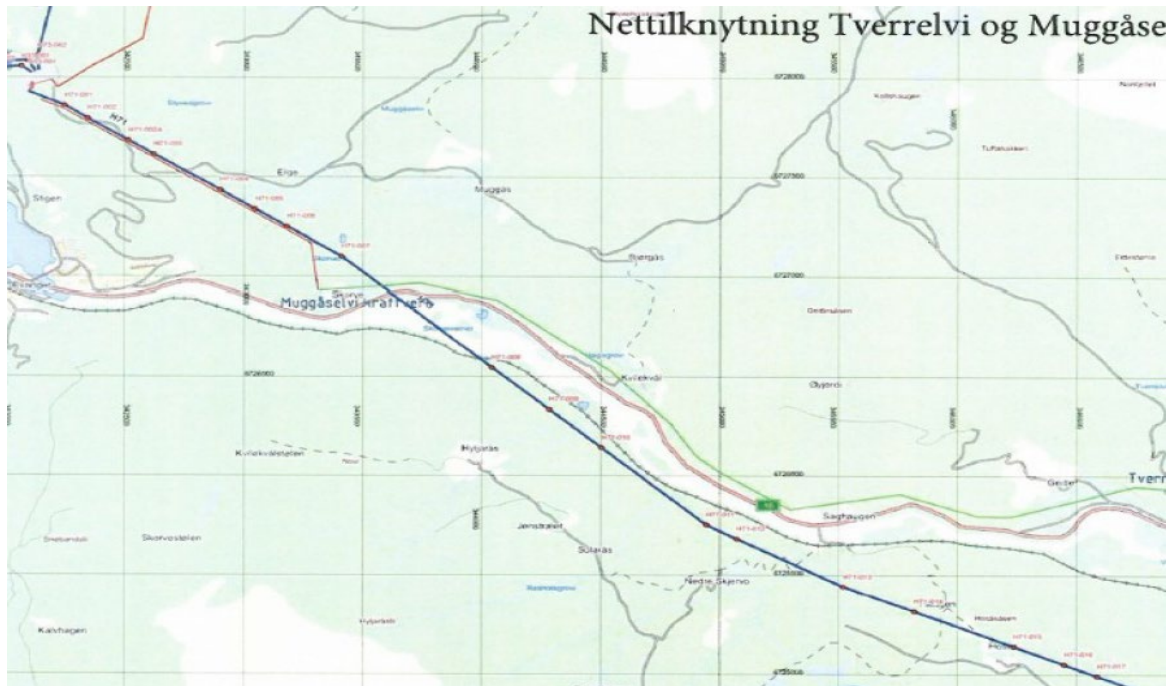
Konsesjonen kan trekkes tilbake dersom konsesjonæren tas under konkursbehandling, innleder gjeldsforhandling, eller på annen måte blir ute av stand til å oppfylle sine plikter etter konsesjonen.

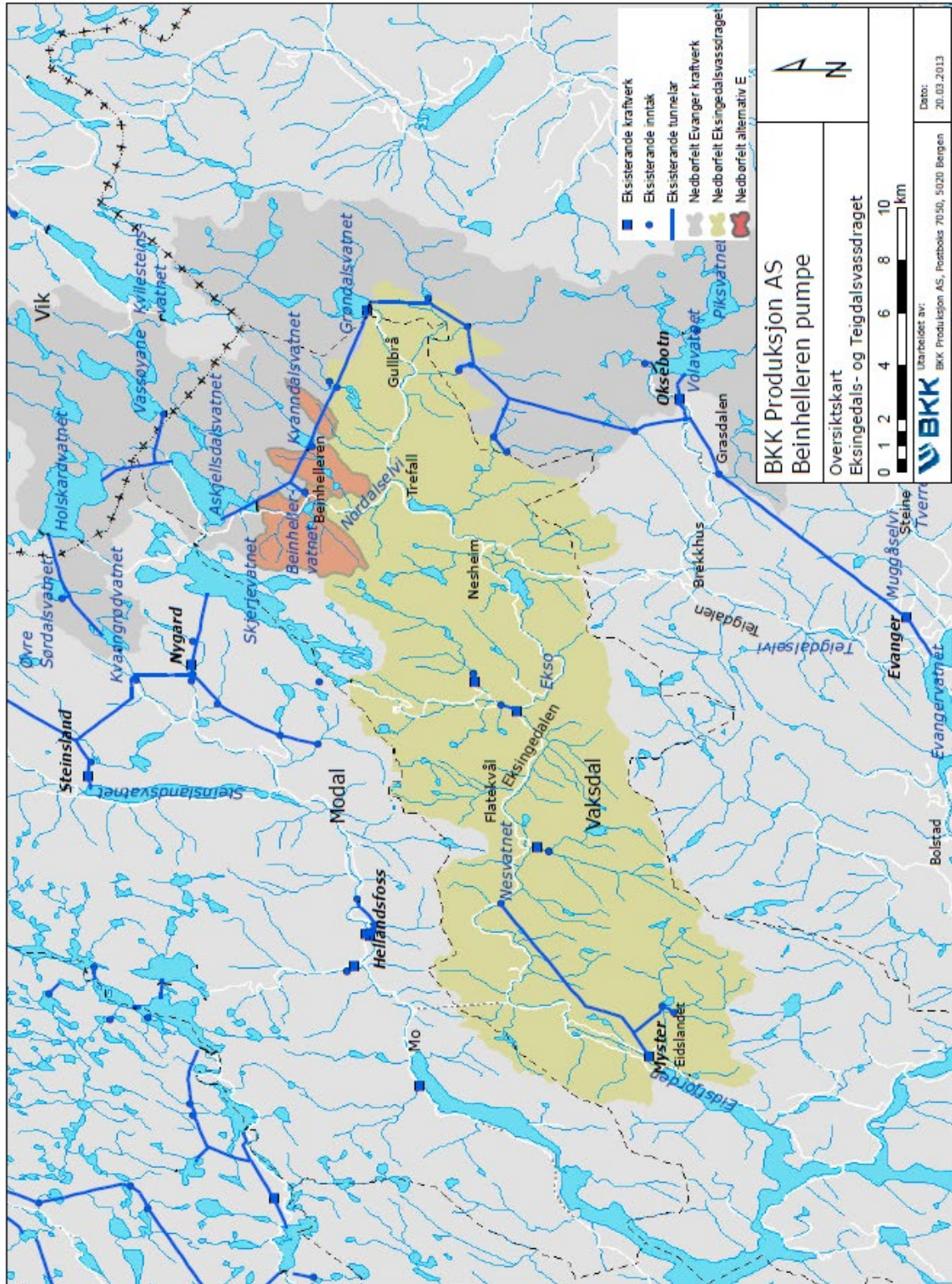
8.

Overtredelse av konsesjonen eller konsesjonsvilkår

Ved overtredelse av konsesjonen eller vilkår i denne konsesjonen kan NVE bruke de til enhver tid gjeldende reaksjonsmidler etter energilovgivningen eller bestemmelser gitt i medhold av denne lovgivningen.

NVE kan også i slike tilfeller på ethvert tidspunkt pålegge stans i bygging.

11. BKK Produksjon AS

(Tillatelse til overføring av bekker i Vaksdal kommune til Evanger kraftverk i Voss kommune)

Kongelig resolusjon 1. mars 2019.

I. Innledning

Eksingevassdraget renner ut i Eidsfjorden i Vaksdal kommune. Øvre deler av vassdraget, nær 40 prosent av opprinnelig nedbørfelt, er tidligere overført til Modalen kraftverk og til Evanger kraftverk. Evanger kraftverk er Norges tiende største kraftverk med en årlig produksjon på om lag 1,3 TWh. Kraftverket har inntaksmagasin i Askjelldalsvatnet øverst i Eksingedalsvassdraget (også kalt Ekso), og utløp i Evangervatnet. I nedre del av Ekso har BKK Produksjon AS bygd Myster kraftverk. Kraftverket ble ferdig i 1987, har inntaksmagasin i Nesevatn og en årlig middelproduksjon på 307 GWh.

BKK Produksjon AS har søkt om tillatelse til å bygge Beinhelleren pumpe med overføringer til Evanger kraftverk. Tiltaket er et O/U-prosjekt for å kunne utnytte Evanger kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg på en bedre måte. Beinhellerenområdet ligger i Norddalen, en sidedal til Eksingedalen, rett sør for inntaksmagasinet Askjelldalsvatnet. Fem alternativer ble konsekvensutredet for dette prosjektet, men av disse er kun to utbyggingsalternativer omsøkt, alternativene E og D i prioritert rekkefølge. Alternativ E omfatter bygging av Beinhelleren pumpe som vil pumpe vann fra Beinhellervatnet og opp til driftstunnelen mellom Askjelldalsvatnet og Evanger kraftverk, samt en overføring fra Kvanndalselvi til Beinhellervatnet og overføring fra en bekk i Urdadalen til Kvanndalsvatnet og inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk. Alternativ D omfatter ikke bygging av pumpe, men kun to overføringer av mindre nedbørfelt – samme bekken i Urdadalen som i alternativ E til Kvanndalsvatnet og et bekkeinntak nord for Heimste Kvanndalsvatn, inn på eksisterende driftstunnel.

Produksjonsøkningen i Evanger kraftverk er beregnet til henholdsvis 41,7 GWh og 6,9 GWh for de to alternativene. Etter høring av søknaden, som fikk negativ mottakelse fra mange hold, meldte BKK planendringer til alternativ E. Planendringene innebærer færre negative konsekvenser, herunder alternativ linjefremføring, nedskalering av pumpe og pumpehus, mindre kanalisering i terrenget og en drift tilpasset lav vannføring i Ekso.

BKK Produksjon AS er landets femte største kraftprodusent med en årlig produksjon på om lag 6,7 TWh. Selskapet er et heleid datterselskap av Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap AS. I denne saken brukes forkortelsen BKK om konsesjonssøker, BKK Produksjon AS.

II. NVEs innstilling

I NVEs innstilling av 30.10.2017 heter det:

"NVE har mottatt følgende søknad fra BKK Produksjon AS datert 29.05.2013 om tillatelse til overføring til Evanger kraftverk og bygging av Beinhelleren pumpe i Vaksdal kommune i Hordaland:

- «BKK Produksjon AS har utarbeida to alternativ for å nytta tilsiget til Beinhellervatnet, Kvanndalselvi, ein bekk i Urdadalen og ein bekk ved Heimste Kvanndalsvatnet til kraftproduksjon. Desse er i prioritert rekkefølge:
 1. Beinhelleren pumpe med overføring frå Kvanndalselvi til Beinhellervatnet. Overføring frå bekk i Urdadalen til Evanger kraftverk. Totalt 38 GWh ny produksjon.
 2. Overføring frå bekk i Urdadalen til Evanger kraftverk. Overføring frå bekk ved Heimste Kvanndalsvatnet til Evanger kraftverk. Totalt 7 GWh ny produksjon.

- Beinhelleren pumpe saman med overføring frå Kvanndalselvi og Urdadalen gjev størst energimengde og ny regulert energi i Evanger kraftverk. Prosjektet inngår som ein del av BKK sin plan for å rusta opp og utvida eksisterande kraftverk.
- Med grunnlag i dei tekniske føresetnadene og konsekvensane for naturmiljø, brukarinteresser og samfunnsinteresser søker BKK Produksjon AS om naudsynte løyve til å gjennomføra utbygginga. Vi syner til vedlagte søknadsdokument med prosjektomtale og konsekvensutgreingar, og vil med dette søkja om løyve etter følgjande lovverk:
 - Vassdragsreguleringslova:
 - Konsesjon til å regulere og overføre Beinhellervatnet til Evanger kraftverk slik det er omtala i framlegg til manøvreringsreglement.
 - Konsesjon til overføring av Kvanndalselvi til Evanger kraftverk
 - Konsesjon til overføring av bekk i Urdadalen til Evanger kraftverk
 - Konsesjon til overføring av Blyfjellbekken og Beinhellerbekken
 - Løyve til å ta i bruk naudsynte areal og rettar for etablering av overføringane, og til oreigning av naudsynt grunn og rettar.
 - Vassressurslova:
 - Konsesjon til bygging og drift av pumpestasjon ved Beinhelleren
 - Energilova:
 - Konsesjon til bygging og drift av pumpestasjon
 - Konsesjon til bygging og drift av 22 kV kraftline
 - Oreigningslova:
 - Løyve til å erverva naudsynt grunn og rettar for bygging og drift av 22 kV kraftline der minnelege avtalar ikkje vert oppnådd, herunder også naudsynte rettar til tilkomst, transport og lagring.
 - Løyve til å ta i bruk areal og rettar før skjønn er halde (førehandstiltreding)
 - Forureiningslova:
 - Løyve til å redusera vassføringa i dei råka elvestrekningane, samt løyve til å plassera masser i eksisterande deponi ved Beinhelleren. Det vert òg søkt om mellombelse tiltak for anleggsdrifta i byggjeperioden.
- Naudsynte opplysningar om tiltaket kjem fram av dei vedlagte dokumenta.»

Om søker

BKK Produksjon AS er konsesjonssøker til prosjektet og er i dag landets femte største kraftprodusent med en årlig produksjon på 6,7 TWh. Selskapet er et heleid datterselskap av BKK AS. Selskapet arbeider aktivt for å øke produksjonen ved å bygge nye anlegg og ruste opp eksisterende kraftverk.

Bakgrunn for søknaden

Bakgrunnen for søknaden er å utnytte eksisterende Evanger kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg på en bedre måte og å bidra til å nå den nasjonale målsetningen om å øke produksjonen av fornybar og regulerbar energi.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Søker opplyser at tiltakene i all hovedsak berører garden Trefall (gnr. 67) som solgte sine fallrettigheter til BKK i 1917. Med i salget fulgte rett til å nytte vannet, bortføringsrett, oppdemnings- og senkningsrett, samt rett til å erverve grunn i fremtiden mot erstatning. BKK Produksjon har også rett til å bruke grunnareal til kraftformål mot erstatning.

For hovedelva Ekso er alle fallrettighetene eid av BKK Produksjon med unntak av garden Flatekval (gnr. 57), som ikke solgte sine retter på begynnelsen av 1900-tallet. Gardene Neset (gnr. 56) og Lavik (gnr. 58) valgte på samme tidspunkt bare å selge deler av fallrettighetene sine i elva Ekso. De fallrettighetene som blir berørt på disse tre gardene må erstattes ved gjennomføring av prosjektet og BKK har opprettet dialog med grunneierne.

Beliggenhet og eksisterende forhold

Prosjektområdet ligger nord i Vaksdal kommune i Hordaland fylke. De aktuelle nedbørfeltene for overføring (totalt 14,5 km²) ligger i øvre deler av Eksingedalsvassdraget (063.Z), som renner ut i Eidsfjorden. Beinhelleren-området ligger i Norddalen (en sidedal til Eksingedalen), rett sør for inntaksmagasinet Askjelldalsvatnet.

Ekso dekker et areal på 416,1 km². Øvre deler av Eksingedalsvassdraget (ca. 38,3 % av arealet og ca. 41,5 % av tilsiget) er tidligere overført til Evanger kraftverk og Modalen. I nedre deler av Ekso har BKK bygd Myster kraftverk (ferdigstilt i 1987) med inntaksmagasin i Nesevatn. Årlig middelproduksjon i Myster er 307 GWh.

Evanger kraftverk er Norges tiende største kraftverk med en årlig produksjon på rundt 1,3 TWh. Kraftverket ble påbegynt i 1963 og siste aggregat sto ferdig i 1977; samlet effekt på 3 x 110 MW. Øvre deler av nedbørfeltene i Modalen, Eksingedalen og Teigdalen på til sammen 233 km² med tilsig 759 mill. m³/år, utnyttes til kraftproduksjon i Evanger kraftverk. Kraftverket har utløp i Evangervatnet og inntaksmagasin i Askjelldalsvatnet øverst i Eksingedalsvassdraget. Driftstunnelen er på 34,4 km og tar inn vann fra flere bekkeinntak inklusive avløpet fra Oksebotn kraftverk øverst i Teigdalen. Oksebotn kraftverk har en midlere årsproduksjon på 44 GWh.

Utbyggingsalternativer

Det søkes om to alternative utbygginger, alternativene E og D.

Alternativ E omfatter bygging av Beinhelleren pumpe som vil pumpe vann fra Beinhellervatnet (ca. kote 703) og opp til driftstunnelen som går mellom Askjelldalsvatnet og Evanger kraftverk. Pumpehøyden vil bli mellom 50–100 m avhengig av aktuell reguleringshøyde i Askjelldalsvatnet. Det vil bli overført vann fra Kvanndalselvi til Beinhellervatnet. Videre er det planlagt overføring fra bekken i Urdadalen til Kvanndalsvatnet, som i dag er ført inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk.

Alternativ D omfatter to overføringer av mindre nedbørfelt som blir tatt rett inn på eksisterende driftstunnel. Det ene blir bekken i Urdadalen til Kvanndalsvatnet, det samme som i alternativ E. Det andre blir et bekkeinntak i bekk nord for Heimste Kvanndalsvatn.

Eksisterende inntak i Beinhellerbekken og Blyffjellsbekken ble tatt inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk i 1972–73 uten at de inngikk i konsesjonen for Evanger kraftverk av 4. mars 1966. Beinhellerbekken drenerer et nedbørfelt på 1 km². Blyffjellsbekken, som er kanalisert inn mot Eitro bekkeinntak, drenerer et nedbørfelt på 0,9 km². Det er ikke slipp av minstevannføring forbi disse to inntakene.

Inntak og vannveier

Overføringen av Kvanndalselvi (alt. E) innebærer bygging av et bekkeinntak på kote 730 og en ca. 770 meter lang tunnel mot Beinhellervatnet. Fra tunnelmunningen blir det anlagt en ca. 80 meter lang kanal ned til selve Beinhellervatnet.

Overføringen fra Urdadalen (alt. E og D) innebærer bygging av et bekkeinntak på kote 860 og en ca. 400 meter lang tunnel mot Kvanndalsvatnet. Fra tunnelmunningen var det planlagt en ca. 350 meter lang kanal ned til selve Kvanndalsvatnet. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, var kanalen tatt ut da man nå antar at vannet fra tunnelmunningen vil kunne følge naturlige løp.

Overføringen fra en bekk nord for Heimsta Kvanndalsvatn (alt. D) innebærer bygging av et bekkeinntak på kote 840 og en fullprofilboret sjakt direkte inn på eksisterende driftstunnel til Evanger kraftverk.

Inntaket til Beinhelleren pumpestasjon er planlagt å være en ca. 15 m bred og 30–50 m lang inntakskanal i Beinhellervatnet. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er det skissert en mulig løsning med rør i stedet for kanal, noe som etter søkers vurdering vil bedre det visuelle uttrykket. Pumpene vil føre vann inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk via et 300 m langt støpejernsrør med diameter 1,5 m. Mellom stasjonen og eksisterende tverrslag blir røret gravd ned i løsmasser og i den eksisterende tippen. I tverrslaget blir røret lagt i en fjellgrøft eller alternativt frittliggende på betongfundamenter.

Reguleringer

Øvre Beinhellervatn har i dag normalvannstand på kote 703,7. I utløpet av nedre Beinhellervatn er det en terskel med overløp på kote 703. Mellom de to vannene er det en grusterskel som er tenkt senket med en meter. De to Beinhellervatna skal slås sammen til et magasin med regulerings-høyde 1,5 m; LRV 703,2 og HRV 704,7 og vil ha et magasinivolum på i underkant av 0,3 mill. m³. I utløpet av nedre Beinhellervatn skal dagens terskel erstattes med en ny overløpsdam; ca. 25 m lang og ca. 3 m høy med overløp på kote 704,7.

Overføringsprosjektet vil gi et bidrag til oppfyllingen av Askjelldalsvatnet, som er inntaksmagasinet til Evanger kraftverk. Driften av Evanger kraftverk kan bli noe endret som følge av mer tilført vann og større tilgang på regulerbar kraft.

Pumpestasjon

Stasjonsbygningen var planlagt å være ca. 28 m lang, 9 m høy og 24 m bred plassert ved strandlinja nedstrøms eksisterende tipp. Det var planlagt tre pumper, hver med installert effekt på opptil 2,5 MW, maksimalt 7,5 MW til sammen. Med en slik installasjon ville største slukeevne være 6,6 m³/s for ca. 50 m løftehøyde og 4,7 m³/s ved ca. 100 m løftehøyde. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er pumpekapasiteten nedjustert. Det er nå planlagt to pumper, hver med installert effekt på opptil 1,75 MW, maksimalt 3,5 MW til sammen og en maksimal slukeevne på 2,9 m³/s. Grove vurderinger fra søker tilsier at selve pumpestasjonen også kan nedskaleres til ca. 20 m lang, 15 m bred og 7,5 m høy målt fra HRV.

Veier og riggområder

Det går i dag en grusvei fra Trefall, forbi Beinhelleren og inn til Askjelldalsvatnet. Ved bygging av ny terskel i Beinhellervatnet vil ca. 200 m av denne veien måtte legges inn i en tyngre skjæring på litt høyere nivå. Dette i forhold til å sikre mot flomvannstand. I det samme området er det også planlagt en midlertidig anleggsvei til tunnelmunningen fra overføringen fra Kvanndalselvi. Denne vil gå langs den planlagte kanalen.

Tilkomstveien til pumpestasjonen vil følge samme trasé som dagens vei til brakkeriggen ved Beinhellervatnet. Fra brakkeriggen blir det anlagt ca. 100 m med ny permanent vei fram til pumpestasjonen.

I forbindelse med plassering av masser etter tunneldrivingen mellom Urdadalen og Kvanndalen er det nødvendig å bygge en ca. 200 m lang faringsveg (svært midlertidig kjørestærkt terreng) for å plassere massene.

Masseuttak og deponi

Overføringstunnelen fra Kvanndalsevi vil medføre om lag 20 000 m³ med masser. En del av disse massene er planlagt benyttet til fundamentering av pumpestasjonen, veiomlegging og grøfting. Mesteparten av massene vil bli deponert i tilknytning til den eksisterende tippen ved Beinhelleren.

Overføringstunnelen fra Urdadalen til Kvanndalen vil medføre om lag 10 000 m³ med masser. Disse var opprinnelig tenkt brukt til kanalbygging samt at overskuddsmassene skulle deponeres i området ved tunnelpåhugget og langs med kanalen. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er massene fra tunneldrivingen tenkt plassert i et skar mellom Urdadalen og Kvanndalen slik at de vil bli minst mulig synlig fra begge dalførene.

Nettilkobling

Strømtilførsel til Beinhelleren pumpe var opprinnelig planlagt som en ny 22 kV ledning fra Nygard pumpekraftverk i Modalen, via Askjelldalsvatnet med en sidegren til Askjelldalen pumpekraftverk, og ned til Beinhelleren. Etter at BKK trakk søknaden om konsesjon til Askjelldalen pumpekraftverk (28.11.2013), ble den opprinnelige nettløsningen uaktuell. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er ny løsning planlagt via 22 kV-nettet i Eksingedalen. Eksisterende 22 kV linje fra Trefall til Beinhelleren må oppgraderes med økt linje-tverrsnitt og det må bygges en ny avgrening på ca. 1,2 km langs eksisterende vei inn til pumpehuset.

Produksjon og utbyggingskostnader

For alternativ E var brutto midlere årlig kraftproduksjon beregnet til 41,6 GWh som følge av økt tilsig til Evanger kraftverk. Redusert produksjon pga. minstevannføring er beregnet til 3,3 GWh. Dette ga en netto produksjon på 38,3 GWh. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er produksjonsestimater justert opp til 41,7 GWh.

For alternativ D er brutto midlere årlig kraftproduksjon beregnet til 7,6 GWh som følge av økt tilsig til Evanger kraftverk. Redusert produksjon pga. minstevannføring er beregnet til 0,7 GWh. Dette gir en netto produksjon på 6,9 GWh.

Utbyggingskostnadene for alternativ E var estimert til 182 mill. kr og ville gitt en utbyggingspris på 4,7 kr pr. kWh med den opprinnelige planløsningen for pumper og linjeløsning. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er utbyggingskostnadene estimert til 134 mill. kr, noe som gir en utbyggingspris på 3,2 kr pr. kWh (2014 priser).

Utbyggingskostnadene for alternativ D er estimert til 24,3 mill. kr og vil gi en utbyggingspris på 3,5 kr pr. kWh. Dette estimatet er basert på priser fra 2012.

Forslag til avbøtende tiltak

Søker har foreslått avbøtende tiltak for å redusere mulige skader og ulemper av planlagt utbygging.

For anleggsfasen er det planlagt terrengtilpassing av konstruksjoner som pumpestasjon, overløpsdammen i utløpet av Beinhellervatnet og samtlige bekkeinntak. Veier og massedeponi vil også tilpasses terrenget. Periode med anleggsarbeid vil tilpasses i forhold til villreinens bruk av området. Avrenning fra anleggsområder skal forhindres ved bruk av sedimentasjonsbasseng og siltgardiner, mens støyreduserende tiltak vil bli gjort i forbindelse med tunneldriften.

For driftsfasen er det foreslått følgende slipp av minstevannføring i de berørte elvene for begge alternativene:

Norrdalselva, like nedstrøms Beinhellervatnet: 54 l/s hele året (tilsvarende alminnelig lavvannføring)
Kvanndalselvi: 40 l/s om sommeren og 20 l/s om vinteren (tilsvarende 2 ganger 5-persentil)
Bekk i Urdadalen: 13 l/s om sommeren og 6 l/s om vinteren (tilsvarende 5-persentil)
Bekk ved Heimsta Kvanndalsvatnet: 15 l/s om sommeren og 5 l/s om vinteren (tilsvarende 2 ganger 5-persentil)

Tiltaket er foreslått for å dempe konsekvenser for en rekke tema, blant annet fisk og ferskvannsbiologi, ferskvannsressurser og landskap.

For alternativ E er det vurdert å etablere celleterskler på de flate partiene øverst og nederst i Norrdalselva. I de tilfeller hvor tiltaket forringer vannkilder, enten kvalitet eller mengde, for gardar, enkelthus eller hytter, vil søker etablere alternativ vannforsyning med tilsvarende kvalitet og mengde som før utbyggingen (gjelder begge alternativer).

Det er foreslått støydempende tiltak i forhold til drift av pumpestasjonen og oppsett av rugekasser for fossefall dersom eventuelle rugelokaliteter blir forringet.

Som avbøtende tiltak nevnes også tilgroings-situasjonen med krypsiv og flotgras i Ekso og en videre overvåking og eventuelle tiltak i forhold til dette.

Driftsmønster for anlegget og avbøtende tiltak

Søker opplyser i søknaden om at det i praksis vil være et tilsigsstyrt driftssystem for Beinhelleren pumpe, siden Beinhellervatnet blir et lite magasin med volum i underkant av 0,3 mill. m³ og 1,5 m regulering.

I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er driftsmønsteret til Beinhelleren pumpe tilpasset slik at det ikke blir overført vann i tørre perioder og at de tørre periodene ikke får lengere varighet eller at det blir mindre vann på den anadrome strekningen i Ekso. Videre vil magasinet, som blir etablert for Beinhelleren pumpe, kunne bidra som et fordrøyningsbasseng for minstevannføring, der en i tørre perioder kan gi minstevannføring prioritet framfor å pumpe vannet mot Evanger kraftverk.

Forholdet til offentlige planer

Tiltaksområdet er definert som LNF-område i arealdelen for kommuneplanen for Vaksdal. Langs nedre del av Norddalselva er det merket av områder til framtidig bygging av fritidsboliger, noe som også gjelder for Trefall.

På søknadstidspunkt var det ikke satt miljømål for vannforekomstene i influensområdet som omfattes av vannforvaltningsplan med tiltaksprogram for vannregion Hordaland og som skal vedtas i 2015.

BKK mener at utbyggingsprosjektet er med på å oppfylle deler av målsetningene i klimaplan for Hordaland (2010–2020) ved å bidra til økt produksjon av fornybar energi.

Tiltaket berører ikke verneplan for vassdrag, men tiltaket vil påvirke vannføringen i Bolstadelva (nedre del av Vosso), som er et nasjonalt laksevassdrag med tilhørende beskyttelsesregime.

Tiltaket vil påvirke Nesheimsvatnet naturreservat som ble opprettet i 1995 i øvre Eksingedalen. Alternativ E og D vil redusere vanngjennomstrømningen i reservatet med henholdsvis 23 og 3 %. Tiltaket må derfor ha dispensasjon fra verneforskriften dersom tiltaket får konsesjon.

Oversiktskart og hoveddata for alternativene E og D

Oversiktskart og hoveddata for de to utbyggingsalternativene er vist på kart og i tabeller på de påfølgende sider.

Hoveddata for alternativ E:

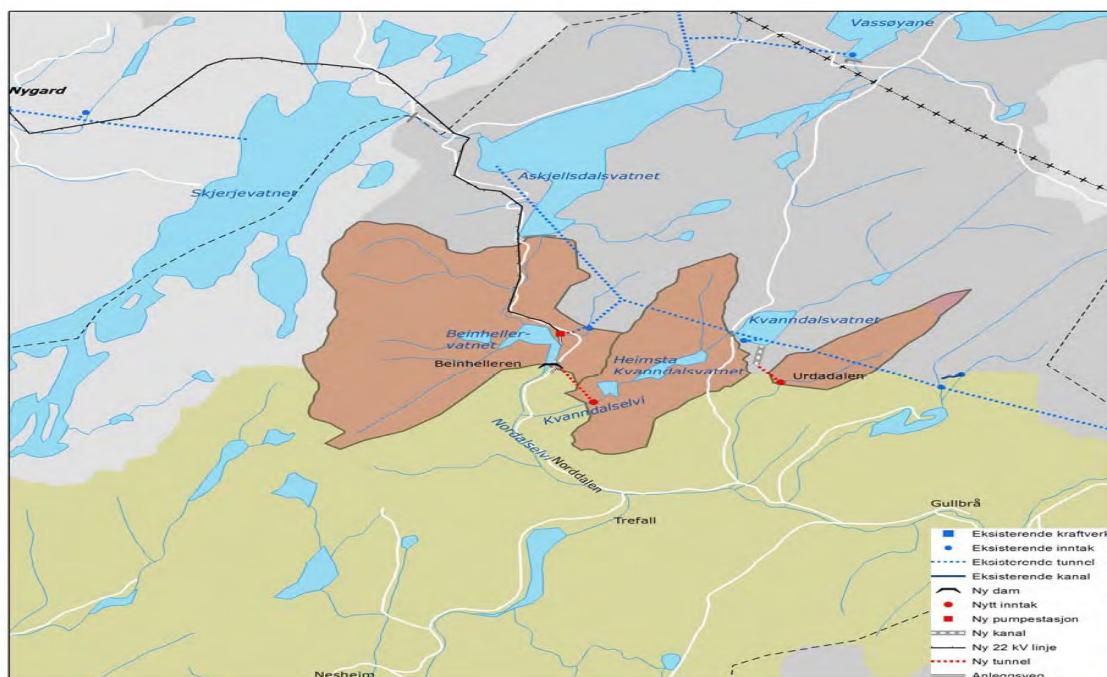
Tilsigsdata		
Nedbørfelt pumpe	km ²	13,1
Midlare tilsig pumpe	mill. m ³ /år	38,6
Midlare tilsig pumpe	m ³ /s	1,2
Sum magasin Beinhellervatnet	mill. m ³	0,3
Nedbørfelt bekkeinntak	km ²	1,4
Midlare tilsig bekkeinntak	mill. m ³ /år	4,0
Midlare tilsig bekkeinntak	m ³ /s	0,1
Sum magasin bekkeinntak	mill. m ³	0
Tekniske data		
Inntakskote, Beinhelleren pumpe	moh.	705
Pumpehøgd	m	50 – 100
Reguleringshøgd, Beinhellervatnet	moh.	703,2 – 704,7
Utløpskote (Evangervatnet)	moh.	9
Midlare brutto fallhøgd (Evanger kraftverk)	m	770
Total tunnallengde, nye tunnelar	m	1200
Tverrsnitt, tunnel	m ²	14 m ² – 18 m ²
Maksimal pumpestorleik	MW	7,5

Netto produksjonsauke i Evanger kraftverk

Årleg middelproduksjon, potensiale	GWh/år	41,5
Årleg middelproduksjon, inkl. fråtrekk for foreslått Minstevassføring	GWh/år	38,3

Utbyggingskostnad

Utbyggingskostnad	mill. kr	169
Utbyggingspris	kr/kWh	4,4
Byggetid ca.	år	2,5

Oversiktskart over planene for alternativ E.

Hoveddata for alternativ D:**Tilsigsdata**

Nedbørfelt bekkeinntak (Urdadalen + Heimste Kvanndalsvatnet)	km ²	1,4+0,7=2,1
Midlare tilsig bekkeinntak	mill. m ³ /år	4,0+2,3=6,3
Midlare tilsig bekkeinntak	m ³ /s	0,13 og 0,07
Sum magasin bekkeinntak	mill. m ³	0

Tekniske data

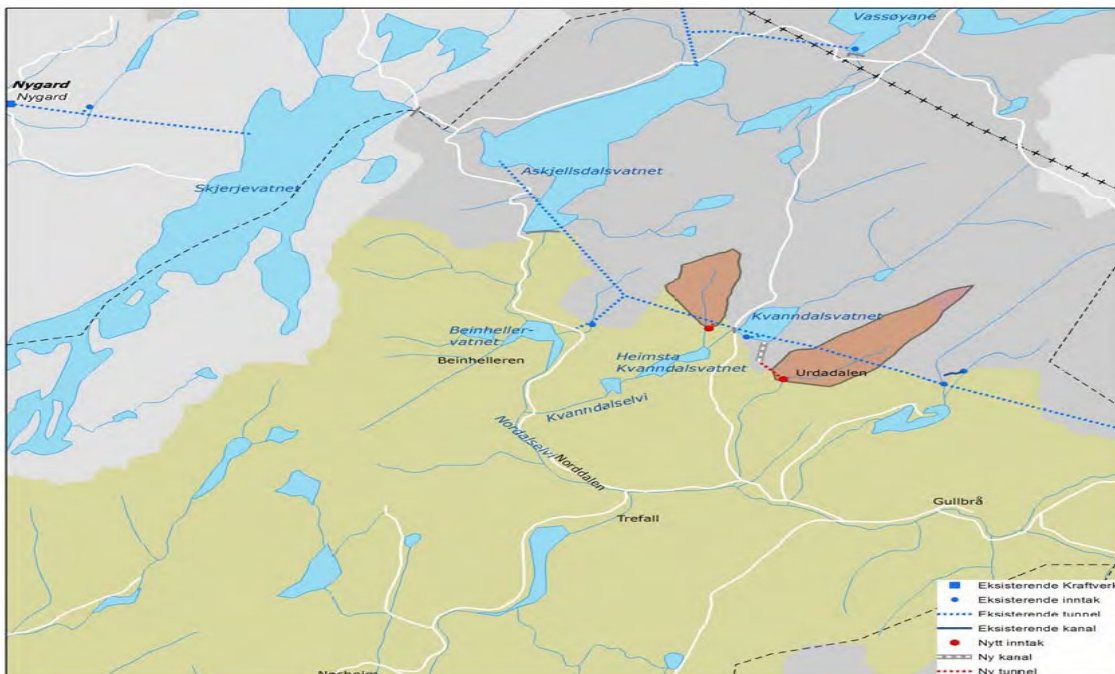
Inntakskote	moh.	860 og 840
Utløpskote (Evangervatnet)	moh.	9
Midlare brutto fallhøgd (Evanger kraftverk)	m	770
Total tunnallengde, nye tunneler	m	400
Tverrsnitt, tunnel	m ²	12-16
Total sjaktlengde, ny sjakt	m	150
Tverrsnitt sjakt	m ²	0,8

Netto produksjonsauke i Evanger kraftverk

Årleg middelproduksjon, potensiale	GWh/år	7,6
Årleg middelproduksjon, inkl. fråtrekk for foreslått minstevassføring	GWh/år	6,9

Utbyggingskostnad

Utbyggingskostnad	mill. kr	24
Utbyggingspris	kr/kWh	3,5
Byggetid ca.	år	1

Oversiktskart over planene for alternativ D.

Oppsummering av konsekvensutredningen

Tabellen under oppsummerer konsekvensutredningene som er gjort for de ulike fagtema og søkers konsulent sin vurdering av konsekvensen av utbyggingsalternativene. Ifølge søknaden er det stort sett tatt høyde for de foreslåtte avbøtende tiltakene i vurderingen av konsekvensgrad.

Oppsummering av konsekvensutredningene på de ulike fagtema: 0: ubetydelig konsekvens, +: liten positiv konsekvens, ++: middels positiv konsekvens, +++: stor positiv konsekvens, ++++: meget stor positiv konsekvens, -: liten negativ konsekvens, - -: middels negativ konsekvens, ---: stor negativ konsekvens, ----: meget stor negativ konsekvens.

Utgreिंगstema	Alternativ		
	E	D	
Vasstemperatur, is og lokalklima	0	0	
Grunnvatn	0/-	0	
Erosjon og massetransport	Anleggsfase	-	0
	Driftsfase	0	0
Skred	0	0	
Landskap	-	0/-	
Kulturminner og kulturmiljø	-	0/-	
Støy og luftforureining	Anleggsfase	0/-	0
	Driftsfase	0	0

Utgreiingstema		Alternativ	
		E	D
Naturmiljø og naturmangfald			
- Naturtypar	Anlegggsfase	0	0
	Driftsfase	-	0
- Karplantar, mosar og lav		-	-
- Raudlisteartar	Anlegggsfase	-	-
	Driftsfase	0	0
- Pattedyr	Anlegggsfase	-	--/---
	Driftsfase	0	0
- Fugl		-	-
Fisk og ferskvassbiologi			
- Beinhelleren med Norddalselva		-	0
- Kvanndalsvassdraget og Urdadalen		0	-
- Ekso øvre delar		0	0
- Ekso anadrom strekning		-	0
- Vosso anadrom strekning		0	0
- Bolstadfjorden		0	0
Naturressursar			
- Jord- skog og utmarksressursar		0	0
- Ferskvassressursar		-	-
- Mineraler og masseførekomstar		0	0
Samfunn			
- Næringsliv og sysselsetting lokalt	Anlegggsfase	+ / ++	0
	Driftsfase	0 / +	0
- Kommuneøkonomi Vaksdal	Anlegggsfase	+	0
	Driftsfase	+ / ++*	0
- Kommuneøkonomi Voss		0	0
- Friluftsliv, jakt og INON		-	-
- Reiseliv		0	0

Saksgang og merknader fra høringen

Prosjektet Beinhelleren pumpe og 2 bekkeinntak i Kvanndalen ble første gang meldt til NVE i september 2000. Etter høring av meldingen fikk BKK KU-program 22.01.2002. BKK valgte å ikke søke om konsesjon den gang. Prosjektet ble så relansert med forslag til revidert KU-program 06.05.2011. Basert på tidligere KU-program, BKKs nye forslag, innspill fra Eksingedalen Bygdaråd og NVEs vurderinger, utarbeidet NVE et nytt KU-program som ble oversendt BKK 09.09.2011.

Søknaden om Beinhelleren pumpe og overføringer til Evanger kraftverk ble mottatt 29.05.2013. Søknaden ble sendt på høring til offentlige instanser og organisasjoner i henhold til NVEs vanlige prosedyrer. Høringsfristen var 01.12.2013. Søknaden har vært kunngjort i avisene Hordaland og Vaksdalsposten. I løpet av høringsperioden har to eksemplarer av søknaden vært lagt ut til offentlig gjennomsyn på kommunehuset på Dale, butikkcenteret på Vaksdal og butikken på Lavik i Vaksdal kommune. Det ble arrangert folkemøte i forbindelse med søknaden 08.10.2013. Det kom inn 19 høringsuttalelser til søknaden. Uttalelsene ble forelagt søker for kommentarer 04.03.2014. NVE mottok kommentarer til høringsuttalelsene, selvpålagte tilleggsutredninger og planendringer av utbyggingsprosjektet den 25.05.2014. Planendringer og tilleggsutredninger ble sendt på høring til de som hadde uttalt seg til søknaden, med kommentarfrist 25.08.2014. Det kom inn 8 uttalelser til planendringene. Det ble gjennomført sluttbefaring i utbyggingsområdet 16. september 2014. Det kom inn 2 kommentarer til prosjektet etter sluttbefaringen.

I løpet av høringen mottok NVE innsigelse til søknaden fra fylkesmannen i Hordaland.

NVEs oppsummering av høringsuttalelsene og søkers kommentarer

I det følgende gis en oppsummering av høringsuttalelsene og de viktigste synspunktene på omsøkte utbyggingsplaner, samt hovedpunktene i søkers kommentarer til disse. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider. Kommentarer og krav som spesifikt gjelder konsekvensutredningene er gjengitt i eget punkt senere i innstillingen.

I sine kommentarer har BKK oppsummert tre tema som de anser som de mest sentrale og som mange av høringsinstansene har vært innom. De tre temaene er 1) Vannføringsforhold for anadrom fisk i Ekso, 2) Revisjon av konsesjonsvilkår for Evanger kraftverk og 3) Samla belastning som følge av at BKK Produksjon fremmer flere prosjekter samtidig i et område. I tillegg er hver enkelt høringsuttalelse kommentert for seg. Nedenfor har vi valgt å gjengi BKKs kommentar på de tre temaene før oppsummeringen av de enkelte høringsuttalelser:

«1) Vannføring i Ekso

Fleire av høyringspartane fryktar at vassføringa i Ekso vil verte vesentleg redusert, og til skade for fisk. Spesielt den anadrome strekninga er nemnt i mange høyringsfråsegner. Utgreiinga i dette kapitlet er gjort av BKK i etterkant av at konsesjonssøknaden blei utforma, og illustrerer vassføringsforholda godt sidan den baserar seg på faktiske målte vassføringsdata. Utgreiinga har også blitt presentert for fleire høyringspartar i høyringsperioden.

For å illustrere endringa i vassføring, før og etter utbygging av Beinhelleren pumpe, er det gjort utrekningar basert på målingane for målestasjonen som heiter VM 63.1 Nese. Målestasjonen målte vassføringa i Ekso i perioden 1908 – 1986, og er påverka av overføringane til Evanger kraftverk, men ikkje av utbygginga av Myster kraftverk. Kartet nedanfor viser plasseringa av målestasjonen, og tabellen viser dei årlege målingane fram til den blei lagt ned.

Som ein ser blei den årlege vassføringa redusert ved utbygging av Evanger kraftverk. Desse målte verdiane er i den vidare analysa ekstrapolert det korte stykket ned til Nasedammen, som er inntaket til Myster kraftverk. Frå Nasedammen er det i dag krav til slepp av minstevassføring på 1 m³/s i vinterperioden, og 2 m³/s i sommarperioden, gitt at det er tilstrekkeleg tilsig til å oppretthalde vassføringa. Det er dei dagane vassføringa er lågare enn dette som er den største utfordringa for anadrom fisk i vassdraget. Fylkesmannen meiner at talet på dagar med låg vassføring på anadrom strekning vil auke, og dette er hovudgrunnen til motsegna slik vi tolkar det.

Dersom ein konstruerer varighetskurver for dei målte vassføringane for målestasjonen, ser ein at det i løpet av dei 60 åra før utbygging (1909 – 1970), i gjennomsnitt var vassføring mindre enn 2 m³/s 2 dagar per år i sommarperioden, og vassføring mindre enn 1 m³/s 11 dagar per år i vinterperioden, jamfør figurane under.

Dersom ein gjer den same utrekninga etter overføringane til Evanger (1976), og deretter også inkluderer Beinhelleren alternativ E, får ein at gjennomsnittleg auke i antall dagar, der vassføringa er mindre enn ønska minstevassføring, aukar med 1 dag/år i sommerperioden og 3,5 dagar/år i vinterperioden, jamfør konsekvensutgreiinga for hydrologi vedlagt konsesjonssøknaden. Denne auken er gitt at det ikkje vert gjort tiltak i dei tørre periodane. Resultatet av desse utrekningane er vist i varighetskurva under.

Varighetskurva viser vassføringsforholda for åra 1976 – 1985 (perioden mellom utbygginga av Evanger, og nedlegginga av vassføringsmålinga). Denne tiårsperioden var ein forholdsvis tørr periode, der spesielt mange av vintrane hadde lengre tørrperiodar. Utvalget er dermed ikkje egna til å seie noko om gjennomsnittet med omsyn til dagens situasjon, men er brukt for å vise variasjonane ei utbygging av Beinhelleren kan gi.

Oppsummert så ligg antall dagar, der minstevassføringa er under ønska nivå, mellom 0 og 99 per år før utbygging av Evanger kraftverk, og etter utbygging av Evanger kraftverk ligg antall dagar mellom 0 og 122. Ved ei utbygging av Beinhelleren alt. E vil antall dagar ligge mellom 0 og 124, så langt ein ikkje gjer tiltak for at dette ikkje skal skje.

Det er med andre ord store variasjonar vassføringa også i dagens situasjon. Antall dagar med låg vassføring vil soleis auke noko, så langt ein ikkje gjer tiltak for at det ikkje skal skje. Dette har vore eit viktig tema i prosjektutviklinga og konsesjonsprosessen, og BKK planlegg å drifte Beinhelleren pumpe slik at vi ikkje aukar antall dagar med låg vassføring.

Det er fleire måtar ein kan gjennomføre dette på, der alle inneber at det i periodar med lavt tilsig ikkje vert pumpa vatn. Dette vil truleg skje eit lite antall dagar i løpet av året, då det vil vere slik at pumpestasjonen vil stå i dei tørre periodane med lite tilsig, sidan den i utgangspunktet pumper berre ved tilsig. Sjølve produksjonssimuleringane for Beinhelleren pumpe er utrekna med vebesoppløysing, og det er derfor vanskeleg å vise driftsmønsteret til pumpestasjonen med til dømes dagsoppløysing eller timesoppløysing. For Beinhelleren pumpe planlegg vi å drifte pumpestasjonen slik at ein ved tørre periodar kan nytte magasinet til å fordroye vassføringa nedstraums. Disponeringa av denne bufferen kan enten gjerast ved å sleppe minstevassføringa, der ein med foreslått minstevassføring på 54 l/s vil ha nok magasin til å halde denne i litt over 30 dagar. Eventuelt kan det tenkast at ein ynskjer å tappe høgare volum, men då over ein kortare periode.

2) Revisjon av konsesjonsvilkår

Ein revisjon av konsesjonsvilkåra for Evanger kraftverk vil tidligast vere aktuell i 2016. Det er ikkje mogleg å få idriftsett Beinhelleren pumpe og dei andre omsøkte prosjekta tilknytt Evanger kraftverk i tide til å oppnå elsertifikat (31.12.2020) dersom desse må avvente handsaming av revisjon av konsesjonsvilkåra. BKK Produksjon ser ingen motsetningar mellom ein framtidig revisjonsprosess og konsesjonsbehandling av Beinhelleren pumpe og dei andre prosjekta. Ein eventuell konsesjon til Beinhelleren pumpe vil ha moderne konsesjonsvilkår og avbøtande tiltak vil ta utgangspunkt i dagens situasjon i vassdraget.

3) Samla belastning

BKK konsesjonssøkte fire prosjekt tilknytt Evanger reguleringsanlegg samstundes i 2013. Fleire av høyringspartane har påpeika at dei ynskjer ei nærare omtale av sumverknadane av desse prosjekta. BKK har trekt konsesjonssøkaden for Askjelldalen pumpekraftverk.

Tverrelvi, Horgaset og Beinhelleren ligg geografisk fråskilt frå kvarandre, i ulike vassdrag og dalføre, og vurdering av den samla belastninga er avhengig av kva tema ein vurderar. Beinhelleren pumpe i Vaksdal kommune ligg, i luftlinje, over 20 km frå Tverrelvi i Voss kommune. Mellom prosjektområda ligg fjellområder i 1100 til 1400 meters høgde, avskorne av Teigdalen og Eksingedalen. Dei tre omtalte overføringsprosjekta vil redusere vassføringa i ulike elver høvesvis: Vosso, Teigdalselva og Ekso. Arealet som femner over desse tre prosjekta frå Evanger – Bulken i sør til Beinhelleren – Grøndalen i nord er over 250 km². Basert på prosjekta sine enkeltvise konsekvensutgreingar, med respektive influensområder, er dei fleste tema godt skildra etter vårt syn.

Det er gjennomført vurdering av samla belastning for tema landskap og friluftsliv, fisk og ferskvassbiologi for Eksingedalen, Teigdalen og Vosso/Bolstadelvi. Vidare er det gjort vurderingar for terrestrisk naturmiljø og naturmangfald, der det er spesielt rein som skil seg ut som eit viktig tema. For å bidra med eit betre grunnlag er det utarbeida tilleggsnotat, i tillegg til noko betre omtale frå vår side, i hovudsak for tema anadrom fisk, friluftsliv og rein. I det vidare følgjer ei ytterlegare vurdering av samla belastning for desse tema, der dei tre overføringsprosjekta Tverrelvi, Horgaset og Beinhelleren pumpe er inkludert, og verknadane av tidlegare utbyggingar vert omtalt grundigare.

Anadrom fisk

Fleire høyringspartar, blant anna Fylkesmannen, meiner at vurdering av samla belastning ikkje tek godt nok opp tilhøva for anadrom fisk, og at dagens tilhøve for fisk ikkje er inkludert i analysa. Analysa av samla belastning for fisk startar med å gjere greie for verknadane tidlegare utbygging har hatt på vassdraget, og omhandlar både reduksjon i vassføring og vassdekt areal, samanstillt med ei vurdering av verknadane dette har hatt for fisk og ferskvassbiologi i Ekso. Vi

meiner soleis at dei eksisterande forholda er ein del av analysa. Når det gjeld anadrom fisk ser vi at dette kunne kome betre fram i kapittelet om samla belastning, sjølv om det står forholdsvis utfyllande i konsekvensutgreiingsrapporten for fisk og ferskvassbiologi. På bakgrunn av dette er det utarbeida ein tilleggsrapport for anadrom fisk.

Eksingedalsvassdraget var bygt ut med omfattande overføringar av vatn frå dei øvre delane til Evanger kraftverk som sto ferdig 1969. Nedre del av vassdraget vart bygd ut på slutten av 1980-åra, med oppdemming av Nesvatnet og overføring til Myster Kraftverk, som vart sett i drift i 1987. Frå Nesvatnet er det ei minstevassføring på 2 m³/s frå mai til oktober og 1 m³/s resten av året når tilsiget er tilstrekkeleg, elles går tilsiget uregulert vidare.

Gjennomsnittleg årsvassføring ved innløp Nesvatnet vart redusert til om lag det halve ved overføringane til Evangervatnet, og Myster kraftverk tek no om lag 73 % av det resterande vatnet. Opphavelig naturleg vassføring ut av Nesvatnet oppom anadrom strekning var om lag 33 m³/s, medan det etter Mysterutbygginga er på 4,5 m³/s, tilsvarande 14 % av naturleg vassføring. Ved ei utbygging av Beinhelleren vil vassføringa bli redusert til 4,2 m³/s nedanfor Nesvatnet. Nye hydrologiske berekningar syner at risiko for særleg låge vassføringar på anadrom strekning har auka etter overføringane til Evanger, og at det ved utbygginga av Beinhelleren pumpe vil det generelt bli eit par dagar meir årleg med slike tilhøve. Bygging av Myster kraftverk med slepp av minstevassføring, har sannsynlegvis ikkje medført nokon vesentleg endring i risiko for låge vassføringar på anadrom strekning utover det Evanger-overføringane medførte.

Fangststatistikk frå slutten av 1800-talet syner at det har vore varierende fangstar av laks og sjøaure i perioden før Evangeroverføringane, og det er lite som tydar på at fangstane vart dårlegare som følge av desse overføringane, sjølv om vassføringa generelt vart halvert og risiko for særleg låge vassføringar auka. Fangstane heldt seg gode også utover 1970-talet og tidleg på 1980-talet. Mysterutbygginga medførte ein vidare betydeleg reduksjon i gjennomsnittleg vassføring på anadrom strekning, men risiko for særleg lågare vassføringar er ikkje vesentleg ulik frå perioden før. Fangst av sjøaure er omlag som før Mysterutbygginga, medan utbygginga sannsynlegvis førte til eit forsterka forsursingsproblem som har ramma laksen. Med parallellar til utviklinga i laksefangstar i Vosso, er det høgst sannsynleg at det også har vore samanfallede negative verknadar for sjøoverlevinga til laksen i både Ekso og Vosso.

Det føreligg seriar med ungfiskundersøkingar i Ekso frå 1995, men desse omfattar berre den siste perioden som omfatter både Evangeroverføringane og Mysteroverføringa. Resultata frå ungfiskundersøkingane er då resultat av ein samla verknad av utbyggingane, kultiveringa og kalkinga som starta opp med doserar i 1997. Vassdirektivet sin klassifisering av tettleik av lakseungar, syner at Ekso etter 2000 har hatt tettleik av eldre lakseungar i all hovudsak tilsvarande «sær god / god». Variasjon i tettleik av årsyngel og også eldre lakseungar kan også skuldast låge gytebestandar i nokon av desse åra.

Ein samla vurdering av årsyngeltettleik etter år med særleg mange dagar med låg vassføring på vinteren (1996, 2005 og 2010), gir ikkje grunnlag for å hevde at vassføringa har vore så låg eller så langvarig låg at det har påverka produksjonen av fiskeungar i Ekso. Den same fråverande negative verknad har vi observert for årsyngel av laks også i Oselva etter den kalde og turre vinteren 2010 (Sægrov mfl. 2012).

Samla verknad av alle utbyggingane har på dette grunnlag hatt stor negativ verknad for laks då Mysterutbygginga forsterka forsursingsproblema for laksen. Samstundes vart sjøoverlevinga til laksen sterkt redusert frå slutten av 1980-talet, og låge gytebestandar i dei påfølgande åra skuldast begge tilhøva. Forsursingsproblema er i dag avbøtt gjennom kalkinga og kultiveringa i vassdraget, og tilhøva for rekruttering av laks i Ekso er «gode» vurdert frå tettleik av ungfisk av laks eldre enn eitt år. Laksebestanden slit sannsynlegvis framleis med låg sjøoverleving av heilt andre årsakar enn utbyggingane. Utbyggingane har samla sett hatt liten verknad på sjøauren i Ekso, og det er ikkje venta at ei utbygging av Beinhelleren pumpe vil ha noko meir enn «liten negativ» verknad og konsekvens for dei anadrome bestandane i Ekso. For ytterlegare detaljar vert det vist til tilleggsrapporten for anadrom fisk som ligg vedlagt.

Friluftsliv

Bergen turlag har fleire sommar- og vinterløyper i Stølsheimen. Ingen av desse blir direkte råka av anleggsaktivitet eller permanente bekkeinntak. Norddalselvi som vil få redusert vassføring som ein konsekvens av Beinhelleren pumpe ligg 2 til 2,5 km vekk frå Trefallstølen og stien vidare mot Selhamar. På denne turen vil ein sjå Askjellsdalsvatnet, Kvanndalsvatnet og Vassøyane, som alle er regulerte. I anleggsfasen kan ein oppleve bygginga av overføringa frå Urdadalen til Kvanndalen som forstyrrande på Kvanndalssida. Bekkeinntak, massedeponi og vei vil for nokre turavsnitt verte synlege nye element i avgrensa områder, men det vil ikkje overgå dei eksisterande reguleringsanlegga i inntrykksstyrke, der desse er synlege. Dette gjeld også overføring av Tverrelvi og overføring av Horgaset. Dei tre omtalte prosjekta kan på ingen måte sjåast samstundes då avstanden mellom dei er stor.

Det er derfor vår vurdering at turopplevingane ikkje vert endra vesentleg, i høve til slik dei er i dag, då desse prosjekta medfører marginalt fleire inngrep, over eit større område.

Rein

Fjellheimen villreinområde strekker seg fra Fresvik i aust til Masfjorden i vest og utgjer eit areal på ca. 1700 km². Når konsesjonssøknaden for Askjelldalen pumpekraftverk er trekt er det vår vurdering at den samla belastninga for villreinen er redusert, sidan det medfører at kraftlinja mot Nygard utgår. Dei resterande prosjekta vil ikkje etablere permanente veger eller kraftlinjer som påverkar reinen sine trekkveier når arbeidet med bekkeinntaka og tunnelane er ferdig.

Dersom det vert gitt konsesjon til alle tre prosjekta, vil det først verte utarbeida detaljplanar og gjennomført ei prosjekteringsfase før ein eventuelt tek investeringsbeslutning og startar anleggsarbeidet. Det er derfor ikkje sikkert at det vil verte anleggsverksemd dei same åra for alle prosjekta, sjølv om det truleg vert ei viss samtidighet i utbyggingane. Vi ser at det for villrein kan verte ei belastning dersom det er stor grad av samtidighet i anleggsaktiviteten til fjells. Slik vi har forstått det, er den mest uheldige situasjonen at dyra trekkjer seg vekk frå eit område på grunn av uro, men ikkje finn andre område å opphalde seg i, på grunn av at dei vert uroa der også. Vi ser denne problemstillinga tydeleg, og planlegg å gjennomføre tiltak for å løyse den. Det handlar i hovudsak om praktiske forhold, som det er fullt mogleg å handtere.

Løysingane er avhengig av fleire forhold, jamfør avsnittet over, men vil handle om god overvaking av villreinen, og eit godt samarbeid med fagmiljø for å finne praktiske løysingar på denne utfordringa. Vissheita om sumverknadane må takast med i detaljprosjekteringsfasen og danne grunnlag for tiltak som kan minimere dei negative effektane. Tilpassa anleggsdrift, flygesoner for helikopter, og liknande kan vere aktuelle tiltak. Tilhøva for rein vert også kommentert under avsnittet for Nordfjella og Fjellheimen villreinnemd.»

Vaksdal kommune (uttalelse 03.03.2014) har oversendt følgende vedtak fra kommunestyret:

«Vaksdal kommune tilrår ikkje utbygging av Beinhelleren pumpe i Vaksdal kommune. Låg vassføring i Eksingedalsvassdraget etter tidlegare kraftutbyggingar trugar i dag laksebestanden i elva. Omsøkt utbygging med overføring av vatn til Evanger kraftverk vil forsterke problema og medføre store konsekvensar for vassdraget, laksestamma og naturen i område. Vaksdal kommune tilrår at konsesjonssøknaden vert handsama som del av planlagt revisjon av vassdraget i 2016.

Etter § 8 i Naturmangfaldlova, skal offentlege vedtak som påverkar naturmangfaldet bygge på vitskapleg kunnskap om tilstand og effekt av påverknadane ved inngrep. Vaksdal kommune meiner at vurderingane i søknaden ikkje er tilstrekkelege.

Vaksdal kommune kan ikkje sjå at det er utgreidd tilstrekkeleg kva område som kan vera i faresona i anadrom del med omsyn på tørrlegging av egg, eller kva betydning tilgroinga har for ferskvassbiologien.

Vaksdal kommune meiner at samla belastning for Eksingedalsvassdraget ikkje er tilstrekkeleg utgreidd. Etter § 10 i naturmangfaldlova skal ei slik vurdering ligge føre før det blir gjort vedtak om konsesjon. Vaksdal kommune meiner at verknaden av prosjektet kan bli

så negative for vassdragsnaturen i Eksingedalsvassdraget at utbygginga kan vera i strid med nasjonale føringar i det pågåande arbeidet med Vassforskrifta og Naturmangfaldlova. Med utgangspunkt i § 10 i naturmangfaldlova meiner Vaksdal kommune at NVE må handsame prosjektet Beinhelleren pumpe samstundes med revisjonen av konsesjonen for Eksingedalsvassdraget.»

Fra rådmannens vurdering går det frem at man ikke er enige i konsekvensutredningen som sier at mye vann allerede er fraført Ekso og at litt mer ikke vil ha noen betydning. Rådmannen mener at 10 % mindre flommer over Nesedammen og det at antall dager med mindre tilsig enn minstevannføring til Nesedammen vil øke, vil kunne ha negative effekter for anadrom fisk i Ekso. Det påpekes også at det er vann med den beste vannkvaliteten for fisken i vassdraget som vil bli overført, noe som vil påvirke forsureningssituasjonen negativt i vassdragets nedre deler hvor sure sidebekker dominerer og kalking er nødvendig tiltak i dag.

Vaksdal kommune mener det er viktig å bevare gjenværende vannføring i Norddalsvassdraget (nedstrøms Askjelldalsvatnet) i forhold til drikkevann og rekreasjon og at det er viktig å opprettholde mest mulig av dagens gjennomstrømning i Trefallsvatnet i hovedvassdraget, som i dag fremstår som svært tilgrodd.

Kommunen mener fraføring av elva i Uradalen med den foreslåtte minstevannføring, vil medføre en kraftig forringelse av stølsområdet og turområdet med merket løype rundt Trefallstølen. Likeledes vil ytterligere fraføring fra Kvanndalsvassdraget med den foreslåtte minstevannføring, påvirke vannføringen negativt i Norddalsvassdraget.

Kommunen mener de negative konsekvensene ved inngrepene er undervurdert i søknaden. Dette gjelder både for kultur, landskap, friluftsliv, biologisk mangfold og vilt. Røddlistearter som kongeørn, hubro og jaktfalk blir trukket fram, samt at tiltaket ligger innenfor Fjellheimen villreinområde med viktige trekkveier og kalvingsområder som vil bli berørt.

Kommunen har fått Advokatkontoret Lund & Co DA til å vurdere de samfunnsmessige interesser i form av fremtidige kommunale inntekter. De vurderer at inntektene til Vaksdal kommune blir vesentlig lavere enn det som er lagt til grunn i søknaden fra BKK og hvor inntekt fra konsesjonskraft utgjør den største forskjellen.

Etter rådmannen sin vurdering blir konsekvensene ved den omsøkte utbyggingen for store. Begge alternativene vil påvirke vassdraget negativt. Det er stor risiko for at problemene i Eksingedalsvassdraget vil bli større og at konsekvensene for vassdraget blir mer alvorlige og kritiske. Det er nødvendig med en vurdering av samlet belastning, jmf. krav i naturmangfoldloven § 10. Rådmannen har vurdert innsigelse til prosjektet, men har konkludert med å fremme en høringsuttalelse mot prosjektet med bakgrunn i for stor samlet belastning på Eksingedalsvassdraget og en nært forestående revisjon av Evanger-utbyggingen.

I sin tilleggsuttalelse (25.08.2014) til planendringene opplyser kommunen at det ikke vil bli gitt en ny administrativ uttalelse etter at de har gitt en politisk uttalelse. Kommunen opplyser imidlertid om følgende: «*I den nye utgreiinga er det faktafeil om hubroen. Hubroen har vore der i Beinhelleren i vinter og vår og dette er ein sannsynleg hekkelokalitet. BKK skriv derimot at det er ingen konflikt med hubroen. Hubro er ei rødlisteart, og konsekvensen for ein hekkelokalitet må etter vårt syn drøftast i rapporten.*»

Søkers kommentarer:

BKK henviser til sine kommentarer til Fylkesmannens uttalelse når det gjelder forholdet til naturmangfoldlovens § 8 og § 10 og rapportene til UNI-miljø. BKK mener ellers at kommunen sin uttalelse inneholder en del faktafeil som bidrar til å gi en misvisende fremstilling av forholdene i dag og mulige konsekvenser av en utbygging. BKK ønsker derfor å redegjøre nærmere om dette. Når det gjelder hydrologiske forhold blir det påpekt flere uoverensstemmelser mellom prosentvise restvannføringer flere steder. Når det gjelder redusert gjennomstrømning i Trefallsvatnet og tilgroingsssituasjonen, henviser BKK til tilleggsutredningen om tilgroing av Ekso.

BKK er ikke enig med kommunen i deres antatte oppfatning av at virkningene av prosjektet kan være i strid med nasjonale føringer i det pågående arbeidet med vannforskriften, tiltaksplaner og naturmangfoldloven. Når det gjelder fisk og ferskvannsbibliologi er BKK uenig med kommunens vurderinger i forhold til negative virkninger for utvandring av smolt og oppvandring av gyteklare fisk. BKK hevder at flomforholdene på anadrom strekning vil bli tilnærmet uendret. BKK mener også at faren for tørrlegging og innfrysing av egg på anadrom strekning blir minimalt endret ved en utbygging etter alternativ E, spesielt med den foreslåtte driften av Beinhelleren pumpe i tørre perioder. De viser også til tilleggsutredningen på tema fisk.

Som svar på kommunens påstand om at fraføring av vann høyt oppe i vassdraget vil forverre forsureingssituasjonen på anadrom strekning og at betydningen av tilgroingen i Ekso for ferskvannsbibliologien ikke er utredet tilstrekkelig, har BKK fått laget tilleggsutredninger på de to temaene og henviser til disse.

BKK opplyser at de etter klage på forholdene i Holmavatnet, bygde en ny terskel der i 2009. Etter dette kjenner de ikke til klager på tilgroing i vannet. BKK mener de foreliggende fiskeundersøkelser fra 1998 og 1999 for Holmavatnet og Beinhellervatna og som kommunen mener er for gamle, er gode nok som utgangspunkt for konsekvensvurdering siden de ble gjort 25 år etter fraføring av vann til Evanger. De mener disse undersøkelsene representerer en stabilisert situasjon med hensyn på fisk.

I forhold til fremtidige kommunale inntekter mener BKK at konsekvensutredningen antydnet at Vaksdal kommune ikke kunne ta imot mer konsesjonskraft enn det de gjør i dag. Videre merker de seg at forventet kommunal inntekt minus eventuell konsesjonskraft kom tilnærmet likt ut i konsekvensutredningen og de nye tallene som kommunen hadde fått beregnet.

Fylkesmannen i Hordaland (uttalelse 15.01.2014) fremmer innsigelse (motsegn) mot Beinhelleren pumpe. Dette begrunnes med at laksebestanden i Ekso allerede er truet som følge av lav vannføring forårsaket av tidligere overføringer og at de omsøkte prosjektene, særlig alternativ E, vil forsterke problemene for laksebestanden. Fylkesmannen mener en ytterligere reduksjon i vannføring til anadrom strekning vil være svært uheldig i forhold til tørre og kalde perioder med dagens minstevannføring. Mindre produksjonsareal, fare for innfrysing og tørrlegging av gyteområder og stranding av ungfisk blir trukket frem. Til nå har redusert vannføring også hatt en negativ innvirkning på smoltutgang og forringet vannkvaliteten på anadrom strekning.

Fylkesmannen mener prosjektene også kan gi resipientproblemer i Ekso og at dette ikke er ordentlig utredet. Videre mener de at det kan komme i konflikt med verneverdiene i Nesheimsvatnet naturreservat, uten at dette er tilstrekkelig utredet. Fylkesmannen mener de som forvaltningsmyndighet må gjøre en vurdering av om inngrepet kan føre til skade innenfor verneområdet i forhold til naturmangfoldloven og at dette eventuelt må avklares før det kan gis konsesjon. Videre mener de at ytterligere overføring av vann fra Eksingedalen til Vosso, kan være i strid med retningslinjene for nasjonale laksevassdrag. De mener også at de negative konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert i søknaden og at inngrepene burde vært satt inn i en større sammenheng i forholdet samlet belastning.

Fylkesmannen mener Beinhelleren-prosjektet bør sees i sammenheng med tidligere fraføring av vann i Eksingedalen og anbefaler at konsesjonssøknaden blir behandlet i sammenheng med den nært forestående revisjonen av konsesjonen for overføringen fra Eksingedalsvassdraget til Evanger fra 1966.

I sin tilleggsuttalelse (25.08.2014) til planendringene viser fylkesmannen til sin innsigelse til de opprinnelige prosjektplaner og mener det er mest hensiktsmessig å ta opp diskusjonen om planendringene på sluttbefaringen og i et innsigelsesmøte.

Søkers kommentarer.

BKK mener i motsetning til fylkesmannen at § 8 i naturmangfoldloven er oppfylt og henviser til omfattende utredninger av prosjektet både i tidlig fase på 1990- og 2000-tallet og nåværende KU fra 2011/2012. De mener kunnskapen fra pågående overvåkingsprogrammer for anadrom fisk, kalking og tilgroingsutvikling i Ekso er tilgjengelig og at det ikke er behov for tilleggsutredninger.

BKK er enig i at utredningen av Ekso som resipient er noe mangelfull og har derfor vedlagt en tilleggsutredning på dette tema. BKK mener videre at de omtalte Uni-miljø rapportene 121 og 186 er godt kjent i miljøet og at kunnskapen i disse er brukt av konsulentene i forbindelse med utarbeidelsen av KU, selv om de ikke er referert til direkte. BKK har i tillegg vedlagt en ytterligere utredning om anadrom fisk i Ekso.

Når det gjelder Nesheimsvatnet naturreservat viser BKK til § 49 i naturmangfoldloven og mener det er NVE og OED gjennom konsesjonsbehandlingen som har ansvar for å ta hensyn til verneverdiene i reservatet og eventuelt sette krav til avbøtende tiltak i en eventuell konsesjon. BKK opplyser samtidig om at det er gjort en vurdering av virkningene av redusert vannføring gjennom reservatet og som konkluderer med at de er så små at de ikke vil være i strid med verneformålet. Når det gjelder retningslinjene for nasjonale laksevassdrag og eventuelt brudd på disse ved å overføre vann fra Ekso til Vosso, mener BKK at 1 % økning av vannføringen i Bolstadelva ikke vil ha noen virkning på det akvatiske økosystemet (ubetydelig konsekvensgrad) og at overføringen dermed ikke vil være i strid med retningslinjene.

I forhold til landskap og friluftsliv mener BKK det er viktig å fastsette området som skal utredes i sammenheng med den bruken det er av området og tilgrensende områder. I vurderingene for samlet belastning for landskap og friluftsliv er det tatt utgangspunkt i et område på ca. 1500 km², som BKK mener er passe størrelse i dette tilfellet. Analysen av samlet belastning inkluderer tidligere utbygging i alle rapportene for friluftsliv, reiseliv og INON og rapporten for landskap. Følgelig mener BKK at de eksisterende forhold er en del av analysen for samlet belastning for landskap og friluftsliv.

BKK er ikke enig med fylkesmannen sin vurdering av konsekvensene av virkningene av overføringen fra Urdadalen til Kvanndalen. BKK viser til at det er planlagt slipp av minstevannføring både fra bekkeinntaket i Urdadalen og ved Heimsta Kvanndalsvatnet og at det etter planendringen ikke blir noe av kanaliseringen og at plasseringen av masser er flyttet. BKK mener derfor at foreliggende konsekvensutredning gir en korrekt vurdering av forholdene.

Hordaland fylkeskommune (uttalelse 25.11.2013) har oversendt følgende vedtak oppsummert i fem punkter etter behandling i fylkesutvalget:

- «1. Ut frå naturmangfaldslova § 10 om samla verknad, rår fylkesutvalet til at Beinhelleren pumpe og overføring til Evanger kraftverk vert handsama samla med dei tre andre kraftverka BKK produksjon har søkt om i same område: overføring av Horgaset m.fl. til Evanger kraftverk, tillegsoverføring til Evanger kraftverk og utbygging av Tverrelvi og Muggåselvi og Askjelldalen pumpekraftverk.
2. NVE bør krevja tilleggsutgreiingar for tema fisk og vatn for konsekvensane av desse fire utbyggingane.
3. Dersom konsesjon vert gitt er alternativ D å føretrekkja framfor alternativ E.
4. Det vert stilt krav om at undersøkingsplikta etter § 9 i kulturminnelova vert oppfylt i god tid før iverksetjing av tiltak.
5. Førekomsten av hubro bør undersøkast nærare og funn bør leggjast stor vekt på ved den vidare sakshandsaminga.»

I sin tilleggsuttalelse (19.08.2014) til planendringene viser fylkeskommunen til sin opprinnelige uttalelse i fem punkter og hvordan denne bør justeres noe. Selv om BKK har trukket prosjektet Askjelldalen pumpekraftverk mener fylkeskommunen at de resterende 3 prosjekter fortsatt bør behandles samtidig. Videre mener man at tilleggsutredningene om fisk og vannkvalitet gir et bedre grunnlag for å vurdere konsekvensene av tidligere og aktuell utbygging av Ekso, men at det fortsatt er fylkesmannen som har fagansvaret for å vurdere konsekvensene for laksen i Ekso. Alternativ D er fortsatt å foretrekke fremfor E. Fylkeskommunen oppfatter det slik at BKK tar deres krav om § 9 undersøkelser til følge og er godt fornøyd med det. Fylkeskommunen mener nå at deres anmodning om å undersøke hubroforekomsten nærmere, er ivaretatt. Fylkeskommunen oppsummerer selv sin tilleggsuttalelse som følger:

«Med bortfall av Askjelldalen pumpekraftverk og føreslegne planendringar for Beinhelleren pumpe vert konfliktnivået redusert noko i høve til tidlegare utbyggingsplanar, mellom anna for villrein og låg vassføring i Eksingevassdraget. Laksestamma i Ekso har stor verdi, og verknadene for denne må etter vår meining ha avgjerdane vekt for konsesjonsspørsmålet. Som kulturminnestyremakt vil vi minne om vårt krav om at undersøkingsplikta etter § 9 vert oppfylt i god tid før anleggsarbeid vert iverksett.»

Søkers kommentarer:

BKK henviser til sin felleskommentar i forhold til samla belastning. BKK sier vidare at de tar kravet om § 9 undersøkelser til etterretning og at informasjon om lokaliteter for hubro er unntatt offentligheten, men at det likevel kan opplyses om at hekke- og leveområdet for hubro ikke vil være i konflikt med Beinhelleren alternativ E.

Kystverket vest (uttalelse 29.08.2013) har ingen merknader under forutsetning av at tiltaket ikke medfører vesentlige endringer i strøm og eller isleggingsforhold ved utløp i sjø.

Søkers kommentarer:

BKK Produksjon tar innholdet til orientering men har ingen kommentarer.

Fiskeridirektoratet (uttalelse 26.09.2013) har ingen merknader til søknaden.

Søkers kommentarer:

BKK Produksjon tar innholdet til orientering men har ingen kommentarer.

Statens vegvesen (uttalelse 03.12.2013) har ingen spesielle merknader til søknaden.

Søkers kommentarer:

BKK Produksjon tar innholdet til orientering men har ingen kommentarer.

Bergens Sjøfartsmuseum (uttalelse 08.11.2013) har ingen merknader til kraftutbyggingen.

Søkers kommentarer:

BKK Produksjon tar innholdet til orientering men har ingen kommentarer.

Havforskningsinstituttet (uttalelse 06.03.2014) vurderer det slik at det omsøkte tiltaket, ved alternativ E, ikke vil påvirke dagens hydrografiske forhold i sjøresipientene, Eidsfjorden og Bolstadfjorden, i vesentlig grad og har følgelig ingen negative merknader til tiltaket.

Søkers kommentarer:

BKK Produksjon tar innholdet til orientering men har ingen kommentarer.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland (uttalelse 28.11.2013) mener Eksingedalen ikke tåler mer fraføring av vann og fraråder NVE å gi konsesjon til det omsøkte prosjektet. FNF stiller krav om at en vilkårsrevisjon av Evanger-utbyggingen (dvs. Eksingedalsvassdraget og Teigdalselva) må behandles samtidig med konsesjonsbehandlingen av de fire O/U-prosjektene BKK nå har søkt om i tilknytning til Evanger kraftverk.

I forhold til *fisk og ferskvannsbiologi* uttrykker FNF bekymring for den storvokste laksestammen i Ekso ved fraføring av mer vann og hevder også at overføring av vann med god vannkvalitet fra Beinhelleren-området kan føre til økt kalkingsbehov på anadrom strekning. FNF mener det ikke foreligger en faglig begrunnelse for vurderingen og konklusjonen om at Beinhelleren pumpe vil få «liten negativ konsekvens» for anadrom fisk i Ekso og mener NVE må etterspørre en faglig begrunnelse og at det legges frem data for et slikt standpunkt.

FNF er uenige i konklusjonen som er trukket om virkningene av de tidligere utbygde bekkeinntakene Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken, og forventer at NVE stiller krav om minstevannføring fra bekkeinntakene dersom BKK gis tillatelse til fortsatt å regulere de to bekkene.

En vesentlig del av FNFs uttalelse går ut på å klargjøre hva de mener er for lite utredet og krav om tilleggsutredninger og forventninger til videre saksbehandling i NVE (se avsnitt om vurdering av konsekvensutredning og kunnskapsgrunnlag).

I sin tilleggsuttalelse (25.08.2014) til planendringene opprettholder FNF sin fraråding om utbygging av Beinhelleren pumpe. I forhold til fisk og ferskvannsbiologi mener FNF at det foreligger god dokumentasjon på at tidligere regulering av Ekso er en betydelig faktor i forhold til negativ påvirkning av laks og sjørret i vassdraget. Når så tilleggsutredningen konkluderer med at ytterligere fraføring av vann fra Ekso vil ha *«liten negativ verknad og konsekvens for dei anadrome bestandane i Ekso»*, mener FNF at en ikke bør fraføre mer vann fra vassdraget, jf. naturmangfoldlovens §§ 9 og 10 og vannforskriftens §§ 5 og 12.

I forhold til friluftsliv minner FNF om at de lokale friluftinteressene i Norddalen er viktige. De er positive til planendringen om redusert kanalisering, men er negative til etablering av et massedeponi ved Kvanndalsvatnet. Området betraktes som en viktig inngangsportale og de ber også NVE vektlegge at *«delar av det austlege influensområdet fell inn under eit friluftsområde som regionalt er blitt kategorisert som "stor verdi", og utgjør ein del av Stølsheimen som er eit svært viktig regionalt friluftslivsområde med verdi A»*. FNF påpeker igjen at det er en mangel ved utredningen at ikke hele Ekso er med som influensområde i forhold til friluftsliv.

FNF gjentar sitt tidligere innspill om at de fortsatt savner en fylldig gjennomgang av den samlede belastning på området i form av tidligere utbygginger og nye planlagte og omsøkte prosjekter. De synes ikke dette er tilstrekkelig belyst gjennom søknaden og planendringene som foreligger.

Søkers kommentarer:

BKK merker seg at FNF fraråder konsesjon hovedsakelig begrunnet i fraføring av vann. I forhold til fisk og ferskvannsbiologi mener BKK at deres konsulenter har hatt tilgang til all nyere overvåkings- og forskningsmateriale fra Eksovassdraget. Etter deres mening er konsekvensutredningen derfor faglig godt gjennomført med god kvalitet og det er gjort faglig begrunnede vurderinger. Når det gjelder FNFs påstander om mangler ved KU i forhold til kartfesting av viktige gyte- og oppvekstområder på anadrom strekning, samt anslag på størrelsen av produksjonsareal for bunndyr som ventes å gå tapt, mener BKK at dette står beskrevet i teksten. De er imidlertid enig i at et kart mangler og har lagt dette ved sine kommentarer. Som svar på FNFs påstand om at konsekvensen av tilgroing er undervurdert og at vurderingen som ligger til grunn er for tynn, har BKK lagt ved et tilleggsnotat om tilgroing. De mener samtidig at konsekvensutredningen er gjennomført i henhold til KU-programmet. Også i forhold til tema friluftsliv mener BKK at dette er utredet og konsekvensvurdert bedre enn det FNF gir uttrykk for og at konsekvenser for friluftsliv er vurdert flere steder også under ulike andre fagtema.

BKK mener FNF har feiltolket estimer av gjenværende vannføringer på ulike referansepunkter i forhold til berørte fossesprøytsoner, bekkekløfter og naturbeitemark. BKK opererer med gjennomgående høyere restvannføringer enn det FNF mener det vil bli. BKK tilbakeviser FNF sine påstander om at fossesprøytsoner, bekkekløft og naturbeitemark ikke skal være synfart eller tilstrekkelig undersøkt i sammenheng med konsekvensutredningen. Det er også ulik verdi-vurdering for naturtyper og fugl, der BKK mener disse er gjennomført korrekt (i motsetning til FNF) og i tråd med NVEs veileder.

Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemnd (uttalelse 29.11.2013) hevder at det i dette prosjektet i første rekke er ny 22 kV kraftlinje, bygd parallelt med eksisterende 300 kV og i stor grad også parallelt med anleggsvei, som er til skade for villrein da den vil kunne redusere villreinen sine trekk i området. Særlig viktig blir det å se på sumvirkninger av Beinhelleren pumpe og Askjelldalen pumpekraftverk. Villreinnemnda oppsummerer ellers sin uttalelse som følger:

«Dei fysiske inngrepa i form av bekkeinntak og stasjonsbygning vil ha lite å seie for villreinen sin områdebruk, men tilsyn og oppreinsking vil kunne skape uro i eit elles roleg område. Open kanal er generelt lite ynskjeleg. Ny 22 kV line vil kunne forsterke barriereeffekten av eksisterande kraftline og anleggsveg. Tiltaket vil legge stort press på villreinen under anleggsfasen, og særleg fryktar me uroing av kalvingslandet nord/aust for tiltaksområdet. Villreinnemnda ser at området allereie er sterkt belasta av kraftutbygging, med store oppdemte vatn, anleggsvegar og kraftliner. Me vil fråå å gi konsesjon til nye prosjekt som kan skape ytterlegare uro. Dersom det vert gjeve konsesjon vil me tilrå at ein vel alternativ D, som er det alternativet som på sikt vil få minst konsekvensar for villrein. Me vil også be om at fylgjande avbøtande tiltak vert sett fram som vilkår for konsesjonen:

- at anleggsarbeidet ikkje startar opp før den mest sårbare perioden for simler med kalv er over, dvs. ikkje oppstart før i juli månad
- at ein tek særlege omsyn under sprengingsarbeid og helikopterflyging
- at anleggsarbeidet vert stogga midlertidig dersom rein trekk inn i området
- at planlagd open kanal vert erstatta av nedgrave røyrgate

Me vil oppmode om at ein legg stor vekt på synergieffekten av alle dei omsøkte, nye kraftprosjekta knytt til Evanger kraftverk (pr. dato 4 ulike prosjekt), og at ein ser saka i samanheng med ein revisjon av konsesjonsvilkåra for hovudkraftverket.»

Søkers kommentarer.

BKK merker seg at villreinnemnda frarår at det blir gitt konsesjon hovudsakelig på grunn av kraftlinjen mellom Beinhelleren pumpe, Askjelldalen pumpekraftverk og Nygard. Etter deres oppfatning blir konfliktnivået i forhold til villrein betydelig redusert siden denne linjen faller bort med de foreslåtte planendringer. BKK synes det er viktig å ta hensyn til villreinen i en eventuell anleggsfase. De mener likevel det ikke bør være begrensninger på tidspunkt for oppstart av arbeid dersom forholdene ligger til rette for det, men heller ha et overvåkingssystem i området som følger med på hvor reinen oppholder seg og at de dermed kan tilpasse aktiviteter som sprengning, helikopterflyging og anleggsarbeid generelt i forhold til dette. I forhold til driftsfasen mener BKK konfliktnivået i forhold til nett-tilknytningen er betydelig redusert. Likeså er løsningen med kanalisering ned til Kvanndalsvatnet forlatt til fordel for å utnytte kapasiteten for naturlig avledning av mer vann i terrenget. Dette vil også redusere mulige konflikter i forhold til villreinen.

BKK merker seg at villreinnemnda mener at konsekvensutredningen for villrein er svært mangelfull i Beinhelleren-prosjektet sammenlignet med de andre 3 BKK-prosjektene i samme område i forhold til samlet belastning. BKK mener den samlede belastningen for villreinen i området er redusert som følge av at linjen mot Nygard utgår og at det blir mindre anleggsvirksomhet i det samme fjellområdet siden Askjelldalen pumpekraftverk er trukket. BKK opplyser om at dersom de skulle få konsesjon til alle tre prosjektene i tilknytning til Evanger kraftverk, vil stor samtidig anleggsvirksomhet kunne bli en utfordring i forhold til villreinen. De mener likevel at et overvåkingssystem og god detaljplanlegging vil kunne redusere eventuell negativ påvirkning på villreinen betydelig.

Ekso Elveigarlag (uttalelse 20.11.2013) uttaler at de er negative til BKKs planer om å overføre mer vann fra vassdragene som renner ut i Ekso over til Evanger. Elveigarlaget er mest bekymret for den anadrome delen av elva, som de mener er hardt belastet i form av for liten vannføring slik det er i dag. Elveigarlaget ser en positiv utvikling av villaks i vassdraget de siste årene som følge av en rekke forvaltningsrettede tiltak og mener denne utviklingen vil kunne påvirkes negativt ved ytterligere fraføring av vann fra elva.

Søkers kommentarer:

BKK merker seg at elveigarlaget er bekymret for at fraføring av vann skal gi ytterligere negative konsekvenser for den anadrome strekningen av Ekso. De henviser videre til sin generelle kommentarer om vannføringsforhold i Ekso og kommentarene til Vaksdal kommune sin uttalelse.

Eksingedalen Grunneigarlag (uttalelse 29.11.2013) uttaler at planene har liten støtte i lokalmiljøet i Eksingedalen og at de derfor ikke bør realiseres. Grunneigarlaget peker på flere ting som de mener vil bli negative følger av økt overføring av vann til Evanger kraftverk. Grunneigarlaget forventer økt tilgroing i elva, problem med kalkinga i den lakseførende delen av elva, behov for enda mer gjerde for beitedyr langs elva, konsekvenser for vanntilførselen til grunnvannsbrønner langs elva og at det ikke blir bygd lokal nettførsterkning i Eksingedalen som er nødvendig for flere planlagte småkraftverk. Grunneigarlaget mener Beinhelleren pumpe vil bli mindre lønnsom dersom en revisjon av Evangerkonsesjonen vil medføre vilkår om minstevannføring.

Søkers kommentarer:

BKK mener vannføringen i Ekso ved kalkdosereren først og fremst er avhengig av kjøringen av Myster kraftverk og at Beinhellern pumpe ikke vil påvirke dette. De har derfor liten tro på at omfanget av kalkavleiringer i elva vil øke. BKK viser til konsekvensutredning som konkluderer med at det ikke vil bli tap av selvgjerdeeffekten Ekso har i dag. BKK vil likevel erstatte et eventuelt økonomisk tap for grunneiere som vil oppleve å få redusert selvgjerde for sine dyr. BKK ser ikke hvordan deres planer kommer i konflikt med eventuelle småkraftplaner som trenger nettløsning siden det etter deres syn aldri har vært aktuelt at nettløsningen til Beinhelleren pumpe skulle gjennomføres som opprusting av den eksisterende linjen gjennom dalen. For de andre tema grunneigarlaget nevner henviser BKK til deres kommentarer til andres uttalelser.

Øvre Eksingedalen Grunneigarlag (uttalelse 30.11.2013) mener det generelt sett ikke må overføres mer vann fra Eksingedalsvassdraget og hevder at både alternativ D og E vil sammen med tidligere utbygging medføre store konsekvenser for dalføret. Grunneigarlaget stiller krav til NVE om at alle alternativene i KU, også de som det ikke søkes om, må sees i sammenheng slik at de nå ikke omsøkte alternativer A og B, ikke vil komme igjen i en ny runde.

Grunneigarlaget mener man kan kreve at den ruvende pumpestasjonen blir bygget inn i de nye tunnelmassene på eksisterende tipp ved Beinhelleren. De mener også at redusert vannføring nedstrøms Beinhellervatnet samt utbygging i Urdadalen, vil føre til lengere perioder med lav vannføring som vil medføre økt tilgroing i Ekso og vannene generelt i vassdraget. Grunneigarlaget hadde ønsket seg en bedre visualisering av vannføringsforholdene før og etter utbygging. Økt tilgroing og høyere temperatur i elva mener de vil gå utover fiskeopplevelsen og er derfor uenig i KU-vurderingen på tema fritidsfiske.

Grunneigarlaget støtter uttalelsen til Trygve Nilsen som mener den foreslåtte regulering av Beinhellervatnet vil medføre en reguleringszone med stygge svarte reguleringsstrender.

Grunneigarlaget mener KU ikke har utredet forholdene godt nok omkring redusert vannføring, økende temperatur og mer tilgroing på strekningen Norddalsbru–Nesheim der også Trefallsvatnet inngår. Konsekvenser for fisket er undervurdert.

Grunneigarlaget viser til næringsvirksomhet i Eksingedalen og mener redusert vannføring vil føre til mer tilgroing og ytterligere problemer med transport av sauer med båt om høsten. De mener også at mindre vann i vassdraget vil redusere lønnsomheten for et eventuelt småkraftverk i Flatekvalsfossen der grunneierne eier fallrettene.

I sin tilleggsuttalelse (22.08.2014) til planendringene mener Øvre Eksingedalen Grunneigarlag (ØEG) det er bra at BKK foreslår slipp av minstevannføring i Beinhelleren-prosjektet, men mener dette også kan gjennomføres uavhengig av om de skulle få konsesjon til ytterligere fraføring av vann fra Ekso. ØEG mener vannet fra Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken må tas med i regnestykket om tidligere fraført vannvolum og areal når førsituasjonen skal beregnes. ØEG er opptatt av tilgroingsproblematikken og mener at mindre vann i Ekso vil medføre økt tilgroing både for Trefallsvatnet, Nesheimsvatnet, Bergovatnet og de grunne partiene ved Lavik og Flatekval. De

er således ikke helt enig med faginstansen som hevder at det er i første rekke Trefallsvatnet som kan få økt tilgroing, mens resten av vassdraget vil få marginale endringer. ØEG beskriver de gjennomførte rensketiltak i forhold til tilgroing, til å ha hatt svært kortvarig effekt. ØEG mener konsekvensen av fraføring av kaldt smeltevann på tilgroingen ikke er kommentert godt nok i utredningen. De mener også at det er viktig å beholde dagens flommer i forhold til elvas mulighet for selvopprensning. ØEG avslutter med følgende oppsummering:

«ØEG er negative til at meir av Ekso-vatnet først vekk frå vassdraget, då miljøkonsekvensane for fiske og bruk av vassdraget som transportåre, vil vera store. Visuelt har tilgroinga med noverande regulerte vassføring vorte skjemma, og auka tydeleg dei siste 10-20 åra. Ein sikker metode som sikrar ei pen, fungerande elv må vera på plass før meir av vatnet sendast til Evanger.»

Søkers kommentarer:

BKK merker seg at grunneigarlaget er imot ytterligere fraføring av vann fra Eksingedalen og at NVE oppfordres til å konsesjonsbehandle de ikke omsøkte alternativene A, B og C samtidig med alternativene D og E, for å hindre at disse kan søkes om ved en senere anledning. BKK mener videre at det av praktiske og tekniske hensyn ikke er mulig å skjule pumpehuset i eksisterende tipp ved Beinhelleren. De mener et mulig tiltak for å dempe det visuelle uttrykket kan være å erstatte åpen kanal med nedgravde rør mellom Beinhellervatnet og pumpene. Når det gjelder ØEGs uttalelse om at fisket i Ekso vil bli dårligere, henvises det til konsekvensutredningen som vurderer fritidsfisket i Ekso til ikke å bli påvirket av utbyggingen. For kommentarer til konsekvenser for utbygging av nye småkraftverk, visualisering av vannføring og selvgjerde, henviser BKK til deres kommentarer til andres uttalelser.

Eksingedalen Bygdaråd (uttalelse 01.12.2013) er skeptisk til Beinhellern-prosjektet og kan ikke tilrå utbygging verken etter det ene eller andre alternativet. Bygdarådet mener det er en metodisk feil å bruke middelveier for vannføring i utredningsarbeidet, der det etter deres mening er kontrastene med høye og ikke minst lave vannføringer som er viktig å få fram. Bygdarådet fremhever at det ikke er ønskelig med flere dager i året enn nå, med lav vannføring. Bygdarådet mener det er umulig å se bort fra konsekvensene som rammer Ekso med lav vannføring og at en ikke kan lese seg til dette verken i konsesjonssøknaden eller i KU-rapportene. Bygdarådet merker seg de foreslåtte avbøtende tiltak som er ment å skulle reparere eller dempe skadevirkningene fra den omsøkte utbyggingen, men savner forslag til avbøtende tiltak som skal kunne gi bedring i forhold til dagens situasjon i vassdraget.

Søkers kommentarer:

BKK merker seg motstanden mot prosjektet men er ikke enig i Bygdarådets kritikk i bruk av gjennomsnittsverdier for vannføring i konsekvensutredningsarbeidet. BKK mener den store variasjonen i vannføring i Ekso både før og etter en eventuell utbygging av Beinhelleren pumpe er godt illustrert og utredet i søknaden og KU for hydrologi. Som svar på Bygdarådets bekymring om at det vil bli flere dager med lav vannføring i Ekso, redegjør BKK for den planlagte driften av pumpa og som de mener ikke vil medføre at antall dager med lav vannføring vil øke. Til Bygdarådets ønske om at det burde lages en ny miljørapport for konsekvensene for Ekso i forbindelse med deres kommentarer til høringsuttalelsene til prosjektet, viser BKK til de 4 tilleggsutredningene for spesifikke tema som de ser kunne vært bedre omtalt i konsekvensutredningen, samt til deres innledende felleskommentarer.

Hytteiere i Norddalen/Trefall (uttalelse 30.11.2013) mener området er så tungt regulert allerede at grensen må være nådd for flere inngrep. De mener summen av virkninger av eksisterende inngrep og løpende aktivitet er såpass omfattende at ytterligere regulering bør unngås. De går sterkt imot både alternativ D og E. I forhold til konsekvensutredningen mener hytteeierne at konsekvensene for gyteområdene i innløpsbakkene til Beinhellervatnet ikke er tilstrekkelig

utredet i KU-en og at ytterligere redusert vannføring ut fra Beinhellervatnet vil påvirke gyte- og oppvekstvilkårene for auren i Norddalselva negativt. Det stilles også spørsmål om de samlede konsekvenser av videre utbygging i Norddalen (og Urdadalen) er tilstrekkelig vurdert og mener at konsesjonssøknaden ikke kan innvilges uten at andre og uavhengige eksperter vurderer miljøkonsekvensene på en måte som bedre vurderer totalkonsekvenser, med vassdraget før første utbygging som utgangspunkt. De mener også at det ikke bør gis nye konsesjoner før hele vassdraget har gjennomgått en full revisjon.

Hytteeierne mener opplevelsen av både Norddalen og nedre Kvanndalen vil bli sterkt endret i negativ retning og at Trefallsvatnet vil få redusert verdi i forhold til fritidsfiske. De mener mindre trygg is på Beinhellervatnet vil redusere framkommeligheten for skigåere i betydelig grad og at pumpehuset vil bli et skjemmende element i landskapet.

Som en konsekvens av redusert vannføring i Norddalselva forutsetter hytteeierne at utbygger i tilfelle utbygging har ansvar for å besørge varig vannforsyning av samme kvalitet til alle hytter som får sin vannforsyning forringet av utbyggingen. Det stilles også krav om at støy fra pumpehuset ikke må være hørbar mer enn 10–20 meter fra bygningen. Det forutsettes at vedlikehold og ev. reparasjoner på pumpene ikke vil kreve at bilveien til Beinhelleren må brøytes vinterstid/tidlig vår.

I sin tilleggsuttalelse (24.08.2014) til planendringene sier Hallvard Birkeland på vegne av hytteeierne i Norddalen som en kommentar til planene om ny nettilknytning at «*Hvis kraftledningen gjennom hyttefeltet må oppgraderes bør den fortrinnsvis legges i bakken og luftspennet fjernes.*»

Søkers kommentarer:

BKK avviser kritikken om at gyteforholdene i Beinhellervatna ikke er tilstrekkelig utredet og viser til at konsekvensvurderingen konkluderer med at reguleringen av Beinhellervatna ikke vil ha noen virkning på gyteforholdene. I forhold til å sikre varig vannforsyning til de eventuelt berørte i Norddalen, viser BKK til konsesjonssøknaden og de foreslåtte avbøtende tiltak der. For de resterende tema hytteeiere tar opp henviser BKK til deres kommentarer til andres uttalelser.

Advokatfirmaet Harris DA uttaler på vegne av *grunneierne Jostein, Kjell og Asbjørn Flatekval* (uttalelse 28.11.2013) om at de i utgangspunktet ikke motsetter seg en utbygging i samsvar med de omsøkte planer. Det forutsettes da at det gis erstatninger i henhold til alminnelige regler. Grunneierne er opptatt av at det opprettholdes en tilstrekkelig minstevannføring i Ekso og i området rundt Flatekval med begrunnelse i at de mener ytterligere fraføring av vann vil kunne forsterke dagens problemer med tilgroing og medføre dårligere fiskeforhold (reduerte inntekter fra fisketuristnæring). Grunneierne ber derfor om at det vurderes å sette krav om minstevannføring også i dette området.

Søkers kommentarer:

BKK mener det ikke er hensiktsmessig å fastsette et minstevannføringskrav langt nedstrøms en overføring, siden det nedstrøms bekkeinntak og dammer vil bli et gradvis økt tilsig som følge av tilførsel fra sidebekker i restfelt og varierende mengder nedbør. Når det gjelder effekter på tilgroing og fiske henviser de til deres kommentarer til andres uttalelser.

Fallrettseierne Jomar Flatekval og Rune Lavik (uttalelse 19.11.2013) har uttalt seg på vegne av flere fallrettseiere (på strekningen mellom Vegaskifte og til midt på Nesvatnet) fra Lavik, Flatekval og Nese. De går samlet imot planene om Beinhelleren pumpe og mer overføring av vann fra Eksingedalen til Evanger kraftverk. Fallrettseierne hevder at mindre vann i Ekso vil øke faren for tilgroing, skade økonomien i mulige elvekraftverk som Flatekval og Lavik, redusere elvas funksjon som gjerde og påvirke grunnvannet negativt i hele elveområdet i forhold til drikkevannsinteresser. Det hevdes at den omsøkte nye kraftforsyningslinjen fra Nygard til Beinhelleren vil virke negativt i forhold til det å få igjennom en nødvendig nettopprusting for planlagte småkraftverk i nedre Eksingedalen, samt at Beinhelleren pumpe trolig vil gi svært liten netto økning i kraftproduksjonen. Fallrettseierne mener § 5 i vassdragsreguleringsloven må komme til anvendelse i

forhold til medeierskap i Beinhelleren pumpe. De mener også det er lite fornuftig å bygge ut kapasitet for å pumpe mer vann ut av vassdraget sett i forhold til en eventuell kommende vilkårsrevisjon for Evanger-utbyggingen, hvor de ser det som sannsynlig at det vil komme vilkår om å slippe minstevannføring. De avslutter med å hevde at prosjektet har altfor liten samfunnsmessig nytte til at det kan forsvare ekspropriasjon av grunneiernes fallrettigheter.

Søkers kommentarer.

BKK merker seg motstanden mot prosjektet, men er ellers uenig i flere av fallrettseiernes påstander. I forhold til småkraftpotensial og at fallrettseierne planlegger et kraftverk i Flatekvalfossen opplyser BKK at de selvsagt vil erstatte et eventuelt tap i forhold til vannet som vil bli borte i forbindelse med Beinhelleren pumpe. BKK er uenig i påstanden om at et slikt kraftverk vil få problemer med ising i inntaket siden 90 % av dagens vannføring vil være igjen. BKK kan heller ikke se at Beinhelleren pumpe er avgjørende for bedring av nettforhold i Eksingedalen og opplyser samtidig om at Lavik-prosjektet er foreløpig trukket og at Eikemo kraftverk ikke har fått investeringsbeslutning ennå, nettopp pga. manglende og kostbar nettilknytning. BKK er helt uenig i påstanden om at 70 GWh i småkraftplaner vil gå tapt og at Beinhelleren pumpe vil gi liten netto økning i kraftproduksjon. BKK fremhever tvert imot at økningen i regulerbar kraft vil være meget samfunnsnyttig.

BKK er ikke enig i at vassdragsreguleringslovens §§ 5 og 9 vil være aktuell i dette tilfellet og gi fallrettseierne medeierskap i Beinhelleren pumpe. De tolker loven til å gjelde i de tilfeller hvor reguleringsanlegg kan nyttes av flere kraftverkseiere i samme vassdrag. Grunneierne eier 4,6 % av fallet mellom Beinhelleren og utløp i fjorden mens BKK eier det resterende. BKK mener at Beinhelleren pumpe ikke vil ødelegge for småkraftplanene i Eksingedalen verken i forhold til nett eller vannføringsforhold. For temaene drikkevann, selvgjerdeeffekt, tilgroing, vannføringsforhold, anadrom strekning og revisjon henviser BKK til deres kommentarer til andres uttalelser.

Grunneierne Kåre, Kåre Magnar og Therese Trefall på Trefall (uttalelse 28.11.2013) mener utbyggingsplanen må sees i sammenheng med den skade området allerede er påført og at området må få en helhetsvurdering i sammenheng med fornyelsen av konsesjonsvilkårene for Evanger-utbyggingen. Som grunneiere fraråder de sterkt at det blir gitt konsesjon til noen av de omsøkte alternativer E og D.

Grunneierne er bekymret for vanntilførselen til Trefallstølen (bekken fra Urdadalen) og muligheten til fortsatt å kunne drive stølsdrift i fremtiden. De påpeker også dagens verdi av å leie ut stølsområdet til ferie og fritidsformål og er bekymret for at mindre vann i Storagroi vil medføre problemer med vannforsyningen og skape mindre interesse for området. Grunneierne mener også at de gjenværende inngrepsfrie områdene rundt Trefallstølen og Urdadalen bør forbli urørt i forhold til både lokalbefolkningen og tilreisenes opplevelse av området og til friluftsliv.

Grunneierne er også av den oppfatning at en ytterligere reduksjon av vannføringen i Norddalselva vil få store negative konsekvenser, da dagens vannføring allerede er på et minimum som følge av tidligere utbygging. Det nevnes bortfall av gjerdeeffekt for beitedyr, redusert verdi av Norddalen som rekreasjonsområde for dagens og eventuelt fremtidige hytteeiere og reduserte muligheter for grunneierne til å skape fremtidige inntektskilder som nye hyttefelt i området.

Grunneierne frykter også for at området rundt Beinhelleren blir redusert i forhold til rekreasjon og friluftsliv ved at en regulering på 1,5 m vil føre til tørrlagte strender og usikker is, samt at et nytt pumpehus vil bli et fremmedelement i landskapet. De mener også at en reduksjon i vannføring i Norddalselva og Storagroi vil føre til dårligere forhold i Trefallsvatnet med mer stillestående vann, ytterligere akselererende tilgroing og dårligere fiskevann.

Grunneierne bemerker at KU-en vurderer konsekvensene av tiltaket som «liten eller ingen konsekvens» på en rekke områder og da med utgangspunkt i dagens situasjon som allerede er sterkt belastet med utbygging. De mener dette blir feil og at man må vurdere de nye byggeprosjektene sammen med en vilkårsrevisjon for Evanger-utbyggingen.

I sin tilleggsuttalelse (24.08.2014) til planendringene presiserer grunneierne på Trefall sin bekymring for de negative konsekvenser for forholdene på Trefallstølen ved at videre stølsdrift

innebærer mye mer enn bare drikkevann og at de ser en verdiforringelse i form av forringet rekreasjonsverdi og verdi som utleieobjekt.

Grunneierne krever at linjeoppgraderingen i Norddalen blir gjort så skånsom som mulig i naturen.

Grunneierne påpeker viktigheten av å bruke riktige tall i forhold til hydrologibetraktninger. Tar en utgangspunkt i der Ekso og Norddalselva møtes, var bidragene før utbygging om lag 60–70 % fra Norddalselva og 30–40 % fra Ekso etter deres mening. BKK skriver at historisk sett bidro Norddalselva med 25 % av det totale tilsiget til Ekso.

Grunneierne mener at en kommende vilkårsrevisjon vil sikre minstevannføring med slipp fra Askjelldalsdammen og at en kjøring av Beinhelleren pumpe slik som BKK skisserer i planendringene, ikke blir et tema.

Grunneierne mener at tilgroingen i Trefallsvatnet i dag er et sterkt økende problem og at iverksatte tiltak ikke har fungert så langt. Flotgraset er slått, men fresing av bunnen for å fjerne røttene er ikke utført. Det hevdes at Trefallsvatnet er det første store sedimentasjonsbassenget i vassdraget der jord/leir-masser fra tidligere utbygginger har kunnet sedimentere og endre bunnforholdene. En ytterligere fraføring av vann i Norddalselva vil bidra til å redusere størrelse og hyppighet av flommer som kan renske opp i vassdraget.

En av grunneierne på Trefall, Kåre Trefall, sendte inn ytterligere kommentarer til Beinhellerenprosjektet (29.09.2014) etter å ha vært med på sluttbefaringen. BKK opplyste på befaringsdagen at vannføringen ut av Beinhellervatnet den dagen var i størrelsesorden foreslått minstevannføring. Trefall mener dette gav en god illustrasjon på hvordan forholdene i Norddalselva vil bli dersom Beinhelleren pumpe blir realisert. Trefall opplyser at de fortsatt er meget bekymret for tilgroings-situasjonen i Trefallsvatnet og at ytterligere 70 % bortfall av dagens vannføring vil bli katastrofalt. Han opplyser om at under oppveksten på 1950 og 60-tallet var ikke tilgroing noe tema og at den situasjonen hadde eksistert i uminnelige tider fram til forrige utbygging. Trefall mener etter å ha vært og sett på forholdene på Trefallstølen dagen etter befaringsdagen, at bekken fra Urdadalen i tørre situasjoner tilsvarende minstevannføring, vil ha drikke- og bruks-vann i svært små mengder og av dårlig kvalitet pga. mye beitedyr. Trefall påpeker også at det var lett å se at forslaget til plasseringen av det nye massedeponiet var rett på en av stiene inn i Kvanndalen fra Trefallstølen.

Søkers kommentarer:

BKK mener grunneierne tar utgangspunkt i de oppgitte slipp av minstevannføring ved bekkeinntaket i Urdadalen og ikke inkluderer resttilsiget ned til Trefallstølen i sin vurdering av konsekvenser. BKK mener dette blir feil og at grunneiernes konsekvenser derfor blir mer negative enn de vil bli. BKK peker på konsekvensutredningen som sier at restvannføringen vil være tilstrekkelig til dyr på beite og sier de videre skal sørge for drikkevann til folk på stølen av tilstrekkelig mengde og kvalitet som før en utbygging. Etter BKK sin vurdering vil badeplassen i Storehølen fortsatt være en fin badeplass for fremtiden siden noe mindre gjennomstrømning vil opprettholde den samme vannstanden men at vannet kan bli noe varmere. BKK mener at den justerte løsningen med bortfall av kanal i overføringen mellom Urdadalen og Kvanndalen ikke vil medføre noen fare for sau på beite. BKK opplyser om at de vil erstatte et eventuelt økonomisk tap grunneierne måtte få som følge av prosjektet dersom det skulle føre til mindre attraktive tomter i Norddalen. For temaene ferdsel i Beinhelleren, pumpestasjonen, selvgjerdeeffekt, tilgroing i Trefallsvatnet og revisjon henviser BKK til deres kommentarer til andres uttalelser.

Grunneier Trygve Nilsen (uttalelse 29.11.2013) mener at BKK ikke bør innvilges konsesjon til noen av de fremlagte alternativer. Hovedbegrunnelsen er at Ekso trenger alt det vannet den har i dagens situasjon og at ytterligere overføringer vil medføre negative konsekvenser. Nilsen mener den foreslåtte regulering av Beinhellervatnet vil medføre en reguleringssone med stygge svarte reguleringsstrender i tillegg til at fisket vil bli negativt påvirket. Han mener også at adkomsten (dagens stier) rundt vannet inn til Beinhellerstølen, samt stølsområdet ved vannet vil bli ødelagt og at Beinhellerområdet vil tape seg i verdi i forhold til reiseliv og som skiområde. Nilsen mener pumpehuset er stort og kan bli et skjemmende element i landskapet, samtidig som han er

bekymret for en vedvarende støy fra anlegget. I forhold til Ekso mener Nilsen det kan utvikle seg bedre forhold for tilgroing og at selvgjerdeeffekten i forhold til beitedyr kan bli redusert.

I sin tilleggsuttalelse (08.08.2014) til planendringene mener Trygve Nilsen at vannet fra Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken må tas med i regnestykket om tidligere fraført vannvolum og areal. Han er usikker på om dette er gjort i de foreliggende hydrologiberegninger. Nilsen er kritisk til ukesoppløsning på hydrologidata og mener de viktige ytterpunkter som flom og tørkeperioder blir kamuflert. Nilsen gjentar sin antagelse om «svarte render» i reguleringssonen på Beinhellervatnet og at Beinhellervatnet som magasin vil virke flomdempende, noe som ikke er ønskelig sett i forhold til eksisterende landbruksaktivitet og behov for gjennomstrømning i Eksingedalen.

Grunneier Trygve Nilsen sendte inn ytterligere kommentarer til Beinhelleren-prosjektet (01.10.2014) etter å ha vært med på sluttbefaringen. Han er spesielt motstander av alternativ E av to grunner; 1) Ekso trenger det vannet den har for å skylle ut etter bosetning og landbruk i Eksingedalen, 2) Pumpen og den tilhørende regulering vil endre utseendet av Beinhellervatnet vesentlig i negativ retning i forhold til den perle i landskapet det er i dag. Reguleringssonen med svarte stygge render er igjen et viktig tema.

Søkers kommentarer:

BKK merker seg motstanden til begge alternativene som følge av mer fraføring av vann fra Ekso. BKK mener de har fulgt NVEs krav til illustrering av ulike vannføringsforhold, men sier den også kunne ha vært bedre. BKK legger ved en kartskisse for å illustrere forholdene mellom LRV og HRV i reguleringssonen i forhold til dybdeforhold, grunne arealer og fiske. BKK mener også at opplevelsen av fisket kan bli noe redusert i Beinhellervatnet. BKK er ikke enig i grunneieren sin vurdering av at tilkomsten til hytta ved Beinhellerstølen og bruken av området til skiturer blir dårligere. BKK sier samtidig at de vil ta seg av å flytte stien i samråd med grunneier dersom dette blir nødvendig. Dersom grunneieren får et økonomisk tap som følge av tap av selvgjerde, vil BKK erstatte dette tapet. BKK mener konflikten i forhold til et stort pumpehus er redusert med nedskaleringen i planendringene. Når det gjelder støy opplyses det om at både pumper og ventilasjonssystemet vil avgi lyd i form av en svak dur. Det er imidlertid lagt opp til støy-reducerende tiltak som avbøting.

Innsigelse

Fylkesmannen i Hordaland fremmet innsigelse mot Beinhelleren pumpe i sin høringsuttalelse (15.01.2014). Det ble avholdt innsigelsesmøte mellom NVE og fylkesmannen 25.03.2015. På møtet opplyste fylkesmannen at de opprettholder innsigelsen og begrunnet dette på følgende måte basert på eget notat og utsagn under møtet:

«Laksen i Ekso blir enda mer negativt påvirket»

Fylkesmannen står fast ved sin vurdering av at utbygginga vil gjøre forholdene for laksen i Ekso verre ved at det blir enda mindre vann på anadrom strekning i et vassdrag som allerede har for lite vann.

BKK har i sitt kommentarnotat av 21.05.2014 foreslått å drifte Beinhelleren pumpe så man holder tilbake vann for slipping i tørre perioder. Fylkesmannen mener at dette ikke vil være til større hjelp for lakse- og sjøaurebestandene.

Påvirkning på Nesheimsvatnet naturreservat

Fylkesmannen er enig i BKKs kommentar om at det er NVE/OED som skal håndtere forholdet til Nesheimsvatnet naturreservat som del av konsesjonsbehandlingen. Vi vil derfor utvide innsigelsen til også å omfatte alternativ E's sannsynlige påvirkning på dette naturreservatet.

For alternativ E:

Fylkesmannen mener at en 23 % reduksjon av vassføringa gjennom et etablert våtmarksreservat er i strid med verneformålet. Verneformålet for dette reservatet er primært våtmarksfugl, og

særlig grasender. Et grunnprinsipp i norske verneområder er likevel at naturen i slike områder skal være mest mulig upåvirket, både av tiltak innenfor vernegrensene og også indirekte av tiltak utenfor. Derfor lister verneforskrifta opp en lang rekke tiltak som er forbudt i naturreservatet, sjøl om flere av dem kanskje kunne blitt gjennomført uten at fuglelivet i reservatet ble påviselig påvirket. Ett slikt punkt er forbudet mot drenering og anna form for tørrlegging, jf verneforskrifta pkt. IV. 3.

Om Fylkesmannen ikke hadde fremmet innsigelse, ville rette styresmakt (i dette tilfellet NVE/OED) måtte vurdere tiltaket etter miljørettsprinsippa i naturmangfoldloven. Om en skulle velge å gi konsesjon, vil en måtte gi dette i medhold av naturmangfoldloven § 49.

Samtidig må en grunngi etter § 8 i samme lov hvorfor tiltaket ikke vil påvirke biologiske kvaliteteter i naturreservatet, med utgangspunkt i vitenskapelige data. Om en ikke skulle ha tilstrekkelige vitenskapelige data tilgjengelig, må man nytte føre-var prinsippet (naturmangfoldloven § 9). I slike tilfeller skal miljøinteressene ha forrang, noe vi mener er selvsagt når det dreier seg om et etablert naturreservat.

For alternativ D:

Ved dette alternativet blir det 3 % mindre vassføring ved reservatet. Her fremmer vi ikke innsigelse, men NVE/OED må behandle saken etter naturmangfoldloven § 49.»

Etter fylkesmannens framlegg og begrunnelse ble det noe diskusjon om forholdene generelt i Eksingedalsvassdraget og de problemer man har sett som følge av de tidligere reguleringsprosjekter med Evanger-overføringen og Myster kraftverk. Fylkesmannen presiserte at eneste mulighet for å kunne trekke innsigelsen er at de omsøkte planer faller bort.

Konklusjon på møtet ble derfor at fylkesmannen opprettholder innsigelsen med begrunnelse i negative konsekvenser for anadrom fisk i forhold til begge alternativer. Samtidig utvides innsigelsen til også å omfatte alternativ E's sannsynlige påvirkning på Nesheimsvatnet naturreservat.

NVEs vurdering av konsekvensutredning og kunnskapsgrunnlag

Konsekvensutredningen (KU) er utarbeidet med utgangspunkt i utredningsprogrammet (UP) som ble fastsatt av NVE 09.09.2011. Det er utarbeidet egne fagrappporter for temaene: Hydrologi, Vanntemperatur, isforhold, lokalklima, grunnvann, støy, erosjon og massetransport, Landskap, Kulturminner og kulturmiljø, Terrestrisk naturmiljø og naturmangfold, Fisk og ferskvannsbibliologi, Naturressurser, Samfunn, Friluftsliv, reiseliv og INON.

Ved høringen av søknaden har det kommet synspunkter på mangler ved flere av utredningene og det er fremmet krav om tilleggsutredninger. Ved vår vurdering av krav om tilleggsutredninger har NVE lagt vekt på om vi anser at eventuelle utredninger vil være beslutningsrelevante.

I forbindelse med søkers kommentarer til høringsuttalelsene til søknaden, har BKK fått utarbeidet 4 selvpålagte tilleggsutredninger på følgende tema: 1) Ekso som resipient, 2) Ekso og kalking, 3) Tilgroing av Ekso og 4) Laks og sjøaure i Ekso og samlet virkning.

Kommentarer og krav i høringsuttalelsene

Vaksdal kommune mener høringsdokumentet er mangelfullt illustrert i flere tilfeller i forhold til hvordan naturen vil se ut etter inngrepene. Bl.a. mangler fotoillustrasjon av bekkeinntak med minstevannføring.

Vaksdal kommune mener en vurdering av samlet belastning for Eksingedalsvassdraget er mangelfull. De mener det i samsvar med §§ 8 og 10 i naturmangfoldloven er nødvendig med en utredning av samlet belastning av tidligere utbygginger og nye planer for området.

Kommunen mener det er mangler ved utredningen om konsekvenser for anadrom strekning med tanke på tørrlegging av egg ved redusert vannføring. De peker på at det finnes fagrappporter fra Uni-miljø som ikke er tatt med i konsekvensutredningene og som kunne bidratt med verdifull informasjon om konsekvensene. De mener også at tilgroingens betydning for ferskvannsbibliologien i vassdraget er mangelfullt utredet.

I forbindelse med vurderingen av konsekvensene av de tidligere overføringer av Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken, mener rådmannen at de er gjort med basis i en over 15 år gammel rapport og at det bør utføres en ny fiskestatusundersøkelse i Holmavatnet og også i Beinhellervatnet for å beskrive dagens forhold. Det hevdes også at Holmavatnet i dag er kraftig tilgrodd, trolig som følge av redusert gjennomstrømning som medvirkende årsak.

Fylkesmannen i Hordaland mener det ikke er gjort en verdi- og konsekvensutredning av verneverdiene i Nesheimsvatnet naturreservat og at det heller ikke er gjort en tilsvarende utredning for Ekso som resipient for avrenning fra landbruk og bosetting. Her er det behov for tilleggsutredninger.

Fylkesmannen mener det er en klar mangel ved konsesjonssøknaden at konsekvensutredningen på tema anadrom fisk ikke har tatt med verdifull informasjon i to fagrapporter fra Uni-Miljø som har drevet undersøkelser i vassdraget over lengere tid.

Fylkesmannen mener søknaden er mangelfull på viktige områder vurdert etter § 8 og § 10 i naturmangfoldloven. Viktig informasjon mangler og en har ikke i stor nok grad sett på summen av virkningen av tidligere inngrep i vassdraget og de nye foreslåtte inngrepene. Fylkesmannen mener derfor det må lages tilleggsutredninger på samla belastning og sumvirkninger på sentrale tema som anadrom fisk, landskap og friluftsliv for den videre saksbehandlingen. For aktuelle tema er det relevant med en bedre samlet vurdering av virkningene av gamle og nye prosjekter over et større geografisk område i Stølsheimen.

Fylkesmannen anbefaler at konsesjonssøknaden blir behandlet i sammenheng med den nært forestående revisjonen av konsesjonen for overføringen fra Eksingedalsvassdraget til Evanger fra 1966.

Hordaland fylkeskommune understreker viktigheten av å behandle de 4 omsøkte BKK prosjektene samlet og mener i den forbindelse at NVE bør kreve tilleggsutredninger for tema fisk og vann for den samlede konsekvensen av de fire utbyggingsprosjektene. Fylkeskommunen mener også at forekomsten av Hubro bør undersøkes nærmere og at eventuelle funn bør tillegges stor vekt ved den videre saksbehandlingen.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland mener i forhold til § 10 i naturmangfoldloven og *sumvirkninger* at de fire BKK prosjektene Tverrelvi/Muggåselvi + overføring, Horgaset m.fl. -overføringen, Beinhelleren pumpe og Askjelldalen pumpekraftverk må gis en samlet vurdering. FNF mener at dette ikke er gjort i tilstrekkelig grad i de søknadene og KU-ene som er lagt fram og forventer at NVE stiller krav om tilleggsutredninger. FNF kommer med en lang liste med forslag til hva tilleggsutredningene må inneholde.

FNF krever at *revisjon* av eldre vannkraftkonsesjoner i Eksingedalsvassdraget og Teigdalselva foretas samtidig med konsesjonsvurderingen av de fire omsøkte BKK prosjektene og minner om at NVE har et ansvar for at vannforskriftens §§ 5 og 12 vurderes i forhold til de fire omsøkte tiltakene.

I forhold til *fisk og ferskvannsbibliologi* mener FNF at KU-en mangler en vurdering av prosjektets betydning for den siste tids økende sportsfiskeinteresser i Ekso.

FNF hevder også at overføring av vann med god vannkvalitet fra Beinhelleren-området kan føre til økt kalkingsbehov på anadrom strekning i Ekso og kan ikke se at dette er vurdert i de utredninger som foreligger. FNF mener det ikke foreligger en faglig begrunnelse for vurderingen og konklusjonen om at Beinhelleren pumpe vil få «liten negativ konsekvens» for anadrom fisk i Ekso og mener NVE må etterspørre en faglig begrunnelse og at det legges frem data for et slikt standpunkt.

FNF påpeker krav i KU-programmet om kartlegging av viktige gyte- og oppvekstområder og en vurdering av produksjonsarealer for bunndyr, som de mener mangler i den foreliggende KU-en.

FNF mener vurderingen som foreligger for tema tilgroing er for tynn og at konsekvensene for ferskvannsbibliologien er undervurdert.

I forhold til konsekvenser for *friluftsliv* mener FNF at hele Ekso burde vært tatt med som en del av influensområdet. Reduksjon av INON som følge av det nye inngrepet etterlyses vurdert i

forhold til den eksisterende totale belastning på området og sumvirkninger blir viktig for NVE å vurdere med referanse til de miljørettslige prinsippene for offentlig beslutningstaking etter naturmangfoldloven § 7.

Redusert vannføring blir viktig å vurdere som en innvirkning på opplevelsesverdien av området og bør være en del av vurderingen i forhold til naturmangfoldloven § 10.

FNF kommer med nye tall for bruken av turistryttene Selhamar og Åsedalen for 2013 og mener med det å dokumentere økt friluftslivbruk av området i forhold til det som fremgår av temarapporten om friluftsliv, reiseliv og INON.

I forhold til *terrestrisk naturmiljø* og *naturmangfold* mener FNF det burde vært en mer presis utredning av nødvendig vannføring for å opprettholde fossesprøyt i en bekkeløft som vil bli berørt av tiltaket. Likeså burde det vært oppgitt et estimat for utstrekning til området som i dag påvirkes av fuktighetsforholdene ved middelvannføring og som dermed bør sikres en opprettholdt fuktighetstilgang ved eventuelt nye reguleringer. FNF er særlig opptatt av naturbeitemarker og mener i den sammenheng at forekomsten av spesielt insekter og sopp er for lite utredet og at det burde vært en mer spesifikk omtale av artsdiversiteten i naturbeitemarkene. FNF mener verddivurderingen og dermed vektleggingen av naturbeitemarkene er for dårlig i den foreliggende rapporten og mener at potensielle habitatendringer i naturbeitemarker i forbindelse med anleggs- og driftsfasen av vassdraget burde vært nevnt, og at effekten slike endringer vil kunne ha på bestanden til de ulike fugleartene burde utredes.

FNF synes verddivurderingen av både naturtyper, fugl og vassdragsdelen Ekso er blitt undervurdert og skulle ha fått en større verdi.

FNF er av den oppfatning at det i forhold til naturmangfoldloven og vurdering av kunnskapsgrunnlaget bør stilles krav til utfyllende forundersøkelser på tema samlet belastning på økosystemer og at det bør stilles krav til etterundersøkelser ved eventuelle utbygginger i denne saken.

Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemnd bemerker at det i KU rapporten for Beinhellerprosjektet ikke er gjort en omtale av effekten av nye kraftlinjer på villrein i fjellet, mens det i konsekvensvurderingen for Askjelldalen pumpekraftverk ble pekt på negative konsekvenser ved forsterking av barriereeffekten av kraftlinje og veg. Videre bemerkes det at konsekvensutredningen for samlet belastning på villrein av de 4 BKK prosjektene, er svært ufullstendig på den måten at det konstateres at det vil skape sumvirkninger spesielt for villrein, men at det ikke er pekt på hva disse består i og heller ikke gjort vurderinger av hvilke konsekvenser sumvirkningene kan få.

Øvre Eksingedalen Grunneigarlag mener KU ikke har utredet forholdene godt nok omkring redusert vannføring, økende temperatur og mer tilgroing på strekningen Norddalsbru–Nesheim der også Trefallsvatnet inngår. De mener konsekvenser for fisket er undervurdert.

Eksingedalen Bygdaråd mener at KU-rapportene for reiseliv og turisme, samt fiske, ikke vurderer konsekvensene av flere dager med lav vannføring i Ekso. De synes også at konsekvenser for tilgroing og driften av Beinhelleren pumpe er ufullstendig vurdert og beskrevet i forhold til mulig lave vannføringer. Bygdarådet mener det er umulig å se bort fra konsekvensene som rammer Ekso med lav vannføring og at en ikke kan lese seg til dette verken i konsesjonssøknaden eller i KU-rapportene. Bygdarådet ber om at det blir laget en egen miljørapport for konsekvensene for Ekso i forbindelse med at NVE oversender høringsuttalelsene til søker for kommentarer.

Hytteiere i Norddalen/Trefall mener at konsekvensene for gyteområdene i innløpsbakkene til Beinhellervatnet ikke er tilstrekkelig utredet i KU-en. Det stilles også spørsmål om de samlede konsekvenser av videre utbygging i Norddalen (og Urdadalen) er tilstrekkelig vurdert og mener at konsesjonssøknaden ikke kan innvilges uten at andre og uavhengige eksperter vurderer miljøkonsekvensene på en måte som bedre vurderer totalkonsekvenser, med vassdraget før første utbygging som utgangspunkt.

Grunneierne på Trefall bemerker at KU-en vurderer konsekvensene av tiltaket som «liten eller ingen konsekvens» på en rekke områder og da med utgangspunkt i dagens situasjon som allerede er sterkt belastet med utbygging. De mener dette blir feil og at man må vurdere de nye byggeprosjektene sammen med en vilkårsrevisjon for Evanger-utbyggingen.

NVEs vurdering

Tilleggsutredning samlet belastning: Vaksdal kommune, Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, FNF, Nordfjella og Fjellheimen Villreinemnd og hytteiere i Norddalen/Trefall mener at samlet belastning eller sumvirkninger ikke er godt nok utredet for flere tema og at det bør stilles krav om tilleggsutredninger for anadrom fisk, fisk og vann, villrein, landskap og friluftsliv som følge av alle de omsøkte prosjekter i området. Fylkesmannen mener et større geografisk område i Stølsheimen bør inkluderes for tilleggsutredninger på de aktuelle temaer. Flere mener også at samlet belastning burde vært utredet i forhold til tidligere inngrep i vassdraget og nye planer for området, jmf. §§ 8 og 10 i naturmangfoldloven. NVE har vurdert behovet for tilleggsutredninger i forhold til samlet belastning og sumvirkninger for flere temaer, men har kommet frem til at den samlede informasjon gitt i alle BKK sine søknader om nye overføringer til Evanger kraftverk, er tilstrekkelig for oss til å vurdere konsekvenser av samlet belastning i et utvidet influensområde. NVE har dessuten oversikt over andre eksisterende og omsøkte energiprojekter i regionen, bl.a. gjennom konsesjonsdatabasen og NVE Atlas. Vi mener derfor kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig til å kunne gi en vurdering av temaet og har derfor ikke bedt om tilleggsutredninger for samlet belastning.

Samtidig behandling med revisjon: Fylkesmannen i Hordaland, FNF og grunneiere på Trefall mener NVE bør se BKK sitt overføringsprosjekt i sammenheng med en eventuell vilkårsrevisjon for Evanger-konsesjonen fra 1966. NVE har i dette tilfellet valgt å behandle de tre O/U-prosjektene BKK har søkt om i tilknytning til økt produksjon i Evanger kraftverk samlet, før det åpnes for en fullstendig vilkårsrevisjon av Evanger kraftverk. Under behandlingen av O/U-prosjektene vil man likevel måtte ta hensyn til de overføringer som allerede er gjort i Eksingedalsvassdraget og i Teigdalsvassdraget og vurdere virkningene de har hatt i influensområdet når det nå søkes om ytterligere overføringer.

Konsekvenser for anadrom strekning: Vaksdal kommune, Fylkesmannen i Hordaland og FNF mener konsekvensene for anadrom strekning er mangelfullt utredet og kommunen og fylkesmannen mener også at man ikke har tatt i bruk tilgjengelig kunnskap i fagrapporter fra Uni-Miljø som har drevet undersøkelser i vassdraget over lengre tid. Det fremheves konsekvenser av tørrlegging av egg ved redusert vannføring, vurdering av kalkingsbehov som følge av fraføring av vann og manglende kartlegging av viktige gyte- og oppvekstområder samt en vurdering av produksjonsarealer for bunndyr. BKK har fulgt opp noe av dette gjennom de selv pålagte tilleggsutredningene Ekso og kalking og Laks og sjøaure i Ekso og samlet virkning. NVE er av den oppfatning at de foreliggende konsekvensutredninger er gjort i henhold til utredningsprogrammet og at kunnskapsgrunnlaget som fremkommer der sammen med opplysninger gitt i høringsuttalelser, BKK sine tilleggsutredninger og kommentarer til høringsuttalelsene, på sluttbefaringen og gjennom rapporter fra pågående undersøkelser i Ekso, langt på vei er tilstrekkelig i forhold til å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet. NVE ser derfor ikke behov for å kreve ytterligere tilleggsutredninger i forhold til anadrom strekning.

Konsekvenser for og av tilgroing i Ekso: Vaksdal kommune, FNF, Øvre Eksingedalen Grunneigarlag og Eksingedalen Bygdaråd mener at selve tilgroingssituasjonen og tilgroingens betydning for ferskvannsbioologien i vassdraget er mangelfullt utredet. BKK har i den anledning fått utarbeidet en tilleggsutredning om tilgroing av Ekso. NVE har også vært i kontakt med fagmiljøet som driver dagens overvåking av tilgroingssituasjonen i Ekso og fått tilgang på oppdatert informasjon om

status. NVE mener derfor det ikke er behov for å kreve ytterligere utredninger omkring dette tema.

Ekso som resipient: Fylkesmannen i Hordaland mener det ikke er gjort en konsekvensvurdering av Ekso som resipient for avrenning fra landbruk og bosetting. Eksingedalen Bygdaråd hevder også at KU-rapportene ikke vurderer konsekvensen av flere dager med lav vannføring i Ekso. BKK har fått utarbeidet en tilleggsutredning, Ekso som resipient, i forbindelse med kommentarene til høringsuttalelsene. NVE mener det ikke er behov for ytterligere tilleggsutredninger på dette tema.

Konsekvenser for verneinteressene i Nesheimsvatnet: Fylkesmannen i Hordaland mener det ikke er gjort en verdi- og konsekvensutredning av verneverdiene i Nesheimsvatnet naturreservat. BKK hevder det er vurdert at virkningene av den reduserte vannføringen vil være små og at de ikke vil få konsekvenser som er i strid med verneformålet. NVE mener det ikke er behov for ytterligere utredninger for dette tema.

Konsekvenser for naturbeitemarker: FNF er særlig opptatt av naturbeitemarker og mener i den sammenheng at forekomsten av spesielt insekter og sopp er for lite utredet og at det burde være en mer spesifikk omtale av artsdiversiteten i naturbeitemarkene. NVE mener dette går utover kravet i KU-programmet og mener det ikke er relevant for konsesjonsspørsmålet å få utredet dette nærmere.

Hubro: Fylkeskommunen mener forekomst av Hubro bør undersøkes nærmere og at eventuelle funn bør vektlegges tungt. I sin tilleggsuttalelse til planendringene mener de at deres anmodning om undersøkelser er ivaretatt. NVE ser ingen grunn til å kreve ytterligere undersøkelser.

Fisk og ferskvannsbiologi i Ekso: FNF mener at KU-en mangler en vurdering av prosjektets betydning for den siste tids økende sportsfiskeinteresser i Ekso. Eksingedalen Bygdaråd er inne på samme tema bl.a. om fiske med manglende konsekvensvurdering av flere dager med lav vannføring i Ekso og mener NVE burde kreve at det blir laget en ny egen miljørapport for konsekvensene for Ekso. NVE er av den oppfatning at de forhold som her tas opp er tilstrekkelig belyst gjennom tilgjengelig informasjon og vil ikke kreve ytterligere utredninger omkring dette tema.

Beinhellervatnet: Hytteiere i Norddalen/Trefall mener at konsekvensene for gyteområdene i innløpsbekkene til Beinhellervatnet ikke er tilstrekkelig utredet i KU-en. NVE mener at det er gjort tilstrekkelige utredninger av Beinhellervatnet og gytebekkene rundt og vil ikke kreve ytterligere utredninger på dette tema.

Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken: I forbindelse med vurderingen av konsekvensene av de tidligere overføringer av Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken, mener rådmannen i Vaksdal kommune at de er gjort med basis i en over 15 år gammel rapport og at det bør utføres en ny fiskestatusundersøkelse i Holmavatnet og også i Beinhellervatnet for å beskrive dagens forhold. Det hevdes også at Holmavatnet i dag er kraftig tilgrodd, trolig som følge av redusert gjennomstrømning som medvirkende årsak. BKK hevder fiskeundersøkelsene er gjort 25 år etter tiltaket og burde være representative for en stabilisert situasjon etter inngrepene. BKK hevder at det ble gjort tiltak med ny terskel i Holmavatnet i 2009 og at de ikke er blitt gjort kjent med tilgroingsproblemer etter dette. NVE vurderer det foreliggende kunnskapsgrunnlag som tilstrekkelig og ser ikke behov for ytterligere utredninger på nåværende tidspunkt.

NVEs konklusjon

NVE mener den fremlagte konsekvensutredningen for Beinhelleren pumpe og overføringer til Evanger kraftverk sammen med eksisterende kunnskap (pågående FoU og overvåkingsprosjekter i Eksingedalsvassdraget), BKK sine selvpålagte tilleggsutredninger, høringsuttalelser og kommentarer til disse, tilfredsstillende kravene i det fastsatte utredningsprogrammet og plan- og

bygningslovens krav til utredninger. Både fylkesmannen i Hordaland og Vaksdal kommune mener kravet til kunnskapsgrunnlaget i § 8 i naturmangfoldloven ikke er oppfylt for Beinhelleren-prosjektet. NVE mener til forskjell fra fylkesmannen og kommunen at kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8 er oppfylt for begge de omsøkte alternativer.

NVE konkluderer med at det foreligger et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet og avgi innstilling i saken.

Vurdering av konsesjonssøknaden

Vurderingene er oppsummert under de enkelte fagtemaene. Under hvert fagtema gjengis søkers vurderinger slik de er fremstilt i søknaden og/eller konsekvensutredningen. Deretter gjengis relevante innspill i høringsuttalelsene. NVEs merknader og kommentarer gjelder vesentlige virkninger og forhold som vil kunne være avgjørende for konsesjonsspørsmålet eller som har betydning for fastsettelse av konsesjonsvilkår.

Hydrologi

Alternativ E Beinhelleren pumpe

Overføringene vil få konsekvenser for vannføringsforholdene på elvestrekningene fra bekkeinntakene og utløpet av Beinhellervatnet og ned til Ekso sitt utløp i Eidsfjorden. Det er foreslått slipp av minstevannføring fra Beinhellervatnet til Norddalselva på 54 l/s hele året (alminnelig lavvannføring). Fra inntaket i Kvanndalselvi skal det slippes 40 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 20 l/s resten av året (2 ganger 5-persentilen). Fra inntaket i Urdadalen og til bekken mot Trefallstølen skal det slippes 13 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 6 l/s resten av året (5-persentilen). Som en følge av dette vil midlere restvannføring i Kvanndalselva før samløp med Norddalselva være 0,044 m³/s (11,8 %), mens Norddalselva før samløp med Ekso vil ha en midlere restvannføring på 0,45 m³/s (28,4 %) i forhold til dagens situasjon. Ved Trefallstølen i Urdadalen vil restvannføringen være 0,10 m³/s eller 46,4 % av dagens middelvannføring. Videre nedover Ekso vil bidraget fra lokale sidebekker sørge for at prosentandelen fraført vann vil bli stadig mindre. I Ekso rett nedstrøms samløp med Norddalselva vil midlere restvannføring være 2,88 m³/s (69,9 %), mens Ekso ved inntak til Myster kraftverk vil ha en midlere restvannføring på 15,34 m³/s som tilsvarer 92,4 % av dagens vannføring. Ved utløpet av Ekso i Eidsfjorden vil restvannføringen utgjøre 94,4 % av dagens vannføring.

Etter en utbygging kan det ventes at det vil bli sporadiske overløp fra bekkeinntakene og utløpet av Beinhellervatnet, enten når vannføringen vil overstige kapasiteten til overføringen og pumpekapasiteten eller i flomsituasjoner med overløp i Askjeldalsvatnet.

Alternativ D Overføring av 2 bekker i Kvanndalen og Urdadalen

Overføringene vil få konsekvenser for vannføringsforholdene på elvestrekningene fra bekkeinntakene og ned til Ekso sitt utløp i Eidsfjorden. Det er foreslått slipp av minstevannføring fra inntaket i Urdadalen og til bekken mot Trefallstølen. Der skal det slippes 13 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 6 l/s resten av året (5-persentilen). Fra bekkeinntaket vest for Heimste Kvanndalsvatnet skal det slippes 15 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 5 l/s resten av året (2 ganger 5-persentilen). Som en følge av dette vil midlere restvannføring i Kvanndalselva før samløp med Norddalselva være 0,30 m³/s (82,4 %), mens Norddalselva før samløp med Ekso vil ha en midlere restvannføring på 1,53 m³/s (95,9 %) i forhold til dagens situasjon. Ved Trefallstølen i Urdadalen vil restvannføringen være 0,10 m³/s eller 46,4 % av dagens middelvannføring. Videre nedover Ekso vil bidraget fra lokale sidebekker sørge for at prosentandelen fraført vann vil bli stadig mindre. I Ekso rett nedstrøms samløp med Norddalselva vil midlere restvannføring være 3,96 m³/s (95,6 %), mens Ekso ved inntak til Myster kraftverk vil ha en midlere restvannføring på 16,42 m³/s som tilsvarer 98,9 % av dagens vannføring. Ved utløpet av Ekso i Eidsfjorden vil restvannføringen utgjøre 99,2 % av dagens vannføring.

Feltareal, tilsig (middelvannføring) og karakteristiske lavvannføringer ved utvalgte referansepunkter på de berørte elvestrekningene i forhold til dagens situasjon, samt restvannføring (middel) etter overføring.

Referansepunkt	Areal [km ²]	Middelvannføring [m ³ /s]	ALV [m ³ /s]	5-persentil sommer [m ³ /s]	5-persentil vinter [m ³ /s]	Alt. E Restvannføring [m ³ /s] og (%)	Alt. D Restvannføring [m ³ /s] og (%)
Norddalselvi rett nedstrøms Beinhellervatnet	9,26	0,87	0,054	0,091	0,040	0,054* (6,2 %)	0,87 (100 %)
Bekkeinntak ved Heimste Kvanndalsvatn	0,73	0,07	0,005	0,008	0,003		0,015 / 0,005*
Kvanndalselvi ved bekkeinntak	3,85	0,35	0,022	0,037	0,016	0,040 / 0,020*	
Kvanndalselvi rett oppstrøms samløp med Norddalselvi	4,20	0,37	0,023	0,039	0,017	0,044 (11,8 %)	0,30 (82,4 %)
Norddalselvi rett oppstrøms samløp med Ekso	18,15	1,59	0,099	0,168	0,074	0,45 (28,4 %)	1,53 (95,9 %)
Urdadalen ved bekkeinntak	1,38	0,13	0,008	0,013	0,006	0,013 / 0,006*	0,013 / 0,006*
Trefallstølen i Urdadalen	2,59	0,22	0,014	0,023	0,010	0,10 (46,4 %)	0,10 (46,4 %)
Ekso rett nedstrøms samløp med Norddalselvi	50,7	4,14	0,219	0,371	0,144	2,88 (69,6 %)	3,96 (95,6 %)
Ekso ved innløp til Nesheimsvatnet	66,4	5,39	0,275	0,467	0,176	4,14 (76,7 %)	5,21 (96,6 %)
Ekso ved Nesevatnet (inntak Myster kraftverk)	190,5	16,60	0,830	1,414	0,524	15,34 (92,4 %)	16,42 (98,9 %)
Ekso ved utløp i Eidsfjorden	254,3	22,54	1,096	1,869	0,675	21,28 (94,4 %)	22,35 (99,2 %)

*) Foreslått slipp av minstevannføring.

Vannføringsforhold i Bolstadelva

Som en følge av overføringen fra feltene øverst i Eksingedalen inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk, vil vannføringen ut i Evangervatnet og til Bolstadelva øke. For alternativene E og D vil middelvannføringen ut av Evanger kraftverk øke med henholdsvis 1,35 og 0,2 m³/s. Sett i forhold til dagens middelvannføring ut av kraftverket på 24,1 m³/s, vil dette si en økning på henholdsvis 5,6 og 0,8 %. Sett i forhold til dagens middelvannføring ut av Evangervatnet til Bolstadelva på ca. 111,8 m³/s (Evanger kraftverk 24,1 m³/s, Vosso 79,9 m³/s og Teigdalselva 7,8 m³/s), vil de nye overføringene fra Eksingedalen kunne bidra med en økning i middelvannføring på henholdsvis 1,2 og 0,18 % for de to alternativene.

Driftsvannføring og magasininfylling

Beinhelleren pumpe vil hovedsakelig kjøre på tilsig. Vannstanden i Beinhellervatnet, som vil ha en regulerings høyde på 1,5 meter, vil i stor grad samsvare med kjøring av pumpene. Drift av Beinhelleren pumpe vil medføre en marginalt raskere oppfylling av Askjelldalsvatnet og da spesielt i smelteperioden med lav fyllingsgrad. For alternativ D forventes overføringene å ha marginal innvirkning på magasin vannstanden i Kvanndalsvatnet og Askjelldalsvatnet.

Det forventes ingen nevneverdige endringer av dagens kjøremønster for Evanger kraftverk som følge av tiltaket.

I forbindelse med sine kommentarer til høringsuttalelsene, har BKK utredet mer konkret hvordan Beinhelleren pumpe skal driftes i tørre perioder. Det opplyses om at Beinhelleren pumpe skal driftes på samme måte som man i dag drifter Myster kraftverk. Målet er å fordele magasinreserven best mulig i de tørre periodene. Som eksempel vil et magasin i Beinhellervatnet ved vannstand LRV+1m, tilsvarende 150 000 m³, kunne sikre minstevannføring på 54 l/s i litt over 30 dager uten tilsig i denne perioden. Alternativt vil en kunne slippe et større volum, men da over et kortere tidsrom.

Vannføringsendringer på anadrom strekning (nedstrøms Nesevatnet)

Myster kraftverk, som har inntaket sitt i Nesevatnet, har pålegg om slipp av minstevannføring på 2 m³/s i sommersesongen (1. mai – 30. september) og 1 m³/s i vintersesongen (1. oktober – 30. april) til anadrom strekning. Ifølge søknaden vil en utbygging av Beinhelleren pumpe alternativ E ikke påvirke denne minstevannføringen direkte og vil ikke påvirke vannføringsforholdene nevneverdig nedstrøms Nesevatnet. Samtidig opplyses det om at flomtaptet fra Nesevatnet til anadrom strekning vil reduseres fra 79,5 mill. m³/år til henholdsvis 71,0 og 78,2 mill. m³/år for alternativene E og D. Dette tilsvarer en reduksjon på henholdsvis 10,7 og 1,6 %.

I forbindelse med sine kommentarer til høringsuttalelsene, har BKK gjennomgått hydrologien på nytt og baserer de nye vurderingene på faktiske målte vannføringsdata fra perioden 1908–1986 (VM 63.1 Nese). Basert på konstruerte varighetskurver for vannføringer før utbyggingen (1909–1970), var det i gjennomsnitt vannføringer på < 2 m³/s 2 dager pr. år i sommerperioden og vannføringer på < 1 m³/s 11 dager pr. år i vinterperioden. Dersom en gjør den samme beregningen etter overføringene til Evanger (1976) og deretter også inkluderer Beinhelleren pumpe alt. E, får en at gjennomsnittlig økning i antall dager der vannføringen er mindre enn ønsket minstevannføring, vil øke med 1 dag/år i sommerperioden og 3,5 dager/år i vinterperioden. Denne økningen baserer seg på at det ikke gjøres noen tiltak for å begrense situasjonen. Som beskrevet i avsnittet ovenfor planlegger BKK som avbøtende tiltak å drifte Beinhelleren pumpe slik at antall dager med reduksjon i minstevannføring ikke skal øke i forhold til dagens situasjon.

Flomforhold

Eksingedalsvassdraget ligger i et område der store flommer som oftest kommer om høsten (regn kombinert med snøsmelting). Det er vurdert at tiltaket marginalt vil endre på flomforholdene (flomfrekvens og størrelse) i flomsituasjoner der pumping og overføring er operative. I situasjoner der Askjelldalsvatnet har kapasitet til å ta imot flomvann fra de omtalte delfeltene, vil de mindre og årlige flommene i Eksingedalsvassdraget bli redusert tilsvarende pumpe- og overføringskapasitet. I de mest ekstreme flomsituasjoner er det rimelig å anta at Askjelldalsvatnet er fullt, overføringene blir stengt og flommene vil bli som før utbygging.

Hydrologi NVEs vurdering

Gjennom høringsuttalelsene blir det pekt på flere mulige negative effekter og konsekvenser av å fraføre vann fra vassdraget. Både Vaksdal kommune, fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, FNF Hordaland, Ekso Elveeigarlag, Eksingedalen Grunneigarlag, Øvre Eksingedalen Grunneigarlag, Eksingedalen Bygdaråd, hytteeiere i Norddalen/Trefall, enkelte fallrettseiere og grunneiere er skeptiske til ytterligere fraføring av vann fra Ekso av hensyn til en eller flere av forhold knyttet til bl.a. anadrom fisk, tilgroing, forsuring, resipientkapasitet, drikkevann, selvgjerdeeffekt, båttransport og naturopplevelse. Av disse synes negativ innvirkning på anadrom fisk (inklusive fylkesmannens innsigelse) og tilgroingsproblematikken å oppta høringspartene mest. Flere mener at mindre flomoverløp (reduisert flomtap) over Nesedammen og at det kan bli flere dager med tilsig mindre enn dagens krav til minstevannføring på anadrom strekning, kan bidra til en ytterligere negativ utvikling for laks og ørret på denne strekningen. Ved å fraføre mer vann fra de øvre deler av vassdraget kan også forsuringproblemene på anadrom strekning forsterkes, siden det er vann som i forsuringssammenheng har den beste vannkvaliteten, som blir

overført. I dagens situasjon er det nødvendig med avbøtende tiltak i form av kalking. Tilgroingen i Ekso mellom Trefallsvatnet og Nosedammen er et tiltagende problem som det i dag gjøres avbøtende tiltak mot (klipping, opprensning). Flere mener at tilgroingen kan øke dersom middelvannføringen (mindre gjennomstrømning) og renskeflommer reduseres ytterligere i forhold til i dag. Vanskeligheter med båtfrakt av sauer over en tilgrodd elv henger sammen med tilgroingsproblematikken. Enkelte frykter også at mindre vann i elva vil kunne redusere resipientkapasiteten i forhold til å ta hånd om avrenning fra landbruksvirksomheten langs vassdraget. Mindre vann vil også kunne lokalt medføre redusert selvgjerdeeffekt for beitedyr og redusert volum og kvalitet på drikkevann. BKK har i forbindelse med sine kommentarer til høringsuttalelsene fått utredet nærmere forholdene omkring laks og sjørørret, forsuring, resipientkapasitet og tilgroing. Dette vil bli tatt opp senere i innstillingen under de respektive fagtema.

Gjennom høringsuttalelsene er det også kommet innspill på minstevannføring i vassdraget. Kommunen mener den foreslåtte minstevannføring fra bekkeinntaket i Urdadalen er altfor liten til å hindre en kraftig forringelse av stølsområdet og turområdet med merket løype rundt Trefallstølen. Det samme gjelder den foreslåtte minstevannføring i Kvanndalsvassdraget som vil virke negativt på vannføringen i Norddalselva. Øvre Eksingedalen Grunneigarlag mener det er positivt at BKK foreslår slipp av minstevannføring i Beinhelleren-prosjektet, men mener dette også kan gjennomføres i dagens situasjon uavhengig av en eventuell ny overføring. Grunneierne på Flatekval mener det er viktig at det opprettholdes en tilstrekkelig minstevannføring i Ekso og i området rundt Flatekval, for ikke å forsterke dagens tilgroingsproblemer og skape dårligere fiskeforhold. De mener derfor det bør vurderes å sette krav til minstevannføring også i dette området av elva.

NVE er av den oppfatning at de hydrologiske forholdene i Eksingedalsvassdraget er svært viktig for konsesjonsspørsmålet. De mange innspillene gjennom høringen av søknaden viser også dette. I uregulert tilstand hadde Eksingedalsdalselva et nedbørfelt på 416,1 km² med tilsig 1215,1 mill. m³/år, noe som tilsvarte en middelvannføring på 38,53 m³/s. 159,3 km² (38,3 % av opprinnelig nedbørfelt) med tilsig 504,4 mill. m³/år, er i dag overført til Evanger kraftverk og Modalen. Etter regulering er middelvannføringen nå på 22,54 m³/s. Middelvannføringen er redusert med ca. 80 % i de øvre deler (samløp Ekso–Norddalselva), ca. 49 % ved inntak Myster kraftverk og ca. 41 % ved utløpet i Eidsfjorden. Dette er utgangspunktet før en eventuell ytterligere fraføring av vann fra vassdraget.

I forbindelse med fiskefaglige undersøkelser og overvåking på anadrom strekning gjennom LIV-prosjektet i perioden 2006–2012, er det vurdert at på tross av slipp av minstevannføring har oppvekstarealet for fisk blitt redusert på anadrom strekning. Sammen med lavvannsperioder vurderes dette som flaskehals for fiskeproduksjonen. Det er gjort flere tiltak for å bedre forholdene på anadrom strekning som justering av minstevannslipp, miljøtilpasset vannføringsreduksjon ved produksjonsstans, etablering av fisketrapper i Raudfossen og Høsefossen for å forlenge anadrom strekning, etablering av terskler og utlegging av gytegrus. NVE er av den oppfatning at å fraføre mer vann fra anadrom strekning neppe vil bedre forholdene der. I hvor stor grad forholdene kan forverres er imidlertid vanskelig å forutsi. BKK legger opp til å drifte Beinhelleren pumpe på en slik måte at antall dager med tilsig lavere enn dagens krav til minstevannføring ikke skal øke. Uten et slikt tiltak vil man få flere dager med ekstra lav vannføring. Ved alternativ D er det beregnet at antall dager med tilsig mindre enn dagens minstevannføring ikke vil påvirkes nevneverdig. Flomtapet fra Nesevatnet til anadrom strekning vil reduseres med henholdsvis 10,7 og 1,6 % for de to alternativene E og D. Med Beinhelleren pumpe alternativ E vil dette gå noe utover dynamikken i denne delen av vassdraget, mens alternativ D vil ha en minimal påvirkning. På denne bakgrunn mener NVE at en utbygging etter alternativ D vil kunne forsvares i forhold til mulig negative effekter på anadrom strekning, mens alternativ E trolig vil medføre endringer i hydrologien som vil kunne gi dårligere forhold på anadrom strekning enn dagens situasjon.

Flom

Eksingedalsvassdraget ligger i et område der store regnflommer som oftest kommer om høsten og gjerne i kombinasjon med snøsmelting. Middelflom ved utløpet av Beinhellervatnet er beregnet

til ca. 8 m³/s og skadeflom (Q₁₀) til ca. 13 m³/s. Det er vurdert at tiltaket marginalt vil endre flomforholdene med hensyn på frekvens og størrelse i flomsituasjoner der Beinhelleren pumpe og overføringene er operative. I situasjoner der Askjelldalsvatnet har kapasitet til å ta imot flomvann fra de overførte delfeltene, vil de mindre og årlige flommene i Eksingedalsvassdraget bli redusert tilsvarende overføringskapasiteten. I de mest ekstreme flomsituasjoner er det rimelig å anta at Askjelldalsvatnet er fullt, overføringene blir stengt og flommene vil bli som før utbygging.

NVE vurderer forholdene tilknyttet potensielle skadeflommer til å bli lite påvirket av det omsøkte tiltaket. Eventuelle konsekvenser av redusert flomaktivitet blir tatt opp senere under tema vannvegetasjon/tilgroing.

Grunnvann

Redusert vannføring nedstrøms bekkeinntak og utløp av Beinhellervatnet vil kunne påvirke grunnvannsregimet nedstrøms i noen grad. De viktigste grunnvannsforekomstene ligger likevel i hoveddalføret og er i hovedsak knyttet til innsjøene der. Vannstanden i disse innsjøene vil ikke bli vesentlig påvirket, selv om vannføringen i Ekso blir noe redusert. Som følge av naturlige terskler ved utløpene av innsjøene og betydelig tilsig fra urørte restfelt, ventes ikke særlige virkninger for grunnvannsforekomstene ved Brakestad, Nesheim, Bergo, Fosse og Lavik. Grunnvannsmagasinet ved Trefall påvirkes av Trefallsvatnet og vil påvirkes mest av redusert vannføring i Ekso ved alternativ E. Det er likevel ventet at eventuelle endringer i grunnvannsspeilet ved Trefall ikke vil påvirke produksjonsforholdene på disse arealene i vesentlig grad. Alternativ E er vurdert å gi ubetydelig til liten negativ konsekvens, mens alternativ D vil få ubetydelig konsekvens for tema grunnvann.

Få av høringsinstansene er spesielt opptatt av temaet grunnvann. Fallrettseierne Jomar Flatekval og Rune Lavik mener at mindre vann i Ekso vil påvirke grunnvannet negativt i hele elveområdet i forhold til drikkevannsinteresser. Hytteeierne i Norddalen/Trefall påpeker også mulige negative konsekvenser for drikkevannsforsyningen i området. BKK har i den anledning forpliktet seg til å sikre fastboende og hyttefolk vann av minst samme kvantitet og kvalitet som i dag ved en eventuell utbygging dersom en viss senkning av grunnvannstanden i området skulle påvirke drikkevannsforsyningen. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Redusert vannføring nedstrøms bekkeinntak og overføringspunkter som utløpet av Beinhellervatnet, vil medføre at vanntemperaturen der vil bli noe høyere om sommeren og noe lavere om vinteren. Fraføring av det relativt kalde fjellvannet vil kunne bidra til noe høyere lufttemperatur langs elvene, særlig om sommeren og høsten. På vinterstid er de små vassdragene stort sett tilfrosne og en eventuell utbygging vil ikke medføre betydelige lokalklimatiske endringer.

Beinhellervatnet vil få en reguleringshøyde på 1,5 m. Dette vil medføre at raske vannstands- endringer vinterstid vil medføre risiko for usikker is, særlig langs land ved vannstandsheving og nær inntaksområdet. Mindre vannføring i de berørte sideelvene i frostperioden om høsten vil resultere i mindre volum isdannelse i elveleiet og mindre problem knyttet til eventuell oppstuvning ved isgang. Redusert vannføring i Ekso og marginale endringer i vanntemperatur på vinteren, vil ikke medføre noen særlig endring i islegging eller isgang i hovedelva. I Evangervatnet vil økt avløp fra kraftverket i frostperioder sent på høsten kunne medføre senere islegging ved utløpet av Evanger kraftverk, men virkningen vil trolig være marginal. Endringen antas å være betydelig mindre enn de normalt nå forekommende år til år variasjoner. Både alternativ E og D er vurdert å gi ubetydelig konsekvens for tema vanntemperatur, isforhold og lokalklima.

Øvre Eksingedalen Grunneigarlag tar opp tema tilgroing og høyere temperatur i Ekso som de mener går utover fritidsfiske og fiskeopplevelsen. ØEG mener også at konsekvensen av fraføringen av kaldt smeltevann på tilgroingen ikke er kommentert godt nok i utredningen. Hytteeierne i Norddalen/Trefall gir uttrykk for at mindre trygg is på Beinhellervatnet vil redusere fremkommeligheten for skigåere i betydelig grad. Fallrettseierne tar opp mulig isingsproblemer i et fremtidig elvekraftverk i Flatekvalfossen som følge av redusert temperatur og fraføring av vann. (BKK avviser denne muligheten siden 90 % av dagens vannføring vil være igjen).

NVE er av den oppfatning at vanntemperaturen kan endres noe som følge av begge tiltakene. Størst effekt vil alternativet med Beinhelleren pumpe og etableringen av Beinhellervatnet som magasin medføre. Her vil lokale negative effekter kunne oppstå, spesielt vintersituasjonen for turgåere ved Beinhelleren. NVE anser likevel ikke endringene som så store at de er avgjørende for konsesjonsspørsmålet. NVE ser heller ingen nevneverdige negative konsekvenser for isforhold eller lokalklima ellers i vassdraget.

Erosjon og sedimenttransport

I og rundt Beinhellervatnet er det sparsomme løsmasseforekomster i reguleringssonen. Det er lite finstoff i løsmassene som består av forvittringsmateriale, morene og noe skredmateriale. Det er ikke avsatt større elvevifter/deltaavsetninger ved innløpene til vannet. På denne bakgrunn vurderes elveerosjon og grunnvannserosjon som lite aktuelt i et eventuelt nytt magasin. Bølgeerosjon vil likevel føre til at det over tid vil forekomme erosjon/utvasking i reguleringssonen som vil fremstå som et grått belte langs magasinet på sikt. Konsekvensene med tanke på erosjon og massetransport nedstrøms reguleringsmagasinet vil i stor grad være knyttet til redusert vannføring siden Beinhellervatnet vil fungere som en sedimentfelle. Kombinasjonen av liten/ingen tilgang på eroderbare løsmasser langs de berørte elveavsnittene og redusert vannføring, tilsier at omfanget av erosjon og massetransport blir ytterligere redusert etter en eventuell utbygging. I anleggsfasen vil anleggsarbeidet ved de planlagte bekkeinntak samt ved tunnelpåhugg og massedeponi kunne medføre noe tilførsel av stein, mold og til en viss grad noe sprengsteinstøv. I perioder med liten avrenning vil dette kunne være mest synlig i form av tilslamming av vassdraget. Avbøtende tiltak vil begrense eventuelle negative effekter i anleggsperioden. Alternativ E vil gi liten negativ konsekvens i anleggsfasen mens det blir ubetydelig/ingen konsekvens i driftsfasen. For alternativ D vil både anleggs- og driftsfasen gi ubetydelig/ingen konsekvenser.

Gjennom høringen av søknaden er det i første rekke grunneiere som har uttrykt bekymring for at en reguleringssone i Beinhellermagasinet vil synes som svarte render rundt vannet og at dette vil bli stygt og skjemmende. Videre er det bekymring for at Ekso fra Trefallsvatnet og strekningen nedstrøms skal få gunstigere forhold med hensyn på økt tilgroing, siden redusert vannføring og mindre flommer vil medføre at omfanget av erosjon og massetransport blir ytterligere redusert i forhold til dagens situasjon.

NVE merker seg bekymringen for økt tilgroing i vassdraget og vil ta dette videre senere i innstillingen. NVE har for øvrig ingen ytterligere merknader.

Skred

Ifølge skrednett er det ikke registrert hendelser i de aktuelle anleggsområdene. Brattskrenten i Beinhelleren er rasfarlig, men forholdene i skrenten er ikke undersøkt i detalj. Det er vurdert en eventuell permanent sikring ved anleggelse av skredvoll fremfor pumpehuset ved behov. I forhold til snøskred er også brattskrenten ved Beinhelleren utsatt. Etter utbyggers vurdering er det ikke ventet endring i skredforholdene som følge av en eventuell utbygging verken etter alternativ E eller D.

NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Landskap

Høyereliggende deler av influensområdet faller innenfor kategori 15, lågfjellet i Sør-Norge, som er en samlegruppe for store snaufjellsområder opp til 1500 moh., men som også omfatter enkelte topper med høgfjellspeg og mindre områder med fjellskog. Fjella dominerer regionen, stedvis i mosaikk med storkupert hei og vidder. Fjellet er gjerne bart, eller har et tynt eller usammenhengende løsmassedecke som mange steder gir en overflate med mosaisk preg. Vassdragene er ofte korte og bratte med hyppig forekomst av fosser og stryk. De storslagne, treløse, viddene og heiene er uten for mange synlige spor. For folk flest forbindes regionens fjellområder med fritid. Storsamfunnets bruk av regionen har også vært omfattende, noe som bl.a. ses ved store damanlegg og kraftgater.

Landskapsrommet ved Beinhelleren er rolig, vidstrakt og åpent og fremstår, til tross for lite vegetasjon utover gress, som frodig. Den varierte horisontlinja, vannspeilet og Beinhelleren som et landemerke sammen med et velholdt stølsmiljø, bidrar til et sammensatt landskapsbilde med helhetlig preg. Tekniske inngrep er til dels godt tilpasset landskapet, men reduserer likevel det totale inntrykket noe. Området fremstår med visuelle kvaliteter som er noe bedre enn vanlig gode og vurderes å ha middels verdi. Beinhelleren-området har et sammensatt landskap med storskala hovedformer og har relativt stor tåleevne for inngrep. Tiltakets dimensjoner vil til en viss grad stå i et harmonisk forhold til landskapets og utformingen kan i stor grad tilpasses omgivelsene. Tiltaket vil dog stedvis være dårlig tilpassa landskapets element. Spesielt nevnes reguleringssonen ved vannstand ned mot LRV. Inngrepene vil ha middels negativt omfang på området ved Beinhelleren. Delområdet Kvanndalen og Urdadalen har en stor grad av indre fjellpreg nede mellom heiene og nutene, men med en gang man kommer opp, får man utsyn og skue utover store deler av fjellheimen. Landskapsopplevelsen er variert fra det åpne, vidstrakte og enhetlige til den stadige variasjonen gjennom områdene med mange og varierte småformer, der botner og mindre daldrag skaper mange mindre landskapsrom og en stadig veksling mellom storskala og småskala romopplevelser. Overgangene oppleves ofte som diffuse og gir en god sammenbinding innenfor landskapsområdene som opptrer med stor grad av selvstendighet og framtoning. Områdene er med unntak av det regulerte Kvanndalsvatnet lite prega av tekniske inngrep. Delområdet har visuelle kvaliteter som er typiske, på grensa til det uvanlige for regionen og vurderes å ha middels til stor verdi. Inngrepene i Kvanndalen og Urdadalen er mange og spredt. Inngrepene har stort sett dimensjoner som står i et harmonisk forhold til landskapets dimensjoner og med lokalisering i mindre underordna landskapsrom med liten grad av eksponering. Tiltaket vil til en viss grad kunne tilpasses landskapets element. Det store overordna landskapsrommet ved Nedre Kvanndalsvatnet vil i liten grad bli berørt av inngrep. Delområdene Norddalen og Røyr dalen fremstår som ensartede uten nevneverdige småskala opplevelser. I tillegg er elva lite synlig. Delområdene har normale visuelle kvaliteter og vurderes å ha middels verdi. Redusert vannføring vil ikke være påtagende ved noen av elvene da vannføringen ligger innenfor normale variasjoner. For den som ferdes hyppigere i området, vil bortfallet av periodene med større mektighet i vannføring kunne bli merkbart.

I KU-en er konsekvensene av en utbygging på landskapet samlet sett vurdert til liten negativ for alternativ E og ubetydelig til liten negativ for alternativ D. Det er da tatt hensyn til at de avbøtende tiltakene som minstevannføring og landskapstilpasning blir gjennomført.

Vaksdal kommune mener etablering av de nye inngrepene vil virke negativt på opplevelsen av landskapet i forbindelse med friluftslivet i området. Fylkesmannen mener de negative konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert. Villreinnemnda påpeker at de fysiske inngrep i landskapet i form av bekkeinntak og pumpehus ikke vil virke forstyrrende på villreinen i vesentlig grad. Derimot ville en ny kraftlinje fra Nygard og en kanalisering ned mot Kvanndalsvatnet (begge elementene utgår nå av planene), kunne ha virket negativt på villreinens landskapsopplevelse og bruk av området. Øvre Eksingedalen Grunneigarlag foreslår å skjule pumpehuset i eksisterende tipp ved Beinhelleren for å redusere negative effekter på landskapet, noe BKK avviser som teknisk og praktisk mulig. Hytteeierne i Norddalen mener nye inngrep i landskapet vil endre opplevelsen av området i negativ retning og foreslår å fjerne luftspennet ved en eventuell linjeoppgradering i Norddalen frem til pumpehuset. Det er ellers en generell oppfatning blant flere om at det er foretatt nok reguleringsinngrep i Eksingedalsvassdraget og at ytterligere inngrep ikke kan forsvares uten at det går utover landskapsopplevelsen.

NVE registrerer at landskapsvirkinger er et tema som mange av høringsinstansene er opptatt av. I tillegg til at man synes området generelt er belastet med reguleringsinngrep fra tidligere, synes pumpehuset, reguleringssonen i Beinhellervatnet og nye massedepoier å bli oppfattet som de mest negative nye elementene for landskapet og opplevelsen av dette. I de opprinnelige utbyggingsplanene var ny nettløp fra Nygard via Askjelldalsvatnet til pumpehuset ved Beinhelleren (alt. E) og en kanalisering av overføringen fra Urdadalen ned mot Kvanndalsvatnet (alt. E og D) blant de konfliktskapende inngrepene. Disse er nå erstattet med henholdsvis en betydelig kortere linje fra eksisterende linje opp Norddalen og en mer naturlig utforming av

avløpet ned mot Kvanndalsvatnet. NVE ser at disse planendringene er med på å redusere konfliktnivået noe, men man vil fortsatt stå igjen med et nytt magasin, Beinhellervatnet, med regulerings-sone, ny dam, en mindre justering av veien, utløpskanalen fra Kvanndalen, et pumpehus, linjefremføring og en utvidelse av eksisterende tipp nedfor Beinhelleren som nye fremtredende elementer relativt konsentrert i landskapsrommet ved Beinhellervatnet (alt. E). I alternativ D vil et massedeponi mellom Urdadalen og Kvanndalen nær utløpet av overføringstunnelen bli det mest synlige inngrepet i landskapet. Bekkeinntaket ved heimsta Kvanndalsvatnet antas å ikke bli spesielt fremtredende. NVE ser derfor betydelig mindre konflikter i forhold til landskap og landskapsopplevelsen med alternativ D i forhold til alternativ E. NVE mener konsekvensen for landskap ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Store sammenhengende naturområder med urørt preg

Ved endring av KU-forskriften 19.12.2014 skal begrepet «*inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)*» utgå som vurderingstema i arealpolitikken. I stedet innføres uttrykket «*Store sammenhengende naturområder med urørt preg*», og det skal foretas en konkret vurdering av eventuelle konsekvenser for slike områder.

I KU-rapportene tilknyttet søknaden har man forholdt seg til tidligere krav i NVEs KU-program om å utrede konsekvenser for INON-områder. Følgelig er også høringsuttalelsene utformet i henhold til dette. Konsekvensene for INON-områder omtales derfor kort, men vurderes i sammenheng med de nye kravene i KU-forskriften.

Ved en utbygging av alternativ E er netto bortfall av inngrepsfrie naturområder (INON) beregnet til 0,11 km² av sone 2. Kategorien villmarkspregede områder vil ikke bli berørt. Begge alternativer befinner seg i et område som i dag er sterkt berørt av tidligere reguleringer og inngrep i forbindelse med Evanger-utbyggingen. Det omsøkte tiltaket vil derfor ikke føre til ytterligere oppsplitting av store sammenhengende naturområder med urørt preg i dette området. NVE ser imidlertid at de omsøkte tiltakene vil kunne virke forstyrrende på opplevelsen av urørthet lokalt i tiltaksområdet.

Naturmiljø, biologisk mangfold og verneinteresser

Naturtyper

Naturbasen hadde før ny feltkartlegging i forbindelse med KU, avgrenset tre naturtyper innenfor tiltaks og influensområdet. Det var kalkrike områder i fjellet under Beinhellerberget med C-verdi, sørvendt berg og rasmark ved Storhaug nord for samløpet med Norddalselva og Ekso med B-verdi, samt bjørkeskog med høgstauder vest for Trefallsvatnet med B-verdi. Under arbeidet med KU ble det registrert ytterligere 5 naturtypelokaliteter. På Trefallstølen og Brakestadstølen finnes naturbeitemark utforming fuktig fattigeng med C-verdi. Naturtypen bekkekløft og bergvegg utforming bekkekløft med B-verdi er avgrenset i hoveddalføret langs Ekso mellom Fosse og Lavik. I øvre og nedre del av denne bekkekløfta er det avgrenset to fossesprøytoner; den øvre med A-verdi, den nedre med C-verdi. Verdien av verdifulle naturtyper i området er samlet vurdert til middels. Bare naturtypen bekkekløft med fossesprøytoner blir påvirket av anleggsarbeid eller endring i vannstand eller vannføring. Med alternativ E vil middelvannføringen i dette naturtypeområde bli redusert med ytterligere 12 % i tillegg til effekten av tidligere overføringer. I driftsfasen vurderes alternativ E å ha liten negativ konsekvens mens alternativ D vurderes å få ubetydelig konsekvens for naturtyper samlet.

Gjennom høringen er det ikke kommet inn vesentlige innspill i forhold til naturtyper og konfliktnivå. NVE merker seg at den eneste vassdragstilknyttede naturtypen, bekkekløft med fossesprøytoner i Ekso, allerede er berørt ved tidligere overføringer til Evanger kraftverk. En ytterligere overføring som følge av Beinhelleren pumpe (alt. E) vil redusere middelvannføringen noe, men vil trolig ha liten effekt på vegetasjonen som nå er tilpasset betydelig redusert vannføring i forhold til uregulert tilstand. Ved alternativ D vil reduksjonen i vannføring neppe ha noen merkbar effekt på eksisterende vegetasjon. NVE ser ikke at store verdier vil gå tapt ved en eventuell utbygging og mener hensyn til naturtyper ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Karplanter, moser og lav

Vegetasjonen i de høyereliggende områder er artsfattig med vanlige forekommende vegetasjonstyper og arter. Typisk er blåbærhei, rabbe-, lè- og snøleivevegetasjon samt fattig myrvegetasjon. I området rundt stølene finnes kulturbetinget engvegetasjon. Floraen er rikere nedover i dalførene og det er blant annet registrert flere kalkkrevende arter på bergvegger. Under skoggrensen dominerer blåbærskog, småbregneskog og storbregneskog. Av rødlistearter er alm (NT) registrert ved Trefallstranda. I regional målestokk er ikke artsmangfoldet spesielt stort. De grunne innsjøene i Ekso har de senere årene grodd til med krypsiv, flotgras og annen vannvegetasjon. Verdien av karplanter, moser og lav i hele tiltaksområdet er samlet vurdert til middels. For både anleggsfasen og driftsfasen er begge alternativer vurdert å ha liten negativ virkning og følgelig liten negativ konsekvens for floraen.

Ingen av høringsinstansene har kommentert vegetasjonstyper og flora spesielt. Svært mange er imidlertid opptatt av tilgroing med vannvegetasjon i Ekso. Vi har derfor behandlet dette som eget tema nedenfor. Av floraelementer for øvrig er det i første rekke de samfunn som er betinget av luftfuktighetsforholdene langs de berørte vassdragsstrenger som kan bli berørt. Mest utsatt er bekkeløften og fossesprøytsonene mellom Fosse og Lavik. Her kan man forvente at fuktighetskrevende arter av moser og lav på sikt kan få litt dårligere vilkår og at mer tørketålende arter kan få noe økt forekomst på bekostning av de mest fuktighetskrevende artene. Konsekvensvurderingen i driftsfasen for alternativ E går ut på liten negativ konsekvens for karplanter, moser og lav på strekningen med bekkeløft og fossesprøytsoner ved Fosse–Lavik. Samtidig er det ikke registrert truede og sårbare arter i vegetasjonen som vil bli negativt berørt i vesentlig grad. NVE merker seg også at de planlagte inngrep i terrenget ikke vil medføre noen vesentlig negativ konsekvens for floraen.

Tilgroing med vannvegetasjon i Ekso

I søknaden heter det at «de grunne innsjøene i Ekso har de senere årene grodd til med krypsiv, flotgras og annen vannvegetasjon». Videre står det: «De grunne partiene av innsjøene på strekningen Trefallsvatnet – Laviklonene viser tendens til økende tilgroing med krypsiv og flotgras. Ved ytterligere redusert vannføring, særlig ved at storflommene i vassdraget er redusert, vil forholdene for flerårige planter i disse områdene kunne bli gunstigere og tilgroingen kan skje noe raskere». I konsekvensvurderingen står det følgende: «Vurdering driftsfase alternativ E med hensyn på tilgroing av grunne innsjødeler i hovedvassdraget: Middels verdi og liten til ubetydelig negativ virkning gir ubetydelig negativ konsekvens».

Gjennom høringen har flere uttrykt bekymring for tilgroingssituasjonen i Ekso og mener faren for økende tilgroing og negative følger av den er stor. Flere mener at mulige konsekvenser for økt tilgroing som følge av ytterligere fraføring av vann er for lite utredet. Dette til tross for at KU-en konkluderer med at utbyggingen vil gi ubetydelig negativ konsekvens. Eksingedalen Bygdaråd har i sitt revisjonskrav fra 2012 også påpekt tilgroingssituasjonen som et hovedtema. På denne bakgrunn fikk BKK laget en tilleggsutredning, «*Nærare om attgroinga av Ekso*», som vedlegg til deres kommentarer til høringsuttalelsene. NVE har i tillegg innhentet informasjon om tidligere overvåking og den nå pågående overvåkingen av tilgroingssituasjonen i Ekso som utføres av Rådgivende Biologer på oppdrag fra BKK.

I tilleggsutredningen tar man opp endringer i middelvannføring, høye vannføringer (definert som 3 ganger middelvannføringen), vanntemperatur, næringstilgang og klimaendringer med økt vekstsesong som forklaringsvariabler i forhold til den observerte tilgroingen og mulige konsekvenser av en ny utbygging. Det vurderes slik at det er bare de hydrologiske forholdene som blir endret av betydning ved en ny utbygging. De andre variablene vil endre seg minimalt. Det konkluderes med at det er sannsynlig at den allerede gjennomførte vassdragsreguleringen, sammen med mulige endringer i klima med økt lengde på vekstsesongen, har resultert i den observerte tilgroingen i de grunne partiene av innsjøene i Eksingedalsvassdraget man ser i dag. I Trefallsvatnet blir høye vannføringer redusert med nesten 50 % og vannføringen generelt (middelvannføringen) med om lag 30 % ved en utbygging etter alternativ E. Det må derfor forventes at problemene knyttet til fortsatt tilgroing i Trefallsvatnet vil kunne bli større. I de andre aktuelle

innsjøene nedover i vassdraget vil forskjellene fra i dag være marginale med hensyn til flommer, temperatur og vannføring generelt.

NVE vurderer tilgroingssituasjonen i Ekso som svært viktig for konsesjonsspørsmålet. Det er i dag ingen tvil om at deler av vassdraget har til dels omfattende problemer med tilgroing med vannvegetasjon. Utførte rensketiltak og pågående overvåking av tilgroings hastighet i etterkant av rensketiltak, er en tydelig indikasjon på dette. Det er dokumentert at gjengroing etter rensking går raskt under dagens forhold både gjennom pågående overvåking og uttalelser fra Øvre Eksingedalen Grunneigarlag. Blant de undersøkelser som er gjort frem til nå synes det å være enighet om at mye av tilgroingen kan relateres til den tidligere reguleringen av vassdraget med fraføring av vann. I undersøkelsene fra 1990–1991 og senere kalkingsovervåking i perioden 1996–2004, er bygging av terskler i kombinasjon med redusert vannføring, tillagt stor vekt i forhold til det å skape et godt miljø for utvikling og vekst av vannvegetasjon flere steder i vassdraget. Dette gjelder i første rekke i de opprinnelige innsjøpregede og saktestrømmende områder. I den pågående overvåkingen er det fokus på vanntemperatur og tilgroings hastighet og vegetasjonsendringer i renskede områder, mens terskler og deres betydning ikke synes å inngå i diskusjonen.

Mens konsekvensvurderingen konkluderer med ubetydelig negative konsekvenser for alternativ E med hensyn på tilgroing av grunne innsjødeler i hovedvassdraget, konkluderer tilleggsutredningen med at problemene knyttet til fortsatt tilgroing i Trefallsvatnet vil kunne bli større. NVE ser det som svært sannsynlig at ytterligere fraføring av vann vil bidra til ennå gunstigere forhold for etablering og vekst av vannvegetasjon på flere steder i Ekso. Tilgroing med vannvegetasjon oppfattes som et stort problem i dagens situasjon. NVE mener ytterligere fraføring av vann vil kunne forsterke dagens problemer, spesielt alternativ E. På denne bakgrunn mener vi en fraføring tilsvarende utbyggingsalternativ E vil kunne ha for store negative konsekvenser for tilgroingssituasjonen til at en utbygging kan anbefales. Utbyggingsalternativ D vil også bety mindre vann i Ekso, men omfanget er betydelig mindre og potensialet for en forverret situasjon tilsvarende mindre. NVE mener tilgroingen med vannvegetasjon i Ekso er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Fugl

Fuglefaunaen består av vanlige og vidt utbredte arter. Rovfugler er representert ved kongeørn, havørn, fjellvåk, hønsehauk, spurvehauk, jaktfalk, tårnfalk og dvergfalk. Av ugler forekommer hubro og kattugle, mens flaggspett er eneste sikre spetteart i området. Spurvefugler forekommer i tynne bestander i de skrinne fjellområdene sentralt i tiltaks- og influensområdet. Artsmangfoldet øker ned mot de større skogområdene i hoveddalføret langs Ekso, der det også er innslag av åpent jordbrukslandskap med flere arter som er knyttet til kulturlandskapet. Innsjøene langs Ekso, inklusive Nesheimsvatnet naturreservat, har viktige hekke- og trekkasteområder for ender og andre våtmarksfugl. Stokkand, krikkand, brunnakke, laksand, toppand og kvinand opptrer regelmessig i influensområdet. Det er registrert 12 rødlistede fuglearter der særlig strandsnipe, fiskemåke og storlom er knyttet til innsjøer og vassdrag. I elveavsnittene med redusert vannføring er det særlig fossekallen som blir negativt påvirket. Selve anleggsaktiviteten vil kunne virke negativ for fugl som følge av støy og trafikk, spesielt i yngleperioden. Her vil rovfugl og hønsefugl være de mest utsatte artene. I driftsfasen har tiltaket liten negativ virkning på fuglefaunaen. Middels til liten verdi og middels til liten negativ virkning gir liten negativ konsekvens for fugl i både anleggs- og driftsfasen.

Vaksdal kommune mener de negative konsekvensene for rødlistearter som kongeørn, hubro og jaktfalk er undervurdert i søknaden. Kommunen kommer også med supplerende opplysninger om forekomst av hubro og mulig hekkelokalitet i Beinhelleren og mener dette bør vektlegges. Fylkesmannen mener tiltaket kan komme i konflikt med verneverdiene i Nesheimsvatnet naturreservat som er opprettet av omsyn til vanntilknyttet fugl. Fylkeskommunen som i sin opprinnelig høringsuttalelse mente at forekomsten av hubro burde undersøkes nærmere og vektlegges i den videre saksgangen, sier i en senere uttalelse at forholdet omkring hubro nå synes å være ivaretatt. BKK opplyser i den anledning at opplysninger om hekke- og leveområder for hubro er unntatt offentligheten, men at det ikke vil være i konflikt med Beinhelleren alternativ E.

NVE merker seg at det i første rekke er fossekallen som kan påvirkes negativt av fraføring av vann. For de andre fugleartene synes konfliktnivået er være minimalt i driftsfasen. I anleggsfasen kan enkelte rovfugl og hubro bli negativt påvirket av støy og trafikk. NVE mener imidlertid at de foreslåtte avbøtende tiltak langt på vei vil kunne oppveie eventuelle negative konsekvenser og at de avbøtende tiltak vil måtte gjenspeiles i vilkårene for en eventuell konsesjon. Nesheimsvatnet vil kommenteres under verneområder.

Pattedyr utenom villrein

Hjort er vanlig utbredt i hele tiltaks- og influensområdet. Vinterstid trekker dyrene gradvis ut av området, men er det mildt og lite snø kan enkelte dyr overvintre i de lavestliggende partiene langs Ekso og Fagerdalselva. Det finnes trekkveier over fjellet både mot Modalen og Teigdalen. Elg opptrer som tilfeldig streifyr i området, det sammen gjelder de rødlista artene jerv og gaupe, samt Oter nederst i vassdraget nærmere utløpet av Ekso. Ellers forekommer det vanlige og vidt utbredte arter for regionen som rødrev, mår, mink, røyskatt, snømus, hare, ekorn og arter av smågnagere, spissmus og flaggermus. En utbygging antas å påvirke hjortens trekkveier minimalt. Planlagte terrenginngrep vil i liten grad medføre varige tap av leveområder og en stor del av inngrepsområdene vil kunne tas i bruk igjen etter avsluttet anleggsarbeid.

Ingen av høringsinstansene har kommentert pattedyra utenom villrein spesielt. NVE merker seg at konfliktnivået omkring andre pattedyr er lavt. I influensområdet er det registrert 3 rødlista arter. Disse artene har stor verdi, men siden tiltaket vurderes å ha liten til ingen virkning i driftsfasen, vil konsekvensen bli ubetydelig negativ. Tema pattedyr utenom villrein vil derfor tillegges liten vekt i forhold til konsesjonsspørsmålet.

Villrein

Hele fjellområdet i tiltaks- og influensområdet til Beinhelleren pumpe inngår i Fjellheimen villreinområde og benyttes både som sommerbeite og vinterbeite. Hele området øst for Beinhelleren/Norrdalen og nord for Gullbrå/Grøndalsvatnet er skilt ut som vinterbeiteområde. Stammen teller mellom 300 og 600 dyr og har flere faste trekkveier mellom de ulike funksjonsområdene. Et ca. 3300 daa stort område nord for Kvanndalsvatnet og øst for Beinhellervatnet er avmerket som et viktig kalvingsområde for villreinen. Dette området grenser nesten ned mot planlagt bekkeinntak i den nordlige tilløpsbekken til Heimsta Kvanndalsvatnet (alternativ D). I forbindelse med arbeidene ved Beinhelleren, og spesielt ved bekkeinntaket i Kvanndalen, vil det foregå noe anleggsarbeid i nærheten av kalvingsområdet. Dette arbeidet er planlagt utført i hovedsak etter snøsmelting slik at man unngår den mest utsatte og sårbare perioden for kalvingen tidlig på sommeren. For de planlagte terrenginngrepene ved Beinhelleren er det trekkveier og sommerbeite som vil representere størst konflikt i forhold til anleggsarbeidene. Aktivitet og støy vil virke forstyrrende. Etter avsluttet anleggsvirksomhet antas det at dyrene vil gjenoppta beite- og trekkbruken av områdene. På seinsommeren og høsten samt i driftsfasen vil den negative virkningen på villrein være liten. For anleggsfasen for alternativ E gir stor verdi og liten negativ virkning, liten negativ konsekvens for villrein. For anleggsfasen for alternativ D gir stor verdi og middels negativ virkning, middels til stor negativ konsekvens for villreinen. For driftsfasen for begge alternativer gir stor verdi og ingen til liten negativ virkning, ubetydelig konsekvens for villreinen.

Gjennom høringen er det kommet flere kommentarer i forhold til villreinen. Vaksdal kommune mener de negative konsekvensene for villreinen ved at tiltaket ligger i området med viktige trekkveier og kalvingsland, er undervurdert i søknaden. FNF og flere andre mener det er viktig å ta hensyn til sumvirkninger av inngrep fra flere nye planlagte prosjekter og tidligere utbygginger. Villreinemnda er av samme oppfatning. De mener den største negative effekten for villreinen var den planlagte 22 kV linja over fjellet mellom Nygard og Beinhelleren (barriereeffekt), som nå er tatt ut av prosjektet. Deretter er åpne kanaler generelt lite ønskelig. De fysiske inngrep i form av bekkeinntak og stasjonsbygning, vil ha lite å si for villreinen sin områdebruk, men tilsyn og opprensning vil kunne skape uro i et ellers rolig område. Villreinemnda er opptatt av anleggsfasen som de mener vil legge stort press på reinen og frykter spesielt forstyrrelser i kalvingslandet.

Villreinnemnda er generelt imot at det gis nye konsesjoner til prosjekter som kan skape ytterligere forstyrrelser for villreinen. Dersom det likevel skal gis konsesjon foretrekkes alternativ D, da dette på sikt vil gi minst konsekvenser for villreinen.

NVE merker seg Villreinnemndas uttalelse om at det i første rekke er anleggsfasen som vil kunne få de største negative følger for villreinen. De fysiske inngrepene i seg selv vil i driftsfasen trolig ha forholdsvis liten innvirkning for villreinenes bruk av området, særlig etter at både den lange 22 kV linja og kanaliseringen ned mot Kvanndalsvatnet er tatt ut av prosjektplanene. Engasjementet rundt villrein er likevel stort og det blir uttrykt fra flere hold bekymring for negative sumvirkninger for villreinstammen og at spesielt eventuelle forstyrrelser i anleggsfasen må kompenseres med avbøtende tiltak. NVE mener det er viktig å ivareta de nasjonale og internasjonale forpliktelsene vi har overfor villreinen og mener også at situasjonen for villreinen må sees i en større sammenheng utover selve influensområdet for Beinhelleren-utbyggingen. Temaet villrein vil bli videre tatt opp under samlet belastning.

Fisk og ferskvannsbiologi

Ikke anadrome vassdragsavsnitt.

Beinhellervatnet og Norddalselva ned til samløp Ekso har gode bestander av ørret. Heimsta Kvanndalsvatnet har en middels til tett ørretbestand, mens det regulerte Kvanndalsvatnet synes å ha en tynn bestand av ørret. Av dyreplankton og bunndyr er det bare registrert vanlig forekommende arter for regionen og ingen rødlista arter. Det er ikke rødlista ål eller elvemusling i denne delen av vassdraget. Beinhellervatnet og Norddalselva samt begge Kvanndalsvatna og bekken i Urdadalen, har liten til middels verdi med hensyn på akvatisk biologisk mangfold. Med planlagt slipp av minstevannføring er virkningene for Beinhelleren og Norddalselva liten til middels negativ, noe som gir liten negativ konsekvens. Størst er virkningene for de øverste delene av Norddalselva, mens det blir bare små virkninger for Beinhelleren. Med planlagt minstevannføring blir det liten negativ konsekvens også for Kvanndalselva, bekk til heimsta Kvanndalsvatnet og elva i Urdadalen.

Nesheimsvatnet har en tett bestand av ørret med svært god rekruttering de fleste årene basert på undersøkelser gjort i 2002. Bunndyr i vassdraget og dyreplankton i innsjøen er vanlige arter for regionen. Ekso ved Nesheim og Nesheimsvatnet har liten til middels verdi med hensyn på akvatisk biologisk mangfold. Reduksjon i vannføring i Ekso er størst på den øvre strekningen nedstrøms samløp Norddalselva, men regnes å bli relativt liten slik at vanndekt areal og biologisk produksjon i liten grad blir endret. Det er heller ikke ventet at dette vil medføre endringer i artssammensetning i fauna eller i særlig grad virke på gyteforhold og overlevelse av rogn og ungfisk i øvre deler av Ekso. Med liten negativ virkning og liten til middels verdi vil konsekvensen for fisk og ferskvannsbiologi for Ekso med Nesheimsvatnet bli liten negativ.

Gjennom høringen er det kommet mange innspill på betydningen av ytterligere fraføring av vann i øvre deler av Eksingedalsvassdraget for fisk og fiske. Mye av dette er også knyttet til bekymringen for økende tilgroing og med det negativ innvirkning på fisk og utøvelse av fiske. Vaksdal kommune mener det er viktig å bevare gjenværende vannføring i Norddalsvassdraget bl.a. i forhold til rekreasjon innbefattet fiske. FNF Hordaland og Eksingedalen Bygdaråd påpeker den siste tids økende sportsfiskeinteresser i Ekso og mener konsekvenser for dette er for lite belyst. Øvre Eksingedalen Grunneigarlag mener økt tilgroing vil redusere fiskeopplevelsen og er ikke enig i konsekvensvurderingene på tema fritidsfiske. Hytteeierne i Norddalen mener konsekvensene for gyteområdene i innløpsbekkene til Beinhellervatnet ikke er tilstrekkelig utredet og at ytterligere redusert vannføring ut fra Beinhellervatnet vil påvirke gyte- og oppvekstvilkårene for ørreten negativt. De er også bekymret for at Trefallvatnet vil få redusert verdi i forhold til fritidsfiske. Flere grunneiere er også opptatt av de samme forhold med bekymring for ørreten i Ekso, Beinhellervatnet og Norddalselva.

NVE merker seg at den stasjonære ørretbestanden i vassdragene er gjenstand for stor oppmerksomhet i forhold til fritidsfiske og at mange er bekymret for at den planlagte utbyggingen skal få negative konsekvenser for ørreten i forhold til dagens situasjon. Alternativ E vil medføre en oppdemming av Beinhellervatna og sterkt redusert vannføring i Norddalselva før samløp Ekso og

har fått liten negativ konsekvens i KU-en medregnet minstevannføring som avbøtende tiltak. For å ytterligere ivareta forholdene for ørreten, er det vurdert å bygge celleterskler på de flate partiene øverst og nederst i Norddalselva. NVE ser at tiltaket også vil kunne få negative konsekvenser for fritidsfisket, spesielt for de lokale aktører som i dag er vant med å bruke dette området til fritidsformål. Det synes likevel å være størst bekymring knyttet til tilgroingssituasjonen i Ekso og betydningen av den i forhold til fisk og fiske. I dagens situasjon er det utført rensketiltak mot tilgroingen på en rekke steder i Ekso. Konsekvensutredningen konkluderer med at det må forventes noe økt tilgroing i øvre deler av Ekso og at forholdene for tilgroing i resten av vassdraget vil fortsatt være minst like gunstig som under dagens forhold. Det er ikke gjort en spesiell vurdering av tilgroingens betydning for ørretbestanden, men generelt vet vi at vannvegetasjon kan ha både positive og negative virkninger på fisk. Vannvegetasjon kan i noen tilfeller bedre habitatet for fisk ved å fungere som matfat (tilholdssted for bunndyr) og skjul for ungfisk. Motsatt kan tette bestander av vannvegetasjon redusere kvaliteten på gyte- og oppveksthabitat og dessuten være til hinder for utøvelse av fiske. Med økende tilgroing mener NVE det er grunn til å anta at ulempene for fisk og fiske kan bli større enn eventuelle fordeler. Spesielt på bakgrunn av at man allerede er i en situasjon hvor opprensning synes å være nødvendig og at overvåking av tilgroing etter utførte rensketiltak ferdigstilt i 2013 og eventuelt oppfølging med ytterligere tiltak, blir fremlagt som avbøtende tiltak i konsesjonssøknaden. NVE mener derfor at mulige negative konsekvenser for ørret er viktig for konsesjonsspørsmålet.

Anadrome vassdragsavsnitt.

Nedre deler av Ekso er naturlig lakseførende frem til Raudfossen, ca. 3,5 km opp i vassdraget. I perioden 2010/2011 ble det bygget laksetrapp i Raudfossen som muliggjorde vandring opp til Høsefossen, ca. 4,3 km opp i vassdraget. Samtidig ble det også bygget fiskepassasje/vandringsvei i Høsefossen, som viste seg ikke å fungere etter planen. Arbeider med å få denne til å fungere har pågått i perioden 2014–2016. Ved overføring av de øvre deler av Eksingedalsvassdraget og utbyggingen av Evanger kraftverk som sto ferdig i 1969, ble vannføring redusert med 44 % på anadrom strekning. Ca. 73 % av restvannføringen utnyttes i dag i Myster kraftverk som sto ferdig i 1987. Kraftverket har inntaket i Nesevatnet oppstrøms anadrom strekning, mens kraftverket har utløp på anadrom strekning ca. 1,6 km fra Eidsfjorden. Fra inntaksdammen slippes minstevannføring, 2 m³/s i perioden 1. mai – 30. september og 1 m³/s resten av året, som sammen med avrenning fra restfeltet nedstrøms Nesevatn, utgjør vannføringen på øvre del av anadrom strekning. Kjøringen av Myster kraftverk regulerer vannføringen på nedre del av anadrom strekning. Fra og med 1997 er lakseførende strekning blitt kalket med doserer nedstrøms Nesevatnet. Opprinnelig naturlig middelvannføring ut av Nesevatnet var på ca. 33 m³/s. Etter Mysterutbyggingen ble den redusert til ca. 4,5 m³/s. Etter en eventuell utbygging av Beinhelleren pumpe alternativ E ventes middelvannføringen å gå ytterligere ned til ca. 4,2 m³/s. Som avbøtende tiltak hevder BKK at Beinhelleren pumpe vil driftes på en slik måte at man unngår en økning i antall dager med lav vannføring i Ekso. Dette er utgangspunktet for vurderingen av konsekvenser for anadrom fisk som følge av nye overføringer til Evanger.

Ifølge søknaden har den nederste lakseførende strekningen av Eksingedalsvassdraget betydelige gyte- og oppvekstområder for laks og sjøaure. Til tross for at bestandene av laks og sjøaure er blitt redusert de senere årene, har den anadrome strekningen stor verdi med hensyn på akvatisk biologisk mangfold. Basert på 50 års fremskriving av klima og dagens klimamodeller uten videre utbygging av vassdraget, konkluderer KU-en med at en svak bedring i forsurede vannkvaliteter og økt vannføring og vanntemperatur, vil gi liten negativ virkning og liten negativ konsekvens for anadrom strekning i Ekso. Ved en utbygging av Beinhelleren pumpe antas anleggsfasen å ikke berøre anadrom strekning. I driftsfasen vil redusert vannføring som følge av overføringen medføre at varigheten av perioden med særlig lave vannføringer vinterstid blir om lag 5 dager lenger i et gjennomsnittlig år for alternativ E og 0-2 dager lenger for alternativ D. For alternativ E blir det liten negativ virkning og liten negativ konsekvens, mens alternativ D vurderes å få ubetydelig konsekvens på anadrom strekning.

Gjennom høringen kom det inn flere innspill på anadrom fisk. Vaksdal kommune tilrår ikke en utbygging fordi de mener tidligere kraftutbygginger truer laksebestanden i elva i dag. De mener spesielt at det ikke er utredet tilstrekkelig hvilke soner på anadrom strekning som vil bli utsatt for tørrelgging av egg. Kommunen mener også at mindre flommer over Nasedammen og at antall dager med mindre tilsig enn minstevannføring til Nasedammen vil øke og medføre negative effekter for anadrom fisk. Det påpekes også at fraføring av enda mer av vannet med god vannkvalitet, vil kunne påvirke forsyningssituasjonen i negativ retning, noe som allerede med dagens minstevannføring må avbøtes med kalking på anadrom strekning. Fylkesmannen mener laksebestanden i Ekso allerede er truet som følge av lav vannføring forårsaket av tidligere utbygginger og mener ytterligere fraføring av vann vil forsterke dagens problemer. Fylkesmannen trekker frem tørre og kalde perioder med dagens minstevannføring, mindre produksjonsareal, fare for innfrysing og tørrelgging av gyteområder og stranding av ungfisk som sårbare situasjoner. Det hevdes også at redusert vannføring har hatt negativ innvirkning på smoltutgang og forringet vannkvaliteten. Fylkesmannen har på denne bakgrunn fremmet innsigelse mot begge utbyggingsalternativene. Fylkeskommunen etterlyste i utgangspunktet supplerende undersøkelser omkring fisk og vannkvalitet. I sine kommentarer til tilleggsutredningene hevdes det at laksestammen i Ekso har stor verdi og at virkningene for denne må ha avgjørende vekt for konsesjonsspørsmålet. Samtidig mener de at Fylkesmannen har fagansvaret for å vurdere konsekvensen for laksen i Ekso. FNF Hordaland er skeptisk til ytterligere fraføring av vann og etterspør en faglig begrunnelse for at konsekvensen for anadrom fisk ble vurdert til liten negativ. De merker seg at tilleggsutredningen kommer med den samme konklusjonen og mener av den grunn at man ikke bør fraføre mer vann fra vassdraget. Ekso Elveeigarlag er også bekymret for den anadrome delen av elva som de mener er hardt belastet i form av for liten vannføring slik det er i dag. Elveeigarlaget ser en positiv utvikling av villaks i vassdraget de siste årene som følge av en rekke forvaltningsrettede tiltak og mener denne utviklingen vil kunne påvirkes negativt ved ytterligere fraføring av vann fra elva.

Parallelt med BKK sin selvplagte tilleggsutredning på laks og aure i Ekso, har NVE på bakgrunn av høringsuttalelsene funnet det nødvendig å innhente ytterligere informasjon om forholdene på anadrom strekning i Eksingedalsvassdraget og om de undersøkelser og tiltak som har foregått der i nyere tid. I 2006 ble Ekso som ett av seks vassdrag med i prosjektet «Livet I Vassdragene (LIV)». Prosjektet hadde som målsetning å opparbeide biologiske og hydrologiske tidsserier sammen med kartlegging av fysisk-kjemiske forhold med tanke på å kunne peke ut faktorer som er bestemmende for fiskeproduksjonen og evaluere og videreutvikle tiltak for å styrke bestandene av anadrom fisk. Resultater fra Ekso for perioden 2006–2011 og alle seks LIV-elvene (2006–2012) ble rapportert i UNI-Miljø-rapportene 186 og 194 i henholdsvis 2011 og 2013. Fra resultatene siteres følgende om situasjonen for laks og sjøaure: «*Antallet observerte villaks ved gytefisktellingsene har vært moderat til noe lavt i undersøkelsesperioden (39–155 individer). Resultatet tilsier at gytebestanden av og til har oppfylt et antatt gytebestandsmål på mellom 2–4 egg pr. m², men at den i flere år har vært for lav. I tillegg er det store innslaget av rømt oppdrettslaks en alvorlig trussel mot laksestammen i Ekso. Undersøkelsene av ungfisk viser en god tetthet av lakseyngel på stasjonsnettet i Ekso. For sjøauren har antallet observerte individer i gytefisktellingsene variert fra 201–593 i undersøkelsesperioden og vurderes å være tilstrekkelig for å sikre en fullverdig rekruttering til bestanden. Undersøkelsene av ungfisk viser en relativt høy tetthet av aureyngel på stasjonsnettet, men tetthetene i de senere årene har vært lave. Laksen i Ekso er fredet, mens fangstene av sjøaure har vært lave siden 1993.*» I rapportene påpekes det mulige flaskehals for fiskeproduksjon som begrensede gyte- og oppvekstarealer, raske vannstandsvariasjoner som følge av kraftproduksjonen i Myster kraftverk og innblanding av oppdrettslaks. Av tiltak som er gjennomført før og i løpet av prosjektperioden, er pålagt minstevannføring fra Nasedammen, miljøtilpasset vannføringsreduksjon ved produksjonsstans i Myster kraftverk, kalking mot sur nedbør, fisketrapp, terskler, kultivering som rognplanting og/eller utsetting av fisk, uttak av oppdrettslaks og tilførsel av gytegrus. De foreløpig siste ungfiskregistreringene ble gjort i forbindelse med kalkingsovervåkingen i 2014 (Miljødirektoratet M-412 I 2015). I rapporten heter det blant annet: «*Tetthetene av ensomrige laks viser en klart økende tendens fra 1997 og dette gjenspeiles også i økende tettheter av eldre laksunger fram til 2000. Siden 2000 har tettheten av eldre laksunger i hovedvassdraget vært*

relativt stabil rundt 20 per 100 m². Tettheten av årsunger har variert relativt mye. I 2014 var tettheten av eldre laksunger den største som er registrert. Tettheten av ensomrige aure har vært stabilt lav siden 2008 og var svært lav i 2014. Tettheten av eldre aure viste en synkende tendens i perioden 2000 til 2008 og har siden vært lav. Økende tetthet av laksunger er forventet å gi redusert tetthet av aureunger, som på sikt kan svekke sjøaurebestanden i vassdraget. En utvidelse av anadrom strekning ovenfor ny laksetrapp kan kompensere noe for redusert smoltproduksjon av aure på opprinnelig strekning. De to siste årene har det ikke vært åpnet for fiske etter sjøaure.»

I BKK sin tilleggsutredning på anadrom fisk utført av Rådgivende Biologer i mai 2014, er det tatt utgangspunkt i nye oppdaterte og lengere tidsserier for vannføring. Med utgangspunkt i de aktuelle måleseriene for vannføring og antall dager i året med særlig lav vannføring nedstrøms Nesedammen, har man kommet frem til at Mysterutbyggingen ikke medførte noen vesentlig endring i risikoen for spesielt lave vannføringer på anadrom strekning utover det Evanger-overføringene medførte. Utgangspunktet for de videre vurderingene er hypotesen om at «Lange sammenhengende perioder med særlig lav vannføring om vinteren, da lufttemperaturen også vil kunne være lav, har sannsynligvis potensiale for negative virkninger på ungfisk og gytegroper i elva på den anadrome strekningen.» Basert på en analyse av fangststatistikk konkluderes det med at det er liten forskjell på fangst av sjørret før og etter etableringen av Myster kraftverk, mens laksen har hatt en vesentlig reduksjon etter Mysterutbyggingen. Som årsaker fremheves at sjørreten tåler mer forsuring enn laksen og at man ser mye av den samme nedgangen i laksefangstene i Vosso som i Ekso, noe som indikerer problemer med sjøoverlevelsen i begge vassdrag. I perioden med ungfisk-registreringer etter 1995, har det vært 3 år med spesielt lave vannføringer om vinteren. Det er ikke funnet belegg for å hevde at lav vannføring disse vintrene har hatt noen negativ innvirkning på rekrutteringen av laks og sjørret. Det kan imidlertid se ut som rekrutteringen i større grad varierer med størrelsen på gytebestandene. Tilleggsutredningen har følgende oppsummering: «Samlet virkning av alle utbyggingene har på dette grunnlag hatt stor negativ virkning for laks da Mysterutbyggingen forsterket forsuringsproblemene for laksen. Samtidig ble sjøoverlevelsen til laksen sterkt redusert fra slutten av 1980-tallet og lave gytebestander i de påfølgende år skyldes begge forhold. Forsuringsproblemene er i dag avbøtt gjennom kalkingen og kultiveringene i vassdraget og forholdene for rekruttering av laks i Ekso er «gode» vurdert fra tetthet av ungfisk av laks eldre enn ett år. Laksebestanden sliter sannsynligvis fortsatt med lav sjøoverlevelse av helt andre årsaker enn utbyggingene. Utbyggingene har samlet sett hatt liten virkning på sjørreten i Ekso. Det er ikke ventet at en utbygging av Beinhelleren pumpe vil ha noe mer enn «liten negativ» virkning og konsekvens for de anadrome bestandene i Ekso.»

NVE merker seg at både laks og sjøaure i dag lever under noe marginale forhold i Ekso, som blant annet skyldes tidligere reguleringsinngrep i vassdraget. I tillegg kommer utenforliggende faktorer som rømt oppdrettslaks og lakselus i sjøen, som er med på å endre forholdene for reproduksjon og overlevelse i negativ retning. Behovet for avbøtende tiltak er dokumentert og flere tiltak er iverksatt. Tidligere reguleringsinngrep har medført en betydelig redusert vannføring generelt i vassdraget med overføringen til Evanger kraftverk. Ved etableringen av Myster kraftverk ble det i tillegg etablert en minstevannføringsstrekning som påvirker de øvre deler av anadrom strekning og et kraftverksutløp på selve den anadrome strekningen. Følgene av disse endringene i hydrologien har vist seg å være forsuringsproblemer som i dag avbøtes med kalking, strandingsproblemer som i dag avbøtes med terskler og et miljøtilpasset reguleringsregime i Myster kraftverk, samt reduksjon i gyte- og oppvekstareal som avbøtes med utlegging av gytegrus og tilrettelegging for oppvandring forbi naturlige vandringshindre i Raudfossen og Høsefossen. Det drives også kultiveringsarbeid med rognplanting ovenfor anadrom strekning. Etter 25 år med fredning av laksen, ble det åpnet for laksefiske i 2016, mens sjørreten nå er fredet.

NVE mener forholdene for anadrom fisk i Ekso er meget viktig for konsesjonsspørsmålet og merker seg at også tilleggsutredningen på anadrom fisk konkluderer med at en utbygging av Beinhelleren pumpe alternativ E fortsatt vil kunne få liten negativ virkning og konsekvens for anadrom fisk. Liten negativ konsekvens er tilstrekkelig til at Fylkesmannen fremmer innsigelse mot prosjektet samtidig som Fylkeskommunen mener at konsekvensene for laksen må være avgjørende for konsesjonsspørsmålet og at Fylkesmannen har det avgjørende fagansvaret i vurderingen. NVE mener at selv om Beinhelleren pumpe vil kunne driftes på en slik måte at antall

dager med lavere vannføring enn minstevannføring ut av Nosedammen ikke vil øke, vil det fortsatt fraføres vann som vil redusere middelvannføringen ut av Nosedammen. Det vil følgelig bli noe mindre dynamikk på øvre del av anadrom strekning med reduserte flommer og flere dager/lengere perioder med kun slipp av minstevannføring. NVE ser ikke at dette vil fremme forholdene for anadrom fisk, men heller marginalisere forholdene ytterligere. Det er ikke snakk om en drastisk forverring av forholdene, men ytterligere fraføring av vann på dette nivået vil bidra i feil retning i forhold til å bedre forholdene for anadrom fisk. For alternativ D er endringene i hydrologien betydelig mindre enn for alternativ E. NVE vurderer derfor en utbygging etter alternativ D til ikke å få nevneverdig innvirkning på anadrom strekning i Ekso.

Verneområder

Planlagt utbygging vil ikke berøre vernede vassdrag, men Nesheimvatnet naturreservat ligger i Eksingedalselva ca. 10 km nedstrøms Beinhellervatnet og vil kunne bli berørt ved en eventuell utbygging. I søknaden opplyses det om at reservatet ble opprettet 15.12.1995 med den hensikt å ta vare på en viktig typelokalitet (høytliggende våtmarksområde) og hekkeområde for spesielt andefugl og vadere. Nesheimvatnet naturreservat dekker et areal på 112 daa hvorav 46 daa er landareal. Viktigste funksjon er hekkeområde for gressender og vadefugler. I tillegg til stokkand og krikand hekker brunnakke i området, noe som er sjeldent i denne regionen. Av vadefugler hekker enkeltbekkasin, rødstilk og strandsnipe. Lokaliteten har også verdi som trekklokalitet. Nesheimvatnet er ikke blant de mest fuglerike våtmarksreservatene i regionen, men lokaliteten har stor verdi som typeområde. Det er stor avstand til nærmeste våtmark med tilsvarende kvaliteter. Det er ikke gjort en egen konsekvensvurdering av naturreservatet isolert sett, men det fremheves at mindre vannføring kan gi redusert vanddekning og mer tilgroing. Det påpekes også at det er naturlig at det skjer en gjengroing i reservatet fordi store vannmengder allerede er fraført Ekso og at mesteparten av reservatet er omsluttet av jordbruksareal som gir tilsig av næringsalter. Under konsekvensvurderingen for fugl står det spesifikt at «*Nesheimvatnet naturreservat vert lite råka*».

Gjennom høringen er det spesielt Fylkesmannen som har vært opptatt av Nesheimvatnet naturreservat. Fylkesmannen har utvidet sin innsigelse til Beinhelleren-prosjektet, som i utgangspunktet bare omfattet den negative påvirkningen av laksen i Ekso, til også å gjelde påvirkningen av Nesheimvatnet naturreservat. Fylkesmannen mener at alternativ E, hvor dagens vannføring inn i Nesheimvatnet vil bli redusert med 23 %, er i strid med verneformålet. Innsigelsen omfatter ikke alternativ D hvor tilsvarende reduksjon i vannføring bare blir på 3 %. Fylkesmannen mener NVE/OED i dette tilfellet må behandle saken etter naturmangfoldloven § 49.

På denne bakgrunn har NVE funnet det nødvendig å innhente mer kunnskap om Nesheimvatnet og forholdene der utover det som er fremlagt i søknad med KU. I forbindelse med BKK sine planer om et Beinhelleren-prosjekt i tidlig fase, ble det i 2002 gjort en konsekvensutredning for Nesheimvatnet naturreservat. I denne rapporten utarbeidet av NVK Vandbyggningskontoret, Rådgivende Biologer AS og Miljøfaglig utredning AS, heter det bl.a.:

«Nesheimvatnet ligger 441 moh. og er en utvidelse (lone) i Ekso med areal 0,2 km² og med et middeldyp på 1,8 m og maksdyp 10 m. Den delen av vatnet som inngår i reservatet (64 daa), er grunt med dyp < 1 m og er mer eller mindre avsnørt fra hoveddelen. Hovedtilførselen av vann til Nesheimvatnet er Ekso med innløp i øst (Q middel 6,03 m³/s), mens naturreservatet har sin hovedtilførsel via Hondalselven i nord (Q middel 0,69 m³/s). Det er sannsynligvis svært begrenset vanntransport fra hoveddelen av Nesheimvatnet og inn i den grunne delen som i hovedsak utgjør naturreservatet. For å opprettholde vannstanden i Nesheimvatnet etter Evangeroverføringen, ble det i 1973 bygd en terskel på ca. 1,5 m like ovenfor Bergofossen (om lag ca. 800 m nedenfor grensen til naturreservatet). Dagens forhold i og rundt vannet er derfor delvis et resultat av en tidligere biotopjustering i vassdraget. Situasjonen i Nesheimvatnet har de siste årene vært preget av en stadig økende gjengroing som følge av tilførsler av næringsstoffer fra jordbruksarealene rundt og liten gjennomstrømning i selve vannet. Tilrenningen fra Hondalselva besørger i dag mye av vannutskiftingen i den avsnørte delen av Nesheimvatnet, mens det tidligere var både en mer aktiv ut- og inntransport av vann ettersom vannstanden i hoveddelen varierte mye mer. En

reduksjon på 13 % i vannføring i Ekso til hoveddelen av Nesheimvatnet, vil ikke ha merkbare konsekvenser for vannkvalitet i innsjøen.»

Rapporten fra 2002 går også langt i forhold til å forklare årsaken til økende tilgroing:

«Mindre vannstandssvingninger og høyere vintervannstand, noe som har vært tilfelle for Nesheimvatnet etter at terskelen ble etablert, vil generelt føre til bedre forhold for vannplantevegetasjon, ved at den kan øke sin amplitude. Tørrlegging og iserosjon er de to viktigste faktorene når det gjelder vannvegetasjons utbredelse og omfang, og etableringen av en terskel har ført til gunstigere forhold i så måte: Nesheimvatnet blir ikke lenger tørrlagt om vinteren, og redusert vanngjennomstrømming i forbindelse med vårflom har ført til mindre iserosjon. Resultatet har blitt økt plantevekst i Nesheimvatnet.»

NVE er av den oppfatning at konsekvensene for naturreservatet i første rekke dreier seg om hvordan vannvegetasjonen og tilgroingen vil utvikle seg dersom man frafører mer vann fra Ekso. Slik dagens situasjon er beskrevet, har det allerede pågått og vil fortsatt pågå en tilgroing i Nesheimvatnet. I forhold til enkelte fuglearter som reservatet ble opprettet for, som for eksempel gressender, er det en fordel med noe vannvegetasjon. For andre arter, som for eksempel vadere, kan det bli for mye vegetasjon slik at grus- og mudderflater blir borte og habitatet blir ødelagt. NVE kan ikke se at balansen mellom mengden vegetasjon og type tilgroing i forhold til fuglearter som holder til i reservatet i dag, er spesielt utredet. Spørsmålet blir likevel om i hvilken grad den omsøkte fraføring av vann vil påvirke den allerede dokumenterte utvikling i reservatet. Med alternativ E vil middelvannføringen i hovedinnløpet til Nesheimvatnet bli redusert med 23 %. I den tidligere konsekvensutredningen mente man at en reduksjon på 13 % ikke ville få noen merkbare konsekvenser for vannkvaliteten, men at det trolig ville medføre økt tilgroing med flasketarr og elvesnelle. En fraføring på 23 % er noe mer, men vil sannsynligvis ha tilnærmet de samme følger. Det kan også forventes noe økning av flytebladsvegetasjon som flotgras og tjønnaks. Med alternativ D vil tilsvarende reduksjonen i vannføring bare bli på 3 %, noe som mest sannsynlig ikke vil få noen merkbare konsekvenser utover den eksisterende utvikling i tilgroing som allerede finner sted under dagens betingelser.

NVE mener på denne bakgrunn at en utbygging etter alternativ D ikke vil medføre konsekvenser som vil gå utover verneformålet til Nesheimvatnet naturreservat, jmf. Naturmangfoldloven § 49. For alternativ E vil konsekvensene kunne bli noe større, men mest sannsynlig fortsatt ikke så store at de vil komme i konflikt med verneformålet. Dette fordi Nesheimvatnet naturreservat er inne i en tilgroingsprosess allerede som i vesentlig grad styres av tidligere reguleringsinngrep i vassdraget i form av fraføring av større vannvolumer og terskelbygging.

Kulturminner og kulturmiljø

Beinhelleren er et mektig og iøynefallende automatisk fredet kulturminne som ligger ved foten av Beinhellerberget på nordsiden av Øvre Beinhellervatn. Det er en usedvanlig flott heller med godt overheng og store rom. Det er synlige rester etter murer i helleren. Ved tidligere registrering er det påvist kulturlag med spor etter bosetning i helleren. Andre automatisk fredete kulturminner i området er fangstanlegg i Kvanndalen og Beinhellerområdet.

Av nyere tids kulturminner er det fem SEFRAK-registrerte bygninger og bygningsruiner innenfor kulturmiljøet som alle representerer stølsdriften tilbake til 1800-tallet. Det er kjent bygninger og ruiner fra nyere tid i området som ikke er i SEFRAK-registeret, slik som på Beinhellerstølen. På Trefallstølen er det et stående stølshus fra første del av 1800-tallet i tillegg til to tufter etter stølshus/sel. I Kvanndalen ligger det to tufter etter stølshus.

Eksisterende anlegg (massedeponi, reguleringsmagasiner, veier og linjenett) har redusert opplevelsesverdien og bruksverdien knyttet til de kulturhistoriske verdiene i området. Dette gjelder særlig det store massedeponiet i området ved Beinhelleren og eksisterende regulering i nedre Beinhellervatnet, men også eksisterende veier og linjenett i området. Kunnskapsverdien er vektlagt for automatisk fredete kulturminner, da det stort sett er bare ruiner igjen av stølene.

Kulturmiljøet er vurdert til å ha middels til stor opplevelsesverdi, liten bruksverdi og stor kunnskapsverdi. Samlet verdivurdering blir middels til stor verdi.

Ingen av alternativene medfører direkte konflikt med eller store innvirkninger på kjente kulturminner eller kulturmiljø. Konsekvensene vil være avgrenset til visuell innvirkning. For alternativ E vil middels til stor verdi sammenholdt med lite negativt omfang gi liten negativ konsekvens. For alternativ D vil middels til stor verdi sammenholdt med intet til lite negativt omfang gi ubetydelig til liten negativ konsekvens.

Gjennom høringen av søknaden stiller Hordaland fylkeskommune krav om at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven blir oppfylt i god tid før eventuell iverksetting av tiltaket. BKK sier i sine kommentarer at de tar kravet til etterretning. Grunneierne på Trefall er bekymret for vanntilførselen til Trefallstølen og muligheten til fortsatt og drive stølsdrift i fremtiden. De hevder at videre stølsdrift innebærer mye mer enn bare drikkevann og at de ser en verdiforringelse i form av forringet rekreasjonsverdi og verdi som utleieobjekt. Ingen har ellers kommentert på kulturminner.

NVE merker seg at utbyggingen ikke vil berøre kulturminner og kulturmiljøet direkte med unntak av redusert vannføring ved Trefallstølen, men at konsekvensene vil være avgrenset til visuell innvirkning. Vi mener derfor at en del av mulige virkninger vil kunne avbøtes gjennom god detaljplanlegging, utforming av inngrepene og ved gjennomføring av avbøtende tiltak. Forholdet til automatisk fredete kulturminner vil bli ivaretatt gjennom konsesjonsvilkårene dersom det blir gitt konsesjon til utbygging.

Vannkvalitet og forurensning

Vannkvaliteten i vassdraget er vurdert ut fra eksisterende data og enkel prøvetaking. Gjennom høringen av søknaden kom det inn flere merknader på manglende utredning av konsekvenser for resipientforholdene i vassdraget og kalkingen av anadrom strekning i forhold til fraføring av mer vann. Som en følge av dette fikk BKK utarbeidet tilleggsutredningene «*Nærare om Ekso som resipient*» og «*Nærare om Ekso og kalking*».

Vannkvalitet og resipientforhold

I forhold til resipientkapasitet beskrives Ekso som næringsfattig med lavt innhold av næringsstoffer tilsvarende meget god til god tilstand, men at innholdet av tarmbakterier kan være høyt i perioder. Høyt bakterieinnhold tilskrives avrenning fra nærliggende areal i forbindelse med mye nedbør og stor vannføring og ikke avløp fra spredt bosetting. Disse forhold har i liten grad endret seg de siste 20 årene. Ved en reduksjon av vannføringen som følge av videre utbygging, vil resipientkapasiteten i vassdraget bli tilsvarende redusert. Dette gjelder spesielt i Norddalselva og Ekso oppstrøms Nesheim der reduksjonene i vannføring er størst. På grunn av lave tilførsler til disse vassdragsavsnittene i dag, ventes ingen vesentlig endring av tilstandsklasse, selv med en vesentlig reduksjon i vannføringen. Det samme vil gjelde for de resterende vassdragsavsnitt selv om tilførslene her er større. Tilleggsutredningen konkluderer med følgende: «Det er ikke ventet at en utbygging etter alternativ E vil medføre en vesentlig endring av vannkvaliteten, og det er ventet at man fortsatt vil ligge innenfor kravet om minst «god» tilstand i forhold til vanndirektivet.

NVE merker seg at flere av høringspartene har stilt spørsmål til og vært skeptisk til fraføring av vann i forhold til resipientkapasiteten i Ekso. Konsekvensutredningen sier at det ikke forventes noen vesentlig endring av vannkvaliteten dersom man frafører vann tilsvarende alternativ E. Dagens resipientkapasitet er så god og forurensende tilførsler så små at man fortsatt vil oppnå minst god tilstand i forhold til vanndirektivet. NVE mener på denne bakgrunn at vannkvaliteten med hensyn på resipientkapasitet ikke er særlig konfliktfylt eller avgjørende for konsesjons spørsmålet.

Vannkvalitet og kalking

De nedre deler av Ekso har fra naturens side en surere vannkvalitet enn det man finner i de øvre deler. Konsekvensen av dette ble tydelig da Myster kraftverk ble satt i drift i 1987 og det ble fraført betydelige mengder vann fra anadrom strekning via inntaksmagasinet Nesedammen. Sidevassdragene nedstrøms Nesedammen bidro da med en relativt større andel av vannføringen på anadrom strekning enn tidligere, noe som medførte betydelige forsuringsproblemer og negative konsekvenser for laksebestanden. Som avbøtende tiltak ble det satt i gang kalking på anadrom strekning i 1997, noe som fortsatt er nødvendig i dagens situasjon. Med en utbygging etter alternativ E vil middelvannføringen fra Nesedammen bli redusert med ca. 8 % og man må forvente flere dager/perioder med vannføring lavere enn kravet om minstevannføring ut av Nesedammen. Høringsinstansene er bekymret for hva dette har å si for laksen og den pågående kalkingen.

Ifølge tilleggsutredningen skal kalkingen dekke opp for sure tilførsler nedstrøms Nesedammen når vannføringen er liten og stigende. Konsekvensutredningen konkluderer med at «*Ein auka periode med låge vassføringar vinterstid vil då utfordre kalkinga noko meir enn i dag*», men virkningene for alternativ E er satt til «*liten negativ*» for fisk med hensyn på både mulig innfrysing av gytegroper og vannkvalitet. Fisk tåler korte perioder med dårlig vannkvalitet og har en særlig god evne til å restituere skader på gjeller når vannkvaliteten igjen blir god. En utbygging etter alternativ E vil i liten grad ha noen virkning på kalkingen i vassdraget. Videre viser målinger av lave verdier av labilt (giftig) aluminium de senere årene at kalkingen klarer å møte episoder med lav og raskt økende vannføring. Dette viser at en liten økning i risikoen for slike perioder heller ikke vil ha noen virkning for kalkingsaktiviteten i vassdraget. Med allerede observert og videre ventet økning i vintervedbør vil dette problemet være neglisjerbart.

NVE merker seg at tilleggsutredningen langt på vei mener dagens kalking av anadrom strekning virker etter hensikten og at det er kapasitet i dagens system til å nøytralisere en eventuell liten økning av episoder hvor kalking er nødvendig. Det konkluderes derfor med at en utbygging etter alternativ E vil i liten grad ha noen virkning på kalkingen i vassdraget. Slik NVE vurderer saken vil en ytterligere fraføring av vann med god vannkvalitet fra anadrom strekning måtte medføre behov for noe økning av kalkingen dersom vannkvaliteten skal opprettholdes på dagens nivå. Nøyaktig omfang er ikke beregnet, men behovet vil sannsynligvis ligge innenfor den til nå erfarte år til år variasjon som har funnet sted siden oppstart i 1997. Behovet synes derfor ikke å være større enn det dagens kalkingsanlegg er dimensjonert for. For en utbygging av alternativ D blir anadrom strekning så lite berørt at det neppe vil få noen konsekvenser for kalkingen. NVE mener på denne bakgrunn at vannkvalitet i forhold til kalking på anadrom strekning ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vannkvalitet og utslipp til vann og grunn

Anleggsarbeidet rundt de planlagte bekkeinntakene samt ved tunnelpåhugg og massedeponi, vil kunne medføre noe forurensning i form av tilførsel av steinstøv og sprengstoffrester til vassdraget. Dette vil kunne påvirke vannkvaliteten i elvene nedstrøms anlegget og spesielt berøre de fem hyttene som har Norddalselva som drikkevannskilde og Trefallstølen. Grad av påvirkning vil variere med anleggsaktiviteten, avstand til anleggsområdet, vannføring, bruksomfang m.m. Tilførsel av partikler vil normalt ikke medføre noen alvorlig fare for livet i vassdraget eller bruken av vannet. Hvor synlig en eventuell midlertidig tilslamming av vassdraget blir, avhenger av avbøtende tiltak i anleggsfasen. Som avbøtende tiltak er det planlagt bruk av sedimentasjonsbasseng og siltgardiner.

NVE merker seg at det er ingen som har noen vesentlige kommentarer til tema vannkvalitet og utslipp til vann og grunn utover det som er påpekt i forbindelse med konsekvenser for drikkevannskilder. NVE minner om at konkrete tiltak for å hindre eller redusere forurensning i anleggsperioden skal inngå i detaljplan for utbyggingsprosjektet. Tiltakshaver må søke Fylkesmannen om utslippstillatelse etter forurensningsloven for denne perioden. For driftsperioden vil standard vilkårssett som også omfatter tiltak mot forurensning bli gjort gjeldende.

Støy og luftforurensning

Anleggsperioden vil medføre en økning av støy, støv og annen luftforurensning i forbindelse med sprenging og annen aktivitet knyttet til bygging av pumpehus, adkomstveier, tunnelpåhugg og bekkeinntak. Anleggstrafikk mellom tunnelpåhugg og massedeponi, tipping av tunnelmasser og opparbeiding av riggområder, tunnelventilasjon og generell helikoptertransport vil også generere ekstra støy og støvplager. Noe av dette kan avhjelpest med avbøtende tiltak, men ikke alt. Anleggsaktivitet til faste tider av døgnet og riktig årstid vil være viktig for å unngå de største konfliktene. Hyttebebyggelsen i Norddalen og friluftslivet antas å bli mest berørt. Ifølge konsekvensutredningen vil alternativ E gi ubetydelig til liten negativ konsekvens i anleggsfasen, mens det blir ubetydelig konsekvens i driftsfasen. For alternativ D vil det bli ubetydelig konsekvens både for anleggs- og driftsfasen. Ingen av høringsinstansene har tatt opp dette tema som et stort problem i anleggsfasen.

I driftsfasen er det i første rekke drift av pumpestasjonen som kan medføre noe støy. Mens grunneier Trygve Nilsen er bekymret for vedvarende støy fra anlegget i driftsfasen, mener hytteeierne i Norddalen det må stilles krav om at støy fra pumpehuset ikke må være hørbar mer enn 10–20 meter fra bygningen. BKK opplyser i sine kommentarer at både pumper og ventilasjons-systemet vil avgi lyd i form av svak dur, men at det er lagt opp til støyreducerende tiltak som avbøting.

NVE merker seg innvendingene mot å få en ny permanent støykilde til Beinhellern-området. Noe støy kan avbøtes med tiltak og krav om støydemping bør inngå i vilkårene ved en eventuell konsesjon til pumpeanlegget. NVE mener temaet ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Naturressurser

Jord- og skogressurser

Influensområdet til Beinhellern pumpe består i hovedsak av utmarksareal, med kun en mindre del skog (3,6 %) og jordbruksareal (1,1 %). Størstedelen av området ligger over skoggrensen og domineres av åpen fastmark og innsjøer. Skogarealet består for det meste av løvskog og med en mindre del barskog. Influensområdet sin verdi med tanke på landbruk, er i første rekke knyttet til beiteressursene og da spesielt for sau. Totalt sett er influensområdet sin verdi med tanke på landbruk vurdert som liten (jord-/skogressurser) til middels (beiteressurser). Når det gjelder mulige konsekvenser av en utbygging, så er arealbeslagene små, i hovedsak midlertidige i anleggsfasen og bare knyttet til beiteområdene i høyfjellet. Omfanget vurderes derfor som ubetydelig. Flere elvestrekninger fungerer i dag som selvgjerde for dyr på utmarksbeite. Dette gjelder Norddalselva og stort sett hele hovedvassdraget Ekso. Med den foreslåtte minstevannføringen vil de aktuelle bekkene miste sin gjerdefunksjon, mens restvannføringen i Ekso ventes å være stor nok til at dagens gjerdefunksjon for beitedyr opprettholdes. Som avbøtende tiltak overfor eventuell tapt gjerdeeffekt, foreslås kompensasjon til grunneiere som eventuelt vil oppleve ulemper for sitt husdyrhold. Det forventes at den foreslåtte minstevannføring sammen med avrenning fra restfeltet vil være tilstrekkelig for å dekke landbrukets behov for vann til husdyr og irrigasjon. Under disse forutsetninger blir begge alternativer vurdert å få ubetydelige konsekvenser for jord-, skog- og utmarksressurser.

Gjennom høringen ble det av flere grunneiere uttrykt bekymring for mulig tap av selvgjerde for dyr på beite. BKK imøtekommer dette i sine kommentarer med at de vil erstatte eventuelt økonomisk tap for grunneiere som vil oppleve å få redusert selvgjerde for sine dyr. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Mineral- og masseforekomster

Det er ikke registrert forekomster av industrimineraler eller industrimetall innenfor influensområdet. Det er tre løsmasseforekomster langs Ekso som ligger delvis innenfor eller like i nærheten av influensområdet. Influensområdet har liten verdi når det gjelder georessurser og en eventuell utbygging av Beinhellern pumpe med overføringer (begge alternativer), medfører ingen konsekvenser for kjente forekomster eller mulig fremtidig utnyttelse av georessursene. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Ferskvannsressurser

Tiltaket berører ikke kommunale drikkevannskilder. Ferskvannsressursene i influensområdet blir brukt som drikkevannskilde for enkelte hytter og for beitedyr. De fleste bosteder og gardsbruk har vannforsyning fra brønn, men overflatevann blir også brukt, også til enkelte formål i gardsdriften. I Norddalen er det 14 hytter hvorav 5 har Norddalselva som drikkevannskilde. På Trefallstølen er ifølge grunneier elva fra Urdadalen eneste stabile drikkevannskilde og blir brukt ved opphold på stølen sommerstid. Som følge av sprengnings-/gravearbeider i anleggsperioden vil det bli en reduksjon i vannkvaliteten som spesielt vil kunne påvirke de 5 hyttene i Norddalen og ved Trefallstølen, i tillegg til de som ferdes i området i forbindelse med friluftsliv, jakt og fiske. Redusert vannføring i elvene i driftsfasen kan føre til dårligere vannkvalitet som følge av redusert resipientkapasitet, spesielt i perioder med lav vannføring og mye sau på beite. Grunnvannsbrønnene langs Ekso, deriblant på Trefall, vil mest sannsynlig ikke påvirkes av redusert vannføring i elva. For tema ferskvannsressurser er konsekvensene ved tiltaket vurdert til å være liten negativ for begge alternativer.

Gjennom høringen kom det flere innspill på mulige negative virkninger for drikkevann og stølsdrift. Hytteeierne i Norddalen mener utbygger har ansvar for å besørge varig vannforsyning av samme kvalitet til alle hytter som får sin vannforsyning forringet av utbyggingen. Grunneierne på Trefall er bekymret for vanntilførselen til Trefallstølen (bekken fra Urdadalen) og muligheten til fortsatt å kunne drive stølsdrift i fremtiden.

NVE merker seg grunneieres og hytteeieres bekymring for redusert vannkvalitet og delvis også mengde i forhold til drikkevann og stølsdrift. Både anleggsfase og driftsfase vil kunne bidra til forringelse av dagens vannkvalitet i influensområdet. Det må i begge tilfeller iverksettes avbøtende tiltak for at vannkvaliteten skal opprettholdes. BKK er klar på at avbøtende tiltak sannsynligvis vil være nødvendig og viser til foreslåtte avbøtende tiltak i konsesjonssøknaden. De presiserer også i sine kommentarer til høringsuttalelsene at konsekvensutredningen vurderer at restvannføringen i bekken fra Urdadalen forbi Trefallstølen vil være tilstrekkelig til dyr på beite og at de videre skal sørge for drikkevann til folk på stølen av tilstrekkelig mengde og kvalitet som før en utbygging. NVE mener avbøtende tiltak i forhold til ferskvannsressurser både i Norddalen og på Trefallstølen må være en del av vilkårene ved en eventuell konsesjon.

Samfunnsmessige forhold

Kraftproduksjon

Det foreligger to utbyggingsforslag. Alternativ E som innebærer byggingen av Beinhelleren pumpe med overføring av Kvanndalselvi til Beinhellervatnet samt overføring av bekk i Urdadalen til Kvanndalsvatnet og videre til Evanger kraftverk. Alternativ D innebærer overføring av bekk i Urdadalen til Kvanndalsvatnet og bekk ved Heimsta Kvanndalsvatnet, begge til Evanger kraftverk.

For alternativ E har BKK beregnet en midlere årlig produksjon på 41,7 GWh i Evanger kraftverk. Dette inkluderer slipp av minstevannføring som utgjør 3,3 GWh. For alternativ D har BKK beregnet en midlere årlig produksjon på 6,9 GWh i Evanger kraftverk. Dette inkluderer slipp av minstevannføring som utgjør 0,7 GWh. NVE har gjort en kontroll av produksjonsberegningene og kommet frem til omtrent samme verdier som søker.

NVE mener den viktigste samfunnsnyttene for begge prosjekt-alternativene er produksjon av ny, fornybar og regulerbar kraft. Vannet som i dag utnyttes i Myster kraftverk vil utnyttes bedre ved en overføring til Evanger kraftverk.

Kostnad

Utbyggingskostnadene for alternativ E var estimert til 182 mill. kr og ville gitt en utbyggingspris på 4,7 kr pr. kWh med den opprinnelige planløsningen for pumper og linjeløsning. I revidert planutkast som fulgte med søkers kommentarer til høringsuttalelsene, er utbyggingskostnadene estimert til 134 mill. kr, noe som gir en utbyggingspris på 3,2 kr pr. kWh (2014 priser). NVE har gjort en kontroll av utbyggingskostnaden og funnet en noe lavere kostnad enn søker. Årsaken kan

være at søker har satt av en høyere andel enn normalt for erstatninger og tiltak. NVE har beregnet en spesifikk utbyggingspris på 3,47 kr/kWh (indeksregulert med prisenivå pr. 1.1.2017).

Utbyggingskostnadene for alternativ D er av BKK estimert til 24,3 mill. kr og vil gi en utbyggingspris på 3,5 kr pr. kWh. Dette estimatet er basert på priser fra 2012. NVE har beregnet en spesifikk utbyggingspris på 3,94 kr/kWh (indeksregulert med prisenivå pr. 1.1.2017).

Energikostnaden over levetiden (LCOE) tilsvarer den verdien kraften må ha for at et prosjektet skal få positiv nettonåverdi. NVE har beregnet LCOE til 0,30 kr/kWh for alternativ E og 0,28 kr/kWh for alternativ D.

Næringsliv og sysselsetting

For alternativ E viser beregninger et lokalt potensial for næringslivet i størrelsesorden 18 mill. kr og sysselsetting på 10 årsverk fordelt over en byggetid på 2 år. For alternativ D blir tilsvarende tall 1 mill. kr og 0,6 årsverk. Det er vanskelig å anslå hva næringslivet i Vaksdal vil kunne få av dette, siden arbeidet vil bli satt ut på anbud. Influensområdet inkluderer også Bergen og Voss i denne sammenheng. I driftsfasen kan man ikke forvente tilsetninger eller større kontrakter i forbindelse med drift av pumpestasjonen da den vil bli fjernstyrt. Driftsfasen vil likevel kreve noe tilsyn og enklere vedlikehold.

NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Sosiale og helsemessige forhold

Utbyggingsalternativene ligger i områder uten fast bosetting og det forventes at trafikk-, støv og støymessige følger bare i liten grad vil påvirke de lokale innbyggerne i området. Stølen ved Beinhellervatnet og i noen grad hyttegrenda i Norddalen, er nærmeste fritidsbebyggelsen som kan bli noe berørt av støv og støvplager i anleggsfasen. Det er vanskelig å se at både bygging og drift av Beinhelleren pumpestasjon kan ha noen innvirkning på sosiale forhold. Konsekvensutredningen konkluderer med at prosjektet vil ha ubetydelig/ingen helsemessige og sosiale konsekvenser både i anleggs- og driftsfasen. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Tjenestetilbud og lokal økonomi

Vaksdal kommune vil få direkte inntekter fra naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonskraft og konsesjonsavgift, samt potensielt et lite økt utbytte fra sin eierandel i BKK. Voss kommune vil få inntekter fra konsesjonskraft og konsesjonsavgift. Det er tatt forbehold om Vaksdal kommune har anledning til å ta ut mer konsesjonskraft enn det de allerede gjør med eksisterende utbygginger. For alternativ E utgjør konsesjonskraften om lag 1,13 mill. kr av de 2,33 mill. kr i forventede inntekter for Vaksdal kommune fra og med 7. driftsår. For alternativ D tilsvarende inntekter om lag 232 000 kr hvorav 60 000 er potensiell konsesjonskraft. For Voss kommune vil alternativ E kunne gi 0,6 mill. kr årlig under driftsperioden mens alternativ D vil tilsvarende kunne gi ca. 0,2 mill. kr.

Gjennom høringen bekrefter Vaksdal kommune at de ikke har anledning til å ta imot mer konsesjonskraft enn det de gjør i dag. Følgelig blir de kommunale inntekter betydelig mindre enn de kunne ha vært.

NVE registrerer at tiltaket vil gi inntekter til kommunene Vaksdal og Voss. Vaksdal kommune går likevel imot tiltaket da de mener ulempene er større enn fordelene. NVE har ellers ingen merknader til dette temaet, og har ikke tillagt det avgjørende vekt ved vurdering av konsesjons spørsmålet.

Friluftsliv og reiseliv (brukerinteresser)

Ifølge KU er det i første rekke det enkle friluftslivet fjellområdene rundt Beinhelleren er egnet for. Dette gjelder aktiviteter som turer til fots eller på ski samt høstingsaktiviteter som sankning av sopp/bær, jakt og fiske. Området blir ikke brukt til spennings- eller ekstremsportsaktiviteter. Når det gjelder tilrettelegging for friluftsliv har DNT merket en sti fra Trefall til Selhamar turistforeningshytte i Stølsheimen. Videre er det på lokalt initiativ ved Eksingedalen Bygdaråd, gjennomført rydding og merking av stier/krøtterveger opp til 14 støler i Eksingedalen. Det finnes

også turkart med 18 turforslag i det lokale fjellområdet. Tall fra Bergen Turlag viser at av de besøkende på DNT-hytta ved Selhamar, er det ca. 70–80 personer per år som bruker stien forbi Trefallstølen som innfallsport. Det antas at den totale bruken av denne stien er betydelig større siden mange aldri registrerer seg på Selhamar. Med unntak av disse fotturistene antas den viktigste brukergruppen av området å være lokalbefolkningen i Eksingedalen og de som har støler og hytter i området. For disse er høstingsaktiviteter viktige. Ekso er en av Vestlandets beste ørretelver og det er gjort et stort arbeid med kultivering og tilrettelegging for fritidsfiske for tilreisende.

I Hordaland Fylkeskommune og Fylkesmannen i Hordaland sin klassifisering av regionalt viktige friluftsområder, er fjellene på østsiden av Norddalen og Beinhelleren vurdert som et svært viktig friluftsområde tilhørende Stølsheimen, mens resten av influensområdet har liten verdi som friluftsområde. Området sin verdi for friluftsliv i et lokalt perspektiv vurderes som middels. For hele influensområdet samlet sett blir verdien vurdert som middels på regionalt og nasjonalt nivå.

Reiselivet i Eksingedalen er knyttet til naturbaserte opplevelser med utgangspunkt i dalen og delvis i fjellområdene omkring. Det har blitt tilrettelagt for naturbasert reiseliv i form av fiske-turisme i Ekso, men med unntak av arbeidet med stølene og stølsveiene er det lite tilrettelegging for turisme i influensområdet til den planlagte utbyggingen. Det finnes tre mindre reiselivs-bedrifter i området, men ingen turistanlegg eller viktige attraksjoner. Eksingedalen inngår i noen regionale reiselivsaktiviteter (for eksempel bussturisme), men disse er avgrenset til hoveddalføret. Verdien av influensområdet med tanke på reiseliv/turisme er vurdert som liten til middels og begge utbyggingsalternativer er vurdert å få ubetydelig/ingen konsekvens.

Når det gjelder virkninger av tiltaket vil de største inngrepene skje rundt Beinhellervatnet, et området som i dag allerede er preget av tyngre tekniske inngrep. Etablering av bekkeinntak vil medføre fysiske inngrep i flere landskapsrom som pr. i dag fremstår som lite påvirket av tyngre tekniske inngrep. I anleggsfasen vil byggeaktiviteten være negativ i forhold til utøvelse av småviltjakt, mens villreinjakta ikke regnes å bli påvirket. I driftsfasen vil redusert vannføring i Norddalen, Kvanndalen og Urdadalen redusere opplevelsesverdiene rundt fjellvannene og langs vassdragene i forhold til fritidsfiske. Fisket i Ekso regnes ikke å bli påvirket. Ferdsele langs DNT-stien til Selhamar regnes ikke å bli påvirket siden det vil være begrenset innsyn til bekkeinntakene. På vinterstid vil en regulering av Beinhellervatnet kunne påvirke isforholdene negativt og dermed utgjøre en fare for skiløpere som krysser vannet. Siden den største brukergruppen av området i dag tilhører lokalbefolkningen og hytteiere, antas det at bruken av området i forhold til friluftsliv vil bli lite endret. Generelt vil folk uten tilknytning til det aktuelle området lettere kunne slutte å bruke det som følge av en utbygging. En samlet vurdering av konsekvensen for tema friluftsliv, jakt og fiske er satt til liten negativ for begge alternativer.

Gjennom høringen av søknaden er det kommet flere kommentarer på negative konsekvenser for friluftsliv og brukerinteresser. Vaksdal kommune mener utbyggingen vil medføre en kraftig forringelse av stølsområdet og turområdet med merket løype rundt Trefallstølen og at konsekvensene for friluftsliv er undervurdert i søknaden. Fylkesmannen mener også konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert og at inngrepene burde vært satt inn i en større sammenheng i forhold til samlet belastning. FNF Hordaland mener de lokale friluftsiinteressene i Norddalen er viktige og minner om at deler av det østlige influensområdet er svært viktig regionalt som en del av Stølsheimen med verdi A. Grunneierne på Trefall påpeker dagens verdi av å leie ut stølsområdet til ferie og fritidsformål og mener redusert vannforsyning kan skape mindre interesse for området. Grunneierne mener også at de gjenværende inngrepsfrie områdene rundt Trefallstølen og Urdadalen bør forbli urørt i forhold til både lokalbefolkningen og tilreisenes opplevelse av området og til friluftsliv. Kåre Trefall opplyser om at det nye massedepotiet ifølge planendringen vil ligge rett på en av stiene inn i Kvanndalen fra Trefallstølen. Grunneier Trygve Nilsen mener en utbygging av Beinhelleren pumpe vil føre til at Beinhellerområdet vil tape seg i verdi i forhold til reiseliv og som skiområde.

NVE vurderer friluftslivsinteressene og reiselivsnæringen til å bli relativt lite berørt av en eventuell Beinhellern-utbygging i forhold til begge alternativer. Alternativ E vil dog ha noe større negative konsekvensene enn alternativ D i forhold til friluftsliv. Området rundt Beinhelleren er berørt av tidligere utbygging og fremstår ikke som urørt i dag. De planlagte nye inngrepene i

terrenget vil redusere noe av opplevelsesverdien «urørthet» for turfolket, men tilgjengeligheten til området og muligheten for utøvelse av friluftsliv, vil bli tilnærmet som før. NVE merker seg at området i stor grad brukes av lokalbefolkningen og at turismen i influensområdet er mye knyttet til hovedvassdraget som antas å bli lite berørt. NVE mener temaet friluftsliv og reiseliv ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vurdering av tiltaket opp mot andre lover og forskrifter

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I vår vurdering av søknaden om bygging av Beinhelleren pumpe og overføringer til Evanger kraftverk, legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestands-situasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Kunnskapen om naturmangfoldet og antatte effekter av den planlagte utbyggingen er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, konsekvensutredningen, høringsuttalelser, BKK sine tilleggsutredninger, tilgjengelige FoU-rapporter og NVEs egne erfaringer. Vi mener at kunnskapsgrunnlaget i denne saken er i samsvar med kravet til kunnskapsnivå som er satt i naturmangfoldloven § 8.

Føre-var-prinsippet, § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. NVE mener kunnskapsgrunnlaget i saken er tilfredsstillende i forhold til sakens omfang og vurderer det som lite sannsynlig at det finnes uregistrerte verdier av betydning i influensområdet. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil oppstå. NVE kan ikke se at nevnte forutsetning ligger til grunn i denne saken.

Økosystemtilnærming og samlet belastning, § 10

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep som kan påvirke økosystemet. I dette tilfellet mener NVE det er mest relevant å kommentere samlet belastning på økosystemet der villreinen oppholder seg og økosystemet for anadrom fisk.

Villrein

Fjellheimen villreinområde omfatter fjellområdet mellom Vossodalføret i sør og Sognefjorden i nord. Det har tidligere vært tamrein i området, men fra 1966 er dyrene blitt forvaltet som villrein. Villreinområdet har i dag et areal på 1705 km². Villreinen er en nomadisk art som benytter seg av store arealer gjennom årssyklusen og gjennom livssyklusen. Noen arealer benyttes både sommer og vinter, mens andre områder er utpregete sommerbeiter eller vinterbeiter. I tillegg til å vandre mellom ulike årstidshabitat, har reinen en syklus på utnyttelsen av de ulike arealtypene (beiteareal og kalvingsområder). Bæreevnen for villreinstammen i Fjellheimen er vurdert å være forholdsvis lav. Begrensende vinterbeiteressurser (10 % av arealet) og klimatiske forhold setter grensen for størrelsen på stammen i området. I tillegg har bygging av veier, vannkraftanlegg og hytter samt tilhørende menneskelig aktivitet, medført oppsplitting og begrensninger i villreinenes arealbruk. Vinterbestandsmålet har i de senere år vært på ca. 500 dyr fordelt på Vikafjellflokken i nord og Kringsdalsflokken og Volaflokken i sør og sørvest. Volaflokken er sammen med Kringsdalsflokken i fjellområdene mellom Eksingedalen og Teigdalen, den minste av flokkene. Vikafjellflokken i nord er klart størst og har også vesentlig større områder å fordele seg på. I forbindelse med godkjenning av reguleringsplan for Voss Fjellandsby forpliktet Voss kommune seg til å utarbeide en interkommunal kommunedelplan for Fjellheimen villreinområde. Planforslaget var på høring høsten 2015 og planen ventes vedtatt i 7 berørte kommuner i løpet av 2016. Formålet med kommunedelplanen er å sikre leveområdet og livsvilkårene for villreinen på kort og lang sikt. Kommunedelplanen skal være det overordnede planverktøyet for kommunene i forvaltningen av villreinstammen og skal være styrende for den fremtidige arealbruken i området. Arbeidet med planen var påbegynt før kommunene uttalte seg om BKK-prosjektene i 2013 og 2014.

I planen trekkes bl.a. frem Voss Fjellandsby og rv. 13 over Vikafjellet som nye store utfordringer i forhold til menneskelig aktivitet og uromomenter i forhold til villreinen. I retningslinjene for planområdet og hensynssone «leveområde for villrein», står det følgende under landbruksveier: «*Det bør ikke byggjast nye landbruksvegar eller oppgraderast eksisterande vegar i villreinområdet. Landbruksvegar bør vera stengd med bom, og bør berre nyttast til landbruksformål*». Under kraftutbygging og kraftlinjer står det følgende: «*Ved opprusting/vedlikehald av eksisterande kraftanlegg bør ein nytta eksisterande veganlegg. Ved ev. vilkårsrevisjon for gjeldande konsesjonar i planområdet bør omsyn til villrein vurderast på nytt. Det bør ikke etablerast nye kraftanlegg eller nye kraftlinetrasear i villreinområdet. Ev. nye liner bør om mogleg kablast der dette ikkje medfører store terrenginngrep*».

BKK har nå inne 3 søknader om O/U-prosjekter til Evanger kraftverk som alle vil medføre nye inngrep i Fjellheimen villreinområde. Et fjerde prosjekt (Askjellaldalen pumpekraftverk), ble trukket tilbake 28.11.2013.

Beinhelleren-prosjektet ligger innenfor villreinområdet som brukes både som sommer og vinterbeite og hele området øst for Beinhelleren/Norddalen og nord for Gullbrå/Grøndalsvatnet er skilt ut som vinterbeiteområde. I tillegg er et fjellområde nord for Kvanndalsvatnet og øst for Beinhellervatnet avmerket som kalvingsområde. Omsøkt bekkeinntak nord for Heimsta Kvanndalsvatnet ligger tett på dette kalvingsområdet. De andre inngrepene som overføring av Kvanndalselvi til Beinhellervatnet og overføring av bekk i Urdadalen til Kvanndalsvatnet (massedeponi) samt selve pumpestasjonen ved Beinhellervatnet, vil ikke komme i direkte konflikt med trekkveier eller kalvingsområder, men vil utgjøre nye fysiske innretninger i reinens beiteområder. I de opprinnelige planer var en ny 22 kV linje mellom Beinhelleren og Nygard, samt kanalisering av overføringen fra Urdadalen til Kvanndalsvatnet, de nye fysiske elementene som av Villreinnemda ble sett på som de mest konfliktfylte i forhold til reinens bruk av området. I de nye planene er disse elementene erstattet av en betydelig kortere linje som ikke vil krysse noen trekkvei og en mer naturlig fremføring av vannet i terrenget i forhold til kanalisering. På denne måten er konfliktnivået i driftsfasen betydelig redusert.

Overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi består av 7 bekkeinntak som alle ligger innenfor villreinområdet lengst i sør. De 4 østligste inntakene ligger tett opp mot trekkruiter. De samme inntakene omslutter et avmerket kalvingsområde i Laudalen og Raudebergdalen. Bruken av dette området i dag beskrives imidlertid som usikkert. Nord for bekkeinntakene i Mokedalen og

Mustdalen ligger et viktig kalvingsområde for Volaflokken. Dette kalvingsområdet ved Harkafjellet ligger også like sør for bekkeinntakene i Horgaset-overføringen. Kalvingsområdet blir ikke fysisk berørt av nye inngrep men vil ligge utsatt til i forhold til helikopterbaserte anleggsarbeider og forstyrrelser dette vil kunne medføre. Ved en eventuell tilbakeføring av Harkavatnet vil noe anleggsarbeid foregå tettere på dette kalvingsområdet. Det er planlagt ny anleggsvei inn i Mokedalen til påhugg og riggområde som går inn i beiteområde med trekkvei for villreinen. Dette kan åpne for økt ferdsel inn i et ellers rolig og skjermet område.

Horgaset-tiltaket ligger i vestre deler av Stølsheimen villreinvald i Fjellheimen villreinområde. Tiltaket vil fysisk påvirke beiteforholdene for reinen negativt der det er planlagt massedeponi og riggområde. Tre av de fire bekkeinntakene vil også ligge innenfor området registrert som kalkrikt fjellområde og med det godt beiteland. Villreinnemnda fremhever dette som et viktig vår og forsommer beite. Ingen av bekkeinntakene vil komme i direkte konflikt med trekkveier eller kalvingsområder. En oppgradering av eksisterende stølsvei og forlengelse av denne inn til planlagt påhugg og riggområde i Bjørndalen, vil kunne påvirke reinen negativt ved at det muliggjør/åpner for mer ferdsel inn i villreinområdet.

Alle de tre prosjektene inneholder elementer som vil kunne bidra til økt samlet belastning på villreinstammen i Fjellheimen. Basert på høringsuttalelsene til Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemd, synes det som om de fysiske installasjoner som bekkeinntak og pumpehus ikke vil ha noen nevneverdig negativ betydning for reinens bruk av området i driftsfasen. Massedeponier vil redusere beitearealet noe men ikke i noen vesentlig grad siden det dreier seg om sommerbeite som ikke er begrensende for reinen i dagens situasjon. Nye veier inn i området som er foreslått både i Bjørndalen og Mokedalen, vil derimot kunne åpne for mer ferdsel inn i villreinområdet, noe som vil skape mer uro og er lite ønskelig både i anleggs- og driftsfasen.

Slik NVE oppfatter det er det i første rekke elementer som kan skape forstyrrelser og uro for reinen som samlet sett vil være den mest negative belastningen. I anleggsfasen vil dette være alt av anleggsarbeid og spesielt helikopterbasert virksomhet som vil kunne skape store forstyrrelser og direkte påvirke reinens bruk av områdene. Dersom en skulle drive anleggsvirksomhet på alle tre plassene samtidig og til et ugunstig tidspunkt i forhold til reinens årssyklus, vil dette kunne ha en betydelig negativ effekt på reinens bruk av områdene i flere år fremover. To til tre kalvingsområder står i fare for å kunne bli «avstengt» ved samtidig anleggsvirksomhet i kalvingsperioden. Det er derfor påpekt nødvendigheten av avbøtende tiltak som å begrense eventuell anleggsvirksomhet til sommer og høst og unngå vår og forsommer. Som avbøtende tiltak i forhold til nye anleggsveier, er det foreslått å stenge av med bom for å begrense ferdselen inn i villreinområdene.

NVE ser klart at de tre prosjektene både samlet eller hver for seg vil kunne komme i konflikt med både internasjonale, nasjonale og interkommunale forvaltningsmål for den Norske villreinstammen generelt og i forhold til villreinen i Fjellheimen. Vi tror likevel en stor del av konfliktnivået kan reduseres med en streng regulering av tidspunkt for anleggsvirksomheten i alle prosjektene og eventuelt også i forhold til hverandre. På denne måten kan mye av forstyrrende virksomhet legges til tidspunkter som skaper minst uro for reinen i de mest kritiske perioder av årssyklusen. Potensielt to nye anleggsveier vil gi grunnlag for økt ferdsel inn i villreinområdet. Avstengning med bom vil redusere tilkomsten noe, men man må likevel anta at veiene vil lette adkomsten til fjellet og at ferdselen vil kunne øke.

Det er vanskelig å rangere de tre prosjektene i forhold til negative konsekvenser for villreinen. Horgaset-prosjektet kommer i minst konflikt i forhold til kalvingsland og trekkveier, men vil medføre opprusting av eksisterende stølsvei og ny forlengelse av anleggsvei inn i fjellet. Overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi vil bety ny anleggsvei inn i Mokedalen og sammen med flere av bekkeinntakene, vil menneskelig aktivitet og fremmed infrastruktur medføre nye forstyrrelser i et til nå relativt stille og uberørt område for villreinen. Beinhelleren-prosjektet vil medføre ny fremmed infrastruktur med pumpehus og bekkeinntak, men vil ikke legge til rette for mulig økt menneskelig ferdsel inn i villreinområdet. NVE mener at hensynet til villrein og samlet belastning veier tungt i konsesjonsspørsmålet for alle prosjektene, men vurderer Beinhelleren alternativ D til å bidra minst i denne sammenheng.

Anadrom fisk, nasjonalt laksevassdrag

Begge alternativer i Beinhelleren-prosjektet innebærer overføring av vann fra Eksingedalsvassdraget til Evanger kraftverk, som har utløp i Vossovassdraget. Vossovassdraget ble et nasjonalt laksevassdrag fra 2007. Tiltak som vil berøre vassdraget må derfor vurderes i forhold til forvaltningsmålene som gjelder generelt for nasjonale laksevassdrag og Vossolaksen spesielt. I forvaltningsmålene for nasjonale laksevassdrag heter det bl.a.: «*vassdragsinngrep kan gjennomføres når det ikke fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold som er av nevneverdig negativ betydning for laksen.*» For tiden pågår redningsaksjon for Vossolaksen som er organisert som et prosjekt for perioden 2010 til 2020 (Redningsaksjonen for Vossolaksen, DN-utredning 1-2013). Prosjektet viderefører arbeidet med å få tilbake Vossolaksen som startet med forskning og tiltak allerede på første halvdel av 1990-tallet. De viktigste tiltakene er storstilt produksjon og tilbakeføring av rogn av ekte Vossolaks fra levende genbank og arbeidet for å kontrollere de viktigste trusselfaktorene for laksen.

I KU-en for Beinhelleren pumpe er alternativ E beregnet å bidra med en endring i vannføringen ut av Evangervatnet på om lag +1,1 % av dagens vannføring. Tilsvarende bidrag fra alternativ D vil være på om lag +0,2 %. Dette vil i svært liten grad påvirke vannutskiftingen i Evangervatnet eller vannføringen i Bolstadelva og det er heller ikke spesielle perioder av året der dette vil være konsentrert. Virkningene av noe økt vannføring i Bolstadelva antas derfor å være svært små og konsekvensen er vurdert til ubetydelig for begge alternativer.

Alle tre BKK-prosjektene vil kunne påvirke forholdene for laks og smolt i Evangervatnet gjennom utløpet av Evanger kraftverk. Her vil middelvannføringen kunne øke med 3,78 m³/s, dvs. en økning på ca. 13,6 % dersom alle prosjektene gjennomføres. Bidraget fra de enkelte prosjekter fordeler seg som følger: Tverrelvi; 1,6 m³/s, Muggåselvi; 0,17 m³/s, Teigdalselva; 0,66 m³/s, Ekso alt. E; 1,35 m³/s og Ekso alt. D; 0,2 m³/s. Ifølge KU-en for Tverrelvi/Muggåselvi «*vil overføringen fra Tverrelva og Muggåselva, som utgjør nesten halvparten av volumøkningen ut av kraftverket, ikke medføre noen endring i vannutskiftingen i Evangervatnet og en eventuell flytting av tilrenning mellom årstider ved utnyttelse av magasin, vil ikke gi noen målbar endring i økosystemene i innsjøen.*» Overføringen fra Teigdalselva vil ut fra de samme betraktninger heller ikke gi noen målbare effekter i Evangervatnet alene. Overføringen fra Eksingedalen på maks 1,35 m³/s, vil imidlertid bety en ny reell økning av vannvolumet inn og ut av Evangervatnet og med det øke middelvannføringen i Bolstadelva og ferskvannstilførselen til Bolstadsfjorden. Mindre endringer i vannføring vil kunne medføre mindre endringer i vanntemperatur som igjen kan påvirke veksten av yngel og smoltproduksjon. Det antas imidlertid at endringene vil bli svært små i forhold til de allerede etablerte endringer i Vossolaksens økosystem som ble introdusert med den eksisterende Evangerreguleringen. Det er i den sammenheng klart vist at økt vintervannføring i Bolstadelva har medført endrede temperaturforhold som har påvirket smoltproduksjonen. NVE merker seg at virkninger av de enkelte prosjekter hver for seg vil kunne gi små effekter på Vossolaksens økosystem. Sumvirkningene av alle tre overføringene vil imidlertid kunne ha en noe større konsekvens, men fortsatt liten og vanskelig kvantifiserbar.

NVE merker seg at det foregår mye i Vossovassdraget for å redde Vossolaksen. Det er derfor naturlig at søknader om nye kraftutbygginger i dette vassdraget får oppmerksomhet i høringen og at de blir nøye vurdert i forhold til mulige konsekvenser. NVE mener alle de tre BKK-prosjektene vil kunne ha effekter på økosystemet til Vossolaksen. Spørsmålet i forhold til beskyttelsesregimet som gjelder for nasjonale laksevassdrag blir derfor hvorvidt effektene kan bli av nevneverdig negativ betydning for laksen eller mindre. NVE vurderer Horgaset-overføringen til å kunne ha en nevneverdig negativ effekt i forhold til laksen i Teigdalselva, mens overføringen av Tverrelvi vil gi en ubetydelig effekt på laksen i Vosso. En overføring fra Eksingedalen tilsvarende Beinhelleren alternativ D vurderes å gi en ubetydelig effekt på laksen i Evangervatnet og Bolstadelva. Beinhelleren pumpe alternativ E vil kunne ha en noe større effekt, men fortsatt mindre negativ i forhold til at verneverdiene blir truet. Disse forhold bør vektlegges betydelig i konsesjons-spørsmålet.

Forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, §§ 4 og 5

Med hensyn til forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, mener NVE den omsøkte overføringen fra Eksingedalsvassdraget ikke vil komme i vesentlig konflikt med naturtyper og økosystemer som ikke allerede er berørt av inngrep i området. Det omsøkte tiltaket kan imidlertid komme i konflikt med forvaltningsmålene både for villrein og anadrom fisk. Konsekvenser for begge arter er kommentert under § 10, økosystemtilnærming og samlet belastning ovenfor.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

Avbøtende tiltak og utforming av disse vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom vi anbefaler at det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slike teknikker og lokalisering som ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater.

Utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde § 49

Nesheimvatnet naturreservat ble opprettet i 1995 med den hensikt å ta vare på en viktig typelokalitet (høytliggende våtmarksområde) og hekkeområde for spesielt andefugl og vadere. Begge utbyggingsalternativer vil medføre en reduksjon av middelvannføringen i hovedinnløpet til Nesheimvatnet. NVE har vurdert en utbygging etter alternativ D til ikke å ville medføre konsekvenser som vil gå utover verneformålet til Nesheimvatnet naturreservat. For alternativ E vil konsekvensene kunne bli noe større, men mest sannsynlig fortsatt ikke så store at de vil komme i konflikt med verneformålet. Dette fordi Nesheimvatnet naturreservat er inne i en tilgroingsprosess allerede som i vesentlig grad styres av tidligere reguleringsinngrep i vassdraget i form av fraføring av større vannvolumer og terskelbygging.

Vannforskriften

Formålet med vannforskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det skal utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogram med sikte på å oppfylle miljømålene, og sørge for at det fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet.

Eksingedalsvassdraget inngår i Voss–Osterfjorden vannområde i Hordaland vannregion. Hordaland fylkeskommune er vannregionmyndighet. Forvaltningsplan med tiltaksprogram for perioden 2016–2021 ble godkjent i Hordaland fylkesting 09.12.2015 og endelig godkjent av Klima- og miljødepartementet 1. juli 2016. Ekso har godkjent miljømål som kan medføre krafttap. I den nasjonale prioriteringen av reviderbare konsesjoner før 2022 (NVE-rapport 49/2013), ble Eksingedalsvassdraget satt til et 1.2 vassdrag (lavere prioritet), vesentlig som følge av relativt stort krafttap. I forvaltningsplanen er Eksingedalsvassdraget gitt regional prioritering opp til et 1.1 vassdrag, bl.a. med begrunnelse i justerte tall for krafttap. I de opprinnelige krafttapsberegninger var krafttap i Teigdalselva tatt med for Ekso, noe som medførte at Ekso ble plassert i en høyere krafttapsklasse som ga lavere prioritet.

I Vann-Nett er Eksingedalsvassdraget delt opp i flere vannforekomster som vil bli berørt av den omsøkte utbyggingen i større eller mindre grad. Under gis en kort beskrivelse og vurdering av de mest aktuelle vannforekomstene. Beskrivelsen av dagens tilstand er basert på informasjon i vannnett.no (pr. 19.05.17)

Norddalen (063-57-R) er definert som sterkt modifisert vannforekomst (SMVF) pga. oppdemming av Askjelldalsvatn uten slipp av minstevannføring og overføringen til Evanger kraftverk. Norddalen (Norddalselvi) har en antatt dårlig økologisk tilstand, men pålitelighetsgraden er satt til lav. Miljømålet er dårlig økologisk potensiale (DØP) i 2021. Norddalen vil få ytterligere redusert vannføring ved en utbygging av Beinhelleren pumpe fra Beinhellervatnet og ned til samløp Ekso. Om vannforekomsten vil endre status fra dagens dårlig økologisk tilstand (DØT) til svært dårlig økologisk tilstand (SDØT) som følge av dette, er vanskelig å forutsi. Det er

foreslått minstevannføring som avbøtende tiltak. Mest sannsynlig vil dette bidra til at dagens dårlige økologiske tilstand opprettholdes.

Kvanndalen (063-70-R) er definert som sterkt modifisert vannforekomst (SMVF) pga. oppdemming av Kvanndalsvatnet uten slipp av minstevannføring og overføringen til Evanger kraftverk. Kvanndalen har en antatt dårlig økologisk tilstand, men pålitelighetsgraden er satt til lav. Miljømålet er dårlig økologisk potensiale (DØP) i 2021. Ved en utbygging av alternativ E vil dagens tilstand opprettholdes på vannstrengen frem til bekkeinntaket for overføring til Beinhellervatnet. Om vannforekomsten vil endre status fra dagens dårlig økologisk tilstand (DØT) til svært dårlig økologisk tilstand (SDØT) mellom bekkeinntaket og samløp Norddalselva, er vanskelig å forutsi. Det er foreslått minstevannføring som avbøtende tiltak. Mest sannsynlig vil dette bidra til at dagens dårlige økologiske tilstand opprettholdes. I tilfelle en utbygging av alternativ D vil økologisk tilstand nedstrøms bekkeinntaket i innløpsbekken til Heimsta Kvanndalsvatnet få noe redusert økologisk tilstand til tross for foreslått minstevannføring. For resten av Kvanndalen vil dagens dårlige økologiske tilstand opprettholdes.

Kvanndalsvatnet (063-2098-L) er definert som sterkt modifisert vannforekomst (SMVF) pga. oppdemming og overføringen til Evanger kraftverk. Kvanndalsvatnet har en antatt moderat økologisk tilstand, men pålitelighetsgraden er satt til lav. Miljømålet er godt økologisk potensiale (GØP); fungerende akvatisk økosystem. Som tiltak er oppført miljøkartlegging fisk. En overføring av bekken fra Urdadalen til Kvanndalsvatnet forventes ikke å endre dagens miljøtilstand i Kvanndalsvatnet.

Eksingedalsvassdraget nedre Storelvi/Ekso (063-181-R), Eksingedalsvassdraget midtre Lavik-Nese (063-190-R) og Eksingedalsvassdraget midtre Bergo-Lavik (063-193-R) er alle definert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) pga. sterkt redusert vannføring etter tidligere overføringer til Evanger kraftverk. Alle har en antatt dårlig økologisk tilstand (DØP) og miljømålet er satt til GØP i 2027. Disse tre vannforekomstene er blant de som har fått et høyere miljømål enn dagens tilstand og som trenger nye tiltak som kan medføre tap av kraftproduksjon og som nå er godkjent i den gjeldende regionale plan for vannforvaltning 2016–2021. En ytterligere reduksjon i vannføring på disse elveavsnittene som følge av en utbygging av begge alternativer, ventes ikke å endre dagens dårlige økologiske tilstand i vesentlig grad.

Bergovatnet (063-26212-L) er definert som sterkt modifisert vannforekomst (SMVF). Bergovatnet som er en innsjø i hovedstrengen av Ekso, har en antatt moderat økologisk tilstand, men pålitelighetsgraden er satt til lav. Miljømålet er satt lik dagens tilstand, moderat økologisk potensiale (MØP). Som tiltak er oppført tiltakskartlegging i forhold til tilgroingsproblematikken i innsjøen. En ytterligere reduksjon i vanntilførselen og vanngjennomstrømningen i Bergovatnet som følge av en utbygging av begge alternativer, ventes ikke å endre dagens moderate økologiske tilstand.

Jf. vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt.

Den første betingelsen i § 12 er at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand. I diskusjonen under de ulike fagtemaene har NVE vurdert praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved en utbygging. Dersom vi anbefaler at det gis konsesjon, vil vi også foreslå konsesjonsvilkår som vi mener er egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Vurderingene vil blant annet omfatte slipp av minstevannføring. En eventuell konsesjon til utbygging vil forutsette standard naturforvaltningsvilkår, som gir hjemmel til å pålegge gjennomføring av miljøundersøkelser og miljøtiltak ved behov.

Det er også en forutsetning i § 12 om at samfunnsnyttene av de nye inngrepene skal være større enn tapet av miljøkvalitet. Kriteriene for å anbefale at det gis konsesjon er gitt i vannressursloven § 25 og vassdragsreguleringsloven § 8. Konsesjon kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser. Dersom samfunnsnyttene av det omsøkte tiltaket ikke overstiger ulempene, deriblant tap av miljøkvalitet, kan NVE ikke anbefale at det gis konsesjon. Dersom NVE kommer til at vi anbefaler at det gis konsesjon til utbygging, ligger det derfor implisitt i dette at vi vurderer samfunnsnyttene som større enn tap av miljøkvalitet.

Til sist forutsettes det i § 12 at hensikten med de nye inngrepene, på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Vi kan ikke se at hensikten med tiltaket, som er fornybar og delvis regulerbar kraftproduksjon, med rimelighet kan oppnås ved miljømessig sett bedre alternativer, for eksempel andre metoder å produsere kraft på.

Kulturminneloven

Hordaland fylkeskommune viser til at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven må bli oppfylt i god tid før iverksetting av tiltaket. Dette på bakgrunn av at det er potensiale for funn av hittil ikke kjente automatisk freda kulturminner i området.

Sumvirkninger

Med sumvirkninger menes her samlede virkninger for andre forhold enn naturmangfoldet, som ble omtalt under samlet belastning, jmf. naturmangfoldloven § 10.

Under tema samlet belastning opplyses det i søknaden om de to andre O/U-prosjektene BKK har søkt om; overføringen av Horgaset med flere som naturlig drenerer til Teigdalselva og overføring fra Tverrelvi og Muggåselvi som drenerer til Vosso, begge til Evanger kraftverk. Begge disse prosjektene vil sammen med Beinhelleren, ha innvirkning på vannføringen gjennom Evangervatnet og i Bolstadelva som omtalt under avsnitt anadrom fisk, nasjonalt laksevasdrag ovenfor. Det opplyses videre om at dersom alle de nevnte planlagte tiltak gjennomføres, vil inngrepsfrie naturområder bli redusert. Dette vil kunne ha en samlet innvirkning på både landskap, inngrepsfri natur, friluftsliv og reiseliv. BKK vektlegger i denne sammenheng at området allerede er til dels sterkt påvirket av vannkraftutbygging i fjellet med veier, kraftlinjer og vassdragsreguleringsanlegg. Det hevdes også at området brukes mest av lokalbefolkningen og at tilreisende sannsynligvis vil oppsøke mindre påvirkede områder, da det er god tilgang på urørte alternative friluftsområder i Vosse-regionen.

Mange høringsparter har hatt innspill som går på sumvirkninger og/eller samlet belastning. I tillegg til Vossolaksen, anadrom fisk generelt og villrein, er NVE bedt om å vurdere sumvirkninger for landskap og friluftsliv. Flere mener også at det er viktig å se på effekten av tidligere utbygginger i vassdraget sammen med de nye utbyggingsforslag og være klar over at dagens førsituasjon ikke er uberørt natur og landskap, men for mange tema sterkt negativt påvirket av tidligere utbygging.

Når det gjelder sumvirkninger av tidligere vassdragsutbygging i influensområdet, er det i første rekke utbyggingen av Evanger kraftverk i regi av BKK som har medført flere store reguleringsmagasiner, bekkeinntak, anleggsveier og kraftlinjer i fjellområdet og som har påvirket landskapsopplevelsen der for friluftslivet. Oksebotn kraftverk øverst i Teigdalen og Myster kraftverk nederst i Eksingedalen er også en del av BKK-systemet i dette området. En eventuell Beinhelleren pumpe øverst i Eksingedalen vil bli et nytt større element i det samme fjell-landskapet. Alle de tre BKK-prosjektene vil medføre nye bekkeinntak på ca. kote 805; 7 fra Tverrelvi/Muggåselvi, 4 fra Horgaset/Bjørndalen og 2 i Kvanndalen-området i tilknytning til Beinhelleren. Sammen med nye massedepionier i Mokedalen, Bjørndalen og Kvanndalen-området vil dette bli nye synlige elementer i et delvis urørt fjell-landskap. Det er også planlagt nye anleggsveier i Mokedalen og Bjørndalen, samt en 22 kV linje inn til Beinhelleren pumpe ut fra eksisterende linje i Norddalen. Samlet vil alle disse fremmedelementene medføre en større belastning på landskapsopplevelsen og opplevelsen av urørthet i dette området i forhold til dagens situasjon. Størst påvirkning av urørtheten vil overføringsanleggene for Tverrelvi, Muggåselvi og Horgaset-overføringen sørge for, mens Beinhelleren-prosjektet vil ligge tettere opp til eksisterende installasjoner og infrastruktur. Samtidig ligger de nye inngrepene spredt geografisk i et større fjellområde og man vil derfor sjelden kunne oppleve alt på en gang eller på samme turen. NVE mener likevel at dersom alle eller noen av de nye tiltakene skulle bli gjennomført, vil dette medføre en større samlet belastning på fjellområdet nord for Voss (Vossefjellene) og Stølsheimen og kanskje gjøre det mindre attraktivt for tilreisende friluftslivutøvere. Nord og øst for Beinhelleren ligger Stølsheimen landskapsvern-område, et populært og mye brukt friluftslivsområde. I forhold til merkede DNT ruter er det bare en sti mellom Trefall og Selhamar-hytta i Stølsheimen øverst i Eksingedalen som blir direkte berørt

av et eventuelt nytt massedeponi ved Kvanndalen-området. Ellers vil eventuelle nye inngrep ikke komme i direkte konflikt med det merkede sti-nettet. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen og ny anleggsvei i Bjørndalen vil kunne komme i konflikt med lokale umerkede stier inn i Kvitnosi/Vola-området sør for Stølsheimen. NVE er enig i de vurderinger som er gjort i KU-en i forhold til lokalbefolkningens fremtidige bruk av området dersom ett eller flere av BKK-prosjektene vil bli realisert. Det er stor sannsynlighet for at det lokale fjellområdet vil bli brukt som tidligere av folk med stedstilhørighet selv om graden av urørthet vil bli noe redusert.

I sidevassdragene til Vosso, Teigdalselva og Ekso er det bygget og planlagt bygget flere småkraftverk som er med på å påvirke landskapsopplevelsen i dalene i regionen. I NVE-Atlas er det registrert i alt 17 mikro, mini eller småkraft prosjekter langs Vosso fra Bolstadøyri og opp til og med Vangsvatnet. Av disse er 3 utbygd, 3 under bygging, 6 konsesjonsfrie mikrokraftverk og to som fikk avslag på konsesjon i 2013 i forbindelse med pakkebehandling av Voss-pakken. De resterende har fått konsesjon, men er ikke påbegynt. De to kraftverkene i Tverrelvi og Muggåselvi vil eventuelt komme i tillegg til dette.

Langs Teigdalsvassdraget er det i dag bygget og satt i drift et småkraftverk eid av BKK; Tverrgjuvlo kraftverk. I januar 2016 startet behandlingen og kvalitetssikringen av Småkraftpakke Voss hvor hele 4 av 7 søknader er småkraftverk knyttet til Teigdalsvassdraget. I tillegg til Bjørndalen kraftverk (2,45 MW/7,2 GWh) og Tverrelvi kraftverk (4,46 MW/13,5 GWh) som er konkurrerende prosjekter til Horgaset-overføringen, er det søkt om Storagroe kraftverk (4,1 MW/9,0 GWh) og Togrovi kraftverk (3,4 MW/9,4 GWh). Pakken har vært på høring og ble befart i juni 2017.

I Eksingedalen er det ifølge NVE-Atlas 3 mini og ett småkraftverk som er satt i drift i perioden 2006–2008. Det er videre konsesjonsplikturdert et mini og et småkraftverk i 2009–2010 og gitt konsesjon til Eikemo småkraftverk i 2011, men ingen av disse er bygd/satt i drift pr. i dag. Våren 2016 ble ytterligere 4 søknader om småkraftverk i Eksingedalen tatt til pakkebehandling gjennom Småkraftpakke Vaksdal II. Alle 4 søknadene fikk avslag i februar 2017.

Det er liten tvil om at det har vært og fortsatt er stor fokus på småkraftutbygging i regionen. I fylkesdelplan for småkraftverk 2009–2021 for Hordaland, blir Voss fremhevet som et delområde med stort potensial for småkraftverk, særlig i sideelvene til Vosso. I forbindelse med behandlingen av Voss-pakken i 2013 ble det konstatert at de fleste av de fem prosjektene ville ha en tydelig innvirkning på landskapet lokalt. Selv om enkelte av tiltakene ble vurdert å ha til dels store landskapsmessige konsekvenser, ble den samlede belastningen på landskapet i Voss vurdert å være liten. Begrunnelsen for dette var at tiltakene ikke var synlige i et felles landskapsrom og fordi de påvirket relativt ulike landskapstyper som ikke er sjeldne i regionen. NVE mener både Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk vil falle inn under den samme argumentasjonen og således ikke vil tilføre influensområdet noen vesentlig større samlet belastning på landskapet rundt Vosso. Tar en også med Teigdalen og Eksingedalen i landskapsrommet, vil utfallet av de nevnte småkraftpakker som nå er under behandling, samt om allerede gitte konsesjoner vil bli utnyttet, være med på å påvirke den totale landskapsopplevelsen. Dersom alt blir utnyttet kan man ikke utelukke at den samlede belastningen på landskapet vil oppleves vesentlig større enn tilfellet er i dag.

Krav om vilkårsrevisjon i Eksingedalsvassdraget (Evanger-konsesjonen fra 1966)

Evanger kraftverk fikk konsesjon 04.03.1966 med adgang til revisjon av vilkårene etter 50 år; revisjonsadgang 04.03.2016. BKK sitt overføringsprosjekt i Eksingedalsvassdraget er definert som et O/U-prosjekt til Evanger kraftverk. Gjennom høringen av søknaden har flere påpekt at konsesjonssøknaden bør behandles samtidig med en revisjon av vilkårene for Evanger-konsesjonen. Noen mener også at det ikke bør gis konsesjon til nye O/U-prosjekter før etter man har behandlet vilkårsrevisjonen. NVE mottok første reelle krav om revisjon av konsesjonsvilkårene for overføringen av Eksingedalsvassdraget til Evanger fra Eksingedalen Bygdaråd i brev av 09.02.2012 (brev datert 28.04.2011). Dette var før søknaden om Beinhelleren pumpe ble sendt ut på høring og en anmodning om å starte revisjonsprosessen i god tid før 2016. Kravet skisserer følgende problemstilling:

- Det må rettes opp i miljøskader forårsaket av tidligere reguleringsinngrep i vassdraget.
- Miljøskadene består i et større tilgroingsproblem i deler av Ekso og betydelig oppstuvning av masser på oppsiden av en del terskler i elva.

Senere har NVE mottok i brev av 05.12.2014 fra Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) i Hordaland ytterligere et krav om revisjon av Eksingedalsvassdraget. I kravet påpekes følgende miljøproblemer som en vilkårsrevisjon bør ta tak i:

- Redusert bestand av laks og sjøørret
- Forsuringsproblemer på anadrom strekning
- Tilgroingsproblemer i øvre del av vassdraget deriblant Nesheimvatnet
- Problemer med å opprettholde minstevannføring nedstrøms Nesevatn i tørre perioder

Kravet skisserer følgende tiltak:

- Det må innføres slipp av tilstrekkelig minstevannføring hele året. Høyereliggende magasin må tas i bruk til dette formål
- Pågående kalking må videreføres og være en del av vilkårene
- Magasinrestriksjoner av hensyn til landskap og friluftsliv i Askjelldalsvatn, Grøndalsvatn og Kvanndalsvatn
- Det må i revisjonsprosessen gjennomføres undersøkelser for å avdekke kva slags drift/effektkjøring som gir den beste økologiske tilstanden i vassdraget

FNF forventer at de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn i revisjonsprosessen.

Som det fremgår av kravene til Eksingedalen Bygdaråd og FNF Hordaland, er det flere elementer og tema som eventuelt må utredes videre og som kan kreve nye undersøkelser for å kunne tas stilling til. NVE vil derfor i dette tilfellet avvente en åpning av revisjonen til etter at NVEs behandling av O/U-prosjektene er avsluttet.

Oppsummerende vurdering

BKK fikk konsekvensutredet hele 5 alternativer (A-E) for prosjektet Beinhelleren pumpe – overføringer til Evanger kraftverk. Det ble søkt om 2 alternativer, E og D, med alternativ E som hovedalternativ. Begge alternativer er definert som O/U-prosjekter og medfører ytterligere overføring av vann fra Eksingedalsvassdraget til Evanger kraftverk og Evangervatnet i Vossovassdraget. De to alternativene E og D vil kunne gi henholdsvis 41,7 og 6,9 GWh ny regulerbar kraft i et eksisterende kraftverk og er med det den klart største fordelene ved tiltaket. NVE har beregnet LCOE til 0,30 kr/kWh for alternativ E og 0,28 kr/kWh for alternativ D.

Eksingedalsvassdraget har allerede fått fraført 38,3 % av sitt opprinnelige nedbørfelt til Evanger kraftverk og har siden 1972 vært påvirket av sterkt redusert vannføring, spesielt i de øvre deler. Det ble etablert en rekke terskler i hovedvassdraget på 70-tallet. I vassdragets nedre del ble elvekraftverket Myster etablert i 1987, noe som medførte minstevannføring på øvre del av anadrom strekning og kraftverksutløp midt på anadrom strekning. Som en følge av disse reguleringsinngrepene fremstår vassdraget i dag som et sterkt reguleringspåvirket vassdrag og hvor det er påvist flere problemer relatert til reguleringene. Tilgroingsproblematikk i vassdragets midtre deler og perioder med lav vannføring, samt behov for kalking (oppstart 1997) på anadrom strekning, mener NVE er en viktig del av førsituasjonen når eventuelle negative effekter av ytterligere fraføring av vann skal vurderes.

Beinhelleren pumpe er ett av tre O/U-prosjekter til Evanger kraftverk som det nå søkes konsesjon for. De andre to er overføringen av Horgaset m.fl. (Teigdalsvassdraget) og overføring av Tverrelvi og Muggåselvi i Vossovassdraget. Det er nødvendig å se alle tre prosjektene i sammenheng i forhold til mulige sumvirkninger og samlet belastning i et større influensområde. NVE mener temaene Vossolaksen, villrein, landskap og friluftsliv er de viktigste temaene i en samlet vurdering av de tre prosjektene med til sammen 5 alternativer.

Prosjektet Beinhelleren pumpe innebærer ytterligere redusert vannføring i Eksingedalsvassdraget og en liten økning i vanntilførselen til Evangervatnet og en liten økning i middelvannføringen i Bolstadelva. I Ekso vil en ytterligere reduksjon i vannføringen med utgangspunkt i dagens forhold kunne skape gunstigere betingelser for mer tilgroing i de områder som allerede har problemer med for mye vannvegetasjon. NVE vurderer tilgroingsproblemene så vidt omfattende i dag at man ikke kan anbefale tiltak som ytterligere vil kunne forverre situasjonen i vesentlig grad. De to alternativene E og D vil begge medføre redusert vannføring, men alternativ D i betydelig mindre grad enn alternativ E. NVE vurderer fraføringen ved alternativ D som så liten at det ikke vil påvirke tilgroingsforholdene i vesentlig grad.

Redusert vannføring til inntaksdammen for Myster kraftverk vil kunne ha betydning for anadrom strekning i og med at behovet for kalking kan bli større enn i dag. Kalkingen er et tiltak som allerede er etablert og fungerer og vil trolig ha kapasitet til å nøytralisere en liten økning av en relativt større andel med surt vann fra restfeltet nedstrøms dammen. NVE ser derfor ikke de store konfliktene i forhold til vannkvalitet på anadrom strekning. Redusert vannføring vil også medføre redusert overløp på dammen, lengere perioder med kun slipp av minstevannføring og potensielt flere dager med tilsig lavere enn minstevannføringen, som alle vil påvirke habitatforholdene på anadrom strekning. Konsekvensene vil bli redusert dynamikk i vannføringen og negative konsekvenser for gyting/rekruttering spesielt i lavtilsigsperioder kombinert med kulde. Som avbøtende tiltak i forhold til alternativ E, mener BKK de kan manøvrere Beinhelleren pumpe og Beinhellervatnet slik at man ikke får en økning i antall dager med tilsig lavere enn kravet til minstevannføring. NVE mener ut fra foreliggende informasjon og kunnskap om forholdene på anadrom strekning at det ikke er ønskelig med noen vesentlig ytterligere reduksjon i vannføringen til denne strekningen. Begge alternativer vil bidra til en reduksjon, men alternativ D i langt mindre grad enn alternativ E. NVE mener i dette tilfelle at mulige konsekvenser av alternativ D ligger innenfor det som kan aksepteres, mens alternativ E har størst potensiale for reelle negative konsekvenser for anadrom strekning.

I forhold til sumvirkninger og samlet belastning har flere trukket fram mulige negative konsekvenser for Vossolaksen. En ny overføring av vann fra Eksingedalen er vurdert å gi ubetydelige konsekvenser for laksen i Evangervatnet og Bolstadelva for begge alternativene E og D. NVE er også av den oppfatning at endringene vil bli små sett i lys av de tidligere overføringer, som fortsatt vil være bestemmende for laksens habitat og miljøbetingelser i Vossovassdraget nedstrøms Evangervatnet. Av de tre O/U-prosjektene er Horgaset-overføringen vurdert å kunne få de største negative effekter for Vossolaksen.

Alle de tre O/U-prosjektene inneholder elementer som vil kunne bidra til økt samlet belastning på villreinstammen i Fjellheimen. Beinhelleren pumpe alternativene vil øke antallet fysiske installasjoner (pumpehus og bekkeinntak) i området, uten at dette blir vurdert å ha noen nevneverdig negativ betydning for reinens bruk av området i driftsfasen. I motsetning til de to andre O/U-prosjektene, vil Beinhelleren alternativene ikke medføre nye veier som vil kunne åpne for mer ferdsel inn i villreinområdet, noe som normalt vil kunne skape mer uro og er lite ønskelig både i anleggs- og driftsfasen. Således kommer Beinhelleren alternativene relativt godt ut og spesielt alternativ D med minst inngrep.

Landskap og friluftsliv er også trukket frem som tema i forhold til sumvirkninger og samlet belastning. I influensområdet til Beinhelleren pumpe er det allerede betydelig infrastruktur som følge av tidligere kraftutbygging. Således vil et nytt pumpehus og to bekkeinntak ikke bryte dramatisk inn i uberørt natur og på den måten endre landskapet vesentlig. Som avbøtende tiltak er det foreslått slipp av minstevannføring som vil hindre total tørrelegging og en vesentlig forringelse av landskapsopplevelsen. I friluftslivssammenheng benyttes området i dag for en stor del av lokalbefolkningen samtidig som området ligger i ytterkant av Stølsheimen landskapsvernområde, hvor det bl.a. går stier inn til DNT hytta Selhamar. Sett i forhold til de to andre O/U-prosjektene mener NVE Beinhelleren alternativ D vil være minst konfliktfylt for landskap og friluftsliv i forhold til samlet belastning.

Eksingedalsvassdraget er i dag preget av tidligere kraftutbygging og overføringer. Det gjøres tiltak for å redusere tilgroingen som stedvis er blitt et problem og anadrom strekning er og har vært avhengig av flere ulike tiltak for at laks og sjørret skal kunne reprodusere og overleve. Etter

en samlet vurdering av mulige negative konsekvenser finner NVE ikke å kunne tilråde en utbygging av Beinhelleren pumpe alternativ E. Alternativ D vurderes å ha betydelig mindre konsekvenser. Veid opp mot økningen i regulerbar kraftproduksjon anbefaler NVE at alternativ D gis konsesjon.

NVEs konklusjoner

Vassdragsreguleringsloven

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser og kunnskap om vassdraget, finner NVE at fordelene og nytten av det omsøkte tiltaket alternativ E er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler at BKK Produksjon AS ikke får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 8 til Beinhelleren pumpe alternativ E.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser og kunnskap om vassdraget, finner NVE at fordelene og nytten av det omsøkte tiltaket alternativ D er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler at BKK Produksjon AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 2 til overføring av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn, begge til Evanger kraftverk. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Vannressursloven

Det er søkt om konsesjon etter vannressursloven til bygging og drift av pumpestasjon ved Beinhelleren i alternativ E. NVE anbefaler ikke konsesjon til dette alternativet. Dersom det likevel skulle bli gitt konsesjon til å bygge Beinhelleren pumpe, måtte vilkåret om større fordeler enn ulemper etter vassdragsreguleringsloven § 8 ha vært oppfylt og konsesjon gitt etter vassdragsreguleringslovens § 2. Vannressursloven kommer ikke til anvendelse for pumper innenfor eksisterende reguleringsanlegg.

Energiloven

I NVEs helhetsvurdering inngår også konsekvensene av elektriske anlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av Beinhelleren pumpe. Nærmere beskrivelse fremgår i vårt bakgrunnsnotat om vurdering av nettilknytning som er vedlagt innstillingen.

Oreigningsloven

NVE viser til at det ved en eventuell konsesjon etter vassdragsreguleringsloven følger tillatelse til oreigning av areal og retter for reguleringen etter § 16 pkt. 1 i loven.

Det søkes om til å ta i bruk areal og retter før skjønn er avholdt, såkalt forhåndstiltredelse. Etter oreigningsloven § 25 kan det gis tillatelse til forhåndstiltredelse før det foreligger rettskraftig skjønn. Når det ikke er krevd skjønn, kan samtykke til slik forhåndstiltredelse bare gis i særlige tilfeller. Det avgjørende i denne sammenhengen er om det vil føre til en urimelig forsinkelse for eksproprianten å vente til det er fremmet skjønnskrav. NVE kan ikke se at det for vassdragsanleggene foreligger tilstrekkelige grunner som tilsier at det kan gis tillatelse til forhåndstiltredelse før det er krevd skjønn. NVE vil derfor ikke tilrå at det blir gitt samtykke til forhåndstiltredelse, men mener at spørsmålet kan tas opp igjen når det eventuelt blir krevd skjønn.

NVE gjør oppmerksom på at et eventuelt krav om skjønn må fremsettes innen ett år, ellers faller oreigningshjemmelen bort, jmf. Vassdragsreguleringslovens § 16.

Forurensningsloven

BKK Produksjon AS har søkt om tillatelse etter forurensningsloven til bygging og drift av Beinhelleren pumpe og overføringsanlegg. I forbindelse med behandlingen av konsesjonsøknaden blir det vurdert om det kan gis tillatelse for driftsfasen. Ut fra de foreliggende opplysninger i saken, mener NVE det er lite sannsynlig at overføringsanleggene vil kunne medføre betydelig forurensning etter at de er satt i drift. NVE mener derfor at det ikke er nødvendig med en egen tillatelse etter forurensningsloven i driftsfasen.

Fylkesmannen vil etter at det eventuelt er gitt konsesjon til utbygging, vurdere om det er nødvendig med utslippstillatelse etter forurensningsloven for anleggsdrift og massedeponering. Det må ikke være avrenning fra deponiene som påvirker vannkvaliteten eller de økologiske forholdene i vassdragene.

Merknader til forslag til konsesjonsvilkår

I forslag til vilkår for overføringsanleggene har en tatt utgangspunkt i standardvilkårene etter vassdragsreguleringsloven.

Kommentarer til enkelte av postene

Post 1. Konsesjonstid og revisjon

En ny reguleringskonsesjon ville i dette tilfellet normalt bli gitt på ubegrenset tid og med revisjonsadgang etter 30 år. Overføringen av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn vil inngå som en tilleggsregulering til den opprinnelige konsesjonen for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. til Evanger kraftverk. NVE anbefaler at revisjonsadgangen skal være 30 år og at tilleggsreguleringen får samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for Evanger kraftverk gitt ved kgl.res. av 04.03.1966.

Post 2. Konsesjonsavgifter

NVE foreslår at konsesjonsavgiftene som følge av økt produksjon i Evanger kraftverk settes til kr 8 pr. nat.hk. til staten og kr 24 pr. nat.hk. til kommunen. Dette er på nivå med de satser som NVE har foreslått i senere innstillinger.

Post 4. Byggefrister

De vanlige byggefrister ved tillatelser etter vassdragsreguleringsloven gjelder.

Post 7. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Detaljplanene for utbyggingen skal godkjennes av NVE og sendes NVEs regionkontor i Førde i god tid før arbeidet settes i gang.

NVE anbefaler konsesjon til utbygging i henhold til omsøkte alternativ D på følgende forutsetninger:

Komponent	Enhet	Bekk i Urdadalen	Bekk innløp til Heimsta Kvanndalsvatnet
Inntak	moh.	860	840
Tunnel	m	400	
Sjakt	m		150
Faringsveg (midlertidig) til massedeponi	m	200	
Massedeponi	m ³	10 000 m ³ plasseres i skaret mellom Urdadalen og Kvanndalen	
Avbøtende tiltak mv. (flere tiltak enn de som er nevnt her kan være aktuelle). Enkelte av tiltakene skal vurderes i detaljplanfasen og ev. fastsettes ved godkjenning av detaljplan.		<ul style="list-style-type: none"> - Minstevannføring. - Bekkeinntak må utformes slik at de ikke bidrar til økt gassovermeting. - God miljøtilpasning av alle fysiske inngrep. Tiltak for å redusere sår i terrenget ved anlegg og fjerning av midlertidig faringsveg. - Vurdere behov for rugekasser for fossefall, jmf. vilkåret om naturforvaltning. - Restriksjoner på anleggsarbeidet av hensyn til villrein skal vurderes i samarbeid med Villreinnemnda. 	

Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan som regel behandles av NVE som en del av detaljplangodkjenningen, hvis ikke annet er presisert her.

NVE forutsetter at alle arbeider med inntak, tunnel, utløp, veier og massedeponering utføres så skånsomt som mulig i terrenget slik at de fysiske inngrepene ikke blir større enn nødvendig. Eventuelle terrengskader etter transport skal utbedres så raskt som mulig. For øvrig må utbyggingen skje slik at det blir minst mulig tilslamming i vassdraget og naturen for øvrig.

Post 8. Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger. Eksempler på tiltak som kan pålegges i medhold av vilkåret er etablering av fiskepassasjer, reirkasser for fossefall, fiskeutsetting og utlegging av gyttegrus. Vilkaaret gjelder også friluftslivets bruks- og opplevelsesverdi som skal tas vare på i størst mulig grad.

Post 9. Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen om automatisk fredete kulturminner kommer inn under dette vilkåret. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på automatisk fredete kulturminner i byggefasen, jf. Kulturminneloven § 8.

Post 10. Forurensning mv.

Avbøtende tiltak i forhold til ferskvannsressursene både i Norddalen og på Trefallstølen faller inn under dette vilkåret. Som en følge av fraføring av vann i bekkeinntakene, skal tiltakshaver sikre drikkevann til hyttene i Norddalen og på Trefallstølen av tilstrekkelig mengde og kvalitet som før en utbygging.

Post 14. Manøvreringsreglement mv.

Manøvreringsreglementet angir arealer for overføringer og krav til vannslipp. NVE foreslår at de nye overføringene tas inn i manøvreringsreglementet som omfatter hele Evanger-utbyggingen, slik at det oppdaterte manøvreringsreglementet erstatter reglementet opprinnelig gitt i medhold av kgl.res. av 4. mars 1966 og som sist ble endret ved kgl.res. av 23. oktober 2009.

Søker har i utgangspunktet foreslått følgende minstevannføring for alternativ D:

- Bekk i Urdadalen; 13 l/s i sommersesongen og 6 l/s i vintersesongen (5-persentil)
- Bekk vest for Heimste Kvanndalsvatnet; 15 l/s i sommersesongen og 5 l/s i vintersesongen (2 ganger 5-persentil)

Gjennom høringen kom det inn enkelte kommentarer på slipp av minstevannføring. Kommunen mener fraføring av elva i Urdadalen med den foreslåtte minstevannføring vil medføre en kraftig forringelse av stølsområdet og turområdet med merket løype rundt Trefallstølen. Øvre Eksingedalen Grunneigarlag mener det er positivt at BKK foreslår minstevannføring i Beinhelleren-prosjektet, men mener dette også kan gjennomføres uavhengig av ytterligere fraføringer i nye konsesjoner. Grunneiere på Flatekval er opptatt av at det må opprettholdes en tilstrekkelig minstevannføring i Ekso i området rundt Flatekval med begrunnelse i tilgroingsproblemer og fiskeforhold. En av grunneierne på Trefall, Kåre Trefall, mente etter befaringen hvor det ble opplyst at vannføringen ut av Beinhellervatnet var på nivå foreslått minstevannføring, at bekken fra Urdadalen i tørre situasjoner tilsvarende minstevannføring, vil ha drikke- og bruksvann i svært små mengder og av dårlig kvalitet pga. mye beitedyr. Ingen av høringsinstansene har kommet med konkrete forslag til alternativ minstevannføring.

NVE vurderer at slipp av minstevannføring hele året vil være nødvendig for å opprettholde de biologiske funksjonene knyttet til vassdragene. Samtidig bør minstevannføringen balanseres mot ønsket om god ressursutnyttelse og produksjon av kraft. BKK har som avbøtende tiltak for stølen i Urdadalen garantert for drikkevann av tilstrekkelig mengde og kvalitet som før en eventuell

utbygging. Et behov for minstevannføring i Ekso som følge av en eventuell ny overføring etter alternativ D, mener NVE det ikke er nok faglig belegg for å vurdere. Her vil den opprinnelige overføringen til Evanger kraftverk være dominerende slik at et eventuelt krav om minstevannføring mest hensiktsmessig hører hjemme i en vilkårsrevisjon. NVE har ut fra egne vurderinger og innspill fra høringen ikke funnet grunnlag for å foreslå en annen minstevannføring enn det som er foreslått av tiltakshaver i konsesjonssøknaden.

Overføringene anbefales tatt inn i reglementet på følgende måte:

Under 1B. Overføringer og b. Eksingedalsvassdraget endres:

«Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km², Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitenosdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km² og Sødalen 6,9 km².»

til:

«Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km², **Urdadalen 1,4 km², Bekk til Heimsta Kvanndalsvatn 0,7 km²**, Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitenosdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km² og Sødalen 6,9 km².»

Krav til vannslipp anbefales tatt inn i reglementet på følgende måte:

Punkt 2 i reglementet endres fra:

«Ved manøvreringen skal det has for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.»

til:

«Ved manøvreringen skal det has for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. **Fra inntaket i Urdadalen skal det slippes 13 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 6 l/s i perioden 1. oktober – 30. april. Fra inntaket bekk til Heimsta Kvanndalsvatn skal det slippes 15 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 5 l/s i perioden 1. oktober – 30. april. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring skal hele tilsiget slippes forbi. Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.** Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.»

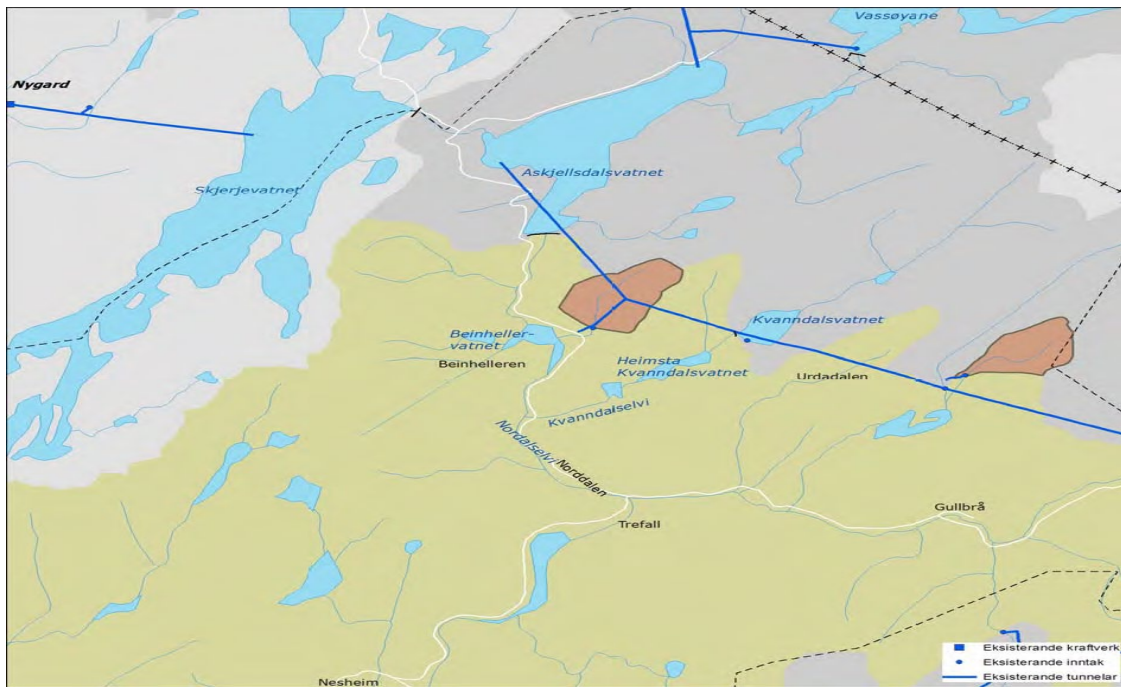
Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken – eksisterende overføringer

Bakgrunn

I forbindelse med at BKK forberedte sitt første prosjektforslag om Beinhelleren pumpe og ytterligere overføringer til Evanger kraftverk i 1999, ble det oppdaget gjennom kvalitetskontrollen at to felt, Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken, allerede var tatt inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk uten tillatelse i den gjeldende konsesjonen fra 04.03.1966 eller i senere planendringer. BKK redegjorde for denne situasjonen i brev til NVE datert 14.12.1999 og det ble samtidig bedt om vår vurdering av den videre saksbehandling. NVE mente det den gang var naturlig å se på dette i sammenheng med de tre O/U-prosjektene som ble meldt i 2000 og som fikk KU-program i 2002. Ingen av de meldte prosjekter fra 2000 kom til søknadsfasen og oppryddingen i forhold til Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken stoppet dermed også opp. Den 07.01.2010 ble NVE orientert om at de opprinnelige prosjektplaner var trukket tilbake og at man ønsket nye prosjektskisser vurdert i forhold til melding og avklaring i forhold til samla plan. I brev av 12.08.2011 gjorde NVE vedtak om at behandlingen av de to bekkene skulle utføres i forbindelse med BKK sin kommende

(nå inneværende) søknad om Beinhelleren pumpe. BKK fikk i oppdrag å beskrive dagens situasjon i forhold til Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken og samtidig vurdere hvilke konsekvenser for miljøet disse fraføringene har hatt.

Beinhellerbekken er en tilløpsbekk til Beinhellervatnet. Ifølge orienteringen fra BKK ble inntaket i Beinhellerbekken etablert i 1973 og tatt i bruk i 1974. Nedbørfeltet er på 1,0 km² og midlere avløp er beregnet til 85 l/s. Eitro bekkeinntak ble bygget i 1972 i medhold av konsesjonen fra 1966 og har et nedbørfelt på 3,6 km². Blyfjellsbekken som går i samløp med Eitrobekken nedstrøms inntaket, ble kanalisert inn på Eitro bekkeinntak i 1973. Blyfjellsbekkens nedbørfelt er på 0,9 km² og midlere avløp er beregnet til 77 l/s. Samlet nedbørfelt til inntaket i Eitro er i dag på 4,5 km² mens det står 3,6 km² i manøvreringsreglementet. Eitro og Blyfjellsbekken er tilløpsbekker til Holmavatnet. Eitro bekkeinntak ble etablert uten slipp av minstevannføring.

Oversiktskart over Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken.

Dagens situasjon

For å beskrive dagens situasjon og miljøkonsekvenser har utbygger valgt å fokusere på tema fisk og ferskvannsbiologi, siden det etter deres mening er det mest relevante tema ved fraføring av vann. Inntaket i Beinhellerbekken ble etablert uten slipp av minstevannføring. Undersøkelser utført i både 1999 og 2011 viser at Beinhellerbekken har gode gyte- og oppvekstforhold. Det ble ved begge tidspunkter registrert både årsyngel og eldre fisk av ørret i bekken. Ifølge konsekvensutredningen indikerer dette at bekkeinntaket ikke har hatt noen negativ innvirkning på gyteforholdene i bekken. Beinhellerbekken synes derfor å bidra til fortsatt rekruttering av ørretbestanden i Beinhellervatnet. Beinhellervatnet vurderes å ha en tett bestand av ørret og med gode gyteforhold i flere innløpselver.

I forhold til Blyfjellsbekken siteres følgende fra KU-rapporten om fisk og ferskvannsbiologi: «Det lovleg etablerte bekkeinntaket i Eitro med Blyfjellsbekken utgjør 2/3 av heile det naturlege feltet til Holmavatnet. Den ikkje konsesjonshandsama overføringa av det 0,9 km² store feltet til Blyfjellsbekken har resultert i at elva nedanfor inntaket tidvis er tilnærma tørrlagt. Ved prøvefiske i 1998 var aurebestanden i Holmavatnet middels til tett, og gytetilhøva i denne bekken vart ikkje vurdert som gode, sjølv om det vart funne uventa god tettleik av fisk der. Gytetilhøva er dessutan gode i utløpet av vatnet og i to av dei andre innløpa til Holmavatnet, slik at fråføringa av «restfeltet» til Eitro frå Blyfjellsbekken ikkje har hatt nokon særleg negativ verknad for fiskebestanden i vatnet.»

BKK oppsummerer selv dagens situasjon og konsekvenser som følger: «*Dei to eksisterande bekkeinntaka i Beinhellerbekken og overføringa av Blyfjellsbekken til Eitro bekkeinntak, er begge utan slepp av minstevassføring og med svært små restfelt til elva nedanfor. Likevel vart det funne mykje ungfisk nedanfor inntaka i begge to, slik at verknadane av fråføringane er observert å vere små. Med «liten-middels verdi» blir det då «ubetydeleg konsekvens» for dei to eksisterande fråføringane.»*

Kommentarer og innspill gjennom høringen av søknaden om Beinhelleren pumpe

Det kom inn flere kommentarer og innspill om Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken og mulige konsekvenser av de tidligere fraføringer.

Vaksdal kommune mener fjerning av bekkene til Holmavatnet har ført til kraftig redusert gjennomstrømning og er trolig medvirkende årsak til at vannet i dag er kraftig tilgrodd. Det opplyses om at en terskel som ble støpt i utløpet for å holde på vannstanden, ble reparert for noen år siden. Vaksdal kommune er uenig i konsekvensvurderingene som er gjort basert på et prøvefiske 15 år tilbake i tid og mener vannet i dag har tapt sin verdi som attraktivt garnvann for grunneierne. Etter deres mening har man fått endret habitat som gir fortrinn for småfisken som det er for mye av i dag og som man ofte får i slike vann med redusert vannføring. FNF Hordaland er uenige i konklusjonen som er trukket om virkningene av de tidligere utbygde bekkeinntakene Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken, og forventer at NVE stiller krav om minstevannføring fra bekkeinntakene dersom BKK gis tillatelse til fortsatt å regulere de to bekkene. Øvre Eksingedalen Grunneigarlag og Trygve Nilsen mener vannet fra Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken må tas med i regnestykket om tidligere fraført vannvolum og areal når førsituasjonen skal beregnes, da de er usikre på om dette er gjort.

I sine kommentarer til høringsuttalelsene opplyser BKK at de etter klage på forholdene i Holmavatnet, bygde en ny terskel der i 2009. Etter dette kjenner de ikke til klager på tilgroing i vannet og var selv på befaring der 2 ganger i 2013 uten å registrere noen tilgroing. BKK mener de foreliggende fiskeundersøkelser fra 1998 og 1999 for Holmavatnet og Beinhellervatna og som kommunen mener er for gamle, er gode nok som utgangspunkt for konsekvensvurdering siden de ble gjort 25 år etter fraføringen til Evanger. De mener disse undersøkelsene representerer en stabilisert situasjon med hensyn på fisk.

NVEs vurdering

NVE mener det i utgangspunktet er svært uheldig at Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken er tatt inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk uten konsesjon. Ifølge BKK sin utredning om forholdet, ble anleggsarbeidene med inntak og kanalisering utført i perioden 1972–1973 og de ble senest tatt i bruk i 1974. Da NVE fikk melding om forholdene i 1999, hadde inntakene vært i bruk i over 25 år. På dette tidspunkt hadde vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 21 første ledd en bestemmelse om at det i vilkår for konsesjon etter loven fastsettes at konsesjonsmyndigheten skal ha adgang til å pålegge retting av forhold i strid med loven eller konsesjonen. Krav om retting kunne imidlertid ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderåret da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet. Det kunne dermed synes som om saken allerede nærmest var foreldet, men NVE mente man burde få brakt forholdene i orden og signaliserte en behandling i forbindelse med O/U-prosjekter til Evanger kraftverk som ble meldt av BKK i 2000. Av ulike årsaker har en videre behandling av Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken blitt utsatt i tid og vi har nå passert revisjonstidspunktet for Evanger-konsesjonen fra 04.03.1966.

NVE er enig med BKK i at det vil være riktig å ha fokus på fisk og fiskebestander i influensområdet ved en vurdering av eventuelle negative effekter av bekkeinntaket og kanaliseringen i denne omgang. Som dokumentasjon i forhold til dette er brukt fiskeundersøkelser gjort i 1998–1999 for Beinhellerbekken (også i 2011), Beinhellervatnet, Holmavatnet og Blyfjellsbekken. Vaksdal kommune mener dette er for gamle data og mener det burde vært gjort nye oppdaterte undersøkelser. NVE mener også dette er på grensen til gammel informasjon, men er enig med BKK i at de kan beskrive en stabil og tilpasset situasjon for fiskestatus 25 år etter inngrepene. Slik NVE tolker de foreliggende dataene, synes det som om rekrutteringen av ørret i både Beinhellervatnet og Holmavatnet har vært tilstrekkelig til å opprettholde gode bestander i begge

innsjøene, som vurderes som henholdsvis tett og middels til tett. Det er derfor vanskelig å se at de to fraføringene har hatt noen vesentlig negativ effekt på ørretbestanden i de to innsjøene.

Kommunen mener det er blitt mer småfisk i Holmavatnet enn tidligere og at dette skyldes redusert vannføring og endret habitat. Kommunen mener også at kraftig redusert gjennomstrømning trolig er medvirkende årsak til at vannet i dag er kraftig tilgrodd. Ingen av disse forhold synes å være dokumentert gjennom undersøkelser, verken forholdet mellom stor og liten ørret eller type og omfang av tilgroing. Med utgangspunkt i BKK sine kommentarer er det grunn til å tro at det har vært innrapportert problemer med tilgroing i Holmavatnet og at man i den forbindelse bygget en terskel i 2009. BKK hevder de ikke har fått meldinger om tilgroingsproblemer etter at terskelen ble bygd. NVE mener det er vanskelig å foreta klare årsaksvurderinger basert på foreliggende informasjon. Dersom redusert gjennomstrømning er årsaken til de endringer i fiskebestanden og økende tilgroing som kommunen mener er tilfelle i Holmavatnet, utgjør Blyfjellsbekken i så fall bare en mindre del, 20 %, av fraføringen inn på Eitro bekkeinntak. Hele 80 % av det fraførte vannet er innenfor gjeldende konsesjon. NVE mener derfor det er lite sannsynlig at kanaliseringen av Blyfjellsbekken inn på Eitro har hatt en avgjørende betydning for den reduserte gjennomstrømningen i Holmavatnet og de mulige negative effekter dette eventuelt kan ha medført. NVE finner på denne bakgrunn ikke belegg for å si at kanaliseringen av Blyfjellsbekken alene har hatt noen negativ effekt på miljøet. Hva dagens Eitro bekkeinntak kan ha ført til av miljøkonsekvenser for Holmavatnet mener NVE eventuelt må bli et tema for en revisjon av Evangerkonsesjonen. I så fall må dagens miljøtilstand og eventuelle problemer dokumenteres på en grundigere måte.

FNF Hordaland forventer at NVE stiller krav om minstevannføring fra bekkeinntakene dersom BKK gis tillatelse til fortsatt å regulere de to bekkene. NVE mener det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon om dagens forhold i de to vannforekomster som tilsier at det er behov for minstevannføring. NVE mener et slikt krav må fremmes i forbindelse med en eventuell revisjon hvor det samtidig gjøres rede for formålet med minstevannføring som tiltak. Øvre Eksingedalen Grunneigarlag og Trygve Nilsen er usikre på hvordan vannet fra Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken er tatt med i beregningene av førsituasjonen i vassdraget. NVE mener dette vil bli hensyntatt når feltene er tatt inn i manøvreringsreglementet, som igjen blir grunnlaget for revisjon av Evanger-konsesjonen.

NVEs konklusjon

På bakgrunn av foreliggende informasjon mener NVE det ikke er grunnlag for å si at etableringen av Beinhellerbekken bekkeinntak og kanaliseringen av Blyfjellsbekken inn på Eitro bekkeinntak har hatt noen vesentlige negative effekter på miljøet som skulle tilsi at inngrepene ikke kan gis konsesjon. NVE anbefaler derfor at disse overføringene blir lagt til i den gjeldende Evangerkonsesjon fra 04.03.1966 og at de dermed blir en del av den samlede revisjonen av Evanger kraftverk. NVE vurderer saken som foreldet i forhold til mulig straffereaksjon overfor BKK og eventuelle økonomiske krav eller krav om kompensasjon.

De to overføringene anbefales tatt inn i *Manøvreringsreglementet for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. i forbindelse med Evanger kraftverk*, (opprinnelig gitt ved kgl.res. av 4. mars 1966, sist endret ved kgl.res. av 23. oktober 2009), på følgende måte:

Under 1B. Overføringer og b. Eksingedalsvassdraget endres:

«Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km², Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitenosdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km² og Sødalen 6,9 km².»

til:

«Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km², **Beinhellerbekken 1,0 km²**, **Blyfjellsbekken 0,9 km²**, Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitenosdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km² og Sødalen 6,9 km².»

III. Høringsuttalelser til NVEs innstilling

I e-post av 8. desember 2017 fra *Hordaland fylkeskommune v/Klima- og naturressursseksjonen* heter det:

«Hei og takk for triveleg møte og synfaring den 22.11.2017 på Dale og i Eksingedalen. Eg legg ved ein presentasjon eg laga til saka då eg jobba som miljøvernrådgjevar i Vaksdal kommune.

Eksingedalsvassdraget og Beinhelleren pumpe.

Oppsummering av mine punkt sagt på møtet med OED, BKK, grunneigarar, kommune og fylkeskommune 22.11.2017.

Området er påverka av svært store kraftreguleringar sidan 1970. Det er store naturinngrep med dammar og tippar og anleggsvegar. Ca halvparten av alle elvar og bekkar er ført bort frå vassdraget og over til Evanger og Vossovassdraget. Vossolaksen har problem og endring i vassregimet der med kraftregulering har truleg vore med å påverka dette.

Vassundersøkingar viser at vassdraget ikkje har god økologisk status. Vassdraget er som ein sjuk pasient som må behandlast svært forsiktig.

Alvorlige ting er tilgroing med påvekstalger, krypsiv og flotgras. Grunna redusert gjennomstrøyming med bortføring av vatn til Evanger. Ein har dei siste 40 åra fått kraftig temperaturauke i vassdraget grunna liten vassføring og mildare vintrar som ikkje skurer bort vegetasjon.

Dette gjeld: Trefallsvatnet, Nesheimsvatnet, Bergovatnet og Flatekvalelva

Det er i 2012 meldt inn krav om revisjon av grunneigarlaget. Dette ligg inne i regional plan etter vassforskrifta. Ved ein revisjon vil ein forventa eit krav om minstrevassføring til vassdraget, noko ein ikkje har i dag.

DNT tursti går forbi Trefallstølen og forbi Kvanndalsvatnet, der ein får inngrepa. Sårbare artar i området er:

Hubro, jaktfalk, kongeørn, reinsdyr

Laksen i nedre del av vassdraget er sårbar. Det er kalka sidan 1997 for å kompensera for auka forsuring grunna kraftreguleringa. Bortføring av vatn med god pH frå øvre del av vassdraget har gjeve denne tilstanden.

Nye vasskraftutbyggingar må vurderast i samband med revisjon av vassdraget og ikkje no. Me er glad for at Beinhelleren pumpe er skrinlagt og at kun eit redusert alternativ no er under vurdering. Likevel er alternativ D eit inngrep med bortføring av vatn, som vil påverka vassdraget i negativ retning.»

I e-post av 20. desember 2017 fra *Trygve Nilsen som representant for Øvre Eksingedalen Grunneigarlag* heter det:

«Det er nå omtrent 50 år siden Ekso ble regulert. Vi har fått erfaring med hva det vil si at en så stor del av vannmengden, og særlig den fra de høyere områder, er vekke. Elven gror til på de grunne strekningene der den flyter langsomt.

I forbindelse med utbyggingen kom det en god del slam som la seg der det er stille. Trefallsvatnet fikk sin rikelige del. Dette er naturlig siden det er det første store rolige vannet elven møter nedenfor anleggsområdene.

Rådgivende biologer skriver i sin rapport: Overvåking av temperatur og vegetasjon i Ekso, (2013) (<http://www.radgivende-biologer.no/uploads/Rapporter/1817.pdf>): «Det er sannsynlig at reguleringen har hatt en virkning på temperaturen i vassdraget, som sammen med en mulig klimaendring med økt lengde på vekstsesong, kan ha bidratt til økt gjengroing i de grunne partiene av innsjøene i Ekso.» og videre «Forskjeller i temperatur i de forskjellige vassdragsavsnittene knyttes til at enkelte av elvene har store høytliggende deler av feltet, som gir lavere temperatur på våren i forbindelse med snøsmeltingen.»

Før det kom strøm til dalen (1955) og vaskemaskinene ikke eksisterte, var det vanlig å ha klesvask nede ved elven om våren. Der var det rent, fint skyllevann og en kunne legge tøyet til avrenning på steinene ved elven. Slikt er ikke mulig nå.

Vi ser på manglende vannføring og den følgende oppblomstring i Ekso som det store problemet. Den foreslåtte utbyggingen vil antageligvis ikke gi noe nevneverdig slam, men den vil ta vann.

Det handler om to utbyggingsalternativ:

Alternativ E. Dette er det mest omfattende, og NVE har valgt å ikke anbefale det. Vi har ikke noe å tilføre ut over det som NVE, vi og andre allerede har skrevet om det.

Alternativ D består av to deler som kan utføres uavhengig av hverandre:

1. Urdadalsbekken ved Trefallsstølen
2. En bekk nord for Heimste Kvanndalsvatnet

Begge vil ta vann. Bortfallet av bekken i Urdadalen vil føre til forringelse av Trefallsstølen. Dette er et moment som gjør at en kanskje skal koble de to delene av alternativ D fra hverandre. Vi ønsker primært at ingen av dem kommer til utførelse, men bortfallet av bekken til Heimste Kvanndalsvatnet er langt lettere å akseptere enn bortfallet av Urdadalsbekken. Dette er dessuten uttak av vann som vi vil møte igjen når revisjonen av konsesjonen skal tas opp og det blir snakk om minstevannføring.»

IV. Departementets bemerkninger

1 INNLEDNING

Eksingevassdraget renner ut i Eidsfjorden i Vaksdal kommune. Øvre deler av vassdraget, nær 40 prosent av opprinnelig nedbørfelt, er tidligere overført til Evanger kraftverk og Modalen kraftverk.

BKK Produksjon AS (omtales her som BKK) er landets femte største kraftprodusent med en årlig produksjon på 6,7 TWh. Selskapet er et heleid datterselskap av Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap AS. Evanger kraftverk er Norges tiende største kraftverk med en årlig produksjon på om lag 1,3 TWh. Kraftverket har inntaksmagasin i Askjelldalsvatnet øverst i Eksingedalsvassdraget (også kalt Ekso) og utløp i Evangervatnet. I nedre del av Eksovassdraget ligger Myster kraftverk som også eies og drives av BKK. Dette kraftverket ble ferdig i 1987 med inntaksmagasin i Nesevatn og en årlig middelproduksjon på 307 GWh.

BKK har søkt om tillatelse til å bygge Beinhelleren pumpe med overføringer til Evanger kraftverk. Tiltaket er et O/U-prosjekt for å kunne utnytte Evanger kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg på en bedre måte. Beinhellerenområdet ligger i Norddalen, en sidedal til Eksingedalen, rett sør for inntaksmagasinet Askjelldalsvatnet. Fem alternativer ble konsekvensutredet for dette prosjektet, men av disse er det fremmet søknad om to alternativer, E og D, i prioritert rekkefølge. Alternativ D gjelder kun overføringer og ikke bygging av pumpe.

2 NÆRMERE OM DE OMSØKTE TILTAKENE

Hovedalternativ E omfatter bygging av Beinhelleren pumpe, som vil pumpe vann fra Beinhellervatnet og opp til driftstunnelen som går mellom Askjelldalsvatnet og Evanger kraftverk, samt en overføring fra Kvanndalselvi til Beinhellervatnet og overføring av en bekk i Urdadalen til Kvanndalsvatnet og inn på eksisterende driftstunnel til Evanger kraftverk. Etter høring av søknaden, som fikk svært negativ mottakelse, meldte BKK planendringer til alternativ E med bl.a. alternativ kraftledningsfremføring, nedskalering av pumpe og pumpehus, mindre kanalisering i terrenget og en drift tilpasset lav vannføring i Ekso. Inntaket til Beinhelleren pumpestasjon var planlagt å være en inntakskanal, men i revidert planutkast er det skissert en mulig løsning med rør som vil kunne bedre det visuelle uttrykket. Overføringen av Kvanndalselvi innebærer bygging av et bekkeinntak (kote 730) og en om lag 770 m lang tunnel mot Beinhellervatnet og videre en 80 m lang kanal fra tunnelmunningen til vatnet. Overføringen fra Urdadalen innebærer bygging av et bekkeinntak (kote 860) og en 400 m lang

tunnel mot Kvanndalsvatnet. Det var opprinnelig planlagt en kanal ned til Kvanndalsvatnet, men i revidert planutkast er kanalen tatt ut fordi man antar at vannet vil kunne følge naturlig løp fra tunnelmunningen. De to Beinhellervatna skal sammen danne ett magasin med en reguleringshøyde på 1,5 m. I utløpet av Nedre Beinhellervatn skal dagens terskel erstattes med en om lag 25 m lang og 3 m høy overløpsdam. Pumpestasjonen er i revidert planutkast nedjustert i størrelse, dvs. 20 m lang, 15 m bred og 7,5 m høy målt fra HRV. Det er nå planlagt to pumper, hver med installert effekt på opptil 1,75 MW og en maksimal slukeevne på 2,9 m³/s samlet.

Alternativ D omfatter ingen bygging av pumpe, men kun to overføringer av mindre nedbørfelt – samme bekken i Urdadalen til Kvanndalsvatnet og et bekkeinntak nord for Heimste Kvanndalsvatn (kote 840), som føres inn på eksisterende driftstunnel.

Produksjonsøkningen i Evanger kraftverk er beregnet til henholdsvis 41,7 GWh og 6,9 GWh for de to alternativene.

Eksisterende inntak i Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken ble tatt inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk i 1972–73, uten at de inngikk i konsesjonen for Evanger kraftverk. Det er søkt om å bringe forholdet i orden ved at inntakene tas inn og reguleres av det samlede manøvreringsreglementet for Eksingevassdraget m.fl.

Strømtilførsel til Beinhelleren pumpe var planlagt som en ny 22 kV-ledning via Askjelldalen pumpekraftverk, men denne nettløsningen var ikke lenger aktuell etter at søknaden om Askjelldalen pumpekraftverk ble trukket. I revidert planutkast er ny løsning planlagt via 22 V-nettet i Eksingedalen. Det går i dag en grusvei fra Trefall, forbi Beinhelleren og inn til Askjelldalsvatnet. Ledningen må oppgraderes fra Trefall til Beinhelleren, og det må bygges en ny avgreining på om lag 1,2 km langs eksisterende vei inn til pumpehuset.

Beinhelleren pumpe er ett av tre O/U-prosjekter til Evanger kraftverk som BKK søkte konsesjon for. Det ene er overføring av Tverrelvi og Muggåselvi i Vossovassdraget, samt utnyttning av restvannføringen ved bygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker. Det har vært nødvendig å se prosjektene i sammenheng når det gjelder mulige sumvirkninger og samlet belastning i et større influensområde. Konsesjon til disse tiltakene er gitt ved egen kongelig resolusjon i dag. Det tredje prosjektet, overføring av Horgaset m.fl. i Teigdalsvassdraget, ble trukket fra videre saksbehandling etter at NVE avga negativ innstilling til den søknaden. Av disse tre prosjektene var Horgaset-overføringen vurdert å kunne få de største negative effekter for Vossolaksen.

3 NVES INNSTILLING

Eksingevassdraget er i dag sterkt preget av tidligere kraftutbygging og overføringer. Prosjektet Beinhelleren pumpe vil innebære ytterligere redusert vannføring i vassdraget. Det gjøres i dag tiltak for å redusere tilgroingen som stedvis er blitt et problem, og på anadrom strekning har det vært nødvendig med flere ulike tiltak for at laks og sjørret skal kunne reprodusere og overleve. Samtlige høringsinstanser som har kommet med merknader, herunder vertskommunen Vaksdal, er negative til det omsøkte prosjektet. Fylkesmannen i Hordaland har fremmet innsigelse til begge de omsøkte alternativene.

NVE finner etter en helhetsvurdering at fordelene og nytten av det omsøkte alternativ E (Beinhelleren pumpe) er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler ikke at BKK får tillatelse til en utbygging etter dette alternativet.

NVE mener imidlertid at omsøkte alternativ D vil ha betydelig mindre konsekvenser. Med tanke på verdien av regulerbar kraft, anbefaler NVE at BKK får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til overføringer av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn, begge til bruk for kraftproduksjon i Evanger kraftverk.

4 VURDERINGSGRUNNLAGET

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdrags- og energilovgivningen, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdrags- og energilovgivningen. Det innebærer at miljøkonsekvensene ved bygging av Beinhelleren pumpe og

bekkeinntakene/overføringene til Evanger kraftverk med tilhørende nettilknytning må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der de samfunnsmessige fordelene avveies mot ulempene, herunder i form av forringelse eller tap av naturmangfold.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

Konsesjon til kraftledningen er avhengig av konsesjon til bygging av kraftverket. Vedtak fattes samtidig for begge søknadene. Departementet vil i det følgende vurdere søknadene og gi en samlet vurdering og konklusjon for hele prosjektet.

Departementets vurdering og tilråding bygger på følgende kunnskapsgrunnlag:

- NVEs innstilling av 30. oktober 2017
- Søknaden av 29. mai 2013 med tilhørende konsekvensutredning (KU)
- Egne fagrapporter om hydrologi, vanntemperatur, isforhold, erosjon m.m., landskap, kulturminner og –miljø, terrestrisk naturmiljø og naturmangfold, fisk og ferskvannsbiologi, samfunnsmessige virkninger og friluftsliv, reiseliv og INON
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling og senere innkomne innspill
- BKKs selvpålagte tilleggsutredninger; Ekso som resipient, Laks og sjøaure i Ekso og samlet virkning, Ekso og kalking, Tilgroing av Ekso
- OEDs befaring 22. november 2017, innspill presentert i den sammenheng og alle etterfølgende innspill mottatt i anledning saken.

Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves om landskapet, utbredelse av naturtyper, den økologiske tilstanden i området og arters bestandssituasjon. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

5 DEPARTEMENTETS VURDERING AV TILTAKETS VIRKNINGER

5.1 Samfunnsmessige virkninger

I revidert planutkast er produksjonsestimatet 41,7 GWh for alternativ E, inkludert beregnet produksjonstap på 3,3 GWh på grunn av minstevannføringsslipp. For alternativ D er årlig kraftproduksjon beregnet til 6,9 GWh med et minstevannføringsslipp som tilsvarer 0,7 GWh produksjonstap.

Utbyggingskostnadene for alternativ E er estimert til 134 mill. kr, som gir en utbyggingspris på 3,2 kr pr. kWh (2014-priser). NVE har gjort en kontroll av kostnaden og funnet denne noe lavere enn søker. NVE har beregnet en spesifikk utbyggingspris på 3,47 kr/kWh indeksregulert med prisnivå pr. 1.1.2017. Utbyggingskostnadene for alternativ D er i søknaden estimert til 24,3 mill. kr med en utbyggingspris på 3,5 kr pr. kWh, basert på priser fra 2012. NVE har beregnet utbyggingsprisen til 3,94 kr/kWh indeksregulert med prisnivå pr. 1.1.2017. Begge de to omsøkte utbyggingsalternativene har positiv nåverdi. Alternativ E har klart den høyest nåverdien av de to omsøkte alternativene.

Utbyggingskostnadene er basert på anslag. Hvor store de faktiske utbyggingskostnadene vil bli, vil først være kjent etter at detaljplan og anbudskonkurranse er holdt. Det vil da være opp til søker å avgjøre om prosjektet totalt sett vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt.

Det er beregnet potensial for lokalt næringsliv i størrelsesorden 18 mill. kr og sysselsetting på 10 årsverk fordelt på byggetid på 2 år for alternativ E. For alternativ D er kun beregnet 1 mill. kr og 0,6 årsverk for det lokale næringslivet. I driftsfasen kan det ikke forventes verken tilsetninger eller større kontrakter lokalt, men driften vil kreve noe tilsyn og enklere vedlikehold.

Vaksdal kommune har ikke anledning til å ta imot mer konsesjonskraft enn det de gjør i dag, men kommunen vil få direkte inntekter fra naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonsavgifter og potensielt utbytte fra sin eierandel i BKK. Vaksdal kommune er likevel negativ til prosjektet. Voss kommune vil få inntekter fra både konsesjonsavgifter og konsesjonskraft.

Nåverdiberegningene inngår i den videre vurderingen av prosjektets samlede fordeler og ulemper. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

5.2 Hydrologi/isforhold

Alternativ E – Beinhelleren pumpe

Overføringene vil få konsekvenser for vannføringsforholdene på elvestrekningene fra bekkeinntakene og utløpet av Beinhellervatnet og ned til Eksos utløp i Eidsfjorden. Det er foreslått minstevannføringslipp fra Beinhellervatnet til Norddalselva tilsvarende alminnelig lavvannføring hele året. Fra inntaket i Kvanndalselvi foreslås slipp på 40 l/s i sommerperioden og 20 l/s resten av året. Fra inntaket i Urdadalen skal det slippes tilsvarende 5-persentilen hele året. Ved Trefallstølen i Urdadalen vil restvannføringen være om lag 46 prosent av dagens middelvannføring. Videre nedover Ekso vil lokale sidebækker sørge for jevnt tilsig av vann. Rett nedstrøms samløpet med Norddalselva vil midlere restvannføring være nær 70 prosent og ved utløpet i Eidsfjorden vil over 94 prosent av dagens vannføring være tilbake i vassdraget.

Beinhelleren pumpe vil hovedsakelig kjøre på tilsig. Det forventes derfor ingen nevneverdige endringer av dagens kjøremønster for Evanger kraftverk som følge av de omsøkte tiltakene. BKK har utredet mer konkret hvordan Beinhelleren pumpe skal driftes i tørre perioder. Det opplyses at pumpen skal driftes på samme måte som man i dag drifter Myster kraftverk. Målet er å fordele magasinreserven best mulig i de tørre periodene. Myster kraftverk har pålegg om slipp av minstevannføring hele året til anadrom strekning. Som et avbøtende tiltak mener BKK at de kan drifte Beinhelleren pumpe slik at antall dager med reduksjon i minstevannføring ikke skal øke sammenlignet med dagens situasjon.

Alternativ D – Overføring av bekker i Kvanndalen og Urdadalen

Overføringene vil få konsekvenser for vannføringsforholdene på elvestrekningene fra bekkeinntakene og ned til Eksos utløp i Eidsfjorden. Fra inntaket i Urdadalen skal slippes minstevannføring tilsvarende 5-persentilen hele året. Fra inntaket ved Heimste Kvanndalsvatnet skal det slippes 2 ganger 5-persentilen. Midlere restvannføring i Kvanndalselvi før samløp med Norddalselva vil være om lag 82 prosent – til sammenligning vil midlere restvannføring være under 12 prosent etter alternativ E på samme sted. Ved utløpet av Ekso i Eidsfjorden vil restvannføringen være nærmest helt ubetydelig mindre enn dagens vannføring.

Begge alternativer

Mange høringsinstanser er skeptiske til ytterligere fraføring av vann fra Ekso av hensyn til anadrom fisk, tilgroing, forsuring, resipientkapasitet, drikkevann, selvgjerdeeffekt, båttransport og naturopplevelser. Flere mener at mindre flomoverløp over Nesedammen og at det kan bli flere dager med et tilsig som er mindre enn dagens krav til minstevannføring på anadrom strekning, vil kunne bidra til en ytterligere negativ utvikling for laks og ørret på denne strekningen. Forseringsproblemene kan også forsterkes. Tilgroingen i Ekso mellom Trefallsvatnet og Nesedammen er et tiltagende problem som det allerede gjøres avbøtende tiltak mot i dagens situasjon.

Kommunen mener den foreslåtte minstevannføringen fra bekkeinntaket i Urdadalen er for liten til å hindre en kraftig forringelse av stølsområdet og turområdet som har merket løype rundt Trefallstølen. Det samme gjelder foreslått minstevannføring i Kvanndalsvassdraget. Middelvannføringen er redusert med 80 prosent i de øvre deler, nær 50 prosent ved inntaket til Myster kraftverk og litt over 40 prosent ved utløpet i Eidsfjorden *før* en eventuell ytterligere fraføring av vann fra vassdraget. NVE mener at de hydrologiske forholdene i Eksingedalsvassdraget er svært viktige for konsesjonsspørsmålet. Departementet er enig i det.

På tross av slipp av minstevannføring har oppvekstarealet for fisk blitt redusert på anadrom strekning. NVE mener at det neppe vil bedre forholdene å fraføre ytterligere vann fra anadrom strekning, men det er vanskelig å si i hvor stor grad forholdene kan forverres. NVE mener en utbygging etter alternativ D kan forsvares når det gjelder mulig negative effekter på anadrom

strekning, men antar at alternativ E vil kunne medføre endringer i hydrologien som vil gi dårligere forhold enn dagens situasjon på anadrom strekning.

Både alternativ E og D er vurdert å gi ubetydelig konsekvens for tema vanntemperatur, isforhold og lokalklima. NVE påpeker at det vil kunne oppstå noen lokale negative effekter om vinteren for turgåere ved Beinhelleren, men mener at endringene har liten betydning for konsesjonsspørsmålet.

Som en følge av overføringen fra feltene øverst i Eksingedalen, vil vannføringen ut i Evangervatnet og til Bolstadelva øke noe. Overføringene vil kunne gi en økning i middelvannføring på henholdsvis 1,2 og 0,18 prosent.

5.3 Landskap

Høyereliggende deler av influensområdet faller innenfor kategorien "låg fjellet i Sør-Norge". Fjellene dominerer regionen. Fjellet er hovedsakelig bart, eller har et tynt løsmassedecke. Vassdragene i området er stort sett korte og bratte med hyppig forekomst av fosser og stryk.

Landskapet ved Beinhelleren er rolig og åpent og fremstår som frodig til tross for lite vegetasjon utover gress. Beinhellervatnet og Beinhelleren som et landemerke sammen med et velholdt stølsmiljø, bidrar til et sammensatt landskapsbilde. De tekniske inngrepene i området er til dels godt tilpasset landskapet og Beinhellerenområdet har relativt stor tåleevne for inngrep. Reguleringssonen med vannstand ned mot LRV kan oppfattes som et negativt element.

Delområdet Kvanndalen og Urdadalen har et indre fjellpreg, men når man kommer høyt nok opp, er det utsyn utover store deler av fjellheimen. Landskapsopplevelsen er variert og med unntak av det regulerte Kvanndalsvatnet, er området lite preget av tekniske inngrep. I KU er konsekvensene av en utbygging samlet sett vurdert til "liten negativ" for alternativ E og "ubetydelig til liten negativ" for alternativ D forutsatt avbøtende tiltak som minstevannføring og landskapstilpasning.

Området er i dag sterkt berørt av tidligere reguleringer og inngrep i forbindelse med Evangerutbyggingen, og de omsøkte tiltakene vil ikke føre til ytterligere oppsplitting av store sammenhengende naturområder med urørt preg, selv om de lokalt vil kunne virke forstyrrende på opplevelsen av urørthet.

Vaksdal kommune mener de nye inngrepene vil virke negativt på opplevelsen av landskapet for friluftslivet i området, og *Fylkesmannen* mener de negative konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert i KU. NVE mener det vil være betydelig mindre konflikter når det gjelder landskap og landskapsopplevelser med en utbygging etter alternativ D sammenlignet alternativ E, men mener at konsekvensen for landskap ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet for noen av alternativene. Departementet er enig i NVEs vurdering.

5.4 Naturmiljø og biologisk mangfold

Naturtyper

Før feltkartlegging i forbindelse med KU, var tre naturtyper innenfor influensområdet kjent – kalkrike områder i fjellet under Beinhellerberget, berg og rasmark ved Storhaug nord og bjørkeskog med høgstauder vest for Trefallsvatnet. Under konsekvensutredningsarbeidet ble det registrert noen flere naturtypelokaliteter; naturbeitemark på Trefallstølen og på Brakestadstølen og bekkekløft og bergvegg i hoveddalføret langs Ekso mellom Fosse og Lavik. I øvre og nedre del av bekkekløften er det avgrenset to fossesprøytsoner, den øvre med A-verdi.

Det er kun naturtypen bekkekløft med fossesprøytsoner som vil bli påvirket av anleggsarbeid eller endring i vannstand eller vannføring. Bekkekløften er allerede berørt ved tidligere overføringer til Evanger kraftverk. En ytterligere overføring i forbindelse med Beinhelleren pumpe vil trolig få liten effekt på vegetasjonen som allerede er tilpasset redusert vannføring. NVE mener at hensyn til naturtyper ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Departementet er enig i denne vurderingen.

Karplanter, moser og lav

I høyereliggende områder er det vanlige vegetasjonstyper og arter. I området rundt stølene finnes det kulturbetinget engvegetasjon. Nedover i dalførene er det registrert flere kalkkrevende arter på bergvegger. Alm (NT) er registrert ved Trefallstranda. Verdien av karplanter, moser og lav er samlet

vurdert til "middels" i tiltaksområdet, men begge utbyggingsalternativer er vurdert å få "liten negativ" konsekvens for floraen. Fuktighetskrevede arter av moser og lav kan på sikt få litt dårligere vilkår i bekkekløften og fossesprøytonene. Det er ikke registrert truede eller sårbare arter i vegetasjonen som vil bli negativt berørt. Departementet finner ikke at vegetasjon i form av karplanter, moser og lav har betydning for konsesjonsspørsmålet.

Tilgroing med vannvegetasjon i Ekso

Det er et problem med tilgroing med vannvegetasjon – typisk krypsiv og flotgras i Ekso. I øvre deler av Ekso ligger de tre innsjøene Trefallsvatnet (499 moh.), Nesheimsvatnet (438 moh.) og Bergovatnet (414 moh.). De to øvre innsjøene er grunne over store områder. Bergovatnet har brattere sider og et stort vannvolum, men grunnere parti mot utløpet. Alle innsjøene hadde opprinnelig store nedbørfelt med stor vannutskifting og særlig store vårflokker i forbindelse med snøsmelting. Etter utbygging med overføringene til Evanger kraftverk, er vannutskiftingen betydelig redusert. Forekomst og utbredelse av vannplanter i Eksovassdraget har vært undersøkt helt siden 1990–91, og allerede da var det stor vegetasjonsdekking og noe tilgroing i Laviklonane. Frem mot 2011 økte gjengroingen i deler av vassdraget ytterligere, bl.a. i innsjøene og grunne områder. Der hvor vannutskifting og vannstrømmingen er god og elva smal, er det ikke tilsvarende problemer. Den omfattende planteveksten i Laviklonane ble undersøkt i juli 2009, og besto da av store forekomster av flotgras (*Sparganium angustifolium*) og krypsiv (*Juncus bulbosus*), foruten betydelige forekomster av klovasshår (*Callitriche hamulata*). På bunnen var det stedvis også mye av kortskuddsplanten stivt brasmegras (*Isoetes lacustris*) i tillegg til omfattende matter av horntorvmose (*Sphagnum auriculatum*) og duskelmose (*Fontinalis dalecarlica*). Tette tilvokste områder er til ulempe for fiske, båtliv og bading. Det visuelle inntrykket av vassdragene endres, og overflatematter med krypsiv oppfattes som et fremmedelement som reduserer opplevelsesverdien av vassdragsnaturen. De store forekomstene kan i tillegg begrense utbredelsen av andre planter og dyr i vassdragene, bl.a. der gyte- og oppvekstområder for fisk reduseres/ødelegges.

Flere parter har gjennom høringen av saken gitt uttrykk for bekymring for tilgroingssituasjonen. De mener faren for økende tilgroing vil være stor, og at mulige konsekvenser for økt tilgroing som følge av ytterligere fraføring av vann er for dårlig utredet. BKK fikk derfor laget en tilleggsutredning om tilgroing av Ekso, jf. rapport fra Rådgivende biologer av 2. mai 2014. I KU-utredningen som fulgte søknaden var hovedfokus på det opprinnelige hovedalternativet, alternativ A. I tilleggsutredningen har man spesifisert virkningene for Ekso av det reduserte, og omsøkte alternativ E.

Mulige virkninger av gjengroing vil i hovedsak være knyttet til endringer i sentrale vekstfremmende forhold slik som høye vannføringer, vanntemperatur, næringsinnhold og generell vannutskifting. En utbygging som omsøkt etter alternativ E, vil redusere middelvannføringen i Ekso med om lag 30 prosent ved Trefall og om lag 8 prosent ved Nesevatnet før inntaket til Myster kraftverk. Større flokker i vassdraget vil hovedsakelig bli som nå. Vårflokkene fra fjellområdene blir nå fylt i de høytliggende magasinene, og renner ikke til Ekso. De største flokkene er på høsten i forbindelse med mye nedbør og snøsmelting. Tallet på dager med "høye" vannføringer til Ekso vil bli redusert fra om lag to til en uke årlig ovenfor Nesheimsvatnet, mens reduksjonene i vannføringene blir redusert nedover vassdraget ettersom restfeltet øker. Når det gjelder mulige temperaturendringer på de aktuelle gjengroingsområdene i vassdraget, viser simuleringer at temperaturendringene blir marginale selv med det mest omfattende utbyggingsalternativet, det opprinnelige alternativ A. Det er mye større variasjon i temperaturene mellom de ulike år, og det antas at klimaendringene vil få mye større konsekvens for vanntemperaturene enn den omsøkte reguleringen. Temperaturendringene vil bli store i sidevassdragene som skal overføres, men her er det ingen gjengroingsproblemer.

Det er blitt utført opprensningstiltak med klyping og fresing ved Flatekvål, Lavik, Bergovatnet og Trefallvatnet. Rådgivende biologer overvåker virkningene årlig. Endringene i vannføringene vil bli små sammenlignet med allerede gjennomførte overføringer. Ytterligere fraføring av vann vil ikke bedre forholdene, og problemene knyttet til fortsatt tilgroing i Trefallsvatnet antas derfor å kunne bli større. I de andre innsjøene nedover vassdraget vil forskjellene bli marginale sammenlignet med i dag når det gjelder flokker, temperatur og vannføring generelt.

NVE vurderer tilgroingssituasjonen i Ekso som svært viktig for konsesjonsspørsmålet. Det er ingen tvil om at deler av vassdraget har store problemer med tilgroing av vannvegetasjon og gjengroing etter utført rensking går raskt. Det synes å være enighet om at mye av tilgroingen kan relateres til tidligere regulering og fraføring av vann i vassdraget. NVE mener ytterligere fraføring av vann vil kunne forsterke dagens problemer. En fraføring i den størrelsesorden en utbygging etter alternativ E vil utgjøre, vil kunne få for store negative konsekvenser for tilgroingssituasjonen til at dette kan anbefales. Departementet finner at tilgroingen med vannvegetasjon har stor betydning for konsesjonsspørsmålet.

Fisk og ferskvannsbiologi på ikke-anadrome strekninger

Beinhellervatnet og Norddalselva ned til samløp med Ekso har gode bestander av ørret. Det er ikke registrert noen rødlistede arter av dyreplankton og bunndyr, og det er heller ikke rødlistet ål eller elvemusling i denne delen av vassdraget. Med planlagt slipp av minstevannføring forventes det små negative konsekvenser for de ulike deler av vassdraget.

Tilgroingssituasjonen i Ekso trekkes imidlertid frem når det gjelder forholdet til fisk og fiske. Det er ikke gjort noen spesiell vurdering av tilgroingens betydning for ørretbestanden, og vannvegetasjon kan i enkelte tilfeller være positivt for fiskens habitat både som matfat (tilholdssted for bunndyr) og som skjul for ungfisk. Tette bestander av vannvegetasjon kan imidlertid også redusere kvaliteten på gyte- og oppveksthabitat og være til hinder for fiske. Når det gjelder tilgroing, mener NVE ulempene for fisk og fiske kan bli større enn eventuelle fordeler. Det er allerede behov for jevnlig opprensning i vassdraget og det er foreslått både overvåking og ytterligere avbøtende tiltak i søknaden. Departementet anser derfor konsekvenser for stasjonær ørret i vassdraget å være viktig for konsesjonsspørsmålet.

Fisk og ferskvannsbiologi på anadrome strekninger

Nedre deler av Ekso er naturlig lakseførende frem til Raudfossen, beliggende om lag 3,5 km opp i vassdraget. Etter at det ble bygget laksetrapp i Raudfossen, er det mulighet for vandring helt opp til Høsefossen som ligger nesten 1 km lenger oppe. Det ble også bygget en fiskepassasje i Høsefossen, men denne har ikke fungert etter planen.

Ved overføringen av de øvre deler av Eksingedalsvassdraget og utbyggingen av Evanger kraftverk på 60-tallet, ble vannføringen redusert med over 40 prosent på anadrom strekning. Myster kraftverk utnytter i dag restvannføringen. Kraftverket har inntaket oppstrøms den anadrome strekningen, men har sitt utløp på anadrom strekning om lag 1,6 km fra Eidsfjorden. Fra inntaksdammen i Nesevatnet slippes minstevannføring hele året, og kjøringen av Myster kraftverk regulerer vannføringen på nedre del av den anadrome strekningen. Etter at kraftverket ble bygget har middelvannføringen ut av Nesevatnet blitt redusert fra 33 m³/s til 4,5 m³/s. En eventuell utbygging av Beinhelleren pumpe etter alternativ E vil trolig redusere middelvannføringen ned til om lag 4,2 m³/s.

I 2006 ble Ekso med i prosjektet «*Livet i Vassdragene (LIV)*». Prosjektet skulle bl.a. kartlegge fysisk-kjemiske forhold for å kunne peke ut faktorer som er bestemmende for fiskeproduksjonen og evaluere og videreutvikle tiltak for å styrke bestandene av anadrom fisk. Resultater ble rapportert i UNI-Miljø-Rapporter i 2011 og 2013. Fra resultatene opplyses at gytebestanden av og til har oppfylt et antatt gytebestandsmål for villaks, men at den i flere år har vært for lav. I tillegg er det store innslaget av rømt oppdrettslaks en alvorlig trussel mot laksestammen i Ekso. For sjøauren vurderes antallet i gytefisktellinger å sikre en fullverdig rekruttering til bestanden. Av tiltak som er gjennomført er pålagt minstevannføring fra Nesevatnet, kalking, fisketrapp, kultivering, uttak av oppdrettslaks m.m. Mysterutbyggingen forsterket forsøringsproblemene for laksen. Disse problemene er i dag avbøtt gjennom kalking og kultivering i vassdraget.

Den nederste lakseførende strekningen av Eksingedalsvassdraget har betydelige gyte- og oppvekstområder for laks og sjøaure, og har stor verdi med hensyn til akvatisk biologisk mangfold. Anleggsfasen ved en utbygging av Beinhelleren pumpe antas ikke å berøre den anadrome strekningen. I driftsfasen vil varigheten av perioden med særlig lave vannføringer vinterstid normalt bli lenger i et gjennomsnittlig år, men BKK mener at anlegget kan driftes på en slik måte at man

unngår økning i antall dager med særlig lav vannføring. En utbygging etter alternativ D vurderes å få ubetydelig konsekvens på anadrom strekning.

Gjennom høringen av søknaden er det kommet inn flere innspill når det gjelder anadrom fisk. Vaksdal kommune frarår utbygging fordi de mener tidligere kraftutbygginger allerede truer laksebestanden i elva i dag. Fylkesmannen er av samme oppfatning, og trekker frem tørre og kalde perioder med dagens minstevannføring, mindre produksjonsareal, fare for innfrysing og tørrlegging av gyteområder og stranding av ungfisk. Ekso Elveeigarlag ser en positiv utvikling av villaks i vassdraget de siste årene som følge av en rekke tiltak, og mener utviklingen vil kunne påvirkes negativt dersom elva fraføres mer vann.

Det ble laget en tilleggsutredning – «*Laks og aure i Ekso og samlet vurdering*» utført av Rådgivende Biologer (mai 2014) der man skulle spesifisere virkningene for anadrom fisk i Ekso med utgangspunkt i de nye hydrologiske vurderingene. Hovedfokus var å vurdere om den omsøkte utbyggingen ville medføre at de samlede negative virkningene ble uakseptable for anadrom fisk. Det er ifølge tilleggsutredningen ventet at en utbygging av Beinhelleren pumpe kun vil kunne få en «liten negativ» virkning og konsekvens for de anadrome bestandene i Ekso.

NVE bemerker at selv om utredningene på anadrom fisk konkluderer med at utbygging etter alternativ E vil kunne få liten negativ virkning og konsekvens for anadrom fisk, er det likevel nok til at Fylkesmannen har fremmet innsigelse mot prosjektet. Fylkesmannen mener konsekvensene for laksen må være avgjørende for konsesjonsspørsmålet. NVE viser til at Beinhelleren pumpe vil fraføre vann som vil redusere middelvannføringen ut av Nosedammen. Følgelig vil det bli noe mindre dynamikk på øvre del av anadrom strekning, reduserte flommer og lengre perioder med kun slipp av minstevannføring. Dette vil etter NVEs mening marginalisere forholdene for anadrom fisk ytterligere, selv om det ikke blir noen stor forverring av forholdene. NVE mener imidlertid at en utbygging etter alternativ D ikke vil få nevneverdig innvirkning på anadrom strekning i Ekso.

Departementet bemerker at forholdene i dette anadrome vassdraget er tydelig preget av tidligere overføringer og kraftutbygging. At laksebestanden ser ut for å ha bedret seg noe de siste årene og at det er åpnet for laksefiske, er resultat av ganske omfattende tiltak i form av bl.a. kultivering og kalking. Trolig vil ikke forholdene for laksen bli særlig forverret med en utbygging av Beinhelleren pumpe, men man bør være forsiktig med å tillate nye tiltak som vil kunne gjøre situasjonen dårligere når man allerede i dag er avhengig av mange ulike tiltak for å kunne ha levedyktige forhold i elva. Forholdene for anadrom fisk er derfor svært viktig for konsesjonsspørsmålet etter omsøkt alternativ E. Ettersom tiltaket vil medføre små konsekvenser, er ikke temaet i seg selv avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Utredningene viser til at andre forhold, spesielt fiskeoppdrett med rømt oppdrettslaks og lakselus, utgjør større fare for anadrom fisk enn ytterligere kraftutbygging.

Villrein

Villreinen benytter seg av store arealer gjennom henholdsvis sin årssyklus og livssyklus. Enkelte arealer benyttes hele året, mens andre er henholdsvis sommer- eller vinterbeiter. De ulike habitatene utnyttes også forskjellig, det være seg som beiteareal eller som kalvingsområde. Voss kommune har utarbeidet en interkommunal kommunedelplan for Fjellheimen villreinområde for å sikre leveområdet og livsvilkårene for villreinen. Kommunedelplanen skal være styrende for den fremtidige forvaltningen av villreinstammen og for arealbruken i området. I planen uttales det at det ikke bør etableres nye kraftanlegg eller nye kraftlinjetraseer i villreinområdet.

Hele fjellområdet i tiltaks- og influensområdet til Beinhelleren pumpe inngår i Fjellheimen villreinområde og benyttes både som sommer- og vinterbeite. Området øst for Beinhelleren/Norddalen og nord for Gullbrå/Grøndalsvatnet er vinterbeiteområde. Et område nord for Kvannalsvatnet og øst for Beinhellervatnet er viktig kalvingsområde, og grenser nesten ned mot planlagt bekkeinntak i Heimsta Kvannalsvatnet (alternativ D). Det vil derfor foregå anleggsarbeid i nærheten av kalvingsområdet, men arbeidet er planlagt utført slik at den mest utsatte og sårbare perioden for kalvingen unngås. Etter avsluttet anleggsvirksomhet antas det at dyrene vil gjenoppta beite- og trekkbruken av områdene. For driftsfasen antas det å bli ubetydelig konsekvens for villreinen etter begge utbyggingsalternativer.

Vaksdal kommune mener at de negative konsekvensene for villreinen er undervurdert i søknaden siden tiltaket ligger i området med viktige trekkveier og kalvingsland. Villreinnemnda er generelt imot at det gis konsesjoner til nye prosjekter som kan skape ytterligere forstyrrelser for villreinen. Villreinnemnda mener at alternativ D er å foretrekke dersom det skal gis konsesjon, da dette på sikt antas å gi minste konsekvenser for villreinen.

Etter at den lange 22 kV-ledningen og kanaliseringen ned mot Kvanndalsvatnet er tatt ut av planene, vil de fysiske inngrepene i seg selv trolig ha liten innvirkning på reinens bruk av området. Forstyrrelser og uro i anleggsfasen må kompenseres med avbøtende tiltak dersom det skal gis konsesjon. Arbeid må utføres etter snøsmelting slik at den mest utsatte og sårbare perioden for kalvingen tidlig på sommeren kan unngås. De fysiske inngrepene i seg selv antas å få forholdsvis liten innvirkning for villreinen bruk av området i driftsfasen. NVE mener at hensynet til villrein og samlet belastning veier tungt i konsesjonsspørsmålet for de omsøkte prosjektene, men vurderer (Beinhelleren) alternativ D å bidra minst av disse. Departementet slutter seg til NVEs vurdering. Departementet bemerker at Beinhelleren pumpe (alternativ E) vil medføre ny infrastruktur i villreinområdet i driftsperioden, men utbyggingen vil ikke bidra til å øke menneskelig ferdsel inn i villreinområdet på grunn av opprusting eller forlengelse av anleggsveier. At de mest konfliktfylte tiltakene i form av luftledning og kanalisering er tatt bort, gjør etter departementets mening at også at en utbygging etter dette alternativet kan være akseptabelt å realisere i et villreinområde. Departementet viser til at situasjonen for villreinen må ses utover virkninger ved en eventuell utbygging ved Beinhelleren, og at temaet villrein er viktig under vurderingen av samlet belastning for økosystemet i hele dette fjellområdet.

Fugl

Det finnes flere rovfugler i området – kongeørn, havørn, fjellvåk, hønsehauk (NT), spurvehauk, jaktfalk (NT), tårnfalk og dvergfalk. Hubro (EN) og kattugle forekommer og innsjøene langs Ekso har viktige hekke- og trekkrastrer for ender og andre våtmarksfugler. Det er registrert flere rødlistede fuglearter knyttet til innsjøene og vassdraget. Rovfugl og hønsefugl vil være de mest utsatte artene i anleggsperioden, men tiltaket vil få liten negativ virkning på fuglefaunaen i driftsfasen.

Når det gjelder hubro og mulig hekkelokalitet i Beinhelleren, viser BKK til at disse opplysningene er unntatt offentligheten, men at dette ikke vil komme i konflikt med utbygging etter alternativ E.

NVE mener det i første rekke er fossekallen som kan påvirkes negativt av fraføring av vann. I anleggsfasen kan enkelte rovfugler og hubro bli negativt påvirket av støy og uro, men i driftsfasen synes konfliktnivået å bli minimalt. Trolig vil avbøtende tiltak kunne oppveie det meste av de eventuelt negative konsekvensene for fugl.

5.5 Verneområder

De omsøkte prosjektene vil ikke berøre vernede vassdrag, men Nesheimvatnet naturreservat ligger i Eksingedalselva. Naturreservatet ligger om lag 1 mil nedstrøms Beinhellervatnet og vil kunne bli berørt ved en eventuell utbygging. Reservatet ble opprettet i desember 1995 med det formål å ta vare på viktig typelokalitet (høytliggende våtmarksområde) og hekkeområde for spesielt andefugl (stokkand, krikand og brunnakke – sistnevnte sjelden i regionen) og vadere (enkeltbekkasin, rødstilk og strandsnipe). Ingen av disse artene er rødlistet. Lokaliteten har også verdi som trekkområde. Det er stor avstand til nærmeste våtmark med tilsvarende kvaliteter.

Fylkesmannen mener tiltaket kan komme i konflikt med verneverdiene i Nesheimsvatnet naturreservat. I Fylkesmannens uttalelse av 15.1.2014 til søknaden, heter det:

«Nesheimsvatnet naturreservat ligger i eit våtmarksområde ved og i hovudelva Ekso om lag 10 km nedstrøms Beinhellervatnet. Det blei oppretta i 1995. Føremålet med vernet er å frede eit høgtliggende typeområde, med god bestand av hekkande grasender.

Naturreservatet dekker eit areal på om lag 112 dekar, som blir påverka av endringar i vassføringa i Ekso. Vassføringa ved reservatet vil bli redusert med 23 prosent ved utbyggingsalternativ E og 3 prosent ved utbyggingsalternativ D. Lågare vassføring vil gi meir begroing i

reservatet, både som følge av mindre erosjon og grunna mindre kapasitet i resipienten til å ta unna næringssalt frå avrenning frå landbruk og busetnad.

I konsekvensutgreiinga går det fram at ein reknar med at gjengroinga vil kunne auke, men at vassføringa vil vere stor nok til at attraktive leveområde for våtmarksfugl kan oppretthaldast.»

Fylkesmannen mener at alternativ E, hvor dagens vannføring inn i Nesheimsvatnet vil bli redusert med 23 prosent, er i strid med verneformålet, og er også med som grunnlag for Fylkesmannens innsigelse.

«Diskusjonen om konflikten med naturreservatet og med Ekso som resipient er knytt til konsekvensane for fugl, karplanter, mosar og lav. Søkjar konkluderar med at det er liten til middels verdi og liten negativ konsekvens på desse områda for alternativa E og D. Søknaden nemner at Nesheimsvatnet naturreservat er spesielt viktig. Det er likevel ikkje gjort ei verdi- og konsekvensutgreiing av verneverdiane i reservatet. Det same gjeld for Ekso som resipient for avrenning frå landbruk og busetnad.

...

Etter verneforskrifta kan ein ikkje setje i verk tiltak som kan endre dei naturlege høve i naturreservatet. Tiltak som vil kunne endra miljøtilhøva inne i Nesheimsvatnet naturreservat skal handsamast etter naturmangfaldlova.

Fylkesmannen meiner det ikkje ligg føre nok opplysningar til å konkludere på dette punkt. Vi viser til naturmangfaldlova § 49, som omhandlar ”utanforliggende verksemd som kan føre til skade innafør eit verneområde”. Fylkesmannen skal som forvaltningsmyndigheit gjere denne vurderinga, og eventuelt avklare dette tilhøvet etter naturmangfaldlova. Dette spørsmålet må avklarast før det vert gjeve eventuell konsesjon, eller det må setjast vilkår om løyve etter naturmangfaldlova.»

For alternativ D er tilsvarende reduksjon i vannføring kun 3 prosent, og Fylkesmannens innsigelse omfatter ikke alternativ D på dette grunnlaget.

Hovedtilførselen av vann til Nesheimsvatnet er Ekso, men naturreservatet har sin hovedtilførsel via Hondalselven. Det er bygd en terskel om lag 800 m nedenfor grensen til naturreservatet for å opprettholde vannstanden i Nesheimsvatnet etter Evangeroverføringen. Nesheimsvatnet er preget av en stadig økende gjengroing som følge av tilsig fra jordbruksarealene rundt og liten gjennomstrømming i vannet. NVE mener at tilgroingen vil utvikle seg dersom man frafører mer vann fra Ekso. For noen fuglearter er det en fordel med vannvegetasjon, mens for andre arter blir habitatet ødelagt med for mye vegetasjon.

Fylkesmannen mener saken må behandles etter naturmangfoldloven § 49 (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde):

«Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. (. . .)»

Departementet bemerker at saken ikke skal underlegges egen behandling etter naturmangfoldloven slik Fylkesmannen antas å mene, men hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis etter vassdragslovgivningen. Ifølge verneforskriften av 18.12.1995 må det ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturlige forholdene. Slik dagens situasjon er med den regulering og kraftutbygging som foreligger, har det pågått og vil fortsatt pågå, tilgroing i Nesheimsvatnet. En utbygging etter alternativ D vil etter NVEs mening sannsynligvis ikke få noen ytterligere tilgroing utover den utviklingen som allerede er under dagens forhold. Med en utbygging etter alternativ E, vil tilgroingen trolig øke noe. NVE mener imidlertid at konsekvensene ikke vil bli så store at noen av utbyggingsalternativene vil komme i konflikt med verneformålet. Departementet slutter seg til NVEs vurdering. Det vil derfor heller ikke være behov for å søke Fylkesmannen om dispensasjon fra verneforskriften.

5.6 Kulturminner og kulturmiljø

Beinhelleren er et automatisk fredet kulturminne. Helleren er flott og iøynefallende og ligger ved foten av Beinhellerberget på nordsiden av Øvre Beinhellervatn. Det er påvist kulturlag med spor etter bosetning i helleren. Ulike fangstanlegg i Kvanndalen og i Beinhellerområdet er andre automatisk fredete kulturminner som man kjenner til. Av nyere tids kulturminner i området er det flere registrerte bygninger og bygningsruiner som representerer stølsdriften tilbake til 1800-tallet. Eksisterende anlegg og tekniske inngrep har redusert opplevels- og bruksverdien knyttet til de kulturhistoriske verdiene i området, bl.a. massedeponiet ved Beinhelleren og reguleringen av Nedre Beinhellervatn. Det er kun ruiner igjen av stølene, men kulturmiljøet er vurdert til å ha stor opplevels- og kunnskapsverdi.

Hverken alternativ D eller E vil medføre direkte konflikt med kjente kulturminner eller kulturmiljøet i området. Konsekvensene vurderes som små for begge alternativ. Konsekvensene av en utbygging vil primært være visuell innvirkning, men mulige virkninger vil kunne avbøtes gjennom god detaljplanlegging, utforming og gjennomføring av avbøtende tiltak, jf. også standardvilkår for automatisk fredete kulturminner. Undersøkelsesplikten etter kulturminneloven må oppfylles i god tid før eventuell iverksetting av tiltaket.

5.7 Naturressurser

Influensområdet til Beinhelleren pumpe ligger i hovedsak over skoggrensen med åpen mark og innsjøer. Det innehar kun 3–4 prosent skog og om lag 1 prosent jordbruksareal. Bruksverdien for landbruket ligger primært i beiteressurser for sau. Verdien knyttet til landbruk er derfor vurdert som «liten», men «middels» når det gjelder beiteressurser. Arealbeslagene ved en utbygging vil være små, og vil kun berøre beiteområdene i høyfjellet. Med den foreslåtte minstevannføringen vil bekkene som berøres, miste den gjerdefunksjonen de har pr. i dag, men restvannføringen i hovedvassdraget Ekso vil kunne være stor nok til at dagens gjerdefunksjon opprettholdes. Det forventes at vannføringen vil være tilstrekkelig for å dekke landbrukets behov for vann til husdyr og irrigasjon. Begge utbyggingsalternativer er vurdert å få ubetydelige konsekvenser for jord- skog- og utmarksressursene. Departementet finner ikke at virkningene for naturressurser har betydning for konsesjonsspørsmålet. Konsekvensen ved tap av selvgjerde for dyr anses primært som et privatrettslig anliggende som må ivaretas ved avtaler eller skjønn.

Ferskvannsressursene i influensområdet blir brukt som drikkevannskilde for enkelte hytter og for beitedyr. I Norddalen er det 5 hytter som har Norddalselva som drikkevannskilde. På Trefallstølen er ifølge grunneier, elva fra Urdadalen den eneste stabile drikkevannskilden som brukes på stølen sommerstid. Sprengnings- og gravearbeider i anleggstiden vil redusere vannkvaliteten for disse hyttene og stølen, og for de som ellers ferdes i området i friluftslivssammenheng. Redusert vannføring i driftsperioden kan gi dårligere vannkvalitet i perioder med lav vannføring og mye sau på beite. Konsekvensene for ferskvannsressurser er vurdert å være liten negativ for begge utbyggingsalternativer. Departementet finner at temaet har liten betydning for konsesjonsspørsmålet, men bemerker at konsesjonæren har lovet at både vannkvalitet og vannforsyning skal kompenseres fullt ut for de som blir negativt berørt av tiltaket. Departementet forutsetter at dette følges opp dersom utbyggingen finner sted.

5.8 Friluftsliv og reiseliv

Fjellområdene rundt Beinhelleren er primært egnet for det enkle friluftslivet til fots eller på ski og for aktiviteter som bærplukking, jakt og fiske. Området brukes ikke til spesielle eller ekstreme sportsaktiviteter utover normalt nivå. DNT har merket en sti fra Trefall til Selhamar turistforeningshytte i Stølsheimen. Ferdsele langs denne stien antas ikke å bli påvirket av en utbygging, da det er lite innsyn fra denne stien til de fysiske tiltakene. Eksingedalen Bygdaråd har også gjennomført rydding og merking av stier/krøtterveger opp til 14 støler i Eksingedalen. Det finnes turkart med 18 ulike forslag i det lokale fjellområdet. Med unntak av fotturister forbi Trefallstølen inn mot fjellet, er det lokalbefolkningen i Eksingedalen som har støler og hytter i området som er den viktigste brukergruppen her. Høstaktiviteter er viktige for disse brukerne. Det er gjort stort arbeid med kultivering og tilrettelegging for ørretfiske for tilreisende i Ekso.

Regionalt er fjellene på østsiden av Norddalen og Beinhelleren vurdert som svært viktig friluftsområde tilhørende Stølsheimen, men resten av influensområdet har liten verdi. Lokalt er området vurdert til middels verdi. For reiselivet i Eksingedalen er det relativt lite tilrettelagt i området utenom fisketurismen og arbeidet med stølsveiene og stølene. Det finnes ingen større turistanlegg eller viktige attraksjoner i området. En utbygging som omsøkt er etter begge alternativer vurdert å få «ubetydelig konsekvens» for reiseliv og turisme.

Beinhellervatnet er et område som allerede er preget av tyngre tekniske inngrep, men de planlagte bekkeinntakene vil medføre inngrep i enkelte landskapsrom som i dag er lite påvirket. Byggeaktivitet vil være negativ når det gjelder småviltjakt, men villreinjakta vil ikke bli påvirket. Redusert vannføring i Norddalen, Kvanndalen og Urdadalen vil redusere opplevelsesverdiene og fritidsfisket i og langs disse vassdragene, men fisket i Ekso blir trolig lite påvirket. En regulering av Beinhellervatnet vil kunne påvirke isforholdene og utgjøre en fare for skiløpere som krysser vannet. Det antas at bruken av området knyttet til friluftsliv vil bli lite endret ved en utbygging siden området primært brukes av de lokale, og konsekvensen for tema friluftsliv, jakt og fiske er satt til "liten negativ" for begge alternativ.

Vaksdal kommune mener imidlertid at utbyggingen vil medføre en kraftig forringelse av stølsområdet og turområdet med merkede løyper. Kommunen mener at konsekvensene for friluftsliv er undervurdert i søknaden og i KU. Fylkesmannen er av samme oppfatning og mener inngrepene burde vært vurdert bredere med tanke på samlet belastning. FNF Hordaland og flere grunneiere i området mener at utbygging av spesielt Beinhelleren pumpe, vil føre til at området vil tape seg i verdi for reiselivet og som skiområde.

Departementet bemerker at de planlagte nye inngrepene nok vil redusere noe av «urørtheten» som finnes på steder i området for friluftslivsbrukerne, men utbyggingen vil ikke hindre tilgjengeligheten og heller ikke muligheten til å utøve det enkle friluftslivet. Departementet har forståelse for at lokalbefolkningen som benytter området mest, vil kunne få opplevelsesverdien av området noe forringet, men finner ikke at temaet har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

6 VANNFORSKRIFTEN

Formålet med vannforskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Eksingedalsvassdraget inngår i Voss–Osterfjorden vannområde i Hordaland vannregion. Forvaltningsplan med tiltaksprogram for perioden 2016–2021 er endelig godkjent. Ekso har godkjent miljømål som kan medføre krafttap. I NVE-rapport 49/2013 ble vassdraget satt til et 1.2 vassdrag (lavere prioritet) pga. stort krafttap. Krafttap i Teigdalselva var imidlertid tatt med i de opprinnelige krafttapsberegningene, og i forvaltningsplanen er det på grunn av justerte tall for krafttap, gitt prioritering opp til et 1.1 vassdrag. I Vann-Nett er Eksovassdraget delt i flere vannforekomster som vil bli berørt av den omsøkte utbyggingen:

Norddalen er definert som sterkt modifisert vannforekomst (SMVF) på grunn av oppdemming av Askjelldalsvatn uten slipp av minstevannføring og overføringen til Evanger kraftverk. Vassdraget har antatt dårlig økologisk tilstand. Foreslått minstevannføring vil trolig bidra til at tilstanden ikke forverres ved utbygging av Beinhelleren pumpe.

Kvanndalen er definert som SMVF på grunn av oppdemming av Kvanndalsvatnet uten slipp av minstevannføring og overføring til Evanger kraftverk. Ved en utbygging etter alternativ E vil trolig dagens «dårlig økologisk tilstand» opprettholdes med foreslått minstevannføring. Ved en utbygging etter alternativ D vil tilstanden nedstrøms bekkeinntaket til Heimsta Kvanndalsvatnet få noe redusert økologisk tilstand til tross for foreslått minstevannføring.

Kvanndalsvatnet er også definert som SMVF, men miljømålet her er godt økologisk potensiale. Overføring av bekken fra Urdadalen forventes ikke å endre dagens miljøtilstand i vatnet.

Eksingevassdraget er for alle dets ulike vannforekomster definert som SMVF på grunn av sterkt redusert vannføring etter tidligere overføringer. En utbygging som omsøkt, forventes ikke å endre dagens dårlige økologiske tilstand i vesentlig grad. Miljømålet er satt til GØP i 2027, og det vil innebære nye tiltak som kan medføre tap av kraftproduksjon.

Bergovatnet er en innsjø i hovedstrengen av Ekso. Det er definert som SMVF, og antas å ha moderat økologisk tilstand. Som tiltak er oppført tiltakskartlegging av tilgroingsproblematikken i innsjøen. Den omsøkte utbyggingen forventes ikke å endre dagens moderate økologiske tilstand.

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som må vurderes ved nye inngrep i vassdraget. Departementet har vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. De foreslåtte konsesjonsvilkårene vil etter departementets vurdering være egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, og gir også ulike hjemler til å pålegge gjennomføring av miljøundersøkelser og miljøtiltak ved behov. Ved å pålegge minstevannføring, opprettholdes i stor grad de biologiske funksjonene i vannforekomstene.

Departementet vurderer samfunnsnyttien til å være større enn tapet av miljøkvalitet ved vurderingen etter vannforskriftens kriterier. Departementet finner at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar produksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Departementet viser til at denne vurderingen omfatter både tekniske gjennomførbarhet og kostnader. Departementet viser til den foretatte gjennomgang og vurdering av de negative konsekvenser for natur, miljø og landskap i foredraget her. Departementet finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt for begge de omsøkte utbyggingsalternativene.

7 SAMLET BELASTNING

Departementet har foretatt en vurdering av den samlede belastning på økosystemet i tråd med naturmangfoldloven § 10 både knyttet til de omsøkte tiltak og for andre eksisterende og mulige fremtidige tiltak. For de omsøkte tiltak vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget her. NVE har funnet det mest hensiktsmessig å vurdere samlet belastning for økosystemet der villreinen oppholder seg og økosystemet for anadrom fisk. Departementet er enig i at dette er de viktigste temaene når det gjelder vurdering av samlet belastning i denne saken.

Villrein

Fjellheimen villreinområde omfatter fjellområdet mellom Vossodalføret i sør og Sognefjorden i nord og består av Vikafjellflokken, Kringsdalsflokken og Volaflokken. Vikafjellflokken i nord er klart størst, mens de mindre flokkene holder til i sør og sørvest i fjellområdene mellom Eksingedalen og Teigdalen. Begrensede vinterbeiteressurser og klimatiske forhold setter en grense for størrelsen på stammen i området og bæreevnen for denne villreinstammen er forholdsvis lav.

Bygging av veier, eksisterende vannkraftanlegg og hyttebebyggelse med tilhørende menneskelig aktivitet, har medført oppsplitting av og begrensninger i, villreinens bruksareal. Beinhelleren-prosjektet ligger innenfor villreinområdet og området brukes både som sommer- og vinterbeite. Det omsøkte bekkeinntaket nord for Heimsta Kvanndalsvatnet ligger tett på kalvingsområdet beliggende nord for Kvanndalsvatnet og øst for Beinhellervatnet. De andre fysiske inngrepene i forbindelse med overføringene og selve pumpestasjonen vil ikke komme i direkte konflikt med verken trekkveier eller kalvingsområder, men vil utgjøre nye fysiske tiltak i beiteområder. Den planlagte 22 kV-ledningen mellom Beinhelleren og Nygard og kanaliseringen i Urdadalen ble ansett som de mest konfliktfylte tiltakene når det gjelder reinens bruk av området. Konfliktnivået i driftsfasen er betydelig redusert etter at disse planene ble endret.

Det omsøkte prosjektet om overføring av Tverrelvi og Muggåselvi består av 7 bekkeinntak som alle ligger innenfor villreinområdet. 4 av inntakene ligger tett opp mot trekkruiter. Ny anleggsvei inn i Mokedalen vil kunne åpne for økt ferdsel i et i dag skjermet beiteområde og trekkvei for villreinen.

Det omsøkte Horgaset-tiltaket ville også påvirket beiteforholdene for reinen negativt. En planlagt oppgradering av en stølsvei og forlengelse av denne ville åpnet for mer ferdsel inn i området. Departementet legger i vurderingen noe vekt på at søknaden for Horgaset-utbyggingen er trukket,

slik at den samlede belastningen i området blir noe mindre enn ved en eventuell realisering etter de opprinnelige planer.

Det er forstyrrelser og uro for reinen som vil være den mest negative belastningen ved en utbygging. NVE mener prosjektene både samlet og hver for seg vil kunne komme i konflikt med både internasjonale, nasjonale og interkommunale forvaltningsmål – både for den Norske villreinstammen generelt og for villreinstammene i Fjellheimen spesielt. NVE tror likevel mye av konfliktnivået kan reduseres med en streng regulering av tidspunkt for anleggsvirksomheten for prosjektene, eventuelt regulert i forhold til hverandre. Således kan man unngå virksomhet i de mest kritiske perioder av årssyklusen for villreinen. Avbøtende tiltak ved å begrense eventuell anleggsvirksomhet til sommer og høst og å unngå kalvingsperioden, vil derfor være nødvendig ved utbygging. Nye anleggsveier bør også vurderes å holdes stengt for å begrense ferdselen inn i disse områdene. De fysiske installasjonene i seg selv vil trolig ikke ha noen nevneverdig negativ betydning for reinens bruk av området i driftsfasen.

Anadrom fisk

Fylkesmannen hevdet i høringen at en samlet vurdering av virkninger etter naturmangfoldloven § 10 for omsøkt utbygging og tidligere reguleringer var mangelfull. Det ble derfor laget en tilleggsutredning for laks og aure i Ekso og samlet vurdering utført av Rådgivende Biologer (mai 2014) der man skulle spesifisere virkningene for anadrom fisk i Ekso med utgangspunkt i de nye hydrologiske vurderingene. Hovedfokus var å vurdere om den omsøkte utbyggingen ville medføre at de samlede negative virkningene ble uakseptable for anadrom fisk.

Laksebestanden sliter trolig med lav sjøoverlevelse av helt andre årsaker enn utbyggingene (rømt oppdrettslaks og lakselus), og det er ifølge tilleggsutredningen ventet at en utbygging av Beinhelleren pumpe kun vil kunne få en «liten negativ» virkning og konsekvens for de anadrome bestandene i Ekso. Det ble for øvrig åpnet for laksefiske i 2016, men sjøørreten er nå fredet i vassdraget.

Vossovassdraget ble et nasjonalt laksevassdrag i 2007. Begge alternativene i Beinhelleren-prosjektet innebærer ytterligere overføring av vann fra Eksingedalsvassdraget til Evanger kraftverk med utløp i dette vassdraget. Tiltak i eller tiltak som vil berøre vassdraget må vurderes etter forvaltningsmålene for nasjonale laksevassdrag generelt, og for Vossolaksen spesielt. De nasjonale laksevassdragene forvaltes etter et relativt strengt regime, og vassdragsinngrep kan kun gjennomføres når det ikke medfører endring av forhold som er av nevneverdig negativ betydning for laksen. For tiden pågår også redningsaksjon for Vossolaksen som et prosjekt med arbeidet med å få tilbake Vossolaksen ved bruk av levende genbank og ved å kontrollere de viktigste trusselfaktorene for laksen.

Endringen i vannføringen ut fra Evangervatnet vil være veldig små og virkningene av noe økt vannføring i Bolstadelva antas å være ubetydelig for begge de omsøkte alternativer. Overføringen fra Eksingedalen alternativ E vil være 1,35 m³/s og vil bety en reell økning av vannvolumet inn og ut av Evangervatnet og øke middelvannføringen i Bolstadelva. Dette kan innebære endring i vanntemperatur som igjen kan påvirke veksten av yngel og smoltproduksjon. Det antas imidlertid at endringene vil bli svært små sammenlignet med de allerede etablerte endringer i Vossolaksens økosystem med den eksisterende Evanger-reguleringen. NVE mener at alle de tre opprinnelig omsøkte BKK-prosjektene ville kunne fått effekter på økosystemet til Vossolaksen, men at konsekvensene ville være små og vanskelig kvantifiserbare. NVE vurderer at særlig den nå skrinlagte Horgaset-overføringen ville kunne hatt en nevneverdig negativ effekt for laksen i Teigdalselva. Beinhelleren pumpe alternativ E vil kunne ha noe effekt, men NVE mener at det ikke ville kunne true verneverdiene, jf. «nevneverdig negativ effekt» for laksen i Vosso. NVE mener at en overføring tilsvarende alternativ D vil gi en ubetydelig effekt på laksen. Departementet finner at sumvirkningene av de gjenstående omsøkte overføringene vil kunne ha så liten konsekvens for Vossolaksen, at dette ikke kan få betydning for konsesjonsspørsmålet.

Sumvirkninger av landskap og friluftsliv

I tillegg til det planlagte tiltaket og BKKs søknad om Tverrelvi og Muggåselvi, er det primært utbyggingen av Evanger kraftverk som har påvirket landskapsopplevelsen i form av reguleringsmagasiner, bekkeinntak, anleggsveier og kraftlinjer i området. Oksbotn kraftverk øverst i Teigdalen og Myster kraftverk nederst i Eksingedalen, er også en del av dette kraftsystemet. Nye bekkeinntak og massedeponi i Mokedalen og i området ved Kvanndalen vil bli nye synlige elementer, i tillegg til ny anleggsvei i Mokedalen og en 22 kV-ledning inn til Beinhelleren pumpe. Størst påvirkning av opplevelsen av urørthet i området vil være overføringsanleggene for Tverrelvi og Muggåselvi, da Beinhelleren-prosjektet vil ligge tettere opp til allerede eksisterende installasjoner og infrastruktur. De nye inngrepene vil imidlertid ligge spredt geografisk, og man vil sjelden kunne oppleve alle inngrepene på en gang eller i løpet av den samme turen. Nord og øst for Beinhelleren ligger Stølsheimen landskapsvernområde, som er et populært og mye brukt friluftslivsområde. Det er kun den merkede DNT-stien mellom Trefall og Selhamar-hytta som vil bli direkte berørt av et nytt massedeponi ved Kvanndalen-området. I og med det først og fremst er lokale folk som bruker fjellområdet, vil det trolig bli brukt som tidligere selv om følelsen av "urørthet" vil bli noe redusert for de som ferdes her.

I sidevassdragene til Vosso, Teigdalselva og Ekso er det bygget og planlagt mange småkraftverk som er eller kan bli med på å påvirke landskapsopplevelsen i disse dalene. Det er stort fokus på småkraftutbygging i denne regionen, men flere av de som har fått konsesjon, er imidlertid ikke påbegynt. I Eksingedalen er det 3 mini- og ett småkraftverk som er satt i drift. Det er konsesjonsplikt vurdert og gitt konsesjon til et par andre mini- og småkraftverk, men ingen av disse er bygd eller satt i drift pr. i dag. Våren 2016 ble det foretatt en pakkebehandling av 4 småkraftverk i Eksingedalen, men alle søknadene fikk avslag i februar 2017. Voss blir i Fylkesdelplan for Hordaland fremhevet som et delområde med stort potensial for småkraftverk, særlig i sideelvene til Vosso. Dersom alt blir utnyttet av det som pr. i dag har fått konsesjon eller kan bygges uten konsesjon, vil trolig den samlede belastningen på landskapet, inngrepsfri natur og friluftsliv oppleves vesentlig større enn det er i dag. I den sammenheng vil departementet bemerke at de omsøkte overføringene til bruk i Evanger kraftverk vil gi en kraftproduksjon av større viktighet og samfunnsøkonomisk verdi enn uregulert kraft fra småkraftutbygging.

Etter å ha vurdert utbyggingsprosjektet med tilpasninger og avbøtende tiltak, finner departementet etter en totalvurdering at den samlede påvirkningen økosystemet blir utsatt for ikke vil være til hinder for at konsesjon til Beinhelleren pumpe og omsøkte bekkeoverføringer gis, jf. naturmangfoldloven § 10.

8 REVISJON AV EVANGERUTBYGGINGEN

Departementets konklusjon om samlet vurdering og sumvirkninger må ses i sammenheng med muligheten for vilkårsrevisjon av reguleringskonsesjonen for Evanger kraftverk (1966). Gjennom høringen av søknaden om ytterligere overføring fra Ekso til Evanger kraftverk, har flere høringsinstanser ønsket saken behandlet samtidig og i sammenheng med, revisjon av vilkårene for den gitte reguleringskonsesjonen. Det er rettet krav om at en vilkårsrevisjon bør se nærmere på problemet med redusert bestand av laks og sjørørret, forsøringsproblemer på anadrom strekning, tilgroingsproblemer og minstevannføringen nedstrøms Nesevatn i tørre perioder. NVE fant ikke å kunne avvente behandlingen av de omsøkte O/U-prosjektene før en eventuell åpning av revisjon.

Tidligere kraftutbygginger har medført at vassdraget i dag er sterkt reguleringspåvirket og har problemer relatert til tilgroing, perioder med lav vannføring og behov for kalking. Dette er med andre ord førsituasjonen når konsekvensene av ytterligere fraføring av vann som følge av O/U-prosjektene skal vurderes. Som nevnt ovenfor er forvaltningsplan med tiltaksprogram for perioden 2016–2021 endelig godkjent. Ekso har godkjent miljømål som kan medføre krafttap og i forvaltningsplanen er det på grunn av justerte tall for krafttap gitt prioritering opp til et 1.1 vassdrag. Departementet antar derfor at det vil bli åpnet for revisjon av Evangerreguleringen om ikke så altfor lenge. Departementet legger til grunn at de nevnte revisjonskravene da vil bli vurdert. I medhold av oppdaterte konsesjonsvilkår eller direkte gjennom revisjonsvedtaket vil det kunne pålegges hensiktsmessige avbøtende tiltak for

både tilgroing, forsuring og andre negative konsekvenser for naturmiljøet i vassdraget – tiltak som da også kan gå på bekostning av kraftproduksjon.

9 DEPARTEMENTETS VURDERING OG KONKLUSJON

Når det gjelder konsekvenser for villrein i Fjellheimen, vil Beinhelleren-prosjektene ikke få nevneverdig negativ betydning for reinens bruk av området i driftsfasen. Prosjektene vil heller ikke medføre noen nye veier og mer uro/aktivitet inne i området. Departementet har merket seg at de mest konfliktfylte inngrepene for villreinen er fjernet fra planene. Under forutsetning av at det legges tilstrekkelige restriksjoner og gode planer for anleggsperioden, kan ikke departementet se at hensyn til villrein er til hinder for konsesjon til denne utbyggingen.

Når det gjelder påvirkning av landskap og friluftsliv, er det allerede betydelig infrastruktur i influensområdet til Beinhelleren pumpe, og et nytt pumpehus og to bekkeinntak vil ikke påvirke eller endre dette landskapet i større grad. Alternativ D vil være minst konfliktfylt, men etter de reviderte planene for alternativ E, kan departementet ikke se at hensyn til landskap og friluftsliv kan være til hinder for en slik utbygging. Utbygger har vurdert å etablere celleterskler på de flate partiene øverst og nederst i Norddalselva ved en utbygging etter alternativ E. Dette vil kunne dempe landskapsvirkningene.

Bygging av Beinhelleren pumpe vil innebære ytterligere redusert vannføring i Eksovassdraget. Redusert vannføring til inntaksdammen for Myster kraftverk vil kunne få betydning for anadrom strekning da behovet for kalking kan bli økende. Dette tiltaket er allerede etablert og fungerer godt. NVE tror også at kalking vil ha kapasitet til å nøytralisere en liten økning av surt vann fra restfeltet nedstrøms dammen. Det ser derfor ikke ut for å være de store problemene når det gjelder vannkvalitet på anadrom strekning. Redusert overløp på dammen, lengre perioder med kun minstevannføring og potensielt flere dager under minstevannføring, vil likevel påvirke habitatforholdene på den anadrome strekningen og kunne gi negative konsekvenser for gyting/rekruttering, spesielt i kalde lavtilsigsperioder. BKK mener imidlertid de kan manøvrere Beinhelleren pumpe og Beinhellervatnet slik at man ikke får lengre perioder med tilsig lavere enn minstevannføring. Ut fra den kunnskap som foreligger om forholdene på anadrom strekning, er NVE skeptiske til noen særlig ytterligere reduksjon i vannføringen på denne strekningen. Departementet er enig med NVE i at alternativ E kan gi fare for reell negativ konsekvens for anadrom strekning i Ekso, mens alternativ D ligger innenfor det som kan aksepteres. En ny overføring av vann fra Eksingedalen er imidlertid vurdert å gi ubetydelige konsekvenser for Vossolaksen i Evangervatnet og i Bolstadelva. Det er de tidligere overføringer, dvs. dagens situasjon, som er og fortsatt vil være bestemmende for laksens habitat og miljø nedstrøms Evangervatnet.

Ytterligere fraføring av vann fra Eksovassdraget vil kunne skape gunstigere betingelser for tilgroing i områder som i dag allerede har for mye vannvegetasjon. I dagens situasjon er tilgroingsproblemene omfattende og det anbefales ikke å tillate tiltak som kan gjøre situasjonen verre. Slik departementet ser det, er det derfor tilgroingsproblematikken og problemene for anadrom strekning i den sammenheng, som vil være det avgjørende for konsesjonsspørsmålet i denne saken. Eksingedalsvassdraget er i dag avhengig av flere ulike tiltak for at laks og sjøørret skal kunne reprodusere og leve i vassdraget. Det er foreslått slipp av minstevannføring i de berørte elvene. Dette vil kunne dempe konsekvenser for fisk og ferskvannsbiologi, men vil trolig ha liten effekt på begroingssituasjonen, da det samlet sett vil bli en reduksjon i vannføringen på berørt strekning. Alternativ D vil imidlertid føre til en fraføring i så liten grad at tilgroingsforholdene trolig ikke vil påvirkes i særlig grad. Tiltakshaver har foreslått avbøtende tiltak og videre overvåking av tilgroings-situasjonen med krypsiv og flotgras i Ekso. Det er en forutsetning for konsesjon, også etter alternativ D, at både overvåking og fysiske avbøtende tiltak fortsetter som i dag og at ytterligere tiltak også iverksettes dersom de anses hensiktsmessige.

I vurderingen av om konsesjon skal gis til bygging av Beinhelleren pumpe eller eventuelt kun overføringer, har departementet lagt vekt på at utbyggingen vil gi henholdsvis 41,7 og 6,9 GWh ny fornybar kraftproduksjon for de to omsøkte alternativene. Departementet bemerker at samtlige høringsparter er negative til de omsøkte planene etter begge alternativ.

På grunn av tilgroingsforholdene i vassdraget og at enhver forverring av situasjonen kan skape problemer for anadrom fisk, finner departementet ikke å kunne tilrå konsesjon til en utbygging etter alternativ E.

Med prosjektilpasninger som forutsatt og med de ulike avbøtende tiltak som kan fastsettes i medhold av konsesjonsvilkårene finner departementet at de negative konsekvensene for natur, landskap, landbruksinteresser, friluftsliv og miljø er akseptable for en utbygging etter alternativ D. Etter en helhetsvurdering er Olje- og energidepartementet kommet til at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for allmenne og private interesser, jf. vassdragsreguleringsloven § 5. Det tilrås at det gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 3 til overføringer av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn, begge til Evanger kraftverk, på de vilkår som følger vedlagt. Vilkårene er i samsvar med NVEs innstilling, men vilkårene er oppdatert og tilpasset ikrafttredelsen av revidert vassdragsreguleringslov.

10 FORHOLDET TIL ANDRE LOVER

10.1 *Energiloven*

NVE har behandlet søknad om nettilknytning og de elektriske anleggene etter energiloven samtidig med søknadene om konsesjon etter vassdragslovgivningen for de omsøkte tiltakene her, samt søknad om overføring av Tverrelvi og Muggåselvi og bygging av disse småkraftverkene. I likhet med NVE tilrå departementet å avslå søknaden om bygging av Beinhelleren pumpestasjon. Det er da ikke behov for noen anleggskonsesjon for elektriske anlegg eller kraftledning i denne saken.

10.2 *Oreigningslova*

Departementet bemerker at konsesjon etter vassdragsreguleringsloven for regulering/overføring frem til lovendringen som trådte i kraft 1. januar 2018, også ville innebattet ekspropriasjonstillatelse for avståing av nødvendig grunn og rettigheter, jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1 første ledd slik disse lød før lovendringen. Det ble derfor ikke søkt særskilt om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova for de delene av tiltaket som omfattes av vassdragskonsesjonen. Det er likevel søkt om samtykke til ekspropriasjon for erverv av nødvendige arealer og rettigheter for arbeidet med bekkeinntakene og etablering av overføringene etter vassdragsreguleringsloven. Det er også søkt om samtykke til forhåndstiltredelse, jf. oreigningslova § 25.

Som følge av endringen i vassdragsreguleringsloven er den automatiske ekspropriasjonsvirkningen av å gi konsesjon etter vassdragsreguleringsloven nå bortfalt, og samtykke til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter og grunn som før lovendringen ble dekket av konsesjonen, forutsetter nå et eget vedtak etter oreigningslova.

Departementet legger til grunn at søknaden om konsesjon etter tidligere vassdragsreguleringslov innebærer søknad om samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for bygging av bekkeinntakene med tilhørende overføringer og eventuelt andre mindre installasjoner og anlegg. Kravene etter oreigningslova § 12 er dermed ivaretatt gjennom den saksbehandling som er foretatt etter vassdragsreguleringsloven, herunder gjennomførte kunngjøringer og høringer av søknaden overfor berørte grunneiere og rettighetshavere.

Departementet legger til grunn at det i dette tilfellet er behov for samtykke etter oreigningslova, da det ikke er opplyst å være inngått minnelige avtaler med eventuelle berørte grunneiere og rettighetshavere.

For å tillate ekspropriasjon må det foretas en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd. Departementet viser til vurderingene av fordeler og ulemper av overføringen av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn ovenfor når det gjelder konsesjonsspørsmålet etter vassdragsreguleringsloven. Departementet har i konsesjonsspørsmålet funnet at fordelene ved tiltakene overstiger de skader og ulemper utbyggingen vil medføre. Departementet mener at de samfunnsmessige fordeler ved tiltakene er av en slik betydning at det må tillegges avgjørende vekt sammenlignet med den enkelte grunneiers og rettighetshavers interesser som blir berørt av tiltakene. Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at inngrepet tvillaust er mer til gagn enn til skade, og at vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd er oppfylt.

Departementet tilrår at BKK gis samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for bygging og overføring av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn, jf. oreigningslova § 2 nr. 51.

BKK har også søkt samtykke til å ta i bruk arealer og rettigheter før skjønn er avholdt (forhåndstiltredelse). Når skjønn ikke er begjært, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis dersom det vil føre til urimelig forsinkelse for tiltakshaver å vente til skjønnskrevet er fremsatt. Departementet kan ikke se at særvilkårene i oreigningslova § 25 første ledd annet punktum er oppfylt. Søknadene om forhåndstiltredelse stilles i bero inntil skjønn er begjært.

Departementet gjør oppmerksom på at samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova faller bort dersom det ikke er begjært skjønn innen 1 år etter at ekspropriasjonsvedtaket ble fattet, jf. oreigningslova § 16.

11 BEINHELLERBEKKEN OG BLYFJELLSBEKKEN

I forbindelse med BKKs prosjektforslag om Beinhelleren pumpe og ytterligere overføringer til Evanger kraftverk, ble det gjennom kvalitetskontroll oppdaget at to felt, Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken, er tatt inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk uten at det foreligger tillatelse til dette i verken gjeldende konsesjon fra 4.3.1966 eller i senere godkjente planendringer. I brev av 12.8.2011 gjorde NVE vedtak om at behandlingen av de to bekkene skulle utføres i forbindelse med BKKs søknad om Beinhelleren pumpe. BKK skulle beskrive dagens situasjon og vurdere hvilke konsekvenser for miljøet disse fraføringene har hatt.

Beinhellerbekken er en tilløpsbekk til Beinhellervatnet. Inntaket i Beinhellerbekken ble tatt i bruk i 1974. Eitro bekkeinntak er bygget i medhold av konsesjonen fra 1966 og Blyfjellsbekken som går i samløp med Eitrobekken nedstrøms inntaket, ble kanalisert inn på bekkeinntaket i 1973. Eitro og Blyfjellsbekken er tilløpsbekker til Holmavatnet og bekkeinntaket er etablert uten slipp av minstevannføring.

Inntaket i Beinhellerbekken ble etablert uten slipp av minstevannføring, men undersøkelser viser at bekken har gode gyte- og oppvekstforhold. Bekkeinntaket har trolig ikke hatt noen negativ innvirkning på gyteforholdene i bekken og den antas å bidra til fortsatt rekruttering av ørretbestanden i Beinhellervatnet. Når det gjelder bekkeinntaket i Eitro med Blyfjellsbekken, utgjør denne 2/3 av det naturlige feltet til Holmavatnet, og elven nedenfor inntaket er tidvis tilnærmet tørrlagt. Likevel ble det funnet mye ungfisk nedenfor begge inntakene. Det antas derfor at virkningen av fraføringene er små.

NVE fikk melding om de ulovlige inntakene av Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken i 1999 – 25 år etter at de ble tatt i bruk. Det ble gjort fiskeundersøkelser i 1998–99. Selv om denne informasjonen i dag er relativt gammel, kan denne likevel beskrive en tilpasset situasjon for fiskestatusen etter inngrepene. Ørretbestanden i både Beinhellervatnet og Holmavatnet vurderes som henholdsvis «tett» og «middels til tett», og de to fraføringene har trolig ikke hatt vesentlig negativ effekt på fiskebestanden i de to innsjøene.

Det har vært problemer med tilgroing i Holmavatnet. BKK opplyser at de etter en klage på disse forholdene, bygde en ny terskel der i 2009. Etter dette har de ikke lenger mottatt noen klager på tilgroing. BKK har også selv vært der på befaring, og har ikke kunnet registrere tilgroingsproblemer.

Det er mulig at fraføringen av vann har medført endringer for både fiskebestanden – mer småfisk enn tidligere, og for tilgroingen av vannet, men det er lite sannsynlig at kanaliseringen av Blyfjellsbekken har hatt noen avgjørende betydning for den reduserte gjennomstrømmingen i Holmavatnet. Blyfjellsbekken utgjør kun 20 prosent av fraføringen inn på Eitro bekkeinntak, dvs. at det aller meste av det fraførte vannet er innenfor gjeldende konsesjon. Negative miljøkonsekvenser for Holmavatnet som skyldes Eitro bekkeinntak, må eventuelt bli et tema ved revisjon av Evangerkonsesjonen.

NVE mener et krav om minstevannføring fra disse bekkeinntakene må fremmes og vurderes i forbindelse med en eventuell revisjon hvor det kan gjøres rede for formålet med minstevannføring som tiltak. Departementet er enig i dette.

Departementet tilrår at de to overføringene blir lagt til i manøvreringsreglementet for den gjeldende Evangerreguleringen fra 1966. Dermed vil de også bli en del av en samlet revisjon av Evanger kraftverk. Se merknader til manøvreringsreglementet nedenfor.

Departementet er enig med NVE i at saken anses som foreldet når det gjelder mulige sanksjoner ovenfor, eller eventuelle økonomiske krav mot BKK for de ulovlige tiltakene.

V. Departementets merknader til vilkårene

Vilkårene er i samsvar med NVEs innstilling, men vilkårene er oppdatert og tilpasset ikrafttredelsen av revidert vassdragsreguleringslov. Post 5 (Erstatning til etterlatte) i NVEs forslag til vilkår ivaretas i dag av annen lovgivning og er ikke lenger del av standardvilkårene. Post 13 (Rydding av reguleringssonen) er ikke relevant vilkår i denne saken ettersom det kun gjelder overføringer og ikke magasin, og tas ut. Post 18 (Militære foranstaltninger) er også et lite relevant vilkår i denne saken og departementet tilrår at også denne posten tas ut.

Konsesjonstid og revisjon, jf. vilkårene post 1

Overføringen av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn vil inngå som tilleggsregulering til reguleringskonsesjonen av Eksingedalsvassdraget m.fl. gitt ved kgl.res. av 4. mars 1966. Vilkaene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Konsesjonen skal ha samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for reguleringen av 1966.

Konsesjonsavgifter, jf. vilkårene post 2

Konsesjonsavgiftene som følge av økt produksjon i Evanger kraftverk settes til kr 8,- pr. nat.hk. til staten og kr 24,- til kommunen.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 6

Detaljplanene for utbyggingen skal godkjennes av NVE. Planene sendes NVEs regionkontor i Førde i god tid før arbeidet settes i gang.

Konsesjon til utbygging etter omsøkte alternativ D gis på de forutsetninger (inntatt tabell) som angitt i NVEs innstilling.

Forurensning, jf. vilkårene post 9

Anleggsarbeidet rundt de planlagte bekkeinntakene samt ved tunnelpåhugg og massedeponi, vil kunne medføre noe forurensning i form av tilførsel av steinstøv og sprengstoffrester til vassdraget. Dette vil kunne påvirke vannkvaliteten i elvene nedstrøms anlegget og spesielt berøre hyttene som har Norddalselva som drikkevannskilde. Konkrete tiltak for å avbøte eller begrense forurensning i anleggsperioden vil inngå i detaljplan, og tiltakshaver må søke Fylkesmannen om utslippstillatelse etter forurensningsloven for denne perioden. For driftsperioden fastsettes vanlig standardvilkår.

Manøvreringsreglement, jf. vilkårene post 12

De nye overføringene tas inn i gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. til Evanger kraftverk fastsatt ved kgl.res. av 4. mars 1966, sist endret ved kgl.res. av 23. oktober 2009. Se merknader til manøvreringsreglementet nedenfor.

Departementet slutter seg ellers til de vilkår som foreslått av NVE.

VI. Departementets merknader til manøvreringsreglementet

Manøvreringsreglement for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. ble fastsatt i 1966 i forbindelse med konsesjon til den opprinnelige Evangerutbyggingen. De nye overføringene tas inn i det gjeldende reglementet.

Søker har foreslått følgende minstevannføring for omsøkt alternativ D:

- Bekk i Urdadalen; 13 l/s i sommersesongen og 6 l/s i vintersesongen
- Bekk vest for Heimste Kvanndalsvatnet; 15 l/s i sommersesongen og 5 l/s i vintersesongen

Gjennom høringen av søknaden er det kommet inn enkelte kommentarer på slipp av minstevannføring. Kommunen mener fraføring av elva i Urdadalen vil medføre en kraftig forringelse av stølsområdet og turområdet rundt Trefallstølen med den minstevannføring som er foreslått fra søkers side. Grunneierne mener det positivt at det foreslås minstevannføringer, men er opptatt av at denne må være tilstrekkelig med tanke på tilgroingsproblematikk og fiskeforhold. Ingen høringsinstanser har kommet med konkrete forslag til vannslipp.

I likhet med NVE finner departementet at slipp av minstevannføring hele året vil være nødvendig for å opprettholde de biologiske funksjonene knyttet til vassdragene, men vannslippene må samtidig balansere mot god ressursutnyttelse og kraftproduksjon. NVE har ikke funnet grunnlag for å foreslå en annen minstevannføring enn det som er foreslått av tiltakshaver. Departementet slutter seg til NVEs forslag. Et eventuelt behov for minstevannføring i Ekso, hører hjemme i en vilkårsrevisjon for hovedkonsesjonen. Overføringene tas inn i reglementet ved følgende endring under

1B. Overføringer

b. Eksingedalsvassdraget:

Vassøyane med et nedbørfelt på 21,3 km² og to bekker i Askjelldalen med nedbørfelt på henholdsvis 1,0 km² og 1,4 km² overføres til Holskardvatn.

Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km², **Urdadalen 1,4 km², Bekk til Heimsta Kvanndalsvatn 0,7 km²**, Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitensdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km² og Sødalen 6,9 km².

Skjerjevattn kan i ekstraordinære situasjoner tilbakeføres fra Modalsvassdraget til Evanger kraftverk.

Når det gjelder de to overføringene av Beinhellerbekken og Blyfjellsbekken som ble tatt inn på driftstunnelen til Evanger kraftverk uten tillatelse på 70-tallet, tilrås disse tatt inn i reglementet i 1B. Overføringer i samme avsnitt som ovenfor:

Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km², **Beinhellerbekken 1,0 km², Blyfjellsbekken 0,9 km²**, Urdadalen 1,4 km², Bekk til Heimsta Kvanndalsvatn 0,7 km², Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitensdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km², og Sødalen 6,9 km².

Krav til vannslipp tilrås tatt inn i reglementet på følgende måte:

2.

Ved manøvreringen skal det tas hensyn til at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. **Fra inntaket i Urdadalen skal det slippes 13 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 6 l/s i perioden 1. oktober – 30. april. Fra inntaket bekk til Heimsta Kvanndalsvatn skal det slippes 15 l/s i perioden 1. mai – 30. september og 5 l/s i perioden 1. oktober – 30. april.**

Endret manøvreringsreglement for reguleringen av Eksingedalsvassdraget som her tilrås, fastsettes i dag ved kgl.res. i forbindelse med konsesjon til BKK Produksjon for bygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker og overføringer fra Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk. Det vedlegges derfor ikke noe manøvreringsreglement i denne saken.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

BKK Produksjon AS gis tillatelser i forbindelse med bygging av bekkeinntak og overføringer til Evanger kraftverk i Voss kommune i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsen

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis BKK Produksjon AS tillatelse til overføringer av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn til Evanger kraftverk, jf. vedlegg 2.
2. I medhold av oreigningslova § 2 nr. 51 gis BKK Produksjon AS samtykke til å ekspropriere nødvendige rettigheter for bygging av bekkeinntak og overføringer av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn til Evanger kraftverk.
3. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

Vedlegg 2

Vilkår

*for tillatelse etter reguleringsloven til BKK Produksjon AS
til overføring av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn,
begge til Evanger kraftverk*

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Konsesjonen gis samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for Evanger kraftverk gitt ved kgl.res. av 04.03.1966. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og til de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales en rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen.

Plikten til å betale avgiftene inntretr etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 16 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister mv.)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure), har vært umulig å utnytte.

5.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

6.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge frem detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

7.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Eksingedalsvassdraget er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

8.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

9.

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forureningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

10.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veier, broer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

11.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

12.

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

13.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

14.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

15.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

16.

(Konsesjonskraft)

Det skal avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at det i tillegg skal avstås inntil 5 % av kraften til staten, beregnet som i første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreer etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

De enkelte vannfalls- eller brukseiere har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Prisen på kraften fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Skatter beregnet av kraftproduksjonens overskudd ut over normalavkastningen inngår ikke i selvkostberegningen. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

17.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

18.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbetrag. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister), 12 (Manøvreringsreglement), 16 (Konsesjonskraft) og 18 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseieres retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

19.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysningsloven.

Olje- og energidepartementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

12. Repvåg Kraftlag SA

(Fornyelse av reguleringskonsesjon for Repvåg kraftverk i kommunene Nordkapp, Porsanger og Måsøy)

Kongelig resolusjon 22. mars 2019.

I. Innledning

Repvåg Kraftlag SA (Repvåg Kraftlag) har søkt om ny reguleringskonsesjon for kraftverk med tilhørende regulering i kommunene Nordkapp, Porsanger og Måsøy. Repvåg Kraftlags reguleringskonsesjon gikk ut 27.07.2000, og har blitt drevet i medhold av midlertidig tillatelse gitt av Olje- og energidepartementet (OED) i brev av 04.11.2003. Repvåg Kraftlag søker om å videreføre driften av anlegget uten utvidelser og slipp av minstevannføring.

II. Søknaden og NVEs innstilling

NVE har 02.02.2015 avgitt følgende innstilling:

"Repvåg Kraftlag fikk tidsbegrenset reguleringskonsesjon ved kgl.res. av 8. desember 1950 og har drevet Repvåg kraftverk siden 1953. Med sin midlere årsproduksjon på 23,3 GWh bidrar kraftverket til å sikre og stabilisere kraftforsyningen i området. Kraftbehovet i området har blitt betydelig større i den tiden kraftverket har vært i drift, noe som har økt kraftverkets betydning for innbyggere og næringsliv i nærområdet.

Repvåg Kraftlag ønsker å videreføre driften av anlegget. Reguleringskonsesjonen gikk ut 27.07.2000. Kraftverket drives nå etter midlertidig tillatelse gitt av OED i brev av 04.11.2003. Repvåg kraftlags konsesjonsfrie avtale med Statskog SF v/Finnmark jordsalgskontor om leie av vannfall, ble fornyet i 1998 og ble senere i tråd med endringer i Industrikonsesjonsloven § 4, forlenget med en periode på 30 år, jf. OEDs vedtak av 18.02.2011.

Det søkes om å få drive anleggene som i dag uten utvidelser og uten slipp av minstevannføring. Det er behov for vedlikehold og opprusting av deler av anlegget. Reguleringsanleggene for Repvåg kraftstasjon ligger oppå fjellet i et område som i dag brukes av reindrifta og ellers som natur- og friluftslivsområde for lokalbefolkningen og allmennheten. Reindrifta ønsker ingen nye inngrep eller økt ferdsel i området. Kommunen er opptatt av å lette adkomsten til fjellet ved at det bør kunne legges til rette for at folk kan kjøre fram til nærmeste reguleringsmagasin i sommerhalvåret. Reguleringsanlegget består av fire magasiner. Fra ett av magasinene, Lavvarjavri, er det krav om at det slippes minstevannføring for å ivareta forholdene for anadrom fisk i Lafjordvassdraget. Det er ikke kommet krav om tiltak i forhold til redusert vannføring nedstrøms de andre magasinene eller andre typer avbøtende tiltak.

Etter en samlet vurdering av søknaden, tilleggsutredninger og innkomne uttalelser mener NVE at fordelene med videre drift av reguleringsanleggene er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vilkåret etter vassdragsreguleringsloven § 8 er tilfredstilt og kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt.

NVE anbefaler at Repvåg Kraftlag får ny konsesjon til å regulere Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvassdraget samt å overføre de to siste vassdrag til det første. De fire reguleringsmagasinene Bælljaidjavri (LRV kote 275,26 og HRV kote 285,2), Lavvarjavri (LRV kote 179,68 og HRV kote 184,78), Holmevatnet (LRV kote 204,18 og HRV kote 207,18) og Ørretvatn (LRV kote 173,51 og HRV kote 180,01) anbefales tillatt regulert innenfor tidligere konsesjonsgitte reguleringsgrenser.

NVE anbefaler at Repvåg Kraftlag får konsesjon etter vannressursloven til fornyelse, vedlikehold og fortsatt drift av Repvåg kraftverk.

Konsesjonen bør gis for en periode på 50 år fra den opprinnelige konsesjonen utløp 27. juli 2000.

Søknaden

NVE har mottatt følgende søknad fra Repvåg Kraftlag A/L datert 19.01.2007:

”Søknad om ny regulerings- og ervervskonsesjon for Repvåg kraftverk i kommunene Nordkapp, Porsanger og Måsøy.

Tillatelse til å regulere Tverrelvassdraget mv. ble gitt ved kgl.res. av 15.12.1950. Konsesjonen ble gitt med en varighet på 50 år regnet fra 27.07.1950. Denne tillatelsen utløp 27.07.2000, og kraftverket drives nå etter midlertidig tillatelse i henhold til brev av 04.11.2003 fra Olje- og energidepartementet.

Repvåg Kraftlag A/L ønsker å fortsette driften av Repvåg kraftverk, som ligger i kommunene Nordkapp, Porsanger og Måsøy i Finnmark fylke, og søker med dette om følgende tillatelser:

Etter vassdragsreguleringsloven

- om tillatelse til å regulere Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvassdraget samt å overføre de to siste vassdrag til det første
- om tillatelse til å regulere Bælljaidjavri mellom LRV kote 275,26 og HRV kote 285,26
- om tillatelse til å regulere Lavvarjavri mellom LRV kote 179,68 og HRV kote 184,78
- om tillatelse til å regulere Holmevatn mellom LRV kote 204,18 og HRV kote 207,18
- om tillatelse til å regulere Ørretvatn (Tidligere Skatvatn og Ørretvatn med Langvatn og Lille Ørretvatn) mellom LRV kote 173,51 og HRV kote 180,01
- om tillatelse til å overføre et nedbørfelt på 0,6 km² ved lite vann kote 206 øst for Holmevatn til Holmevatn og regulere dette vatnet mellom LRV kote 206,0 og HRV kote 207,18 sammen med Holmevatn
- om tillatelse til å overføre et nedbørfelt på 0,5 km² ved lite vann kote 191,8 øst for Lavvarjavri til Lavvarjavri
- overføring av nedbørfeltene på 0,6 km² ved Holmevatn og 0,5 km² ved Lavvarjavri er utvidelser ift. gjeldende konsesjon

Etter vannressursloven

- om tillatelse til bygging og drift av Repvåg kraftverk, for utnyttelse av fallet mellom Ørretvatn og sjøen, som beskrevet i vedlagte søknadsdokument.

Etter energiloven

- om tillatelse til bygging og drift av Repvåg kraftstasjon, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Etter forurensningsloven:

- om tillatelse til gjennomføring av tiltaket.

Etter industrikonsesjonsloven:

- om tillatelse til å erverve bruksrett til vannfall som skal utnyttes i Repvåg kraftverk.

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning. Vi ber om en snarlig behandling av søknaden.”

I det følgende refereres søknadsdokumentet uten bilder, figurer og vedlegg slik det ble sendt på høring:

”1. INNLEDNING

Om søkeren

Tiltakshavers navn: Repvåg Kraftlag A/L

Tiltakets navn: Repvåg kraftverk

Eierforhold og virksomhetens art

Repvåg Kraftlag A/L er et andelslag med begrenset ansvar og med kundene som eiere. Andelskapitalen utgjør kr 2 500 500,-. Representantskapet oppnevnes av kommunestyrene i Nordkapp, Måsøy og Porsanger kommuner og er det organ som representerer eierne. Andelseierne har derved ikke direkte innflytelse, men kun indirekte innflytelse via den politiske styringen av kommunen. Ved utgangen av 2003 var andelskapitalen fordelt slik:

Nordkapp kommune	20,38 %
Måsøy kommune	14,76 %
Porsanger kommune	5,15 %
Kvalsund kommune	0,72 %
Andre	58,99 %

Repvåg Kraftlag A/L har områdekonsesjon for hele Nordkapp kommune og Måsøy kommune, deler av Porsanger kommune og Kvalsund kommune. Bedriften har en kraftomsetning på ca. 120 GWh, hvorav egenproduksjonen nå utgjør ca. 22 GWh, eierandel i Kvænangen kraftverk ca. 37,5 GWh, og eierandel i Porsa kraftverk ca. 7,36 GWh. Samlet produksjon ca. 66,9 GWh, eller ca. 56 % av omsetningen.

Kraftomsetningen blir nå ivaretatt av Ishavskraft AS.

Begrunnelse for tiltaket

Repvåg Kraftlag A/L har drevet kraftverket siden 1953 med tillatelse etter kgl. resolusjon av 8. desember 1950.

Med en simulert gjennomsnittlig simulert årsproduksjon på 24,2 GWh, basert på konsesjonssøknadens forutsetninger for avrenning, vannveier og tekniske installasjoner (uten slipping av minstevassføring til Lafjordvassdraget), bidrar kraftverket til å sikre og stabilisere kraftforsyningen i området. Kraftbehovet i området har blitt betydelig større i den tiden kraftverket har vært i drift, noe som også har øket kraftverkets betydning for innbyggere og næringsliv i området.

Geografisk plassering av tiltaket

Nedbørfeltene til Repvåg kraftverk ligger på halvøya mellom Porsangerfjorden og Kobbefjorden i kommunene Nordkapp, Måsøy og Porsanger i Finnmark fylke. Kraftstasjonen ligger ved Reinelvbukta i Porsangerfjorden, 50 km sør for Honningsvåg. Vedlegg nr. 1, 2.1, 2.2, 3 og 4.

Dagens situasjon og eksisterende inngrep

Vann fra nedbørfeltene til Bælljaidjavri, Lavvarjavri (Tredje Lafjordvatn) og Holmevatn overføres til Ørretvatn, som er inntaksmagasinet for kraftverket. Kraftstasjonen ligger ved Reinelvbukta på vestsiden av Porsangerfjorden.

2. BESKRIVELSE AV TILTAKET

Tiltaket omfatter eksisterende reguleringer og overføringen med tillegg av to mindre overføringer, og utvidelse av eksisterende kraftstasjonsbygning med økt installasjon. Tilleggs-overføringene er et felt på 0,6 km² ved Holmevatn og et felt på 0,5 km² ved Lavvarjavri (Tredje Lafjordvatn).

En heving av HRV i Lavvarjavri har vært vurdert, men er ikke tatt med i søknaden.

2.1 Hoveddata

2.1.1 Kraftverket

Kraftverket med simulert produksjon, uten slipping av minstevannføring.

	Bælljaid- javri	Lavvar- javri	Holme- vatn	Ørret- vatn	Sum
Nedbørfelt (km ²)	9,0	44,8	8,3	6,5	68,6
Middelvannføring (m ³ /s)	0,31	1,56	0,225	0,154	2,25
Alminnelig lavvannføring (m ³ /s)	0,03	0,25	0,02	0,015	
Fallhøyde (Brutto, m)				177,84	177,84
Slukeevne, maks (m ³ /s)					3,4
Slukeevne, min. (m ³ /s)					1,0
Tilløpsrør, diameter (mm)					100/110
Installert effekt, maks (MW)					5,4
Brukstid (timer)					4 480
Magasinvolum (mill. m ³)	9,5	4,4	3,1	11,3	28,3
HRV (moh.)	285,26	184,78	207,18	180,01	
LRV (moh.)	275,26	179,68	204,18	173,51	
Produksjon, vinter (GWh) (1.10–30.4)					15,0
Prod. sommer (GWh) (1.5–30.9)					9,2
Produksjon, årlig middel (GWh)					24,2
Utbyggingskostnad (mill. kr)					40,61
Utbyggingskostnad (kr/kWh)					1,68

2.1.2 Elektriske anlegg

Generator	Ytelse MVA	Spenning kV
	5,4	6,6
Transformator	Ytelse MVA	Omsetning kV/kV
	5,4	6,6 / 66
Kraftlinjer, eksisterende	Lengde, km	Nominell spenning kV
Linje Øst	36,8	66

2.2 Teknisk plan for det søkte alternativ

2.2.1 Hydrologi og tilsig

Avrenning

Det vises til vedlegg 2.1, "Nedbørfelt. Oversiktskart 1 : 50 000".

Det finnes ikke gode avrenningsdata for noen av magasinene, men Ørretvatn har en gammel serie (fra før reguleringen) som er sammenliknet med en god lokal serie, Nordmannset.

Tabell 2.1 Benyttede serier.

Navn	VM nr.	Areal km ²	År	Kvalitet	Hoh
Nordmannset	230.1	28.5	1961–1995	Homogen	100–300
Ørretvatn	222.2	13.5	1921–1940	Avvik	170–340

Seriene stemmer meget godt overens, selv om de er fra to forskjellige tidsepoker.

Videre i den hydrologiske simuleringen er derfor en skalert serie fra Nordmannset benyttet.

Tabell 2.2 Bearbejdede hydrologiske data.

Felt:	Nedbørsfelt km ²	Spesif. avløp l/s km ²	Avløp m ³ /s	Årlig Q _m m ³ (mill.)	Alm.lavvf 10% m ³ /s
Bælljaidjavri	9.0	34.2	0.31	9.75	0.031
Lavvarjavri	44.3	34.8	1.54	48.60	0.154
Holmevatn	7.7	27.1	0.209	6.58	0.021
Ørretvatn	6.5	24.2	0.154	4.84	0.015
Samlet	67.5	-	2.21	69.7	

Alminnelig lavvannføring er i tabell 2.2 angitt til 10 % av middelvannføringen. Egen beregning har gitt betydelig større alminnelig lavvannføring for felt Lavvarjavri, 0,25 m³/s, se pkt. 4. Det er 15,7 % av middelvannføringen.

Tabell 2.3 Magasin.

Magasin	HRV	LRV	Mill. m ³
Bælljaidjavri	285,26	275,26	9,5
Lavvarjavri (Lafjordmagasinet)	184,78	179,68	4,4
Holmevatn	207,18	204,18	3,1
Ørretvatn	180,01	173,51	11,3
Sum			28,3

Volumet av Lafjordmagasinet er beregnet på grunnlag av magasinkart som var ferdig utarbeidet i oktober 2005, og som delvis er basert på ekkolodding.

2.2.2 Utvidelse av nedbørfelt

Vatn kote 206 ved Holmevatn

Det er tidligere innhentet tilbud på ombygging av en sperredam som ligger i østre ende av Holmevatn. Det viste seg at ombyggingen blir meget kostbar, vel 1 mill. kroner.

Like nedstrøms for sperredammen ligger et lite vatn med naturlig vannstand på kote 206,0. Utløpet er trangt og med fjell i dagen. Det er forutsatt å bygge ny sperredam her, og det søkes derfor om tillatelse til å overføre vatn kote 206,0 til Holmevatn.

Nedbørfeltet er 0,6 km², og årlig avløp er beregnet til 0,5 M m³. Vedleggene 2.1, 2.2 og 3.

Vatn kote 192 ved Lavvarjavri

Øst for Lavvarjavri ligger et lite vatn, kote 191,8, som enkelt kan gis avløp til Lavvarjavri. Vedleggene 2.1 og 2.2.

Det søkes om tillatelse til å overføre vatn kote 191,8 til Lavvarjavri.

Nedbørfelt 0,5 km², og årlig avløp er beregnet til 0,6 Mm³.

Utvidelse av nedbørfelt ved Lafjordmagasinet (Lavvarjavri) og ved Holmevatn

Tabell 2.4 Utvidelse av nedbørfelt.

Felt	Nedbørsfelt km ²	Spesif. avløp l/s km ²	Avløp m ³ /s	Årlig Q _m m ³ (mill.)	Alm. lavvf 10 % m ³ /s
Lavvarjavri	44,3	34,8	1,54	48,60	
Vatn kote 191,8	0,5	34,8	0,02	0,60	
Sum til Lavvarj. 2	44,8		1,56	49,20	0.25
Holmevatn	7,7	27,1	0,209	6,58	
Vatn kote 206	0,6	27,1	0,016	0,51	
Sum Holmev. 2	8,3		0,225	7,09	0.023

Tabell 2.5 Utvidet nedbørfelt.

Felt	Nedbørsfelt km ²	Spesifikt avløp l/s km ²	Avløp m ³ /s	Årlig Q _m m ³ (mill.)
Bælljaidjavri	9,0	34,2	0,31	9,75
Lavvarjavri	44,8	34,8	1,56	49,2
Holmevatn	8,3	27,1	0,225	7,09
Ørretvatn	6,5	24,2	0,154	4,48
Samlet	68,6	-	2,25	70,52

2.2.3 Bruken av reguleringene

Reguleringene brukes til kraftproduksjon i Repvåg kraftverk.

Repvåg Kraftlag A/L ønsker ikke å endre reguleringene.

Reguleringer og overføringer

Reguleringsgrensenes høydeangivelser avviker fra høyder i gjeldende manøvreringsreglement. Årsaken er at det er satt ut og målt inn nye referansebolter for konsesjonsbestemte reguleringshøyder. Tidligere referansebolter var målt inn i et lokalt høydesystem. Koordinater for nye referansebolter er oppgitt i NGO akse VII med høydereferanse NN 54.

1. Austerelva fra Bælljaidjavri

Bælljaidjavri reguleres ved 10 m senking ved en 4 m² og 500 m lang tunnel mot Lafjordmagasinet (Lavvarjavri).

Austerelva renner ut i havet i Vesterbotn innerst i Kobbefjorden i Måsøy kommune. Vedlegg 1.

Austerelva har ingen bestander av anadrom laksefisk. De nederste 2 km, som er tilgjengelig for fisk fra sjøen, har dårlige gyte- og oppvekstforhold. Det er ikke anbefalt minstevannføring i Austerelva.

På grunn av at Bælljaidjavri er et rent senkingsmagasin, vil det ikke være mulig å tappe vann til Austerelva uten betydelige anleggsmessige tiltak.

Magasindata:

HRV kote 285,26; LRV kote 275,26.

Magasinvolum 9,5 mill. m³.

Høyden referer seg til fastmerke nær tunnelinnløpet.

Dette fastmerket (NVE messing kulebolt i fjell) har høyde 286,317 og koordinater X = 1420811,430 og Y = 15244,972.

Nær tunnelutløpet er det lukehus med reguleringsluke.

I et middelår overføres hele tilløpet til Lafjordmagasinet.

Anleggets tilstand:

Det mangler avstengningsmulighet ved tunnelinntaket.

Lukehuset har skader i fundamentet.

Kostnader for opprusting: kr 940 000,-.

2. Lafjordelva fra Lavvarjavri (Lafjordmagasinet)

Tilsiget til Lafjordmagasinet og Bælljaidjavri overføres ved en 4 m² og 2625 m lang tunnel til Ørretvatn.

I et middelår overføres 77 % av tilløpet til Bælljaidjavri og Lafjordmagasinet til Ørretvatn. Resten er flomtap mot Lafjordelva.

Lafjordelva renner ut i havet i Lafjorden. Vedlegg 1.

Lavvarjavri (Lafjordmagasinet) er regulert 5,1 m ved ca. 1,5 m senking og ca. 3,6 m heving.

Det er anbefalt minstevannføring i Lafjordelva. Vedlegg 6 side 15.

Magasindata:

HRV kote 184,78; LRV kote 179,68.

Magasinvolum 4,4 mill. m³. Ved senkning ca. 1,5 m og heving ca. 3,6 m.

Høyden referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) nær høyre side av dammen.

Fastmerket har høyde 187,738 og koordinater X = 1422099,021 og Y = 18643,212.

Ved tunnelinntaket er det lukehus med reguleringsluke.

Anleggets tilstand:

Dammen er en 80 m lang fyllingsdam med største høyde 9 m og en 40 m lang betong overløpsterskel.

Dammens vannside er skadet av bølgeslag, og luftsida mangler dreneringslag og skråningsbeskyttelse. Dammen må bygges om for å fylle kravene i regelverket.

Det mangler avstengingsmulighet (Bjelkestengsel) ved tunnelinntaket.

Dammen har et bunntappeløp. For å kunne bruke bunntappeløpet forutsettes det at tappeventilen bygges om til hydraulisk styring.

Lukehuset er i meget dårlig bygningmessig tilstand og forutsettes erstattet med nytt hus.

Lukeutstyret er i dårlig stand og forutsettes skiftet ut med nytt utstyr.

For å kunne senke den fjerneste del av magasinet til LRV er det sprengt en kanal. Det må utføres betydelige ryddingsarbeider i kanalen for å kunne senke den fjerneste delen av magasinet til LRV.

Ved tunneltippen ligger det mye skrot, som skal fjernes. Det som er igjen av tunneltippen skal brukes til utbedring av anleggsveien.

Stein- og filtermasser til utbedring av dammen skal hentes fra nytt steinbrudd ca. 300 m nedstrøms for dammen. Det er avklart at steinkvaliteten er egnet til skråningsbeskyttelse på dammen.

Et mindre vatn, kote 192, med nedbørfelt 0,5 km², søkes overført til Lavvarjavri, uten regulering. Vedlegg 4. Tiltaket vil ha liten/ingen betydning for biologisk mangfold. Vedlegg 6, side 19.

I forbindelse med konsesjonsutredningen ble det vurdert å heve HRV i Lafjordmagasinet med 2,0 m. Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark går i mot dette alternativet, vedl. 9. Ved

2,0 m heving av HRV i Lafjordmagasinet vil flomvannføringen til Lafjordelva bli redusert med 3 % – noe som vil være negativt for de anadrome fiskeartene i vassdraget, vedl. 6 side 19. Dette alternativet er derfor ikke tatt med i konsesjonssøknaden. HRV beholdes slik som den er nå.

Kostnader for opprusting av dam, utbedring av kanal og inntakskonstruksjoner i overføringstunnelen: kr 6 130 000,-.

3. Elva fra Holmevatn til Ørretvatn

Holmevatn er regulert 3 m ved heving med en massivdam. Hele tilsiget renner i det opprinnelige elveleiet til Ørretvatn.

Magasindata:

HRV kote 207,18; LRV kote 204,18.

Magasinivolum 3,1 mill. m³.

Høydene referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) nær venstre ende av dammen. Fastmerket har høyde 208,879 og koordinater X = 1424539,135 og Y = 26156,686.

Anleggets tilstand:

Det er ikke behov for utbedringsarbeider på betongdammen.

Lukeutstyret er forutsatt skiftet ut.

Kostnader for opprusting av lukeutstyret med ny og fjernstyrt luke: kr 710 000,-.

Magasinet har en liten sperredam som må bygges om. Ombygging av sperredammen har tidligere vært ute på anbud. På grunn av urimelige store kostnader, ca. en mill. kr, ble ombyggingen av sperredammen utsatt. Det er nå forutsatt å erstatte denne dammen med en ny dam ved utløpet av et mindre vann kote 206,0 like nedenfor sperredammen, hvor det er et godt egnet damsted. Eksisterende sperredam er utført som jordfyllingsdam, og forutsettes erstattet med steinfyllingsdam med sentral betongvegg som tetningselement, på nytt damsted. Flytting av sperredammen medfører overføring av et felt på 0,6 km² til Holmevatn. Vedlegg 3. Vannet er fisketomt. Det biologiske mangfoldet i vatnet kan bli påvirket negativt. Vedlegg 6, side 19.

Kostnader for ny sperredam kr 310 000,-.

4. Tverrelva fra Ørretvatn

Ørretvatn er regulert 6,0 m ved heving. Tidligere Skarvatn, som er innlemmet i Ørretvatn, reguleres 6,5 m. Magasinet omfatter tidligere Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn, og er kraftverkets inntaksmagasin. I et middelår tappes hele tilsiget til Ørretvatn gjennom kraftverket.

Tverrelva, som er utløpselven fra Ørretvann, renner ut i Strandajåkka (Strandelva) og videre ut i sjøen ved Strandagåppi. Vedlegg 2.1.

I vedlegg 6, "Dokumentasjon av biologisk mangfold" er det ikke anbefalt minstevannføring i Tverrelva. Tverrelvassdraget er omtalt på rapportens side 17:

"... Det er kun vann i bekken ved overløp, spesielt om våren. Bekkefareet munner ut ca. en km oppstrøms Strandavannet. Bekkefareet er bratt med stort fossefall og vil ikke være viktig i gyte- og oppvekstsammenheng for laksefisk. Hovedmengden av vannet i Strandelvassdraget kommer ifra dalsiden og videre fra fjellet. Anadrom strekning ble vurdert til ca. 4 km oppstrøms Strandvannet, det ble derimot ikke fanget annet enn ørretunger og noen få røyeunger i innløpselva".

I Ørretvatnmagasinet inngår også Skarvatn, LRV kote 173,51, som er regulert 6,5 m sammen med Ørretvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn.

Dammen ved Ørretvatn, som sperrer utløpet til Tverrelva, består av en hvelvdam med korte platedammer på begge sider. På venstre side går platedammen over i en kort fyllingsdam.

Neddemmet areal er ca. 0,6 km².

Magasindata for Ørretvatnmagasinet:

HRV kote 180,01; LRV kote 173,51 (Skarvatn).

Magasinvolum 11,3 mill. m³.

Høydene referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) nær høyre ende av dammen.

Fastmerket har høyde 181,603 og koordinater X = 1421353,117 og Y = 23053,808.

Anleggets tilstand:

Det er utført revurdering av dammen. Konklusjonen er at hvelvet har akseptabel styrke, mens platedamdelene må forsterkes. Fyllingsdammen har erosjonsskade på vannsida.

I forprosjektet for opprusting av kraftverket er platedamdelene etter revurdering anbefalt bygget om til massivdammer.

I nordenden av Ørretvatn er det inntak for driftstunnelen til kraftverket.

Lukehuset er i dårlig bygningsmessig tilstand, og er planlagt erstattet med nytt lukehus. Det er også forutsatt ny luke med nytt manøvreringsutstyr, og nytt bjelkestengsel i inntaket.

Samlet kostnad for dam og inntak er beregnet til kr 3 800 000,-.

2.2.4 Rørgate og driftstunnel

Fra inntaket føres vannet i en 720 m lang 4 m² tunnel til svingesjakt og overgang via rørbruddventil til 434 m stålrør til kraftstasjonen. Den øverste halvdel har innvendig diameter 1,00 m, og videre ned til kraftstasjonen har røret innvendig diameter 0,90 m.

Anleggets tilstand

Hus for rørbruddventil må fornyes.

Den nedre halvdel av turbinrøret skiftes ut med rør med diameter 1,1 m og legges åpent i ny trasé til ny del av stasjonsbygningen.

Samlet kostnad kr 2.360.000,-.

Det vil bli nærmere vurdert om eksisterende bygning kan brukes, og da vil eksisterende rørtrasé brukes i sin helhet.

2.2.5 Kraftstasjon med installasjoner

Bygning

Kraftstasjonsbygningen er en betongbygning i dårlig stand.

Det er mye rustsprengning på armeringen.

Den ene turbinen har mye stopp på grunn av unormal lagerslitasje. Lagerslitasjen antas å skyldes setninger i stasjonsbygningen, som står på dårlig grunn.

Eksisterende installasjoner

Turbin

Stasjonen har to horisontale Francis-turbiner, hver på 3 000 hk.

Nominell ytelse 3,9 MVA ved slukeevne ca. 2,6 m³/s. Maskinene er satt i drift i 1952 og 1954.

Maksimal vannføring er ca. 2,8 m³/s.

Optimal driftsvannføring 2,4 m³/s.

Minste driftsvannføring 0,6 m³/s.

Den ene turbinen er driftsmessig usikker, og den andre trenger også betydelig oppgradering.

Generator

Det er installert to generatorer med ytelse 2 x 2850 kVA, spenning 6,6 kV. Byggeår 1952 og 1954.

Generatorene trenger betydelige vedlikeholdskostnader.

Kontrollanlegg

Kontrollanlegget er nytt, og forutsettes delvis brukt etter ombygging av kraftstasjonen.

Koblingsanlegg

Koblingsanlegg og transformator er nytt og forutsettes brukt etter ombyggingen. Omsetning på transformator er 6,6 kV/66kV.

Planlagte nye installasjoner i kraftstasjonen

Det er forutsatt en turbin med ytelse 5,4 MW, med tilpasset generator. Kontrollanlegget er nytt, og forutsettes i stor utstrekning brukt videre.

For å unngå tap på grunn av lang driftsstans i forbindelse med ombyggingen, plasseres det nye maskineriet i en ny bygningsdel i forlengelse av eksisterende kraftstasjon. Avløpet føres i betongrør ut i sjøen for å unngå driftsproblemer en har nå på grunn av at stein og tang driver inn i avløpet ved pålandsvind.

Turbin	5,4 MW
Vannføring, maksimalt	3,4 m ³ /s
Vannføring, minimalt	1,5 m ³ /s
Vannføring, optimalt	3,0 m ³ /s
Generator	6,0 MVA
Transformator	6,0 MVA, omsetning 6,6 kV / 66 kV.
Samlet kostnad	kr 16.100.000,-.

2.2.6 Veibyggning

Eksisterende veier

Kraftstasjonen ligger like ved E69.

Avkjøring og adkomst skal ikke endres.

Anleggsveier

I forbindelse med arbeider som er forutsatt i søknaden, vil det være nødvendig med en opprustning av eksisterende anleggsvei samt bygging av ny adkomstvei til dam Ørretvatn.

I dag er det en grusvei som også tjener som adkomst til hyttene i Strandelvdalen. Denne veien går fra E69 og ca. 4 km sørvestover langs Strandavaggi. Kvaliteten på denne veien er bra frem til Strandvatnet, ca. 3 km inn fra riksveien, for deretter å bli dårligere. I forbindelse med en ny anleggsfase må det regnes med generelt vedlikehold samt stedvis utbedring de første 3 km. Resten av veien frem til Tverrelva, ca. 1 km, må utbedres for å få bredere vei for anleggskjøretøy. I tillegg er kortere strekninger lagt på myr, og her vil en måtte foreta en masseutskifting for å oppnå tilstrekkelig bæreevne.

Fra Tverrelva og opp til høyden ved Ørretvatn er det kjørt opp et spor med mindre terrenggående kjøretøyer. Samlet lengde på denne veien er ca. 2,5 km. Langs denne strekningen stiger terrenget kraftig. Veien her må utbedres og i ca. halve lengden ombygges for å kunne ta anleggskjøretøyer. Grunnen i området er delvis grus og stein slik at en i noen grad vil kunne nytte stedlige masser i undergrunnen som bærelag. En må påregne å tilføre masser på halve strekningen. Stigningen opp langs åssiden fra dalen opp mot Ørretvatn er godt synlig fra Strandavaggi, slik at åpning av massetak i dalsiden vil være uheldig. En må derfor regne med å frakte masser inn til denne delen av veien fra massetak ved veien ca. 1 km vest for Tverrelva. Vedlegg 3.

Oppe på fjellet er det ca. 1 km frem til dammen ved Ørretvatn. Denne strekningen går på fjell og morene, og bortsett fra helt lokale myrområder er det mulig å kjøre til dammen ved Ørretvatnet uten større bygging av ny vei. På grunn av at det vil bli betydelig trafikk frem til dammen i forbindelse med de forutsatte ombyggingsarbeidene, forutsettes det at en bygger permanent vei frem til dammen. Denne veien legges enkelt på eksisterende terreng og en

foretar lokale utbedringer der dette vurderes å være nødvendig. I forbindelse med ombyggingen av dammen ved Ørretvatn vil en måtte bygge en adkomst til dammens østre del. Det forutsettes at en tapper ned magasinet og legger en veifylling over til andre siden langs vannsiden av dammen. Denne veifyllinga vil bli neddemt under vanlig drift av magasinet.

Når en kommer opp på fjellet ved Ørretvatn er det en gammel anleggsvei frem til dammen ved Lavvarjavri (Lafjordmagasinet). I forbindelse med ombygging av dammen ved Lavvarjavri vil det være nødvendig å utbedre eksisterende anleggsvei frem til dammen. Det forutsettes at masser fra gammel tunneltipp ca. 500 m fra dammen ved Lavvarjavri brukes i utbedring av denne veien, se vedlegg 4.

Ved Lafjorddammen må det bygges ca. 300 m anleggsvei til steinbrudd nedstrøms for dammen. Denne veien planeres og tilsåes etter anleggsfasen.

Fra dammen ved Lavvarjavri og frem til lukehuset ved tunnelen fra Bælljaidjavri blir det begrenset anleggstrafikk, og den eksisterende veitrasé forutsettes brukt med mindre utbedringer.

Total distanse fra Ørretvatn til Lafjordvatnet er ca. 5 km. Den opprinnelige anleggsveien brukes nå i forbindelse med driften av kraftverket og i noen grad av reindriften.

Utskiftede myrmasser i veitraseen skal mellomlagres og brukes til utbedring av massetak og andre områder langs veien.

2.2.7 Eksisterende kraftlinjer

72,5 kV-linjen fra Smørfjord til Honningsvåg (Linje øst) passerer kraftstasjonen, og er koblet inn til stasjonen som en T-avgreining. Det er også en 24 kV-linje for lokalforsyning av området.

Det skal ikke bygges nye kraftlinjer.

2.2.8 Massetak

For utbedring av anleggsveien er det forutsatt massetak ved veien ca. 1 km vest for Tverrelva, vedlegg 3. I tillegg skal gammel tunneltipp ved veien ca. 0,5 km før Lavvarjavri brukes til veiombygging, vedlegg 4. Ca. midtveis på anleggsveien er det et myrområde hvor det vil være behov for fyllmasser. Det er derfor forutsatt massetak ca. 600 m vest for vatn kote 189, vedl. 3.

Steinbrudd for produksjon av stein og knust masse for filter til ombygging av dammen ved Lavvarjavri etableres ca. 300 m fra dammen, i en liten kolle mot 2. Lafjordvatn kote 168. Steinkvaliteten er undersøkt og er godt egnet til dambygging. Vedlegg 4.

Massetakene vil bli tilført humusholdige masser fra ombygging av anleggsveien og gjødslet.

2.2.9 Kjøremønster og drift av kraftverket

Kraftproduksjonen er oppgitt i punkt 2.3.

Det er ikke planlagt å bruke kraftverket til effektkjøring. Men kraftverket vil ved sin plassering i forsyningsnettet ha tilstrekkelig effekt til å bidra til stabilisering av spenningen i området.

Kraftlaget har installert fjernavlesning av magasin vannstander. Det er derfor redusert behov for ferdsel i forbindelse med driften av kraftverket.

2.2.10 Manøvreringsreglement

Gjeldende manøvreringsreglement

Gjeldende manøvreringsreglement er lagt ved som vedlegg nr. 5.

Forslag til nytt manøvreringsreglement

I forslag til nytt manøvreringsreglement er nivå for reguleringsgrensene korrigert til høyde-system NN 1954, og koordinater er oppgitt i NGO akse VII.

For Ørretvatn er betegnelsene Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn sløyfet, da begrepet Ørretvatn i de siste 50 år også har omfattet disse tre vatn. Skarvatn inngår i Ørretvatn med HRV kote 180,01 og LRV kote 173,51. Inntaket for driftstunnelen ligger i tidligere Skarvatn, og dette er grunnen til at Skarvatn i gjeldende konsesjon har 0,5 m større senking enn de øvrige vatn som inngår i Ørretvatnmagasinet. I gjeldende manøvreringsreglement er det anført at Langvatn og Lille Ørretvatn inngår i Ørretvatn med 6,0 m og Skarvatn med 6,5 m regulering. Av praktiske grunner har vi foreslått å bruke LRV i tidligere Skarvatn som LRV i Ørretvatnmagasinet. Alternativt kan det opereres med egne reguleringsgrenser for Skarvatn, men Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn finnes ikke på dagens kart (M 711-2036 I).

Holmvatn er skrevet Holmevatn i henhold til betegnelsen på kart M711, 1 : 50 000.

Det foreslås følgende nytt manøvreringsreglement:

For regulering av Ørretvatn og Holmevatn i Nordkapp kommune, Lavvarjavri (3. Lafjordvatn) i Nordkapp og Porsanger kommune, og Bælljaidjavri i Måsøy kommune.

§ 1.

Reguleringsgrensene er:

a. for Ørretvatn, magasin nr. 222.2. (Hvori inngår Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn).

Øvre grense	kote 180,01
Nedre grense	<u>kote 173,51</u>
Reguleringshøyde	<u>6,50 m</u>

Høydene referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) ved Ørretvandammens høyre ende. Dette fastmerket har høyde kote 181,603, og koordinater X = 1421353,117 og Y = 23053,808.

b. for Holmevatn, magasin nr. 222.1.

Øvre grense	kote 207,18
Nedre grense	<u>kote 204,18</u>
Reguleringshøyde	<u>3,00 m</u>

Høyden referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) ved dammens høyre ende. Dette fastmerket har høyde kote 208,879, og koordinater X = 1424539,135 og Y = 26156,686.

c. for Lavvarjavri, magasin nr. 220.2.

Øvre grense	kote 184,78
Nedre grense	<u>kote 179,68</u>
Reguleringshøyde	<u>5,10 m</u>

Høyden referer seg til fastmerke nær dammens høyre ende. Dette fastmerket (NVE messing kulebolt i fjell) har høyde 187,738 og koordinater X = 1422099,021 og Y = 18643,212.

d. for Bælljaidjavri, magasin nr. 220.3.

Øvre grense	kote 285,26
Nedre grense	<u>kote 275,26</u>
Reguleringshøyde	<u>10,00 m</u>

Høyden referer seg til fastmerke nær tunnelinnløpet. Dette fastmerket (NVE messing kulebolt i fjell) har høyde 286,317 og koordinater X = 1420811,430 og Y = 15244,972.

§ 2.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragenes flomvassføring ikke økes. For øvrig kan vannslippingen foregå etter kraftverkets behov.

§ 3.

Det skal påsees at flomløpene ikke hindres av is eller lignende og at regulerings- og overføringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Videre skal observeres og noteres – om det forlanges, regnmengder og temperatur. Avskrift av protokollen skal – hvis det forlanges – ved hver måneds utgang, sendes til Norges vassdrags- og energidirektorat.

§ 4.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement blir å avgjøre av vedkommende departement.

§ 5.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

2.3 Kraftproduksjon

Ved produksjonssimulering i programmet nMag er det beregnet følgende midlere kraftproduksjon:

Simulert produksjon for perioden 1962–1994.

Periode	Produksjon GWh/år	Produksjon GWh/år ved slipping av minstevannføring Lavvarjavri
Sommer	9,2	8,0
Vinter	15,0	13,4
Året	24,2	21,4

2.4 Kostnadsoverslag for ombyggingsarbeider

Følgende kostnader er utarbeidet av Barlindhaug Consult AS og basert på erfaringstall fra NVE samt egne erfaringstall for lignende anlegg.

Forarbeider	kr 600.000,-
Veibygging	kr 2.730.000,-
Bælljaidjavri	kr 940.000,-
Lafjordvatn	kr 6.130.000,-
Holmevatn	kr 710.000,-
Ørretvatn	kr 3.800.000,-
Inntak, driftstunnel og rørgate	kr 2.360.000,-
Ny kraftstasjon	
Ny bygning, endring av eksisterende	kr 2.500.000,-
Maskininstallasjoner	<u>kr 12.750.000,-</u>
Netto sum for prosjektet:	kr 16.100.000,- kr 33.370.000,-
Uforutsett 10 %:	kr 3.340.000,-
Planlegging og administrasjon 7 %:	kr 2.340.000,-
Finansieringsutgifter 4 %:	<u>kr 1.560.000,-</u>
Total sum prosjektet, prisenivå mars 2004, eks. mva.	<u>kr 40.610.000,-</u>

Avgifter til staten og kommunen er ikke tatt med i overslaget.

Økonomisk levealder for ombygget anlegg settes til 40 år.
Kalkulasjonsrenten = 7,0 %.
Kapitaliseringsfaktor = 13,7984 (Tilbakebetaling jevnt over året)

Midlere årsproduksjon	
Sommer	9,2 GWh
Vinter	<u>15,0 GWh</u>
Året	<u>24,2 GWh</u>

Ombyggingskostnad kr 40,6/24,2 = kr 1,68 pr. kWh.

Det er ikke beregnet restverdien på eksisterende anlegg, og det er forutsatt at ombyggingen kan utføres uten produksjonstap.

Ombyggingen gir en kostnad på	kr 1,68 / 13,7984 =	kr 0,12 pr. kWh
Tillegg for driftskostnader på nytt anlegg, ca. 4 %		<u>kr 0,05 pr. kWh</u>
Kraftpris etter ombygging		<u>kr 0,17 pr. kWh</u>

Med tillegg for drifts- og vedlikeholdskostnader på 0,05 kr/kWh kreves det en markedspris på 0,17 kr/kWh for å forrente investeringen etter de forutsetninger som er gjort her.

Med den prisutvikling det nå er i kraftmarkedet, og spesielt markedet for "grønn" kraft, er det meget sannsynlig at en i nær fremtid vil oppnå en markedspris på over 30 øre pr. kWh. Det forventes at tillegget for produksjon av "grønn" kraft kan gi en betydelig forbedring av kraftverkets økonomi. Dette er ikke tatt med i vurderingen, da regelverket ikke er avklart.

Ved slipping av minstevannføring fra Lavvarjavri blir ombyggingskostnaden 40,4/21,4 + 0,05 = kr 1,90 pr. kWh, og kraftpris etter ombygging ca. kr 0,19 pr. kWh.

I tillegg til den beregnede kraftprisen kommer avgifter til det offentlige, til sammen ca. 1,5 øre/kWh.

2.5 Fremdriftsplan

Fremdriftsplan er lagt ved som vedl. 15.

Dette er en orienterende fremdriftsplan, og kan bli noe endret i samarbeid med utførende entreprenører.

Vi ser det som meget viktig å komme i gang med opprusting av anleggsveien så snart konsesjon er gitt og konsesjonsbetingelsene er vurdert av oss.

Konsesjonsbehandlingen er antatt ferdig i løpet av 2006.

Prioritering av anleggsdelene:

Utbedring av anleggsveien starter tidligst mulig i 2007, og med tilpasning til reindrifta.

Dammen ved Lavvarjavri er i dårlig stand og må ombygges snarest mulig, og helst i 2008.

Dammen ved Ørretvatn er revurdert, og det er konstatert at deler av dammen må forsterkes, og det bør skje i 2008.

I forbindelse med forsterkning av Ørretvassdammen er det aktuelt å senke vannstanden i Ørretvatn til LRV. Utskifting av luke etc. i inntaket til driftstunnelen tilpasses nedtapping av magasinet.

Bygningsmessige arbeider ved kraftstasjon og rørgate starter tidlig våren 2008.

Kraftstasjonen drives med eksisterende maskiner lengst mulig ut i ombyggingsfasen. På grunn av leveringstid er levering og montering av nytt utstyr i kraftstasjonen satt til 2009.

Den nedre halvdel av rørgata skiftes ut i 2008, og settes i drift når nye installasjoner i kraftstasjonen er klar i 2009. Siste del av arbeidene med stasjon og rørgate vil være sammenkobling av nytt og gammelt rør. Den ombygde kraftstasjonen settes i drift i juni 2009. Det forutsettes at ombyggingen skjer uten produksjonstap ved at tilsiget samles i magasinene.

Hvis eksisterende stasjonsbygning og nedre del av rørtrasé kan benyttes, kan det bli noe produksjonstap.

2.6 Fordeler ved videre drift av Repvåg kraftverk

Kraftproduksjon

Med en installert effekt på 5,4 MW vil Repvåg kraftverk levere en midlere årlig energimengde på 24,2 GWh med følgende fordeling på sommer- og vintersesong:

Sommer (01.05. – 30.09.)	9,2 GWh	38 %
Vinter (01.10. – 30.04.)	15,0 GWh	62 %

Produksjonen i Repvåg kraftverk utgjør ca. 20 % av kraftlagets kraftomsetning.

Andre fordeler

God kvalitet på kraftleveransen i forsyningsområdet

Kraftverkets beliggenhet bidrar til å redusere tap i overføringslinjene.

Forsyningssikkerhet

Kraftverkets beliggenhet bidrar til å øke sikkerheten for kraftleveranse til Honningsvåg-området.

Kraftlagets økonomi

Repvåg kraftverk vil bidra positivt til kraftlagets økonomi.

Konsesjonsavgifter

Etter beregningsgrunnlaget for 2005 blir konsesjonsavgifter til stat og berørte kommuner ca. kr 50 000,-.

Konsesjonskraft

Hittil har de berørte kommuner ikke benyttet seg av å kunne ta ut konsesjonskraft. Med en kraftpris i markedet på 35 øre/kWh, vil uttak av konsesjonskraft gi ca. kr 550 000,- pr. år til fordeling på de berørte kommuner.

Skatter

Det betales i dag kr 157 840 i eiendomsskatt. Ved de forutsatte investeringene antas eiendomsskatten øke til nær det dobbelte.

2.7 Arealbruk, eiendomsforhold og offentlige planer

Arealbruk

Opprustingen av kraftverket vil ikke kreve utnyttelse av nye arealer. Massetak for veibygging og betongarbeider inngår i kraftlagets leieavtale for grunnarealer.

Eiendomsforhold

Areal for utvidelse av kraftstasjonsbygningen eies av Repvåg Kraftlag A/L.

Øvrige arealer som er nødvendig for å bygge om og drive Repvåg kraftverk eies av staten.

Repvåg Kraftlag A/L har avtale med Statsskog SF om leie av grunn og fallrettigheter i Tverrelvvassdraget i den grad det er nødvendig for vassdragets regulering og utbygging og drift i henhold til tidligere gitte konsesjon. Vedlegg 10.

Offentlige planer

I kommunens arealplan er kraftstasjonsområdet angitt som LNF-sone A + kraftverk. Kraftverksanleggene på fjellet ligger i LNF-sone B.

Repvåg kraftverk ligger ikke innenfor områder som er med i verneplan for vassdrag. Det ligger heller ikke områder i kraftverkets nedbørfelt eller i umiddelbar nærhet som er vernet i henhold til Naturvernloven.

2.8 Alternative utbyggingsløsninger

I tillegg til gjenoppbygging av eksisterende kraftverk er det vurdert:

1. Heving av HRV i Lavvarjavri (3. Lafjordvatn) med 2,0 m.
2. Overføring av et nedbørfelt på 0,6 km² til Holmevatn, vedlegg 2.1, felt 2.
3. Overføring av et nedbørfelt på 0,5 km² til Lavvarjavrit, vedlegg 2.1, felt 5.

Det er besluttet at punkt 1 ikke skal tas med i søknaden. Punktene 2 og 3 er tatt med i søknaden.

3. VIRKNING FOR MILJØ, NATURRESSURSER OG SAMFUNN

3.1 Generelt

Repvåg kraftverk har vært i drift i 50 år, og forholdene i og rundt reguleringsmagasinene har stabilisert seg. Det er ikke registrert stranderosjon eller andre skader av betydning i reguleringsmagasinene.

3.2 Hydrologi

3.2.1 Magasindata

Magasinvolum, magasinkart

Magasindata er beskrevet i kap. 2.2.1, tabell 2.3.

Arealkurve og magasinkurve for Ørretvatn er lagt ved som vedlegg 12 og 13.

Arealtabell og magasinkurve for Lavvarjavri er lagt ved som vedlegg 14.1 og 14.2.

Fyllingsberegninger

Kraftlaget har målt vannstanden i Ørretvannmagasinet ca. en gang pr. uke i den tiden kraftverket har vært i drift.

Produksjonssimuleringen, kalibrert på grunnlag av vannstandsmålinger og registrert produksjon, har gitt vannstandsvariasjoner over året i magasinene som vist på figurene 3.1, 3.2, 3.3 og 3.4.

Simulert over perioden 1962–1994 viser kurvene nivåvariasjonene for henholdsvis:

- Midlere år
- Gunstigste år
- Ugunstigste år

3.2.2 Vannføringsvariasjoner i berørte vassdrag

Vannføringsvariasjoner i Lafjordvassdraget

Vannføringsvariasjonene for situasjonen etter utbygging er vist som døgnverdier i tabeller i vedlegg 11, sidene 8 – 20.

Tabell Månedsmiddel Lafjordvassdraget.

Månedsmiddel utløp Første Lafjordvatn etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,261	0,147	0,139	0,180	2,192	4,271	0,840	0,264	0,356	0,616	0,403	0,187
Vått år	0,126	0,119	0,151	0,529	0,487	15,15	2,524	0,518	0,240	3,888	0,306	0,192
Tørt år	0,064	0,054	0,050	0,054	0,156	1,490	0,396	0,197	0,283	0,607	0,214	0,170

Månedsmiddel utløp i sjøen etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,646	0,423	0,399	0,522	4,214	7,643	1,937	0,718	0,958	1,507	0,993	0,524
Vått år	0,482	0,457	0,578	2,026	1,863	28,30	6,193	1,984	0,919	7,701	1,172	0,736
Tørt år	0,245	0,204	0,190	0,204	0,596	4,429	1,514	0,753	1,084	2,054	0,818	0,650

Månedsmiddel utløp Første Lafjordvatn før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,886	0,637	0,597	0,773	4,854	7,946	2,518	1,039	1,383	2,015	1,350	0,780
Vått år	0,526	0,499	0,631	2,212	2,035	19,44	5,493	2,166	1,005	5,637	1,281	0,804
Tørt år	0,268	0,222	0,208	0,222	0,651	4,334	1,563	0,823	1,184	2,139	0,894	0,710

Månedsmiddel utløp i sjøen før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	1,274	0,917	0,859	1,112	6,985	11,44	3,624	1,495	1,990	2,900	1,942	1,122
Vått år	0,758	0,718	0,908	3,183	2,928	27,97	7,904	3,118	1,446	8,112	1,843	1,157
Tørt år	0,385	0,320	0,299	0,320	0,937	6,252	2,379	1,184	1,704	3,079	1,286	1,022

Vannføringsvariasjoner Austerelvvassdraget

Vannføringsvariasjoner (uten minstevannføringskrav) er simulert på følgende to steder i Austerelvvassdraget:

- Utløpet av Bælljaidjavri
- Utløp i sjøen

Simuleringene er basert på at kraftverket kjøres med slukeevne på 3,4 m³/s.

Nedenfor er kurver for simulerte vannføringsvariasjoner over året vist for følgende situasjoner, med bakgrunn i simulering for perioden 1962–1994:

- Midlere år
- "Vått år"
- "Tørt år"

I tillegg er beregnet middelvannføring lagt inn som en horisontal strek i kurvene.

Variasjonene for hhv. midlere år, "tørt år" og "vått år" er også lagt inn i tabellform.

Vannføringsvariasjoner i Austerelva

Tabell Månedsmiddel Austerelva.

Månedsmiddel utløp Bælljaidjavri etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,002	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,007	0,000	0,000
Vått år	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,004	0,000	0,000	0,216	0,000	0,000
Tørt år	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

Månedsmiddel utløp i sjøen etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,461	0,331	0,315	0,407	2,555	4,183	1,325	0,547	0,728	1,061	0,711	0,411
Vått år	0,277	0,264	0,332	1,165	1,071	10,23	2,856	1,141	0,529	2,968	0,674	0,423
Tørt år	0,141	0,117	0,109	0,117	0,343	2,287	0,870	0,433	0,623	1,126	0,470	0,374

Månedsmiddel utløp Bælljaidjavri før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,134	0,096	0,090	0,117	0,734	1,202	0,381	0,157	0,209	0,305	0,204	0,118
Vått år	0,080	0,075	0,095	0,334	0,308	2,939	0,831	0,328	0,152	0,852	0,194	0,122
Tørt år	0,040	0,034	0,031	0,034	0,099	0,657	0,250	0,124	0,179	0,324	0,135	0,107

Månedsmiddel utløp i sjøen før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,461	0,331	0,315	0,407	2,555	4,183	1,325	0,547	0,728	1,061	0,711	0,411
Vått år	0,277	0,264	0,332	1,165	1,071	10,23	2,856	1,141	0,529	2,968	0,674	0,423
Tørt år	0,141	0,117	0,109	0,117	0,343	2,287	0,870	0,433	0,623	1,126	0,470	0,374

Vannføringsvariasjoner Tverrelva og Strandajåkka (Strandaelva)

Vannføringsvariasjoner (uten minstevannføringskrav) er simulert på følgende to steder i Strandajåkka:

- Utløpet av Tverrelva i Strandajåkka
- Utløp av Strandajåkka i sjøen

Simuleringene er basert på at kraftverket kjøres med slukeevne på 3,4 m³/s.

Nedenfor er kurver for simulerte vannføringsvariasjoner over året vist for følgende situasjoner, med bakgrunn i simulering for perioden 1962–1994:

- Midlere år
- "Vått år"
- "Tørt år"

I tillegg er beregnet middelvannføring lagt inn som en horisontal strek i kurvene. Variasjonene for hhv. midlere år, "tørt år" og "vått år" er også lagt inn i tabellform.

Utløp Tverrelva i Strandajåkka

Tabell Månedsmiddel Tverrelva / Strandelva.

Månedsmiddel i Tverrelva ved utløp i Strandaelva etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,005	0,004	0,001	0,001	0,007	0,012	0,005	0,002	0,002	0,003	0,002	0,001
Vått år	0,140	0,105	0,001	0,001	0,014	0,006	0,002	0,001	0,003	0,006	0,003	0,001
Tørt år	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001	0,007	0,002	0,001	0,002	0,003	0,001	0,001

Månedsmiddel Strandaelva ved utløp i sjøen etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,337	0,243	0,227	0,294	1,847	3,023	0,958	0,395	0,526	0,767	0,514	0,297
Vått år	0,200	0,190	0,240	0,842	0,774	7,395	2,090	0,824	0,382	2,145	0,487	0,306
Tørt år	0,102	0,085	0,079	0,085	0,248	1,653	0,629	0,313	0,451	0,814	0,340	0,270

Månedsmiddel Tverrelva ved utløp i Strandaelva før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,173	0,124	0,117	0,151	0,947	1,550	0,491	0,203	0,270	0,393	0,263	0,152
Vått år	0,103	0,097	0,123	0,432	0,397	3,792	1,072	0,423	0,196	1,100	0,250	0,157
Tørt år	0,052	0,043	0,041	0,043	0,127	0,848	0,323	0,161	0,231	0,417	0,174	0,139

Månedsmiddel Strandaelva ved utløp i sjøen før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,510	0,367	0,344	0,445	2,794	4,574	1,449	0,598	0,796	1,160	0,777	0,449
Vått år	0,303	0,287	0,363	1,273	1,171	11,19	3,162	1,247	0,579	3,245	0,737	0,463
Tørt år	0,154	0,128	0,120	0,128	0,375	2,501	0,952	0,474	0,682	1,231	0,515	0,409

3.3 Flom- og erosjon

På grunn av magasinfylling vil spesielt vårflommen bli betydelig redusert, og det vil ikke være fare for skadeflommer eller skadelig erosjon.

I Austerelva vil flomvann til Bælljaidjavri bli lagret i magasinet, og vårflom ut av Bælljaidjavri vil forekomme meget sjelden. Vårflommen i Austerelva ved utløpet i sjøen kan likevel bli opp mot 20 m³/s.

I Lafjordvassdraget vil det normalt være et tilskudd til vårflommen ut fra Lavvarjavri. Når magasinet i Lavvarjavri er fullt vil tilløpsflom over ca. 4 – 5 m³/s, avhengig av vannstanden i Ørretvann, gå ut i Lafjordelva. Det forekommer hvert år. Vårflommen ved utløp i sjøen kan bli opp mot 80 m³/s. Ved utløp i sjøen kan det også forekomme høstflom opp mot 25 m³/s.

Fra Ørretvann vil det bli ubetydelig vårflom, da kjøring av kraftstasjonen i stor grad kan tilpasses magasin vannstanden og tilsiget.

I Strandajåkka vil vårflommen bli noe redusert på grunn av at flomtilskuddet fra Ørretvann og Holmevatn brukes til oppfylling av magasinene. Vårflommen i Strandajåkka kan likevel bli opp mot 15 m³/s ved utløp i sjøen.

3.4 Isforhold

Det er ikke registrert spesielle isforhold i magasiner og vassdrag som kan være forårsaket av driften av kraftverket.

Ved ombygging av kraftstasjonen er det forutsatt at avløpsvannet føres i rør med utløp under laveste lavvann. Dette gjøres også for å unngå problemer på grunn av at tang og stein som nå vaskes opp i avløpet av bølgeslag. Det er ikke målt temperatur på avløpsvannet.

3.5 Bruken av dagens veier

Veibygging er beskrevet i pkt. 2.2.6.

Bruken av anleggsveien

De første ca. 4 km av anleggsveien fra E69 og innover Strandelvdalen brukes av reindrifftsutøverne, som adkomst til hytter i området og transportbehov i forbindelse med drift av kraftverket.

I anleggsfasen vil det i tillegg til dagens ferdsel på veien bli trafikk av biler og anleggsmaskiner. Etter utbedring av anleggsveien vil det være de samme brukere som har nytte av veien. Kraftlaget vil ikke ha ansvar for ukontrollert ferdsel på avleggsveien, og ønsker derfor å stenge veien med låst bom ved Tverrelva.

3.6 Landskap

Området som berøres av Repvåg kraftverk ligger i fjellandskap fra havnivå og opp til ca. 400 moh.

Landskapet karakteriseres av slake, svakt bølgende snaufjellsområder med avrundede fjelltopper omkring. Dalførene til elvene (Austerelva, Lafjordelva og Strandajåkka) er preget av det alpine landskapet. Den jevne topografien til de berørte nedbørsfeltene, og mindre forskjeller i type innsjøer, berggrunnsforhold og vegetasjon gjør at det er grunn til å anta at naturtyper i kraftverksområdet også er godt dekket opp andre steder i området.

Synlige elementer av kraftverket vil være anleggsveien, dammene og reguleringssonene.

Ørretvanndammen, som er den høyeste dammen, ligger i en trang kløft og er bare synlig i damområdet.

Dammen ved Lavvarjavri vil være synlig fra området nedenfor dammen (2. Lafjordvatn). Dammen ved Holmevatn er lav og lite synlig.

Reguleringssonene vil være synlige ved lave vannstander i magasinene. Det vil være i den tiden magasinene er nedtappet, og da er det normalt snø- og isdekke i området.

Magasinene tappes jevnt fra årsskiftet til ca. 1. mai. Holmevatn og Lavvarjavri fylles opp i løpet av ca. en måned, og vil normalt være nær HRV fra ca. 1. juni. Magasinet i Ørretvatn tappes jevnt fra årsskiftet til ca. 1. mai, og er normalt nær HRV 1. juli.

For å ha størst mulig kapasitet på overføringstunnelen fra Lavvarjavri til Ørretvatn er det av betydning å ha høy vannstand i Lavvarjavri, det vil si at vannstanden i Lavvarjavri heves opp mot HRV snarest mulig etter at vårflommen starter.

Bælljaidjavri reguleres ved 10 m senkning. Magasinet tappes fra årsskiftet og er nede på LRV 1. mai, og fylles opp mot HRV ca. 1. juli.

For å ha oversikt over magasin vannstandene har kraftlaget installert fjernavlesing, og hvis det blir aktuelt å rehabilitere anleggene for videre drift, er det planlagt å montere fjernstyring på lukene for å ha god styring på magasinene.

Redusert vannføring i vassdragene

På grunn av overføringer og magasinering er vannføringen i de berørte vassdragene redusert i forhold til vannføringen før utbyggingen. Hvordan forholdene var før utbyggingen er det ingen som husker, men de etablerte vannføringer som er dagens forhold, oppfattes sannsynligvis av de fleste som naturlige vannføringer. Det er gjort beregning av de vannføringer som sannsynligvis var i vassdragene før utbyggingen. Det gir en indikasjon på hvilke vannføringer som vassdragene vil få dersom kraftverket legges ned.

Tabellene viser midlere vannføringer

Austerelva.

Utløp Bælljaidjavri

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	1,20	0,38	0,16	0,21
Etter utb. m ³ /s	0	0	0	0
Restvannføring %	0	0	0	0

Utløp i sjøen

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	5,43	1,72	0,71	0,94
Etter utb. m ³ /s	4,18	1,32	0,55	0,73
Restvannføring %	77	77	77	78

Lafjordelva.

Utløp 1. Lafjordvatn

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	7,95	2,52	1,04	1,38
Etter utb. m ³ /s	4,27	0,84	0,26	0,36
Restvannføring %	54	33	25	26

Utløp i sjøen

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	11,44	3,62	1,50	1,99
Etter utb. m ³ /s	7,74	1,94	0,72	0,96
Restvannføring %	67	54	48	48

Tverrelva / Strandajåkka.

Tverrelva ved utløp i Strandajåkka

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	1,55	0,49	0,20	0,27
Etter utb. m ³ /s	0,01	0,05	0,02	0,02
Restvannføring %	0	0	0	0

Strandajåkka ved utløp i sjøen

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	4,57	1,45	0,60	0,80
Etter utb. m ³ /s	3,02	0,96	0,40	0,53
Restvannføring %	66	66	67	66

3.7 Biologisk mangfold – utførte undersøkelser

I forbindelse med søknad om fornyelse av konsesjon for Repvåg kraftverk har Naturtjenester i Nord foretatt undersøkelser og dokumentasjon av biologisk mangfold i influensområdet for kraftverket. Vedlegg nr. 6.

Influensområdet er avgrenset til reguleringsmagasinene Bælljaidjavri, Lafjordmagasinet, Holmevatn og Ørretvatn, med tilhørende aktuelle elver. Arbeidet er hovedsakelig konsentrert omkring fiskebestandene i de berørte vassdragene, samt forekomst av rødlistearter, samt sjeldne og/eller verdifulle naturtyper. Nye tiltak i forbindelse med konsesjonen er vurdert. Det er undersøkt om Austerelva og Lafjordelva huser stammer av anadrom fisk, samt dokumentert anadrom strekning i nevnte vassdrag. Behovet for minstevannføring i Lafjordelva er også diskutert.

Rapporten har følgende oppsummering og sammendrag i punkt 6.2:

Tabell 1. Oppsummering av verdivurderingen, vurderingene av omfang og betydning og vurdering av kvaliteten av bakgrunnsdataene på de aktuelle nye tiltakene i forbindelse med ny konsesjonssøknad. For nærmere beskrivelser av metode se Brodtkorb og Selboe (2004) og Gaarder (2003).

Tiltak	Status verdi	Omfang av tiltaket	Betydning av tiltaket	Datagrunnlaget
Ny reguleringshøyde Lafjordmagasinet(+2m)	Middels	Middels negativ	Middels negativ konsekvens*	Godt
Anleggsvei E6 – 3. Lafjordvatn	Liten	Liten – Middels negativ	Ubetydelig	Godt
Steinbrudd 3. Lafjordv.	Liten	Liten	Ubetydelig	Godt
Felt ved Lafjordvatn	Middels	Liten	Liten negativ konsekvens	Middels godt
Felt ved Holmevatn	Middels	Middels negativ	Middels negativ kons.	Middels godt

*Avbøtende tiltak som minstevannføring vil derimot medføre stor positiv konsekvens.

Kraftlaget har besluttet å sløyfe den vurderte heving av reguleringshøyden i Lafjordmagasinet. Det betyr at HRV beholdes på kote 184,78 som nå.

I rapportens sammendrag side 4:

Ingen nasjonale rødlistearter ble funnet.

Fiskebestandene i de 6 undersøkte innsjøene i vassdragene består av rent røyevann i Bælljaidjavri og andre Lafjordvatn. Blandet ørret og røyebestand i tredje og første Lafjordvatn og Ørretvatn, mens Holmevatn er et rent ørretvatn. Det er sjørret- og laksebestand i Lafjordvassdraget, der det ble funnet sjørret i første Lafjordvatn og laks og sjørret i Lafjordelva. Vandringshinder er i innløpselva til første Lafjordvatn. Det er ingen anadrom bestand i Austerelva. I Strandelvvassdraget er det en god sjørøyebestand og noe sjørret i Strandvatnet.

Basert på tilstedeværelse av anadrome bestander i Lafjordvassdraget anbefales der minstevannføring.

3.8 Faste kulturminner

Kraftlaget kjenner ikke til at det er faste kulturminner som blir berørt på grunn av driften av Repvåg kraftverk.

Fylkeskulturkontoret i Finnmark fylkeskommune og Sametinget, miljø og kulturvern-avdelingen, er forespurt om virkning på eventuelle kulturminner ved en fortsatt drift av Repvåg kraftverk.

Finnmark fylkeskommune, Fylkeskulturetaten, har i brev av 25.08.2004 opplyst at de ikke har merknader til søknaden når det ikke skal foretas inngrep i marka på de omsøkte arealene. Vedlegg nr. 7.

Sametinget, Miljø- og kulturvernavdelingen har i brev av 03.09.2004 opplyst at Sametinget ikke kjenner til registrerte automatisk freda samiske kulturminner i det aktuelle området. Vedlegg nr. 8.

Begge instanser gjør oppmerksom på at saken må vurderes på nytt dersom planene endres.

Det vil være nødvendig å ta kontakt med disse instansene for at de skal vurdere massetakene.

3.9 Reindrift

I løpet av den tid som Repvåg kraftverk har vært i drift har ikke kraftlaget fått noen henvendelser fra reindriftnæringa om skader eller ulemper for næringa på grunn av driften av kraftverket.

Ved brev av 20.07.2004 fra Utheim Consult ble Reindriftsforvaltningen i Øst-Finnmark bedt om en foreløpig uttalelse om hvordan Reindriftsforvaltningen vurderer eventuelle konsekvenser for reindrifta ved fortsatt drift av Repvåg kraftverk.

I Reindriftsforvaltningens brev av 04.10.2004, vedlegg nr. 9, refereres følgende uttalelse fra Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark fattet på møte 30.09.2004, sak 70/04, vedlegg nr. 9:

”Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark har ingen merknader til alternativ 1, forutsatt at det gjøres avtale med distriktet under anleggsarbeidet, for å redusere forstyrrelser.

Områdestyret går mot alternativ 2, hvis en velger å gå videre med dette alternativet, krever Områdestyret at det gjennomføres en konsekvensutredning.

Begrunnelse: Utbyggingsområdet berører vår- og sommerbeiteområdet for distriktet. Området er i tillegg kalvingsland for distriktet. Forstyrrelse eller redusert kalvingsområde kan medføre et redusert kalvetilgang for distriktet, som igjen vil medføre et økonomisk tap for den enkelte reineier.”

Repvåg Kraftlag A/L har tatt konsekvensen av dette og sløffet den planlagte heving av HRV i Lafjordmagasinet med 2,00 m.

3.10 Ferdsel, fiske, jakt og friluftsliv

Ferdsel

Det er lite ferdsel i området.

Som på andre reguleringsmagasiner kan det i områder være vanskelig å ferdes på grunn av dårlig is i vårperioden når magasinene er nedtappet. Det gjelder spesielt i trange sund, hvor det kan være strømning i vannet ved helt nedtappet magasin. Kraftlaget vil sørge for forskriftsmessig skilting av slike områder.

Opprusting av anleggsveien vil gi mulighet for lettere adkomst innover fjellet. Hytteeierne i Strandelvdalen har uttrykt motvilje mot opprusting av veien lengre innover dalen enn det som er til nytte for hytteeierne.

For å redusere trafikken på anleggsveien på grunn av reindrifta, etter at veien er utbedret, kan det være aktuelt å sperre den med bom, slik det er gjort nå.

Fiske og jakt og friluftsliv

Det foregår litt fiske i Ørretvatn og Holmevatn, og i nedre deler av Strandaelva. Det er mest kommunens innbyggere og hytteeiere som bruker områdene. Det er ikke registrert at reguleringstiltakene er til noen ulempe for friluftslivet i området.

Det foregår rypejakt i området om høsten. I hovedsak jantes det på fjellrype.

3.11 Vannforsyningsinteresser

Stedet Repvåg har vannforsyning fra uttak på turbinrøret ved Repvåg kraftverk. Dette uttaket skal beholdes etter ombygging av kraftverket.

3.12 Jord- og skogbruk

Det drives ikke jord – eller skogbruk i området.

4. AVBØTENDE TILTAK

Det er anbefalt tapping av minstevannføring fra Lavvarjavri (3. Lafjordvatn).

4.1 Minstevannføring

Undersøkelser

I sin rapport om biologisk mangfold har Naturtjenester i Nord anbefalt minstevannføring i Lafjordelva på grunn av at det ble registrert anadrom laksefisk i Lafjordelva og i Første Lafjordvatn. Vedlegg nr. 6, side 14 og 15.

Konsekvenser av å slippe minstevannføring

Det er utført en beregning av alminnelig lavvannføring fra nedbørfeltet til Lavvarjavri, vedlegg nr. 11, punktene 3.2 og 3.3.

Beregningen viser at lavvannføringen i feltet til Lavvarjavri er meget høy, 15,7 %. Det er meget høyt i forhold til andre vassdrag i Finnmark, som ligger på 6 % til 10 %.

Alminnelig lavvannføringen fra Lavvarjavri er beregnet til 0,25 m³/s. Slipping av denne lavvannføringen som minstevannføringen fra Lavvarjavri, gir et produksjonstap på 2,7 GWh, eller 11,6 % av midlere årsproduksjon ved Repvåg kraftverk. Beregnet etter en kraftpris på 25 øre/kWh, betyr slipping av en minstevannføring på 0,25 m³/s fra Lavvarjavri et tap for kraftlaget på 675 000 kroner pr. år, eller kapitalisert (7 %, 40 år) ca. 9,0 mill. kr.

Kostnadene ved etablering av tappe- og kontrollutstyr er på grunnlag av overslag basert på erfaringstall fra etablering av utstyr for nivåregistrering i magasinene anslått til ca. kr 300 000,-. Det er forutsatt fjernstyring av ventilen i bunntappeløpet i dam Lavvarjavri, med avlesning og styring i kraftstasjonen. Hydraulisk styring av ventilen i bunntappeløpet er da tatt med i kostnadene for rehabilitering av dammen. I tillegg kommer vedlikehold og drift av utstyret. En eventuell forpaktning av Lafjordvassdraget antas å gi ubetydelige inntekter i forhold til det økonomiske tap ved tapping av en minstevannføring på 0,25 m³/s.

Variasjon i restvannføringen over året er angitt i punkt 3.6 og vist i detalj i tabeller i vedlegg 11, punkt 3.6.

5. FORNYELSE AV KONSESJONEN VERSUS NEDLEGGELSE

5.1 Fornyelse av konsesjonen

Ved fornyelse av konsesjonen vil en få et kraftverk som sikrer energiforsyningen i et utsatt kystområde og produserer "grønn" kraft. En kvalitetsmessig god og sikker energiforsyning er avgjørende for bevaring av og etablering av bedrifter i området.

Det ligger også en samfunnsmessig gevinst i at linjetapene reduseres ved at det leveres kraft inn på forsyningsnettets ytterkant.

For forsyningsområdet er kraftverket av betydning for å holde garantert spenningsnivå på kraftleveransene, og å redusere tap i linjenettet. Linjetapet kan gå opp mot 10 %, og ved en nedleggelse av Repvåg kraftverk vil dette gi et øket tap på ca. 2 GWh pr. år.

Repvåg kraftverk har stor betydning for kraftlaget, og har mange ganger under uvær fungert som nødforsyning for Repvåg- og Honningsvågområdet.

5.2 Nedleggelse

Hvis Repvåg kraftverk skal nedlegges, så vil det i tillegg til ovenfor nevnte øket linjetap og forsyningsproblemer medføre store kostnader ved:

- Utgifter til konsekvensutredning og utarbeidelse av søknad om nedleggelse
- Fjerning av
 - Kraftstasjon med tekniske anlegg
 - Kraftverkets reguleringsanlegg med luker og tunneler
 - 440 m turbinrørledning med fundamenter
 - En stor betong plate- og buedam, en massivdam og en fyllingsdam.
 - Gjenvinning av betydelige betongmengder
 - Store tørrelagte arealer må tildekkes / tilsås for å hindre sandflukt

6. REFERANSER OG GRUNNLAGSDATA

Barlindhaug Consult AS: Skisseprosjekt Opprusting og utvidelse, 16.07.2003.

Barlindhaug Consult AS: Forprosjekt Opprusting Repvåg kraftverk, 24.05.2004.

Norges vassdrags- og energidirektorat: Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker, NVE-rapport 1-1998.

Norges vassdrags- og energidirektorat: Dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW). Veileder 1/2004.

Norges vassdrags- og energidirektorat: Ny mal for søknad om konsesjon for kraftverk, sist korrigert 01.09.2005.

7. VEDLEGG TIL SØKNADEN

Vedlegg 1	Oversiktskart nr. 1,	M 1 : 400 000
Vedlegg 2.1	Oversiktskart nr. 2.1, nedbørfelt	M 1 : 50 000
Vedlegg 2.2	Oversiktskart nr. 2.2,	M 1 : 50 000
Vedlegg 3	Oversiktskart nr. 3.1,	M 1 : 25 000
Vedlegg 4	Oversiktskart nr. 3.2,	M 1 : 25 000
Vedlegg 5	Gjeldende manøvreringsreglement.	
Vedlegg 6	Naturtjenester i Nord. Dokumentasjon av biologisk mangfold i forbindelse med fornyelse av konsesjon. Rapport 8, 2004.	
Vedlegg 7	Brev av 25.08.2004 fra Finnmark fylkeskommune, Areal- og kulturvernavdelinga.	
Vedlegg 8	Brev av 03.09.2004 fra Sametinget, Miljø- og kulturvernavdelingen.	
Vedlegg 9	Brev av 04.10.2004 fra Reindriftsforvaltningen i Øst-Finnmark, vedlagt kopi av møtebok, sak 70/04, 30.09.04.	
Vedlegg 10	Leieavtale med Statsskog vedr. Leie av fallrettigheter i Tverrelvvassdraget.	
Vedlegg 11	Barlindhaug Consult AS. Produksjonssimulering Repvåg kraftverk.	
Vedlegg 12	Arealkurve Ørretvatn.	
Vedlegg 13	Magasinkurve Ørretvatn.	
Vedlegg 14.1	Areal- og volumtabell Lavvarjavri (Lafjordmagasinet).	
Vedlegg 14.2	Magasinkurve Lavvarjavri.	
Vedlegg 15	Fremdriftsplan ombygging 11.05.2000.	
Vedlegg 16	Kart kraftstasjonsområdet. M = 1: 1000.”	

I forbindelse med at Repvåg Kraftlag kommenterte høringsuttalelsene til den refererte søknaden ovenfor i brev av 20.04.2010, fikk NVE informasjon om at man ønsket å endre søknaden til kun å gjelde en fornyelse av reguleringstillatelsen fra 1950. NVE meldte tilbake til søker i brev av 10.05.2010 at det var mest ryddig i forhold til den videre saksbehandling at søker sendte inn en revidert utgave av søknaden der dagens situasjon og reelle planer inngikk. NVE mottok en revidert søknad 22.07.2010. I det følgende refereres søknadsdokumentet uten bilder, figurer og vedlegg:

”Endret søknad om fornyelse av konsesjoner

Pga. ny informasjon om dammen ved Ørretvatn og utførte vedlikeholdstiltak av bygg og anlegg endrer vi vår søknad om fornyelse av konsesjoner datert 15.1.2007 til kun å gjelde en fornyelse av tidligere regulerings- og ervervskonsesjon for Repvåg kraftverk i kommunene Nordkapp, Måsøy og Porsanger i Finnmark fylke.

Tillatelse til å regulere Tverrelvvasdraget mv. ble gitt ved kgl.res. av 15.12.1950. Konsesjonen ble gitt med en varighet på 50 år regnet fra 27.7.1950. Denne tillatelsen utløp 27.7.2000, og kraftverket drives nå etter midlertidig tillatelse i henhold til brev av 4.11.2003 fra Olje- og energidepartementet.

Repvåg Kraftlag ønsker å fortsette driften av Repvåg kraftverk på samme vilkår, og søker med dette om følgende tillatelser:

Etter vassdragsreguleringsloven:

- om tillatelse til å regulere Tverrelvvasdraget, Lafjordvasdraget og Austerelvvasdraget samt å overføre de to siste vassdrag til det første.
- om tillatelse til å regulere Bælljaidjavri mellom LRV kote 275,26 og HRV kote 285,26.
- om tillatelse til å regulere Lavvarjavri mellom LRV kote 179,68 og HRV kote 184,78.
- om tillatelse til å regulere Holmevatn mellom LRV kote 204,18 og HRV kote 207,18.
- om tillatelse til å regulere Ørretvatn (Tidligere Skatvatn og Ørretvatn med Langvatn og Lille Ørretvatn) mellom LRV kote 173,51 og HRV kote 180,01.

Etter vannressursloven:

om tillatelse til drift, vedlikehold og fornyelse av Repvåg kraftverk, for utnyttelse av fallet mellom Ørretvatn og Kraftstasjonen ved Reinelvbukta, som beskrevet i vedlagte søknadsdokument.

Etter industrikonsesjonsloven:

om tillatelse til å erverve bruksrett til vannfall som skal utnyttes i Repvåg kraftverk. Leieavtale av fallrettigheter er inngått med grunneier Statskog SF, nå Fefo fram til år 2050, vedlegg 5.

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning.

1. INNLEDNING

1.1 Om søkeren

Tiltakshavers navn: Repvåg Kraftlag SA

Tiltakets navn: Repvåg kraftverk

Eierforhold og virksomhetens art

Repvåg Kraftlag ble i 2010 omgjort fra andelslag (AL) til samvirkeforetak (SA). Medlemmer er sluttbrukere med bosteds-/forretningsadresse i forsyningsområdet.

Selskapets øverste organ er årsmøtet, bestående av 8 valgte utsendinger blant medlemmer i Nordkapp (5), Måsøy (2) og Porsanger/Kvalsund (1) kommuner.

Selskapet forvaltes av et styre valgt av årsmøtet og en elverksjef som daglig leder.

Repvåg Kraftlag har områdekonsesjon for Nordkapp og Måsøy kommune, samt deler av Porsanger og Kvalsund kommune. Kraftlaget har en kraftomsetning på ca. 120 GWh, hvorav egenproduksjonen i Repvåg er ca. 23,3 GWh, eierandel i Kvænangen kraftverk ca. 37,5 GWh, og eierandel i Porsa Kraftverk ca. 7,4 GWh. Samlet produksjon er ca. 68 GWh, eller ca. 57 % av forbruket.

1.2 Begrunnelse for tiltaket

Repvåg Kraftlag har drevet kraftverket siden 1953 med tillatelse etter kgl. resolusjon av 8. desember 1950. Med en midlere årsproduksjon på 23,3 GWh, bidrar kraftverket til å sikre og stabilisere kraftforsyningen i området. Ved utfall av sentralnettet eller linjene til sentralnettet kan redusert forsyning opprettholdes med sonevis utkobling fra Repvåg kraftstasjon. Kraftbehovet i området har blitt betydelig større i den tiden kraftverket har vært i drift, noe som også har øket kraftverkets betydning for innbyggere og næringsliv i området.

1.3 Geografisk plassering av tiltaket

Nedbørfeltene til Repvåg kraftverk ligger på halvøya mellom Porsangerfjorden og Kobbefjorden i kommunene Nordkapp, Måsøy og Porsanger i Finnmark fylke. Kraftstasjonen ligger ved Reinelvbukta i Porsangerfjorden, 50 km sør for Honningsvåg. Se kart i vedlegg nr. 1, 2.1, 2.2, 3 og 4.

1.4 Dagens situasjon og eksisterende inngrep

Vann fra nedbørfeltene til Bælljaidjavri, Lavvarjavri (Tredje Lafjordvatn) og Holmevatn overføres til Ørretvatn, som er inntaksmagasinet for kraftverket. Kraftstasjonen ligger ved Reinelvbukta på vestsiden av Porsangerfjorden.

2. BESKRIVELSE AV KRAFTVERKET

Tiltaket omfatter eksisterende reguleringer, overføringer og installasjoner.

2.1 Hoveddata

2.1.1 Vassdraget

	Bælljaid- javri	Lavvar- javri	Holme- vatn	Ørret- vatn	Sum
Nedbørfelt (km ²)	9,0	44,8	8,3	6,5	68,6
Middelvannføring (m ³ /s)	0,31	1,56	0,225	0,154	2,25
Alminnelig lavvannføring (m ³ /s)	0,03	0,25	0,02	0,015	
Fallhøyde (Brutto, m)				177,84	177,84
Slukeevne, maks (m ³ /s)					3,4
Slukeevne, min. (m ³ /s)					1,0
Tilløpsrør, diameter (mm)					100/90
Installert effekt, maks (MW)					5,7
Brukstid (timer)					4480
Magasinvolument (mill. m ³)	9,5	4,4	3,1	11,3	28,3
HRV (moh.)	285,26	184,78	207,18	180,01	
LRV (moh.)	275,26	179,68	204,18	173,51	
Produksjon, vinter (GWh) (1.10–30.4)					14,2
Prod. sommer (GWh) (1.5–30.9)					9,1
Produksjon, årlig middel (GWh)					23,3

2.1.2 Elektriske anlegg

Generatorer	Ytelse, MVA	Spenning kV
G1 og G2	5,7	6,6
Transformatorer	Ytelse, MVA	Omsetning kV/kV
T2	6,0	6,6 / 66
T1	1,0	6,6 / 22
Effektbrytere	Ytelse, Amp	Spenning kV
1 stk.	1250 A	66
1 stk.	630 A	22
4 stk.	630 A	6,6
Kabel	Lengde	Type / spenning kV
1 stk.	150 m	TSLE 3x1x150Al / 66

*2.2 Teknisk plan for det omsøkte**2.2.1 Hydrologi og tilsig**Avrenning*

Det vises til vedlegg 2.1, "Nedbørfelt. Oversiktskart 1 : 50 000".

Det finnes ikke gode avrenningsdata for noen av magasinene, men Ørretvatn har en gammel serie (fra før reguleringen) som er sammenliknet med en god lokal serie, Nordmannset.

Tabell 2.1 Benyttede serier.

Navn	VM nr.	Areal km ²	År	Kvalitet	Hoh.
Nordmannset	230.1	28.5	1961–1995	Homogen	100–300
Ørretvatn	222.2	13.5	1921–1940	Avvik	170–340

Seriene stemmer meget godt overens, selv om de er fra to forskjellige tidsepoker.

Videre i den hydrologiske simuleringen er derfor en skalert serie fra Nordmannset benyttet.

Tabell 2.2 Bearbejdede hydrologiske data.

Felt	Nedbørsfelt km ²	Spesif. avløp l/s km ²	Avløp m ³ /s	Årlig Qm m ³ (mill.)	Alm.lavvf 10 % m ³ /s
Bælljaidjavri	9,0	34,2	0,31	9,75	0,031
Lavvarjavri	44,3	34,8	1,54	48,60	0,154
Holmevatn	7,7	27,1	0,209	6,58	0,021
Ørretvatn	6,5	24,2	0,154	4,84	0,015
Samlet	67,5	-	2,21	69,7	

Alminnelig lavvannføring er i tabell 2.2 angitt til 10 % av middelvannføringen. Egen beregning har gitt betydelig større alminnelig lavvannføring for felt Lavvarjavri, 0,25 m³/s, se pkt. 4. Det er 15,7 % av middelvannføringen.

Tabell 2.3 Magasin.

Magasin	HRV	LRV	Mill. m ³
Bælljaidjavri	285,26	275,26	9,5
Lavvarjavri (Lafjordmagasinet)	184,78	179,68	4,4
Holmevatn	207,18	204,18	3,1
Ørretvatn	180,01	173,51	11,3
Sum			28,3

Volumet av Lafjordmagasinet er beregnet på grunnlag av magasinkart som var ferdig utarbeidet i oktober 2005, og som delvis er basert på ekkolodding.

2.2.2 Bruken av reguleringene

Reguleringene brukes til kraftproduksjon i Repvåg kraftverk. Repvåg Kraftlag ønsker ikke å endre reguleringene.

Reguleringer og overføringer

Reguleringsgrensenes høydeangivelser avviker fra høyder i gjeldende manøvreringsreglement. Årsaken er at det er satt ut og målt inn nye referansebolter for konsesjonsbestemte reguleringshøyder. Tidligere referansebolter var målt inn i et lokalt høydesystem. Koordinater for nye referansebolter er oppgitt i NGO akse VII med høydereferanse NN 54.

1. Austerelva fra Bælljaidjavri

Bælljaidjavri reguleres ved 10 m senking ved en 4 m² og 500 m lang tunnel mot Lafjordmagasinet (Lavvarjavri).

Austerelva renner ut i havet i Vesterbotn innerst i Kobbefjorden i Måsøy kommune. Vedlegg 1.

Austerelva har ingen bestander av anadrom laksefisk. De nederste 2 km, som er tilgjengelig for fisk fra sjøen, har dårlige gyte- og oppvekstforhold. Det er ikke anbefalt minstevannføring i Austerelva.

På grunn av at Bælljaidjavri er et rent senkingsmagasin, vil det ikke være mulig å tappe vann til Austerelva uten betydelige anleggsmessige tiltak.

Magasindata

HRV kote 285,26; LRV kote 275,26.

Magasinvolum 9,5 mill. m³.

Høyden referer seg til fastmerke nær tunnelinnløpet.

Dette fastmerket (NVE messing kulebolt i fjell) har høyde 286,317 og koordinater X = 1420811,430 og Y = 15244,972.

Nær tunnelutløpet er det lukehus med reguleringsluke.

I et middelår overføres hele tilløpet til Lafjordmagasinet.

Anleggets tilstand

Det mangler avstengningsmulighet (bjelkestengsel) ved tunnelinntaket. Lukehuset er rehabilitert og i bra stand.

2. Lafjordelva fra Lavvarjavri (Lafjordmagasinet)

Tilsiget til Lafjordmagasinet og Bælljaidjavri overføres ved en 4 m² og 2625 m lang tunnel til Ørretvatn.

I et middelår overføres 77 % av tilløpet fra Bælljaidjavri og Lafjordmagasinet til Ørretvatn. Resten er flomtap mot Lafjordelva.

Lafjordelva renner ut i havet i Lafjorden. Vedlegg 1.

Lavvarjavri (Lafjordmagasinet) er regulert 5,1 m ved ca. 1,5 m senking og ca. 3,6 m heving.

Det er anbefalt minstevannføring i Lafjordelva dersom dammen i Lafjordmagasinet heves i Naturtjenester i Nords rapport 8, Dokumentasjon av biologisk mangfold osv.

Magasindata

HRV kote 184,78; LRV kote 179,68.

Magasinvolum 4,4 mill. m³. Ved senkning ca. 1,5 m og heving ca. 3,6 m.

Høydene referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) nær høyre side av dammen.

Fastmerket har høyde 187,738 og koordinater X = 1422099,021 og Y = 18643,212.

Ved tunnelinntaket er det lukehus med reguleringsluke. Til vanlig er luka åpen, det er kun ved behov for nedtapping av Ørretvatn at luken stenges. Det er overløp til tunnelen i lukehuset ved fullt magasin.

Anleggets tilstand

Dammen er en 80 m lang fyllingsdam med største høyde 9 m og en 40 m lang betong overløpsterskel.

Dammens vannside er preget av bølgeslag, og luftsida mangler dreneringslag og skråningsbeskyttelse. Dammen må bygges om for å fylle kravene i regelverket.

Det mangler avstengningsmulighet (bjelkestengsel) ved tunnelinntaket. Lukehuset er rehabilitert og i bra stand.

Dammen har et bunntappeløp. For å kunne bruke bunntappeløpet forutsettes det at tappeventilen bygges om (utskiftes) til en med hydraulisk styring.

For å kunne senke den fjerneste del av magasinet til LRV er det sprengt en kanal. Det må utføres betydelige ryddingsarbeider i kanalen for å kunne senke den fjerneste delen av magasinet til LRV og dette utgår.

Ved tunneltippen ligger det mye skrot, som skal fjernes. Det som er igjen av tunneltippen skal brukes til utbedring av anleggsveien.

Stein- og filtermasser til utbedring av dammen skal hentes fra nytt steinbrudd ca. 300 m nedstrøms for dammen. Det er avklart at steinkvaliteten er egnet til skråningsbeskyttelse på dammen.

Kostnader for opprusting av dam, og inntakskonstruksjoner i overføringstunnelen: kr 2 000 000,-.

3. Elva fra Holmevatn til Ørretvatn

Holmevatn er regulert 3 m ved heving med en massivdam. Hele tilsiget renner i det opprinnelige elveleiet til Ørretvatn.

Magasindata

HRV kote 207,18; LRV kote 204,18.

Magasinvolum 3,1 mill. m³.

Høydene referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) nær venstre ende av dammen.

Fastmerket har høyde 208,879 og koordinater X = 1424539,135 og Y = 26156,686.

Anleggets tilstand

Det er ikke behov for større utbedringsarbeider på betongdam og lukeutstyr.

4. Tverrelva fra Ørretvatn

Ørretvatn er regulert 6,0 m ved heving. Tidligere Skarvatn, som er innlemmet i Ørretvatn, reguleres 6,5 m. Magasinet omfatter tidligere Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn, og er kraftverkets inntaksmagasin. I et middelår tappes hele tilsiget til Ørretvatn gjennom kraftverket.

Tverrelva, som er utløpselven fra Ørretvann, renner ut i Strandajåkka (Strandelva) og videre ut i sjøen ved Strandagåppi. Vedlegg 2.1.

I "Dokumentasjon av biologisk mangfold" er det ikke anbefalt minstevannføring i Tverrelva. Tverrelvassdraget er omtalt på rapportens side 17:

”Det er kun vann i bekken ved overløp, spesielt om våren. Bekkefareet munner ut ca. en km oppstrøms Strandavannet. Bekkefareet er bratt med stort fossefall og vil ikke være viktig i gyte- og oppvekstsammenheng for laksefisk. Hovedmengden av vannet i Strandelvvassdraget kommer ifra dalsiden og videre fra fjellet. Anadrom strekning ble vurdert til ca. 4 km oppstrøms Strandvannet, Det ble derimot ikke fanget annet enn ørretunger og noen få røyeunger i innløpselva”.

I Ørretvatnmagasinet inngår også Skarvatn, LRV kote 173,51, som er regulert 6,5 m sammen med Ørretvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn.

Dammen ved Ørretvatn, som sperrer utløpet til Tverrelva, består av en hvelvdam med korte platedammer på begge sider. På venstre side går platedammen over i en kort fyllingsdam.

Neddemmet areal er ca. 0,6 km².

Magasindata

HRV kote 180,01; LRV kote 173,51 (Skarvatn).

Magasinvolum 11,3 mill. m³.

Høyden referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) nær høyre ende av dammen. Fastmerket har høyde 181,603 og koordinater X = 1421353,117 og Y = 23053,808.

Anleggets tilstand

Det er utført vurdering av dammen. Konklusjonen er at hvelvet har akseptabel styrke, mens platedammene må forsterkes. Fyllingsdammen har erosjonsskade på vannsida.

I forprosjektet for opprusting av kraftverket er platedam delene anbefalt bygget om til massivdammer.

Bunntapperør og tapeventil er defekte, og det er konstatert alkalireaksjoner i et framskredent stadium i dammen. En omfattende rehabilitering er derfor nødvendig.

Grovt anslag fra fagkonsulent er damkostnader i størrelsesorden kr 20 000 000.

I nord enden av Ørretvatn er inntaket til driftstunnelen. Anordning for bjelkestengsel er ødelagt og det er derfor ingen avstengningsmulighet ved tunnelinntaket. Lukehuset er rehabilitert og i bra stand (foto).

2.2.3 Rørgate og driftstunnel

Fra inntaket føres vannet i en 720 m lang 4 m² tunnel til svingesjakt og overgang via rørbruddventil til 434 m stålrør til kraftstasjonen. Den øverste halvdelen har innvendig diameter 1,00 m, og videre ned til kraftstasjonen har røret innvendig diameter 0,90 m.

Anleggets tilstand

Utvendig ble rørgata sandblåst og malt i 1983. Innvendig ble rørgata og finvaregrind sandblåst og malt i 2008. Med nevnte tiltak er det forventet at røret vil holde i 30 år. Den nedre delen, ved inngangen til grenrørene, må skiftes pga. groptæring når ny(e) maskin(er) installeres.

Inntaket i Ørretvann er planlagt utbedret med et nytt bjelkestengsel.

Hus for rørbruddsventil, inngang til svingesjakt og betongfundamenter rehabiliteres.

Samlet kostnad kr 2 000 000.

2.2.4 Kraftstasjon med installasjoner

Bygning

Kraftstasjonsbygningen er en betongbygning. Den er rehabilitert og i bra stand.

*Eksisterende installasjoner:**Turbiner*

Stasjonen har to horisontale Francis-turbiner, hver på 3 000 hk.

Nominell ytelse 3,9 MVA ved slukeevne ca. 2,6 m³/s. Maskinene er satt i drift i 1952 og 1954.

Maksimal vannføring er ca. 2,8 m³/s.

Optimal driftsvannføring 2,4 m³/s.

Minste driftsvannføring 0,6 m³/s.

Turbinene er driftsmessig usikre og trenger betydelig oppgradering.

Generatorer

Det er installert to generatorer med ytelse 2 x 2850 kVA, spenning 6,6 kV. Byggeår 1952 og 1954. Generatorene har betydelige vedlikeholdskostnader.

Kontrollanlegg

Kontrollanlegget er nytt, og forutsettes delvis brukt etter fornyelse av kraftstasjonen. Kraftstasjonen er tilknyttet driftsentralen i Honningsvåg med et nytt anlegg fra 2008.

Koblingsanlegg

Koblingsanlegg og transformator ble fornyet i 1999 og forutsettes fortsatt brukt. Omsetning på transformatorer er 6,6 kV/66 kV, men en ytelse på 6 MVA.

Planlagte nye installasjoner i kraftstasjonen

Det vurderes installert en eller to maskiner med en samlet ytelse på 6 MVA.

Turbin(er)	5,4 MW
Vannføring, maksimalt	3,4 m ³ /s
Vannføring, minimalt	1,5 m ³ /s
Vannføring, optimalt	3,0 m ³ /s
Generator(er)	6,0 MVA
Samlet kostnad	kr 16 500 000.

*2.2.5 Veiutbedringer**Eksisterende veier*

Kraftstasjonen ligger like ved E69. Avkjøring og adkomst skal ikke endres.

Anleggsveier

I forbindelse med arbeider som er forutsatt, vil det være nødvendig med en opprustning av eksisterende anleggsvei til dam Ørretvatn.

I dag er det en grusvei som også tjener som adkomst til hyttene i Strandelvdalen. Denne veien går fra E69 og ca. 4 km sørvestover langs Strandavaggi. Kvaliteten på denne veien er bra frem til Strandvatnet, ca. 3 km inn fra riksveien, for deretter å bli dårligere. I forbindelse med en ny anleggsfase må det regnes med generelt vedlikehold samt stedvis utbedring de første 3 km. Resten av veien frem til Tverrelva, ca. 1 km, må utbedres for å få bredere vei for anleggskjøretøy. I tillegg er kortere strekninger lagt på myr, og her vil en måtte foreta en masseutskifting for å oppnå tilstrekkelig bæreevne.

Fra Tverrelva og opp til høyden ved Ørretvatn er det kjørt opp et spor med mindre terrenggående kjøretøyer. Samlet lengde på denne veien er ca. 2,5 km. Langs denne strekningen stiger terrenget kraftig. Veien her må utbedres, og i ca. halve lengden ombygges, for å kunne ta anleggskjøretøyer. Grunnen i området er delvis grus og stein slik at en i noen grad vil kunne nytte stedlige masser i undergrunnen som bærelag. En må påregne å tilføre masser på halve strekningen. Stigningen opp langs åssiden fra dalen opp mot Ørretvatn er godt synlig fra

Strandavaggi, slik at åpning av massetak i dalsiden vil være uheldig. En må derfor regne med å frakte masser inn til denne delen av veien fra massetak ved veien ca. 1 km vest for Tverrelva. Vedlegg 3.

Oppe på fjellet er det ca. 1 km frem til dammen ved Ørretvatn. Denne strekningen går på fjell og morene, og bortsett fra helt lokale myrområder er det mulig å kjøre til dammen ved Ørretvatnet uten større bygging av ny vei. På grunn av at det vil bli betydelig trafikk frem til dammen i forbindelse med de forutsatte fornyelsesarbeidene, forutsettes det at en bygger permanent vei frem til dammen. Denne veien legges enkelt på eksisterende terreng og en foretar lokale utbedringer der dette vurderes å være nødvendig. I forbindelse med fornyelsen av dammen ved Ørretvatn vil en måtte bygge en adkomst til dammens østre del. Det forutsettes at en tapper ned magasinet og legger en veifylling over til andre siden langs vannsiden av dammen. Denne veifyllinga vil bli neddemt under vanlig drift av magasinet.

Når en kommer opp på fjellet ved Ørretvatn er det en gammel anleggsvei frem til dammen ved Lavvarjavri (Lafjordmagasinet). I forbindelse med ombygging av dammen ved Lavvarjavri vil det være nødvendig å utbedre eksisterende anleggsvei frem til dammen. Det forutsettes at masser fra gammel tunneltipp ca. 500 m fra dammen ved Lavvarjavri brukes i utbedring av denne veien, se vedlegg 4.

Ved Lafjorddammen må det bygges ca. 300 m anleggsvei til steinbrudd nedstrøms for dammen. Denne veien planeres og tilsåes etter anleggsfasen.

Fra dammen ved Lavvarjavri og frem til lukehuset ved tunnelen fra Bælljaidjavri blir det begrenset anleggstrafikk, og den eksisterende veitrasé forutsettes brukt med mindre utbedringer.

Total distanse fra Ørretvatn til Lafjordvatnet er ca. 5 km. Den opprinnelige anleggsveien brukes nå i forbindelse med driften av kraftverket og i noen grad av reindriften.

Utskiftede myrmasser i veitraseen skal mellomlagres og brukes til utbedring av massetak og andre områder langs veien.

Samlet kostnad for veiutbedring kr 3 000 000.

2.2.6 Eksisterende kraftlinjer

72,5 kV-linjen fra Smørfjord til Honningsvåg (Linje øst) passerer kraftstasjonen, og er kablet inn til stasjonen som en T-avgrening. Det er en 24 kV linje ut fra kraftstasjonen for lokal-forsyning av nærområdet og til Repvåg. Det skal ikke bygges nye kraftlinjer.

2.2.7 Massetak

For utbedring av anleggsveien er det forutsatt massetak ved veien ca. 1 km vest for Tverrelva, vedlegg 3. I tillegg skal gammel tunneltipp ved veien ca. 0,5 km før Lavvarjavri brukes til veiutbedring, vedlegg 4. Ca. midtveis på anleggsveien er det et myrområde hvor det vil være behov for fyllmasser. Det er derfor forutsatt massetak ca. 600 m vest for vatn kote 189, vedl.3.

Steinbrudd for produksjon av stein og knust masse for filter til ombygging av dammen ved Lavvarjavri etableres ca. 300 m fra dammen, i en liten kolle mot 2. Lafjordvatn kote 168. Steinkvaliteten er undersøkt og er godt egnet til dambygging. Vedlegg 4.

Massetakene vil bli tilført humusholdige masser fra ombygging av anleggsveien og gjødslet.

2.2.8 Kjøremonster og drift av kraftverket

Kraftproduksjonen er oppgitt i punkt 2.3.

Det er ikke planlagt å bruke kraftverket til effektkjøring. Men kraftverket vil ved sin plassering i forsyningsnettet ha tilstrekkelig effekt til å bidra til stabilisering av spenningen i området.

Kraftlaget har installert fjernavlesning av magasin vannstander. Det er derfor redusert behov for ferdsel i forbindelse med driften av kraftverket.

2.2.9 Manøvreringsreglement

I forslag til nytt manøvreringsreglement er nivå for reguleringsgrensene korrigert til høyde-system NN 1954, og koordinater er oppgitt i NGO akse VII.

For Ørretvatn er betegnelsene Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn sløyfet, da begrepet Ørretvatn i de siste 50 år også har omfattet disse tre vatn. Skarvatn inngår i Ørretvatn med HRV kote 180,01 og LRV kote 173,51. Inntaket for driftstunnelen ligger i tidligere Skarvatn, og dette er grunnen til at Skarvatn i gjeldende konsesjon har 0,5 m større senking enn de øvrige vatn som inngår i Ørretvatnmagasinet. I gjeldende manøvreringsreglement er det anført at Langvatn og Lille Ørretvatn inngår i Ørretvatn med 6,0 m og Skarvatn med 6,5 m regulering. Av praktiske grunner har vi foreslått å bruke LRV i tidligere Skarvatn som LRV i Ørretvatnmagasinet. Alternativt kan det opereres med egne reguleringsgrenser for Skarvatn, men Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn finnes ikke på dagens kart (M 711-2036 I).

Holmevatn er skrevet Holmevatn i henhold til betegnelsen på kart M711, 1 : 50 000.

Det foreslås følgende nytt manøvreringsreglement:

For regulering av Ørretvatn og Holmevatn i Nordkapp kommune, Lavvarjavri (3. Lafjordvatn) i Nordkapp og Porsanger kommune, og Bælljaidjavri i Måsøy kommune.

§ 1.

Reguleringsgrensene er:

a. for Ørretvatn, magasin nr. 222.2. (Hvori inngår Skarvatn, Langvatn og Lille Ørretvatn).

Øvre grense kote	180,01
Nedre grense kote	173,51
Reguleringshøyde	6,50 m

Høyden referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) ved Ørretvanndammens høyre ende. Dette fastmerket har høyde kote 181,603, og koordinater X = 1421353,117 og Y = 23053,808.

b. for Holmevatn, magasin nr. 222.1.

Øvre grense kote	207,18
Nedre grense kote	204,18
Reguleringshøyde	3,00 m

Høyden referer seg til fastmerke (NVE messing kulebolt i fjell) ved dammens høyre ende. Dette fastmerket har høyde kote 208,879, og koordinater X = 1424539,135 og Y = 26156,686.

c. for Lavvarjavri, magasin nr. 220.2.

Øvre grense kote	184,78
Nedre grense kote	179,68
Reguleringshøyde	5,10 m

Høyden referer seg til fastmerke nær dammens høyre ende. Dette fastmerket (NVE messing kulebolt i fjell) har høyde 187,738 og koordinater X = 1422099,021 og Y = 18643,212.

d. for Bælljaidjavri, magasin nr. 220.3.

Øvre grense kote	285,26
Nedre grense kote	275,26
Reguleringshøyde	10,00 m

Høyden referer seg til fastmerke nær tunnelinnløpet. Dette fastmerket (NVE messing kulebolt i fjell) har høyde 286,317 og koordinater X = 1420811,430 og Y = 15244,972.

§ 2.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragenes flomvassføring ikke økes. For øvrig kan vannslippingen foregå etter kraftverkets behov.

§ 3.

Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende og at regulerings- og overføringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Videre skal observeres og noteres – om det forlanges, regnmengder og temperatur. Avskrift av protokollen skal – hvis det forlanges – ved hver måneds utgang, sendes til Norges vassdrags- og energidirektorat.

§ 4.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement blir å avgjøre av vedkommende departement.

§ 5.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

2.3 Kraftproduksjon

Midlere årsproduksjon for perioden 1998 – 2008

Periode	Produksjon GWh/år	Produksjon GWh/år ved slipping av minstevannføring Lavvarjavri
Sommer	9,1	7,9
Vinter	14,2	12,6
Året	23,3	20,5

2.4 Kostnadsoverslag for fornyelsesarbeider

Følgende kostnader er basert på erfaringstall fra NVE samt egne erfaringstall for lignende anlegg.

Forarbeider	kr 1.500.000,-
Veiutbedring	kr 3.000.000,-
Bælljaidjavri	kr 0,-
Lafjordvatn	kr 2.000.000,-
Holmevatn	kr 0,-
Ørretvatn	kr 20.000.000,-
Inntak, driftstunnel og rørgate	kr 2.000.000,-
Endring av kraftstasjonsbygning	kr 2.500.000,-
Maskininstallasjoner	kr 14.000.000,-
Netto sum for prosjektet:	kr 45.000.000,-
Uforutsett 10 %:	kr 4.500.000,-
Planlegging og administrasjon 7 %:	kr 3.500.000,-
Finansieringsutgifter 4 %:	kr 2.000.000,-
Total sum fornyelser, prisnivå 2010, eks. mva.	kr <u>55.000.000,-</u>

Avgifter til grunneier, stat og kommuner er ikke tatt med i overslaget.

Økonomisk levealder (konsesjonstid) for ombygget anlegg settes til 30 år.

Kalkulasjonsrenten = 7,0 %

Kapitaliseringsfaktor = 12,409

Midlere årsproduksjon = 23,3 GWh	
Fornylseskostnad kr 55/23,3 = kr 2,360 pr. kWh	
Fornylsen gir en kostnad på kr 2,360/12,409 =	kr 0,190 pr. kWh
Tillegg for driftskostnader på nytt anlegg, ca. 3 % =	kr 0,070 pr. kWh
Kraftpris etter fornying	kr <u>0,260 pr. kWh</u>

Avgifter til grunneier, det offentlige og forsikringer utgjør ca. 1 mill. kr/år. Fordelt pr. kWh utgjør dette kr 0,043 pr. kWh.

Det kreves en markedspris på 0,303 kr/kWh for å forrente investeringen etter de forutsetninger som her er gjort.

Ved slipping av minstevannføring fra Lavvarjavri blir beregningen som flg.:

Fornylseskostnad kr 55,5/20,5 = kr 2,707 pr. kWh	
Fornylsen gir en kostnad på kr 2,707/12,409 =	kr 0,218 pr. kWh
Tillegg for driftskostnader på nytt anlegg, ca. 3 % =	kr 0,072 pr. kWh
Kraftpris etter fornying	kr <u>0,290 pr. kWh</u>

Tillagt avgift til grunneier, det offentlige og forsikringer kreves det en markedspris på 0,333 kr/kWh for å forrente investeringen etter de forutsetninger som er gjort her.

Det er ikke beregnet restverdien på eksisterende anlegg og det er forutsatt at fornyelsen kan utføres uten produksjonstap.

2.5 Fremdriftsplan

Konsesjonsbehandlingen er antatt ferdig i løpet av 2011.

Vi ser det som svært viktig å komme i gang med prosjektering av utbedring av dam Ørretvatn straks konsesjon er gitt og konsesjonsbetingelsene er vurdert av oss.

Dammen ved Ørretvatn forsterkes / fornyes i perioden 2012 – 14. Dammen ved Lavvarjavri forsterkes i 2014.

Kraftstasjonen drives med eksisterende maskiner lengst mulig ut i fornyelsesfasen.

2.6 Fordeler ved videre drift av Repvåg kraftverk

Kraftproduksjon

Med en installert effekt på 5,4 MW vil Repvåg kraftverk levere en midlere årlig energimengde på 23,3 GWh med følgende fordeling på sommer- og vintersesong:

Sommer (01.05. – 30.09.)	9,1 GWh	39 %
Vinter (01.10. – 30.04.)	14,2 GWh	61 %

Produksjonen i Repvåg kraftverk utgjør ca. 20 % av kraftlagets kraftomsetning.

Andre fordeler

Nettap

Kraftverkets beliggenhet bidrar til å redusere tap i overføringslinjene til området.

Forsyningssikkerhet

Kraftverkets beliggenhet bidrar til å øke sikkerheten for kraftleveranse til området.

Kraftlagets økonomi

Repvåg kraftverk vil fortsatt kunne bidra positivt til kraftlagets økonomi. Hvis det iverksettes slipp av minstevannføring i Lafjordelva vil bidraget være beskjedent. Samfunnsøkonomisk gir verket et positivt bidrag.

Konsesjonsavgifter

Det betales kr 55 000 i konsesjonsavgifter til stat og berørte kommuner.

Konsesjonskraft

Måsøy kommune får 415 MWh og Nordkapp kommune 1238 MWh konsesjonskraft i h.h. til NVEs beregningsmodell. I 2010 er prisen 10,27 øre/kWh, ved en markedspris på 35 øre/kWh vil uttaket gi en gevinst på ca. 100 000 kr til Måsøy og 300 000 kr til Nordkapp kommune.

Nordkapp kommune får vann fra rørgata til vannforsyning til Repvåg. Vannuttaket tilsvarer 27 MWh/år og avregnes konsesjonskraften. 1 m³ vann tilsvarer 0,4 kWh.

Skatter

Det ble i 2009 betalt kr 230 000 i eiendomsskatt til Nordkapp kommune.

Fallrettigheter

Det ble i 2010 betalt kr 130 000 i leieavgift til Finnmarkseiendommen (FeFo).

Fiskefondsavgift

Det betales i 2010 kr 56 800 i pålagt fiskeavgift til Nordkapp kommune.

Forsikringer

Det betales i 2010 kr 184 000 i forsikringer.

2.7 Arealbruk, eiendomsforhold og offentlige planer

Arealbruk

Opprustingen av kraftverket vil ikke kreve utnyttelse av nye arealer. Massetak for veibygging og betongarbeider inngår i kraftlagets leieavtale for grunnarealer.

Eiendomsforhold

Areal for kraftstasjonsbygningen eies av Repvåg Kraftlag.

Øvrige arealer som er nødvendig for å bygge om og drive Repvåg kraftverk eies av FeFo, Finnmarkseiendommen.

Repvåg Kraftlag har avtale med Statsskog SF, nå Fefo, om leie av grunn og fallrettigheter i Tverrelvassdraget i den grad det er nødvendig for vassdragets regulering og utbygging og drift i henhold til tidligere gitte konsesjon.

Offentlige planer

I kommunens arealplan er kraftstasjonsområdet angitt som LNF-sone A + kraftverk. Kraftverksanleggene på fjellet ligger i LNF-sone B.

Repvåg kraftverk ligger ikke innenfor områder som er med i verneplan for vassdrag. Det ligger heller ikke områder i kraftverkets nedbørfelt eller i umiddelbar nærhet som er vernet i henhold til Naturvernloven.

2.8 Alternative utbyggingsløsninger

I tillegg til gjenoppbygging av eksisterende kraftverk ble det vurdert:

1. Heving av HRV i Lavvarjavri (3. Lafjordvatn) med 2,0 m.
2. Overføring av et nedbørfelt på 0,6 km² til Holmevatn, vedlegg 2.1, felt 2.
3. Overføring av et nedbørfelt på 0,5 km² til Lavvarjavrit, vedlegg 2.1, felt 5.

Det er besluttet at punktene 1, 2 og 3 ikke skal tas med i søknaden.

3. VIRKNING FOR MILJØ, NATURRESSURSER OG SAMFUNN

3.1 Generelt

Repvåg kraftverk har vært i drift i 60 år, og forholdene i og rundt reguleringsmagasinene har stabilisert seg. Det er ikke registrert stranderosjon eller andre skader av betydning i reguleringsmagasinene.

3.2 Hydrologi

3.2.1 Magasindata

Magasinvolum, magasinkart Magasindata er beskrevet i kap. 2.2.1, tabell 2.3.

Fyllingsberegninger

Kraftlaget har målt vannstanden i Ørretvannmagasinet ca. en gang pr. uke i den tiden kraftverket har vært i drift.

Produksjonssimuleringen, kalibrert på grunnlag av vannstandsmålinger og registrert produksjon, har gitt vannstandsvariasjoner over året i magasinene som vist på figurene 3.1, 3.2, 3.3 og 3.4.

Simulert over perioden 1962–1994 viser kurvene nivåvariasjonene for henholdsvis:

- Midlere år
- Gunstigste år
- Ugunstigste år

3.2.2 Vannføringsvariasjoner i berørte vassdrag

Vannføringsvariasjoner i Lafjordvassdraget

Vannføringsvariasjonene for situasjonen etter utbygging er vist som døgnverdier i tabeller i "Produksjonssimulering Repvåg kraftverk", sidene 8 – 20.

Tabell Månedsmiddel Lafjordvassdraget.

Månedsmiddel utløp Første Lafjordvatn etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,261	0,147	0,139	0,180	2,192	4,271	0,840	0,264	0,356	0,616	0,403	0,187
Vått år	0,126	0,119	0,151	0,529	0,487	15,15	2,524	0,518	0,240	3,888	0,306	0,192
Tørt år	0,064	0,054	0,050	0,054	0,156	1,490	0,396	0,197	0,283	0,607	0,214	0,170

Månedsmiddel utløp i sjøen etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,646	0,423	0,399	0,522	4,214	7,643	1,937	0,718	0,958	1,507	0,993	0,524
Vått år	0,482	0,457	0,578	2,026	1,863	28,30	6,193	1,984	0,919	7,701	1,172	0,736
Tørt år	0,245	0,204	0,190	0,204	0,596	4,429	1,514	0,753	1,084	2,054	0,818	0,650

Månedsmiddel utløp Første Lafjordvatn før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,886	0,637	0,597	0,773	4,854	7,946	2,518	1,039	1,383	2,015	1,350	0,780
Vått år	0,526	0,499	0,631	2,212	2,035	19,44	5,493	2,166	1,005	5,637	1,281	0,804
Tørt år	0,268	0,222	0,208	0,222	0,651	4,334	1,563	0,823	1,184	2,139	0,894	0,710

Månedsmiddel utløp i sjøen før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	1,274	0,917	0,859	1,112	6,985	11,44	3,624	1,495	1,990	2,900	1,942	1,122
Vått år	0,758	0,718	0,908	3,183	2,928	27,97	7,904	3,118	1,446	8,112	1,843	1,157
Tørt år	0,385	0,320	0,299	0,320	0,937	6,252	2,379	1,184	1,704	3,079	1,286	1,022

Vannføringsvariasjoner Austerelvvassdraget

Vannføringsvariasjoner (uten minstevannføringskrav) er simulert på følgende to steder i Austerelvvassdraget:

- Utløpet av Bælljaidjavri
- Utløp i sjøen

Simuleringene er basert på at kraftverket kjøres med slukeevne på 3,4 m³/s.

Nedenfor er kurver for simulerte vannføringsvariasjoner over året vist for følgende situasjoner, med bakgrunn i simulering for perioden 1962–1994:

- Midlere år
- "Vått år"
- "Tørt år"

I tillegg er beregnet middelvannføring lagt inn som en horisontal strek i kurvene.

Variasjonene for hhv. midlere år, "tørt år" og "vått år" er også lagt inn i tabellform.

Tabell Månedsmiddel Austerelva.

Månedsmiddel utløp Bælljaidjavri etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,002	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,007	0,000	0,000
Vått år	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,004	0,000	0,000	0,216	0,000	0,000
Tørt år	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

Månedsmiddel utløp i sjøen etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,461	0,331	0,315	0,407	2,555	4,183	1,325	0,547	0,728	1,061	0,711	0,411
Vått år	0,277	0,264	0,332	1,165	1,071	10,23	2,856	1,141	0,529	2,968	0,674	0,423
Tørt år	0,141	0,117	0,109	0,117	0,343	2,287	0,870	0,433	0,623	1,126	0,470	0,374

Månedsmiddel utløp Bælljaidjavri før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,134	0,096	0,090	0,117	0,734	1,202	0,381	0,157	0,209	0,305	0,204	0,118
Vått år	0,080	0,075	0,095	0,334	0,308	2,939	0,831	0,328	0,152	0,852	0,194	0,122
Tørt år	0,040	0,034	0,031	0,034	0,099	0,657	0,250	0,124	0,179	0,324	0,135	0,107

Månedsmiddel utløp i sjøen før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,461	0,331	0,315	0,407	2,555	4,183	1,325	0,547	0,728	1,061	0,711	0,411
Vått år	0,277	0,264	0,332	1,165	1,071	10,23	2,856	1,141	0,529	2,968	0,674	0,423
Tørt år	0,141	0,117	0,109	0,117	0,343	2,287	0,870	0,433	0,623	1,126	0,470	0,374

Vannføringsvariasjoner Tverrelva og Strandajåkka (Strandaelva)

Vannføringsvariasjoner (uten minstevannføringskrav) er simulert på følgende to steder i Strandajåkka:

- Utløpet av Tverrelva i Strandajåkka
- Utløp av Strandajåkka i sjøen

Simuleringene er basert på at kraftverket kjøres med slukeevne på 3,4 m³/s.

Nedenfor er kurver for simulerte vannføringsvariasjoner over året vist for følgende situasjoner, med bakgrunn i simulering for perioden 1962–1994:

- Midlere år
- "Vått år"
- "Tørt år"

I tillegg er beregnet middelvannføring lagt inn som en horisontal strek i kurvene. Variasjonene for hhv. midlere år, "tørt år" og "vått år" er også lagt inn i tabellform.

Månedsmiddel Tverrelva / Strandaelva

Månedsmiddel i Tverrelva ved utløp i Strandaelva etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,005	0,004	0,001	0,001	0,007	0,012	0,005	0,002	0,002	0,003	0,002	0,001
Vått år	0,140	0,105	0,001	0,001	0,014	0,006	0,002	0,001	0,003	0,006	0,003	0,001
Tørt år	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001	0,007	0,002	0,001	0,002	0,003	0,001	0,001

Månedsmiddel Strandaelva ved utløp i sjøen etter utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,337	0,243	0,227	0,294	1,847	3,023	0,958	0,395	0,526	0,767	0,514	0,297
Vått år	0,200	0,190	0,240	0,842	0,774	7,395	2,090	0,824	0,382	2,145	0,487	0,306
Tørt år	0,102	0,085	0,079	0,085	0,248	1,653	0,629	0,313	0,451	0,814	0,340	0,270

Månedsmiddel Tverrelva ved utløp i Strandaelva før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,173	0,124	0,117	0,151	0,947	1,550	0,491	0,203	0,270	0,393	0,263	0,152
Vått år	0,103	0,097	0,123	0,432	0,397	3,792	1,072	0,423	0,196	1,100	0,250	0,157
Tørt år	0,052	0,043	0,041	0,043	0,127	0,848	0,323	0,161	0,231	0,417	0,174	0,139

Månedsmiddel Strandaelva ved utløp i sjøen før utbygging

Måned	Jan	Feb	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Des
Midlere	0,510	0,367	0,344	0,445	2,794	4,574	1,449	0,598	0,796	1,160	0,777	0,449
Vått år	0,303	0,287	0,363	1,273	1,171	11,19	3,162	1,247	0,579	3,245	0,737	0,463
Tørt år	0,154	0,128	0,120	0,128	0,375	2,501	0,952	0,474	0,682	1,231	0,515	0,409

3.3 Flom- og erosjon

På grunn av magasinifylling vil spesielt vårflommen bli betydelig redusert, og det vil ikke være fare for skadeflommer eller skadelig erosjon.

I Austerelva vil flomvann til Bælljaidjavri bli lagret i magasinet, og vårflom ut av Bælljaidjavri vil forekomme meget sjelden. Vårflommen i Austerelva ved utløpet i sjøen kan likevel bli opp mot 20 m³/s.

I Lafjordvassdraget vil det normalt være et tilskudd til vårflommen ut fra Lavvarjavri. Når magasinet i Lavvarjavri er fullt vil tilløpsflom over ca. 4 – 5 m³/s, avhengig av vannstanden i Ørretvann, gå ut i Lafjordelva. Det forekommer hvert år. Vårflommen ved utløp i sjøen kan bli opp mot 80 m³/s. Ved utløp i sjøen kan det også forekomme høstflom opp mot 25 m³/s.

Fra Ørretvann vil det bli ubetydelig vårflom, da kjøring av kraftstasjonen i stor grad kan tilpasses magasin vannstanden og tilsiget.

I Strandajåkka vil vårflommen bli noe redusert på grunn av at flomtilskuddet fra Ørretvann og Holmevatn brukes til oppfylling av magasinene. Vårflommen i Strandajåkka kan likevel bli opp mot 15 m³/s ved utløp i sjøen.

3.4 Isforhold

Det er ikke registrert spesielle isforhold i magasiner og vassdrag som kan være forårsaket av driften av kraftverket.

Det er ikke målt temperatur på avløpsvannet.

3.5 Bruken av dagens veier

Veitbedringer er beskrevet i pkt. 2.2.6.

Bruken av anleggsveien

De første ca. 4 km av anleggsveien fra E69 og innover Strandelvdalen brukes av reindrifts-utøverne, som adkomst til hytter i området og transportbehov i forbindelse med drift av kraftverket.

I anleggsfasen vil det i tillegg til dagens ferdsel på veien bli trafikk av biler og anleggsmaskiner. Etter utbedring av anleggsveien vil det være de samme brukere som har nytte av veien. Kraftlaget vil ikke ha ansvar for ukontrollert ferdsel på anleggsveien, og ønsker derfor å stenge veien med låst bom ved Tverrelva.

3.6 Landskap

Området som berøres av Repvåg kraftverk ligger i fjellandskap fra havnivå og opp til ca. 400 moh.

Landskapet karakteriseres av slake, svakt bølgende snauffellsområder med avrundede fjelltopper omkring. Dalførene til elvene (Austerelva, Lafjordelva og Strandajåkka) er preget av det alpine landskapet. Den jevne topografien til de berørte nedbørsfeltene, og mindre

forskjeller i type innsjøer, berggrunnsforhold og vegetasjon gjør at det er grunn til å anta at naturtyper i kraftverksområdet også er godt dekket opp andre steder i området.

Synlige elementer av kraftverket vil være anleggsveien, dammene og reguleringssonene.

Ørretvanndammen, som er den høyeste dammen, ligger i en trang kløft og er bare synlig i damområdet. Dammen ved Lavvarjavri vil være synlig fra området nedenfor dammen (2. Lafjordvatn). Dammen ved Holmevatn er lav og lite synlig.

Reguleringssonene vil være synlige ved lave vannstander i magasinene. Det vil være i den tiden magasinene er nedtappet, og da er det normalt snø- og isdekke i området.

Magasinene tappes jevnt fra årsskiftet til ca. 1. mai. Holmevatn og Lavvarjavri fylles opp i løpet av ca. en måned, og vil normalt være nær HRV fra ca. 1. juni. Magasinet i Ørretvatn tappes jevnt fra årsskiftet til ca. 15. mai, og er normalt nær HRV 1. august.

For å ha størst mulig kapasitet på overføringstunnelen fra Lavvarjavri til Ørretvatn er det av betydning å ha høy vannstand i Lavvarjavri, det vil si at vannstanden i Lavvarjavri heves opp mot HRV snarest mulig etter at vårfloppen starter.

Bælljaidjavri reguleres ved 10 m senkning. Magasinet tappes fra årsskiftet og er nede på LRV 1. april, og fylles opp mot HRV ca. 1. oktober.

For å ha oversikt over magasin vannstandene har kraftlaget installert fjernavlesing.

Redusert vannføring i vassdragene

På grunn av overføringer og magasinering er vannføringen i de berørte vassdragene redusert i forhold til vannføringen før utbyggingen. Hvordan forholdene var før utbyggingen er det ingen som husker, men de etablerte vannføringer som er dagens forhold, oppfattes sannsynligvis av de fleste som naturlige vannføringer. Det er gjort beregning av de vannføringer som sannsynligvis var i vassdragene før utbyggingen. Det gir en indikasjon på hvilke vannføringer som vassdragene vil få dersom kraftverket legges ned.

Tabellene viser midlere vannføringer

Austerelva

Utløp Bælljaidjavri

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	1,20	0,38	0,16	0,21
Etter utb. m ³ /s	0	0	0	0
Restvannføring %	0	0	0	0

Utløp i sjøen

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	5,43	1,72	0,71	0,94
Etter utb. m ³ /s	4,18	1,32	0,55	0,73
Restvannføring %	77	77	77	78

Lafjordelva

Utløp 1. Lafjordvatn

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	7,95	2,52	1,04	1,38
Etter utb. m ³ /s	4,27	0,84	0,26	0,36
Restvannføring %	54	33	25	26

Utløp i sjøen

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	11,44	3,62	1,50	1,99
Etter utb. m ³ /s	7,74	1,94	0,72	0,96
Restvannføring %	67	54	48	48

Tverrelva / Strandajåkka

Tverrelva ved utløp i Strandajåkka

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	1,55	0,49	0,20	0,27
Etter utb. m ³ /s	0,01	0,05	0,02	0,02
Restvannføring %	0	0	0	0

Strandajåkka ved utløp i sjøen

Måned	Juni	Juli	August	September
Før utbygging m ³ /s	4,57	1,45	0,60	0,80
Etter utb. m ³ /s	3,02	0,96	0,40	0,53
Restvannføring %	66	66	67	66

3.7 Biologisk mangfold – utførte undersøkelser

I forbindelse med søknad om fornyelse av konsesjon for Repvåg kraftverk har Naturtjenester i Nord foretatt undersøkelser og dokumentasjon av biologisk mangfold i influensområdet for kraftverket.

Influensområdet er avgrenset til reguleringsmagasinene Bælljaidjavri, Lafjordmagasinet, Holmevatn og Ørretvatn, med tilhørende aktuelle elver. Arbeidet er hovedsakelig konsentrert omkring fiskebestandene i de berørte vassdragene, samt forekomst av rødlistearter, samt sjeldne og/eller verdifulle naturtyper. Nye tiltak i forbindelse med konsesjonen er vurdert. Det er undersøkt om Austerelva og Lafjordelva huser stammer av anadrom fisk, samt dokumentert anadrom strekning i nevnte vassdrag. Behovet for minstevannføring i Lafjordelva er også diskutert.

Rapporten har følgende oppsummering og sammendrag i punkt 6.2:

Tabell 1. Oppsummering av verddivurderingen, vurderingene av omfang og betydning og vurdering av kvaliteten av bakgrunnsdataene på de aktuelle nye tiltakene i forbindelse med ny konsesjonssøknad. For nærmere beskrivelser av metode se Brodtkorb og Selboe (2004) og Gaarder (2003).

Tiltak	Status verdi	Omfang av tiltaket	Betydning av tiltaket	Datagrunnlag
Ny reguleringshøyde Lafjordmagasinet(+2m)	Middels	Middels negativt	Middels negativ konsekvens*	Godt
Anleggsvei E69 – 3. Lafjordvatn	Liten	Liten – Middels negativ	Ubetydelig	Godt
Steinbrudd 3. Lafjordv.	Liten	Liten	Ubetydelig	Godt
Felt ved Lafjordvatn	Middels	Liten	Liten negativ konsekvens	Middels godt
Felt ved Holmevatn	Middels	Middels negativ	Middels negativ kons.	Middels godt

*Avbøtende tiltak som minstevannføring vil derimot medføre stor positiv konsekvens.

Kraftlaget har besluttet å sløyfe den vurderte heving av reguleringshøyden i Lafjordmagasinet. Det betyr at HRV beholdes på kote 184,78 som nå.

I rapportens sammendrag side 4:

Ingen nasjonale rødlistearter ble funnet.

Fiskebestandene i de 6 undersøkte innsjøene i vassdragene består av rent røyevann i Bælljaidjavri og andre Lafjordvatn. Blandet ørret og røyebestand i tredje og første Lafjordvatn og Ørretvatn, mens Holmevatn er et rent ørretvatn. Det er sjøørret- og laksebestand i Lafjordvassdraget, der det ble funnet sjøørret i første Lafjordvatn og laks og sjøørret i Lafjordelva. Vandringshinder er i innløpselva til første Lafjordvatn. Det er ingen anadrom bestand i Austerelva. I Strandelvvassdraget er det en god sjørøyebestand og noe sjøørret i Strandvatnet.

Basert på tilstedeværelse av anadrome bestander i Lafjordvassdraget anbefales der minstevannføring.

3.8 Faste kulturminner

Kraftlaget kjenner ikke til at det er faste kulturminner som blir berørt på grunn av driften av Repvåg kraftverk.

Fylkeskulturkontoret i Finnmark fylkeskommune og Sametinget, miljø og kulturvern-avdelingen, er forespurt om virkning på eventuelle kulturminner ved en fortsatt drift av Repvåg kraftverk.

Finnmark fylkeskommune, Fylkeskulturetaten, har i brev av 25.8.2004 opplyst at de ikke har merknader til søknaden når det ikke skal foretas inngrep i marka på de omsøkte arealene.

Sametinget, Miljø- og kulturvern-avdelingen har i brev av 3.9.2004 opplyst at Sametinget ikke kjenner til registrerte automatisk freda samiske kulturminner i det aktuelle området.

Begge instanser gjør oppmerksom på at saken må vurderes på nytt dersom planene endres.

Det vil være nødvendig å ta kontakt med disse instansene for at de skal vurdere massetakene.

3.9 Reindrift

I løpet av den tid som Repvåg kraftverk har vært i drift har ikke kraftlaget fått noen henvendelser fra reindriftnæringa om skader eller ulemper for næringa på grunn av driften av kraftverket.

Ved brev av 20.7.2004 fra Utheim Consult ble Reindriftsforvaltningen i Øst-Finnmark bedt om en foreløpig uttalelse om hvordan Reindriftsforvaltningen vurderer eventuelle konsekvenser for reindrifta ved fortsatt drift av Repvåg kraftverk.

I Reindriftsforvaltningens brev av 4.10.2004, refereres følgende uttalelse fra Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark fattet på møte 30.09.2004, sak 70/04.

”Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark har ingen merknader til alternativ 1, forutsatt at det gjøres avtale med distriktet under anleggsarbeidet, for å redusere forstyrrelser.

Områdestyret går mot alternativ 2, hvis en velger å gå videre med dette alternativet, krever Områdestyret at det gjennomføres en konsekvensutredning.

Begrunnelse: Utbyggingsområdet berører vår- og sommerbeiteområdet for distriktet. Området er i tillegg kalvingsland for distriktet. Forstyrrelse eller redusert kalvingsområde kan medføre et redusert kalvetilgang for distriktet, som igjen vil medføre et økonomisk tap for den enkelte reineier.”

Norske Reindriftssamers Landsforbund, NRL, har oversendt Karasjok flyttsamelags forslag til NRL om å motsette seg fornying, men har ikke selv uttalt seg til saken.

Repvåg Kraftlag har tatt konsekvensen av dette og sløyfet den planlagte heving av HRV i Lafjordmagasinet med 2,00 m og overføring av de to nedbørsfelt.

3.10 Ferdsel, fiske, jakt og friluftsliv

Ferdsel

Det er lite ferdsel i området.

Som på andre reguleringsmagasiner kan det i områder være vanskelig å ferdes på grunn av dårlig is i vårperioden når magasinene er nedtappet. Det gjelder spesielt i trange sund, hvor det

kan være strømming i vannet ved helt nedtappet magasin. Kraftlaget vil sørge for forskriftsmessig skilting av slike områder. Opprusting av anleggsveien vil gi mulighet for lettere adkomst innover fjellet. Hytteeierne i Strandelvdalen har uttrykt motvilje mot opprusting av veien lengre innover dalen enn det som er til nytte for hytteeierne.

For å redusere trafikken på anleggsveien på grunn av reindrifta, etter at veien er utbedret, kan det være aktuelt å sperre den med bom, slik det er gjort nå.

Fiske og jakt og friluftsliv

Det foregår litt fiske i Ørretvatn og Holmevatn, og i nedre deler av Strandaelva. Det er mest kommunens innbyggere og hytteeiere som bruker områdene. Det er ikke registrert at reguleringstiltakene er til noen ulempe for friluftslivet i området.

Årlig betaler Repvåg kraftlag, etter pålegg fra Direktoratet for naturforvaltning, et beløp til Nordkapp kommunes fiskefond. Beløpet indeksreguleres og var i 2009 på kr 55 419.

Det foregår rypejakt i området om høsten. I hovedsak jaktes det på fjellrype.

Det er kommet innsigelse mot å innlemme to mindre vatn. Repvåg Kraftlag tar dette til etterretning og sløyfer dette.

3.11 Vannforsyningsinteresser

Stedet Repvåg har hatt vannforsyning fra 1975 fra turbinrøret etter en tilbudt avtale.

Fra Nordkapp kommune er det fremmet krav om at vannuttaket skal sikres gjennom konsesjonsvilkårene.

Repvåg Kraftlag tilbyr kommunen fortsatt vannforsyning, og at vannuttaket avregnes konsesjonskraften. Avtale, med forutsetninger og begrensninger, vil bli videreført.

3.12 Jord- og skogbruk

Det drives ikke jord – eller skogbruk i området.

4. AVBØTENDE TILTAK

Det er anbefalt tapping av minstevannføring fra Lavvarjavri (3. Lafjordvatn).

4.1 Minstevannføring

Undersøkelser

I sin rapport om biologisk mangfold har Naturtjenester i Nord anbefalt minstevannføring i Lafjordelva hvis dammen heves, på grunn av at det ble registrert anadrom laksefisk i Lafjordelva og i Første Lafjordvatn.

Konsekvenser av å slippe minstevannføring

Det er utført en beregning av alminnelig lavvannføring fra nedbørfeltet til Lavvarjavri.

Beregningen viser at lavvannføringen i feltet til Lavvarjavri er meget høy, 15,7 %. Det er meget høyt i forhold til andre vassdrag i Finnmark, som ligger på 6 % til 10 %.

Alminnelig lavvannføringen fra Lavvarjavri er beregnet til 0,25 m³/s. Slipping av denne lavvannføringen som minstevannføringen fra Lavvarjavri, gir et produksjonstap på 2,7 GWh, eller 11,6 % av midlere årsproduksjon ved Repvåg kraftverk. Beregnet etter en kraftpris på 35 øre/kWh, betyr slipping av en minstevannføring på 0,25 m³/s fra Lavvarjavri et tap for kraftlaget på 945 000 kroner pr. år, eller kapitalisert (7 %, 30 år) 11,7 mill. kr.

Kostnadene ved etablering av tappe- og kontrollutstyr er på grunnlag av overslag basert på erfaringstall fra etablering av utstyr for nivåregistrering i magasinene anslått til ca. kr 500 000,-. Det er da forutsatt fjernstyring av ventilen i bunntappeløpet i dam Lavvarjavri, med avlesning og styring i kraftstasjonen. Hydraulisk styring av ventilen i bunntappeløpet er da tatt med i kostnadene for rehabilitering av dammen. I tillegg kommer vedlikehold og drift av utstyret.

En eventuell forpaktning av Lafjordvassdraget antas å gi ubetydelige inntekter i forhold til det økonomiske tap ved tapping av en minstevannføring på 0,25 m³/s.

Variasjon i restvannføringen over året er angitt i punkt 3.6 og vist i detalj i tabeller i Produksjonssimuleringer, punkt 3.6.

5. FORNYELSE AV KONSESJONEN VERSUS NEDLEGGELSE

5.1 Fornyelse av konsesjonen

Ved fornyelse av konsesjonen vil en få et kraftverk som sikrer energiforsyningen i et utsatt kystområde og produserer "grønn" kraft. En kvalitetsmessig god og sikker energiforsyning er avgjørende for bevaring av og etablering av bedrifter i området.

Det ligger også en samfunnsmessig gevinst i at linjetapene reduseres ved at det leveres kraft inn på forsyningsnettets ytterkant.

For forsyningsområdet er kraftverket av betydning for å holde garantert spenningsnivå på kraftleveransene, og å redusere tap i linjenettet. Linjetapet kan gå opp mot 10 %, og ved en nedleggelse av Repvåg kraftverk vil dette gi et økt tap på ca. 2 GWh pr. år.

Repvåg kraftverk har stor betydning for kraftlaget, og har mange ganger under uvær fungert som nødforsyning for Repvåg- og Honningsvågområdet.

5.2 Nedleggelse

Hvis Repvåg kraftverk skal nedlegges, så vil det i tillegg til ovenfor nevnte øket linjetap og forsyningsproblemer medføre store kostnader ved

- Utgifter til konsekvensutredning og utarbeidelse av søknad om nedleggelse
- Fjerning av
 - Kraftstasjon med tekniske anlegg.
 - Kraftverkets reguleringsanlegg med luker og tunneler.
 - 440 m turbinrørledning med fundamenter.
 - En stor betong plate- og buedam, en massivdam og en fyllingsdam.
 - Gjenvinning av betydelige betongmengder.
 - Store tørrlagte arealer må tildekkes / tilsåes for å hindre sandflukt

6. REFERANSER OG GRUNNLAGSDATA

Barlindhaug Consult AS: Skisseprosjekt Opprusting og utvidelse, 16.7.2003.

Barlindhaug Consult AS: Forprosjekt Opprusting Repvåg kraftverk, 24.5.2004.

Norges vassdrags- og energidirektorat: Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker, NVE-rapport 1-1998.

Norges vassdrags- og energidirektorat: Dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW). Veileder 1/2004.

Norges vassdrags- og energidirektorat: Ny mal for søknad om konsesjon for kraftverk, sist korrigert 1.9.2005.

Naturtjenester i Nord: Dokumentasjon av biologisk mangfold i forbindelse med fornyelse av konsesjon for Repvåg kraftverk av 1.11.2004.

Barlindhaug Consult AS: Produksjonssimulering Repvåg kraftverk av 1.11.2005.

Det Kongelige Industri-, Håndverk-, og Skipsfartsdepartement: Tillatelse for Repvåg Kraftlag A/L til å regulere Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austelvvassdraget i Finnmark samt å overføre de to siste vassdrag til det første av 8.12.1950.

SINTEF Byggforsk: Prøvningsrapport av 16.3.2009, betongprøver fra Ørretvatndammen.

7. VEDLEGG TIL SØKNADEN

- Vedlegg 1 Oversiktskart nr. 1. M 1 : 400 000
- Vedlegg 2.1 Oversiktskart nr. 2.1 a og b, nedbørfelt M 1 : 50 000
- Vedlegg 2.2 Oversiktskart nr. 2.2 M 1 : 50 000
- Vedlegg 3 Oversiktskart nr. 3.1 M 1 : 25 000
- Vedlegg 4 Oversiktskart nr. 3.2 M 1 : 25 000
- Vedlegg 5 Leie av fallrettigheter i Tverrelvvassdraget Leieavtale.”

Offentlig høring og distriktsbehandling

Den opprinnelige søknaden mottatt NVE 19.01.2007, ble lagt ut til offentlig gjennomsyn på rådhuset i kommunene Nordkapp og Måsøy og på servicekontoret i Porsanger kommune. Søknaden ble kunngjort 2 ganger i avisene Finnmark Dagblad, Finnmarksposten, Altaposten og Sagát. Høringsfristen ble satt til 10. juli 2007. Det ble gitt utsatt høringsfrist ved et par anledninger, noe som medførte at man ikke rakk noen befaring i 2007. Det kom inn totalt 7 høringsuttalelser i forbindelse med den kunngjorte høringsperioden.

Saksbehandlingen fikk et opphold i forbindelse med endringen av Industrikonsesjonsloven fra 1917, vedtatt 26. september 2008, med avklaring i forhold til videre leie av vannfall til vannkraftproduksjon (se under NVEs merknader). I perioden 2009–2010 kom det inn tre nye høringsuttalelser til saken. I sine kommentarer til høringsuttalelsene i brev av 20.04.2010, meddelte Repvåg Kraftlag at de endret søknaden til kun å gjelde en fornyelse av eksisterende reguleringsanlegg og ikke den foreslåtte utvidelsen som det var stor motstand mot hos enkelte høringsinstanser. NVE ba om at det ble sendt inn en ny korrigerert søknad for den videre saksbehandling. Denne søknaden mottatt NVE 22.07.2010, ble vurdert til ikke å være nødvendig å sende på ny høring siden den konfliktfylte del av søknaden var tatt ut. Sluttbefaring i prosjektområdet ble avholdt 20.09.2011 med deltagelse fra NVE, Repvåg Kraftlag, Nordkapp kommune, Finnmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Finnmark, Karasjøk Flyttsamslag og VTA for anlegget fra Troms Kraft.

Nedenfor er gjengitt de innkomne høringsuttalelser, totalt 10, fra perioden 26.04.2007–06.07.2010:

Nordkapp kommune har uttalt følgende i brev av 09.07.2007:

”Etter en samlet vurdering, er Nordkapp kommune av den klare oppfatning at konsesjonen må fornyes. Særlig er hensynene til stedsnær, lokal energiforsyning og nødforsyning viktig i denne sammenheng. Videre er leveranse av ren og fornybar energi viktig for kommunen. Også hensynet til energitap (linjetap) er viktig å vektlegge i denne sammenheng. Et unødvendig tap på 2 GWh, ifølge Repvåg Kraftlags søknad, vil fra kommunens ståsted være samfunnsmessig uforsvarlig.

Ferdsel

Magasinene er lokalisert i en av de bedre friluft- og rekreasjonsområdene i kommunen. Rådmannen er derfor av den oppfatning at det i konsesjonsvilkårene må stilles krav til Repvåg Kraftlag om å etablere en anleggsveg som er kjørbare frem til nærmeste reguleringsmagasin i sommerhalvåret. Hensynet til begrenning av trafikk for hytteeierne i området bør vike for hensynet til allmennheten i dette tilfellet. Videre bør det i konsesjonsvilkårene medtas bestemmelser om alminnelig/tilfredsstillende vedlikehold av vegen. Fra rådmannens side er det uaktuelt at trafikk skal hindres med bom. Det legges til grunn at reindriften vil være marginal påvirket av ferdsel, da den uansett vil være svært begrenset.

Vannforsyningsinteresser

Nordkapp kommune forsyner stedet Repvåg med påkopling/uttak på turbinrøret. Dette er vitalt for lokalsamfunnet både som næringsmiddel og for beredskap. Også disse samfunnsforholdene må sikres gjennom konsesjonsvilkårene.

Konsesjonskraft

Kommunen har i eget brev overfor Repvåg Kraftlag stilt krav om konsesjonskraft. Allikevel vil vi gjøre også departementet oppmerksom at det er et alminnelig krav fra Nordkapp kommune.

Massetak

Ved uttak av masse forutsetter kommunen at det tas nødvendige landskapshensyn, både ved åpning og lukking av takene. Videre legges det til grunn at både grunneier, ev. naboer og kommunen, gjennom byggesøknad, konfereres om tiltakene.”

Måsøy kommune har uttalt følgende i brev av 28.09.2007:

”Søknaden er nå gjennomgått og vi har følgende kommentarer;

- Søknaden m/utredninger virker å være godt gjennomarbeidet. En er enig med Repvåg kraftlag i at det ikke vil være hensiktsmessig med en definert minstevannføring av Austerelva. Dette støttes under forutsetning av at nedbørsfeltet nr. 7 "Restfelt Austerelva, gis naturlig avrenning fra Oalanjavri med tilhørende tilsig til sjø i Vesterbotn i Kobbe-fjord, dvs. at området forblir uregulert, slik en oppfatter at utredningen legger opp til.
- En vil imidlertid påpeke at den holdning som utvises til vassdrag som ikke inneholder anadrome fiskeslag ikke må tillegges for stor betydning, da disse vassdragene etter vårt skjønn også kan ha en stor verdi, spesielt for "lokalbefolkningen".
- I utgangspunktet bør en utvidelse med "2 tilleggsoverføringer" (0,6 km² ved Holmevatnet og 0,5 km² ved Lavvarjavri) mhp. innhold av fisk, naturopplevelse og biologisk mangfold, utredes på lik linje med resten av vassdragene.”

Fylkesmannen i Finnmark har uttalt følgende i brev av 06.07.2010:

”Vi viser til brev av 27. mars 2007 og gir nå uttalelse. Uttalelsen skulle vært gitt for lenge siden.

Vi uttaler oss nå fordi konsesjon ikke er gitt. Vi uttaler oss også fordi Magnus Berg karakteriserte Lafjordelva som ei meget god lita lakseelv med bra bestand av sjørøye og sjørret. Undersøkelser viser at sjørøya trolig er utryddet fra vassdraget mens laks trolig er i ferd med å bli det.

Reguleringen av vassdraget har bortimot halvert mengden vann for Lafjordelva eller den delen av vassdraget som har laks, sjørøye og sjørret (anadrom laksefisk). Reguleringen omfatter i vesentlighet den delen av nedbørsfeltet som ligger høyt og fra naturens side har mest å si for vannføringen i Lafjordelva eller for det område hvor anadrom laksefisk lever. Reguleringen har trolig også ført til at perioder med naturlig lav vannføring har blitt ekstra tørre eller på annet annen måte påvirket tilpasningene anadrom laksefisk har. Reguleringen har med andre ord hatt negativ og kanskje unødvendig negativ effekt på anadrom laksefisk. Fylkesmannen mener at det bør settes krav om minstevannføring fra det regulerte området til Lafjordelva. Minstevannføring til Lafjordelva vil trolig gjøre det mulig for sjørøya å etablere seg på nytt og hindre at laks blir utryddet fra Lafjordelva.

I Austerelva kan kravet til minstevannføring sløyfes fordi det har flere vann som ikke er påvirket av reguleringen i nedbørsfeltet og fordi andelen av det regulerte området av nedslagsfeltet til Austerelva er lite. Dette betyr at Austerelva har god og sikker vannføring.

I Strandelvvassdraget er de nederste få kilometerne av Strandelva påvirket av at vann fra en tredjedel av naturlig nedslagsfelt er ført bort av reguleringen. I dette området ligger det et vann, Strandvatn, som demper effektene av at vann fra en tredjedel av naturlig nedslagsfelt blir ført

bort av reguleringen. I tillegg er resten av vassdraget ikke påvirket av reguleringen. Vi mener derfor at det ikke er nødvendig med krav til minstevannføring i den delen av Strandelv-vassdraget som er påvirket av reguleringen.”

Finnmark fylkeskommune har uttalt følgende i brev av 23.07.2007:

”Bakgrunn

Repvåg kraftlag A/L søker om fornyelse av regulerings- og ervervskonsesjon for Repvåg kraftverk som ligger i kommunene Nordkapp, Porsanger og Måsøy i Finnmark fylke. Tidligere konsesjon til å regulere Tverrelv-vassdraget mv. ble gitt ved kgl.res. av 15.12.1950. Det søkes om ny konsesjon for eksisterende reguleringer og overføringer, utvidelse av reguleringer, det foreslås et nytt reguleringsreglement, utvidelse av eksisterende kraftstasjon og en ombygging og opprusting av damanlegg, rørgater, anleggsveier m.m.

Vurdering

Areal- og kulturvernavdelinga i Finnmark fylkeskommune som sektormyndighet ble varslet i brev datert 20.07.04 med melding om oppstart av arbeid med søknad om fornyelse av reguleringskonsesjon vedlagt et oversiktskart, og ble bedt om en foreløpig vurdering. I vårt svarbrev av 25.08.04 gav vi en foreløpig vurdering i forholdet til automatisk fredete kulturminner, og som er vurdert korrekt i konsesjonssøknaden side 44. Konsesjonssøknaden er mer spesifikk i type tiltak og med et mer detaljert kartgrunnlag enn melding om oppstart. Vi ser det som positivt at eksisterende anlegg benyttes i høyest mulig grad for å unngå nye inngrep og dermed potensielle konflikter med automatisk fredete kulturminner. De allerede regulerte vannene ble regulert på 1950-tallet uten at vi besitter opplysninger i vårt arkiv at det ble utført undersøkelser i forhold til kulturminner. Vår kunnskap til ulike typer automatisk fredete kulturminner er betydelig større i dag og flere metoder for påvisning har blitt tatt i bruk eller blitt videreutviklet. Større områder ble lagt under vann i det som i dag benevnes som Ørretvann, og denne vannflaten dekker i dag tre opprinnelige mindre vann med tilhørende strandbredder og landområder i mellom disse, og her er det et potensial for uregistrerte automatiske fredete kulturminner. Langs breddene og mellom vannene er det stor sannsynlighet for spor etter sesong- og/eller helårsbosetning og annen aktivitet som defineres som automatisk fredete kulturminner, jf. Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (Kulturminneloven) § 4. Det vil derfor være nødvendig med en befarung for å avklare om de eksisterende tiltak har påvirket potensielle automatisk fredete kulturminner. Ved en fremtidig nedtapping i forbindelse med anleggsarbeider på demninger ber vi om at det settes vilkår i konsesjonen om at det skal foretas en registrering av potensielle automatisk fredete kulturminner, og ved eventuell påvisning, skal disse kulturminnene dokumenteres fullstendig innenfor en rimelig økonomisk ramme for konsesjonshaver. Vi ber derfor om at følgende vilkår blir tatt inn i konsesjonsbestemmelsene: Skal det foretas en nedtapping av Bælljaidjavri, Lavvarjavri, Holmevatn eller Ørretvatn i forbindelse med utbedringer av damanlegg, skal Finnmark fylkeskommune kontaktes i rimelig tid i forkant for å planlegge en registrering av potensielle automatiske fredete kulturminner i de områder som ble oversvømt i tillatelse gitt ved kgl.res. av 15.12.1950. Utgiftene dekkes av tiltakshaver, jf. Kulturminneloven § 10. Ved påvisning av uregistrerte automatisk fredete kulturminner skal konsesjonshaver dekke utgiftene for en nærmere undersøkelse av disse innenfor en rimelig økonomisk ramme.

Når det gjelder tiltak som krever nye inngrep i mark lik utbedring av eksisterende veier, bygging av nye veier, masseuttak, nye dammer og inngrep i forbindelse med de omsøkte tilleggsoverføringer, er det nødvendig for Areal- og kulturvernavdelinga å utføre en befarung for å avklare forholdet til potensielle uregistrerte automatisk fredete kulturminner. De omsøkte utbedringstiltak av eksisterende anlegg er detaljert beskrevet, og hvis det påvises automatisk fredete kulturminner vil vi hvis mulig foreslå mindre justeringer i trasé for at tiltakene ikke skal komme i konflikt med kulturminnelovens bestemmelser om forbud mot inngrep i og skjemming av kulturminner, jf. Kulturminneloven § 3. Omfanget av og muligheten for slike

justeringer avhenger av kulturminneverdiene som potensielt fremkommer. Befaringa kan utføres i løpet av barmarksperioden 2007. Vi ber tiltakshaver ta kontakt med oss for utarbeiding av budsjett og detaljer i forhold til befaringsen. Vi må av hensyn til planleggingen av feltsesongen be om skriftlig aksept før befaringsen kan gjennomføres. Vi gjør oppmerksom på at kulturminnevernets uttalefrist normalt er 3 mnd., med mulighet for 1 mnd. forlengelse, jf. lov om kulturminner av 1978 § 9. Etter kulturminnelovens § 10 skal tiltakshaver, Repvåg kraftlag A/L, bære utgiftene for kulturminnevernets undersøkelser.

Konklusjon

Areal- og kulturvernavingdelinga ved Finnmark fylkeskommune har ikke kjennskap til at det er utført kulturminneundersøkelser tidligere i de områdene det søkes fornyelse av konsesjoner for, og vi ønsker derfor å foreta befaringsen for å avklare forholdet til automatisk fredete kulturminner. I forhold til eksisterende regulering av vannene ber vi om følgende vilkår tas inn i konsesjonsvedtaket: Skal det foretas en nedtapping av Bælljaidjavri, Lavvarjavri, Holmevatn eller Ørretvatn i forbindelse med utbedringer av damanlegg, skal Finnmark fylkeskommune kontaktes i rimelig tid i forkant for å planlegge en registrering av potensielle automatiske fredete kulturminner i de områder som ble oversvømt i tillatelse gitt ved kgl.res. av 15.12.1950. Utgiftene dekkes av tiltakshaver, jf. Kulturminneloven § 10. Ved påvisning av uregistrerte automatisk fredete kulturminner skal konsesjonshaver dekke utgiftene for en nærmere undersøkelse av disse innenfor en rimelig økonomisk ramme.

De nye inngrep i mark som planlegges, jf. konsesjonssøknad datert 15.01.2007 må avklares i forhold til potensielle automatisk freda kulturminner som tidligere ikke er påvist. Areal- og kulturvernavingdelinga må derfor gjøre ei befaringsen av de delområdene med nye inngrep før en endelig uttalelse kan gis. Befaringa kan utføres i løpet av barmarksperioden 2007, og vi ber om at tiltakshaver tar kontakt med oss for utarbeidelse av budsjett og avklaringer i forhold til detaljer. Vi gjør oppmerksom på at kulturminnevernets uttalefrist normalt er 3 mnd., med mulighet for 1 mnd. forlengelse, jf. lov om kulturminner av 1978, § 9. Etter kulturminnelovens § 10 skal tiltakshaver bære utgiftene for kulturminnevernets undersøkelser.

Denne uttalelsen er gitt på vegne av Finnmark fylkeskommune. Vi gjør oppmerksom på at det skal hentes inn en egen uttalelse fra Sametinget, avdeling for rettigheter, næring og miljø, Finnmark.”

Bergvesenet har uttalt følgende i brev av 26.04.2007:

”Etter det Bergvesenet kan registrere kommer ikke tiltaket i berøring med viktige forekomster av mineralske ressurser, og vi har følgelig ingen merknader til søknaden.”

Kystverket Troms og Finnmark har uttalt følgende i brev av 04.07.2007:

”I forhold til Kystverkets interesser har vi ingen merknader til søknaden om fornyet konsesjon for Repvåg kraftverk.”

Reindriftsforvaltningen i Øst-Finnmark har uttalt følgende i brev av 26.06.2007:

”Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark har i møte den 21.06.2007, sak 28/07 behandlet søknad om fornyelse av konsesjoner for Repvåg kraftverk i kommunene Nordkapp, Porsanger og Måsøy i Finnmark, og gitt følgende uttalelse:

”Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark har ingen merknader til alternativ 1 (dagens drift), forutsatt at det gjøres avtale med distriktet under anleggsarbeidet, for å redusere forstyrrelser.

Områdestyret går imot alternativ 2 (utvidelse av drift). Hvis en velger å gå videre med dette alternativet, krever Områdestyret at det gjennomføres en konsekvensutredning.

Videre ber Områdestyret om at det utmåles erstatning til berørte siidaer og distrikt for utbedringer, utbygginger og endringer ved anlegget som kan gi konsekvenser for driften, og at dette innarbeides i konsesjonsvilkårene.

Begrunnelse:

Utbyggingsområdet berører vår - og sommerbeiteområdet for distriktet. Området er i tillegg kalvingsland for distriktet. Forstyrrelse eller reduserte kalvingsområder kan medføre en redusert kalvetilgang for distriktet, som igjen vil medføre et økonomisk tap for den enkelte reineier".

Av vedlagte særutskrift av møteboka fremgår hvilken uttalelse som ble gitt."

Karasjok Flyttsamelag har uttalt følgende i brev av 21.05.2007 via Norske Reindriftssamers Landsforbund i brev av 10.07.2007:

*"SÆRUTSKRIFT MØTEPROTOKOLL FOR STYRET I KARASJOK FLYTTSAMELAG
I MØTE DEN 21.05.2007*

Sak 36/07 Søknad om fornyelse av konsesjoner for Repvåg Kraftlag

Saken er oversendt fra NRL.

Vedtak;

Karasjok Flyttsamelaget anser at den tidligere tidsfestede konsesjon for drift av kraftlaget er utgått. Og det foreligger ingen automatikk at konsesjonen fornyes, se vedlegg 10.

Søknaden om fornyelse av konsesjoner vedrører videre drift av kraftanlegget og utvidelse av tidligere drift.

KFL foreslår ovenfor NRL at man i utgangspunkt motsetter seg fornyelse av konsesjonen for videre drift av kraftlaget. Dette at vi også anser dette som en ny situasjon tatt i betraktning av overnevnte argumentasjon, og at det er en betydelig utvidelse.

Vedrørende argumentasjon i saken så bør NRL ta kontakt med brukere av reinbeitearealet i området som er Reinbeitedistrikt 16, Skuohtanjarga og Marrenjarga/Boalotnjarga Siida.

NRL bør søke juridisk bistand i saken. Dette pga. at saken befinner seg i en juridisk "gråsone" sett på bakgrunn av inngått avtale i 1998 mellom Finnmark Jordsalgskontor og Repvåg Kraftlag."

Nordkapp Jeger- og Fiskerforening har uttalt følgende i brev av 15.02.2009:

"Litt historikk og betraktninger

Da Repvågreguleringen ble gjennomført og kraftverket ble bygget i Reinelva tidlig på 50-tallet, ble to vassdrag berørt, Strandelva som har utløp på Repvågstranda og ikke minst Lafjordelva som har utløp i Lafjorden. Særlig Lafjordelva fikk vannføringen kraftig redusert. Dette var også de to eneste vassdragene med laks i kommunen.

Strandelva hadde en mindre bestand av laks, og en god sjørøyebestand. Da all vannføring til elva fra Holmevann og Ørretvann bortfalt og overført til kraftstasjonen i Reinelva som følge av reguleringen, ble vannføringen i elva sterkt redusert. Oppgangsmuligheten for anadrom fisk ble svært dårlig. Som følge av dette og sammen med et ulovlig garnfiske i elvas sjømunning over en periode, ble både laks- og sjørøyebestandene borte fra vassdraget. På initiativ fra Nordkapp JFF på 1970-tallet og gjennom samarbeid med Fiskeforvalteren i Finnmark (Anton Rikstad) og Repvåg Kraftlag, ble det etablert en avtale der en av intensjonene var å reetablere sjørøye i vassdraget. Elvestrekningen fra Strandvannet til sjøen ble kanalisert for å bedre oppgangsmuligheten. Foreningen produserte og satte ut 1000 settefisk av sjørøye (Storvannsstammen, Hammerfest) årlig i Strandelva over en femårsperiode og kraftlaget dekket kostnadene ved arbeidet. Prosjektet ble svært vellykket. I dag har Strandelvvassdraget en stabil sjørøyebestand av svært god kvalitet. Bestanden er ikke stor da det her er snakk om

et lite vassdrag, men utgjør et positivt tilskudd til sportsfiskemuligheten i kommunen. Foreningen forpakter nå vassdraget og driver oppsynsvirksomhet.

Lafjordelva var regnet som et av de beste smålaks- og sjørøyevassdragene i Midt-Finnmark før reguleringen og hadde i tillegg en bra bestand av sjørørret. (Uttalt av daværende sjef for avdelingen for innlandsfisk i Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk, etter omfattende undersøkelser av smålaksvassdrag i Kystfinnmark). I dag er sjørøyebestanden borte. Undersøkelser (bl.a. el-fiske etter yngel utført av Nk.JFF i 2004 i den nederste dalen av elva og senere av kraftlaget i større deler av vassdraget) viser at det fortsatt foregår gyting av laks men i svært begrenset grad. Det rapporteres også at det tas sjørørret på sportsfiskeredskap om høsten i sjøen nær munningen. Det er svært langt til nærmeste kjente vassdrag med sjørørret og det antas derfor at denne fisken gyter i Lafjordelva senhøstes. Som sportsfiskevassdrag må elva imidlertid betegnes som ødelagt slik forholdene er i dag med nærmest tørt elveløp i deler av sommeren.

Kultiveringsarbeid og økonomi

I sammenheng med kraftutbyggingen på 50-tallet, ble regulanten gitt et pålegg om kultivering i begge de berørte vassdragene. Pålegget viste seg å ikke gi noe positivt bidrag til fisket og ble i ettertid betraktet som uhensiktsmessig.

Bortfallet av fiskemulighetene i Lafjordelva og Strandelva utover 50 og 60-tallet ledet i sin tur til etableringen av avtalen (nevnt i tidligere avsnitt) mellom Nk.JFF og Repvåg Kraftlag midt på 70-tallet. I avtalen inngikk også at Nk.JFF skulle få dekket kostnader i forbindelse med kultiveringsarbeid i innlandsfiskvassdrag i Nordkapp kommune generelt, som erstatning for det tapte fisket i Lafjordelva. På 70- og 80-tallet beløp de årlige utbetalingene fra kraftlaget til Nk.JFF seg til mellom 30 og 40 000 kroner. Midt på 80-tallet var revitaliseringen av sjørøyebestanden i Strandelva gjennomført og det intensive arbeidet med kultivering av kommunens ørretvassdrag hadde vist svært godt resultat. Foreningens settefiskanlegg ved Fiskarfagskolen i Honningsvåg var nedlagt som følge av en større renovering og utbygging av skolen og foreningen gikk inn i en periode med lav aktivitet.

I perioden som fulgte opphørte utbetalingen fra kraftlaget som følge av at foreningen ikke hadde kostnader til fiskekultivering. Etter hvert ble det klart at det fortsatt var behov for en kultiveringsinnsats i kommunens ørretvassdrag. Sportsfisket hadde tatt seg opp i betydelig grad (i en periode også det ulovlige garnfisket). I de mange små vassdragene med bratte og dårlige gytebekker, ble mange av de øverste vannene i vassdragene etter hvert fisketomme. Foreningen vedtok å ta opp igjen arbeidet med kultivering, nå med hovedvekt på rydding av gytebekker og flytting av fisk internt oppover i vassdrag. Etter dialog med Fiskeforvalteren i Finnmark og Nordkapp kommune ble en ny kultiveringsplan satt i drift i 2003. Kostnader til driften av kultiveringsplanen skulle nå dekkes fra et fond (Fiskefondet) som var etablert etter avtale mellom Nordkapp kommune og Repvåg Kraftlag – som erstatning for den opphørte avtalen med Nk.JFF. Fondet har nå til formål å fremme sportsfiske i kommunen i motsetning til den tidligere avtalen der formålet var kultivering. Den nåværende årlige innbetalingen fra Kraftlaget til fondet er på ca. 42.000 kroner.

Fiskefondets betydning og kompensasjonens størrelse

Som tidligere nevnt er Repvåg kraftlags årlige tilførsel til Fiskefondet av uvurderlig betydning. Uten Fiskefondet har det ikke vært mulig å ta vare på og bygge opp den gode ørretstammen som finnes i mange vassdrag i kommunen i dag. På en måte er de økonomiske midlene i fiskefondet "motoren" i kultiveringsarbeidet i kommunen. Gjennom det arbeidet som foreningens medlemmer legger ned i kultivering hvert eneste år, får foreningen tilført sårt tiltrengte driftsmidler. Sannsynligvis ville foreningen hatt enda større inntekter dersom Lafjordelva og Strandelva ikke var blitt ødelagt som følge av kraftutbyggingen på 50-tallet, men Fiskefondet er i hvert fall med på å kompensere noe for bortfallet av dette.

Når det gjelder "ødeleggelsen" av Lafjordelva hadde dette ekstra store konsekvenser for sportsfiskerne i området, i og med at dette var det eneste betydelige laksevassdraget i

kommunen. Kommunens innbyggere, foreningens medlemmer og andre mistet rekreasjonsmuligheten som Lafjordelva representerte da – og selvfølgelig også ville representert i dag. Når en i tillegg ser på det inntekspotensialet et slikt vassdrag ville hatt for foreningen gjennom forpaktning i dag og med tilhørende ringvirkninger for lokalmiljøet, representerer måten elva ble regulert på et stort tap.

Derfor er det både viktig og ikke minst rimelig, at ordningen med Repvåg Kraftlags årlige kompensasjon videreføres.

Vi er også av den oppfatning at verditapet som "ødeleggelsen" av Lafjordelva representerer for lokalmiljøet, Nordkapp kommune, Nordkapp Jeger- og Fiskeforening og andre, burde vært kompensert høyere. Allerede for 30 år siden beløp årlige kostnader i avtalen mellom foreningen og kraftlaget seg til ca. 40 000 kr. Det kan være vanskelig å fastsette et eksakt beløp, men dagens sum på ca. 42.000 kroner burde vært hevet – og i alle fall i henhold til gjeldende indeks.

Retningslinjer for bruk av fondsmidler

Det bør også vurderes hvordan den praktiske organiseringen rundt Fiskefondet bør være og ikke minst bør det presiseres hva fondets midler kan og skal brukes til. Nk.JFF er den eneste aktøren som driver med fiskekultivering og er i stor grad den eneste aktøren som driver med konkrete, fiskefremmende tiltak. Vi ser for oss et alternativ der Repvåg Kraftlag disponerer fondet og i samråd med Nk.JFF fordeler midlene etter søknad, til de aktiviteter og tiltak som fondet i utgangspunktet var ment for. Uansett organisering, bør det settes opp klare retningslinjer for bruk av fondet, slik at de gode sportsfiskemulighetene foreningens arbeid har resultert i kan holdes i hevd.

Nordkapp JFF ber derfor om at ordningen med en årlig, økonomisk kompensasjon videreføres og at det bes vurdert om beløpets størrelse bør økes.

Dersom det skulle være behov for flere opplysninger, er det bare å kontakte foreningen så skal vi være behjelpelig så langt som dette er mulig.”

Ingunn Utsi har uttalt følgende i brev av 24.08.2009:

”Jfr. telefonsamtale tidligere i sommer angående Repvåg kraftverks søknad om fornyelse av konsesjoner.

Ved grundig gjennomgang av *Konsesjonssøknaden* fra Repvåg Kraftlag A/L og *Dokumentasjon av biologisk mangfold i forbindelse med fornyelse av konsesjon*, utarbeidet av Naturtjenester i Nord, ønsker jeg å kommentere følgende:

Jeg er fastboende på Repvågstranda og godt kjent i fjellene som konsesjonssøknaden omhandler. Dessuten har jeg drøftet saken med min bror, Oliver Utsi som tidligere har samarbeidet med NVE og som virkelig kjenner områdene.

Kommentarene gjelder følgende utvidelser av nedbørsfelt:

A: Vatn kote 206 øst for Holmevatn

(Jfr. sidene 7, 12 og 13 i *Konsesjonssøknaden* samt vedlegg 6 side 19 og side 19 pkt. Nye felter i *Dokumentasjon av biologisk mangfold*.)

B: Vatn kote 192 øst for Lávvarjávri

(Jfr. side 7 og 9 i *Konsesjonssøknaden* samt side 19 pkt. Nye felter i *Dokumentasjon av biologisk mangfold*.)

A: Vatn kote 206 øst for Holmevatn

Vannet er *ikke* fisketomt som Dokumentasjonen og søknaden uttrykker. Fiskebestanden består av ørret som ble satt ut på 70-tallet.

Vannet ligger over 1 meter nedenfor Holmevannet og har bekk til Mathisvannet, som ligger rett over Reinelva. I Mathisvannet er det en fin ørretbestand.

En demning ved bekkeutløpet fra Vatn kote 206 må ha en minimumshøyde på 2–3 meter samt at det må graves kanal mellom Holmevatnet og dette vannet for å kunne nyttiggjøre seg vannet. Dette vil medføre at uforholdsmessige store områder vil bli berørt av utvidelsen.

At bekken til Mathisvannet vil bli tørrlagt er betenkelig og ikke anbefalesverdig. Mathisvannet har ingen andre tilsig utenom tilsig fra myrene. Det er svært få rene ørretvann igjen i området og uten tvil vil Mathisvannet bli skadelidende ved denne utvidelsen av nedbørsfelt.

B. Vatn kote 192 øst for Lávvarjávri. Også kalt Støvvelvannet

I *Dokumentasjon av biologisk mangfold* er vannet ikke prøvafisket. Vi har kunnskaper om at vannet har en fin bestand av ørret. Vannet har utløp til øvre del av Strandelvvassdraget.

Som vi kjenner til har Strandelvvassdraget svært få tilsigsmuligheter etter at Tverrelva ble tørrlagt. Å overføre dette lille nedbørsfeltet til Lávvarjávri vil bety rask tørrlegging av vannet i den tørre årstiden ettersom *Støvvelvannet (vatn kote 192)* ikke har noe tilsig. Noe som igjen vil bety tørrlegging av bekken til Strandelvvassdraget.

At *Dokumentasjon av biologisk mangfold* uttaler at reguleringen har liten betydning for fiskebestanden i vassdraget er betenkelig.

Da minstevassføring sommerstid enda fungerte i Tverrelva, gikk det opp laks i Strandelvvassdraget og både sjørret og sjørøye kunne fiskes i øvre del av vassdraget. Krav om minstevassføring i Strandelvvassdraget er blitt fremmet uten å bli etterkommet. At ytterligere et nedslagsfelt til Strandelvvassdraget skal tørrlegges, er ytterst betenkelig.

Det er å håpe at NVE tar disse kommentarene til etterretning og ikke gir konsesjon for *Pkt. 2.2.2 Utvidelse av nedbørsfelt i Repvåg kraftverk Søknad om fornyelse av konsesjoner.*”

Søker sine kommentarer til innkomne høringsuttalelser

Høringsuttalelsene med unntak av sist innkomne uttalelse fra Fylkesmannen i Finnmark, ble oversendt Repvåg Kraftlag SA for kommentarer i brev av 07.04.2010. Kraftlaget uttaler følgende i brev av 20.04.2010:

”Vi viser til Deres brev av 25.3.2010, Ref.: NVE 200701456-21.

Vi endrer herved vår søknad til kun å gjelde en fornyelse av reguleringsstillatelsen av 1950. Manøvreringsreglement tilpasses korrigerede høydeangivelser (NN-1954?) og dagens kommunenavn.

Anleggskonsesjon for Repvåg kraftstasjon gjelder til 2029.

Vi har flg. kommentarer til innkomne uttalelser:

Reindriftsforvaltningen har ingen kommentarer til en fornyet tillatelse konstaterer vi.

Norske Reindriftsamers Landsforbund, NRL, har oversendt Karasjok flyttsamelags forslag til NRL om å motsette seg fornying, men har ikke selv uttalt seg til saken.

Fra Nordkapp kommune er det fremmet krav om at uttak av vann til Repvåg skal sikres gjennom konsesjonsvilkårene.

Kommunen fikk i 1975 koble seg til turbinrøret. Det var forutsatt at de skulle betale for vannverdien, men de signerte aldri på avtalen, og har heller ikke betalt for vannforbruket. Kopi av tilbudt avtale, godkjent av styret i 1973 og representantskap i 1975 vedlegges. Avtalen skulle gjelde til konsesjonsutløp i 2000.

Forbruket i perioden 1.10.2008 til 1.2.2010 (16 måneder) har vært 89 000 m³. Gjennomsnittet var da 183 m³/døgn. Vannets verdi er 0,4 kWh/m³ tilsvarer en årsproduksjon på 27 MWh. Vi har foreslått for kommunen at vannforbruket tas med ved beregning og avregning av konsesjonskraften. Kommunen har ennå ikke kommentert dette.

Måsøy og Nordkapp kommune er gitt hhv. 415 og 1238 MWh i årlig konsesjonskraft fra Repvåg i h.h. til NVEs beregningsmodell.

Fra Finnmark fylkeskommune er det fremmet krav om befaringsplaner. I og med at vi frafaller planer om utvidelser mener vi dette utgår.

Til Nordkapp jeger- og fiskeforenings merknader er å si at fondet disponeres av Nordkapp kommune, og at beløpet indeksreguleres etter pålegg fra Direktoratet for naturforvaltning av 17.6.1993. I 2009 var beløpet 55 419 kr. Fylkesmannen skal føre kontroll med bruken.”

Den siste høringsuttalelsen som kom inn fra Fylkesmannen i Finnmark, er ikke skriftlig kommentert av søker. Uttalelsen var imidlertid tilgjengelig for diskusjon på sluttbefaringen. Siden uttalelsen fra Fylkesmannen i alt vesentlig dreide seg om krav om minstevannføring i Lafjordelva, ble denne uttalelsen besvart med at søker fikk gjort en ny oppdatert utredning omkring status for anadrom fisk i Lafjordelva. På bakgrunn av tidligere undersøkelser omtalt i søknaden og den oppdaterte status høsten 2011, opprettholder søker sitt forslag om ikke å slippe minstevannføring i Lafjordelva.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sine merknader

Innledning

Søker

Repvåg Kraftlag ble i 2010 omgjort fra andelslag (AL) til samvirkeforetak (SA). Medlemmer er sluttbrukere med bosteds-/forretningsadresse i forsyningsområdet. Selskapets øverste organ er årsmøtet, bestående av 8 valgte utsendinger blant medlemmer i Nordkapp (5), Måsøy (2) og Porsanger/Kvalsund (1) kommuner.

Bakgrunn for søknaden

Repvåg Kraftlag fikk tidsbegrenset reguleringskonsesjon ved Kgl.res. av 8. desember 1950 og har drevet Repvåg kraftverk siden 1953. Med sin midlere årsproduksjon på 23,3 GWh bidrar kraftverket til å sikre og stabilisere kraftforsyningen i området. Kraftbehovet i området har blitt betydelig større i den tiden kraftverket har vært i drift, noe som har økt kraftverkets betydning for innbyggere og næringsliv i området.

Repvåg Kraftlag ønsker å videreføre driften av anlegget. Reguleringskonsesjonen gikk ut 27.07.2000. Kraftverket drives nå etter midlertidig tillatelse gitt av OED i brev av 04.11.2003.

Søknaden

Repvåg kraftlag ønsker å fortsette driften av Repvåg kraftverk på samme vilkår som i den utgatte reguleringskonsesjonen og søker om følgende tillatelser:

Etter vassdragsreguleringsloven:

- om tillatelse til å regulere Tverrelvvasdraget, Lafjordvasdraget og Austerelvasdraget samt å overføre de to siste vassdrag til det første.
- om tillatelse til å regulere Bælljaidjavri mellom LRV kote 275,26 og HRV kote 285,26.
- om tillatelse til å regulere Lavvarjavri mellom LRV kote 179,68 og HRV kote 184,78.
- om tillatelse til å regulere Holmevatn mellom LRV kote 204,18 og HRV kote 207,18.
- om tillatelse til å regulere Ørretvatn (Tidligere Skatvatn og Ørretvatn med Langvatn og Lille Ørretvatn) mellom LRV kote 173,51 og HRV kote 180,01.

Etter vannressursloven:

- om tillatelse til drift, vedlikehold og fornyelse av Repvåg kraftverk for utnyttelse av fallet mellom Ørretvatn og kraftstasjonen ved Reinelvbukta.

Etter industrikonsesjonsloven:

- om tillatelse til å erverve bruksrett til vannfall som skal utnyttes i Repvåg kraftverk.

Etter vassdragsreguleringsloven søkes det om å opprettholde dagens reguleringshøyder i eksisterende magasiner. Kotehøydene for LRV og HRV er korrigert til høydesystem NN 1954. I den opprinnelige søknaden som var ute på høring, ble det søkt om en mindre utvidelse av reguleringen med overføring av to mindre nedbørfelter på 0,5 og 0,6 km². Dette ble senere tatt ut i den reviderte søknaden.

Etter vannressursloven søkes det om fornyelse og videre drift av Repvåg kraftverk. Det er planer om å øke installert effekt fra 4,4 til 5,4 MW. Dagens nominelle ytelse på 3,9 MVA økes til 6 MVA.

Repvåg kraftverk har anleggskonsesjon etter energiloven gjeldende frem til 2029. Konsesjonen omfatter blant annet tillatelse til drift av 2 stk. generatorer med samlet ytelse på 5,7 MVA og 6,6 kV generatorspenning, samt 1 stk. transformator med ytelse 6 MVA og omsetning 66 kV/6,6 kV.

Industrikonsesjonsloven ble endret 26. september 2008 slik at det ikke er mulig å tildele nye bruksrettskonsesjoner. Som en følge av denne lovendringen sendte Repvåg Kraftlag 04.05.2009 en søknad til OED om bruksrett av vannfall etter Industrikonsesjonsloven § 4, basert på den fornyede leieavtalen de hadde med Statskog SF v/Finnmark jordsalgskontor gjeldende fram til 2050. NVE fikk søknaden fra OED 28.09.2009 med oppdrag om å lage en innstilling på saken. NVE oversendte sin innstilling 25.03.2010 til OED med en anbefaling om at en leieavtale ble godkjent for nye 30 år. 18.02.2011 gjorde OED vedtak om at Repvåg kraftlags konsesjonsfrie avtale om leie av vannfall forlenges med 30 år.

Eksisterende forhold i vassdraget

Nedbørfeltene til Repvåg kraftverk ligger på halvøya mellom Porsangerfjorden og Kobbefjorden i kommunene Nordkapp, Måsøy og Porsanger i Finnmark fylke. Landskapet karakteriseres av slake, svakt bølgende snaufjellsområder med avrundede fjelltopper omkring. Dalførene til elvene (Austerelva, Lafjordelva og Strandajåkka) er preget av det alpine landskapet. Vann fra nedbørfeltene til Bælljaidjavri, Lavvarjavri (Tredje Lafjordvatn) og Holmevatn overføres til Ørretvatn, som er inntaksmagasin til kraftverket på kote 180. Kraftverket ligger ved sjøen i Reinelvbukta på vestsiden av Porsangerfjorden. Reguleringsanleggene ligger i LNF områder som brukes til tur og friluftsliv av lokalbefolkningen. Reindrifta har vært og er fortsatt en viktig bruker av området.

Utvidelser og planlagt vedlikehold

Repvåg Kraftlag beskriver i sin søknad et behov for vedlikehold og fornying av deler av anlegget. I tillegg til en del mindre oppgraderinger og vedlikehold, er det først og fremst dammene ved utløpene av Lafjordmagasinet (Lavvarjavri) og Ørretvatn som trenger en større rehabilitering. Her er det anslått kostnader på henholdsvis 2 og 20 mill. kroner. I kraftverket er det behov for betydelig oppgradering av turbiner og det vurderes installert en eller to nye maskiner med en samlet ytelse på 6 MVA. Samlet kostnad for kraftstasjonen er satt til 16,5 mill. kroner. Det er videre nødvendig med opprusting av veien inn til anleggene, spesielt til dammen ved Ørretvatn, i forbindelse med å få fraktet maskiner og utstyr til anleggsområdene. Samlet kostnad for veiutbedring er satt til 3 mill. kroner. Det er i tillegg behov for nye massetak i forbindelse med rehabilitering av dammer og vei. Total sum fornyelser er på 55 mill. kroner (2010 prisnivå).

Forholdet til offentlige planer

Verneplaner

Kraftverket og kraftverkets nedbørfelt ligger ikke i områder som er omfattet av noen form for verneplaner.

Kommuneplaner

I kommunens arealplan er kraftstasjonsområdet angitt som LNF-sone A + kraftverk. Kraftverksanlegget på fjellet ligger i LNF-sone B.

Alternative løsninger

I forbindelse med fornyelse av reguleringskonsesjonen og behov for vedlikehold av anleggene, har det vært vurdert noen nye løsninger. 2 små nedbørfelter på 0,5 og 0,6 km² ble vurdert å kunne overføres til henholdsvis Lavvarjavri og Holmevatn. I tillegg ble det vurdert å kunne heve HRV i Lavvarjavri med 2 meter. Ingen av disse løsningene er imidlertid tatt inn i nåværende søknad på grunn av negative tilbakemeldinger fra høringsinstansene.

Virksomheter

Med bakgrunn i søknaden oppgis følgende fordeler og ulemper ved tiltaket:

Fordeler

Med en installert effekt på 5,4 MW vil Repvåg kraftverk kunne produsere 23,3 GWh i et middels år fordelt på 61 % vinterkraft og 39 % sommerkraft.

Kraftverket vil bidra til økt sikkerhet og stabilisering av strømforsyningen lokalt i området.

Driften av kraftverket bidrar positivt til kraftlagets økonomi i tillegg til konsesjonsavgifter til stat og berørte kommuner, konsesjonskraft til Måsøy og Nordkapp kommuner samt eiendoms-skatt til Nordkapp kommune.

Nordkapp kommune får vann fra rørgata til vannforsyning til Repvåg.

Ulemper

Søker oppgir ingen ulemper ved dagens regulering og bruk av området.

NVE sin oppsummering av høringsuttalelsene

Nordkapp kommune er i utgangspunktet for en fornyelse av konsesjonen spesielt med bakgrunn i lokal energiforsyning og nødforsyning. Kommunen mener det må stilles krav i konsesjonsvilkårene om å etablere en anleggsveg som er kjørbart frem til nærmeste reguleringsmagasin i sommerhalvåret og at Repvåg Kraftlag må ha ansvar for alminnelig/tilfredsstillende vedlikehold av vegen. Dette av hensyn til allmenne interesser på bekostning av begrensning av trafikken for hytteeiere og andres ønske om at veien skal være stengt med bom.

Kommunen mener også at dagens vannuttak på turbinrøret til kraftstasjonen som sørger for vannforsyning til forbruk og beredskap i Repvåg, må sikres gjennom konsesjonsvilkårene.

Kommunen opplyser om at de har stilt eget krav om konsesjonskraft overfor Repvåg Kraftlag og at departementet gjøres kjent med dette. Kommunen forutsetter at det tas nødvendige landskaphensyn både ved åpning og lukking av massetak og at de sammen med grunneiere og naboer får gi innspill til detaljplanleggingen av byggeprosjektet.

Måsøy kommune har ingen innvendinger mot en fornyelse av konsesjonen. De mener det ikke er hensiktsmessig å pålegge en definert minstevannføring ut av Bælljaidjavri til Austerelva så lenge resten av det nåværende nedbørfeltet til Austerelva forblir uregulert. Kommunen vil bemerke at vann og vassdrag uten anadrom fisk også kan ha en stor verdi, spesielt for "lokalbefolkningen".

Kommunen mener at konsekvensene av de foreslåtte tilleggsoverføringer fra den opprinnelige søknaden burde ha vært utredet på lik linje med resten av vassdragene. Dette vil ikke kommenteres nærmere siden de to tilleggsoverføringer er tatt ut av den reviderte søknaden.

Fylkesmannen i Finnmark mener det bør settes krav om minstevannføring fra det regulerte området til Lafjordelva. De mener en minstevannføring trolig vil gjøre det mulig for sjørøya å etablere seg på nytt og hindre at laks blir utryddet fra Lafjordelva. Bakgrunnen for dette kravet er Magnus Bergs karakteristikk av Lafjordelva som ei meget god lita lakseelv med bra bestand av sjørøye og sjørørret, samt nyere undersøkelser referert i søknaden om at sjørøya trolig er utryddet fra vassdraget mens laks trolig er i ferd med å bli det.

Fylkesmannen mener videre at det ikke er behov for å stille krav om minstevannføring verken i Austerelva eller i den delen av Strandelvvassdraget som er påvirket av reguleringen. Fylkesmannen vurderer disse elveavsnittene til å ha tilstrekkelig med vann under dagens forhold.

Finnmark fylkeskommune påpeker at det under utbyggingen på begynnelsen av 50-tallet trolig ikke ble utført undersøkelser i forhold til kulturminner (mangler opplysninger i arkivet). Fylkeskommunen ber derfor om at følgende vilkår blir tatt inn i konsesjonsbestemmelsene: ”Skal det foretas en nedtapping av Bælljaidjavri, Lavvarjavri, Holmevatn eller Ørretvatn i forbindelse med utbedringer av damanlegg, skal Finnmark fylkeskommune kontaktes i rimelig tid i forkant for å planlegge en registrering av potensielle automatiske fredete kulturminner i de områder som ble oversvømt i tillatelse gitt ved kgl.res. av 15.12.1950. Utgiftene dekkes av tiltakshaver, jf. Kulturminneloven § 10. Ved påvisning av uregistrerte automatisk fredete kulturminner skal konsesjonshaver dekke utgiftene for en nærmere undersøkelse av disse innenfor en rimelig økonomisk ramme”.

Fylkeskommunen påpeker videre at de nye inngrepene i mark som planlegges, jf. konsesjonsøknaden datert 15.01.2007, må avklares i forhold til potensielle automatisk freda kulturminner som tidligere ikke er påvist og at areal- og kulturvernavdelinga derfor må gjøre en befaringsdelområdene med nye inngrep før en endelig uttalelse kan gis.

Bergvesenet har ingen merknader til søknaden.

Kystverket Troms og Finnmark har ingen merknader til søknaden.

Reindriftsforvaltningen i Øst-Finnmark uttaler på vegne av Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark at de ikke har noen merknader til alternativ 1 som betyr en fortsettelse av eksisterende regulering og drift av Repvåg kraftverk. Det forutsettes samtidig at det gjøres avtale med distriktet under anleggsarbeidet for å redusere forstyrrelser.

Områdestyret går imot den foreslåtte utvidelsen av reguleringen i den opprinnelige søknaden og mener at den bør konsekvensutredes dersom man velger å gå videre med den. Dette vil ikke kommenteres nærmere siden de to tilleggsoverføringer er tatt ut av den reviderte søknaden.

Områdestyret ber videre om at det utmåles erstatning til berørte siidaer og distrikt for utbedringer, utbygginger og endringer ved anlegget som kan gi konsekvenser for driften, og at dette innarbeides i konsesjonsvilkårene.

Karasjok Flyttsamelag (KFL) har uttalt seg gjennom Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL). De foreslår overfor NRL at man i utgangspunktet motsetter seg fornyelse av konsesjonen for videre drift av kraftlaget. Grunnen til dette synes å være at de mener en ny situasjon er oppstått i forhold til at den opprinnelige konsesjonen er utgått og ikke automatisk fornyes, samtidig med at det er søkt om en betydelig utvidelse.

Dette vil ikke kommenteres nærmere siden de to tilleggsoverføringer som er betegnet som en betydelig utvidelse, er tatt ut av den reviderte søknaden.

KFL ber også NRL ta kontakt med brukere av reinbeitearealet i området og anbefaler NRL å søke juridisk bistand i saken. NRL har ikke gitt egen høringsuttalelse til søknaden om fornyelse.

Nordkapp Jeger- og Fiskerforening ønsker at Fiskerfondet videreføres og at størrelsen på det årlige bidraget reguleres. Det bør også lages klare statutter for fondet. Nk.JFF hevder at Lafjordelva må betegnes som ødelagt som sportsfiskevassdrag slik forholdene er i dag med nærmest tørt elveløp i deler av sommeren. Nk.JFF uttaler seg ikke om behov for minstevannføring.

Ingunn Utsi er negativ til en utvidelse av reguleringen slik fremmet i den opprinnelige søknaden, siden det vil påvirke to små vann med gode fiskebestander negativt og vil redusere vannføringen øverst i Strandelva ytterligere. Dette vil ikke kommenteres nærmere siden de to tilleggsoverføringer er tatt ut av den reviderte søknaden. Utsi opplyser også om at krav om minstevannføring i Strandelvvassdraget er blitt fremmet tidligere uten å bli etterkommet.

NVE sin vurdering

Repvåg Kraftlag sendte inn søknad om fornyelse av reguleringskonsesjonen fra 08.12.1950 i 2007. Søknaden inneholdt også to nye overføringer av små nedbørfelt i tilknytning til to eksisterende magasiner samt en økning av regulerings høyden i et av magasinene. Under høringen av søknaden kom det fram en viss motstand mot en utvidelse av reguleringen blant enkelte høringspartnere, mens ingen av høringsinstansene gikk imot en fornyelse av den opprinnelige reguleringskonsesjonen. Et unntak kan være uttalelsen fra Karasjok Flyttsamslag som kan tolkes som en negativ innstilling også til nåværende regulering og drift. Representanter fra reinbeitedistriktet som bruker området, var imidlertid med på sluttbefaringen av prosjektet i 2011. Da ble det ikke uttrykt motstand mot en videreføring av dagens drift.

Som en følge av de negative innspillene på en utvidelse av reguleringskonsesjonen, valgte Repvåg Kraftlag å trekke denne delen av søknaden og sendte inn en revidert søknad i 2010 som bare omfattet en fornyelse av eksisterende reguleringer. Den reviderte søknaden har ikke vært på høring, men innholdet var kjent for deltagerne på sluttbefaringen i 2011. NVE vurderer på denne bakgrunn at det ikke er nevneverdig motstand mot en fornyelse av reguleringskonsesjonen, men konstaterer at det er fremsatt ønsker om enkelte vilkår for videre drift av anleggene. Slik NVE oppfatter innspillene til søknaden, er temaene fisk og minstevannføring, forholdene for reindrifta, samt allmennhetens bruk av veien opp på fjellet der reguleringsanleggene ligger, de mest "konfliktfylte" tema.

Dagens situasjon kan oppsummeres som følger: Reguleringsanleggene for Repvåg kraftstasjon ligger oppå fjellet i et område som i dag brukes av reindrifta og ellers som natur- og friluftslivs-område for lokalbefolkningen og allmennheten. Reindrifta ønsker ingen nye inngrep eller økt ferdsel i området. Kommunen er opptatt av å lette adkomsten til fjellet ved at det bør kunne legges til rette for at folk kan kjøre fram til nærmeste reguleringsmagasin i sommerhalvåret. Reguleringsanlegget består av fire magasiner. Fra ett av magasinene, Lavvarjavri, er det krav om at det slippes minstevannføring for å ivareta forholdene for anadrom fisk i Lafjordvassdraget. Det er ikke kommet krav om andre avbøtende tiltak i forhold til redusert vannføring nedstrøms de andre magasinene.

Hydrologi

Reguleringen har ført til endrede hydrologiske forhold i flere vassdragsavsnitt i området. Det finnes ikke noen gode avrenningsdata for noen av magasinene. Søker har derfor brukt tidsserier for avrenning fra sammenlignbare stasjoner i nærheten og simulert det hydrologiske regimet i de ulike nedbørfelter basert på optimal kjøring av kraftverket. NVE har i tillegg brukt Lavvannmodulen i NVE-Atlas i gjennomgangen av de hydrologiske forhold.

I Austerelvassdraget er ca. 22 % av det opprinnelige nedbørfeltet regulert med etablering av Bælljaidjavri-magasinet og overføringen til Lavvarjavri-magasinet. Middelvannføringen i Austerelva er tilsvarende redusert fra ca. 1,47 til 1,14 m³/s. Dynamikken i vannføringen nederst i vassdraget ved utløp i sjøen innerst i Kobbefjorden synes å være bevart i dette vassdraget når man sammenligner kurver før og etter utbygging. Dette til tross for at hele tilsiget til magasinet overføres i et middelår og at det er sjelden overløp ved magasinet. Det er da heller ikke kommet krav om slipp av minstevannføring til Austerelva som et mulig avbøtende tiltak i forhold til videre drift av anleggene.

I Lafjordvassdraget er ca. 48 % av det opprinnelige nedbørfeltet regulert med etablering av Lavvarjavri-magasinet og overføringen til Ørretvatn. Middelvannføringen i Lafjordelva er tilsvarende redusert fra ca. 3,03 til 1,39 m³/s ved utløp i sjøen. I et middelår overføres 77 % av tilsiget til Bælljaidjavri og Lavvarjavri-magasinet til Ørretvatn. Resten av tilsiget går som flomtap mot Lafjordelva. Selv om middelvannføringen er over halvert synes det fortsatt å være noe dynamikk igjen i vannføringen i de nedre deler av vassdraget. Flomtapet sørger til en viss grad for denne variasjonen, men spesielt i tørre perioder av året med naturlig lite tilsig fra restfeltet, kan det bli liten vannføring på den anadrome strekningen av Lafjordelva. Dette er en av grunnene til at fylkesmannen har foreslått slipp av minstevannføring fra Lavvarjavri-magasinet.

I Tverrelvassdraget er Holmevatn demmet opp 3 meter. Både tapping og overløp fra magasinet går i det naturlige elveløpet ned til Ørretvatn. Det naturlige nedbørfeltet til Ørretvatn (Tverrelvassdraget) utgjør ca. 34 % av nedbørfeltet til Strandelva og overføres til Repvåg kraftverk. Som en følge av overføringen er middelvannføringen i Strandelva ved utløp i sjøen redusert fra 1,16 til 0,78 m³/s. Til tross for sjeldent overløp fra Ørretvatn synes det relativt store restfeltet å gi en brukbar dynamikk i vassdraget. Det er ikke kommet krav om slipp av minstevannføring fra Ørretvatn til Strandelva som et mulig avbøtende tiltak i forhold til videre drift av anleggene.

De 4 magasinene har reguleringshøyder på henholdsvis 3, 5,1, 6,5 og 10 meter. Det er ikke beskrevet eller meldt om problemer i forhold til flom og erosjon som følge av dagens manøvrering av magasinene. Det er ikke planlagt å bruke kraftverket til effektkjøring. Det forventes derfor ingen merkbare endringer for miljøet i forhold til dagens bruk av magasinene.

NVE vurderer de hydrologiske endringer som følge av de etablerte magasiner og overføringer i området som akseptable i forhold til en fornyelse av reguleringskonsesjonen. Det er ikke kommet innspill på vesentlig uheldige konsekvenser av reguleringene som bør avbøtes med tiltak og justeringer. Unntaket er mulige negative effekter på fiskebestandene i Lafjordvassdraget og krav om slipp av minstevannføring til anadrom strekning. Dette blir behandlet senere i innstillingen.

Repvåg kraftverk

Det er planlagt nye installasjoner i kraftverket. Dagens to maskiner skal byttes ut eller renoveres. Dette kan bety en økning av installert effekt fra 4,4 til 5,4 MW og en liten økning i maksimal slukeevne fra ca. 2,8 til 3,4 m³/s avhengig av valgt løsning. NVE vurderer en eventuell økt slukeevne på dette nivået til ikke å kunne medføre vesentlige endringer i forhold til dagens manøvrering av magasinene og berørte elveavsnitt i de vassdragene som omfattes av reguleringen.

Landskap og friluftsliv

Området som berøres av Repvåg kraftverk ligger i et fjellandskap fra havnivå opp til ca. 400 moh. Landskapet karakteriseres av slake, svakt bølgende snaufjellsområder med avrundede fjelltopper omkring. Reguleringsanleggene er stedvis lokalt synlig i dette landskapet, men har etter NVEs oppfatning ingen dominerende påvirkning av landskapsopplevelsen. De tre dammene ved henholdsvis Lavvarjavri, Holmevatnet og Ørretvatn er de mest synlige elementene, men ruver ikke i landskapet. NVE har ikke mottatt innspill på at reguleringsanleggene virker skjemmende og med det reduserer landskapsopplevelsen i noen grad. Etter NVEs vurdering er det derfor ikke behov for avbøtende tiltak i forhold til landskap med hensyn til en videre drift av anleggene.

Ifølge Nordkapp kommune er magasinene lokalisert i en av de bedre friluftsliv- og rekreasjonsområdene i kommunen. Det blir opplyst at området brukes en del i sammenheng med friluftsliv og at det i den forbindelse er ønskelig å kunne bruke anleggsveien opp på fjellet til dette formål. Nåværende vei opp på fjellet og inn til dammen ved Lavvarjavri må rustes opp i forbindelse med vedlikeholds- og rehabiliteringsarbeider på damanleggene. Kommunen uttaler i den forbindelse at den opprustede veien opp til dammen ved Ørretvatn bør kunne brukes av allmennheten i sommerhalvåret og at det er uaktuelt at trafikk skal hindres med bom av hensyn til begrenset trafikk for hytteeierne i området og reindriften. Kommunen mener også at det gjennom konsesjonsvilkårene bør tas med bestemmelser om alminnelig/tilfredsstillende vedlikehold av veien.

I søknaden om videre drift av anleggene skriver Repvåg kraftlag at de etter en opprusting av veien, ikke vil ha ansvar for ukontrollert ferdsel på anleggsveien og ønsker derfor å stenge veien med låst bom ved Tverrelva. Dette ble også gitt uttrykk for på sluttbefaringen. På sluttbefaringen ga representanten for reindriften klart uttrykk for at de ikke var interessert i økt motorisert ferdsel opp på fjellet av hensyn til reinen i området.

NVE merker seg at området reguleringsanleggene befinner seg i, er et friluftsliv- og rekreasjonsområde som det knyttes flere brukerinteresser til. Det er delte meninger om hvor lett tilgjengelig området skal være i forhold til å tillate motorisert ferdsel inn i området i sommerhalvåret og hvor mye ferdsel som er ønskelig i forhold til reinens bruk av området.

NVE kan ikke se at etablering og drift av reguleringsanleggene har satt noen vesenlig begrensninger for bruken av området i forhold til allmennheten og muligheten for utøvelse av rekreasjon og friluftsliv. Denne situasjonen vil ikke endres ved en eventuell fornyelse av konsesjonen. NVE ser det ikke som noen fordel at det åpnes for økt motorisert ferdsel i områder som også brukes av reindriften. Det vil også etter NVEs mening være urimelig å pålegge regulanten et ansvar for vedlikehold av anleggsveien utover det som er nødvendig for deres egen tilkomst for ettersyn og vedlikehold av anleggene. NVE vil derfor ikke anbefale at anleggsveien opp til fjellet tilrettelegges for økt ferdsel utover det regulanten har rett til i dagens situasjon.

Reindrift

Det drives reindrift i dag i influensområdet til Repvåg kraftverk. Ifølge søknaden har ikke kraftlaget i den tiden Repvåg kraftverk har vært i drift, fått noen henvendelser fra reindriftnæringen om skader eller ulemper for næringen på grunn av driften av kraftverket. Repvåg kraftlag tok kontakt med reindriftsforvaltningen på et tidlig stadium før søknad om fornyelse av konsesjonen ble sendt inn, for å få en foreløpig uttalelse til en fornyelse og mindre utvidelser. Gjennom høringen av den opprinnelige søknaden kom det ikke inn motstand mot en fornyelse og videre drift av eksisterende anlegg. Derimot var det stor motstand mot de foreslåtte utvidelser. Dette førte til at søknaden ble revidert til kun å omfatte en fornyelse av eksisterende reguleringskonsesjon. Et unntak kan være uttalelsen fra Karasjok Flyttsamslag som kan tolkes som en negativ innstilling også til nåværende regulering og drift. Representanter fra reinbeitedistriktet som bruker området, var imidlertid med på sluttbefaringen av prosjektet i 2011. Det ble da ikke uttrykt motstand mot en videreføring av dagens drift. På sluttbefaringen ble det også klart gitt uttrykk for at reindriften ikke var interessert i økt ferdsel i området og at anlegget ikke måtte utvides med nye installasjoner som kunne påvirke reinen negativt.

NVE vurderer mulige konflikter med reindriften som minimal så lenge det kun er aktuelt med en fornyelse av nåværende gjeldende reguleringskonsesjon og vedlikehold av eksisterende anlegg. Det er derfor ikke behov for avbøtende tiltak i forhold til reindriften for en videreføring av driften av Repvåg kraftverk.

Kulturminner

Kraftlaget opplyser i søknaden at de ikke kjenner til faste kulturminner som blir berørt på grunn av driften av Repvåg kraftverk. Både Sametinget og fylkeskommunen ble kontaktet i forkant av søknaden for å få en foreløpig vurdering av påvirkning på eventuelle kulturminner ved en fortsatt drift av Repvåg kraftverk. Sametinget opplyste da at de ikke kjente til registrerte automatisk freda samiske kulturminner i det aktuelle området. Under høring av den opprinnelige søknaden hadde areal- og kulturminneavdelingen i Finnmark fylkeskommune flere innspill. Det ble blant annet påpekt at man ikke har funnet kulturminneregistreringer i området Ørretvatn før oppdemmingen på 50-tallet. Fylkeskommunen stiller derfor krav om at det i konsesjonsvilkårene må åpnes for slike undersøkelser ved en eventuell nedtapping i fremtiden.

NVE er av den oppfatning at dette kravet vil bli tatt hensyn til gjennom innføring sektoravgiften og pålegg til konsesjonæren om deltagelse i denne ordningen gjennom de nye vilkårene, som vil følge ved en eventuell fornyelse av reguleringskonsesjonen.

Fylkeskommunen varslet samtidig at de nye inngrepene i mark måtte avklares i forhold til potensielle automatisk freda kulturminner som tidligere ikke er påvist og at det måtte gjøres en befarings. Denne befaringsen ble gjennomført i sammenheng med sluttbefaringen for søknaden. I sin rapport fra befaringsen sier areal- og kulturvernavdelinga at det nå er foretatt § 9 undersøkelse av områdene som skal gjøres inngrep i ved Repvåg kraftverk og konkluderer med at de planlagte tiltakene i forbindelse med rehabilitering av dam og opprusting av vei til dammen, ikke kommer i konflikt med kulturminneloven.

NVE vurderer ut fra foreliggende rapport at forholdet til automatisk freda kulturminner er avklart i forhold til en fornyelse av reguleringskonsesjonen.

Naturmiljø

Naturfaglige forhold er undersøkt av Naturtjenester i Nord. Influensområdet representerer et typisk område i denne delen av Vest-Finnmark. Rundt reguleringsmagasinene er det et typisk alpint, vindeksponert fjell-landskap med innslag av gress og lyngmark i liene. Berggrunnen domineres av granitt med innslag av kvarts. Stedvis er det store skiferforekomster. Dalsidene er relativt bratte med lyng og grasmark med glissen bjørkeskog som dominerende vegetasjon. Det er lite myrområder i influensområdet. Det ble ikke registrert nasjonale rødlistede arter eller sjeldne og truede vegetasjonstyper i undersøkelsesområdet. Det er heller ikke registret noen sjeldne naturtyper i de områder som berøres av dammer, steinbrudd og veitrasé.

NVE vurderer ut fra denne beskrivelsen og egne observasjoner på sluttbefaringen, forholdet for naturmiljøet som en etablert tilstand med både positive og negative sider. Naturmiljøet kan ikke sies å være vesentlig ødelagt som følge av utbyggingen, men har i stor grad tilpasset seg inngrepene. Etter vår vurdering vil en fornyelse av konsesjonen slik den er i dag, ikke medføre økte ulemper for naturmiljøet i dette området.

Fisk

Fisk er også en del av naturmiljøet, men er i denne sammenheng tillagt størst vekt i de naturfaglige undersøkelser utført i forbindelse med konsesjonssøknaden. At fisk er et viktig element gjenspeiles både i søknaden i forhold til diskusjon om behov for minstevannføring og de innkomne høringsuttalelser.

Naturtjenester i Nord har utført prøvefiske i 6 innsjøer (første, andre og tredje Lafjordvatn, Bælljaidjavre, Ørretvatn og Holmevatn) og el-fisket i Lafjordelva, Strandelva og Austerelva i 2004. Fiskebestandene i de 6 undersøkte innsjøene i vassdragene består av rent røyevann i Bælljaidjavri og andre Lafjordvatn. Blandet ørret og røyebestand i tredje og første Lafjordvatn og Ørretvatn, mens Holmevatn er et rent ørretvann. Det er sjørøret- og laksebestand i Lafjordvassdraget, der det ble funnet sjørøret i første Lafjordvatn og laks og sjørøret i Lafjordelva. Det er ingen anadrom bestand i Austerelva. I Strandelvvassdraget er det en god sjørøyebestand og noe sjørøret i Strandvatnet.

Innlandsfiskebestandene betegnes som gode i alle de undersøkte vassdragene. Når det gjelder de anadrome bestandene av laks og sjørøret, blir status for disse i Lafjordvassdraget betegnet som liten og sårbar og spesielt i forhold til laks; usikker status. Bakgrunnen for dette er at det under el-fiske i 2004 og også i tidligere undersøkelser, ikke ble funnet 0+ og 1+ av verken laks eller sjørøret (noen få unntak). Som forklaring på dette antas det at 1) det kan være sporadisk forekomst og gyting av sjørøret og laks i Lafjordelva; dvs. enkelte år gyter nevnte arter i elva og 2) at gyte- og oppvekstområdene blir tørrlagte deler av året, noe som vil medføre stor dødelighet av fiskeunger. Overlevelsen av rogn og fiskeunger fram til smoltutvandring vil bli negativt påvirket av lav vannføring i Lafjordelva. Dette er bakgrunnen for at det i fagrapporten blir anbefalt slipp av minstevannføring til Lafjordelva. Repvåg kraftlag foreslår ikke slipp av minstevannføring i søknaden om fornyelse av konsesjonen.

Det er kommet flere innspill om fisk i høringsuttalelsene. Fylkesmannen tar utgangspunkt i en tidligere karakteristikk av Lafjordvassdraget fremsatt av Magnus Berg i boka Nord-norske lakseelver fra 1964. Berg var tidligere avdelingsleder og forsker på anadrom fisk i DN. Berg mente at Lafjordelva var en av de beste smålakselvene i Kystfinnmark og hadde også en god bestand av sjørøye og sjørøret før reguleringen. Fylkesmannen mener at undersøkelser nå viser at sjørøya trolig er utryddet fra vassdraget, mens laks er i ferd med å bli det. Fylkesmannen hevder videre at redusert vannføring som følge av reguleringen synes å være årsaken og at slipp av minstevannføring til Lafjordelva trolig vil gjøre det mulig for sjørøya å etablere seg på nytt og hindre at laks blir utryddet fra Lafjordelva. Måsøy kommune minner om at også vassdrag uten anadrom fisk må sees på som verdifulle for lokalbefolkningen og bør behandles deretter. NkjFF beskriver Strandelvvassdraget som et positivt tilskudd til sportsfiskemuligheten i kommunen i dag med en stabil sjørøyebestand av svært god kvalitet. Lafjordelva blir derimot betegnet som ødelagt som sportsfiskevassdrag i dag slik forholdene er med nærmest tørt elveløp i deler av sommeren. NkjFF mener derfor at Fiskefondet (hvis formål er å fremme sportsfisket i kommunen og i mindre grad

kultiveringsarbeid og som Repvåg kraftlag støtter økonomisk), må bestå som et kompensierende tiltak for tapt sportsfiske i Lafjordelva. NkjJFF nevner ikke minstevannføring som avbøtende tiltak i sin høringsuttalelse. Ingunn Utsi opplyser om gode ørretbestander i små innsjøer som opprinnelig var omsøkt regulert inn på Lavvarjavri og Holmevatn, men som nå er tatt ut av søknaden. Det opplyses også om forholdene i Strandelvvassdraget før regulering og nå. Hun synes det er betenkelig at dokumentasjonen av biologisk mangfold hevder at reguleringen har liten betydning for fiskebestanden i vassdraget. Før gikk det opp laks og både sjørret og sjørøye kunne fiskes i øvre del av vassdraget. Ingunn Utsi opplyser også om at det tidligere er fremmet krav om minstevannføring i Strandelvvassdraget uten at dette er blitt etterkommet.

På sluttbefaringen i september 2011 ble det igjen diskusjon om status på fiskebestandene i Lafjordvassdraget i forhold til Fylkesmannens krav om slipp av minstevannføring. Repvåg kraftlag valgte å følge opp dette med å bestille en ny undersøkelse av ungfiskbestanden fra sjøen og opp til første Lafjordvatn i oktober samme høst. Konklusjonen i notatet fra Naturtjenester i Nord basert på resultatene fra denne undersøkelsen, er som følger:

- Det er ingen laksebestand i Lafjordvassdraget.
- Det kan forekomme sporadisk gyting av laks i vassdraget, men dette er høyst sannsynlig feilvandrende laks.
- Det er ikke årlige, vellykkede gytinger av laks i vassdraget.
- De få laksungene som finnes i vassdraget er eldre kjønnsmodne hanner.
- Det er en stor og god ørretbestand i vassdraget.
- Lafjordelva er et viktig produksjonsområde for ørreten under dagens vannføring.

I det samme notatet opplyses det om at det over tid har pågått et betydelig ulovlig garnfiske i munningen av Lafjordelva som kan være en medvirkende forklaring til at det i dag ikke er noen laksebestand i vassdraget.

NVE merker seg at innlandsfiskebestandene betegnes som gode i alle de undersøkte vassdragene. Basert på uttalelsen fra Nordkapp jeger- og fiskeforening synes man også å ha brukt Fiskefondet til å støtte kultiveringsarbeid i forhold til eventuelle negative effekter på fiskeforholdene i de berørte vassdragene som et avbøtende tiltak. Repvåg Kraftlag opplyser at Fiskefondet disponeres i dag av Nordkapp kommune og at Fylkesmannen skal føre kontroll med bruken. NVE ser ingen grunn til at denne ordningen ikke skal videreføres og mener dette bør gjenspeiles i vilkårene for en fornyelse av konsesjonen.

NVE merker seg at det er større usikkerhet omkring status for de anadrome fiskebestandene. Førstusituasjonen synes ikke å være vitenskaplig dokumentert i form av for eksempel fangststatistikk. Etterundersøkelser har vist at spesielt for Lafjordelva er sjørøya forsvunnet, laksen nærmest forsvunnet, mens sjørreten har klart seg bra i forhold til beskrivelser av førstusituasjonen. I Strandelva er det beskrevet at de anadrome fiskebestandene gikk lenger opp i vassdraget før reguleringen. Laksen er forsvunnet, sjørreten sterkt redusert mens sjørøya har klart seg bra. Mye tyder derfor på at det generelt var mer anadrom fisk tidligere i de nå reguleringspåvirkede vassdragene i området.

NVE merker seg påstandene om at redusert vannføring som følge av regulering og overføring er en sannsynlig årsak til reduksjon av de anadrome fiskebestandene både i Lafjordelva og Strandelvvassdraget. Det er imidlertid ikke dokumentert at dette er den eneste eller viktigste årsaken. Det er samtidig opplyst både gjennom flere fiskefaglige rapporter og notater og på sluttbefaringen at det til tider har foregått et betydelig ulovlig garnfiske i munningene av Lafjordelva og Strandelva. Dette skaper et bilde som åpner for flere påvirkningsfaktorer, noe som gjør det vanskelig å finne en klar og entydig årsakssammenheng. Klare årsakssammenhenger er viktige kriterier for å kunne vurdere riktige avbøtende tiltak.

I Strandelva er det gjort fysiske tiltak med kanalisering av elveløpet mellom sjøen og Strandvatnet i 1980 og 1990 for å lette oppgangen for sjørøya. En god bestand av sjørøye i dag er bakgrunn for at fylkesmannen ikke ser behov for avbøtende tiltak i form av minstevannføring i Strandelva i dag. Det er ikke kommet forslag om avbøtende tiltak i forhold til anadrom fisk utover fylkesmannens krav om minstevannføring i Lafjordelva. Dette er derfor behandlet i et eget avsnitt.

Minstevannføring

I rapporten om biologisk mangfold utarbeidet i 2004 til den opprinnelige søknaden i 2007, mente man at overlevelsen av rogn og fiskeunger fram til smoltutvandring vil bli negativt påvirket av lav vannføring i Lafjordelva. Dette sammen med tilnærmet fravær av både 0+ og 1+ fisk i både denne og tidligere undersøkelser, var bakgrunnen for anbefaling av minstevannføring. I vurderingen av minstevannføring ble det fremsatt følgende: *"Det gamle elveløpet (før reguleringa) er bredt med et stort potensiale som gyte- og oppvekstområde for anadrome arter. Spesielt viktig vil minstevannføring være før og etter gyting (høst og vinter) for å hindre tørrlegging av gyte- og oppvekstområdene. Minstevannføring vurderes som svært positivt for fiskebestandene, men også for arter som indirekte er avhengig av vann. Minstevannføring vil kunne gi en vesentlig miljøgevinst"*. Den opprinnelige planen med å heve HRV med 2 meter i Lavvarjavri, som ville medført mindre flomtap til Lafjordelva, var også grunnlag for denne anbefalingen som et direkte avbøtende tiltak. Denne delen av søknaden er senere tatt ut i revidert søknad og er følgelig ikke med i de videre vurderinger i forhold til behovet for minstevannføring.

Fylkesmannen har fremsatt krav om at det må slippes minstevannføring fra dammen ved Lavvarjavri ut i Lafjordelva av hensyn til anadrome fiskebestander. Fylkesmannen hevder at minstevannføring trolig vil gjøre det mulig for sjørøya å etablere seg på nytt og hindre at laks blir utryddet. Kravet er ikke spesifisert i form av volum eller perioder (tidspunkt) for slipp i forhold til årstid. Det påpekes imidlertid at reguleringen påvirker den vesentligste delen av nedbørfeltet (høyereliggende områder) og at dette trolig har ført til at perioder med naturlig lav vannføring har blitt ekstra tørre og på annen måte påvirket tilpasningene anadrom laksefisk har.

Høsten 2011 ble det gjort en ny ungfiskundersøkelse i Lafjordelva mellom sjøen og første Lafjordvatn. Hensikten var å få en oppdatert status på fiskebestandene i Lafjordvassdraget i forhold til fylkesmannens krav om slipp av minstevannføring. Denne undersøkelsen konkluderer med at det *"nå ikke er noen laksebestand i Lafjordvassdraget"*, men at *"det er en stor og god ørretbestand i vassdraget"*. Videre konkluderes det med at *"Lafjordelva er et viktig produksjonsområde for ørreten under dagens vannføring"*. Behov for minstevannføring blir ikke direkte diskutert i forbindelse med denne undersøkelsen, men det brukes uttrykk som *"det ser derimot ut som om elva har stabilisert seg som en mindre elv og at faren for at elva går tørr er minimal da det hele tiden er tilsig fra nedbørfeltet nedstrøms dammen i tredje Lafjordvann"*.

Repvåg Kraftlag foreslår å ikke slippe minstevannføring fra Lavvarjavri. I søknaden er alminnelig lavvannføring beregnet til 250 l/s. Ved å slippe dette volumet hele året fra magasinet, er det beregnet et produksjonstap på 2,7 GWh eller 11,6 % av midlere årsproduksjon på 23,3 GWh ved Repvåg kraftverk. NVE har i sine beregninger brukt NVE-Atlas og Lavvannsmoduleen der og funnet en alminnelig lavvannføring på 5,5 l/s/km² for det uregulerte nedbørfeltet til utløp Lavvarjavri. Dette tilsvarer 244 l/s og er i samme størrelsesorden som i søknaden. NVE har også foretatt egne produksjonssimuleringer basert på nyere tilsigsserier og kommet frem til et noe høyere tall for midlere årsproduksjon i Repvåg kraftstasjon enn det søker oppgir.

NVE vurderer behovet for minstevannføring i Lafjordelva i første rekke å være knyttet til fisk og ønsket om å få bedret forholdene for anadrom fisk på strekningen utløpet av første Lafjordvatn og ned til sjøen. Det er ikke fremmet forslag om minstevannføring av natur- eller landskapsmessige hensyn. Lafjordelva ble beskrevet å være en av de beste smålakselvene i Kystfinnmark før regulering. I tillegg hadde elva også en god bestand av sjørøye og sjørørret. Det finnes imidlertid ingen fangststatistikk fra vassdraget som kan dokumentere utviklingen. Fiskeundersøkelser i perioden 1989–2004 har gitt fangst av både laks og sjørørret og i miljørapporten fra 2004 som følger søknaden, konkluderes det med at *"det er grunn til å tro at Lafjordelva har en liten og sårbar laksebestand samt bestand av sjørørret"*. Grunnen til betegnelsen liten og sårbar har vært at 0+ og 1+ lakseunger har vært fraværende i fangstene, noe som mest sannsynlig indikerer problemer med rekruttering. I den siste fiskeundersøkelsen høsten 2011, ble det heller ikke registrert 0+ og 1+ av laks og det konkluderes med at det er ingen laksebestand i Lafjordvassdraget.

NVE tolker dette som en utvikling over tid der en stedegen selvrekrutterende laksebestand er blitt tilnærmet borte fra vassdraget. Det ble da også påpekt av inspektøren for ferskvannsfisket

under behandlingen av den opprinnelige reguleringskonsesjonen i 1950 at man måtte regne med at "overføringen vil bevirke at laksebestanden i Lafjordelva ikke vil kunne opprettholdes". Tilbake er en stor og god ørretbestand som ifølge den fiskefaglige utredningen i 2011 har Lafjordelva som et viktig produksjonsområde under dagens vannføringsforhold. Behovet for minstevannføring i forhold til å opprettholde en ørretbestand synes derfor ikke å være kritisk avgjørende. En minstevannføring kan heller ikke forsvares i forhold til å redde en laksebestand som er forsvunnet fra vassdraget. En minstevannføring vil derimot kunne bidra til å sikre rekrutteringen av dagens sjørretbestand og også øke sannsynligheten for at laks igjen kan komme tilbake til vassdraget ved at feilvandret fisk fra nabovassdrag kan begynne å reprodusere. Det finnes også bestander av sjørøye i nabovassdrag som gir en teoretisk mulighet for nyetablering i Lafjordvassdraget.

Lafjordelva har fått redusert middelvannføringen etter regulering fra ca. 3,03 til 1,39 m³/s ved utløp i sjøen. Sammenlignet med andre smålaksvassdrag vil en middelvannføring på ca. 1,4 m³/s teoretisk kunne gi grunnlag for fortsatt reproduksjon av laks dersom habitat og miljøforhold ellers ligger til rette for det. En reduksjon i middelvannføringen i et vassdrag kan påvirke spesielt flomforhold, oppgangsmuligheter for fisk og habitatforhold relatert til gyting, rognoverlevelse og oppvekst for småfisk. I naturlig tilstand var det perioder med lav vannføring både om vinteren og sensommeren i Lafjordelva. Etter regulering og overføring av Lavvarjavri, har periodene med lav vannføring blitt utvidet og vannføringen i de tørreste periodene har blitt ytterligere redusert. Det er dermed sannsynlig at vannføringen etter regulering kan ha blitt kritisk lav og er en mulig flaskehals i forhold til reproduksjon av laks og ørret enkelte år, men at denne mulige flaskehalsen ikke opptrer hvert år.

I fagrapporten om fisk fra 2004 beskrives det gamle elveløpet i Lafjordelva før regulering som bredt og til å ha et stort potensial som gyte- og oppvekstområde for anadrome arter. NVE er kjent med et notat Nordkapp Jeger- og Fiskerforening oversendte fylkesmannen i Finnmark i 2009, hvor det ble redegjort for mulighetene av å revitalisere elva i form av fysiske tiltak som bygging av terskler, eventuell kanalisering av elveløp og utføre biotopforbedrende tiltak i egnede gyte- og oppvekstområder. Foreningen mente imidlertid den gang at en forutsetning for måloppnåelsen ville være å få fastslått en minstevannføring i Lafjordelva i perioder av året som er kritisk for oppgangsmuligheten for anadrom fisk og for overlevelse av rogn, larver og yngel.

Selv om et eventuelt vilkår om slipp av minstevannføring til Lafjordelva vil kunne ha en positiv effekt for anadrom fisk, vil det også ha noen økonomiske og samfunnsmessige negative konsekvenser. En minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring hele året er beregnet til ca. 250 l/s og vil medføre et tap i produksjonen på ca. 2,7 GWh. Repvåg Kraftlag opplyser i søknaden at det vil medføre et årlig økonomisk tap på anslagsvis 945.000 kroner med en kraftpris på 35 øre/kWh. I tillegg vil både Nordkapp og Måsøy kommuner få noe reduksjon i sine inntekter pga. redusert kraftgrunnlag. Det kan også være en praktisk utfordring å få etablert et operativt system for slipp av minstevannføring ved Lavvarjavri under dagens forhold. NVE måtte eventuelt ha forutsatt at både slippsystem og målesystem for minstevannføring skulle bygges med løsninger som ikke krever strømforsyning fra en eventuell ny nettløpe. Av hensyn til naturmiljø og reindriften er det ikke ønskelig med ny infrastruktur i form av kabel/linje i dette fjellområdet.

Etter NVEs vurdering av de foreliggende opplysninger om Lafjordvassdraget og Lafjordelva, vil vi ikke anbefale at det settes vilkår om slipp av minstevannføring. Vi baserer dette på at det i dag er en stor og god ørretbestand til stede i vassdraget og at laks- og sjørøyebestandene mest sannsynlig har gått ut. NVE mener at innføring av standard naturforvaltningsvilkår allikevel vil gi en mulighet til å få avklart om biotopforbedrende tiltak kan gi en positiv effekt på anadrom fisk i Lafjordvassdraget.

Vannforsyning

Ifølge søknaden har stedet Repvåg hatt vannforsyning fra et uttak på turbinrøret til Repvåg kraftverk helt tilbake til 1975. Det er Nordkapp kommune sitt ansvar å sørge for vannforsyning til sine innbyggere. I sin høringsuttalelse opplyser kommunen at vannuttaket er vitalt for lokal-samfunnet både som næringsmiddel og for beredskap og krever at disse samfunnsforholdene må sikres gjennom konsesjonsvilkårene. Søker opplyser i sin kommentar til høringsuttalelsen at

kommunen fikk koble seg til turbinrøret i 1975, men at det fortsatt ikke eksisterer noen underskrevet avtale om retten til uttak og økonomisk kompensasjon. Søker opplyser videre at de har foreslått for kommunen at vannforbruket tas med ved beregning og avregning av konsesjonskraften, men at kommunen ennå ikke har kommentert dette.

NVE er av den oppfatning at kommunens nåværende vannuttak på turbinrøret ikke er relevant for konsesjonsspørsmålet og at dette må betraktes som en privatrettslig interesseavtale mellom Repvåg Kraftlag og Nordkapp kommune. NVE vil derfor ikke anbefale at vannforsyningen tas med som en del av vilkårene ved en fornyelse av reguleringskonsesjonen.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen. Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Formålet med loven skal også gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, samisk kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I våre vurderinger av søknaden om fornyelse av konsesjon for Repvåg kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. De omsøkte tiltakene skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til den samfunnsmessige gevinsten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies (jf. naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12). Vi viser til våre vurderinger av konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn, der dette inngår.

Vår vurdering av tiltaket opp mot de aktuelle paragrafene i naturmangfoldloven:

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestands-situasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. For søknaden om fornyelse av reguleringskonsesjonen for Repvåg kraftverk er det utarbeidet en rapport med dokumentasjon av biologisk mangfold i influensområdet. Forutsetningene i NVE veileder 1-2004 om dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av små kraftverk er lagt til grunn sammen med forutsetningene til Fylkesmannen i Finnmark. Fylkesmannens rammer var i første rekke knyttet til spesielle undersøkelser av fiskebestandene både i innlandssjøene og anadrome strekninger. I 2011 ble det utført og rapportert kulturhistorisk registrering i regi av Finnmark fylkeskommune og supplerende fiskeundersøkelser på anadrom strekning i Lafjordvassdraget i regi av Naturtjenester i Nord. Sammen med opplysninger gitt i søknaden og gjennom høringsuttalelsene mener NVE det foreliggende kunnskapsgrunnlaget tilfredsstillende § 8 i naturmangfoldloven.

Føre-var-prinsippet § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil oppstå. NVE kan ikke se at nevnte forutsetning ligger til grunn i denne saken siden det ikke skal gjøres nye inngrep som berører naturmangfoldet i nevneverdig grad.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

Påvirkningen på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede påvirkningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Dette kan være inngrep av ulike typer, over tid eller i ulike deler av økosystemet. For å kunne fastslå den samlede påvirkningen må man derfor også ha kunnskap om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet.

Det fremgår verken av søknaden eller de innkomne høringsuttalelser at det er andre vesentlige påvirkninger på økosystemet i influensområdet i dag enn det reguleringsinngrepene medfører. Området er i kategorien LNF-område og brukes av reindriften og til friluftsliv. Det er heller ikke kjent planer for nye inngrep i området utover det som er nødvendig i forhold til vedlikehold av eksisterende kraftanlegg. Driften av Repvåg kraftverk påvirker økosystemene i de fire reguleringsmagasinene Bælljaidjavri, Lavvarjavri, Ørretvatn og Holmevatn, samt elvestrekningene med restvannføring i Austerelva, Lafjordelva og Strandelva. Fiskeundersøkelser i alle reguleringsmagasinene tyder på livskraftige bestander av røye og eller ørret og at innsjøøkosystemene dermed fungerer under dagens påvirkninger av reguleringen. Økosystemene er ikke utradert eller utsatt for irreversibel skade, men reguleringen reduserer opprettholdelsen av økosystemet på det naturlige nivået.

Når det gjelder elveøkosystemene med redusert vannføring og tørrlegging som følge av oppdemming og fraføring, er disse endret i forhold til naturtilstand i varierende grad. I enkelte vassdragsavsnitt har økosystemene i tillegg blitt påvirket av ulovlig garnfiske, noe som samlet sett kan ha påført økosystemene der større skader, spesielt for anadrome fiskebestander i Lafjordvassdraget og Strandelvvassdraget. For Lafjordelva er det fremmet krav om slipp av minstevannføring som avbøtende tiltak. For de andre elveøkosystemene påvirket av reguleringen, er det ikke meldt om forhold som bør utbedres i form av avbøtende tiltak.

NVE mener at den samlede belastningen i området ikke gir en påvirkning som går utover tålegrensen for vassdragene og at den samlede påvirkningen tilfredsstiller kravet i § 10 i naturmangfoldloven. Forholdene for anadrom fisk kan være i grenseland og er diskutert tidligere i innstillingen.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 11 og 12

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Dette vil ikke endres ved en fornyet konsesjon.

Vanndirektivet

NVE har i vurderingen av om en ny konsesjon bør gis etter vassdragsreguleringsloven foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet og nye inngrep. Søknaden gjelder tillatelse til videreføring av et eksisterende anlegg og det er ikke planlagt nye inngrep i vannforekomstene. NVE vurderer samlet at samfunnsnyttien ved tiltaket er betydelig større enn skadene og ulempene utbyggingen har medført. Videre vurderer vi at hensikten med inngrepet, i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Ifølge Vann-nett.no er arbeidet med karakterisering av vannforekomster, fastsettelse av miljømål og vurdering av risiko for ikke å nå miljømålene for vannforekomster i vannområde Måsøy og Magerøya, kommet svært kort. Dette bekreftes også av fylkesmannen i Finnmark. I Måsøy er Bælljaidjavri vurdert til å være i risiko for ikke å nå miljømålene i 2021 og både økologisk potensial og kjemisk tilstand er udefinert. I Nordkapp kommune er Lafjordvatn og Lavvarjavri vurdert til å være i risiko for ikke å nå miljømålene i 2021 og både økologisk potensial og kjemisk tilstand er udefinert. Lafjordelva er også vurdert til å være i risiko for ikke å nå miljømålene i 2021. Økologisk tilstand er antatt dårlig og kjemisk tilstand er udefinert. Det er til nå ikke foreslått eller

utarbeidet miljømål for vannforekomstene i forbindelse med det pågående arbeidet med vannforvaltningsplaner. Det er derfor svært begrenset og lite ny informasjon å hente for NVE til bruk i konsesjonsbehandlingen utover det som er kommet inn gjennom konsesjonssøknaden og høringsuttalelser.

NVE sin konklusjon

Repvåg Kraftlag fikk tidsbegrenset reguleringskonsesjon ved kgl.res. av 8. desember 1950 og har drevet Repvåg kraftverk siden 1953. Med sin midlere årsproduksjon på 23,3 GWh bidrar kraftverket til å sikre og stabilisere kraftforsyningen i området. Kraftbehovet i området har blitt betydelig større i den tiden kraftverket har vært i drift, noe som har økt kraftverkets betydning for innbyggere og næringsliv i nærområdet.

Repvåg Kraftlag ønsker å videreføre driften av anlegget. Reguleringskonsesjonen gikk ut 27.07.2000. Kraftverket drives nå etter midlertidig tillatelse gitt av OED i brev av 04.11.2003. På bakgrunn av endringer i industrikonsesjonsloven gjorde OED vedtak 18.02.2011 om at Repvåg kraftlags konsesjonsfrie avtale med Statskog SF v/Finnmark jordsalgskontor om leie av vannfall gjeldende fram til 2050, forlenges med 30 år.

Det søkes om å få drive anleggene som i dag uten utvidelser og uten slipp av minstevannføring. Det er behov for vedlikehold og opprusting av deler av anlegget. Reguleringsanleggene for Repvåg kraftstasjon ligger oppå fjellet i et område som i dag brukes av reindrifta og ellers som natur- og friluftslivsområde for lokalbefolkningen og allmennheten. Reindrifta ønsker ingen nye inngrep eller økt ferdsel i området. Kommunen er opptatt av å lette adkomsten til fjellet ved at det bør kunne legges til rette for at folk kan kjøre fram til nærmeste reguleringsmagasin i sommerhalvåret. Reguleringsanlegget består av fire magasiner. Fra ett av magasinene, Lavvarjavri, er det krav om at det slippes minstevannføring for å ivareta forholdene for anadrom fisk i Lafjordvassdraget. Det er ikke kommet krav om tiltak i forhold til redusert vannføring nedstrøms de andre magasinene eller andre typer avbøtende tiltak.

Etter en samlet vurdering av søknaden, tilleggsutredninger og innkomne uttalelser mener NVE at fordelene med videre drift av reguleringsanleggene er større enn skadene og ulemperne for allmenne og private interesser. Vilåret etter vassdragsreguleringsloven § 8 er tilfredstilt og kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt.

NVE anbefaler at Repvåg Kraftlag får ny konsesjon til å regulere Tverrelvvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvvassdraget samt å overføre de to siste vassdrag til det første. De fire reguleringsmagasinene Bælljaidjavri (LRV kote 275,26 og HRV kote 285,2), Lavvarjavri (LRV kote 179,68 og HRV kote 184,78), Holmevatn (LRV kote 204,18 og HRV kote 207,18) og Ørretvatn (LRV kote 173,51 og HRV kote 180,01) anbefales tillatt regulert innenfor tidligere konsesjonsgitte reguleringsgrenser.

NVE anbefaler at Repvåg Kraftlag får konsesjon etter vannressursloven til fornyelse, vedlikehold og fortsatt drift av Repvåg kraftverk.

Konsesjonen bør gis for en periode på 50 år fra den opprinnelige konsesjonen utløp 27. juli 2000.

Ettersom saken gjelder fornyelse av konsesjon uten vesentlig endring av energiproduksjonen, vil det ikke være nødvendig med avklaringer i forhold til kraftlinjer eller kabler. Etter vannressursloven søkes det om fornyelse av Repvåg kraftverk. Det er planer om å øke installert effekt fra 4,4 til 5,4 MW. Dagens nominelle ytelse på 3,9 MVA økes til 6 MVA. Repvåg kraftverk har i dag anleggskonsesjon etter energiloven gjeldende frem til 2029. Repvåg kraftlag må selv søke om en ny anleggskonsesjon dersom man velger å øke installert effekt og nominell ytelse utover det gjeldende anleggskonsesjon omfatter.

Merknader til konsesjonsvilkårene

NVE foreslår å gi et felles vilkårsett for vassdragsreguleringsloven og vannressursloven i dette tilfellet.

Konsesjonstid og revisjon, post 1

Repvåg Kraftlag SA oppfyller ikke kravet til offentlig eierskap og kan derfor ikke få reguleringskonsesjon på ubegrenset tid eller erverve eiendomsrett til vannfall, jf. Industrikonsesjonsloven § 2. Repvåg Kraftlag inngikk en avtale med Finnmark Jordsalgskommisjon den 27. juli 1950 om leie av fallrettighetene i Tverrelvvassdraget. Denne avtalen ble den 12. september 1950 approbert av Landbruksdepartementet. Det ble ikke gitt bruksrettkonsesjon i forbindelse med leie av fallrettighetene. Ved kongelig resolusjon av 8. desember 1950 fikk Repvåg Kraftlag konsesjon til å regulere Tverrelvvassdraget, Lafjordvassdraget og Austelvvassdraget, samt overføre de to sistnevnte vassdragene til det førstnevnte. Reguleringskonsesjonen utløp den 27. juli 2000 samtidig med utløpet av leieavtalen om fallrettighetene.

Repvåg Kraftlag fikk fornyet sin konsesjonsfrie leieavtale om fallrettighetene med nå Finnmarkseiendommen (tidligere Statskog SF v/Finnmark jordsalgskontor) i 1998 for en periode på 52 år frem til år 2050. Industrikonsesjonsloven § 4 åpner for at departementet (OED) etter søknad kan treffe vedtak om at forlengelse av konsesjonsfrie inngåtte avtaler om leie av vannfall kan foretas uten konsesjon for inntil 30 år av gangen, selv om leietakeren, i dette tilfellet Repvåg Kraftlag, ikke oppfyller kravet til offentlig eierskap. OED har i brev av 18.02.2011 fattet vedtak om at Repvåg kraftlags avtale om leie av vannfall kan forlenges med 30 år.

NVE mener det bør være samsvar i tid mellom opprinnelig avtale om leie av fallrettigheter og reguleringskonsesjon slik det var opprinnelig i denne saken. NVE foreslår derfor at reguleringskonsesjonen gis for nye 50 år fra den utløp 27. juli 2000 og at det samtidig gis anledning til å revidere vilkårene etter 30 år. For at reguleringskonsesjonen skal kunne nyttes fram til utløp i 2050, må Repvåg Kraftlag søke departementet om ytterligere forlengelse av sin nåværende avtale om leie av vannfall etter 30 år.

Konsesjonsavgifter, post 2

Kommunene har ikke hatt merknader til dagens konsesjonsavgifter. Gjeldende avgiftssatser til kommunene og staten ble justert pr. 01.01.2014 og er på henholdsvis kr 18,08 og kr 1,80 pr. nhk. NVE foreslår at gjeldende satser videreføres ved en eventuell fornyelse av konsesjonen.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., post 7

Nordkapp kommune forutsetter at det ved uttak av masse tas nødvendige landskapshensyn både ved åpning og lukking av takene og at både kommunen, eventuelle naboer og grunneiere får ta del i detaljplanene gjennom byggesøknad. NVE forutsetter at Repvåg Kraftlag involverer Nordkapp kommune og eventuelle grunneiere når detaljer omkring bruk og lagring av masser skal detaljplanlegges. Ved eventuelle ombygginger eller vedlikehold av kraftverk, vannveier, dammer og andre reguleringsinnretninger skal det utarbeides detaljerte planer, som skal godkjennes av NVE. Det samme gjelder for eventuelle hjelpeanlegg.

Naturforvaltning, post 8

I forbindelse med en eventuell fornyelse av reguleringskonsesjonen innføres moderne og oppdaterte naturforvaltningsvilkår. Dette er en betydelig endring og presisering fra de opprinnelige vilkår som fulgte konsesjonen. Da konsesjonen ble gitt i 1950 antok man at det var tvilsomt om laksebestanden i Lafjordvassdraget ville kunne opprettholdes, men at ørret- og sjørøyebestandene kunne vedlikeholdes. Bestandene i Strandelva ble antatt å kunne klare seg bra, mens fiskebestandene i de store innsjøene som Bælljaidjavri og Ørretvatn kunne bli negativt påvirket. Det ble derfor pålagt vilkår om at "Konsesjonæren skal til fremme av fisket i vassdraget sette ut yngel eller settefisk i den utstrekning, av den art og på de steder som bestemmes av vedkommende departement". Dette utsetningspålegget (som ifølge NJFF fungerte dårlig) ble erstattet av en avtale på 70-tallet mellom Nordkapp JFF og Repvåg Kraftlag i samarbeid med fiskeforvalteren i Finnmark. Avtalen gikk bl.a. ut på å reetablere sjørøyebestanden i Strandelva og dekking av kostnader i forbindelse med kultiveringsarbeid i innlandsfiskvassdrag i Nordkapp kommune generelt. Etter en pause i utbetalinger fra Repvåg Kraftlag som følge av at NJFF ikke lenger hadde kostnader knyttet til fiskekultivering, ble en ny kultiveringsplan satt i drift i 2003. Kostnader til

driften av planen skulle dekkes fra et fond, Fiskefondet, som var etablert etter avtale mellom Nordkapp kommune og Repvåg Kraftlag som en erstatning for den tidligere avtalen med NJFF. Fiskefondet har nå til formål å fremme sportsfisket i kommunen i motsetning til den tidligere avtalen der formålet var kultivering.

NJFF mener det er viktig at ordningen med Repvåg Kraftlags årlige kompensasjon videreføres og at beløpet gjerne kunne vært oppjustert. De mener også at Fiskefondet bør få klare retningslinjer for hva fondets midler kan og skal brukes til, slik at de gode sportsfiskemulighetene foreningens arbeid har resultert i kan holdes i hevd.

Repvåg Kraftlag sier i sine kommentarer at *"fondet disponeres av Nordkapp kommune, og at beløpet indeksreguleres etter pålegg fra Direktoratet for naturforvaltning av 17.6.1993. I 2009 var beløpet 55 419 kr. Fylkesmannen skal føre kontroll med bruken"*.

Etter NVEs vurdering synes dagens ordning med Fiskefondet til en viss grad å ivareta de avbøtende tiltak i forhold til de antatt negative effekter på fisk og fiskeinteresser som den opprinnelige konsesjonen påla som vilkår. Det er derfor naturlig at denne ordningen videreføres i en fornyelse av reguleringskonsesjonen. NVE vil ikke anbefale konkrete mål og retningslinjer for et slikt fond, men mener at ordlyden i dagens naturforvaltningsvilkår post 8-V gir rammene for beløpets størrelse og regulering og hva det kan brukes til.

NVE foreslår derfor at Repvåg Kraftlag innbetaler et årlig beløp tilsvarende kr 60 000 til Nordkapp kommune. Videre anbefaler vi at fiskeforvalteren hos fylkesmannen i Finnmark og en representant fra Nordkapp Jeger- og Fiskerforening skal være med å forvalte fondsmidlene.

Automatisk fredete kulturminner, post 9

Fylkeskommunen har foretatt § 9 undersøkelse av områdene som det skal gjøres inngrep i ved Repvåg kraftverk i forbindelse med nødvendig vedlikehold og opprusting og konkluderer med at de planlagte tiltakene ikke kommer i konflikt med kulturminneloven. Det er likevel fortsatt vilkår om aktsomhet overfor kulturminner i anleggs- og driftsfasen.

Under høring av den opprinnelige søknaden ble det påpekt av areal- og kulturminneavdelingen i Finnmark fylkeskommune at man ikke hadde funnet kulturminneregistreringer i området Ørretvatn før oppdemmingen på 50-tallet. Fylkeskommunen stiller derfor krav om at det i konsesjonsvilkårene må åpnes for slike undersøkelser ved en eventuell nedtapping i fremtiden. Med de nye vilkår relatert til automatisk fredete kulturminner, åpnes det muligheter for denne type undersøkelser gjennom sektoravgiften.

På bakgrunn av innføring av sektoravgift for kulturminnevern i forbindelse med fornyelse av konsesjoner, må konsesjonær ta del i denne. Avgiften vil bli krevd inn dersom det blir gitt ny konsesjon.

Ferdsel mv., post 11

I standardvilkårene står det at *"Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse"*. NVE har kommentert forholdene omkring anleggsvegen opp på fjellet under avsnittet landskap og friluftsliv. På denne bakgrunn anbefaler NVE at følgende setning blir gjeldende: *«Konsesjonæren kan regulere allmenn ferdsel på anleggsvegen fra Tverrelva opp på fjellet og inn til reguleringsanleggene ved en bom ved Tverrelva»*. Etter NVEs vurdering vil dette ivareta både naturmiljøet og forholdene for reindriften på den beste måte.

Terskler mv., post 12

NVE foreslår standardvilkår som blant annet åpner for at konsesjonæren kan pålegges å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak og elvekorreksjoner på strekninger der inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring. Eventuelle pålegg må imidlertid være basert på dokumentasjon som påviser reelle skadevirkninger og potensiale for mulig reduksjon av skadevirkningene ved gjennomføring av tiltak.

Manøvreringsreglement mv., post 14

I manøvreringsreglementet er reguleringsmagasinene satt opp med reguleringsgrenser justert etter Kartverkets høydesystem NN 1954. Reguleringshøydene er uendret. I opprinnelig reglement var Skarvatn satt opp med 6,5 m reguleringshøyde og Ørretvatn, som omfattet Langvatn og Lille Ørretvatn, med 6,0 m reguleringshøyde. NVE har funnet det mest praktisk å regne dette som ett magasin, Ørretvatn, med reguleringshøyde 6,5 m og HRV kote 180,01 og LRV kote 173,51.

Konsesjonskraft, post 19

Nordkapp kommune ønsker å gjøre departementet oppmerksom på at de har stilt alminnelig krav til Repvåg Kraftlag om uttak av konsesjonskraft. Ved en fornyelse av reguleringskonsesjoner vil kraftgrunnlaget som er grunnlaget for konsesjonskraften, beregnes på nytt. Kraftgrunnlaget kan derfor bli endret som følge av nyere oppdaterte tilsigsserier.

Forslag til

Vilkår

for tillatelse etter reguleringsloven § 8 og vannressursloven § 8 til Repvåg Kraftlag SA til å foreta regulering av Tverrelvvassdraget, Laffordvassdraget og Austerelvvassdraget og å fornye og vedlikeholde Repvåg kraftverk

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjon gis for en periode på 50 år fra den opprinnelige konsesjonen utløp 27. juli 2000 og er i samtid med gjeldende leieavtale med tidsbegrensning for nedenforliggende fall som reguleringen er knyttet til.

Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått reguleringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger som hører med til reguleringen avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten, kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av Olje- og energidepartementet fastsatt frist.

Ved konsesjonstidens utløp skal reguleringsanlegget med bygninger og innretninger være i fullt ut driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr **1,80** pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr **18,08** pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av NVE.

Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjenning av Fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister mv.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Tverrelvvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvvassdraget er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale et årlig beløp til Nordkapp kommune på kr 60000 til opphjør av fisk og fiskeinteresser. Beløpet skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpet skal forvaltes i samarbeid med fiskeforvalteren hos fylkesmannen i Finnmark og en representant fra Nordkapp Jeger- og Fiskerforening.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

Når fornyet konsesjon er gitt, skal konsesjonæren innbetale et engangsbeløp på kr 12.000,- (2006-kroner) per GWh magasinkapasitet til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravinger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Arkeologiske arbeider i felt skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren skal varsle kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) i god tid før en nedtapping av magasinene, eller dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinene slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres.

Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid mv. i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd.

10

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsl mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren kan regulere allmenn ferdsel på anleggsvegen fra Tverrelva opp på fjellet og inn til reguleringsanleggene ved en bom ved Tverrelva.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12

(Terskler mv.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement mv.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart mv.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Kartverket med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltens utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr. 1, jf. § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det

likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond), 4 (Byggefrister mv.), 14 (Manøvreringsreglement mv.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i reguleringsloven eller i medhold av reguleringsloven fastsatte bestemmelser, kan NVE fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60.

Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven eller vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25 og vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

*Forslag til
Manøvreringsreglement
for regulering av Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvassdraget
i kommunene Nordkapp, Måsøy og Porsanger i Finnmark fylke
(erstatte reglement gitt ved kgl.res. av 8. desember 1950.)*

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser			Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote				
Bælljaidjavri	285,26	285,26	275,26	0	10,0	10,0	
Lavvarjavri	181,18	184,78	179,68	3,6	1,5	5,1	
Holmevatn	204,18	207,18	204,18	3,0	0	3,0	
Ørretvatn	173,51	180,01	173,51	6,5	0	6,6	

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem (NN 1954).

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Overføringer

Avløpet fra nedbørfeltet til Bælljaidjavri (9 km²) i Austerelvassdraget overføres via tunnel til magasinet Lavvarjavri. Avløpet fra nedbørfeltet til Lavvarjavri (44,3 km²) i Lafjordvassdraget overføres i tunnel til magasinet Ørretvatn.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

III. Departementets bemerkninger

1. INNLEDNING

Repvåg Kraftlag SA (Repvåg Kraftlag) fikk ved kongelig resolusjon av 8. desember 1950 tidsbegrenset reguleringskonsesjon til å regulere Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austelvvassdraget, samt til å overføre de to sistnevnte vassdragene til Tverrelvassdraget. Anleggene berører Nordkapp, Måsøy og Porsanger kommuner.

Repvåg Kraftlag inngikk i 1950 avtale med Finnmark Jordsalgskommisjon om leie av fallrettighetene i Tverrelvassdraget. Avtalen om leie av fallrettighetene ble fornyet i 1998.

Reguleringskonsesjonen til Repvåg Kraftlag utløp 27. juli 2000. Olje- og energidepartementet ga i brev av 4. november 2003 midlertidig tillatelse til å drive kraftverket med tilhørende reguleringer og overføringer inntil søknaden om fornyelse av konsesjonen er avgjort. Som følge av endringer i industrikonsesjonsloven (nå vannfallrettighetsloven) søkte Repvåg Kraftlag i 2009 om samtykke til å fortsatt leie vannfallene i Tverrelvassdraget. Den 18. februar 2011 ga Olje- og energidepartementet i medhold av daværende industrikonsesjonsloven § 4 samtykke til forlengelse av leieavtalen mellom Repvåg kraftlag og Finnmark Jordsalgskommisjon for inntil 30 år.

Repvåg Kraftlag søkte opprinnelig om fornyelse av reguleringskonsesjon og ervervskonsesjon, samt om overføring av vann til Doallatjávri (Holmevatnet) og til Lávvarjávri. Som følge av motstanden mot forslaget om overføring som kom frem under høringsrunden ble søknaden om overføring trukket i den reviderte konsesjonssøknaden som ble sendt til NVE 22. juli 2010.

Ettersom departementet har fattet vedtak om forlengelse av leieavtalen om vannfall i Tverrelvassdraget 18. februar 2011, er det kun søknaden om fornyelse av reguleringskonsesjonen som nå er gjenstand for konsesjonsbehandling.

2. NVES INNSTILLING OG INNKOMMENDE MERKNADER TIL INNSTILLINGEN

NVE mener at fordelene ved å drive reguleringsanleggene videre er større enn ulempene for allmenne og private interesser. NVE vurderer konflikten med reindriften som liten. Det bør ikke tilrettelegges for økt ferdsel på anleggsveien inn til området. NVE mener at minstevannføring ikke er en kritisk faktor for å opprettholde en god ørretbestand i Lafjordvassdraget, samtidig som at laks- og sjørøyebestanden sannsynligvis har gått ut som følge av eksisterende utbygging. NVE foreslår derfor at det ikke stilles krav om minstevannføring, og at konsesjonen kan fornyes. NVE mener at fornyelse av konsesjonen oppfyller kravene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven.

Olje- og energidepartementet sendte NVEs innstilling på høring 16. mars 2015. Det har kommet inn høringsuttalelser fra Skuohtanjárgga siida (brev av 24. juni 2015 fra advokatfirmaet Brønner & Co), Sjøsamisk tradisjonskunnskap (brev av 25. september 2015), Heidi Persen (grunneier av eiendommene 16/11 og 16/22 den 10. november 2015) og Nordkapp Jeger- og fiskeforening (brev av 21. april 2015). Sametinget har ingen merknader til konsesjonssøknaden.

Advokatfirmaet Brønner & Co (Brønner) skriver i høringsuttalelsen av 24. juni 2015 på vegne av Skuohtanjárgga siida at det må stilles vilkår om at arbeid som kan forstyrre reinen ikke må skje uten avtale med siidaen, at reindriften innvilges erstatning for de ulemper kraftanlegget påfører reindriften og at 1 % av omsetningen til kraftselskapet skal gis til reindriften. I tillegg anfører Brønner at det skal stilles vilkår om at det settes av minst kr 1 mill. i et næringsfond øremerket reindriften.

I brev av 25. september 2015 fra Sjøsamisk tradisjonskunnskap gjøres det rede for den sjøsamiske tilknytningen til området, og for de skader kraftverket har påført elven og landskapet. Sjøsamisk tradisjonskunnskap skriver at området er et kulturminnelandskap og at eksisterende vei allerede har lagt beslag på viktige arealer. Det gjøres gjeldende at samtlige naturinngrep i området må sees i sammenheng, og at tidligere graving i Strandelva er ulovlig. Sjøsamisk tradisjonskunnskap mener også at det er en feil at de ikke har mottatt konsesjonssøknaden eller NVEs innstilling til høring. For en mer detaljert gjennomgang av høringsuttalelsen viser departementet til brev av 25. september 2015.

Departementet mottok høringsuttalelse fra Heidi Persen den 10. november 2015. Persen er eier av eiendommene gnr. 16 bnr. 11 og gnr. 16 bnr. 22. Persen gjør rede for sin tilknytning til området, og for hvilke konsekvenser eksisterende utbygging har hatt for landskapet og forholdene i vassdraget. Det vises til høringsuttalelsen fra Sjøsamisk tradisjonskunnskap av 25. september 2015.

Nordkapp Jeger- og fiskeforening (NJF) skriver i høringsuttalelse av 21. april 2015 at det bør innføres krav om minstevannføring i Lafjordelva, stilles krav om ulike biotopforbedrende tiltak, og at disponeringen av økonomiske midler besluttet lokalt i samarbeid med Fylkesmannen.

3. VURDERINGSGRUNNLAGET

Når en konsesjon skal fornyes, behandles dette som en ordinær konsesjonssøknad etter vassdragsreguleringsloven. Vassdragsreguleringsloven (vregl.) ble revidert 21. juni 2017 med ikrafttreden 1. januar 2018. Reguleringer og overføringer for produksjon av elektrisk energi som øker vannkraften med en viss størrelse, krever konsesjon etter den reviderte vassdragsreguleringsloven § 3. Fornyelse av denne konsesjonen blir derfor vurdert etter denne loven, mens videreføringen av kraftverket vil bli vurdert etter vannressursloven § 8.

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragsreguleringsloven, må fordelene og ulempene for allmenne og private interesser ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Tiltaket skal kun gis konsesjon dersom fordelene ved tiltaket er større enn de skader og ulemper tiltaket påfører de nevnte interesser, jf. vregl. § 5 og vannressursloven § 25.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdragsreguleringslovgivningen. Det innebærer at miljøkonsekvensene ved videreføring av eksisterende anlegg må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets samfunnsmessige fordeler avveies mot ulempene, herunder forringelse av eller tap av naturmangfold. Bestemmelsen i naturmangfoldloven (nml.) § 7 og prinsippene i nml. §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i denne sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

Departementets vurdering og tilråding bygger på følgende kunnskapsgrunnlag:

- Konsesjonssøknad fra Repvåg Kraftlag av 15.01.2007 og revidert konsesjonssøknad av 22.07. 2010
- NVEs innstilling av 02.02.2015
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling og senere innkomne innspill
- Konsultasjonsmøte med reinbeitedistrikt 16 Skuohtanjárgga siida 4.02.2016
- Departementets befarung den 18.08.2016

Etter departementets syn er tiltaket godt nok opplyst til at vedtak kan fattes. Departementet bemerker at konsesjonssøknaden med fagrapporter og mottatte høringsuttalelser gir den kunnskapen som kreves om landskapet, den økologiske tilstanden i området og arters bestandssituasjon.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING AV VANNKRAFTVERKETS VIRKNINGER

4.1. Samfunnsmessige virkninger

Ved en fornyelse av konsesjonen til Repvåg Kraftlag sikres og stabiliseres kraftforsyningen i området. Kraftverket har en samlet installert effekt på 5,4 MW og en årsproduksjon på 23,3 GWh i et middels år fordelt på 61 % vinterkraft og 39 % sommerkraft. Dersom konsesjonen fornyes vil det være behov for opprusting og vedlikehold. Kostnadene forbundet med disse arbeidene er estimert til kr 55 mill. kroner (2010 nivå) som tilsvarer om lag kr 68 mill. 2017-kroner. Rehabiliteringen er vurdert å ha en positiv nåverdi, basert på NVEs basis kraftprisbane.

Den opprinnelige konsesjonssøknaden inneholdt også en søknad om to overføringer. Ettersom denne delen av konsesjonssøknaden er tatt ut, gjelder konsesjonssøknaden kun en fortsettelse av eksisterende drift. Det er derfor ikke aktuelt med noen ytterligere inngrep i naturen, med unntak av etablering av en anleggsvei (omtalt under punkt 4.2).

4.2. Anleggsvei

For å gjennomføre nødvendig vedlikehold er det behov for å etablere/utbedre en anleggsvei/kjørespor som går opp til dammen i den sørlige delen av Dápmotjávri (Ørretvatnet). Det har heftet noe usikkerhet rundt behovet for å utbedre anleggsveien videre inn til Lávvárjávri (Lafjordvatn). I

vedtak av 29. august 2017 klassifiserte NVE dam Lafjordvatn i konsekvensklasse 0. Klassifiseringen innebærer at det ikke vil være nødvendig å utføre noe arbeid på dammen ved Lávvrávjávrí (Lafjordvatn) som forutsetter annen adkomst til Lafjordvatn enn dagens. Det er derfor ikke behov for å etablere noen anleggsvei videre inn i området.

Det fremgår av konsesjonssøknaden at kvaliteten på veien inn til Strandvatnet er god, men at den må utbedres resten av veien inn til Tverrelva. Fra Tverrelva og opp til dammen ved Ørretvatn (Dápmotjávrí) stiger terrenget kraftig, og det er derfor behov for mer omfattende utbedringer. Kjøresporet må utbedres, og ca. halvparten må ombygges med masser hentet ca. 1 km vest for Tverrelva.

Nordkapp kommune har bedt om at anleggsveien skal holdes åpen for å øke tilgjengeligheten til området. Reindriften mener imidlertid at økt ferdsel i området vil forstyrre reinen, og har bedt om at det settes opp en bom ved avkjøringen til anleggsveien ved riksvei E69. Repvåg Kraftlag ønsker heller ikke at anleggsveien skal tas i bruk til ferdsel, og ønsker at den skal stenges med en bom ved Tverrelva.

I NVEs innstilling er det foreslått at veien ikke skal åpnes for alminnelig ferdsel, og at Repvåg Kraftlag heller ikke skal ha ansvaret for veien etter at anleggsfasen er avsluttet. NVE har derfor foreslått i konsesjonsvilkårene post 11 at konsesjonæren kan regulere ferdsel inn til området ved å sette opp en bom ved Tverrelva.

Området hvor anleggsveien/kjøresporet går er et av kjerneområdene til reindriften. Departementet mener at økt motorisert ferdsel i området vil kunne forstyrre reinen i så stor grad at det ikke bør legges til rette for utvidet bruk av veien.

Både Repvåg kraftlag og Skuohtanjárgga siida har foreslått at det oppføres en bom for å begrense ferdsel på veien. I NVEs innstilling er det også foreslått at det kan oppføres en bom ved Tverrelva. Etter departementets syn fungerer slike bommer ofte ikke etter sin hensikt. En bom vil derfor ikke være et tilstrekkelig effektivt hinder for ferdsel inn til området. Etter departementets syn vil det være hensiktsmessig at det etableres en midlertidig anleggsvei fra Tverrelva og opp til Ørretvatndammen, og som sperres med en bom. Den midlertidige anleggsveien fra Tverrelva og opp til Dápmotjávrí (Ørretvatnet) skal tilbakeføres til kjøresterkt terreng etter endt ombyggingsarbeid.

Heidi Persen/Sjøsamisk tradisjonskunnskap har bedt at anleggsveien ikke skal utvides, at masser ikke hentes fra Stranddalen, og viser til at disse tiltakene må sees i sammenheng med andre inngrep som har blitt gjort i området.

Departementet viser til at anleggsveien kommer til å bli mye kortere enn tidligere forutsatt som følge av at dam Lafjordvann ikke skal utbedres. Etter departementets syn begrenser vilkåret om å tilbakeføre veien til kjøresterkt terreng omfanget av inngrepet som anleggsveien representerer. Når det gjelder hvor massene til anleggsveien er planlagt hentet fra, viser departementet til detaljplanleggingen av tiltaket. Det vil i den forbindelse være mulig å gjøre tilpasninger slik at omfanget av inngrepet reduseres, herunder bestemme fra hvilke områder masser til veiutbedring skal hentes.

4.3. Reindrift

Reinbeitedistrikt 16 Skuohtanjárgga siida bruker området hvor kraftverket ligger til vår-, sommer- og tidlig høstbeite. Dette er et kjerneområde for reindriften, men siidaen har akseptert videre drift. Skuohtanjárgga er imidlertid bekymret for hvordan arbeidet med rehabilitering av anlegget vil påvirke reinen, og mener at det må settes opp en bom som begrenser bruken av anleggsveien. Departementet viser til redegjørelsen under punkt 4.2 om anleggsveien til Ørretvatndammen.

NVE mener at mulige konflikter med reindriften er minimale, og foreslår ingen avbøtende tiltak utover oppføring av bom. I høringsuttalelsen fra Skuohtanjárgga siida bes det om at det settes vilkår om at arbeid på dammene som kan virke forstyrrende på reinen ikke må skje uten etter avtale med siidaen. Departementet avholdt konsultasjon med reinbeitedistriktet 4.01.2016. Under konsultasjonen kom det frem at anleggsarbeidet må tilpasses kalvingsperioden, og det ble foreslått at oppstarten for arbeidet ble satt til sent oktober.

Departementet mener det er særlig viktig å skjerme reinen for støy og ferdsel forbundet med anleggsarbeidet under kalvingsperioden. Kalvingsperioden starter typisk i månedsskifte april/mai. Samtidig ligger kraftverket i et værutsatt område, og allerede i oktober kan det ligge is på vannene og

snø i terrenget. Repvåg Kraftlag har i e-post til departementet av 13. juni 2018 opplyst at den mest optimale anleggsperioden vil være fra midten av juni til begynnelsen av oktober. Videre understreker kraftlaget at de vil kontakte reindriften for å planlegge anleggsarbeidet nærmere. Departementet ser behovet for å kunne starte med anleggsarbeidet før oktober av tekniske og økonomiske årsaker. For å skåne reinen under kalving vil departementet likevel stille vilkår om at anleggsarbeidet ikke starter opp før 15. juni, og at Repvåg Kraftlag i dialog med reindriften tilpasser anleggsarbeidene i så stor grad som mulig til reindriften bruk av områdene.

Reinbeitedistriktet har også bedt om erstatning for de skader og ulemper kraftverket har påført reindriften og at 1 % av omsetningen fra kraftverket gis til reindriften, jf. ILO konvensjonen art. 15. Departementet bemerker at dersom reindriften blir påført skade som følge av fortsatt drift av kraftverket, er dette et spørsmål mellom reinbeitedistriktet og Repvåg Kraftlag. Dersom partene ikke er enige om erstatningsspørsmålet, må dette i så fall avgjøres av domstolene, og ikke av konsesjonsmyndigheten.

Vedrørende kravet om at 1 % av omsetningen fra kraftverket skal gis til reindriften, jf. ILO konvensjonen art. 15, kan departementet ikke se at bestemmelsen gir grunnlag for ytterligere økonomisk kompensasjon enn det som eventuelt følger av alminnelige regler om erstatning. Departementet kan derfor ikke se at det foreligger grunnlag for en slik tilleggserstatning.

Skuohtanjárgga siida ber også om at det avsettes 1 mill. kr i et næringsfond øremerket reindriften. I NVEs innstilling er det ikke foreslått at det opprettes et næringsfond. Formålet med næringsfond er å avbøte skader og ulemper som følger av en kraftutbygging og som ikke dekkes på noen annen måte. Reindriften har særlig problematisert etableringen av anleggsveien og forstyrrelsene forbundet med anleggsarbeidet som de største ulempene ved fornyelse av konsesjonen. Etter departementets syn vil vilkårene knyttet til anleggsveien og begrensningene i anleggsperioden virke tilstrekkelig avbøtende. Departementet mener derfor at det ikke er grunnlag for å etablere et særskilt næringsfond øremerket reindriften for å avbøte ytterligere ulemper ved fornyelse av konsesjonen.

4.4. *Hydrologi*

Repvåg kraftverk består av fire magasiner (Bealjáidjávri, Lávvárjávri, Dápmotjávri (Ørretvatnet) og Doallatjávri (Holmevatnet). Middelvannføringen i elvene fra disse magasinene har blitt redusert som følge av reguleringene og overføringene. I Lafjordelva kan det bli liten vannføring på den anadrome strekningen, og Fylkesmannen har derfor foreslått at det stilles krav om minstevannføring fra Lávvárjávri-magasinet.

Departementet viser for øvrig til NVEs redegjørelse om de hydrologiske forholdene, og slutter seg til NVEs vurderinger. Etter departementets syn er ikke de hydrologiske endringene i vassdraget som reguleringen har medført, til hinder for at konsesjonen fornyes. Kravet om minstevannføring i Lafjordelva kommer departementet tilbake til under vurderingen av fisk i vassdraget (under punkt 4.6).

Sjøsamisk tradisjonskunnskap/Heidi Persen har gjort gjeldende at Tverrelva ikke må tørrlegges. Tverrelva renner fra Ørretvatn og ned i Strandelva. Elveutløpet er i dag sperret av dammen ved Dápmotjávri (Ørretvatnet), og det er kun vann i elven når det er overløp. Konsesjonssøknaden innebærer ingen endringer for Tverrelva, og det har ikke kommet krav om minstevannføring på denne elvestrekningen. Strandelva tilføres vann fra dalsiden og fra fjellet. Det er ifølge NVE en brukbar dynamikk i vassdraget. Etter departementets syn er fordelen med å videreføre dagens kraftproduksjon større enn ulempene ved at det ikke renner vann i Tverrelva med unntak av ved overløp.

4.5. *Forurensning*

Det har ikke kommet frem noen særskilte spørsmål knyttet til forurensning under konsesjonsbehandlingen. Da departementet befarte planområdet ble det imidlertid påpekt at det ligger igjen mye materialer fra etableringen av kraftverket. Departementet forutsetter at Repvåg Kraftlag som del av oppgraderingen av anleggene rydder opp i gammelt etterlatt skrap mv. som ligger igjen i planområdet så langt dette kan gjennomføres uten større kostnader, vesentlige inngrep i terrenget eller andre ulemper av betydning. Mulige tiltak for opprydding skal vurderes og inngå som del av detaljplan for ombyggingen.

4.6. Fisk og minstevannføring

Naturtjenester i Nord har foretatt undersøkelser av biologisk mangfold i influensområdene for kraftverket i forbindelse med konsesjonssøknaden. Konklusjonen til Naturtjenester i Nord var at Bealjåidjávri og andre Lafjordvann var rene røyevann. Første og tredje Lafjordvann og Dápmotjávri (Ørretvatnet) består av både ørret og røye. Doallatjávri (Holmevatnet) er et rent ørretvann. Videre fremgår det av rapporten fra 2004 at det er laks og sjørøret i Lafjordelva. Det er ingen anadrom bestand i Austerelva. I Strandelvvassdraget er det en god sjørøyebestand og det er noe sjørøret i Strandvatnet. I 2011 ble det bestilt en ny undersøkelse av ungfiskbestanden fra sjøen og opp til første Lafjordvann. Konklusjonen til Naturtjenester i Nord var da at det ikke var noen laksebestand i Lafjordvassdraget, men at det er en stor og god ørretbestand i vassdraget. For en nærmere gjennomgang av fiskebestanden i vassdragene i kraftverkets influensområde viser departementet til NVEs innstilling.

I høringsuttalelsen til konsesjonssøknaden har Fylkesmannen foreslått at det stilles krav om minstevannføring i Lafjordelva. Fylkesmannen mener at minstevannføring vil gjøre det mulig for sjørøye å etablere seg på nytt og forhindre at laks blir utryddet. Det er ikke foreslått minstevannføring i Strandelva. NVE konstaterer at det er en stor og god ørretbestand i vassdraget, og at laks- og sjørøretbestandene mest sannsynlig har gått ut. Innføring av naturforvaltningsvilkår vil uansett gi mulighet for avklaring om biotopforbedrende tiltak kan gi positiv effekt i vassdraget. NVE har derfor foreslått at det ikke skal stilles krav om minstevannføring i Lafjordelva.

Departementet peker på at reguleringen har medført at Lafjordelva har blitt vesentlig redusert, og fagrapportene viser at det ikke er noen egen laksebestand i vassdraget i dag. Det er en god ørretbestand og faren for at elven skal gå tørr er minimal ettersom det hele tiden er tilsig fra nedbørsfelt nedstrøms dammen i tredje Lafjordvann. Departementet legger til grunn at det ikke er nødvendig med minstevannføring for å opprettholde en god ørretbestand i Lafjordelva, og slutter seg til NVEs vurdering av behovet for minstevannføring. Det legges særlig vekt på at det ikke kan etableres en sikker årsakssammenheng mellom reguleringen og laksebestanden i vassdraget. Departementet viser til den siste rapporten fra Naturforvaltning i Nord hvor det fremgår at mye tyder på at det ikke er en laksebestand i vassdraget, og at laksen som har blitt funnet stort sett er kjønnsmodne hannfisk og ikke yngre lakseyngel. Departementet vil derfor ikke tilrå å sette vilkår om minstevannføring i Lafjordelva.

Hva gjelder kravet til Nordkapp jeger- og fiskeforening om biotopforbedrende tiltak viser departementet til at det allerede foreligger et vilkår om årlige utbetalinger for fiskeforbedrende tiltak. Etter departementets syn må eventuelle biotopforbedrende tiltak dekkes under forvaltningen av de årlige utbetalingene fra Repvåg Kraftlag til dette formålet.

Sjøsamsk tradisjonskunnskap/Heidi Persen har forklart at forholdene for ørret i Strandelva har blitt forverret som følge av graving i regi av Repvåg Kraftlag og Nordkapp jeger- og fiskeforening. Det bes derfor om midler til å tilbakeføre elven. Det fremstår uklart for departementet hva som er bakgrunnen for den nevnte gravingen. Etter det departementet forstår, går det nok vann i Strandelva til at det er en god røyebestand i elven. Dersom grunneierne i området har blitt påført et økonomisk tap som følge av gravingen, viser departementet til anledningen til å søke erstatning. Rettighetsforholdene i elva av denne karakter ligger utenfor departementets myndighetsområde.

Fiskefondet forvaltes i dag av Nordkapp kommune og Fylkesmannen skal føre kontroll med bruken. NVE ser ingen grunn til at denne ordningen ikke skal videreføres. I vilkårssettet er fiskefondet derfor tatt inn i samsvar med ønsket fra Nordkapp fiske- og jegerforening. Departementet slutter seg til NVEs forslag.

4.7. Landskap og friluftsliv

Området som kraftverket ligger i er et åpent fjellandskap som benyttes til friluftsliv og rekreasjon. Departementet slutter seg til NVEs vurdering om at reguleringsanleggene ikke har en dominerende påvirkning på landskapsopplevelsen. Departementet er også enig i at reguleringsanleggene ikke virker begrensende for utøvelsen av friluftsliv. Hensynet til landskap og friluftsliv er derfor ikke til hinder for at konsesjonen fornyes.

Sjøsamsk tradisjonskunnskap/Heidi Persen har bedt om at sjøsamene i området gis rett til å benytte anleggsveien for å transportere utstyr og personer. Departementet viser til vurderingen i

punkt 4.2 om anleggsveien. Det vil ikke være aktuelt å åpne veien for allmenn ferdsel, og veien skal tilbakeføres til kjørestærkt terreng.

4.8. Vannforskriften

Ved ny aktivitet eller nye inngrep stilles krav i vannforskriften (15.12.2006 nr. 1446) § 12 om ny aktivitet eller nye inngrep. Departementet viser til at det er søkt om en fornyelse av en tidsbegrenset konsesjon, hvor inngrepet allerede er gjennomført. Søknaden om fornyelse omfattes dermed ikke av kravet til en vurdering etter vannforskriftens § 12.

4.9. Kulturminner

I forbindelse med sluttbefaring for konsesjonssøknaden gjennomførte Fylkeskommunen undersøkelser etter § 9 i kulturminneloven og konkluderte med at de planlagte tiltakene i forbindelse med rehabilitering og opprustning av vei til dammen, ikke var i konflikt med kulturminneloven. Sjøsamisk tradisjonskunnskap/Heidi Persen har bedt om at kulturminner på fjellet blir utredet og registrert. Etter departementets syn blir hensynet til kulturminner ivaretatt gjennom denne forundersøkelsen og post 10 om automatisk fredete kulturminner i konsesjonsvilkårene.

4.10. Samlet belastning

Departementet kjenner ikke til andre planlagte tiltak i området. Ettersom saken gjelder en videreføring av eksisterende reguleringer og overføringer, mener departementet at den samlede belastningen utbyggingen representerer er akseptabel.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at fornyelse av konsesjonen ikke representerer en slik risiko for skade på naturmangfoldet at føre-var-prinsippet i nml. § 9 må legges til grunn.

NVE mener også at den samlede belastningen på økosystemet er innenfor tålegrensen i nml. § 10. Det vises til at det ikke foreligger noen andre planlagte tiltak i influensområdet. Drøftelsen av forholdene for fisk i pkt. 4 har vist at det er gode fiskebestander i de ulike delene av vassdraget, men at det hefter usikkerhet rundt hvilken påvirkning reguleringen har medført. Departementet legger vekt på at konsesjonssøknaden ikke gjelder noen utvidelse.

Departementet er enig med NVE at den samlede belastningen på økosystemet ikke er til hinder for at Repvåg Kraftlag innvilges fornyet konsesjon.

4.11. Konklusjon

I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må det foretas en avveining av fordelene og ulempene ved de omsøkte tiltakene. Departementet har lagt vekt på at fornyelse av reguleringskonsesjonen for Repvåg kraftverk innebærer at man beholder dagens produksjon på 23,3 GWh regulerbar kraft med en betydelig andel, vinterproduksjon. Kraftverket bidrar til å sikre forsyningssikkerheten lokalt og til å opprettholde god kvalitet på kraftleveransen i forsyningsområdet. Tiltaket har en positiv nåverdi med NVEs basis prisbane. Alternativet til fornyelse er nedlegging av anlegget. Departementet bemerker at en nedlegging vil medføre nye inngrep og en anleggsperiode med større ulemper og kostnader enn en oppgradering vil føre med seg. Området, reguleringsmagasinene og vassdragene har tilpasset seg de inngrepene som ble gjort på 50-tallet, og en nedlegging vil uansett ikke kunne gi området tilbake preget av å være urørt.

Departementet legger vekt på at de berørte vassdragene allerede er påvirket av reguleringer og kraftproduksjon. Det er foreslått avbøtende tiltak for å redusere de negative konsekvensene av inngrepet. Med de vilkår, pålegg og forslag til avbøtende tiltak som tilrås, finner departementet at de negative konsekvensene ved en fortsatt regulering er akseptable.

Departementet har merket seg at Nordkapp kommune, Måsøy kommune og Finnmark fylkeskommune støtter fornyelse av konsesjonen.

Departementet har etter en samlet vurdering kommet frem til at de samfunnsmessige fordelene ved prosjektet vil være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Departementet vil tilrå at det gis konsesjon etter vassdragsreguleringsloven til fortsatt å regulere Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvvassdraget, samt å overføre de to sistnevnte

vassdragene til det første, jf. vassdragsreguleringsloven § 5. De fire reguleringsmagasinene Bealjáidjávri, Lávvárjávri, Doallatjávri (Holmevatnet) og Dápmotjávri (Ørretvatnet) tillates regulert innenfor tidligere konsesjonsgitte reguleringsgrenser.

Likeså tilrår departementet tillatelse etter vannressursloven § 8 til fornyelse og fortsatt drift av Repvåg kraftverk. Kraftverket er bygget i medhold av tidligere reguleringskonsesjon. I likhet med NVE tilrår departementet at det gis konsesjon etter vannressursloven til ombyggingen/oppgraderingen av kraftverket og at vilkårene for konsesjonen fastsettes i et kombinert vilkårssett for både Repvåg kraftverk og fortsatt regulering og overføring.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid, jf. vassdragsreguleringsloven § 6. Det er en forutsetning av konsesjonæren til enhver tid disponerer fallrettighetene.

4.12. Forholdet til andre lover

4.12.1. Oreigningslova

Repvåg Kraftlag eier grunnen som kraftstasjonene er oppført på og leier grunn og fallrettigheter i Tverrelvassdraget av Finnmarkseiendommen (tidligere Statskog SF v/Finnmark Jordsalgs-kommisjon). Arealer som vil være nødvendig for å bygge om og utbedre vei er eid av Finnmarkseiendommen. Repvåg Kraftlag har ikke søkt om ekspropriasjonstillatelse til disse arealene. Kraftlaget har til hensikt å inngå avtale med Finnmarkseiendommen om bruk av nødvendige arealer etter at konsesjonen har blitt fornyet. Departementet legger derfor til grunn at det på nåværende tidspunkt ikke er nødvendig med ekspropriasjonstillatelse.

III. Departementets merknader til vilkårene

Det fastsettes et felles vilkårssett for vassdragsreguleringsloven og vannressursloven.

1. KONSESJONSVILKÅRENE

Konsesjonstid, jf. vilkårene post 1

Repvåg Kraftlags reguleringskonsesjon utløp 27.07.2000. Etter vilkårene post 1 har staten rett til å kreve avstått uten vederlag reguleringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter. Staten eier ikke fallrettigheter i vassdragene. I tilfeller hvor staten ikke har eller vil få tilgang til vannfallet, har staten regelmessig gitt avkall på sin rett til å kreve reguleringsanlegg avstått ved konsesjonstidens utløp, jf. Ot.prp. nr. 61 (2007–2008). Departementet mener at det ikke er hensiktsmessig å knytte vilkår om hjemfall til eller å tidsbegrense den nye reguleringskonsesjonen. Dette samsvarer med departementets praksis i tilsvarende saker. Det er likevel en forutsetning at konsesjonæren til enhver tid disponerer fallrettighetene på privatrettslig grunnlag, jf. departementets vedtak av 18.02.2011 om forlengelse av leieavtale for vannfallene for 30 år.

Vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år, jf. vassdragsreguleringsloven 8.

Konsesjonsavgifter, jf. vilkårene post 2

Gjeldende avgiftssatser til kommunen og staten er på henholdsvis kr 18,02 og kr 1,80 pr. nat.hk. (oppjustert 1.1.2014). NVE foreslår at gjeldende satser videreføres. Departementet er enig i dette.

Konsesjonskraft, jf. vilkårene post 3

Ved fornyelse av reguleringskonsesjon, vil kraftgrunnlaget beregnes på nytt. Oppdaterte tilsigsserier kan derfor medføre endringer i kraftgrunnlaget.

Fond, jf. vilkårene post 5

NVE har foreslått at Repvåg Kraftlag skal betale et årlig beløp på kr 60 000 til et fiskefond til Nordkapp kommune. Utover regulering av det årlige beløpet, foreslår NVE ikke noen særskilte retningslinjer for disponeringen av midlene. NVE anbefaler at fiskeforvalteren hos Fylkesmannen og en

representant fra Nordkapp Jeger- og Fiskeforening skal være med å forvalte fondsmidlene. Departementet er enig i dette.

Godkjenning av landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 8

NVE forutsetter at Repvåg Kraftlag involverer Nordkapp kommune og eventuelle grunneiere når detaljer omkring bruk og lagring av masser skal detaljplanlegges. Ved eventuelle ombygginger eller vedlikehold av kraftverk, vannveier, dammer og andre reguleringsinnretninger skal det utarbeides detaljerte planer, som skal godkjennes av NVE.

Automatisk fredete kulturminner, jf. vilkårene post 10

Når det gjelder fornyet konsesjon for tiltak som ikke tidligere har hatt bestemmelser om kulturminneundersøkelser skal konsesjonæren innbetale en sektoravgift. Sektoravgiften beregnes og innkreves av NVE. Forvaltningen og bruk av disse midlene ivaretas av Riksantikvaren i medhold av retningslinjer fastsatt av KLD.

Ferdsel mv., jf. vilkårene post 12

Av hensyn til reindriften og for å begrense motorisert ferdsel har NVE foreslått at "Konsesjonæren kan regulere allmenn ferdsel på anleggsvegen fra Tverrelva opp på fjellet og inn til reguleringsanleggene ved en bom ved Tverrelva." Departementet er enig i dette, i tillegg til at det stilles vilkår om at anleggsveien tilbakeføres til kjøresterkt terreng. Departementet forutsetter også at anleggsperioden ikke kan starte opp før 15. juni og at Repvåg Kraftlag i dialog med reindriften tilpasser anleggsarbeidene i så stor grad som mulig.

Terskler mv., jf. vilkårene post 13

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider.

I likhet med post 9 Naturforvaltning, gjelder at pålegg i medhold av vilkåret må være knyttet til skader forårsaket av utbyggingen, og at kostnadene ved pålegget må stå i rimelig forhold til tiltakets skadevirkninger og nytten av pålegget.

For øvrig slutter departementet seg til NVEs foreslåtte vilkår og merknader.

Manøvreringsreglementet mv., jf. vilkårene post 15

Departementet tilrår at reglementet bruker de offisielt godkjente samiske skrivemåtene for navnene på magasinene (norsk offisiell skrivemåte i parentes) som da blir Bealjáidjávri, Lávvárjávri, Doallatjávri (Holmevatnet) og Dápmotjávri (Ørretvatnet).

Reguleringshøyden er uendret, men NVE har funnet det mest praktisk å regne Dápmotjávri (Ørretvatn) og Skarvatn som ett magasin med reguleringshøyde 6,5 og HRV kote 180,01 og LRV kote 173,51. Departementet er enig i dette. Departementet tilrår videre at reglementet bruker de offisielt godkjente samiske navnene på magasinene.

Medfører vilkår om vannslipp og vannstandsendringer skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet, jf. reglementet post 4. Regelen er lovfestet i vassdragsreguleringsloven § 16 tredje ledd. Tidligere vrgl. § 12 nr. 12 om fastsettelse av manøvreringsreglement slik bestemmelsen lød før loven ble endret, jf. Prop. 117 L (2016–2017), forutsatte som hovedregel at reglementet skulle fastsettes på forhånd av Kongen. Ettersom reglementet i dag vedtas som en del av konsesjonen, ble bestemmelsen derfor endret. Bestemmelsens krav om høring av forslag til reglement, ble også tatt ut ved lovrevideringen. Et reglement er konsesjonsvilkår som kan endres av Kongen eller departementet etter søknad fra vassdragsanleggets eier, jf. vregl. § 9. Alminnelige forvaltningsprinsipper, herunder høring av berørte

instanser og parter, vil alltid inngå i departementets saksbehandling både ved nye tiltak, endring av vilkår, herunder endring av et reglement, selv om slik høring ikke lenger er lovfestet.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

Repvåg Kraftlag SA gis fornyet tillatelse til regulering, overføring og drift knyttet til Repvåg kraftverk i Nordkapp, Porsanger og Måsøy kommuner i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsene

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 og vannressursloven § 8 gis Repvåg Kraftlag SA tillatelse til fortsatt regulering av Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvassdraget, samt å overføre de to siste til det første. Det gis også tillatelse til fortsatt regulering av de fire magasinene Bealjáidjávri, Lávvárjávri, Doallatjávri (Holmevatnet) og Dápmotjávri (Ørretvatnet) og til fornyelse, vedlikehold og fortsatt drift av Repvåg kraftverk, jf. vedlegg 2.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvassdraget i Nordkapp, Måsøy og Porsanger kommuner, jf. vedlegg 3.
3. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

Vedlegg 2

Vilkår

for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven til Repvåg Kraftlag SA til å foreta regulering av Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvassdraget og å fornye og vedlikeholde Repvåg kraftverk i Nordkapp, Porsanger og Måsøy kommuner, Finnmark fylke

(Fastsatt 22.3.2019, erstatter tidligere vilkår gitt ved kgl.res. 8.12.1950.)

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

Reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantsettelse, arrest eller utlegg.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 1,80 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 18,08 pr. nat.hk., justert pr. 1.1.2014.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år, i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Beregningen av konsesjonsavgifter samordnes med beregningen av konsesjonsavgifter for konsesjon etter vannfallrettighetsloven, jf. lov av 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon til rettigheter til vannfall mv. § 18.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3.

(Konsesjonskraft)

Det skal avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 prosent av den for hvert vannfall innvunne økning av vannkraften beregnet etter reglene i § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at det i tillegg skal avstås inntil 5 prosent av kraften til staten beregnet som i første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreter etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraft tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med brukstid ned til 5.000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger betales av den som tar ut kraften.

De enkelte vannfalls- eller brukseiere har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Prisen på kraften fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Skatter beregnet av kraftproduksjonens overskudd ut over normalavkastningen inngår ikke i selvkostberegningen. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år.

4.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 3 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

5.

(Fond og andre utbetalinger)

Konsesjonæren skal yte tilskudd til et fond, ved årlige utbetalinger på 60 000 kr, som skal fremme – fisk og fiskeinteresser i Nordkapp kommune.

Beløpet justeres automatisk hvert 5. år på grunnlag av justeringsnormer som fastsettes i forskrift av Kongen.

Beløpet skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret i samråd med fiskeforvalteren hos Fylkesmannen i Finnmark og en representant fra Nordkapp Jeger- og Fiskerforening.

6.

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

7.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

8.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

9.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Tverrelvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerelvassdraget er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,

- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

10.

(Automatisk fredete kulturminner)

Når fornyet konsesjon er gitt, skal konsesjonæren innbetale et engangsbeløp på kr 12.000,- (2006-kroner) per GWh magasinkapasitet til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravinger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Arkeologiske arbeider i felt skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren skal varsle kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) i god tid før en nedtapping av magasinene, eller dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinene slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres.

Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid mv., i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd.

11.

(Forurensning)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med anlegget er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

12.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

13.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

14.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

15.

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

16.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

17.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

18.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

19.

(Militære foranstaltninger)

Ved damanlegget kan det treffes militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle, uten at eieren har krav på erstatning for de ulemper eller rådighetsbegrensninger dette medfører. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den innskrenking eller benyttelse av anleggene som er nødvendig og den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

20.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår, eller pålegg gitt i medhold av vilkårene, som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbøt. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 3 (Konsesjonskraft), 5 (Fond), 6 (Byggefrister), 15 (Manøvreringsreglement) og 21 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseiers retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i loven.

22.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysingsloven.

Departementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

Vedlegg 3

*Manøvreringsreglement
for regulering av Tverrelvvassdraget, Lafjordvassdraget og Austerevvassdraget
i kommunene Nordkapp, Måsøy og Porsanger i Finnmark fylke*

(Fastsatt ved kgl.res. 22.3.2019. Erstatte reglement gitt ved kgl.res. av 8. desember 1950.)

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Bealjåidjávri	285,26	285,26	275,26	0	10,0	10,0
Lávvarjávri.....	181,18	184,78	179,68	3,6	1,5	5,1
Doallatjávri (Holmevatnet) ...	204,18	207,18	204,18	3,0	0	3,0
Dápmotjávri (Ørretvatnet) ...	173,51	180,01	173,51	6,5	0	6,5

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem (NN 1954).

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Overføringer

Avløpet fra nedbørfeltet til Bealjåidjávri (9 km²) i Austerevvassdraget overføres via tunnel til magasinet Lávvarjávri. Avløpet fra nedbørfeltet til Lávvarjávri (44,3 km²) i Lafjordvassdraget overføres i tunnel til magasinet Dápmotjávri (Ørretvatnet).

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele regulerings-tiden.

4.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann. Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

13. Dalane Kraft AS

(Tillatelse til planendring for bygging av Dvergfossen kraftverk, Kvinesdal kommune)

Kongelig resolusjon 26. april 2019.

I. Innledning

Dalane Kraft AS (Dalane Kraft) ble ved kongelig resolusjon av 8.3.2013 gitt tillatelse til å bygge Dvergfossen kraftverk. Dalane Kraft har søkt om planendring. Konsesjonæren ønsker å redusere installert effekt fra 11,1 MW til 9,4 MW. Årlig energiproduksjon vil reduseres fra 32,1 GWh/år til 31,2 GWh/år. Dalane Kraft søker også om å endre plassering av kraftstasjon fra fjellanlegg til delvis i dagen.

NVE har i innstilling 12.10.2018 anbefalt at planendringssøknaden for Dvergfossen kraftverk godkjennes i tråd med Dalane Krafts søknad.

II. NVEs innstilling

NVE har oversendt innstilling 12.10.2018:

"Dalane Kraft AS har søkt om å redusere installert effekt og endret kraftstasjonsplassering fra fjell til delvis i dagen for Dvergfossen kraftverk. NVE mener endringen i installert effekt relativt sett har lite utslag i produksjon. NVE mener fordelene ved planendringen, med redusert utbyggingskostnad og mer vann i elva, er større enn ulempene for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE anbefaler at planendringssøknaden for Dvergfossen kraftverk, i medhold av vannressursloven § 8, godkjennes i tråd med Dalane Krafts søknad.

Søknad

NVE har mottatt planendringssøknad fra Dalane Kraft AS for Dvergfossen kraftverk i Kvinesdal i Vest-Agder. Dalane Kraft AS ble ved kongelig resolusjon av 8. mars 2013 gitt tillatelse til å bygge Dvergfossen kraftverk. Det søkes nå om å redusere installert effekt fra 11,1 MW til 9,4 MW, og endret plassering av kraftstasjonen fra fjell til delvis i dagen. Som følge av reduksjon i installert effekt blir maksimal slukeevne redusert fra 25,5 m³/s til 23,3 m³/s. Midlere energiproduksjon vil reduseres fra omtrent 32,1 GWh/år til omtrent 31,2 GWh. Inntaks- og utløpsnivå er uendret, og anlegget berører i hovedsak samme elvestrekning som det konsesjonsgitte alternativet. Søknaden angir følgende hoveddata for kraftverket:

Hoveddata		Konsesjons- søknad	Konsesjon med vilkår	Planendings- søknad
<u>Tilsig 1981-2007</u>				
Nedbørfelt	km ²	226,0		
Årlig tilsig til inntak	mill. m ³	387,9	388,8	
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	55,5		
Middelvannføring (totalt)	m ³ /s	12,3		
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,5		
5-persentil sommer (1/5 – 30/9)	m ³ /s	0,4		
5-persentil vinter (1/10-31/5)	m ³ /s	0,7		
<u>Kraftverk</u>				
Inntak	m o.h.	100		
Avløp	m o.h.	50,4		
Lengde på berørt elvestrekning	m	Ca. 700		
Fallhøyde, brutto	m	49,6		
Midlere energiekivalent	kWh/m ³	0,12	0,11	
Slukeevne, maks	m ³ /s	25,5	23,3	
Slukeevne, min	m ³ /s	2,0	2,81	
Tilløpstunnel, tverrsnitt	m ²	22		
Tilløpstunnel, lengde	m	430	430	
Rør i tunnel, diameter	m	-	2,5x2	
Rør i tunnel, lengde	m	-	120	
Avløpstunnel, tverrsnitt	m ²	-	-	
Avløpstunnel, lengde	m	-	-	
Turbinsenter, kote	m o.h.	-	-	
Installert effekt, maks	MW	11,1	9,4	
Brukstid	timer	3200	3200	3200
<u>Minstevannføring</u>				
Vinter (1/10 – 30/4)	m ³ /s	0,5	0,5	0,5
Sommer (1/5-31/8)	m ³ /s	0,7	0,7	0,7
<u>Produksjon (1981-2016)</u>				
Produksjon, sommer (1/5 – 30/9)	GWh	12,8	12,3	
Produksjon, vinter (1/10-31/5)	GWh	19,3	18,9	
Produksjon, året	GWh	32,1	31,2	
<u>Økonomi ^{*)}</u>				
Byggekostnad (2017 priser)	mill. NOK	160 ^{**)}	138	
Utbygningskostnad	kr/kWh	5,0	4,4	

^{*)} De økonomiske parameterne viser kun utbyggingskostnad, og ikke lønnsomheten i prosjektet da det blant annet er svært ulik beskatning for anlegg over og under 10 MVA. Et anlegg over 10 MVA er med dagens beskatning betydelig mindre lønnsomt selv ved lik utbyggingskostnad som et anlegg under 10 MVA.

^{**)} Prissjustering av kostnadsoverslaget på 113 mill kr i konsesjonssøknaden til 2017 priser.

Teknisk plan

Søker har beskrevet endringene sammenlignet med det konsesjonsgitte alternativet.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt med to francisturbiner i en utsprengt daggrop. Overbygget vil, sammenlignet med konsesjonssøknaden, være i noenlunde samme størrelse, men flyttes fra oppstrøms del av anlegget til nedstrøms del. Overbygget plasseres over daggropen i en skråning inn mot terrenget, og skal ifølge søknaden gis en god tilpasning til landskapet både i form og materialer.

Vei

Eksisterende vei til kraftstasjonsområde vil bli brukt som adkomstvei.

Nettilknytning

Linjeføringen flyttes fra å gå i sjakt fra stasjon til å gå direkte fra ny stasjonsplassering i grøft til 22 kV i nærheten av kraftstasjon, tilknytningspunkt avtales med områdekonsesjonær Agder Energi.

Utløpskanal

Utløpskanalen vil føres ut mot elven i en kulvert i stedet for en tunnel. Utløpet blir en tildekket kanal. Kanalen fra utløpet til kulvert vil gi en tosidig bergskjæring mot elven. Ifølge søknaden vil kanalen være fylt med vann til dagens elvebunnen slik at effekten av inngrepet reduseres, og blir hverken bedre eller verre enn konsesjonssøkt alternativ.

Kostnader

Kostnadene har blitt revidert som følge av nye grensebetingelser og optimalisert prosjekt. Den omsøkte planendringen er beregnet til ca. 138 mill. kr. Det konsesjonsgitte alternativet er beregnet til 160 mill. NOK basert på prisjustering til 2017-priser.

Søker oppgir at de økonomisk parameterne viser kun utbyggingskostnad, og ikke lønnsomheten i prosjektet da det blant annet er svært ulik beskatning for anlegg over og under 10 MVA. Et anlegg over 10 MVA er med dagens beskatning betydelig mindre bedriftsøkonomisk lønnsomt, selv ved lik utbyggingskostnad som et anlegg under 10 MVA ifølge søker.

Søkers vurdering av konsekvenser av endringene

Søker mener planendringforslag gir noe mindre konsekvenser for landskap og fisk, men samlet konsekvens er vurdert likt for både konsesjonsgitt alternativ og planendringssøknad.

Behandling av søknaden

NVE sendte søknaden på begrenset høring 23.3.2018 til Kvinesdal kommune, Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, Vest-Agder fylkeskommune og Troens Bevis med høringsfrist 30.4.2018. NVE mottok følgende uttalelser:

Kvinesdal kommune uttalte seg 12.4.2018:

«Kommunen har allerede uttalt seg positivt til Dvergfossen kraftverk. Den uttalelsen står fortsatt ved lag. Kommunen mener at endringene det nå er søkt om kan gjennomføres så sant Dalane Kraft gjør støyberegninger og setter i verk avbøtende tiltak hvis støyen viser seg å bli for stor.»

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder uttalte seg 20.4.2018:

Vi har ingen merknader til de to planendringene. Vi vil imidlertid understreke viktigheten av å gjøre tilpasninger for ålens opp- og nedvandring ved bygging av kraftverket. OED skriver i sitt vedtak følgende om ål:

«Ved gunstige vannforhold i Dvergfossen er det registrert ål, som er en kritisk truet art, jf. Norsk rødliste 2010. Det fremgår av konsekvensutredningen at Håfossen er vanskelig å forsere for ål, og det antas at dette også er tilfelle for Dvergfossen. Totalt sett vurderes Litleåna oppstrøms Håfossen å ha liten verdi som oppvekstområde for gulål og for ålebestanden i vassdraget. Ettersom ål er en kritisk truet art forutsetter likevel departementet at det vurderes pålegg om åleledere forbi inntaksdammen for å hjelpe oppvandrende ål, og at tiltakshaver finner gode løsninger for å ivareta ålens nedvandringmuligheter. Mulige tiltak vurderes i samråd med fylkesmannen. Pålegg om tiltak kan

fastsettes i medhold av naturforvaltningsvilkårets pkt. I. Tiltakene skal følges opp gjennom godkjennelse av detaljplanen. Med avbøtende tiltak mener departementet at de negative virkningene for ål vil være relativt små.»

Vi deler ikke oppfatningen om at Håfossen er særlig problematisk å forsere for ålen. Litleåna er etter vår vurdering et viktig ålevassdrag. Vi legger til grunn departementets krav om at tiltak skal vurderes i samråd med Fylkesmannen. Det finnes i dag gode veiledere for utforming av tiltak for å sikre opp- og nedvandring av ål.

Selv om ålen nå har endret status på rødlista fra kritisk truet til truet så er den fortsatt en fokusart som må vies stor oppmerksomhet ved inngrep i vassdrag. I denne anledning minner vi om Fosstveit kraftverk i Tvedestrand som er kalt inn til konsesjonsbehandling med bakgrunn i situasjonen for ålen på stedet.»

Vest-Agder fylkeskommune uttalte seg 25.4.2018:

«Vest-Agder fylkeskommune mener at endringen ikke er av betydning for de interesser som fylkeskommunen ivaretar, og har derfor ingen merknad til endringen.

Saken vil bli referert i førstkommende møte i Samferdsel-, areal- og miljøutvalget og Fylkesutvalget.»

NVEs vurdering

NVE har vurdert kostnader og produksjon for planendringen, og får bra samsvar med søkers tall. Vi har også kontrollert tilsvarende for det konsesjonsgitte prosjektet, og får bra samsvar med søkers tall. Kostnadsøkningen på omtrent 40 % fra opprinnelig søknad (113 MNOK i 2008-nivå) til 160 MNOK i 2017-nivå er også rimelig ut fra våre data for kostnadsutviklingen for vannkraftverk. Etter NVEs vurdering ligger både konsesjonsgitt løsning og planendringssøknad blant gjennomsnittet av de konsesjonsgitte vann- og vindkraftverk som ikke er bygget. Planendringen har en spesifikk utbyggingskostnad på 4,42 kr/kWh og LCOE på 36 øre/kWh. Til sammenligning har konsesjonsgitt løsning en spesifikk utbyggingskostnad på 4,98 kr/kWh og LCOE på 40 øre/kWh. Tiltakshaver har her utviklet prosjektet videre for å kunne oppnå tilstrekkelig lønnsomhet til at det kan realiseres, samtidig som ressursutnyttelsen er forholdsvis uendret.

I planendringssøknaden er maksimal slukeevne redusert fra 25,5 m³/s til 23,3 m³/s og minste driftsvannsføring er økt fra opprinnelig 2,0 m³/s til 2,81 m³/s. Begge endringene vil føre til mer restvannføring i elva sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ. Dette vil være positivt for biologisk mangfold i og langs elva, og for ørret og ål på berørt strekning.

Kraftstasjon er planlagt delvis i dagen sammenlignet med fjellanlegg ved konsesjonsgitt alternativ. Endringen vil gi større permanente arealinngrep nærmere elva og nord for Sarons dal. Samtidig vil endringen trolig medføre mindre behov for massedeponi for steinmasser. Søknaden oppgir at kraftstasjon skal plasseres delvis i dagen og tilpasses omkringliggende terreng. Etter NVEs syn vil ikke denne endringen gi store endringer for landskapet, men inngrepet blir plassert på et annet område enn i konsesjonsgitt alternativ. Søknaden oppgir at endringen er planlagt i samråd med grunneiere i Sarons dal, og Troens Bevis har også mottatt planendringssøknaden på høring. NVE legger til grunn at endringen ikke vil gi vesentlige endringer i konsekvenser for landskap sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ.

Søknaden nevner ikke noe om støy fra kraftstasjon. Kvinesdal kommune uttaler at Dalane Kraft må gjennomføre støyberegninger og gjennomføre avbøtende tiltak dersom støyen viser seg å bli for stor. Støy fra kraftstasjon som ligger delvis i dagen vil etter NVEs syn være en vesentlig mer aktuell problemstilling enn ved anlegg i fjell. Gitt den nære plassering av kraftstasjon til eksisterende bebyggelse og områdene i Sarons dal, mener NVE det må gjennomføres tiltak for å redusere støy fra kraftstasjon. Dersom kraftstasjon planlegges med støyreduserende tiltak, vil det etter NVE syn være langt bedre muligheter for å lykkes enn hvis de skal gjennomføres i ettertid. Støyberegninger og konkrete støyreduserende tiltak må etter vårt syn fremmes i detaljplanfasen.

Oppsummering

NVE mener planendringssøknad vil gi marginalt bedre forhold for biologisk mangfold sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ som følge av noe høyere vannføring i elva. Kraftstasjon delvis i dagen vil gi noe større permanente inngrep i et annet område enn konsesjonsgitt alternativ, men etter vårt syn ikke gi vesentlige endringer i konsekvens for landskapet. NVE mener det må gjennomføres støyreducerende tiltak i kraftstasjon. Reduksjon i slukeevne og installert effekt vil gi omtrent 0,9 GWh lavere årsproduksjon. Endring i slukeevne vil gi noe lavere ressursutnyttelse, men slukeevnen er likevel på et vanlig nivå for elvekraftverk. NVE mener endringen i installert effekt relativt sett har lite utslag i produksjon.

NVEs anbefaling

NVE mener fordelene ved planendringen, med redusert utbyggingskostnad og mer vann i elva, er større enn ulempene for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE anbefaler at planendringssøknaden for Dvergfossen kraftverk, i medhold av vannressursloven § 8, godkjennes i tråd med Dalane Krafts søknad.

NVEs merknader til vilkårene

Post 4

NVE anbefaler at det skal gjennomføres støyanalyser og støyreducerende tiltak i kraftstasjon, og at de konkrete støydempende tiltakene skal fremmes i detaljplan."

III. Departementets bemerkninger

NVE foretok en begrenset høring av planendringssøknaden i 2018. Departementet har ikke funnet grunn til å foreta noen egen høring av NVEs innstilling. Departementet finner at saken er godt nok opplyst til at det kan fattes beslutning.

Vurdering av ressursutnyttelse

Sentralt i behandlingen av planendringssøknader er vurdering av endring i ressursutnyttelse. Søkers beregninger viser at det opprinnelige prosjektet gir en årlig energiproduksjon på 32,1 GWh. Planendringen vil gi en årlig produksjon på 31,2 GWh, som tilsvarer en endring på 0,9 GWh per år. NVE har vurdert kostnader og produksjon for planendringen, og får bra samsvar med søkers tall.

Kostnaden for opprinnelig prosjekt er prisjustert til 160 millioner kroner i 2017-kroner. Kostnaden for prosjektet etter planendring er 138 mill. kroner. Konsesjonsgitt løsning har en spesifikk utbyggingskostnad på 4,98 kr/kWh. Prosjektet etter planendringen har en spesifikk utbyggingskostnad på 4,42 kr/kWh. NVE viser til at ressursutnyttelsen er forholdsvis uendret, men at lønnsomheten er forbedret. Departementet merker seg at utbyggingen etter planendring vil ha en bedre lønnsomhet enn opprinnelig prosjekt.

Maksimal slukeevne med planendringen reduseres fra 25,5 m³/s til 23,3 m³/s og minste driftsvannføring økes fra opprinnelig 2,0 m³/s til 2,81 m³/s. NVE viser til at endringen gir mer restvannføring i elva som vil være positivt for biologisk mangfold i og langs elva, og for ørret og ål på berørt strekning.

Departementet finner at den samlede ressursutnyttelsen i Dvergfossen kraftverk ikke er vesentlig endret. Bedret lønnsomhet gjør at prosjektet får en noe bedre nåverdi etter planendring. Samlet sett mener departementet at ressursutnyttelsen av planendringen er akseptabel.

Endring av kraftstasjonsplassering

Det er søkt om kraftstasjon delvis i dagen sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ, hvor kraftstasjonen var plassert i fjell. Endringen vil gi større permanente arealinngrep nærmere elva og nord for Sarons dal. Endringen medfører redusert volum av masser og mindre massedeponi.

NVE legger til grunn at endringen ikke vil gi vesentlige endringer i konsekvenser for landskap sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ.

Kvinesdal kommune har bedt om at støy utredes. NVE anbefaler at det skal gjennomføres støyberegninger og konkrete støyreducerende tiltak i kraftstasjon, og som skal fremmes i detaljplan.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av endringene når det gjelder kraftstasjons-plassering og tiltak mot støy.

Hensyn til ål

Fylkesmannen uttaler i NVEs høring at Litleåna vurderes som et viktig ålevassdrag. Under henvisning til foredraget i kgl.res. av 8.3.2013 legges det til grunn at krav om tiltak av hensyn til ål skal vurderes i samråd med Fylkesmannen. NVE har ikke kommentert dette i innstillingen av 12.10.2018.

Departementet viser til føringene gitt i foredraget til kgl.res. av 8.3.2013, og forutsetningen om at pålegg om åleledere forbi inntaksdammen for å hjelpe oppvandrende ål bør vurderes, samt løsninger for å ivareta ålens nedvandringmuligheter. Mulige tiltak vurderes i samråd med Fylkesmannen. Tiltak for å ivareta ålens vandringmuligheter skal følges opp gjennom NVEs godkjenning av detaljplanen.

Konklusjon

Planendringen vil ikke gi vesentlig endrede virkninger for hverken allmenne eller private interesser. Kostnadene vil reduseres, og noe mer av vannføringen vil gå i elva.

Departementet har merket seg at ingen av høringspartene går imot endringene som er omsøkt.

Etter departementets vurdering er fordelene ved tiltaket etter omsøkt planendring større enn skadene og ulempene for allmenne eller private interesser, jf. vannressursloven § 25.

Tillatelse til planendring tilrås gitt på vilkår om at utredning av og tiltak for å hensynta støy og ålens opp- og nedvandringmuligheter inngår som en del av NVEs detaljplangodkjenning.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Dalane Kraft AS gis tillatelse til planendring for bygging av Dvergfossen kraftverk i Kvinesdal kommune i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsen

1. I medhold av vannressursloven § 25 gis Dalane Kraft AS tillatelse til planendring for bygging av Dvergfossen kraftverk i Kvinesdal kommune.
2. Tillatelsen gis på de vilkår som er fastsatt av kgl.res. 8.3.2013.
3. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

14. Godfarfoss Kraft AS

(Tillatelse til planendring for bygging av Godfarfoss kraftverk i Hol og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud)

Kongelig resolusjon 26. april 2019.

I. Innledning

Godfarfoss Kraft AS fikk konsesjon til bygging av Godfarfoss kraftverk ved kongelig resolusjon av 6.2.2015. Olje- og energidepartementet ga den 3.12.2015 tillatelse etter oreigningslova til ekspropriasjon av nødvendige fallrettigheter og grunn.

NVE mottok søknad om planendring fra Godfarfoss Kraft AS den 11.5.17. Bakgrunnen for planendringen er endringer i de økonomiske forutsetningene ettersom både kraft- og sertifikatpriser og grunnrenteskattereglene har endret seg siden det opprinnelige prosjektet ble planlagt. Installert effekt søkes redusert til 9,5 MW og maksimal slukeevne halvert sammenlignet med det konsesjonsgitte. Estimert årlig kraftproduksjon etter planendringen vil bli 37,7 GWh, som innebærer en reduksjon på om lag 30 prosent sammenlignet med det konsesjonsgitte tiltaket. Vinterproduksjonen vil imidlertid kun reduseres med 10 prosent. Godfarfoss Kraft AS søker om nødvendige tillatelser til planendringen etter vannressursloven, energiloven og oreigningslova.

II. NVEs innstilling

I NVEs innstilling av 25.5.2018 heter det:

"NVE har mottatt søknad fra Godfarfoss Kraft AS om endring i planene for Godfarfoss kraftverk.

6.2.2015 fikk Godfarfoss Kraft AS tillatelse ved kongelig resolusjon etter vannressursloven og energiloven til bygging og drift av Godfarfoss kraftverk og de tilhørende elektriske anleggene (NVE 200900683-129). 3.12.2015 ga Olje- og energidepartementet tillatelse etter oreigningslova til ekspropriasjon for nødvendige fallrettigheter og grunn (NVE 200900683-131).

De opprinnelige planene for Godfarfoss kraftverk gikk ut på å utnytte fallet i Godfarfossen i Dagalivassdraget/Numedalslågen for produksjon av elektrisk kraft. Kraftverket var planlagt med vannvei og kraftstasjon i fjell, installert effekt på 19,8 MW og samlet maksimal slukeevne på 62 m³/s. Estimert kraftproduksjon var opprinnelig 54 GWh/år, hvorav 47 % vinterkraft. Utbyggingsprisen var beregnet til 3,8 kr/kWh på søknadstidspunktet.

Planene inkluderte bygging av to kortere veistrekninger og et massedeponi. Nettilknytningen var planlagt med en 22 kV jordkabel som skulle legges i inntaksdammen over elva og føres videre i grøft langs eksisterende grusvei opp til Dagali koplingsstasjon.

NVE skrev i den opprinnelige innstillingen (NVE 200900683-109) at mulige negative konsekvenser i hovedsak var knyttet til redusert vannføring med endringer i landskapsopplevelse og endrede livsvilkår for vanntilknyttede arter. Vi la til grunn for vår anbefaling en del forutsetninger og gjennomføring av avbøtende tiltak, blant annet anbefalte vi en økning i minstevannføringen. Den endelige tillatelsen ble gitt i samsvar med vår tilrådning.

Om planendringssøknaden

NVE mottok planendringssøknaden 11.5.2017 (NVE 200900683-132, datert 1.3.2017).

Bakgrunnen for planendringen er endringer i de økonomiske forutsetningene. Kraftpriser, el-sertifikatpriser og grunnrenteskatt har endret seg siden det opprinnelige prosjektet ble planlagt. Konsesjonæren søker nå om tillatelse til å redusere installert effekt fra 19,8 til 9,5 MW, noe som ifølge konsesjonæren innebærer en optimalisering av kraftverket. Maksimal slukeevne reduseres

fra 62 til 31 m³/s. Estimert årlig kraftproduksjon er 37,7 GWh, noe som innebærer en reduksjon på om lag 30 %. Vinterproduksjonen reduseres imidlertid kun med 10 %. Utbyggingskostnaden er beregnet til 3,0 kr/kWh (2017-priser).

Beskrivelse av endringer sammenliknet med konsesjonsgitt løsning

Plasseringen av kraftstasjonen er endret, den er nå planlagt ved utløpsområdet og skal bygges delvis nedsprenget i terrenget (i «dagdrop»). Dagbygget over kraftstasjonen vil ha tilnærmet lik størrelse som angitt i den opprinnelige konsesjonssøknaden. I kraftstasjonen installeres en vertikal S-turbin med slukeevne på 31 m³/s, og installert effekt blir 9,5 MW. Tunnelverrsnittet er optimalisert og volumet av utsprenge masser blir noe mindre enn opprinnelig anslått. Inntakskanalen blir litt kortere enn opprinnelig anslått. Utløpspunktet flyttes fra Pålbufjordens reguleringszone og inn i selve elveløpet. Det er skissert i planendringssøknaden at utløpet legges som åpen kanal på den nederste strekningen. Nettløsningen er i hovedsak som før, bortsett fra at ledningen skal krysse elva lenger nedstrøms og med luftspenn over elva før den legges som jordkabel langs eksisterende vei til Dagali koplingsstasjon. Det er gjort mindre justeringer av veitraseene og plassering av massedeponi, men dette er i all hovedsak som tidligere planlagt. Berørt strekning i vassdraget er som tidligere planlagt, og det er ikke søkt om endringer i minstevannføring. Et kart over området med ny teknisk plan presentert, er vist på neste side. Forskjellene i hoveddata mellom konsesjonsgitt og ny løsning er presentert i tabell på side 4.

Tabell 1. Utvalgte hoveddata som viser forskjellene mellom konsesjonsgitt løsning og omsøkt planendringen.

Hoveddata		Konsesjonsgitt	Planendring
Kraftverk			
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,0867	0,0854
Slukeevne maks	m ³ /s	62	31
Slukeevne min.	m ³ /s	5,2	6,1
Turbin	Antall/type	3 Francis	1 S-turbin (vertikal)
Turbinsenter kote	moh.	748	740
Installert effekt maks	MW	19,8	9,5
Brukstid	Timer	2690	3970
Produksjon			
Sommerproduksjon	GWh	36,7	22,9
Vinterproduksjon	GWh	16,5	14,8
Årsproduksjon	GWh	53,2	37,7
Økonomi			
Byggekostnad (2017-priser)	mill. NOK	257	115
Utbyggingskostnad	kr/kWh	4,8	3,0

Høring og saksbehandling

NVE sendte planendringssøknaden på høring med frist for uttale 1. juli 2017. Høringen ble begrenset til de partene som hadde uttalt seg til den opprinnelige konsesjonssøknaden. Under gis et sammendrag av høringsuttalelsene.

Statnett (27.6.17, dok. nr. 136) viser til sine tidligere uttalelser vedrørende nettilknytningen av det planlagte kraftverket og driften av kraftsystemet og melder at disse synspunktene fortsatt står ved lag. De mener at et kraftverk med ytelse mindre enn 10 MW er et småkraftverk som potensielt kan knyttes til lokalt 22 kV distribusjonsnett og at vurderingen av planendringen bør avklare om tilknytning i Statnetts anlegg på Dagali fortsatt er den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen. Videre legger Statnett til grunn at vilkår knyttet til leveringskvalitet og ansvar for fremtidig nettløsning om følger av eksisterende konsesjon videreføres. Dette gjelder punkt 9 om særskilte

avtaler; Godfarfoss Kraft AS skal inngå avtale med Statnett SF om leveringskvalitet, jf. § 1-3 i forskrift om leveringskvalitet før anleggsstart og punkt 10 om ansvar for fremtidige nettløsninger; Dersom Dagali reaktorplanlegg fases ut av Statnett er Godfarfoss Kraft AS ansvarlig for å utrede, omsøke og dekke alle kostnader ved en ny nettløsning.

Fylkesmannen i Buskerud (22.6.17, dok. nr. 135) mener at mer vann i elveløpet vil bidra til at den negative effekten på vannmiljøet vil bli noe redusert med nedjustert slukeevne. I tillegg mener de det er positivt for ørretens gyteforhold at kraftverksutløpet plasseres inn i elveløpet. Ut over dette har Fylkesmannen ingen vesentlige merknader.

Buskerud fylkeskommune (29.6.17, dok. nr. 137) uttaler at planendringen ikke vil medføre negative virkninger for vannmiljø, friluftsliv eller landskapsestetikk ut over de opprinnelige planene, og har ingen innvendinger mot planendringen.

Hol kommune (30.6.17, dok. nr. 138) har ingen innvendinger mot den nye plasseringen av kraftstasjonen, men mener det er viktig at plassering, farger og det byggetekniske optimaliseres med tanke på omgivelsene. Kommunen anser ny plassering av utløpet som positivt for fisk. Når det gjelder nettilknytning, skriver kommunen at luftspennet er planlagt i et område der fra før går en høyspentledning, men ber likevel om vurdering av om ledningen kan gå i bakken med tanke på visuelle virkninger og miljø.

Søkers kommentarer

Godfarfoss Kraft har i e-post av 8.8.17 (200900683-141) og per telefon kommentert Statnetts høringsinnspill. De viser til nettanalysen som fulgte den opprinnelige konsesjonssøknaden, og at konklusjonen er den samme; tilknytning via eksisterende 22 kV distribusjonsnett vil føre til stort nett-tap på grunn av lange strekninger. Tilknytning via distribusjonsnettet vil også føre til kostnads-krevende utbedringer slik at dette alternativet er svært lite aktuelt. Når det gjelder vilkår om særskilte avtaler og ansvar for fremtidige nettløsninger, skriver Godfarfoss Kraft at dette vil stå ved lag.

I e-post 28.9.17 (200900683-142) har Godfarfoss Kraft gitt oppdaterte beregninger av skatter og avgifter.

Vurdering av kunnskapsgrunnlaget

Konsekvensene av tiltaket er tidligere vurdert ved behandlingen av den opprinnelige konsesjonssøknaden. Vi mener at den informasjonen vi er forelagt tidligere sammen med planendrings-søknaden, høringsuttalelser til denne, samt søkers kommentarer og tilleggsopplysninger danner et kunnskapsgrunnlag som er tilfredsstillende med tanke på å ta stilling til konsesjonsspørsmålet. Vi mener at kravet til kunnskap i både vannressursloven § 23 og naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Vurdering av de foreslåtte endringene

I det følgende vurderer vi konsekvensene av tiltaket som følge av planendringssøknaden. Virkningene sammenliknes med det konsesjonsgitte alternativet, ikke nullalternativet (ingen utbygging), og det er konsekvensene i driftsfasen som vurderes her. Konsekvensene i en anleggs-fase blir ikke nevneverdig endret sammenliknet med det som tidligere er vurdert. Vi viser for øvrig til vurderingene i vår innstilling til den opprinnelige konsesjonssøknaden, datert 17.12.2013 (200900683-109).

Hydrologi

Planendringen innebærer en nedjustering av største slukeevne og en oppjustering av minste slukeevne, noe som vil føre til større overløp forbi inntaksterskelen deler av året. Månedsmiddel-vannføringen nedenfor kraftverksinntaket vil i perioden mai–juli være større enn konsesjonsgitt alternativ. Om høsten vil endringen også kunne gi noe mer overløp. Restvannføringen på den berørte strekningen vil med andre ord bli noe større dersom kraftverket bygges slik

planendringssøknaden legger opp til. Hydrologiske kurver for et tørt, et middels og et vått år er presentert i søknaden. Det er ikke søkt om endringer i minstevannføring.

Kraftproduksjon, ressursutnyttelse og utbyggingskostnader

NVE har kontrollert tallene for produksjon og kostnader som er oppgitt i planendringssøknaden. Vi mener at søkers tall kan brukes i vurderingen av planendringen, også for sammenligning med konsesjonsgitte prosjekt, men vi merker oss at søkers kostnad for det konsesjonsgitte prosjektet kan være noe høy.

Kraftproduksjon og utnyttelsesgrad

Hvis Godfarfoss kraftverk bygges i tråd med det som er lagt fram i planendringssøknaden, vil den årlige kraftproduksjonen ligge rundt 37,7 GWh. Dette er 15,5 GWh mindre enn den konsesjonsgitte løsningen, og tilsvarer en reduksjon på ca. 30 %. Vinterproduksjonen vil imidlertid kun reduseres med 1,7 GWh, som tilsvarer ca. 10 % reduksjon i vinterproduksjon.

Ressursutnyttelsen av planendringsalternativet er 41 %. Det konsesjonsgitte alternativet har en utnyttelsesgrad på 59 %.

Samfunnsøkonomisk lønnsomhet

For beregningene av samfunnsøkonomisk lønnsomhet har vi lagt til grunn søkers utbyggingskostnader ved prisnivå 1.1.2017 og beregnet midlere årlig produksjon.

Tabell 2. Spesifikk utbyggingskostnad og langsiktig marginalkostnad (LCOE) for de to alternativene.

	Konsesjonsgitt	Planendring
Spesifikk utbyggingskostnad kr/kWh	4,83	3,05
LCOE øre/kWh	39	27

Det nedskalerte utbyggingsalternativet har en spesifikk utbyggingskostnad på 3,05 kr/kWh, mens det konsesjonsgitte alternativet ligger på 4,83 kr/kWh (tabell 2). Langsiktig marginalkostnad/LCOE (Levelized Cost of Energy) for planendringsalternativet og det konsesjonsgitte alternativet er henholdsvis 27 øre/kWh og 39 øre/kWh. Sammenlignet med andre vann- og vindkraftverk som har endelig konsesjon, men som ikke er bygget, ligger det konsesjonsgitte alternativet i nærheten av gjennomsnittet. Planendringsalternativet kommer bedre ut og ligger blant de beste 20 % prosjektene.

Den marginale utbyggingskostnaden, det vil si kostnaden for den ekstra kraftproduksjonen en får ved å bygge det opprinnelige alternativet i stedet for planendringen, er beregnet til 9,16 kr/kWh. LCOE for denne kraften er beregnet til 68 øre/kWh. Dette er høye verdier for marginale kostnader.

Våre beregninger taler for at planendringsalternativet vil være konkurransedyktig i forhold til andre prosjekter.

Naturmiljø og landskap

Vanntilknyttede arter

Planendringen innebærer mer restvannføring på den berørte strekningen av vassdraget enn det konsesjonsgitte alternativet. Dette gjelder særlig i sommermånedene. Fylkesmannen i Buskerud mener at den negative effekten på vannmiljøet vil bli noe redusert med nedjustert slukeevne. Vi mener også at virkningene for arter som er tilknyttet vann og fuktighet vil bli noe redusert.

Utløpet fra kraftstasjonen er foreslått flyttet inn i selve elveløpet. Fylkesmannen i Buskerud og Hol kommune mener at denne endringen kan føre til en reduksjon av de negative virkningene for fisk.

Vi registrerer at endringen innebærer en liten forkorting av berørt elvestrekning. For fisken i vassdraget peker dette trolig i positiv retning, men vil ikke endre konsekvensene for vanntilknyttede arter i særlig grad.

I vår innstilling til den opprinnelige konsesjonssøknaden foreslo vi ikke bygging av konkrete terskler, men påpekte at dette kunne pålegges i medhold av konsesjonsvilkårene. Det kan fortsatt være aktuelt å vurdere bygging av terskler på den berørte strekningen. Behovet for terskler bør vurderes som del av en detaljplan. For det opprinnelige alternativet ble det også diskutert å legge ut gytegrus og anlegge fiskepassasje. Vi tok heller ikke endelig stilling til dette i vår innstilling, men pekte på at en detaljplan bør inneholde en vurdering av behovet.

Vi anbefaler at en detaljplan vurderer behovet for terskler, gytegrus, fiskepassasje og eventuelt andre aktuelle tiltak som kan gjennomføres i medhold av konsesjonsvilkårene.

Landskap og friluftsliv

I den opprinnelige konsesjonssøknaden ble kraftstasjonen planlagt som fjellhall, med sjakt og et overbygg i dagen. Kraftstasjonen er nå planlagt lenger ned mot utløpsområdet. Godfarfoss Kraft planlegger å sprengne en grop i terrenget og bygge kraftstasjonen i denne gropen. De mener at størrelsen på kraftstasjonen vil bli omtrent som det opprinnelig planlagte dagbygget. Overbygget til kraftstasjonen skal tilpasses terrenget slik at det blir lite synlig. Godfarfoss Kraft mener at vegetasjon langs elva vil skjerme mot innsyn til kraftverket. Ny plassering av kraftstasjon er i et område som ligger nærmere Pålbufjorden og de to parallelle 420 kV-kraftledningene som krysser elva. Både reguleringsmagasinet og kraftledningen er svært synlige inngrep som preger landskapsbildet i dette området.

Hol kommune har gjennom høringen pekt på behovet for at plassering av kraftstasjonen, farger på bygget, samt det byggetekniske optimaliseres med tanke på omgivelsene.

Planendringen vil etter NVEs vurdering ikke føre til ytterligere ulemper av særlig betydning, sammenliknet med den opprinnelige løsningen, men vi mener i likhet med Hol kommune at det må legges vekt på at kraftstasjonen får en god tilpasning til terrenget og landskapet. I en detaljplan bør det være fokus på at utbyggingens visuelle virkninger på landskapet blir så små som mulig.

Planendringen innebærer mer overløp over inntaksdammen deler av året. Dette vil føre til at konsekvensene for landskapsopplevelse og friluftsliv i tilknytning til elveløpet blir noe redusert sammenliknet med de opprinnelige planene.

Nettilknytning

Teknisk løsning

Det er planlagt å føre kraftledningen i luftspenn over elva og frem til eksisterende vei på nordsiden. Deretter er planen å følge den opprinnelige traseen: ledningen legges som jordkabel i grøft langs eksisterende vei frem til Dagali koblingsstasjon, som eies og driftes av Statnett.

Statnett har uttalt at et kraftverk med installert effekt mindre enn 10 MW potensielt kan knyttes til 22 kV-nettet og stiller spørsmål ved om tilknytning i Statnetts koblingsanlegg på Dagali fortsatt er den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen. Videre har Statnett påpekt at eksisterende vilkår knyttet til leveringskvalitet og ansvar for fremtidig nettløsning må videreføres dersom det gis tillatelse til planendringen.

Godfarfoss Kraft AS har kommentert at tilkøpling via eksisterende 22 kV nett ikke er ønskelig på grunn av kostbare behov for oppgradering. De er imidlertid innforstått med at vilkår om leveringskvalitet og fremtidig ansvar vil gjelde også etter en eventuell planendring.

Etter det NVE kjenner til, er det kapasitet til ytterligere ca. 5 MW i det eksisterende distribusjonsnettet. Nødvendig tverrsnitt for å tilknytte 10 MW her, er mindre sammenliknet med 16 MW, som opprinnelig var planlagt, men det er fortsatt nærmere 30 km med ledning i eksisterende nett som må forsterkes. Investeringskostnadene for nødvendige forsterkninger i 22 kV-nettet for å kople på Godfarfoss kraftverk etter planendringsalternativet, vil være drøye 25 millioner kroner, ifølge våre beregninger. Dette er mer enn tre ganger så dyrt som det omsøkte alternativet. I tillegg kommer tapskostnader.

NVE mener at den tekniske løsningen for nettilknytning som er lagt fram i planendringssøknaden, med tilknytning på Dagali, er den mest fornuftige.

Visuelle virkninger

Opprinnelig gikk traseen for nettilknytning over elva via inntaksdammen med jordkabel. Kryssing av elva er nå planlagt med luftspenn fra kraftstasjonen og fram til den eksisterende veien, hvor man da går over til jordkabel.

Hol kommune har bedt om vurdering av om ledningen kan gå i bakken med tanke på visuelle virkninger og miljø.

Et luftspenn fra kraftstasjonen og over elva vil innebære et mer synlig inngrep enn en jordkabel skjult i en inntaksdam. Stedet hvor ledningen skal krysse elva er imidlertid endret i forhold til den opprinnelige planen, fordi kraftstasjonen er flyttet ned mot utløpsområdet. Å legge jordkabelen i inntaksdammen vil innebære en omvei for kabelføringen. I området hvor luftspennet er planlagt går det i dag to parallelle 420 kV ledninger. Disse ledningene innebærer store visuelle virkninger og preger landskapsopplevelsen. I tillegg kommer reguleringssonen til Pålbufjorden, som deler av året innebærer store visuelle virkninger. En ny 22 kV luftledning over elva i dette området vil innebære relativt lave master og et smalt ryddebelt. Tatt i betraktning de eksisterende tekniske inngrepene som er her i dag, vil en ny 22 kV luftledning gi små ekstra inngrep og beskjedne visuelle virkninger.

Dersom man skulle lagt jordkabel på hele strekningen fra kraftstasjonen og frem til Dagali koplingsstasjon, måtte man enten gravet og/eller sprengt en kabelgrøft opp til inntaksdammen eller ned til et egnet sted i elva og sprengt en kanal ned i selve elveløpet. Sistnevnte vil trolig være svært utfordrende, både i en anleggsfase og en driftsfase. Vassdraget har tidvis meget stor vannføring og trolig betydelig med bunntransport. Å legge en strømførende kabel på tvers av denne elva vil trolig være krevende og kostbart og ville også ført til visuelle virkninger. En jordkabel via inntaksdammen ville enten ført til behov for graving/sprenging av grøft gjennom terrenget eller en stor omvei dersom den skulle legges i veigrøft. Denne omveien ville ført til ekstra kostnader.

Den nettløsningen som er presentert i planendringssøknaden vil etter vårt syn innebære små ekstra visuelle virkninger, i et område som i dag er sterkt preget av en dobbel 132 kV-trasé i tillegg til en reguleringssone, slik at den kan aksepteres.

Skatteinntekter, kraft og avgifter

Planendringene vil føre til lavere inntekter til stat og kommune.

Grunnlaget for grunnrenteskatt og konsesjonsavgifter faller bort som følge av planendringen, da installert effekt blir mindre enn 10 MW og gjennomsnittlig årsproduksjon blir under 40 GWh.

Oppsummering av NVEs vurderinger

En utbygging av Godfarfoss kraftverk, slik det er presentert i planendringssøknaden, vil tilføre kraftsystemet om lag 38 GWh ny, fornybar energi per år. Dette vil fortsatt være et viktig bidrag, selv om det alene ikke har avgjørende, nasjonal betydning.

Planendringalternativet kommer bedre ut enn det konsesjonsgitte alternativet med tanke på samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Den marginale utbyggingskostnaden ved å bygge det opprinnelige alternativet i stedet for planendringen, er beregnet til 9,16 kr/kWh, noe som er en høy kostnad.

De tekniske inngrepene vil fortsatt ha relativt små konsekvenser for miljø og samfunn. Redusert vannføring vil endre landskapet og livsvilkårene til vassdragstilknyttet flora og fauna, men i mindre grad enn den konsesjonsgitte løsningen.

Vannforskriften § 12

Vi mener at samfunnsnyttene ved Godfarfoss kraftverk, også etter nedjusteringen, er større enn de samlede skadene og ulempene utbyggingen forventes å medføre. Slik vi ser det, kan hensikten

med inngrepet (fornybar energiproduksjon) ikke med rimelighet oppnås med andre midler som er vesentlig bedre for miljøet. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

NVEs anbefaling

Vannressursloven

Vi mener at fordelene og nytten av Godfarfoss kraftverk fortsatt vil være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser og at § 25 i vannressursloven er oppfylt. Vår vurdering legger til grunn våre forslag til vilkår.

NVE anbefaler Olje- og energidepartementet å gi Godfarfoss Kraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Godfarfoss kraftverk slik det er lagt frem i planendringssøknaden. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Energiloven og energilovforskriften

Den omsøkte løsningen, med en 22 kV luftledning/jordkabel til Statnetts reaktor på Dagali, er etter vår vurdering samfunnsøkonomisk fornuftig, og vi mener de visuelle virkningene er akseptable. Miljøvirkningene vil være minimale. Det ble i den opprinnelige konsesjonen stilt vilkår til Godfarfoss Kraft AS for en eventuell nettilknytning. Vi mener at det bør gis tillatelse etter energiloven til de omsøkte planene for nettilknytning og at de opprinnelige vilkårene beholdes. Vedlagt er forslag til ny anleggskonsesjon.

Oreigningslova

Vi mener at forutsetningene i oreigningslova § 2 fortsatt er oppfylt.

Merknader til vilkår

For merknader til de postene som ikke er kommentert her, viser vi til vår opprinnelige innstilling (200900683-109).

Den opprinnelige post 2 om konsesjonsavgifter faller bort. Årlig snittproduksjon i Godfarfoss kraftverk er for planendringalternativet beregnet til å være mindre enn 40 GWh/år. Ifølge vannressursloven § 19 skal konsesjon til vannkraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh gis etter vassdragsreguleringsloven, hvor det er regler om konsesjonsavgiftsvilkår. Dette gjelder ikke for planendringalternativet, og det er dermed ikke grunnlag for den opprinnelige post 2 om konsesjonsavgifter.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, skal detaljerte planer forelegges NVEs seksjon for miljøtilsyn av vassdragsanlegg, ved regionkontoret i Tønsberg. Detaljplanen skal godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Informasjon om dette finnes på <https://www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/miljotilsyn/vannkraft-settefisk-og-andre-vassdragsanlegg/utarbeidelse-av-detaljplan/>

Dammer og trykkrør må klassifiseres etter reglene i damforskriften. Dersom det blir gitt konsesjon til et annet eller justert alternativ for utbyggingen enn hva NVE har innstilt på, må klassifiseringen av dammer og trykkrør vurderes for dét alternativet. Informasjon om klassifisering finnes på <https://www.nve.no/damsikkerhet-og-energiforsyningsberedskap/damsikkerhet/klassifisering/>. NVEs seksjon for damsikkerhet må fatte endelig vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ før seksjon for miljøtilsyn kan ta detaljplaner for landskap og miljø til behandling.

Tabellen på neste side oppsummerer sentrale føringer og krav som ligger til grunn for NVEs vurdering. Under tabellen er enkelte av forholdene kommentert. Der ikke annet er nevnt, viser vi til merknadene i vår innstilling til det opprinnelige alternativet. Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, ber vi OED om å synliggjøre eventuelle endringer i forhold til NVEs innstilling på samme måte, for eksempel ved å legge til en egen kolonne i samme tabell.

	Endringer i forhold til konsesjons- gitt alternativ	NVEs kommentarer/anbefalinger
Inntak	Ingen vesentlige endringer.	Inngrepene gjøres så små og skånsomme som mulig og med hensyn til landskap, friluftsliv og naturmiljø.
Utløp	Åpen kanal under hensynssone for eksisterende 420 kV ledning.	Åpen kanal unngås så langt det er mulig. Detaljutforming av utløpskanal vurderes i en detaljplanprosess.
Vannveier	Ingen vesentlige endringer.	-
Kraftstasjon	Kraftstasjon delvis nedsprenget i terrenget (i «daggrop»). Overbygg i dagen.	Som omsøkt. Overbygget utformes med hensyn til landskapet. Utstrakt bruk av glassflater unngås av hensyn til fugl. Nærmere plassering og utforming fastsettes i en detaljplan.
Største slukeevne	31 m ³ /s	-
Minste driftsvann- føring	6,1 m ³ /s	-
Installert effekt, maks	9,5 MW	-
Antall turbiner/turbintype	1 x vertikal S-turbin	-
Nettilknytning	22 kV luftledning over elva og frem til eksisterende vei på nord-siden av elva, videre jordkabel i grøft som følger eksisterende vei, tilkopling i Dagali koplingsstasjon.	Som omsøkt. Stikking av trasé for luftspenn fastsettes i en detaljplan.
Veier	Ingen vesentlige endringer.	Veiene gjøres så korte som mulig, og legges med tanke på å minimere konsekvensene for landskap. Veien til kraftverks-utløpet stikkes i samråd med botaniker/bryolog.
Deponier	Ingen vesentlige endringer.	I en detaljplan bør det settes krav til hvor lenge deponiet kan holdes åpent og hvordan området skal istandsettes etter avvikling.
Avbøtende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Terskler etter nærmere vurdering. • Utlegging av gyttegrus nedenfor utløpet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Behovet for terskler, gyttegrus og ev. andre biotiltak vurderes som del av en detaljplan.

Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan som regel behandles av NVE som del av detaljplangodkjenningen, med mindre annet er presisert her. Detaljplaner skal forelegges NVEs seksjon for miljøtilsyn av vassdragsanlegg, region Sør (Tønsberg) og godkjennes før arbeidet settes i gang.

Inntaksdammen/-terskelen utformes slik at den ikke hindrer opp- og nedvandring av fisk, og ellers tilpasses landskapet på best mulig måte. Inntakskanalen gjøres så liten som mulig og med tanke på å minimere konsekvensene på landskap, friluftsliv og naturmiljø.

Ved en detaljplanlegging av kraftverket bør det legges vekt på at inntaket utformes på en slik måte at luftovermetning unngås, av hensyn til fisk. Av samme grunn bør også driftsvannet luftes godt før det slippes ut i vassdraget.

På kartet som viser utbyggingsplanen for det nye alternativet, er det skissert en åpen utløpskanal under hensynssonen for den eksisterende 420 kV-ledningen. I utgangspunktet NVE vi skeptiske til at utløpskanalen skal være åpen, av hensyn til sikkerhet for folk, vilt og av visuelle årsaker. Vi har imidlertid ikke vurdert konsekvensene av en åpen kanal i detalj. Utforming av utløpskanalen og mulige avbøtende tiltak bør derfor vurderes som del av en detaljplan. I en

detaljplan bør det også vurderes om en kulp bør etableres ved utløpet for å hindre tørrlegging i situasjoner med driftsstans, av hensyn til fisk.

Ved valg av materialer og farger til fasaden og taket på dagbygget over kraftstasjonen bør det tas hensyn til landskapet/terrenget. Utstrakt bruk av glassflater bør unngås, og eventuelt merkes for å hindre at fugl kolliderer.

For deponiet må det utarbeides en plan for avvikling og hvordan landskapet og vegetasjonen skal istandsettes etter at deponiet er lukket eller fjernet. Det bør settes krav til hvor lang tid deponiet kan holdes åpent. Det bør også vurderes å sette restriksjoner for når på året det kan transporteres masser ut av deponiet. Uttransportering av masser fra deponiet bør for eksempel unngås i hekkeperioder dersom det påvises at sårbare arter hekker innenfor en radius på 1 km fra veien.

Dersom rovfuglreir påvises, bør det i anleggsfasen tas hensyn til hekkende par i den perioden den aktuelle arten hekker. Hvilke hensyn som skal tas i slike situasjoner bør avklares med Fylkesmannen.

Stikking av veitraseen sør for elva gjøres i samråd med en botaniker/bryolog for å unngå konsekvenser for den rødlistede arten huldretorvmose.

Behovet for terskler og biotopforbedrende tiltak bør vurderes som del av en detaljplan. En nærmere vurdering av dette avklares med Fylkesmannen."

III. Departementets bemerkninger

1. BAKGRUNN

Godfarfoss Kraft AS fikk konsesjon til bygging av Godfarfoss kraftverk ved kongelig resolusjon av 6.2.2015. Olje- og energidepartementet ga den 3.12.2015 tillatelse etter oreigningslova til ekspropriasjon for nødvendige fallrettigheter og grunn.

NVE mottok søknad om planendring fra Godfarfoss Kraft AS den 11.5.17. Både kraft- og sertifikatpriser og grunnrenteskattreglene har endret seg siden det opprinnelige prosjektet ble planlagt, og bakgrunnen for planendringen er endringer i de økonomiske forutsetningene. Installert effekt søkes redusert, og maksimal slukeevne halvert sammenlignet med det konsesjonsgitte. Estimert årlig kraftproduksjon etter planendringen vil bli 37,7 GWh, som innebærer en reduksjon på om lag 30 prosent sammenlignet med det konsesjonsgitte tiltaket. Vinterproduksjonen vil imidlertid kun reduseres med 10 prosent. Godfarfoss Kraft AS søker om nødvendige tillatelser etter vannressursloven, energiloven og oreigningslova.

2. NÆRMERE OM PLANENDRINGEN

Plasseringen av kraftstasjonen søkes endret. Den er nå planlagt ved utløpsområdet og skal bygges delvis nedsprenget i terrenget, i såkalt «daggrop». Dagbygget over kraftstasjonen vil ha tilnærmet lik størrelse som angitt i den opprinnelige konsesjonssøknaden. I kraftstasjonen installeres en vertikal S-turbin med maksimal slukeevne redusert fra 62 til 31 m³/s, og installert effekt blir redusert fra konsesjonsgitt 19,8 MW til 9,5 MW. Tunnelverrsnittet er optimalisert og volumet av utsprengte masser blir derfor noe mindre enn opprinnelig anslått. Inntakskanalen blir litt kortere, og utløpspunktet var tenkt flyttet fra Pålbufjordens reguleringssone og inn i selve elveløpet. I planendringssøknaden er skissert at utløpet legges som åpen kanal på den nederste strekningen. I møte med departementet den 24. januar d.å. opplyste imidlertid konsesjonær at utløpspunktet igjen er flyttet til Pålbufjorden da dette viser seg som beste løsning.

Nettløsningen er i hovedsak som før, men ledningen skal krysse elva lenger nedstrøms og med luftspenn over elva før den legges som jordkabel langs eksisterende vei til Dagali koblingsstasjon. Det er gjort noen mindre justeringer av veitraseene og plassering av massedeponi. Berørt strekning i vassdraget blir som tidligere planlagt, og det er ikke søkt om endringer i minstevannføringen.

3. HØRING OG NVES INNSTILLING

NVE sendte ut planendringssøknaden på høring til de partene som hadde uttalt seg til opprinnelig konsesjonssøknad. NVE oversendte innstilling 25.5.2018 og anbefaler at Godfarfoss Kraft AS får tillatelse etter vannressursloven til bygging og drift av Godfarfoss kraftverk slik det er lagt frem i planendringssøknaden. NVE anbefaler også at det gis tillatelse etter energiloven for den omsøkte løsningen med en 22 kV luftledning/jordkabel til Statnetts reaktor på Dagali og at de opprinnelige konsesjonsvilkårene for nettilknytningen beholdes. NVE mener også at forutsetningene for å gi ekspropriasjonstillatelse fortsatt er til stede.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING ETTER VASSDRAGSLOVGIVNINGEN

4.1 Kunnskapsgrunnlaget

Konsekvensene av tiltaket er tidligere vurdert ved behandlingen av den opprinnelige konsesjonssøknaden. NVE har vurdert konsekvensene av tiltaket som følge av planendringssøknaden og virkningene sammenliknes med det konsesjonsgitte alternativet. Konsekvensene i en anleggsfase blir ikke nevneverdig endret i forhold til tidligere. Det er konsekvensene i driftsfasen som må vurderes.

Departementet mener tidligere dokumentasjon, planendringssøknaden, høringsuttalelser til denne og NVEs innstilling er tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag til å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet for et nedjustert Godfarfoss kraftverk. Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

Hol kommune, Buskerud fylkeskommune og Fylkesmannen i Buskerud har ingen vesentlige innvendinger mot søknaden om planendring. Departementet har ikke sett behov for ytterligere høring utover NVEs behandling av planendringssøknaden eller ny befaring. Departementet hadde møte med konsesjonæren i januar d.å. hvor prosjektet ble presentert.

4.2 Hjemmelsgrunnlaget

NVE har behandlet saken som en planendring av konsesjonsgitt alternativ, men tilrår ny konsesjon etter vannressursloven for det endrede prosjektet, og som også lå til grunn for det konsesjonsgitte alternativet. Etersom estimert produksjon var over 40 GWh, gjaldt imidlertid vannressursloven § 19 annet ledd slik den lød før lovrevisjonen, jf. Prop. 117 L (2016–2017). Etter lovrevisjonen omfattes vannkraftverk med produksjon over 40 GWh av vassdragsreguleringsloven, jf. vregl. § 1 første ledd. Konsesjon til Godfarfoss kraftverk etter opprinnelige planer ville i dag blitt gitt i medhold av denne loven. Estimert kraftproduksjon for planendringalternativet er under 40 GWh, og faller i utgangspunktet inn under vannressurslovens virkeområde. Departementet finner det likevel riktig å behandle saken som en planendring etter vassdragsreguleringsloven, da det konsesjonsgitte alternativet er over 40 GWh. Det innebærer at det ikke fastsettes nytt vilkårssett etter vannressursloven som anbefalt av NVE dersom det gis tillatelse til planendringen, men at nye og oppdaterte vilkår fastsettes i medhold av vassdragsreguleringsloven.

4.3 Virkninger for hydrologi

Planendringen innebærer en nedjustering av største slukeevne og en oppjustering av minste slukeevne. Dette vil føre til større overløp forbi inntaksterskelen deler av året. Middelvannføringen nedenfor inntaket vil i perioden mai–juli være større enn konsesjonsgitt alternativ, og det vil også bli noe mer overløp på høsten. Planendringen medfører høyere restvannføring på berørt strekning. Det er ikke søkt om endringer for pålagt vannslipping.

4.4 Samfunnsmessige virkninger

Et Godfarfoss kraftverk i tråd med planendringssøknaden vil ha en årlig kraftproduksjon på 37,7 GWh. Dette er 15,5 GWh mindre enn konsesjonsgitt løsning, og tilsvarer en reduksjon på om lag 30 prosent. Vinterproduksjonen vil imidlertid kun reduseres med 1,7 GWh, dvs. om lag 10 prosent. En utbygging

i henhold til planendringen vil innebære at om lag 40 prosent av tilsiget utnyttes til kraftproduksjon, mens det konsesjonsgitte prosjektet har en utnyttelsesgrad på nær 60 prosent.

Utbyggingsprisen var beregnet til 4,83 kr i 2017-priser, og er etter de omsøkte endringene redusert til 3,05 kr/kWh (2017-priser). Sammenlignet med andre vann- og vindkraftverk kommer planendringensalternativet godt ut. Kostnaden for den ekstra kraftproduksjonen man får ved å bygge det konsesjonsgitte alternativet, er beregnet til 9,16 kr/kWh. Departementet bemerker at det er høye verdier for marginale kostnader. Planendringensalternativet har positiv nåverdi.

Skatteloven er endret slik at det ikke fastsettes grunnrenteinntekt for generatorer som i inntektsåret har en samlet påstemplet merkeytelse under 10 MVA. Grunnlaget for grunnrenteskatt vil dermed falle bort ettersom installert effekt blir mindre enn 10 MVA.

Ettersom eventuell konsesjon gis i medhold av vassdragsreguleringsloven, skal det pålegges konsesjonsavgifter til stat og kommune.

Nåverdien inngår i den videre vurderingen av tiltakets samlede fordeler og ulemper. Endringene vil også ha virkninger blant annet på natur, miljø og areal.

4.5 Virkninger for naturmiljø og landskap

Det vises til drøftelsen av dette temaet i den gitte konsesjonen, jf. punkt 5.3 Virkninger på biologisk mangfold. Planendringen vil innebære mer restvannføring på den berørte strekningen enn det konsesjonsgitte alternativet, spesielt om sommeren. Den negative effekten på vannmiljøet blir derfor noe redusert med den nedjusterte slukeevnen. Virkningene for arter som er tilknyttet vann og fuktighet vil trolig også bli noe redusert. De negative virkningene for fisk kan bli noe redusert ved at utløpet fra kraftstasjonen flyttes inn i selve elveløpet.

I høringsuttalelsen fra Fylkesmannen til planendringssøknaden vises det til tidligere uttalelse til den konsesjonsgitte utbyggingen. Det ble i uttalelsen pekt spesielt på at utbyggingen ville være negativt for vannmiljøet på grunn av redusert vannføring i elva og fossepartiet, samt at bortfall av vann også ville være negativt ut fra et landskapsmessig aspekt. Fylkesmannen anser planendringen som positiv for vannmiljøet ved at det blir mer vann i elveløpet når vannføringen overskrider maksimal slukeevne sammenlignet med den opprinnelige planen. At utløpet trekkes inn i elveløpet, vil også være positivt for å sikre bedre gyteforhold for ørreten i utløpsoset. Aktuelle avbøtende tiltak for naturmiljøet i vassdraget vil bli vurdert og eventuelt pålagt i medhold av de fastsatte konsesjonsvilkårene, og drøftes ikke nærmere her.

Kraftstasjonen er nå planlagt flyttet ut i dagen og skal legges lenger ned mot utløpsområdet. Det planlegges å sprengne en grop i terrenget og bygge kraftstasjonen i denne. Den nye plasseringen av kraftstasjonen ligger nærmere Pålbufjorden og de to eksisterende 420 kV-kraftledningene som krysser elva. Både reguleringsmagasinet og kraftledningen er inngrep som i dag preger landskapsbildet i dette området. Trolig vil ikke kraftstasjonens plassering her medføre negative virkninger for naturmangfold og landskap i særlig større grad. I likhet med Hol kommune bemerker NVE at det må legges vekt på at kraftstasjonen får en god tilpasning til terrenget og landskapet, og at de visuelle virkningene blir så små som mulig. Departementet forutsetter at dette ivaretas gjennom behandlingen av detaljplanene.

Planendringen innebærer også at vil bli mer overløp over inntaksdammen i deler av året. De negative konsekvensene for landskapsopplevelse og friluftsliv i og langs elva kan derfor bli noe mindre sammenlignet med konsesjonsgitt utbygging.

4.6 Vurdering og konklusjon

Departementet bemerker at dersom planendringssøknaden om reduksjon av både installert effekt og slukeevne skal godkjennes, må fordelene være større enn ulempene for allmenne og private interesser. Det skal også tas hensyn til andre skade- og nyttevirkinger av samfunnsmessig betydning, jf. vassdragsreguleringsloven § 5 første ledd.

En søknad om vannkraftutbygging skal avslås dersom tiltaket ikke bidrar til en forsvarlig samlet ressursforvaltning. I en slik vurdering må det tas hensyn til virkninger for natur og miljø, ressursutnyttelse og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Dersom planendringen hovedsakelig kan relateres

skattemessige tilpasninger, skal utnyttelsesgraden for prosjektet vurderes sammenliknet med det konsesjonsgitte alternativet og den samfunnsøkonomiske nytten ved planendringalternativet.

Et nedskalert prosjekt vil fortsatt innebære noen negative konsekvenser for miljøet og landskap/friluftsliv, men virkningene vil bli noe redusert sammenliknet med konsesjonsgitt løsning. Forskjellen på de to alternativene når det gjelder påvirkning på natur og miljø, er imidlertid ikke så store at disse er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Planendringen vil gi 30 prosent lavere kraftproduksjon sammenliknet med prosjektet som ble gitt konsesjon i 2015. Vinterkraften reduseres imidlertid kun med 10 prosent med de nye planene. Det opprinnelig konsesjonsgitte prosjektet er imidlertid ikke lønnsomt med dagens kostnader og forventede markedspriser. Planendringprosjektet har positiv nåverdi. Den marginale utbyggingskostnaden ved å realisere utbyggingen etter det opprinnelige alternativet, vil være svært høy. Den omsøkte endringen har lavere kostnader. Konsesjonæren opplyser at det konsesjonsgitte prosjektet ikke er realiserbart, men inntil for få år siden hadde man ikke på plass en teknologi som ville gjort dagens planer mulig. Konsesjonæren mener at med den teknologiske løsningen de nå har for kraftverket, fremstår det omsøkte planendringprosjektet som optimalt for utbyggingen av Godfarfoss.

Departementet mener den samlede ressursutnyttelsen samfunnsmessig er akseptabel for den omsøkte planendringen, selv om mindre av vannressursen utnyttes til kraftproduksjon. Departementet finner at fordelene med planendringen er større enn ulempene ved redusert kraftproduksjon sammenliknet med det konsesjonsgitte alternativet.

En utbygging av Godfarfoss kraftverk vil etter de endrede planene tilføre kraftsystemet om lag 38 GWh ny, fornybar energi pr. år. Departementet finner at fordelene med utbyggingen overstiger de skader og ulemper for allmenne eller private interesser som blir berørt av tiltaket, jf. vassdragsreguleringsloven § 5.

Departementet tilrår at Godfarfoss Kraft AS gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til bygging av Godfarfoss kraftverk slik det følger av omsøkt planendring. Tillatelsen gis på de konsesjonsvilkår som følger vedlagt. Det tilrås et oppdatert reglementet til erstatning for tidligere reglement samtidig med ny tillatelse.

5. DEPARTEMENTETS VURDERING ETTER ENERGILOVEN MED NETTILKNYTNING

Statnett mener at et kraftverk med installert effekt mindre enn 10 MW potensielt kan knyttes til distribusjonsnettet og reiser spørsmål om tilknytning til koblingsanlegget på Dagali fortsatt er den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen.

NVE viser til at for å benytte distribusjonsnettet, er det nærmere 30 km med ledning som må forsterkes selv om planendringprosjektet opererer med et mindre tverrsnitt. Investeringskostnadene for å knytte til Godfarfoss kraftverk til distribusjonsnettet vil utfra NVEs beregninger bli mer enn tre ganger så dyrt som det omsøkte alternativet.

Ettersom kraftstasjonen er planlagt lenger ned, søkes det om kryssing av elva i stedet for jordkabel. Å legge jordkabelen i inntaksdammen som opprinnelig plan vil derfor innebære en omvei for kabelføringen. Det går to parallelle 420 kV-ledninger der luftspennet nå er planlagt, og med store visuelle virkninger. En ny 22 kV-luftledning ved siden av disse vil gi små ekstra inngrep og visuelle virkninger. Dersom det i stedet skal gå en jordkabel på hele strekningen fra kraftstasjonen og frem til Dagali koblingsstasjon, må det enten graves eller sprenges en kabelgrøft opp til inntaksdammen eller sprenges en kanal i selve elveløpet. Begge disse alternativene vil være både krevende og kostbare.

Departementet er enig med NVE i at den tekniske løsningen i planendringssøknaden med tilknytning på Dagali, og med luftspenn fra kraftstasjonen og frem til den eksisterende veien og derfra i jordkabel, er den beste løsningen.

6. DEPARTEMENTETS VURDERING ETTER OREIGNINGSLOVA

Godfarfoss Kraft AS ble ved departementets vedtak av 3.12.2015 gitt tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige fallrettigheter etter oreigningslova § 2 nr. 51 (vasskraftproduksjon) og nr. 19 (elektriske anlegg).

Som følge av lovendringen i vassdragsreguleringsloven, og som trådte i kraft 1.1.2018, er den automatiske ekspropriasjonsvirkningen av å gi konsesjon etter vassdragsreguleringsloven bortfalt. Samtykke til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter og grunn som før lovendringen ble dekket av konsesjonen, forutsetter nå et eget vedtak etter oreigningslova, jf. vassdragsreguleringsloven § 30.

Kravene etter oreigningslova § 12 anses ivaretatt gjennom den saksbehandling som er foretatt etter vassdragsreguleringsloven, herunder gjennomførte kunngjøringer og høringer av søknaden overfor berørte grunneiere og rettighetshavere.

For å tillate ekspropriasjon må det foretas en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd. Departementet viser til vurderingene av fordeler og ulemper ovenfor når det gjelder konsesjonsspørsmålet etter vassdragsreguleringsloven. Det er ingen forskjell av betydning mellom interesseavveiningene etter hhv. vassdragsreguleringsloven og oreigningslova, jf. Prop. 117 L (2016–2017) s. 79. Departementet har i konsesjonsspørsmålet funnet at fordelene ved tiltakene overstiger de skader og ulemper utbyggingen vil medføre. Departementet mener at de samfunnsmessige fordeler ved tiltakene er av en slik betydning at det må tillegges avgjørende vekt sammenlignet med den enkelte grunneiers og rettighetshavers interesser som blir berørt av tiltakene. Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at inngrepet utvilsomt er mer til gagn enn til skade, og at vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd er oppfylt.

Departementet tilrår at Godfarfoss Kraft AS gis samtykke til ekspropriasjon av nødvendige fall, arealer og rettigheter for bygging av Godfarfoss kraftverk, jf. oreigningslova § 2 nr. 51 og for nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de elektriske anlegg, jf. § 2 nr. 19.

Departementet gjør oppmerksom på at samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova faller bort dersom det ikke er begjært skjønn innen 1 år etter at ekspropriasjonsvedtaket ble fattet, jf. oreigningslova § 16.

7. DEPARTEMENTETS MERKNADER TIL KONSESJONSVILKÅRENE

Det tilrås et vilkårssett etter revidert vassdragsreguleringslov som vedlagt til erstatning for de vilkår som ble fastsatt for opprinnelig utbyggingsalternativ etter vannressursloven. Fastsatt manøvreringsreglement av 6.2.2015 tilrås erstattet av oppdatert reglement som del av ny tillatelse.

Konsesjonstid og revisjon, jf. vilkårene post 1

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Vilråene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år.

Konsesjonsavgifter, jf. vilkårene post 2

Konsesjonsavgiftene etter vassdragsreguleringsloven § 14 blir de samme som ved tidligere konsesjonsgitt alternativ, kr 8 pr. nat.hk. til staten og kr 24 pr. nat.hk. til kommunen.

Byggefrister mv., jf. vilkårene post 4

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år, jf. vassdragsreguleringsloven § 15.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 6

NVE har satt inn en tabell som oppsummerer sentrale føringer og krav som NVE har lagt til grunn for innstillingen, jf. ovenfor Merknader til vilkårene post 4. Denne tabellen redegjør for endringene ved planendringssøknaden. Detaljplanene skal forelegges NVE region Sør i Tønsberg, og godkjennes av NVE før arbeidene settes i gang. Informasjon om dette finnes på <https://www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/miljotilsyn/vannkraft-settefisk-og-andre-vassdragsanlegg/utarbeidelse-av-detaljplan/>

Dammer og trykkrør må klassifiseres etter reglene i damforskriften. Dersom det blir gitt konsesjon til et annet eller justert alternativ for utbyggingen enn hva NVE har innstilt på, må klassifiseringen av dammer og trykkrør vurderes for det alternativet. Informasjon om klassifisering finnes på <https://www.nve.no/damsikkerhet-og-energiforsyningsberedskap/damsikkerhet/klassifisering/>.

NVEs seksjon for damsikkerhet må fatte endelig vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ før seksjon for miljøtilsyn kan ta detaljplaner for landskap og miljø til behandling.

Departementet har ingen ytterligere merknader til tabellen og slutter seg til NVEs forslag og merknader. Der ikke annet er nevnt, vises det til merknadene til det opprinnelig konsesjonsgitte alternativet.

Inntaksdammen/-terskelen utformes slik at den ikke hindrer opp- og nedvandring av fisk, tilpasses landskapet best mulig, og kanalen gjøres så liten som mulig for å minimere landskapsvirkningene. Utbygger bes være spesielt oppmerksom på at luftovermetning unngås.

I planene er det skissert en åpen utløpskanal under hensynssonen for den eksisterende 420 kV-ledningen. I utgangspunktet er NVE av sikkerhetsmessige årsaker skeptisk til at utløpskanalen skal være åpen. Utforming av utløpskanalen og mulige avbøtende tiltak må vurderes som del av en detaljplan. Bl.a. bør det vurderes om det bør etableres en kulp ved utløpet for å hindre tørrlegging i situasjoner med driftsstans av hensyn til fisk.

Naturforvaltning, jf. vilkårene post 7

Det fastsettes standardvilkår om naturforvaltning og friluftsliv.

Det fastsettes oppdaterte vilkår i medhold av revidert vassdragsreguleringslov for *Veier, ferdsel mv.* i post 10.

Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring, jf. vilkårene post 11

Behovet for terskler og biotopforbedrende tiltak tilrås vurdert som del av en detaljplan. I tillegg anbefales at en detaljplan vurderes også behovet for både utlegging av gytegrus, fiskepassasje og eventuelt andre aktuelle tiltak som kan gjennomføres i medhold av konsesjonsvilkårene. Enkelte av disse tiltakene hører innunder Miljødirektoratet, jf. vilkårene post 7 og det forutsettes her nødvendig samarbeid mellom de ansvarlige myndigheter.

Manøvreringsreglement, jf. vilkårene post 12

Medfører vilkår om vannslipp og vannstandsendringer skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet, jf. reglementet post 3. Regelen er lovfestet i vassdragsreguleringsloven § 16 tredje ledd. Et reglement er konsesjonsvilkår som kan endres av Kongen eller departementet etter søknad fra vassdragsanleggets eier, jf. vassdragsreguleringsloven § 9. Almennelige forvaltningsprinsipper, herunder høring av berørte instanser og parter, vil inngå i departementets saksbehandling både ved nye tiltak, endring av vilkår, herunder endring av et reglement, selv om slik høring ikke lenger er lovfestet etter endringene i vassdragsreguleringsloven.

Det fastsettes videre oppdaterte standardvilkår i postene 13 *Hydrologiske observasjoner* og 18 *Kontroll og sanksjoner*.

Departementet har ingen ytterligere merknader til vilkårene.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Godfarfoss Kraft AS gis tillatelse til planendring av Godfarfoss kraftverk i Dagalivassdraget i Hol og Nore og Uvdal kommuner i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsene

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis Godfarfoss Kraft AS tillatelse til planendring for bygging av Godfarfoss kraftverk i Numedalslågen i Nore og Uvdal og Hol kommuner. Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt, jf. vedlegg 2.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for kraftverket i samsvar med vedlagte forslag, jf. vedlegg 3.
3. I medhold av energiloven § 3-1 gis Godfarfoss Kraft AS tillatelse til å bygge, eie og drive elektriske anlegg i Godfarfoss kraftverk og med tilknytning til Dagali koblingsanlegg, jf. vedlegg 4.
4. I medhold av oreigningslova § 2 nr. 19 og 51 gis Godfarfoss Kraft AS samtykke til å ekspropriere nødvendige rettigheter for bygging av Godfarfoss kraftverk, samt grunn og rettigheter for bygging og drift av alle de omsøkte anlegg.
5. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

Vedlegg 2

Vilkår

*for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 3 til Godfarfoss Kraft AS
til planendring for å bygge Godfarfoss kraftverk i Nore og Uvdal og Hol kommuner, Buskerud*
(Fastsatt ved kgl.res. 26.4.2019. Vilkårene erstatter vilkår fastsatt ved kgl.res. 6.2.2015.)

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8,- pr. nat.hk. og til de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24,- pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet.

Pliktene til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk.

Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

3.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister)

Anleggene må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure), har vært umulig å utnytte.

5.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

6.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjennende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

7.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Dagalivassdraget er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeidet tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

8.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

9.

(Forurensning)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

10.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utlignelige.

11.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

12.

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

13.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

14.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

15.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

16.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at eieren har krav på erstatning for de ulemper eller rådighetsbegrensninger dette medfører. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den innskrenkning eller benyttelse av anleggene som er nødvendig og den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

17.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

18.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister), 12 (Manøvreringsreglement) og 18 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseiers retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

Vedlegg 3

Manøvreringsreglement

for Godfarfoss kraftverk i Hol og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud fylke

(Fastsatt ved kgl.res. 26. april 2019. Erstatte reglement fastsatt ved kgl.res. 6. februar 2015.)

1.

Vannslipp

Forbi inntaksterskelen skal det slippes

5 m³/s i perioden 1.5 – 30.6

10 m³/s i perioden 1.7 – 31.8

5 m³/s i perioden 1.9 – 30.9, og

2 m³/s i perioden 1.10 – 30.4

Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

2.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det skal føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Konsesjonæren skal etter vedtak fra departementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

3.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

*Vedlegg 4**Anleggskonsesjon*

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1, jf. forskrift av 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften), og under henvisning til søknad om planendring for Godfarfoss kraftverk datert 1.3.2017 og kgl.res. 26.04.2019, gis Godfarfoss Kraft AS anleggskonsesjon

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

- En ca. 1,9 km lang kraftledning med nominell spenning 22 kV, med følgende spesifikasjoner: ca. 150 meter luftledning fra Godfarfoss kraftverk, over elva og fram til vei nord for elva, videre ca. 1 800 meter jordkabel via eksisterende vei fram til Dagali koblingsstasjon, med tverrsnitt med minimum strømføringsevne tilsvarende TSLF 630 AQ.
- Et bryterfelt med nominell spenning 22 kV i Dagali koblingsanlegg.

Anlegget skal bygges i traseen som fremgår av vedlagt kart.

Tidligere gitte anleggskonsesjon meddelt Godfarfoss Kraft AS ved kgl.res. 6.2.2015 bortfaller.

Vilkår

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren. I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

1.

Varighet

Konsesjonen gjelder i 30 år fra konsesjonen gis.

2.

Fornyelse

Konsesjonæren skal søke om fornyelse av konsesjonen senest seks måneder før konsesjonen utløper. Dersom konsesjonæren ikke ønsker fornyet konsesjon, skal det innen samme frist gis melding om dette.

3.

Bygging

Anlegget skal være ferdigstilt, bygget i henhold til denne konsesjonen og idriftsatt innen fem år fra endelig konsesjon.

Konsesjonæren kan søke om forlengelse av fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse. Slik søknad skal sendes senest seks måneder før utløpet av fristen.

Konsesjonen bortfaller dersom fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse ikke overholdes.

4.

Drift

Konsesjonæren skal stå for driften av anleggene og plikter å gjøre seg kjent med de til enhver tid gjeldende regler for driften.

Bytte av driftsansvarlig selskap krever overføring av konsesjon. Eventuelt framtidig skille mellom eierskap og drift av anleggene konsesjonen omfatter, krever også godkjenning fra NVE.

Godkjenning kan gis etter søknad.

5.

Nedleggelse

Dersom konsesjonær ønsker å legge ned anlegget mens konsesjonen løper, skal det søkes NVE om dette. Nedleggelse kan ikke skje før vedtak om riving er fattet.

6.

Endring av konsesjon

NVE kan fastsette nye vilkår for anlegget dersom det foreligger sterke samfunnsmessige interesser.

7.

Tilbakekall av konsesjon

Konsesjonen kan trekkes tilbake dersom konsesjonæren tas under konkursbehandling, innleder gjeldsforhandling, eller på annen måte blir ute av stand til å oppfylle sine plikter etter konsesjonen.

8.

Overtredelse av konsesjonen eller konsesjonsvilkår

Ved overtredelse av konsesjonen eller vilkår i denne konsesjonen kan NVE bruke de til enhver tid gjeldende reaksjonsmidler etter energilovgivningen eller bestemmelser gitt i medhold av denne lovgivningen.

NVE kan også i slike tilfeller på ethvert tidspunkt pålegge stans i bygging.

9.

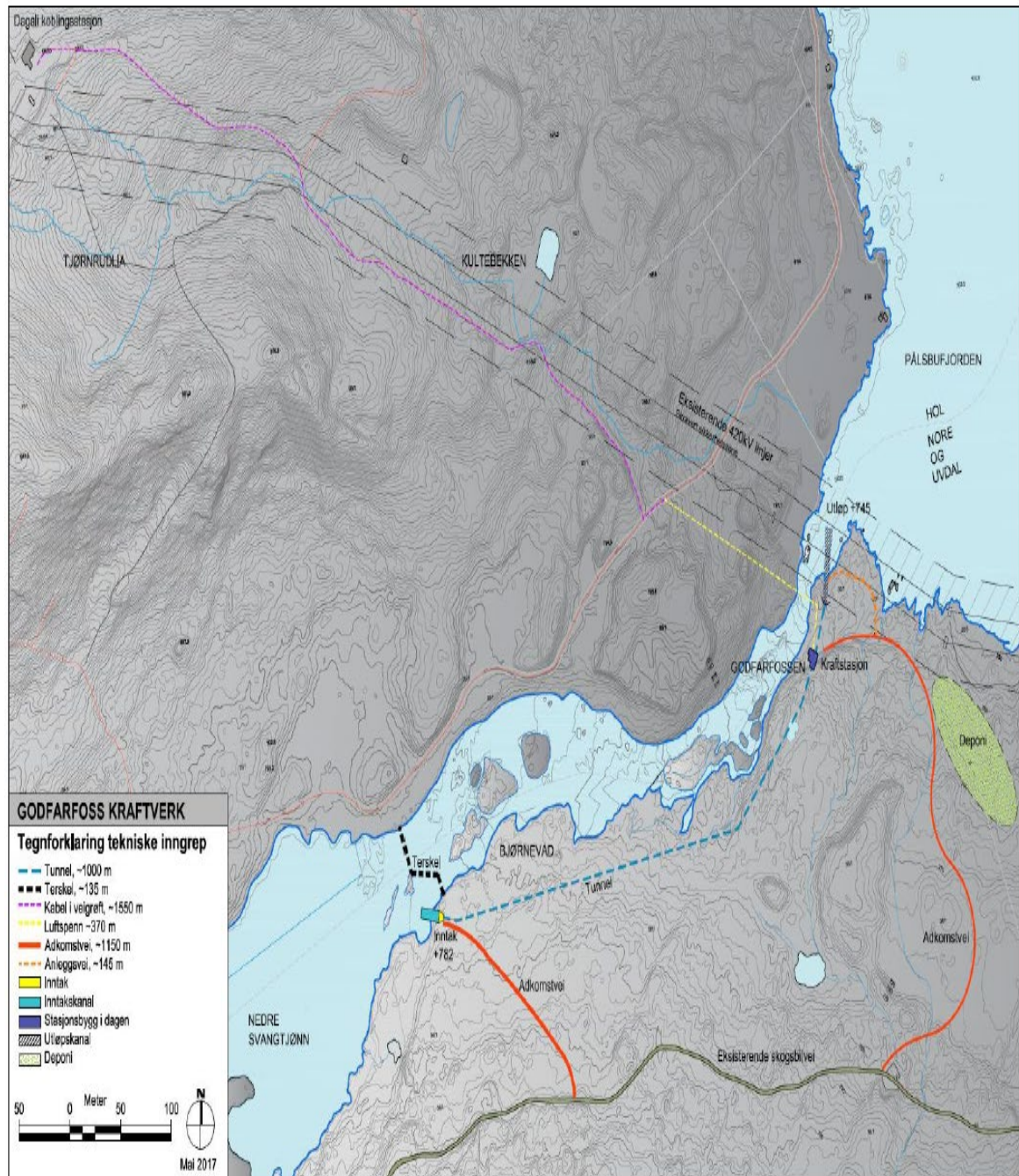
Særskilte avtaler

Godfarfoss Kraft AS skal inngå avtale med Statnett SF om leveringskvalitet, jf. § 1-3 i forskrift om leveringskvalitet før anleggsstart.

10.

Ansvar for framtidig nettløsninger

Dersom Dagali reaktorbygg fases ut av Statnett er Godfarfoss Kraft AS ansvarlig for å utrede, omsøke og dekke alle kostnadene ved en ny nettløsning.

15. Hålogaland Kraft Produksjon AS

(Søknad om unntak fra konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven)

Olje- og energidepartementets samtykke 20. mai 2019.

Bakgrunn og nærmere om søknaden

Olje- og energidepartementet viser til søknad fra Advokatfirmaet PwC av 4. april 2019 på vegne av Hålogaland Kraftproduksjon AS om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Bakgrunnen for søknaden er at Niingen Kraftlag AS er besluttet fusjonert med Hålogaland Kraft Produksjon AS (HLKP) med HLKP som overtakende selskap. Fusjonen innebærer en overdragelse innmaten i Niingen Kraftlag AS, som innehar vannfallsrettigheter som det kreves konsesjon for å erverve iht. vannfallrettighetsloven kapittel 2.

Styret og generalforsamlingen i HLKP og Niingen Kraftlag AS besluttet den 22. februar 2019 å fusjonere Niingen Kraftlag AS med HLKP med HLKP som overtakende selskap. HLKP eier fra før av 69 % av aksjene i Niingen Kraftlag. Ved fusjonen blir alle eiendeler, rettigheter og forpliktelser tilhørende Niingen Kraftlag AS overført til HLKP.

Bakgrunnen for beslutningen om fusjonen, hvor HLKP og Niingen Kraftlag AS blir et felles produksjonsselskap, er et ønske om å styrke og skape et mer robust kraftproduksjonsselskap som kan sette i drift ny produksjon, samt kostnadseffektivisering.

Fusjonen er planlagt gjennomført i mai 2019. Fusjonen skjer på vilkår om at departementet bekrefter at tidligere meddelte unntaksvilkår ikke benyttes ved HLKPs erverv av Niingen Kraftlag AS. Det søkes om unntak fra konsesjonsplikt, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for de transaksjoner som omorganiseringen av HLKP medfører. Det bes også om departementets bekreftelse på at tidligere meddelte unntaksvilkår ikke benyttes i forbindelse med fusjon av Niingen Kraftlag AS og HLKP.

Som overtakende selskap i fusjonen vil HLKP fortsette med uendret organisasjonsnummer og drift, mens Niingen Kraftlag AS slettes ved gjennomføringen av fusjonen.

Som vederlag for sine aksjeposter i Niingen Kraftlag får minoritetsaksjonærene, Andøy Energi AS og Trollfjord AS, utstedt aksjer i HLKP. Utstedelse av nye aksjer i HLKP skjer ved emisjon, hvor Andøy Energi AS og Trollfjord AS tildeles nye aksjer slik at selskapene kommer i besittelse av hhv. 4,46 % og 8,56 % av aksjene i HLKP. Hålogaland Kraft AS (HLK) eier før den planlagte fusjonen 100 % av aksjene i datterselskapet HLKP, og etter fusjonen sitter HLK igjen med 86,98 % av aksjene i HLKP. Foruten økt aksjekapital som følge av emisjon som skjer ved fusjonen og endringer i styret i HLKP, medfører ikke fusjonen noen organisatoriske endringer for HLKP.

Aksjene i Trollfjord AS er eid 100 % av Hadsel kommune og aksjene i Andøy Energi AS er eid med 100 % av Andøy kommune. HLKP er eid 100 % av HLK, som er eid med 48,57 % av Harstad kommune, og med 8,57 % hver for kommunene Lødingen, Kvæfjord, Ibestad, Gratangen, Tjeldsund og Skånland. Alle selskapene som er involvert i fusjonen er dermed 100 % offentlig eid.

HLKP vil etter fusjonen ha samme eiere som det innfusjonerte Niingen Kraftlag AS har pr. dags dato. Det reelle eierskapet i HLKP vil dermed forbli uendret, og fortsatt 100 % offentlig eid. Fusjonen skjer i ett steg, slik at HLKP erverver innmaten i Niingen Kraftlag AS, og emisjon av vederlagsaksjer i HLKP til Andøy Energi AS og Trollfjord AS skjer på gjennomføringsdato for fusjonen.

Nærmere om Niingen Kraftlag AS

Niingen Kraftlag AS driver i dag produksjonsvirksomhet i form av å eie kraftstasjonen Niingen kraftverk. Selskapet driver ikke noen øvrig virksomhet. Niingen Kraftlag AS eies med 69 % av HLKP, 20,38 % av Trollfjord AS og 10,62 % av Andøy Energi AS.

Niingen Kraftlag AS ble stiftet i 1948 ved en sammenslutning av fordelingsverkene i Ofoten og Vesterålen. Selskapets vedtektsfestede formål er erverv og utbygging av Niingsvassdraget i Evenes

og andre kraftkilder og å produsere og overføre elektrisk energi til de tilsluttede elektrisitetsverk. Driften pr. dags dato består av å eie Niingen kraftverk. Kraftverket driftes til daglig av Hålogaland Kraft Produksjon AS i henhold til operatøravtale mellom Hålogaland Kraft Produksjon AS og Niingen Kraftlag AS. Operatøravtalen ble godkjent av departementet i brev av 5. desember 2012.

Niingen kraftverk i Evenes kommune utnytter fall fra Niingsvatnet til Strandvatnet. Niingen Kraftlag AS fikk ved kgl.res. av 6. mars 1953 ervervskonsesjon for hele det ca. 500 m høye fallet mellom Niingsvatnet og Strandevatnet og reguleringskonsesjon til i alt 16 m regulering av Niingsvatnet. Konsesjonen ble gjort tidsbegrenset ved kgl.res. av 22. desember 1989. Kraftverket ble satt i drift i 1954, og er senere bygget om i 2008–2009. En liten andel av fallet fra Niingsvatnet ligger på en eiendom som eies av Statskog SF. Statskog SF leier ut denne fallandelen og rettigheter for øvrig til reguleringsanlegget mv. til Niingen Kraftlag AS. Det vises i denne forbindelse til leieavtale mellom Niingen Kraftlag AS og Statskog SF, signert hhv. 22. oktober 1998 og 19. november 1998. Avtalen var gjeldende fra 1. januar 1994 og varer så lenge Niingen innehar konsesjon for Niingen kraftstasjon, jf. avtalens pkt. 3. Statskog har opplyst at de samtykker til overdragelse av leieforholdet til HLKP ved den planlagte fusjonen.

Departementets vurdering

Ot.prp. nr. 31 (1989–90) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av gml. industrikonsesjonsloven § 1 fjerde/femte ledd, nå videreført i ny vannfallrettighetslov § 3 annet ledd. Formålet med unntaksbestemmelsen er å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene.

Departementet finner ikke grunn til å vurdere separat de enkelte trinn i omorganiseringen hver for seg, men vil i stedet i tråd med praksis fra lignende saker se hen til om prosessens sluttresultat oppfyller de formål som ligger til grunn for unntaksbestemmelsen i vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Etter departementets vurdering oppfyller de foreliggende transaksjonene i resultat hensynet om en mer rasjonell organisering av selskapet Hålogaland Kraft Produksjon AS. De reelle eierforholdene endres i liten grad, og kravet til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonene.

Hålogaland Kraft AS og HLKP har ved tidligere vedtak fått unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter gml. industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd) i forbindelse tidligere omorganisering. I vedtaket forbeholdt departementet seg forkjøpsrett og rett til å konsesjonsbehandle de rettighetene som ble unntatt konsesjonsbehandling ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene. Departementet kan ikke se at den nå omsøkte omorganiseringen gir grunnlag for å benytte vilkårene om statlig forkjøpsrett og rett til å konsesjonsbehandle de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett meddelt disse selskapene.

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom industrikonsesjonsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Ved unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd vil det bli satt som vilkår at samtlige fremtidige aksjeoverdragelser i Hålogaland Kraft AS og Hålogaland Kraft Produksjon AS skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet vil videre forbeholde seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle overdragelsen av de rettigheter som selskapene ved dette og tidligere vedtak har fått fritatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd og vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. I den grad selskapene har fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, forbeholder departementet seg samtidig retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende etter vannfallrettighetsloven § 6 ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene.

Vedtak

Unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd

Med hjemmel i lov 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon for rettigheter til vannfall mv. (vannfallrettighetsloven) § 3 annet ledd gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for omorganisering i selskapene som omsøkt. Reguleringsstillatelser tilknyttet aktuelle vannfall overdras i uendret form.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Hålogaland Kraft AS og Hålogaland Kraft Produksjon AS meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å gjøre den statlige forkjøpsretten etter vannfallrettighetsloven § 6 gjeldende for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle de rettigheter som selskapene ved dette vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter industri-konsesjonsloven.

Emisjon av aksjer i selskapene, for eksempel i forbindelse med fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som en aksjeoverdragelse.

Samtykke til overdragelse av leieforhold

I medhold av vannfallrettighetsloven § 30 tredje ledd første punktum samtykker departementet til at leieavtale gjeldende fra 1. januar 1994 mellom Niingen Kraftlag AS og Statskog SF til fallrettigheter mv. overføres til HLKP som følge av fusjonen.

Avslutning

Tidligere meddelte tillatelser med tilhørende vilkår gjelder uendret.

Departementet ber om at det oversendes konsesjonsdata til Norges vassdrags- og energidirektorat slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

16. Pasvik Kraft AS

(Endring av manøvreringsreglementet for regulering av Kongsfjordvassdraget i Berlevåg og Tana kommuner i Finnmark)

Olje- og energidepartementets samtykke 14. juni 2019.

Det vises til søknaden fra Pasvik Kraft AS (PK) av 13. desember 2018 vedrørende ovenstående.

Bakgrunn

Varanger Kraftlag A/L fikk ved kgl.res. 4. mars 1994 tillatelse til erverv av bruksrett til fall og fortsatt regulering av Kongsfjordvassdraget mv. i medhold av industrikonsesjonsloven 14. des. 1917 nr. 16 og vassdragsreguleringsloven 14. des. 1917 nr. 17.

Tillatelsen ble samme år overført til Varanger Kraft AS. Ved Olje- og energidepartementets samtykke 8. februar 2001 ble konsesjonen endret fra tidsbegrenset til å gjelde på ubegrenset tid i medhold av nevnte lover.

PK er et datterselskap av Varanger Kraft AS, som i 2003 ble omdannet til konsern. PK eier og drifter Kongsfjord kraftstasjon.

Søknaden

Fra søknaden gjengis følgende:

«...Vi søker med dette å endre manøvreringsreglementet slik at gjeldende målepunkt 236.1 Kongsfjordfoss (tidligere navngitt 2546-0 Kongsfjordfoss) blir overført til målepunkt 236.8 Kongsfjordelv. Nye, justerte minstevannføringsverdier må også endres.

(...)

Punkt 2 i manøvreringsreglementet angir at det om nødvendig skal «avgis vann slik at avløpet ved NVEs vannmerke 2546-0 Kongsfjordfoss ikke underskrides 2,5 m³/s i tiden 15. – 30.04, 3 m³/s i tiden 01.05. – 31.08, 2 m³/s i tiden 01.09. – 31.10 og 1 m³/s i den øvrige tid.»

Det viste seg at her angitt målepunkt 236.1 Kongsfjordfoss ikke gav tilstrekkelig kvalitet på måledataene. Derfor ble det samtidig gitt pålegg om å opprette målestasjonen 236.8 Kongsfjordelv 1,7 km lenger oppstrøms. Denne skulle erstatte 236.1 Kongsfjordfoss etter 5 års parallell drift.

Stasjonene er drevet parallelt siden 2009. I løpet av perioden har det blitt enda tydeligere at den konsesjonspålagte målestasjonen ikke er egnet til å kontrollere at minstevannføringspålegget overholdes. Derfor bør minstevannføringa i framtida måles ved 236.8 Kongsfjordelv...»

NVEs innstilling

NVE har avgitt innstilling til departementet i brev av 2. april 2019. Fra NVEs innstilling gjengis:

«Kontroll av minstevannføring er knyttet til målestasjon 236.1 Kongsfjordfoss (tidligere 2546-0 Kongsfjordfoss). Målestasjonen har vært utfordrende å drifte og har ikke gitt tilfredsstillende datakvalitet. Den nye målestasjonen, 236.8 Kongsfjordelv, har vært i drift fra 2009 og vist seg å levere data av langt bedre kvalitet enn den gamle stasjonen. I påvente av sammenligningsdata ble det på forespørsel fra Pasvik Kraft AS i 2010 utført en beregning av NVE av det uregulerte tilsiget mellom de to målestasjonene slik at den nye stasjonen kunne tas i bruk for dokumentasjon av minstevannføringen. Det ble understreket at vannføringstallene måtte anses som midlertidige inntil en formell avklaring av flyttingen ble godkjent.

Driftsproblemene ved den gamle stasjonen har vært såpass store at det ikke har vært mulig å fremskaffe sammenlignbare data med tilstrekkelig kvalitet og varighet. I stedet er det gjort en ny beregning tilsvarende den opprinnelige, men nå med grunnlagsdata fra 237.1 Båtsfjord oppdatert til 2017 (NVE 201604975-5). Dette er gjort for å avdekke om dataene fra de siste årene, samt nyere vannføringsmålinger, ville ha noen påvirkning på beregningene. Tallene for periodene 1980 – 2009 og 1980 – 2017 viser små forskjeller, men det kan ses en svak tendens til økt avrenning i mai og redusert avrenning i juni, juli og august.

NVE presiserer at flytting av målested for kontroll av minstevannføring ikke medfører noen endringer i vannslipp og konsekvenser for Kongsfjordvassdraget som er et nasjonalt laksevassdrag. Det blir kun en oppdatering av vilkår og manøvreringsreglement som gjenspeiler den faktiske situasjonen i dag.

Målestasjon for kontroll av minstevannføring er nevnt i post 11 i vilkårene for konsesjonen:

11. (Sikring av minstevannføring)

Konsesjonæren plikter å etablere en forbislippingsanordning i Kongsfjord kraftverk som sikrer at det til enhver tid opprettholdes de minstevannføringer ved NVEs vannmerke 2546-0 som blir fastsatt i manøvreringsreglementet. Tørrlegging av kraftverkets rørgate kan derfor – utenom vis major – bare skje når magasinet i Gednjevatn er fullt, slik at tilsvarende vannføringer kan opprettholdes ved slipping fra Gednjedammen gjennom tapperør e.l. med tilstrekkelig kapasitet.

NVE foreslår at NVEs vannmerke 2546-0 erstattes med 236.8 Kongsfordelv slik at det blir samsvar mellom nye versjoner av manøvreringsreglement og vilkår.

Målestasjon for kontroll av minstevannføring er nevnt i post 2 i manøvreringsreglementet i tillatelsen:

Det skal om nødvendig avgis vann slik at avløpet ved NVEs vannmerke 2546-0 Kongsfjordfoss ikke underskrider 2,5 m³/s i tiden 15. – 30.04, 3 m³/s i tiden 01.05. – 31.08, 2 m³/s i tiden 01.09. – 31.10 og 1 m³/s i den øvrige tid.

NVE foreslår at NVEs vannmerke 2546-0 Kongsfjordfoss erstattes i teksten med 236.8 Kongsfordelv slik at det blir samsvar mellom nye versjoner av manøvreringsreglement og vilkår. Videre foreslår NVE at minstevannføringene som skal kontrolleres på det nye målestedet, endres i samsvar med beregningene som NVE har gjort i notatet (NVE 201604975-5) til Pasvik Kraft AS. NVE foreslår at de foreløpige vannføringsverdiene som Pasvik Kraft AS har brukt og omsøkt ved 236.8 Kongsfordelv, blir videreført. Vårt forslag til justert tekst i post 2 i reglementet blir da:

Det skal om nødvendig avgis vann slik at avløpet ved 236.8 Kongsfordelv ikke underskrider 2,2 m³/s i tiden 15. – 30.04, 2,6 m³/s i tiden 01.05. – 31.08, 1,8 m³/s i tiden 01.09. – 31.10 og 0,9 m³/s i den øvrige tid.»

NVE konkluderer i innstillingen med at justeringen innebærer å flytte målestedet for å få en bedre kontroll av minstevannføringen, men det blir ingen endring i vannslippet. NVE ser at også navnetting på målestasjon i post 11 i vilkårene må endres til navn på ny målestasjon for å få samsvar mellom vilkår og reglement. NVE anbefaler Olje- og energidepartementet å oppdatere reglement og vilkår i tillatelsen.

Olje- og energidepartementets vurdering

Etter departementets vurdering er den omsøkte endringen av manøvreringsreglementet en kurant sak, siden det kun dreier seg om en justering som ikke vil gi nye negative virkninger for allmenne interesser i vassdraget. Flyttingen av målestedet for kontroll av minstevannføring vil ikke medføre noen endringer i vannslipp eller konsekvenser for Kongsfjordvassdraget, som er et nasjonalt laksevassdrag.

I medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 fastsettes oppdaterte konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement for Kongsfjordvassdraget i tråd med NVEs innstilling av 2. april 2019 og de opplysninger som er gitt i Pasvik Kraft AS' søknad av 13. desember 2018.

Oppdaterte konsesjonsvilkår erstatter tidligere vilkår gitt ved kgl.res. 4. mars 1994, sist endret ved departementets samtykke 8. februar 2001.

Oppdatert manøvreringsreglement erstatter tidligere reglement fastsatt ved kgl.res. 4. mars 1994. Oppdaterte konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement følger vedlagt.

*Vilkår
for tillatelse for Varanger Kraft AS
til å erverve fallrettigheter og å foreta regulering av Kongsfjordvassdraget
i Berlevåg og Tana kommuner, Finnmark*

(Fastsatt ved departementets samtykke 14. juni 2019. Erstatter tidligere vilkår fastsatt ved kongelig resolusjon 4. mars 1994, sist endret ved departementets samtykke 8. februar 2001.)

1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid, dog begrenset til den tid det foreligger leieavtale for bruk av fallrettighetene.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år.

Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene. Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr 6,- pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr 20,- pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Når konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale til Berlevåg kommune kr 2 000 000,- (to millioner kroner) og til Tana kommune kr 200 000,- (to hundre tusen) som avsettes til næringsfond for kommunen. Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtektene for fondet skal godkjennes av fylkesmannen.

3.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jf. post 14 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal naturvernmyndighetene underrettes.

5.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Eksisterende regulerings- og kraftanlegg skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand.

Reguleringen og utbyggingen er underlagt NVEs tekniske tilsyn og godkjenning for så vidt angår landskapsmessige forhold. NVE kan i denne forbindelsen gi de pålegg som finnes nødvendige for å gjennomføre eventuelle manglende tiltak sett i forhold til tiltak av denne art som er vanlige ved nye reguleringer og utbygginger.

Utgiftene som er forbudt med dette, dekkes av konsesjonæren.

6.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Kongsfjordvassdraget og andre vassdrag som er berørt av utbyggingen er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen og utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid, utbygging og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen og reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser, langtidsundersøkelser og/eller etterundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale til hver av kommunene Berlevåg og Tana et årlig beløp på kr 20 000,- til opphjelp av fisk. Beløpene skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelse av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

7.

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med reguleringen og utbyggingen.

8.

(Ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved ev. fremtidige anleggsarbeider. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

9.

(Terskler mv.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

10.

(Manøvreringsreglement mv.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

Dersom vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr 10 000,- for hver gang etter Olje- og energidepartementets nærmere bestemmelse.

11.

(Sikring av minstevannføring)

Konsesjonæren plikter å etablere en forbislippingsanordning i Kongsfjord kraftverk som sikrer at det til enhver tid opprettholdes de minstevannføringer ved 236.8 Kongsfjordelva som blir fastsatt i manøvreringsreglementet. Tørrlegging av kraftverkets rørgate kan derfor – utenom vis major – bare skje når magasinet i Gednjevattn er fullt, slik at tilsvarende vannføringer kan opprettholdes ved slipping fra Gednjedammen gjennom tapperør e.l. med tilstrekkelig kapasitet.

12.

(Hydrologiske observasjoner, kart mv.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Kartverket med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

14.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengden som vannfallet etter foretatt utbygging kan yte med påregnelig vannføring år om annet. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren kan i tillegg pålegges å avstå til staten inntil 5 % av kraften, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5 000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverket for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

15.

(Kontroll med overholdelse av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 10, 14 eller 15, 1. eller 2. ledd kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26 og vassdragsreguleringsloven § 12, post 21.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr 1000,- pr. dag eller kr 5 000,- for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

16.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysningsloven. Olje- og energidepartementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

*Manøvreringsreglement**for regulering av Kongsfjordvassdraget i Berlevåg og Tana kommuner, Finnmark*

(Fastsatt ved departementets samtykke 14. juni 2019. Erstatte tidligere reglement fastsatt ved kgl.res. 4. mars 1994.)

1.

Reguleringer

Magasin	Reguleringsgrenser		Oppd. m	Senkning m
	Øvre	Nedre		
Gednjevattn	229,0	222,65	3,0	3,35
Store og Lille Buevatn	227,0	217,0	1,0	9,0

Høydene refererer seg til Kartverkets kart M711-2336 II. Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Overføringer

Avløpet fra de øverste 26,5 km² av Juleelvas nedbørfelt overføres til Gednjevattn og føres videre sammen med avløpet fra Gednjevattns eget felt – til sammen 89,4 km² til Lille Buevatn.

2.

Det skal om nødvendig avgis vann slik at avløpet ved 236.8 Kongsfjordelv ikke underskrider 2,2 m³/s i tiden 15.04 – 30.04, 2,6 m³/s i tiden 01.05 – 31.08, 1,8 m³/s i tiden 01.09 – 31.10 og 0,9 m³/s i den øvrige tid.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybder mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

17. Jølstra Kraft DA

(Konsesjon for overdragelse av konsederte fallrettigheter)

Kongelig resolusjon 14. juni 2019.

I. Innledning

Sunnfjord Energi AS fikk ved kongelig resolusjon av 28. februar 2014 konsesjon til erverv av fallrettigheter i Stakaldefossen i Jølstravassdraget. Ved kongelig resolusjon av 21. juni 2017 fikk Sunnfjord Energi AS konsesjon til erverv av ytterligere fallrettigheter i Jølstra samtidig som det ble gitt konsesjon til utbygging av Jølstra kraftverk.

Sunnfjord Energi AS har inngått avtale med SFE Produksjon AS om utbygging og drift av Jølstra Kraftverk i et selskap med delt ansvar; Jølstra Kraft DA (heretter Jølstra Kraft). Sunnfjord Energi og SFE Produksjon eier Jølstra Kraft med lik eierandel på 50 %. Det er søkt om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 4 for videre overdragelse av fallrettighetene i Jølstra, herunder Stakaldefossen, til det nye selskapet.

II. Søknaden

Søknaden fra Jølstra Kraft lyder:

1. INNLEDNING

Sunnfjord Energi AS (Sunnfjord Energi) har over en lang tidsperiode arbeidet med utvikling av Jølstra kraftverk i Jølstravassdraget i Jølster og Førde kommuner. Selskapet ble meddelt tillatelse til utbygging av Jølstra kraftverk ved kongelig resolusjon av 21. juni 2017, herunder også tillatelse etter daværende industrikonsesjonsloven § 2 til å erverve fallrettighetene i Jølstra.

Sunnfjord Energi har inngått avtale med SFE Produksjon AS (SFE Produksjon) om utbygging og drift av Jølstra kraftverk i et felles eiet selskap med delt ansvar, Jølstra Kraft DA (Jølstra Kraft). Jølstra Kraft ble etablert 7. desember 2018, og eies av Sunnfjord Energi og SFE Produksjon med 50 % hver.

Utbyggingen og driften av Jølstra kraftverk i Jølstra Kraft innebærer at de fallrettigheter som utnyttes i kraftverket overdras til Jølstra Kraft. Deler av fallet utnyttes i eksisterende Stakaldefossen kraftverk, og partene har avtalt at Sunnfjord Energi skal overdra også Stakaldefossen kraftverk til Jølstra Kraft. Sunnfjord Energi begjærte i 2017 skjønn i anledning ekspropriasjon av nødvendige fallretter til utbygging av Jølstra Kraftverk. Sogn og Fjordane tingrett avsa skjønn våren 2018, og det er begjært overskjønn for Gulating lagmannsrett som er berammet våren 2019.

Jølstra Kraft søker med dette om konsesjon for erverv av konsederte fallrettigheter, jf. vannfallrettighetsloven § 4 om videre overdragelse av konsederte fall.

2. MEDDELTE KONSESJONER I JØLSTRA

Sunnfjord Energi er meddelt følgende konsesjoner for erverv av fallrettigheter som inngår i utbyggingen av Jølstra kraftverk:

Bilag 1: Kgl.res. 28. februar 2014 om erverv av blant annet fallrettigheter som utnyttes i Stakaldefossen kraftverk

Bilag 2: Kgl.res. 21. juni 2017 om tillatelse etter industrikonsesjonsloven § 2 til å erverve fallrettigheter i Jølstra

3. OVERDRAGELSEN AV FALLRETTIGHETER FRA SUNNFJORD ENERGI TIL JØLSTRA KRAFT

Jølstra kraft-prosjektet og Stakaldefossen kraftverk overdras til Jølstra Kraft i henhold til vedlagte avtaler.

Bilag 3: Avtale av 12.12.2018 (uten bilag) om overdragelse av Jølstra kraftprosjektet til Jølstra Kraft

Bilag 4: Avtale av 12.12.2018 (uten bilag) om overdragelse av Stakaldefossen kraftverk til Jølstra Kraft

4. OM EIERSKAPET I JØLSTRA KRAFT

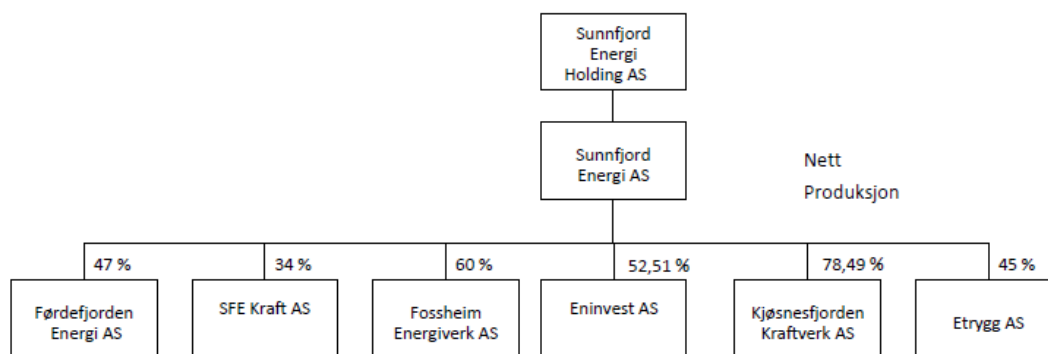
Jølstra Kraft eies med en andel på 50 % av Sunnfjord Energi og 50 % av SFE Produksjon. Selskapet ble stiftet 7. desember 2018.

Bilag 5: Firmaattest Jølstra Kraft DA

Sunnfjord Energi og SFE Produksjon har inngått deltakeravtale knyttet til eierskapet i Jølstra Kraft.

Bilag 6: Deltakeravtale av 7. desember 2018 knyttet til eierskapet i Jølstra Kraft DA

Sunnfjord Energi inngår i sin tur i følgende konsernstruktur under Sunnfjord Energi Holding AS.

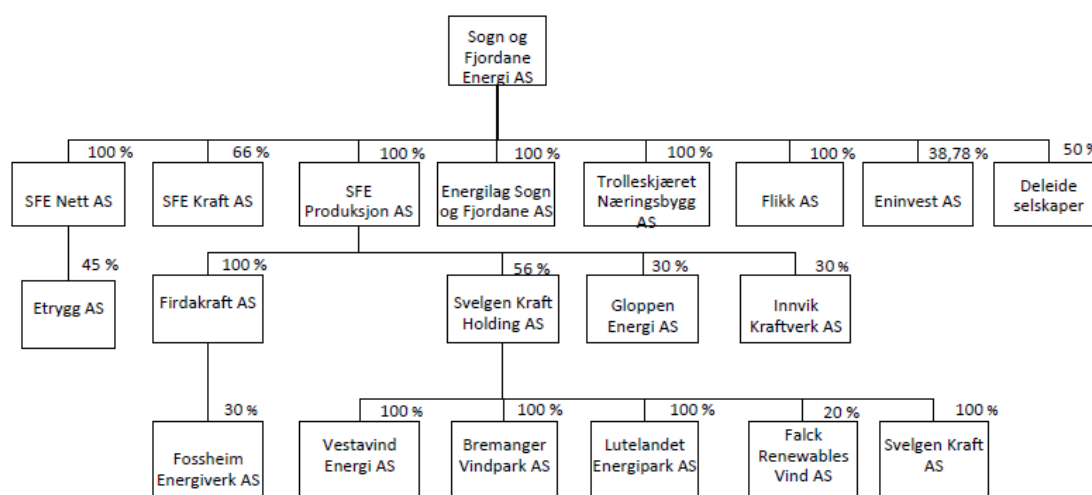

Sunnfjord Energi Holding AS eies i sin tur av BKK AS (37,45 %), Førde kommune (22,19 %), Fjaler kommune (10,82 %), Gaular kommune (7,54 %), Jølster kommune (7,54 %), Hyllestad kommune 6,83 %), Solund kommune (4,33 %), Naustdal kommune (3,30 %). BKK AS er for sin del eiet 49,90 % av Statkraft Industrial Holding AS og for øvrig av 17 kommuner.

Det foreligger en aksjonæravtale for Sunnfjord Energi som følger vedlagt. Avtalens relevans i Sunnfjord Energi Holding er noe uklar. Det sentrale er uansett at avtalen ikke rykker ved at eierskapet til Jølstra Kraft er offentlig iht. vannfallrettighetsloven.

Bilag 7: Aksjonæravtale for Sunnfjord Energi AS av 2000

Når det gjelder SFE Produksjon, så inngår dette selskapet i følgende konsernstruktur under morselskapet Sogn og Fjordane Energi AS:

Sogn og Fjordane Energi AS eies av Sogn og Fjordane fylkeskommune gjennom Sogn og Fjordane Holding AS (49,56 %), BKK AS (36,84 %), Flora kommune (4,64 %), Gloppen kommune (3,46 %), Bremanger kommune (2,47 %), Askvoll kommune (1,48 %), Selje kommune (1,33 %), Eid kommune (0,15 %) og Naustdal kommune (0,07 %).

Aksjonærene i Sogn og Fjordane Energi AS har inngått en aksjonæravtale som følger vedlagt.

Bilag 8: Aksjonæravtale for Sogn og Fjordane Energi AS av 1. november 2002 med tiltredelses-erklæring

Som det fremgår er Sunnfjord Energi og SFE Produksjon offentlig eide selskaper i henhold til vannfallrettighetsloven § 5, og Jølstra Kraft er et offentlig eiet selskap.

5. SØKNAD OM NØDVENDIGE KONSESJONER

På vegne av Jølstra Kraft søkes det om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 4 til å erverve konsederte fallrettigheter, samh. kgl.res. av 28. februar 2014 (så langt gjelder fallrettigheter i Jølstra) og kgl.res. av 21. juni 2017. Det anmodes om at konsesjon gis på uendrede vilkår.

Det sendes egen søknad om omsetningskonsesjon for Jølstra Kraft og videreføring av meddelt anleggskonsesjon etter energiloven til NVE.

6. AVSLUTNING

Vi gjør oppmerksom på at enkelte av vedleggene inneholder *forretningsmessig sensitiv informasjon*, og ber om at disse *unntas offentlighet* dersom det begjæres innsyn i sakens dokumenter. Blir det bedt om innsyn, ber vi om å få anledning til å redegjøre konkret for hvilke vedlegg som skal unntas offentlighet.

Dersom det er behov for ytterligere opplysninger i anledning søknaden, bes det om at det tas kontakt med undertegnede.

III. Departementets vurdering

Jølstra Kraft har søkt om å erverve de fallrettigheter i Jølstravassdraget som Sunnfjord Energi AS fikk konsesjon til å erverve ved kgl. resolusjoner 28. februar 2014 og 21. juni 2017.

Erverv av fallrettigheter krever konsesjon etter vannfallrettighetsloven. Saken gjelder videre overdragelse av konsederte rettigheter til vannfall, og det kreves konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 4. Overdragelsen gjelder tidligere konsederte vannfall, og utløser derfor ikke statlig- eller fylkeskommunal forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven §§ 6 og 7.

Etter vannfallrettighetsloven § 4 kan konsesjon gis til enheter som oppfyller kravene til offentlig eierskap etter § 5. Det sentrale i denne sammenheng er om det etter en konkret vurdering foreligger et reelt offentlig eierskap.

Jølstra Kraft eies av Sunnfjord Energi AS og SFE Produksjon AS med lik eierandel på 50 %. Sunnfjord Energi AS er heleid datterselskap i Sunnfjord Energi Holding AS. Sunnfjord Energi Holding AS eies av BKK AS med 37,45 %, mens den resterende delen av eierskapet er fordelt mellom 7 kommuner. BKK AS er eid av Statkraft Industrial Holding AS med 47,85 % og for øvrig av 17 kommuner samt Tysnes Kraftlag AS med 1,70 % og Etne Elektrisitetslag AS med 0,35 %.

SFE Produksjon AS er et heleid datterselskap i Sogn og Fjordane Energi AS. Sogn og Fjordane Energi AS er eid av Sogn og Fjordane Holding AS der Sogn og Fjordane fylkeskommune er eneeier. De øvrige eierne er BKK AS samt 7 kommuner.

Jølstra Kraft oppfyller etter departementets vurdering helt og holdent kravet til offentlig eierskap etter vannfallrettighetsloven § 5.

Departementet finner at betingelsene for å gi konsesjon er oppfylt.

Departementet tilrår at Jølstra Kraft gis konsesjon til å erverve de omsøkte fallrettighetene i Jølstravassdraget på samme vilkår som tidligere meddelt ved kgl. resolusjoner av 28. februar 2014 og 21. juni 2017.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Jølstra Kraft DA gis tillatelse til erverv av fallrettigheter i Jølstravassdraget i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsene

1. I medhold av vannfallrettighetsloven § 4 gis Jølstra Kraft DA tillatelse til å erverve de fallrettigheter i Jølstravassdraget som Sunnfjord Energi AS fikk konsesjon til å erverve ved kongelige resolusjoner av 28. februar 2014 og 21. juni 2017.
2. Tillatelsene gis på uendrede vilkår.

18. Suldal Elverk KF og Haugaland Kraft AS

(Søknad om overføring av konsesjon etter vassdragsreguleringsloven)

Olje- og energidepartementets samtykke 18. juni 2019.

Olje- og energidepartementet viser til søknad fra Suldal Elverk KF og Haugaland Kraft AS (HK) den 11. januar 2019 ved advokat Bendik Christoffersen i advokatfirmaet Thommessen.

Det søkes om samtykke til overføring av reguleringskonsesjon fra dagens Suldal Elverk KF, til (nye) Suldal Elverk AS.

Bakgrunn

Suldal kommune og HK er kommet til enighet om at virksomheten i Suldal Elverk KF skal integreres i HK-konsernet mot oppgjør i aksjer i HK. Suldal Elverk KF skal omdannes til aksjeselskap, Suldal Elverk AS, og HK skal overta eierskapet til samtlige aksjer i Suldal Elverk AS tidlig i 2019.

Suldal Elverk KF er i dag organisert som et kommunalt foretak, og har produksjon og distribusjon av kraft, salg av strøm til sluttbrukere og bredbåndtjenester som hovedvirksomhet. Suldal Elverk KF eier Sand kraftstasjon som utnytter regulering av Hiimsvatnet og Midtstølvatn. I tillegg eier Suldal Elverk KF alle aksjene i Økstra Kraft AS og 1364 av 1948 aksjer i Steine Kraft AS. Kraftverkene er ikke konsesjonspliktige etter vannressursloven.

HK-konsernet er organisert som et holdingselskap med tre heleide datterselskaper: Haugaland Kraft Nett AS, Haugaland Kraft Energi AS og Haugaland Kraft Fiber AS. HKs produksjonsvirksomhet ligger i SKL.

Transaksjonsprosessen vil bli gjennomført i tre hovedtrinn:

1. Suldal Elverk KF omdannes til aksjeselskap (Suldal Elverk AS).
2. Suldal Elverk KF overfører 100 prosent av aksjene i Suldal Elverk AS til HK og mottar oppgjør i aksjer i HK.
3. Suldal Elverk AS fisjoneres slik at nett, kraftproduksjon, omsetning og bredbånd splittes opp og fusjoneres inn i de respektive selskapene i HK-konsernet.

Omdanningen til aksjeselskap innebærer overføring av reguleringskonsesjon etter vassdragsreguleringsloven. I forbindelse med omdanningen til aksjeselskap må alle rettigheter og plikter, herunder konsesjon etter vassdragsreguleringsloven, overføres til Suldal Elverk AS. Samtidig overføres også rettighetene til utnyttelse av vannfallet nedenfor Sand kraftstasjon til Suldal Elverk AS.

Departementets vurdering

Samtykke om overføring av Suldal Elverk KFs reguleringskonsesjon til Suldal Elverk AS

Suldal Elverk KF fikk ved kgl.res. 19. januar 2001 tillatelse til å regulere Hiimsvatnet og til opprustning og utvidelse av Sand kraftverk i Suldal kommune.

Etter lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer § 27 kan ikke reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene overdras uten i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Det er søkt om samtykke til overføring av ovennevnte reguleringskonsesjon fra Suldal Elverk KF til Suldal Elverk AS.

I medhold av vassdragsreguleringsloven § 37 samtykker departementet med dette til overføringene av ovennevnte reguleringskonsesjon fra Suldal Elverk KF til Suldal Elverk AS.

Avslutning

Det gjøres oppmerksom på at det i og med disse vedtakene ikke er gjort noen endringer i de tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

Departementet ber om at det oversendes konsesjonsdata til Norges vassdrags- og energidirektorat slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

19. Fardal Energi AS

(Tillatelse til å bygge Fardalen kraftverk i Årdal kommune)

Kongelig resolusjon 21. juni 2019.

I. Innledning

Fardal Energi AS har søkt om tillatelse etter vannressursloven til å bygge Fardalen kraftverk i Fardalselva i Årdal kommune i Sogn og Fjordane. Fardalselva renner gjennom Fardalen, som har utløp i Årdalsvatnet i Øvre Årdal. Ca. 39 % av nedbørfeltet i øvre del er allerede overført til Skagen kraftverk i Fortun.

Det er to omsøkte alternativ, begge med høyeste regulerte vannstand på kote 485. Alternativ 1 har utløp på kote 8 og alternativ 2 har utløp på kote 38, oppstrøms den nederste fossen i elva. Vannveien vil for begge alternativer være om lag 4 km lang. Kraftstasjonen er planlagt plassert i fjell. Søker har senest anslått at årsproduksjonen basert på nye hydrologiske målinger for alternativ 1 vil gi 59 GWh per år og for alternativ 2 vil gi 55,6 GWh per år.

Det er søkt om anleggskonsesjon etter energiloven for de elektriske anleggene i kraftverket, samt for å knytte kraftverket til nettet ved Hydros anlegg i Øvre Årdal.

II. NVEs innstilling

NVE har 28. august 2018 oversendt følgende innstilling:

"Fardal Energi AS søker om tillatelse til å bygge Fardalen kraftverk i Fardalselva i Årdal kommune, Sogn og Fjordane fylke. Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, finner NVE at fordelene og nytten ved gjennomføring av tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vår vurdering legger til grunn utbygging etter alternativ 2. NVE anbefaler at Fardal Energi AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til bygging og drift av Fardalen kraftverk. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Fardalen kraftverk vil i det anbefalte utbyggingsalternativet (alt. 2), og med de vilkår som NVE foreslår, produsere 49,6 GWh/år. Dette tilsvarer det årlige strømforbruket til ca. 2500 husstander. En utbygging vil gi et bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi. Kraftverket vil også gi inntekter til Årdal kommune og bidra til den lokale verdiskapningen. De negative konsekvensene i driftsfasen er hovedsakelig knyttet til virkninger på kulturmiljø, naturmangfold, landskap og lokalt friluftsliv. Virkninger i anleggsfasen er avgrenset til temporær forurensning, forstyrrelser på dyrelivet og ulemper for lokalbefolkningen. Som et viktig avbøtende tiltak foreslås slipp av minstevannføring hele året, med økt vannslipping i sommerperioden. God miljøtilpasning av de fysiske inngrepene forutsettes ivaretatt i detaljplanfasen. NVE mener virkningene av den planlagte utbyggingen vil være akseptable dersom de avbøtende tiltakene gjennomføres. For øvrig gir standardvilkårene som vil følge en eventuell konsesjon hjemmel til å kunne pålegge ulike tiltak etter behov i driftsfasen.

Sammendrag og konklusjon

Fardal Energi AS søker om tillatelse til å bygge Fardalen kraftverk i Fardalselva i Årdal kommune i Sogn og Fjordane. Fardalselva renner gjennom Fardalen og har utløp ut i Årdalsvatnet, rett ved tettstedet Øvre Årdal sitt sentrum. Elva har et nedbørfelt på 95 km² og en midlere vannføring på 4,1 m³/s. De øvre delene av vassdraget er overført nordover til Skagen kraftverk i Fortun. Denne overføringen gjelder 36,8 km² av feltet, og tilsvarer 39 % av det totale feltet og 1,9 m³/s av årlig avløpet.

I søknaden er det vurdert to utbyggingsalternativer. Begge alternativene er like med unntak av utløpet. I alternativ 1 er utløpet på kote 8, som innebærer at den nederste fossen får redusert vannføring. Alternativ 2 har utløp på kote 38, noe som vil bidra til å bevare den nederste fossen. Beregnet årlig kraftproduksjon, inkludert søkers forslag til minstevannføring, er 53 GWh og 49,6 GWh for henholdsvis alternativ 1 og alternativ 2.

Høringsinstansene er noe delt i synet på om det skal gis konsesjon eller ikke. Årdal kommune og fylkeskommunen er for en utbygging etter alternativ 2 ettersom den nederste fossen da blir bevart. Årdal Jeger og Fiskerforening mener også at alternativ 2 er bedre av hensyn til fisken i elva. Fylkesmannen er imot en utbygging på grunn av usikkerheten rundt artsmangfoldet i og langs elva. De påpeker videre at området er viktig for det lokale friluftslivet. De understreker at hvis det blir gitt konsesjon bør det installeres en omløpsventil. De er også positive til at tunnelmassene er planlagt å benyttes til samfunnsnyttige formål. Naturvernforbundet og Sogn og Fjordane Turlag er også imot en utbygging, først og fremst på grunn av den samlede belastningen i regionen, det lokale friluftslivet og at det biologiske mangfoldet kan ta skade. Naturvernforbundet foreslår et tredje alternativ med utløp ovenfor alle fossene oppstrøms gangbrua, men dette vil ifølge søker ikke gi nok kraft for å kunne gjøre prosjektet lønnsomt. Øvrige høringsinstanser har ikke vært for eller imot, men de har kommet med tilleggsopplysninger om nettilknytning og andre faglige innspill.

De positive virkningene av Fardalen kraftverk er først og fremst knyttet til produksjonen av kraft i regionen. Kraftverket vil også bidra i den nasjonale satsingen på fornybar energi. En utbygging er også forventet å gi inntekter til produksjonsselskapet og grunneiere, samt generere inntekter til Årdal kommune i form av skatter og avgifter. I anleggsfasen vil det også skapes arbeidsplasser og muligheter for leveranser innen bygg og anlegg.

De negative virkningene er i hovedsak knyttet til redusert vannføring på berørt strekning. I anleggsfasen kan det være midlertidige negative virkninger som mer støy, trafikk og støv. Dette kan medføre ulemper for lokalbefolkningen og deler av dyrelivet kan bli forstyrret. Det kan også forekomme økt tilførsel av støv og fint materiale i elva i denne fasen. Virkningene i driftsfasen vil påvirke elvas inntrykk som landskapselement ved at fossene i nedre del vil få redusert vannføring. Dette er negativt først og fremst for det lokale friluftslivet. Naturtypene bekkekløft og fossesprøytsone, som er påvist i elva, vil bli påvirket og artsdiversiteten i disse naturtypene vil trolig bli noe redusert. Fiskebestanden i elva er i dag svært begrenset og vil trolig ikke bli særlig påvirket, men en må påregne en noe redusert bestand med en utbygging. Anadrom strekning vil ikke bli påvirket.

NVE har vurdert den samlede belastningen en utbygging av Fardalen kraftverk trolig vil medføre. Vi ser at den samlede belastningen på naturtypen fossesprøytsone i regionen vil øke noe. For øvrig er det den siste tiden blitt gitt avslag på flere småkraftverksøknader på Offerdalshalvøya. Dette er med på å bevare flere urørte vassdrag i området. Fardalselva er per i dag allerede noe påvirket av vannkraft ettersom 39 % av nedbørfeltet allerede er overført til Skagen kraftverk.

NVEs anbefaling og konklusjon

På grunnlag av en samlet vurdering mener NVE at en utbygging av Fardalen kraftverk kan gjennomføres med akseptable konsekvenser sett i forhold til størrelsen på kraftverket. NVE har vurdert de to ulike omsøkte utbyggingsalternativene og konkluderer med at alternativ 2 samlet sett er det foretrukne alternativet. Kraftverket vil i det anbefalte alternativet, og med de vilkår som NVE foreslår, produsere ca. 49,6 GWh/år. Dette tilsvarer strømforbruket til om lag 2500 husstander. Basert på tallene fra søknaden og priser oppjustert til 2016 nivå, beregnet NVE at utbyggingskostnaden ble ca. 269 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på ca. 5,42 kr/kWh for alternativ 1. For alternativ 2 vil det bli omtrent tilsvarende tall. NVE har beregnet energikostnaden over levetiden (LCOE) basert på disse tallene til 41 øre/kWh, som er noe over gjennomsnittet for kostnaden av vind- og vannkraftverk med konsesjon. Den 31.5.2018 mottok NVE oppdaterte tall fra søker som viste en betydelig lavere utbyggingskostnad, 203 mill. kr, som følge av nye og billigere tekniske løsninger. For alternativ 2 gir dette en utbyggingspris på 3,65 kr/kWh. NVE har ikke kontrollert de siste tallene, men ser at hvis de er korrekte vil det bidra positivt for økonomien til prosjektet.

En del av de negative virkningene av de planlagte inngrepene kan reduseres gjennom avbøtende tiltak og god detaljplanlegging som tar særskilt hensyn til de verdier som er registrert. Et viktig avbøtende tiltak, bl.a. av hensyn til kulturmiljø, naturmangfold og landskap, vil være slipp av minstevannføring hele året. Det forutsettes også god miljøtilpasning av de fysiske inngrepene. Over tid vil naturlig revegetering bidra til at sårene i terrenget som følge av anleggsarbeidet bli mindre synlige. For øvrig gir standardvilkårene som vil følge en eventuell konsesjon hjemmel til å kunne pålegge ulike tiltak etter behov i driftsfasen.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, finner NVE at fordelene og nytten ved gjennomføring av tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vår vurdering legger til grunn utbygging etter alternativ 2. NVE anbefaler at Fardal Energi AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til bygging og drift av Fardalen kraftverk. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Kraftverket utløser ikke konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 2 første ledd, da innvunnet kraftmengde er mindre enn 4000 naturhestekrefter pr. år.

Ut fra foreliggende opplysninger i saken, mener NVE det er lite sannsynlig at kraftverket vil kunne medføre betydelige forurensninger etter at det er satt i drift, og som ikke vil kunne avbøtes med tiltak med hjemmel i standard konsesjonsvilkår. Fylkesmannen vil, etter at det eventuelt er gitt konsesjon til utbygging, vurdere om det er nødvendig med utslippstillatelse etter forurensningsloven for anleggsfasen.

I NVEs helhetsvurdering inngår også konsekvensene av elektriske anlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av Fardalen kraftverk. Nærmere beskrivelse og forslag til vedtak fremgår av kapittelet for nettilknytning av kraftverket. NVE anbefaler at tilknytningsledningen bygges som jordkabel, som etter NVEs oppfatning vil ha akseptable miljø- og arealkonsekvenser. NVE anbefaler at Fardal Energi AS gis konsesjon i medhold av energiloven for bygging av de omsøkte elektriske anleggene, under forutsetning av at det også gis konsesjon til bygging av Fardalen kraftverk. Vi anbefaler også at det settes vilkår om at Fardal Energi må dokumentere at det er tilstrekkelig kapasitet i transmisjons- og distribusjonsnettet før anleggsstart, og at det søkes om nødvendige anlegg for tilknytning til overliggende.

Oppsummering av søknaden

NVE mottok en søknad fra Fardal Energi AS den 13.3.2013 om tillatelse til bygging av Fardalen kraftverk for å utnytte Fardalselvi til kraftproduksjon. Elva ligger i Årdal kommune i Sogn og Fjordane.

Om søker

Fardal Energi AS er et aksjeselskap bestående av grunn- og fallrettehavere sammen med Tyngdekraft AS.

Bakgrunn for søknaden

Fardal Energi AS ønsker å utnytte kraftpotensialet i de nedre delene av Fardalselvi. En utbygging vil ifølge søknaden gi en årsproduksjon på ca. 50 GWh i ny fornybar kraft, og bidra med inntekter til grunneiere, kommune, fylkeskommune og staten gjennom skatter og avgifter. Videre mener søker en utbygging vil opprettholde et bærekraftig samfunn og styrke lokal bosetting, samt bidra til en betydelig regional og lokal verdiskapning.

Søknaden

Følgende sto i søknaden:

«Fardal Energi AS ønsker å utnytte fallet i Fardalselvi mellom kote 485 og kote 8 (turbinsenter kote 11). Fardalselvi ligger i Årdal kommune i Sogn og Fjordane fylke. Fardal Energi AS søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter lov av 24. november 2000 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven), § 8, om tillatelse til:
 - bygging av Fardalen kraftverk
2. Etter lov av 29. juni 1990, nr. 50 om produksjon, omforming, omsetning og fordeling av energi (energiloven) om tillatelse til:
 - installasjon og drift av inntil 28 MVA generator i Fardalen kraftstasjon
 - etablering og drift av koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden
3. Etter lov om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven) av 13. mars 1981 om tillatelse til:
 - gjennomføring av tiltakene

Det er utredet to alternativer; alternativ 1 og 2. Det søkes primært etter alternativ 1. Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte søknad og KU.»

Nedenfor gjengis sammendraget av søknadsdokumentet.

«Utbyggingsplanene

Følgende alternativer er vurdert og presentert (i tillegg er varianter kommentert):

Alternativ 0:

Alternativ 0 innebærer ingen endringer i forhold til dagens situasjon i vassdraget.

Alternativ 1:

Alternativ 1 vil utnytte fallet i Fardalselvi mellom kote 485 og kote 8 (turbinsenter kote 11), totalt 474 m brutto fall.

Vannveien, totalt ca. 4,0 km, og kraftstasjonen vil i sin helhet legges i fjell.

Alternativ 2:

Alternativ 2 vil utnytte fallet i Fardalselvi mellom kote 485 og kote 38 (turbinsenter kote 41), totalt 444 m brutto fall.

Vannveien, totalt ca. 4,0 km, og kraftstasjonen vil i sin helhet legges i fjell.

Reguleringer

Kraftverket får ingen reguleringsmagasin, kun et inntaksmagasin for å oppnå gode driftsforhold.

Veier

For begge alternativene vil tilkomsten til aktuelle anleggsplasser bli fra eksisterende vei og via korte avstikkere fra disse.

Utover en kort avstikker til inntaket blir det ingen nye permanente bilveier.

Linjetilknytning

For begge alternativer forutsettes tilkobling til eksisterende 22 kV nett (som oppgraderes) via en 1,4 km lang luftlinje og 1,0 km lang nedgravd kabel.

I tillegg forutsettes lagt en 0,5 km lang nedgravd kabel fra inntaket og til eksisterende nett.

Minstevannføring

Forutsatt vannslipping for begge alternativer:

1. mai – 30. september: 0,30 m³/s; dvs. 5-persentil sommer

1. oktober – 30. april: 0,10 m³/s; dvs. 5-persentil vinter

Sammenstilling av alternativene

Tabell 1.1 viser hoveddataene for alternativene.

Tabell 1.1 Sammenstilling av alternativene.

		Alternativ 1	Alternativ 2
Installasjon	MW	25,0	23,4
Produksjon	GWh	53,0	49,6
Utbyggingskostnad	Mill. NOK	244	239
Utbyggingspris	NOK / kWh	4,6	4,8

Det bemerkes at alternativene avviker noe fra meldingen. Samme inntakssted er benyttet, men HRV er endret fra kote 480 til kote 485. I meldingen var utløpet forutsatt i Årdalsvatnet. Utløpet er nå forutsatt i elva ved kote 8 (pga. hensynet til anadrom fisk). I tillegg er kraftverket flyttet fra vest- til østsiden av elva, men fortsatt i sin helhet i fjell.

Konsekvenser av utbyggingen

I henhold til utredningsprogrammet er temaer som vist i tabell 1.2, utredet og konsekvensvurdert.

Tabell 1.2 Sammenstilling av konsekvenser anleggs- og driftsfase.

	Konsekvenser Anleggsfase/driftsfase	
	Alternativ 1	Alternativ 2
Hydrologi		
Overflatehydrologi, flommer	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Vanntemperatur, is og lokalklima	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Grunnvann	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Sedimenttransport og erosjon	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Skred	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Landskap og INON		
INON	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Landskapsbilde	Ubetydelig/Middels negativ (fra middels – stor negativ)	Ubetydelig/Liten negativ (fra mid. positiv – mid. neg.)

	Konsekvenser	
	Anleggsfase/driftsfase	
	Alternativ 1	Alternativ 2
Naturmiljø og biologisk mangfold		
Geofaglige forhold	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Naturtyper og ferskvannslokaliteter	Middels negativ	Middels negativ
Karplanter, moser, lav og sopp	Middels negativ	Middels negativ
Pattedyr	Liten negativ	Liten negativ
Fugl	Liten negativ	Liten negativ
Rødlistearter	Liten negativ	Liten negativ
Fisk og ferskvannsbiologi	Ubetydelig – Liten negativ	Ubetydelig – Liten negativ
Kulturminner og kulturmiljø	Ubetydelig – Liten negativ	Ubetydelig – Liten negativ
Forurensning		
Vannkvalitet/utslipp til vann og grunn	Liten negativ/liten negativ	Liten negativ/liten negativ
Annen forurensning		
Naturressurser		
Jord- og skogressurser	Liten negativ/Ubetydelig	Liten negativ/Ubetydelig
Ferskvannsressurser	Liten negativ/liten negativ	Liten negativ/liten negativ
Mineraler og masseforekomster	Ubetydelig/Liten negativ	Ubetydelig/Liten negativ
Samfunn		
Næringsliv og sysselsetting	Liten positiv/liten positiv	Liten positiv/liten positiv
Befolkningsutvikling og boligbygging		
Tjenestetilbud og kommunal økonomi		
Sosiale og helsemessige forhold	Ubetydelig/ubetydelig	Ubetydelig/ubetydelig
Friluftsliv, jakt og fiske	Middels negativ/middels negativ	Middels negativ/middels negativ
Reiseliv	Liten negativ/liten negativ	Liten negativ/liten negativ
Sumvirkninger	Ubetydelig – Liten negativ/ ubetydelig – liten negativ	Ubetydelig – Liten negativ/ ubetydelig – liten negativ

Geografisk plassering

Tiltaksområdet ligger i Årdal kommune i Sogn og Fjordane fylke. Fardalselva ligger i Fardalen og har utløp rett ved Øvre Årdal sentrum. I tiltaksområdet følger fylkesvei 302 stort sett elva.

Figur 1. Kart over berørt område.

Tekniske data og alternativer

Søknaden inneholder to alternativer. Hovedforskjellen mellom disse er høydekoten utløpet legges på. Alternativ 1 vil utnytte fallet mellom kote 485 og 8 som gir et fall på 474 meter. Årlig kraftproduksjon vil være 53 GWh. Alternativ 2 skal ha samme inntak som alt. 1, men utløpet er planlagt på kote 38 (turbinsenter på kote 41). Dette gir et samlet fall på 444 meter og en årlig kraftproduksjon på 49,6 GWh.

Tabell 1. Hoveddata for alternativ 1.

Hoveddata for alternativ 1:

HYDROLOGI		
Nedbørfelt ekskl. fraført vann	km ²	49,6
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	39,9
Middelvannføring	m ³ /s	1,98
Årlig tilsig til inntak	mill. m ³	62,5
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,13
5 - persentil (1/5-30/9)	m ³ /s	0,30
5 - persentil (1/10-30/4)	m ³ /s	0,10
Restvannføring (like oppstr. utløp kr.v.)		0,25
MAGASIN		
NV	moh.	480
HRV	moh.	485
LRV	moh.	484
Volum (inkl. aktivt volum i friskeilstunnel)	mill m ³	0,015
KRAFTVERK		
Undervann / turbinsenter	moh./moh.	8/11
Fallhøyde, midlere brutto	m	474
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	1,12
Slukeevne, maks	m ³ /s	6,1
Slukeevne, min	m ³ /s	0,1
Planlagt minstevannføring, sommer	m ³ /s	0,30
Planlagt minstevannføring, vinter	m ³ /s	0,10
Vannvei, samlet lengde (i fjell)	m	4030
Installert effekt, maks	MW	25,0
Brukstid	timer	2100
PRODUKSJON		
Produksjon (1/10 – 30/4)	GWh	10,7
Produksjon (1/5 – 30/9)	GWh	42,3
Produksjon, år	GWh	53,0
Byggetid	År	2
KOSTNADER		
Utbyggingskostnad (primo 2012)	mill. NOK	244
Utbyggingspris	NOK/ kWh	4,6
NATURHK		
I henhold til vassdragsreguleringsloven	Naturhk	0
I henhold til industrikonsesjonsloven	Naturhk	800

Tabell 2. Hoveddata for alternativ 2.

Hoveddata for alternativ 2:

HYDROLOGI		
Nedbørfelt ekskl. fraført vann	km ²	49,6
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	39,9
Middelvannføring	m ³ /s	1,98
Årlig tilsig til inntak	mill. m ³	62,5
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,13
5 - persentil (1/5-30/9)	m ³ /s	0,30
5 - persentil (1/10-30/4)	m ³ /s	0,10
Restvannføring (like oppstr. utløp krv.)		0,25
MAGASIN		
NV	moh.	480
HRV	moh.	485
LRV	moh.	484
Volum (inkl. aktivt volum i friskeilstunnel)	mill m ³	0,015
KRAFTVERK		
Undervann / turbinsenter	moh./moh.	38/41
Fallhøyde, midlere brutto	m	444
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	1,05
Slukeevne, maks	m ³ /s	6,1
Slukeevne, min	m ³ /s	0,1
Planlagt minstevannføring, sommer	m ³ /s	0,30
Planlagt minstevannføring, vinter	m ³ /s	0,10
Vannvei, samlet lengde (i fjell)	m	4020
Installert effekt, maks	MW	23,4
Brukstid	timer	2100
PRODUKSJON		
Produksjon (1/10 – 30/4)	GWh	10,0
Produksjon (1/5 – 30/9)	GWh	39,6
Produksjon, år	GWh	49,6
Byggetid	År	2
KOSTNADER		
Utbyggingskostnad (primo 2012)	mill. NOK	239
Utbyggingspris	NOK/ kWh	4,8
NATURHK		
I henhold til Vassdragsreguleringsloven	Naturhk	0
I henhold til industrikonsesjonsloven	Naturhk	750

Tabell 3. Hoveddata for elektrisk anlegg.

		Alternativ 1	Alternativ 2
Generator			
Ytelse	MVA	28	26
Spenning	kV	6,6	6,6
Transformator			
Ytelse	MVA	28	26
Spenning	kV	6,6/22	6,6/22
Kraftoverføring			
Lengde, luft/jord	km	1,4 og 1,0/luftspenn og nedgravd kabel	1,4 og 1,0/luftspenn og nedgravd kabel
Nominell spenning	kV	22	22

Overføringer

Det er ingen overføringer i dette prosjektet.

Reguleringer

Det er ikke noen sesongreguleringer i dette prosjektet.

Dam og inntak

Dam og inntak er planlagt plassert på kote 480. Dammen blir en betongdam ca. 25 meter lang og 5–6 meter høy. Høyeste regulerte vannstand (HRV) blir på kote 485, med høyeste flomvannstand på ca. kote 486. I tillegg til arrangement for slipp av minstevannføring blir det også en enkel tappeluke i dammen.

På vestsiden av elva er det bart fjell mens på østsiden er det breenavsetninger med en mektighet på inntil 5 meter. Inntakskonstruksjonen blir plassert på østsiden og vil bestå av bjelkestengsel, grovaregrind, luke (3 m²) og ev. et lukehus. Det sprenges en kort kanal mellom elveleiet og inntaket.

Dam og inntak er likt for både alternativ 1 og 2.

Vannvei

Vannveien for både alternativ 1 og 2 legges i sin helhet i fjell og vil bestå av friskeilstunnel ved inntaket og utløpet, boret sjakt, trykktunnel og rør i tunnel. Samlet lengde på vannveien for alternativ 1 er 4030 meter. For alternativ 2 er den 4020 meter.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt lagt i utsprengt fjellhall med en 480 meter lang ankomsttunnel. Påhugget for denne blir i første sving på fylkesvei 302 (Fardalsvegen) i retning mot Turtagrø. Dette er likt for begge alternativene.

For alternativ 1 skal det installeres ett vertikalt, flerstrålers Pelton aggregat med turbinsenter på kote 35. Med en total maksimal slukeevne på 6,1 m³/s og brutto fallhøyde på 474 meter blir ytelsen 25 MW. Minste slukeevne er satt til 0,1 m³/s.

Alternativ 2 vil få installert ett vertikalt, flerstrålers Pelton aggregat med turbinsenter på kote 41. Med en litt lavere fallhøyde på 444 meter, vil ytelsen bli 23,4 MW. Minste slukeevne er den samme som alternativ 1.

For begge alternativene skal det etableres en enkel portal ved påhugget samt et par parkeringsplasser. Støydempende tiltak for å hindre viftestøy skal gjennomføres både for anleggs- og driftsfasen.

Kraftstasjonen vil få en grunnflate på ca. 150 m².

Veier

Ved inntaket er det i dag en eksisterende privat gårdsvei som går ned fra fylkesvei 302 til Fardalselva og over en bru til vestsiden av elva. Veien og brua må oppgraderes og forsterkes for å tåle belastningen av anleggstrafikken ved en ev. utbygging.

Ankomsttunnelen til kraftstasjonen vil gå nærmest rett inn fra fylkesvei 302. Noe planering og sprenging forutsettes for å få en akseptabel arbeidsplass.

Planene for veier er lik for begge alternativene.

Statens vegvesen ber i sin uttalelse søker kontakter dem ved en ev. utbygging. De ser at planene for området rundt ankomsttunnelen kan komme i konflikt med planene om utbedring av fylkesvei 302. De ser også at det kan bli behov for utbedring av fylkesveien oppe ved inntaksområdet og at avkjørselen ned til inntaksdammen må avklares med Vegvesenet.

Søker sier de er positive til å finne løsninger som sørger for bedre vei, både ved ankomsttunnelen og ved inntaket.

NVE mener det er fullt mulig å finne løsninger som tilfredsstiller planene til både Vegvesenet og søker. Slik vi ser det vil en ev. utbygging av kraftverket trolig føre til at fylkesveien blir utbedret slik at fremkommeligheten blir bedre.

*Massetak og deponi**Massetak*

Det er ikke planlagt etablering av nye massetak.

Deponi

Det er beregnet at tiltaket vil få totalt 130 000 m³ masse, hvorav ca. 70 000 m³ skal tas ut ved inntaket og de resterende 60 000 m³ ved ankomsttunnelen.

Søker ønsker primært å utnytte massene til samfunnsnyttige formål som vei, rassikring, innvinning av nytt land etc. Det er vurdert 9 lokaliteter som er aktuelle som deponiplasser, og alle er like for begge alternativene.

1. Terrengforming ved skisenteret i Fardalen
2. Parkeringen ved skisenteret
3. Forbedre kommunal vei i deler av Fardalen
4. På jordene ved Haug gård
5. I et grustak ved Hydro Aluminium fabrikken
6. Som rasvoll nedenfor Ramneberg
7. Masseutskiftning til boligformål i Øvre Årdal sentrum
8. Utbedring av tsunamivoll ved Årdalsvatnet
9. Fylling i Årdalsvatnet ved utløpet av Utle

Plasseringen av deponiene ble tatt opp av flere av høringsinstansene. Vi viser til kapittelet «NVEs vurdering av søknaden» for mer utfyllende informasjon og hvor dette temaet blir kommentert og vurdert under flere temaer. Vi minner om at endringer kan komme i detaljplanfasen.

Figur 2. Oversikt over aktuelle deponiplasser for overskuddsmasser.

Rigg

Aktuelle riggområder er vist på figurene nedenfor. De vil alle være midlertidige, og omfanget er noe usikkert ettersom det ikke er avklart om det vil bli benyttet lokale entreprenører eller noen utenfra.

Riggområdene er likt for begge alternativene.

Figur 3. Riggområde ved inntaket.

Figur 4. Riggområder i Øvre Årdal sentrum.

Kjøremønster og drift av kraftverket

Kraftverket vil kjøres etter tilgjengelig tilsig. Start – stopp kjøring er ikke forutsatt eller mulig.

Arealbruk

Tabellen er hentet fra søknaden. Arealbruken er likt for begge alternativene.

Tabell 4. Oversikt over arealbruk.

Areal	Daa	Kommentar
Inntaksområde	5	Permanent inngrep
Vannvei	0	
Kraftstasjonsområde	0	
Veier	1	Midlertidig inngrep
Linjetilknytning (til inntak)	1	Midlertidig inngrep (nedgravd kabel), 4 daa
Linjetilknytning (til nett)	32	Midlertidig inngrep (nedgravd kabel), 4 daa Permanent inngrep, luftspenn, 28 daa
Massedeponi	35	Permanent inngrep. Se vedlegg 9
Total	74	Derav ca. 68 daa permanent

Beregning av naturhestekrefter

Beregningene er utført av Sweco og gjennomgått av NVE uten merknader.

Alternativ 1:

Tabell 5. Beregning av naturhestekrefter for alternativ 1.

	Enhet	Sum
Bestemmende år	Nat.hk.	0
Median år	Nat.hk.	800

Alternativ 2:

Tabell 6. Beregning av naturhestekrefter for alternativ 2.

	Enhet	Sum
Bestemmende år	Nat.hk.	0
Median år	Nat.hk.	750

Produksjonsberegninger

Det er beregnet produksjonen for alternativ 1 og 2 hvor slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen for sommer (1.5 – 30.9) og vinter (1.10 – 30.4) er tatt med. Tallene er gjennomgått av NVE uten merknader.

Alternativ 1:

Tabell 7. Produksjonsberegning for alternativ 1.

	Enhet	Sum
Produksjon (1/10 – 30/4)	GWh	10,7
Produksjon (1/5 – 30/9)	GWh	42,3
Produksjon, år	GWh	53,0

Alternativ 2:

Tabell 8. Produksjonsberegning for alternativ 2.

	Enhet	Sum
Produksjon (1/10 – 30/4)	GWh	10,0
Produksjon (1/5 – 30/9)	GWh	39,6
Produksjon, år	GWh	49,6

Oppdaterte produksjonsberegninger

NVE mottok 31.5.2018 nye beregninger fra Fardal Energi AS. Disse viste en justering av middelvannføringen fra 1,98 m³/s til 2,5 m³/s. Dette gir ifølge søker en økt årsproduksjon på ca. 6 GWh.

Kostnadsoverslag

Kostnadsoverslaget i søknaden har benyttet prisnivået for primo 2012. Da var kostnadssummen, inkludert anleggsbidrag, satt til henholdsvis 244 mill. kr og 239 mill. kr for alternativ 1 og 2. NVE foretok en beregning hvor prisnivået er justert til 1.1.2016 nivå. Da ble kostnadssummen inkludert anleggsbidrag for alternativ 1 beregnet til 269 mill. kr. En økning på 25 mill. kr. Det ble ikke foretatt en egen beregning for kostnadssummen til alternativ 2, men det er mest sannsynlig at den også har økt tilsvarende. Vi viser for øvrig til temaet energikostnader i kapittelet om samfunn.

Oppdaterte kostnadsberegninger

NVE mottok 31.5.2018 nye kostnadsberegninger fra søker. Nye og billigere tekniske løsninger for å drive tunnelen samt lavere innkjøpspris av nødvendige deler til kraftverket, gjør at prosjektet reduserer utbyggingskostnadene fra 244 mill. kr til 203 mill. kr. Dette gir en spesifikk utbyggingspris på 3,65 kr/kWh mot tidligere 4,60 kr/kWh for alt. 1.

Forholdet til andre planer

Statens vegvesen uttaler at de har planer om å utbedre fylkesveien opp fra Øvre Årdal slik at den kan ta kjøretøy lengre enn 10 meter. De har allerede varslet at søker må ta kontakt med dem før en ev. utbygging. Ifølge søker har de allerede hatt kontakt med Statens vegvesen om dette.

Det foreligger forøvrig ingen planer, verken nasjonale, i fylket eller kommunale, som er til hinder eller som kan komme i konflikt med tiltaket.

Andre alternativer

Søker har vurdert noen andre alternative løsninger som ikke har blitt med videre i prosessen.

- Regulering: Det ble ikke funnet økonomisk eller miljømessig forsvarlig å etablere et reguleringsmagasin.
- Alternativ hovedlayout: I meldingen ble hele kraftverket, inkludert påhugg til ankomsttunnelen, plassert på vestsiden av Fardalselva. Denne varianten ble forkastet pga. konflikter med fiskeinteresser ved utløpet.
- Alternative nettilknytninger: Jordkabel ble vurdert men forkastet pga. økonomiske og miljømessige årsaker.
- Alternative slukeevner: Flere ulike slukeevner ble vurdert i et spenn mellom 4,95 m³/s (200 % av midlere vannføring (Qmid)) til 6,5 m³/s (328 % av Qmid). Den mest optimale slukeevnen er på 6,1 m³/s (308 % av Qmid), og er den som er omsøkt.

Forslag til avbøtende tiltak

Søker foreslår en rekke avbøtende tiltak ved en ev. bygging av kraftverket. Disse gjelder for begge alternativene.

- Minstevannføring sommer, 1.5 – 30.9: 0,30 m³/s (300 l/s), som tilsvarer 5-persentilen
- Minstevannføring vinter, 1.10 – 30.4: 0,10 m³/s (100 l/s), som tilsvarer 5-persentilen
- Plassere massene i deponier som kan benyttes til samfunnsgunstige formål
- Installering av omløpsventil av hensyn til fisk (alternativ 1)
- Sette opp reirkasser for fossefall
- Støydempende tiltak både i anleggsfasen og driftsfasen

NVEs vurdering av konsekvensutredningen

NVE sendte meldingen på høring 13.4.2010. Konsekvensutredningen (KU) ble gjennomført i henhold til konsekvensutredningsprogrammet (KU-Programmet), som ble fastsatt av NVE 18.1.2011. KU består av til sammen åtte utredninger og rapporter. Utredningene omfatter temaene biomangfold, ferskvannøkologi, naturressurser, landskap, kulturminner og skred. Rapportene omhandler nettsituasjonen i området og hydrologi.

Kommentarer og krav i høringsuttalelsene

Noen av høringspartene mente det var mangler ved enkelte av utredningene og kom med krav om tilleggsundersøkelser utover det som var gjort i søknaden med KU.

Årdal kommune påpekte i sitt bakgrunnsnotat til kommunestyret at elva er et viktig landskapselement for det lokale friluftslivet. De mener et tredje alternativ må utredes, hvor utløpet fra kraftstasjonen ligger over de nederste fallene i Fardalselva. De mener også at det er mangelfulle utredninger for temaene naturtyper, karplanter, mose, lav, sopp og rødlistearter, særlig med tanke på bekkekløftområdene i elva. De knytter en ytterligere utredning av disse temaene opp til en utredning av alternativ 3.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane mener det biologiske mangfoldet i og langs elva ikke er grundig nok utredet i henhold til naturmangfoldloven § 8. Videre påpeker de at friluftslivet ikke er omtalt i konsekvensutredningen og mener det er en stor mangel ved søknaden. Fylkesmannen ber også om at det blir gjort en vurdering av om det trengs videre undersøkelser om en utbygging vil påvirke vannforsyningen for beboerne i Fardalen.

Naturvernforbundet skriver i sin uttalelse at plasseringen av steinmassene nær utløpet til Fardalselva vil være uheldig for friluftslivet og at det er usikkert hvilken effekt det vil ha på fisk og dyrelivet i området. De mener dette bør undersøkes nærmere. Videre mener de at forholdene

rundt forurensning og påvirkningen på dyrelivet i og rundt elva bør undersøkes mer, samt i hvor stor grad grunnvannsbrønnene i dalen vil bli påvirket av en utbygging.

Sogn og Fjordane Turlag har i sin uttalelse ikke kommet med noen konkrete krav om ytterligere utredninger og undersøkelser, men mener § 9 om føre-var-prinsippet og § 10 om sumvirkninger i naturmangfoldloven ikke er tilstrekkelig ivaretatt i søknaden og KU.

NVEs vurdering

Flere påpeker mangelfulle utredninger av det biologiske mangfoldet. Som følge av dette valgte søker på eget initiativ å gjennomføre en tilleggsutredning av bekkekløften og fossesprutsoner langs Fardalselva. Etter en gjennomgang av undersøkelsen mener vi kunnskapsgrunnlaget om temaet er tilstrekkelig utredet for å kunne avgjøre konsesjonsspørsmålet.

NVE mener det ikke er behov for å utrede et 3. alternativ slik kommunen viser til. Søker er av den oppfatning at en slik løsning ikke vil gi tilstrekkelig med kraft og gjøre prosjektet for dyrt. NVE vil derfor ikke vurdere et slikt alternativ nærmere.

NVE mener de øvrige temaene fremsatt av høringspartene er tilstrekkelig omtalt i søknaden og fagrapportene, og vi viser til våre faglige vurderinger for de enkelte temaene.

NVEs konklusjon

NVE mener det samlede kunnskapsgrunnlaget, herunder konsekvensutredningen med tilleggsutredninger, samt eksisterende tilgjengelig informasjon, høringsuttalelser og søkers kommentarer til disse, tilfredsstillende kravene i det fastsatte utredningsprogrammet og plan- og bygningslovens krav til utredninger, samt oppfyller kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8.

NVE konkluderer med at det foreligger et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet og avgi innstilling i saken.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er sendt på høring til regionale og lokale myndigheter, interesseorganisasjoner og til de beboerne i området som sendte inn merknader til meldingen. Videre har søknaden blitt kunngjort i en regional og en lokal avis. Det har blitt avholdt offentlig folkemøte samt sluttbefaring med søker og de som har uttalt seg i saken.

NVE har mottatt 14 høringsuttalelser samt to tilleggsuttalelser i etterkant av sluttbefaringen.

I kapittelet om nett er uttalelsene som omhandler nettløsninger for prosjektet omtalt i mer detalj.

Nedenfor følger utdrag fra alle uttalelsene hvor vurderinger og konklusjoner er referert.

Årdal kommune sendte inn rådmannens innstilling og kommunestyrets vedtak som sin uttalelse den 12.9.2013:

I Rådmannens innstilling blir betydningen av opplevelsen av elva for folk flest i Øvre Årdal trukket frem som en viktig faktor. Rådmannen påpeker at fossen og nedre del av elva vil bli sterkt påvirket og trekker frem at elva bidrar med å tilføre nærområdet en god kvalitet, og at den er verdifull for folk. Rådmannen er i tvil om minstevannføringen og restvannføringen er tilstrekkelig for å opprettholde kvaliteten på elva.

Videre mener Rådmannen at den samla belastningen er stor i området, og at det derfor er viktig å bevare det som er igjen.

Rådmannen trekker også frem at en ev. utbygging vil føre til økte inntekter til kommunen.

Rådmannens innstilling konkluderer med følgende anbefaling:

«...

1. Årdal kommune rår ifrå at Fardal Energi AS får konsesjon på å bygge ut Fardalselvi alternativ 1 eller alternativ 2 på grunn av konflikstar knytt til landskap, lokalt friluftsliv, reiseliv, naturmiljø og sumverknader.
Årdal kommune ber om at et tredje alternativ blir utgreidd der utløpet av kraftstasjonen skjer oppstrøms Kleiva bru, godt over kote 70.
2. I medhald av naturmangfaldslova §§ 8 og 12 meiner Årdal kommune at kunnskapsgrunnlaget knytt til registreringar i naturtype bekkekløft og bergvegg og fossesprøytsone ikkje er gode nok og at alternative lokaliseringar av utløpet må bli utreda. Det eit betydeleg potensiale for funn av karplanter, mose, lav og sopp og raudlisteartar på strekninga oppstrøms utløpet og kommunen ber derfor om at naturtypene blir nærmare undersøkt og at andre alternativ til lokalisering av utløp blir utreda.»

I kommunestyrets vedtak ble ikke rådmannens anbefaling fulgt, og vedtaket ble som følger:

«...

1. Kommunestyret merkar seg at det i konsesjonsøknaden med konsekvensutgreiing (KU) er teke omsyn til kommunestyret sin uttale til melding med planprogram for KU i 2010.
2. Kommunestyret ser positivt på planane, og rår til at Fardal Energi As får konsesjon på å bygge ut Fardalselvi etter alternativ 2.
3. Kommunestyret vil presisiera følgjande:
 - a. Utbygginga må ikkje kome i konflikt med Statens Vegvesen si detaljregulering for Fylkesvegen Midttun – Åbøle.
 - b. Deponering og bruk av tunellmassane (jfr. kart 3) må skje i nær dialog med Årdal kommune.»

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttaler i brev av 6.9.2013:

Fylkesmannen mener det er store muligheter for at artsmangfoldet i tilknytning til elva er stort og at dette ikke er tilstrekkelig utredet.

Videre foreslår de at det installeres omløpsventil av hensyn til fiskeproduksjonen i elva i tilfelle utfall.

Fylkesmannen trekker også frem det planlagte massedeponiet mellom utløpet av Fardalselva og Uvla. De mener det er viktig å opprettholde vifta i elvedeltaet som er viktig for fiskeproduksjon og fungerer som beiteområde for våtmarksfugler.

De ser at området ikke er sentralt for reiselivet i regionen, men de mener elva er viktig for det lokale friluftslivet, spesielt den nedre delen av elva.

Fylkesmannen konkluderer med følgende:

«...

Fylkesmannen vurderer at prosjektet er mangelfullt utgreidd når det gjeld biologisk mangfald i ein prioritert naturtype som bekkekløft/elvegjel. Det er klare indikasjonar på stort artsmangfald og potensial for raudlisteartar som kan verte råka av utbygginga.

Vidare vil lokalt friluftsliv verte sterkt råka på grunn av redusert vassføring i fossepartiet som er godt synleg frå turstiar i nærområdet til Øvre Årdal. Fylkesmannen rår såleis frå bygging av Fardalen kraftverk slik som planane no ligg føre.»

Sogn og Fjordane fylkeskommune i vedtak av 27.9.2013:

Fylkesrådmannen konkluderte i sin innstilling på følgende:

«...

Fylkesrådmannen vurderer fordelane ved Fardalen kraftverk til å vere mindre enn ulempene for allmenne og private interesser både for alt. 1 og 2 i søknaden, og rår frå at konsesjon vert gitt. Fylkesrådmannen har i denne konklusjonen lagt særleg vekt på omsyn til landskap, friluftsliv, reiseliv, kulturmiljø og sumverknader av mykje vasskraftutbygging i området. Ei utbygging med kraftstasjon om lag ved kote 100 vil kunne akseptrast. Deponi for tunellmassar og planlagt kraftlinje frå kraftstasjonen til Hydro sitt nettanlegg må planleggast slike at Uraveiti framleis vil stå fram som eit viktig kulturminne.»

Fylkesutvalget i Sogn og Fjordane fulgte ikke fylkesrådmannens innstilling på alle punkter og vedtok følgende:

«...

1. Fylkesutvalet vurderer fordelane større enn ulempene, og rår til at Fardal Energi As får konsesjon på å bygge ut Fardalselva etter alternativ 2.
2. Fylkesutvalet vil presisere følgjande:
 - a) Utbygginga må ikkje kome i konflikt med Statens Vegvesen si detaljregulering for fylkesvegen Midttun – Åbøle.
 - b) Deponering og bruk av tunellmassane må skje i nær dialog med Årdal kommune.
3. Deponi for tunellmassar og planlagt kraftlinje frå kraftstasjonen til Hydro sitt nettanlegg må planleggast slik at Uraveiti framleis vil stå fram som eit viktig kulturminne.»

Statens vegvesen, region vest, uttaler i brev av 12.8.2013:

De har ingen merknader til at kraftverket blir bygget, men har noen punkter de mener må avklares med Vegvesenet ved en ev. utbygging. Det innebærer blant annet en ev. utbedring av fylkesveien oppe ved inntaksdammen. Også avkjørselen til inntaksdammen må avklares med Vegvesenet.

Videre påpeker de at de største utfordringen med vei ligger ved tilkomsttunnelen til kraftstasjonen. Det foreligger planer om å utvide veien slik at kjøretøy over 10 m kan kjøre der. Vegvesenet mener en løsning for tilkomsttunnel og avkjørsel som er skissert av søker ikke er forenlig med en fremtidig utvidelse av veien. De vil at søker blir pålagt å ta kontakt med vegvesenet ved en ev. utbygging.

SFE Nett AS uttaler i brev av 22.8.2013:

«...

SFE Nett ynskjer i eigenskap av regionalt utgreiingsansvarleg for kraftsystemet i Sogn og Fjordane å gje ei kort orientering om nettilhøva i regional- og sentralnettet i samband med søknaden om konsesjon for Fardalen Kraftverk. For sjølvne nettilknyttinga og tilhøva i lokalt distribusjonsnett viser vi til lokal netteigar, Årdal Energi.

Dagens sentralnett mellom Ørskog og Aurland har i dag ikkje kapasitet til meir ny produksjon før nødvendige tiltak er gjennomført. Statnett, Istad Nett og SFE Nett orienterte NVE om dette i brev datert 01.04.2009. 420 kV Ørskog–Sogndal vil avhjelpe denne flaskehalsen. Ei nærare orientering om nettkapasiteten for ny produksjon i Indre Sogn vart gjeve av Statnett i brev til NVE 02.07.2013. Kott oppsummert må 420 kV Ørskog–Høyanger være sett i drift samt Sogndal stasjon med tilhøyrande SVC-anlegg før Fardalen Kraftverk kan koblast til nettet. Ørskog – Sogndal er under bygging, men framdrifta er framleis usikker.

Det er og ein mogeleg flaskehals i sentralnettet mellom Leirdøla og Fardal/Sogndal ved auka produksjon under sentralnettpunkta Leirdøla og Fortun. I nemnde brev (02.07.2013) vurderer Statnett ledig kapasitet her til 100 MW, med den føresetnad at også systemvern (Pfk) vert nytta.

Det er isolert sett rom for Fardalen Kraftverk innafor ledig kapasitet her, men ikkje samla konsesjonsgjeven og søkt mengde. Nettkapasitet må derfor avklarast nærare med Statnett om konsesjon vert gjeven.

Fardalen kraftverk er tenkt tilknytt 22 kV distribusjonsnett. For nødvendige tiltak i lokalt D-nett og nødvendig transformeringskapasitet opp til 132 kV R-nett viser vi til Årdal Energi. SFE Nett er kjend med dei pågåande utgreiingane av lokal nettløysing og vil avvente resultatet av desse før vi tek stilling noko lokal løysing.»

Årdal Energi KF uttaler i brev av 12.9.2013:

«...

Årdal Energi har i dag eit høgspenst distribusjonsnett i Øvre Årdal (ØÅ) på 6 kV, dette nettet har ikkje kapasitet til å ta imot den planlagde nye produksjonen i Øvre Årdal. ÅE har som områdekonsesjonær utført ein forstudie, som har sett på korleis ÅE skal kunna ta imot all den nye produksjonen i Øvre Årdal.

Denne studien har sett på fleire løysingar for å ta imot ny produksjon. ÅE meiner at ein bør etablere ein ny koplingsstasjon på 24 kV, der all ny produksjon vert samla. Denne stasjonen bør koplast mot overliggande nettnivå i område på 132 kV.

Fardalen kraftverk har tenkt å produsere 25 MW. Dagens lokale distribusjonsnett på 6 kV, taklar ikkje å overføre dette. Vår anbefaling vert å kople Fardalen kraftverk opp mot den nye 24 kV koplingsstasjonen. ÅE sitt forbruk i Øvre Årdal varierer mellom ca. 3 – 12 MW over året. Den nye produksjonen må difor leverast ut av vårt nett.

Søkaren sitt omsøkte forslag til linjetrasé er innafor skredfaresona i Øvre Årdal, me syner til <http://www.nve.no/no/Flom-og-skred/Farekartlegging/Faresonekart-for-skred/Sogn-og-Fjordane/Ardal-Kommune>. I tillegg er linja plassert tett inntil eksisterande bustadar, noko som gjer at linja må byggast med isolert tråd. Viser til § 6-3 i Forskrift om elektriske forsyningsanlegg der det står at elektriske leidningar skal vera isolert for spenningar opp til 24 kV med mindre leidningen vert framført i utmark.

Denne omsøkte løysinga er teknisk ikkje mogeleg over 24 kV nettet, sidan isolerte leidningar ikkje vert produsert med det tverrsnitt som er nødvendig for å overføre produksjonen frå Fardal kraftverk.

ÅE føreslår difor å overføre produksjon via jordkabel. Her finst fleire alternative traséval. Viser elles til skriv frå NVE 201106792-1 kn/fbj.

ÅE vil anbefala NVE å handsama alle søkte konsesjonar for område samla. Dette fordi det er av stor viktighet for ÅE, når vi skal gjera val av løysing for 24 kV koplingsstasjon og kopling mot overliggande nett.»

Hydro Aluminium uttaler i brev av 16.8.2013:

De har deltatt i noen møter for å få frem mulige alternativer for nettilknytning for kraftverket. Når høringsuttalelsen ble sendt var ingen avtale på plass og nettsituasjonen var fortsatt uavklart. De hadde ingen andre bemerkninger utover dette.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane uttaler i brev av 25.7.2013:

De trekker frem de negative konsekvensene for samlet belastning, det lokale friluftslivet, leveområder for dyrelivet, reiselivet samt de samfunnsmessige virkninger som grunner for ikke å anbefale utbygging. De konkluderer med følgende:

«...

Konklusjon: Det er to alternativ for denne kraftutbygginga, men dei to alternativa er svært like med minimal skilnad, og vi finn ingen grunn til å setje det eine framom det andre. Som nemnt tidlegare i fråsegna, er det fleire gode grunnar til å seie nei til dette kraftprosjektet, og den viktigaste er ein også inne på i søknaden. Her vert det peikt på at i dette området har det vore mykje kraftutbygging, og også at det er fleire prosjekt under planlegging. Dette vil "kunne bidra til å auke den samla belastninga på landskap, kulturmiljø, friområde og naturmangfald".

Dette er vi heilt samde i, men ikkje den konklusjonen som fylgjer. Den påstår nemleg at utbygginga i Fardalen nesten kan gjennomførast utan konsekvensar for noko som helst. Kraftutbygginga i Fardalen skal såleis vere eit spesielt unnatak, noko vi i Naturvernforbundet må seie oss heilt usamde i. Konklusjonen vår må derimot vere at denne kraftutbygginga fører med seg så mange uheldige fylgjer, som vi har peikt på, at den må avvisast.»

Sogn og Fjordane Turlag uttaler i brev av 25.8.2013:

«...

Vi meiner konsesjonssøknaden som no føreligg ikkje tek tilstrekkeleg omsyn til det viktige landskapselementet Fardalsfossen er med store kvalitetar for allmenta sin opplevinga av landskapet i området opp til kote 100.

Vi er uroa over dei samla sumverknadane i områda Årdal og Luster kommune, særleg for biologisk mangfald, landskap og friluftsliv grunna vasskraftutbygging i svært mange elveløp. Fardøla har særst stor verdi som gyte- og oppvekstområde for sjøaure og laks. Vi er sterkt uroa for at føresetnadane for dette ikkje verte gode nok med ein vesentleg redusert vassmengd att i elva, ved redusert produksjon og transport av næring for fisken og det som no er ein trygg «Kapitalkonto» i Årdal kommune.

Utbygginga vil riktig nok ikkje krevje store nye tekniske inngrep i ei allereie utbygd elv, men dei viktigaste kvalitetane for elva som viktig landskapselement i eit sentralt område, Øvre Årdal, for friluftslivet lokalt, for Tindevegen og reiselivet vert ikkje godt nok ivareteke slik søknaden er no.»

Årdal Jeger og Fiskerforening uttaler i brev av 22.9.2013:

De ber i sin uttalelse om at den samlede belastningen i området blir vurdert, og kommer med et forslag om å slå sammen utbygging av Fardalen kraftverk med utbyggingen av Nundalen kraftverk. Dette mener de vil medføre færre inngrep totalt. Videre fremhever de viktigheten av å ivareta opplevelsen av fossene i nedre del av Fardalselva mht. det lokale friluftslivet.

Ved en ev. utbygging er de opptatt av at den anadrome fisken skal ha best mulige kår, og er skeptiske til at utløpet i alternativ 1 ligger så nære vandringshinderet. De anser det kan være en fare for at fisk vil prøve å gå opp, og mener derfor at alternativ 2 er et bedre valg mht. anadrom fisk. De ber også om at overskuddsmassen må benyttes fornuftig og ikke bli liggende ubrukt.

Norvald Osland uttaler i brev av 7.8.2013:

Vedkommende bor i huset som ligger nærmest elva der utløpet er planlagt i alternativ 1. I uttalelsen påpeker han noen fordeler og ulemper ved kraftverket, men understreker at han ikke er imot en ev. utbygging.

Fordelene som blir påpekt for alternativ 1 er at det trolig blir mindre støy og fossesprøyt fra elva når det blir mindre vann. Det vil trolig bli færre vibrasjoner i bygningsmassen når elva er i flom.

Ulempene antas å være at det kan bli mer frostrøyk i visse perioder av året.

For alternativ 2 antas det at det ikke vil være særlige forandringer fra dagens forhold.

Når det gjelder anadrom strekning sier Osland at han ikke har sett fisk der på mange år og at det er ingen som fisker der. Han bemerker at i enkelte kalde vintre er elvestrekningen nesten helt tørrlagt, bortsett fra kulpen under fossen.

Søkers kommentarer til uttalelsene

Uttalelsene ble sendt til søker for kommentarer 15.10.2013. Vi mottok kommentarene 28.5.2014. De er her gjengitt i sin helhet.

Svar til Årdal kommune:

«...

1. Det er positivt at kommunen ser at innspillene de ga under høring til melding er med i KU og konsesjonssøknad.
2. Det er positivt at kommunen anbefaler at Fardalen energi får konsesjon etter alternativ 2 i søknaden.
3. Presiseringer:
 - a. Vi vil ta kontakt med Statens Vegvesen (SV) og gjennomføre møter med disse etter en eventuelle positiv avklaring for prosjektet. Dette for ikke å komme i konflikt med planene for Fylkesvegen Midttun–Åbøle.
 - b. Deponering av masser er allerede utarbeidet i samråd med Årdal kommune. Vi vil gjennomføre møter med kommunen etter en eventuell positiv konsesjon slik at dette blir avklart før detaljplanbehandling tiltar.»

Svar til Fylkesmannen i Sogn og Fjordane:

«..

1. Etter høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i S&F (FM) ble gjennomgått av tiltakshaver ble det igangsatt en ytterligere biologisk mangfold undersøkelse for å oppklare de uklarhetene som FM påpeker i sin uttalelse. Begrunnelsen for at ikke hele prosjektområdet var undersøkt fra starten av var at dette området ikke kan undersøkes uten bistand fra fjellklatrer. Sammen med fjellklatrer undersøkte derfor Økolog Steinar Vatne, som har kompetanse på lav- og mosearter, prosjektområdet den 30.10.2013. Hele rapporten er lagt ved i sin helhet i vedlegg 1 og kan gjennomgås der. Oppsummert kommenterer han følgende:

”Det var fra før registrert tre naturtypelokaliteter i Fardalselvi: en bekkekløft med verdi B-viktig, og to fossesprutsoner med verdi C-lokalt viktig. Etter eget feltarbeid har bekkekløftlokaliteten fått oppdatert beskrivelse, samt litt utvida avgrensning. Ingen nye naturtypelokaliteter er kartlagt. Den rødlista og elvetilknytt flatsaltlav (VU-sårbar) blei funnet tre steder langs elva. Ellers virka lavfloraen sterkt utarma, antagelig som en kombinasjon av luftforurensning, generelt ung skogalder og at vassdraget er regulert. Mosefloraen var noe bedre utvikla, bl.a. med flere fuktighetskrevende vestlige arter, men ingen rødlista arter. Den nye kartlegginga bekrefter tidligere verdivurdering av lokalitetene i Fardalselvi.”

Ut i fra dette vil vi påpeke at tidligere verdivurderinger blir bekreftet også av Økolog Vatne. Videre er to funnsteder av flatsaltlav ved inntaksområdet vest for Haug i tillegg til et funnsted ved Kvernhusbakkane som ikke ligger langt unna utløpet for alternativ 2. Se også figur 5 i vedlegg 1 der dette er vist på kart. I tillegg til avbøtende tiltak som minstevannføring er det også vår oppfatning at disse funnstedene ikke vil komme i konflikt med inntaks alternativ 1 og 2, og heller ikke med utløpet for alternativ 2. I andre elver er grunnvannsinnsiget ofte den viktigste vanntilgangen for planter nært elvestrenger og det kan også være tilfellet her med et så markant gjel. Ved kommende NVE befarung vil en kunne se nærmere på dette i terrenget.

2. Vi har foreslått en pålagt minstevassføring tilsvarande 300 liter per sekund om sumaren. Til samanlikning er alminnelig lågvassføring 130 l/s mens 5-persentilen er 360 liter per sekund. Vidare vil det verta full vassføring i den nederste synlege fossen dersom det skulle verta løyve til alternativ 2.

3. Etter tilleggsundersøkingen er dette kunnskapsgrunnlaget etter vår oppfatning oppfylt. Vi mener videre at undersøkelsen, som viser funn av flatsaltlav i ytterkanten av prosjektområdet samt tilhørende minstevannføring gir et annet bilde av situasjonen enn det FM her vurderer prosjektet ut i fra. Videre vil de omtalte fossene verifiseres sammen med NVE på kommende befaring og ut i fra dette vil en vurdere om det bør gjøres ytterligere tilpassinger enn det som alt er gjort i forhold til minstevannføring og plassering av utløp.
4. Når det gjelder vannsituasjonen er det ingen i Fardalen som er tilknyttet det lokale vannverket. De fleste har vann fra borehull, og resten brønner. Dette er noe utbygger vil ta hensyn til dersom utfordringer med dette vil oppstå, og Utbygger vil garantere at alle har vann etter utbyggingen. Vi vurderer dog ikke at det skal bli utfordringer med dette.
5. Når det gjelder fossekallen kan utbygger sette ut rugekasser, som har gitt gode og forbedrede resultat andre steder.
6. Hensyn til anadrom fisk og andre vannlevende organismer vil selvsagt bli vektlagt under detaljplanbehandlingen. Når det gjelder behov for omløpsventil vil behovet verifiseres nærmere. Det vil etter vår oppfatning være et marginalt behov for dette dersom alternativ 2 blir valgt. Fardalen kraftverk er et elvekraftverk og vil ikke endre eller forskyve vannføringen i Fardalselva, men for å forhindre tørrlegging av anadrom strekning ved nettoutfall kan det bli installert en omløpsventil i kraftverket for alternativ 1.
7. Det er viktig å påpeke at planlagte massedeponi ikke vil endre på "vifta" i elvedeltaet, og at eventuell plassering av masser i nærliggende område vil skje i nært samarbeid med NVE (Detaljplanavdeling) og Årdal kommune. Det er allerede en utfylling der hvor dette er planlagt slik at det blir relativt brådypt og utbygger mener derfor at det ikke er noe næringsgrunnlag for vadefugler på planlagt deponi.
8. Friluftslivet er omtalt i søknaden og etter vår mening utfyllende og tilstrekkelig. Det er likevel FM sin vurdering at dette punktet ikke er omtalt tilstrekkelig, og etter vår oppfatning er dette sterkt overdrevet fra FM sin side.
9. Etter utbygger og grunneier sine oppfatninger er det den nederste fossen som er mest synlig og sentral i området. Turene til Midtun og Blåberg, som kommentert av FM, er en del brukt som kveldstur, eller for å luften hunden og lignende, av lokalt beboende i Øvre Årdal. Disse går derfor ofte her og vil derfor også oppleve fossen når den går flomstor også og utbygger mener derfor at de ikke får så stor reduksjon av opplevelsesverdien siden det er helt andre formål med turen. Av disse grunner har det trolig også heller ikke kommet inn negative høringsuttalelser fra lokalt beboende i Øvre Årdal. De andre fossene må oppsøkes direkte for å kunne beskues, og etter vår oppfatning er minstevannføringsslipp tilsvarende 5-persentilen tilstrekkelig for å få et godt inntrykk og opplevelsen av landskapet her. Videre er det mange som bare går en kveldstur på fv. 302 oppover Fardalen, som også kalt Tindevegen. Fra denne veien er det dog ikke mye man ser til selve elva siden den går nede i ei dyp kløft.
10. Det er selvsagt en forutsetning at bruken av masser blir detaljplanlagt i tråd med naturmangfoldloven og at de allmenne interessene utenfor vannstrengen blir tilstrekkelig ivaretatt. Eksisterende planer er allerede diskutert med både kommune og vegvesen, og videre detaljplaner vil bli gjort i nært samarbeid med dem og NVE.
11. Dette vil vi selvsagt måtte etterkomme under detaljplanarbeidet og før anleggstart.
12. Hensynet og kravet til støy vil vi selvsagt etterkomme, og vi mener også dette alt er ivaretatt ettersom kraftstasjon og "støykilder" blir plassert langt inne i fjellet.»

Svar til Sogn og Fjordane fylkeskommune:

«...

1. Det er positivt at FK anbefaler at Fardalen energi får konsesjon etter alt. 2 i søknaden
2. Viser til kommentar nr. 3 til Årdal kommune
3. Dette vil selvsagt bli hensyntatt i detaljplanleggingen.»

Svar til Statens vegvesen:

«...

- a. Notert.
- b. Utbygger er klar på at med et påhugg i planlagt sving kan vi nettopp få til en romsligere sving slik som SV etterlyser. Utbygger er derfor positiv til å diskutere dette nærmere med SV. Vi ser ingen problem med snuing da dette er enklere å gjøre inne i fjellet, og utenfor kan vi trekke porten så langt inn at det nettopp blir en sving med 12 m radius.
- c. Utbygger er positiv til å finne en konstruktiv løsning med SV og det er allerede gjort de første innledende kontaktene.»

Svar til SFE Nett:

«Siden SFE sin uttalelse er det kommet betydelige forslag til nettførsterkninger for indre Sogn og hvor det er planlagt med nok nettkapasitet for alle omsøkte kraftverk.»

Svar til Årdal Energi:

«Dette er innenfor hva utbygger har i planene og den detaljerte løsningen vil bli inkludert i detaljplanene.»

Svar til Hydro Aluminium:

«HA sin kommentar er rett nok, men vi har hatt flere møter hvor det ble enighet om den tekniske løsningen. Det vil ikke være riktig av FE å inngå en slik avtale nå før det er gitt konsesjon til bygging av kraftverket, og at det er besluttet utbygging.»

Svar til Naturvernforbundet Sogn og Fjordane:

«Denne uttalelsen er generell og utbygger ser ikke at det er noe spesielt som kan kommenteres iht. dette.»

Svar til Sogn og Fjordane Turlag:

«...

- a) Utbygger mener at det vil redusere produksjonen med ca. 25 % og gjøre prosjektet for dyrt til å kunne realisere det. Prisen blir den samme, bare produksjonen reduseres!
- b) Dette har vi allerede kommentert over.
- c) Utbygger har gjort noen forespøringer her og de som bader, bader hovedsakelig nede i den nederste kulpen på ca. kote 6 moh. Videre vil det med planlagt minstevannføring være tilstrekkelig med vann for å kunne bade hvor som helst, og i tillegg vil trolig badesesongen kunne bli betydelig utvidet siden det vil bli lengre tid med en planlagt minstevannføring som muliggjør bading oppover i elva, samt at vannet også da vil få en bedre badetemperatur. Utbygger mener derfor at dette da vil forbedre disse mulighetene.
- d) Dette er også kommentert over.
- e) Det er rundt 7000 elver i Norge og selv med i overkant av 1000 småkraftverk, hvor det er flere i de samme elvene, vil langt de fleste fortsatt være urørt.
- f) Når det gjelder undersøkelsene som er gjort for Fardalselva har Utbygger gjort alle de utredninger som NVE og andre mener er riktig og som fastsatt i KU. Videre har utbygger gjort en meget vanskelig og krevende biologisk tilleggsundersøkelse av selve elvegeilet med fjellklatrere. Utbygger mener derfor at det er gjort tilstrekkelig undersøkelser.»

Svar til Norvald Osland:

«...

- Vi setter stor pris på å bli informert om mulige farer og dette må da selvsagt tas spesielt hensyn til ved utarbeidelsen av detaljerte planer, og ikke minst med sprengning nær utløpet. Dersom det skulle bli alternativ 2, så vil utløpet være noe lengre fra aktuelt sted og hus.
- NO har nok rett i at fossen forbi hans hus nok ikke vil bli merkbart forandret med alternativ 2.
- Vi noterer NO sine kommentarer rundt dette med fisk.
- Vi noterer også disse positive elementene.
- Vi noterer også NO sin kommentar om dårlig gytestrekning på mulig anadrom strekning.»

Svar til Årdal Jeger og fiskeforening:

«...

- a. Dette var opprinnelig utbygger sin ide, men siden Småkraft har avtale med noen av grunneierne i Nundalen ble dette forslaget skrinlagt. Tyngdekraft er imidlertid fortsatt åpen for å kunne gjøre dette men da må tunnelene og kraftstasjonen flyttes over til fjellet på vestsiden av dalen som opprinnelig planlagt. Videre må det en avtale til mellom Fardalen Energi as og Småkraft as som per i dag har en avtale om Nundalen.
- b. Notert.
- c. Notert.
- d. Vi noterer dette med terskler og har ingen problemer med å etablere dem dersom NVE gir pålegg eller tillatelse.»

Tilleggsuttalelser etter sluttbefaring

Sluttbefaringen ble holdt 9.10.2014. Vi mottok to tilleggsuttalelser i etterkant av denne.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane skriver i brev av 24.10.2014 at de ikke vil be om tilleggsundersøkelser av bekkeløften, og finner at de undersøkelsene som har blitt foretatt er tilstrekkelig for å kunne konsesjonsbehandle saken. De påpeker at det under befaringen kom frem at det ikke er økonomi i prosjektet til å få en bedre miljøtilpasning enn omsøkt. På bakgrunn av dette vil de fremdeles frarå at det gis konsesjon, og viser til forslag fra høringsuttalelsen til tilpasninger som de mener kan redusere skadene for naturmiljøet og friluftsliv i vesentlig grad.

Til slutt bemerker de det positive ved at søker har planer for å benytte tunnelmassene til tiltak, og at det bør lages detaljerte planer for bruksområdene til massene hvis det gis konsesjon.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane skriver i brev av 15.10.2014 at hvis det blir gitt konsesjon anbefaler de på det sterkeste at utløpet blir lagt ovenfor fossefallene ved gangbrua og turveien som krysser elva. De frarår fortsatt at det gis konsesjon og viser til tidligere høringsuttalelse.

NVEs vurdering av søknaden

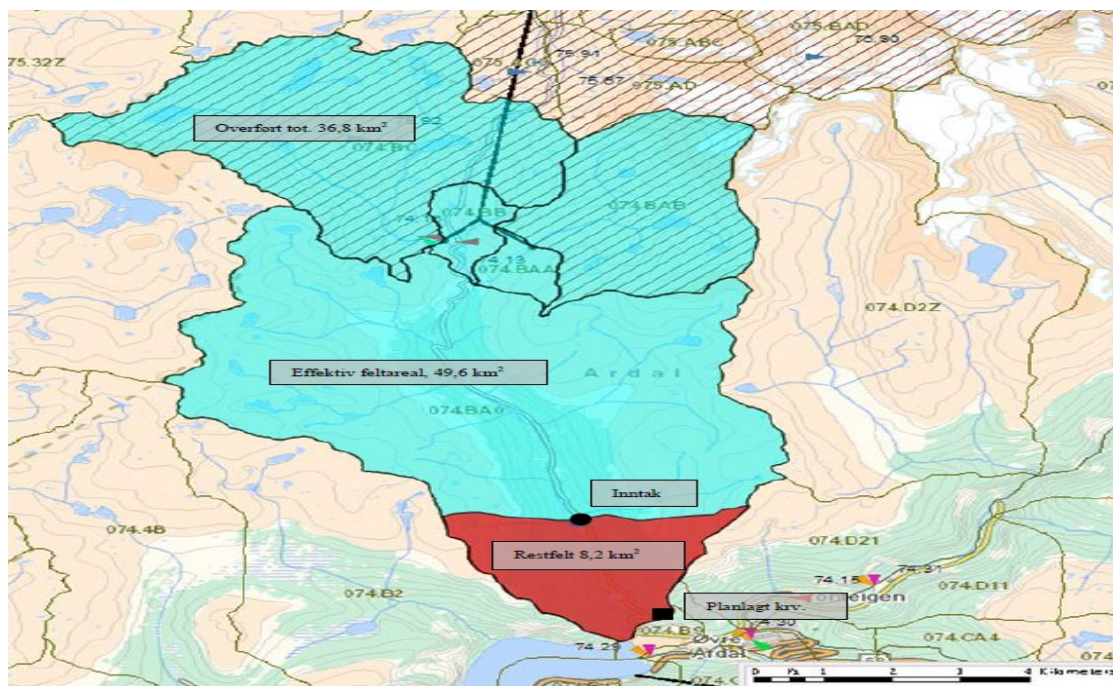
Våre vurderinger er oppsummert under de enkelte fagtemaene. Under hvert fagtema gjengis først søkers vurdering slik de er fremstilt i søknaden og/eller i konsekvensutredningen. Deretter oppsummeres relevante innspill fra høringsuttalelsene. NVEs merknader og kommentarer gjelder vesentlige virkninger og forhold som vil kunne være avgjørende for konsesjonsspørålet eller som har betydning for fastsettelse av konsesjonsvilkår.

Hydrologi

Overflatehydrologi

Hele feltet ligger i Årdal kommune. Nedbørfeltet til Fardalselva er på totalt 94,7 km², hvorav to felt på til sammen 36,8 km² allerede er overført til nabovassdraget for kraftproduksjon. Disse feltene

ligger helt øverst i vassdraget og kan bidra med vann i flomperioder. Bidragene fra feltene er allikevel ikke tatt med i beregningene pga. at mengden av vann er liten og dataene som måler dette er usikre. Det gjør at det effektive feltet er på 49,6 km².

Figur 5. Kart over nedbørfeltet til kraftverket inntakspunkt og planlagt kraftverk. De skraverte feltene er de som er overført til nabovassdraget.

Sammenligningsstasjonen som ble benyttet er 074.18 Fornabu. Dette feltet er uregulert og har mye av de samme feltegenskapene som Fardalen. Det er 21 år med data og vannføringskurven anses å være middels god. Feltet ligger ca. 8 kilometer vest for Fardalen.

Tabell 9. Beregnede data for nedbørfeltet til Fardalen kraftverk.

Nr.	Navn på delfelt	Nedbørfelt km ²	Spes. avrenning l/s* km ²	Middel- vannføring m ³ /s	Årlig tilsig mill. m ³
1	Nedbørfelt fraført til Skagen kraftverk	36,8	51,3	1,89	59,6
2	Restfelt til inntak kote 480	49,6	39,9	1,98	62,5
3	Restfelt utløp kraftverk kote 8	8,2	30,3	0,248	7,80
4	Restfelt til utløp i Årdalsvatnet kote 3	0,4	30,3	0,012	0,4
1-4	Sum naturlig nedbørfelt Årdalsvatnet kote 3	95,0	43,5	4,13	130,3
2-4	Sum "dagens" nedbørfelt Årdalsvatnet kote 3	58,2	38,5	2,24	70,7
2	Tilgjengelig nedbørfelt Fardalen kraftverk	49,6	39,9	1,98	62,5

Ut ifra tabell 1 ser en at beregnet middelvannføring for inntakspunktet på kote 480 er 1,98 m³/s, noe som tilsvarer en spesifikk avrenning på 39,9 l/s*km².

Hydrologi (Produksjon)

På årsbasis vil ca. 75 % av vannmengden utnyttes til kraftproduksjon. 25 % vil slippes forbi inntaket på grunn av slipping av minstevannføring, vannføring over maksimale slukeevne og stans av kraftverket ved for lav vannføring. Gjennomsnittlig restvannføring rett nedenfor inntaket vil være 0,49 m³/s.

Største slukeevne er planlagt til 6,1 m³/s, som tilsvarer ca. 3 ganger av Q-middel, minste slukeevne er planlagt til 0,1 m³/s. Kraftverket vil kjøres etter tilgjengelig tilsig uten effektkjøring da dette ikke er mulig.

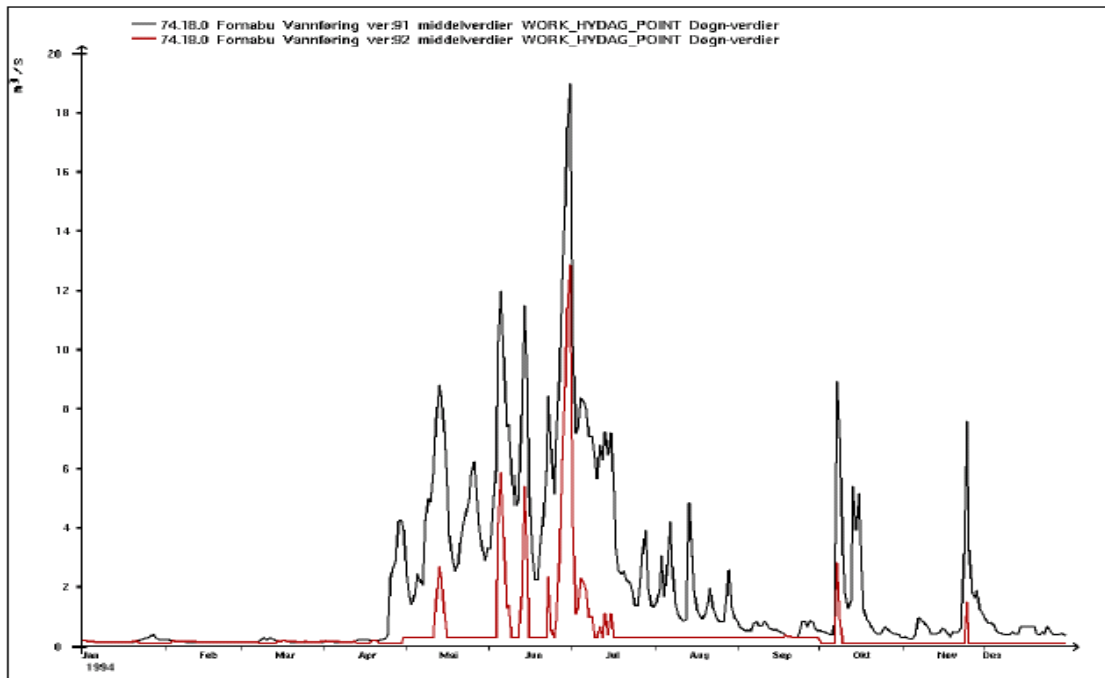
Tabell 10. Vannbudsjett som gjelder for begge alternativene.

Vannbudsjett	
Tilgjengelig vannmengde mill. m ³ pr. år	62,5
Beregnet vanntap fordi vannføringen er større enn maks slukeevne (% av middelvannføring)	15,2
Beregnet vanntap fordi vannføringen er mindre enn min. slukeevne (% av middelvannføring)	0,3
Beregnet vanntap på grunn av slipping av minstevannføring (% av middelvannføring)	9,3
Nyttbar vannmengde til produksjon mill. m ³ pr. år	47,0

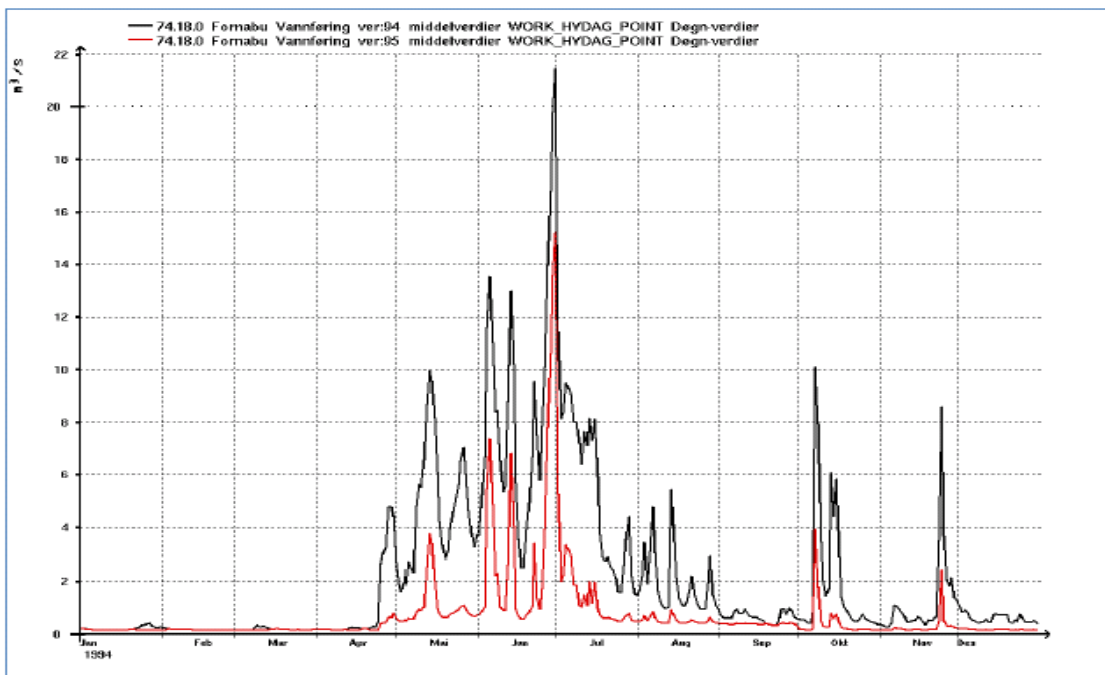
Tabell 11. Vannføring i forhold til slukeevne og minstevannføring i tørre, middels og våte år.

	Gj.snitt pr. år	Tørt år	Middels år	Vått år
Antall dager med vannføring > maksimal slukeevne	30	10	35	49
Antall dager med vannføring < planlagt minstevannføring + minste slukeevne	51	144	93	0

I figurene 6 og 7 vises vannføringskurver for vassdraget like nedstrøms inntaket og like ovenfor utløpet til alternativ 1. Kurvene viser vannføringen før og etter utbyggingen i et middels år (1990). Som kurvene viser vil en ev. utbygging enten fjerne eller dempe flomtoppene gjennom året, men det vil fortsatt forekomme flommer, særlig på sommeren og høsten.

Figur 6. Vannføringen like nedstrøms inntaket et middels år (1994) før og etter utbygging.

Figur 7. Vannføringen like ovenfor utløpet til alternativ 1 i et middels år (1994) før og etter utbyggingen.

Flommer

Flomfrekvensanalysen av døgnmiddelvannføringen gir en middelflomvannføring på 17,6 m³/s og en 10-årsflom er beregnet til 25,9 m³/s. Det er ikke forventet noen erosjonsproblemer eller mer flomutsatte partier som følge av utbyggingen.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Vanntemperatur

Temperaturen ble logget fra mai og fram til oktober 2011. Trolig følger temperaturutviklingen om vinteren det som er normalt for regionen, og ligger ned mot frysepunktet fra november til mars. Deretter er det en gradvis økning frem til snøsmeltingen i april. Etter dette ligger temperaturen nokså stabilt på ca. 4 °C frem til midten av juni. I 2011 varierte temperaturen mellom 10 °C og 16 °C fram til september. Som følge av redusert vannmengde på berørt elvestrekning vil vann-temperaturen falle raskere i kalde perioder. I varme perioder vil det motsatt forekomme.

Tiltaket antas å gi ubetydelige konsekvenser for vanntemperatur.

Isforhold

Dette er ikke spesielt undersøkt, men stabilt lave temperaturer og en del nedbør om vinteren tyder på stabil islegging og snødekke av elva. Dette vil i liten grad endres.

Tiltaket antas å gi ubetydelige konsekvenser for isforholdene.

Lokalklima

Fardalselva er preget av stor høydeforskjell hvor berørt elvestrekning har et relativt jevnt og bratt fall. Lokalklimaet vil variere mye som følge av de store høydeforskjellene. Det er ikke forventet vesentlige endringer av lokalklimaet langs elva, men det kan hende frekvensen av frostrøyk/tåke vil reduseres noe.

Norvald Osland uttaler at han frykter mer frostrøyk. Det vil først og fremst gjelde for alternativ 1 for hans del, da huset hans ligger et stykke nedenfor utløpet til alternativ 2.

Tiltaket antas samlet å gi ubetydelige konsekvenser for lokalklimaet.

Grunnvann

Husholdningene i Fardalen har egne grunnvannsbrønner. Noe av vannet fra elva siger trolig inn i disse, men det er forventet at redusert vannføring vil ha en marginal påvirkning på grunnvannsbrønnene i driftsfasen. I anleggsfasen kan det forekomme avrenning fra anleggsområdene til elva, men også dette antas å ha liten påvirkning.

NVE ser at husholdningene langs elva muligens vil bli påvirket, men dalen har et jevnt tilsig av vann og det er relativt få husstander som ev. blir noe berørt. Trolig vil slipp av minstevannføring hele året være tilstrekkelig for å opprettholde grunnvannsnivået. Søker sier i søknaden at de skal sikre vannforsyningen om det viser seg å bli et problem. På bakgrunn av dette anser NVE temaet som uproblematisk ved en ev. utbygging.

Erosjon og sedimenttransport

Langs de øvre deler av elva, særlig på vestsiden, er det mye løsmasser og det går trolig noen steinras til tider. Noen sidebekker drar også med seg en del løsmasser ned i Fardalselva. I selve elva er det få tegn på erosjonsskader og det er begrenset massetransport. Unntaket er under større flommer. Da er det sannsynlig at det foregår en betydelig steintransport. I de nedre delene av berørt strekning går elva i en fjellkløft som gjør at erosjonen og massetransporten er liten.

I anleggsfasen vil det trolig bli økt tilførsel av stein, mold og sprengstøv til elva, men arbeidene vil foregå i sommerperioden når vannføringen er nokså høy og jevn.

I driftsfasen vil stein og grus samle seg sakte i dammen ved inntaket, og transport av finstoff vil kun skje i flomperioder. Langs berørt elvestrekning vil erosjonen sannsynligvis reduseres som følge av lavere vannføring. I flomperioder vil elva i stor grad være som før. Forholdene langs anadrom strekning vil ikke bli påvirket.

Tiltaket gis i konsekvensutredningen ubetydelig konsekvens både i anleggs- og driftsfasen og NVE anser ikke temaet som avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Skred

I utredningene om skred konkluderes det med liten sannsynlighet for at tiltaket vil medføre utløsning av skred. Faren for at tiltaket vil bli berørt av skred blir også vurdert som lite sannsynlig basert på at det historisk sett har vært få registrerte hendelser.

NVE registrerer at det er få påviste tilfeller av skred i området, men mener faren for skredhendelser må anses å være økende. Årsaken til dette er den generelle tendensen som har vært de siste årene med økt frekvens av skred som følge av et våtere klima. For dette tiltaket ser vi at den planlagte kraftledningen vil gå gjennom et område som kan være utsatt for skred. Vi viser til avsnittet om nett på side 50 for en med detaljert vurdering av dette temaet.

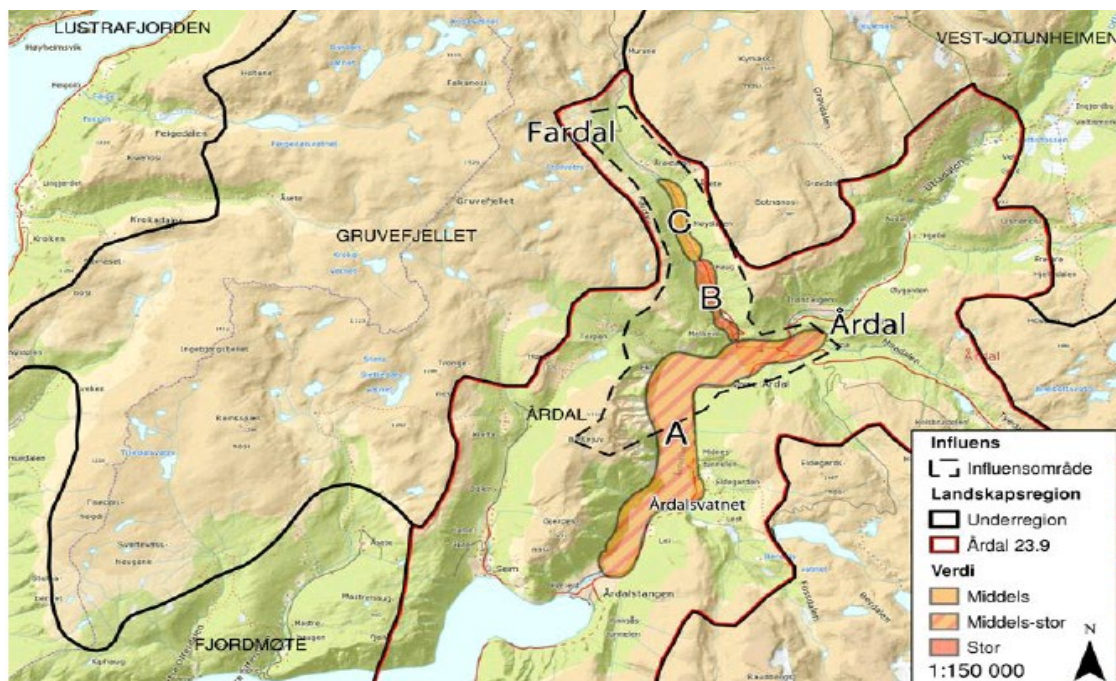
Med unntak av kraftledningen mener NVE at tiltaket ikke vil være spesielt utsatt for skred eller stå i fare for å utløse skred.

NVE mener temaet ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Landskap

Fardalen ligger i landskapsregion 23, indre bygder på Vestlandet, og er preget av et mektig landskap med avrundede fjellformer. Videre er underregion 9 Årdal vurdert som middels pga. industripreget i Øvre Årdal og Årdalstangen. Selve planområdet kan vurderes som to delområder, selve fjordløpet, med Årdalsvatnet som en forlengelse av fjorden, og Fardalen som en hengende sidedal i tilknytning til fjordlandskapet. Selv om Øvre Årdal i stor grad er dominert av industri og annen bebyggelse, er området rundt med fjordsjøen og det dramatiske landskapet, av en slik skala at anleggene absorberes. Området er dermed vurdert som verdifullt og gis verdien *middels-høy*.

Fardalen kan deles i to områder, den nedre delen mellom Øvre Årdal og Haug, og en øvre del fra Haug til skisenteret. Nedre del er den delen som blir berørt av tiltaket. Her har elva gravd seg ned og gitt dalbunnen et juv med en V-form, med brattere og mer markante terrengformer på vestsiden av dalen. Helt nederst avsluttes elva i en foss. Den markante kanten, juvet og fossen er tillagt stor verdi innenfor landskapsregionen pga. de uvanlige visuelle kvalitetene de utgjør, og delområdet gis *stor verdi*.

Figur 8. Influensområde, landskapsregioner og landskapsverdi.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane knytter i sin uttalelse friluftsliv og turisme sammen med landskapet, først og fremst i forbindelse med fossene i den nedre delen av elva. De mener elva og fossene er viktige landskapselement som betyr mye for turopplevelsen.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane mener den samla belastningen på området er stor, og at dette tiltaket vil bidra til å øke denne belastningen på bl.a. landskapet.

Sogn og Fjordane Turlag mener fossene i den nedre delen er et viktig landskapselement som er viktig å bevare. De mener fossene er avgjørende for opplevelsen av landskapet i dette området. De trekker også frem den samla belastningen i regionen hvor landskapet vil bli skadelidende.

Søker mener minstevannføringen, restvannføringen og flomtoppene vil gi elva tilstrekkelig med vann for å fortsatt gi gode landskapsopplevelser. De påpeker at bruken av området stort sett handler om de korte kveldsturene og hundelufting for den lokale befolkningen. Det vil fortsatt gå flommer i elva, og følgelig vil opplevelsesverdien være tilnærmet som i dag ettersom formålet med turene ikke dreier seg om landskap.

NVE registrerer at en utbygging av Fardalen kraftverk vil påvirke landskapsopplevelsen på berørt strekning, særlig i nederste del av elva nær turstien. Først og fremt vil det være som følge av redusert vannføring i elva, og i noe mindre grad de fysiske inngrepene knyttet til inntak, utløpet fra kraftstasjonen, inngangstunnelen til kraftstasjonen og nettilknytning. Den reduserte vannføringen vil ikke merkes i særlig grad i de øvre delene av berørt strekning. I den nedre delen er elva noe mer tilgjengelig og der vil en se forskjell i fra dagens situasjon. NVE antar at selv med redusert vannføring vil den naturlige kulpen rett oppstrøms gangbrua fortsatt gi et vannspeil som er godt synlig fra turveien.

Ovenfor utløpet fra kraftstasjonen vil vannføringen bestå av minstevannføring, restvannføring fra restfeltet og flomtopper, noe som etter NVEs oppfatning gjør at opplevelsen av elva fortsatt tidvis vil være god ved en utbygging, men alt i alt vil elva få redusert verdi som landskapselement. Med tanke på de to alternativene ser NVE at alternativ 2 vil bevare mer av elvas inntrykk i form av at den nederste fossen blir bevart, og at lyden av elva vil merkes tilnærmet slik som i dag. Ettersom det er i dette området folk flest går på tur og kommer nærmest elva, mener NVE at alternativ 2 gjennom å ivareta fossen som et lokalt viktig landskapselement, vil være det beste alternativet for dette temaet.

En utbygging vil også medføre mye overskuddsmasse som kan gi negative konsekvenser for landskapet når dette skal deponeres. Søker har lagt opp til at overskuddsmassene kan benyttes til ulike tiltak i nærområdene som et avbøtende tiltak i samråd med Årdal kommune. Fagrapporten konkluderer med at ved å gjennomføre de avbøtende tiltakene vil det bidra til å redusere de negative konsekvensene av utbyggingen, og i noen tilfeller ha en positiv virkning gjennom en god detaljplanlegging og utførelse. NVE mener den planlagte bruken av overskuddsmasse vil kunne komme Årdal kommune til nytte. Erfaringsmessig vil de visuelle virkningene av en utbygging avta over tid, og hvis tiltakene gjennomføres på en god måte anser NVE de avbøtende tiltakene når det gjelder overskuddsmasse å gjøre konsekvensene av massehåndtering akseptabelt.

NVE vurderer tiltaket til å ha noe negativ virkning for landskapet, men at det til en viss grad kan avbøtes gjennom slipp av minstevannføring og en god landskapstilpasning av de fysiske inngrepene. NVE mener videre at en utbygging etter alternativ 2 vil gjøre at elva som landskapselement opprettholdes i større grad ettersom den nederste fossen bevares.

Naturmiljø og biologisk mangfold

Geofaglige forhold

I området rundt inntaksområdet er det breelavsetninger, mens videre nedover dalen går elva gjennom tykk morene. Nederste delen består av skredmateriale og bart fjell. Fagrapporten konkluderer med at tiltaket ikke vil ha noen konsekvenser for temaet. Vi slutter oss til denne vurderingen.

Naturtyper

Store deler av berørt strekning er registrert som naturtypen bekkekløft og bergvegg med B-verdi (viktig), og nederst i naturtypen er det avmerket to fossesprøytoner med C-verdi (lokalt viktig). Under Ramneberget er naturtypen sørvendt berg og rasmark registrert med B-verdi. Samlet har disse naturtypene blitt vurdert til å ha middels verdi. Det er forventet at redusert vannføring vil endre forholdene for fuktighetskrevende arter knyttet til bekkekløften, men fagrapporten bemerker at endringene er forventet å være små som følge av skjermet beliggenhet mht. solinnstråling og utskiftning av luftmasser. I tillegg vil slipp av minstevannføring, restvannføring og vår- og høstflommer tilføre vann som begrenser de negative effektene noe. Trolig vil fossesprøytonene bli noe redusert i utstrekning som følge av at deler av skogen gradvis vil trekke nærmere elvestrengen pga. redusert vannføring. En utbygging er gitt middels negativ virkning med middels negativ konsekvens på naturtyper.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane mente tiltaket var mangelfullt utredet mht. det biologiske mangfoldet i bekkekløften. På bakgrunn av dette engasjerte søker økolog Steinar Vatne til å foreta en tilleggsundersøkelse av bekkekløften. Resultatet av denne undersøkelsen var i hovedsak at verdivurderingen i den opprinnelige fagrapporten ble bekreftet, men det ble gjort tre funn av rødlistearten flatsaltlav (VU), og bekkekløfta ble utvidet noe lenger nordover. Tilleggsundersøkelsen viste også at elva trolig er påvirket av den eksisterende overføringen øverst i feltet. Fylkesmannen uttalte i etterkant at de med denne tilleggsundersøkelsen anså området som tilstrekkelig utredet for å fatte en beslutning.

NVE er klar over at redusert vannføring vil kunne påvirke bekkekløften og fossesprøytonene i Fardalselva, og en utbygging vil trolig føre til at de mest fuktighetskrevende artene i disse naturtypene forsvinner. På den annen side viser undersøkelsene som er foretatt at det ikke er noen spesielle verdier tilknyttet naturtypene langs elva. NVE mener at med avbøtende tiltak som minstevannføring hele året kombinert med restvannføring og flommer, vil elvemiljøet i disse naturtypene ivaretas til en viss grad.

Fisk og ferskvannsbiologi

På ikke-anadrom strekning er Fardalselva i den nedre delen dominert av relativt bratte fall med fosser og stryk, men med flatere partier i mellom. Videre oppover elva, fra ca. kote 100 og mot inntaksområdet, er det i hovedsak en jevn stigning. Substratet i elva består for det meste av fjell eller grov stein, med enkelte innslag av grus i roligere lommer. Det er begrenset med egnede oppholdsplasser for fisk. Elektrofiske ga et svært magert utbytte. Totalt ble det fanget seks ørret fordelt på tre områder. Det ble i tillegg observert tre ørret i området der inntaksdammen er planlagt plassert. Det ble ikke registrert ål i elva, elvemusling eller andre rødlistearter i vassdraget.

Generelt vil mindre vanddekket areal kunne redusere produksjonen i vassdraget, men dette kan bli delvis oppveid gjennom lavere vannhastighet og at flere strekninger kan bli bedre egnet for fisk. Det antas at en utbygging ikke vil ha noen vesentlig påvirkning på den lokale ørretbestanden, men vi anser det som sannsynlig at bestanden blir redusert.

Anadrom strekning i Fardalselva er på ca. 350 meter og ligger i sin helhet nedstrøms planlagt utløp for alternativ 1. Totalt har elva et produktivt areal på 3800 m². Det ble foretatt gytetellinger i 2007 og 2011. Begge viste at det gyter sjøaure i elva, men det er ikke en stor bestand.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane vil at det skal installeres omløpsventil for å unngå skade på fiskeproduksjonen på anadrom strekning ved ev. driftsutfall. De bemerker også at området mellom utløpet av Fardalselva og Utla kan bli påvirket av et planlagt massedeponi. Ettersom dette er et grunt område fungerer det som beiteområde for våtmarksfugler og er et viktig område for fiskeproduksjon. De mener det er viktig å plassere deponiet så vifta i elvedeltaet bevares.

Naturvernforbundet påpeker at det er usikkert hvilke konsekvenser deponiet i strandområdet vil medføre for fisk og annet dyreliv i vannet og elva.

Årdal Jeger- og fiskeforening (ÅJFF) er også usikre på ev. konsekvenser en deponering av masser vil ha for beiteforholdene til ungfisken i de grunne områdene i Årdalsvatnet, og påpeker at det i 2004 ble deponert betydelige mengder i samme område. De er også opptatt av at ved en ev. utbygging må det i anleggsfasen tas hensyn til fisk på anadrom strekning. De mener også det må

installeres omløpsventil. Til sist foreslår de å tilrettelegge elva slik at forholdene blir bedre for anadrom fisk gjennom å etablere groper og terskler.

Søker ser behovet for omløpsventil ved utbygging etter alternativ 1, men mener at ved en utbygging etter alternativ 2 er det marginalt behov for dette. Videre mener de at vifta i Årdalsvatnet ikke vil bli endret som følge av deponiet, og at området i dag ikke fungerer som beiteområde for fugl og fisk. Søker er villig til å etablere terskler og groper dersom de blir pålagt det.

NVE vurderer at virkningene på ferskvannsbiologi og fisk vil være av begrenset omfang. Det er ikke registrert noen viktige eller rødlistede ferskvannsarter som kan bli berørt. Den anadrome strekningen blir heller ikke direkte berørt. Dersom det blir gitt konsesjon til utbygging, mener vi det likevel bør settes en tilstrekkelig minstevannføring som tar hensyn til biologien i vassdraget. Det bør også installeres en omløpsventil for å sikre vannføringen ved ev. utfall. Vi kan ikke se at et slikt krav om omløpsventil bare er nødvendig ved alternativ 1. Virkningene på anadrom strekning vil bli relativt like ved utfall også ved alternativ 2. En ev. deponering av masser i Årdalsvatnet må tilpasses så ev. berørte beiteområder for vadefugler ikke blir ødelagt. Eksakt plan for deponering eller bruk av masser skal forelegges NVE som del av detaljplanen. NVE vil da påse at naturverdiene ved Årdalsvatnet ivaretas.

Karplanter, moser, lav og sopp

Berørt område gis middels verdi på grunn av et relativt stort artsmangfold av karplante-, mose- og lavararter. Undersøkelsene avdekket kun vanlige vegetasjonstyper og arter. Mesteparten av bekkeløften er svært vanskelig tilgjengelig. Noen bergvegger ovenfor Kvennhusbakkane ble undersøkt, men ingen rødlistearter ble funnet under den første undersøkelsen. I den andre undersøkelsen ble rødlistearten flatsaltlav (VU) funnet på tre steder. To i nærheten av inntaksområdet og en ved en foss i Kvennhusbakkane. Felles for to av funnstedene var at de lå i sprutpåvirket sone mens den siste ble funnet i flomsone.

Det antas at redusert vannføring i store deler av vekstsesongen vil gi et tørrere lokalklima langs elveløpet og dermed ha litt negativ virkning på fuktighetskrevende arter. I anleggsfasen forventes det en lokalt negativ virkning på floraen som følge av graving og sprengning. På sikt vil trolig de fleste inngrepsområdene bli naturlig revegetert. Totalt er det vurdert at en utbygging vil gi middels negativ konsekvens.

Høringspartene hadde ingen spesifikke kommentarer til dette temaet. Det ble heller ikke trukket spesielt fram i tilleggssuttalelsene i etterkant av befaringen, men Fylkesmannen i Sogn og Fjordane knytter det biologiske mangfoldet langs elva opp til temaet naturtyper. Vi viser til gjennomgangen av dette temaet ovenfor, hvor disse synspunktene er vurdert.

NVE ser at fuktighetskrevende arter trolig bli påvirket av redusert vannføring og deler av leveområdene for disse vil bli redusert. Det er en fare for at flatsaltlavbestanden i elva kan forsvinne, men dette må veies opp mot fordelene ved en ev. utbygging. NVE mener at avbøtende tiltak som minstevannføring hele året i tilstrekkelig grad vil opprettholde livsgrunnlaget for karplanter, moser, sopp og lav på berørt strekning. Ved en utbygging etter alternativ 2 vil den nederste delen av elva opprettholdes som i dag, og de fuktighetskrevende artene som finnes her vil bevares.

Fugl

Fuglefaunaen i tiltaksområdet beskrives som representativt for regionen og har fått liten til middels verdi.

Vanntilknyttede fuglearter som fossekall og strandsnipe (NT) er observert. I den nederste delen av elva ut mot Årdalsvatnet finnes det fiskemåke (NT). Strandsnipe og fiskemåke er de eneste rødlista vanntilknyttede fugleartene som er registrert i elva, men begge er fremdeles alminnelig utbredt i regionen og det er ikke forventet at bestandene vil bli særlig påvirket av en utbygging. Ifølge fagrapporten regner en med at strandsnipa vil bli svakt negativt påvirket av en utbygging.

Fossekallen vil trolig bli middels negativt påvirket av den reduserte vannføringen, først og fremst mht. reiretableringen.

Elva har få steder med åpne og rolige vannspeil, og andefugler påtreffes kun unntaksvis langs elveløpet. Ved utløpet til Årdalsvatnet finnes det imidlertid stokkand og andre andearter regelmessig.

I tiltaksområdet for øvrig er det i hovedsak registrert fugler som er vanlig på indre Vestlandet. Unntakene er stær (NT) og hønsehauk (NT) som har blitt observert. Ingen forventes å bli negativt påvirket av tiltaket. Hønsehauken er mest sannsynlig kun innom området periodevis.

Selve anleggsperioden vil være negativ for fuglebestanden i form av midlertidig tap av areal, og støy. Det er forventet at mesteparten av arealene kan benyttes når anleggsperioden er over. Arealtapet er nokså moderat ettersom vannvei og kraftstasjon med tilkomstvei legges i fjell. På den annen side genererer dette mye sprengstein. Dette er foreslått deponert bl.a. i Årdalvatnet ved utløpet til Utna. Her kan våtmarkstilknyttede fugler i anleggsfasen bli påvirket.

Fylkesmannen, Naturvernforbundet og Årdal Jeger og Fiskeforening omtaler fugl i forbindelse med massedeponiet som er planlagt i Årdalsvatnet. De er usikre på om deponiet vil føre til konsekvenser for beiteområdene for våtmarksfugler.

Søker mener området ikke vil bli påvirket i særlig grad, og at det i dag ikke er næringsgrunnlag for vadefugler som følge av at det allerede er en utfylling der.

NVE ser at fossekallen kan bli middels negativt påvirket ved en ev. utbygging. Med tilstrekkelig avbøtende tiltak som minstevannføring og ev. tilrettelegging av reirplasser for fossekall gjennom pålegg fra Fylkesmannen, mener NVE påvirkningen på fossekallen vil være svært begrenset. En ev. deponering av masser i Årdalsvatnet må tilpasses så ev. berørte beiteområder for vadefugler ikke blir ødelagt. Disse forholdene vil kunne tilpasses i detaljplanen som må godkjennes av NVE før en ev. utbygging.

Pattedyr

Patterdyrfaunaen i tiltaksområdet beskrives som representativt for regionen og har fått liten til middels verdi.

Av vanntilknyttede pattedyr er det kun mink som har blitt observert. Det er ikke forventet at tiltaket vil påvirke denne i særlig grad.

Av andre pattedyr i området er hjort og rådyr de mest vanlige i Fardalen. Hare, ekorn, rødrev, mår, røyskatt og ulike smågnagere finnes i lavereliggende områder. Elg, jerv, gaupe er observert som streifdyr. Det er ikke forventet at pattedyrbestandene vil bli påvirket av tiltaket.

Villreinstammen som holder til i fjellområdene på hver side av Fardalen trekker ikke ned i tiltaksområdet, og vil ikke bli påvirket av tiltaket.

For de dyrene som holder til i nærheten av elvefaret vil det i anleggsperioden først og fremst være støy som kan ha en negativ påvirkning. Arealinngrepene er nokså små som følge av at vannvei og kraftstasjon med tilkomstvei legges i fjell. Det er forventet at leveområdene for pattedyrene vil forbli tilnærmet upåvirket ved en ev. utbygging.

Ingen av høringspartene omtaler pattedyr i sine uttalelser.

NVE mener en utbygging vil ha svært liten påvirkning på pattedyrene i det berørte området og for streifdyrene som kommer innom. Byggefasen vil være den mest utsatte perioden, særlig mht. støy, og noe vilt kan bli fortrent. Det er stor sannsynlighet for at de vil komme tilbake når anleggsarbeidet er avsluttet. Temaet er ikke tillagt vekt av NVE.

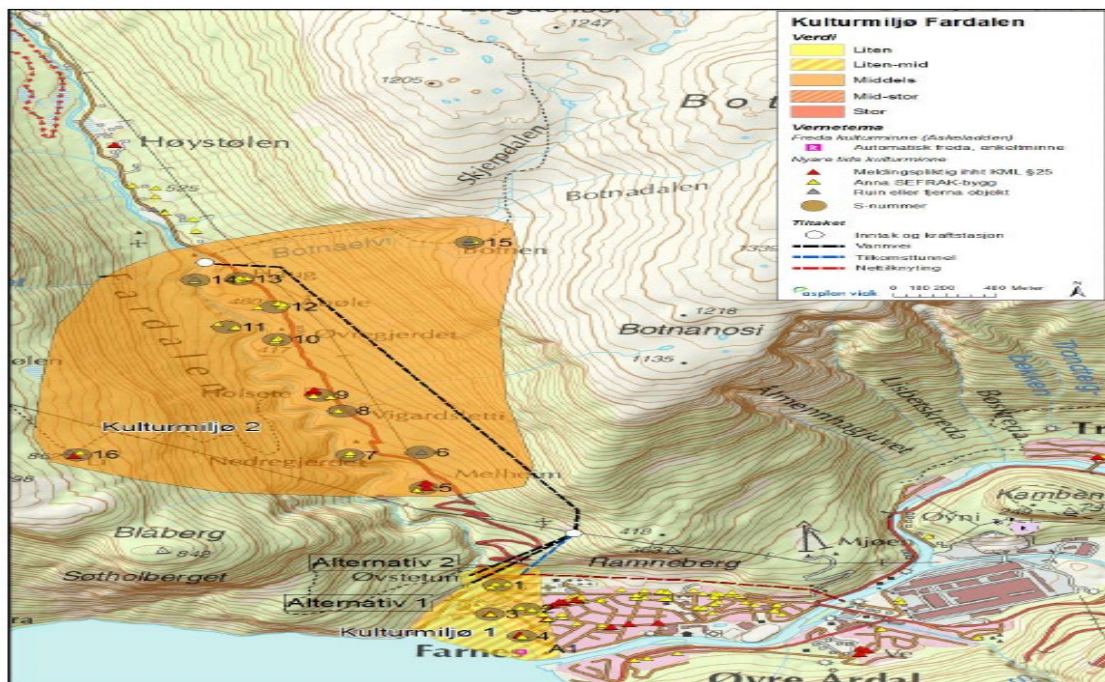
Kulturminner og kulturmiljø

Det er kjent at det har vært bosettinger i Fardalen siden yngre steinalder basert på funn av gjenstander på gårdene Melheim og Holsete. Denne perioden var en overgangsperiode mellom fangst og jordbruk, og det er sannsynlig at de første jordbrukerne slo seg ned på lettdrevet og selvdrenerende morenejord i nærheten av vann, som i dag fortsatt benyttes til jordbruk.

Som for resten av landet var det på 1300-tallet en stagnasjon og nedgang i området rundt Fardalen. Først på 1500-tallet begynte folketallet å vokse igjen, og gamle gårdsområder ble igjen tatt i bruk. Fardalen har i stor grad fulgt den vanlige utviklingen som for tilsvarende dalfører på Vestlandet i nyere tid. Dette innebærer bl.a. et hovedfokus på kjøtt- og melkeproduksjon, en

fremvekst av husmannsplasser på 1700- og 1800-tallet og til slutt en effektivisering og modernisering av jordbruket.

Fagrapporten definerer to kulturmiljøer i berørt område, KM 1 Farnes og KM 2 Fardalen.

Figur 13. Oversiktskart over influensområdet hvor kulturmiljø og tiltak er avmerket.

KM 1 Farnes omfatter deler av gårdene Hestetun, Midttun og Øvsttun. Det er ingen kjente automatisk fredete kulturminner på disse gårdene, men på Øvsttun er det funnet et spyd fra yngre jernalder.

Det er 13 kjente SEFRAK-registrerte bygninger i området, hvorav de eldste er fra 1800-tallet. 7 av bygningene er naust. Tidligere lå det et kvernhus til Øvsttun ved Fardalselva men dette er fjernet.

D/S Årdal er et skipsvrak fra 1890 som ligger under vann rett ved utløpet til elva Utlå. Det er et fredet kulturminne.

Fagrapporten har gitt området en samlet verdivurdering på liten til middels verdi. Tiltaket er vurdert til å ha ingen til liten negativ påvirkning på kulturminnene, noe som gir en ubetydelig til liten negativ konsekvens.

KM 2 Fardalen omfatter deler av gårdene Melheim, Holsete og Åbøle. Dette er gårder med lange tidslinjer. På gårdene er det funnet gjenstander fra førhistorisk tid og de er nevnt i middelalderkilder.

Det er registrert 39 SEFRAK bygninger og ruiner i området. De eldste er fra 1800-tallet. I tillegg er det system av steingjerder og rydninger som kan være av høy alder i kulturlandskapet. Kvernhuset på Haug ble tatt av en flom i 1957.

Det er ingen fredete kulturminner i området.

Kulturmiljø 2 er gitt en verdivurdering på middels verdi i fagrapporten. Tiltaket er forventet å føre til en liten negativ påvirkning, noe som gir ubetydelig til liten negativ konsekvens.

Uraveiti er en gammel vanningsvei fra 1800-tallet og blir omtalt som et viktig kulturminne i området. Den mest synlige delen går fra første sving på Fardalsveien, der påhogget til adkomsttunnelen til kraftstasjonen er planlagt. Deretter går den gjennom ura nedenfor Ramneberg og forbi kirkegården. Her forgreiner den seg utover Farnes. I dag blir veita, selve nedsenkingen der vannet ble ledet, ofte brukt som turvei.

Dette kulturminnet har ikke blitt omtalt i fagrapporten om kulturminner og har følgelig ikke fått noen egen verdivurdering. Uraveiti blir riktignok omtalt i fagrapporten om landskapsbilde. I

denne rapporten henvises det ofte til Uraveiti som kulturminne og hvilke hensyn som må tas for at det skal bevares.

Av høringspartene er det i hovedsak Årdal kommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune som omtaler kulturminner, men flere nevner plassering av deponier som et viktig tema. Hvor og hvordan deponeringen gjennomføres kan påvirke begge de definerte kulturmiljøene ved Farnes og Fardalen samt Uraveiti.

Årdal kommune og fylkeskommunen understreker at deponeringen må skje i tett dialog med kommunen for å sikre at massene blir plassert på en slik måte at kulturminner ikke blir påvirket. Kulturlandskapet i Fardalen og Uraveiti blir trukket fram spesifikt av fylkeskommunen som viktig å bevare, og en ev. deponering må ifølge dem utformes slik at kulturlandskapet og kulturminnet ikke blir påvirket.

Fylkeskommunen mener også at en utbygging etter alternativ 1 blant annet vil påvirke kulturmiljøet langs elva ved at de nederste fossene får redusert vannføring. De frarår derfor konsesjon etter alternativ 1, men anser alternativ 2 som akseptabelt.

NVE merker seg at en utbygging ikke vil berøre fredete kulturminner og at påvirkningen på kulturminner og kulturmiljøer er antatt liten.

Når det gjelder påvirkningen på kulturmiljøet som følge av redusert vannføring i fossene, mener NVE en utbygging etter alternativ 2 vil kunne bidra til å ivareta elvas inntrykk i større grad enn alternativ 1. I tillegg kan avbøtende tiltak som slipp av minstevannføring medføre at elvas inntrykk i noen grad opprettholdes. Vi viser for øvrig til vurderingene gjort under avsnittet om landskap.

NVE ser at deponeringen av tunnelmassene kan påvirke kulturminnene i området hvis de plasseres uten en overordnet plan. Deponiet ved Haug gård i Fardalen kan påvirke kulturlandskapet i Fardalen ved at det jevner ut landskapet. Jordene rundt Haug gård er ett av flere jordbruksområder i Fardalen og utgjør en liten del av et større kulturlandskap. NVE mener derfor at deponiet som er planlagt ikke vil medføre at kulturlandskapet vil bli påvirket i særlig grad, og at det helhetlige inntrykket av Fardalen som et kulturlandskap vil bli bevart. Deponiet ved rasvollen ved Uraveiti må etter NVEs syn utformes på en slik måte at kulturminnet ikke blir påvirket. Etter hva NVE kjenner til er det tilstrekkelig med plass i området til at dette kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte uten at Uraveiti blir berørt. Ettersom Uraveiti blir brukt som turvei er det viktig at et ev. deponi ikke forringer turopplevelsen i tillegg til at selve veita forblir åpen. Det bør derfor tilstrebes å legge deponiet mest mulig tilpasset det omkringliggende terrenget. Vi henviser til arbeidet med detaljplanene i forkant av en ev. utbygging for den endelige plasseringen av deponiene.

Forholdet til undersøkelsesplikten i henhold til kulturminneloven må avklares med Sogn og Fjordane fylkeskommune og Bergens Sjøfartsmuseum dersom det blir gitt konsesjon.

NVE anser forholdet til kulturminner og kulturmiljø som viktig i saken, men vi mener at med de riktige tilpasningene og avbøtende tiltak er ikke temaet avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vannkvalitet og forurensning

Vannkvalitet

Fardalselva ble undersøkt i 2011 med tanke på å fastsette vannkvaliteten i elva. Dette var et ledd i en omfattende undersøkelse av hele Årdalsvassdraget for å kunne karakterisere det etter kravene i vannforskriften. For Fardalselva ble konklusjonen at vannkvaliteten ble satt til «god», og en samlet vurdering av økologisk tilstand ble satt mellom «god» og «moderat». Tiltaket har blitt vurdert til å ha liten negativ konsekvens i både anleggs- og driftsfasen.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane omtaler vannkvalitet generelt og påpeker at vannforekomster i Norge skal ha minimum «god» økologisk status og at det ikke er åpning for å gjennomføre tiltak som kan gjøre situasjonen verre.

Ingen andre høringsparter omtaler vannkvalitet.

NVE vet ikke om noen forandringer i elva siden undersøkelsen i 2011 som skulle tilsi at tilstanden har forandret seg. En ev. utbygging vil medføre en lavere resipientkapasitet som følge av redusert vannføring på berørt strekning. Dette kan i perioder gi en lavere kjemisk vannkvalitet

enn i dagens tilstand. Men vi ser også at vassdraget er lite påvirket av punktkilder eller arealavrenning og følgene av redusert vannføring og resipientkapasitet må derfor antas å være små.

Forurensning

I dag er det trolig noe tilførsel fra landbruk og bebyggelse på berørt strekning, men dette er i så fall av svært begrenset omfang. I anleggsfasen kan støv og fint materiale bli tilført vassdraget. Dette vil gi en synlig forurensning i korte perioder.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane påpeker at dersom anleggsfasen kan medføre spesielle ulemper for miljøet eller varer i lengre tid, må det søkes om utslippstillatelse til Fylkesmannen.

NVE viser til Fylkesmannens uttalelse og kan legge til at for anleggsperioden skal tiltak for å forhindre forurensning og uhellsutslipp inngå i eventuell detaljplan som skal godkjennes av NVE.

Støy

Det er forventet at i anleggsfasen vil det være støy fra trafikk og tunnelboringen i perioder. I driftsfasen er det forventet at støy fra kraftstasjonen vil være fraværende ettersom den er plassert i fjell. Støy fra vifter i forbindelse med ankomsttunnelen vil få nødvendige støydempende tiltak.

Norvald Osland uttaler at han synes det er en fordel hvis det blir mindre støy fra elva. Ingen av de andre høringspartene har tatt opp temaet i sine uttalelser.

NVE anser støy i anleggsfasen som uunngåelig ved en ev. utbygging, men ettersom den støyen er av en midlertidig karakter anser vi den som akseptabel. Vi legger til grunn at ev. støydempende tiltak i anleggsfasen inngår i detaljplanen som skal godkjennes av NVE.

I driftsfasen forutsetter vi at det gjennomføres nødvendige tiltak for å dempe ev. viftestøy og støy fra utløpstunnelen. Utover det mener ikke NVE at en ev. utbygging vil medføre noe økt støy for beboere og besøkende ettersom kraftstasjonen er plassert i fjell. Redusert støy som følge av mindre vann i den nederste fossen har vi ikke tillagt vekt.

Naturressurser

Jord- og skogbruk

Området mellom veien i Fardalen og elva består av en del jordbruksarealer, men kun gårdsbruket ved Haug er i aktiv drift. Skogen i dalen er av høy bonitet, men deler av den er vanskelig tilgjengelig. Det drives ikke aktiv skogsdrift i influensområdet. En ev. utbygging er i anleggsfasen forventet å kunne skape mer trafikk og dermed forsinke det daglige arbeidet med jordbruksdriften. I driftsfasen vil grunneieren på Haug gård få oppgradert landbruksveien ned til elva og brua som går over elva.

NVE anser at en ev. utbygging i begrenset grad vil påvirke jord- og skogressursene i driftsfasen. I anleggsfasen kan det i perioder medføre noen ulemper for den daglige driften, men dette vil trolig kunne tilpasses for alle parter. Vi anser ikke temaet som av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Ferskvannsressurser

Redusert vannføring i elva vil trolig i liten grad ha virkning for vannforsyningsinteressene, da husholdningene i Fardalen har grunnvannsbrønner. Noe redusert tilsig fra elva kan likevel forventes, men virkningen i driftsperioden vurderes som liten negativ.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane uttrykker bekymring for hvorvidt vannforsyningen er godt nok undersøkt. Søker sier i sine kommentarer at ev. problemer vil håndteres slik at vannforsyningen sikres.

NVE anser ikke temaet som et stort problem ettersom det er begrenset hvor mange som blir berørt, og vi mener det ikke er nødvendig med tiltak i forkant av en ev. utbygging. Vi merker oss at søker har sagt seg villig til å sørge for at vannforsyningen sikres hvis det skulle oppstå problemer. Det vil være et privatrettslig spørsmål hvordan dette i så fall skal løses.

Mineral og masseforekomster

Berggrunnen i influensområdet er relativt homogen og består av harde og sure bergarter, og det er ikke registrerte funn av viktige mineraler eller malmer i området. Det finnes en del løsmasser i influensområdet. Avsetningsområdene nord for Haug er kartlagt og verdisatt som lite viktig. Små forekomster av utnyttbare løsmasser som er vanlig forekommende, gir liten verdi.

Det er én forekomst med grus/pukk nord for Haug som kan bli berørt av tiltaket. Planlagt inntak og tunnelpåslag kan medføre inngrep i denne forekomsten. Inngrepet vil være lite, og virkningen vurderes å være liten negativ.

Ingen av høringspartene har kommentert temaet.

NVE ser at det ikke forekommer noen store verdier eller konflikter rundt temaet og anser det som ubetydelig for konsesjonsspørsmålet.

*Samfunn**Kraftproduksjon*

Årlig kraftproduksjon av Fardalen kraftverk er beregnet av søker til 53 eller 49,6 GWh for henholdsvis alternativ 1 og 2. For begge alternativene vil omtrent 1/5 av produksjonen være i vintersesongen (1.10 – 30.4). Beregningene legger til grunn slipp av minstevannføring som omsøkt. Kraftverket er planlagt som et elvekraftverk uten reguleringsmuligheter.

NVE mottok den 31.5.2018 nye beregninger fra søker som viste at det er mer vann i elva enn det som var beregnet i søknaden. Ifølge søker vil denne økningen tilsvare ca. 6 GWh i årsproduksjon.

NVE mener den viktigste samfunnsnyttene av Fardalen kraftverk vil være produksjon av ny, fornybar kraft.

Energikostnader

NVE har beregnet energikostnaden over levetiden (LCOE) basert på søkers tall. Energikostnaden over levetiden tilsvare den kraftprisen som er nødvendig for at prosjektet skal være lønnsomt. Utbyggingskostnadene er justert fra 244 mill. kr som det sto i søknaden til 269 mill. (inkludert 7 mill. kr anleggsbidrag) for alternativ 1. Det er dette tallet som er lagt til grunn for beregningene.

I den teknisk-økonomiske vurderingen er det gjort både LCOE beregninger og nåverdi-beregninger.

LCOE er et uttrykk for produksjonskostnaden over levetiden hvor investerings- og driftskostnader deles på forventet produksjon over levetiden. LCOE kan sies å representere inntektsnivået for kraftverket som er nødvendig for at prosjektet skal gå i null. I beregningene er det forutsatt en drifts- og vedlikeholdskostnad på 7 øre/kWh, en økonomisk levetid på 40 år og 6 % kalkulasjonsrente.

LCOE er beregnet for et basisscenario der kostnadene og produksjon som drøftet tidligere er lagt til grunn. For å gi et inntrykk av usikkerhetene til beregningen er det også beregnet et utfallsrom på ± 20 % for investeringskostnaden.

Det prissatte beslutningsgrunnlaget er oppsummert i tabellen under. Som man ser av tabellen er LCOE for basisscenarioet for alternativ 1 beregnet til 41 øre/kWh, med et utfallsrom fra 34 – 47 øre/kWh. Kraftverket er beregnet til å ha en kostnad over gjennomsnittet for vind- og vannkraftverk med konsesjon. Forskjellen er likevel ikke så stor at det tillegges avgjørende vekt, da usikkerheten vil være stor. Alternativ 2 vil trolig skille seg lite fra dette siden utbyggingskostnadene er lavere.

Tabell 12. Prissatt beslutningsgrunnlag for Fardalen kraftverk.

Prissatt beslutningsgrunnlag	Lavkostnad	Basis	Høykostnad
Spesifikk utbyggingskostnad (kr/kWh)	4,06	5,07	6,08
LCOE (kr/kWh)	0,34	0,41	0,47

Oppdaterte beregninger

NVE mottok den 31.5.2018 nye beregninger fra søker. De viste at den årlige kraftproduksjonen øker med ca. 6 GWh, og at noen av de tekniske løsningene har blitt billigere. Den nye utbyggingskostnaden er på 203 mill. kr. Denne nye prisen kombinert med en høyere kraftproduksjon, gir prosjektet en spesifikk utbyggingspris på 3,65 kr/kWh.

De nye tallene har ikke blitt vurdert opp mot LCOE, men vi ser at de nye beregningene er gunstige for tiltaket, både økonomisk og for kraftproduksjonen, og de forsterker vår vurdering av at prosjektet er akseptabelt i en samfunnsøkonomisk vurdering.

Næringsliv og sysselsetting

En utbygging vil kunne gi en del midlertidige arbeidsplasser i byggefasen som er anslått til å vare i ca. 2 år. Vanligvis kan lokale firmaer utføre arbeid tilknyttet opplasting og transport av masser, VVS-arbeid, elektriske lavspenningsinstallasjoner, snekkerarbeid, jernbinding og betongarbeid. Videre kan lokale firmaer også benyttes hvis de har den nødvendige spisskompetansen som kreves, men det er likevel opp til søker å velge entreprenører.

For arbeidere som kommer utenfra regionen vil det være behov for innkvartering, catering, renhold, handel osv. Dette vil også generere muligheter for økt midlertidig arbeidsplasser og økt omsetning innen varehandel.

I driftsfasen er det anslått at ca. 1 årsverk lokalt kreves til rensk, renhold, kontroll og vedlikehold.

NVE ser at en utbygging vil kunne bidra positivt for næringslivet og sysselsettingen i kommunen i anleggsfasen. Utover det vil det være tilnærmet som i dag når kraftverket er i drift.

Kommunal økonomi

Beregninger foretatt av søker viser at den kommunale inntekten i Årdal kommune vil øke som følge av en utbygging av Fardalen kraftverk. I anleggsfasen vil det bli økt skatteinngang som utgjør hoveddelen av inntekten fra prosjektet til kommunen. I driftsfasen vil økt inntektsskatt fra fallrettshaverne, eiendomsskatt, naturressursskatt og konsesjonsavgift gi kommunen ca. 7 mill. NOK f.o.m. det 7. driftsåret.

NVE legger til grunn at en utbygging vil styrke kommuneøkonomien over lengre tid i driftsfasen samt gi noen økte inntekter i anleggsfasen. Private grunneiere og fallretthavere vil også få økte inntekter som følge av en utbygging.

Friluftsliv, jakt og fiske

Fardalen som helhet har gode opplevelseskvaliteter med variert natur. På berørt strekning er dalen mest preget av kulturmark. Elva er nedskåret i landskapet og vanskelig tilgjengelig. De nedre delene er viktige for det lokale friluftslivet og har flere mindre stier og en bru som er mye brukt. Særlig de nedre fossene er viktige landskapselementer i dette området, og kulpene er i bruk som badeplasser. Det er noe hjortejakt i området, men ikke noe sportsfiske. Temaet har fått middels verdi.

I anleggsfasen vil det bli økt støy og trafikk som vil virke forstyrrende og gi en negativ effekt. Trafikken kan gjøre området vanskeligere å komme til. Trolig vil hjorten sky området i større grad slik at jaktmulighetene reduseres i byggeperioden.

I driftsfasen er det ventet at massedeponiet ved utløpet av Fardalselva og tunnelpåslaget vil redusere kvaliteten av opplevelsen for turgåere. Videre vil redusert vannføring kunne ha en negativ virkning for turgåere. Badekulpene vil fortsatt bestå slik at den aktiviteten vil opprettholdes som før. I driftsfasen vil ikke jaktmulighetene påvirkes.

En ev. utbygging er vurdert til å gi middels negativ konsekvens for temaet.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Årdal kommune, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane Turlag og Årdal Jeger og Fiskeforening omtaler alle friluftsliv i sine uttalelser. Felles for alle er at det er de nedre delene av elva som trekkes frem som viktige for det lokale friluftslivet. De påpeker at dette er et mye brukt område av befolkningen i Øvre Årdal, noe som gir elva en egen verdi for mange i nærområdet, og at det derfor

er viktig å ivareta området på best mulig måte. Noen mener en utbygging etter alternativ 2 er akseptabelt, mens andre mener utløpet bør legges enda høyere opp, oppstrøms alle fossene i den nedre delen.

Søker anser ikke en redusert vannføring som avgjørende for folks oppfatning av turen, og mener de fleste som går tur ikke tar turen for å oppleve elva men har helt andre formål med turen. De påpeker at det ikke har kommet inn negative kommentarer fra lokale beboere. Med minstevannføring tilsvarende 5-persentilen mener søker det vil gi tilstrekkelig med vann til at opplevelsen av elva og landskapet ivaretas i stor grad.

NVE ser at den nære beliggenheten til bebyggelse gjør at området er godt egnet til små turer både hverdag og helg. Det virker klart at området også benyttes av mange, det være seg til ulike formål som å gå tur, luften hunden eller trening, men like fullt er det hyppig benyttet. Ved en ev. utbygging vil det etter NVEs syn først og fremst være den reduserte vannføringen som vil merkes best. Selv med slipp av minstevannføring og restvannføring fra restfeltet, vil det være merkbart mindre vann i fossene, bortsett fra i flomperioder og naturlige lavvannperioder. NVE anser i så måte alternativ 2 som en bedre løsning enn alternativ 1 når det gjelder å ivareta friluftslivet. En utbygging etter alternativ 2 vil bevare den nederste fossen, slik at den synes og høres slik som i dag, og følgelig vil turopplevelsen ikke endres i så stor grad. Fossene oppstrøms gangbrua vil bli redusert, men på begge sider av brua, særlig oppstrøms, er det kulper som vil gi flere vannspeil selv med mindre vann.

NVE ser at jakt og fiske vil bli lite berørt og har ingen merknader til disse temaene.

NVE vurderer friluftsliv som viktig for konsesjonsspørsmålet, men vi mener en utbygging etter alternativ 2 med tilstrekkelig minstevannføring, ikke gjør temaet avgjørende for om det skal gis konsesjon eller ikke.

Reiseliv

Tindevegen som går gjennom Fardalen er en viktig ferdselsåre for turister på sommeren. Det er ellers ingen overnattingstilbud, serveringssteder eller turistattraksjoner i influensområdet. Enkelte turister stopper for å se på fossene i nedre del av Fardalselva, men sett i forhold til andre fosser i regionen er disse fossene ikke å regne som turistattraksjoner. Det er heller ikke tilrettelagt med skilting eller parkeringsplass med tanke på dette. Fjordlandskapet ved Årdalsvatnet har regional verdi. Samlet vurderes temaet reiseliv å ha middels verdi og tiltaket får liten negativ konsekvens i både anleggs- og driftsfasen.

Det vil bli økt trafikk og støy fra anleggsvirksomheten langs nedre del av Tindevegen, men i en relativt kort periode. Den økte trafikken til og fra anleggsområdene kan skape trafikale problemer. Virkningen vurderes å være liten negativ i anleggsfasen. Fossene i nedre del av Fardalen er ikke markedsført i reiselivssammenheng i dag, men har en viss verdi og potensiale for utvikling. Den reduserte vannføringen vurderes derfor å ha en liten negativ virkning for reiseliv i influensområdet til Fardalen kraftverk. En eventuell utbedring av veien mellom Haug og Åsete vil indirekte være positivt for reiselivet.

Flere av høringspartene påpeker at Tindevegen går gjennom influensområdet, og at dette er en mye brukt turist- og utfartsvei, først og fremst i sommersesongen. De påpeker at elva og fossene ikke er synlig fra veien, med unntak av helt nederst, og det hender at noen stopper for å se på elva ved gangbrua. Flere påpeker også at selv om Fardalselva, med tilhørende fosser, ikke er omtalt noe særlig i turistsammenheng, og ikke er ansett som et landemerke, mener de at potensialet til Fardalselva er der, og at det i fremtiden kan bli en turistattraksjon.

Søker mener området først og fremst blir benyttet av den lokale befolkningen, og at med slipp av minstevannføring vil elva fortsatt gi et godt inntrykk og opplevelse av elva vil ivaretas.

NVE ser at Tindevegen er en etablert turist- og utfartsvei mellom Øvre Årdal og Turtagrø, men uten de store besøkstallene som mange andre steder på Vestlandet. Vi ser også at det er i liten grad lagt opp til stans langs elva og fossene, og at det er svært begrensede muligheter til å oppleve elva fra veien. Samtidig innser vi at en utbygging vil redusere potensialet til elva og at dette kan være negativt for reiselivet. Vi vil likevel tillegge at vi i dag ikke er kjent med at det foreligger planer for utvikling av dette området. NVE mener at ved en utbygging etter alternativ 2, samt slipp

av minstevannføring, vil elva kunne oppleves som et landskapselement selv etter en utbygging. NVE anser ikke temaet som avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Samlet belastning

Regionen inneholder i dag mange eksisterende energiprojekter, og det er omsøkt flere. De fleste av disse er små vannkraftverk. Isolert sett vil hvert enkelt kraftverk gi virkninger lokalt der de bygges, men det kan oppstå situasjoner der det kan bli en økt samlet belastning på bestemte naturtyper eller arter.

Fardalen kraftverk vil trolig påvirke naturtypen fossesprøytsone av lokal verdi (C-verdi). Denne naturtypen er også registrert i 3 andre vannkraftprosjekter i regionen, og dersom alle prosjektene realiseres vil det kunne gi en økt samlet belastning på naturtypen både lokalt og regionalt.

Tabell 13. Oversikt over omsøkte og konsesjonsgitte vannkraftprosjekter i regionen hvor fossesprøytsoner blir påvirket.

Kraftverk	Kommune	MW	GWh/år	Naturtype fossesprøytsone
Fardalen	Årdal	25	53	Fossesprøytsone av lokal verdi i Fardalselva kan bli påvirket.
Offerdal	Årdal	47,1	101	Fossesprøytsone av lokal verdi ved Kleiva-fossen kan bli påvirket. Konsesjon gitt 10.2.2017.
Mordøla	Luster	4,95	12,1	Fossesprøytsoner registrert, men oppstrøms planlagt kraftverksinntak. Gitt konsesjon 26.8.2016.
Mørkedøla pumpe	Lærdal	6,8	34	Fossesprøytsoner ved Bergstølfossen og Galdestølfossen kan bli påvirket. Gitt konsesjon 20.4.2018.

Flere av høringspartene nevner landskap som et viktig tema, og at en utbygging vil påvirke landskapsbildet i Øvre Årdal og Fardalen. De trekker frem fossefallene i nedre del av elva, og at Tindevegen er en populær turistvei om sommeren. De som mener det ikke bør bygges ut i nedre del er opptatt av at Fardalen er en av få elver i regionen som ikke er kraftig påvirket av vannkraft.

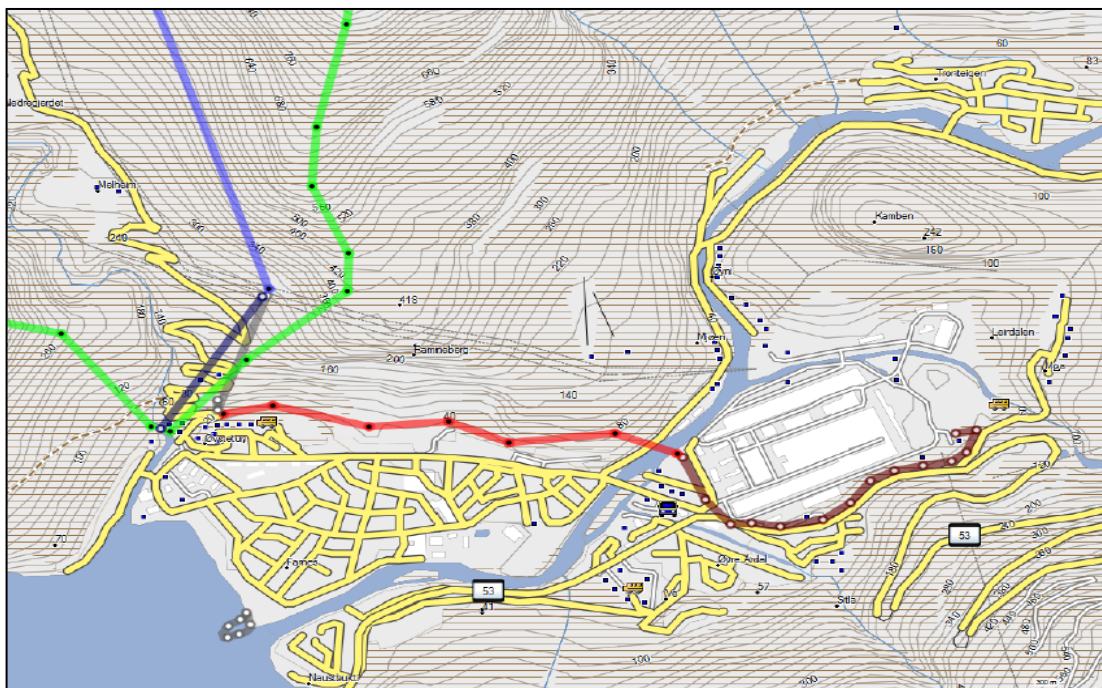
NVE ser at på Offerdalshalvøya er det de siste årene blitt avslått fem vannkraftprosjekter. Dette har bidratt til at området fortsatt har mange urørte elvestrekninger. Det finnes også to verna vassdrag i regionen som ble verna under Verneplan III i 1986. Feigedalselvi ligger nordvest for Fardalen ned mot Lusterfjorden. Utlå har utløp ut i Årdalsvatnet og følger Utladalen fra øst. Utladalen er også et landskapsvernområde. I tillegg kommer en arm av Jotunheimen nasjonalpark inn helt nordøst for Fardalen. Etter NVEs syn bidrar alle disse elementene med å bevare flere vassdrags- og naturområder i regionen, og at den samlede belastningen derfor ikke blir så stor.

NVE ser at fossene i nedre del av elva i perioder kan fremstå som flotte landskapselementer og flere mener det er viktig å ivareta disse mht. den totale belastningen i regionen. Etter NVEs syn vil en utbygging etter alternativ 2 ivareta elvas inntrykk i større grad enn alternativ 1. Området rett oppstrøms utløpet til alternativ 2 er der folk går på tur, og følgelig vil opplevelsen av elva også ivaretas bedre enn ved en utbygging etter alternativ 1. Fossene oppstrøms utløpet vil i flomperioder fortsatt fremstå som store og med god vannføring. Videre mener vi at avbøtende tiltak som minstevannføring og tilsig fra restfeltet vil gi fossene tilstrekkelig med vannføring til å fortsatt fremstå som et lokalt viktig landskapselement. Se for øvrig vurderingene gjort under temaet landskap.

Nett

Fardal Energi AS søker etter energiloven om bygging av elektriske anlegg i kraftstasjonen og nettilknytningen. De skriver i konsesjonssøknaden av mars 2013 at de planlegger å knytte kraftverket til overliggende nett via en til sammen ca. tre km lang 22 kV tilknytningsledning (vist på figur 9), i utgangspunktet bestående av:

- ca. 1 km lang jordkabel fra Hydro Aluminiums transformatorstasjon til elva
- ca. 1,5 km lang luftledning fra elva til kraftverkets tunnelåpning
- ca. 0,5 km lang jordkabel fra tunnelåpningen til kraftverket i fjell

Figur 9. Nettilknytning Fardalen kraftverk.

Grå strek: jordkabel i tunnel, rød strek: luftledning, brun strek: jordkabel i grøft.
(Kilde: Konsesjonssøknad av 13.3.2013).

Fra transformatorstasjonen til elva planlegger Fardal Energi å grave ned kabelen langs tomte til Hydro Aluminium, forbi porten og ned mot elva. Videre derfra søkte de opprinnelig om å bygge luftledning over elva, langs nordsiden av sentrumsbebyggelsen i Øvre Årdal og i nedre del av steinura fram til den planlagte tunnelåpningen. Derfra søker de om jordkabel i tunneløpet fram til kraftverket.

I e-post 11. mai 2018 søker Fardal Energi om tre andre alternativer (vist på figur 10) i tillegg til først omsøkte alternativ, i prioritert rekkefølge:

1. jordkabel fra Hydro aluminiums transformatorstasjon til den har krysset elva, luftledning fra elva til Småbakkane, og videre kabel i overkant av bebyggelsen og gjennom tunneløpet fram til kraftstasjonen
2. jordkabel hele veien fra transformatorstasjonen til kraftverket, på en kort strekning langs Storevegen og deretter i en trasé i overkant av bebyggelsen
3. jordkabel hele veien fra transformatorstasjonen til kraftverket, i en trasé langs Storevegen fra elva fram til kirkegården og deretter opp Uravegen til tunnelåpningen
4. luftledning fra sørsiden av elva helt til tunnelåpningen, som opprinnelig omsøkt i 2013 (vist i figur 9)

Prioriteringen er foretatt med ønske om lavest mulig kostnader og minst mulig ulemper for beboerne i Øvre Årdal.

Figur 10. Traséalternativer.

Rød, stiplet strek: kabeltraseer bak bebyggelsen og rundt Hydro Aluminium.
Gul/blå, stiplet strek: kabeltraseer langs Storevegen. Rød, heltrukket strek: luftledningstrasé.
(Kilde: e-post 11. mai 2018).

I Fardalen kraftstasjon søker de om å installere en 6,6 kV generator med ytelse 28 MVA og en 28 MVA 6,6/22 kV transformator. Fardal Energi ønsker fortrinnsvis tilknytning til eksisterende 132 kV samleskinne med 132/22 kV transformering. Nytt 22 kV samleskinnesystem mener de det er fornuftig å bygge som et kapslet kompaktanlegg i den gamle hallen («SF6-bygget») ved siden av eksisterende 132 kV anlegg i Hydro Aluminiums transformatorstasjon. Foreløpig er ikke disse anleggene omsøkt, og det er ikke endelig avklart om Hydro Aluminium eller Fardal Energi skal bygge og drive dem.

Lovverk

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er normalt delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner. Etter forskrift om ekstern kvalitetssikring (FOR 2013-06-21-681) § 3 er det imidlertid bestemt at Kongen i statsråd fatter konsesjonsvedtak etter energiloven § 3-1 for «nye elektriske anlegg for tilknytning av vannkraftverk som krever konsesjon av Kongen i statsråd etter vassdragslovgivningen». NVEs vurdering av de elektriske anleggene er derfor inkludert i innstillingen til Olje- og energidepartementet.

Kraftledninger og tilhørende anlegg med anleggskonsesjon etter energiloven er ikke omfattet av plan- og bygningsloven, med unntak av lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting. Tiltaket skal derimot avklares etter andre sektorlover, som for eksempel kulturminneloven og naturmangfoldloven.

Behandling og høringsuttalelser

Søknadene etter vannressursloven og energiloven ble sendt på høring til relevante høringsinstanser. NVE mottok uttalelser til den samlede søknaden og foretar en samtidig behandling av søknadene etter vannressursloven og energiloven.

Av mottatte høringsuttalelser til utbyggingen, har følgende høringsinstanser hatt konkrete innspill til nettsituasjonen eller de elektriske anleggene (sammenfattet):

Årdal kommune (19. september 2013) sier at å velge jordkabel i stedet for luftledning vil redusere konflikten med kulturmiljøet på Farnes.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (6. september 2013 og 23. oktober 2014) sier at eksisterende distribusjonsnett ikke har kapasitet til å overføre kraftproduksjonen fra Fardalen kraftverk. Bygging av en ny 22 kV ledning vil bidra til å bedre driftssikkerheten i lokal kraftforsyning til Øvre Årdal. Videre mener de at å legge jordkabel øverst i rasvollen trolig vil være en bedre løsning enn en luftledning gjennom dette rasutsatte området.

Sogn og Fjordane fylkeskommune (27. september 2013) forutsetter at deponiet for tunnelmasser og kraftledningen planlegges slik at Uraveiti fortsatt framstår som et viktig kulturminne.

Årdal Energi (24. juli 2013) er områdekonsesjonær og peker på at den planlagte traseen for tilknytningsledningen i den gamle 6 kV-traseen ligger innenfor NVEs kartlagte skredfaresone for Årdal kommune. De foreslår derfor at ledningen heller legges langs dagens 145 kV ledning mellom Øvre Årdal og Fortun, eller kables på hele strekningen.

I en tilleggsuttalelse (12. september 2013) opplyser Årdal Energi at de har utført en forstudie for å vurdere hvordan de skal kunne ta imot all den ny produksjonen i Øvre Årdal. De mener det bør etableres en ny 24 kV koplingsstasjon, der all ny produksjon samles, og som kobles opp mot 132 kV-nettet i området. Av den grunn er det hensiktsmessig om alle konsesjonssøknader i området vurderes samlet.

Videre understreker Årdal Energi at luftledningstraseen, i tillegg til å ligge innenfor skredfaresonen, er planlagt tett inntil eksisterende boliger. De mener derfor at ledningen må bygges med isolert tråd og viser til § 6-3 i forskrift om elektriske forsyningsanlegg. Det produseres ikke isolerte liner med det tverrsnittet som en nødvendig for å overføre produksjonen fra Fardalen kraftverk. Årdal Energi foreslår derfor at det heller legges jordkabel på hele strekningen.

(Fardal Energi har i e-post 8. mars 2017 kommentert at de kan bekrefte at det ikke finnes isolerte ledere som er tilstrekkelig grove til å kunne dekke hele overføringsbehovet på 25 MW. Det vil være nødvendig med to eller tre parallelle liner, for eksempel av typen BLL 241.)

SFE Nett (22. august 2013) er regionalt utredningsansvarlig selskap og henviser til Årdal Energi for å identifisere nødvendige tiltak i distribusjonsnettet og transformeringskapasitet til 132 kV.

Hydro Aluminium Årdal (16. august 2013) opplyser at de har deltatt i møter om mulige nettilknytningsløsninger for Fardalen kraftverk, men at ingenting er avtalt. Nettsituasjonen er fortsatt uavklart.

(Fardal Energis kommentar til Hydro Aluminium Årdals uttalelse er at partene er enige om løsningen som er vist i utredningen, men endelig avtale er ikke underskrevet. Dette vil ikke skje før konsesjonsspørsmålet er avklart.)

Kapasitet i overliggende nett

«Rapport om nettsituasjonen» av januar 2013, utarbeidet av Årdal Energi, Hydro Energi, Hydro Aluminium og Norsk Kraft i fellesskap, beskriver dagens nett, utbyggingsplaner og foreslår en ny teknisk løsning for 22 kV-systemet. Det anslås at total ny kraftproduksjon i Øvre Årdal-området kan bli inntil 50 MW, og all produksjon vil måtte knytte seg til det nye 22 kV-anlegget i Øvre Årdal. Etter idriftsettelse av ny 420 kV kraftledning fra Sogndal til Ørskog, vil det være tilstrekkelig kapasitet i transmisjonsnettet for hele Sogn og Fjordane. Videre beskriver rapporten at 132 kV-nettet består av fire ledninger, som gir mer enn tilstrekkelig kapasitet til den ny kraftproduksjonen.

Eksisterende distribusjonsnett har ikke kapasitet til å ta imot og overføre planlagt utbygging av Fardalen kraftverk. Det foreslås i rapporten å etablere et nytt 22 kV system for Øvre Årdal, tilknyttet 132 kV-anlegget i SF6-bygget til Hydro Aluminium. Det er en forutsetning at det søkes om en tilkoblingsløsning til overliggende nett, og NVE anbefaler at det settes vilkår om dette, dersom det gis konsesjon til kraftverket.

Etter NVEs vurdering er kapasiteten i transmisjonsnettet for å motta ny kraftproduksjon i indre Sogn noe begrenset. Etter at Ørskog–Sogndal-ledningen nå er satt i drift, gjenstår fortsatt en begrensnings i overliggende nett for innmating av ny produksjon fra Fortun/Leirdøla til Fardal/Sogndal. Denne begrenser seg til 100 MW og inngår i Statnetts tildelingsordning for nettkapasitet. Per april 2018 var det ca. 40 MW ledig kapasitet i Statnetts tildelingsordning. Det er tilstrekkelig til at Fardalen kraftverk kan få tilknytning, forutsatt at ingen får tildelt kapasiteten først. Dersom Fardalen kraftverk ikke får tildelt den ledige kapasiteten, må de vente med tilknytning til transmisjonsnettet i området oppgraderes. Det er per i dag ikke planer om en slik oppgradering, og en konsesjon bør derfor gis på vilkår om at det er ledig kapasitet i overliggende nett.

NVEs vurdering av nettilknytningen

Nettløsningen Fardal Energi søker om konsesjon til er en ca. tre km lang 22 kV kraftledning, bestående av en kombinasjon av luftledning og jordkabel, eller kun jordkabel. I kraftverket søker de om en 6,6 kV generator med 28 MVA ytelse og tilsvarende en 28 MVA transformator med transformering til 22 kV. Jordkabelstrekningene søker de om å bygge med kabeltype og tverrsnitt TSLF 2x3x400 mm² Al. Luftledning søker de om å bygge med 2x3x240 mm² Al.

Teknisk og økonomisk vurdering

Det finnes, etter NVEs vurdering, ingen alternativer til tilknytningspunktet i 22 kV-nettet i Øvre Årdal. Kraftsystemutredningen (KSU) for Sogn og Fjordane 2016 beskriver tilknytningen av Fardalen kraftverk. Samlet, planlagt og eksisterende kraftproduksjon tilknyttet 22 kV-nettet er 56 MW. Tre ulike tilknytningsalternativer er vurdert: 1) utvidet 11/22 kV transformering, 2) ny 132/22 kV transformering eller 3) en kombinasjon av 1 og 2. Ny 132/22 kV løsning foretrekkes, ifølge KSU for Sogn og Fjordane. NVE legger til grunn at det etableres en løsning som sikrer tilstrekkelig kapasitet i overliggende nett for det tilfelle det gis konsesjon til Fardalen kraftverk. Vi forutsetter at Fardal Energi eller Hydro Aluminium søker om konsesjon for nødvendig transformering for å få en slik løsning på plass. NVE vil i et eget brev til tiltakshaver, be om at det sendes inn en søknad for å avklare dette så raskt som mulig. I en eventuell konsesjon som gis før dette er avklart, bør det settes vilkår om dette. Vi understreker allikevel at NVE har medtatt kostnaden for en estimert transformering i vår vurdering av prosjektet selv om dette foreløpig ikke er omsøkt.

Etter NVEs erfaring virker de estimerte kostnadene noe lave. Etter NVEs kostnadserfaringer, estimerer vi at kostnaden for to hhv. 30 og 25 MVA transformatorer med omsetning 132/22 kV, 22 kV samleskinne og noe stasjonsombygging, vil summere seg til ca. 11 millioner kroner. Fardalen kraftverk er det største planlagte kraftverket i området, og vil i seg selv utløse behov for ny transformering, dvs. én 30 MVA 132/22 kV transformator og ombygging. Vi legger derfor til grunn at nytten med Fardalen kraftverk alene må kunne forsvare kostnadene med disse anleggene, beregnet til 6,7 MNOK. I tillegg kommer kraftledningen fra kraftverket til Øvre Årdal verk, estimert til mellom 2,7 og 3,6 MNOK for løsningene Fardal Energi har søkt om. Den samlede nettkostnaden utgjør en marginal andel av kraftverkets utbyggingskostnad på til sammen om lag 203 millioner kroner (tall fra 31.5.2018). Vi viser til vurdering av det samlede tiltakets kostnader i avsnittet om kostnadsoverslag i kapittelet om søknaden.

Fardal Energi planlegger å bygge luftledning fra kraftverkets tunnelåpning til etter kryssing av elva Utla med 2x3x240 mm² Al, i tillegg til alternativer med jordkabel på større deler av eller hele strekningen. Forskrift om elektriske forsyningsanlegg § 6-3 sier bl.a. «Ledere skal isoleres for spenninger opp til og med 24 kV med mindre ledningen fremføres i utmark eller det ikke er mulig etter forholdene på stedet.» I veiledningen til forskriften går det fram at «Ledere med isolasjonsbelegg skal

alltid benyttes på steder hvor det kan forventes bruk av fiskestenger, drager og lignende. I lange spenn over daler, områder hvor salt gir korrosjonsproblemer og i andre spesielle tilfeller, kan det brukes blank line». Årdal Energi sier i sin høringsuttalelse at det ikke produseres isolerte liner med det tverrsnittet som er nødvendig for å overføre produksjonen fra Fardalen kraftverk. Fardal Energi kommenterer at de har fått bekreftet fra leverandør at det Årdal Energi sier, stemmer. Dersom det er krav om belagte liner, betyr det at de må benytte to eller tre sett kabler av typen BLL 241. NVE legger til grunn at det vil være nødvendig med minimum to sett isolerte liner på luftledningsstrekningen for å dekke overføringsbehovet til Fardalen kraftverk.

Visuelle virkninger

Virkninger for landskap, bomiljø, friluftsliv og kulturmiljø er i det vesentlige knyttet til synligheten av ledningen og i liten grad til direkte konflikt med arealbruksinteresser. Jordkabelstrekningene Fardal Energi søker om gir ingen visuelle virkninger i driftsfasen, men den 1,5 km lange luftledningstraseen etter alternativ 4 vil være synlig i bakkant av bebyggelsen og over elva. Det vil gi visuelle virkninger for bebyggelsen, og luftledningen blir blant annet godt synlig fra kulturmiljøet på Farnes, ifølge konsekvensutredningen. Både Årdal kommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune er opptatt av visuelle virkninger for kulturmiljø.

En 22 kV luftledning har forholdsvis små dimensjoner, med en typisk høyde på 10–15 meter. Fardal Energi oppgir at det planlegges å benytte komposittmaster med traverser av aluminium og hengeisolatorer av komposittmaterialer. Om det blir nødvendig å bygge luftledningen med minimum to sett belagte liner, som er tykkere enn vanlige liner, blir linene godt synlige. Store deler av traseen ligger bak tettbebyggelsen i et terreng som gir noe visuell bakgrunnsdekning i fjellsiden. Etter NVEs vurdering vil ledningen på denne strekningen være mindre framtrødende enn i åpent lende. Vi forventer imidlertid at den blir godt synlig fra Farnes. Der hvor den kommer ut fra bebyggelsen mot øst, og deretter krysser elva, vil den også bli godt synlig for de som ferdes gjennom området. Jo mer jordkabel som velges, jo mindre vil de negative visuelle virkningene være.

Skredfare

Både Årdal Energi og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane mener luftledningstraseen som Fardal Energi har søkt om er rasutsatt, og foreslår at det velges en annen trasé eller legges jordkabel på strekningen. Årdal kommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune mener jordkabel på hele strekningen vil redusere negative virkninger for kulturmiljø på Farnes og Uraveite. Fardal Energi begrunnet opprinnelig at de ikke har søkt om jordkabel på hele strekningen med høyere kostnader og større miljølemper.

Angående skredfaren i området luftledningen er planlagt, sier Fardal Energi at det allerede eksisterer en luftledning (telefon- eller fiberledning). Denne ledningen synes ikke å være særlig utsatt for snøskred eller steinsprang, ifølge Fardal Energi. De mener at det kun er én til to stolper som kan være utsatt og i verste fall fører til ledningsbrudd, noe som raskt kan repareres. Ifølge skredrapport utarbeidet av Sweco i forbindelse med konsesjonssøknaden, er hele Årdal sentrum et potensielt utløpsområde for snøskred. NVE legger til grunn at Fardal Energi ikke legger vekt på skredfaren i valg av løsning, men at ledningen er planlagt i et område som er utsatt for både snøskred og steinsprang. Dette kan føre til kortere utfall av ledningen, og dermed innestengt produksjon i kraftverket. Den økonomiske konsekvensen av dette avhenger av når det eventuelt skjer.

Etter NVEs vurdering vil jordkabel på den skredutsatte strekningen minimere risikoen for utfall som følge av naturpåvirkning.

Virkninger for naturmangfold

Bygging av kraftledninger vil i anleggsfasen innebære aktivitet og terrenginngrep som kan forstyrre fugl og annet dyreliv, og for eksempel føre til at vilt trekker bort fra områdene der aktiviteten pågår. Denne kraftledningen vil gå i tettbebygde og industrielt område, hvor det allerede

er stor aktivitet og forstyrrelser. Vi viser til de vurderingene som er gjort i henhold til naturmangfoldloven for vannkraftutbyggingen.

I driftsfasen er det hovedsakelig fugl som kan bli negativt påvirket gjennom fare for kollisjon med linene eller ved elektrokusjon. Elektrokusjonsrisikoen elimineres ved at det benyttes belagte liner. Utredningen av konsekvenser for biologisk mangfold påpeker mulig kollisjonsrisiko for fugl der luftledningen krysser Uta. Kryssing vil skje ved fagverksbrua, som allerede er et godt synlig hinder for fugl som trekker langs elva. I den grad linene henger høyere enn brukonstruksjonene, vil de kunne utgjøre en ekstra kollisjonsfare. Ifølge Naturbase er det ikke registrert rødlistede fuglearter i området, så det kan ev. dreie seg om enkelte fuglekollisjoner uten betydning for bestander av sårbare arter. Samlet sett vurderer vi virkningene for naturmangfold som små, uansett hvilken løsning som velges. Kollisjonsrisikoen for fugl reduseres imidlertid med løsninger som innebærer minst mulig luftledning.

Virkninger for kulturminner/-miljø

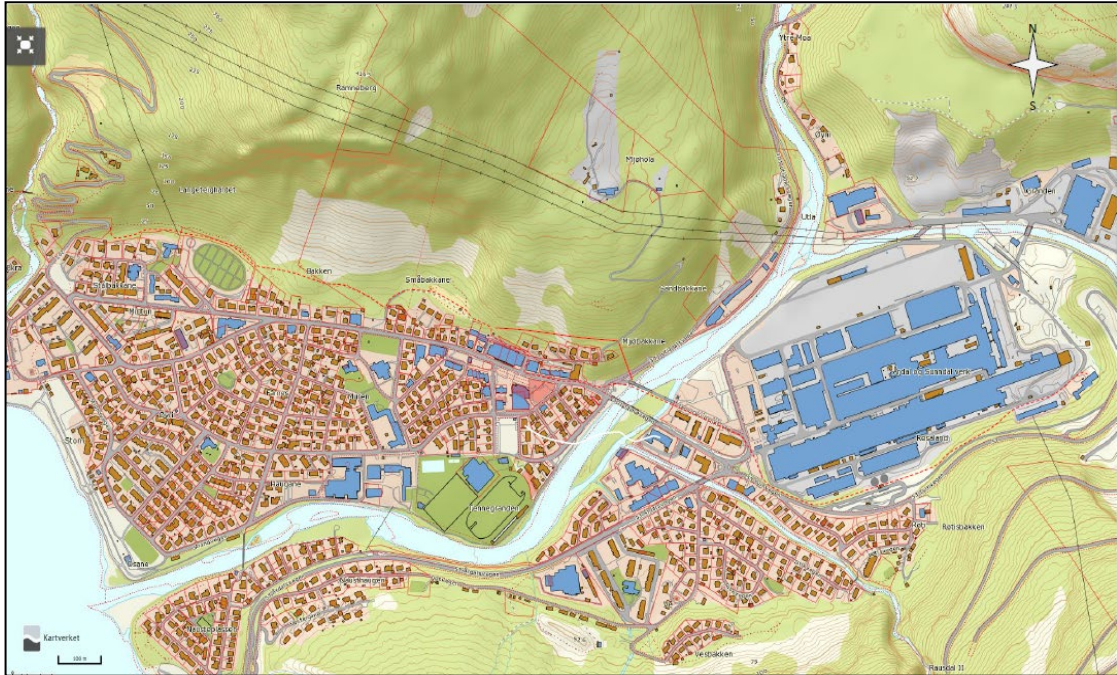
Ifølge konsekvensutredningen er det ingen kjente kulturminneverdier i området tilknytningsledningen går gjennom. Etter det NVE er kjent med, er det ikke gjennomført § 9-undersøkelser i traseen. Luftledningen i skråningen bak sentrum vil bli godt synlig fra kulturmiljøet på Farnes, jf. vurderingen av visuelle virkninger ovenfor. Konsekvensutredningen konkluderer med at den samlede utbyggingen vil ha ubetydelig til liten negativ konsekvens for kulturminner og kulturmiljø, og NVE er enig i denne vurderingen. NVE forutsetter at utredningsplikten avklares før vi godkjenner en detaljplan.

Kabel som alternativ til luftledning

Stortinget har gitt nasjonale retningslinjer for når kabel skal vurderes som alternativ til luftledning (Meld. St. nr. 14 (2011–2012) «Nettmeldingen»). Retningslinjene forutsetter at jordkabel skal benyttes på nye kraftledninger med spenning 22 kV eller lavere, der naturgitte forhold tilsier moderate naturinngrep og ekstrakostnader sammenlignet med luftledning.

På den ca. 1,5 km lange strekningen fra elva til tunnelåpningen, har Fardal Energi søkt om ulike alternativer med jordkabel og innskutt luftledning med overganger til kabel i begge ender. En luftledning vil ligge bak tettbebyggelsen, men i tilstrekkelig avstand til at magnetfelt ikke er en problemstilling. Traseen vil gå i en steinur, hvor det allerede er byggeforbud pga. mulig steinsprang. Det gjør også at det ikke er nødvendig med hogst i traseen.

Fardal Energi har beskrevet og søkt om to ulike kabeltraseer fra tunnelpåhugget ved Tindevegen fram til etter kryssingen av elva. Alternativ 1 og 2 vil i likhet med luftledningstraseen, gå rett bak sentrumsbebyggelsen. Etter passering av Småbakkane vil alternativ 1 legges som luftledning bak bebyggelsen videre mot elven, der den vil gå i kabel i et ca. 100 meter stålrør festet til brua over elva. Alternativ 2 vil på en ca. 300 meter lang strekning legges som jordkabel i Storevegen, som Fardal Energi har prioritert lavere pga. ulempene med å grave opp gatene. De mener denne 250 meter lange luftledningsstrekningen ikke vil bli spesielt synlig. Deretter fortsetter kablen videre, og i grøft lang Jens Davidsons vei fram til hovedporten til Verket.

Figur 11. Kabeltrasé hele strekningen vist med rød, stiplet strek. Kort innskutt luftledning vist med rød, heltrukket strek.
(Kilde: Fardal Energi, tilleggsopplysninger 15. mars 2017).

Figur 12. Oversiktsbilde med kabeltrasé inntegnet med rød strek.
(Kilde: Fardal Energi, tilleggsopplysninger 15. mars 2017).

Kabeltraseene (alternativ 1 og 2) kan legge til rette for en gangvei fra kirkegården og bort til veien opp til Småbakkane. Dermed kan det bli en sammenhengende gang- og turvei mellom Småbakkane og Tindevegen, inkludert Uraveitetet.

Fardal Energi har også søkt om en kabeltrasé (alternativ 3), som følger Storevegen fra elva fram til kirkegården, og deretter opp Urdavegen til tunnelåpningen. De mener denne traseen gir større ulemper for allmennheten i anleggsperioden, og vil gi utfordringer med eksisterende vann- og kloakkrør, kraftkabler, telefonkabler og ev. fiber i grunnen.

Fardal Energi har beregnet kostnadene med de ulike ledningsalternativene:

Alternativ 1 (jordkabel og innskutt luftledning Mjøbakken)	Alternativ 2 (jordkabel hele veien, bak bebyggelsen)	Alternativ 3 (jordkabel hele veien, i Storevegen)	Alternativ 4 (luftledning fra elva til tunnelen)
2,67 mill. kr	2,97 mill. kr	3,55 mill. kr	3,55 mill. kr

Etter NVEs vurdering vil både visuelle virkninger og utfall av ledningen som følge av skred eller steinsprang, elimineres dersom hele tilknytningsledningen bygges som jordkabel. Innskutt luftledning mellom to jordkabelstrekninger øker antall komponenter der feil kan oppstå, og kan bidra til at anlegget blir mer sårbart. Selv om slike avbrudd sjelden vil være langvarige, mener NVE at en tilknytning kun bestående av jordkabel er gunstigere enn innskutt luftledning på denne strekningen, av hensyn til stabil og trygg kraftoverføring. Belagte liner vil bety en godt synlig ledning, også utenom selve mastene.

En ulempe med jordkabel på strekningen der Fardal Energi har søkt om luftledning, er at det blir behov for å grave langs Storevegen på en kort strekning, med de ulempene det medfører for trafikanter i sentrumsområdet. Strekningen er om lag 200 meter lang. NVE legger til grunn at det er vanlig å benytte veigrunn til kabeltraseer, og at ulempene vil være begrenset til en kort periode.

Fardal Energi prioriterer alternativ 1 framfor alternativ 2 pga. noe lavere kostnader og mindre ulemper med graving i Storevegen. Kostnadsforskjellen er 300 000 kroner, ifølge beregningene Fardal Energi har lagt fram. Jordkabel langs Storevegen fra elva til kirkegården og luftledning fra elva til tunnelåpningen, gir begge merkostnader på nesten 900 000 kroner.

Konklusjon

NVE mener at kabelpolicyen tilsier at denne typen kraftledninger som hovedregel skal kables. I dette tilfellet er også kostnaden høyest med den rene luftledningsløsningen. Vi kan heller ikke se at en kostnadsforskjell på 300 000 kroner og kortvarige ulemper i anleggsperioden gir grunnlag for å velge innskutt luftledning, som gir visuelle ulemper i et område mange ferdes i. NVE anbefaler derfor at Fardal Energi gis konsesjon til en nettilknytning som består av jordkabel på hele strekningen fra kraftverket til tilknytningspunktet i kraftnettet.

Søknaden om jordkabel fra tunnelåpningen til elva har ikke vært på offentlig høring, og NVE forutsetter at Fardal Energi i en detaljplan beskriver traseen. Trasédetaljene må forelegges berørte grunneiere og rettighetshavere, og NVE vil i forbindelse med behandlingen av detaljplanen vurdere hvem som skal høres om planen.

Vilkår

For det tilfelle at det gis konsesjon til kraftverket og tilknytningsledningen, anbefaler NVE at det stilles krav om at det skal utarbeides en detaljplan/miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan). Denne planen skal beskrive hvordan anlegget skal bygge, drives, vedlikeholdes og nedlegges. Spesielt skal planen omtale og beskrive jordkabeltraseen, herunder om grunneiere og kommunen har synspunkter på detaljutformingen av denne. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan for anlegg med konsesjon etter energiloven og godkjennes av NVE før anleggsstart eller tas inn i detaljplanen.

Fardal Energi må dokumentere at det er ledig kapasitet i transmisjons- og distribusjonsnettet før anleggsstart. Nødvendig tilkobling til overliggende nett må konsesjonssøkes av Fardalen Energi, eller andre om det er mer hensiktsmessig.

Oppsummerende vurdering

I søknaden er det vurdert to utbyggingsalternativer. Begge alternativene er stort sett like med unntak av utløpet. I alternativ 1 er utløpet på kote 8, som innebærer at den nederste fossen får redusert vannføring. Alternativ 2 har utløp på kote 38, noe som vil bidra til å bevare den nederste fossen. Beregnet årlig kraftproduksjon, inkludert søker forslag til minstevannføring, er ifølge søknaden 53 GWh og 49,6 GWh for henholdsvis alternativ 1 og alternativ 2. Begge alternativene har et kostnadsbilde som ligger noe over gjennomsnittet, men ikke så høyt at det er av avgjørende betydning. Forskjellen mellom alternativene er begrenset. Søker sendte den 31.5.2018 nye oppdaterte beregninger som viser at det er mer vann enn tidligere antatt, og at årsproduksjonen trolig vil kunne øke med ca. 6 GWh. Dette medfører at kostnadene kan bli lavere enn gjennomsnittet i tilsvarende saker.

NVE mener at tilknytningsledningen bør bygges som jordkabel på hele strekningen fra kraftverket til tilkoblingspunktet til overliggende nett, da en jordkabel gir minst samlede ulemper. Det er en forutsetning av Fardal Energi kan dokumentere ledig kapasitet i transmisjons- og distribusjonsnettet før anleggsstart.

Høringsinstansene er noe delt i synet på om det skal gis konsesjon eller ikke. Årdal kommune og fylkeskommunen er for en utbygging etter alternativ 2 ettersom den nederste fossen da blir bevart. Årdal Jeger og Fiskerforening mener også at alternativ er bedre av hensyn til fisken i elva. Fylkesmannen er imot en utbygging på grunn av usikkerheten rundt artsmangfoldet i og langs elva. De påpeker videre at området er viktig for det lokale friluftslivet. De understreker at hvis det blir gitt konsesjon bør det installeres en omløpsventil. De er også positive til at tunnelmassene er planlagt å benyttes til samfunnsnyttige formål. Naturvernforbundet og Sogn og Fjordane Turlag er også imot en utbygging først og fremst på grunn av den samlede belastningen i regionen, det lokale friluftslivet og at det biologiske mangfoldet kan ta skade. Naturvernforbundet foreslår et tredje alternativ med utløp ovenfor alle fossene oppstrøms gangbrua, men dette vil ifølge søker ikke gi nok kraft for å kunne gjøre prosjektet lønnsomt. Øvrige høringsinstanser har ikke vært for eller imot, men de har kommet med tilleggsopplysninger om nettilknytning og andre faglige innspill.

De positive virkningene av Fardalen kraftverk er først og fremst knyttet til produksjonen av kraft i regionen. Kraftverket vil også bidra i den nasjonale satsningen på fornybar energi. En utbygging er også forventet å gi inntekter til produksjonsselskapet og grunneiere, samt generere inntekter til Årdal kommune i form av skatter og avgifter. I anleggsfasen vil det også skapes arbeidsplasser og muligheter for leveranser innen bygg og anlegg.

De negative virkningene er i hovedsak knyttet til redusert vannføring på berørt strekning. I anleggsfasen kan det være midlertidige negative virkninger som mer støy, trafikk og støv. Dette kan medføre ulemper for lokalbefolkningen og deler av dyrelivet kan bli forstyrret. Det kan også forekomme økt tilførsel av støv og fint materiale i elva i denne fasen. Virkningene i driftsfasen vil påvirke elvas inntrykk som landskapselement ved at fossene i nedre del vil få redusert vannføring oftere enn ved dagens situasjon. Dette er negativt først og fremst for det lokale friluftslivet, og til en viss grad reiselivet. Naturtypene bekkeløft og fossesprøytsone, som er påvist ved elva, vil bli påvirket og artsdiversiteten i disse naturtypene vil trolig bli noe redusert. Fiskebestanden i elva er i dag svært begrenset og vil trolig ikke bli særlig påvirket, men en må påregne en noe redusert bestand med en utbygging. Anadrom strekning vil ikke bli påvirket.

NVE har vurdert den samlede belastningen en utbygging av Fardalen kraftverk trolig vil medføre. Vi ser at det allerede er flere utbygde kraftverk i regionen, og i tillegg er det to konsesjonsgitte kraftverk på Offerdalshalvøya. En bygging av Fardalen kraftverk vil øke den samlede belastningen på utbygde vassdrag i regionen samt øke belastningen på naturtypen fossesprøytsone i regionen noe. For øvrig er det den siste tiden også blitt gitt avslag på flere småkraftverksøknader på Offerdalshalvøya. Dette er med på å bevare flere urørte vassdrag i området. Fardalselva er per i dag allerede noe påvirket av vannkraft ettersom 39 % av nedbørsfeltet allerede er overført til Skagen kraftverk.

Valg av alternativ

NVE har vurdert fordelene og ulempene av de to ulike alternativene opp mot hvilke konsekvenser de vil få. Vår vurdering har gjennomgående i de ulike temaene vært at alternativ 2 er det beste alternativet. Fordelen med dette alternativet knytter seg først og fremst til at den nederste fossen blir bevart og at elva som landskapselement i større grad beholdes som i dag. Dette anser vi som viktig for å opprettholde den opplevelsen elva gir for det lokale friluftsliv. Når det i tillegg vil være flomperioder hvor elva vil ha vannføring tilsvarende som i flomperioder i dag, anser vi ønskene fremsatt av flere høringsinstanser om at elva fortsatt må være et viktig element i nærmiljøet, som ivaretatt. Ulempen er at det vil produseres noe mindre kraft. Vi mener imidlertid at 3,4 GWh i lavere årlig produksjon er såpass lite, både med tanke på den totale produksjonen og lønnsomheten av prosjektet, at de positive effektene av dette alternativet oppveier krafttapet. Nye beregninger viser for øvrig at årlig kraftproduksjon for alternativ 2 blir på 55,5 GWh. Det innebærer at selv med en utbygging etter alternativ 2 vil kraftproduksjonen bli 2,5 GWh høyere enn for alternativ 1 fra søknaden.

Avbøtende tiltak

En del av de negative virkningene av de planlagte inngrepene kan reduseres gjennom avbøtende tiltak og god detaljplanlegging av hensyn til de verdiene som er registrert og omtalt i søknaden, rapportene og høringsuttalelsene. Et viktig avbøtende tiltak, bl.a. av hensyn til naturmangfold, landskap og kulturmiljø, vil være slipp av minstevannføring hele året. Det forutsettes også god miljø- og landskapstilpasning av de fysiske inngrepene. Over tid vil naturlig revegetering bidra til at sårene i terrenget som følge av anleggsarbeidet blir mindre synlige. For øvrig gir standardvilkårene som vil følge en eventuell konsesjon hjemmel til å kunne pålegge ulike tiltak etter behov i driftsfasen.

Samlet vurdering

Selv om en utbygging av Fardalen kraftverk vil kunne få negative virkninger for flere fagtema, så er NVEs oppfatning at de samlede virkningene likevel er relativt moderate sett i forhold til størrelsen på kraftverket. NVE vurderer på grunnlag av ovenstående at en utbygging av Fardalen kraftverk kan gjennomføres med akseptable konsekvenser. Vi legger da til grunn at det gjennomføres avbøtende tiltak som reduserer de negative virkningene i tilstrekkelig grad.

NVEs konklusjoner

Vassdragsreguleringsloven

NVE legger i sin samlede vurdering særlig vekt på at en utbygging av Fardalen kraftverk etter alternativ 2 vil gi en årlig middelproduksjon på inntil ca. 49,6 GWh (avhengig av vilkår om minstevannføring mv.), noe som tilsvarer strømforbruket til ca. 2500 husstander, og til en kostnad som er innenfor et nivå som er vanlig for konsesjonsgitte anlegg. Kraftverket vil således gi et viktig bidrag til produksjonen av fornybar energi. NVE mener samtidig virkningene av den planlagte utbyggingen vil være akseptable dersom det gjennomføres avbøtende tiltak.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, finner NVE at fordelene og nytten ved gjennomføring av tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vår vurdering legger til grunn utbygging etter alternativ 2. NVE anbefaler at Fardal Energi AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til bygging og drift av Fardalen kraftverk. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Vannfallsrettighetsloven

Søker har beregnet innvunnet kraftmengde i kraftverket til 750 naturhestekrefter pr. år etter alternativ 2. Kraftverket utløser dermed ikke konsesjonsplikt etter vannfallsrettighetsloven da det ligger langt under grensen på 4000 naturhestekrefter pr. år, jf. lovens § 2 andre ledd.

Energiloven

Elektriske høyspenningsanlegg kan ikke bygges uten konsesjon etter energiloven, jf. energiloven § 3-1 første ledd. For de aktuelle anlegg kreves følgelig anleggskonsesjon for kraftverksinstallasjoner og overføringsanlegg.

I NVEs helhetsvurdering inngår også konsekvensene av elektriske anlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av Fardalen kraftverk. Nærmere beskrivelse og forslag til vedtak fremgår av kapittelet for nettilknytning av kraftverket. Kraftledningen vil, etter NVEs vurdering, ha akseptable miljø- og arealmessige konsekvenser. NVE anbefaler at Fardal Energi AS gis konsesjon i medhold av energiloven for bygging av kraftledning under forutsetning av at det gis konsesjon til bygging av Fardalen kraftverk.

Forholdet til annet lovverk

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I vår vurdering av søknaden om bygging av Fardalen kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12.

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestands-situasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

NVE mener det samlede kunnskapsgrunnlaget, herunder konsekvensutredningen med tilleggsutredninger, samt eksisterende tilgjengelig informasjon, høringsuttalelser og søkers kommentarer til disse, tilfredsstillende kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8.

Føre-var-prinsippet, § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. NVE mener kunnskapsgrunnlaget i saken er tilfredsstillende i forhold til sakens omfang og vurderer det som lite sannsynlig at det finnes uregistrerte verdier av betydning i influens-området. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil oppstå. NVE kan ikke se at nevnte forutsetning ligger til grunn i denne saken.

Økosystemtilnærming og samlet belastning, § 10

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep som kan påvirke økosystemet. Viser til vurderingene av samlet belastning i delkapittelet ovenfor.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

Avbøtende tiltak og utforming av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11 og 12.

Vannforskriften

Formålet med vannforskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det skal utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer med sikte på å oppfylle miljømålene, og sørge for at det fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet.

Fardalselva inngår i Indre Sogn vannområde i Sogn og Fjordane vannregion. Sogn og Fjordane fylkeskommune er vannregionmyndighet. Forvaltningsplanen med tiltaksprogram for 2016–2021 ble godkjent av fylkestinget 10.12.2015 og ble sendt til Klima- og miljødepartementet for endelig fastsettelse. Der ble det godkjent 4.7.2016. Ifølge informasjonen i Vann-Nett er økologisk tilstand (dagens tilstand) på berørt strekning av vassdraget god. Miljømålet for 2021 er satt til god økologisk tilstand (GØT).

NVE har ved avveiningen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. I flg. § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4-§ 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt.

Den første betingelsen i § 12 er at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand. I diskusjonen under de ulike fagtemaene har NVE vurdert praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved en utbygging. Dersom vi anbefaler at det gis konsesjon, vil vi også foreslå konsesjonsvilkår som vi mener er egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Vurderingene vil blant annet omfatte slipp av minstevannføring. En eventuell konsesjon til utbygging vil forutsette standard naturforvaltningsvilkår, som gir hjemmel til å pålegge gjennomføring av miljøundersøkelser og miljøtiltak ved behov.

Det er også en forutsetning i § 12 om at samfunnsnyttene av de nye inngrepene skal være større enn tapet av miljøkvalitet. Kriteriene for å anbefale at det gis konsesjon er gitt i vannressursloven § 25 og vassdragsreguleringsloven § 8. Konsesjon kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser. Dersom samfunnsnyttene av Fardalen kraftverk ikke overstiger ulempene, deriblant tap av miljøkvalitet, kan NVE ikke anbefale at det gis konsesjon. Dersom NVE kommer til at vi anbefaler at det gis konsesjon til utbygging, ligger det derfor implisitt i dette at vi vurderer samfunnsnyttene som større enn tap av miljøkvalitet.

Til sist forutsettes det i § 12 at hensikten med de nye inngrepene, på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Vi kan ikke se at hensikten med tiltaket, som er fornybar og delvis regulerbar kraftproduksjon, med rimelighet kan oppnås ved miljømessig sett bedre alternativer, for eksempel andre metoder å produsere kraft på.

Kulturminneloven

Sogn og Fjordane fylkeskommune skriver i sin uttalelse at det ikke fremkommer om det er automatisk freda kulturminner i det berørte området, men minner om søkers sin undersøkelsesplikt, jf. kulturminneloven § 9. Søker plikter å ta kontakt med Sogn og Fjordane fylkeskommune i god tid før ev. anleggsstart så undersøkelsesplikten kan bli gjennomført.

Vegloven

NVE minner om at det må søkes om nødvendige tillatelser etter vegloven.

Forurensningsloven

Det er søkt om nødvendige tillatelser etter forurensningsloven for gjennomføring av tiltaket. I forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknaden blir det vurdert om det kan gis tillatelse for driftsperioden.

Fylkesmannen har ikke kommentert forholdet til forurensningsloven i sin uttalelse.

NVE ser i utgangspunktet ikke noe behov for at det gis tillatelse etter forurensningsloven for driftsfasen. Etter vår vurdering vil standardvilkår for forurensning gi tilstrekkelige muligheter til å pålegge oppfølgingsundersøkelser og eventuelt tiltak av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget i driftsfasen. Myndigheten til å pålegge slike tiltak ligger i dag hos Fylkesmannen.

Anleggsarbeidene krever egen tillatelse etter forurensningsloven. Ved en ev. utbygging må det tas kontakt med Fylkesmannen om behov for utslippstillatelse, og legges frem en plan som viser hvordan en vil håndtere forurensning i anleggsperioden. Dette gjelder særlig tilslammet vann fra tunneldriving, anleggsdrift med maskiner og bruk av kjemikalier.

Merknader til forslag til konsesjonsvilkår

I forslag til vilkår for bygging og drift av Fardalen kraftverk er det tatt utgangspunkt i standardvilkårene etter vassdragsreguleringsloven for kraftverk med produksjon over 40 GWh pr. år.

*Kommentar til enkelte av postene**Post 2. Konsesjonsavgifter*

NVE foreslår at konsesjonsavgiftene for Fardalen kraftverk settes til kr 8 pr. nat.hk. til staten, og kr 24 pr. nat.hk. til kommunen. Dette er på nivå med de satser som NVE har foreslått i senere innstillinger. Avgiften beregnes for innvunnet kraftmengde. Eksakt beregning vil gjøres av NVE når anlegget tas i bruk. Det er av søker beregnet til 750 naturhestekrefter.

Post 4. Byggefrister

De vanlige byggefristene ved tillatelser etter vassdragsreguleringsloven gjelder.

Post 6. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn, mv.

Detaljplan for utbyggingen skal godkjennes av NVE i god tid før arbeidet settes i gang.

Tabellen nedenfor viser hvilke forutsetninger som er lagt til grunn for NVEs anbefaling til konsesjon etter alternativ 2.

Tabell 14. Forutsetninger lagt til grunn for NVEs anbefaling.

Komponent	Enhet	Fardalen Kraftverk
Inntak	moh.	480
Kraftstasjon		I fjell
Avløp	moh.	38
Turbinsenter	moh.	41
Installert effekt	MW	23,4
Aggregater	ant.	1
Største slukeevne	m ³ /s	6,1
Minste slukeevne	m ³ /s	0,1
Vannvei (tilløpstunnel)	m	4020
Veier		Eksisterende jordbruksvei ved inntaket oppgraderes.
Massedeponi	m ³	Det er planlagt totalt 9 mulige lokaliteter for bruk/deponering av masser. Totalt ca. 130 000 m ³ . Plassering og utforming avklares i detaljplanfasen. Kommunen skal forelegges plan for massehåndtering som del av detaljplangodkjenningen.

Nettilknytning	km	3
Omløpsventil		Kapasiteten skal være på minimum 30 % av maksimal slukeevne.
Avbøtende tiltak mv. (flere tiltak enn de som er nevnt her kan være aktuelle). Enkelte av tiltakene skal vurderes nærmere i detaljplanfasen og ev. fastsettes ved godkjenning av detaljplan.		Minstevannføring. God miljøtilpasning av alle fysiske inngrep. Avhending av overskuddsmasser til samfunnsnyttige formål. Støyreducerende tiltak.

Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan som regel behandles av NVE som en del av detaljplangodkjenningen, hvis ikke annet er presisert her. Detaljplan skal forelegges NVE Region Vest i Førde og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Vi minner om at det i detaljplanen må dokumenteres at det er tilgjengelig nettkapasitet i overliggende nett.

NVE forutsetter at alle arbeider med inntak, tunnel, kraftstasjon, utløp, veier, massedeponering, og nettilknytning utføres så skånsomt som mulig i terrenget slik at de fysiske inngrepene ikke blir større enn nødvendig. Eventuelle terrengskader etter transport skal utbedres så raskt som mulig.

Post 7. Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger. Eksempler på tiltak som kan pålegges i medhold av vilkåret er etablering av fiskepassasjer, fiskeutsetting, utlegging av gytegrus og oppsett av hekkekasser. Vilkaeret gjelder også friluftslivets bruks- og opplevelsesverdi som skal tas vare på i størst mulig grad.

Post 8. Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen om automatisk fredete kulturminner kommer inn under dette vilkåret. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på automatisk fredete kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 9.

Post 12. Vannslipping

Det vil bli etablert inntaksdam i elva. Kraftverket skal i hovedsak driftes etter tilsigsforholdene i vassdragene. Inntaksmagasinet skal ikke nyttes til start-/stoppkjøring, men en viss pendling i vannstanden knyttet til drift må påregnes.

Minstevannføring

Tabellen viser data for vannføring og slukeevne som er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs vurdering av minstevannføring.

Tabell 15. Hydrologiske parametere.

Parameter	Enhet	Fardalen kraftverk
Nedbørfelt, ekskludert fraført vann	km ²	49,7
Årlig tilsig (inntak)	mill. m ³	62,5
Middelvannføring	m ³ /s	1,98
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,13
5-percentil sommervannføring	m ³ /s	0,30
5-percentil vintervannføring	m ³ /s	0,10
Største slukeevne	m ³ /s	6,10
Minste slukeevne	m ³ /s	0,10

Søker foreslår en minstevannføring på 300 l/s om sommeren (1.5 – 30.9) og 100 l/s om vinteren (1.10 – 30.4).

NVE mener en minstevannføring må balanseres mot verdien av god ressursutnyttelse og produksjon av kraft. Tabellen nedenfor viser søkers produksjonsberegninger for alternative minstevannføringer for alternativ 1, men tallene er overførbare til alternativ 2.

Tabell 16. Produksjonsberegninger for alternative minstevannføringer basert på tall fra søknaden.

Minstevannføring		Produksjon			Utb. pris
Sommer	Vinter	Sommer	Vinter	År	
m ³ /s	m ³ /s	GWh	GWh	GWh	NOK/kWh
0	0	45,8	12,7	58,5	4,17
0,3 / 5-persentil	0,1 / 5-persentil	42,3	10,7	53,0	4,60
0,3 / 5-persentil	0	42,2	12,7	54,9	4,44
0,13 /ALV	0134/ALV	44,1	10,2	54,3	4,49
0,13 /ALV*	0	44,1	12,7	56,8	4,30

Flere av høringsinstansene har kommentert behovet for slipp av minstevannføring på utbyggingsstrekningen av hensyn til biologi, landskapsopplevelse det lokale friluftsliv og reiseliv.

NVE vurderer at slipp av minstevannføring hele året vil være nødvendig for å opprettholde de biologiske funksjonene knyttet til vassdragene. Ved fastsettelse av minstevannføringens størrelse bør det tas hensyn til den lokalt viktige fossesprøytonen i Fardalselva og de fuktighetskrevede artene som lever her. En tilstrekkelig vannføring vil også bidra til å opprettholde noe av verdien av fossene oppstrøms gangbrua har som landskapselement, selv om mye av dynamikken i vannføringen vil forsvinne. Flere av høringsinstansene har pekt på at fossene har betydning for opplevelsen, til tross for at de ikke er lett synlige, verken på avstand eller fra veien eller bebyggelsen i Øvre Årdal.

Slukeevnen til Fardalen kraftverk er på 6,1 m³/s, noe som tilsvarer 308 % av middelvannføringen. Dette tilsier en relativt høy utnyttelsesgrad av vannressursene til kraftproduksjon. Vannføringskurvene for beregnet vannføring før og etter utbygging i vassdraget viser at det i et middels år kun vil være minstevannføring tilbake det meste av året, men i perioder på våren, sommeren og høsten vil det være flere dager med overløp. NVE mener dette må tas i betraktning ved fastsettelse av minstevannføringen.

NVE ser at de nye beregningene vi fikk fra søker 31.5.2018, viser en høyere middelvannføring men en lavere 5-persentil. De nye tallene gir en 5-persentil på 201 l/s og 86 l/s for henholdsvis sommer- og vinterperioden. NVE viser til at høringspartene har forholdt seg til de opprinnelige verdiene for minstevannføring. NVE er usikker på hvorvidt kortvarige målinger av vannføring er de rette, og vi mener verdien knyttet til særlig til biologisk mangfold og landskap tilsier at vi bør legge søknadstallene til grunn.

NVE konkluderer på grunnlag av ovenstående vurderinger med at et slipp av minstevannføring i størrelsesorden med søkers opprinnelige forslag, er tilstrekkelig for å ivareta hensynet til de verdiene som er påvist i vassdraget.

NVES anbefaling av minstevannføring blir som følger:

- 300 l/s i sommerperioden, 1.5 – 30.9
- 100 l/s i vinterperioden, 1.10 – 30.4

Ved lavere tilsig enn pålagt minstevannsslipp, må hele tilsiget slippes som minstevannføring.

Med vårt forslag til vannslipping, basert på tallene fra søknaden, vil Fardalen kraftverk i det anbefalte utbyggingsalternativet (alternativ 2) produsere ca. 49,6 GWh/år. Dette er i tråd med søkers egne beregninger i søknaden.

For å unngå stranding av fisk på anadrom strekning i Fardalselva ved et ev. utfall eller ved rask nedkjøring av kraftverket, skal det installeres omløpsventil med kapasitet på minimum 30 % av

maksimal slukeevne. Ved vannforbruk i kraftverket mindre enn omløpsventilens kapasitet skal omløpsventilen åpne for vannmengden som går gjennom turbinen ved utfall. Deretter skal vannføringen gjennom omløpsventilen gradvis reduseres. Omløpsventilen skal kobles til kraftverkets styringssystem og testes ut med hensyn til funksjonalitet før kraftverket settes i ordinær drift. Dokumentasjon på at utstyret fungerer etter hensikten skal oversendes NVEs miljøtilsyn."

NVEs forslag til

Vilkår

*for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til Fardal Energi AS
til bygging av Fardalen kraftverk i Årdal kommune i Sogn og Fjordane fylke*

(Fastsatt ved dato).

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

2

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

3

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

5

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

6

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

7

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Fardalselva er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av vannkraftanlegget/utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av vannkraftanlegget/utbyggingen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeidet tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggings-tiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av vannkraftanlegget.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

8

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

9

(Forurensning)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med anlegget er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

10

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

11

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

12

(Manøvreringsreglement mv.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

13

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

14

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltene utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

15

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av utbyggingens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

16

(Militære foranstaltninger)

Ved damanlegget kan det treffes militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle, uten at eieren har krav på erstatning for de ulemper eller rådighetsbegrensninger dette medfører. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den innskrenkning eller benyttelse av anleggene som er nødvendig og den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

17

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

18

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister), 12 (Manøvreringsreglement) og 18 (Kontroll og sanksjoner).

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

*NVEs forslag til
Manøvreringsreglement
for utbygging av Fardalselva i Årdal kommune, Sogn og Fjordane fylke*

1.

Reguleringer

Magasin	Reg.grenser			Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
	Øvre kote	Nedre kote				
Inntaksmagasin i Fardalselva	485	484	5,0	0,0	1,0	

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN 1954.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

I tiden 01.05 – 30.09 skal det slippes 300 l/s fra inntaksdammen. I tiden 01.10 – 30.04 skal det slippes 100 l/s. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring er på laveste tillatte nivå, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Det skal installeres en omløpsventil i kraftverket med kapasitet på minimum 30 % av maksimal slukeevne.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at damanlegget til enhver tid er i god stand. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

*NVEs forslag til
Anleggskonsesjon*

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1, jf. forskrift av 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 3-1 gir Olje- og energidepartementet under henvisning til søknad av 13. mars 2013, tilleggssøknad av 11. mai 2018, vedlagte innstilling for Fardalen kraftverk av <dato> og vedtak av <dato> anleggskonsesjon til Fardal Energi AS.

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

1. En ca. 3 km lang jordkabel fra Fardalen kraftverk til Hydro Aluminiums transformatorstasjon i Øvre Årdal, med nominell spenning 22 kV og tverrsnitt med minimum strømføringssevne tilsvarende TSLF 2x3x400 mm² Al.
2. Fardalen kraftverk (i fjell) med:
 - én generator med ytelse 28 MVA og spenning 6,6 kV
 - én transformator med ytelse 28 MVA og omsetning 6,6/22 kV
 - nødvendig høyspenningsanlegg

Anlegget skal bygges i traseen merket med rød, stiplet strek på kartet merket «Fardalen Kraftverk – Vedlegg 3 – Detaljkart for 22 kV kabelalternativ» av 8. desember 2016 vedlagt denne konsesjonen.

Vilkår

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren. I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

1.

Varighet

Konsesjonen gjelder inntil <30 år fra konsesjonsdato>.

2.

Fornyelse

Konsesjonæren skal søke om fornyelse av konsesjonen senest seks måneder før konsesjonen utløper. Dersom konsesjonæren ikke ønsker fornyet konsesjon, skal det innen samme frist gis melding om dette.

3.

Bygging

Anlegget skal være ferdigstilt, bygget i henhold til denne konsesjonen innen samme frist som for Fardalen kraftverk.

Konsesjonæren kan søke om forlengelse av fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse. Slik søknad skal sendes senest seks måneder før utløpet av fristen.

Konsesjonen bortfaller dersom fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse ikke overholdes.

4.

Drift

Konsesjonæren skal stå for driften av anleggene og plikter å gjøre seg kjent med de til enhver tid gjeldende regler for driften.

Bytte av driftsansvarlig selskap krever overføring av konsesjon. Eventuelt framtidig skille mellom eierskap og drift av anleggene konsesjonen omfatter, krever også godkjenning fra NVE. Godkjenning kan gis etter søknad.

5.

Nedleggelse

Dersom konsesjonær ønsker å legge ned anlegget mens konsesjonen løper, skal det søkes NVE om dette. Nedleggelse kan ikke skje før vedtak om riving er fattet.

6.

Endring av konsesjon

NVE kan fastsette nye vilkår for anlegget dersom det foreligger sterke samfunnsmessige interesser.

7.

Tilbakekall av konsesjon

Konsesjonen kan trekkes tilbake dersom konsesjonæren tas under konkursbehandling, innleder gjeldsforhandling, eller på annen måte blir ute av stand til å oppfylle sine plikter etter konsesjonen.

8.

Overtredelse av konsesjonen eller konsesjonsvilkår

Ved overtredelse av konsesjonen eller vilkår i denne konsesjonen kan NVE bruke de til enhver tid gjeldende reaksjonsmidler etter energilovgivningen eller bestemmelser gitt i medhold av denne lovgivningen.

NVE kan også i slike tilfeller på ethvert tidspunkt pålegge stans i bygging.

9.

Bortfall av konsesjon

Konsesjonen bortfaller dersom foretaket ikke er meldt til Foretaksregisteret innen fristen som følger av foretaksregisterloven § 4-1, og organisasjonsnummer er sendt til NVE innen én måned etter registrering.

10.

Kostnadsrapportering

Konsesjonæren skal senest ett år etter idriftsettelse av anlegget rapportere faktiske kostnadstall for anlegget til NVE. Dette skal gjøres via RENs rapporteringsløsning, som er tilgjengelig på RENs nettsider www.ren.no.

11.

Miljø-, transport- og anleggsplan/detaljplan

Anlegget skal bygges, drives, vedlikeholdes og nedlegges i henhold til en miljø-, transport- og anleggsplan, som utarbeides av konsesjonæren og godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan for anlegg med konsesjon etter energiloven, men kan inngå som en del av detaljplanen for kraftverket dersom dette vurderes som hensiktsmessig. Konsesjonæren skal utarbeide planen i kontakt med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere. Planen skal gjøres kjent for entreprenører. Konsesjonæren har ansvaret for at planen følges.

Anlegget skal til enhver tid holdes i tilfredsstillende driftsmessig stand i henhold til miljø-, transport- og anleggsplanen og eventuelt andre vilkår/planer.

Konsesjonæren skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget eller deler av anlegget er satt i drift.

Tilsyn med bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget er tillagt NVE. Utgifter forbundet med NVEs godkjenning av planen, og utgifter til tilsyn med overholdelse av planen dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 før miljø-, transport- og anleggsplanen blir godkjent.

Utover det som står i veilederen skal planen spesielt beskrive detaljert trasé for jordkabel fra tunnelåpning til tilknytning til kraftnettet. Traseen skal forelegges berørte grunneiere/rettighetshavere og Årdal kommune.

12.

Nettkapasitet

Konsesjonæren skal dokumentere at det er ledig kapasitet i transmisjons- og distribusjonsnettet før anleggsstart, og ev. søke om nødvendig tilkobling og transformering til overliggende nett.

III. Departementets bemerkninger

1. INNLEDNING

Fardal Energi AS har søkt om tillatelse etter vannressursloven til å bygge Fardalen kraftverk i Fardalselva i Årdal kommune. Fardalselva renner gjennom Fardalen, som har utløp i Årdalsvatnet i Øvre Årdal. Ca. 39 % av nedbørfeltet i øvre del er allerede overført til Skagen kraftverk i Fortun.

Fardal Energi AS eies av grunn- og fallrettshavere og av Tyngdekraft AS, som eies av OBOS.

Det er to omsøkte alternativ, begge med høyeste regulerte vannstand på kote 485. Alternativ 1 har utløp på kote 8 og alternativ 2 har utløp på kote 38, oppstrøms den nederste fossen i elva. Vannveien vil for begge alternativene være om lag 4 km lang. Kraftstasjonen er planlagt plassert i fjell.

Installert effekt er planlagt til hhv. 25 MW og 23,4 MW for alternativ 1 og 2. Årlig produksjon ble først oppgitt til hhv. 53 GWh for alternativ 1 og 49,6 GWh for alternativ 2. Søker har senere anslått at årsproduksjonen er 6 GWh høyere for begge alternativene, basert på nye hydrologiske målinger. Alternativ 1 vil dermed gi 59 GWh per år og alternativ 2 vil gi 55,6 GWh per år. Departementet har lagt de nye tallene til grunn i den videre behandlingen.

Det er søkt om anleggskonsesjon etter energiloven for de elektriske anleggene i kraftverket, samt for å knytte kraftverket til nettet ved Hydros anlegg i Øvre Årdal.

2. VURDERINGSGRUNNLAGET

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdrags- og energilovgivningen, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdrags- og energilovgivningen. Det innebærer at miljøkonsekvensene ved utbygging av Fardalen kraftverk og nettilknytning må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til økt produksjon av fornybar energi og hensynet til kraftbalansen avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven (nml.) § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iakt tatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

I tråd med nml. § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget, bygger departementets vurdering og tilråding på følgende:

- NVEs innstilling av 28.8.2018
- Søknaden av 12.11.2012 med tilhørende konsekvensutredning (KU)
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling og senere innkomne innspill
- Befaring 7.11.2018 og innspill presentert her
- Brev fra Fardal Energi AS om massedeponi 30.1.2019
- Artsdatabasen

Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes. Materialet antas å gi den kunnskap som kreves om landskapet, utbredelse av naturtyper, den økologiske tilstanden i området og arters bestandssituasjon. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

3. NVEs INNSTILLING

NVE viser i innstilling 28.8.2018 til departementet at de negative virkningene i hovedsak er knyttet til redusert vannføring på berørt strekning. I anleggsfasen kan det være midlertidige negative virkninger som mer støy, trafikk og støv. Dette kan medføre ulemper for lokalbefolkningen og deler av dyrelivet kan bli forstyrret. Det kan også forekomme økt tilførsel av støv og fint materiale i elva i denne fasen. Virkningene i driftsfasen vil påvirke elvas inntrykk som landskapselement ved at fossene i nedre del vil få redusert vannføring. Dette er negativt først og fremst for det lokale friluftslivet. Naturtypene

bekkekløft og fossesprøytsone, som er påvist i elva, vil bli påvirket og artsdiversiteten i disse naturtypene vil trolig bli noe redusert. Fiskebestanden i elva er i dag svært begrenset og vil trolig ikke bli særlig påvirket, men en må påregne en noe redusert bestand med en utbygging. Anadrom strekning vil ikke bli påvirket.

NVE mener at den samlede belastningen på naturtypen fossesprøytsone i regionen vil øke noe. NVE anbefaler at det blir gitt konsesjon til alternativ 2, med vilkår om helårlig minstevannføring på hhv. 300 l/s sommer og 100 l/s vinter.

NVEs innstilling er sendt til kommune og fylkeskommune. Årdal kommune står ved høringsuttalelsen gitt til NVE i 2013.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING AV KRAFTVERKETS VIRKNINGER

4.1. Samfunnsmessige virkninger

Den viktigste samfunnsmessige nytten med Fardalen kraftverk vil være produksjon av ny fornybar kraft. Fardalen kraftverk vil produsere om lag 59 GWh per år for alternativ 1 og 55,6 GWh per år for alternativ 2. Om lag 20 % av produksjonen vil være i vinterhalvåret, og det er ingen planlagt regulering. Anslagene for årlig produksjon har økt med 6 GWh sammenlignet med søknadstidspunktet for begge alternativer, basert på nye hydrologiske målinger i elva.

Kostnaden er anslått til 211 mill. kroner i 2019-tall for begge alternativ, basert på nye anslag fra utbygger. Kostnadsreduksjonen er bl.a. knyttet til tunneldriften. Spesifikk utbyggingskostnad er 3,58 kr/kWh og 3,8 kr/kWh for henholdsvis alternativ 1 og 2. Nåverdien av prosjektet er positiv med bruk av NVEs basis kraftprisbane og elsertifikatinntekter for begge alternativer.

Utbyggingskostnadene er basert på anslag. Hvor store de faktiske utbyggingskostnadene vil bli, vil først være kjent etter at detaljplan og anbudskonkurranse er holdt. Det vil da være opp til søker å avgjøre hvorvidt prosjektet totalt sett vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt.

Årdal kommune vil få årlige inntekter fra eiendomsskatt, naturressursskatt og konsesjonsavgifter. I anleggsfasen vil byggingen medføre noe økt sysselsetting i regionen.

Nåverdien av prosjektet inngår i den videre vurderingen av prosjektets samlede fordeler og ulemper. Tiltaket vil også ha virkninger på natur, miljø og areal. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

4.2. Hydrologi

Nedbørfeltet til Fardalselva er på totalt 94,7 km², hvor 36,8 km² er overført til nabovassdraget. Det resterende nedbørfeltet er 49,6 km². Middelvannføringen er anslått til 1,98 m³/s. 5-percentil sommer er 300 l/s og 5-percentil vinter er 100 l/s.

Fardalen kraftverk er planlagt med største slukeevne på 6,1 m³/s tilsvarende 308 % av middelvannføringen, noe som tilsvarer en relativt høy ressursutnyttelse. Vannføringen vil være større enn slukeevnen om lag 35 dager i et middels vått år, og overløp vil i hovedsak forekomme i flomsituasjoner. I tillegg vil restfeltet nedstrøms inntaket på 8,2 km² bidra med noe tilsig.

Søker har foreslått slipp av minstevannføring tilsvarende 5-percentil sommer og vinter, og NVE har anbefalt det samme.

4.3. Naturmiljø og biologisk mangfold

Ifølge konsekvensutredningen er store deler av elvestrekningen som blir berørt registrert som naturtypen bekkekløft og bergvegg med B-verdi (viktig). Nederst i naturtypen er det avmerket to fossesprøytsoner med C-verdi (lokalt viktig). Naturtypen sørvendt berg og rasmark er registrert ved Ramnberget, med B-verdi. Redusert vannføring vil gi endringer i forholdene for fuktighetskrevede arter, men endringene er vurdert å bli små som følge av skjermet beliggenhet mht. solinnstråling og utskiftning av luftmasser. Flommer, bidrag fra restfeltet og minstevannføring er vurdert å begrense de negative effektene noe. Fossesprøytsone vil trolig reduseres noe i utstrekning. Ifølge konsekvensutredningen vil tiltaket ha middels negativ konsekvens for naturtyper. Det er gjennomført en tilleggsundersøkelse av bekkekløften, som i stor grad bekrefter funnene i den første rapporten. I

tillegg ble det gjort tre funn av rødlistearten flatsaltlav (VU), og bekkekløfta ble utvidet noe lenger nordover.

NVE vurderer at en utbygging trolig vil føre til at de mest fuktighetskrevene artene i disse naturtypene forsvinner. NVE viser til at det ikke er noen spesielle verdier tilknyttet naturtypene langs elva. NVE mener at med avbøtende tiltak som minstevannføring hele året kombinert med restvannføring og flommer, vil elvemiljøet i disse naturtypene ivaretas til en viss grad.

Ingen rødlistearter ble funnet under den første undersøkelsen. Ifølge denne konsekvensutredning ville en utbygging gi middels negativ konsekvens for karplanter, moser, lav og sopp, men liten negativ konsekvens for rødlistearter. I den andre undersøkelsen ble rødlistearten flatsaltlav (VU) funnet på tre steder, noe som gjør at verdien av området øker. Arten ble funnet to steder i sprutpåkret sone mens den siste ble funnet i flomsonen. NVE viser til at fuktighetskrevene arter trolig vil bli påvirket av redusert vannføring, og deler av leveområdene for disse vil bli redusert. NVE mener det er en fare for at flatsaltlavbestanden i elva kan forsvinne, men mener at avbøtende tiltak som minstevannføring hele året i tilstrekkelig grad vil opprettholde livsgrunnlaget for karplanter, moser, sopp og lav på berørt strekning. NVE viser til at ved alternativ 2 vil de fuktighetskrevene artene i nedre del bevares.

Ifølge konsekvensutredningen er det noe stasjonær ørret i elva oppstrøms anadrom strekning. Anadrom strekning ligger i sin helhet nedstrøms utbyggingsområdet er 350 meter lang, og har sjørørret. Konsekvensen av en utbygging er i fagrapporten vurdert å være liten negativ for fisk. NVE vurderer at en utbygging ikke vil ha noen vesentlig påvirkning på den lokale ørretbestanden, men anser det som sannsynlig at bestanden blir redusert. NVE mener det bør settes en tilstrekkelig minstevannføring som tar hensyn til biologien i vassdraget og installeres en omløpsventil for å sikre vannføringen ved ev. utfall.

Når det gjelder virkninger for fugl vil fossekallen trolig bli middels negativt påvirket av den reduserte vannføringen. NVE viser til at med tilstrekkelig avbøtende tiltak som minstevannføring og ev. tilrettelegging av reirplasser for fossekall gjennom pålegg fra Fylkesmannen, vil påvirkningen på fossekallen være svært begrenset. NVE viser videre til at det ved planleggingen av massedeponi må tas hensyn til vadefugl ved Årdalsvatnet i forbindelse med godkjenning av detaljplan. NVE mener at tiltaket vil ha svært liten påvirkning på pattedyrene i det berørte området.

Departementet viser til at fraføring av vann er vurdert å ha middels negativ konsekvens for fagtemaet biologisk mangfold. Det er foreslått avbøtende tiltak for å dempe konsekvensene, hvor slipp av minstevannføring og installasjon av omløpsventil er sentralt. Ved valg av alternativ 2 vil naturmiljøet i nedre del av elva forbli urørt. Departementet mener konsekvensene for naturmiljø og biologisk mangfold er relevant for konsesjonsspørsmålet.

4.4. Landskap

Nedre del av Fardalen mellom Øvre Årdal og Haug blir berørt av tiltaket. Elva går i et juv med en V-form, med brattere og mer markante terrengformer på vestsiden av dalen. Helt nederst avsluttes elva i en foss. Verdien av landskapet er vurdert å være stor i konsekvensutredningen. Ifølge konsekvensutredningen er konsekvensene for landskap vurdert å være middels til høy negativ for alternativ 1 og ubetydelig til liten negativ for alternativ 2.

Flere høringsparter peker på fossen i den nedre delen som et viktig element i landskapet som bør bevares. Årdal kommune ønsker utbygging av alternativ 2 slik at den nedre fossen bevares.

Den største negative konsekvensen av en utbygging av Fardalen kraftverk vil ifølge NVE være fraføringen av vann. Fraføringen av vann vil påvirke landskapsopplevelsen, særlig i nederste del av elva der fossen er synlig og det går en tursti over elva. NVE antar at selv med redusert vannføring vil den naturlige kulpen rett oppstrøms gangbrua fortsatt gi et vannspeil som er godt synlig fra turveien. I de øvre delene av berørt strekning er elva mindre tilgjengelig, og fraføring av vann er derfor mindre synlig for brukerne.

NVE mener alternativ 2 vil bevare mer av elvas inntrykk i form av at den nederste fossen blir bevart, og at lyden av elva vil merkes tilnærmet slik som i dag. Nedre del av elva er det området folk flest går på tur og kommer nærmest elva. NVE mener derfor at en utbygging etter alternativ 2 vil gjøre at elva som landskapselement opprettholdes i større grad ettersom den nederste fossen bevares.

I tillegg til fraføring av vann kan massedeponier gi negative konsekvenser for landskapet. I opprinnelig søknad er det foreslått at massene kan brukes lokalt, slik at deponibehovet reduseres. Årdal kommune er positiv til dette. Søker har i brev av 30.1.2019 opplyst om at det nå planlegges bruk av mini-tunnelboremaskin for driving av tunnelen. Mindre tunnelverrsnitt gjør at det blir mindre overskuddsmasser enn opprinnelig omsøkt. Volumet er anslått redusert fra 130 000 m³ til 35 000 m³. Alle massene vil tas ut nede ved kraftstasjonen. I utgangspunktet har derfor ikke søker behov for deponering oppe i Fardalen. Søker har blitt forespurt av Tindevegen om bruk av masser til utbedring av den private veien over til Skjolden, og at det i denne forbindelse likevel kan bli behov for en deponiplass oppe i Fardalen. Dersom det ikke er samfunnsmessig behov for etterbruk er søkers foretrukne alternativ å bruke massene til å forsterke rasvollen nedenfor Ramneberg, utbedre tsunamivollen ved Årsdalsvatnet eller deponere massene i grustaket til Hydro Aluminium eller i Årdalsvatnet.

Departementet har merket seg at landskap er et av de sentrale temaene i saken, og noe som høringspartene er opptatt av. Å bevare den nederste fossen har vært et ønske blant flere høringsparter. Alternativ 2 gir mindre negative konsekvenser for landskap enn alternativ 1, ettersom den nedre fossen bevares. Slipp av minstevannføring samt bidrag fra restfeltet vil bidra til å gi en viss vannføring i elva også på utbyggingsstrekningen. Departementet mener konsekvensene for landskap er relevante for konsesjonsspørsmålet.

Med reduserte massevolum mener departementet at massedeponiet ikke vil gi vesentlige negative konsekvenser for landskap, og at landskapsvirkninger av deponi derfor ikke er vesentlig for konsesjonsspørsmålet. Endelig deponiplassering og etterbruk kan bestemmes i detaljplanfasen.

4.5. *Friluftsliv*

Av berørt strekning er det først og fremst de nedre delene av Fardalen som er viktige for det lokale friluftslivet. Der er det en rekke mindre stier og det går en tursti med en bru over elva som er mye brukt. Fossestrykene er viktige landskapselementer, og det er badeplasser i kulpene. Området har ifølge konsekvensutredningen middels verdi for friluftsliv.

I driftsfasen er redusert vannføring, massedeponi og tunnelpåslaget de elementene som forventes å redusere kvaliteten av opplevelsen for turgåere. Badekulpene vil fortsatt bestå. Jaktmulighetene forventes å påvirkes av anleggsfasen, men ikke i driftsfasen. Utbygging er vurdert til å gi middels negativ konsekvens for temaet friluftsliv.

NVE viser til at området er godt egnet til små turer og at det er hyppig benyttet. NVE mener det er den reduserte vannføringen som vil merkes best. En utbygging etter alternativ 2 vil bevare den nederste fossen, slik at den synes og høres slik som i dag, og følgelig vil turopplevelsen ikke endres i så stor grad.

Departementet merker seg at friluftstinteressene ved elva i stor grad er knyttet til nedre del av det berørte området, der turstien går nær vassdraget. Departementet mener i likhet med NVE at ved å bevare den nederste fossen og slippe minstevannføring vil konsekvensene for friluftsliv ikke være vesentlige for konsesjonsspørsmålet.

4.6. *Reiseliv*

Tindevegen gjennom Fardalen er en viktig ferdselsåre for turister på sommeren over til Turtagrø. I henhold til konsekvensutredningen er tiltaket vurdert å ha liten negativ konsekvens for reiseliv i både anleggs- og driftsfasen.

NVE viser til at Tindevegen er en etablert turist- og utfartsvei men uten de store besøkstallene. NVE mener det er svært begrensede muligheter til å oppleve elva fra veien, men at en utbygging kan være negativt for reiselivet. NVE mener at ved en utbygging etter alternativ 2 kan elva fortsatt oppleves som et landskapselement. Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og mener temaet reiseliv ikke er vesentlig for konsesjonsspørsmålet.

4.7. Kulturminner

Fagrapporten definerer to kulturmiljøer i berørt område – Farnes og Fardalen. Fagrapporten har gitt området Farnes en samlet verdivurdering på liten til middels verdi. Tiltaket er vurdert til å ha en ubetydelig til liten negativ konsekvens på kulturmiljøet. Kulturmiljøet Fardalen er gitt en verdivurdering på middels verdi i fagrapporten. Tiltaket er også her vurdert å ha en ubetydelig til liten negativ konsekvens på kulturmiljøet.

Høringspartene er opptatt av deponiplassering og hvordan dette påvirker kulturmiljøene ved Farnes og Fardalen, og peker på at deponiene må utformes slik at kulturlandskapet og kulturminnene ikke blir påvirket.

NVE viser til at en utbygging ikke vil berøre fredete kulturminner og at påvirkningen på kulturminner og kulturmiljøer er antatt liten. NVE mener en utbygging etter alternativ 2 vil kunne bidra til å ivareta elvas inntrykk i større grad enn alternativ 1. I tillegg kan avbøtende tiltak som slipp av minstevannføring medføre at elvas inntrykk i noen grad opprettholdes.

NVE ser at deponeringen av tunnelmassene kan påvirke kulturminnene i området hvis de plasseres uten en overordnet plan. NVE henviser til arbeidet med detaljplanene i forkant av en ev. utbygging for den endelige plasseringen av deponiene.

Forholdet til undersøkelsesplikten i henhold til kulturminneloven må avklares med Sogn og Fjordane fylkeskommune og Bergens Sjøfartsmuseum dersom det blir gitt konsesjon.

Departementet mener virkningene for kulturminner og kulturmiljø i stor grad kan avbøtes med god utforming og plassering av deponier. Med reduserte deponivolum vil konsekvensen bli mindre enn opprinnelig. Departementet mener konsekvensene for kulturminner ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

4.8. Vannforskriften

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som vurderes ved nye inngrep i vassdraget. Departementet har vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. De foreslåtte konsesjonsvilkårene vil være egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Ved å pålegge minstevannføring, opprettholdes i stor grad de biologiske funksjonene i elva.

Departementet mener i likhet med NVE samfunnsnyttens til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet finner at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar kraftproduksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Denne vurderingen omfatter både tekniske gjennomførbarhet og kostnader. Departementet viser til den foretatte gjennomgang og vurdering av de negative konsekvenser for natur, miljø og landskap i foredraget her. Samfunnsnyttens av tiltaket må anses som betydelig. Departementet finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

4.9. Samlet belastning

Departementet har foretatt en vurdering av den samlede belastning på økosystemet i tråd med nml. § 10 både knyttet til omsøkte tiltak og for andre eksisterende og mulige fremtidige tiltak. For det omsøkte tiltak vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget her.

Årdal og indre del av Sognefjorden er allerede preget av vannkraftutbygging. 39 % av nedbørfeltet til Fardalselva er allerede overført til Skagen kraftverk.

NVE har avslått flere småkraftverksøknader på Offerdalshalvøya. Dette er med på å bevare flere urørte vassdrag i området. Det er også to verna vassdrag i regionen. Ved å ivareta fossene i nedre del mener NVE den samlede belastningen ikke blir så stor.

Etter å ha vurdert utbyggingsprosjektet med tilpasninger og avbøtende tiltak, finner departementet at den samlede påvirkningen økosystemet blir utsatt for ikke vil være til hinder for at konsesjon til Fardalen kraftverk, jf. naturmangfoldloven § 10.

5. SØKNAD OM KONSESJON ETTER ENERGILOVEN

Det er søkt om tillatelse etter energiloven til installasjon og drift av elektriske anlegg i kraftstasjonen og nettilknytning. Fardal Energi AS søker om en 6,6 kV generator med ytelse 28 MVA og en 28 MVA 6,6/22 kV transformator i Fardalen kraftstasjon, samt en 3 km lang 22 kV kraftledning mellom Fardalen kraftverk og Hydros anlegg i Øvre Årdal. Det er søkt om fire alternativer for ledningen, med ulike kombinasjoner av jordkabel og luftledning. Når det gjelder de elektriske anleggene som er nødvendige for tilknytning til overliggende nett er disse planlagt inne i Hydros anlegg. Disse anleggene er ikke omsøkt ennå, og vil håndteres i etterkant av konsesjon.

NVE mener det ikke finnes alternativer til tilknytningspunktet i 22 kV-nettet i Øvre Årdal, og legger til grunn at det etableres en løsning som sikrer tilstrekkelig kapasitet i overliggende nett for det tilfelle det gis konsesjon til Fardalen kraftverk og foreslår det settes vilkår om dette. NVE anslår kostnadene som noe høyere enn omsøkt. NVE viser til at kostnadene utgjør en marginal andel av kraftverkets utbyggingskostnad på til sammen om lag 203 mill. kroner.

NVE har videre vurdert visuelle virkninger av de omsøkte alternativene, og viser til at høringspartene har vært opptatt av virkninger for kulturmiljøet. En luftledning vil gi visuelle virkninger for bebyggelsen, og luftledningen blir blant annet godt synlig fra kulturmiljøet på Farnes, ifølge konsekvensutredningen. Kostnadene for luftledning hele veien er høyere enn kabel, mens løsningen med innskutt luftledning er anslått å være 300 000 kroner billigere enn jordkabel.

NVE konkluderer med at tilknytningsledningen bør bygges som jordkabel, en løsning som etter NVEs oppfatning vil sikre en stabil og trygg kraftforsyning. NVE anbefaler ikke en kombinasjon av kabel og luftledning. NVE peker på at Fardal Energi AS i detaljplan må beskrive traseen for jordkabelen det første stykket, da denne ikke har vært på høring.

NVE anbefaler at det settes vilkår om at Fardal Energi AS må dokumentere at det er tilstrekkelig kapasitet i transmisjons- og distribusjonsnettet før anleggsstart, og at det søkes om nødvendige anlegg for tilknytning til overliggende nett.

Departementet har merket seg at NVE ut fra en samlet vurdering av tekniske, økonomiske og miljømessige virkninger har vurdert jordkabel som det beste alternativet. Dette ivaretar også hva Årdal kommune, fylkesmannen og fylkeskommunen har ønsket. Departementet mener at de økte kostnadene ved å velge jordkabel fremfor en kombinasjon av kabel og luftledning ikke er så store at de gir grunn til å endre løsning. Departementet slutter seg derfor til NVEs forslag til nettløsning om jordkabel på hele strekningen. Departementet har bedt søker om å spesifisere ønsket traséalternativ for jordkabelen. Norsk Kraft skriver i e-post 5.2 på vegne av søker at alternativ 2 gjennom Storgata foretrekkes etter dialog med kommune og e-verk. Departementet mener endelig trasé kan bestemmes som del av detaljplan.

6. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

I vurderingen av om konsesjon skal gis til Fardalen kraftverk, har departementet lagt vekt på at utbygging etter alternativ 2 vil gi om lag 55 GWh økt fornybar kraftproduksjon.

En utbygging vil ha negative konsekvenser for naturmangfold, landskap og friluftsliv. Med valg av alternativ 2 vil nedre deler av elva forbli urørt. Med krav om avbøtende tiltak som minstevannføring og omløpsventil, samt reduserte tippmasser finner departementet at de negative konsekvensene ikke er til hinder for at det gis tillatelse i samsvar med NVEs innstilling.

Etter en helhetsvurdering er Olje- og energidepartementet kommet til at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for allmenne og private interesser, jf. vassdragsreguleringsloven § 5. Det tilrås at det gis tillatelse etter vassdragsreguleringslovens § 3 til bygging av Fardalen kraftverk på de vilkår som følger vedlagt.

NVE mener jordkabel anses som den beste løsningen ved den avveining som er foretatt av fordeler og ulemper etter energiloven. Departementet tilrår at det gis anleggskonsesjon til Fardal Energi AS for å bygge, eie og drive de elektriske anlegg i kraftverket, samt en 22 kV jordkabel mellom Hydros anlegg og Fardalen kraftverk.

IV. Merknader til vilkårene

NVE oversendte opprinnelig et vilkårssett i tråd med standardvilkårene etter vannressursloven for småkraftverk. Ettersom tillatelse til kraftverk over 40 GWh nå gis etter vassdragsreguleringsloven, jf. Prop. 117 L (2016–2017) skal vilkårene gis etter denne loven.

Post 2 Konsesjonsavgifter

Det fastsettes konsesjonsavgifter for Fardalen kraftverk til kr 8 pr. nat.hk. til staten, og kr 24 pr. nat.hk. til kommunen, i tråd med standard satser.

Post 6 Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn, mv.

Detaljplan for utbyggingen skal godkjennes av NVE i god tid før arbeidet settes i gang. Deponiplassering skal inngå i detaljplan. Tabellen nedenfor viser hvilke forutsetninger NVE og departementet har lagt til grunn.

Tabell over føringer for tillatelsen

Komponent	Enhet	NVEs føringer	OEDs føringer
Inntak	moh.	480	Som NVE
Kraftstasjon		I fjell	Som NVE
Avløp	moh.	38	Som NVE
Turbinsenter	moh.	41	Som NVE
Installert effekt	MW	23,4	Som NVE
Aggregater	ant.	1	Som NVE
Største slukeevne	m ³ /s	6,1	Som NVE
Minste slukeevne	m ³ /s	0,1	Som NVE
Vannvei (tilløpstunnel)	m	4020	Som NVE
Veier		Eksisterende jordbruksvei ved inntaket oppgraderes.	Som NVE
Massedeponi	m ³	Det er planlagt totalt 9 mulige lokaliteter for bruk/deponering av masser. Totalt ca. 130 000 m ³ . Plassering og utforming avklares i detaljplanfasen. Kommunen skal forelegges plan for massehåndtering som del av detaljplangodkjenningen.	Tunnelmasser reduseres til 35 000 m ³ . Plassering og utforming avklares i detaljplanfasen. Kommunen skal forelegges plan for massehåndtering som del av detaljplangodkjenningen.
Nettilknytning	km	3	3 km jordkabel
Omløpsventil		Kapasiteten skal være på minimum 30 % av maksimal slukeevne.	Som NVE
Avbøtende tiltak mv. (flere tiltak enn de som er nevnt her kan være aktuelle). Enkelte av tiltakene skal vurderes nærmere i detaljplanfasen og ev. fastsettes ved godkjenning av detaljplan		<ul style="list-style-type: none"> - Minstevannføring - God miljøtilpasning av alle fysiske inngrep - Avhending av overskuddsmasser til samfunnsnyttige formål - Støyreducerende tiltak 	Som NVE

Post 7 Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 12 Manøvreringsreglement

Det er fastsatt et manøvreringsreglement med pålegg om helårlig vannslipp på hhv. 300 l/s om sommeren (1.5 – 30.9) og 100 l/s om vinteren (1.10 – 30.4).

Det skal installeres omløpsventil med kapasitet på minimum 30 % av maksimal slukeevne.

Departementet slutter seg for øvrig til NVEs merknader til vilkårene.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

Fardal Energi AS gis tillatelser til bygging av Fardalen kraftverk med tilhørende elektriske anlegg i Årdal kommune i samsvar med vedlagte forslag.

*Vedlegg 1**Spesifikasjon av tillatelsene*

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis Fardal Energi AS tillatelse til bygging av Fardalen kraftverk i Årdal kommune, jf. vedlegg 2.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for utbygging av Fardalen kraftverk, jf. vedlegg 3.
3. I medhold av energiloven § 3-1 gis Fardal Energi AS tillatelse til å bygge, eie og drive nødvendige elektriske anlegg i og i tilknytning til Fardalen kraftverk, samt en 22 kV jordkabel fra Fardalen kraftverk til Hydros anlegg i Øvre Årdal, jf. vedlegg 4.
4. Planendringer kan vedtas av departementet eller den departementet bemyndiger.

*Vedlegg 2**Vilkår*

*for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til Fardal Energi AS
til bygging av Fardalen kraftverk i Årdal kommune i Sogn og Fjordane fylke*

(Fastsatt ved kgl.res. 21.06.2019)

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

3.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

5.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

6.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

7.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Fardalselva er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av vannkraftanlegget/utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av vannkraftanlegget/utbyggingen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeidet tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av vannkraftanlegget.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

8.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

9.

(Forurensning)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med anlegget er påkrevet av hensyn til forureningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

10.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

11.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

12.

(Manøvreringsreglement mv.)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

13.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

14.

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

15.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av utbyggingens virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

16.

(Militære foranstaltninger)

Ved damanlegget kan det treffes militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle, uten at eieren har krav på erstatning for de ulemper eller rådighetsbegrensninger dette medfører. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den innskrenkning eller benyttelse av anleggene som er nødvendig og den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

17.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

18.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister), 12 (Manøvreringsreglement) og 18 (Kontroll og sanksjoner).

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

Vedlegg 3

*Manøvreringsreglement
for Fardalen kraftverk i Fardalselva i Årdal kommune, Sogn og Fjordane fylke
(Fastsatt ved kgl.res. 21.6.2019)*

1.

Reguleringer

Magasin	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
	Øvre kote	Nedre kote			
Inntaksmagasin i Fardalselva	485	484	5,0	0,0	1,0

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN 1954.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

I tiden 01.05 – 30.09 skal det slippes 300 l/s fra inntaksdammen. I tiden 01.10 – 30.04 skal det slippes 100 l/s. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Det skal installeres en omløpsventil i kraftverket med kapasitet på minimum 30 % av maksimal slukeevne.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det skal føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Konsesjonæren skal etter vedtak fra departementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

4.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

*Vedlegg 4**Anleggskonsesjon*

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1, jf. forskrift av 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 3-1 gis Fardal Energi AS under henvisning til søknad av 13. mars 2013, tilleggssøknad av 11. mai 2018, NVEs innstilling for Fardalen kraftverk av 28.8.2018 og kgl.res. av 21.6.2019 anleggskonsesjon.

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

1. En ca. 3 km lang jordkabel fra Fardalen kraftverk til Hydro Aluminiums transformatorstasjon i Øvre Årdal, med nominell spenning 22 kV og tverrsnitt med minimum strømføringssevne tilsvarende TSLF 2x3x400 mm² Al.
2. Fardalen kraftverk (i fjell) med:
 - én generator med ytelse 28 MVA og spenning 6,6 kV
 - én transformator med ytelse 28 MVA og omsetning 6,6/22 kV
 - nødvendig høyspenningsanlegg

Anlegget skal bygges i traseen merket alternativ 2 på kartet merket «Fardalen Kraftverk – Vedlegg 3 – Detaljkart for 22 kV kabelalternativ» av 23.11.2018 vedlagt denne konsesjonen.

Vilkår

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren. I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

1.

Varighet

Konsesjonen gjelder inntil 21.6.2049.

2.

Fornyelse

Konsesjonæren skal søke om fornyelse av konsesjonen senest seks måneder før konsesjonen utløper. Dersom konsesjonæren ikke ønsker fornyet konsesjon, skal det innen samme frist gis melding om dette.

3.

Bygging

Anlegget skal være ferdigstilt, bygget i henhold til denne konsesjonen innen samme frist som for Fardalen kraftverk.

Konsesjonæren kan søke om forlengelse av fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse. Slik søknad skal sendes senest seks måneder før utløpet av fristen.

Konsesjonen bortfaller dersom fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse ikke overholdes.

4.

Drift

Konsesjonæren skal stå for driften av anleggene og plikter å gjøre seg kjent med de til enhver tid gjeldende regler for driften.

Bytte av driftsansvarlig selskap krever overføring av konsesjon. Eventuelt framtidig skille mellom eierskap og drift av anleggene konsesjonen omfatter, krever også godkjenning fra NVE. Godkjenning kan gis etter søknad.

5.

Nedleggelse

Dersom konsesjonær ønsker å legge ned anlegget mens konsesjonen løper, skal det søkes NVE om dette. Nedleggelse kan ikke skje før vedtak om riving er fattet.

6.

Endring av konsesjon

NVE kan fastsette nye vilkår for anlegget dersom det foreligger sterke samfunnsmessige interesser.

7.

Tilbakekall av konsesjon

Konsesjonen kan trekkes tilbake dersom konsesjonæren tas under konkursbehandling, innleder gjeldsforhandling, eller på annen måte blir ute av stand til å oppfylle sine plikter etter konsesjonen.

8.

Overtredelse av konsesjonen eller konsesjonsvilkår

Ved overtredelse av konsesjonen eller vilkår i denne konsesjonen kan NVE bruke de til enhver tid gjeldende reaksjonsmidler etter energilovgivningen eller bestemmelser gitt i medhold av denne lovgivningen.

NVE kan også i slike tilfeller på ethvert tidspunkt pålegge stans i bygging.

9.

Bortfall av konsesjon

Konsesjonen bortfaller dersom foretaket ikke er meldt til Foretaksregisteret innen fristen som følger av foretaksregisterloven § 4-1, og organisasjonsnummer er sendt til NVE innen én måned etter registrering.

10.

Kostnadsrapportering

Konsesjonæren skal senest ett år etter idriftsettelse av anlegget rapportere faktiske kostnadstall for anlegget til NVE. Dette skal gjøres via RENs rapporteringsløsning, som er tilgjengelig på RENs nettsider www.ren.no.

11.

Miljø, transport- og anleggsplan/detaljplan

Anlegget skal bygges, drives, vedlikeholdes og nedlegges i henhold til en miljø-, transport- og anleggsplan, som utarbeides av konsesjonæren og godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan for anlegg med konsesjon etter energiloven, men kan inngå som en del av detaljplanen for kraftverket dersom dette vurderes som hensiktsmessig. Konsesjonæren skal utarbeide planen i kontakt med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere. Planen skal gjøres kjent for entreprenører. Konsesjonæren har ansvaret for at planen følges.

Anlegget skal til enhver tid holdes i tilfredsstillende driftsmessig stand i henhold til miljø-, transport- og anleggsplanen og eventuelt andre vilkår/planer.

Konsesjonæren skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget eller deler av anlegget er satt i drift.

Tilsyn med bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget er tillagt NVE. Utgifter forbundet med NVEs godkjenning av planen, og utgifter til tilsyn med overholdelse av planen dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 før miljø-, transport- og anleggsplanen blir godkjent.

Utover det som står i veilederen skal planen spesielt beskrive detaljert trasé for jordkabel fra tunnelåpning til tilknytning til kraftnettet. Traseen skal forelegges berørte grunneiere/rettighets-haver og Årdal kommune.

12.

Nettkapasitet

Konsesjonæren skal dokumentere at det er ledig kapasitet i transmisjons- og distribusjonsnettet før anleggsstart, og ev. søke om nødvendig tilkobling og transformering til overliggende nett.

Fardalen Kraftverk - Vedlegg 3 - Detaljkart for 22 kV kabelalternativ 2018-11-23.doc

- Alternativ 1 hvor kabel graves ned i storura langs Uravegen
- Alternativ 1b hvor deler av alternativ 1 gjøres med luftstrek fra gammel fagverksbro
- Alternativ 1c hvor deler av alternativ 1 hvor kabel graves ned bak Coop og inn i Storgata frem til gammel fagverksbro
- Alternativ 2 hvor kabel graves ned i Storgata
- Alternativ 3 med nedgravd kabel langs tsunamivoll og langs elva
- ... fra gammel fagverksbro legges kabelen i bakken forbi hovedporten på Hydro, på sydsiden av fabrikk og til 11 kV anlegget til Hydro.

- Eiendomsgrænser
- Eksisterende vei
- Ny 22 kV 50 Hz jordkabel
- Eksisterende 22 kV linje
- Rigglass/deponi/massetak

Klient:	Tynskraft as	Skala:	Se angitt skala på kartet med 100 m
Anlegg:	Fardalen Kraftverk	Dato/sign.:	2016-12-08 / ES
Tegning:	Kart over Regional- & sentralnett	Rev.:	2018-11-23 / ES Alternativ 2 foretrukket
Detalj:	Indre Sogn	Firma:	Norsk Kraft AS

20. Hafslund E-CO AS og Eidsiva Energi AS

(Konsolidering mellom Hafslund E-CO og Eidsiva Energi – konsesjoner og samtykker etter vannfallrettighetsloven)

Olje- og energidepartementets samtykke 1. juli 2019.

1. SØKNADEN

Olje- og energidepartementet viser til søknad av 8. mai 2019 om konsesjoner, samtykker og bekreftelser etter vannfallrettighetsloven i forbindelse med planlagt konsolidering av produksjonsvirksomhetene i Hafslund E-CO AS (Hafslund E-CO) og Eidsiva Energi AS (Eidsiva Energi).

Utkastet til transaksjonsavtale (heretter Transaksjonen) mellom partene om samordning av virksomhetene innenfor kraftproduksjon og –distribusjon er forelagt for departementet.

Konsolideringen av søkernes kraftproduksjonsvirksomheter medfører en delvis opprydding i et omfattende krysseierskap, og gir en mer hensiktsmessig drift og koordinering av vannstrengene.

1.1 Nærmere om selskapene

1.1.1 Hafslund E-CO

Hafslund E-CO er 100 % eid av Oslo kommune. Produksjonsvirksomheten i konsernet ligger i datterselskapene E-CO Energi AS (E-CO Energi) og i Hafslund Produksjon Holding AS med underliggende datterselskaper. Det er kun E-CO Energi som inngår i den delen av Transaksjonen som gjelder produksjonsvirksomheten. Hafslund Produksjon Holding AS inngår ikke i Transaksjonen. E-CO Energi eier aksjer i blant annet Oslo Lysverker AS.

E-CO Energi har eierinteresser i følgende kraftverk direkte og gjennom ulike datterselskaper (ikke medregnet kraftverk eid av Oppland Energi og Opplandskraft):

Kraftverk	Eierandel
Hol I	100 %
Hol II	100 %
Hol III	100 %
Hemsil I	100 %
Hemsil II	100 %
Gjuva	100 %
Leinafoss	100 %
Brekkefoss	100 %
Hammeren	100 %
Sagefoss	100 %
Aurland I	93 %
Aurland II	93 %
Aurland III	93 %
Aurland IV (Vangen)	93 %
Aurland V (Reppa)	93 %
Solbergfoss	67 %
Nedre Vinstra	67 %
Lya	70 %

Kraftverk	Eierandel
Usta	57 %
Nes	57 %
Embretsfoss	50 %
Uvdal I	10 %
Uvdal II	10 %

I tillegg har E-CO Energi en eierandel på 26,9 % i Nedre Otta DA som nå bygger ut Nedre Otta kraftverk.

Oppland Energi (der E-CO Energi eier 61,4 %) har eierinteresser i følgende kraftverk, i tillegg til 25 % eierandel i Opplandskraft DA:

Kraftverk	Eierandel
Kalvedalen	100 %
Ylja	100 %
Lomen	100 %
Fossheimfoss	100 %
Faslefoss	100 %
Bagn	16 %
Eid	100 %
Torpa	100 %
Kjøljua	100 %
Dokka	100 %
Rosten	72 %

Opplandskraft DA (der E-CO Energi direkte og indirekte gjennom Oppland Energi eier til sammen 40,3 %) har eierinteresser i følgende kraftverk:

Kraftverk	Eierandel
Savalen	100 %
Framruste	79 %
Øyberget	79 %
Skjåk I	100 %
Rendalen	100 %
Harpefossen	100 %
Øvre Vinstra	100 %
Hunderfossen	100 %

I tillegg har Opplandskraft DA 100 % eierskap i Tolga kraftverk, som nå bygges ut.

1.1.2 Eidsiva Energi

Eidsiva Energi er organisert som et konsern og eies av Hedmark fylkeskommune (indirekte via Hedmark Fylkeskraft AS), Oppland fylkeskommune (indirekte via Oppland Fylkeskraft AS), og 27 kommuner: Lillehammer og Gausdal (indirekte via LGE Holding AS), Eidskog, Elverum (indirekte via Elverum Energi AS), Engerdal (indirekte via Engerdal Energi Holding AS), Gjøvik, Grue, Hamar (indirekte via Hamar Energi Holding AS), Kongsvinger, Lesja, Løten, Nord-Fron, Nord-Odal, Ringebu,

Ringsaker, Skjåk, Stor-Elvdal, Sør-Odal, Trysil, Vang, Vestre Slidre, Våler, Østre Toten, Øyer, Øystre Slidre, Åsnes og Åmot (samlet "Innlandet-kommunene", med unntak av Åmot kommune, jf. pkt. 1.2). Eidsiva Energis vannkraftvirksomhet er eid direkte og indirekte av datterselskapet Eidsiva Vannkraft AS (Eidsiva Vannkraft).

Eidsiva Vannkraft har eierandeler i følgende kraftverk (i tillegg til tidligere nevnt eierandel i Nedre Otta DA og i kraftverkene eid av Oppland Energi og Opplandskraft DA gjennom sine eierandeler på henholdsvis 38,65 % og 25 % i Oppland Energi og Opplandskraft DA):

Kraftverk	Eierandel
Osa	100 %
Kongsvinger	100 %
Braskereidfoss	100 %
Løpet	100 %
Strandfossen	100 %
Mesna	100 %
Lutufallet	100 %
Einunna	100 %
Sagnfossen	100 %
Roppa	100 %
Tyria I	100 %
Brødbølfoss	100 %
Tyria II	100 %
Holsfossen	100 %
Hylla	100 %
Osfallet	100 %
Moelv	100 %
Raua	100 %
Bedafors	100 %
Kvernfall	100 %
Strandfossen Minikraftverk	100 %
Nedre Vinstra	28 %
Litjefossen	12 %
Ulset	12 %
Brattset	12 %
Svorkmo	12 %
Grana	12 %
Raskiftet Vindkraftverk	20 %

1.2 Transaksjonsavtalen

I henhold til Transaksjonsavtalen vil Hafslund E-COs datterselskap, E-CO Energi, blant annet overta samtlige aksjer i Eidsiva Energis datterselskap, Eidsiva Vannkraft, mot at E-CO Energi Holding AS (E-CO Energi Holding) selger 42,8 % av aksjene i E-CO Energi til Eidsiva Energi.

Åmot kommune har vedtatt å bevare sitt direkte eierskap på 0,5943 % i Eidsiva Energi. De resterende 49,4057 % av aksjene i Eidsiva Energi vil eies av Hedmark fylkeskommune (indirekte via Hedmark Fylkeskraft AS), Oppland fylkeskommune (indirekte via Oppland Fylkeskraft AS) og Innlandet-kommunene. Innlandet-kommunene vil organisere sitt eierskap i Eidsiva Energi gjennom et felles holdingselskap, Innlandet Energi Holding AS (Innlandet Energi Holding).

Organiseringen av Innlandet-kommunenes eierskap i Eidsiva Energi er planlagt gjennomført ved at Innlandet Energi Holding først etableres av Eidsiva Energi. Deretter vil aksjene i Innlandet Energi Holding fordeles mellom Innlandet-kommunene i henhold til deres eierskap i Eidsiva Energi. Innlandet-kommunenes aksjer i Eidsiva Energi vil deretter bli overdratt til Innlandet Energi Holding som tingsinnskudd. Dette medfører at Innlandet-kommunenes relative eierandel opprettholdes i Innlandet Energi Holding, som igjen vil eie 49,4 % av aksjene i Eidsiva Energi.

E-CO Energis eierskap i blant annet Oslo Lysverker AS skal ikke inngå i Transaksjonen. E-CO Energis aksjer i selskapet skal derfor overføres til E-CO Energi Holding før Transaksjonen gjennomføres. Oslo Lysverker AS eier blant annet en andel på 25 % av Opplandskraft DA, herunder indirekte en 79 % andel av Øvre Otta DA. Oslo Lysverker AS' andel i Opplandskraft DA skal inngå i Transaksjonen. Før aksjene i Oslo Lysverker AS kan overføres til E-CO Energi Holding, skal derfor andelen i Opplandskraft DA utfisjoneres fra Oslo Lysverker AS (som overdragende selskap) til NewCo (som overtakende selskap). Parallelt besluttes en forenklet mor-/datterfusjon mellom E-CO Energi (som overtakende selskap) og NewCo (som overdragende selskap), slik at E-CO Energi dermed blir eier av andelen i Opplandskraft DA.

1.3 Konsesjonspliktige erverv

Det søkes om følgende etter vannfallrettighetsloven:

- (i) konsesjon til E-CO Energi etter vannfallrettighetsloven § 25 for erverv av 25 % av andelen i Opplandskraft DA, uten nye eller tyngende vilkår.
- (ii) konsesjon til E-CO Energi etter vannfallrettighetsloven § 24 for erverv av 100 % av aksjene i Eidsiva Vannkraft, uten nye eller tyngende vilkår.
- (iii) konsesjon til Eidsiva Energi etter vannfallrettighetsloven § 23 for erverv av mer enn 20 % av aksjene i E-CO Energi, uten nye eller tyngende vilkår.
- (iv) konsesjoner til henholdsvis Innlandet Energi Holding og Hafslund etter vannfallrettighetsloven § 23 for erverv av mer enn 20 % av aksjene i Eidsiva Energi (50 % hver), uten nye eller tyngende vilkår.
- (v) eventuelle andre konsesjoner, bekreftelser eller samtykker som OED måtte anse at Transaksjonen utløser behov for, uten nye eller tyngende vilkår.

Det bes videre om at departementet bekrefter at samtlige tidligere stilte unntaksvilkår ikke benyttes i forbindelse med ovennevnte andels- og aksjeerverv i den utstrekning de blir utløst av Transaksjonen, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Gjennomføringen av Transaksjonen er betinget av at departementet gir unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, i den utstrekning gjennomføring av Transaksjonsavtalen vil utløse forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 6 for fallrettigheter som ikke er konsesjonsbehandlet tidligere.

Samtlige tiltakskonsesjoner som søkerne har i tilknytning til sin vannkraftvirksomhet (herunder konsesjoner og ukonsederte rettigheter etter vassdragsreguleringsloven, vassdragsloven og/eller vannressursloven) vil forbli værende i de respektive selskap og reguleringsforeninger som de er meddelt til. Det forutsettes at ovennevnte transaksjoner ikke utløser nye vilkår i noen av disse, og at konsesjonene videreføres som i dag uten nye tyngende vilkår.

2. DEPARTEMENTETS VURDERING

Unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, jf. § 24

Eidsiva Vannkraft AS innehar indirekte konsesjonspliktige fallrettigheter gjennom eierskap i en rekke underliggende aksjeselskaper, ansvarlige selskaper og foreninger. Gjennom E-CO Energi AS' erverv av 100 % av aksjene i Eidsiva Vannkraft AS etter den omsøkte transaksjonen blir E-CO Energi AS også indirekte eier av til sammen 100 % av aksjene i Oppland Energi AS. Dette utløser i utgangspunktet konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven kapittel 2, jf. § 24. Når særlige hensyn foreligger kan departementet i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, jf. § 3 annet ledd.

Ot.prp. nr. 31 (1989–1990) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Departementet har kommet til at det foreligger slike særlige hensyn som gjør at unntaksbestemmelsen i § 3 annet ledd kan anvendes innenfor de rammer som er trukket opp i Ot.prp. nr. 31 (1989–1990) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008). Det vises særlig til at omorganiseringen gir en mer rasjonell organisering av selskapene ved at kraftproduksjonen samles under et felles selskap. Vannfallrettighetslovens krav til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonene.

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Med hjemmel i vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis unntak for konsesjonsplikt og forkjøpsrett for E-CO Energi AS' erverv av 100 % av aksjene i Eidsiva Vannkraft AS, herunder også for erverv av til sammen 100 % av aksjene i Oppland Energi AS. Departementet vil bemerke at unntaket gjelder de underliggende selskapene, herunder aksjeselskaper, ansvarlige selskaper og foreninger mv., som innehar konsesjonspliktige fallrettigheter, jf. § 2.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Hafslund E-CO AS, E-CO Energi Holding AS, E-CO Energi AS, Eidsiva Vannkraft AS og Oppland Energi AS meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å gjøre den statlige forkjøpsretten etter § 6 gjeldende for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle de rettigheter selskapene ved dette og tidligere vedtak har fått unntak fra konsesjonsbehandling etter vannfallrettighetsloven.

Emisjon av aksjer i selskapene, for eksempel i forbindelse med fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som en aksjeoverdragelse.

Aksjeervervskonsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23

Ved erverv av aksjer i et selskap med begrenset ansvar i et slikt antall at erververen blir innehaver av aksjer som representerer mer enn en femdel av samtlige aksjer i selskapet, kreves konsesjon såfremt selskapet innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven, jf. § 23 første ledd.

Eidsiva Energis erverv av aksjer i E-CO Energi

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 første ledd gis Eidsiva Energi konsesjon for omsøkte erverv av 42,8 % av aksjene i E-CO Energi fra E-CO Energi Holding AS. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Innlandet Energi Holdings og Hafslunds erverv av aksjene i Eidsiva Energi

Ettersom Innlandet Energi Holding AS og Hafslund AS som ledd i omstruktureringen hver erverver henholdsvis 49,4 % og 50 % av aksjene i Eidsiva Energi, er det søkt om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23.

Innlandet Energi Holding AS' og Hafslund AS' erverv av aksjene i Eidsiva Energi utløser konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 23, ettersom Eidsiva Energi indirekte innehar vannfallsrettigheter gjennom eierskapet av 42,8 % av aksjene i E-CO Energi.

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 gis Innlandet Energi Holding AS og Hafslund AS konsesjon for omsøkte erverv på samlet 99,4 % av aksjene i Eidsiva Energi. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Andelservervskonsesjon etter vannfallrettighetsloven § 25

Det kreves konsesjon for erverv av andel i ansvarlig selskap, her Opplandskraft DA, som direkte eller indirekte innehar rettigheter som det kreves konsesjon eller vedtak etter loven her for å kunne erverve, jf. vannfallrettighetsloven § 25. På bakgrunn av at E-CO Energi erverver 25 % av andelene i

Opplandskraft DA fra Oslo Lysverker AS, er det søkt om andelservervskonsesjon etter denne bestemmelsen.

Ervervet skjer ved at Oslo Lysverker AS' andel på 25 % i Opplandskraft DA utfisjonerer til et nyopprettet selskap, NewCo AS. Parallelt besluttet en forenklet mor-/datterfusjon mellom E-CO Energi (overtakende selskap) og NewCo AS (overdragende selskap). E-CO Energis erverv av NewCo AS er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 25 ettersom E-CO Energi indirekte erverver 25 % av andelene i Opplandskraft DA.

Departementet viser til at vilkårene for konsesjon etter § 25 fullt ut er oppfylt.

E-CO Energi gis konsesjon etter § 25 for erverv av 25 % av andelene i Opplandskraft DA. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Om tidligere unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett ved fremtidige aksjeoverdragelser

I forbindelse med tidligere transaksjoner og konsesjonspliktige erverv har departementet gitt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett til begge konsernene med forbehold om at slik konsesjonsbehandling og forkjøpsrett kan iverksettes ved eventuelle fremtidige aksjeoverdragelser.

Departementet kan ikke se at de omsøkte ervervene gir grunnlag for å benytte tidligere fastsatte vilkår for de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett meddelt selskapene.

3. AVSLUTNING

Departementet forutsetter at konsesjonsdata oversendes til Norges vassdrags- og energidirektorat, slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

21. Okken Kraft AS

(Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd)

Olje- og energidepartementets samtykke 22. august 2019.

Bakgrunn og søknad

Olje- og energidepartementet viser til søknad av 3. juni 2019 fra advokatfirmaet Lund & Co, på vegne av Okken Kraft AS.

Det søkes om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd i forbindelse med overdragelse av 100 % av aksjene i Okken Kraft AS til Okken Kraft Holding AS.

Lærdal kommune eier 100 % av aksjene i Okken Kraft AS. I tillegg eier Lærdal kommune 50,15 % av aksjene i Lærdal Energi AS.

Lærdal kommune ønsker å omorganisere eierskapet, slik at samtlige aksjer som kommunen eier i Okken Kraft AS og Lærdal Energi AS overdras til et nyopprettet holdingselskap; Okken Kraft Holding AS. Formålet er å forvalte eierskapet i Okken Kraft AS og Lærdal Energi AS på en mer hensiktsmessig og rasjonell måte. Okken Kraft Holding AS vil være heleid av Lærdal kommune.

Okken Kraft AS

I 1981 inngikk Østfold fylkeskommune avtale med Lærdal kommune om utbygging av fallene i Stuvane i Lærdalsvassdraget. Avtalen ga Østfold fylkeskommune bruksrett til fallene i 25 år fra det tidspunkt Stuvane kraftverk ble satt i drift. Lærdal kommune ble ved kgl.res. 7. desember 1984 gitt tidsubegrenset ervervskonsesjon til fallrettighetene og tillatelse til bygging av Stuvane kraftverk. Samtidig ervervet Østfold fylke – i dag Østfold Energi AS som fylkets rettsetterfølger – bruksrett til fallene for leieperioden på 25 år.

Stuvane kraftverk tilfalt til Lærdal kommune i 2013. Kraftverket utnytter regulert vann fra vassdragsreguleringer som benyttes i Borgund kraftverk, som befinner seg oppstrøms Stuvane kraftverk.

Okken Kraft Lærdal KF ble stiftet i 2013. Virksomheten i selskapet ble i 2017 overdratt til Okken Kraft AS, som var et nystiftet selskap.

I departementets vedtak av 9. november 2017 ble det gitt unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i forbindelse med omdanningen av Okken Kraft Lærdal KF til aksjeselskap og overdragelsen av Stuvane kraftverk med tilhørende fallrettigheter fra Lærdal kommune, jf. industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd.

Lærdal Energi AS

Lærdal Energi AS driver forretningsvirksomhet med omsetning av elektrisk kraft både gjennom morselskapet og det heleide datterselskapet, Akraft AS. Lærdal Energi AS har en eierandel på 10 % i bredbåndsselskapet Soggenett AS, og en eierandel på 34 % i Kvemma Kraft AS. Tillatelse til å bygge Kvemma kraftverk er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Departementets vurdering

I forbindelse med tidligere transaksjoner og konsesjonspliktige erverv har departementet gitt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett til selskapet med forbehold om at slik konsesjonsbehandling og forkjøpsrett kan iverksettes ved eventuelle fremtidige aksjeoverdragelser. Departementet kan ikke se at det omsøkte ervervet foranlediger bruk av den forkjøpsretten staten har betinget seg. Departementet kan heller ikke se at ervervet gjør det nødvendig å foreta konsesjonsbehandling av de rettigheter som ble unntatt fra konsesjonsbehandling ved tidligere vedtak.

Overdragelsen av 100 % av aksjene i Okken Kraft AS til Okken Kraft Holding AS, innebærer et indirekte erverv av eiendomsretten til fallrettighetene som utnyttes i Stuvane kraftverk. Dette utløser i utgangspunktet konsesjonsplikt etter kapittel 2 i vannfallrettighetsloven, jf. § 24 første ledd. Når særlige hensyn foreligger, kan departementet i det enkelte tilfellet gjøre unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, jf. § 3 andre ledd.

Ot.prp. nr. 31 (1989–1990) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av vannfallrettighetsloven § 3 andre ledd. Formålet med unntaksbestemmelsen er å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene.

Etter gjeldende rett er unntaket i første rekke forbeholdt overdragelser som innebærer omorganiseringer som i liten grad endrer de overordnede eierforholdene. Departementet har kommet til at det i denne saken foreligger slike særlige hensyn som gjør at unntaket i § 3 andre ledd kan anvendes innenfor de rammer som er trukket opp i nevnte forarbeider. Okken Kraft Holding AS' erverv av 100 prosent av aksjene i Okken Kraft AS endrer ikke de reelle eierforholdene, og vannfallrettighetslovens krav til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonen.

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at framtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Ved slike unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, vil det bli satt som vilkår at samtlige fremtidige aksjeoverdragelser i selskapene skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet vil videre forholde seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle overdragelsen av de rettighetene som selskapene ved dette vedtak har fått fritatt fra konsesjonsbehandling etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. I den grad selskapene har fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, forbeholder departementet seg samtidig retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende etter vannfallrettighetsloven § 6.

Vedtak

Med hjemmel i vannfallrettighetsloven § 3 andre ledd gis det unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i forbindelse med Okken Kraft Holding AS' erverv av 100 % av aksjene i Okken Kraft AS.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Okken Kraft Holding AS og Okken Kraft AS meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle de rettigheter selskapene ved dette vedtak og tidligere vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven eller vannfallrettighetsloven.

Emisjon av aksjer i selskapet, for eksempel i forbindelse med fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som en aksjeoverdragelse.

Avslutning

Departementet ber om at det oversendes konsesjonsdata til Norges vassdrags- og energidirektorat, slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

22. Tussa Energi AS

(Endring av manøvreringsreglement for Litlevatn og Mosvatn i Ulstein og Hareid kommuner)

Kongelig resolusjon 23. august 2019.

I. Innledning

Litlevatn og Mosvatn i Ulstein og Hareid kommuner i Møre og Romsdal er regulert for utnyttelse i Ulsteindal kraftverk.

Som alternativ til en kostnadskrevende rehabilitering med større inngrep, søker konsesjonæren Tussa Energi AS (heretter TE) om endret reguleringshøyde for magasinene Litlevatn og Mosvatn gjennom en nedskalering, ved at høyeste regulerte vannstand (HRV) senkes med henholdsvis 2,0 og 1,4 meter. I tillegg skal det gjennomføres nødvendige tiltak på eksisterende dammer, som begge har behov for rehabilitering for å oppfylle kravene i damsikkerhetsforskriften.

TE ønsker å opprettholde mesteparten av kraftproduksjonen i det tilhørende Ulsteindal kraftverk. Kraftverket har en årsproduksjon på 6 GWh. For å opprettholde produksjonen i Ulsteindal kraftverk må det gjennomføres en teknisk og økonomisk gunstig løsning for ombygging og rehabilitering av dammene. TE mener den beste løsningen inkludert senking av HRV er å bygge ny dam ved Litlevatn og utføre tiltak på dam Mosvatn. Planene innebærer at det etableres et overløp og en avløpskanal i sørenden av Litlevatn. Videre erstattes eksisterende platedam ved Litlevatn med en ny dam, like nedenfor den eksisterende.

De største negative konsekvensene ved tiltaket vil være knyttet til varig tørrlegging av reguleringssonene og anleggsarbeid i et attraktivt turområde. Ulempene vil i stor grad være begrenset og av midlertidig karakter.

II. NVEs innstilling

NVE har den 6. november 2018 avgitt følgende innstilling om konsesjon til søknaden:

"Sammendrag

Ved kgl.res. av 18. mai 1939 og 28. juni 1946 ble det gitt tillatelse til regulering av Litlevatn og Mosvatn. Konsesjonen ble overdratt til Tussa Energi i 1998. Dammene tilfredsstillte ikke lenger kravene i damsikkerhetsforskriften. Tussa Energi AS søker derfor om tillatelse etter § 9 i vassdragsreguleringsloven om permanent senkning av vannstanden i Litlevatn og Mosvatn med hhv. 2,0 og 1,4 m, samt nødvendige tiltak på eksisterende dammer i Ulstein og Hareid kommuner i Møre og Romsdal. En vurdering av dammene viste at begge har behov for rehabilitering for å oppfylle kravene i damsikkerhetsforskriften. Den beste løsningen, fra søkers side, er å senke vannstanden i Litlevatn og Mosvatn, samt å bygge ny dam ved Litlevatn og utføre tiltak på dam Mosvatn. Videre skal det etableres et overløp og en avløpskanal i sørenden av Litlevatn.

Tussa Energi ønsker å opprettholde mesteparten av kraftproduksjonen i det tilhørende Ulsteindal kraftverk. Kraftverket har en produksjon på 6 GWh/år. For å opprettholde produksjonen i Ulsteindal kraftverk må det gjennomføres en teknisk og økonomisk gunstig løsning for ombygging og rehabilitering av dammene. En nedskalering av dammene er nevnt som den beste løsningen i motsetning til en større rehabilitering eller nedleggelse av dammene i sin helhet. Samlet kostnad for rehabilitering av dammene etter omsøkt plan er estimert til 22 MNOK. Til sammenligning vil en opprettholdelse av dagens HRV og rehabilitering av dammene etter damsikkerhetsforskriften gi en kostnad på 40 MNOK, det vil si en utbyggingskostnad på 6,6 kr/kWh. En endret reguleringshøyde etter omsøkt plan vil føre til en redusert årsmiddelproduksjon på ca. 0,2 til 0,3 GWh/år i Ulsteindal kraftverk.

De største negative konsekvensene ved tiltaket vil være knyttet til varig tørrlegging av reguleringssonene og anleggsarbeid i et attraktivt turområde. Ulempene vil i stor grad være av midlertidig karakter, og etter vårt syn være begrenset. NVE mener at det omsøkte tiltaket er det beste alternativet sett opp mot en nedleggelse eller en omfattende rehabilitering av dammene.

Etter en samlet vurdering av de fremlagte planene og mottatte høringsuttalelser, anbefaler NVE at Tussa Energi AS får konsesjon til å senke HRV i Litlevatn og Mosvatn som omsøkt. NVE mener fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, og at § 5 i vassdragsreguleringsloven dermed er oppfylt.

Godkjenning

Plan for senkning og ombygging av dam og overløp ivaretas av NVE som en del av detaljplan-godkjenning.

Søknad etter oreigningsloven

Det foreligger etter vårt syn ikke tilstrekkelig informasjon til at vi kan ta stilling til søknad om oreigning. Dersom det ikke oppnås minnelige avtaler, kan NVE behandle dette på nytt.

Oppsummering av søknaden

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Tussa Energi AS, datert 25.05.2018:

«Tussa Energi ønsker å permanent senke HRV i Litlevatn i Ulstein kommune og Mosvatn i Hareid kommune i Møre og Romsdal, og søker hermed om følgende løyve:

I. Etter Vassdragsreguleringslova, jf. § 9, om løyve til:

Å endre reguleringsregime for Litlevatn og Mosvatn med senkning av HRV med høvesvis 2,0 og 1,4 meter.

Tussa Energi håper å inngå minnelege avtaler med grunneigar og rettshavarar. Dersom det ikkje vert oppnådd semje søker vi også om rett til ekspropriasjon:

II. Etter Oreigningslova jf. § 2, nr. 51:

Om samtykke til ekspropriasjon av manglande rettar dersom det ikkje vert oppnådd minneleg avtale mellom søker og rettshavarar.»

Om søker

Søker er Tussa Energi AS. Tussa er et energi- og kommunikasjonskonsern med hovedkontor i Ørsta kommune på Sunnmøre. Per i dag eier og driver Tussa 21 vannkraftverk og 1 biobrenselanlegg. Tussa sine vannkraftverk har en samlet gjennomsnittlig produksjonskapasitet på ca. 670 GWh i året. Kraftverkene er lokalisert på Sunnmøre.

Beskrivelse av området

Litlevatn ligger i Ulstein kommune og Mosvatn i Hareid kommune i Møre og Romsdal. Litlevatn ligger nordøst for Ulsteinvik, og det går bilvei frem til dammen. Mosvatn ligger veiløst oppe på Ulsteinfjella ca. midt mellom Ulsteinvik og Hareid. Det er ca. 10 hytter rundt Litlevatn, og én ved Mosvatn. Området rundt vannene er i stor grad treløst med tydelig innslag av myrområder. Nærmeste bebyggelse for øvrig er ved utløpet til Ulsteinelva.

Dam Mosvatn er 115 m lang og ca. 3 m høy. Dammen er en fyllingsdam med sentral torvtetning. Overløpet i betong er 12 m langt, og er en lav terskel med topp 0,4 meter under HRV. På toppen av betongterskelen er det mulighet for å sette et bjelkestengsel. Nedstrøms terskelen er det en murt og steinsatt kanal. Nedstrøms dammen ligger et ventilhus. Vannet fra Mosvatn utnyttes også til drikkevann for Ulstein kommune. I 2016 ble det lagt ny vannledning fra magasinet til Ulstein

vassverk. I forbindelse med arbeidene ble det etablert en vei fra dam Litlevatn opp til dam Mosvatn. Denne er nå arrondert og beholdt som en turvei.

Dam Litlevatn består av en platedam i betong og en lav fyllingsdam. Platedammen av betong er ca. 75 m lang og maksimalt ca. 7 m høy. Dammen har et 14,77 m langt overløp som ligger ca. 7 cm over HRV. I platedammens høyre anslutning mot terreng fortsetter dammen som en lav fyllingsdam. Maksimal høyde er ca. 2 meter og lengden i underkant av 200 meter. Dammens oppbygging er ukjent. I tillegg til overløpet over platedammen er det en steinsatt, flat overløpsdam sør i magasinet der overføringskanal fra Osnesdalen kommer inn. I 2016 ble dette overløpet senket med ca. 1,6 meter for å redusere påkjenningen på platedammen i en flomsituasjon.

Begrunnelse for søknaden

Dammene ved magasinene Litlevatn og Mosvatn har behov for omfattende ombygging eller rehabilitering. Dette som følge av gjeldende krav i damsikkerhetsforskriften og tilhørende retningslinjer/veiledere.

Dam Litlevatn ble bygget i forbindelse med Ulsteindal kraftverk i 1917, mens dam Mosvatn er bygget ca. 1932. Videre er konsesjonen endret med ytterligere regulering av Mosvatn i 1939 og overføring av vann fra Osnesdalen til Litlevatn i 1946.

Tussa Energi ønsker å opprettholde kraftproduksjonen i det tilhørende Ulsteindal kraftverk. Kraftverket har imidlertid en beskjeden produksjon (ca. 6 GWh/år), og det er derfor viktig å finne en teknisk og økonomisk gunstig løsning for ombygging og rehabilitering av dammene.

Søknaden innebærer følgende:

- HRV i Litlevatn senkes med 2,0 m.
- Det søkes om nedklassifisering av fyllingsdamsanslutningen til klasse 0, og det planlegges ikke tiltak på fyllingsdammen.
- Eksisterende platedam rives og erstattes med en ny gravitasjonsdam i betong (klasse 2).
- Eksisterende flømløp i magasinets sør-ende bygges om tilpasset ny HRV.
- HRV i Mosvatn senkes 1,4 m.
- Det søkes om nedklassifisering av dammen til klasse 0, alternativt dispensasjon fra krav i damsikkerhetsforskriften. Det planlegges ikke tiltak på fyllingsdammen.
- Flømløpet bygges om tilpasset ny HRV.

I vedtak av 05.09.2018 fattet NVEs damtilsyn et klassifiseringsvedtak av de omsøkte dammene med senket reguleringshøyde. Med hjemmel i forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskrifta) § 4-1 ble dam Litlevatn satt i konsekvensklasse 2. Med hjemmel i samme forskrift ble fyllingsdam Litlevatn og dam Mosvatn satt i konsekvensklasse 0.

Gjeldende konsesjon:

	Ulsteindal kraftverk	Litlevatn	Mosvatn
Konsesjonsdato	11.12.1998	28.06.1946	18.05.1939
Klasse	-	2	2

Kraftverkets konsesjon har følgende manøvreringsreglement:

Manøvreringsreglement

for regulering av Mosvatn og Litlevatn i Ulstein kommune, Møre og Romsdal fylke.

(erstatte reglement gitt ved Kgl res 18. mai 1939 og 28. juni 1946)

I Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg. grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Mosvatn	455,33	458,33	453,56	3,00	1,77	4,77
Litlevatn	306,00	311,00	306,00	5,00	0,00	5,00

Høydene i manøvreringsreglementet er i et lokalt høydesystem. I søknaden er det benyttet høyder i NN2000. Tabellen nedenfor gir informasjon om de forskjellige høydesystemene:

	Konsesjonshøyde (lokalt høydesystem)	NN200	Differanse (lokalt – NN2000)
Mosvatn	458,33	457,37	- 0,96 m
Litlevatn	311,00	309,16	- 1,84 m

Ved en konsesjon til redusert reguleringshøyde vil vi samtidig anbefale at høydene endres slik at de er i samsvar med offisielt høydesystem NN 2000.

Teknisk plan

Mosvatn, endelig omsøkte hoveddata

MAGASIN		Før tiltak	Etter tiltak
Magasinvolum	mill. m ³	1,9	
HRV	moh.	457,37 (NN2000)	455,97
LRV	moh.	452,60 (NN2000)	452,60
Konsekvensklasse		2	0

Litlevatn, endelig omsøkt hoveddata

MAGASIN		Før tiltak	Etter tiltak
Magasinvolum	mill. m ³	1,0	
HRV	moh.	309,16 (NN2000)	307,16
LRV	moh.	304,16 (NN2000)	304,16
Konsekvensklasse		2	2 (ny hoveddam), 0 (fyllingsdam)

Dam Mosvatn

HRV skal senkes med 1,4 meter. Tiltak på anlegget omfatter mindre arbeider med flomløpsterskel og kanal for å etablere en ny og lavere HRV. Deler av eksisterende betongterskel (høyde inntil 1 m) og bjelkestengselet (høyde 0,34 m) fjernes. Deler av terskelen, inn mot de murte vangemurene, vil stå igjen.

Overløpsterskelen på nivå med ny HRV vil bli ca. 10 meter lang. Det støpes en ny overløpsterskel for å gi et definert overløp. Terrenget oppstrøms betongterskelen senkes slik at dette ikke påvirker flomavledningen. Øvre del av flomløpskanalen må også senkes noe. Det planlegges ingen tiltak på fyllingsdammen.

Dam Litlevatn

HRV skal senkes med 2,0 meter. Det skal bygges en ny betongdam som erstatning for eksisterende platedam. Den eksisterende dammen vil bli revet. I tillegg skal det etableres et nytt overløp i magasinets sør-ende. Det planlegges ikke utført tiltak på fyllingsdammen.

Det planlegges etablert en ny gravitasjonsdam i betong like nedstrøms eksisterende dam. Det etableres et inntak i den nye dammen tilpasset Ulsteindal kraftverk.

I dag avledes flommer med 40–50 % av vannføringen over dammen og 50–60 % i flomløpet i sør. For dimensjonerende flom er det ca. 50 % på hvert sted. Det planlegges etablert flomløp med lik lengde og avløpskapasitet på henholdsvis dam og nytt flomløp i sør. Flomforholdene nedstrøms Litlevatn vil dermed bli tilnærmet like som i dag.

Det skal etableres et nytt ca. 15 meter langt flomløp i dammen og en brystning som forhindrer flomavledning utenom flomløpet. Brystningen vil også fungere som oppstrøms rekkverk. I magasinets sør-ende etableres en ny overløpstærskel på fjell med lengde 15 meter, hvor avløpet føres inn i en smalere kanal fra magasinet og ned til Tverrvadelta og senere til samløp med Ulsteinelva ved kraftstasjonen.

Riving av eksisterende dam – deponering

Eksisterende platedam ved Litlevatn vil bli revet etter at det er etablert en ny dam på nedstrøms side. Riveavfallet består primært av armert betong. Dette vil enten bli transportert til godkjent mottak som spesialavfall, eller håndtert ved at armeringen skilles ut. Dersom armeringen skilles ut, transporteres denne som spesialavfall til godkjent mottak, mens gjenværende betong deponeres på stedet eller benyttes som fylling ved f.eks. forsterkning av adkomstveien til Litlevatn. Et eventuelt deponi på stedet skal først vurderes og godkjennes av myndighetene.

Veier

Eksisterende vei opp til Litlevatn må forsterkes og utvides i forbindelse med arbeidene. Etter anleggsperioden vil veien settes i stand. I forbindelse med arbeidene med ny vannledning til Ulstein kraftverk i 2016, er det etablert en gangvei/tursti videre på nedstrøms side av dam Litlevatn, til flomløpet i sør og videre til Mosvatn. Det planlegges å benytte denne veien som adkomst til nytt flomløp i sør og dam Mosvatn. Etter endt anleggsarbeid skal gangveien/turstien og omkringliggende terreng tilbakeføres til dagens tilstand.

I forbindelse med bygging av ny dam Litlevatn og riving av eksisterende dam, vil det være behov for å etablere noen midlertidige adkomstveier like ved dam Litlevatn. Etter endte anleggsarbeider skal disse veiene fjernes og terrenget arronderes.

Arealbruk

Inngrep	Midlertidig arealbehov	Permanent redusert vanddekket areal	Ev. merknader
MOSVATN			
Anleggsområde for ombygging av flomløpet, inkl. senkning av oppstrøms terreng.	ca. 500 m ²		
Strandsone som følge av senket HRV		ca. 31 000 m ²	
LITLEVATN			
Anleggsområde for bygging av ny dam og riving av eksisterende dam.	ca. 6 000 m ²		Inklusive riggområde.
Anleggsområde for etablering av nytt flomløp i sør.	ca. 5 000 m ²		Inklusive kanal.
Strandsone som følge av senket HRV		ca. 33 000 m ²	

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Ifølge kommuneplanens arealdel (Ulstein kommune, 2018) er omgivelsene til den sørlige halvdel av Litlevatn i sonen LNFR-områder. Arealformålet med LNFR-områder er «for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag». Selve Litlevatn har ifølge kommuneplanens arealdel følgende formål: «Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone.» Arealbruk i omgivelsen på nordsiden av Litlevatnet er regulert til hytteområde.

Ifølge kommuneplanen til Hareid kommune ligger Mosvatn og omgivelsene rundt i et LNFR-området (Hareid kommune 2018). Det oppgis også at nedslagsfeltet brukes som drikkevann.

Vandirektivet

Tiltaksanalysen for Søre Sunnmøre vassområde (Vassregion Møre og Romsdal, 2015; Vassregion Møre og Romsdal, 2014) fører Litlevatn opp som «kandidat for sterkt modifiserte vannforekomster, SMVF». Litlevatn sorteres inn i tilstandskategori «dårlig» og reguleringshøyden nevnes. Mosvatnets tilstand vurderes som «moderat». Dokumentet inneholder ingen informasjon om de to vannene utover det.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 02.10.2018 sammen med representanter for søkeren, kommunen og grunneierlaget. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentarer.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Ulstein kommune uttaler seg i brev den 07.09.2018 og mener at senkning av HRV i Litlevatn er uheldig for de friluftinteressene som er i området. De kommenterer forholdet til trygg ferdsel rundt vannene ved en ev. senkning av HRV da de er bekymret for tørlegging av myrområder. Kommunen understreker i sin uttalelse at hovedvannledningen til drikkevannsforsyningen fra Mosvatn ligger under turveien som er planlagt som anleggsvei. Kommunen informerer også om at ikke alle grunneiere i området er informert. Videre informerer kommunen om at det aldri har vært noen anleggsvei mellom Osnesdalen og Mosvatn, og turveien som går her vil ikke tåle tyngre kjøretøy. Kommunen kom her med en tilleggsopplysning i e-post den 19.10.2018 hvor de informerer om at nåværende turveg kan benyttes for transport av lette gravemasjiner (8–10 tonn) til Mosvatn. Utover dette opplyser de om at vegen er til tjenestetransport med ATV.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal uttaler seg i brev den 17.08.2018 og de kan ikke se at de omsøkte planene vil ha negative konsekvenser som gjelder deres ansvarsområde, og de har derfor ingen merknader til at søknaden godkjennes slik den foreligger.

Statens vegvesen skriver i sin uttalelse den 08.06.2018 at de ikke har noen merknader til tiltaket.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmeisteren for Svalbard skriver i sin uttalelse den 02.08.2018 at de ikke har noen merknader til tiltaket.

Ulstein og Hareid jeger og fiskarforening uttaler seg i brev den 05.08.2018. Når det gjelder selve saken om senkning av vannstand og nye demninger har Ulstein og Hareid jeger og fiskarforening vurdert at de ikke vil komme med merknader til dette da dette framstår som et nødvendig tiltak. De benytter allikevel anledningen til å legge inn et krav om minstevannføring fra Litlevatn for å sikre gyteforholdene i Ulsteinelva.

Ulstein grunneigarlag SA skriver i sin uttalelse den 03.09.2018 at en senkning av HRV med 2 meter i Litlevatn vil ha store negative konsekvenser for grunneierne og hytteeierne langs vannet. De understreker også at Litlevatn ligger i et område som er mye brukt til tur. Ved senkning av HRV vil myrområder bli tørrlagt, og grunneierne kommenterer forholdet til at det må sikres trygg ferdsel rundt vannet. Videre skriver grunneierne at det er de som disponerer veien fra Ulsteindalen til Litlevatn, og at utbygger derfor må ha avtale med grunneigarlaget for bruk og ev. opprusting av veien.

Naturvernforbundet uttaler seg i brev den 02.10.2018 og mener at Tussa Energi AS må levere reguleringssona tilbake til den samme tilstanden som det var før utbyggingen. De mener at dette bør utformes som et restaureringsprosjekt, og Naturvernforbundet krever derfor at det settes vilkår om fullverdig restaurering av reguleringssonen.

Søkers kommentarer til høringsuttalelsene

Høringsuttalelsene er sendt til søker for kommentarer.

Tussa Energi AS skriver følgende i brev av 18.09.2018:

«Tussa Energi har følgende kommentarer til høringsfråsegnene:

Ulstein Kommune

Pkt. 1

Turvegen vart bygt med maskiner i 8–10 tonns størrelse til graving og transport av vegbyggingsmassar. Planlagde anleggstiltak ved Mosvatnet er små. Mindre gravemaskiner kan transporterast i terrenget utan å gjere skade. Betong kan flygast med helikopter. Vi føreset at det må utarbeidast ein detaljplan til godkjenning før dette arbeidet vert sett i verk.

Pkt. 2

Beklageleg om eigedomsopplysningane våre er feil. Med annonsering i media håpte vi at alle vart gjort kjend med planane.

Pkt. 3

Vi er samd i at på nordsida av Litlevatnet er det ein del myr og finmassar. Resten av området rundt vatnet er stabilt. Vi meiner at ei permanent senkning vil tørke ut grunnen og raskt danne eit vegetasjonsdekke som vil gjere det grønt og slik skape eit trygt område, også for beitande dyr.

Pkt. 4

LRV er planlagt uendra. Tussa planlegg ikkje oftare nedtapping til LRV enn tidlegare grunna ny lågare HRV på Litlevatnet. Vi er medvitne verdien som rekreasjonsområde. Det vil det vere liten vinst ved å senke vatnet til LRV. Dersom HRV skal oppretthaldast må fyllingsdammen på nordaust sida av betongdammen på Litlevatnet forlengast med 150 m mot nordaust (totalt 350 m lang), og hevast med ca. 3 m, dvs. oppimot 5 m høgde. Denne dammen vil då verte plastra med stor sprengstein på begge sider og få ei breidde i toppen på ca. 4 m og ei breidde i botnen på opptil ca. 20 m. Dette for å tilfredstille krava i gjeldande regelverk for dammar. Dette vil vere eit stort inngrep i naturen og vil vere meir alvorleg enn ei strandsone som vil revegetere seg i løpet av ikkje så mange år.

Pkt. 5

Den eksisterande betongdammen er planlagt riven som Ulstein kommune ønskjer. Ulstein kommune sin saksbehandlar meiner HRV for Litlevatnet vil vere uheldig og derfor ikkje ønskeleg. Vi er usikker på om saksbehandlaren har vurdert grundig tiltaka i søknaden dersom dagens to fyllingsdammar skal erstattast av nye mykje større steinplastra (både vass-side og luftside) dammar. Desse vil bli enorme i forhold til dagens dammar og vil stå fram som brutale framandelement i det mjuke landskapet. Kostnaden vil og verte uoverkomeleg. Under synfaringa vil Tussa klargjere desse alternativa betre enn kva som er skildra i søknaden med tanke på konsekvensane med å oppretthalde dagens HRV.

Ulstein Grunneigarlag

Vi beklagar om det har skjedd feil i varsling av Grunneigarar, men det er positivt at grunneigarlaget som representerer 21 eigedomar har gitt uttale. Hovudmotivasjonen for å senke HRV i Litlevatnet er å unngå å måtte bygge ny fyllingsdam på nordsida av betongdammen. Dersom ein skal tilfredstille dagens krav, vil denne dammen bli forlenga med ca. 150 mot nordaust (totalt 350 m). Heile dammen vil verte heva med ca. 2,5–3 m og få ei breidde i toppen på ca. 4 m og ei breidde i botnen på ca. 20 m og steinplastra på begge sider. Dette vil vere eit omfattande og brutalt inngrep, med dambygging, nye vegar, steinbrot osv.

Vi planlegg ikkje å senke til LRV oftare enn kva som no er tilfelle, og som det går fram av tabell 41 i søknaden så har det vore god klaring til LRV dei siste 11 åra. Korleis magasinet har vore utnytta før denne tid har vi dårleg statestikk på.

Ved løyve om senkning av HRV vil Tussa tilstrebe seg å halde ein vasstand eit stykke under HRV for å utnytte naturressursen og energiproduksjonen optimalt, i samspel med gode landskapsopplevingar.

Ved løyve til ombygging av dammane vil det vere behov avtale om bruk og opprusting av veggen frå kraftstasjonen til Litlevatnet.

Fylkesmannen

Tussa er samd med Fylkesmannen – at naturen vil relativt fort ta tilbake sonene mellom eksisterande og ny HRV og med det ikkje ha nemneverdige konsekvensar for naturmiljøet.

Ulstein og Hareid jeger og fiskarforening

Senkning av HRV i Mosvatnet og Litlevatnet endrar ikkje tilhøva som blir kommentert. Ulsteindal kraftverk har høg driftstid og med berre 185 timar stopp i 2017. Grunna lågt tilsig vil det i periodar vere låg vassføring/kraftproduksjon frå kraftstasjonen. Det er ikkje planlagt tiltak i elva nedanfor kraftstasjonen som vil endre elva/gyteforholda.»

Tussa Energi AS skriver følgende i e-post av 05.10.2018:

«Kommentar til fråsegn frå Naturvernforbundet i Møre og Romsdal (NMR) – Ulsteindal kraftverk.

Først litt historikk: Ulsteindal kraftverk vart bygd for over 100 år sidan. Ikkje for å tene pengar men for å få lys i lampa til folk og fe og for å drive motorar av ymse slag til den gryande industrien som etter kvart skapte tusenvis av arbeidsplassar. Det er ikkje tilfeldig at verksemdar som Ulstein verft/Rolls Roys Marine, Kleven m.fl. har adresse Ulsteinvik. Kraftverket vart ei økonomisk katastrofe for Ulstein kommune som i realiteten var konkurs fram til 1932, då dei vart redda av den nystarta Kommunallbanken.

På slutten av 90-talet tok Tussa over anlegget og bygde like etter ny kraftstasjon. Den gamle historisk viktige kraftstasjonen har vi tatt godt vare på og står i dag fram i all si prakt og vitnar om pionertida i norsk kraftforsyning. Om vi so langt har tent pengar på investeringane våre i Ulsteindal har vi ikkje oversikt over, men vi vonar i alle fall på lang sikt at 'det vil gå rundt'. For i 2018 må vi svare for økonomiske realitetar.

Når vi vel å søkje om løyve til å senke vasstanden i vatna, er det i tillegg til kostnaden, også for å unngå brutale inngrep med steintak i 10.000 m³-klassen, og bygging av 4–5 m høge og tilsaman rundt 500 m lange steinplastra dammar. Det ville ikkje blitt særleg godt motteke i eit mykje nytta friluftsområde.

Vidare når det gjeld naturen si evne til å reparere seg sjølv er vi usamde med NMR som krev det umogelege; at vi skal levere reguleringssona tilbake igjen i same tilstand som ho var for over 100 år sidan, då Ulsteinvikarane bygde dammane. Naturmiljøet som var der før reguleringa, vart til over mange mange 1000-år og gjennom varierende klimatiske forhold, jfr. den utstilte trerota som er tidfest til ca. 4000 år f.kr. Derimot er vi samde med Fylkesmannen som skriv;

- den blottlagde strandlina vil gro til etter kvart og berre vere synleg i ein kortare periode.

Sett i lys av ovanstående er fråsegna til Naturvernforbundet i Møre og Romsdal historielaus, kunnskapslaus og meiningslaus!»

NVEs vurdering av konsesjonssøknaden

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Manøvreringsreglementet for magasinene innebærer i dag totalt 4,77 m regulering av Mosvatn (hvorav 3 m oppdemming) og 5 m regulering av Litlevatn (hvorav 5 m oppdemming), med regulerte volum på hhv. 1,9 mm³ og 1,0 mm³. Begge magasinene disponeres i dag for optimal drift av Ulsteindal kraftverk, som innebærer nedtapping i vintre med stabilt vintervær, samt i forkant av flom. Magasinene ligger normalt med en viss dempning på høst og tidlig vinter, når flomrisikoen er størst.

Vannstanden i Litlevatn og Mosvatn vil reduseres med hhv. 2 og 1,4 meter og overflatearealet på vannet vil reduseres, se vedlagte kart. Statistikken viser at medianhøyden i begge vannene kun varierer innenfor en meter regulering. Vannstanden i magasinene vil variere på samme måte som i dag, men da med utgangspunkt i en ny HRV på 307,16 i Litlevatn og 455,97 i Mosvatn. Senkning av magasin vannstanden vil gi et varig tørrlagt areal på ca. 0,03 km² rundt begge vannene.

Redusert magasinkapasitet vil føre til hyppigere flommer i vassdraget, av en større størrelse enn før. Søker mener likevel at utforming av flomløpet og tillatt flomstigning i magasinene gjør at Mosvatn og Litlevatn fremdeles vil ha en flomdempende effekt nedover i vassdraget.

NVE vurderer det slik at tiltaket ikke er til nevneverdig negativ påvirkning på hydrologiske forhold.

Flom

Store flommer i vassdraget opptrer i hovedsak høst og tidlig vinter. Middelflommen og 10-årsflommen er beregnet til å være i størrelsesorden 10 m³/s og 16 m³/s ved utløpet av Litlevatn.

Søker oppgir at flomløpslengden og hydraulisk utforming av flomløpet i Mosvatn ikke vil endres i stor grad, men terskelen vil bli noe kortere. Flomstigningen for Q1000 i Mosvatn vil derfor bli i størrelsesorden 5–10 cm høyere enn i dag. Avløpsflommene fra Mosvatn blir noe større enn i dag, på grunn av at overflatearealet reduseres. Redusert reguleringshøyde vil også gi noen flere dager med overløp.

For Litlevatn oppgir søker at flomstigningen for Q1000 vil bli ca. 25 cm høyere enn i dag. Redusert magasinkapasitet vil også gi noe hyppigere flomoverløp på inntaksdammen sammenlignet med i dag.

NVE merker seg at det vil bli noen flere dager med overløp og noe raskere flomstigning i Mosvatn og Litlevatn. NVE mener at endringen ikke er av en slik karakter at den vil ha særskilte konsekvenser lenger ned i vassdraget.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene, som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Ulsteindal kraftverk vil reduseres med ca. 0,2 – 0,3 GWh årlig

som følge av redusert magasinivolum i Mosvatn og Litlevatn. Redusert reguleringshøyde står for mesteparten av denne reduksjonen. Redusert reguleringshøyde i Mosvatn gir marginalt utslag på produksjonen i kraftverket. Søker begrunner dette med at nedbørfeltet til Mosvatn utgjør en relativt liten del av totalfeltet.

Søker har framlagt kostnader for flere alternative løsninger for damanleggene, inklusive nedleggelse av damanleggene. Tabellen nedenfor gir en oppsummering av kostnadene ved de ulike alternativene:

Tabell 1. Kostnader ved de ulike utbyggingsalternativene for Mosvatn og Litlevatn.

Alternativ	Beskrivelse	Estimert kostnad (P ₅₀)
Dam Litlevatn – Alt. 1A	Senket HRV og ny betongdam	20 200 000
Dam Litlevatn – Alt. 1B	Senket HRV og ombygging eksisterende platedam	22 200 000
Dam Litlevatn – Alt. 2A	Uendret HRV og ny betongdam	29 800 000
Dam Litlevatn – Alt. 2B	Uendret HRV og ombygging eksisterende platedam	31 600 000
Dam Litlevatn – Alt. 3	Nedlegging	30 500 000
Dam Mosvatn – Alt. 1	Senket HRV	1 600 000
Dam Mosvatn – Alt. 2	Uendret HRV og påbygging fyllingsdam	9 800 000

Tussa har valgt å gå videre med alternativ 1A for Litlevatn og 1 for Mosvatn. Samlet kostnad for alle tiltak i dette alternativet er estimert til ca. 22 mill. kr.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. NVE har simulert virkningen av redusert HRV på årlig kraftproduksjon i Ulsteindalen kraftverk. Redusert HRV for begge magasinene gir 0,07 GWh lavere produksjon i NVE sine simuleringer. Dette er noe lavere enn søkers beregninger, som er på ca. 0,2 – 0,3 GWh for Litlevatn og 0,03 GWh for Mosvatn, men innenfor usikkerhetene ved simuleringer.

Historisk magasinivannstand i figur 40 og 41 i søknaden viser at hverken Litlevatn eller Mosvatn utnytter hele reguleringshøyden. Under gjeldende reguleringsregime er LRV for Litlevatn og Mosvatn i praksis henholdsvis ca. 306 m og 455 m. Ved å bruke disse verdiene i simuleringene, blir resultatene fra NVEs simuleringer på nivå med søkers tall. Begge tiltakene gir et samlet tap på 0,22 GWh, som utgjør ca. 4 % av simulert årsproduksjon. Ifølge søker sine tall vil opprettholdelse av dagens HRV og full rehabilitering av dammene koste ca. 20 mill. kr mer enn det omsøkte tiltaket. En full rehabilitering av dammene vil gi en utbyggingskostnad på ca. 6,6 kr/kWh. Dette er en kostnad som er høyere enn hva man ser kraftverksprosjekter blir bygget for per i dag. Sett opp mot et produksjonstap på 0,2 til 0,3 GWh mener NVE at kostnadene for full rehabilitering av dammene er høye.

Ifølge NVEs beregninger skyldes tap i produksjonen høyere flomtap og lavere energiekvivalent som følge av redusert fallhøyde, hvorav flomtap anses å være den viktigste faktoren. Kraftverket mister deler av fleksibiliteten når reguleringshøyden blir mindre. Siden dette er et lite kraftverk er ikke dette av betydning for kraftsystemet, men kun for kraftverkets inntjening. Ifølge NVEs beregninger kommer nedgangen i produksjon om vinteren (uke 40–17), når prisene er høyest. Simulert inntektstap er på ca. 5 %. Med bakgrunn i dette har NVE beregnet inntakstapet til 90 000 kr per år pga. tapt kraftproduksjon. Dette gir et tap på ca. 1,4 mill. kr over en 40 års analyseperiode med basisscenario for kraftpris fra lang analyse og 6 % kalkulasjonsrente.

Sammenlignet med søkers tall for kostnadene ved å opprettholde dagens HRV i Litlevatn og Mosvatn, mener NVE at inntektstapet ved redusert reguleringshøyde er lite. Ved en eventuell konsesjon til prosjektet vil det allikevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten til prosjektet.

Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

I Ulstein kommune sin kartløsning ligger Litlevatn og Mosvatn i et område som betegnes som Ulsteinfjella. Dette friluftslivsområdet betegnes som svært viktig av kommunen. Både Litlevatn og

Mosvatn er populære turmål, og er brukt mye av lokalbefolkningen. Området er godt tilrettelagt med turveier, rasteplasser og gapahuk. Litlevatn har også viktig betydning for hytteeierne i området, da flere av hyttene ligger med utsikt over vannet. Det drives også noe fiske i de to vannene.

Litlevatn og Mosvatn er vesentlige landskapselement på Ulsteinfjella. Vannene ligger i et treløst landskap, og er godt synlig på avstand, og en endring i HRV vil derfor være synlig for folk som ferdes i området.

Ulstein kommune skriver i sin høringsuttalelse at de mener at planlagt anleggsvei mellom Litlevatn og Mosvatn vil ha store konsekvenser for turveien. Videre skriver kommunen at senkning av HRV i Litlevatn vil føre til at man får et stort tørrlagt areal rundt vannet. De mener at dette vil være en landskapsendring som vil ha negativ effekt på opplevelsen av området. Videre skriver kommunen at senkning av HRV kan føre til tørrlegging av myrområder, og problematiserer forholdet til trygg ferdsel rundt vannet.

Grunneigarlaget skriver i sin høringsuttalelse at senkning av HRV med to meter i Litlevatn vil få store konsekvenser for bruken av vannet både for grunneiere og for hytteeierne. Det er særlig tørrlegging av myrområder, som blir umulig å ferdes på, som grunneierne trekker fram som problematisk. Videre opplyser grunneierne om at Ulsteinfjella er et populært turområde gjennom hele året. Dersom det gis tillatelse til det omsøkte tiltaket ber grunneierne om at LRV skal heves med 1 meter og at vannstanden i magasinet skal holdes så jevn som mulig over hele året.

Tussa Energi AS understreker i sitt svar til høringsuttalelsene at dersom HRV skal opprettholdes må fyllingsdammen på nordøstsiden av betongdammen på Litlevatnet bygges langt større enn den er i dag. Dette vil føre til store inngrep i naturen, og søker mener det vil være et mer alvorlig inngrep enn det omsøkte tiltaket.

De største konsekvensene for friluftsliv og brukerinteresser vil etter NVE sitt syn være under anleggsperioden og rett etter endt anleggsperiode. Samtidig er dammene en del av et vassdragsanlegg som må oppgraderes. NVE mener derfor at arbeider i dette området uansett er nødvendig, uavhengig av hvilket tiltak som gjennomføres.

NVE mener at redusert reguleringshøyde vil føre til en reguleringszone som vil oppleves som skjemmende i en periode etter anleggsperioden er over. Samtidig mener NVE at området vil revegeteres over tid. Naturvernforbundet mener at det må pålegges restaurering av reguleringssonen. Etter gjeldende praksis vil NVE anbefale naturlig revegetering i saker som dette. Dette er av biologiske hensyn. Samtidig har vannstanden i både Litlevatn og Mosvatn vært holdt lavt de siste årene på grunn av damsikkerheten, og revegeteringen langs vannene er allerede i gang. Med bakgrunn i dette mener NVE at naturlig revegetering er å anbefale i denne saken.

Alternativet til redusert reguleringshøyde er nedlegging av damanleggene eller rehabilitering av dammene, som vil føre til store inngrep. Dersom HRV skal opprettholdes må dam Litlevatn bygges om for å imøtekomme kravene i damsikkerhetsforskriften. Fyllingsdammen på nordøstsiden av betongdammen på Litlevatnet må i et slik tilfelle forlenges med 150 m mot nordøst og vil få en total lengde på 350 m. Videre må dammen heves med 3 m, og vil få en samlet høyde på 5 m. Fyllingsdammen må videre plastres med stor sprengstein på begge sider og vil få en bredde på 4 m ved damkrona og 20 m i bunn. Ved opprettholdelse av HRV i Mosvatn må det bygges anleggsvei inn til vannet, og det må gjøres større arbeid på dammen.

Sett opp mot kostnader, produksjon og terrenginngrep ved opprusting av dagens dammer, mener NVE at den beste løsningen både samfunnsøkonomisk og landskapsmessig er å redusere reguleringshøyden, slik Tussa Energi har søkt om. Under befaringen ble det tydelig for grunneiere og kommunen hva alternativet til omsøkte plan innebar. Dette førte til en god dialog på befaring, hvor både kommunen og grunneiere støttet omsøkt plan, men understrekte behovet for en god dialog i en detaljplanfase og driftsfasen.

Siden vannene ligger i et mye brukt turområde mener NVE at det er viktig å sette vilkår om istandsetting etter endt arbeid og ev. deponering av masser. NVE mener det også er viktig at området kan benyttes som turområde under anleggsfasen, og at dette bør vektlegges.

Når det gjelder grunneierne sine kommentarer knyttet til heving av LRV med en meter og begrensninger i reguleringshøyden vil ikke NVE vurdere dette i innstillingen. NVE mener begrensninger i manøvreringsreglementet faller inn under revisjonssaker, og ikke skal behandles

som en del av denne søknaden, mens heving av LRV vil innebære en inngripen i selve tillatelsen til regulering, og det omfattes ikke av revisjonsadgang.

Naturmangfold

Det er ikke påvist noen naturtyper eller rødlistede arter i influensområdet.

Fylkesmannen skriver i sin høringsuttalelse at de ikke har kjennskap til andre opplysninger enn det som er vist til i søknaden. De mener at dagens tilstand i vassdraget er etablert over mange år og at en senkning av HRV ikke vil ha nevneverdige konsekvenser på naturmiljøet. Etter NVEs vurdering har det ikke fremkommet opplysninger som tilsier at hensynet til naturmangfoldet bør være et vesentlig moment i konsesjonsspørsmålet.

Det er bestander av fisk i både Litlevatn og Mosvatn. Så lenge nedtappingen av vannene skjer gradvis, slik at stranding av fisk unngås, mener NVE at tiltaket ikke vil ha negative konsekvenser for fiskebestanden i vannet.

Når det gjelder kommentaren fra Ulstein og Hareid jeger og fiskarforening om krav til minstevannføring i Ulsteinelva vil ikke NVE vurdere dette i innstillingen. NVE mener dette faller inn under en ev. senere revisjonssak, og ikke skal behandles som en del av denne søknaden.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om endring av reguleringshøyde i Litlevatn og Mosvatn legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

Det er ikke registrert naturtyper eller rødlistearter i influensområdet Litlevatn og Mosvatn. Anleggene er ikke pålagt minstevannføring, og det er ikke anadrom fisk i Ulsteinelva i dag. En eventuell senkning av HRV i Litlevatn og Mosvatn vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen av det omsøkte tiltaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Området er i dag påvirket av kraftutbygginger, og NVE kan ikke se at en senkning av HRV vil påvirke naturmangfoldet ytterligere. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jmfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkårene dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Kulturminner

Det er ingen registrerte kulturminner i tiltaksområdet. NVE vil allikevel understreke at det ved en ev. konsesjon vil det påligge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle treffe på kulturminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Om det blir gitt konsesjon til de omsøkte planene viser NVE til vilkår, post 6, som ivaretar kulturminner. Etter NVEs syn bør ikke forholdet til kulturminner være avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Søker oppgir at Mosvatn også benyttes til drikkevann for Ulstein kommune, som har rett til den nedre delen av det regulerte volum. Endringen i HRV vil ikke berøre volumet som er avsatt til drikkevann, og vannforsyningen vil ifølge søker ikke bli påvirket av senkningen av HRV.

Ulstein kommune skriver i sin høringsuttalelse at vannrøret for vannforsyningen ligger nedgravd på strekningen Osnesdalen til Mosvatn. Dermed kan ikke den opprinnelige turveien benyttes som anleggsvei da dette vil komme med konflikt med vannforsyningen.

Søker skriver i sitt svar til kommunens høringsuttalelse at turvegen ble bygget med maskiner i 8–10 tonns størrelse til graving og transport av vegbyggingsmasser. Anleggstiltakene som er planlagt ved Mosvatnet er små, og det er kun behov for mindre gravemaskiner. Disse kan transporteres i terrenget uten å gjøre skade på turveien og terrenget. Søker informerer om at betong kan fraktes inn med helikopter.

Under befaringen bekreftet kommunen at turveien tåler beltevogner av den størrelsen som det er behov for ved arbeidene ved Mosvatn. Etter NVEs vurdering vil det derfor ikke være noe problem å bruke turveien for å frakte inn maskiner. For å unngå skade i terrenget anbefaler NVE at tyngre materiale fraktes inn med helikopter. Vider anbefaler NVE at trasé for anleggsvei må avklares i samsvar med NVE og kommunen i detaljplanen, slik at turveien ikke skades og at kommunens vannforsyning ikke blir berørt av tiltaket.

Samfunnsmessige fordeler

Ut ifra de kostnadstallene som Tussa Energi AS har framlagt for NVE mener vi at det omsøkte tiltaket er mest gunstig samfunnsøkonomisk sammenlignet med nedleggelse av anleggene eller opprettholdelse av dagens HRV. Videre mener NVE at det omsøkte alternativet også har minst konsekvenser for miljø og landskap, sammenlignet med alternativene som Tussa har framlagt.

Produksjonsreduksjonen på 5 prosent er etter NVEs vurdering så liten at det ikke har noen stor samfunnsmessig betydning, samtidig som kostnadene ved å opprettholde dagens HRV og gjennomføre full rehabilitering av dammene er svært høy.

Oppsummering

Tussa Energi ønsker å opprettholde mesteparten av kraftproduksjonen i det tilhørende Ulsteindal kraftverk. Kraftverket har en produksjon på 6 GWh/år. For å opprettholde produksjonen i Ulsteindal kraftverk må det gjennomføre en teknisk og økonomisk gunstig løsning for ombygging og rehabilitering av dammene. En nedskalering av dammene er nevnt som den beste løsningen i motsetning til en større rehabilitering eller nedleggelse av dammene i sin helhet. Samlet kostnad for rehabilitering av dammene etter omsøkt plan er estimert til 22 MNOK. Til sammenligning vil en opprettholdelse av dagens HRV og rehabilitering av dammene etter damforskriften gi en kostnad på 40 MNOK, det vil si en utbyggingskostnad på 6,6 kr/kWh. En endret reguleringshøyde etter omsøkt plan vil føre til en redusert årsmiddelproduksjon på ca. 0,2 til 0,3 GWh/år i Ulsteindal kraftverk.

De største negative konsekvensene ved tiltaket vil være knyttet til varig tørrlegging av reguleringssonene og anleggsarbeid i et attraktivt turområde. Ulempene vil i stor grad være av midlertidig karakter, og etter vårt syn være begrenset. NVE mener at det omsøkte tiltaket er det beste alternativet sett opp mot en nedleggelse eller en omfattende rehabilitering av dammene.

NVEs konklusjoner

Vassdragsreguleringsloven

Etter en samlet vurdering av de framlagte planene og mottatte høringsuttalelser, anbefaler NVE at Tussa Energi AS får konsesjon til å senke HRV i Litlevatn og Mosvatn som omsøkt. NVE mener fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, og at § 5 i vassdragsreguleringsloven dermed er oppfylt. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Oreigningsloven

Tussa Energi AS søker etter oreigningsloven om samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for ombygging i tråd med de omsøkte planene dersom det ikke oppnås minnelig avtale mellom Tussa Energi og rettighetshavere. Formålet med søknaden er vannkraftproduksjon, jf. oreigningsloven § 2 nr. 51. De søker også om å ta i bruk areal og rettigheter før skjønn er avholdt eller avtale er inngått med grunneiere og rettighetshavere (forhåndstiltredelse), jf. oreigningsloven § 25.

En realisering av Tussa Energi sine omsøkte tiltak vil berøre arealer og rettigheter som det vil være nødvendig for Tussa Energi å erverve. Dette begrenser seg til arealet hvor ny dam Litlevatn er planlagt. Konsesjonsvedtak i medhold av vassdragsreguleringsloven gir ikke lenger automatisk tillatelse til ekspropriasjon. Vassdragsreguleringsloven ble endret ved lov av 21. juni 2017 nr. 101, og endringene trådte i kraft 01.01.2018. I ny § 30 om forholdet til alminnelig ekspropriasjonsrett er det tatt inn en henvisning til oreigningsloven, tilsvarende den vi i dag finner i vannressursloven § 51.

Det følger lite informasjon av søknaden hva Tussa Energi ønsker å erverve, og hvilke grunneiere dette omfatter. NVE forutsetter at partene søker å få til en løsning ved forhandlinger om minnelig ordning, jf. oreigningsloven § 12, før det gis tillatelse til ekspropriasjon. Det foreligger derfor etter vårt syn ikke tilstrekkelig informasjon til at vi kan ta stilling til søknad om oreigning. Dersom det ikke oppnås minnelige avtaler, kan NVE behandle dette på nytt.

*Forholdet til annet lovverk**Forholdet til plan- og bygningsloven*

Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Dersom det gis konsesjon etter vassdragsreguleringsloven til å senke HRV og bygge ny dam ved Litlevatn, må Tussa Energi AS avklare med Fylkesmannen i Møre og Romsdal om det må innhentes særskilt tillatelse etter forurensningsloven til nødvendige utslipp i anleggsfasen. Fylkesmannen i Møre og Romsdal har ikke vurdert tiltaket opp mot forurensningsloven i sin høringsuttalelse. Ut fra de foreliggende opplysninger i saken, mener NVE det er lite sannsynlig at driftsfasen vil kunne medføre nevneverdige forurensninger.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vassdragsreguleringsloven

NVE har lagt ved forslag til nytt manøvreringsreglement med oppdaterte høyder referert til Kartverkets høydesystem NN 2000. Forøvrig skal vilkårene fastsatt i kongelig resolusjon 11. desember 1998 videreføres. Disse gir NVE hjemmel til oppfølging av planer for tiltaket og byggearbeid.

Post 5. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

I denne saken er det allerede fattet et klassifiseringsvedtak av NVEs damtilsyn. Med hjemmel i forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskrifta) § 4-1 ble dam Litlevatn satt i konsekvensklasse 2, og fyllingsdam Litlevatn og dam Mosvatn satt i konsekvensklasse 0, se vedtak av 05.09.2018.

Vedtaket om konsekvensklasse er fattet og NVEs miljøtilsyn kan ta planer for landskap og miljø til behandling.

Vi viser også til vilkårenes post 6 om kulturminner og krav om varsling.

Nedenstående tabell angir rammene som ligger til grunn for anbefalingen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt sin anbefaling på følgende forutsetninger for dam Litlevatn og dam Mosvatn:

Dam Litlevatn	Dammen skal bygges etter omsøkte planer.
Dam Mosvatn	Arbeidet skal utføres så skånsomt som mulig. Så langt det er mulig skal det tas hensyn til den opprinnelig steinmuren ved overløpet og steinsettingen på nedsiden av dammen.
Avbøtende tiltak	Anleggsarbeidet og riggområdet skal avgrenses til områdene rundt dammer Litlevatn og Mosvatn og utløpet av Litlevatn i så stor grad som mulig. Anleggsveien mellom dam Litlevatn og utløpet av Litlevatn skal holdes så smal og liten i utbredelse som mulig, av hensyn til friluftsliv og brukerinteresser. Etter endt anleggsperiode skal anleggsveien legges tilbake til dagens tilstand. Det skal ikke etableres ny anleggsvei fra Litlevatn til Mosvatn. Utstyr skal beltes inn på eksisterende turvei, og ev. fraktes inn med helikopter. Ev. skader på turveien må rettes opp etter endt anleggsperiode.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene."

III. Olje- og energidepartementets merknader

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN FOR SØKNADEN

Søker TE eier og driver 21 vannkraftverk og 1 biobrenselanlegg. Kraftverkene er lokalisert på Sunnmøre. Samlet gjennomsnittlig produksjonskapasitet i vannkraftverkene er på om lag 670 GWh i året.

TE søker om å senke HRV med 1,4 meter i Mosvatn og 2 meter i Litlevatn. I tillegg er det søkt om gjennomføring av nødvendige tiltak på dammene, som begge har behov for rehabilitering, som følge av gjeldende krav i damsikkerhetsforskriften.

Dam Litlevatn ble bygget i forbindelse med Ulsteindal kraftverk i 1917, mens dam Mosvatn er bygget rundt år 1932. Ytterligere regulering av Mosvatn ble foretatt i 1939 og overføring av vann fra Osnesdalen til Litlevatn fant sted i 1946.

Reguleringene av Mosvatn og Litlevatn utnyttet i Ulsteindal kraftverk som har en produksjon på om lag 6 GWh/år. Omsøkte tiltak vil føre til redusert årsmiddelproduksjon på om lag 0,2 til 0,3 GWh/år i Ulsteindal kraftverk.

Det omsøkte tiltaket medfører endringer i manøvreringsreglementet, og skal behandles etter vassdragsreguleringsloven § 9. Om vilkårene for endre konsesjonsvilkårene foreligger, vurderes etter vassdragsreguleringsloven § 5.

2. NVES INNSTILLING

NVE legger vekt på at dammene ved magasinene Litlevatn og Mosvatn har behov for en ombygging og rehabilitering som følge av krav i damforskriften. Tussa Energi ønsker å opprettholde mesteparten av kraftproduksjonen i det tilhørende Ulsteindal kraftverk.

For å opprettholde produksjonen i Ulsteindal kraftverk må det gjennomføre en teknisk og økonomisk gunstig løsning for ombygging og rehabilitering av dammene. En nedskalering av dammene er etter søkers og NVEs vurdering den beste løsningen i motsetning til en større rehabilitering eller nedleggelse av dammene i sin helhet. Samlet kostnad for rehabilitering av dammene etter omsøkt plan er estimert til 22 MNOK, og er det alternativ med minst konsekvenser for miljø og landskap.

NVE mener at de største negative konsekvensene ved tiltaket vil være knyttet til varig tørrlegging av reguleringssonene og anleggsarbeid i et attraktivt turområde. Ulempene vil i stor grad være av

midlertidig karakter, og etter NVEs syn være begrenset. NVE har lagt avgjørende vekt på at det omsøkte tiltaket er det beste alternativet sett opp mot en nedleggelse eller en omfattende rehabilitering av dammene.

3. VURDERINGSGRUNNLAGET

Etter forvaltningsloven § 25 skal forvaltningsorganet i begrunnelsen nevne de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av parten selv eller i et dokument som er kjent for parten, er en henvisning til tidligere fremstilling tilstrekkelig. Departementet vil derfor i stor utstrekning nøye seg med å vise til konsesjonssøknaden og NVEs innstilling når det gjelder hvilke faktiske forhold som vedtaket bygger på.

I departementets vurdering av om konsesjonsvilkårene skal endres, må fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre, jf. vassdragsreguleringsloven § 5. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved omsøkte utbygging må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der de samfunnsøkonomiske fordelene avveies mot ulempene blant annet i form av forringelse eller tap av naturmangfold.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i loven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer. Det vises i denne sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i loven §§ 4-5. Disse forvaltningsmålene blir vurdert ved departementets behandling av søknaden, sammen med øvrige vurderinger etter naturmangfoldloven.

Departementet bygger behandlingen på følgende kunnskapsgrunnlag:

- Tussa Energis søknad av 24. april 2018
- NVEs innstilling av 8. november 2018 med høringsuttalelser til søknaden
- Registreringer i Naturbase og Artsdatabanken.

Departementet mener at tiltaket er av en slik art at dette ikke har vært nødvendig å sende NVEs innstilling på egen høring. Kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig ivaretatt gjennom NVEs høring av konsesjonssøknaden.

Konsesjonssøknaden er gjort kjent for partene ved NVEs høring av søknaden. I tillegg er konsekvensene av tiltakene grundig beskrevet i NVEs innstilling av 8. november 2018. Partene er gjort kjent med innstillingen ved NVEs brev av samme dato. NVE var på befaring i området 2. oktober 2018 sammen med representanter for søker, Ulstein kommune og grunneierlaget. Høringsuttalelsene har vært forelagt søker for kommentarer.

NVE har i vedlegg til høringsbrev av 31. mai 2018, lagt til grunn at prosjektet ikke faller inn under reglene i plan- og bygningsloven om konsekvensutredninger. På bakgrunn av at tiltakene ikke vil medføre nevneverdig skade for naturmiljøet, har ikke departementet ytterligere bemerkninger til dette. Det vises til vurderingene av naturmangfold som fremgår av "Departementets vurdering" i punkt 4.5 nedenfor.

Departementet mener det foreligger tilstrekkelig informasjon til å fatte vedtak, og kunnskapsgrunnlaget er godt nok for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING

4.1 Samfunnsmessige fordeler ved tiltaket

Departementet viser til TEs beregninger som indikerer at omsøkte tiltak vil gi en gjennomsnittlig reduksjon av kraftproduksjonen i Ulsteindal kraftverk på om lag 0,2 – 0,3 GWh årlig som følge av redusert magasinivolum i Mosvatn og Litlevatn. Redusert reguleringshøyde står for mesteparten av denne reduksjonen. TE har i søknaden framlagt kostnader for flere alternative løsninger for damanleggene, inklusive nedleggelse, og har valgt å søke om konsesjon etter alternativ 1A for Litlevatn og 1 for Mosvatn. Samlet kostnad for alle tiltak i dette alternativet er estimert til om lag 22 mill. kr. NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader og simulert

virkingen av redusert HRV på årlig kraftproduksjon i Ulsteindalen kraftverk. Det fremgår av resultatene av NVEs simuleringer at redusert HRV for begge magasinene gir 0,07 GWh lavere produksjon. Dette er noe lavere enn TE beregninger, men er etter NVEs vurdering innenfor usikkerhetene ved slike simuleringer.

Det går videre frem av innstillingen at under gjeldende reguleringsregime er LRV for Litlevatn og Mosvatn i praksis henholdsvis om lag 306 meter og 455 meter. NVE påpeker at NVEs simuleringer sammenfaller med søkers tall dersom disse verdiene anvendes. Begge tiltakene gir et samlet tap på 0,22 GWh, som utgjør om lag 4 % av simulert årsproduksjon.

Ifølge TEs konsesjonssøknad vil opprettholdelse av dagens HRV og full rehabilitering av dammene koste om lag 20 millioner kroner mer enn det omsøkte tiltaket. En full rehabilitering av dammene vil etter NVEs beregninger ha en utbyggingskostnad på om lag 6,6 kr/kWh. Sett opp mot et produksjonstap på 0,2 til 0,3 GWh mener NVE at kostnadene for full rehabilitering av dammene er høye.

Ifølge NVEs beregninger skyldes tap i produksjonen høyere flomtap og lavere energiekvivalent som følge av redusert fallhøyde, hvorav flomtap anses å være den viktigste faktoren. Kraftverket mister deler av fleksibiliteten når reguleringshøyden blir mindre. NVE viser til at Ulsteindal kraftverk er et lite kraftverk som ikke er av betydning for kraftsystemet. Ifølge NVEs beregninger kommer nedgangen i produksjon om vinteren (uke 40–17), når prisene er høyest. Simulert inntektstap er på om lag 5 %. Med bakgrunn i dette har NVE beregnet inntektstapet til 90 000 kr per år pga. tapt kraftproduksjon, som vil gi om lag 1,4 millioner kroner i tap over en 40 års analyseperiode med basisscenario for kraftpris fra lang analyse og 6 % kalkulasjonsrente.

NVE mener at inntektstapet ved redusert reguleringshøyde er lite, sammenlignet med søkers tall for kostnadene ved å opprettholde dagens HRV i Litlevatn og Mosvatn.

Departementet konstaterer at TE må gjøre tiltak i anleggene for å møte kravene i damsikkerhetsforskriften, og at TE i søknaden har vurdert flere alternative tiltak for å oppfylle disse kravene. Det vises til vedtak fra NVEs damtilsyn av 5. september 2018. TE har søkt om det alternativet selskapet mener er den mest gunstige økonomiske og tekniske løsningen. Departementet konstaterer at det omsøkte tiltaket etter NVEs og TEs beregninger vil føre til produksjonstap på 0,2 – 0,3 GWh pr. år. Departementet legger til grunn at fordelene er knyttet til at omsøkte tiltak er beregnet å være den minst kostnads- og inngrepskrevende løsningen for å gjøre de nødvendige endringene av vassdragsanlegget tilknyttet Ulsteindal kraftverk.

4.2 Hydrologi og flom

Manøvreringsreglementet for magasinene innebærer totalt 4,77 meter regulering av Mosvatn (hvorav 3 meter oppdemming) og 5 meter regulering av Litlevatn (hvorav 5 meter oppdemming). Magasinene disponeres i dag for optimal drift av Ulsteindal kraftverk, som innebærer nedtapping i vintre med stabilt vintervær, samt i forkant av flom. Magasinene ligger normalt med en viss dempning på høst og tidlig vinter, når flomrisikoen er størst.

Vannstanden i Litlevatn og Mosvatn vil reduseres med henholdsvis 2 og 1,4 meter og overflatearealet på vannet vil reduseres. Vannstanden i magasinene vil variere på samme måte som i dag, men da med utgangspunkt i en ny HRV. Senkning av magasin vannstanden vil gi et varig tørrlagt areal på om lag 0,03 km² rundt begge vannene.

Redusert magasin kapasitet vil føre til hyppigere flommer i vassdraget, av en større størrelse enn før. Søker mener likevel at utforming av flomløpet og tillatt flomstigning i magasinene gjør at Mosvatn og Litlevatn fremdeles vil ha en flomdempende effekt nedover i vassdraget.

NVE mener at tiltaket ikke er til nevneverdig negativ påvirkning på hydrologiske forhold. NVE legger til grunn at det vil bli noen flere dager med overløp og noe raskere flomstigning i Mosvatn og Litlevatn, men at endringen ikke er av en slik karakter at den vil ha særskilte konsekvenser lenger ned i vassdraget.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av hydrologiske forhold og flom, og mener endringene i flomforhold er av liten betydning for konsesjonsspørsmålet.

4.3 Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

De største ulempene ved omsøkte tiltak er knyttet til landskap, friluftsliv og brukerinteresser, særlig under og rett etter anleggsperioden. Departementet viser til at Litlevatn og Mosvatn ligger i et område som betegnes som Ulsteinfjella. Dette friluftslivsområdet betegnes som svært viktig av kommunen. Litlevatn og Mosvatn er vesentlige landskapselement på Ulsteinfjella. Vannene ligger i et treløst landskap, og er godt synlige på avstand. En endring i HRV vil derfor være synlig for folk som ferdes i området. Både Litlevatn og Mosvatn er populære turmål, og er brukt mye av lokalbefolkningen. Området er godt tilrettelagt med turveier, rasteplasser og gapahuk. Litlevatn har også viktig betydning for hytteeierne i området, da flere av hyttene ligger med utsikt over vannet. Det drives også noe fiske i de to vannene.

Ulstein kommune mener at planlagt anleggsvei mellom Litlevatn og Mosvatn vil ha store konsekvenser for turveien. Kommunen viser i høringsuttalelsen til NVE til at en senkning av HRV i Litlevatn vil føre til at man får et stort tørrlagt areal rundt vannet, og at dette vil være en landskapsendring som vil ha negativ effekt på opplevelsen av området. Senkning av HRV kan føre til tørrlegging av myrområder.

Grunneigarlaget skriver i høringsuttalelsen til NVE at senkning av HRV med to meter i Litlevatn vil få store konsekvenser for bruken av vannet både for grunneiere og for hytteeierne. Det er særlig tørrlegging av myrområder, som blir umulig å ferdes på, som grunneierne trekker fram som problematisk. Ulsteinfjella er et populært turområde gjennom hele året. Dersom det gis tillatelse til det omsøkte tiltaket, ber grunneierne om at LRV skal heves med 1 meter og at vannstanden i magasinet skal holdes så jevn som mulig over hele året.

TE understreker i kommentarer til høringsuttalelsene at dersom HRV skal opprettholdes, så må fyllingsdammen på nordøstsiden av betongdammen på Litlevatnet bygges langt større enn den er i dag. Dette vil føre til store inngrep i naturen, og søker mener det vil være et mer alvorlig inngrep enn det omsøkte tiltaket.

NVE mener at redusert reguleringshøyde vil føre til en reguleringszone som vil oppleves som skjemmende i en periode etter anleggsperioden er over. Samtidig mener NVE at området vil revegeteres over tid. Naturvernforbundet krever at det må pålegges restaurering av reguleringssonen. NVE viser til at de i tråd med gjeldende praksis i saker som dette vil anbefale naturlig revegetering av biologiske hensyn. NVE peker i innstillingen på at vannstanden i både Litlevatn og Mosvatn har vært holdt lavt de siste årene på grunn av damsikkerheten, og at revegeteringen langs vannene er allerede i gang.

NVE legger i innstillingen til grunn at alternativet til redusert reguleringshøyde er nedlegging av damanleggene eller rehabilitering av dammene, som vil føre til store inngrep. Dersom HRV skal opprettholdes må dam Litlevatn bygges om for å innetekomme kravene i damsikkerhetsforskriften. Fyllingsdammen på nordøstsiden av betongdammen på Litlevatnet må i et slikt tilfelle forlenges med 150 meter mot nordøst og vil få en totallengde på 350 meter. Videre må dammen heves med 3 meter, og vil få en samlet høyde på 5 meter. Fyllingsdammen må plastres med stor sprengstein på begge sider og vil få en bredde på 4 meter ved damkrona og 20 meter i bunn. Ved opprettholdelse av HRV i Mosvatn må det bygges anleggsvei inn til vannet, og det må gjøres større arbeid på dammen. Ifølge NVE støttet både kommunen og grunneiere omsøkt plan under befaringen, men understreket behovet for en god dialog i en detaljplanfase og driftsfasen.

Siden vannene ligger i et mye brukt turområde, mener NVE at det er viktig å sette vilkår om istandsetting etter endt arbeid og eventuelt deponering av masser. NVE mener det også er viktig at området kan benyttes som turområde under anleggsfasen, og at dette bør vektlegges.

NVE viser til at heving av LRV, som grunneierne ber om, vil innebære en inngripen i selve tillatelsen til regulering. NVE har ikke villet vurdere dette i denne saken, og påpeker også at det heller ikke vil være adgang til endring av LRV i en revisjon.

Departementet konstaterer at landskapet rundt Mosvatn og Litlevatn, samt Ulsteinelva, er preget av dagens regulering. Virkningene av en varig senkning av HRV er tørrlegging av en større del av reguleringssonen enn dagens situasjon. Departementet konstaterer at tiltaket vil føre til negative konsekvenser for landskap og friluftsliv som resultat av dette. Departementet legger imidlertid til grunn at dammene er del av et vassdragsanlegg, som må oppgraderes. Alternativet til å beholde

dagens HRV er en omfattende rehabilitering av damanleggene, som igjen vil medføre større naturinngrep enn omsøkte tiltak.

Departementet mener at virkningene, i tråd med Fylkesmannens og NVEs vurderinger, er av en midlertidig art, ettersom reguleringssonen vil revegeteres over tid. Departementet viser til merknader til vilkårene i punkt 6, der det tilrås at det settes vilkår om avbøtende tiltak for istandsetting etter at anleggsarbeidene er avsluttet. Departementet viser for øvrig til NVEs innstilling og vurderinger av disse temaene, og slutter seg til disse. Departementet kan etter dette ikke se at de samlede konsekvensene for landskapet og friluftsliv er av avgjørende betydning for vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

4.4 Naturmangfoldloven og vannforskriften

Departementet konstaterer at det er ikke registrert truede naturtyper eller rødlistearter i influensområdet Litlevatn og Mosvatn. Anleggene er ikke pålagt minstevannføring, og det er ikke anadrom fisk i Ulsteinelva i dag. Departementet legger derfor til grunn at senkning av HRV i Litlevatn og Mosvatn ikke er i konflikt med forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Departementet mener at det på bakgrunn av dette, samt at kunnskapsgrunnlaget i saken er vurdert som tilfredsstillende, at naturmangfoldloven § 9 om føre-var ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Departementet viser til høringsuttalelse til søknaden fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal der Fylkesmannen mener at dagens tilstand i vassdraget er etablert over mange år, og at en senkning av HRV ikke vil ha nevneverdige konsekvenser på naturmiljøet.

Departementet konstaterer at det er bestander av fisk i både Litlevatn og Mosvatn. Så lenge nedtappingen av vannene skjer gradvis, slik at stranding av fisk unngås, mener NVE at tiltaket ikke vil ha negative konsekvenser for fiskebestanden i vannene. Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

Departementet har vurdert den samlede belastningen på naturtypene, økosystemet og artene i tråd med naturmangfoldloven § 10. Departementet viser til vurderingen ovenfor, og mener at tiltakene ikke vil påvirke naturmangfoldet ytterligere. Området er i dag påvirket av kraftutbygginger. Departementet påpeker i denne sammenheng at alternativet med omfattende rehabilitering av dammene i Litlevatn og Mosvatn vil medføre større naturinngrep enn det TE har søkt om og NVE har innstilt på.

De største ulempene er knyttet til anleggsperioden og rett etter endt anleggsperiode, og de foreslåtte avbøtende tiltakene og utforming av tiltaket knytter seg særlig til dette. Departementet viser i denne sammenheng til "merknader til vilkårene" omtalt under. Tiltakshaver bærer kostnadene av tiltakene i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Departementet mener at endringene som følge av tiltakene er av en slik art at de ikke vil medføre virkninger for miljømål eller tilstand som krever en vurdering etter vannforskriften.

Når det gjelder kommentaren fra Ulstein og Hareid jeger og fiskarforening om krav til minstevannføring i Ulsteinelva, viser NVE til at dette faller inn under en eventuell senere revisjonssak, og ikke skal behandles som en del av denne søknaden. Departementet er enig i NVEs vurdering og konklusjon.

4.5 Kulturminner

Departementet konstaterer at det er ingen registrerte kulturminner i tiltaksområdet. Departementet påpeker at det påligger utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle treffe på kulturminner, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd. Departementet viser også til kravene i kulturminneloven § 9. Departementet viser også til vilkår fastsatt ved kgl.res. av 11. desember 1998 post 6, som ivaretar kulturminner. Departementet kan ikke se at hensynet til kulturminner er relevant for konsesjonsspørsmålet.

4.6 Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

TE oppgir at Mosvatn benyttes til drikkevann for Ulstein kommune. Endringen i HRV vil ikke berøre volumet som er avsatt til drikkevann, og vannforsyningen vil ifølge TE ikke bli påvirket av senkningen

av HRV. TE skriver i søknaden at det i anleggsfasen vil bli iverksatt tiltak for ivareta hensynet til drikkevann.

Departementet viser til NVEs omtale i innstillingen av de spørsmål Ulstein kommune har reist om disse spørsmålene. Departementet har ingen ytterligere bemerkninger, og slutter seg til NVEs vurdering.

4.7 Ekspropriasjon

TE har søkt om samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for ombygging i tråd med de omsøkte planene dersom det ikke oppnås minnelig avtale med rettighetshavere.

Departementet viser til at en realisering av TEs omsøkte tiltak vil berøre arealer og rettigheter som det vil være nødvendig for å erverve, men som begrenser seg til arealet hvor ny dam Litlevatn er planlagt. Konsesjonsvedtak i medhold av vassdragsreguleringsloven gir ikke lenger automatisk tillatelse til ekspropriasjon. Vassdragsreguleringsloven ble endret ved lov av 21. juni 2017 nr. 101. I § 30 om forholdet til alminnelig ekspropriasjonsrett er det tatt inn en henvisning til oreigningslova.

NVE viser til at søknaden ikke gir tilstrekkelig informasjon om hva Tussa Energi ønsker å erverve og hvilke grunneiere dette omfatter. NVE mener at det ikke foreligger tilstrekkelig grunnlag for å kunne ta stilling til spørsmålet om oreigning.

Departementet forutsetter at partene søker å få til en løsning ved forhandlinger om minnelig ordning, jf. oreigningsloven § 12, før det kan tas stilling til spørsmålet om ekspropriasjon.

5. Samlet vurdering og konklusjon

I vurderingen av om det skal gis tillatelse til endring av konsesjonsvilkårene etter vassdragsreguleringsloven må det foretas en avveining av fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket. Dersom grunnlaget for å gi tillatelse skal være til stede etter vassdragsreguleringsloven § 5, må fordelene ved tiltaket overstige de skader og ulemper for allmenne eller private interesser som blir berørt av tiltaket. Det skal også tas hensyn til andre skade- og nyttevirkninger av samfunnsmessig betydning.

Departementet legger til grunn at omsøkte tiltak er vesentlig rimeligere enn alternativet med å beholde dagens HRV og nødvendig opprustning av dammene i Møsvatn og Litlevatn, som igjen vil medføre store inngrep.

Ulempene med tørrlegging av reguleringssonen er av midlertidig art, slik NVE og Fylkesmannen legger til grunn for sine vurderinger. Departementet legger til grunn at sonen vil revegeteres på sikt, og anser den omsøkte løsningen for å utgjøre en mindre negativ konsekvens for landskapet og friluftslivet enn alternativet med ombygging og opprustning av dammene dersom HRV skal beholdes. For brukerinteressene i området for øvrig vil senkning av HRV være til noe ulempe, særlig i anleggsperioden, men ikke av en slik karakter at det er til hinder for å gi tillatelse til endringen.

Departementet legger til grunn at TE kan opprettholde mesteparten av kraftproduksjonen i Ulsteindal kraftverk ved den omsøkte løsningen. Departementet har lagt avgjørende vekt på at det omsøkte tiltaket er det beste alternativet samlet sett, sammenliknet med en omfattende og kostnads-krevende rehabilitering av dammene eller en eventuell nedleggelse. Departementet vurderer at nytten av å gjennomføre tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne interesser og private interesser, og vilkårene etter vassdragsreguleringsloven § 5 er oppfylt.

I medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 tilrår departementet etter en totalvurdering at TE gis tillatelse til endring av manøvreringsreglement i tråd med omsøkte planer.

6. DEPARTEMENTETS MERKNADER TIL VILKÅRENE

Tillatelsen tilrås gitt på samme vilkår som fastsatt i kongelig resolusjon 11. desember 1998, og som også gir NVE hjemmel til oppfølging av planer for tiltaket og byggearbeid.

Post 5. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Vedtak om konsekvensklasse er fattet og NVEs miljøtilsyn kan ta planer for landskap og miljø til behandling.

Dam Litlevatn skal bygges etter omsøkte planer. Arbeidet på dam Mosvatn skal utføres så skånsomt som mulig. Så langt det er mulig, skal det tas hensyn til den opprinnelige steinmuren ved overløpet og steinsettingen på nedsiden av dammen.

Anleggsarbeidet og riggområdet skal avgrenses til områdene rundt dammer Litlevatn og Mosvatn og utløpet av Litlevatn i så stor grad som mulig.

Anleggsveien mellom dam Litlevatn og utløpet av Litlevatn skal holdes så smal og liten i utbredelse som mulig av hensyn til friluftsliv og brukerinteresser. Etter endt anleggsperiode skal anleggsveien legges tilbake til dagens tilstand.

Det skal ikke etableres ny anleggsvei fra Litlevatn til Mosvatn. Utstyr skal beltes inn på eksisterende turvei, og eventuelt fraktes inn med helikopter. Eventuelle skader på turveien skal rettes opp etter endt anleggsperiode.

Mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dersom det er endringer, skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

7. DEPARTEMENTETS MERKNADER TIL MANØVRERINGSREGLEMENTET

Post 1 er oppdatert i tråd med søknaden.

For øvrig tilrår departementet at post 4 omformuleres i tråd med endringene i vassdragsreguleringsloven som trådte i kraft 1. januar 2018. Endringen innebærer ingen materielle endringer.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Tussa Energi AS gis tillatelse til endring av manøvreringsreglement for regulering av Mosvatn og Litlevatn i Hareid og Ulstein kommuner i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsen

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 gis Tussa Energi AS tillatelse til endring av manøvreringsreglement for regulering av Mosvatn og Litlevatn.
2. Tillatelsen gis på samme vilkår som tillatelsen til erverv av fallrettigheter som benyttes i Ulsteindalen kraftverk fastsatt ved kgl.res. 11. desember 1998, og med de forutsetninger som fremgår av Olje- og energidepartementets foredrag av 23. august 2019.
3. Det fastsettes manøvreringsreglement til erstatning for tidligere reglement gitt ved kgl.res. 11. desember 1998, jf. vedlegg 2.
4. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

Vedlegg 2

Manøvreringsreglement

for regulering av Mosvatn og Litlevatn i Hareid og Ulstein kommuner, Møre og Romsdal fylke
(Fastsatt ved kgl.res. 23. august 2019, erstatter tidligere reglement gitt ved kgl.res. 11. desember 1998.)

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Mosvatn	454,37	455,97	452,60	1,60	1,77	3,37
Litlevatn	304,16	307,16	304,16	3,00	0,00	3,00

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN 2000.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Overføringer

Avløpet fra Osnesvatnet i Osnesdalen overføres til Litlevatn.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

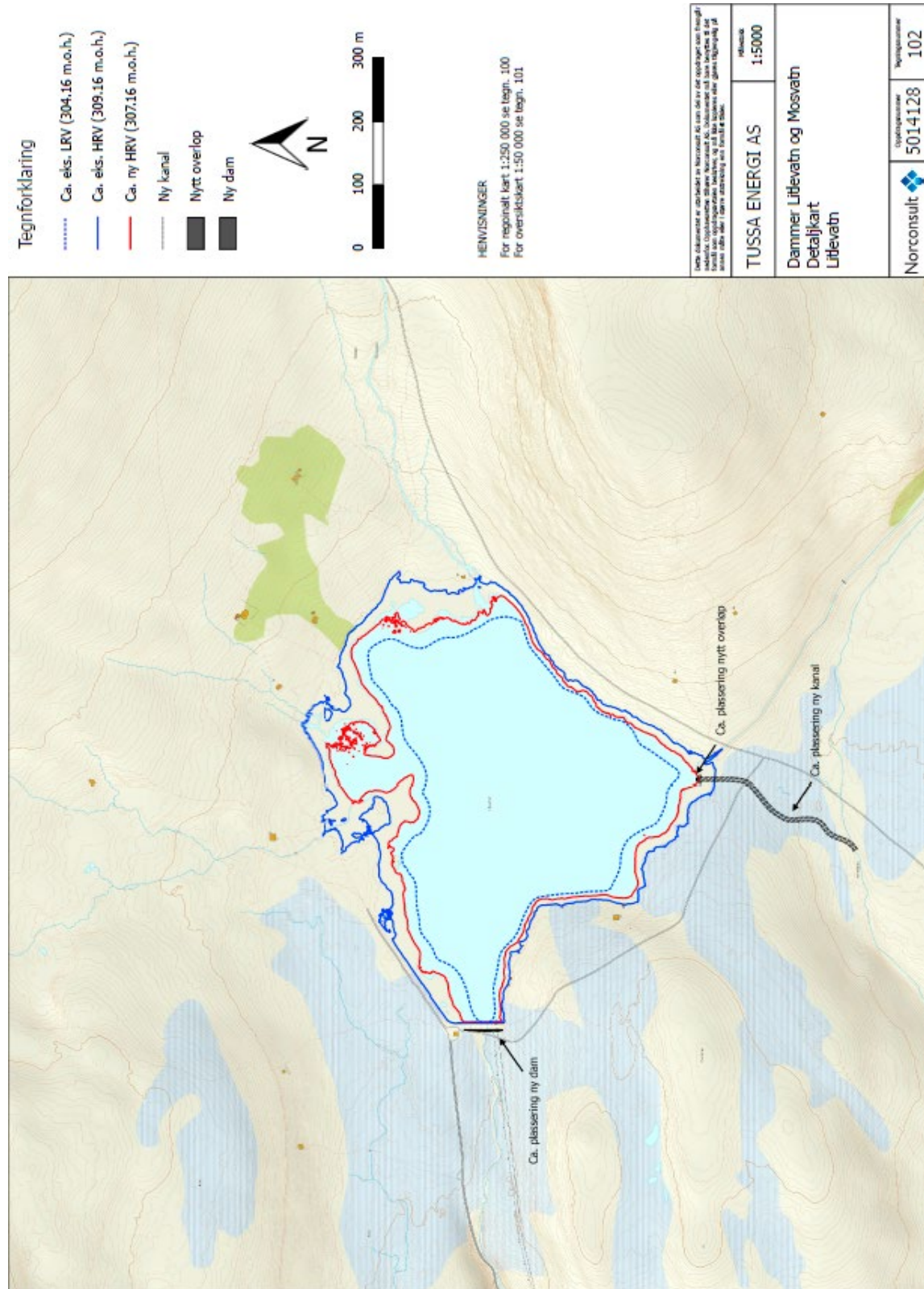
3.

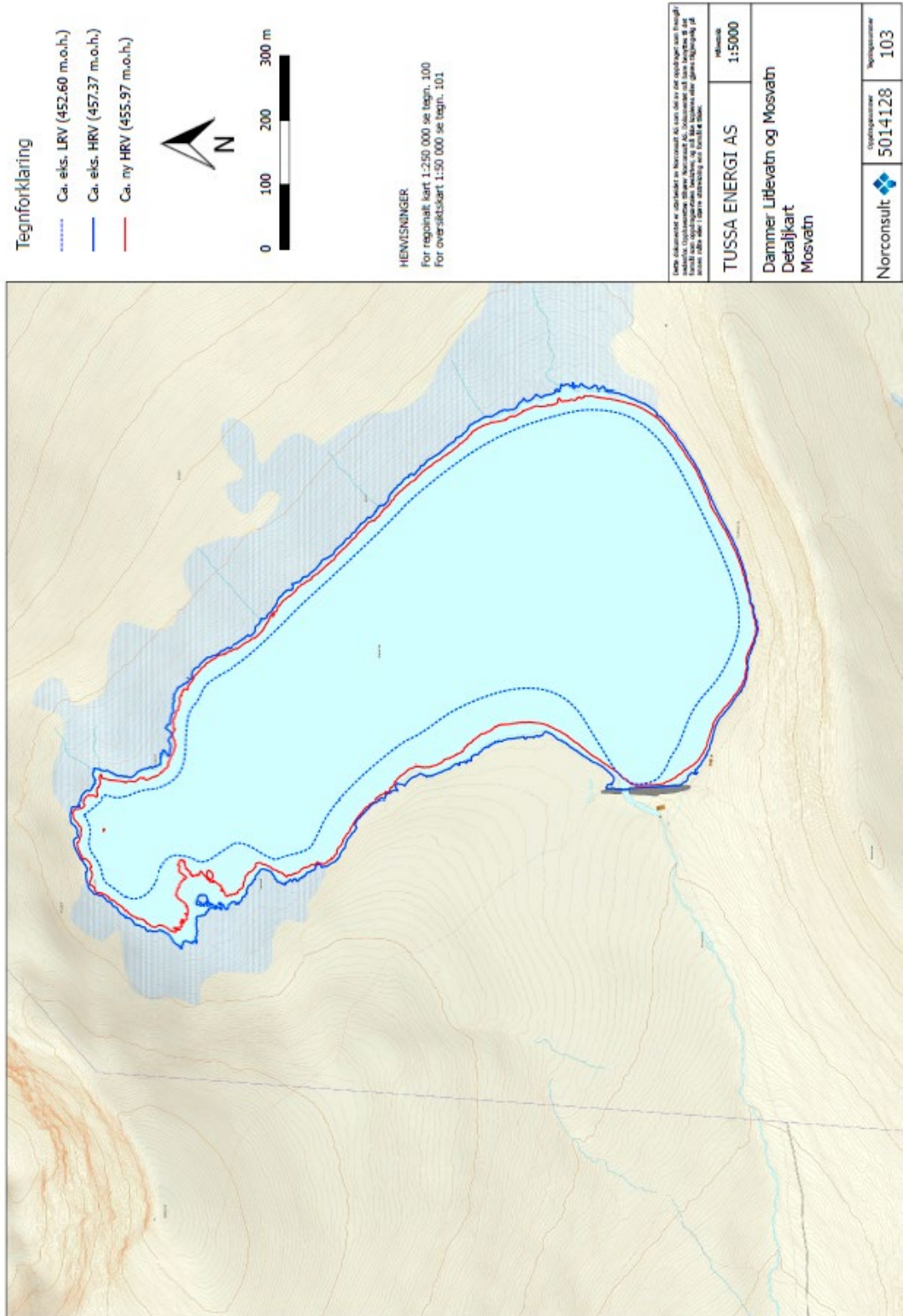
Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

4.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

23. Sogn og Fjordane fylkeskommune og kommunene i Sogn og Fjordane

(Søknad om aksjeervertskonsesjon)

Olje- og energidepartementets samtykke 2. september 2019.

Innledning

Olje- og energidepartementet viser til søknad av 5. juli 2019 fra Sogn og Fjordane fylkeskommune (fylkeskommunen) og kommunene i Sogn og Fjordane (kommunene) ved advokat Ulf Larsen i advokatfirmaet Lund & Co DA.

På vegne av fylkeskommunen og kommunene søkes det om konsesjon i medhold av vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd, jf. første ledd, for kommunenes erverv av 80 prosent av aksjene i Sogn og Fjordane Holding AS (SF Holding). Videre anmodes det om departementets bekreftelse på at tidligere fastsatte vilkår for unntak fra statlig forkjøpsrett og for konsesjonsbehandling ikke benyttes som følge av transaksjonen.

Bakgrunn

SF Holding eier 49,557 prosent av aksjene i Sogn og Fjordane Energi AS (SFE). SFE er morselskap i konsernet med tre heleide datterselskap, SFE Nett AS, SFE Produksjon AS og SFE Kraft AS. Selskapets rettigheter for utnyttelse av vannfall for kraftproduksjon ligger for det vesentlige i SFE Produksjon AS, men også i hel- og deleide produksjonsselskap under SFE Produksjon AS.

Fylkeskommunen eier i dag 100 prosent av aksjene i SF Holding, og har besluttet å overføre 80 prosent av aksjene i selskapet til kommunene i Sogn og Fjordane. Overføringen skal skje med utgangspunkt i kommunestrukturen i 2019 og etter en fordelingsnøkkel der 65 prosent av aksjene blir fordelt etter kommunenes folketall per 1. januar 2019 og 35 prosent av aksjene fordeles likt mellom kommunene.

I forbindelse med aksjeoverdragelsen skal det opprettes to aksjeklasser i SF Holding, aksjeklasse A som representerer 20 prosent av aksjene, og aksjeklasse B som representerer 80 prosent av aksjene. Aksjene i aksjeklasse A beholdes av fylkeskommunen, og gjennom vedtektsbestemmelse skal denne aksjeklassen sikres 51 prosent av stemmene på generalforsamlingen i SF Holding. For øvrig er aksjene likestilt. Styret i Sogn og Fjordane Energi AS ga i styremøte 29. august 2019 forhånds-samtykke til overdragelsen av B-aksjene til kommunene, jf. mottatt kopi av protokoll fra styremøtet.

Departementets vurdering

Forholdet til tidligere fastsatte vilkår om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett

I forbindelse med tidligere omorganiseringer og overdragelser mv. har SFE og SFE Produksjon AS fått en rekke unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter dagjeldende industrikonsesjonsloven § 1 fjerde ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 andre ledd). I vedtakene tok departementet forbehold om statlig forkjøpsrett og rett til å konsesjonsbehandle de rettigheter som ved vedtakene ble unntatt konsesjonsbehandling ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse.

Departementet kan ikke se at kommunenes indirekte erverv av aksjene i SFE foranlediger bruk av den forkjøpsrett staten betinget seg. Departementet kan heller ikke se at overdragelsen gjør det nødvendig å foreta konsesjonsbehandling av de rettigheter som ble unntatt fra konsesjonsbehandling ved tidligere vedtak.

Konsesjon til kommunene for erverv av aksjer i SF Holding

Kommunene erverver 80 prosent av aksjene i SF Holding fra fylkeskommunen. Kommunenes erverv av denne aksjeposten utløser konsesjonsplikt da SF Holding innehar mer enn en femdel av samtlige aksjer, parter eller stemmer i selskap som direkte eller indirekte eier aksjer i selskap som har konsesjonspliktige vannfallrettigheter, jf. vannfallrettighetsloven § 23 andre ledd, jf. første ledd.

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd, jf. første ledd, gis kommunene konsesjon for omsøkte erverv av 80 prosent av aksjene i SF Holding. Ervervet endrer ikke det offentlige eierskapet.

Avslutning

Det gjøres oppmerksom på at det i og med dette vedtaket ikke er gjort noen endringer i de tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

24. Aurland Energiverk AS

(Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd)

Olje- og energidepartementets samtykke 3. september 2019.

Bakgrunn

Olje- og energidepartementet viser til brev fra Advokatfirmaet Lund & Co på vegne av Aurland Energiverk AS datert 19. juni 2019, hvor det søkes om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Den 9. juli 1997 ble det med hjemmel i industrikonsesjonsloven § 1 fjerde ledd gitt unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i forbindelse med at virksomheten i Aurland kommunale kraftlag ble utskilt fra Voss og Omland Energiverk AS, og overført til det nystiftede selskapet Aurland Energiverk AS. I vedtaket ble det satt som vilkår at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapet skulle meldes til konsesjonsmyndighetene, og departementet forbeholdt seg retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende og til å konsesjonsbehandle de rettigheter som ble fritatt fra konsesjonsbehandling ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse.

Søknad

Aurland kommune ønsker nå å omorganisere sitt eierskap slik at alle aksjer som kommunen eier i Aurland Energiverk AS overdras til et nyopprettet kommunalt eierskap; Aurland Eige AS. Aurland Eige AS vil være heleid av Aurland kommune, og kommunen vil videreføre sitt eierskap i Aurland Energiverk AS ved å eie alle aksjene i Aurland Eige AS.

Aurland Energiverk AS eier konsesjonspliktige vannfallsrettigheter i Leinafossen i Flåmvassdraget.

Da 100 % av aksjene i Aurland Energiverk AS overdras til Aurland Eige AS utløses konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven, men det søkes om unntak fra konsesjonsplikten og statlig forkjøpsrett, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Departementets vurdering

Overdragelsen av 100 prosent av aksjene i Aurland Energiverk AS til Aurland Eige AS innebærer et indirekte erverv av eiendomsrett til konsesjonspliktige fallrettigheter. Dette utløser i utgangspunktet konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven kapittel 2, jf. vannfallrettighetsloven § 24 første ledd. Når særlige hensyn foreligger, kan departementet i det enkelte tilfelle gi unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Ot.prp. nr. 31 (1989–1990) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av vannfallrettighetsloven § 3 andre ledd. Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene, og som i liten grad endrer de overordnede eierforholdene.

Departementet har i denne saken kommet frem til at det foreligger slike særlige hensyn som gjør at unntaksbestemmelsen i § 3 annet ledd kan anvendes. De reelle eierforholdene endres ikke, og vannfallrettighetslovens krav til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonene.

Departementet kan ikke se at overføringen av aksjene foranlediger bruk av den forkjøpsrett staten har betinget seg. Departementet kan heller ikke se at overdragelsen gjør det nødvendig å foreta konsesjonsbehandling av de rettigheter som ble unntatt konsesjonsbehandling ved tidligere vedtak.

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at framtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Ved slike unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, vil det bli satt som vilkår at samtlige fremtidige aksjeoverdragelser i selskapene skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet vil videre forholde seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle overdragelsen av de rettighetene som selskapene ved dette vedtak har fått fritatt fra konsesjonsbehandling etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. I den grad selskapene har fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, forbeholder departementet seg samtidig retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende etter vannfallrettighetsloven § 6.

Vedtak

I medhold av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gir Olje- og energidepartementet unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i forbindelse Aurland Eige AS' erverv av 100 prosent av aksjene i Aurland Energiverk AS.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Aurland Eige AS og Aurland Energiverk AS meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle de rettigheter selskapene ved dette og tidligere vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven eller vannfallrettighetsloven.

Emisjon av aksjer i selskapet, for eksempel i forbindelse med fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som en aksjeoverdragelse.

25. Stein Erik Hagen og nærstående

(Søknad om konsesjon etter vannfallrettighetsloven)

Olje- og energidepartementets samtykke 3. september 2019.

Olje- og energidepartementet viser til brev av 18. juni 2019 der det på vegne av Stein Erik Hagen og nærstående, herunder Canica AS, søkes om konsesjon etter vannfallrettighetsloven.

Generalforsamlingen i Orkla ASA (Orkla) vedtok 25. april 2019 å redusere aksjekapitalen i selskapet ved å innløse (amortisere) 17 500 000 aksjer eiet av Orkla, slik at antallet aksjer i selskapet ble redusert. Kapitalnedsettelsen medfører at Stein Erik Hagen og nærståendes eierandel i Orkla økte fra 24,5365 prosent til 24,9653 prosent av aksjene og stemmene i selskapet.

Styret i Orkla har ved styrevedtak 12. juni 2019 samtykket til at Stein Erik Hagens eierandel i Orkla økes i forbindelse med kapitalnedsettelsen vedtatt på ordinær generalforsamling 25. april 2019, jf. vannfallrettighetsloven § 23 fjerde ledd.

Det søkes om konsesjon etter lov av 14. desember 1917 nr. 16 for rettigheter til vannfall mv. (vannfallrettighetsloven) § 23 for kapitalnedsettelsen.

Det ble på vegne av Stein Erik Hagen og Canica AS søkt om konsesjon etter vannfallrettighetsloven for deres erverv av aksjer i Orkla 28. februar 2018. Søknaden ble ved Olje- og energidepartementets vedtak av 23. mars 2018 innvilget, og det ble gitt konsesjon uten særskilte vilkår.

Det opplyses i søknaden av 18. juni 2019 at det ikke er noen endringer i hjemmels- og konsesjonsforholdene hva angår kraftverkene i Orkla-konsernet siden søknad om konsesjon for erverv av aksjer.

Departementets vurdering

Ved amortiseringen økes Stein Erik Hagen og hans nærståendes aksjer og stemmer i selskapet til 24,9653 prosent. Amortiseringen utløser konsesjonsplikt, da den samlede eierandelen utgjør mer enn en femtedel av samtlige aksjer, parter eller stemmer i Orkla, som innehar vannfallsrettigheter etter vannfallrettighetsloven kapittel 2, jf. § 23.

Vedtak

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 gis Hagen og Canica konsesjon for omsøkte kapitalnedsettelse i Orkla, slik at Stein Erik Hagen og hans nærstående samlet innehar 24,9653 av aksjene i Orkla.

Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Det gjøres oppmerksom på at det i og med dette vedtaket ikke er gjort noen endringer i de tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

26. Ymber AS

(Omorganisering. Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett)

Olje- og energidepartementets samtykke 6. september 2019.

1. INNLEDNING OG SØKNADEN

Departementet viser til søknad av 5. august 2019 fra Advokatfirmaet PwC på vegne av Ymber AS og Ymber Produksjon AS om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett m.m. Bakgrunnen for søknaden er at Ymber skal omorganisere selskapsstrukturen for å etterkomme krav til selskapsmessig og funksjonelt skille.

Gjennom omorganiseringen ble produksjonsvirksomhet, nettvirksomhet, fibervirksomhet og administrasjonsvirksomhet utskilt i egne selskaper en konsernmodell, der nye Ymber AS (heretter omtalt som Ymber, i søknaden omtalt som "Ymber mor") utgjør morselskapet. Produksjonsvirksomheten og konsesjonspliktige vannfall ble værende i Ymber Produksjon AS (heretter omtalt som Ymber P, i søknaden omtalt som "Ymber Datter").

Ymber P innehar rettigheter som ikke kan erverves uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven.

Det søkes om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for Ymbers erverv av 100 % av aksjene i Ymber P. Det søkes også om aksjeervervskonsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd for Ymbers indirekte erverv av 66,8 % av aksjene i Kvæningen Kraftverk AS.

2. NÆRMERE OM YMBER AS OG YMBER PRODUKSJON AS

Rettsforgjengeren til Ymber P ble stiftet i 1949 av Troms Fylkeskommune og kommunene Kåfjord, Nordreisa og Skjervøy under navnet Nord-Troms Kraftlag AS. Ved kgl.res. 27. april 1951 fikk Nord-Troms Kraftlag AS ervervskonsesjon og tillatelse til å regulere Sikkajokkvassdraget. Senere fikk selskapet konsesjon til å regulere Kildalselva ved kgl.res. 1. november 1957.

I 1980 kom kommunene Kautokeino, Kvæningen og Loppa inn som aksjonærer. I 2010 endret Nord-Troms Kraftlag AS navn til Ymber AS, før selskapet i februar 2019 endret navn til Ymber Produksjon AS i forbindelse med den omsøkte omorganiseringen til konsernmodell.

Ymber P er 100 % offentlig eid og hadde følgende eiersammensetning før omorganiseringen: Troms Fylkeskommune: 16,7 % (nå Troms Kraft AS), Kåfjord kommune: 16,7 %, Skjervøy kommune: 16,7 %, Nordreisa kommune: 16,7 %, Kautokeino kommune: 16,7 %, Kvæningen kommune: 8,3 % og Loppa kommune: 8,3 %. Etter omorganisering er Ymber P 100 % eid datterselskap av Ymber, som har samme eiersammensetning som ovenfor omtalt. Ymber Ps vedtektsfestede formål er produksjon, omsetning og overføring av elektrisk energi, samt det som står i naturlig forbindelse med dette. Ymber P eier og driver Sikkajokk Kraftverk, Kildalen Kraftverk og Cabardasjohka Kraftverk i Nordreisa og Bergsfjord Kraftverk i Loppa.

Ymber P eier i tillegg 66,8 % av aksjene i Kvæningen Kraftverk AS som innehar en rekke ervervskonsesjoner og konsesjoner til reguleringer og overføringer meddelt i tilknytning til kraftverkene Kvæningsbotn, Småvatnan, Lássajávri og Čorrojávrrit. Det følger av de eldste konsesjonene at overdragelse og pantsettelse av aksjer i Kvæningen Kraftverk AS krever departementets samtykke.

Før 2016 eide Ymber P en andel på 18,6 % i Kvæningen Kraftverk AS. I 2017 ble Ymber meddelt aksjeervervskonsesjon etter daværende industrikonsesjonsloven § 36 for erverv av ytterligere 44,2 % av aksjene, jf. departementets samtykke av 19. januar 2017. Øvrige aksjonærer i Kvæningen Kraftverk AS er Alta Kraftlag SA, Repvåg Kraftverk SA og Luostejok Kraftlag SA.

3. NÆRMERE OM OMORGANISERINGEN

De tidligere aksjonærene i Ymber P besluttet den 20. august 2018 at deres aksjer skulle benyttes som tingsinnskudd ved stiftelsen av (nye) Ymber AS. Ymber ble etter dette eier av 100 % av aksjene i Ymber P.

I generalforsamling i Ymber P, ble det den 15. november 2018 besluttet fisjon av selskapet, for å skille ut virksomhet som knyttet seg til henholdsvis administrasjon, nettvirksomhet og fibervirksomhet i egne selskaper. Overtakende selskaper i fisjonen var Ymber Temp AS, Ymber Nett AS og Ymber Fiber AS. Ved fisjonen fikk Ymber vederlag i form av samtlige aksjer i form av samtlige aksjer i de utfisjonerte selskapene. I tillegg beholdt Ymber samtlige aksjer i Ymber P. Fisjonen ble gjennomført ved registrering i Foretaksregistret den 23. februar 2019.

Styret i Ymber Temp AS, som overtok administrativ virksomhet mv., besluttet den 15. november 2018 at selskapet skulle fusjoneres inn i Ymber. Fusjonen ble gjennomført ved registrering i foretaksregistret den 26. februar 2019.

Etter omorganiseringen er Ymber eier av 100 % av aksjene i Ymber P, Ymber Fiber og Ymber Nett.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING

Ot.prp. nr. 31 (1989–90) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av gml. industrikonsesjonsloven § 1 fjerde/femte ledd, nå videreført i ny vannfallrettighetslov § 3 annet ledd. Formålet med unntaksbestemmelsen er å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene.

Etter departementets vurdering oppfyller de foreliggende transaksjonene i resultat hensynet om en mer rasjonell organisering av selskapet Ymber AS. De reelle eierforholdene endres ikke, og kravet til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonene.

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom industrikonsesjonsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Ved unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd vil det bli satt som vilkår at samtlige fremtidige aksjeoverdragelser i Ymber AS og Ymber Produksjon AS skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet vil videre forbeholde seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle overdragelsen av de rettigheter som selskapene ved dette har fått fritatt fra konsesjonsbehandling etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. I den grad selskapene har fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, forbeholder departementet seg samtidig retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende etter vannfallrettighetsloven § 6 ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene.

Vedtak

Unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd

Med hjemmel i lov 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon for rettigheter til vannfall mv. (vannfallrettighetsloven) § 3 annet ledd gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for Ymber AS' erverv av 100 % av aksjene i Ymber Produksjon AS.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Ymber AS og Ymber Produksjon AS meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å gjøre den statlige forkjøpsretten etter vannfallrettighetsloven § 6 gjeldende for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle de rettigheter som selskapene ved dette vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven.

Emisjon av aksjer i selskapene, for eksempel i forbindelse med fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som en aksjeoverdragelse.

Aksjeervervskonsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd

I forbindelse med at Ymber erverver 100 % av aksjene i Ymber P, erverver samtidig Ymber 66,8 % (mer enn en femdel) av aksjene i Kvæningen Kraftverk AS. Dette indirekte ervervet utløser konsesjonsplikt etter vannfallrettighetslovens § 23 annet ledd, da Kvæningen Kraftverk AS innehar rettigheter som ikke kan erverves uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven. Det følger også av tidligere vedtak at aksjeoverdragelser i Kvæningen Kraftverk AS krever departementets samtykke.

Ymber AS er 100 % offentlig eid. Aksjonærsammensetningen etter det omsøkte ervervet tilfredsstillende kravet til offentlig eierskap, og departementet mener det åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap, jf. vannfallrettighetsloven § 5. Det vises til punkt 2 ovenfor, som omtaler eiersammensetningen. Det er dermed grunnlag for å gi konsesjon.

Erverv som medfører konsesjonsplikt etter § 23 krever styresamtykke, jf. fjerde ledd. Styret i Kvæningen Kraftverk AS har samtykket til ervervet den 6. september 2019.

Ymber AS meddeles med dette konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd, for indirekte erverv av 66,8 % av aksjene i Kvæningen Kraftverk AS. Dette innebærer også at det samtykkes til ervervet, jf. tidligere fastsatte vilkår for Kvæningen Kraftverk AS.

Det stilles ingen særskilte vilkår for tillatelsen.

Avslutning

Det gjøres oppmerksom på at det i og med disse vedtakene ikke er gjort noen endringer i tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

Departementet ber om at det oversendes konsesjonsdata til Norges vassdrags- og energidirektorat slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

27. Andøy Energi AS

(Revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Bleksvatn i Storelva i Andøy kommune)

Kongelig resolusjon 20. september 2019.

I. Innledning

Storelva i Lovik ligger på Hinnøya i Andøy kommune i Nordland. Vassdraget er utbygd med Lovik kraftverk som har inntak i Bleksvatn reguleringsmagasin.

Kravet om revisjon av konsesjonsvilkår for Bleksvatn ble fremmet av Andøy Jeger og Fiskerforening (AJFF). Revisjonskravet gjelder konsesjonen meddelt daværende Andøy Kraftlag til å regulere Bleksvatn ved kgl.res. 31.3.1949, og konsesjonen til planendring for reguleringen av Bleksvatn gitt ved kgl.res. 14.11.1952. Ved daværende Nærings- og energidepartementets brev av 09.01.1995 ble det gitt samtykke til at nevnte reguleringskonsesjoner ble overført til Andøy Energi AS på uendrede vilkår i forbindelse med omorganiseringen av Andøy Kraftlag til aksjeselskap. Ved kgl.res. 18.06.1998 fikk Andøy Energi AS tillatelse til å omgjøre reguleringskonsesjonen fra tidsbegrenset til tidsubegrenset. Andøy kommune er eneaksjonær i Andøy Energi AS.

Med utgangspunkt i revisjonskravet fattet NVE 22.09.2009 vedtak om åpning av sak om revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen av Bleksvatn.

Kravene angår i hovedsak etablering av vandringspassasje forbi dammen i Bleksvatn, tilrettelegging for oppgang av anadrom fisk i fossepartiet opp mot dammen, slipp av minstevannføring og montering av automatisk omløpsventil i kraftstasjonen.

II. NVEs innstilling

I NVEs innstilling av 27.09.2017 heter det:

"NVE anbefaler at det gis reviderte konsesjonsvilkår for reguleringen av Bleksvatn, gitt ved kgl.res. av 31.03.1949, basert på moderne standardvilkår. Vi anbefaler også at det pålegges automatisk omløpsventil i kraftverket for å unngå stranding av ungfisk ved utfall. NVE mener moderne standardvilkår gir miljøforvaltningen hjemmel til å pålegge konsesjonæren å gjennomføre eventuelle nødvendige tiltak eller undersøkelser.

Sammendrag

På basis av krav fra Andøy Jeger og Fiskerforening (AJFF) fattet NVE vedtak 22.09.2009 om åpning av sak om revisjon av konsesjonsvilkår for Bleksvatn reguleringsmagasin. Kravet fra AJFF angår i hovedsak etablering av vandringspassasje forbi dammen i Bleksvatn, tilrettelegging for oppgang i fossepartiet opp mot dammen, slipp av minstevannføring og montering av omløpsventil i kraftstasjonen.

Reguleringskonsesjonen ble gitt ved kgl.res. av 31.3.1949. Revisjonsdokument ble sendt på høring 18.05.2011, og NVE avholdt befarung 15.09.2011.

Fylkesmannen i Nordland støtter Swecos anbefaling om å pålegge etablering av automatisk omløpsventil, slipp av minstevannføring og fiskebiologiske undersøkelser. Men de mener minstevannføringen må være større, særlig i oppvandringsperioden på høsten, for å lette oppgangen for anadrom fisk oppover i fossepartiet opp mot dammen. Konsesjonsvilkår må i tillegg gjør det mulig å pålegge etablering av fiskepassasje forbi dammen. *Direktoratet for naturforvaltning*, nå *Miljødirektoratet* og *Nordland fylkeskommune* er i hovedsak enige med *Fylkesmannen*. *Riksantikvaren* mener at det i revisjonen skal tas inn vilkår om sektoravgift. *Andøy Jeger og Fiskerforening* mener at røya som er i Bleksvatn kan reetablere en sjørøyebestand i vassdraget forholdsvis raskt, hvis det etableres fiskepassasje forbi dammen og slippes noe minstevannføring. For foreningen er dette den viktigste målsettingen med kravet om vilkårsrevisjon. Konsesjonæren

Andøy Energi AS er enig i at det skal installeres automatisk omløpsventil, men er uenig med Swecos anbefaling av minstevannføring og tilrettelegging for oppgang av fisk i fossepartiet opp mot Bleksvatn.

NVE vil anbefale at det gis reviderte konsesjonsvilkår for reguleringen av Bleksvatn basert på moderne standardvilkår. NVE vil også anbefale at det pålegges etablering av automatisk omløpsventil i Lovik kraftverk. NVE mener at etablering av fiskepassasje forbi dammen blir for krevende både kostnadmessig og driftsmessig sett i forhold til mulighetene for, og verdien av, å få reetablert bestand av sjørøye i vassdraget, og vil ikke anbefale dette. NVE vil heller ikke anbefale pålegg om tilrettelegging for oppgang i fossepartiet og minstevannføring, da dette har liten betydning uten i sammenheng med fiskepassasje forbi dammen.

Sakens bakgrunn

Generelt om revisjon av konsesjonsvilkår

Etter endringen av vassdragsreguleringsloven (vregl.) i 1992, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991–92), ble det åpnet for at vilkårene i tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner kunne revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet, men senest fra 2022.

Revisjonsadgangen gir primært muligheter til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som er oppstått som følge av reguleringen, men vilkårene kan også bli modernisert og uaktuelle vilkår kan bli slettet. Rammene for selve konsesjonen, inkludert reguleringshøyden, er fastsatt og kan ikke endres ved vilkårsrevisjon. Det er bare konsesjonsvilkårene som kan tas opp til revisjon. Når en revisjon av vilkårene er foretatt, vil det normalt være 30 år til neste revisjonsmulighet.

Framsatt krav om revisjon av konsesjonsvilkår

Kravet om revisjon av konsesjonsvilkår for Bleksvatn i Storelva i Lovik ble fremmet av Andøy Jeger og Fiskerforening (AJFF) i brev av 28.4.1999 (NVE 199901872-1). Revisjonskravet gjelder konsesjon for regulering av Bleksvatn gitt ved kgl.res. av 31.3.1949, og med endringer gitt ved kgl.res. av 14.11.1952 (planendring) og kgl.res. 18.06.1998 (bl.a. omgjort konsesjonen til å gjelde på ubegrenset tid).

Vedlagt revisjonskravet lå det en rapport (NVE 199901872-1) med vurdering av oppgangsmulighetene for anadrom fisk opp til Bleksvatn. Rapporten er datert 01.02.1999 og ble utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). I rapporten beskrives tiltak som arrondering i elveleiet med kulper og steinterskler, slipp av minstevannføring og etablering av fiskepassasje forbi dammen.

Kravet ble kommentert av konsesjonær Andøy Energi AS (AEAS) ved adv. Fredriksen (NVE 199901972-3). I brevet ble det reist tvil om revisjonskravets gyldighet, da det anføres at det egentlig er grunneierne som står bak kravet, og at disse har fått sin avtalte kompensasjon ved avtale om avståelse av grunneiendommene til kraftselskapet.

Åpning av revisjonssak

Ved NVEs vedtak av 22.9.2009 (NVE 200902513-2) ble det åpnet revisjonssak for reguleringen av Bleksvatn. NVE la vekt på at kravet var fremmet av AJFF, og at jeger og fiskeforeninger etter mønstervedtektene i Norges Jeger- og Fiskerforening har som formål å jobbe for ivaretagelse av naturens produksjonsgrunnlag samt allmennhetens rett til å drive jakt og fiske. NVE la videre vekt på at en forbedring av de anadrome fiskeslagenes tilgang til vassdraget, slik at man kommer nærmere den tilstanden vassdraget hadde før utbyggingen, samt den positive betydningen dette kan ha for økosystemene i og langs vassdraget, angår allmenne hensyn.

Om Storelvavassdraget og utbyggingen

Storelva i Lovik (som også kalles Lovikvassdraget) ligger nord på Hinnøya i Andøy kommune i Nordland. Vassdraget er utbygd med Lovik kraftverk som har inntak i Bleksvatn reguleringsmagasin. Vannet må ikke forveksles med Bleksvatn på Andøya. Tabell 1 viser nøkkeltall for vassdraget og kraftverket.

Tabell 1. Nøkkeltall.

Bleksvatn reguleringsmagasin

Magasinareal	km ²	3,11
Reguleringshøyde (HRV/LRV)	m (kote/kote)	4,25 (108,25/104,00)
Magasin (høyde over havet)	m	111
Magasinvolum	mill. m ³	13,5
Nedbørsfelt	km ²	15,7
Årstilsig	mill. m ³	21,55
Middelvannføring	m ³ /s	0,68
Alminnelig lavvannføring (uregulert tilstand)	m ³ /s	0,12
5-persentil (hele året / sommer / vinter)	m ³ /s	0,13/0,11/0,15

Elv nedstrøms Bleksvatn

Fraført elvestrekning	km	1,9
Elvestrekning nedstrøms kraftverk (fall)	km (m)	4,9 (20)
Restfelt oppstrøms kraftstasjonen (kun fosseparti)	km ²	2,33 (1,16)

Kraftverket

Installert effekt	MW	1,2
Årsproduksjon	GWh	4,7
Fallhøyde	m	90
Energiekvivalent	kWh/m ³	0,185
Naturhestekrefter	nhk.	780

Revisjonsdokument

Sweco har på oppdrag fra AEAS utarbeidet revisjonsdokument datert 18.3.2011. Fra revisjonsdokumentet gjengis følgende:

”8. OVERSIKT OVER UTREDNINGER OG AVBØTENDE TILTAK**8.1 Utredninger**

(...)

8.1.2 Sweco Norge AS (2010)

I forbindelse med befaring av anlegget og berørt elvestrekning i Storelva i juni 2010, foretok Sweco elfiskeundersøkelser i Storelva. Det gis her en kort oppsummering av resultatene fra undersøkelsen. Fiskebiolog Hans Mack Berger stod for undersøkelsen. Vedlegg 7 gir en tabellarisk oversikt over resultatene, samt et kart som viser lokasjonene til prøvefisket.

Storelva har bestand av sjørret og laks opp til fossene om lag 650 m oppstrøms avløpet til Lovik kraftstasjon. Sjørøye opptrer sporadisk. Elva er i dag fisketom ovenfor fossene og langs den en kilometer lange strekningen opp til dammen ved Bleksvatnet. Tettheten av ungfisk av laks er høyere nedenfor kraftstasjonen (...) enn i det gamle elveleiet oppstrøms kraftstasjonen (...). Det er imidlertid høyere tetthet av ørret i det gamle elveleiet enn i hovedløpet nedstrøm kraftstasjonen. Det er lavest tetthet av fisk, både ørret og laks, på området like nedstrøms kraftstasjonen. Dette kan ha sammenheng med varierende vannføringsregime like nedstrøms kraftstasjonen.

(...)

Minstevannføringslipp fra Bleksvatnet til øvre del av elva, vil sikre vanntilførselen og muligheten for økt produksjon av fisk i det hittil tørrlagte elveleiet. Dersom fossene blir tilrettelagt for oppvandring av fisk, vil den øvre 1 km lange strekningen oppstrøms fossene kunne produsere ungfisk. Minstevannføringslipp vil også bedre situasjonen mht. tilførsel av vann til hovedløpet nedstrøms avløpet til kraftstasjonen. Dette vil bidra til sikrere vanntilførsel og overlevelse for ungfisk også i perioder med eventuelt driftsutfall. Krav til installasjon av automatisk omløpsventil kan frafalles ved minstevannføringslipp.

(...)

8.3 Selvpålagte avbøtende tiltak fra Andøy Energi AS

8.3.1 Manuell omløpsventil

Det er montert en manuell omløpsventil i tilknytning til kraftstasjonen. Ventilen benyttes for å slippe vann forbi turbinen når kraftverket får driftsstans. Hensikten med omløpsventil er å sikre fisk og vannlevende insekter mot rask tørrlegging og eventuell død ved brå nedgang i vanntilførsel. Omløpsventilen består i dag av et 6" rør, plassert foran turbinen, som må åpnes for hånd. Det tar imidlertid noe tid fra kraftverket stanser til en person kan åpne ventilen, anslagsvis 20 minutter. Driftsstans har ført til at strekningen nedstrøms kraftstasjonen plutselig har blitt tørrlagt. Dette har sannsynligvis medført stranding av fisk umiddelbart nedstrøms stasjonen i avløpskanalen ned til samløp med Storelva, der vann fra restfeltet har bidratt til å redusere den negative effekten av driftsstansen videre nedover. Konsekvensen av driftsstans og plutselig nedgang i vannmengde vil være mest skadelig dersom det inntreffer på lav avrenning fra restfeltet, dvs. om vinteren eller i tørre perioder om sommeren (juli–august).

8.3.2 Gitter foran kraftverksutløp samt lokk over utløpskanal nær kraftverksbygningen

Det har tidligere vært problemer med at "tjuvfiskere" har gått ned i utløpskanalen fra kraftstasjonen og fanget fisk med håv/garn eller annen redskap. Andøy Energi har av den grunn satt et gitter med en jernplate foran utløpet fra kraftstasjonen, slik at åpningen blir minst mulig. I tillegg er det støpt betonglokk over utløpet. Dette har eliminert muligheten til å ta ut fisk som står i utløpskanalen under kraftstasjonen. Problemet med tjuvfiske i dette området er dermed opphørt.

8.3.3 Lav kjøring av kraftstasjonen om sommeren

Kraftverket driftes med start/stopp-kjøring for å oppnå høyest mulig virkningsgrad når det produseres kraft. Det har likevel i perioder forekommet vedvarende lavlastkjøring på sommeren. Eksempelvis vil en effekt på 0,4 MW tilsvare en driftsvannføring på ca. 0,6 m³/s.

Dette har ført til at det i disse periodene er tilstrekkelig vann for oppgang av anadrom fisk og tilfredsstillende fiskemuligheter opp til kraftstasjonen stort sett hele fiskesesongen (juni–august). Forholdene for fiske i Storelva opp til kraftstasjonen er lokalt oppfattet som bedre enn i andre elver i området i perioder med lite nedbør/tørke (Marius Andersen, Andøy Energi AS, pers med.).

9. ERFARTE SKADER OG ULEMPER SOM FØLGE AV REGULERINGEN

9.1 Ulemper for fisk og fiskeinteressene

Utbyggingen av Lovikvassdraget har ført til:

- Sterkt redusert oppvandringsmulighet for sjørøye til Bleksvatnet. Det er kun i enkeltår med ekstrem flom og overløp ved dam Bleksvatnet at fisk har kunnet vandre opp Storelva fra kraftstasjonen og opp i Bleksvatnet.
- Tørrlegging av naturlig elvestreng og reduksjon i produksjonspotensial for anadrom laksefisk. Se Bilde 9 og Bilde 10 i vedlegg 5.

- Redusert vannføring og redusert oppvandringsmulighet for anadrom laksefisk til øvre del av tørrlagt elvestrekning. Restvannføringen er ikke tilstrekkelig for å få fisk opp de mindre fossene sentralt på tørrlagt elvestrekning. Se Bilde 16 til Bilde 18 i vedlegg 5.
- Nedsedimentering av området nedstrøms kraftstasjonen gjennom tilførsel av sand og finpartikler gjennom utvasking fra Bleksvatnet. Se Bilde 3 og Bilde 4 i vedlegg 5.
- Fare for brå tørrlegging og stranding av fisk ved driftsstans.
- Skade på fisket gjennom endring i naturlig vannføringsregime.
- Erosjon og utvasking av reguleringssonen i Bleksvatnet (se Bilde 6 i vedlegg 5).

9.2 Positive effekter for fiskeinteressene

I periodene med lavlastkjøring om sommeren har Storelva kunnet opprettholde mer vann i ellers tørre perioder i fiskesesongen. Dette har ført til erfaringsvis bedre fiske enn i nærliggende elver, der vannføringen følger naturlige svingninger i vanntilførselen (Tor Ivar Grav, grunneier, pers. medd.).

(...)

11.2 Oppsummering av tiltak

Tabell 11-5 summerer opp de ulike tiltakene med hensyn på slipp av vann, produksjon og kostnader.

Tabell 11-5 Alternativer for slipping av minstevannføring.

Lovik kraftverk	Slipping			Års- produksjon	Kostnad Nåverdi
	Oppvandrings- periode	Nedvandrings- periode	Resten av året		
	15. mai – 1. juni	1. august – 15. sept.			
	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	GWh	NOK
Dagens situasjon	0	0	0	4,70	0
Tiltak 1					
Omløpsventil	0	0	0	4,70	300 000
Tiltak 2					
Utbedring av fosseparti	0,04	0,04	0,04	4,53	975 000
Tiltak 3					
Opp- og nedvandring	0,15	0,15	0,04	4,49	3 609 000
Tiltak 4					
Undersøkelser	0	0	0	4,70	

11.3 Vurdering og prioritering av tiltak

Sweco Norge AS og Andøy Energi AS vurderer fordeler og ulemper ved de ulike tiltakene ulikt. Revisjonsdokumentet gir derfor en anbefaling fra Sweco Norge AS og en anbefaling fra Andøy Energi AS vedrørende hvilke tiltak som bør inngå i en revidert konsesjon.

11.3.1 Anbefaling fra Sweco Norge AS

Av de fire tiltakene som er utredet, foreslår Sweco Norge AS at tre av tiltakene gjennomføres og hjemles i endrede konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement:

Tiltak 1 – Etablering av automatisk omløpsventil i Lovik kraftstasjon.
Tiltaket innebærer:

- Utskifting av eksisterende manuell med automatisk ventil med kapasitet 0,5 m³/s.
- Herunder inngår, etablering, drifting og vedlikehold av tiltakene.

Tiltak 2 – Reetablering av produktiv strekning for laksefisk.

Tiltaket innebærer:

- Tilrettelegging for lettere oppgangsmuligheter for anadrom fisk i småfossene sentralt i tørrlagt elveløp.
- Slipp av minstevannføring fra Bleksvatnet til tørrlagt elveløp.
- Herunder inngår etablering, drifting og vedlikehold av tiltakene.

Tiltak 4 – Biologiske og fysiske undersøkelser i vassdraget skal bekostes av regulanten.

Tiltaket innebærer:

- At regulanten kan pålegges å medvirke til finansiering av påkomne biologiske undersøkelser i influensområdet for reguleringen av Lovik kraftverk.

Dersom tiltak 2 ikke blir valgt, bør tiltak 1 uansett velges.

Sweco vurderer kostnadene ved full reetablering av oppgangsmulighet for anadrom fisk (sjørøye, sjørret og laks) til Bleksvatnet (tiltak 3) som det dyreste alternativet. Det er over 50 år siden mulighetene for oppvandring av anadrom fisk til Bleksvatnet ble stoppet gjennom etableringen av Lovik kraftverk. Det er spesielt reetablering av oppvandring av sjørøye som er interessant. Selv om det gjennomføres tiltak med slipp av minstevannføring i det gamle elveløpet og tilrettelegges for oppvandring i småfossene sentralt på tørrlagt strekning, samt at det etableres et trappesystem forbi den gamle dammen, vil det høyst sannsynlig ta svært mange år, trolig flere fiskegenerasjoner, før en vil se resultatene gjennom reetablering av sjørøyebestanden. Det eksisterer i dag trolig ingen stedegen sjørøyestamme for elva, og bestanden må eventuelt bygges opp på grunnlag av introdusert rogn/yngel/smolt frå nabovassdrag. Kostnadene til dette er usikre og ikke tatt inn i oversikten foran.

Kostnadene for anleggseier i forbindelse med bygging og produksjonstap er betydelige. Tiltaket anses som lite sannsynlig for å lykkes og er vurdert som uforholdsmessig dyrt i forhold til den nytteverdi det antas å representere. Sweco Norge AS mener derfor at tiltak 3 ikke bør innlemmes i en revidert konsesjon.

11.3.2 Anbefaling fra Andøy Energi AS

Av de fire tiltakene som er utredet, foreslår Andøy Energi AS at ett av tiltakene gjennomføres og hjemles i endrede konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement:

Tiltak 1 – Etablering av automatisk omløpsventil i Lovik kraftstasjon.

Tiltaket innebærer:

- Utskifting av eksisterende manuell med automatisk ventil med kapasitet 0,5 m³/s.
- Herunder inngår, etablering, drifting og vedlikehold av tiltakene.

Andøy Energi vurderer at de resterende tiltakene vil føre til for store kostnader i forhold til inntektene til Lovik kraftverk, og ikke kan forsvares ut fra krav om lønnsomhet og kraftstasjonens størrelse. Dette begrunnes med at når stasjonen er ferdig oppgradert, så har Andøy Energi investert i størrelsesorden 25–30 millioner kroner i anlegget, og har da ca. 1,5 % i netto årlig avkastning. En ytterligere reduksjon i avkastningen, i form av økte investeringer, er ikke regnskapsmessig forsvarlig.”

Behandlingsprosess

Kravet om revisjon av konsesjonsvilkår behandles etter bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven. NVE fattet den 22.09.2009 vedtak om åpning av revisjonssak (se tidligere i denne innstillingen). Revisjonsdokument utarbeidet av AEAS, med faglig bistand fra Sweco Norge AS,

ble sendt på høring 18.05.2011. Sweco og AEAS gir i revisjonsdokumentet ulike vurderinger av fordelene og ulempene ved de forskjellige tiltakene. NVE avholdt befarings 15.09.2011.

Høring og distriktsbehandling

Revisjonsdokumentet ble sendt på høring til Andøy kommune, Fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune, andre berørte statlige forvaltningsorganer, reindriftsinteresser og natur- og friluftslivsorganisasjoner. Som ledd i høringsprosessen ble det også kunngjort i avisene Fremover og Harstad Tidende, og lagt ut til offentlig gjennomsyn i Andøy kommune. Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedpunktene i høringsuttalelsene:

Andøy kommune har ikke gitt høringsinnspill.

Fylkesmannen i Nordland (NVE 200902513-12) støtter Swecos anbefaling om å pålegge etablering av automatisk omløpsventil, slipp av minstevannføring og fiskebiologiske undersøkelser (tiltak 1, 2 og 4). Men de mener minstevannføringen må være større, særlig i oppvandringsperioden på høsten, for å lette fiskens oppgang i fossepartiet opp mot dammen. Den bør også være større enn foreslått i resten av året for å sikre overlevelse av smolten. Fylkesmannen mener videre at etablering av fiskepassasje forbi dammen ikke skal pålegges på det nåværende tidspunkt, da effekten av tiltaket er for usikker. Men nye konsesjonsvilkår må gjøre det mulig å pålegge slik fiskepassasje dersom det i framtida blir vurdert som aktuelt. De anbefaler at det utarbeides en biotopiltaksplan for strekningene oppstrøms og nedstrøms kraftverket, og som bl.a. omfatter utlegging av gyttegrus, graving av mindre kulper og utlegging av stein/steingrupper.

Fylkesmannen anbefaler også at finkornete sedimenter som fanges i sedimentasjonskammer i kraftverket ikke blir spylt ut i vassdraget, men deponeres på land av hensyn til gyteområdene nedstrøms kraftverket.

Direktoratet for naturforvaltning, nå *Miljødirektoratet* (NVE 200902513-15) og *Nordland fylkeskommune* (NVE 200902513-17) er i hovedsak enige med Fylkesmannen. De anbefaler også at endelig størrelse på minstevannføringen og tidsperioden for lokkeflom utsettes til etter arronderingsarbeidet, og etter at gytetiden er bedre kjent. I tillegg mener de at vilkårene bør åpne for at det i framtiden bygges oppvandringsystem forbi dammen, og peker på at det kan bli nye muligheter for å finansiere dette.

Riksantikvaren (NVE 200902513-16) anfører at kulturminneundersøkelser så vidt de kjenner til ikke ble utført i forbindelse med konsesjonen som ble gitt i 1949. De mener at det i revisjonen skal tas inn vilkår om sektoravgift etter retningslinjer gitt av Klima- og miljødepartementet.

Reindriftsforvaltningen i Troms ble forelagt saken men har ikke avgitt høringsuttalelse.

Kanstadford – Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt v/Lars Roger Hansen har i telefonsamtale med NVE 23.08.2011 uttrykt at revisjonen i liten grad vil påvirke reindriften.

Andøy Jeger og Fiskerforening (NVE 200902513-11) mener vassdraget før utbyggingen var et av de beste vassdragene for sjørøye i Nordland. Dette skyldtes bl.a. forholdsvis stabil vannføring og gode gyte- og oppvekstområder for småfisk i stort sett hele Storelva. Videre har Bleksvatn både dype og grunne områder som ga fine forutsetninger for bestanden av sjørøye. Utbyggingen kuttet forbindelsen opp til Bleksvatn, og vassdraget har ifølge AJFF kun en liten laksestamme i tillegg til en og annen sjørrret og sjørøye. Foreningen påpeker at vanlig røye og sjørøye genetisk er samme art, og mener at røya som er i Bleksvatn kan reetablere en sjørøyebestand i vassdraget forholdsvis raskt, hvis det etableres fiskepassasje forbi dammen og slippes noe minstevannføring. For foreningen er dette den viktigste målsettingen med kravet om vilkårsrevisjon.

Konsesjonærens kommentarer til høringsuttalelsene

AEAS har kommentert de innkomne høringsuttalelsene (NVE 200902513-19). De er positive til at det pålegges etablering av automatisk omløpsventil (tiltak 1), til erstatning for den manuelle som er i kraftverket i dag. Men de mener at arrondering av fossepartiet for oppgang av fisk, slipp av minstevannføring og etablering av vandringspassasje forbi dammen vil medføre for stor økonomisk belastning for selskapet. AEAS har ikke kommentert på anbefalingen fra Fylkesmannen i Nordland om at finkornete masser fra sandfanget bør lagres på land i stedet for å spyles ut i vassdraget.

NVEs vurdering av revisjonsdokumentet

Ingen av høringspartene påpeker vesentlige mangler ved revisjonsdokumentet. NVE mener revisjonsdokumentet gir den informasjon som trengs til sakens opplysning.

*NVEs vurdering av innkomne krav**Vassdragets betydning for anadrom fisk*

Ifølge revisjonskravet fra AJFF er det spesielt vassdragets potensielle betydning for sjørøye som er interessant. I revisjonsdokumentet fremmer Sweco AS samme oppfatning.

I vedtatt vannforvaltningsplan for vannregion Nordland og Jan Mayen for planperioden 2016–2021, se brev fra Klima- og miljødepartementet av 04.07.2016, har vassdrag ikke fått miljømål som vil kunne medføre krafttap. Av Vann-nett framgår at økologisk tilstand er god i Bleksvatn, dårlig i Storelva mellom Bleksvatn og utløpet fra kraftverket, og moderat i Storelva nedstrøms utløpet fra kraftverket. I revisjonsrapporten fra NVE og Miljødirektoratet (rapport 49/2013) havnet reguleringen i kategori 1.2.

Ifølge fangststatistikken i Lakseregisteret er det de siste 20 årene årlig fanget mellom 25 og 100 laks, med maksimum i 2006–2009, stort sett under 20 sjørørret, og kun noen få sjørøye. Det er ikke registrert fangst av sjørøye siden 2008.

Fylkesmannen i Nordland og Miljødirektoratet (NVE 200902513-25, 26 og 27) har gitt noen supplerende opplysninger om vassdragets faktiske og mulige potensielle verdi for anadrom fisk. Ifølge Fylkesmannen kjennetegnes Vesterålen (kommunene Andøy, Sortland, Øksnes, Bø og Hadsel) av mange små men produktive vassdrag, og Storelva regnes som et middels stort vassdrag i denne sammenhengen. Vassdraget har i dag bestander av laks og sjørørret, der laks dominerer, men det er ingen sjørøyebestand. Slik var det også under Fylkesmannens bonitering i 1990 og befaring i 1996 (NVE 200902513-25 og 26).

Fylkesmannen gir også en liste av 34 anadrome vassdrag i Vesterålen basert på gytebestandsmål (GBM) hentet fra Lakseregisteret, se utdrag i tabell 2. Av de 34 vassdragene rangeres Storelva i Lovik som nr. 12 med en GBM på 101 kg hunnlaks. Roksdalsvassdraget (Åelva) på østsiden av Andøya er rangert som nr. 1 med en GBM på 1087 kg hunnlaks, og er det eneste vassdraget på listen som er et nasjonalt laksevassdrag.

Tabell 2. Tabellen gir oversikt over gytebestandsmål (GBM) og vandringsproblemer i anadrome vassdrag i Vesterålen (fra Fylkesmannen, se dok 200902513-27). I tillegg er det satt inn kolonne for registrerte røyebestander (fra Lakseregisteret).

Nr.	Vassdragsnavn	Kommune	Vassdr. nr. (Reginr.)	GBM (kg hunnlaks)	Sjørøye	Vandringsproblemer – årsak
1	Roksdalsvassdraget (Åelva)	Andøy	186.2Z	1087		
2	Buksnesvassdraget	Andøy	178.7Z	573	x	
.....						
5	Roksøyvassdraget	Sortland	178.62Z	273	x	
6	Alsvågvassdraget	Øksnes	185.1Z	241	x	
.....						
12	Storelva i Lovik	Andøy	178.74Z	101		Vannkraftutbygging: Tørrlegging av elvestrekning + demning uten oppgangs- mulighet
.....						
16	Gryttingvassdraget	Andøy	185.3Z	56	x	
.....						
27	Indre Straumfjord- vassdraget (Trollvasselva)	Sortland	185.43Z	21	x	
.....						
33	Blokkenvassdraget	Sortland	178.43Z	10		Fraføring av vann til Djupfjord kraftverk, og til Blokken Skipsverft / sjørøyeanlegg.
34	Fiskfjordvassdraget	Sortland	178.42Z	8	x	Vannkraftregulering og vann- uttak til sjørøyeanlegg

Ifølge Miljøstatus.no er det en del flere anadrome vassdrag i Vesterålen enn de som framkommer i tabell 2, men disse har ikke kommet med fordi det i Lakseregisteret ikke er oppgitt noen GBM. I tillegg til Storelva i Lovik er det kun Blokkenvassdraget (nr. 33) og Fiskfjordvassdraget (nr. 34) som er utnyttet til vannkraftformål.

Kun 6 av vassdragene i tabell 2 har registrerte bestander av sjørøye. Ifølge rapporten «Sjørøye- vassdragene i Nord-Norge; 100 eller 400?» fra 2010 (<http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/DNutredninger/Sjoroyevassdragene-i-Nord-Norge-100-av-400-mulige/>) er det sjørøyebestander i ytterligere 4 vassdrag i Vesterålen. Men ifølge Lakseregisteret synes ett av disse vassdragene å ha mistet sin sjørøyebestand siden 2010. Dette betyr at det i Vesterålen er 9 vassdrag med gjenværende bestander med sjørøye. Det er forøvrig usikkert hvor mange av vassdragene i Vesterålen som tidligere kan ha hatt sjørøyebestander.

I Norge var det i 2010 sjørøyebestander i rundt 100 vassdrag, spredt fra Bindalen i Nordland til Finnmark. Når en beveger seg nordover øker andelen av anadrome vassdragene som også har sjørøye (14 % i Nordland, 35 % i Troms og 50 % i Finnmark). Det samme gjelder røyas preferanse for en anadrom strategi. Røyebestandene er enten elve- eller innsjøbaserte ut fra hvor gytingen foregår, og andelen elvebaserte bestander øker også når en beveger seg nordover, noe som forklares med de to faktorene vekst og konkurranse/interaksjon med andre laksefisker.

Mange av sjørøyebestandene har vært i tilbakegang de siste 15–20 årene, og det synes fortsatt å være noe usikkerhet knyttet til årsakene til dette, se rapporten «Sjørøya i Nord-Norge – en fallende dronning?» <http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2012/780.pdf>. Men i

Lakseregisteret oppgis lakselus som en avgjørende årsak til redusert bestandssituasjon i mange av vassdragene.

Antakelsene om at Storelva i Lovik før utbyggingen var et av de beste vassdrag for sjørøye i Nordland bygger ifølge Fylkesmannen på uttalelser fra lokalt hold.

Generelt er det en bekymring for den framtidige overlevelsen for anadrome fiskebestander bl.a. i Norge, og Norge har et særskilt ansvar for å ta vare på gjenværende bestander av nord-Atlantisk laks, se f.eks. DN-utredning 1-2013 og St.prp. nr. 32 2006–2007. NVE legger videre til grunn at utbyggingen av Storelvavassdraget for rundt 60 år siden medførte at vassdraget mistet mye av sin verdi for sjørøye.

NVE vil imidlertid påpeke at det fortsatt er en rekke vassdrag i Vesterålen, og i landsdelen for øvrig, som har bestander av sjørøye. Samtidig synes det klart at de største utfordringene for bestandene ikke først og fremst skyldes vannkraftutbygging eller andre inngrep i vassdragene, men heller forhold i sjøen som f.eks. lakselus. Videre har den opprinnelige sjørøyebestanden Storelva i Lovik mest sannsynlig ikke eksistert på mange tiår, og bestanden må derfor etableres på nytt. NVE kan ut fra dagens kunnskap ikke se at Storelva i Lovik ville representert en ualminnelig stor verdi for sjørøye selv om det ble tilrettelagt for oppgang opp til Bleksvatn.

Lovik kraftverks betydning for kraftforsyningen

Ifølge AEAS (NVE 200902513-20) produserer Lovik kraftverk ca. 6 % av forbruket i Andøy kommune. De anfører at kraftverket er viktig i perioder med tunglast hvis samtidig hovedlinjen til kommunen faller ut.

NVE har vurdert kraftverkets betydning for kraftforsyningen. Kraftverket har reguleringsmulighet i en region med underskudd både på energi og effekt, og har derfor en viss betydning bl.a. i perioder med utfall i regional- eller distribusjonsnett. NVE mener imidlertid at betydningen også ved nettutfall er begrenset fordi kraftverkets evne til å levere effekt er liten (kun 1,2 MW).

Automatisk omløpsventil (tiltak 1)

Kraftverket har i dag en manuell omløpsventil. Ifølge revisjonsdokumentet planlegges ventilen erstattet med en automatisk omløpsventil dimensjonert i henhold til dagens krav.

NVE mener at utskiftingen av den manuelle omløpsventilen med en automatisk omløpsventil er et viktig tiltak. Dette vil gi større sikkerhet for å unngå uheldige hendelser med stranding av yngel og småfisk, ved utfall i kraftverket. NVE vil anbefale at pålegg om automatisk omløpsventil tas inn i de nye konsesjonsvilkårene, se kapittelet «Merknader til nytt manøvreringsreglement» senere i denne innstillingen.

Tilrettelegging for oppgang i fossepartiet (tiltak 2)

Storelva produserer fisk (laks og sjørøret) opp til fossepartiet som starter om lag 200 m oppstrøms utløpet fra kraftstasjonen. Hovedformålet med tiltak 2 er å legge til rette for stabil produksjon av yngel og ungfisk også i fossepartiet opp til dammen i Bleksvatn, som i dagens situasjon bare produserer fisk i enkelte år.

Sweco foreslår å arrondere elveløpet, dvs. flytte på stein og lage småkulper, slik at fisk kan vandre oppover fossepartiet mot dammen ved lavere vannføringer enn det som er mulig i dag. Tilretteleggingen kan utføres med gravemaskin, og er av Sweco kostnadsberegnet til om lag kr 180 000,- (prisnivå 2011).

NVE mener at tiltaket har begrenset nytte uten i forbindelse med etablering av fiskepassasje forbi dammen (tiltak 3) slik at fisk kan komme seg helt opp i Bleksvatn. Fossepartiet har begrenset verdi som gyteområde, og den store verdien av tilrettelegging må være at f.eks. sjørøye kan ta seg helt opp til Bleksvatn og gyte der.

NVE mener forøvrig at tilrettelegging for oppgang av fisk, ved flytting av stein og graving av småkulper osv., ev. kan pålegges i medhold av standardvilkåret om biotopjustering i de foreslåtte vilkårene hvis det i framtiden anses nødvendig. Se kapittelet «Merknader til nye konsesjonsvilkår» senere i denne innstillingen.

Fiskepassasje forbi dammen i Bleksvatn (tiltak 3a)

Ved tilrettelegging i elveløpet (tiltak 2), slipp av minstevannføring (tiltak 3b) og bygging av fiskepassasje forbi dammen antas det i revisjonsdokumentet (se bl.a. s. 24) at røyebestanden i Bleksvatn vil kunne reetablere bestanden av sjørøye i vassdraget, men at dette kan ta mange år og trolig flere fiskegenerasjoner.

For at opp- og nedvandring skal kunne foregå ved ulike reguleringshøyder foreslår Sweco etablering av en 2 m bred kanal med innstøpte skillevegger med vertikal slisse på ca. 0,5 m bredde, og der slissenes bunn kan varieres i høyden med bjelker eller plater. Øverst i kanalen vil fisken kunne vandre inn og ut av Bleksvatn via et rør. Røret kan stenges med ventil. Det antas at kanalen vil kunne fungere ved de 3,5 øverste meterne av reguleringen, som totalt er på 4,25 m. Sweco foreslår å etablere vandringskanalen langs vangmuren i dammens overløp. For å unngå at fisk søker seg mot vanninntaket til kraftverket foreslår Sweco at det hvert år settes ut en ruse for å fange fisk, og at fisken settes ut i elva på nedsiden av dammen. For at fiskepassasjen skal fungere må det slippes ekstra vann i opp- og nedgangsperiodene for sjørøya. Sweco legger til grunn slipp av 150 l/s i periodene 15.5 – 1.6 og 1.8 – 15.9.

Fiskepassasje, fangstruse og krafttap pga. minstevannføring er av Sweco kostnadsberegnet til kr 3 427 000,- (prisnivå 2011). AEAS mener tiltaket vil bli dyrere enn anslått av Sweco, at det blir for dyrt for selskapet, og går derfor imot det.

Fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune og Miljødirektoratet mener det ikke skal pålegges bygging av fiskepassasje på det nåværende tidspunkt, og peker på at det er usikkert om tiltaket vil kunne gi den ønskete virkning. Men de mener det i konsesjonsvilkårene bør åpnes for å pålegge slikt tiltak i tilfelle man i framtiden vurderer slike tiltak som aktuelle.

NVE er enig i at det er knyttet usikkerhet til om fiskepassasjen vil gi den ønskete virkning for å reetablere oppgang av anadrome fiskearter. NVE anser også rusefangst og manuell utsetting nedstrøms dammen som en usikker og tungvint måte å sikre nedvandring. I tillegg vil tiltakene pålegge konsesjonæren betydelige kostnader, ikke minst sett i forhold til produksjonen i kraftverket. NVE vil etter en samlet vurdering ikke anbefale pålegg om bygging av fiskepassasje i dagens situasjon.

Slipp av minstevannføring (tiltak 3b)

Fylkesmannen, Miljødirektoratet og fylkeskommunen mener det skal pålegges slipp av minstevannføring for å utvide gyteområdene for anadrom fisk oppover i fossepartiet. Miljødirektoratet og fylkeskommunen mener imidlertid det er usikkert hvilke perioder det ev. skal slippes lokkeflommer, og mener fastsettelsene av slike perioder bør avvete til man vet mer om når gytetidene inntreffer. AEAS går imot pålegg om minstevannføring, og mener dette sammen med påkostningene på kraftverket de siste årene vil gi så liten avkastning at det ikke blir regnskapsmessig forsvarlig.

Ved pålegg om slipp av minstevannføring må det etableres arrangement for slippet. Slikt arrangement er nødvendig selv om det etableres fiskepassasje som Sweco foreslår, fordi vann ikke kan slippes i passasjen ved vannstander ned mot LRV. Kostnadene ved slikt slipparrangement synes ikke å være tatt med i Swecos kostnadsoverslag, se kapittelet «Fiskepassasje forbi dammen» nedenfor.

NVE vil ikke anbefale pålegg om slipp av minstevannføring, da et slikt slipp vil ha liten mening uten i sammenheng med tilrettelegging for oppgang i fossepartiet (tiltak 2) og fiskepassasje forbi dammen (tiltak 3a). Etter NVEs mening er ikke nytten av disse tiltakene stor nok til å forsvare de omfattende kostnadene forbundet med dem.

Fiskebiologiske undersøkelser (tiltak 4)

For å følge bestandsutviklingen og studere effektene av eventuelle tiltak i vassdraget forslår Sweco vilkår om at konsesjonæren kan pålegges fiskebiologiske undersøkelser.

NVE mener at slike undersøkelser kan pålegges etter standardvilkårenes post 8 om naturforvaltning, se kapittelet «Merknader til nye konsesjonsvilkår» senere i denne innstillingen.

Sedimentering av finkornete masser nedstrøms kraftverket

Fylkesmannen i Nordland anfører i sin høringsuttalelse (NVE 200902513-12) at finkornete masser fra «grava foran turbinen» fra tid til annen blir spylt ut i vassdrag, og at dette medfører nedsedimentering som har negativ effekt for fiskebestandene. De mener at massene heller må deponeres på land. I revisjonsdokumentet står det i kapittel 9 at sand og finpartikler vaskes ut av Bleksvatn og medfører nedsedimentering nedstrøms kraftverket.

AEAS v/Are Vangen har opplyst over telefon 21.06.2017 at det ikke er noe sedimentasjonskammer foran turbinene, og at slike eventuelle sedimenter ikke kan stamme fra utspyling fra kraftverket som nevnt av Fylkesmannen.

NVE legger til grunn at det ikke skjer noe utspyling av sand og andre finkornete masser fra kraftverket, og at slike masser eventuelt tilføres på annet vis. Temaet er heller ikke anført i kravet om vilkårsrevisjon, eller fremmet av lokale fiskeinteresser i anledning revisjonssaken. NVE vil påpeke at i den grad dette oppleves som problem så gir post 12 i anbefalte konsesjonsvilkår hjemmel for NVE til å pålegge regulanten tiltak for å unngå sedimentering i vassdraget, og post 17 gir NVE hjemmel til å pålegge undersøkelser for å finne ut omfanget av problemet.

NVEs konklusjon

NVE vil anbefale at det gis reviderte konsesjonsvilkår for reguleringen av Bleksvatn basert på moderne standardvilkår. NVE vil også anbefale pålegg om å installere automatisk omløpsventil i kraftverket for å unngå stranding av ungfisk ved utfall i kraftverket eller nettet. NVE vil ikke anbefale pålegg om slipp av minstevannføring, tilrettelegging for oppgang i fossepartiet opp mot dammen eller fiskepassasje forbi dammen.

NVE mener at eventuelle fiskebiologiske undersøkelser kan pålegges i medhold av naturforvaltningsvilkåret i de nye konsesjonsvilkår.

Merknader til nye konsesjonsvilkår

Gjeldende konsesjonsvilkår ble gitt ved kgl.res. av 31.03.1949, med endringer ved kgl.res. 14.11.1952 og kgl.res. 18.06.1998. Det foreslås at gjeldende konsesjonsvilkår generelt sett oppdateres i tråd med dagens standardvilkår. Dette betyr at ordlyden i mange av vilkårene endres og suppleres, men også innføring av enkelte nye vilkår, og fjerning av vilkår som ikke lenger anses aktuelle. Vilkårsposter fra de gamle vilkårene som er fjernet i sin helhet er postene 2 og 22 om hjemfall, og postene 6–12 om norske arbeidere, lønnsytelser osv. (se nedenfor under post 5).

Post 1 Konsesjonstid og revisjon (tidligere post 1)

Bestemmelse om vilkårsrevisjon ble tatt inn i någjeldende vilkår ved kgl.res. 18.06.1998, og revisjonstiden ble satt til 50 år. NVE mener at revisjonstiden bør endres fra 50 år til 30 år i tråd med vassdragsreguleringsloven § 10.

Post 2 Konsesjonsavgifter (tidligere post 3)

Økonomiske vilkår omfattes normalt ikke av en vilkårsrevisjon, og konsesjonsavgiftene videreføres derfor med kr 0,10 pr. nat.hk. til staten og kr 0,10 pr. nat.hk. til kommunen, i tråd med vilkårene vedtatt ved kgl.res. 31.03.1949. Satsene er for tiden på henholdsvis kr 1,85 til stat (pr. 01.01.2013) og kr 19,00 til kommunen (pr. 01.01.2014). Oppjustering av årlige konsesjonsavgifter skjer etter de til enhver tid gjeldende regler.

Bestemmelsene om tvangsinn drivelse og forsinkelsesrente foreslås endret i tråd med moderne standardvilkår. Videre foreslås å ta med bestemmelse om at avgiftene avsettes til et kommunalt fond, også i tråd med moderne standardvilkår.

Post 3 Kontroll med betaling av avgift mv. (tidligere post 4)

Posten beholdes tilnærmet som tidligere post 4, men med mindre endringer. Punktet om at angjeldende bestemmelser kan være fastsatt av Kongen, fjernes i tråd med moderne standardvilkår.

Post 4 Byggefrister mv. (tidligere post 5)

Det foreslås at fristen for oppstart av byggearbeid utvides fra 2 til 5 år, og at fristen for fullføring etter søknad kan utvides med 5 år. Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 5 Erstatning til etterlatte

Posten er ny og må ses i sammenheng med bortfall av tidligere poster 6 til 12. Disse postene angikk bruk av norske funksjonærer og arbeidere til anlegg og drift (tidligere post 6), om bruk av norske varer ved bygging og drift (tidligere post 7), om at forsikring skal tegnes i norsk selskap (tidligere post 8), om arbeidernes lønn mv. (tidligere post 9), om legehjelp for arbeiderne (tidligere post 10), om arbeidernes husrom (tidligere post 11) og om erstatning til vedkommende fattigkommune (tidligere post 12). Postene anses uaktuelle og er ikke del av moderne standardvilkår.

Post 6 Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv. (tidligere post 19 første og andre ledd)

Posten er i hovedinnhold beholdt, men har fått mer moderne språk. Begrensningen i konsesjonærens plikt knyttet til vanskeligheter og utgifter foreslås fjernet fra bestemmelsen, i tråd med moderne standardvilkår.

Post 7 Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv. (tidligere post 14 og post 19 tredje og fjerde ledd)

Myndighet for godkjenning av planer og tilsyn foreslås lagt til NVE, istedenfor til «vedkommende departement». Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Det foreslås videre inntatt bestemmelser om kommunens uttalerett angående anleggsveier, massetak og overskuddsmasser, om plikt for konsesjonær til å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder, om konsesjonærens plikt til opprydding, om at hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til nytte for allmennheten, og at NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring etter denne posten. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 8 Naturforvaltning (tidligere post 13 og 19 første og annet ledd)

Det foreslås innført moderne standardvilkår om naturforvaltning, med bestemmelser om at Miljødirektoratet kan pålegge konsesjonæren å gjennomføre tiltak av hensyn til fisk, plante- og dyreliv, eller friluftsliv, til å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser, til å dekke utgifter til ekstra oppsyn i anleggstiden, og til å dekke utgifter til kontroll og tilsyn etter denne posten.

Bestemmelsen om varsling av Landsforeningen for naturfredning ved ødeleggelser av dyre- og plantearter, naturforekomster og steder med vitenskapelig eller historisk betydning foreslås fjernet da bestemmelsen ikke lenger anses aktuell.

Post 9 Automatisk fredete kulturminner

Det foreslås inntatt bestemmelser om automatisk fredete kulturminner, og herunder krav om innbetaling av engangsbeløp til kulturminnevern i vassdrag (sektoravgift). Det vises til «Retningslinjer for bruk av sektoravgift til kulturminnevern i vassdrag» fastsatt av Miljøverndepartementet 08.06.2010. Opprinnelig reguleringskonsesjon er tidsbegrenset og ble gitt før 1960, og faller slik sett inn under ordningen, jf. punkt 2 i retningslinjene.

Post 10 Forurensning mv., post 11 Ferdsel mv., post 12 Terskler mv., post 16 Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking, post 17 Etterundersøkelser, post 20 Luftovermetning

I tråd med moderne standardvilkår foreslås inntatt bestemmelser om forurensning mv. (post 10), om ferdsel mv. (post 11), om terskler mv. (post 12), om registrering av minstevannføring og krav om skilting og merking (post 16), om etterundersøkelser (post 17) og om luftovermetning (post 20).

Post 13 Rydding av reguleringssonen (tidligere post 13 siste ledd)

Vi foreslår at bestemmelsen blir supplert og konkretisert, og at NVE gis myndighet til å gi pålegg etter bestemmelsen, alt i tråd med moderne standardvilkår.

Post 14 Manøvreringsreglement mv. (tidligere post 16)

Tidligere bestemmelse om at manøvreringen skal forestås av en norsk statsborger foreslås fjernet da den ikke lenger anses aktuell. Videre foreslås inntatt bestemmelse om at Kongen kan endre manøvreringsreglementet uten rett til erstatning for konsesjonæren, hvis slipping av vann etter reglementet viser seg å ha skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser. Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 15 Hydrologiske observasjoner, kart mv. (tidligere post 17)

Post 15 samsvarer i hovedsak med tidligere post 17. Men det foreslås at «NVE» erstatter «departementet» i tråd med moderne standardvilkår.

Post 18 Militære foranstaltninger (tidligere post 15)

Posten samsvarer i hovedsak med tidligere post 15. Men det foreslås at «konsesjonæren» settes inn istedenfor «anleggets eier», og at «reguleringsanleggene» settes inn istedenfor «damanlegget», i tråd med moderne standardvilkår.

Post 19 Konsesjonskraft (tidligere post 18)

Teksten i tidligere post 18 foreslås oppdatert i tråd med moderne standardvilkår.

Post 21 Kontroll med overholdelsen av vilkårene (tidligere post 20 og 21)

Kravet om å stille sikkerhet for et visst beløp til dekning av eventuelt ikke oppfylte forpliktelser ved anleggets drift foreslås bortfalt. Dette er ikke del av moderne standardvilkår.

Det foreslås inntatt bestemmelser om mulighet for tilbaketrekning av konsesjon i tilfelle gjentatte eller fortsatte overtredelser av enkelte vilkårsposter, at NVE kan pålegge tvangsmulkt i tilfelle overtredelse av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av lov eller i konsesjonsvilkår, eller at det kan ilegges overtredelsesgebyr, bøter eller fengselsstraff etter vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 22 Tinglysing (tidligere post 23)

Posten foreslås i hovedsak videreført, men med en mer moderne språkdrakt. Bl.a. foreslås at «tinglag» erstattes av «rettskretser» og at «vedkommende departement» erstattes av «Olje- og energidepartementet». Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

*Merknader til nytt manøvreringsreglement**Post 1*

Posten videreføres i hovedsak som tidligere, bortsett fra at henvisningen til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet erstattes med «det offentlige», i tråd med moderne standardvilkår. Videre endres reguleringsgrensene med innmåling av HRV etter NN 2000. I tråd med innmålingen er kotehøydene justert ned med 27 cm i forhold til tidligere angivelser.

Post 2

Bestemmelsen suppleres med bestemmelse om installasjon av automatisk omløpsventil.

Kraftverket har i dag en manuell omløpsventil med kapasitet på anslagsvis 0,070 m³/s. Ifølge revisjonsdokumentet planlegges ventilen erstattet med en automatisk omløpsventil dimensjonert i henhold til dagens krav. Det foreslås en kapasitet på 0,5 m³/s, som vil utgjøre knapt 30 % av slukeevnen i kraftverket. Dette antas å være tilstrekkelig til å dekke mesteparten av elvebunnen

og unngå vesentlig tørrfall. Samlete kostnader for etablering av automatisk omløpsventil anslås av Sweco til kr 300 000,- (prisnivå 2011), men det er tatt forbehold om at det er plass inne i stasjonen.

AEAS har senere (NVE 200902513-20) anført at det vil bli for kostnadskrevende med en så stor omløpsventil som foreslått i revisjonsdokumentet, bl.a. fordi yttervegg må rives og stasjonsbygget utvides. De antyder at det er tilstrekkelig at den nye ventilen har samme kapasitet som den gamle.

NVE mener at kapasiteten som angitt i revisjonsdokumentet synes rimelig, men at det også må tas hensyn til kostnaden ved etablering av omløpsventilen. Størrelsen på disse kostnadene vil komme tydeligere fram når det foreligger detaljplaner for tiltaket. NVE mener at endelig avgjørelse av størrelsen på omløpsventilen kan skje ved NVEs godkjenning av slike detaljplaner, der både kostnadene og nytten for ulike størrelser på ventilen kan vurderes. Omløpsventilen skal fungere slik at vannføringen nedstrøms kraftverket reduseres over så lang tid at fisk ikke strander. Omløpsventilen skal koples til kraftverkets styringssystem og testes ut med hensyn til funksjonalitet. Dokumentasjon på at utstyret fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn.

Post 3

Posten videreføres i hovedtrekk som tidligere.

Post 4 (tidligere postene 4, 5 og 6)

Bestemmelsen om at manøvreringen må foretas av en norsk statsborger anses uaktuell og foreslås fjernet. Posten suppleres med bestemmelse om at Kongen kan fastsette endringer i reglementet i tilfelle manøvreringen medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser. Dette er i tråd med moderne standardvilkår."

Forslag til

Reviderte vilkår for reguleringen av Bleksvatn i Storelva

(Erstatter tidligere vilkår gitt ved kgl.res. 31.03.1949, 14.11.1952 og 18.06.1998.)

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale en årlig avgift til staten på kr 0,10 pr. nat.hk. og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 0,10 pr. nat.hk. Satsene refererer seg til det som opprinnelig ble fastsatt ved kgl.res. 31.03.1949.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av NVE.

Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av Fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister mv.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Bleksvatn og Storelva er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Når reviderte vilkår er fastsatt, skal konsesjonæren innen rimelig frist betale et engangsbeløp på 7000,- (2006-kroner) per GWh magasinkapasitet til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravinger, konservering og

sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Arkeologiske arbeider skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren må avtale med kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) i god tid før en nedtapping av magasinene. Konsesjonæren skal også varsle kulturminneforvaltningen dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinene slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres.

Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid mv. i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd.

10

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12

(Terskler mv.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom

vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement mv.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart mv.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Kartverket med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring, og løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltens utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr. 1, jf. § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av departementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene – deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen – med tillegg av 20 prosent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, kan kraften isteden forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond), 4 (Byggefrister mv.), 14 (Manøvreringsreglement mv.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 21.

For overtredelse av de i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, eller vilkår satt for konsesjon eller vedtak i medhold av loven, kan NVE treffe vedtak om tvangsmulkt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbetrag. Tvangsmulkten tilfaller statskassen og er tvangsgrunnlag for utlegg.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

*Forslag til**Oppdatert manøvreringsreglement**for reguleringen av Bleksvatn i Andøy kommune, Nordland fylke*

(Erstatter tidligere reglement gitt ved kgl.resolusjon 31.03.1949.)

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser			Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote				
Bleksvatn	105,23	108,48	104,23	3,25	1,0	4,25	

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN2000. Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Det skal installeres en automatisk omløpsventil i kraftverket.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

III. Departementets bemerkninger

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

Storelvavassdraget kalles også Lovikvassdraget. Lovik kraftverk har en maksimal ytelse på 1,2 MW og en årlig produksjon på 4,7 GWh. Kraftverket utnytter et fall på 90 m i Storelva fra Bleksvatn til kote 16,5. Bleksvatn er både regulerings- og inntaksmagasin, og har en reguleringshøyde på 4,25 m. Magasinet har et areal på 3,11 km². Når det gjelder nøkkeltall for øvrig for vassdraget og kraftverket, vises til tabell 1 i innstillingen s. 3 – 4.

Som følge av endringen av vassdragsreguleringsloven (vregl.) i 1992, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991–92), er det åpnet for at vilkårene i tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner uten fastsatt revisjonstidspunkt, kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet. Bestemmelsen står i dag i vassdragsreguleringsloven § 8 tredje ledd som følge av endringsloven som trådte i kraft 1. januar 2018. Revisjonsadgangen gir primært muligheter til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader, som er oppstått som følge av reguleringene. Ved revisjon kan også vilkårene generelt bli modernisert og uaktuelle vilkår kan slettes. Rammene for selve konsesjonen, reguleringshøyden inkludert, kan ikke endres ved revisjon. Når en revisjon av vilkårene er foretatt, vil det normalt være 30 år til neste mulighet for revisjon.

2. KRAV OM REVISJON

Kravet om revisjon av konsesjonsvilkårene for Bleksvatn ble fremmet i brev av 28.04.1999 fra AJFF. Revisjonskravet gjelder de nevnte reguleringskonsesjonene til Andøy Energi AS. Kravet om revisjon gjelder i hovedsak etablering av vandringspassasje forbi dammen i Bleksvatn, tilrettelegging for oppgang i fossepartiet opp mot dammen, slipp av minstevannføring og montering av automatisk omløpsventil i kraftstasjonen. AJFF mener at røya som er i Bleksvatn kan reetablere en sjørøyebestand i vassdraget, hvis det etableres fiskepassasje forbi dammen og slippes noe minstevannføring. For AJFF er dette den viktigste målsettingen med kravet om vilkårsrevisjon. Vedlagt revisjonskravet fulgte en rapport med vurdering av oppgangsmulighetene for anadrom fisk opp til Bleksvatn. Rapporten er datert 01.02.1999, og ble utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). I rapporten beskrives tiltak som arrondering i elveleiet med kulper og steinterskler, slipp av minstevannføring og etablering av fiskepassasje forbi dammen.

3. BEHANDLINGEN AV REVISJONSDOKUMENTET

Andøy Energi AS v/Sweco har utarbeidet et revisjonsdokument, som ble sendt på høring 18.05.2011.

Det kom inn høringsuttalelser fra Fylkesmannen i Nordland, Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet), Nordland fylkeskommune, Riksantikvaren og AJFF.

Kanstadfjord – Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt har muntlig opplyst til NVE at distriktet i liten grad vil bli påvirket av revisjonen. Saken har også vært forelagt Andøy kommune og Reindriftsforvaltningen i Troms, som ikke har avgitt uttalelser.

NVE avholdt befarings 15. september 2011.

4. NVES INNSTILLING

NVE anbefaler at det gis reviderte konsesjonsvilkår for reguleringen av Bleksvatn basert på moderne standardvilkår. NVE vil også anbefale at det pålegges etablering av automatisk omløpsventil i Lovik kraftverk. NVE mener at etablering av fiskepassasje forbi dammen blir for krevende både kostnadsmessig og driftsmessig, sammenlignet med mulighetene for og verdien av å få reetablert bestanden av sjørøye i vassdraget. NVE vil derfor ikke anbefale dette. NVE vil heller ikke anbefale at det hverken settes vilkår om å tilrettelegge for oppgang i fossepartiet eller vilkår om minstevannføring, da slike tiltak her har liten betydning uten i sammenheng med pålegg om fiskepassasje forbi dammen.

5. DEPARTEMENTETS VURDERING

5.1 Revisjonsdokumentet

Fylkesmannen i Nordland støtter Swecos anbefaling om å pålegge etablering av automatisk omløpsventil, slipp av minstevannføring og fiskebiologiske undersøkelser (tiltak 1, 2 og 4).

Fylkesmannen uttaler at minstevannføringen bør være større, særlig i oppvandringsperioden om høsten for å lette fiskens oppgang i fossepartiet opp mot dammen. Minstevannføringen bør også være større enn foreslått for resten av året for å sikre at smolten overlever. Fylkesmannen mener videre at etablering av fiskepassasje forbi dammen ikke skal pålegges på det nåværende tidspunkt, da effekten av tiltaket er for usikker. Nye konsesjonsvilkår må imidlertid gjøre det mulig å pålegge slik fiskepassasje, dersom det i framtida blir vurdert som aktuelt. Fylkesmannen anbefaler at det utarbeides en biotopiltaksplan for strekningene oppstrøms og nedstrøms kraftverket, og som bl.a. omfatter utlegging av gytegrus, graving av mindre kulper og utlegging av stein/steingrupper. Fylkesmannen anbefaler også at finkornete sedimenter som fanges i sedimentasjonskammer i kraftverket ikke blir spylt ut i vassdraget, men deponeres på land av hensyn til gyteområdene nedstrøms kraftverket.

Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) og Nordland fylkeskommune er i hovedsak enige med Fylkesmannen. De anbefaler at endelig størrelse på minstevannføringen og tidsperioden for lokkeflom utsettes til arbeidene med arronderingen er slutført og tidsperioden for gytingen er bedre kjent. I tillegg tilrås at vilkårene åpner for at det senere bygges et oppvandrings-system forbi dammen, og peker på at det kan oppstå nye muligheter for å finansiere dette.

Riksantikvaren anfører at kulturminneundersøkelser så vidt de kjenner til ikke ble utført i forbindelse med konsesjonen som ble gitt i 1949, og mener at det i revisjonen skal tas inn vilkår om sektoravgift etter retningslinjer gitt av Klima- og miljødepartementet.

Kanstadfjord – Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt uttaler at revisjonen i liten grad vil påvirke reindriften i området.

AJFF hevder at vassdraget før utbyggingen var et av de beste vassdragene for sjørøye i Nordland. Dette skyldtes bl.a. forholdsvis stabil vannføring og gode gyte- og oppvekstområder for småfisk i Storelva. Videre har Bleksvatn både dype og grunne områder som ga gode forutsetninger for bestanden av sjørøye. Utbyggingen kuttet forbindelsen opp til Bleksvatn, og vassdraget har ifølge AJFF kun igjen en liten laksestamme i tillegg til en og annen sjørørret og sjørøye. AJFF påpeker at vanlig røye og sjørøye genetisk er samme art, og hevder at røya i Bleksvatn kan reetablere en sjørøyebestand i vassdraget, hvis det etableres fiskepassasje forbi dammen og slippes noe minstevannføring. For AJFF er dette den viktigste målsettingen med kravet om vilkårsrevisjon.

NVE har merket seg at ingen av høringspartene hevder at det er vesentlige mangler ved revisjonsdokumentet. NVE mener at revisjonsdokumentet gir den informasjonen som trengs til sakens opplysning.

Departementet har ingen bemerkninger til revisjonsdokumentet utover NVEs vurdering.

5.2 Vassdragets betydning for anadrom fisk

Det er spesielt vassdragets potensielle betydning for sjørøye som er relevant i denne saken.

I vedtatt vannforvaltningsplan for vannregion Nordland og Jan Mayen for planperioden 2016–2021, har vassdrag som vil kunne medføre krafttap ikke fått noen miljømål. Ifølge Vann-nett vurderes den økologiske tilstanden som god i Bleksvatn, dårlig i Storelva mellom Bleksvatn og utløpet fra kraftverket og moderat i Storelva nedstrøms utløpet fra kraftverket. I revisjonsrapporten fra NVE og Miljødirektoratet (rapport 49/2013) plasseres reguleringen i kategori 1.2.

Ifølge fangststatistikken i Lakseregisteret er det i vassdraget de siste 20 årene årlig fanget mellom 25 og 100 laks, ca. 20 sjørørret og noen få sjørøyer. Det er ifølge NVEs innstilling ikke registrert fangst av sjørøye siden 2008.

Ifølge Fylkesmannen og Miljødirektoratet kjennetegnes Vesterålen (kommunene Andøy, Sortland, Øksnes, Bø og Hadsel) av mange små, men produktive vassdrag. Storelva regnes som et middels stort vassdrag i denne sammenhengen. Vassdraget har i dag bestander av laks og sjørørret, der laks dominerer, men har ingen sjørøyebestand.

I Norge var det i 2010 sjørøyebestander i rundt 100 vassdrag, spredt fra Bindal i Nordland til Finnmark. Når en beveger seg nordover øker andelen av anadrome vassdragene som også har sjørøye (14 % i Nordland, 35 % i Troms og 50 % i Finnmark). Det samme gjelder røyas preferanse for en anadrom strategi. Røyebestandene er enten elve- eller innsjøbaserte ut fra hvor gytingen foregår, og andelen elvebaserte bestander øker også når en beveger seg nordover, noe som forklares med de to faktorene vekst og konkurranse/interaksjon med andre laksefisker.

Mange av sjørøyebestandene har vært i tilbakegang de siste 15–20 årene, og det synes fortsatt å være noe usikkerhet knyttet til årsakene til dette. I Lakseregisteret oppgis lakselus som en avgjørende årsak til redusert bestandssituasjon i mange av vassdragene.

Antakelsene om at Storelva i Lovik før utbyggingen var et av de beste vassdrag for sjørøye i Nordland bygger ifølge Fylkesmannen på uttalelser fra lokalt hold.

NVE legger til grunn at utbyggingen av Storelvavassdraget for rundt 60 år siden medførte at vassdraget mistet mye av sin verdi for sjørøye. NVE påpeker at det fortsatt er en rekke vassdrag i Vesterålen, og i landsdelen for øvrig, som har bestander av sjørøye. Samtidig synes det klart at de største utfordringene for bestandene ikke først og fremst skyldes vannkraftutbygging eller andre inngrep i vassdragene, men heller forhold i sjøen som f.eks. lakselus. Videre har den opprinnelige sjørøyebestanden Storelva i Lovik mest sannsynlig ikke eksistert på mange tiår, og bestanden må derfor i tilfelle etableres på nytt. NVE kan ut fra dagens kunnskap ikke se at Storelva i Lovik ville representert en ualminnelig stor verdi for sjørøye, selv om det ble tilrettelagt for oppgang opp til Bleksvatn.

For øvrig viser departementet til NVEs innstilling s. 9 – 11 hvor temaet er grundig vurdert. Departementet slutter seg til NVEs standpunkt.

5.3 Lavik kraftverks betydning for kraftforsyningen

Departementet mener, i likhet med NVE, at kraftverkets betydning ved nettutfall er begrenset, fordi kraftverkets kapasitet til å levere effekt er relativt beskjeden. For øvrig vises til omtalen av temaet i innstillingen s. 11.

5.4 Vurdering av innkomne krav

5.4.1 Automatisk omløpsventil (krav nr. 1)

Kraftverket har i dag en manuell omløpsventil. Ifølge revisjonsdokumentet planlegger konsesjonæren å erstatte denne med en automatisk omløpsventil dimensjonert etter dagens krav.

NVE mener at utskiftingen av den manuelle omløpsventilen med en automatisk omløpsventil er et viktig tiltak. NVE anbefaler at pålegget om automatisk omløpsventil tas inn i de nye konsesjonsvilkårene, se kapittelet «Merknader til nytt manøvreringsreglement» i innstillingen.

Departementet slutter seg til NVEs anbefaling om å skifte ut den manuelle omløpsventilen med en automatisk omløpsventil. Dette vil i vesentlig grad forhindre stranding av yngel og småfisk i tilfelle kraftverket skulle falle ut.

5.4.2 Oppgangsmuligheter for anadrom fisk i fossepartiet (krav nr. 2)

Storelva produserer laks og sjørøret opp til fossestrekningen, som starter om lag 200 m oppstrøms utløpet fra kraftstasjonen. Hovedformålet med tiltaket er å legge til rette for stabil produksjon av yngel og ungfisk også på fossestrekningen til inntaks- og reguleringsdammen i Bleksvatn, hvor det i dag produseres fisk i enkelte år.

Sweco foreslår å flytte på stein og lage småkulper i elveløpet, slik at fisk kan vandre oppover fossepartiet mot dammen ved lavere vannføringer enn det som er mulig i dag. Tilretteleggingen er av Sweco kostnadsberegnet til om lag kr 180 000,- (prisnivå 2011).

NVE mener at tiltaket har begrenset nytte uten i forbindelse med etablering av fiskepassasje forbi dammen (tiltak 3a), slik at fisk kan vandre opp til Bleksvatn. Fossepartiet har begrenset verdi som gyteområde, og den store verdien av tilrettelegging må ifølge NVE være at f.eks. sjørøye kan ta seg helt opp til Bleksvatn og gyte der.

NVE mener forøvrig at tilrettelegging for oppgang av fisk, ved flytting av stein og etablering av småkulper i fremtiden kan pålegges i medhold av standardvilkåret om biotopjustering i de foreslåtte vilkårene om Terskler mv.

Departementet vil, i likhet med NVE, ikke anbefale at konsesjonæren pålegges et slikt tiltak, fordi tiltaket antas å ha liten mening uten i sammenheng med et pålegg om fiskepassasje forbi dammen slik at fisken kan vandre opp til Bleksvatn.

5.4.3 Fiskepassasje forbi dammen i Bleksvatn (krav nr. 3a)

Ved tilrettelegging i elveløpet (tiltak 2), slipp av minstevannføring (tiltak 3b) og bygging av fiskepassasje forbi dammen, antas det i revisjonsdokumentet at røyebestanden i Bleksvatn vil kunne reetablere bestanden av sjørøye i vassdraget, men at dette kan ta mange år og trolig flere fiskegenerasjoner.

For at opp- og nedvandring skal kunne foregå ved ulike reguleringshøyder, foreslår Sweco etablering av en kanal der fisken kan vandre inn og ut av Bleksvatn via et rør. Sweco foreslår å etablere vandringskanalen langs vangmuren i dammens overløp. For å unngå at fisk søker seg mot vanninntaket til kraftverket, foreslår Sweco at det hvert år settes ut en ruse for å fange fisk, og at fisken settes ut i elva på nedsiden av dammen. For at fiskepassasjen skal fungere må det slippes ekstra vann i opp- og nedgangsperiodene for sjørøya. Fiskepassasje, fangstruse og krafttap pga. minstevannføring er av Sweco kostnadsberegnet til kr 3 427 000,- (prisnivå 2011).

AEAS mener tiltaket vil bli dyrere enn anslått av Sweco, og at tiltaket vil bli for dyrt sett hen til konsesjonærens avkastning av kraftverket. AEAS går derfor imot forslaget.

Fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune og Miljødirektoratet mener det ikke skal pålegges bygging av fiskepassasje på det nåværende tidspunkt, og peker på at det er usikkert om tiltaket vil kunne gi den ønskede virkning. De anbefaler imidlertid at det i konsesjonsvilkårene åpnes for å kunne fastsette slike pålegg senere.

NVE er enig i at det er knyttet usikkerhet til om fiskepassasjen vil gi den ønskede virkning for å reetablere oppgang av anadrome fiskearter. NVE anser også rusefangst og manuell utsetting nedstrøms dammen som en usikker og tungvint måte å sikre nedvandring. I tillegg vil tiltakene pålegge konsesjonæren betydelige kostnader, ikke minst sett i forhold til produksjonen i kraftverket. NVE vil etter en samlet vurdering ikke anbefale pålegg om bygging av fiskepassasje i dagens situasjon.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av spørsmålet.

5.4.4 Slipp av minstevannføring (krav nr. 3b)

Fylkesmannen, Miljødirektoratet og fylkeskommunen mener det skal pålegges slipp av minstevannføring for å utvide gyteområdene for anadrom fisk oppover i fossepartiet. Miljødirektoratet og fylkeskommunen hevder det er usikkert hvilke perioder det eventuelt skal slippes lokkeflommer, og mener fastsettelsene av slike perioder bør avvente til man vet mer om når gytetidene inntreffer.

AEAS går imot pålegg om minstevannføring, og mener dette sammen med påkostningene på kraftverket de siste årene vil gi så liten avkastning at det ikke blir regnskapsmessig forsvarlig.

Ved pålegg om slipp av minstevannføring må det ifølge NVE etableres et arrangement for slippet. Et slikt arrangement er nødvendig selv om det etableres fiskepassasje som Sweco foreslår, fordi vann ikke kan slippes i passasjen ved vannstander ned mot LRV. Kostnadene ved slikt slipparrangement synes ikke å være tatt med i Swecos kostnadsoverslag, se kapittelet «Fiskepassasje forbi dammen» ovenfor.

NVE anbefaler ikke pålegg om slipp av minstevannføring, da et slikt slipp vil ha liten mening uten i sammenheng med tilrettelegging for oppgang i fossepartiet (tiltak 2) og fiskepassasje forbi dammen (tiltak 3a). Etter NVEs mening er ikke nytten av disse tiltakene stor nok til å forsvare de omfattende kostnadene forbundet med dem.

Departementet er enig med NVE i at pålegg om minstevannføring vil ha begrenset nytte uten i sammenheng med vilkår om fiskepassasje forbi dammen og tilrettelegging for oppgang av fisk på fossestrekningen. Departementet slutter seg derfor til NVEs standpunkt om å frarå pålegg om minstevannføring.

5.4.5 Fiskebiologiske undersøkelser (krav nr. 4)

For å følge bestandsutviklingen og studere effektene av eventuelle tiltak i vassdraget foreslår Sweco vilkår om at konsesjonæren kan pålegges fiskebiologiske undersøkelser.

NVE mener at slike undersøkelser kan pålegges etter standardvilkåret om naturforvaltning, se kapittelet «Merknader til nye konsesjonsvilkår» i innstillingen.

Departementet slutter seg til NVEs standpunkt.

5.4.6 Sedimentering av finkornete masser nedstrøms kraftverket

Fylkesmannen i Nordland anfører i høringsuttalelsen at finkornete masser nedstrøms turbinen fra tid til annen blir spylt ut i vassdrag, og at dette medfører nedsedimentering som har negativ effekt for fiskebestandene. Fylkesmannen mener at massene heller må deponeres på land. Det fremgår av revisjonsdokumentet at sand og finpartikler vaskes ut av Bleksvatn, og medfører nedsedimentering nedstrøms kraftverket.

AEAS har opplyst at det ikke er noe sedimentasjonskammer foran turbinene, og at slike eventuelle sedimenter ikke kan stamme fra utspyling fra kraftverket som nevnt av Fylkesmannen.

NVE legger til grunn at det ikke skjer noe utspyling av sand og andre finkornete masser fra kraftverket, og at slike masser eventuelt tilføres på annet vis. Temaet er heller ikke anført i kravet om vilkårsrevisjon, eller fremmet av lokale fiskeinteresser i anledning revisjonsaken. NVE vil påpeke at i den grad dette oppleves som et problem gir post 10 i forslaget til konsesjonsvilkår hjemmel for NVE til å pålegge regulanten tiltak for å unngå sedimentering i vassdraget. Post 15 gir NVE hjemmel til å pålegge undersøkelser for å avdekke omfanget av dette problemet.

Departementet slutter seg til NVEs standpunkt og viser til vilkårenes post 10 og 15.

6. DEPARTEMENTETS KONKLUSJON

Departementet slutter seg på denne bakgrunn til NVEs anbefaling om at det innføres standardvilkår etter vassdragsreguleringsloven for revidert konsesjon. Vilrårene vil gi myndighetene hjemmel til å pålegge nødvendige relevante avbøtende tiltak.

7. MERKNADER TIL NYE KONSESJONSVILKÅR

NVEs innstilling med forslag til reviderte vilkår er avgitt før lovendringen i vassdragsreguleringsloven som trådte i kraft 1. januar 2018.

NVE har den 6. april d.å. oversendt et oppdatert forslag til reviderte vilkår, som er harmonisert med nevnte lovendring.

Konsesjonstid og revisjon, jf. post 1

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Vilrårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år.

Konsesjonsavgifter, jf. post 2

Økonomiske vilkår omfattes normalt ikke av en vilkårsrevisjon, og konsesjonsavgiftene videreføres derfor med kr 0,10 pr. nat.hk. til staten og kr 0,10 pr. nat.hk. til kommunen, i tråd med vilrårene vedtatt ved kgl.res. 31.03.1949. Satsene er for tiden på henholdsvis kr 1,85 til stat (pr. 01.01.2013) og kr 19,00 til kommunen (pr. 01.01.2014). Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år, jf. forskrift 12. april 1987 nr. 945 om justering av konsesjonsavgifter, årlige erstatninger og fond mv.

Konsesjonskraft, jf. post 3

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år.

Kontroll med betaling av avgift mv., jf. post 4

Nærmere bestemmelse om betaling av avgift etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket samt avgivelse av kraft, jf. post 3 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Byggefrister mv., jf. post 5

Fristen for oppstart av byggearbeid er 5 år fra konsesjonens dato, og skal fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. post 7

Myndighet for godkjenning av planer og tilsyn er delegert til NVE. Kommunen har anledning til å uttale seg om planene for anleggsveier, massetak og overskuddsmasser. Konsesjonæren har plikt til å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt etter denne post. Konsesjonæren plikter å foreta forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til nytte for allmennheten, dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Naturforvaltning, jf. post 8

NVE har foreslått standardvilkår for naturforvaltning. Olje- og energidepartementet slutter seg til dette. Pålegg i medhold av denne bestemmelsen må være knyttet til skader forårsaket av utbyggingen, og kostnadene ved pålegget må stå i rimelig forhold til tiltakets skadevirkninger og til nytten ved pålegget.

Bestemmelsen om varsling av Landsforeningen for naturfredning ved ødeleggelse av dyre- og plantearter, naturforekomster og steder med vitenskapelig eller historisk betydning foreslås fjernet da bestemmelsen ikke lenger anses aktuell.

Automatisk fredete kulturminner, jf. post 9

Det foreslås å innføre standardvilkår om automatisk fredete kulturminner, herunder krav om innbetaling av engangsbeløp til kulturminnevern i vassdrag (sektoravgift). Det vises her til «Retningslinjer for bruk av sektoravgift til kulturminnevern i vassdrag» fastsatt av Miljøverndepartementet (i dag KLD) 08.06.2010. Opprinnelig reguleringskonsesjon var tidsbegrenset til 50 år og ble i 1998 omgjort til tidsbegrenset konsesjon. Opprinnelig konsesjon ble gitt før 1960, og faller slik sett inn under ordningen, jf. punkt 2 i retningslinjene.

Forurensning, Veier, ferdsel mv., Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring, Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking, Etterundersøkelser, Luftovermetning, jf. postene 10, 11, 12, 16, 17 og 19

I tråd med moderne standardvilkår foreslås inntatt bestemmelser om Forurensning (post 10), Veier, ferdsel mv. (post 11), Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring (post 12), Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking (post 16), Etterundersøkelser (post 17) og Luftovermetning (post 19).

Rydding av reguleringssonen, jf. post 13

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i posten er tillagt NVE.

Manøvreringsreglement mv., jf. post 14

Tidligere bestemmelse om at manøvreringen skal forestås av en norsk statsborger foreslås fjernet da den ikke lenger anses aktuell. Videre foreslås inntatt bestemmelse om at Kongen kan endre manøvreringsreglementet uten rett til erstatning for konsesjonæren, hvis slipping av vann etter reglementet viser seg å ha skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser. Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Hydrologiske observasjoner, jf. post 15

Post 13 samsvarer i hovedsak med tidligere post 17. Myndighet etter bestemmelsen er tillagt NVE.

Militære foranstaltninger, jf. post 18

Posten samsvarer i hovedsak med tidligere post 15. Men det foreslås at «konsesjonæren» settes inn istedenfor «anleggets eier», og at «reguleringsanleggene» settes inn istedenfor «damanlegget», i tråd med moderne standardvilkår.

Kontroll og sanksjoner, jf. post 20

Kravet om å stille sikkerhet for et visst beløp til dekning av eventuelt ikke oppfylte forpliktelser ved anleggets drift foreslås bortfalt. Dette er ikke del av moderne standardvilkår.

Det foreslås inntatt bestemmelser om mulighet for tilbaketrekning av konsesjon i tilfelle gjentatte eller fortsatte overtredelser av enkelte vilkårsposter, at NVE kan pålegge tvangsmulkt i tilfelle overtredelse av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av lov eller i konsesjonsvilkår, eller at det kan ilegges overtredelsesgebyr, bøter eller fengselsstraff etter vassdragsreguleringsloven §§ 31-36. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Tinglysing, jf. post 21

All tinglysing foretas sentralt av Statens Kartverk, og ikke lenger av de ulike rettskretser.

Merknader til nytt manøvreringsreglement

Post 1

Posten videreføres i hovedsak som tidligere, bortsett fra at henvisningen til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet erstattes med «det offentlige», i tråd med moderne standardvilkår. Videre endres reguleringsgrensene med innmåling av HRV etter NN 2000. I tråd med innmålingen er kotehøyden justert ned med 27 cm i forhold til tidligere angivelser.

Post 2

Bestemmelsen suppleres med bestemmelse om installasjon av automatisk omløpsventil. Kraftverket har i dag en manuell omløpsventil med kapasitet på anslagsvis 0,070 m³/s. Ifølge revisjonsdokumentet planlegges ventilen erstattet med en automatisk omløpsventil dimensjonert i henhold til dagens krav.

NVE mener at endelig avgjørelse av størrelsen på omløpsventilen kan skje ved NVEs godkjenning av detaljplanene, der både kostnadene og nytten for ulike størrelser på ventilen kan vurderes. Omløpsventilen skal fungere slik at vannføringen nedstrøms kraftverket reduseres over så lang tid at fisk ikke strander. Omløpsventilen skal koples til kraftverkets styringssystem og testes ut med hensyn til funksjonalitet. Dokumentasjon på at utstyret fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn.

Departementet slutter seg til NVEs standpunkt.

Post 3

Posten videreføres i hovedtrekk som tidligere.

Post 4

Bestemmelsen om at manøvreringen må foretas av en norsk statsborger anses uaktuell og foreslås fjernet. Posten suppleres med bestemmelse om at det kan fastsettes endringer i reglementet i tilfelle manøvreringen medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser. Dette er i tråd med moderne standardvilkår. Post 4 er for øvrig endret som følge endringene i vassdragsreguleringsloven som trådte i kraft 1.1.2018.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Reviderte vilkår for tillatelse meddelt Andøy Energi AS for regulering av Bleksvatn i Storelva fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

*Vedlegg 1**Spesifikasjon av tillatelsene*

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven 21. juni 2017 nr. 101 § 8 fastsettes reviderte vilkår for tillatelse til Andøy Energi AS for regulering av Bleksvatn i Storelva i Andøy kommune, jf. Vedlegg 2.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Bleksvatn, jf. Vedlegg 3.

*Vedlegg 2**Reviderte vilkår**for regulering av Bleksvatn i Storelva, Andøy kommune, Nordland*

(Fastsatt ved kgl.res. 20.09.2019. Erstatte tidligere vilkår gitt ved kgl.res. 31.03.1949, 14.11.1952 og 18.06.1998.)

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

Reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantsettelse, arrest eller utlegg.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 0,10 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 0,10 pr. nat.hk. Satsene refererer seg til det som opprinnelig ble fastsatt ved kgl.res. 31.03.1949.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved

beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntretr etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3.

(Konsesjonskraft)

Det skal avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 prosent av den for hvert vannfall innvunne økning av vannkraften beregnet etter reglene i § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at det i tillegg skal avstås inntil 5 prosent av kraften til staten beregnet som i første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntretr etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraft tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med brukstid ned til 5.000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger betales av den som tar ut kraften.

De enkelte vannfalls- eller brukseiere har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene – deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen – med tillegg av 20 prosent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, kan kraften isteden forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år.

4.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 3 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

5.

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

6.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

7.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Bleksvatn og Storelva er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggingstiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9.

(Automatisk fredete kulturminner)

Når reviderte vilkår er fastsatt, skal konsesjonæren innen rimelig frist betale et engangsbeløp på 7000,- (2006-kroner) per GWh magasinkapasitet til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravinger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Arkeologiske arbeider skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren må avtale med kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) i god tid før en nedtapping av magasinene. Konsesjonæren skal også varsle kulturminneforvaltningen dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinene slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres.

Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid mv. i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd.

10.

(Forurensning)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med anlegget er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier,

broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

15.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

16.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltens utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18.

(Militære foranstaltninger)

Ved damanlegget kan det treffes militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle, uten at eieren har krav på erstatning for de ulemper eller rådighetsbegrensninger dette medfører. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den innskrenkning eller benyttelse av anleggene som er nødvendig og den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

20.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 3 (Konsesjonskraft), 5 (Byggefrister), 14 (Manøvreringsreglement) og 20 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseiers retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

21.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysingsloven.

Departementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

Vedlegg 3

Manøvreringsreglement
for reguleringen av Bleksvatn i Storelva Lovik i Andøy kommune, Nordland fylke
(Fastsatt ved kgl.res. 20.09.2019. Erstatte tidligere reglement gitt ved kgl.res. 31.03.1949.)

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Bleksvatn	105,23	108,48	104,23	3,25	1,0	4,25

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN2000. Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Det skal installeres en automatisk omløpsventil i kraftverket.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis. Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

4.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

28. Drangedal Everk KF

(Revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringer i Suvdøla i Nissedal og Drangedal kommuner)

Kongelig resolusjon 20. september 2019.

I. Innledning og bakgrunn

Drangedal Everk KF er konsesjonær i Suvdøla og er et kommunalt foretak heleid av Drangedal kommune. Revisjonssaken gjelder konsesjoner gitt til Drangedal Everk ved Kronprinsregentens res. 18.1.1957 om regulering av Kleppsvatn m.fl. vann i Suvdølavassdraget, kgl.res. 18.8.1961 om regulering av Måvatn, Kresbutjern og Ortjern samt overføring av Heibekken til Suvdølavassdraget, kgl.res. 1.2.1963 om regulering og overføring av Lianelva og Holmevatn (fornytt ved kgl.res. 27.11.1970), samt Industridepartementets planendringer av 18.4.1966 og 24.10.1966 med endringer i de gitte konsesjonene og fastsettelse av nytt manøvreringsreglement i samsvar med de fastsatte endringer.

Etter en endring av vassdragsreguleringsloven i 1992, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991–92), ble det åpnet for at vilkårene i tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner kunne revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet. Revisjonsadgangen følger av vassdragsreguleringsloven § 8 tredje ledd. En revisjon kan blant annet benyttes til å sette nye eller oppdaterte vilkår for å bedre miljøet eller rette opp miljøskader som er oppstått som følge av reguleringen. Rammene for selve konsesjonen – reguleringshøyder og overføringer, kan ikke endres ved en revisjon. Det vil normalt være 30 år til neste revisjonsmulighet, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd første punktum.

På bakgrunn av krav fra Kleppsvatn hytteforening og grunneier Bjørn Sollid vedtok NVE 31.8.2012 å åpne revisjon av konsesjonsvilkår for Suvdøla-reguleringene. I forbindelse med revisjonsdokumentet ble det innhentet innspill og krav fra flere lokale aktører. Kravene gjelder i hovedsak magasinrestriksjoner og minstevannføring på flere berørte elvestrekninger, samt ønske om forbedrende/avbøtende tiltak av hensyn til friluftsliv, landskap, fisk og biologisk mangfold.

Drangedal Everk er enig i at reguleringene skaper ulemper ved magasinene og vil imøtekomme en del av kravene av hensyn til friluftsliv. For strenge magasinrestriksjoner og større minstevannføringer kan imidlertid gå utover vinterregulert kraft og lokal kraftforsyning.

Suvdølavassdraget og reguleringskonsesjonene her er ikke prioritert i den nasjonale revisjonsrapporten, jf. NVE rapport nr. 49/2013. Alle vannforekomstene i Suvdøla, med unntak av Steinbutjern og kanal til Røystjern, er klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF).

II. NVEs innstilling

I NVEs innstilling til departementet av 21.6.2018 heter det:

«Sammendrag

NVE vedtok 31.8.2012 å åpne revisjon av konsesjonsvilkår for Suvdøla-reguleringene, på bakgrunn av krav fra Kleppsvatn hytteforening og grunneier Bjørn Sollid. Revisjonssaken gjelder konsesjonene gitt til Drangedal e-verk ved Kpr.reg.res. 18.1.1957: Regulering av Kleppsvann mfl. vann i Suvdølavassdraget, Kgl.res. 18.8.1961: Regulering av Måvatn, Kresbutjern og Ortjern samt overføring av Heibekken til Suvdølavassdraget, Kgl.res. 1.2.1963: Regulering og overføring av Lianelva og Holmevatn, og planendring ved Industridepartementets brev 18.4.1966. Revisjonsdokumentet ble sendt på høring med frist 19.5.2017, og NVE avholdt befaringsreise 27.6.2017.

I tillegg til de opprinnelige kravene, har Drangedal e-verk hentet innspill og krav fra flere lokale aktører. Kravene angår hovedsakelig magasinrestriksjoner, minstevannføring på flere berørte elvestrekninger, og tilrettelegging for friluftsliv. Representanter for hytteforeningene peker på at det er problematisk å bruke båt i Kleppsvatn og Breilivatn/Holmevatn ved lav vannstand, og at

store tørrlagte arealer er negativt både for landskapet og for fisk i vannene. Gautefall Turlag og flere grunneiere ønsker minstevannføring av hensyn til landskap, fisk og biologisk mangfold. Det har også kommet inn krav om etablering av båtøpptrekk ved magasinene, tilrettelegging for handicappede fiskere, økonomisk bidrag til løypelaget i Kyrkjebygdheia, samt vedlikehold av veier og veiforbindelse mellom Tørdal og Kyrkjebygdheia.

I høringen av revisjonsdokumentet viser Fylkesmannen i Telemark til målene i vannforskriften om godt økologisk potensial, og mener at NVE må vurdere økt vannføring i Suvdøla. Telemark fylkeskommune opplyser om potensialet for viktige arkeologiske funn ved magasinene i Suvdøla, og ønsker at nye arkeologiske registreringer gjennomføres.

Drangedal e-verk er enig i at reguleringen skaper ulemper ved magasinene. E-verket vil imøtekomme krav om tilrettelegging for fritidsbåter ved Breilivatn/Holmevatn og Kleppsvatn, og vil gi økonomisk bidrag til løypelaget i Kyrkjebygdheia. E-verket foreslår at tilsiget til Kleppsvatn prioriteres til å fylle opp magasinet til kote 532 i perioden 15.5. – 15.9. E-verket ønsker å videreføre dagens minstevannføring i Kleppvasselva, og i tillegg foreslår de å slippe 20 l/s i sommermånedene fra inntaket i Buvasselva, av hensyn til landskap og bademuligheter i Lianelva nedstrøms inntaket. Ifølge e-verket kan strenge magasinrestriksjoner og større minstevannføringer gå utover vinterregulert kraft, og lokal kraftforsyning.

NVE anbefaler at reguleringskonsesjonene i Suvdøla får nye oppdaterte standardvilkår etter vassdragsreguleringsloven. Etablering av terskler i vassdraget, og andre tiltak for fisk, friluftsliv og ferdsel kan hovedsakelig ivaretas gjennom nye standardvilkår. Etter NVEs vurdering vil krav om minimumsvannstand i magasinene om sommeren redusere kraftproduksjonen gjennom hele året, og begrense fleksibiliteten i kraftproduksjonen. NVE anbefaler i stedet en ny bestemmelse i manøvreringsreglementet om å prioritere tilsiget til oppfylling av Kleppsvatn til kote 532 om sommeren, slik e-verket selv foreslår. En slik restriksjon vil i liten grad påvirke regulerbar kraftproduksjon i Suvdøla.

NVE anbefaler at vilkår om minstevannføring på 20 l/s i sommermånedene fra Buvasselva tas inn i manøvreringsreglementet. Etter vår vurdering vil minstevannføringen forbedre landskapet og opplevelseskvaliteter i Lianelva, uten å gå på bekostning av magasin vannstand eller kraftproduksjon. NVE anbefaler også at dagens minstevannføring i Kleppvasselva fra mars til november videreføres og tas inn i manøvreringsreglementet.

Videre anbefaler NVE at det pålegges sektoravgift til kulturminneundersøkelser for konsesjonen til regulering av Kleppsvatn, ettersom denne konsesjonen ble gitt uten vilkår om kulturminner.

Sakens bakgrunn

Generelt om revisjon av konsesjonsvilkår

Etter lovendringen av vassdragsreguleringsloven (vregl.) i 1992, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991–92), er det åpnet for at vilkårene i tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner uten fastsatt revisjonstidspunkt kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet, og senest fra 2022.

Revisjonsadgangen gir primært muligheter til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som er oppstått som følge av reguleringen. Ved revisjon kan også vilkårene generelt bli modernisert, og vilkår som ikke lenger er relevante kan bli slettet. Det er bare konsesjonens vilkår som kan revideres. Rammene for selve konsesjonen, inkludert reguleringshøyden, kan ikke endres. Når vilkårene er revidert, vil det normalt være 30 år til neste revisjonsmulighet.

Krav om revisjon i Suvdøla

Kleppsvatn hytteforening fremmet krav om revisjon av reguleringene i Suvdølavassdraget i brev av 27.12.2006. Kravet er begrunnet med hensyn til biologisk mangfold, fiske, friluftsliv og landskap. Hovedpunktene i kravet var:

- Sommervannstand i Kleppsvatn (i perioden uten is på vannet) settes til minimum 2,5 meter under full vannstand.
- Minstevannføring i Suvdøla oppstrøms Fikjestøltjern settes til minimum 40 l/s i sommerhalvåret.

Drangedal e-verk har kommentert kravet fra Kleppsvatn hytteforening i brev av 2.12.2011. E-verket bemerker at kravet om sommervannstand i Kleppsvatn vil gi betydelig reduksjon i kraftproduksjonen. Sommervannstand i Kleppsvatn på 2,5 meter under HRV vil føre til økt overløp over dammen, og dermed tapt produksjon i både Suvdal og Suvdøla kraftverk. Sommervannstanden er normalt ikke lavere enn 4 meter under HRV etter snøsmeltingen, unntatt ved behov for inspeksjon av dammen. Dagens minstevannføring i Kleppsvassselva følger anbefalingene til Sørnorsk økosenter AS som ble fastsatt i reguleringsplanen for utbyggingen av Suvdøla i 2003/2004. E-verket mener dette er tilstrekkelig. E-verket ønsker en god dialog om tiltak som kommer de berørte partene til gode.

Grunneier Bjørn Sollid har også spilt inn et krav om revisjon i brev datert 27.12.2011. Sollid ønsker minstevannføring i Suvdøla nedstrøms Fikjestøl, og mener at vassdragsmiljøet i Suvdøla har blitt sterkt skadelidende av utbyggingen.

Lokale innspill

Drangedal e-verk har samlet innspill til revisjonssaken fra lokale lag og foreninger, og har holdt folkemøter i de to berørte kommunene. E-verket har mottatt innspill om følgende:

- *Gautefall Turlag*: Minstevannføring i Buvassselva
- *Jørgen Tveit*: Minstevannføring i Holmevassselva
- *Jorunn Haugen og Helge Tunheim, Linda Haugen*: Magasinrestriksjoner i Kleppsvatn
- *Linda Haugen*: Utskifting av masser ved båtplasser i Kleppsvatn
- *Breili vel mfl. grunneiere*: Magasinrestriksjoner i Breilivatn/Holmevatn
- *Breili vel, grendemøte Tørdal*: Vedlikehold av veier, og vei fra Kykjebygdheia til Tørdal
- *Grendemøte Nissedal, Bjørn Reime*: Tiltak for handicappede fiskere, og tilrettelegging for båt ved Breilivatn/Holmevatn
- *Breili vel*: Rist for å hindre rømming av fisk til Kjempåsvatnet
- *Bjørn Reime mfl. grunneiere, grendemøte Nissedal*: Økonomisk bidrag til Kykjebygdheia løypelag
- *Grendemøte Nissedal*: Nedtapping av Breilivatn/Holmevatn for å grave ned drikkevannsledning

Drangedal kommune kommenterer revisjonskravene i brev til NVE 14.8.2012. De mener det må gjøres grundige kost/nytte-vurderinger av kravene om minstevannføring. Kommunen viser til beregninger gjort av Drangedal e-verk av minstevannføring på 30 l/s fra Kleppsvatn, Fikjestøldammen og inntak i Buvassselva, som viser betydelige tap av inntekter. Ettersom mye av overskuddet fra e-verket går til kommunen, vil eventuelle pålegg som medfører krafttap påvirke kommunens tjenestetilbud.

Åpning av revisjonssak

NVE vedtok 31.8.2012 å åpne vilkårsrevisjon av gjeldende konsesjoner i Suvdølavassdraget. Drangedal e-verk har deretter utarbeidet et revisjonsdokument med hensikt å beskrive forholdene i vassdraget og erfarte skader og ulemper som følge av reguleringen, og gi en vurdering av innkomne krav.

Om området, eksisterende vannkraftanlegg og konsesjonsrettslig status

Suvdøla er et sidevassdrag i øvre del av Kragerøvassdraget. Fra Kyrkjebygdheia i Nissedal kommune renner Suvdøla over i Drangedal kommune. Vassdraget renner videre fra Kleppsvatn, via Fikjestøltjern og ned til utløpet i Loneelva ved Bø i Tørdal. Breilivatn har utløp til Buvasselva, som lengre ned kalles Lianelva, før den renner ut i Suvdøla ca. 900 m nedstrøms Fikjestøltjern (fig.1).

Flere vann er overført til Suvdøla. I nord er Måvatn, Kresbutjern og Ortjern overført fra Heibekken til Steinbutjern, oppstrøms Kleppsvatn. I sør er Holmevatn overført til Breilivatn, slik at dette nå utgjør ett magasin. Buvasselva/Lianelva er overført til Suvdal kraftstasjon og Fikjestøltjern via et inntak ved ca. kote 525. De største magasinene i vassdraget er Kleppsvatn og Breilivatn/Holmevatn. Reguleringene i Suvdøla utnyttes i Suvdøla kraftverk og Suvdal I & II, med en total produksjon på 39 GWh/år (tabell 1).

Nedbørsfeltet til Suvdøla er ca. 68 km². Av dette er om lag 13 km² overførte felt fra Holmevatn og Måvatn. Det uregulerte restfeltet ved utløpet av Suvdøla utgjør ca. 11,5 km². Tilsiget til Suvdøla er karakterisert av tydelig vårflo, høy vannføring på høsten, og lite nedbør noen måneder om sommeren og om vinteren. De fleste berørte elvene har sterkt redusert vannføring hele året.

Suvdøla har brukerinteresser i form av friluftsliv og fiske. Det ligger hyttefelt i tilknytning til de største magasinene. Området benyttes til friluftsliv hele året, blant annet fotturer, fritidsfiske, skiturer, bærplukking og båtferdsel. Langs nedre del av Suvdøla er det mindre brukerinteresser, men området benyttes i noen grad av lokalbefolkningen i Tørdal.

Figur 1. Kart over Suvdølavassdraget med magasiner og vannkraftanlegg. Elva Suvdøla renner fra Kleppsvatn via Fikjestøltjern og Suvdøla kraftverk til utløpet i Bø.

Tabell 1. Kraftverk og magasiner i Suvdølavassdraget.

Kraftverk	Inntak	Utløp	Produksjon (GWh/år)	Installert effekt (MW)
Suvdøla	432	182	29	4,6
Nye Suvdøla*	432	83	46	9,3
Suvdal I	538	432	5	1,5
Suvdal II	525	432	5	1,35

Magasin	LRV	HRV	Reguleringshøyde (m)	Volum (mill. m ³)
Kleppsvatn	525,5	538,0	12,5	11,0
Breili-/Holmevatn	670,5	673,5	3,0	10,0
Måvatn	658,5	664,0	5,5	3,5
Buvatn	633,0	635,5	2,5	**
Steinbutjern	556,0	558,5	2,5	**
Fikjestøltjern	422,0	432,0	10,0	0,3

* Nye Suvdøla har fått konsesjon, men er ikke satt i drift.

** Periodevis økt gjennomstrømning, men blir ikke regulert.

Konsesjoner i Suvdøla

Drangedal e-verk KF er konsesjonær i Suvdøla. Selskapet eies 100 % av Drangedal kommune. Drangedal e-verk eier og drifter Suvdøla og Suvdal kraftverk med tilhørende vannveier, dammer og reguleringsanlegg. Drangedal e-verk KF har følgende reguleringskonsesjoner i Suvdøla:

- Kpr.reg.res. 18.1.1957: Regulering av Kleppsvatn mfl. vann. Konsesjonen ble gitt på ubegrenset tid. Det fremgår av planene at konsesjonen omfatter bygging av Suvdøla kraftverk med inntak i Fikjestøltjern. Fikjestøldammen, som ble bygget samtidig med kraftverket, er ikke nevnt i konsesjonen.
- Kgl.res. 18.8.1961: Regulering av Måvatn, Kresbutjern og Ortjern samt overføring av Heibekken til Suvdølavassdraget. Via et inntak i Heibekken overføres vannet til Suvdøla via rør og kanal til Røystjern, og derfra via inntak og tunell til Steinbutjern. Konsesjonen ble gitt på ubegrenset tid og gjelder første del av byggetrinn 2 for Suvdølavassdraget.
- Kgl.res. 1.2.1963: Regulering og overføring av Holmevatn og Lianelva. Konsesjon til resten av byggetrinn 2, som ble omsøkt i 1960. Tillatelsen er gitt på ubegrenset tid, og innebærer overføring av Holmevatn til Breilivatn, som dermed utgjør ett oppdemmet magasin, og regulering av Buvatn. I tillegg overføring av Lianelva fra inntaket i Buvasselva til Fikjestøltjern, for å øke tilsiget til inntaket til Suvdøla kraftverk. Byggetrinn 2 ga dermed en produksjonsøkning Suvdøla i kraftverk. Konsesjonen ble fornyet ved kgl.res. 27.11.1970, slik at det kunne begjæres skjønn for å ordne opp i grunneierforhold.
- Industridepartementets brev 18.04.1966: Planendring. Reguleringer i konsesjonen av 18.01.1957, bortsett fra Kleppsvatn og Steinbutjern, bortfalt. Regulering av Kleppsvatn, Måvatn, Holmevatn, Breilivatn og Buvatn ble redusert. Kresbutjern fikk permanent oppdemming 1,5 meter, og Ortjern skulle ikke reguleres, men overføres til Måvatn. Et nytt manøvreringsreglement med planendringene erstatter de tidligere manøvreringsreglementene. Reglementet har ingen bestemmelser om minstevannføring eller magasinrestriksjoner.
- Industridepartementets tillatelse 24.10.1966. Ytterligere planendring. Departementet tillot at Buvatn ikke lenger reguleres, og tas ut av manøvreringsreglementet.

Nedlegging av dam

Ifølge revisjonsdokumentet reguleres verken Buvatn og Steinbutjern. NVE godkjente riving av dam Steinbutjern i brev til Drangedal e-verk 23.4.2002, forutsatt at det berørte området skulle tilbakeføres mest mulig til naturtilstanden.

Konsesjonsfrie anlegg

Kraftverkene Suvdal I og II ligger i samme kraftstasjon i nordenden av Fikjestøltjern. Suvdal I har inntak i Kleppsvatn, og Suvdal II utnytter vannet som overføres fra inntaket i Buvasselva (Lianelva). Kraftverkene produserer til sammen ca. 10 GWh/år. NVE vedtok 12.2.2002 at utbyggingen av Suvdal I og II er konsesjonsfri. Tiltaket innebar en ombygging av inntaket i Buvasselva, hvor dammen ble hevet.

Nye Suvdøla kraftverk

Drangedal e-verk fikk 15.9.2017 konsesjon fra NVE til å bygge Nye Suvdøla kraftverk. Med det nye kraftverket øker kraftproduksjonen i Suvdølavassdraget med 17 GWh/år. Etter planen skal dagens Suvdøla kraftverk ved kote 182 rives, og erstattes av Nye Suvdøla kraftverk som skal etableres nederst i vassdraget ved kote 83. Rørgaten fra Fikjestøldammen skal rustes opp og forlenges (nedgravd) til det nye kraftverket. Elvestrekningen mellom inntak og nytt kraftverk blir 5100 m hvorav 2400 m er ny utbygningsstrekning. NVE har ikke pålagt minstevannføring i konsesjonen, men har i bakgrunn for vedtak vist til at NVE vil vurdere minstevannføring i Suvdøla i revisjonssaken.

Revisjonsdokumentet

Fra kapittel 8 i revisjonsdokumentet gjengir vi Drangedal e-verk sin beskrivelse av erfarte skader og ulemper av utbyggingen:

«8 Erfarte skadar og ulemper på grunn av reguleringa

Skadar og ulemper som følge av reguleringa er i hovudsak avgrensa til reguleringsmagasina. Reguleringa av Holmevatn og Breilivatn er relativt beskjeden, bare 3 m. Men fordi vatna i utgangspunktet er grunne, blir det ved LRV ein del tørrlagte areal. Arealet ved fullt magasin i Kleppsvatn er ca. 1,25 km² men betydeleg mindre ved lågaste vasstand (LRV). Om sommaren held ein normalt ein relativt høg vasstand i Kleppsvatn (mellom 2 og 4 m under HRV). Det kan likevel i periodar vera tungvint å få båtar ut på vatnet. I Kleppsvatn kan det ved låg vasstand vera vanskeleg å kome med båt inn i nordenden av vatnet. Meiniane om tørrlagde elvestrekningar er delte. Redusert vassføring kan gi gode vilkår for bading (Buvasselva).

Vassdragsregulering kan gjera skade for fisk ved at tilgangen til gyteområde blir redusert og ved at senking av vasstanden i sjølve innsjøane reduserer produksjonsarealet for større fisk. Den prosentvise reduksjonen i vassdekt areal ved nedtapping har vist seg som ein god indikator for skade på fiskebestandane¹⁶. Reguleringa av Kleppsvatn har gitt eit habitat som ikkje er fordelaktig for tryta. Det blir også stadfest gjennom det tynningsfiskeprosjektet som Drangedal E-verk finansierer. Resultata frå 2015 tyder på at utfiskinga har gitt betre vilkår for nye årsklassar av tryte og større variasjon i størrelse. Auren synes også å ha fått det betre på grunn av tynningsfisket. Kvaliteten skal vera akseptabel og det har også blitt eit visst innslag av større fisk sidan tynningsfiskeprosjektet tok til i 2012 er det ikkje sett ut fisk i vatnet. Det synes likevel å vera rekruttering, anten ved gyting på innløpsbekkar under HRV og/eller ved at fisk slepper seg ned ovanfor¹⁷.

Kleppsvatn, Måvatn og Holmvatn/Breilivatn har frå 1996 vore kalka, etter at pH i Kleppsvatn midt på 1970-talet var heilt nede i 4,6 og i 1983 4,4.¹⁸ Den lange perioden utan fisk gav mindre interesse for vatna.»

¹⁶ Hesthagen, T., Helleland, I.P., Sandlund, O.T., Ugedal, O. 2012. Naturindeks for Norge – metodikk for fastsettelse av skader på allopatriske aurebestander grunnet vassdragsregulering og introduksjon av fremmede arter. NINA rapport 852.

¹⁷ Lars Tormodsgard, Naturpartner, mars 2016

¹⁸ Data frå Vannmiljø, <http://vannmiljo.klif.no/>

Fra kapittel 10 i revisjonsdokumentet gjengir vi Drangedal e-verk sin vurdering av kravene som er fremmet i saken. E-verket har kommentert kravene, og andre aktuelle tiltak, sortert under relevante poster i vilkår etter vassdragsreguleringsloven; naturforvaltning, ferdsel, terskler og manøvreringsreglement.

*«10 Vurdering av eksisterande vilkår og innkomne krav
(...)»*

Naturforvaltningstiltak (§ 8):

- Utsetting av fisk vil bli utført i samsvar med pålegg gitt av Fylkesmannen/Miljødirektoratet.
- Biologiske undersøkingar vil bli utført i samsvare med pålegg gitt av Fylkesmannen/Miljødirektoratet.
- Gitter for å redusere tap/rømming av fisk til Kjempåsvatn er installert. Rutine for tilsyn og vedlikehald er etablert.
- Nye kompensierende tiltak for friluftslivet vil bli gjennomført ved at det vil bli støypt ei nedkjøring både til Breilivatn og Holmvatn slik at ein kan kome til med tilhengar og sette ut båt, også ved låg vasstand.
- Ansvaret for å legge til rette for handikappa fiskarar bør ligge hos hytteforeiningane, med delfinansiering frå statlege og fylkeskommunale tilskotsordningar der også Drangedal Everk kan bidra økonomisk.
- E-verket vil ta på seg å gjennomføre tiltak i Kleppsvatn for å sikre at ikkje båtar blir øydelagde mot skarpe steinar på båtplassar ved dammen.
- Vegen på Kyrkjebygdheia inn til Breilivatn og Holmevatn er bygd etter at kraftstasjonen blei sett i drift, delvis som del av erstatningsoppgjeret. Vegen er open mot betaling av bompengar.
- Vegen frå Kleppe til Kleppsvatn blir halden ved like av Drangedal E-verk og er open for ålmenta.
- Vegen langs Buvasselva er stengt for ålmenn ferdsel av grunneigar. Drangedal E-verk held vegen ved like etter sitt behov for inspeksjon og vedlikehald av inntaket til Suvdal kraftstasjon.
- Drangedal E-verk yter eit årleg beløp på kr 25 000 som tilskot til løypelaget på Kyrkjebygdheia. Det er eit friviljug tilskot som blir gitt som kompensasjon for vanskar med å passere dei regulerte vatna om vinteren på grunn av usikker is. Tilskotet skal regulerast etter konsumprisindeksen.
- Drangedal E-verk syter også for at brua over kanalen mellom Holmvatn og Breilivatn blir sikra med gjerde på kantane og at brua blir gjort breiare for køyring med løypermaskin.
- Drangedal E-verk vil reinske kanalen mellom Måvatn og Røystjenn, fjerne flytetorver og gjera kantane slakare for å redusere risiko for folk og dyr. Gangbruer over kanalen vil bli bygd etter behov.

Tersklar mv. (§ 12):

- Det er i samband med bygging av Suvdal kraftstasjon gjort avtale med grunneigarane om tersklar i Kleppsvassbekken. Grunneigarane tek på seg ansvaret for prosjektering, bygging og vedlikehald. Drangedal E-verk finansierer dette tiltaket. Tiltaket er utført i 2013.

*Manøvreringsreglement (§ 14):**Kleppsvatn*

- HRV kote 538, LRV kote 525,5 (som før, ikkje tema for revisjonssaka).
- Tilsig etter 15.5. skal prioriterast til å fylle opp magasinet til nivået med den gamle fløtingsdammen kote 532 fram til 15.9.

Måvatn

- Inga endring (som nå).

Breilivatn/Holmvatn

- Inga endring (som nå). Holmevatn/Breilivatn og Kleppsvatn er dei to viktigaste delane av reguleringa av Suvdølavassdraget og restriksjonar på bruken av begge magasinane vil kunne gå utover evna til å levere den krafta det er behov for. Holmevatn/Breilivatn har ei relativt lita regulering. Ein vil vurdere å reinske kanalen mellom dei to vatna for på den måten å kunne utnytte reguleringa betre. Suvdøla blir fyrst og fremst regulert for produksjon av vinterkraft, og ein har derfor prøvd å unngå noko vidare nedtapping om sommaren.

Minstevassføring

- Inga minstevassføring i Holmvasselva. Holmvasselva er ei sideelv til Lindalselva. Det nedbørsfeltet som er regulert med Holmvatn er ca. 6 km². Restfeltet før samløp med Lindalselva er 2 – 3 km². Turløypa kryssar elva like ved utløpet frå Holmvatn. Området verkar elles lite besøkt, og det manglar naturlege opphaldsstader for fisk på strekningen.
- Inga minstevassføring i Heielva/Brosdalsbekken.
- Inga minstevassføring i Suvdøla mellom Fikjestøldemma og Nye Suvdøla kraftstasjon. Mykje av bekken er lite synleg og attraktiv for friluftslivet. Det er heller ikkje påvist andre kvalitetar i området.
- Minstevassføring i Kleppevasselva er etablert ved utbygging av Suvdal kraftstasjon i 2004 og er 10 l/s frå 15.3. til 1.6. og frå 1.9 til 15.11. Frå 1.6. til 1.9. er minstevassføringa 20 l/s.
- Minstevassføring Buvasselva (Lianelva) blir bestemt til 20 l/s frå 15.5. til 15.9. Det vil gjere noko betre utskifting av vatn i elva, som er relativt godt tilgjengeleg og noko attraktiv for bading. Mykje av elva er relativt brei og med rullestein i botnen, noko som reduserer verknaden av små vasslepp.»

Behandlingsprosess

Revisjonssaken behandles etter bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven. Revisjonsdokumentet ble sendt på høring med frist 19.5.2017. Høringen har vært kunngjort i lokal dagspresse, og revisjonsdokumentet har ligget ute til offentlig gjennomsyn. NVE mottok 5 høringsuttalelser. Uttalelsene har vært forelagt konsesjonæren for kommentarer. Etter høringsperioden arrangerte NVE en befaring i området.

Høringsuttalelser

Høringsuttalelsene er tilgjengelige i sin helhet på sakens nettside via www.nve.no/konsesjoner/. Her følger en oppsummering av høringsuttalelsene:

Fylkesmannen i Telemark (19.5.2017/201005087-25) skriver at mange av vannforekomstene er sterkt modifiserte (SMVF), og skal med bakgrunn i vannforskriften minst oppnå godt økologisk potensial (GØP). Denne tilstanden vil i mange tilfeller kreve en viss vannføring (elver og bekker). Kravene i vannforskriften og den godkjente vannforvaltningsplanen, og tilstanden godt økologisk potensiale (GØP) må vurderes for vannforekomstene som inngår i reguleringene av Suvdølavassdraget.

Telemark fylkeskommune (23.5.2017/201005087-26): I godkjent vannforvaltningsplan er flere vannforekomsters miljømål endret til et lavere nivå enn GØP, som er ambisjonen i lokal tiltaksanalyse. Vannforskriftens hovedmål om bærekraftig vannforvaltning og muligheter for miljøforbedringer må vurderes i et helhetsperspektiv ved revisjonsbehandlingen. Vilkår knyttet til Nye Suvdøla kraftverk bør sees i sammenheng med revisjonen.

Det foreligger ikke tilfredsstillende kunnskap om kulturhistorisk aktivitet rundt vannene. Fylkeskommunen anbefaler arkeologiske registreringer ved reguleringssonen langs regulerte vann, der opprinnelig konsesjon ble gitt før 1960. Arkeologiske undersøkelser vil kunne gi kunnskap om bruk av utmarksressurser og jernproduksjon i jernalder og middelalder, samt steinalderbosettinger.

Statens vegvesen (3.4.2017/201005087-20) ber om at endringer i vassdraget ikke får konsekvenser for fv. 38.

Siri Elsa Arnesen (19.5.2017/201005087-22) ønsker minstevannføring i Suvdølavassdraget. Vannføring vil gi mye til naturen og de menneskene som nyter den. Hun skriver også at en eventuell økonomisk konsekvens vil være minimal ved minstevannføring, og at verdien av vann i elva er høy.

Bjørn Sollid (19.5.2017/201005087-23) ber om minstevannføring både i Suvdøla nedstrøms Fikjestøl og i Buvasselva. Det har nå kommet fast bosetting på Sollid gård, og de vil ha tilbake så mye vann som mulig. Vannet betyr mye for de som bor på Sollid, blant annet er tilgangen på vann viktig i forbindelse med dyrehold på gården.

Konsesjonærens kommentarer til høringsuttalelsene

Drangedal e-verk kommenterte høringsuttalelsene i brev av 13.6.2017.

Etter e-verkets syn vil minstevannføring på strekningen mellom Fikjestøldammen og samløp med Buvasselva ha begrenset effekt fordi elva er bred og steinete. Elva nedstrøms Fikjestøl har dessuten liten allmenn interesse. E-verket understreker at Sollid gård tidligere har fått økonomisk kompensasjon for bortfall av vann forbi gården, men tilbyr å bidra til etablering av borehull dersom det blir behov for vann til dyrehold på Sollid. Ifølge e-verket er Buvasselva mer tilgjengelig for friluftsliv og bading. Minstevannføring i Buvasselva vil også gi bedre utskiftning av vann videre nedover i Suvdøla.

E-verket viser til at den regionale vannforvaltningsplanen som omfatter Suvdøla er godkjent av Klima- og miljødepartementet med en rekke endringer. Krav om magasinrestriksjoner og minstevannføring er avvist, og vannforekomstene har fått mindre strenge miljømål. Kravene om magasinrestriksjoner og minstevannføring, utover det e-verket har foreslått, vil få konsekvenser for produksjonen av regulerbar kraft. Suvdøla står for en stor del av den lokale kraftforsyningen, og leverer betydelig vinterregulert kraft. I dag er produksjonen i vassdraget ca. 40 GWh/år og forbruket i Drangedal kommune er 60 GWh/år.

Konsesjonen fra 1957 ga tillatelse til å regulere flere vann, men av disse er det kun Kleppsvatn som reguleres i dag. Kleppsvatn er i liten grad påvirket av erosjon. E-verket har ingen innvendinger mot at fylkeskommunen gjennomfører arkeologiske undersøkelser, men ber om at kostnader avklares på forhånd. De minner om at eventuell nedtapping av magasin i forbindelser med undersøkelser vil ha negative konsekvenser for allmennheten.

Til vegvesenets uttalelse kommenterer e-verket at fv. 3 som går forbi utløpet av Suvdøla ikke blir negativt påvirket av noen av de foreslåtte tiltakene.

Befaring

NVE gjennomførte befaring av Suvdølavassdraget 27.6.2017 i forbindelse med revisjonssaken. I tillegg til NVE og Drangedal e-verk deltok også Fylkesmannen i Telemark, Faun Naturforvaltning, samt representanter for grunneiere ved Sollid, Kleppe og Sylvtjønn hyttevei.

Uttalelser etter befaringen

NVE mottok tre uttalelser fra grunneiere ved Suvdøla etter befaringen.

Grunneier på Kleppe 52/3 Trond Øyvind Åmås skriver i epost 28.6.2017 at dagens minstevannføring i Kleppvasselva på 10 l/s vår og høst og 20 l/s om sommeren er tilfredsstillende. Åmås mener forholdene for fisk er gode og at tersklene i elva fungerer. Åmås eier veien opp til Kleppsvatn og har avtale med e-verket om vedlikehold. Han ønsker ikke å stenge veien med bom.

Grunneier Bjørn Sollid skriver i epost til NVE 15.8.2017 at han er uenig i kommentarene fra Drangedal e-verk til høringsuttalelsene. Han mener argumentet om at hans eiendom i sin tid fikk erstatning for tapt vann ikke er relevant, og at det viktigste er å forbedre miljøet i elva. Sollid understreker at selv om minstevannføring på strekningen fra Fikjestøl til samløp Buvasselva ifølge e-verket får liten positiv effekt, vil det bidra til økt vannføring også videre ned til utløpet av Suvdøla. Han mener det har blitt flott med minstevannføring i Kleppvasselva, og ønsker det samme også nedstrøms Fikjestøl, både for landskapet og biologisk mangfold.

Thomas Lia sendte en uttalelse til NVE på vegne av grunneiere nedenfor dagens Suvdøla kraftverk 3.10.2017. Uttalelsen ble opprinnelig sendt til NVE i forbindelse med konsesjonsøknaden for Nye Suvdøla kraftverk, og ble sendt inn på nytt til revisjonssaken i Suvdøla. Grunneierne bemerker at det kun blir restvannføring igjen i nedre del av Suvdøla, og at det allerede er et problem at elva er fylt opp med steinmasser. De ønsker derfor at elva renskes opp og at konsesjonæren bygger og vedlikeholder terskler på den nye utbyggningsstrekningen. Etter grunneiernes oppfatning vil terskler kompensere fullt ut for bortfallet av vann i elva, og skriver at: «Grunneierne mener at restvannet vil bli tatt vare på i trappeteg nedover elva, og etter vårt skjønn bør restvannet være tilstrekkelig for gode levevilkår i elva langs den berørte traseen dersom elva rehabiliteres og bygges i terskler. Eksempler på slike terskler finnes mange steder i landet, for eksempel i Månaelva fra Rjukan ned til Tinnsjøen, eller i Neavassdraget i Sør-Trøndelag.»

*NVEs vurdering av kunnskapsgrunlaget**Revisjonsdokumentet*

Revisjonsdokumentet beskriver forholdene i vassdraget. Kravene som har kommet inn er oppsummert og kommentert. Det hydrologiske grunnlaget er basert på nye målinger. Etter NVEs vurdering inneholder revisjonsdokumentet tilstrekkelig informasjon ut fra sakens størrelse og kompleksitet, og oppfylder kravene som fremgår av OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår av 25.5.2012.

NVE-rapport 49/2013

NVE-rapport 49/2013 («revisjonsrapporten») er en nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering av hvilke vannkraftkonsesjoner som bør revideres først. I rapporten er fisk og øvrig naturmangfold i Suvdøla vurdert å ha liten verdi, mens friluftsliv har middels verdi. Vannkraftutbyggingen er vurdert å ha middels påvirkning på fisk og landskap/friluftsliv, og liten påvirkning på øvrig naturmangfold. Suvdølavassdraget er i denne rapporten plassert i kategori 2.1, som er «ikke prioritet». Det er ikke skissert noen aktuelle tiltak i rapporten.

Vannforvaltningsplan

I vannforvaltningsplanen for Vest-Viken for planperioden 2016–2021, som ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 4.7.2016, er det ikke satt miljømål for noen berørte vannforekomster i Suvdøla som vil kunne medføre tap av kraftproduksjon, dvs. slipp av minstevannføring eller magasinrestriksjoner. I planen er det heller ikke nevnt tiltak i Suvdøla som kan pålegges av vannkraftsektoren og som ikke medfører krafttap.

Berørte vannforekomster i Suvdøla med vannforekomstnummer og tilstand (DØP/MØP/GØP/GØT = dårlig/moderat/godt økologisk potensial/tilstand), hentet fra vannnett.no:

- Kleppsvatn. 017-1245-L. MØP.
- Holmvatn. 017-1243-L. MØP.
- Breilivatn. 017-1244-L. MØP.
- Fikjestøl. 017-14765-L. MØP.
- Måvatn. 017-1254-L. MØP.
- Steinbutjenn. 017-1246-1-L. GØT.
- Kresbuløken – Røystjern, kanal. 017-86-R. GØT.
- Suvdøla oppstr. Fikjestøl. 017-36-R. MØP.
- Suvdøla nedstr. Fikjestøl. 017-26-R. DØP.
- Suvdøla nedstr. Suvdøla Kr.stj. 017-27-R. GØP.
- Buvasselva. 017-97-R. MØP.
- Lianelva. 017-25-R. DØP.
- Heibekken nedre. 017-22-R. DØP.
- Holmvasselva. 017-45-R. MØP.
- Lindalselva. 017-46-R. MØP.

Alle vannforekomstene på listen, unntatt Steinbutjern og kanal til Røystjern, er klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). Vannforekomstene er påvirket av vassdragsregulering og/eller sur nedbør (vann-nett.no).

Samlet vurdering av kunnskapsgrunnlaget

Foruten dokumentene omtalt ovenfor, er kunnskapsgrunnlaget i saken basert på høringsuttalelser, befaring, og NVEs kunnskap og erfaring. NVE mener kunnskapsgrunnlaget oppfyller de krav lovgivningen stiller til slike saker.

NVEs vurdering av innkomne krav

Magasinrestriksjoner

Kleppsvatn hytteforening har spilt inn krav om høyere sommervannstand i Kleppsvatn, og foreslått at vannstanden skal være minimum 2,5 meter under HRV om sommeren. Andre kravstillere har bedt om at sommervannstanden i Kleppsvatn holdes over nivå med gammel fløtningsdam, dvs. kote 532 som er 6 meter under HRV. Ifølge kravstillerne medfører sommervannstand i Kleppsvatn store tørrlagte arealer. Dette gir problemer med adkomst til vannet med båt, og er ødeleggende for landskapsopplevelsen. I tillegg påvirkes fiskebestandene i magasinet av nedtapping.

I Breilivatn/Holmevatn ønsker Breili vel, med støtte fra flere grunneiere, at nedtappingen av magasinet begrenses til en meter under HRV fra 15. mai til 15. oktober. Også dette kravet er begrunnet med ulemper ved tørrlagte arealer rundt vannet om sommeren.

Drangedal e-verk går imot kravene om sommervannstand på 1 m under HRV i Breilivatn/Holmevatn og 2,5 m under HRV i Kleppsvatn. Grunnen er at restriksjoner på bruken i begge magasinene kan gå ut over den lokale kraftforsyningen. I stedet foreslår e-verket at tilsig i perioden 15.5 – 15.9 skal prioriteres til å fylle opp Kleppsvatn til nivået med den gamle fløtningsdammen på kote 532. Kote 532 er 6 meter under HRV og 6,5 meter over LRV. E-verket erkjenner at reguleringene medfører ulemper ved magasinene, og at det blir en del tørrlagt areal ved nedtapping ettersom magasinene er grunne. Suvdølavassdraget er primært regulert for vinterproduksjon, og e-verket forsøker derfor å holde vannstand høyest mulig i sommermånedene. Ifølge e-verket ligger vannstanden i Kleppsvatn vanligvis 2–4 m under HRV om sommeren, og Breilivatn/Holmevatn har kun en beskjeden regulering på 3 meter. På befaringen opplyste e-verket at de har holdt sommervannstanden i magasinene så høy som mulig de siste årene, og at det er lenge siden det har vært store nedtappinger om sommeren.

Reguleringene i Suvdøla antas å påvirke reproduksjon av fisk i vannene. Gode fiskebestander kan likevel opprettholdes med tiltak som kalking, utsetting av fisk og tynningsfiske, slik undersøkelser i Suvdøla de siste årene har vist (NaturPartner rapport 4-2016 – Biologiske undersøkelser i 4 kalkede vann i Telemark 2015). I Kleppsvatn har det ikke vært satt ut fisk siden 2012, og det antas at ørret gyter i reguleringssonen, eller får tilført individer ovenfra.

I det norske kraftsystemet er vannkraftverk med magasiner og reguleringsevne viktige, og NVE legger vekt på konsekvensene av ulike miljøtiltak for reguleringsevne i kraftsystemet. Strengere vilkår og mindre fleksibilitet i vannkraftkonsesjonene vil alltid kunne svekke forsynings-sikkerheten og evnen til flomhåndtering. For å sikre at det er tilfredsstillende leveringskvalitet i kraftsystemet, og balanse mellom forbruk og produksjon, er det viktig at det er rom for en viss fleksibilitet i kraftproduksjonen. NVE forventer at verdien av regulerbarhet i produksjonsapparatet vil øke etterhvert som mer uregulerbar kraft (vind- og småkraftverk) bygges ut i Norge og i det europeiske kraftsystemet.

NVE registrerer at de største magasinene i Suvdøla er verdifulle som arena for friluftsliv, fiske og rekreasjon. Samtidig er regulering av Kleppsvatn og Breilivatn/Holmevatn avgjørende for at Suvdøla kraftverk kan produsere kraft om vinteren. Kravene om minimumsvannstand i magasinene om sommeren kan medføre produksjonstap og lavere utnyttelse av magasinene. Regulanten vil ikke kunne tappe magasinene like langt ned, for å sikre at fyllingskravet nås i tørre år. Foruten redusert regulerbarhet og produksjon, kan fyllingskrav gi økt flomtapp og mindre mulighet til å dempe tilsigstopper. NVE anbefaler derfor ikke å innfri kravene om sommer-vannstand i Kleppsvatn (2,5 m under HRV) og Breilivatn/Holmevatn (1 m under HRV).

Et krav om at tilsiget en gitt periode skal prioriteres til magasinutfylling har langt mindre konsekvenser for regulerbarheten og kraftproduksjonen. Å prioritere tilsiget til oppfylling av Kleppsvatn til kote 532 i sommermånedene medfører ikke nevneverdige endringer fra dagens manøvreringspraksis. Ifølge revisjonsdokumentet har vannstanden i Kleppsvatn vært på kote 532 i midten av mai de fleste år siden 2003. En slik bestemmelse vil likevel forplikte e-verket til å unngå store nedtappinger av Kleppsvatn i sommermånedene, og på den måten unngå store ulemper for friluftsliv og båtlivet ved vannet. NVE anbefaler derfor at det tas inn en bestemmelse i manøvreringsreglementet om at tilsiget til Kleppsvatn i perioden 15.5 – 15.9 skal prioriteres til å fylle opp Kleppsvatn til kote 532.

Ifølge fyllingskurver for Breilivatn/Holmevatn i perioden 2007–2013 ligger vannstanden vanligvis opp mot 1 meter under HRV fra begynnelsen av juni. NVE legger til grunn at e-verket etterstreber å holde en høy sommervannstand i magasinet, og NVE anbefaler ikke endringer i manøvreringsreglementet for Breilivatn/Holmevatn.

Vannstanden i Måvatn har ikke vært et tema i revisjonssaken, og NVE anbefaler ikke endringer i manøvreringsreglementet for Måvatn.

Minstevannføring

Det har kommet inn krav om minstevannføring på flere ulike strekninger i Suvdølavassdraget. Kleppsvatn hytteforening ber om at minstevannføringen i Kleppsvassella, mellom Kleppsvatn og Fikjestøl, økes til 40 l/s. Grunneier B. Sollid foreslår minstevannføring fra Fikjestøldammen og i Buvassella. Gautefall Turlag ønsker også minstevannføring i Buvassella, og J. Tveit har spilt inn krav om minstevannføring i Holmevassella. Det er ikke spesifisert størrelse på minstevannføring i alle kravene. Ønske om bedre landskapskvaliteter og biologisk mangfold er den gjennomgående begrunnelsen bak kravene. Både Fylkesmannen og fylkeskommunen mener minstevannføring må vurderes i sammenheng med utbyggingen av Nye Suvdøla kraftverk. E-verket foreslår i revisjonsdokumentet å slippe minstevannføring i Suvdøla på 20 l/s i sommermånedene fra 15.5 – 15.9, fra inntaket i Buvassella. Krav om minstevannføring i andre berørte elver avvises, og e-verket advarer mot å pålegge et manøvreringsreglement som går utover den lokale kraftforsyningen og vinterregulert kraft.

Suvdøla

Lianelva og Suvdøla renner sammen ca. 1,3 km nedstrøms inntaket i Buvassella, og 900 m nedstrøms Fikjestøldammen. Minstevannføring i Suvdøla kan derfor slippes fra inntaket i Buvassella eller fra Fikjestøldammen. Det er svært lite vann både nedenfor Fikjestøldammen og i Lianelva, men elvene mottar noe resttilsig før samløpet. Under vårfloppen, og enkelte dager med mye nedbør blir det overløp ved inntaket i Buvassella.

Minstevannføring fra inntaket i Buvasselva vil påvirke produksjonen i Suvdal I og i Suvdøla kraftverk, mens minstevannføring fra Fikjestøldammen vil kun påvirke produksjonen i Suvdøla kraftverk. NVE har beregnet produksjonstap ved ulike mulige minstevannføringer (Tabell 2).

Tabell 2. Produksjonstap ved ulike minstevannføringer, sluppet fra Buvasselva eller Fikjestøldammen.

Minstevannføring l/s		Produksjonstap GWh/år	
Sommer	Vinter	Fra Buvasselva	Fra Fikjestøl
20	0	0,22	0,18
50	0	0,56	0,44
100	0	1,11	0,88
20	20	0,64	0,51
50	50	1,61	1,27
100	100	3,21	2,55

I beregningene er det lagt til grunn at Nye Suvdøla kraftverk er realisert. Minstevannføringer fra 20 l/s om sommeren til 100 l/s hele året medfører produksjonstap på 0,18 – 3,21 GWh pr. år. Forskjellen i produksjonstap ved minstevannføring fra Buvasselva eller Fikjestøldammen er relativt liten. Etter NVEs vurdering er produksjonstap opptil 3,21 GWh/år beskjedent, tatt i betraktning at Drangedal E-verk øker den årlige produksjonen i vassdraget med 17 GWh med Nye Suvdøla kraftverk. Produksjonstap er derfor ikke avgjørende alene i vurderingen av minstevannføring i Suvdøla.

Når Suvdøla kraftverk erstattes av Nye Suvdøla kraftverk, blir produksjonsvannet fraført på elvestrekningen mellom kote 182 og kote 83. Restvannføringen like oppstrøms det nye kraftverket vil være ca. 380 l/s. I konsesjonen er det ikke vilkår om minstevannføring på utbygningstrekkningen, og NVE har tidligere vist til revisjonssaken for vurdering av temaet (KSK-notat 83/2017 Bakgrunn for vedtak, Nye Suvdøla kraftverk). Ifølge fagrapport fra Faun naturforvaltning (rapport 030-2012- rev. 2016) er det registrert en bekkekløft (c-verdi) på utbygningstrekkningen som blir indirekte berørt ved redusert vannføring og et mindre fuktig miljø. Det er registrert 4 rødlistede arter i influensområdet. Det finnes bekkørret i nedre del av Suvdøla, men det antas ikke å være forekomster av langtvandrende fisk. Ørret, fossekall og andre vanntilknyttede organismer blir negativt påvirket av redusert vannføring, og det blir økt fare for at elva bunnfryser. Faun-rapporten anbefaler en minstevannføring i nedre del av Suvdøla på 100 l/s og minimum 50 l/s i tiden når kraftverket står om sommeren. Fylkesmannen og flere grunneiere støtter Faun-rapportens anbefaling om minstevannføring på utbygningstrekkningen. Grunneier Thomas Lia mener det ikke trengs minstevannføring i Suvdøla dersom det etableres terskler i elveløpet.

NVE mener at minstevannføringen som anbefales av Faun-rapporten vil være fordelaktig med tanke på å opprettholde livsgrunnlag for akvatiske organismer i den nedre delen av vassdraget. Det vil også bidra til fuktighet som bekkekløftlokaliteten er avhengig av, og redusere virkningene av utbyggingen på landskapet. Minstevannføring må imidlertid sees i sammenheng med vannstand i magasinene. Minstevannføring gjennom hele året kan utgjøre en betydelig del av tilsigs- og magasinvolument (tabell 3). I tørre år må vi derfor ta høyde for at minstevannføring kan forsinke oppfyllingen av magasinene om våren.

De laveste minstevannføringene som er foreslått utgjør en liten del av totalt tilsig og magasin-kapasitet, men begrensningen på magasinutfylling øker med størrelsen og varighet på minstevannføringen. Fikjestøltjern får vann fra både Breilivatn/Holmevatn og Kleppsvatn i tillegg til lokalt tilsig. Minstevannføring fra Fikjestøldammen utgjør derfor en relativt liten del av magasinvolument. Minstevannføring fra Buvasselva kan i større grad påvirke magasinutfyllingen, men bare i Breilivatn/Holmevatn.

Tabell 3. Ulike minstevannføringer og tapt produksjonsvolum som andel av det totale magasinivolumet og andel av midlere årstilsig.

Minstevannføring		Tapt prod. volum/ tot. mag.vol.		Tapt prod. volum/ Midl.	
Sommer	Vinter	Fra Buvassselva	Fra Fikjestøl	Fra Buvassselva	Fra Fikjestøl
20	0	2 %	1 %	1 %	0 %
50	0	5 %	2 %	2 %	1 %
100	0	11 %	4 %	4 %	1 %
20	20	6 %	3 %	2 %	1 %
50	50	16 %	6 %	5 %	2 %
100	100	31 %	13 %	11 %	4 %

Minstevannføring av størrelsen som Faun-rapporten anbefaler kan føre til at det blir vanskeligere å fylle opp magasinene om sommeren, særlig i tørre år. Som det fremgår av tabell 2 og 3 vil minstevannføring hele året ha større påvirkning på magasinutfyllingen og kraftproduksjonen enn minstevannføring kun om sommeren. Hensynet til vannføring i elvene må derfor veies opp mot sommervannstand i magasinene. NVE legger vekt på at de allmenne interessene synes å være knyttet til landskap og friluftsliv, og særlig ved magasinene og de øvre delene av vassdraget. En relativt lav minstevannføring som begrenses til sommermånedene er etter NVEs syn hensiktsmessig for å bedre tilstanden i elvene noe, uten å påvirke vannstanden i magasinene.

Det er uenighet mellom e-verket og grunneier Bjørn Sollid om det bør slippes minstevannføring fra Fikjestøldammen. Grunneieren mener vannet vil gjøre stor nytte på strekningen mellom Fikjestøltjern og samløp med Buvassselva. E-verket mener derimot at elven nedstrøms Fikjestøldammen er utilgjengelig og har liten verdi for allmennheten, i tillegg til at minstevannføring får liten effekt i et steinete elveløp. E-verket argumenterer i revisjonsdokumentet for at minstevannføring bør slippes fra inntaket i Buvassselva, hvor det vil gi bedre forhold for friluftsliv og bading. Grunneier Sollid trekker frem at det har flyttet flere fastboende til Sollid gård som vil ha glede og nytte av vann i elva forbi gården. Han viser også til hvor fint det har blitt i Kleppsvassselva med litt minstevannføring i kombinasjon med terskler og kulper.

NVE ser at minstevannføring vil kunne bedre både landskapet og den økologiske tilstanden i flere av elvestrekningene i vassdraget, inkludert Suvdøla nedstrøms Fikjestøltjern. Dersom det kun skal slippes en liten minstevannføring er det imidlertid viktig at den slippes der den i størst mulig grad kommer allmennheten til gode, og bidrar til bedre vassdragsmiljø. Basert på kravene og innspillene til saken, og NVEs befaringsrapport, er NVEs oppfatning at Buvassselva har større betydning for landskaps- og friluftssaker enn Suvdøla nedenfor Fikjestøltjern (fig. 2). Buvassselva har enkelte partier med utpregede landskapskvaliteter og naturlige badeplasser som kan bli mer attraktive med noe høyere vannføring om sommeren (fig. 3). Behov for vann i forbindelse med dyrehold på Sollid gård er etter NVEs vurdering et privatrettslig anliggende som eventuelt må løses mellom konsesjonæren og grunneieren.

Etter en samlet vurdering anbefaler NVE minstevannføring på 20 l/s i sommermånedene fra inntaket i Buvassselva, i tråd med Drangedal e-verk sitt forslag. Det vil forbedre Buvassselva som friluftsområde, og øke utskiftning av vann i Buvassselva og videre ned i Suvdøla sammen med resttilslaget. Samtidig får ikke minstevannføringen nevneverdige konsekvenser for magasinutfyllingen om sommeren, og den medfører et neglisjerbart krafttap. NVE har lagt vekt på at friluftssaker er størst i de øvre delene av vassdraget og rundt magasinene.

Figur 2. Suvdøla nedstrøms Fikjestøl. Bildet til venstre viser elven like nedstrøms Fikjestøldammen, og bildet til høyre er tatt ved Sollid. (Foto: NVE).

Figur 3. Område i nedre del av Buvasselva med svaberg og mulige badeplasser. (Foto: NVE).

Kleppvasselva

Kleppvasselva er den øverste delen av Suvdøla mellom Kleppsvatn og Fikjestøltjern. Minstevannføringen fra Kleppsvatn er i dag 10 l/s i periodene 15.3 – 31.5 og 1.9 – 15.11, og 20 l/s i perioden 1.6 – 31.8. Minstevannføringen i Kleppvasselva er ikke pålagt i konsesjonsvilkårene.

E-verket har samarbeidet med grunneiere på Kleppe om å bygge terskler i Kleppvasselva. Begge parter gir uttrykk for at dagens minstevannføring fungerer godt, og at tersklene er vellykkede. Ifølge grunneier benyttes elvestrekningen nå aktivt til fiske og friluftsliv.

NVE har ikke mottatt innspill fra andre høringsparter om at minstevannføringen bør økes på denne strekningen. Etter NVEs oppfatning bidrar dagens minstevannføring, sammen med andre tiltak i elva, til å bevare elva som landskapselement og leveområde for fisk. NVE anbefaler derfor at dagens minstevannføring tas inn i manøvreringsreglementet. Dette innebærer at konsesjonæren må installere måleinstrument for å kunne dokumentere minstevannføringen.

Holmevasselva

Holmevasselva er den opprinnelige utløpselva fra Holmevatn, og er tørrlagt ved utløpet etter at Holmevatn ble demmet opp og overført til Buvasselva. Det går en turvei over elva like ved utløpet fra Holmevatn, men området virker for øvrig lite besøkt, ifølge e-verkets beskrivelse i revisjonsdokumentet. E-verket mener også at strekningen mangler naturlige oppholdssteder for fisk.

NVE har ikke mottatt andre uttalelser om minstevannføring i Holmevasselva. Minstevannføring fra Holmevatn må vurderes opp mot eventuell minstevannføring i Buvasselva og Suvdøla. Mottatte krav og høringsinnspill tilsier at det er begrensede interesser knyttet til Holmevasselva sammenlignet med Suvdøla. NVE anbefaler derfor ikke minstevannføring i Holmevasselva.

Terskler og biotiltak

Grunneier Thomas Lia har på vegne av flere grunneiere spilt inn ønske om at det etableres terskler i nedre deler av Suvdøla i forbindelse med utbygging av Nye Suvdøla kraftverk. Grunneierne bemerker at det kun blir restvannføring igjen i nedre del av Suvdøla, men at terskler i elveløpet vil kompensere for redusert vannføring ved at restvannet vil bli tatt vare på i trappeteg nedover elva. NVE har tidligere vist til at vi kan vurdere behovet for terskler i forbindelse med revisjonssaken hvor NVE tar stilling til vannføring i Suvdøla (KSK- notat 83/2017).

Kulper som holder et vannspeil i elva kan bidra til høyere overlevelse for fisk og akvatiske organismer ved svært lave vannføringer. Kulper og terskler vil også gi et bedre landskapsbilde når vannføringen reduseres. I medhold av vilkårene til konsesjonen til Nye Suvdøla kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner og opprensninger mv. der hvor inngrepene medfører store endringer i vannføring. NVEs miljøtilsyn vil vurdere behovet for slike tiltak når Nye Suvdøla kraftverk er bygget og satt i drift.

Ferdsel og friluftsliv

Tilrettelegging for båter og fiske ved magasinene

Det har kommet krav om at eksisterende steinmasser ved båtplasser i Kleppsvatn skiftes ut med mykere masser. Det hevdes at det er vanskelig å bruke båt på Kleppsvatn ved lav vannstand, og sprengsteinen er ugunstig med båtene. Breili vel har fremmet krav om bedre forhold for utsetting og opptrekk av båt ved Breilivatn og Holmevatn. Velet ønsker også rist for å hindre at fisk rømmer ut av magasinet. Bjørn Reime ønsker tilretteleggte fiskeplasser for handicappede fiskere ved Breilivatn, begrunnet med at det er mange eldre og uføre på hyttene på Kyrkjebygdheia.

Ifølge revisjonsdokumentet vil Drangedal e-verk følge opp flere krav om tilrettelegging for friluftsliv ved magasinene. E-verket vil gjennomføre tiltak for å sikre at båter ikke blir ødelagte på båtplasser ved Kleppsvatn. Ved Breilivatn og Holmevatn vil e-verket støpe nedkjøringer for båt slik at det blir enklere å sette ut og ta opp båter. E-verket har installert gitter for å hindre rømming av fisk, og fører tilsyn med gitteret. Tilrettelegging for handicappede fiskere er etter e-verkets syn hytteforeningenes ansvar, men e-verket kan bidra økonomisk gjennom tilskuddsordninger. Videre

skriver e-verket at de vil følge pålegg fra Fylkesmannen/Miljødirektoratet om fisketiltak i medhold av naturforvaltningsvilkåret i nye standardvilkår.

NVE registrerer at e-verket allerede imøtekommer flere av kravene som gjelder tilrettelegging for brukere ved Kleppsvatn og Breilivatn/Holmevatn. I forbindelse med revisjonen vil det innføres standard naturforvaltningsvilkår, som også omfatter friluftsliv. Standardvilkårene gir Miljødirektoratet hjemmel til å gi pålegg om kompensierende tiltak og tilrettelegging for å ta vare på bruks- og opplevelsesverdier som berøres av regulering. Et eventuelt pålegg vil først kunne gis etter en konkret kost/nytte-vurdering av hjemmelshaver basert på planer fra tiltakshaver.

Økonomisk tilskudd til Kyrkjebygdheia løypelag

Grendemøte i Nissedal, samt en gruppe privatpersoner, har fremmet krav om økonomisk bidrag fra Drangedal e-verk til Kyrkjebygdheia løypelag. Løypelaget opparbeider og drifter langrenns-løyper og turstier ved Kyrkjebygdheia i Nissedal. Virksomheten baserer seg på frivillige bidrag fra hytteeiere, lokalbefolkning, grunneiere, næringsliv og andre.

E-verket skal ifølge revisjonsdokumentet gi et årlig bidrag på 25 000 kr til løypelaget. *Bidraget er ment som et frivillig tilskudd som kompensasjon for vansker med å passere de regulerte vannene om vinteren. Tilskuddet skal reguleres etter konsumprisindeksen.*

NVE vil presisere at økonomiske krav normalt ikke kan pålegges som en del av vilkårs-revisjonen. NVE tar til etterretning at e-verket foreslår tilskuddet som en frivilling ordning, og vi anbefaler ikke at bidrag til løypelaget pålegges i nye konsesjonsvilkår.

Vedlikehold av veier og veiforbindelse mellom Tørdal og Kyrkjebygdheia

Det er i dag åpen vei fra Bø i Tørdal opp langs Suvdøla forbi Suvdøla kraftverk og Fikjestøltjern og videre til Kleppsvatn. Det går også en vei opp til inntaket i Buvasselva. Denne veien er stengt med bom av grunneier. Det er ikke veiforbindelse fra Tørdal til Breilivatn/Holmevatn, men magasinet er tilgjengelig via vei fra Kyrkjebygdheia i Nissedal som er åpen mot betaling av bompenger. Grendemøtet i Tørdal har bedt om at veiene vedlikeholdes, og minner om at e-verket har vedlikeholdsansvar for veiene de har bygget. Breili Vel ønsker at veien fra Tørdal langs Suvdøla og Buvasselva forlenges til Kyrkjebygdheia.

E-verket skriver i revisjonsdokumentet at de vedlikeholder veien fra Kleppe til Kleppsvatn. Utgifter til vedlikeholdet er fordelt etter tidligere skjønnsbestemmelser. Veien langs Buvasselva er stengt av grunneier, og vedlikeholdes av e-verket etter eget behov. Forøvrig vil e-verket sørge for at broen over kanalen mellom Holmevatn og Breilivatn er sikret med gjerde og er kjørbær for løypemaskin. Gangbroer over kanalen fra Måvatn blir bygget etter behov.

NVE bemerker at ifølge post 10 i konsesjonsvilkårene skal veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger kunne benyttes av allmennheten, med mindre departementet vedtar noe annet. Ansvar for vedlikehold av veiene i Suvdøla synes å være avklart gjennom tidligere avtaler med grunneierne. NVE kan ikke se at en ny veiforbindelse mellom Tørdal og Kyrkjebygdheia er direkte knyttet til skader og ulemper som er forårsaket av utbyggingen. Vi mener derfor at bygging av ny veiforbindelse ikke kan pålegges som et avbøtende tiltak i konsesjonsvilkårene.

Kulturminneundersøkelser

Telemark fylkeskommune skriver i sin høringsuttalelse at det ikke er utført arkeologiske registreringer i forbindelse med at konsesjonene i Suvdøla ble gitt. Det finnes likevel noen kjente kulturminner fra steinalder og jernalder/middelalder, som er funnet i tilknytning til regulerte vann i Suvdøla. Funnene i Suvdølavassdraget indikerer hva man kan forvente å finne bevart i området. Fylkeskommunen mener at arkeologiske undersøkelser vil kunne tilføre ny kunnskap om bruken av området, og samtidig fremskaffe viktig referansemateriale for resten av regionen. De legger til at det er viktig å gjennomføre registreringer før eventuelle kulturminner går tapt som følge av erosjon og slitasje.

E-verket bemerker at det kun er Kleppsvatn som er regulert av vannene som inngikk i konsesjonen fra før 1960. Reguleringen av Steinbutjern er lagt ned, og Buvatn reguleres heller ikke i dag. De øvrige reguleringene i konsesjonen ble aldri realisert og bortfalt med planendringen

18.4.1966. Ifølge e-verket er det lite erosjon i Kleppsvatn. For øvrig har ikke e-verket noen innvendinger mot arkeologiske undersøkelser ved magasinet, men ber om at kostnader avklares på forhånd. Eventuell nedtapping av magasinet vil være negativt for allmennheten.

NVE viser til det nye standardvilkåret om automatisk fredete kulturminner, herunder krav om innbetaling av engangsbeløp til kulturminnevern i vassdrag (sektoravgift). Vassdrag med opprinnelig konsesjonstidspunkt før 1960, uten vilkår om kulturminner, faller inn under ordningen med sektoravgift til kulturminnevern, jf. «Retningslinjer for bruk av sektoravgift til kulturminnevern i vassdrag» fastsatt av Miljøverndepartementet 08.6.2010. Konsesjonene for regulering av Måvatn mv. gitt 18.8.1961, og regulering og overføring av Lianelva og Holmevatn gitt 1.2.1963, har vilkår om kulturminner. Derfor omfatter ikke ordningen om sektoravgift noen av disse konsesjonene. Reguleringskonsesjonen for Kleppsvatn mv., gitt 18.1.1957, er tidsbegrenset og har ikke vilkår om kulturminner. Denne konsesjonen faller derfor inn under ordningen om sektoravgift, jf. punkt 2 i retningslinjene.

Av reguleringene i konsesjonen fra 1957 har de fleste bortfalt med planendringen i 1966, og reguleringen av Steinbutjern ble lagt ned med NVEs godkjenning i 2002. NVE anbefaler derfor at Drangedal e-verk pålegges å betale sektoravgift kun for reguleringen av Kleppsvatn.

Sektoravgiften beregnes til 7000,- kr per GWh magasinkapasitet. Beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravinger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Andre krav

Nedtapping av Breilivatn/Holmevatn for å grave ned drikkevannsledning

En etablering av drikkevannsledning i Breilivatn/Holmevatn bør avtales mellom regulanten og kommunen eller hytteforeningene direkte. NVE kan gi e-verket midlertidig tillatelse etter vannressursloven til å fravike manøvreringsreglementet ved nødvendige tiltak i magasinet. Vi vurderer derfor ikke nedtapping av Breilivatn/Holmevatn i forbindelse med etablering av drikkevannsledning som en del av denne revisjonssaken.

Oppsummering

På basis av krav fra Kleppsvatn hytteforening og Bjørn Sollid åpnet NVE sak om revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringen av Suvdølavassdraget. Kravene angår bl.a. magasinrestriksjoner, minstevannføring, og tilrettelegging for båt og friluftsliv.

Regulerbarhet i kraftsystemet er et viktig moment i NVEs vurdering av ulike miljøtiltak. Fleksibilitet i kraftproduksjonen er viktig både for å sikre leveringskvalitet til forbrukere, og for å håndtere flomsituasjoner. Det forventes at verdien av regulerbarhet vil øke, etter hvert som mer uregulerbar kraft bygges ut i Norge og i det europeiske kraftsystemet. Av hensyn til regulerings- og produksjon av vinterregulert kraft i Suvdøla, anbefaler ikke NVE vilkår om minimumsvannstand i magasinene om sommeren, slik det er fremmet krav om. Vi anbefaler i stedet en mindre streng restriksjon om at tilsiget skal prioriteres til å fylle opp Kleppsvatn til kote 532 i perioden 15.5 – 15.9.

Ut fra en samlet vurdering av størrelse på minstevannføring og egnet slippsted, anbefaler NVE minstevannføring fra inntaket i Buvasselva på 20 l/s i sommermånedene fra 15.5 – 15.9. Vi anbefaler også at dagens minstevannføring i Kleppvasselva vår, sommer og høst tas inn i konsesjonsvilkårene.

NVE vil anbefale at konsesjonæren pålegges å betale sektoravgift til kulturminnevern i vassdrag for konsesjonen til regulering av Kleppsvatn av 1957, ettersom denne konsesjonen ble gitt uten vilkår om kulturminner.

NVE vil ikke anbefale at konsesjonæren pålegges å betale bidrag til løypelaget. E-verket har selv foreslått å gi et årlig tilskudd til løypelaget, og NVE mener ordningen kan være frivillig.

Moderne standard naturforvaltningsvilkår vil bli innført i alle revisjonssaker. Med hjemmel i foreslåtte konsesjonsvilkår kan det på et senere tidspunkt pålegges fiskeundersøkelser, tiltak mot utvandring av fisk, opparbeiding av terskler, og kompenserende tiltak for friluftsliv, hvis det skulle være behov for det.

NVE mener at det ikke faller inn under vilkårsrevisjonen å pålegge bygging av ny veiforbindelse mellom Tørdal og Kyrkjebgdheia. Vedlikehold av veier i Suvdøla synes avklart gjennom eksisterende avtaler. Vi vurderer heller ikke etableringa av drikkevannsledning i Breilivatn/Holmevatn som en del av denne revisjonssaken.

NVEs konklusjon

NVE anbefaler at det innføres nye standardvilkår etter vassdragsreguleringsloven for konsesjonene til utbygging av Suvdølavassdraget. Vilkårene vil gi myndighetene hjemmel til å pålegge relevante avbøtende tiltak. Vi anbefaler at standardvilkåret om sektoravgift til kulturminner skal gjelde for konsesjonen av 18.1.1957, som ble gitt uten vilkår om kulturminner. NVE anbefaler å ta inn følgende nye bestemmelser i manøvreringsreglementet:

- Fra 15. mai til 15. september skal det slippes 20 l/s fra inntaket i Buvasselva.
- Fra 15. mars til 31. mai, og fra 1. september til 15. november skal det slippes 10 l/s fra Kleppsvatn. Fra 1. juni til 31. august skal det slippes 20 l/s fra Kleppsvatn.
- Fra 15. mai til 15. september skal tilsiget til Kleppsvatn prioriteres til å fylle opp magasinet til nivået med den gamle fløtningsdammen på kote 532.

Merknader til nye konsesjonsvilkår

NVE foreslår at gjeldende konsesjonsvilkår oppdateres i tråd med dagens standardvilkår. Dette betyr at ordlyden i mange av vilkårene endres og suppleres, men også innføring av enkelte nye vilkår, og fjerning av vilkår som ikke lenger er relevante.

De tre reguleringskonsesjonene i Suvdøla har i dag tre separate vilkårssett. Vilkårene for konsesjonene fra 1961 og 1963 er tilnærmet like, mens vilkårssettet fra 1957 er litt annerledes. NVE foreslår å erstatte gjeldende vilkår med to nye vilkårssett; ett for konsesjonen av 1957 og ett felles for konsesjonene av 1961 og 1963.

Vilkårsposter fra de gamle vilkårene som foreslås fjernet i sin helhet er post 2 om hjemfall, da konsesjonen er gitt på ubegrenset tid. Postene 6 til 11 og 13 (6 til 10 og 12 i konsesjonene av 1961 og 1963) angår bruk av norske funksjonærer og arbeidere, bruk av norske varer til bygging og drift, forsikring i norsk selskap, arbeidernes lønn, husrom og legehjelp, og erstatning til vedkommende fattigkommune. Post 23/22 angår slipp av vann til tømmerfløting. Bestemmelsene anses ikke å være relevante i dag, og er ikke del av moderne standardvilkår.

Post 20/19 i gjeldende reglementer omhandler ytterligere reguleringer i vedkommende vassdrag. Dette vilkåret er i dag overflødig, og er ikke en del av moderne standardvilkår. I tillegg foreslås å fjerne post 22/21 om andre fall- og brukseieres rett til å anvende det regulerte driftsvannet. Tilsvarende bestemmelse følger av vassdragsreguleringsloven § 25, og posten er derfor overflødig i vilkårene.

Tabell 4 nedenfor viser en oversikt over de gamle vilkårspostene og sammenhengen med postene i det foreslåtte vilkårssettet.

Tabell 4. Oversikt over postene i gjeldende vilkårssett, og sammenhengen med postene i forslag til reviderte vilkår.

Krp.reg.res. 18.1.1957	1	2	3	4	5	6-11	12	13	14	15	16
Kgl.res. 18.8.1961 og 1.2.1963	1	2	3	4	5	6-10	11	12	13	14	15
Nye vilkår	1	Ikke relevant	2	4	5	Ikke relevant	11	Ikke relevant	8	13	7

Krp.reg.res. 18.1.1957	17	18	19	20	21	22, 23	24	25	26	-
Kgl.res. 18.8.1961 og 1.2.1963	16	17	18	19	20	21, 22	23	24	25	-
Nye vilkår	18	14	15	Ikke relevant	3	Ikke relevant	6, 7, 9	20	21	6, 9, 10, 12, 16, 17, 19,

Post 1 Konsesjonstid og revisjon

(tidligere post 1)

NVE foreslår å sette inn en bestemmelse om vilkårsrevisjon, med revisjonsintervall på 30 år, i tråd med vassdragsreguleringsloven § 8. Vi foreslår å fjerne bestemmelsen om begrenset konsesjonstid angående eierskap til de utbygde fallene for andre enn staten eller norske kommuner, da det pr. i dag ikke er noen slike eiere. Videre vil dette reguleres i ervervsconsesjonen som slike eventuelle eiere må søke om. Bestemmelsen anses dermed å være overflødig.

Post 2 Konsesjonsavgifter

(tidligere post 3)

Økonomiske vilkår omfattes normalt ikke av en vilkårsrevisjon. Konsesjonsavgiftene videreføres derfor uendret. Oppjustering av årlige konsesjonsavgifter skjer etter de til enhver tid gjeldende regler.

I dette tilfellet er det tre konsesjoner med ulike avgiftssatser. Konsesjonsavgiftene vedtatt ved kgl.res. 18.1.1957 videreføres med kr 0,1 pr. nat.hk. til staten og kr 0,5 pr. nat.hk. til kommunen. Oppjusterte satser er henholdsvis til stat kr 1,48 (pr. 1.1.2013) og kommune kr 12,48 (pr. 1.1.2014).

For konsesjonen gitt ved kgl.res. 18.8.1961 er tilsvarende satser kr 0,1 pr. nat.hk. til staten og kr 2,0 pr. nat.hk. til kommunen. Oppjusterte satser er henholdsvis til stat kr 1,48 (pr. 1.1.2013) og kommune kr 28,87 (pr. 01.01.2017).

For konsesjonen gitt ved kgl.res. 1.2.1963 er tilsvarende satser kr 1,0 pr. nat.hk. til staten og kr 3,0 pr. nat.hk. til kommunen. Oppjusterte satser er henholdsvis til stat kr 10,73 (pr. 1.1.2013) og kommune kr 31,67 (pr. 1.1.2014).

I tråd med moderne standardvilkår foreslår vi å ta med en bestemmelse om at avgiftene skal avsettes til et kommunalt fond.

Post 3 Konsesjonskraft

(tidligere post 21/20)

Teksten foreslås oppdatert i tråd med moderne standardvilkår.

Ifølge de gjeldende vilkårene for konsesjonene gitt 18.8.1961 og 1.2.1963 kan pålegget om konsesjonskraft tas opp til ny vurdering etter 30 år. NVE anbefaler at man innfører bestemmelse om 20 år i tråd med moderne standardvilkår. Det samme følger av vregl. § 22 og vannfallrettighetsloven § 19. For konsesjonen gitt 18.1.1957 foreslår NVE å beholde bestemmelsen (tidligere post 21 annet avsnitt) om at berørte kommuner 30 år etter at opprinnelig konsesjon ble gitt, og etter Kongens beslutning, kan få ytterligere konsesjonskraft til dekning av kommunenes behov.

De gjeldende vilkårene har ulike bestemmelser om hvordan pris på konsesjonskraft fastsettes. NVE foreslår å videreføre de gjeldende bestemmelsene om kraftpris.

NVE anbefaler å fjerne bestemmelsen om dagsmulkt på kr 1,- for hver kW som uriktig ikke blir levert, se avsnitt 9 i vilkår av 18.8.1961. NVE ser ikke behovet for en slik bestemmelse, og viser til reaksjonshjemplene i de nye vilkårenes post 20. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

NVE anbefaler også å fjerne bestemmelsen om samarbeid med andre kraftverk av hensyn til den alminnelige kraftforsyning, se to siste avsnitt i vilkår av 18.8.1961. Dette hensynet ivaretas i dag av Statnett og NVE. Fjerning av bestemmelsen er også i tråd med moderne standardvilkår.

NVE vil i tillegg foreslå å beholde bestemmelsen om at oppsagt kraft ikke senere kan forlanges avgitt.

Post 4 Kontroll med betaling av avgift mv.

(tidligere post 4)

Hovedinnholdet i posten er beholdt, men språket er modernisert.

Post 5 Byggefrister mv.

(tidligere post 5)

NVE foreslår at fristen for oppstart av byggearbeid utvides fra 2 til 5 år, og at fristen for fullføring etter søknad kan utvides med ytterligere 5 år, jf. vassdragsreguleringsloven § 15.

Post 6 Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.

(tidligere post 24/23)

Hovedinnholdet i posten er beholdt, men språket er modernisert. Begrensningen i konsesjonærens plikt knyttet til ulemper og utgifter foreslås fjernet fra bestemmelsen. Bestemmelsen om varsling av Landsforeningen for naturfredning ved ødeleggelser av dyre- og plantearter, naturforekomster og steder med vitenskapelig eller historisk betydning foreslås fjernet da bestemmelsen ikke lenger er aktuell.

Post 7 Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

(tidligere post 16/15 og post 24/23)

Myndighet for godkjenning av planer og tilsyn foreslås lagt til NVE, istedenfor til «vedkommende departement», i tråd med moderne standardvilkår. Vi foreslår å ta inn bestemmelser om kommunens rett til å uttale seg om anleggsveier, massetak og overskuddsmasser, om plikt for konsesjonær til å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder, om konsesjonærens plikt til opprydding, om at hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til nytte for allmennheten, og om at NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring etter denne posten.

Post 8 Naturforvaltning

(tidligere post 14/13)

NVE foreslår å innføre moderne standardvilkår om naturforvaltning, med bestemmelser om at Miljødirektoratet kan pålegge konsesjonæren å gjennomføre tiltak av hensyn til fisk, plante- og dyreliv, og pålegge konsesjonæren å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser, å dekke utgifter til ekstra oppsyn i anleggstiden, og å dekke utgifter til kontroll og tilsyn etter denne posten.

Vi foreslår også en egen bestemmelse om å ta vare på og gjøre kompensierende tiltak for friluftsliv. Bestemmelsen er ny, og i tråd med moderne standardvilkår.

Post 9 Automatisk fredete kulturminner

(tidligere post 24/23)

I tråd med moderne standardvilkår foreslås å innføre vilkår om automatisk fredete kulturminner. Krav om innbetaling av engangsbeløp til kulturminnevern i vassdrag (sektoravgift) er tatt ut av det nye vilkåret for konsesjonene gitt i 1961 og 1963. Konsesjonen fra 1957 har ikke vilkår om kulturminner fra før, og omfattes derfor av ordningen med sektoravgift. NVE anbefaler at e-verket pålegges sektoravgift for magasinkapasiteten i Kleppsvatn, som er den eneste reguleringen med konsesjon fra 1957 som e-verket benytter i dag.

Post 10 Forurensning

Bestemmelsen er ny og i tråd med moderne standardvilkår.

Post 11 Veier, ferdsel mv.

(tidligere post 12/11)

Posten videreføres i hovedtrekk men med et mer moderne språk.

Post 12 Terskler mv.

Ny bestemmelse i tråd med moderne standardvilkår som gir hjemmel til pålegg om bygging av terskler og tiltak mot skred, erosjon mv.

På utbyggningsstrekningen til Nye Suvdøla kraftverk kan NVE, i medhold av konsesjonsvilkårene til Nye Suvdøla kraftverk, pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner og opprensninger. NVEs miljøtilsyn vil vurdere behovet for slike tiltak når Nye Suvdøla kraftverk er bygget og satt i drift.

Post 13 Rydding av reguleringssonen

(tidligere post 15/14)

Vi foreslår at bestemmelsen om rydding av reguleringssonen blir supplert og konkretisert, og at NVE gis myndighet til å gi pålegg etter bestemmelsen.

Post 14 Manøvreringsreglement

(tidligere post 18/17)

Gjeldende manøvreringsreglement, gitt ved planendring 18.04.1966 foreslås oppdatert i tråd med moderne standardvilkår.

Tidligere bestemmelse om at manøvreringen skal forestås av en norsk statsborger foreslås fjernet da den ikke lenger anses aktuell. Bestemmelsen om tvangsmulkt ved brudd på reglementet foreslås fjernet da slike reaksjonsbestemmelser samles i de nye vilkårenes post 20. Se egne kommentarer til manøvreringsreglementet nedenfor.

Post 15 Hydrologiske observasjoner

(tidligere post 19/18)

Posten samsvarer i hovedsak med tidligere bestemmelse. Men det foreslås at «anleggets eier» erstattes med «konsesjonæren» og at «departementet» erstattes med «NVE» i tråd med moderne standardvilkår. Videre foreslås at bestemmelser om merking av reguleringshøyder tas ut av vilkårene og beholdes i manøvreringsreglementet.

Tidligere bestemmelse om at kopier av konsesjonærens kart over anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling foreslås fjernet.

Post 16 Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking

Tidligere post 19/18/ har bestemmelse om merking av oppdemningshøyder, og samme bestemmelse står i tidligere manøvreringsreglement. Dette foreslås strøket i vilkårene, og står kun i forslag til revidert reglement, i tråd med dagens standardvilkår.

I nye post 16 foreslås en bestemmelse om registrering av minstevannføring, skilting og merking mer generelt, i tråd med moderne standardvilkår.

Post 17 Etterundersøkelser

Bestemmelsen er ny og foreslås inntatt i tråd med moderne standardvilkår.

Post 18 Militære foranstaltninger

(tidligere post 17/16)

Posten samsvarer i hovedsak med tidligere post 17/16 i gjeldende vilkårssett. Men det foreslås at «konsesjonæren» settes inn istedenfor «anleggets eier».

Post 19 Luftovermetning

Bestemmelsen er ny og foreslås inntatt i vilkårene.

Post 20 Kontroll og sanksjoner

(tidligere poster 18/17 og 24/25)

NVE foreslår å ta inn bestemmelser om mulighet for tilbaketrekning av konsesjon i tilfelle gjentatte eller fortsatte overtredelser av enkelte vilkårsposter, at NVE kan pålegge tvangsmulkt i tilfelle overtredelse av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av lov eller i konsesjonsvilkår, eller at det kan ilegges overtredelsesgebyr, bøter eller fengselsstraff etter vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25.

Post 21 Tinglysing

(tidligere post 26/25)

Posten foreslås i hovedsak videreført, med modernisert språk.

Merknader til nytt manøvreringsreglement

NVE foreslår et manøvreringsreglement med moderne språk. Videre foreslås å fjerne tidligere post 5 om at manøvreringen foretas av en norsk statsborger.

Post 1

(tidligere post 1)

NVE foreslår at regulering av Steinbutjern tas ut av manøvreringsreglementet. Reguleringen av Steinbutjern er lagt ned, og dammen ble revet med tillatelse fra NVE i 2002. Buvatn ble formelt tatt ut av manøvreringsreglementet med Industridepartementets tillatelse 24.10.1966, og er derfor heller ikke med i det nye manøvreringsreglementet.

I gjeldende manøvreringsreglement er kotehøydene oppgitt i ulike lokale høydesystemer. NVE registrerer også at overføringen av Lianelva står oppgitt på kote 425, som er omtrent 100 m lavere enn der overføringsinntaket ligger. NVE kjenner ikke til bakgrunnen for dette avviket, men anser dagens inntak i Buvasselva som et godkjent tiltak.

NVE har henstilt til Drangedal e-verk å oppdatere alle kotehøydene i reglementet etter NN 2000. Samtidig har vi bedt e-verket om å oppgi korrigert kotehøyde og størrelse på overført nedbørsfelt for overføring av Lianelva (inntaket i Buvasselva), slik at dette samsvarer med det etablerte anlegget. Nye kotehøyder ettersendes OED, slik at nytt manøvreringsreglementet oppdateres før endelig fastsettelse.

Post 2

(tidligere post 3)

NVE anbefaler å ta inn nye bestemmelser om minstevannføring fra Buvasselva i sommermånedene, og minstevannføring i Kleppvasselva vår, sommer og høst. Videre anbefaler vi en ny bestemmelse om at tilsiget til Kleppsvatn skal prioriteres til å fylle opp magasinet til kote 532 i sommermånedene.

NVE vil her, som i vilkårssettet, anbefale å stryke bestemmelsen om slipping av vann av hensyn til fløtning, da bestemmelsen ikke lenger er aktuell.

Bestemmelsen i tidligere post 3 om å ikke øke flomvannføringen videreføres i post 2. I tillegg anbefales å legge til en bestemmelse om at vannføringsendringer skal skje gradvis.

Post 3

(tidligere post 4)

Posten videreføres i hovedtrekk som tidligere.

Post 4

(tidligere poster 6 og 7)

Tidligere poster 6 og 7 om endringer i reglementet og mulig tvist om forståelse av reglement anbefales samlet i en post.

Øvrige merknader

Privatrettslige spørsmål

Privatrettslige spørsmål som angår de enkelte eiendommer eller rettigheter som ble berørt av reguleringen, ble løst ved tidligere inngåtte minnelige avtaler og offentlig skjønn. Eventuelle ytterligere spørsmål av privatrettslig art må løses direkte mellom konsesjonæren og de respektive grunneierne, via minnelige avtaler eller rettslig prosess. Dette gjelder eksempelvis krav om vann til dyrehold ved Sollid gård.

Videre saksbehandling

Saken oversendes med dette til Olje- og energidepartementet for videre behandling.»

III. Høring av NVEs innstilling

Departementet sendte NVEs innstilling på høring til kommunen og fylkeskommunen. I brev fra Telemark fylkeskommune datert 10.9.18 heter det:

"Vi viser til vår tidligere uttale hvor det bl.a. påpekes at det med bakgrunn i den informasjonen vi i dag har om kulturminner i vassdragene som Suvdøla-reguleringen omfatter, ikke kan si at vi har et tilfredsstillende kunnskapskilde av den kulturhistoriske aktiviteten rundt vannene. Telemark fylkeskommune mener at arkeologiske undersøkelser vil kunne tilføre ny kunnskap, og samtidig fremskaffe et viktig referansemateriale for resten av regionen. Dette gjelder hovedsakelig kunnskap om bruk av utmarksressurser og jernproduksjon i jernalder og middelalder, og ny kunnskap om bruken av området i steinalder.

Vi viser også til anbefalingen fra NVE om at Drangedal e-verk pålegges å betale sektoravgift for reguleringen av Kleppsvatn. NVE anbefaler videre at sektoravgiften beregnes til 7000,- kr per GWh magasinkapasitet. Beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravninger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen. Vi ber om at departementet følger opp anbefalingen fra NVE i vedtaket i saken, og innarbeider et vilkår om at Drangedal e-verk pålegges å betale sektoravgift for reguleringen av Kleppsvann."

Verken Drangedal eller Nissedal kommuner har kommet med merknader til saken.

IV. Departementets bemerkninger

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

Drangedal Everk KF er konsesjonær for Suvdøla-reguleringene og er et heleid kommunalt foretak av Drangedal kommune. Revisjonssaken gjelder konsesjoner gitt ved Kronprinsregentens res. 18.1.1957 om regulering av Kleppsvatn m.fl. vann i Suvdølavassdraget, kgl.res. 18.8.1961 om regulering av Måvatn, Kresbutjern og Ortjern samt overføring av Heibekken til Suvdølavassdraget, kgl.res. 1.2.1963 om regulering og overføring av Lianelva og Holmevatn (fornytt ved kgl.res. 27.11.1970), samt Industridepartementets planendringer av 18.4.1966 og 24.10.1966 med endringer i de gitte konsesjonene og fastsettelse av nytt manøvreringsreglement i samsvar med de fastsatte endringer.

Etter en endring av vassdragsreguleringsloven i 1992, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991–92), ble det åpnet for at vilkårene i tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner kunne revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet. Revisjonsadgangen følger av vassdragsreguleringsloven § 8 tredje ledd. En revisjon kan blant annet benyttes til å sette nye eller oppdaterte vilkår for å bedre miljøet eller rette opp miljøskader som er oppstått som følge av reguleringen. Rammene for selve konsesjonen – reguleringshøyder og overføringer – kan ikke endres ved en revisjon. Det vil normalt være 30 år til neste revisjonsmulighet, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd første punktum.

Kravet om revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringene i Suvdølavassdraget ble fremmet av Kleppsvatn hytteforening i brev av 27.12.2006 og grunneier Bjørn Sollid i brev av 27.12.2011. Kravene gjelder i hovedsak magasinrestriksjoner og minstevannføring på flere av de berørte elvestrekningene, samt tiltak av hensyn til friluftsliv og båter.

I forbindelse med revisjonsdokumentet har konsesjonæren samlet innspill fra lokale lag og foreninger. Drangedal kommune mener det må gjøres grundige kost/nytte-vurderinger av kravene om minstevannføring. Beregninger av eventuelle minstevannføringer viser betydelige tap av inntekter for det kommunalt eide everket og som derfor vil påvirke kommunens tjenestetilbud.

2. NVES INNSTILLING

NVE anbefaler at det for konsesjonene fastsettes nye standardvilkår etter vassdragsreguleringsloven som vil gi myndighetene hjemmel til å pålegge relevante avbøtende tiltak. NVE anbefaler vilkår om sektoravgift til kulturminner for konsesjonen av 18.1.1957, da denne ble gitt uten vilkår om kulturminner. NVE anbefaler videre å pålegge enkelte minstevannføringslipp, og en mindre streng restriksjon om tilsiget til oppfylling av Kleppsvatn.

3. KUNNSKAPSGRUNNLAGET

NVE vedtok 31.8.2012 å åpne revisjon av konsesjonsvilkår for Suvdølareguleringene. Drangedal Everk utarbeidet et revisjonsdokument som ble sendt på høring med frist 19.5.2017. NVE viser til at revisjonsdokumentet beskriver forholdene i vassdraget og at det foreligger nye hydrologiske målinger. Etter NVEs vurdering inneholder dokumentet tilstrekkelig informasjon ut fra sakens størrelse og kompleksitet, og finner at kravene i medhold av OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår er oppfylt. NVE mottok 5 høringsuttalelser som ble forelagt konsesjonæren for kommentarer. NVE hadde befaring i området i juni 2017 og på befaringen deltok også Fylkesmannen i Telemark, Faun Naturforvaltning, samt representanter for grunneiere og hyttevelet. NVEs innstilling til departementet er datert 21.6.2018.

I NVEs revisjonsrapport nr. 49/2013, er fisk og øvrig naturmangfold i Suvdøla vurdert å ha liten verdi, mens friluftsliv har middels verdi. Vassdraget er plassert i kategori 2.1, som "ikke prioritert", og ingen aktuelle tiltak er skissert i revisjonsrapporten. I godkjent vannforvaltningsplan for Vest-Viken for planperioden 2016–2021, er det ikke satt miljømål for noen berørte vannforekomster i Suvdøla som vil kunne medføre tap av kraftproduksjon, dvs. slipp av minstevannføring eller magasinrestriksjoner. Alle vannforekomstene i Suvdøla, med unntak av Steinbutjern og kanal til Røystjern, er klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) og er påvirket av vassdragsreguleringer og/eller sur nedbør.

Departementet finner at kunnskapsgrunnlaget her oppfylder de krav som stilles i slike saker. Departementet har ikke funnet det nødvendig med egen befaring i denne saken.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING AV INNKOMNE KRAV

4.1 Magasinrestriksjoner

Kleppsvatn hytteforening ønsker høyere sommervannstand i Kleppsvatn og foreslår at vannstanden i sommerperioden skal være minimum 2,5 m under HRV. Andre høringsparter har bedt om at sommervannstanden holdes over nivået til gammel fløtningsdam, dvs. 6 m under HRV (kote 532). Sommervannstanden i Kleppsvatn i dag gir store tørrlagte arealer. Lav vannstand innebærer problemer med adkomst til vannet med båt, påvirker landskapsopplevelsen negativt og det uttrykkes bekymring for fiskebestanden i magasinet. *Breili vel*, med støtte fra flere grunneiere, ønsker sommervannstand i Breilivatn/Holmevatn med 1 m under HRV. Også dette er begrunnet med ulemper med tørrlagte arealer rundt vannet.

Drangedal Everk går imot kravene om sommervannstand. Det erkjennes at reguleringene medfører ulemper ved magasinene, men e-verket mener at restriksjoner på bruken i magasinene kan gå ut over den lokale kraftforsyningen. Konsesjonæren foreslår i stedet at tilsig i perioden 15. mai – 15. september skal prioriteres til å fylle opp Kleppsvatn til nivået med den gamle fløtningsdammen på kote 532. Vannstanden i Kleppsvatn ligger normalt 2–4 m under HRV om sommeren. Det er et ønske

også fra konsesjonærens side at vannstanden holdes høyest mulig i sommermånedene ettersom vassdraget primært er regulert for vinterproduksjon. Når det gjelder Breilivatn/Holmevatn har dette magasinet kun en regulering på 3 m.

NVE viser til at regulering av magasinene er avgjørende for at Suvdøla kraftverk kan produsere kraft om vinteren. Regulanten vil ikke kunne tappe så langt ned som ønskelig om vinteren dersom slike fyllingskrav som her skal nås i tørre år. Et krav om minimum sommervannstand kan derfor medføre lavere utnyttelse av magasinene og produksjonstap. Et fyllingskrav kan også gi økt flomtap og mindre mulighet til å dempe tilsigstopper. NVE anbefaler derfor at kravene om sommervannstand i disse magasinene ikke innfris. Et krav om å prioritere tilsiget til oppfylling av Kleppsvatn i sommermånedene medfører imidlertid ikke særlig endringer fra dagens manøvreringspraksis.

Departementet bemerker at reguleringsmagasinene i Suvdøla er viktige for friluftsliv og fiske. Vannkraft med magasiner og reguleringsevne er imidlertid av vesentlig betydning i det norske kraftsystemet, og strengere miljøvilkår og mindre fleksibilitet i reguleringsmulighetene vil på sikt kunne svekke både forsyningssikkerhet og evne til flomhåndtering. Verdien av regulert kraftproduksjon blir stadig viktigere ettersom vi får mer uregulert kraft i systemet. For i en viss grad å kunne imøtekomme de lokale friluftinteressene bør konsesjonæren likevel pålegges å unngå store nedtappinger av Kleppsvatn om sommeren. Departementet er derfor enig i at det tas inn en bestemmelse i manøvreringsreglementet om at tilsiget til Kleppsvatn skal prioriteres til å fylle opp magasinet til kote 532 i perioden medio mai til medio september. Det pålegges ikke endringer i manøvreringsreglementet for Breilivatn/Holmevatn, men departementet forutsetter at konsesjonæren fortsetter å etterstrebe en høy sommervannstand i magasinet.

Når det gjelder reguleringenenes påvirkning av reproduksjon av fisk viser departementet til adgangen til å pålegge ulike avbøtende tiltak som kalking, utsetting av fisk og tynningsfiske, med hjemmel i nye standardvilkår, jf. vilkårene post 8 Naturforvaltning.

4.2 Minstevannføring

Det er kommet inn krav om minstevannføring på flere ulike strekninger i Suvdølavassdraget. I tillegg til minstevannføring i Kleppsvasselva, ønsker *Gautefall Turlag* også minstevannføring i Buvasselva og *J. Tveit* ønsker minstevannføring i Holmevasselva. Bedre landskapskvaliteter og biologisk mangfold er primært begrunnelsen bak kravene. Fylkesmannen og fylkeskommunen mener minstevannføring må vurderes i sammenheng med utbygging av Nye Suvdøla kraftverk. Konsesjon til dette kraftverket ble gitt 15.9.2017. E-verket foreslår å slippe minstevannføring i Suvdøla fra inntaket i Buvasselva i sommermånedene, mens krav i andre elver avvises fordi det går utover lokal kraftforsyning og produksjon av regulert vinterkraft.

Suvdøla

Om lag 1,3 km nedstrøms inntaket i Buvasselva og 900 m nedstrøms Fikjestøldammen, renner Lianelva og Suvdøla sammen, og minstevannføring i Suvdøla kan derfor slippes fra inntaket i Buvasselva eller fra Fikjestøldammen. Elvene har noe resttilsig før samløpet, men det er lite vann på strekningene. Under vårflommen og på enkelte nedbørsrike dager blir det overløp ved inntaket i Buvasselva. Minstevannføring fra inntaket i Buvasselva vil påvirke produksjonen i både Suvdal I og i Suvdøla kraftverk, mens minstevannføring fra Fikjestøldammen kun vil påvirke Suvdøla kraftverk. Beregningene legger til grunn produksjon i Nye Suvdøla kraftverk. Forskjellen i produksjonstap mellom alternativene er liten. Drangedal E-verk vil øke sin årlige kraftproduksjon med 17 GWh med Nye Suvdøla kraftverk og produksjonstapet ved eventuelt minstevannføringsslipp må vurderes i lys av dette.

Hensynet til vannføring må veies opp mot krav om sommervannstand i magasinene. Minstevannføring hele året vil også ha større påvirkning på magasinutfylling og kraftproduksjon enn kun sommervannslipp. Grunneier Bjørn Sollid mener det bør slippes minstevannføring fra Fikjestøldammen. Han viser til økt bosetting på Sollid gård som vil ha glede av mer vann i elva forbi gården. Konsesjonæren mener på sin side at elven nedstrøms Fikjestøldammen er utilgjengelig og at

strekningen har liten verdi for allmennheten. Elveløpet er dessuten steinete slik at en minstevannføring vil få liten effekt. Konsesjonæren mener minstevannføring heller bør slippes fra inntaket i Buvasselva hvor den vil gi positiv effekt for friluftsliv og bading.

NVE er opptatt av at minstevannføring slippes der den i størst mulig grad kommer allmennheten til gode. NVE vurderer det slik at Buvasselva har større betydning for landskaps- og friluftsinnteresser enn Suvdøla nedenfor Fikjestøltjern. NVE mener Buvasselva både har landskapskvaliteter og badeplasser som kan bli bedre og mer attraktive med noe høyere sommervannføring. I tråd med konsesjonærens forslag anbefaler NVE minstevannføring på 20 l/s i sommermånedene fra inntaket i Buvasselva. Minstevannføringen får ikke nevneverdig konsekvens for magasinfyllingen om sommeren og medfører lite krafttap. Departementet slutter seg til NVEs anbefaling.

Kleppvasselva og Holmevasselva

Kleppvasselva går mellom Kleppsvatn og Fikjestøltjern og er den øverste delen av Suvdølavassdraget. Det er ikke pålagt noen minstevannføring i konsesjonsvilkårene, men det slippes likevel 10 l/s fra 13. mars – 31. mai og fra 1. september – 15. november og 20 l/s i sommermånedene. Det er bygget terskler i Kleppvasselva og ifølge grunneier benyttes elvestrekningen nå aktivt til både fiske og friluftsliv. NVE anbefaler at dagens minstevannføring tas inn i manøvreringsreglementet, og at konsesjonæren da må installere måleinstrument for å kunne dokumentere minstevannføringen. Departementet bemerker at ingen høringsinstanser har bedt om høyere minstevannføring her, men at dagens vannføring og andre tiltak bevarer elva som både landskapselement og leveområde for fisk. Departementet slutter seg derfor til NVEs anbefaling.

Holmevasselva er den opprinnelige utløpselva fra Holmevatn. Denne er tørrlagt ved utløpet etter at Holmevatn ble demmet opp og overført til Buvasselva. Det antas å være begrensede friluftsinnteresser knyttet til Holmevasselva, og NVE anbefaler ikke minstevannføring her. Departementet bemerker at ingen andre høringsinstanser har fremmet krav her utover det innspillet som kom før utferdigelsen av revisjonsdokumentet. Departementet finner ikke grunnlag for å pålegge noe vannslipp i Holmevasselva.

4.3 Terskler og biotopiltak

Når nye Suvdøla kraftverk blir bygget blir produksjonsvannet fraført på denne utbyggingsstrekningen. Flere grunneiere har derfor spilt inn ønske om etablering av terskler i nedre deler av Suvdøla i forbindelse med utbygging av dette kraftverket. Kulper og terskler vil gi et bedre landskapsbilde når vannføringen reduseres, og et vannspeil kan også bidra til høyere overlevelse for fisk og andre akvatiske organismer. NVE kan pålegge konsesjonæren å bygge terskler, biotopjusterende tiltak m.m. i medhold av konsesjonsvilkårene for Nye Suvdøla kraftverk. Departementet er enig med NVE i at slike tiltak eventuelt pålegges i medhold av denne konsesjonen etter at kraftverket er satt i drift.

4.4 Ferdsl og friluftsliv

Det har kommet krav om at eksisterende steinmasser (sprengstein) ved båt plasser i Kleppsvatn skiftes ut med mykere masser. Ved lav vannstand er det vanskelig å bruke båt på vannet. Breiliv vel har fremmet krav om bedre båtforhold ved Breilivatn og Holmevatn. Det er også ønsket om en fiskerist, og tilrettelagte fiskeplasser for handicappede fiskere ved Breilivatn.

Drangedal E-verk vil følge opp flere krav om tilrettelegging for friluftsliv ved magasinene. Når det gjelder tilrettelegging for handicappede fiskere mener konsesjonæren at dette er hytteforeningenes ansvar, men at everket kan bidra med tilskudd.

Departementet bemerker at konsesjonæren allerede imøtekommer eller vil imøtekomme de fleste kravene når det gjelder båt- og friluftsliv. Det fastsettes også standard naturforvaltningsvilkår med hjemmel til å kunne gi pålegg – etter en kost-/nyttevurdering, av hensyn til friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen, jf. forslaget til konsesjonsvilkår post 8 IV.

Det er fremmet krav om økonomisk bidrag til Kyrkjebgdheia løypelag. Departementet bemerker at vilkår av økonomisk karakter normalt ikke skal fastsettes ved revisjoner, og er enig med NVE i at

slikt bidrag ikke pålegges som vilkår i konsesjonen. Et tilskudd av denne art må fortsatt være en frivillig ordning fra konsesjonærens side.

Hovedregelen i vassdragsreguleringsloven er at veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger skal kunne benyttes av allmennheten dersom ikke departementet vedtar noe annet. Regelen fremgår av de reviderte konsesjonsvilkårene post 11. NVE viser til at ansvaret for vedlikehold av veiene i Suvdøla synes å være avklart gjennom tidligere avtale med grunneierne. Når det gjelder krav om ny veiforbindelse mellom Tørdal og Kyrkjebygdeheia, er departementet enig med NVE i at dette ikke er et krav som direkte kan knyttes til skader og ulemper forårsaket av utbyggingen. Dette kan derfor ikke pålegges som et avbøtende tiltak ved revisjon av konsesjonsvilkårene.

4.5 Kulturminner

Konsesjoner for regulerte vassdrag med opprinnelig konsesjonstidspunkt før 1960 fikk ikke fastsatt vilkår om kulturminner, og disse faller derfor innenfor ordningen med sektoravgift til kulturminnevern. Retningslinjer for sektoravgiftsordningen ble fastsatt av det daværende Miljøverndepartementet i 2010 i samarbeid med Olje- og energidepartementet. Konsesjon for regulering av Kleppsvann m.fl. vann i Suvdølavassdraget fastsatt ved kronprinsregentens res. i 1957 har ikke vilkår om kulturminner, og omfattes dermed av ordningen. Det er imidlertid kun Kleppsvatn som nå faktisk er regulert av de vannene som inngikk i denne konsesjonen. Konsesjonæren skal derfor kun betale sektoravgift for reguleringen av Kleppsvatn. Reguleringen av Steinbutjern er lagt ned, og Buvatn reguleres heller ikke. Sektoravgiften beregnes til 7000,- kr pr. GWh magasinkapasitet (2006-kroner). Beløpet indeksjusteres på vanlig måte. NVE beregner og innkrever sektoravgiften.

Reguleringskonsesjonene av 1961 og 1963 har vilkår om kulturminner og faller ikke innunder sektoravgiftsordningen. NVE anbefaler felles revidert konsesjon for disse reguleringene, og at det fastsettes standardvilkår for Automatisk fredete kulturminner etter kulturminnelovens bestemmelser, jf. vilkårene post 9. Departementet bemerker at vilkåret bl.a. dreier seg om forhåndsundersøkelse, dvs. før anleggsstart. Dette er ikke relevant for en eksisterende regulering, og denne del av vilkårenes post 9 tilrås tatt ut. Vilkaeret vil dermed inneholde påbud om at melding må sendes kulturminneforvaltningen dersom det viser seg at tiltaket kan være egnet til skade, ødelegge mv. automatisk fredete kulturminner.

Telemark fylkeskommune uttaler til NVE at det ikke er utført arkeologiske registreringer i forbindelse med at konsesjonene ble gitt selv om konsesjonene har slike vilkår. Fylkeskommunen mener det er viktig å gjennomføre registreringer før eventuelle kulturminner går tapt som følge av erosjon og slitasje. Departementet forutsetter at konsesjonæren i samarbeid med fylkeskommunen undersøker hvilke arkeologiske registreringer som eventuelt er utført/ikke utført i de berørte områdene for disse reguleringene. Departementet bemerker at konsesjonæren er forpliktet til å følge konsesjonsvilkårene og kulturminnelovgivningingen for øvrig. Fagmyndigheten er her fylkeskommunen.

5. DEPARTEMENTETS KONKLUSJON

Departementet slutter seg til NVEs anbefaling om å innføre nye standardvilkår etter vassdragsreguleringsloven. Revisjonen medfører at en rekke vilkår tilrås oppdatert, og at enkelte andre tas ut. Departementet tilrås at revisjonen av Suvdølavassdraget fastsettes på de vilkår som følger vedlagt, jf. departementets merknader nedenfor.

V. Departementets merknader til konsesjonsvilkårene

1. VILKÅRENE FOR REGULERINGSKONSESJONENE

De tre reguleringskonsesjonene i Suvdøla har i dag separate vilkårssett. NVE foreslår to nye vilkårssett; ett for konsesjonen av 1957 for regulering av Suvdølavassdraget og ett felles for konsesjonene av 1961 og 1963 for regulering av Måvatn mv.

I tillegg til at utdaterte vilkår tilrås fjernet, tas også ut vilkår om slipp av vann til tømmerfløtning, som ikke lenger er aktuelt. Vilkaeret om ytterligere reguleringer i vedkommende vassdrag er heller ikke del av vilkår som lenger pålegges. Likeledes fjernes vilkaeret om andre fall- og brukseieres rett til

å anvende det regulerte driftsvannet. Dette følger direkte av vassdragsreguleringsloven § 25 og vilkåret anses derfor overflødig.

Konsesjonstid og revisjon, jf. vilkårene post 1

Bestemmelsen om begrenset konsesjonstid for andre enn staten eller norske kommuner, tas ut av gjeldende vilkår. Vilkår om hjemfall fjernes. Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år.

Konsesjonsavgifter, jf. vilkårene post 2

Ved revisjon endres normalt ikke de økonomiske vilkår. Konsesjonsavgiftene videreføres derfor uendret. Oppjustering av årlige konsesjonsavgifter skjer uansett hvert femte år etter de til enhver tid gjeldende regler. Ordlyden i vilkåret er ellers endret og tilpasset gjeldende lovtekst. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret, og midlene skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Konsesjonskraft, jf. vilkårene post 3

I tråd med prinsippet om at de økonomiske vilkår normalt ikke endres ved revisjon, videreføres de gjeldende bestemmelsene om kraftpris. Likeledes beholdes bestemmelsen om at oppsagt kraft ikke senere kan forlanges avgitt.

For konsesjonen av 1957 foreslår NVE å beholde bestemmelsen om at berørte kommuner 30 år etter at opprinnelig konsesjon ble gitt, og etter Kongens beslutning, kan få ytterligere konsesjonskraft til dekning av kommunenes behov.

Konsesjonskraft som skal avgis til kommunene er inntil 10 %, jf. vregl. § 22 første ledd. Av tidligere tilsvarende bestemmelse i vregl. § 12 nr. 15 femte ledd fulgte det at størrelsen på bestemt konsesjonskraft for konsesjoner gitt på ubegrenset tid, kunne tas opp til fornyet vurdering etter 30 år. Ved en slik vurdering kunne det fastsettes en høyere prosentsats for avstått konsesjonskraft enn 10 % og 5 % (til staten), «*saavidt fornødent til at dekke deres eget behov eller til at forsyne deres indvaanere med kraft til lys, varme, gaardsdrift, haandverk eller smaaindustri.*», dvs. når det var nødvendig av hensyn til alminnelig forsyning. Dagens konsesjonsvilkår i reguleringskonsesjonen for Suvdølavassdraget er utformet i tråd med denne bestemmelsen.

Ved en lovendring i 1959 ble bestemmelsen om konsesjonskraft endret til å gjelde både tidsbegrensede og tidsubegrensede konsesjoner, og begrensningen av de spesielle forsyningsbehov ble fjernet. Ved en ny lovendring i forbindelse med vedtakelsen av energiloven i 1990, ble bestemmelsen igjen endret og erstattet med ordlyden: "*Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år*". Samme ordlyd er videreført i dagens tilsvarende konsesjonskraftbestemmelse i vregl. § 22 sjuende ledd. Det finnes med andre ord ikke lenger noen 30 års-regel i dagens lov, ei heller noen bestemmelse om mulighet til å fastsette høyere prosentsats enn inntil 10 prosent verken på konsesjonstidspunktet eller senere. Regelen om forhøyet prosentsats er benyttet i svært få tilfelle. Departementet ser ingen grunn til å videreføre den opprinnelige vilkårsteksten om 30 år, som heller ikke lenger har hjemmel i lov. Konsesjonsvilkåret tredje ledd som foreslått av NVE, tas derfor ut og kun dagens regel om konsesjonskraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år tas inn i det reviderte vilkåret, jf. siste ledd.

Teksten oppdateres ellers i tråd med ordlyden i moderne standardvilkår og gjeldende lovbestemmelser.

Byggefrister mv., jf. vilkårene post 5

Fristen for oppstart av byggearbeid utvides fra någjeldende 2 til 5 år og arbeidet må fullføres innen ytterligere 5 år, jf. vassdragsreguleringsloven § 15. Begge frister kan forlenges av NVE.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 7

Myndighet for godkjenning av planer og tilsyn er tillagt NVE. Det nye standardvilkåret erstatter tidligere poster.

Naturforvaltning, jf. vilkårene post 8

Det innføres moderne standardvilkår med hjemmel til å pålegge tiltak for naturforvaltning og friluftsliv.

Automatisk fredete kulturminner, jf. vilkårene post 9

Det vises til departementets merknader ovenfor i 4.5.

Manøvreringsreglement, jf. vilkårene post 14

Gjeldende manøvreringsreglement, fastsatt ved planendring 18.04.1966, oppdateres i tråd med moderne standardvilkår, jf. departementets merknader til reglementet nedenfor i punkt 6.

Departementet slutter seg for øvrig til NVEs merknader og forslag til vilkår.

2. DEPARTEMENTETS MERKNADER TIL NYTT MANØVRERINGSREGLEMENT

Manøvreringsreglementet oppdateres språklig og utdaterte vilkår fjernes.

Regulering av Steinbutjern tas ut av reglementet. Reguleringen er lagt ned og dammen er revet. Likeledes er reguleringen av Buvatn tatt ut, jf. Industridepartementets tillatelse 24.10.1966.

I NVEs innstilling ble opplyst at konsesjonæren skal utføre nye høydemålinger for reguleringene, og at disse skulle ettersendes departementet. Departementet mottok følgende e-post fra NVE datert 13.2.2019:

"Forslag til manøvreringsreglement for Suvdøla med nye høydemålinger er vedlagt.

Drangedal e-verk har etter avtale ettersendt nye oppmålte høyder for reguleringene i Suvdøla, jf. epost 27.11.2018 og 4.2.2019. De nye kotehøydene er oppmålt ved damterskler i magasinene, med høydereferanse NN2000. I forslaget til oppdatert manøvreringsreglement har vi satt de nye høydene som HRV, og justert høyder for LRV og naturlig vannstand tilsvarende.

De nye målingene avviker i varierende grad fra høydene i gjeldende reglement:

- Kleppsvatn: + 3,9 m
- Måvatn: - 2 m
- Holmevatn og Breilivatn: + 0,6 m

Overføringen av Lianelva er satt til kote 531,6 basert på oppgitt høyde ved inntaksdam i Synken, og størrelsen på overført felt er hentet fra revisjonsdokumentet.

Vi foreslår å stryke følgende setning i manøvreringsreglementet: «*Kresbutjern kan heves 1,5 m til kote 655,5 i flomdempingsøyemed*». I Kresbutjern er utløpet mot Heibekken stengt, og via et inntak er utløpet overført til en kanal mot Suvdøla. Drangedal e-verk opplyser at Kresbutjern ikke kan reguleres aktivt. Overføringen av Heibekken står nevnt i reglementet under Overføringer i post 1. Etter vår vurdering er setningen om at vannstanden kan heves i Kresbutjern unødvendig, og den kan feilaktig oppfattes som at vannstanden i Kresbutjern reguleres."

Departementet har ingen merknader til NVEs forslag og slutter seg til det oppdaterte og endrede reglementet post 1 og 2.

Departementet bemerker at ordlyden i post 3 må endres noe etter at vassdragsreguleringslovens bestemmelser ble revidert, jf. Prop. 117 L (2016–2017). Bestemmelser for manøvreringsreglement og hydrologiske observasjoner er nå fastsatt i vregl. § 16.

Medfører vilkår om vannslipp og vannstandsendringer skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet, jf. reglementet post 4. Regelen er lovfestet i vassdragsreguleringsloven § 16 tredje ledd. Et reglement er konsesjonsvilkår som kan endres av Kongen eller departementet etter søknad fra vassdragsanlegggets eier, jf. vregl. § 9. Alminnelige forvaltningsprinsipper, herunder høring av berørte instanser og parter, vil alltid inngå i departementets saksbehandling både ved nye tiltak, endring av vilkår, herunder endring av et reglement, selv om slik høring ikke lenger er lovfestet.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

Reviderte vilkår for tillatelse til Drangedal Everk KF for reguleringene i Suvdølavassdraget fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsene

1. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 17 om regulering og kraftutbygging i vassdrag (vassdragsreguleringsloven) § 8 fastsettes reviderte vilkår for tillatelse til Drangedal Everk KF til regulering av Suvdølavassdraget i Nissedal og Drangedal kommuner, jf. vedlegg 2.
2. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 17 § 8 fastsettes reviderte vilkår for tillatelse til Drangedal Everk KF til regulering av Måvatn mv. samt overføring av Heibekken og til regulering og overføring av Lianelva og Holmevatn i Nissedal og Drangedal kommuner, jf. vedlegg 3.
3. Det fastsettes oppdatert manøvreringsreglement for regulering av Suvdølavassdraget, jf. vedlegg 4.

Vedlegg 2

Vilkår

*for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til Drangedal Everk KF
til regulering av Suvdølavassdraget i Drangedal og Nissedal kommuner*

(Fastsatt ved kgl.res. 20.9.2019. Erstatte tidligere vilkår gitt ved kronprinsens reg.res. 18.1.1957 og planendring 18.4.1966.)

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

Reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantsettelse, arrest eller utlegg.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 0,1 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 0,5 pr. nat.hk. Satsene refererer seg til det som opprinnelig ble fastsatt ved kronprinsregentens resolusjon 18.1.1957.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt

for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år, i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Beregningen av konsesjonsavgifter samordnes med beregningen av konsesjonsavgifter for konsesjon etter vannfallrettighetsloven, jf. lov av 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon til rettigheter til vannfall mv. § 18.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3.

(Konsesjonskraft)

Det skal avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 prosent av den for hvert vannfall innvunne økning av vannkraften beregnet etter reglene i § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at det i tillegg skal avstås inntil 5 prosent av kraften til staten beregnet som i første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreter etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraft tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med brukstid ned til 5.000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger betales av den som tar ut kraften.

De enkelte vannfalls- eller brukseiere har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene – deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalene – med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måten vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelsen kan så vel av departementet som konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietakerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år.

4.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 3 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

5.

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

6.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

7.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Suvdølavassdraget er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9.

(Automatisk fredete kulturminner)

Når reviderte vilkår er fastsatt, skal konsesjonæren innen rimelig frist betale et engangsbeløp på 7000,- (2006-kroner) per GWh magasinkapasitet i Kleppsvatn til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravinger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Arkeologiske arbeider skal foretas i den tiden magasinet likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren må avtale med kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) i god tid før en nedtapping av magasinet. Konsesjonæren skal også varsle kulturminneforvaltningen dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinet slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres.

Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid mv. i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd.

10.

(Forurensning)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med anlegget er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utligningsgelige.

12.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

15.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

16.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18.

(Militære foranstaltninger)

Ved damanlegget kan det treffes militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle, uten at eieren har krav på erstatning for de ulemper eller rådighetsbegrensninger dette medfører. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den innskrenking eller benyttelse av anleggene som er nødvendig og den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

20.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbøp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 3 (Konsesjonskraft), 5 (Byggefrister), 14 (Manøvreringsreglement) og 20 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseier retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

21.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysingsloven.

Departementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

Vedlegg 3

Vilkår

*for tillatelser etter vassdragsreguleringsloven til Drangedal Everk KF
til regulering av Måvatn mv. samt overføring av Heibekken og til regulering og overføring av
Lianelva og Holmevatn i Drangedal og Nissedal kommuner*

(Fastsatt ved kgl.res. 20.9.2019. Erstatte tidligere vilkår gitt ved kgl.res. 18.8.1961 og
kgl.res. 1.2.1963, samt planendring 18.4.1966.)

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

Reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantssettelse, arrest eller utlegg.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Kgl.res. av 18.8.1961. Regulering av Måvatn mv.: Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 0,1 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 2,0 pr. nat.hk. Satsene refererer seg til det som opprinnelig ble fastsatt ved kongelig resolusjon 18.8.1961.

Kgl.res. av 1.2.1963. Regulering og overføring av Lianelva og Holmevatn: Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 1,0 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 3,0 pr. nat.hk. Satsene refererer seg til det som opprinnelig ble fastsatt ved kongelig resolusjon 1.2.1963.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet

som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år, i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Beregningen av konsesjonsavgifter samordnes med beregningen av konsesjonsavgifter for konsesjon etter vannfallrettighetsloven, jf. lov av 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon til rettigheter til vannfall mv. § 18.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3.

(Konsesjonskraft)

Det skal avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 prosent av den for hvert vannfall innvunne økning av vannkraften beregnet etter reglene i § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at det i tillegg skal avstås inntil 5 prosent av kraften til staten beregnet som i første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreter etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraft tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med brukstid ned til 5.000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger betales av den som tar ut kraften.

De enkelte vannfalls- eller brukseiere har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av vassdraget er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år.

4.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 3 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

5.

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

6.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

7.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Suvdølavassdraget er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9.

(Automatisk fredete kulturminner)

Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen) i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10.

(Forurensning)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med anlegget er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utlignende.

12.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

15.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

16.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltens utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18.

(Militære foranstaltninger)

Ved damanlegget kan det treffes militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle, uten at eieren har krav på erstatning for de ulemper eller rådighetsbegrensninger dette medfører. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den innskrenkning eller benyttelse av anleggene som er nødvendig og den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

20.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 3 (Konsesjonskraft), 5 (Byggefrister), 14 (Manøvreringsreglement) og 20 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseier retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

21.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysningsloven.

Departementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

Vedlegg 4

*Manøvreringsreglement
for regulering av Suvdølavassdraget i Drangedal og Nissedal kommuner
(Fastsatt 20.9.2019. Erstatte tidligere reglement gitt ved planendring 18.4.1966.)*

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannstand kote	Reguleringsgrenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Kleppsvatn	535,9	541,9	529,4	6,0	6,5	12,5
Måvatn	659,0	662,0	656,5	3,0	2,5	5,5
Holmevatn	671,6	674,1	671,1	2,5	0,5	3,0
Breilivatn	673,1	674,1	671,1	1,0	2,0	3,0

Høydene refererer seg til kartverkets høydesystem (NN 2000).

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Overføringer

Ortjern overføres til Måvatn og Heibekken – et nedbørsfelt oppgitt til 6 km², overføres til Suvdølas nedbørsfelt.

Avløpet fra Holmevatn i Linddalselva, og fra ca. kote 531,6 i Lianelva – i alt et nedbørsfelt oppgitt til 20,9 km², overføres til Suvdøla.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Fra 15. mai til 15. september skal tilsiget til Kleppsvatn prioriteres til å fylle opp magasinet til nivået med den gamle fløtningsdammen på kote 535,9.

Fra 15. mars til 31. mai, og fra 1. september til 15. november skal det slippes 10 l/s fra Kleppsvatn. Fra 1. juni til 31. august skal det slippes 20 l/s fra Kleppsvatn. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, og vannstanden i Kleppsvatn er på laveste tillatte nivå, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Fra 15. mai til 15. september skal det slippes 20 l/s fra inntaket i Buvasselva. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring og vannstanden i Breilivatn er på laveste tillatte nivå, skal hele tilsiget slippes forbi.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det skal føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Konsesjonæren skal etter vedtak fra departementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

4.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

29. Sunnhordland Kraftlag AS

(Tillatelse til overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftstasjon i Kvinnherad kommune)

Kongelig resolusjon 20. september 2019.

I. Innledning

Sunnhordaland Kraftlag AS (SKL) søker om å overføre Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk. Tiltaket vil øke den årlige produksjonen i kraftverket med 4,8 GWh.

NVE finner at fordelene ved denne overføringen vil være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler at SKL får tillatelse til å overføre Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli kraftverk III som omsøkt.

Tiltaket vil gi økt regulerbar kraft i et allerede utbygd vassdrag. Avbøtende tiltak som veiløs bygging, slipp av minstevannføring og istandsetting av inntaksområdene vil bidra til å dempe ulempene ved tiltaket for landskap og friluftsliv.

II. Søknaden og NVEs innstilling

NVE har den 7. mars 2019 avgitt følgende innstilling om konsesjon til den omsøkte overføringen:

"Etter en samlet vurdering av planene for foreliggende utbyggingsalternativ og mottatte høringsuttalelser finner NVE at fordelene og nytten ved overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk til å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Dermed er § 5 vassdragsreguleringsloven oppfylt. NVE anbefaler at SKL får tillatelse til å overføre Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn.

Sunnhordaland Kraftlag AS (SKL) søker om å overføre Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn, som bidrar med to mindre nedbørfelt på henholdsvis 0,8 km² og 0,7 km², til Blåfalli III kraftverk. Tiltaket ligger i Kvinnherad kommune i Hordaland. Begge bekkene renner naturlig ut i Blåelva nedstrøms Blådalsvatnet. I og med at Blådalsvatnet er sterkt regulert får Blåelva tilført all sin vannføring fra sidebekker. Hensikten med overføringene er å kunne oppnå en bedre utnyttelse av vannressursen i det allerede utbygde vassdraget. Samlet produksjonsgevinst er beregnet til 4,8 GWh/år med en utbyggingskostnad på ca. 12,3 mill. kr som gir en utbyggingspris på 2,56 kr/kWh.

Det er kommet inn få uttalelser gjennom NVEs høringsprosess. Høringsinstansene er delt i synet på overføringene. Det er særlig Kvinnherad Jeger- og Sportsfiskarlag (KJSFL) som stiller seg kritiske til en ev. utbygging. KJSFL har lagt ned mye arbeid i området og har kultivert Urdabotnvatn siden 1990. Vatnet er lett tilgjengelig fra hyttefeltet ved Ågåtselv og av en størrelse der det lar seg kultivere med rimelig innsats. Opplevelsen av fisket forsterkes ved at det ligger i et inngrepsfritt område. Fylkesmannen er også i tvil om fordelene overstiger ulempene, særlig med tanke på at Blådalsvassdraget allerede er sterkt regulert og at den samlede belastningen i området allerede er stor. Kommunen og fylkeskommunen tilrår en utbygging på visse vilkår. Direktoratet for mineralforvaltning har ingen kommentar til det planlagte tiltaket.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 4,8 GWh/år i ny fornybar og regulerbar energi-produksjon til en pris på 2,56 kr/kWh, som er blant de 20 % økonomisk beste vind- og vandkraft-konsesjonene. Selv om ikke energiproduksjonen i seg selv gir et vesentlig bidrag, er bygging av denne typen anlegg i tråd med målsettingen om økt produksjon av regulerbar og fornybar energi, basert på utvidelser i allerede utbygde vassdrag. De aller fleste prosjekter vil ha enkelte negative

konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. De samlede ulempene må likevel ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket.

NVE oppfatter at det er liten motstand mot prosjektet, samtidig som det vil få noen konsekvenser lokalt, særlig for brukere av Urdabotnvatnet. Avbøtende tiltak som veiløs bygging, slipp av minstevannføring og istandsetting av inntaksområdene, vil være med på å dempe ulempene. Særlig for landskap og friluftsliv. I totalvurderingen av det omsøkte prosjekt legger NVE vekt på at tiltaket vil gi økt regulerbar kraft i et allerede utbygd vassdrag. NVE mener at fordelene med tiltaket overstiger ulempene for allmenne interesser.

Vi anbefaler derfor at SKL i medhold av vassdragsreguleringsloven § 5 får tillatelse til overføring av bekkene på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Sunnhordaland Kraftlag AS (SKL), datert 11.1.2017:

«Sunnhordaland Kraftlag AS (SKL) ønsker å ta inn Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til eksisterende kraftverk for å optimalisere samt auke produksjonen av fornybar energi ved Blåfalli III kraftverk. Prosjektet inngår i «generalplan for Blådalsvassdraget» som selskapet utarbeidet i 1998.

Tiltaket er planlagt som to mindre bekkeinntak, utført som sjaktboring med to nye vassførnde tunellar på til saman ca. 235 meter. Boresjaktene skal knytast opp mot eksisterande tillaupstunell frå Blådalsvatnet til Blåfalli III krafverk. Tiltaka ligg i Kvinnherad kommune i Hordaland fylke.

Vi søker difor om følgjande løyve:

- I samsvar med Lov om vassdrag og grunnvann av 24. november 2000, og Lov om vassdragsregulering av 14. desember 1917 med endringar, til å ta inn vatn frå Gråningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til å nytte i eksisterande Blåfalli III kraftverk i Blådalsvassdraget.»

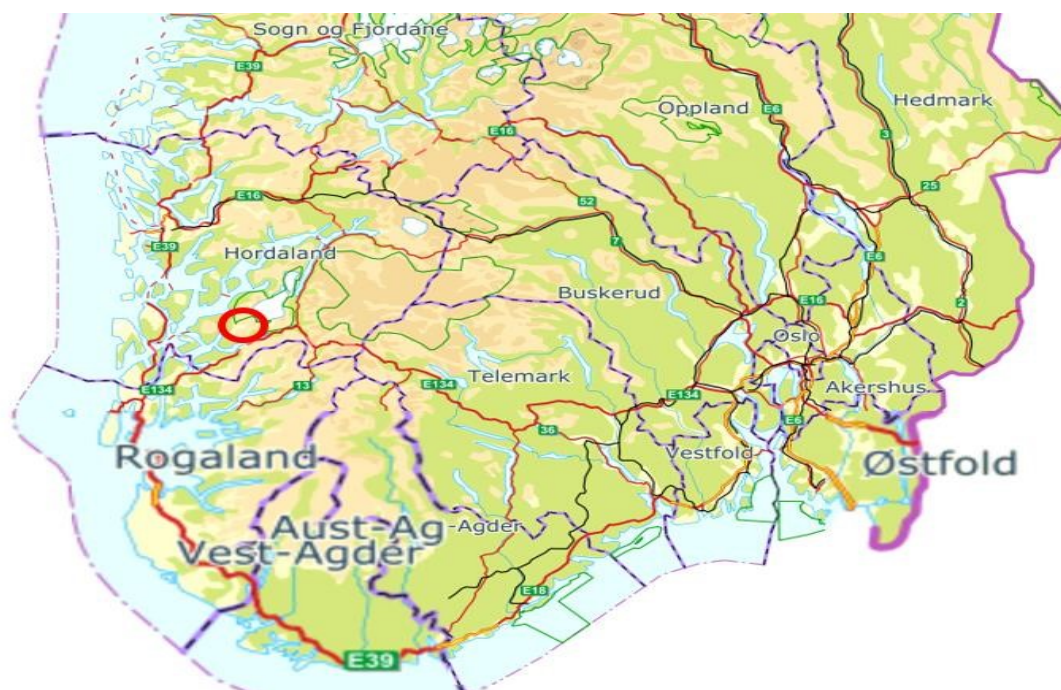
Lovverk

SKL har søkt etter vannressursloven og vassdragsreguleringsloven. NVE anser overføringene til å gi økt regulerbar kraft i Blåfalli III kraftverk, da vannet fra bekkene kan tappes til Blådalsvatnet. NVE vurderer at tiltaket er konsesjonspliktig etter § 3 c) i vassdragsreguleringsloven. Ifølge denne paragrafen kan det kreves tillatelse etter vassdragsreguleringsloven for overføringer for produksjon av elektrisk energi som øker vannkraften, som alene eller sammen med tidligere reguleringer påvirker naturforholdene eller andre allmenne interesser vesentlig. NVE mener at overføringene sammen med tidligere reguleringer i Blådalsvassdraget påvirker naturforholdene og andre allmenne interesser i Blådalsvassdraget vesentlig. Det er da ikke nødvendig med egen behandling eller tillatelse etter vannressursloven siden omfanget av prosedyrer og ev. vilkår etter reguleringsloven strekker seg ut over vannressurslovens virkeområde, jf. vassdragsreguleringsloven § 3, siste ledd.

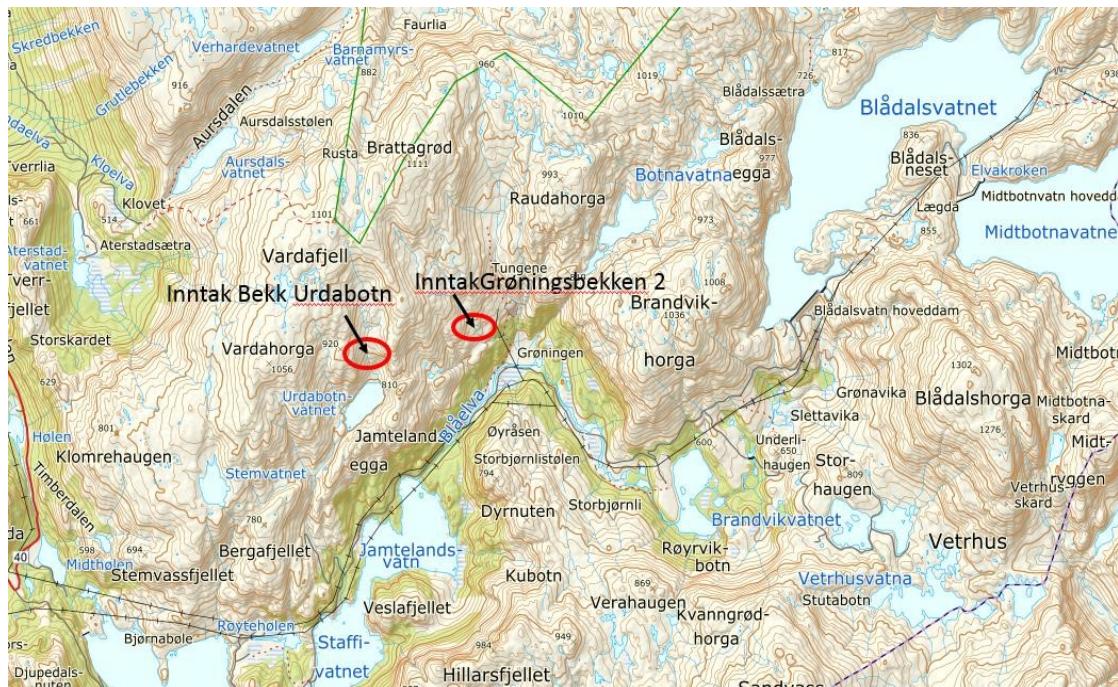
Hoveddata

		Grøningsbekken 2	Bekk Urdabotn
Tilsig			
Nedbørfelt	km ²	0,8	0,7
Årlig tilsig til inntaket	mill. m ³	3,6	3,3
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	138	140
Middelvannføring	l/s	113	104
Alminnelig lavvannføring	l/s	3,7	3,4

		Grøningsbekken 2	Bekk Urdabotn
5-persentil sommer (1/5–30/9)	l/s	17,8	19,1
5-persentil vinter (1/10–30/4)	l/s	3,6	3,3
Kraftverk			
Inntak	moh.	730	720
Avløp	moh.	374,8	374,8
Lengde på berørt elvestrekning	km	0,8	2,7
Brutto fallhøyde	m	303	303
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,65	0,65
Kapasitet	l/s	1,7	1,6
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	10	10
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	10	10
Sjakt, diameter	mm	1060	1060
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	121	114
Produksjon			
Produksjon, årlig middel	GWh	2,5	2,3
Økonomi			
Utbyggingskostnad	mill. kr	Samlet	12,3
Utbyggingspris	kr/kWh	Samlet	2,56

Geografisk plassering

Kart 1. Tiltaksområdet (rød ring).

Kart 2. Oversiktskart til planlagte bekkeinntak (rød ring).

Høring og distriktsbehandling

Søknaden ble sendt på høring 10.2.2017. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 25.10.17 sammen med representanter for søkeren, kommunen og representant for Kvinnherad Jeger- og Sportsfiskarlag (KJSFL).

Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Sammendrag høringsuttalelser

Kvinnherad kommune

Kommunen tilrår utbygging. De vurderer at tiltaket vil føre til sterkt redusert vannføring i Grøningsbekken 2, mens for Bekk Urdabotn vil ikke vannføringen bli berørt i særlig grad annet enn rett nedstrøms inntaket pga. tilsig fra andre bekker. Kommunen opplyser også om at området sør for Storelva er et mye benyttet turområde.

Fylkesmannen i Hordaland

Fylkesmannen er i tvil om fordelene av tiltaket er større enn ulempene. Dette er vurdert ut fra samlet belastning på landskap og opplevelsesverdi i Blådalen.

Hordaland fylkeskommune

Fylkeskommunen tilrår ei utbygging på visse vilkår. Fylkeskommunen mener minstevannførings-slipptet må økes til minst det doble i sommerhalvåret. For fossefall må det settes opp reirkasser på steder der trygge reirplasser forsvinner.

Kvinnherad Jeger- og Sportsfiskarlag (KJSFL)

KJSFL er sterkt kritisk til en ev. utbygging. De påpeker at KJSFL har lagt ned mye arbeid i området, og vatnet har nå vært kultivert siden 1990. Urdabotnvatn er et vann som det legges ned mye innsats i pga. lett tilgjengelighet fra hyttefeltet ved Ågåtselv. Vatnet er av en størrelse der det lar seg kultivere med rimelig innsats. Vatnet ligger også i et inngrepsfritt område langs Blådalsvassdraget.

KJSFL er også kritiske til overføringen av Grøningsbekken pga. negative konsekvenser for landskap.

Direktoratet for mineralforvaltning

Direktoratet har ingen spesielle merknader til saken.

Søkers kommentarer

SKL har kommentert høringsuttalelsene i brev av 30.6.2017.

SKL bemerker at både Fylkesmannen og KJSFL har kommentert tiltakets effekt på landskapsopplevelser og tiltakets effekt på samlet belastning. SKL gjør oppmerksom på selskapets strategi om å optimalisere kraftproduksjonen i Blådalsvassdraget, som allerede er sterkt regulert. SKL viser også til Stortingsmelding 25, (2015–2016), som sier at det er av stor verdi for kraftsystemet at vannkraften som allerede er bygd ut opprettholdes og videreutvikles. SKL mener at det omsøkte tiltaket er i tråd med Stortingets forventninger.

Om landskap mener SKL at fraføring av vann fra bekkene vil ha liten effekt på landskapet. For Bekk Urdabotn mener SKL at et stort restfelt nedenfor planlagt inntak vil ivareta bekken som landskapselement i tilstrekkelig grad. For Grøningsbekken 2 bemerkes det at bekken er lite synlig i landskapet, bortsett fra ved store vannføringer.

SKL merker seg at fylkeskommunen mener at planlagt minstevannføringsslipp minimum må dobles. SKL påpeker at planlagt minstevannføringsslipp på 10 l/s ligger tre ganger høyere enn beregnet alminnelig lavvannføring på 3,5 l/s. Fylkeskommunen mener også at det må settes opp reirkasser til fossefall. SKL er ikke avvisende til å sette opp reirkasser, men stiller seg tvilende til om kassene vil gi ønsket effekt.

KJSFL tar opp problemstillinger knyttet til friluftsliv, fiske og fisk i Urdabotnvatnet. SKL skriver at de ikke deler oppfatningen til KJSFL om at det er en tynn bestand av ørret i Urdabotnvatnet, SKL mener det er en tett bestand av ørret. SKL gjør også oppmerksom på at det er flere urørte fiskevann i området enn det KJSFL oppgir i sin uttalelse. Når det gjelder håndtering av boreslam mener SKL at dette blir ivaretatt. De stiller seg likevel positiv til å vurdere en alternativ håndtering av boreslam, dersom det viser seg nødvendig. Når det gjelder redusert gjennomstrømning i Urdabotnvatnet viser SKL til NNI-rapport 412, der virkningene av redusert vannføring blir beskrevet. Det vises til at det er lite sannsynlig at fiskebestanden i Urdabotnvatnet påvirkes negativt av en utbygging. Det konkluderes likevel med, at endringer i fysisk, kjemiske og biologiske forhold som følge av tiltaket er vanskelig å forutsi.

*NVEs oppsummering av søknaden**Om søker*

Søker er Sunnhordaland Kraftlag AS (SKL). SKL driver en rekke kraftverk som har en samlet ytelse på 700 MW og en årlig produksjon på 2,6 TWh der den største produksjonen skjer i Blådalsvassdraget. SKL er et selskap med regionale eiere og har hovedkontor på Stord med ca. 60 ansatte. De største eierne er Haugaland kraft AS (53,33 %) og BKK AS (33,77). De resterende aksjene eies av Fitjar Kraftlag SA, Fjelberg Kraftlag SA, Tysnes Kraftlag SA og Stord kommune.

Søknaden

SKL søker etter vassdragsreguleringsloven om å overføre Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk. Tiltaket ligger i Kvinnherad kommune i Hordaland. Begge bekkene renner naturlig ut i Blåelva nedstrøms Blådalsvatnet. I og med at Blådalsvatnet er sterkt regulert får

Blåelva tilført all sin vannføring fra sidebekker nedenfor Blåvatnet. Hensikten med overføringene er å kunne oppnå en bedre utnyttelse av vannressursen i det allerede utbygde vassdraget. Samlet produksjonsgevinst er beregnet til 4,8 GWh/år.

Beliggenhet og eksisterende forhold

Det planlagte tiltaket ligger i Kvinnherad kommune i Hordaland. Blådalsvassdraget drenerer ned fra sørsiden av Folgefonna og ut i Matersfjorden. Blådalsvassdraget er bygd ut gjennom 70 år, og det er gitt 12 reguleringskonsesjoner i vassdraget. I dag er det etablert 5 kraftverk og 8 reguleringsmagasiner i Blådalsvassdraget. Alle kraftverk og dammer kan nås på kjørbær vei. Det overføres i tillegg vann fra nabovassdrag. Som følge av kraftproduksjonen er det etablert overføringslinjer på flere spenningsnivå i området. Samlet installert effekt i vassdraget er 360 MW, som gir en gjennomsnittlig årsproduksjon på om lag 1 300 GWh. Samlet regulert magasinkapasitet er ca. 345 mill. m³ og omfatter bl.a. to betydelige reguleringer, Blådalsvatn med 100 meter reguleringshøyde og Midtbotnvatn med 71 meter. NVE har også behandlet en søknad om bygging av Blåfalli Fjellhaugen kraftverk et U/O prosjekt som vil kunne øke produksjonen med kraft i vassdraget med ytterligere 70 GWh/år. Søknaden ligger til sluttbehandling i Olje- og energidepartementet.

Utbyggingsplan

Prosjektet i seg selv er to inntak på tilførselstunellen til Blåfalli III kraftverk. Når kraftverket ikke er i drift vil vannet fra bekkinntakene bli ført inn i magasinet Blådalsvatnet. Inntakene er tenkt plassert på hhv. kote 730 moh. i Grøningsbekken 2 og kote 720 moh. i Bekk Urdabotn. For begge inntakene vil det bli etablert mindre platedammer i betong som plasseres på tvers i bekkeløpene. Maksimal høyde på dammene vil bli på ca. 3 meter, og for Grøningsbekken vil dammen få et areal på ca. 70 m², mens for Bekk Urdabotn vil dette arealet bli ca. 100 m². Inntakene vil bli utført som boresjakter. Lengden på borehullene fra inntakene i Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn vil bli på henholdsvis 121 m og 114 meter med en slukeevne på 1,7 m³/s og 1,6 m³/s. Sjøktboringen er planlagt utført med borerigg, først pilotboring (Ø=280 mm) ned på tunnelen og deretter en opprømming (Ø=1060) nedenfra.

Eiendomsforhold

Tiltaket ligger på Kvinnherad kommune sin eiendom. Fallrettighetene på eiendommen er tidligere fradelt, og SKL har derfor alle vannrettigheter, fallrettigheter og rett til å legge nødvendige installasjoner knyttet til kraftutbygging.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I gjeldende kommuneplan for Kvinnherad kommune inngår området som berøres i et LNFR-areal. Et mindre område vest for Staffi-/Jamtelandsvatn er merket av for fritidsboliger.

Fylkeskommunale planer

Ifølge konsesjonssøknaden har Hordaland fylke nylig utarbeidet «klimaplan for Hordaland 2014–2030». Den planlagte utbyggingen er i samsvar med klimaplanen sin målsetting om økt produksjon av fornybar energi.

I fylkesdelplan for små vannkraftverk er tiltaksområdet verdisatt som sårbart høyfjell med stor verdi. Området er også registrert som et svært viktig regionalt friluftsområde.

Verneplan for vassdrag

Tiltaksområdet er ikke vernet eller foreslått vernet.

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Nasjonalparker og andre verneområder

Tiltaksområdet er ikke vernet eller foreslått vernet. Utenfor tiltaksområdet ligger Folgefonna nasjonalpark som ble opprettet i 2005.

NVEs vurdering

I det følgende vil NVE drøfte og vurdere ulike forhold ved det omsøkte prosjektet. Dette danner grunnlaget for NVEs anbefaling av om konsesjon bør innvilges eller ikke, sammen med vurderinger av aktuelle justeringer og avbøtende tiltak.

I vår vurdering av søknaden legges det mest vekt på temaene som vi mener er viktige for konsesjonsspørsmålet. Etter NVEs mening er de vesentlige temaene i denne saken knyttet til konsekvensene for landskap og friluftsliv og til en viss grad fisk. Ulempene må veies opp mot potensialet for ny kraftproduksjon. Andre fagtemaer i søknadene og innspill som ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet eller som angår detaljer, er oppsummert kort.

Vurderingen omfatter konsekvenser av inngrepene som følger med de to bekkeinntakene.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Det er planlagt å overføre vann fra to nedbørfelt, Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn på hhv. 0,8 og 0,7 km², og middelvannføringene er beregnet til hhv. 113 og 104 l/s. Effektiv innsjøprosent er på 0 %, og det er ingen avrenning fra bre. Avrenningen varierer noe fra år til år med flommer hele året, men de største kommer gjerne om sein høst/tidlig vinter. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 17,8 og 3,6 l/s for Grøningsbekken 2 og 19,1 og 3,3 l/s for Bekk Urdabotn. Alminnelig lavvannføring for vassdragene ved inntakene i Grøningsbekken og Bekk Urdabotn er beregnet til henholdsvis 3,7 og 3,4 l/s. Maksimal slukeevne i inntakene er planlagt til 1,7 og 1,6 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 10 l/s hele året fra begge inntakene.

Med en maksimal kapasitet på borhullene tilsvarende 1500 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 10 l/s hele året for begge elvene, vil dette gi en vannføring som stort sett består av minstevannføringslipp rett nedstrøms inntaket. Også de store flomvannføringene vil i stor grad bli påvirket av utbyggingen.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene, som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i som følge av overføringene til omtrent 4,8 GWh/år. Bygge-kostnadene er estimert til 12,3 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 2,56 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Energikostnaden over levetiden (LCOE) er beregnet til 0,19 kr/kWh (usikkerhet i spennet 0,16–0,22). Energikostnaden over levetiden tilsvarende den verdien kraften må ha for at prosjektet skal få positiv nettonåverdi. Beregningene forutsetter en kalkulasjonsrente på 6 %, økonomisk levetid på 40 år og drifts- og vedlikeholds-kostnader på 7 øre/kWh.

NVE vurderer kostnadene ved tiltaket som lave i forhold til andre vind- og småkraftverk som har endelig konsesjon per 1. kvartal 2016, men som ikke er bygget. I dette ligger at tiltaket er blant de 20 % med høyest nyttekostnadsbrøk. Ved en eventuell konsesjon til prosjektet vil det allikevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten til prosjektet.

Naturmangfold

Fisk

I Urdabotnvatn er det ørret. KJSFL beskriver en moderat bestand av ørret, og forholdene i vatnet er i positiv utvikling med tanke på fiske. KJSFL mener at Urdabotnvatn har et potensial for å bli et godt fiskevatn. I 2011 ble det gjennomført prøvofiske med en garnserie på fem garn på henholdsvis 22, 26, 29 og 32 mm. Det ble ikke fanget fisk over 200 gram, snittvekt var på 101 gram og fisken blir beskrevet til å være i dårlig forfatning. Det ble derfor anbefalt et større uttak av fisk fra vatnet.

Redusert vannføring i innløpsbekk vil kunne gi dårligere gyteforhold, noe som igjen kan ha positiv effekt på en tett bestand der mattilgangen er begrensende for vekst. NVE mener at en ev. utbygging med stor sannsynlighet ikke vil virke negativt på fiskebestanden, dersom en skal måle verdien på fisken ut fra gjennomsnittlig størrelse og kvalitet. NVE mener det vil være en viss mulighet for at bestanden reduseres noe og at stoffomsetningen i vatnet kan øke, men dette vil sannsynligvis være marginalt. NVE mener at påvirkningen på ørret ikke vil være av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Arter og Naturtyper

I tiltaksområdet er det ikke registrert spesielt verdifulle naturtyper eller arter.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 14.1.2019. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til overføringene er det ved Grøningsbekken 2 registrert Gulspurv (NT). Bortsett fra gulspurv er det ikke registrert rødlistede arter eller verdifulle naturtyper som vil bli påvirket av tiltaket. Fylkeskommunen påpeker at fossekall må ivaretas ved å sette opp reirkasser. NVE vil bemerke at fylkesmannen kan pålegge dette gjennom standard naturforvaltningsvilkår dersom det viser seg nødvendig. En eventuell utbygging av bekkene vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt at det slippes minstevannføring.

NVE har også sett påvirkningen fra overføringene i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Tiltaket vil ikke påvirke rødlistede arter eller verdifulle naturtyper utover dagens påvirkninger i området. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til forslag til vilkår dersom vi anbefaler konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

Tiltakene er planlagt i et avsidesliggende fjellandskap på sørsiden av Folgefonna. Området er betydelig preget av kraftverksutbygginger gjennom flere år, men det aller meste av vannveier og kraftverk er bygd som fjellanlegg. Samtidig har etablering av anleggsveier som følge av utbyggingene medført at området har blitt tilgjengelig for allmennheten. Området er derfor en godt benyttet innfallspurt til Folgefonna. Bekkeinntakene er planlagt i områder som i dag fremstår som urørt, særlig gjelder dette inntaket til Bekk Urdabotn. Bekkeinntakene er planlagt bygd som mindre punktinngrep og veiløst. Omfanget knyttet til de fysiske inngrepene som følge av bekkeinntakene er derfor små.

Fylkeskommunen påpeker at inngrepene vil påvirke et landskap og et friluftsområde av stor verdi og anbefaler derfor å øke minstevannføringsslipet til minimum det dobbelte i sommerhalvåret. Også fra kommunen påpekes det at området er et mye benyttet turområde. Kommunen uttaler også at det er i Grøningsbekken 2 virkningene av redusert vannføring vil bli mest synlig. For Bekk Urdabotn skriver kommunen at området blir mindre påvirket fordi det her kommer inn en del sidebekker nedstrøms planlagt inntak. Fylkesmannen påpeker at begge bekkene setter sitt preg på landskapet, særlig ved høy vannføring. De gjør oppmerksom på at det særlig er i Grøningsbekken 2 redusert vannføring vil merkes, da restfeltet nedstrøms planlagt inntak er svært begrenset. Fylkesmannen fremhever også at inngrepene er planlagt i et delområde av Blådalen med få inngrep og kan oppleves som mer urørt sammenlignet med andre deler av Blådalen. Vannføringen er en del av denne opplevelsen. Kvinnherad Jeger- og Sportsfiskarlag (KJSFL) mener at inngrepet oppe ved Urdabotn vil være negativt for landskapsopplevelsen. Urdabotnvatnet er av stor interesse for KJSFL da det siden 1990 er lagt ned mye arbeid gjennom kultiveringsarbeid. Årsaken til at dette vatnet blir satset på er at lokaliteten, som ligger lett tilgjengelig fra hyttefeltet ved Ågåtselv, er av en størrelse der kultivering lar seg gjøre med rimelig innsats og har et potensial til å bli et godt fiskevatn. I tillegg ligger Urdabotnvatnet i et inngrepsfritt område og er et av to fiskevatn i området der det ikke er etablert tekniske inngrep (se bilde 1).

Bilde 1. Urdabotnvatnet ligger usjenert til og området framstår som urørt.

SKL viser på sin side til at begge de planlagte inntakene vil bli plassert nede i bekkekløfter og kun være synlig lokalt. SKL mener at fraføring av vann fra Bekk Urdabotn vil få små konsekvenser for landskap, da nedenforliggende restfelt vil bidra med mye vann. Som følge av stort restfelt mener SKL at reduksjonen av vann i Bekk Urdabotn knapt vil bli synlig i nedre del av bekken, der den i dag fremstår som et viktig landskapselement. SKL mener at Grøningsbekken 2 er lite synlig i landskapet, bortsett fra ved store vannføringer. Om minstevannføring mener SKL at 10 l/s er tilstrekkelig, da alminnelig lavvannføring er beregnet til 3,5 l/s for begge bekkene. Når det gjelder fiskeinteressene påpeker SKL at det fortsatt er flere urørte fiskevann i området, og viser til bl.a. Fuglatjørn og Tømmerdalstjørn. Om redusert gjennomstrømning i Urdabotnvatnet skriver SKL at økt oppholdstid for vannet, før det renner ut, vil kunne føre til en liten økning i vanntemperaturen noe som vil kunne øke den biologiske produksjonen i vatnet. Samtidig vil det bli tilført mindre organisk materiale fra innløpsbekken.

NVE merker seg at begge de omsøkt utbygde bekkene har nedbørfelt som reagerer raskt. På nedbørsfattige dager etter at snøen har smeltet vil de være mindre viktige som landskapselement. NVE er enig med Fylkesmannen i at bekkene setter sitt preg på landskapet, særlig ved høy vannføring. NVE mener at konsekvensene ved fraføring av vann vil bli størst for Grøningsbekken 2 da denne bekken har et meget begrenset restfelt nedstrøms planlagt inntak. Konsekvensene vil ikke bli like store for Bekk Urdabotn, som får tilført en betydelig vannmengde fra restfeltet. Selv om vannføringen kan være svært lav i tørre perioder, mener NVE at opplevelsen av rennende vann, både i form av lyd og estetikk, vil ha en betydning for friluftslivet.

Urdabotnvatnet ligger avskjermet i et mindre landskapsrom, og fremstår som urørt. NVE mener at verdien av dette forsterkes ved at nærliggende områder allerede er sterkt berørt av kraftutbyggingen. KJSFL har sett verdien av denne beliggenheten, både landskapsmessig, tilgjengelighet og som fiskevatn. De har lagt ned en betydelig innsats ved kultivering av vatnet siden de startet i 1990. Inntaket i Bekk Urdabotn er planlagt som et mindre punktinngrep og veiløst. Omfanget knyttet til de fysiske inngrepene som følge av bekkeinntakene er derfor små. NVE mener likevel at inngrepene vil forringe områdets kvaliteter noe, men ikke i så stor grad at det ikke kan gis konsesjon. Dersom det blir gitt konsesjon mener vi at det må legges betydelig vekt på å kamuflere inntaksanordningene godt, slik at de ikke fremstår som skjemmende i landskapet.

En utbygging med redusert vannføring på elvestrekningene, vil etter NVEs mening, ha liten negativ betydning for landskapsopplevelsen og friluftslivet. Med slipp av minstevannføring hele året, samt hensynsfulle inngrep knyttet til etablering av inntakene, mener NVE at fraføring av vann vil kunne aksepteres med tanke på landskap og friluftsliv. Forholdene for fisk vil slik vi vurderer det, jf. avsnitt ovenfor ikke endres i merkbar grad, og friluftsliv vil etter vårt syn trolig utøves som før.

Kulturminner

NVE har gjennom høring og søknad ikke fått kjennskap til automatisk fredete kulturminner som vil komme i konflikt med en ev. utbygging. Forholdet til kulturminner vil ev. bli ivare tatt gjennom NVEs standardvilkår dersom det blir gitt konsesjon.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Ifølge konsesjonssøknaden vil det kunne bli marginale endringer knyttet til disse temaene. Ingen av høringsspartene har kommentert disse temaene. NVE mener at disse temaene ikke har betydning for konsesjonsspørsmålet.

Flom, ras og skred

Ifølge søknaden vil flomtoppene bli redusert lokalt. Når det gjelder ras og skred er det utsatte områder både for steinsprang og snøras innenfor tiltaksområdet, men disse vil gå uavhengig om tiltaket blir gjennomført.

NVE mener at disse temaene ikke vil ha betydning for konsesjonsspørsmålet.

Vannforsyningsinteresser

Vest for Staffi-/Jamtelandsvatn ligger det et område med om lag 25–30 hytter. Bekken fra Urdabotnvatnet renner like ved hyttfeltet og flere av hyttene har rørframføring/slanger til bekken og får tilført overflatevann derfra. SKL har beregnet at middelvannføringen like ved dette punktet blir redusert til ca. 73 % etter en ev. utbygging.

Dersom det slippes minstevannføring mener NVE at vannforsyningsinteressene blir ivaretatt på lik linje med i dag i tørre perioder.

Samfunnmessige fordeler

En eventuell overføring av Grønningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk vil gi ca. 4,8 GWh i regulerbar kraft i et gjennomsnittså. Selv om energiproduksjonen i seg selv ikke gir et vesentlig bidrag, er bygging av denne typen anlegg i tråd med målsettingen om økt produksjon av regulerbar og fornybar energi basert på utvidelser i allerede utbygde vassdrag.

Sammen med økt kraftproduksjon vil de største samfunnmessige virkningene primært være knyttet til sysselsettingseffekten i anleggsfasen. Investeringskostnadene er i søknaden beregnet til ca. 12 millioner kroner.

Oppsummering

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 4,8 GWh/år i ny fornybar og regulerbar energiproduksjon. Selv om ikke energiproduksjonen i seg selv gir et vesentlig bidrag, er bygging av denne typen anlegg i tråd med målsettingen om økt produksjon av regulerbar og fornybar energi, basert på utvidelser i allerede utbygde vassdrag. De aller fleste prosjekter vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. De samlede ulempene må likevel ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket.

NVE oppfatter at det er liten motstand mot prosjektet, samtidig som det vil få noen konsekvenser lokalt, særlig for brukere av Urdabotnvatnet. Avbøtende tiltak som veiløs bygging, slipp av minstevannføring og istandsetting av inntaksområdene, vil være med på å dempe ulempene, særlig for landskap og friluftsliv. I totalvurderingen av det omsøkte prosjekt legger NVE vekt på at tiltaket vil gi økt regulerbar kraft i et allerede utbygd vassdrag.

NVEs konklusjon

Etter en samlet vurdering av planene for foreliggende utbyggingsalternativ og mottatte høringsuttalelser finner NVE at fordelene og nytten ved overføring av Grønningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk til å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Dermed er § 5 vassdragsreguleringsloven oppfylt. NVE anbefaler at SKL får tillatelse til å overføre Grønningsbekken 2 og Bekk Urdabotn.

Forholdet til annet lovverk

Plan- og bygningsloven

Saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vassdragsreguleringsloven er gitt fritak fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven, jf. Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

Tiltaket ser ikke ut til å berøre vannforekomster som er med på vedlegg 2 eller 3 i Klima- og miljødepartementets godkjenning av regional plan for vannforvaltning i vannregion Hordaland for planperioden 2016–2021.

I Vann-nett er Grønningsbekken 2 (042-121-R) og Jamtelandsvatn og Staffivatn sidebekker (Bekk Urdabotn) oppgitt til å være en naturlig vannforekomst med moderat økologisk tilstand som følge av sur nedbør og lav syrenøytraliseringskapasitet i elva.

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har anbefalt vilkår i en ev. konsesjon som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 6, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vassdragsreguleringsloven

Post 1 (Konsesjonstid og revisjon)

I henhold til vassdragsreguleringsloven § 8 kan det fastsettes kortere revisjonstid enn 30 år dersom det er gitt flere konsesjoner i samme vassdrag til forskjellig tid. Revisjonsadgangen for de eksisterende reguleringskonsesjonene i Blådalsvassdraget ligger i tidsrommet 1998–2022. Vi kan ikke se behov for å samordne denne konsesjonen med de øvrige. Til det er de andre for nærstående i tid, og virkningsomfanget av disse to inntakene for lokale.

Post 2 (Konsesjonsavgifter)

NVE foreslår at konsesjonsavgiftene settes til standardsatser, som per i dag er 8 kr/nat.hk. til staten og 24 kr/nat.hk. til kommuner.

Post 7 (Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, skal detaljerte planer for miljø og landskap forelegges NVE og godkjennes av NVE før anleggsstart.

Tiltakshaver skal i god tid før byggestart legge fram detaljerte landskaps- og miljøplaner for utbyggingen til godkjenning hos miljøtilsynet i NVE. Informasjon om utarbeidelse av planer for landskap og miljø finnes her: www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/miljotilsyn/vannkraft-settefisk-og-andre-vassdragsanlegg

Nedenstående tabell oppsummerer føringer og krav som ligger til grunn for NVEs innstilling. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen ber vi OED om å synliggjøre/oppsummere eventuelle endringer i forhold til NVEs innstilling på samme måte, for eksempel ved å legge til en egen kolonne i samme tabell.

Sperredammer og inntak	Utforming, bygging og plassering av inntak skal gjøres i henhold til søknadens beskrivelser. I dette arbeidet skal det legges vekt på god landskapstilpasning. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring i Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn skal godkjennes av NVE.
Slukeevne	I søknaden er kapasiteten for overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn oppgitt å være henholdsvis 1,7 m ³ /s og 1,6 m ³ /s.
Vei	Tiltaket skal bygges uten etablering av nye veier.
Annet	Opprydding og revegetering etter anleggsfase skal gjøres med bruk av stedegen vegetasjon (økologisk revegetering).

Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan behandles av NVE som del av detaljplangodkjenningen, med mindre annet er presisert i tabellen.

Post 8 (Naturforvaltning)

NVE foreslår at det stilles standard vilkår om naturforvaltning. Dette vilkåret gir Miljødirektoratet hjemmel til å pålegge konsesjonæren å gjennomføre naturmiljøundersøkelser og miljøforbedrende tiltak innenfor overføringenes influensområde. Konsesjonæren kan også pålegges å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som berøres av overføringene.

Post 9 (Automatisk fredete kulturminner)

Vilkårspost 9 andre ledd viser til den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av kulturminneforvaltningen og stans i arbeidet dersom det støtes på automatisk fredete kulturminner i anleggs- og driftsfase.

Post 14 (Manøvreringsreglementet)

NVE anbefaler at bekkeinntakene tas inn i gjeldende manøvreringsreglementet fastsatt ved kgl.res. av 29. juni 2011.

Det er laget to ulike forslag til manøvreringsreglement. Dette fordi NVE den 3.11.2015 ga positiv innstilling til bygging av Blåfalli Fjellhaugen kraftverk, som er omfattet av samme manøvreringsreglement. De to forslagene er med og uten Blåfalli Fjellhaugen kraftverk avhengig av endelig vedtak for Blåfalli Fjellhaugen kraftverk.

Post 16 (Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Dette vilkåret stiller krav om at måleanordningen for registrering og dokumentasjon av minstevannføring i Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn skal godkjennes av NVE. Videre stiller det blant annet krav til skilting og merking av inntak og strekninger med minstevannføring, som også skal godkjennes av NVE.

*Merknader til endret manøvreringsreglement**Post 5*

NVE anbefaler at det blir satt krav om slipp av minstevannføring på 10 l/s fra begge bekkeinntakene. Dette ligger godt over det som er beregnet som alminnelig lavvannføring for vassdragene og vil sikre vannlevende organismer ved at bekkene ikke tørker ut i tørre perioder av året, samt ivareta opplevelsen av rennende vann.

*Forslag til
Vilkår*

*for tillatelse etter reguleringsloven til overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til
Blåfalli III kraftverk*

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av NVE.

Plikten til å betale avgiftene inntreier etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av Fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister mv.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år.

Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Blådalsvassdraget er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Vegger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utligningelige.

12

(Terskler mv.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement mv.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart mv.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Kartverket med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring, løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr. 1, jf. § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister mv.), 14 (Manøvreringsreglement mv.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 21.

For overtredelse av de i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, eller vilkår satt for konsesjon eller vedtak i medhold av loven, kan NVE treffe vedtak om tvangsmulkt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbetrag. Tvangsmulkten tilfaller statskassen og er tvangsgrunnlag for utlegg.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses for konsesjonshavers regning. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

*Forslag til oppdatert
Manøvreringsreglement
for regulering av Kvandals og Blådalsvassdraget i Kvinnherad kommune, Hordaland fylke
(Erstatter tidligere reglement gitt ved kgl.res. den 29.6.2011)*

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Fjellhaugvatn	347,2	374,8	345,2	27,6	2,0	29,6
Staffivatn	422,3	437,0	420,0	14,7	2,3	17,0
Jemtelandsvatn	424,2	437,0	424,2	12,8	0	12,8
Blådalsvatn	673,1	711,1	611,0	38,0	62,1	100,1
Botnavatn	727,8	727,8	710,0	0	17,8	17,8
Midtbotnavatn	735,5	771,0	700,0	35,5	35,5	71,0
Sandvatn	794,9	798,0	797,1	3,1	0	-
Ytre Møsevatn	845,0	873,0	851,7	28,0	0	28,0
Indre Møsevatn	851,7	873,0	820,0	21,3	31,7	53,0
Blomsterskardvatn	1034,1	1034,1	1004,1	0	30,0	30,0
Kvandalsvatn	771,1	771,1	741,1	0	30,0	30,0
Nesjastølvatn	652,2	652,7	651,7	0,51	0,5	1,0

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner. Høyden refererer seg til Sunnhordland Kraftlag AS sitt presisjonsnivellement.

Overføringer

Avløpet fra Botnavatn, nedbørfelt oppgitt til 3,7 km², blir ført inn på driftstunnelen for Blåfalli III.

Avløpet fra Grønningenbekken ved kote 720, nedbørfelt oppgitt til 2,2 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Grønningenbekken II ved kote 730, nedbørfelt oppgitt til 0,8 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Bekk Urdabotn ved kote 720, nedbørfelt oppgitt til 0,7 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Blomsterskardsvatn, nedbørfelt oppgitt til 10,4 km², blir overført til Blådalsvassdraget. Avløpet fra Kvandalsvatnet, nedbørfelt oppgitt til 3,5 km², blir overført til Svartatjørn.

Avløpet fra Blåelva, nedbørfelt oppgitt til 17,2 km² inklusive overføringen fra Blomsterskardsvatn, sammen med avløpet fra to nedbørfelt ved Sandahorgi, nedbørfelt til sammen oppgitt til 2,1 km², blir overført til Møsevatn. Avløpet fra Fossabekken, nedbørfelt oppgitt til 0,9 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli kraftverk – Vik.

Avløpet fra øvre del av Eikemovassdraget, nedbørfelt oppgitt til 8,9 km², blir overført til Vetrhusvatn.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsstiden.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

5.

I perioden 1. juni til 31. august slippes en minstevannføring fra bekkeinntak 1 og/eller 2 i Eikemo-overføringen på til sammen 0,1 m³/s. Bekkeinntak 1 og 2 skal én gang i halvåret i forbindelse med vår- og høstflom og i samme tidsrom stenges i en periode på to døgn for å bidra til økt massetransport og opprensning øverst i Skreddalselva. Konsesjonæren skal overvåke og fotodokumentere situasjonen i Skreddalen. I perioden 1. juli til 31. oktober slippes en minstevannføring fra bekkeinntakene Krokavatn på 100 l/s, Kvannegrødhorga på 40 l/s og Verahaugen på 10 l/s. Fra bekkeinntak i Bekk Urdabotn skal det slippes en minstevannføring på 10 l/s hele året. Fra bekkeinntak i Grønningbekken II skal det slippes en minstevannføring på 10 l/s hele året.

*Forslag til oppdatert
Manøvreringsreglement
for regulering av Kvandals og Blådalsvassdraget og utbygging Blåfalli Fjellhaugen kraftverk i
Kvinnherad kommune, Hordaland fylke*
(Erstatter tidligere reglement gitt ved kgl.res. den 29.6.2011.)

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig	Reg.grenser			Reg.	
	vannst. kote	Øvre kote	Nedre kote	Oppd. m	Senkn. m	høyde m
Fjellhaugvatn	347,2	374,8	345,2	27,6	2,0	29,6
Staffivatn	422,3	437,0	420,0	14,7	2,3	17,0
Jemtelandsvatn	424,2	437,0	424,2	12,8	0	12,8
Blådalsvatn	673,1	711,1	611,0	38,0	62,1	100,1
Botnavatn	727,8	727,8	710,0	0	17,8	17,8
Midtbotnvatn	735,5	771,0	700,0	35,5	35,5	71,0
Sandvatn	794,9	798,0	797,1	3,1	0	-
Ytre Møsevatn	845,0	873,0	851,7	28,0	0	28,0
Indre Møsevatn	851,7	873,0	820,0	21,3	31,7	53,0
Blomsterskardvatn	1034,1	1034,1	1004,1	0	30,0	30,0
Kvandalsvatn	771,1	771,1	741,1	0	30,0	30,0
Nesjastølsvatn	652,2	652,7	651,7	0,5	0,5	1,0

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner. Høydene refererer seg til Sunnhordland Kraftlag AS sitt presisjonsnivellement.

Overføringer

Avløpet fra Botnavatn, nedbørfelt oppgitt til 3,7 km², blir ført inn på driftstunnelen for Blåfalli III.

Avløpet fra Grønningenbekken ved kote 720, nedbørfelt oppgitt til 2,2 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Grønningenbekken II ved kote 730, nedbørfelt oppgitt til 0,8 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Bekk Urdabotn ved kote 720, nedbørfelt oppgitt til 0,7 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Sandvatn, nedbørfelt oppgitt til 4,2 km², blir overført til Vetrhusvatn.

Avløpet fra Vetrhusvatn, nedbørfelt oppgitt til 9 km² + 4,2 km² (Sandvatn), blir overført til Blådalsvatn.

Avløpet fra Blomsterskardvatn, nedbørfelt oppgitt til 10,4 km², blir overført til Blådalsvassdraget. Avløpet fra Kvandalsvatnet, nedbørfelt oppgitt til 3,5 km², blir overført til Svartatjørn.

Avløpet fra Blåelva, nedbørfelt oppgitt til 17,2 km² inklusive overføringen fra Blomsterskardsvatn, sammen med avløpet fra to nedbørfelt ved Sandahorgi, nedbørfelt til sammen oppgitt til 2,1 km², blir overført til Møsevatn.

Avløpet fra Fossabekken, nedbørfelt oppgitt til 0,9 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli kraftverk – Vik.

Avløpet fra øvre del av Eikemovassdraget, nedbørfelt oppgitt til 8,9 km², blir overført til Vetrhusvatn.

Avløpet fra Krokavatn, nedbørfelt oppgitt til 4,6 km², blir ført inn på driftstunnelen for Blåfalli Fjellhaugen kraftverk.

Avløpet fra Kvanngårdhorga, nedbørfelt oppgitt til 1,4 km², blir ført inn på driftstunnelen for Blåfalli Fjellhaugen kraftverk.

Avløpet fra Verahaugen, nedbørfelt oppgitt til 0,6 km², blir ført inn på driftstunnelen for Blåfalli Fjellhaugen kraftverk.

2.

Ved manøvreringen skal det has for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsstiden.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

5.

I perioden 1. juni til 31. august slippes en minstevannføring fra bekkeinntak 1 og/ eller 2 i Eikemo-overføringen på til sammen 0,1 m³/s. Bekkeinntak 1 og 2 skal èn gang i halvåret i forbindelse med vår- og høstflom og i samme tidsrom stenges i en periode på to døgn for å bidra til økt masse-transport og opprensning øverst i Skreddalselva. Konsesjonæren skal overvåke og fotodokumentere situasjonen i Skreddalen. Fra bekkeinntak i Bekk Urdabotn skal det slippes en minstevannføring på 10 l/s hele året. Fra bekkeinntak i Grøningsbekken II skal det slippes en minstevannføring på 10 l/s hele året.

III. Høring og uttalelser til NVEs innstilling

NVEs innstilling ble sendt på høring til Kvinnherad kommune og Hordaland fylkeskommune ved departementets brev av 14. mars 2019. Ingen av høringsinstansene har kommentarer til innstillingen.

IV. SKLs utdypning av søknaden

SKL har ved notat av 21. juni 2019 utdypet søknaden slik:

Overføring av bekk Urdabotn og Grøningsbekken 2

1. BAKGRUNN

I forbindelse med behandling av konsesjonsøknaden for overføring av Bekk Urdabotn og Grøningsbekken 2 ber Olje- og energidepartementet (OED) om kartunderlag og foto som gir bedre dokumentasjon av gjenværende urørt vassdragsnatur i området.

2. DOKUMENTASJON AV GJENVÆRENDE URØRT NATUR

2.1 Allerede innsendt dokumentasjon

Vi viser innledningsvis til allerede innsendt dokumentasjon i konsesjonssøknaden.

- Figur 2: Kart som viser Folgefonna nasjonalpark med landskapsvernområde.
- Figur 3: Kart som viser verneplan for vassdrag i området.
- Figur 4: Kart som viser eksisterende inntak og overføringer i Blådalsvassdraget.
- Figur 6a: Kart som viser både eksisterende og omsøkte inntak og overføringer lokalt i området for de omsøkte overføringene. Kartet viser dermed indirekte hvilke bekkestrekninger som er urørt.

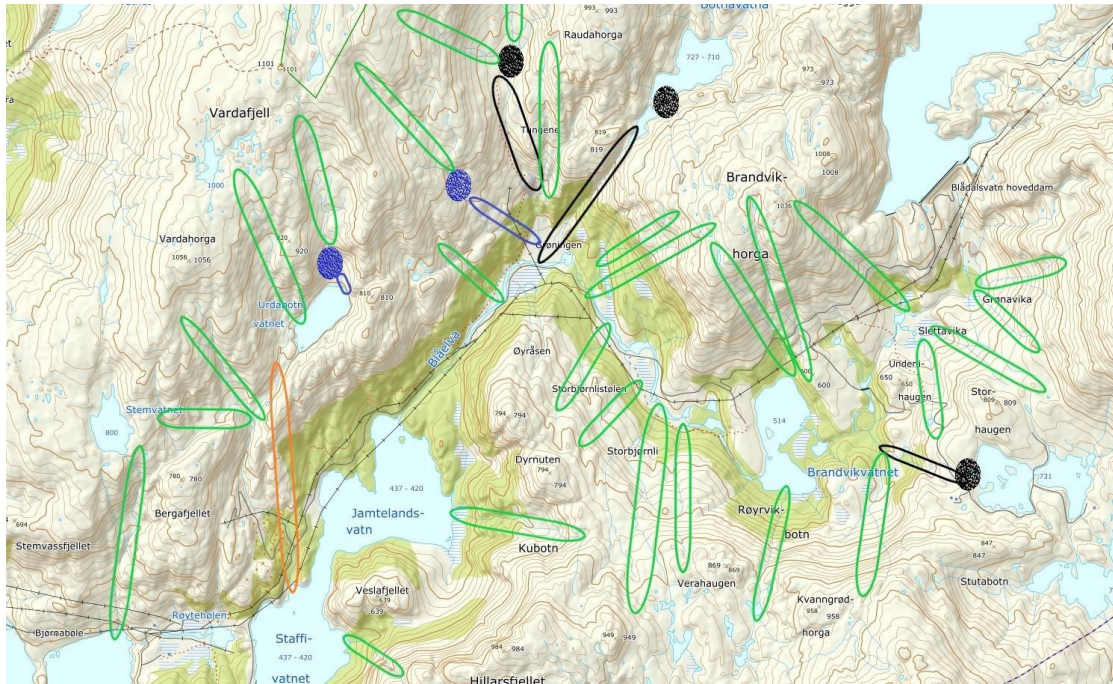
2.2 Nye kart

Vi forstår henvendelsen til å gjelde strekningen mellom Jemtelandsvatn (regulert kote 424,2-437) og Blådalsvatn (regulert kote 611-711,1), det vil si lokalt i området de omsøkte inntakene ligger. I dette området er det mange bekker som går ned fjellsidene. Deler av nedbørsfeltene går opp mot 800–1000 moh., med lite vegetasjon og blankskurt fjell. Dette gir rask avrenning og vannføringen følger derfor i svært stor grad nedbøren. Vannføringen i disse bekkene varierer derfor svært mye, fra lite/ingenting i tørre perioder til godt synlige bratte bekker. Det er mye nedbør i området, men samtidig store variasjoner både mellom sesonger, men også innenfor uke og døgn. Å sette et eksakt antall på bekker i området er derfor vanskelig, da det varierer stort med faktisk nedbør. Ut fra tilgjengelige kart anslås antall bekker ned mot Blåelva til størrelsesorden 25, på strekningen mellom Dam Blådalsvatn og Staffi/Jemtelandsvatn. Om lag halvparten av disse er lite synlige fra Blåelva/bilveien siden bekkene da vil være skjult av vegetasjon.

Av disse bekkene er i dag tre berørt av kraftutbygging: Overføring Vetrhusvatn, Overføring Botnavatna og bekkeinntak Grønningsbekken.

Omsøkt tiltak innebærer at ytterligere bekker blir berørt; Bekk Urdabotn og Grønningsbekken 2. Inntaket i Bekk Urdabotn er imidlertid plassert like oppstrøms Urdabotnvatnet, slik at det er svært kort elvestrekning som blir direkte berørt. Urdabotnvatnet har andre tilførselsbekker, og nedstrøms utløpet er det ytterligere bekker som går i samløp. Samlet gjør dette at landskaps-effekten av overføring Bekk Urdabotn blir kraftig redusert. Dette er nærmere beskrevet i konsesjonssøknaden.

Samlet belastning i denne delen av vassdraget blir dermed at 5 av om lag 25 sidebekker i større eller mindre grad er berørt av kraftutbygging. Dette er forsøkt illustrert på kartet nedenfor.

- Eksisterende inntak er markert med svart, og tilhørende berørte bekker er markert med svart omkrets.
- Omsøkte inntak er markert med blått, og berørt bekkestrekning er markert med blå omkrets. Berørt bekkestrekning nedstrøms Urdabotnvatnet er markert med oransje, da denne får tilført så mye vann nedstrøms bekkeinntaket at den negative landskapseffekten av tiltaket blir vesentlig redusert.
- Urørte bekkestrenger er markert med grønt.

2.3 Foto-dokumentasjon

Vannføringen i bekkene og dermed landskapsopplevelsen av området varierer som nevnt mye med årstider, snøsmelting og nedbør. Videre vil landskapsopplevelsen variere avhengig av hvor en står i landskapet, fra en opplevelse av helt urørt natur til et område med tekniske inngrep som asfaltert bilvei, kraftlinjer og synlige inngrep fra kraftverksvirksomhet.

Først ligger to bilder fra samme bekk for å illustrere dette.

Deretter følger en rekke bilder av området. For å lettere holde oversikten er det et kart til hvert bilde der utsiktspunktet er markert med rødt og motivet er ringet inn med blått. Avslutningsvis ligger noen oversiktsbilder.

2.3.1 Variasjon

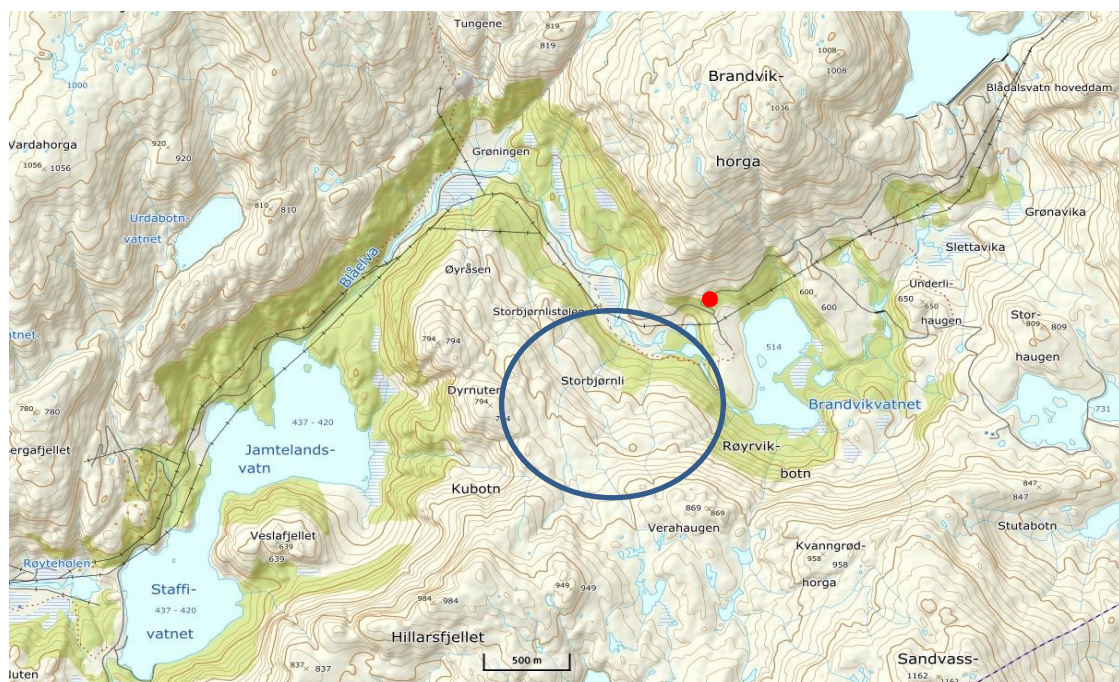
Samme bekk under og etter snøsmelting, tatt henholdsvis i juni og juli 2014. Tilsvarende forhold gjelder for alle bekkene i området. Etter snøsmeltingen er bekkene i stor grad «regnværsbekker».

2.3.2 Foto 20. juni 2019

Alle bilder uten dato er tatt 20 juni 2019.

Bildet viser samme bekk som de to foregående bildene.

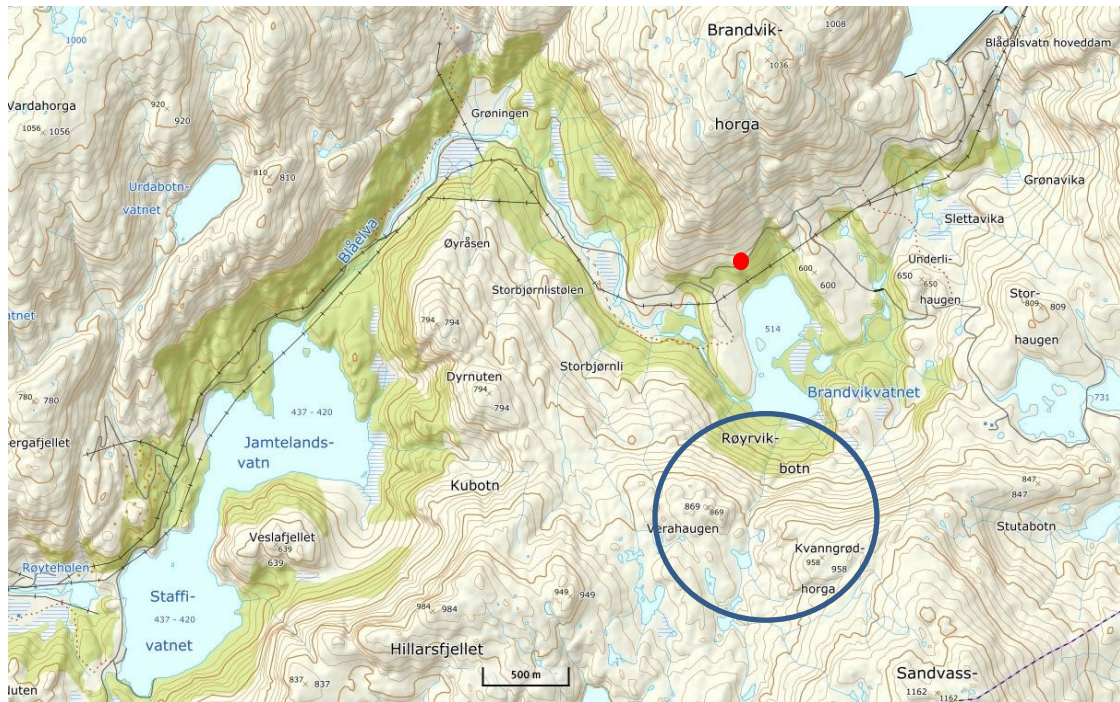

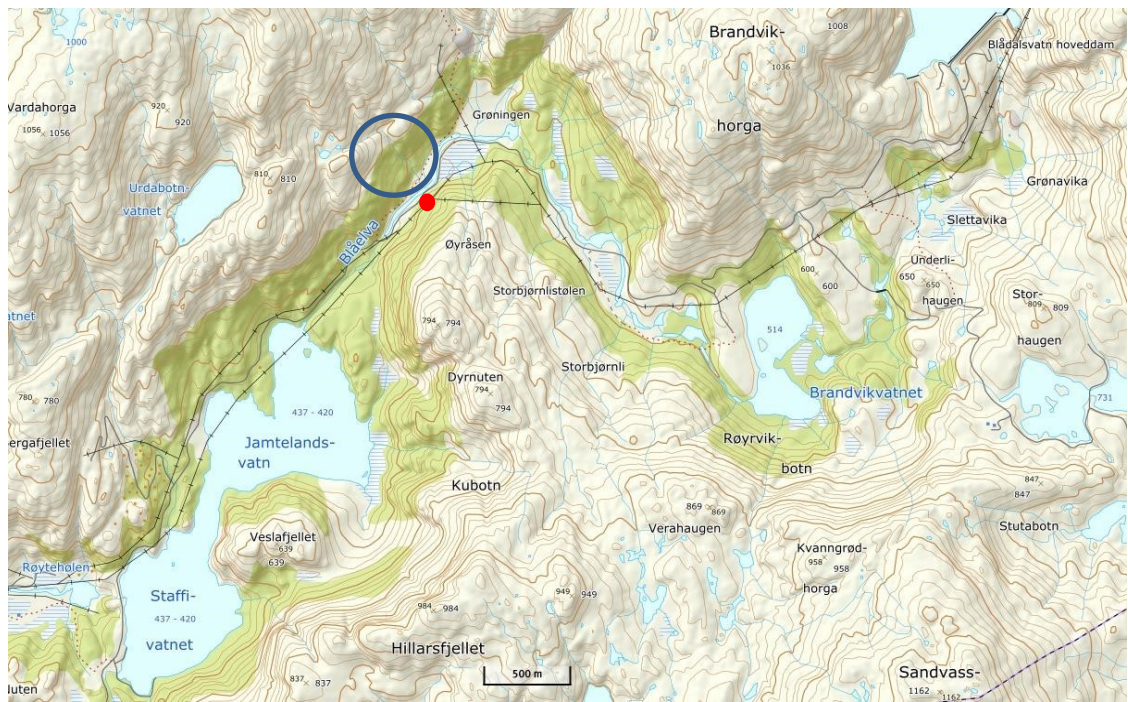
Dato 20. juni 2019.

Dato 2. juni 2014.

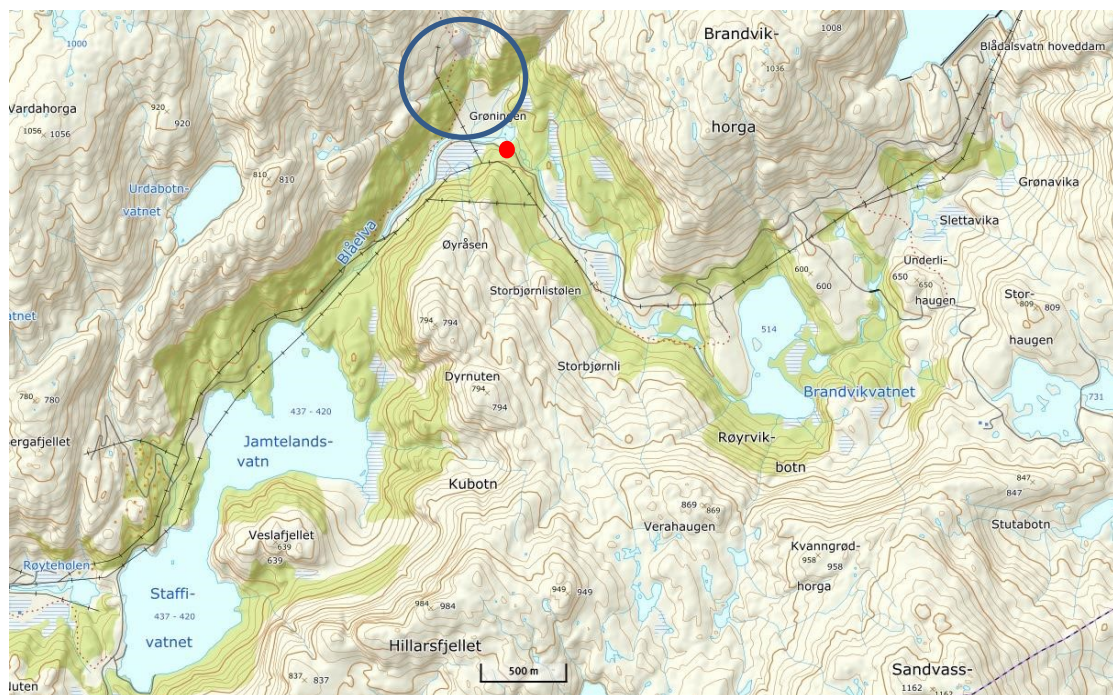
Lokasjon: Se kart neste side.

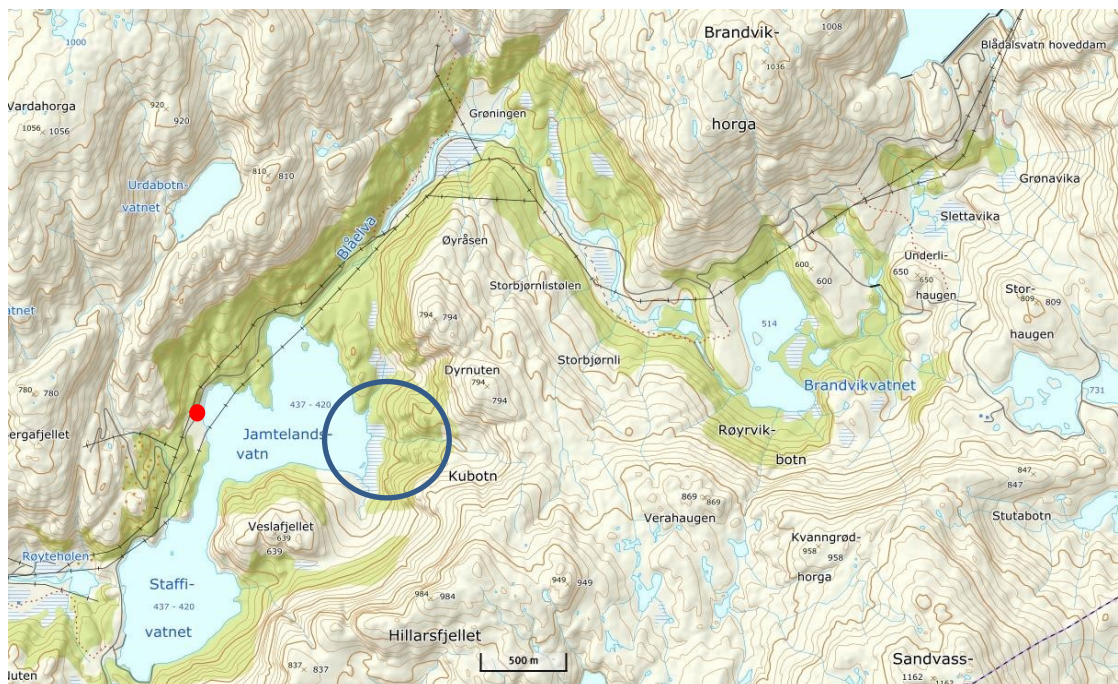

Bekk "Grønningen 2". Bildet gir en referanse på størrelsen på denne bekken sammenlignet med øvrige bekker i området.

Bekkene er knapt synlige på bildet.

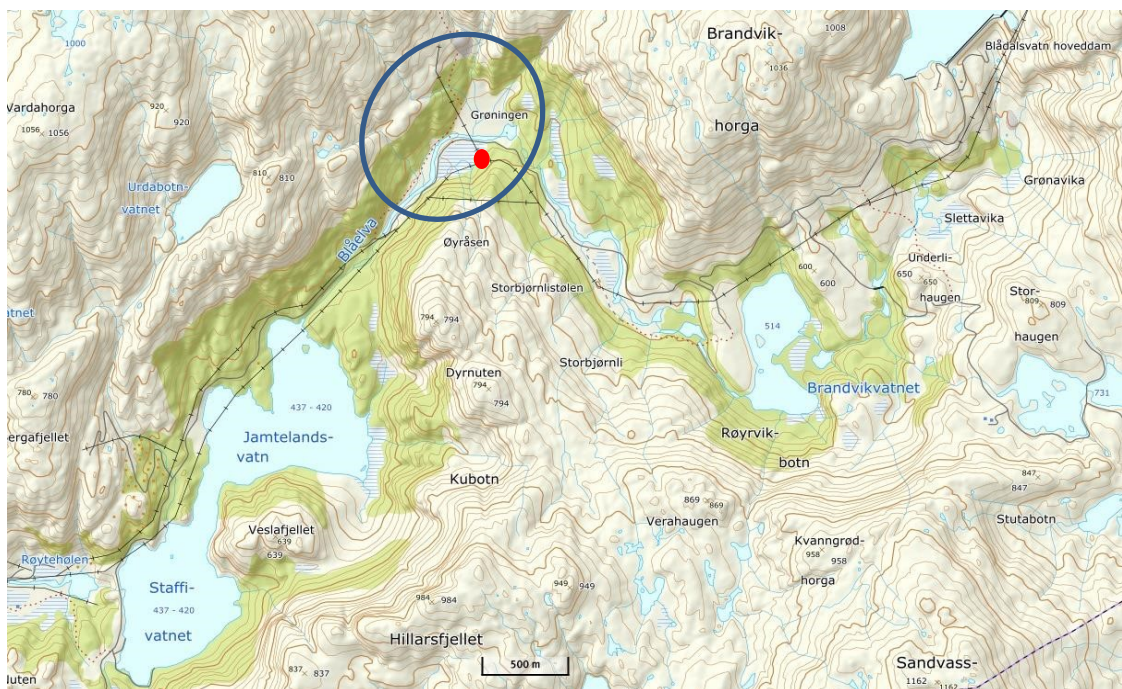

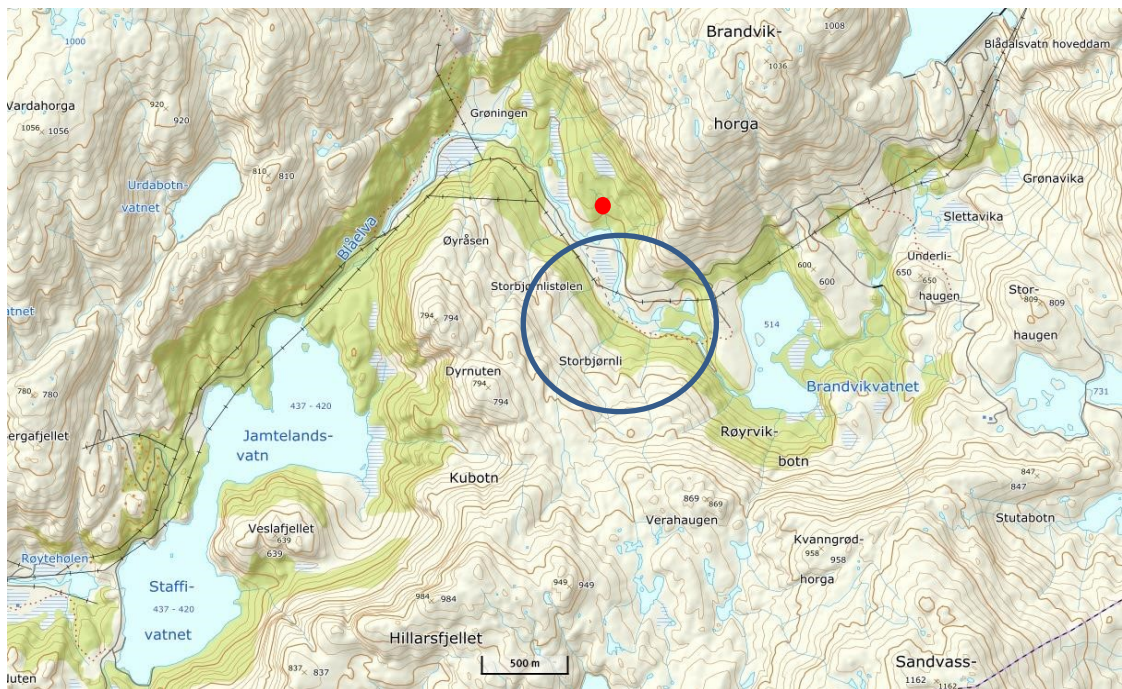
Bekk fra Urdabotnvatnet. Kun nedre del er synlig fra dalen.

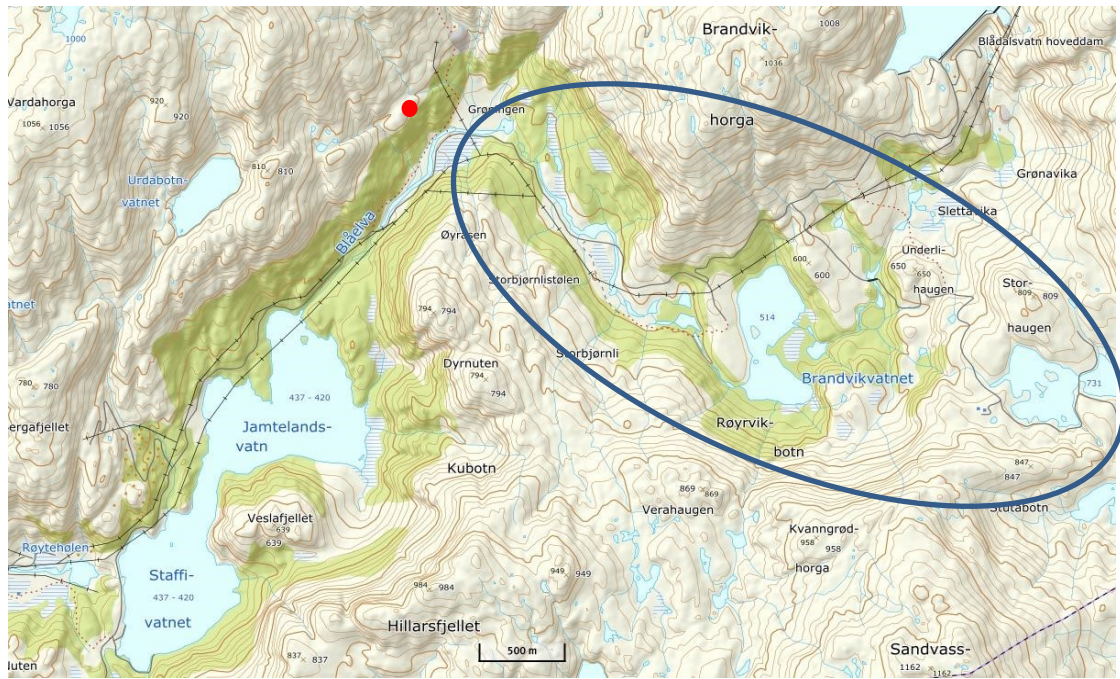

2.3.3 Foto i klarvær

V. Olje- og energidepartementets bemerkninger

1. INNLEDNING

SKL har søkt om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til å ta inn vann fra Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn i Kvinnherad kommune til utnyttelse i Blåfalli III kraftverk i Blådalsvassdraget.

Overføringen av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn bidrar med to mindre nedbørfelt på henholdsvis 0,8 km² og 0,7 km². Begge bekkene renner naturlig ut i Blåelva nedstrøms Blådalsvatnet. Ettersom Blådalsvatnet er sterkt regulert, får Blåelva tilført all sin vannføring fra sidebekker. Formålet med overføringene er å kunne oppnå en bedre utnyttelse av vannressursen i det allerede utbygde vassdraget. Samlet regulerbar produksjonsgevinst i Blåfalli III kraftverk som følge av tilleggsoverføringene er beregnet til 4,8 GWh/år.

2. NVEs INNSTILLING

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 4,8 GWh/år i ny fornybar og regulerbar energi-produksjon. Selv om ikke energiproduksjonen i seg selv gir et vesentlig bidrag, er bygging av denne typen anlegg i tråd med målsettingen om økt produksjon av regulerbar og fornybar energi, basert på utvidelser i allerede utbygde vassdrag. De aller fleste prosjekter vil ha negative konsekvenser for allmenne interesser. De samlede skadene og ulempene må likevel ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket.

Etter NVEs oppfatning er det liten motstand mot prosjektet. Det er på det rene at tiltaket vil få noen konsekvenser lokalt, særlig for brukere av Urdabotnvatnet. Avbøtende tiltak som slipp av minstevannføring, istandsetting av inntaksområdene og veiløs bygging, vil være med på å dempe ulempene, særlig for landskap og friluftsliv. I totalvurderingen av det omsøkte prosjektet legger NVE vekt på at tiltaket vil gi økt regulerbar kraft i et allerede utbygd vassdrag.

Etter en samlet vurdering av planene for foreliggende utbyggingsalternativ og mottatte høringsuttalelser, finner NVE at fordelene og nytten ved overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vassdragsreguleringsloven § 5 er oppfylt, og NVE anbefaler at konsesjon gis i samsvar med søknaden.

3. VURDERINGSGRUNNLAGET

I departementets vurdering av om konsesjon etter vassdragslovgivningen skal gis, må fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved omsøkte utbygging må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der de samfunnsøkonomiske fordelene avveies mot ulempene blant annet i form av forringelse eller tap av naturmangfold.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i loven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i loven §§ 4-5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av søknadene.

Departementet bygger på følgende kunnskapsgrunnlag:

- SKLs søknad av 11. januar 2017 med konsekvensutredning og tilhørende fagrapporter.
- NVEs innstilling av 7. mars 2019 med høringsuttalelser til søknaden.
- SKLs notat av 21. juni 2019 om utdypning av søknaden når det gjelder bedre dokumentasjon av gjenværende urørt vassdragsnatur i området.
- Registreringer i naturbase.
- Artsdatabanken.

Konsesjonssøknaden med konsekvensutredningen (KU) er gjort kjent for partene ved NVEs høring av søknaden. I tillegg er konsekvensene av tiltakene grundig beskrevet i NVEs innstilling av 7. mars 2019. Partene er gjort kjent med innstillingen ved NVEs brev av samme dato.

Etter forvaltningsloven § 25 annet ledd første punktum skal forvaltningsorganet i begrunnelsen nevne de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av parten selv eller i et dokument som er kjent for parten, er en henvisning til tidligere fremstilling tilstrekkelig. Departementet vil derfor i stor utstrekning nøye seg med å vise til konsesjonssøknaden, KU, og NVEs innstilling når det gjelder hvilke faktiske forhold som vedtaket bygger på.

Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal etter naturmangfoldloven stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risikoen for skade på naturmangfoldet. Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger, høringer og andre mottatte saksopplysninger til at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves om landskapet, utbredelse av naturtyper, den økologiske tilstanden i området og arters bestandssituasjon. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING

4.1 Samfunnsmessige hensyn

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene, som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon som følge av overføringene til omtrent 4,8 GWh/år. Byggekostnadene er estimert til 12,3 mill. kr (basert på prisnivå 2017). Dette gir en utbyggingspris på 2,56 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. NVE har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Departementet vil påpeke at utbyggingskostnadene er basert på anslag. Hvor store de faktiske utbyggingskostnadene vil bli, vil først være kjent etter at detaljplan og anbudskonkurranse er holdt. Det vil da være opp til søker å avgjøre om prosjektet totalt sett vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt. En spesifikk utbyggingskostnad på 2,56 kr/kWh viser etter departementets vurdering en positiv nåverdi ved NVEs basis prisbane.

Nåverdiregningene inngår i den videre vurderingen av prosjektets samlede fordeler og ulemper. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

4.2 Hydrologi

Det er planlagt å overføre vann fra to nedbørfelt, Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn på hhv. 0,8 og 0,7 km², og middelvannføringene er beregnet til hhv. 113 og 104 l/s. Avrenningen varierer noe fra år til år med flommer hele året. De største flommene kommer ofte sent om høsten eller tidlig om vinteren. Det er laveste vannføring om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 17,8 og 3,6 l/s for Grøningsbekken 2 og 19,1 og 3,3 l/s for Bekk Urdabotn. Alminnelig lavvannføring for vassdragene ved inntakene i Grøningsbekken og Bekk Urdabotn er beregnet til henholdsvis 3,7 og 3,4 l/s. Maksimal slukeevne i inntakene er planlagt til 1,7 og 1,6 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 10 l/s hele året fra begge inntakene.

Med en maksimal kapasitet på borhullene (sjaktboring) tilsvarende 1500 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 10 l/s hele året for begge elvene, vil dette gi en vannføring som stort sett består av minstevannføringsslipp rett nedstrøms inntaket. Også de store flomvannføringene vil i stor grad bli påvirket av utbyggingen.

4.3 Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Ifølge søknaden antas det å bli marginale endringer av disse temaene. Ingen av høringspartene har hatt kommentarer til disse. Departementet kan ikke se at disse temaene har noen betydning for konsesjonsspørsmålet.

4.4 *Flom, ras og skred*

Ifølge søknaden vil flomtoppene bli redusert lokalt.

Når det gjelder ras og skred, er det utsatte områder både for steinsprang og snørås innenfor tiltaksområdet. Disse vil etter departementets vurdering bli utløst uavhengig av om tiltaket blir gjennomført eller ikke.

4.5 *Vannforsyning*

Bekken fra Urdabotnvatnet renner ved et hyttefelt med om lag 25–30 hytter. Flere av hyttene får tilført overflatevann fra Bekk Urdabotn. SKL har beregnet at middelvannføringen her vil bli redusert til ca. 73 % av dagens tilstand, dersom den omsøkte overføringen blir gjennomført. Etter departementets vurdering vil pålagt slipp av minstevannføring, som foreslått av NVE, i tørre perioder opprettholde vannforsyningen på lik linje med i dag.

4.6 *Naturtyper og biologisk mangfold*

Arter og naturtyper

I tiltaksområdet er det ikke registrert spesielt verdifulle naturtyper eller arter.

I influensområdet til overføringene er det ved Grøningsbekken 2 registrert Gulspurv (NT). Bortsett fra gulspurv er det ikke registret rødlistede arter eller verdifulle naturtyper som vil bli påvirket av tiltaket. Fylkeskommunen påpeker at fossefall må ivaretas ved å sette opp reirkasser. Departementet vil bemerke at fylkesmannen kan pålegge dette gjennom standard naturforvaltningsvilkår dersom det viser seg nødvendig.

Fisk

I Urdabotnvatn har det vært gjennomført prøvafiske med garn. Det ble ikke fanget ørret over 200 gram. Snittvekten på ørreten var på 101 gram, og den ble klassifisert til å være i dårlig forfatning. Det ble anbefalt et større uttak av fisk fra vatnet.

Det omsøkte tiltaket vil føre til redusert vannføring i innløpsbekken til Urdabotnvatn, som i utgangspunktet vil føre til dårligere gyteforhold. Etter departementets vurdering vil tiltaket ikke virke negativt på fiskebestanden, forutsatt at fiskens verdi skal måles ut fra gjennomsnittlig størrelse og kvalitet. Tiltaket kan føre til at ørretbestanden blir marginalt redusert, samtidig som stoffomsetningen i vatnet kan øke noe.

Departementet kan ikke se at de samlede konsekvensene for ørreten er til hinder for at konsesjon gis.

4.7 *Landskap og friluftsliv*

Tiltakene er planlagt i et sidefelt til Blådalsvassdraget med få inngrep. SKL anslår antall bekker ned mot Blåelva til størrelsesorden 25, på strekningen mellom Dam Blådalsvatn og Staffi/Jemtelandsvatn. Om lag halvparten av disse er lite synlige fra Blåelva/bilveien siden bekkene da vil være skjult av vegetasjon. Av disse bekkene er i dag tre berørt av kraftutbygging: Overføring Vetrhusvatn, Overføring Botnavatna og bekkeinntak Grøningsbekken 1. Blådalen er ellers betydelig preget av kraftverksutbygginger gjennom flere tiår, selv om det aller meste av vannveier og kraftverk er bygd som fjellanlegg. Etablering av anleggsveier som følge av utbyggingene har medført at området er blitt tilgjengelig for allmennheten. Området er ofte brukt som innfallsport til Folgefonna nasjonalpark. Både Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn har innslag av mindre fossefall og stryk, som ved høy vannføring setter sitt preg på landskapskarakteren lokalt. Under mer vanlige forhold, er bekkene lite synlige i landskapet. Tiltakshaver har vurdert konsekvensene for landskapet til å være lite – middels negativ for begge bekkefeltene.

Urdabotnvatnet er et av to fiskevatn i området der det ikke er etablert tekniske inngrep. Det lokale jeger- og sportsfiskerlaget har i mange år drevet kultiveringsarbeid av ørretbestanden i Urdabotnvatn. Inntaket i Bekk Urdabotn er planlagt som et mindre punktinngrep (sjaktboring) og veiløst. Omfanget knyttet til de fysiske inngrepene som følge av bekkeinntakene er små.

Den negative påvirkningen for landskapet antas å bli størst for Grøningsbekken 2, som har et lite restfelt nedstrøms inntaket uten større sidebekker. Der vil tiltaket redusere vannføringen sterkt nedstrøms bekkeinntaket, helt til samløp med Blåelva. Inntaket i Bekk Urdabotn ligger like ovenfor Urdabotnvatn, som har en utjevneende effekt på vannføringen videre. Vannføringen blir sterkt redusert over en kort strekning på om lag 150 m oppstrøms Urdabotnvatn. Vannføringen nedstrøms vatnet opprettholder langt på vei sin naturlige dynamikk, fordi Urdabotnvatn og bekkefeltet nedstrøms får tilført vann fra flere sidebekker. Pålegg om minstevannføring vil til en viss grad avbøte konsekvensene av overføringene. SKL har i søknaden inkludert slipp av minstevannføring på 10 l/s hele året for begge bekkeinntakene.

Etter departementets vurdering antas den viktigste negative påvirkningen for landskapet å bli størst for Grøningsbekken 2, som har et lite restfelt nedstrøms inntaket uten større sidebekker. Der vil tiltaket redusere vannføringen sterkt nedstrøms bekkeinntaket, helt til samløp med Blåelva. Departementet finner den omsøkte minstevannføringen på 10 l/s tilstrekkelig, ettersom den er vesentlig større enn alminnelig lavvannføring som er beregnet til 3,5 l/s for begge bekkene.

Departementet kan ikke se at konsekvensene for landskapet og friluftslivet er til hinder for at konsesjon gis med de forslag til avbøtende tiltak som fremgår av NVEs innstilling.

4.8 Kulturminner

Departementet viser til NVEs innstilling hvor det fremgår søknaden og høringen av denne ikke frembragt kjennskap til automatisk fredete kulturminner som vil bli berørt av tiltaket.

4.9 Vannforskriften

Blådalsvassdraget drenerer ned fra sørsiden av Folgefonna og ut i Matersfjorden. Blådalsvassdraget er bygd ut gjennom 70 år, og det er gitt 12 reguleringskonsesjoner i vassdraget. Det er etablert 5 kraftverk og 8 reguleringsmagasiner i Blådalsvassdraget. Det overføres i tillegg vann fra nabovassdrag. Olje- og energidepartementet har også mottatt til sluttbehandling en søknad fra tiltakshaver om bygging av Blåfalli Fjellhaugen kraftverk, et U/O prosjekt som vil kunne øke produksjonen i vassdraget med ytterligere 70 GWh/år.

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som må vurderes i forbindelse med etablering av nye inngrep i vassdraget. I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vassdragsreguleringsloven, har konsesjonsmyndigheten vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. De foreslåtte konsesjonsvilkårene vil etter departementets vurdering være egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Pålegg av minstevannføring vil i stor grad bidra til å opprettholde de biologiske funksjonene i elvene.

Departementet mener som NVE at samfunnsnyttene vil være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet mener at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar produksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Departementet viser til at denne vurderingen omfatter både tekniske gjennomførbarhet og kostnader.

Med de avbøtende tiltak som fremgår av de foreslåtte konsesjonsvilkårene, og med den minstevannføring som fremgår av foredraget her, finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

5. SAMLET BELASTNING

I vurderingen av den samlede belastningen på økosystemet, har departementet tatt hensyn til andre allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidige inngrep og påvirkninger. For den omsøkte utbyggingen vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget foran, samt til NVEs innstilling og konsesjonssøknaden med fagrapporter og notatet om utdyping av gjenværende urørt vassdragsnatur i området.

I Hordaland reduseres urørt natur bl.a. av kraftutbygging, veier og hyttefelt. Blådalen er betydelig preget av kraftverksutbygging i Blådalsvassdraget, selv om det aller meste av vannveier og kraftverk er bygd som fjellanlegg. Samlet belastning i denne delen av vassdraget blir dermed at 5 av om lag 25 sidebekker i større eller mindre grad er berørt av kraftutbygging.

Eksisterende eller planlagte tiltak sammen med overføringen vil ikke øke den samlede belastningen eller medføre økte sumvirkninger i en slik grad at det vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Det er ikke registrert potensial for økt samlet belastning på naturmangfoldet som følge av omsøkte overføring sammen med andre energiprojekter lokalt og regionalt. Den samlende påvirkningen økosystemet blir utsatt for, vil ikke være til hinder for at konsesjon kan gis til overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk slik dette fremgår av oppsummeringen og konklusjonen nedenfor.

6. DEPARTEMENTETS OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket gjennomgås og avveies.

Den viktigste samfunnsnyttien med overføringen av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk vil være ny, regulerbar kraft. Nåverdien av utbyggingen inngår i departementets samlede vurdering av fordeler og ulemper.

Departementet har merket seg at Kvinnherad kommune tilrår at konsesjon gis, og at Hordaland fylkeskommune tilrår at konsesjon gis på bestemte vilkår.

Fylkesmannen i Hordaland er i tvil om fordelene ved tiltaket er større enn ulempene vurdert ut fra samlet belastning på landskap og opplevelsesverdi i Blådalen, men går ikke imot at det gis konsesjon.

Departementet viser til at SKL ved notat av 21. juni 2019 har gitt en utdypende dokumentasjon av gjenværende urørt vassdragsnatur i området.

Etter en samlet vurdering av fordelene og ulempene vil departementet tilrå at SKL gis konsesjon for å overføre Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til utnyttelse i Blåfalli III kraftverk i medhold av vassdragsreguleringsloven § 3, jf. § 5.

VI. Departementets merknader til vilkårene

Post 1 – Konsesjonstid og revisjon

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Etter vassdragsreguleringsloven kan det fastsettes kortere revisjonstid enn 30 år, dersom det er gitt flere konsesjoner i samme vassdrag til forskjellig tid. Dette er tilfelle her.

Revisjonsadgangen for de eksisterende reguleringskonsesjonene i Blådalsvassdraget ligger i tidsrommet 1998–2022. Departementet kan ikke se at det er behov for å samordne nærværende konsesjon med de eksisterende konsesjoner, fordi det er for kort tid mellom de eksisterende og den nye konsesjonen.

Post 2 – Konsesjonsavgifter

Departementet tilrår at avgiftene settes til kr 8,- pr. nat.hk. til staten og kr 24,- pr. nat.hk. til kommunen i samsvar med praksis i de nye konsesjoner, og i samsvar med NVEs anbefaling.

Post 4 – Byggefrister mv.

Det foreslås standardvilkår om byggefrister.

Post 7 – Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Det er vesentlig at inngrepene gjøres så skånsomt som mulig og med særlig vekt på landskaps-tilpasningen. Ved NVEs godkjenning av detaljplanene må de tekniske inngrepene få en så god miljømessig utforming som mulig. Departementet slutter seg til NVEs forutsetninger, jf. merknadene til post 7 i NVEs innstilling.

Post 8 – Naturforvaltning

NVE har foreslått standardvilkår for naturforvaltning. Olje- og energidepartementet slutter seg til dette. Pålegg i medhold av denne bestemmelsen må være knyttet til skader forårsaket av utbyggingen, og kostnadene ved pålegget må stå i rimelig forhold til tiltakets skadevirkninger og til nytten ved tiltaket.

Post 10 – Forurensning mv.

Vilkåret omfatter driftsperioden. For anleggsperioden må det søkes om tillatelse fra Fylkesmannen.

VII. Departementets merknader til manøvreringsreglementet

Manøvreringsreglementet gitt SKL ved kgl.res. 29. juni 2011 med senere endringer foreslås oppdatert med følgende tilføyelser i post 1 Overføringer:

"Avløpet fra Grøningsbekken II ved kote 730, nedbørfelt oppgitt til 0,8 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Bekk Urdabotn ved kote 720, nedbørfelt oppgitt til 0,7 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III."

Post 5

Departementet slutter seg til NVEs anbefaling om at det blir satt krav om slipp av minstevannføring på 10 l/s fra begge bekkeinntakene. Dette ligger godt over det som er beregnet som alminnelig lavvannføring for vassdragene, og vil sikre vannlevende organismer ved at bekkene ikke tørker ut i tørre perioder av året, samt ivareta opplevelsen av rennende vann.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

Sunnhordland Kraftlag AS gis tillatelse til å overføre Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk i Kvinnherad kommune i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsene

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis Sunnhordland Kraftlag AS tillatelse til overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til Blåfalli III kraftverk i Kvinnherad kommune, jf. Vedlegg 2.
2. Det fastsettes oppdatert manøvreringsreglement for regulering av Kvandals- og Blådalsvassdraget til erstatning for reglement fastsatt ved kgl.res. 29.06.2011, jf. Vedlegg 3.
3. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

Vedlegg 2

*Vilkår
for tillatelse etter reguleringsloven til overføring av Grøningsbekken 2 og Bekk Urdabotn til
Blåfalli III kraftverk*

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av NVE.

Plikten til å betale avgiftene inntreier etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av Fylkesmannen.

3.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister mv.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år.

Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Blådalsvassdraget er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompensierende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10.

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11.

(Ferdsl mv.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12.

(Terskler mv.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Manøvreringsreglement mv.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

15.

(Hydrologiske observasjoner, kart mv.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Kartverket med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring, løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr. 1, jf. § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister mv.), 14 (Manøvreringsreglement mv.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 21.

For overtredelse av de i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, eller vilkår satt for konsesjon eller vedtak i medhold av loven, kan NVE treffe vedtak om tvangsmulkt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen og er tvangsgrunnlag for utlegg.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25.

22.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses for konsesjonshavers regning. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

Vedlegg 3

Manøvreringsreglement
for regulering av Kvandals- og Blådalsvassdraget i Kvinnherad kommune
(Fastsatt 20.09.2019. Erstatte tidligere reglement fastsatt ved kgl.res. 29.6.2011.)

1.

Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Fjellhaugvatn	347,2	374,8	345,2	27,6	2,0	29,6
Staffivatn	422,3	437,0	420,0	14,7	2,3	17,0
Jemtelandsvatn	424,2	437,0	424,2	12,8	0	12,8
Blådalsvatn	673,1	711,1	611,0	38,0	62,1	100,1
Botnavatn	727,8	727,8	710,0	0	17,8	17,8
Middbotnavatn	735,5	771,0	700,0	35,5	35,5	71,0
Sandvatn	794,9	798,0	797,1	3,1	0	-
Ytre Møsevatn	845,0	873,0	851,7	28,0	0	28,0
Indre Møsevatn	851,7	873,0	820,0	21,3	31,7	53,0
Blomsterskardvatn	1034,1	1034,1	1004,1	0	30,0	30,0
Kvandalsvatn	771,1	771,1	741,1	0	30,0	30,0
Nesjastølvatn	652,2	652,7	651,7	0,5	0,5	1,0

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner. Høydene refererer seg til Sunnhordland Kraftlag AS sitt presisjonsnivellelement.

Overføringer

Avløpet fra Botnavatn, nedbørfelt oppgitt til 3,7 km², blir ført inn på driftstunnelen for Blåfalli III.

Avløpet fra Grønningenbekken ved kote 720, nedbørfelt oppgitt til 2,2 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Grøningsbekken II ved kote 730, nedbørfelt oppgitt til 0,8 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Bekk Urdabotn ved kote 720, nedbørfelt oppgitt til 0,7 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli III.

Avløpet fra Sandvatn, nedbørfelt oppgitt til 4,2 km², blir overført til Vetrhusvatn.

Avløpet fra Vetrhusvatn, nedbørfelt oppgitt til 9 km² + 4,2 km² (Sandvatn) blir overført til Blådalsvatn.

Avløpet fra Blomsterskardsvatn, nedbørfelt oppgitt til 10,4 km², blir overført til Blådalsvassdraget.

Avløpet fra Kvandalsvatnet, nedbørfelt oppgitt til 3,5 km² blir overført til Svartatjørn.

Avløpet fra Blåelva, nedbørfelt oppgitt til 17,2 km² inklusive overføringen fra Blomsterskardsvatn, sammen med avløpet fra to nedbørfelt ved Sandahorgi, nedbørfelt til sammen oppgitt til 2,1 km², blir overført til Møsevatn.

Avløpet fra Fossabekken, nedbørfelt oppgitt til 0,9 km², blir ført inn på driftstunnelen til Blåfalli kraftverk – Vik.

Avløpet fra øvre del av Eikemovassdraget, nedbørfelt oppgitt til 8,9 km² blir overført til Vetrhusvatn.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

5.

I perioden 1. juni til 31. august slippes en minstevannføring fra bekkeinntak 1 og/eller 2 i Eikemo-overføringen på til sammen 0,1 m³/s. Bekkeinntak 1 og 2 skal én gang i halvåret i forbindelse med vår- og høstflom og i samme tidsrom stenges i en periode på to døgn for å bidra til økt massetransport og opprensning øverst i Skreddalselva. Konsesjonæren skal overvåke og fotodokumentere situasjonen i Skreddalen. Fra bekkeinntak i Bekk Urdabotn skal det slippes en minstevannføring på 10 l/s hele året. Fra bekkeinntak i Grøningsbekken II skal det slippes en minstevannføring på 10 l/s hele året.

30. Troms fylkeskommune

(Overdragelse av aksjer i Troms Kraft AS og Troms Holding AS – søknad om aksjeervertskonsesjon og fortsatt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven)

Olje- og energidepartementets samtykke 23. september 2019.

Innledning

Olje- og energidepartementet viser til søknad av 20. august d.å. fra advokatfirmaet Lund & Co DA, på vegne av Troms fylkeskommune.

Det søkes om aksjeervertskonsesjon og om fortsatt unntak fra konsesjonsbehandling og statlig forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven i forbindelse med overdragelse av aksjer i Troms Kraft AS til Troms Holding AS og videre overdragelse av aksjer fra Troms Holding AS til kommunene i Troms.

Bakgrunn og søknad

Troms fylkeskommune eier 60 % av aksjene Troms Kraft AS, som igjen er morselskap i konsern med tre heleide datterselskap; Troms Kraft Nett AS, Troms Kraft Produksjon AS og Troms Kraft Strøm AS. Selskapets rettigheter til utnyttelse av fall for kraftproduksjon ligger i datterselskapet Troms Kraft Produksjon AS. Troms Kraft Produksjon AS eier og driver 10 vannkraftverk og ett vindkraftverk i Troms.

Fylkestinget i Troms fylkeskommune traff den 20. juni 2019 følgende vedtak i forbindelse med regionreform og sammenslåingen med Finnmark fylkeskommune:

1. Samtlige aksjer som Troms fylkeskommune eier i Troms Kraft AS overføres til Troms Holding AS.
2. Vedtektene i Troms Holding AS skal før overføringen være slik som foreslått i vedlegg 2 til saksfremlegget.
3. Aksjonæravtalen i Troms Holding AS skal før overføringen være slik som foreslått i vedlegg 3 til saksfremlegget.
4. Når vedtektene i Troms Holding AS er i samsvar med vedlegg 2 til saksfremlegget, skal B-aksjene i Troms Holding AS overføres vederlagsfritt til primærkommunene i Troms etter fordelingen som fremgår av vedlegg 4 til saksfremlegget. Overføringen skal skje ved gavebrev som foreslått i vedlegg 5 til saksfremlegget. Det er et vilkår for overdragelsen at den enkelte primærkommune aksepterer betingelsene i gavebrevet. Når primærkommunen har signert gavebrevet, signerer fylkesrådsleder gavebrevet på vegne av fylkeskommunen.
5. Fylkestinget legger til grunn at overføringen av aksjene i Troms Kraft AS til Troms Holding AS, og overføringen av B-aksjer i Troms Holding AS til primærkommunene, ikke vil påvirke Troms Kraft AS' virksomhet og utviklingsmuligheter negativt, og at Troms fylkeskommunes utøvelse av eierskapet i Troms Kraft AS vil kunne videreføres gjennom Troms Holding AS. Representanter for Troms fylkeskommune skal fortsatt representere aksjene i Troms Kraft AS på vegne av Troms Holding AS.
6. Fylkestinget delegerer til fylkesrådet å gjøre eventuelle endringer i vedtekter, aksjonæravtale og gavebrev som ikke har vesentlig betydning for innholdet i dokumentene.
7. Fylkestinget delegerer til fylkesrådet å foreslå styremedlemmer til Troms Holding AS. Fremtidig forslag av styremedlemmer i Troms Holding AS avhenger av delegasjonsreglementet i det nye fylkestinget for Troms og Finnmark.

8. Fylkestingets forutsetning er at en gjennomføring av punkt 1 og/eller punkt 4 ikke utløser forkjøpsrett for Tromsø kommune til aksjeposten, som Troms fylkeskommune i dag eier i Troms Kraft AS, og at fylkesrådet ikke gjennomfører disse punktene før det er avklart, eventuelt rettslig, at overdragelsene ikke utløser forkjøpsrett.

Troms Holding AS vil erverve 60 % av aksjene i Troms Kraft AS. Etter vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd, jf. første ledd, kreves det konsesjon fra departementet ved erverv av mer enn en femtedel av samtlige aksjer i selskap som direkte eller indirekte eier aksjer i andre selskap som innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne kreve uten konsesjon eller vedtak etter ervervsloven. Tilsvarende kreves konsesjon ved overdragelse av 35 % av aksjene i Troms Holding AS til kommunene i Troms i samsvar med fylkestingets vedtak.

Det bes om at departementet gir Troms Holding AS konsesjon til ervervet av aksjer i Troms Kraft AS fra fylkeskommunen. Det bes videre om at departementet gir konsesjon til at fylkeskommunen overdrar 35 % av aksjene i Troms Holding AS til kommunene i Troms. Troms Holding AS er 100 % offentlig eid, og Troms Kraft AS vil fortsette å være i 100 % offentlig eie etter overdragelsen av aksjene til Troms Holding AS og etterfølgende overdragelse av aksjer i Troms Holding AS til kommunene i Troms. Vilkårene for å gi konsesjon for aksjeervertet er således oppfylt. Styret i Troms Kraft AS har samtykket til overdragelsene, jf. vannfallrettighetsloven § 24 fjerde ledd.

I forbindelse med omorganisering av Troms Kraft AS til aksjeselskap og omorganisering av Troms Kraft AS til konsern, ble det gjort unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett etter den daværende industrikonsesjonsloven § 1 fjerde ledd, jf. departementets vedtak 25. august 1998.

I vedtaket ble det satt som vilkår at enhver aksjeoverdragelse i Troms Kraft AS og Troms Kraft Produksjon AS skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Samtidig forbeholdt departementet seg retten til:

"ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å gjøre gjeldende statlig forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 6 nr. 1, og den statlige fortrinnsretten etter industrikonsesjonsloven § 10, gjeldende for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle overdragelse av de rettighetene selskapene ved dette vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter § 1, 4. ledd. For konsederte fall forbeholder staten seg å gjøre gjeldende forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 4, 1. ledd dersom en aksjeoverdragelse medfører at vilkårene for tidsubegrenset konsesjon ikke lenger er tilstede".

Det bes i søknaden om at det i medhold av vannfallrettighetsloven § 1 femte ledd gis fortsatt unntak fra statlig forkjøpsrett og for konsesjonsbehandling av de rettigheter det tidligere er gitt unntak for.

Departementets vurdering og vedtak

Om tidligere fastsatte vilkår for unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskapene som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd eller tidligere gjeldende lovgivning, kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

I forbindelse med tidligere transaksjoner og konsesjonspliktige erverv har departementet gitt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett til Troms Kraft AS og Troms Kraft Produksjon AS med forbehold om at slik konsesjonsbehandling og forkjøpsrett kan iverksettes ved eventuelle fremtidige aksjeoverdragelser.

Departementet kan ikke se at de omsøkte ervervene gir grunnlag for å benytte tidligere fastsatte vilkår for de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett meddelt selskapene.

Om ervervene av aksjer i Troms Kraft AS og Troms Holding AS

Ved erverv av aksjer i et selskap med begrenset ansvar i et slikt antall at erververen blir innehaver av aksjer som representerer mer enn en femdel av samtlige aksjer i selskapet, kreves konsesjon såfremt selskapet direkte eller indirekte innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven, jf. § 23 annet ledd.

Konsesjon er på samme måte nødvendig når to eller flere rettssubjekter enten i fellesskap eller hver for seg erverver aksjer i et selskap med begrenset ansvar i et antall som nevnt over, når ervervet har funnet sted etter forutgående innbyrdes overenskomst, jf. § 23 første ledd annet punktum.

Troms Holding AS' erverv av aksjer i Troms Kraft AS

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd, jf. første ledd, gis Troms Holding AS konsesjon for omsøkte erverv av 60 % av aksjene i Troms Kraft AS fra Troms fylkeskommune. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen

Kommunene i Troms' erverv av aksjer i Troms Holding AS

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd, jf. første ledd, gis kommunene i Troms konsesjon for omsøkte erverv av 35 % av aksjene i Troms Holding AS etter forutgående innbyrdes overenskomst. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Avslutning

Departementet presiserer at det i og med dette vedtak ikke er gjort noen endringer i tidligere meddelte konsesjoner med tilhørende vilkår.

31. Nord-Salten Kraft AS

(Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i henhold til vannfallrettighetsloven § 3, annet ledd)

Olje- og energidepartementets samtykke 26. september 2019.

Bakgrunn og nærmere om søknaden

Olje- og energidepartementet (heretter departementet) viser til søknad fra Kvale Advokatfirma DA av 23. august 2019 på vegne av Nord-Salten Kraft AS (heretter NSK) om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

I forbindelse med omorganiseringen er det opprettet to nye selskaper: Nord-Salten Kraft Holding AS (heretter NSK Holding) og Nord-Salten Kraft Nett AS (heretter NSK Nett). NSK Holding vil etter omorganiseringen eie 100 % av aksjene i NSK og 100 % av aksjene i NSK Nett. Sluttresultatet er at antallet utstedte aksjer i NSK Holding vil være det samme som i dagens NSK. Fordi NSK innehar vannfallrettigheter som det kreves konsesjon for å erverve iht. vannfallrettighetsloven kapittel 2, utløses konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 24 for overdragelsen av til sammen 100 % av aksjene fra NSK til NSK Holding.

Nærmere om NSK

NSK var opprinnelig et samvirkelag som ble omdannet til et aksjeselskap i 2010. I forbindelse med omdanningen ble det fattet vedtak om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i henhold til gml. Industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd), jf. departementets vedtak av 25. juni 2010.

NSK produserer, omsetter og overfører elektrisk energi. NSK eier fem kraftverk: Rekvatn, Slunkajavrre, Sagfossen, Forsanvatn og Forsanvatn minikraftverk med en årlig middelproduksjon på til sammen om lag 252 GWh.

Dagens selskapsstruktur i NSK er at kommunene Steigen (21,87 %), Tysfjord (19,82 %), Hamarøy (16,47 %) og Sørfold (4,69 %), samt Salten Kraftsamband (19,26 %) eier tilsammen 82,13 % (2.919.241 A-aksjer og 277.542 B-aksjer) og 17,87 % (695.448 B-aksjer) eies av private aksjonærer (4–5000 småaksjonærer, heretter omtalt som minoritetsaksjonærene).

Majoritetsaksjonærene (kommunene Steigen, Tysfjord, Hamarøy og Sørfold, samt Salten Kraftsamband), er juridiske personer som oppfyller kravene til offentlig eierskap, jf. vannfallrettighetsloven § 5. Det går også frem av NSKs vedtekter § 4 at selskapets A-aksjer bare kan eies av juridiske personer som til enhver tid oppfyller kravene til offentlig eierskap i konsesjonsrettslig forstand.

Nærmere om omorganiseringen

NSK vil tilpasse seg kravet om selskapsmessig skille ved at det etableres en konsernmodell, hvor dagens aksjonærer i NSK etter gjennomføring av omorganiseringen blir aksjonærer i et nytt holdingselskap (NSK Holding), med samme eierandel i holdingselskapet som de i dag har i NSK. NSK Holding vil etter omorganiseringen eie samtlige aksjer i dagens NSK.

Første ledd i den planlagte omorganiseringen vil være at majoritetsaksjonærene overdrar sine aksjer i NSK til NSK Holding (82,13 %), mot oppgjør i form av at majoritetsaksjonærene mottar aksjer i NSK Holding. Dette gjøres ved at det først foretas en kapitalnedsettelse i NSK Holding, hvor aksjene NSK i dag eier i NSK Holding slettes, og at NSK mottar innskutt aksjekapital på NOK 30.000. Deretter vedtas det samtidig en rettet kapitalforhøyelse i NSK Holding mot majoritetsaksjonærene, og hvor aksjeinnskuddet vil være majoritetsaksjonærenes aksjer i NSK. Den enkelte majoritetsaksjonær vil motta likt antall A-aksjer og B-aksjer i NSK Holding som antall aksjer i NSK som benyttes som aksjeinnskudd.

Minoritetsaksjonærene (17,87 %) forblir direkte eiere i NSK før neste trinn gjennomføres, mens majoritetsaksjonærene vil få NSK Holding mellom seg og NSK. Hensikten med holdingstrukturen er å lette praktiseringen av eierskapet i NSK når dette blir stående som et rent produksjonsselskap etter at nettvirksomheten er fisjonert ut i et eget selskap.

Neste trinn er at nettvirksomheten i NSK fisjoneres ut til NSK Nett, samtidig som samtlige aksjer som innehas av minoritetsaksjonærene (18,87 %) i NSK vil innløses ved fisjonen, men kun en viss andel av aksjene som da eies av NSK Holding. Som vederlag for minoritetsaksjonærenes aksjer i NSK, vil de motta aksjer i NSK Holding, hvor den enkelte minoritetsaksjonær mottar et tilsvarende antall B-aksjer i NSK Holding som vedkommende minoritetsaksjonær eide i NSK. Etter gjennomføringen av omorganiseringen vil antall utstedte aksjer i NSK Holding være det samme som i dagens NSK, og eierstrukturen i NSK Holding vil være identisk som den er i NSK i dag.

Vedtektene til NSK Holding vil være strukturert på samme måte som vedtektene for NSK, ved at det vil være krav om at A-aksjer kun kan eies av juridiske personer som til enhver tid oppfyller kravene til offentlig eierskap. Andelen A-aksjer vil utgjøre 75 % av stemmene og aksjekapitalen i NSK Holding, på samme måte som i dagens NSK.

Departementets vurdering

Ot.prp. nr. 31 (1989–90) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av gml. industrikonsesjonsloven § 1 fjerde/femte ledd, nå videreført i ny vannfallrettighetslov § 3 annet ledd. Formålet med unntaksbestemmelsen er å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene.

Departementet finner ikke grunn til å vurdere separat de enkelte trinn i omorganiseringen hver for seg, men vil i stedet i tråd med praksis fra lignende saker se hen til om prosessens sluttresultat oppfyller de formål som ligger til grunn for unntaksbestemmelsen i vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Etter departementets vurdering oppfyller de foreliggende transaksjonene i resultat hensynet om en mer rasjonell organisering av selskapet NSK. De reelle eierforholdene endres ikke, og kravet til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonene.

NSK har ved tidligere vedtak fått unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter gml. industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd) i forbindelse tidligere omorganisering (omdanning fra samvirkelag til aksjeselskap). NSK er i departementets vedtak av 25. juni 2016 meddelt unntaksvilkår som følge av at NSK ble gitt unntak fra konsesjonsplikt for omdanningen. Det ble satt vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i NSK skulle meldes konsesjonsmyndighetene, begrenset til gjelde for de aksjer som til enhver tid innehas av aksjonærer som tilfredsstiller kravet til offentlig eierskap i gml. industrikonsesjonsloven § 2 første ledd (nå vannfallrettighetsloven § 5). I samme vedtak forbeholdt departementet seg, ved enhver fremtidig meldepliktig aksjeoverdragelse i NSK, å gjøre gjeldende statens forkjøpsrett for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle de rettigheter selskapet ved vedtaket og tidligere vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven (nå vannfallrettighetsloven).

Departementet kan ikke se at den nå omsøkte omorganiseringen gir grunnlag for å benytte vilkårene om statlig forkjøpsrett og rett til å konsesjonsbehandle de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett meddelt disse selskapene.

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom industrikonsesjonsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Ved unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd vil det bli satt som vilkår at samtlige fremtidige aksjeoverdragelser i NSK Holding og NSK skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Meldeplikten begrenses til å gjelde for de aksjer som til enhver tid innehas av aksjonærer som tilfredsstiller kravene til offentlig eierskap i vannfallrettighetsloven § 5, slik det også ble satt vilkår om i departementets vedtak av 25. juni 2010. Departementet vil videre forbeholde seg retten til, ved enhver fremtidig meldepliktig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle overdragelsen av de rettigheter som selskapene ved dette og tidligere vedtak har fått fritatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd og vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. I den grad selskapene har fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, forbeholder departementet seg samtidig retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende etter vannfallrettighetsloven § 6 ved enhver fremtidig meldepliktig aksjeoverdragelse i selskapene.

Vedtak

Unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd

Med hjemmel i lov 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon for rettigheter til vannfall mv. (vannfallrettighetsloven) § 3 annet ledd gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for Nord-Salten Kraft Holding AS' erverv av til sammen 100 % av aksjene i Nord Salten Kraft AS.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Nord-Salten Kraft Holding AS og Nord-Salten Kraft AS meldes til konsesjonsmyndighetene. Meldeplikten begrenses til å gjelde for de aksjer som til enhver tid innehas av aksjonærer som tilfredsstiller kravene til offentlig eierskap i vannfallrettighetsloven § 5. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig meldepliktig aksjeoverdragelse i selskapene, å gjøre den statlige forkjøpsretten etter vannfallrettighetsloven § 6 gjeldende for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle de rettigheter som selskapene ved dette og tidligere vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven/vannfallrettighetsloven.

Emisjon av aksjer i selskapene, for eksempel i forbindelse med fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som en aksjeoverdragelse.

Avslutning

Tidligere meddelte tillatelser med tilhørende vilkår gjelder uendret.

Departementet ber om at det oversendes konsesjonsdata til Norges vassdrags- og energidirektorat slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

32. Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB)

(Konsesjon for overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen i Åmot, Trysil, Elverum, Våler og Åsnes kommuner)

Kongelig resolusjon 27. september 2019.

I. Innledning

GLB søker om tillatelse til å overføre vann fra Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. Tiltakene vil gi til sammen ca. 18 GWh/år regulerbar kraft i Osa kraftverk og kraftverkene nedstrøms Rena og Glomma.

Overføringen av Øvre Flisa er planlagt gjennomført ved å demme opp Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna til et inntaksmagasin. En sperredam i sørenden av magasinet, et inntak i nordenden og en nedgrav rørgate skal føre inntil 8 m³/s vann over til Vesle Ossjøen og videre til Osensjøen. Inntaksmagasinet omsøkes i to alternativer, begge med 0,5 m reguleringshøyde. Det ene alternativet innebærer en oppdemming til kote 452,27, får inntak i Kjerringtjønnna, og en ca. 450 m lang nedgravd rørgate til Vesle Ossjøen. Det andre alternativet går ut på å demme opp til kote 451,27, får inntak i Nordre Håsjøen, og en ca. 750 m lang nedgravd rørgate til Vesle Ossjøen.

Overføringen av Østre Æra gjennomføres ved at det bygges en inntaksdam i elva med et inntak rett oppstrøms. Vannet føres inn på en ca. 90 m lang nedgravd rørgate til eksisterende adkomsttunnel til Osa kraftverk. Derfra ledes vannet videre gjennom adkomsttunnelen og ned til tilløpstunnelen til Osa kraftverk. Overføringskapasiteten blir inntil 5,5 m³/s.

NVE anbefaler at GLB får konsesjon med inntaksmagasin i samsvar med alternativet med inntak i Nordre Håsjøen.

De negative konsekvensene ved overføringen er i hovedsak knyttet til oppdemning og regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa og redusert vannføring i Flisavassdraget.

II. Søknaden og NVEs innstilling

NVE har 28.05.2018 avgitt følgende innstilling:

"GLB har søkt om konsesjon for overføring av vann fra Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. Tiltakene vil gi totalt 18,6 GWh i regulerbar kraft i Osa kraftverk og kraftverkene nedstrøms i Rena og Glomma.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, anbefaler NVE at GLB får konsesjon til å overføre vann fra Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. I vår vurdering legger vi til grunn at Øvre Flisa overføres etter alternativ A451. Vi anser at § 5 i vassdragsreguleringsloven er oppfylt.

NVE anbefaler at konsesjonen gis på vedlagte vilkår, med tilhørende manøvreringsreglement.

Sammendrag

Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) søker om tillatelse til å overføre Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen.

Overføring av Øvre Flisa er planlagt gjennomført ved å demme opp Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna til et inntaksmagasin. En sperredam i sydenden av magasinet, et inntak i nordenden og en nedgravd rørgate skal føre inntil 8 m³/s over til Vesle Ossjøen og videre til Osensjøen. Inntaksmagasinet omsøkes i to alternativer, begge med 0,5 m reguleringshøyde. Alternativ A452 demmes opp til kote 452,27, får inntak i Kjerringtjønnna, og en ca. 450 m lang nedgravd rørgate til

Vesle Ossjøen. Alternativ A451 demmes opp til kote 451,27, får inntak i Nordre Håsjøen, og en ca. 750 m lang nedgravd rørgate til Vesle Ossjøen.

Overføringen av Østre Æra gjennomføres ved at det bygges en sperredam og et inntak umiddelbart oppstrøms i Østre Æra. Vannet føres inn på en ca. 90 m lang nedgravd rørgate til eksisterende adkomsttunnel til Osa kraftverk. Derfra ledes vannet videre gjennom adkomsttunnelen og ned til tilløpstunnelen til Osa kraftverk. Overføringskapasiteten blir inntil 5,5 m³/s.

NVE har mottatt i alt 38 uttalelser i saken. De fleste høringspartene stiller seg kritisk til søknaden, men flere kan akseptere overføringene på visse vilkår.

De negative virkningene som trekkes fram er særlig knyttet til oppdemming og regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa, og redusert vannføring Flisavassdraget. Inntaksmagasinet vil blant annet sette deler av en viktig naturtypelokalitet under vann. Etablering av inntaksmagasinet vil også redusere vanngjennomstrømmingen og forsure Håsjøene, og øke kvikksølvkonsentrasjonen i fisk. Kvikksølvnivået i fisk i Håsjøen er allerede høyt, og en stor andel av fisken overstiger kostholdsgrensen. Etter NVEs vurdering representerer fiskesamfunnet i innsjøene ingen store verdier.

Undersøkelser utført av NINA viser at oppdemming av Øvre Flisa ikke vil påvirke fiskesamfunnet i øvre deler av Flisavassdraget. Overføring av Østre Æra vil imidlertid ha negativ virkning på den stasjonære ørretbestanden nedstrøms overføringspunktet.

Enkelte er bekymret for økt erosjon, både i inntaksmagasinet og i Vesle Ossjøen og i kanalen mellom Vesle Ossjøen og Osensjøen.

NVE har vurdert de to oppdemningsalternativene (A451 og A452) og konkluderer med at alternativ A451 samlet sett er det alternativet som vil føre til minst ulempe for miljøet. Total utbyggingskostnad er litt høyere for A451, men begge alternativene vil være lønnsomme og øke den totale kraftproduksjonen i hovedsakelig Osa kraftverk med 18,6 GWh.

Overføringene vil årlig gi 18,6 GWh i ny regulerbar kraft, fordelt på 10,7 GWh i vinterproduksjon og 7,9 GWh i sommerproduksjon. Spesifikk utbyggingskostnad er beregnet å bli 1,75 kr/kWh og 1,83 kr/kWh ved henholdsvis A452 og A451 (2014-kroner). Prosjektet har en relativt lav LCOE på 16 øre/kWh. NVEs beregninger viser at prosjektet har en langt lavere LCOE-kostnad sammenlignet med annen konsesjonsgitt ikke-utbygd vindkraft og småkraft. Prosjektet vil generere inntekter fra skatter, avgifter og konsesjonskraft til berørte kommuner.

Etter en samlet vurdering mener NVE at fordelene ved overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen overstiger ulempene, og at vassdragsreguleringsloven § 5 dermed er oppfylt. Vi anbefaler at det gis konsesjon etter alternativ A451. Vi legger vekt på at prosjektet har relativt lav utbyggingskostnad, og vil gi ny regulerbar kraft. NVE mener ulempene er moderate og lar seg til dels avbøte med slipp av minstevannføring og god detaljplanlegging.

Oppsummering av søknaden

Søknaden av 02.02.2015 med tilhørende utredninger omfatter tre hovedelementer:

- Overføring av Øvre Flisa til Osensjøen, inkludert etablering av inntaksmagasin i Øvre Flisa
- Overføring av Østre Æra til Osensjøen
- Økt senkning av Osensjøen

I brev av 30.09.2015 trekker GLB den delen av søknaden som omhandler økt senkning av Osensjøen. Oppsummering av søknaden nedenfor omfatter bare hovedelementene om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen.

Søker

Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) er en interesseorganisasjon for vannkraftprodusentene i Glommavassdraget. GLB har 16 kommunale, fylkeskommunale og private kraftprodusenter som eiere/medlemmer. Eierne har til sammen over 50 kraftstasjoner i vassdraget, og det produseres årlig ca. 11 TWh. Dette utgjør ca. 9 % av den totale elektrisitetsproduksjonen i Norge.

GLB forvalter til sammen 26 reguleringer og overføringer i Glommas nedbørfelt. I tillegg drifter GLB meteorologiske og hydrologiske målestasjoner, og utarbeider rutinemessig prognoser for vannføringer i Glommavassdraget for produksjonsplanlegging og til flomvarsling i samarbeid med NVE.

Søknaden og lovverk

GLB søker om følgende:

- I. Etter vassdragsreguleringsloven, tillatelse til:
 - å etablere inntaksmagasin i Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna i Øvre Flisa
 - å overføre vann fra Øvre Flisa og fra Østre Æra til Osensjøen
- II. Etter vannressursloven, tillatelse til:
 - å gjennomføre de øvrige tekniske inngrepene i vassdraget som utbyggingen totalt sett medfører
- III. Etter forurensningsloven:
 - utslippstillatelse/vilkår for gjennomføring av nødvendig anleggsarbeid
- IV. Etter oreigningsloven, tillatelse til:
 - erverv av nødvendige arealer og rettigheter dersom det ikke oppnås minnelig avtale mellom søker og rettighetshaver
 - å ta i bruk areal og rettigheter før skjønn er avholdt eller avtale er inngått med grunneiere og rettighetshavere (forhåndstiltredelse)

Søkers begrunnelse for tiltaket

Overføring av Øvre Flisa til Osensjøen er tidligere omsøkt av GLB i konsesjonssøknad av 10. mai 1990. Søknaden fra 1990 ble lagt på is etter høringsrunden på grunn av kommunal motstand mot prosjektet. GLB fremmer nå en ny søknad som er delvis basert på søknaden fra 1990, og det søkes i tillegg om inntak av Østre Æra på overførings- og inntakstunnelen til Osa kraftverk.

Prosjektet støtter opp om nasjonale målsettinger om å optimalisere utnyttelsen av eksisterende reguleringer og kraftverk. Reguleringsmagasinet i Øvre Flisa, som skal utgjøre inntaket til overføringskanal/rørgate, vil få HRV 1,7 – 2,7 m over dagens vannstand, og dermed bli på tilnærmet samme nivå som da den tidligere fløtingsdammen var i bruk.

Prosjektet vil ha en flomdempende effekt ved midlere flommer, og overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen ble i St. meld. 42 (1996–1997) trukket fram som ett av 5 prosjekter som kunne konsesjonsbehandles etter administrativ innplassering i Samlet plan for vassdrag.

Beliggenhet

Tiltaksområdet ligger i vassdrag nr. 002.Z Glommavassdraget og 002.GZ Flisavassdraget i Hedmark fylke. Selve overføringsanlegget fra Øvre Flisa til Vesle Ossjøen vil ligge i Trysil kommune, mens reguleringsdammen og deler av magasinet vil ligge i Elverum kommune. Østre Æra ligger i Åmot kommune, mens Osensjøen som vannet fra Øvre Flisa og Østre Æra overføres til, ligger delvis i Åmot kommune og delvis i Trysil kommune. Elvestrekningen i Flisavassdraget som får redusert vannføring, ligger i Åsnes og Våler kommuner. Vedlegg 1 viser oversiktskart av prosjektområdet, og detaljkart av elementene og alternativene som inngår i søknaden.

Eksisterende forhold

Osensjøen er allerede sterkt preget av regulering. Osensjøen ble første gang regulert i 1847 som fløtingsmagasin, og fra 1917 som midlertidig statsregulering for flomdempings- og vannkraftformål, og regulering med nåværende reguleringshøyde på 6,6 meter fra 1928. Tillatelsen til regulering av Osensjøen ble fornyet gjennom konsesjon gitt til GLB ved kgl.res. av 21.05.1999. Det tilhørende manøvreringsreglementet stiller krav om slipp av vann til Søre Osa. Reguleringen utnyttes for kraftproduksjon i Osa kraftverk, i tillegg til kraftverkene Løpet, Strandfossen, Skjefstadfoss og Braskereidfoss nedstrøms i Rena og Glomma.

Relevante data for Osensjøen er vist i tabellen under:

Magasin	Magasinvolum (Mm ³)	HRV (moh)*	LRV (moh)*	Reguleringshøyde (m)
Osensjøen	265	438,07	431,47	6,60

* HRV og LRV er oppgitt i NN2000. Dette innebærer korrigerings med +25 cm i forhold til konsesjonsgitte høyder.

Øvre del av Flisavassdraget benevnes Øvre Flisa, og inkluderer de fire innsjøene Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønnna.

Berggrunnen i Flisavassdraget består av grunnfjellsbergarter, mens berggrunnen i Østre Æra består av sandsteinsbergarter. Klimamessig skiller de to områdene seg lite fra nedbørfeltet til Osensjøen. Myr utgjør en betydelig del av nedbørfeltene.

Flisavassdraget har ingen reguleringsmagasiner, men en del av fallstrekningen i nedre del av vassdraget utnyttes i Syversætre Foss kraftverk (10,5 GWh). Vassdraget som inkluderer Østre Æra har ingen reguleringsmagasin og ingen kraftverk.

Se vedlegg 1 for ulike kartutsnitt av områdene beskrevet over.

Utbyggingsplanene

Øvre Flisa

Overføringen av Øvre Flisa til Osensjøen er planlagt gjennomført ved å demme opp Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønnna til ett inntaksmagasin. Dette skal gjøres ved å bygge en sperredam i sørenden av Håsjøen på stedet hvor det i dag er en nedlagt fløtningsdam. Et inntak i nordenden av magasinet vil føre vannet over til Vesle Ossjøen gjennom en nedgravd rørgate. Inntaksmagasinet omsøkes i to likestilte alternativer:

A451: Oppdemming til kote 451,27 med inntak i Nordre Håsjøen for en 750 m lang rørgate til Vesle Ossjøen. Dette gir en oppdemming på inntil 1,7 m i forhold til dagens middelvannstand ved utløpet av Håsjøen. Nordre Håsjøen, Håengsjøen og Håsjøen får en sammenhengende vannoverflate. Vannstanden i Kjerringtjønnna vil ikke bli nevneverdig påvirket. Se Figur 3.1 – 3.3 i vedlegg 1.

A452: Oppdemming til kote 452,27 (A452) med inntak i Kjerringtjønnna for en 450 m lang rørgate til Vesle Ossjøen. Dette gir en oppdemming på inntil 2,7 m i forhold til dagens middelvannstand ved utløpet av Håsjøen. Kjerringtjønnna, Nordre Håsjøen, Håengsjøen og Håsjøen vil fremstå med et sammenhengende vannspeil. Se Figur 2.1 – 2.3 i vedlegg 1.

Begge alternativene gir overføring av inntil 8,0 m³/s til Vesle Ossjøen, og vil ha en reguleringshøyde i magasinet på 0,5 m. Det foreslås slipp av minstevannføring forbi hoveddammen i sydenden av Håsjøen til Vesleflisa tilsvarende 5-persentilen, dvs. 40 l/s, hele året for begge alternativene.

I tillegg til hoveddammen i sydenden av Håsjøen, må det i enkelte lavpunkter i terrenget rundt magasinet etableres sperredammer for å unngå at terrenget overtoppes i flomsituasjoner. Ved alternativ A452 er det behov for i alt fire ytterligere sperredammer, mens tilsvarende antall er én for alternativ A451.

Østre Æra

Overføringen av Østre Æra skal gjennomføres ved at det bygges en to meter høy inntaksdam i Østre Æra med et inntak umiddelbart oppstrøms. Vannet skal føres inn på en 90 m lang nedgravd rørgate til eksisterende adkomsttunnel til Osa kraftverk. Derfra ledes vannet videre gjennom adkomsttunnelen og ned til tilløpstunnelen til Osa kraftverk. Overføringskapasiteten blir inntil 5,5 m³/s, med en foreslått minstevannføring tilsvarende 5-persentilen, dvs. 30 l/s, hele året.

Veibygging

Prosjektet utløser behov for enkelte korte adkomstveier fram til de ulike anleggsdelene. Tabell 2.8 i søknaden viser hvilke veianlegg som GLB planlegger å etablere for de enkelte utbyggingsalternativene. GLB tar sikte på å anlegge de fleste veiene som permanente veier. På den måten vil grunneierne kunne nyttiggjøre seg av veiene etter anleggsperioden.

I tillegg til veibygging som oppsummert i tabell 2.8, vil oppdemming til kote 452,27 medføre behov for å heve deler av bestående veinett, inkludert ei bru i området ved Møystadsåga, jf. figur 2.1. i vedlegg 1 til denne innstillingen.

Opprensning og utvidelse av bekkeløpene mellom Håengsjøen og Nordre Håsjøen (A451) og mellom Håengsjøen og Kjerringtjøna (A452) utløser ikke veibygging, men det vil være behov for belting i terrenget med gravemaskin. Nærmere fastsetting av beltetrasé vil bli gjort i detaljplanleggingen.

Hoveddata for prosjektet

Hoveddataene for prosjektet er presentert nedenfor i egne tabeller for tilsig, reguleringsmagasin, økonomi og produksjon.

Tilsigsforhold til feltene som søkes overført til Osensjøen:

Tilsig	Enhet	Øvre Flisa	Østre Æra
Nedbørfelt	km ²	38	26
Årlig tilsig til inntaket	mill. m ³	24,7	16,5
Middelavrenning (1983 – 2012)	l/s/km ²	20,3	20,3
Middelvannføring	m ³ /s	0,28	0,19
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,03	0,02
5-persentil sommer (1/5 – 30/9)	m ³ /s	0,04	0,03
5-persentil vinter (1/10 – 30/4)	m ³ /s	0,04	0,03

Magasinvolum, HRV og LRV for reguleringsmagasinet i Øvre Flisa:

Reguleringsmagasin	Enhet	Øvre Flisa	
		A452	A451
Volum	mill. m ³	0,44	0,34
HRV	moh.	452,27	451,27
LRV	moh.	451,77	450,77

Utbyggingskostnad og utbyggingspris i 2014-kroner på omsøkte alternativer:

Økonomi	Enhet	Øvre Flisa	Østre Æra	Begge overføringene
Utbyggingskostnad	mill. kr	A452: 27,0 A451: 28,4	B: 5,6	A452B: 32,6 A451B: 34,0
Utbyggingspris A452	kr/kWh	1,99	1,06	1,75
Utbyggingspris A451	kr/kWh	2,09	1,06	1,83

Netto produksjonsøkning (minstevannføring fratrukket) i Osa kraftverk og kraftverkene nedstrøms i Rena og Glomma, fra Løpet til Braskereidfoss:

Produksjonsøkning (GWh/år)	Øvre Flisa	Østre Æra	Begge overføringene*
Osa kraftverk	11,1	7,4	18,2
Kraftverkene i Glomma	2,5	0	2,5
Kvernfaller Osfaller		-2,1	-2,1
Totalt	13,6	5,3	18,6
Produksjon vinter (1.10 – 30.4)			10,7
Produksjon sommer (1.5 – 30.9)			7,9

* Begge overføringene samlet gir større flomtap i Osensjøen og dermed lavere prod.økning enn hva summen av hver enkelt overføring tilsier.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Fallrettigheter

Eiendommer som grenser inn til de berørte elvestrekningene og inn til Osensjøen framgår av søknadens vedlegg 5.1–5.5. Følgende elvestrekninger/fallstrekninger berøres:

- Flisaelva fra sperredam ved Håsjøen til utløpet i Glomma ved Flisa. Elvestrekningen berøres ikke av tekniske installasjoner eller endret arealbruk, men ved at vannføringen reduseres. Den relative virkningen er stor rett nedstrøms Håsjøen og avtar gradvis pga. lokaltilsig til Flisa.
- Elvestrekningene mellom innsjøene (Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna) som skal utgjøre inntaksmagasin. Elvepartiene mellom sjøene demmes ned eller kanaliseres.
- Overføringen mellom inntaksmagasinet i Øvre Flisa og Vesle Ossjøen skaper en ny fallstrekning.
- Elvestrekningen ved inntaket i Østre Æra. En kort elvestrekning (ca. 20 m) ved inntaket endres ved at det bygges en terskel for å skape stabil vannstand ved inntaket til rørgate som overfører vannet til inntakstunnelen til Osa kraftverk.
- Elvestrekningen fra inntakspunktet i Østre Æra til samløp med Søre Osa. Elvestrekningen berøres ikke av tekniske installasjoner eller endret arealbruk, men ved at vannføringen reduseres.
- Elvestrekningen fra samløpet Søre Osa/Østre Æra til samløpet Søre Osa/Rena. Vannføringen på denne elvestrekningen domineres av minstevannføringslippet fra Osensjøen (6,0 m³/s og 2,5 m³/s i henholdsvis sommer- og vinterhalvåret) og vil mediant få en reduksjon i vannføringen på ca. 0,5 m³/s.

Utbygger vil innlede forhandlinger med rettighetshaverne på berørte fallstrekninger og forsøke å komme fram til enighet med rettighetshavere om kompensasjon for redusert verdi på fallrettigheter som følge av reduserte vannføringer. Valg av modell for kompensasjon til rettighetshavere vil bli klarlagt gjennom forhandlingene.

Kompensasjon for redusert vannføring i Flisaelva vil også omfatte det eksisterende Syversætre Foss kraftverk i nedre del av Flisaelva mot samløpet med Glomma.

Grunnretter

Utbygger vil gjennomføre møter og befaringer med grunneiere som vil bli direkte berørt av tekniske installasjoner som inntak, rørgate, sperredammer, veier, rigger med mer, og av neddemming av arealer.

Arealbehov til de ulike anleggselementene er foreløpig beregnet fra kart og angitt i tabell 2.24 i søknaden, men vil bli målt opp nøyaktig i forbindelse med gjennomføring av de planlagte tiltakene.

Forholdet til offentlige planer

Overføringen av Øvre Flisa berører i hovedsak Trysil og Elverum kommuner. Inntaksmagasinet i Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna vil bli liggende delt mellom Trysil og Elverum kommuner. Begge kommunene har tiltaksområdet markert som LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Overføringen av Østre Æra berører arealer i Åmot kommune. Gjeldende kommuneplan er fra 2002. I kommuneplanens arealdel er tiltaksområdet langs østsiden av Østre Æra mellom flyplassen og riksveien markert som «LNF-område generelt – Nåværende», mens arealene på vestsiden av denne elvestrekningen er markert med raster for «Andre restriksjoner – Nåværende». Området ved Østre Æra Camping er markert som «Byggeområde nåværende Forretninger», mens Søre Osa er markert som «LNF-område i sjø og vassdrag Nåværende». Arealet mellom flyplassen og Østre Æra er markert som «Annet byggeområde – Nåværende».

Tiltakene berører ikke nedbørfelt som er med i Verneplan for vassdrag eller nasjonale laksevassdrag. Tiltakene berører heller ikke statlig sikrede friluftslivsområder, områder som er vernet etter naturvernloven/naturmangfoldloven eller områder som er fredet etter kulturminneloven.

Behandlingsprosess

Høring

NVE mottok konsesjonssøknad datert 02.02.2015 fra GLB om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senkning av Osensjøen. Søknaden med fagutredninger ble sendt på offentlig høring 16.02.2015, og kunngjort kort tid etter i lokalpressen. Søknaden og alle fagrapportene ble lagt ut til offentlig gjennomsyn i kommunehusene i Åmot, Trysil, Elverum, Åsnes og Våler kommuner.

Søknadsdokumentene var også tilgjengelig på sakens nettside:

www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak/?id=7495&type=V-1, og ved henvendelse til GLB. Høringsfristen var 15.05.2015. Flere av høringspartene fikk etter søknad utsatt frist. Åpent folkemøte med NVE, GLB, involverte kommuner og interesserte høringsparter ble avholdt i Søre Osen samfunnshus 14.04.2015.

Sammendrag av høringsuttalelsene

NVE har mottatt i alt 38 uttalelser i saken. I det følgende gis en oppsummering av de viktigste synspunktene på de omsøkte planene. Der synspunktene er knyttet sammen med krav til vilkår for en eventuell konsesjon er disse kravene delvis gjengitt her, men alle vesentlige krav om vilkår vil bli nærmere drøftet i et eget avsnitt senere i innstillingen. Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE.

I brev av 30.09.2015 trekker GLB den delen av søknaden som gjelder økt senkning av Osensjøen. NVE har derfor utelatt høringsuttalelser, og deler av høringsuttalelser, som omhandler senkning av Osensjøen. Se også innledningen til underkapittel om uttalelser til revidert søknad.

Alle og fullstendige uttalelser er tilgjengelige på sakens nettside (se nettadresse i avsnittet over), og via offentlig postjournal. NVEs interne saksnummer er 201406128. Dato og dokumentnummer er oppgitt for hver høringsuttalelse nedenfor.

Berørte kommuner

Fellesnotat fra berørte kommuner (03.06.2015, dok.nr. 35). Uttalelsen er utformet av kommunene som blir merkbart berørt av de omsøkte tiltakene (Åmot, Trysil, Elverum, Våler og Åsnes), og er et foreløpig innspill i saken før søknaden skulle opp til politisk behandling i kommunene. Notatet framsetter momenter som kommunene på det tidspunktet vurderer å være dårlig utredet/belyst i konsesjonssøknaden.

NVE har gjennom senere høringsuttalelser fra kommunene og GLBs brev av 07.04.2016 med kommentarer til høringsuttalelsene, blitt gjort oppmerksom på at GLB og de berørte kommunene avholdt et møte 07.08.2015 der punktene i fellesnotatet var tema. De punktene i fellesnotatet som etter møtet fremdeles var uavklarte, er tatt opp i høringsuttalelsene fra kommunene og refereres under hver enkelt uttalelse.

I alle de endelige høringsuttalelsene fra kommunene framsettes det krav om at GLBs konsesjonssøknad skulle inneholde en konsekvensutredning som tilfredsstillende kravene i § 7 i forskrift av 19.12.2014 nr. 1758 om konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlover (heretter bare KU-forskriften), som trådte i kraft 01.01.2015. Kravet er nærmere referert og vurdert av NVE i kapittelet om utredningene og kunnskapsgrunnlaget, og er bare kort gjengitt under kommunenes høringsuttalelser.

Åmot kommune (21.09.2015, dok.nr. 42) opplyser at saken har tatt en ny vending fra saksframlegget ble skrevet i medio august 2015, behandlet i formannskapet 26.08.2015 og fram mot kommunestyrets behandling 09.09.2015. Det går fram av uttalelsen at Åmot kommune avholdt et møte med GLB som resulterte i en avtale mellom Åmot kommune og GLB. Som en del av avtalen skal GLB trekke elementet om ytterligere senkning av Osensjøen ut av søknaden. Prosessen mellom formannskap og kommunestyre har dermed ført til at det endelige vedtaket i kommunestyret ble endret fra formannskapets innstilling. Fra vedtaket i kommunestyret av 09.09.2015 refereres følgende:

Basert på at GLB i fremforhandlet avtale mellom Åmot kommune og GLB trekker sin søknad om ytterligere nedregulering av Osensjøen, slik at konsesjonssøknaden begrenses til å omfatte overføringen fra Øvre Flisa og Østre Æra, stiller Åmot kommune seg positiv til at GLB gis konsesjon. Det anføres at de mest vesentlige skader og ulemper for allmenne og private interesser ikke overstiger de fordeler tiltaket vil medføre. Spesielt siden hovedinnsigelsene med nedregulering av Osensjøen ikke lenger er et tema for konsesjonssøknaden. Kommunen har gjennom sin kommuneplan uttrykt seg positiv til økt produksjon av fornybar energi, i dette tilfellet er det i Åmot kommunes mening at tiltaket fra konsesjonssøker GLB ikke vil få de samme negative virkningene som det ellers ville gitt med en ytterligere nedsenkning av Osensjøen som var skissert i den opprinnelige konsesjonssøknaden.

En utredning av erosjonskonsekvensene som GLB forplikter seg til er positivt for å sikre at kulturminner ikke går tapt, samtidig som at GLB forplikter seg til å bidra med erosjonsikrende tiltak som gjør at negative effekter for miljøet knyttet til Osensjøen og turistnæringen vil kunne begrenses ytterligere enn i dag.

Åmot kommune er svært positiv til at allerede regulerte vassdrag gir økt produksjon av fornybar energi.

(...)

Administrasjonens saksinnstilling forelå før avtalen med GLB ble inngått. Fra saksinnstillingens konklusjon refererer vi følgende:

Basert på GLB's søknad vil Åmot kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Det anføres at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Under enhver omstendighet er konsekvensene av det omsøkte tiltaket mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7 (...) Kommunen stiller på bakgrunn av dette krav til at det må gjøres utredninger i forhold til erosjonsfare i Osensjøen, påvirkning for kulturminner langs Osensjøen og virkninger ved ulike flomsituasjoner.

Dersom GLB meddeles konsesjon gjør kommunen subsidiært gjeldende at konsesjonen bør begrenses til overføringene, slik at det ikke gis tillatelse til ytterligere nedregulering av Osensjøen og regulering av det planlagte inntaksmagasinet i Håsjøene. De aktuelle reguleringene medfører begrensede fordeler med hensyn til økt kraftproduksjon, samtidig som nettopp reguleringene har de største skadevirkningene. (...)

Åmot kommune har satt opp en oversikt over krav til konsesjonsvilkår for å avbøte lokale skadevirkninger dersom GLB gis konsesjon. Det må settes krav om høyere minstevannføring i Østre Æra, med vilkår om terskler og utbedring av vandringshinder under brua på fv. 215. Det må også sikres mot erosjonsskader og kulturminner langs Osensjøen. Oppdaterte dybdekart må lages og fremstilles på en god måte for Osensjøen. I tillegg må det settes krav om avbøtende tiltak ved ulike flomsituasjoner nedover vassdragene.

Våler kommune (23.09.2015, dok.nr. 43) fattet følgende vedtak i kommunestyremøtet 07.09.2015:

Basert på GLB sin søknad vil Våler kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Det vektlegges at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

Åsnes kommune (24.09.2015, dok.nr. 44) sitt kommunestyre fattet i møte 21.09.2015 følgende vedtak:

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket framstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen setter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak. Med denne bakgrunn går Åsnes kommune imot at GLB gis konsesjon som omsøkt.

Som grunnlag i saken har landbrukskontoret for Våler og Åsnes utarbeidet et felles saksframlegg for kommunestyrene i Åsnes og Våler kommuner.

I saksframlegget føres det argumentasjon for at søknaden er konsekvensutredningspliktig etter KU-forskriften og at søknaden følgelig er mangelfullt utredet. Det trekkes også fram at i kommunens interesseavveining er tiltakets økonomiske betydning for kommunen et sentralt moment og at NVE bør pålegge GLB å redegjøre nærmere for hvordan inntektene fra naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonsavgift og konsesjonskraft antas å fordele seg mellom berørte kommuner.

Landbrukskontoret påpeker at reduksjonen i vannføringen i Flisaelva som følge av overføringen til Osensjøen vil øke fare for isgang, og at redusert vannføring vil ha konsekvenser for fritidsfiske i Flisaelva. Landbrukskontoret opplyser at Flisaelva i 2015 har blitt en Fishspot-lokalitet og har stort potensiale for fritidsfiske. De ber derfor NVE å pålegge søker utredningsplikt for fiskesamfunn og fritidsfiske nedstrøms i Flisa.

Landbrukskontoret viser til at det er fløtingsinnretninger i nedre Flisa som holdes i hevd takket være vårflom og vannstrømmingen i vassdraget. Det fremholdes at redusert vannføring vil være en direkte trussel mot disse fløtingsrelaterte kulturminnene.

Likeledes vil en reduksjon i vannføringen ha negative virkninger for registrerte naturtyper og rødlistearter Flisavassdraget.

Søkkediet vannverk ligger i tilknytning til Flisaelva, og det påpekes at konsekvensene av redusert vannføring for dette vannverket ikke er vurdert i konsesjonssøknaden. Landbrukskontoret nevner forsuring av vannkvaliteten, med påfølgende økt kjemikaliebruk, og redusert vannforsyning som mulige effekter av omsøkt overføring.

Landbrukskontoret nevner til slutt at økte flomtopper i Glomma på grunn av overføringene og effektene dette vil ha for flomutsatte jordbruksarealer, ikke er omtalt i søknaden.

Trysil kommune (28.09.2015, dok.nr. 46) fattet følgende vedtak i kommunestyremøtet 22.09.2015:

1. Trysil kommune vil fraråde at Glommens og Laagens Brukseierforening gis konsesjon for Overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senking av Osensjøen, jf. konsesjonssøknad datert 2. februar 2015. Dette begrunnes med:
 - a. Konsesjonssøknaden er mangelfullt utredet på viktige temaer for Trysil kommune, som bl.a. erosjon, landskap, naturverdier og økonomiske virkninger. Avbøtende tiltak er i liten grad foreslått. Dette gir stor usikkerhet i forhold til konsekvenser.
 - b. De økonomiske virkningene for Trysil kommune er vanskelig å anslå på en tilfredsstillende måte, men vil i beste fall utgjøre relativt beskjedne årlige beløp.
 - c. Tiltaket vil gi en begrenset kraftproduksjonsgevinst sett i forhold til mulige negative konsekvenser.
 - d. Grunneiernes oppfatning er at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre.
2. Under kommunestyrets behandling av søknaden kom det fram at Åmot kommune har framforhandlet en avtale direkte med GLB. Kommunestyret kjenner ikke til alle detaljer i avtalen. Trysil kommune beklager at ikke alle de berørte kommuner er gjort kjent med at en slik avtale var under utarbeidelse før saken kom til endelig behandling i kommunestyret.

I rådmannens saksinnstilling framholdes det at søknaden er konsekvensutredningspliktig etter KU-forskriften og at søknaden følgelig er mangelfullt utredet. Videre slås det fast at de største skadevirkningene for Trysil kommune er knyttet til oppdemming av Håsjøene og økt senking av Osensjøen, og virkningen tiltakene vil ha på blant annet erosjon og fisk i Håsjøen og Flisaelva.

Elverum kommune (08.10.2015, dok.nr. 48) fattet følgende vedtak i kommunestyremøte 30.09.2015:

Basert på Glommens og Laagens Brukseierforenings [GLB] søknad vil Elverum kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt.

Vurderingen er at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

(...)

I rådmannens saksinnstilling framholdes det at søknaden er konsekvensutredningspliktig etter KU-forskriften og at søknaden følgelig er mangelfullt utredet. Rådmannen trekker også fram at i kommunens interesseavveining er tiltakets økonomiske betydning for kommunen et sentralt moment. Han mener NVE bør pålegge GLB å redegjøre nærmere for hvordan inntektene fra naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonsavgift og konsesjonskraft antas å fordele seg mellom berørte kommuner.

Det listes opp følgende forhold som kommunen mener er for dårlig utredet/belyst for Øvre Flisavassdraget i konsesjonssøknaden:

- Konsekvenser for naturmangfold, inkludert rødlistearter, som følge av oppdemming av Håsjøen og neddemming av viktige naturtyper med kroksjøer, dammer og meandrerende elveparti.
- Landskapsmessige virkninger langs Håsjøen.
- Naturtype med B-verdi ved Håsjøen (inneholder sjeldne elementer i landskapet og er viktig for artsmangfoldet i området).
- Oppdemmingen av Håsjøen med dam i sørenden medfører betydelig lengre utskiftingstid for vann i sjøen og kan ha effekter på forsuring, gjengroing og artsmangfoldet i sjøen. Etablering av ny strandsoner kan medføre fare for erosjon av moreneryggene i strandsonen. Det bør vurderes hvilke effekter tiltaket vil ha på disse forholdene.
- Effekter av sterkt redusert vannføring i øvre del av Flisavassdraget på artsmangfold og områdets verdi som turområde bør vurderes nærmere.
- Konsekvens for eksisterende kraftproduksjon i Syverseter Foss kraftverk og forslag i kommuneplan for Åsnes på kraftproduksjon i Valbyfossen og Sønsterudfallet.
- Usikkerhet mhp. virkning på isgang i Flisa.
- Konsekvenser for lokalt friluftsliv og fauna langs vassdraget.

I rådmannens innstilling framsettes det også krav om vilkår og avbøtende tiltak i en eventuell konsesjon knyttet til minstevannføring større enn 5-persentilen, terskler i elver, istandsetting/revegetering, hekkende fugl og erosjon.

Andre offentlige etater

Hedmark fylkeskommune (17.04.2015, dok.nr. 12) viser til at oversikten over kulturminner i Østre Åra er godt oppdatert, men varsler at det vil være nødvendig med en ny arkeologisk registrering i Øvre Flisa for å oppfylle undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9.

Åsnes Kommuneskoger KF (13.05.2015, dok.nr. 19) skriver følgende:

Åsnes Kommuneskoger KF på vegne av Åsnes kommune har planlagt utbygging av kraftverk i Sønsterudfallet i Flisa Elv. Senere også mulighet for utbygging av Valbyfossen i samme vassdrag. Åsnes kommune hadde tidligere både kraftverk og møllebruk i forbindelse med Sønsterudfallet. Planlegging har foregått over flere år og i fjor høst ble det utarbeidet et konkret forprosjekt for utbygging av Sønsterudfallet. Det er i vinter søkt om konsesjonsfritak for en slik utbygging. En overføring av Øvre Flisa til Osensjøen vil i vesentlig grad påvirke lønnsomheten i en utbygging av Sønsterudfallet på grunn av mindre vannføring i vassdraget og dermed antatt lavere kraftproduksjon. Vi anmoder om at dette blir vektlagt ved behandling av søknad om tillatelse fra Glommens og Laagens Brukseierforening.

Østfold fylkeskommune (12.05.2015, dok.nr. 22) er vannregionmyndighet for vannregion Glomma, og har ingen merknader til saken.

Jernbaneverket (08.05.2015, dok.nr. 25) anfører at de aktuelle tiltaksområdene ligger forholdsvis langt øst for Røros- og Solørbanen. På bakgrunn av pkt. 2 i GLBs forslag til manøvreringsreglement om at vassdragets flomvannføring ikke skal økes, kan ikke Jernbaneverket se at det omsøkte tiltaket vil påvirke jernbanen negativt. De har derfor ingen innvendinger mot tiltaket.

Hedmark fylkeskommune (19.05.2015, dok.nr. 32) fattet i møte i Fylkesrådet 18.05.2015 følgende vedtak:

1. Fylkesrådet ønsker å satse på mer fornybar energi i Hedmark og er av den oppfatning at selv om tiltaket medfører noen negative konsekvenser for allmenne interesser og miljø, er samfunnsnyttene av tiltaket større enn ulempene. Fylkesrådet er derfor positivt til at det gis tillatelse til omsøkte tiltak.

2. Fylkesrådet mener at før Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fatter sin beslutning må kunnskapsgrunnlaget forbedres på 2 punkter:
 - * Det må gjøres en utredning om fiskeforholdene i Øvre Flisa, fra dam ved Håsjøen til samløp med Ulvåa.
 - * Det må gjøres en vurdering av effektene ved å øke senking av Osensjøen med 0,9 m.
3. Fylkesrådet legger til grunn som en forutsetning at vannfylling om våren skjer like raskt som etter dagens bestemmelser.
4. Dersom det gis konsesjon forutsetter Fylkesrådet at det fastsettes vilkår i konsesjonen om:
 - * Biotopforbedrende tiltak i influensområdet
 - * Tiltatteleggingstiltak for friluftsliv ved det nyetablerte magasinet Håsjøen
 - * Etablering av, eller økt avsetning til, fiskefond i de berørte kommuner
5. Fylkesrådet påpeker at undersøkelsesplikten, jf. kulturminnelovens § 9 må oppfylles og at en eventuell dispensasjonsbehandling må være gjennomført før tiltak kan iverksettes. Det anbefales at begge deler er gjennomført før NVE fatter sin beslutning.

Fylkesmannen i Hedmark (22.05.2015, dok.nr. 33) har følgende innspill i saken:

Fylkesmannen har gått gjennom søknaden og utredningene, og finner i begrensna grad omtale av forhold, miljøverdier eller interesser av nasjonal betydning. Lokale brukerinteresser, friluftsliv og berørte fiskesamfunn følges nå opp av fylkeskommunen på regionalt nivå. Vi viser til saksutredning fra Hedmark fylkeskommune til møte 11.05.15, og deres behandling og vedtak 18.05.15.

Fylkesmannen har ingen vesentlige merknader til fylkeskommunens vurderinger, og vi kan slutte oss til kravet om ytterligere utredninger der dette mangler. Vi vil også bidra i fastsetting og oppfølging av naturforvaltningsvilkår i en eventuell konsesjon.

Forsvarsbygg (10.04.2015, dok.nr. 49) opplyser at forsvarssektoren berøres av det planlagte tiltaket ved at ny inntaksdam knyttet til Østre Æra blir liggende inntil grensen til deres eiendom gnr. 34 bnr. 59, og fordi Forsvarsbygg er grunneier på adkomstvei til anlegget (Flyplassveien).

Utover økt trafikk og belastning på vei i anleggsperioden kan ikke Forsvarsbygg se at den omsøkte overføringen vil ha negative konsekvenser for deres eiendom, virksomhet eller arealbruksinteresser.

Statskog (15.05.2015, dok.nr. 53) opplyser at de er grunneier på elvestrekning i Flisavassdraget. De mener konsekvensene av redusert vannføring i Flisavassdraget er for dårlig beskrevet i saksdokumentene. De påpeker at vannføringen i Flisavassdraget sommerstid allerede i dag er kritisk med hensyn til fisk og fiskemuligheter, og at redusert vannføring som følge av overføringen følgelig vil forverre fiskens leveområder. Statskog har en samarbeidsavtale med Våler jff om fiskekultivering og bedre fiskeforhold på Gravbergeiendommen i Våler og er avhengig av stabil vannføring fra Øvre Flisa og videre nedover Ulvåa. Statskog konkluderer med at de er bekymret for tiltaket og stiller seg kritiske med det nåværende kunnskapsgrunnlaget.

Sammenslutning av grunneiere/privatpersoner

Grunneiernes arbeidsutvalg (23.06.2015, dok.nr. 37) er en sammenslutning av flere grunneiere rundt Osensjøen, Håsjøen og Flisavassdraget. Fra uttalelsens innledning refereres følgende:

Etter de berørte grunneiernes oppfatning bør det ikke gis konsesjon som omsøkt. Det anføres at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Under enhver omstendighet er konsekvensene av tiltaket mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7.

Dersom GLB meddeles konsesjon mener grunneierne – subsidiært – at konsesjonen bør begrenses til overføringene, slik at det ikke gis tillatelse til ytterligere nedregulering av Osensjøen og regulering av det planlagte inntaksmagasinet i Håsjøene. Som vi kommer tilbake til medfører de aktuelle reguleringene begrensede fordeler med hensyn til økt kraftproduksjon, samtidig som nettopp reguleringene har de største skadevirkningene.

(...)

Grunneierne har kritiske merknader til flere temaer som de mener er avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Dette inkluderer blant annet:

- *Erosjon og utrasing:* Grunneierne er bekymret for at overføringen av Øvre Flisa til Osensjøen vil medføre vasking av sandbanker over til Osensjøen, i tillegg til utgraving langs Vesleoskanalen. En permanent heving av vannstanden i Håsjøen vil bety at ny strandlinje etableres på et høyere nivå. Grunneierne frykter at det kan oppstå betydelig erosjon i området rundt den nye strandlinjen.
- *Friluftsliv/reiseliv/brukerinteresser:* Grunneierne påpeker at deler av det oppmerkede stisystemet rundt Øvre Flisa vil bli oversvømmet ved oppdemming av Håsjøen. Videre vil fraværet av vann og gjengroing av Flisaelva svekke naturverdiene i området betydelig, og de to fossene Storestykken og Veslestykkjen vil langt på vei bli tørrlagte. Nedstrøms sperredammen ved sørenden av Håsjøen må også jaktinteresser kunne antas å bli berørt og grunneierne mener dette spørsmålet må utredes nærmere.
- *Akvatisk miljø:* Heving av vannspeilet i Håsjøen vil oversvømme betydelige myrarealer med påfølgende økt konsentrasjon av kvikksølv i fisken for en periode på 10–20 år. Grunneierne mener det ikke er klarlagt hvilken effekt redusert vanngjennomstrømming i sørenden av Håsjøen kan ha på fiskeartene i sjøen. Videre vil redusert vannføring nedstrøms sperredammen ha sterk negativ effekt for fiskens levekår i Flisaelva og den dårlige vannutskiftingen vil også kunne bidra til økt gjengroing nedstrøms sperredammen.

På grunn av surhetsgrad, humusinnhold og parasitter i vann fra Øvre Flisa mener grunneierne at konsekvensene av oppdemmingen, reguleringen og overføringen av vann fra Håsjøene til Osensjøen må klargjøres i større grad.

- *Landskap og inngrepsfrie naturområder:* Grunneierne viser til at en gammel boplass og slåtteng nordvest for Håsjøen legges under vann ved begge alternativene.

Det trekkes også fram at gjengroingen i Håsjøen allerede i dag er på belastningsgrensen og at vårfloppen er en viktig forutsetning for å holde gjennomstrømmingen åpen på enkelte smale partier. Det uttrykkes også bekymring for at torv og humus kan bli overført til Osensjøen og at dette må vektlegges ved behandling av konsesjonssøknaden.

- *Grunnvann:* Det er morene med relativt god permeabilitet langs det planlagte magasinet i Håsjøen og grunnvannsnivået vil kunne bli påvirket og få betydning for drikkevannsforsyningen. I tillegg kommer det påregnelige konsekvenser som forsumping og senkning av grunnvannsnivået langs minstevannføringsstrekningen i Flisaelven.
- *Vannkvalitet, vannforsyning og resipientinteresser:* Grunneierne påpeker at de samlede effektene av forsuren av vassdragene ikke er tilstrekkelig utredet i konsesjonssøknaden. De mener det er en svakhet ved søknaden at man nærmest helt har sett bort fra strekningen nedenfor sperredammen ved utløpet av Håsjøen. Dette området er interessant for friluftsliv, jakt og fiske. Grunneierne har gjennom jakt- og fiskeforeningen aktivt arbeidet for en god utnyttelse av de verdiene som ligger i området, og det ligger naturlig til for en videre satsing på turisme og inntekter knyttet til jakt- og fiskeinteresser og naturopplevelse.

Grunneierne mener endring i vannføring vil få virkninger for Flisflodammen 8 km nedenfor Håsjødammen. Dette spørsmålet er ikke omtalt i søknaden. Det etterlyses også en redegjørelse for hvordan vannkvaliteten i sørenden av Håsjøen vil påvirkes av redusert vanngjennomstrømming når utløpet flyttes nordover mot Osensjøen. Etter grunneierens oppfatning vil Håsjøen forsures ytterligere fra et surhetsnivå som allerede er for høyt.

Ved overføringen fra Øvre Flisa vil den sørlige delen av Vesle Osensjøen få økt tilførsel av surt vann. Dette vil igjen ha sterk negativ effekt for fisket. Allerede i dag tilføres Vesle Osensjøen surt vann fra Næringa og Grylla. Belastningen fra disse elvene vil bli vesentlig forverret med den planlagte overføringen fra Håsjøene. Videre er det fare for at humus fra Håsjøene samler seg ved badeplassen syd i Osensjøen. I dette området har grendeutvalget investert et betydelig beløp i tilrettelegging for bading og rekreasjon.

Grunneierne mener at dersom GLB skal meddeles konsesjon må tillatelsen uansett begrenses til de deler av prosjektet hvor de negative konsekvensene er minst sammenliknet med eventuell produksjonsgevinst. Ettersom samlet tilsig til inntaksmagasinet i Øvre Flisa er under 8 m³/s (overføringskapasiteten) i 98–99 % av året stiller grunneierne spørsmål ved om det er nødvendig med en reguleringsmulighet i inntaksmagasinet.

Grunneierne konkluderer med at en eventuell konsesjon bør begrenses til kun å tillate gjennomføring av oppdemningsalternativ A451. Det vises særlig til at A452 innebærer neddemming av betydelig større arealer, herunder en kullgrop, noe som kan unngås ved A451.

I en eventuell konsesjon krever grunneierne at det må stilles krav om avbøtende tiltak knyttet til blant annet erosjon, generell styrking av vassdragene for å bedre gyteforholdene for ørret, overvåking og kontroll av vannkvaliteten i Håsjøen, samt kalking av Håsjøen og Vesle Osen.

Interesseorganisasjoner/foreninger/foretak

Syversætre Foss Kraftverk AS (12.05.2015, dok.nr. 21) ligger nederst i Flisavassdraget i Åsnes kommune, og produserer årlig 10,5 GWh. NVE ga konsesjon til bygging av kraftverket 13.10.2008. Vedtaket ble påklaget, og i brev av 28.10.2009 opprettholdt Olje- og energidepartement (OED) NVEs vedtak. I høringsuttalelsen påpeker selskapet at nedbørsfeltet som GLB har søkt om å snu fra Øvre Flisa over til Osensjøen, er en viktig del av nedbørsfeltet som Syversætre Foss Kraftverk benytter i dag. Ifølge selskapets beregninger vil det omsøkte tiltaket medføre ca. 200.000 kr/år i tapte inntekter. Fra uttalelsens sammendrag og avslutning refereres følgende:

Syversætre Foss Kraftverk AS er et marginalt prosjekt, med betydelig gjeldsbelastning. Overføring av deler av nedbørsfeltet som utnyttes i kraftverket vil ha en langt større negativ effekt på driften av kraftverket og selskapets økonomi enn det reduksjonen i middelvanføringen isolert sett kan indikere. Overføringen kan i verste fall føre til at selskapet ikke lenger vil være i stand til å opprettholde driften. Syversætre Foss Kraftverk AS går derfor imot at søknaden fra GLB imøtekommes.

Vi mener at det heller ikke er rettslig adgang til å gi en konsesjon til GLB, som griper inn i konsesjonen som er gitt Syversætre Foss Kraftverk AS. Konsesjonen bygger på at Syversætre Foss Kraftverk gis tillatelse til å utnytte nedbørsfeltet som er omfattet av søknad og vedtak. Gis GLB tillatelse til å overføre deler av nedbørsfeltet, innebærer det en omgjøring av konsesjonen til skade for Syversætre Foss Kraftverk AS.

Konsesjonen er et begunstigende forvaltningsvedtak, som ikke kan omgjøres til skade for private parter uten hjemmel. Det vises til vannressursloven § 28. Søknaden fra GLB går bare ut på å forbedre lønnsomheten i andre kraftverk, og oppfyller klart nok ikke vilkåret om at det skal foreligge særlige grunner. Samtidig fører en omgjøring til tap for Syversætre Foss Kraftverk AS. Det vises til Brekken mfl.: Kommentartutgave til vannressursloven side 151–156, som underbygger at det ikke er adgang til omgjøring i dette tilfellet.

GLB sendte ikke inn noen negativ høringsuttalelse til NVE i høringsperioden til Syversætre Foss Kraftverk selv om de på 1990-tallet arbeidet med samme type overføring fra Øvre Flisa som de søker om nå. Det vil på denne bakgrunn være helt urimelig at GLB gis tillatelse som griper inn i konsesjonen til Syversætre Foss Kraftverk etter at kraftverket er bygget og satt i drift.

(...)

Det kan ikke i noe tilfelle gis tillatelse til GLB med mindre Syversætre Foss Kraftverk AS gis løpende kompensasjon for sitt fulle økonomiske tap som følge av overføringen. En avtale om slik kompensasjon må foreligge før det kan være aktuelt å treffe vedtak om konsesjon til GLB. Privatrettslige forhold må være løst før det eventuelt kan gis konsesjon i denne saken.

FNF Hedmark (13.05.2015, dok.nr. 23) går imot en overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen, og økt senkning av Osensjøen. FNF Hedmark oppsummerer på følgende måte:

Erfaringer fra andre utbygginger tilsier at det blir store økologiske konsekvenser, blant annet på grunn av tørrlegging av elveleier, tørrlegging av omkringliggende områder, neddemming, erosjon og utvasking av næringsstoffer, skader på livet i vassdragene, store og plutselige endringer i vannstanden som medfører stranding av bunndyr og fisk og endrede temperaturforhold og islegging. Alle disse konsekvensene vil i sum føre til negative virkninger for blant annet fisk, insekter og andre dyre- og fuglearter tilknyttet vassdragene og friluftsliv. Samlet belastning for denne regionen taler også mot en videre utbygging.

Håsjølia Skog DA (15.05.2015, dok.nr. 27) er kritiske til etablering av et inntaksmagasin i Øvre Flisa, da dette vil medføre flere negative virkninger i og rundt Håsjøen. Høringsuttalelsen konkluderer slik:

En regulering av Håsjøen vil etter vår oppfatning redusere fremtidig verdi av området og vi vil gå imot at konsesjon gis.

Det er en risiko at effekten av reguleringen vil kunne sette Håsjøen fremtid i fare og at gjengroing og forsuring av sjøen vil skyte fart.

Vi mener at virkningen av å snu vannstrømmen og å heve nivået i Håsjøen kan være stor og denne effekten ikke er godt nok belyst i konsesjonsdokumentene.

Vi mener at en grundig konsekvensanalyse er nødvendig for å klarlegge gitte effekter på vannkvalitet, fisk og natur.

Neddemming av kulturområdet på og rundt Håenga er uheldig.

Åsnes jakt- og fiskeforening (15.05.2015, dok.nr. 28) er spesielt bekymret for tiltakets virkninger på Flisavassdraget. En overføring av Øvre Flisa til Osensjøen vil virke mot foreningens arbeid for jevnere vannføring i Flisa og vil være svært negativt for fiskebestanden, insektlivet og dyr som er avhengig av god og stabil vannføring. Foreningen påpeker at mindre vannføring i en allerede liten elv vil være svært ødeleggende for Åsnes jff sitt arbeid for å øke fiskebestanden og fiskegleden i Flisavassdraget, både for lokalbefolkningen og turister. Siden Flisavassdraget er Solørs eneste elv med potensiale for god fisketurisme, mener Åsnes jff at mindre vann i vassdraget vil gi negative konsekvenser for hele Solørområdet. Foreningen viser også til sidevassdrag av Flisaelva som har bestand av elvemusling som er helt avhengig av ørret, og som blir skadelidende dersom ørreten for enda dårligere oppvekstvilkår. Vassdraget har også en smittefri bestand av edelkreps som trues av ustabil og lav vannføring.

Advokatfirmaet Harris (12.05.2015, dok.nr. 29) uttaler følgende:

Advokatfirmaet Harris representerer Opplysningsvesenets fond, som grunneier til blant annet arealer som grenser ned mot Osensjøen (gnr. 58, bnr. 2 i Trysil), og som blir berørt av tiltakene.

Fondet er negativ til ytterligere senkning av vannspeilet. Dette vil kunne medføre mer erosjon på omkringliggende arealer, som igjen er negativt med tanke på utnytting av eiendommene langs Osensjøen. Disse arealene kan i fremtiden bli aktuelle for hytteutbygging o.l.

Slik vi forstår opplysningene vil også fondet sin eiendom gnr. 190, bnr. 40 i Elverum kommune, Flishøgda, bli berørt av tiltaket. Håsjøene mfl. skal demmes opp, og mer vann skal føres nordover i Osensjøen. Dette er negativt for fondet ettersom det da er foreslått mindre vannføring i Flisaelva.

I tillegg vil også fondets eiendom gnr. 91, bnr. 1, Åsnes prestegård, i Åsnes kommune bli negativt berørt.

På vegne av fondet stiller man seg derfor negativ til tiltaket.

Dersom tiltaket blir gjennomført vil man vurdere å fremsette krav om erstatning for ulemper og eventuelle skader.

Åmot Elvelag SA (23.09.2015, dok.nr. 45) skriver at effektkjøring av Osa kraftverk gir raske vannstandsendringer i Søndre Rena nedstrøms utløpet av rørgata, og at dette har negativ effekt på blant annet utøvelse av fiske. Elvelaget savner en redegjørelse for hva økt vannmengde via Søre Osa og Osa kraftverk kan medføre av endringer i vannføring og omfang av effektkjøring i Søndre Rena i løpet av året, og eventuell effekt på insektliv og gyteforhold.

Åmot Elvelag forutsetter at det blir gjennomført oppfølgende undersøkelser for å kunne avdekke eventuelle negative konsekvenser, for eksempel negativ effekt på sik som følge av tørrlegging av gyteareal i Osensjøen.

Osensjøen, Søre Osa, Søndre Rena og Glomma er allerede sterkt påvirket av vassdragsregulering, og Åmot Elvelag mener det er på sin plass å finne avbøtende tiltak som kan redusere den samlede belastningen. Ifølge elvelaget er økt vintervannføring i Søre Osa et slikt avbøtende tiltak som må vurderes.

Åmot Elvelag konkluderer med at det ikke bør gis konsesjon som omsøkt fordi ulempene etter deres mening overstiger gevinsten med tiltakene. Det konkluderes også med at deler av tiltaket er mangelfullt utredet og at det må gjennomføres tilleggsutredninger før hele eller deler av det omsøkte tiltaket kan gjennomføres.

Osensjøen båtforening (13.05.2015, dok.nr. 50) representerer båtbrukere på Osensjøen og organiserer både fastboende og hytteiere. Båtforeningen oppsummerer høringsuttalelsen slik:

(...)

Osensjøen Båtforening anmoder i forbindelse med denne konsesjonsbehandlingen at regulant og kommuner enes om en oppmyking av dagens absolutte HRV krav sommerstid i kort tidsrom slik at det blir mulig å regulere tettere opp mot kote 437,32 og redusere behovet for buffer for å hindre flomtap.

Privatpersoner

Gry Schjøll Hansen (11.05.2015, dok.nr. 17) er sterkt imot denne reguleringen, da den vil påvirke nærmiljø hennes i stor grad. Hun bor på Håberget gård som har fiskerettigheter i Vesleflisa og Håsjøen, og hun bruker vassdraget til fisketurer. Håberget gård satser på turisme og natur- og kulturopplevelser. Hun mener at den planlagte reguleringen vil ha stor negativ virkning på naturopplevelsen. Det trekkes fram at den gamle dammen, syd for Håsjøen, er et flott kulturminne som burde vært fredet.

Björg Karin Isaksætre (11.05.2015, dok.nr. 18) går sterkt imot det foreslåtte inngrepet.

Tove Mette og Jørgen Schjalm (13.05.2015, dok.nr. 20) uttrykker bekymring for tiltakets virkninger i Rena elv:

Vi ser at det ved overføring av vann fra Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen vil bli betydelig økning av vannmengden som går gjennom Osa kraftverk. Vannet fra kraftverket kommer ut ved Brannstrømmen i Rena elv.

Som eiere av gnr. 39/13 som ligger på østsiden av Rena elv, mellom Brannstrømmen og Løpsjøen vil dette kunne påvirke oss. Det er i høringsuttalelsen ikke nevnt noe om konsekvenser i Rena elv. Deler av vår skogeiendom er flomutsatt slik det er i dag. Dette gjelder spesielt Floen eng like nedenfor Brannstrømmen. Deler av terrenget står under vann mye av våren og tidlig sommer. Dette mener vi vil bli verre ved å sende mer vann gjennom Osa

kraftverk. Enten ved høyere vannstand i flomperioder, eller ved at det blir lengre perioder der skog står under vann. Begge scenarier vil gi skade på skogen og økt erosjon langs elvebredden.

Vi mener at konsekvenser for våre skogeiendommer må vurderes, og at vi får erstatning for tap vi påføres på grunn av økt vannføring i Rena elv.

I tillegg til skogeiendommen 39/13 eier vi boligeiendommen Fjellstua – Fjellbo. Gnr.43/64 – 100 på Rena.

Etter at overføring av vann fra Glomma til Renavassdraget ble økt for noen år siden har erosjonen langs elvebredden økt betydelig her. Ved enda mer vann i Rena elv vil dette øke ytterligere. Vi mener det må gjøres en konsekvensutredning av hva økt vannføring i Rena elv vil føre til for grunneiere langs elva.

Vi stiller oss undrende til at det ikke er vurdert hvilke konsekvenser et slikt tiltak vil ha for de områdene som mottar mer vann. Flom og høy vannstand er et problem for grunneiere langs vassdrag. Vi mener også at det burde vært gitt bedre informasjon til grunneiere langs Rena elv. Høringsuttalelser på kommunens hjemmeside kan fort bli oversett.

Åge-Vidar Eriksen (15.05.2015, dok.nr. 30) er bekymret for den økende vannmengden i Glomma, og etterlyser informasjon i søknadsdokumentene om hvordan vannføringen i Glomma vil påvirkes av tiltaket. Fra uttalelsen refereres følgende:

Når det slippes mer vann ut, som etterhvert vil komme over i Glomma, så vil vannføringen der øke. Vannføringen i Glomma er allerede i dag et problem. Når en flom er på topp kan også Osensjøen være full og det må slippes ut vann. Dette har jeg erfart mange ganger.

For hvert år bygges det opp mer masse i Glomma. Det har skjedd en oppdemming ved Åsta bru og "stille elva" sør for Rena. Dette er svært merkbart ved stor vannstand i Glomma, noe som fører til oversvømmelse av dyrket jord. (...)

Roger Johan Brenden og Elle Uiho (25.06.2015, dok.nr. 38) er grunneiere som blir direkte berørt av begge overføringsalternativene fra Øvre Flisa. Dette omfatter blant annet område for midlertidig rigg, permanent massedeponi, masseuttak, anleggsveier, nedgravd rørgate og kanal ut i Vesle Osen. Deres eiendommer blir brukt til forskjellige fritidsaktiviteter. Dersom det blir gitt konsesjon ber de om at områdene sikres og skjermes godt av hensyn til tryggheten for deres to små barn og andre turgåere. Alternativ A452 er den beste løsningen for deres interesser.

Per-Arne Holt-Seeland (11.06.2015, dok.nr. 51) er grunneier ved Kjerringtjønnna. Han påpeker at alternativ A452 i meget sterk grad vil berøre hans eiendom ved at den planlagte rørgatetraseen vil gå gjennom produktiv skog og permanente anleggsveier være til vesentlig ulempe. Begge anleggsveiene vil berøre dyrket mark og den søndre veien vil endre hele gårdstunet og -miljøet.

Han viser til konklusjon i Multiconsult sin rapport om at de tekniske inngrepene vil få større synlighet med alternativ A452, samtidig som åpenhet innbyr til opphold og ferdsel. Økt allmenn ferdsel over tun og innmark trekkes fram som en åpenbar og vesentlig ulempe. Både for bomiljø og for fremtidsplaner med videreutvikling av eiendommen er dette helt uakseptabelt og en uforenelig sterk konflikt. Det understrekes at alternativ A452 ikke bare gir en belastning i anleggstiden, men en permanent påvirkning av gårdsmiljøet.

Revidert søknad

I brev av 30.09.2015 trekker GLB den delen av søknaden som innebærer økt senkning av Osensjøen. NVE sendte den reviderte søknaden på høring 26.10.2015, med frist for uttalelser satt til 31.12.2015.

Senkning av Osensjøen var omsøkt med tre alternativer på henholdsvis 0,3, 0,6 og 0,9 m økt senkning. Økt senkning av Osensjøen ville isolert sett stått for en produksjonsøkning på 6,2 GWh med det største senkningsalternativet. GLB opplyser at de ikke ser noen verdi av å opprettholde den delen av søknaden. Dette begrunnes med at produksjonsøkningen ikke veier opp for høringspartenes motstand mot senkning og mange krav om ytterligere utredning av flere fagtema. De to

andre hovedelementene i søknaden om overføring av Øvre Flisa til Osensjøen, inkludert etablering av et inntaksmagasin, og overføring av Østre Æra til Osensjøen, opprettholdes som beskrevet i søknaden av 02.02.2015.

NVE har mottatt følgende uttalelser til den reviderte søknaden:

Advokatfirmaet Harris (09.11.2015, dok.nr. 54) uttaler følgende pva. Opplysningsvesenets fond:

På vegne av Opplysningsvesenets fond stiller man seg stadig negativ til søknaden.

Selv om det er positivt for bl.a. Fuglesanden at den delen av søknaden som går på økt senkning av Osensjøen trekkes, er det fortsatt negativt for bl.a. Flishøgda og Risberget og ev. Gjerdateigen med redusert vannføring i Øvre Flisa.

Opplysningsvesenets fond vil vurdere økonomisk kompensasjon for de negative følgende som justert vannføring ev. måtte få på fondets eiendommer.

Hedmark fylkeskommune v/fylkesdirektøren (16.12.2015, dok.nr. 55) viser til befaring og rapport fra arkeologisk registrering utført i perioden 02.07. – 21.09.2015. Det konkluderes med at dersom NVE stiller seg positiv til konsesjonssøknaden, må det søkes om tillatelse til inngrep i to kullgroper som kan bli oversvømt ved alternativ A452. Kullgroper er svært vanlig forekommende kulturminner i denne delen av Hedmark og fylkesdirektøren vil kunne anbefale for Riksantikvaren at det gis tillatelse til inngrep i kulturminnene.

Befaring

NVE gjennomførte befaring av tiltaksområdet 08.06.2016. NVE åpnet for at partene kunne sende NVE tilleggsuttalelser om nye momenter som ble identifisert under befaringen og som ikke allerede var tatt opp i tidligere uttalelser. NVE mottok uttalelser fra følgende parter:

Åmot og Omegn forsvarsforening (09.07.2016, dok.nr. 63) viser til at overføringen av Østre Æra gir betydelig mindre vannføring, med tilhørende redusert elvemiljø i området ved tidligere campingplass og foreningens restaurerte forsvarsanlegg. Foreningen henstiller til NVE om å bli tildelt avbøtende midler som kompensasjon for redusert elvemiljø i området med restaurerte forsvarsanlegg.

Jon Løken (29.06.2016, dok.nr. 64) er grunneier og medlem i grunneiernes arbeidsutvalg. Løken viser til GLBs brev av 07.04.2016 med kommentarer til høringsuttalelsene og er fortsatt bekymret for at tiltaket vil føre til økt erosjon/utvasking i nivået for ny strandlinje i inntaksmagasinet i Øvre Flisa, økt gjengroing og dårligere vannkvalitet i inntaksmagasinet på grunn av mindre vanngjennomstrømming. Han mener den økonomiske gevinsten er liten og ikke stor nok til å rettferdiggjøre inngrepet, og det etterlyses bedre klarlegging av langsiktige konsekvenser for området.

Grunneiernes arbeidsutvalg (01.07.2016, dok.nr. 65) er fortsatt bekymret for at det omsøkte tiltaket vil føre til negative virkninger i Øvre Flisa og Flisavassdraget, og er uenig med flere av GLBs vurderinger framført i GLBs kommentarer til høringsuttalelsene og under befaringen.

Grunneierne gjentar at det ikke bør gis konsesjon til det omsøkte tiltaket, ettersom de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger fordelene. Subsidiært mener de at konsesjonen bør begrenses til overføringene slik at det ikke gis tillatelse til regulering av det planlagte inntaksmagasinet i Håsjøene.

Det er grunneiernes oppfatning at områdene rundt Osen og Håsjøene allerede er sterkt berørt av storsamfunnets inngrep. Det vises blant annet til eksisterende regulering av Osensjøen, forsvarets anlegg og skytefelt, Austri Vinds planlagte vindkraftanlegg i Kjølberget og Raskiftet vindkraftanlegg.

Arbeidsutvalget argumenterer for at selv om søknad om senkning av Osensjøen er trukket, vil etablering av inntaksmagasin i Øvre Flisa innebære KU-plikt for tiltaket. Det stilles også spørsmålstegn ved økonomien i prosjektet etter at søknad om senkning av Osensjøen er trukket.

Grunneierne mener overføring av Øvre Flisa vil føre til større skader og ulemper enn hva GLBs vurderinger på flere temaer tilsier. Dette inkluderer blant annet hekkende storlom ved Håsjøen, erosjon og utrasing ved etablering av ny strandlinje i inntaksmagasinet, friluftsliv/reiseliv/brukerinteresser i området, akvatisk miljø, vannkvalitet, vannforsyning og resipientinteresser.

GLBs kommentarer

I sitt brev av 07.04.2016 (dok.nr. 59) kommenterer GLB høringsuttalelsene som ble avgitt i begge høringsrundene samlet. Supplerende kommentarer til høringsuttalelsene er gitt i GLBs brev av 04.05.2016 (dok.nr. 61). GLBs kommentarer til tilleggsuttalelsene etter befarings framkommer i brev datert 13.10.2016 (dok.nr. 68).

GLB har gitt omfattende kommentarer til alle høringsuttalelsene, i tillegg til kommentarer om to overordnede temaer: 1) endring av innholdet i søknaden ved at økt senkning av Osensjøen er trukket, og 2) spørsmålet om konsekvensutredningsplikt på tiltakene som omsøkes. GLBs kommentarer til høringsuttalelsene gjengis ikke her. I stedet er merknader av betydning for NVEs vurdering referert i forbindelse med diskusjonen av det enkelte tema. GLBs brev med kommentarer til uttalelsene er å finne på sakens nettside:

www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak/?id=7495&type=V-1.

Utredningene og kunnskapsgrunnlaget

Det følger av naturmangfoldloven § 8, første ledd, at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestands-situasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av, og et supplement til, forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Innkomne merknader

Mange høringsparter mener konsekvensene av de omsøkte tiltakene er for dårlig utredet. Det etterlyses grundigere utredninger av konsekvensene for flere fagtemaer:

- Vannføring, grunnvann og isgang i Flisavassdraget
- Vannføring og flom i Rena elv og Glomma
- Vannkvalitet og forsuring i Håsjøen og Vesle Osensjøen
- Erosjon og utrasing i Håsjøen
- Landskap, naturmangfold og naturtyper rundt Håsjøen
- Fisk i Håsjøen og Flisavassdraget
- Friluftsliv, fiske og reiseliv i Flisavassdraget
- Skatter og avgifter til berørte kommuner

Berørte kommuner og grunneiernes arbeidsutvalg krever at tiltakene i konsesjonssøknaden må konsekvensutredes i samsvar med KU-forskriften¹ § 7. Det vises til KU-forskriften vedlegg I punkt 18 der det heter følgende:

«Utvidelser eller endringer av tiltak nevnt i Vedlegg I der utvidelsen eller endringen i seg selv overstiger størrelseskriteriene skal behandles i samsvar med § 7.»

Det vises også til KU-forskriften vedlegg I punkt 3:

«Demninger og andre anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann dersom ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstiger 10 millioner m³.»

¹ Det refereres her til forskrift av 19.12.2014 nr. 1758 om konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlover, som på tidspunktet for høring av søknaden var den gjeldende forskriften. Denne er nå endret av forskrift av 21.06.2017 nr. 854.

Kravene fra kommunene og grunneiernes arbeidsutvalg har omtrent lik formulering, og har sitt opphav fra et notat forfattet av advokatfirmaet Lund & Co. Fra grunneiernes krav refereres følgende:

KU-forskriften vedlegg I punkt 3 oppstiller to kumulative vilkår for at tiltaket skal underlegges konsekvensutredning etter § 7, jf. vedlegg I punkt 18. For det første må tiltaket omfatte en demning eller annet anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann. For det andre må ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstige 10 millioner m³.

Osensjøen er et reguleringsmagasin, og følgelig et «anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann». Ved økt senking av Osensjøen vil magasinvolumet øke, slik at mengden lagret vann øker med hhv. 10, 20 eller 30 mill. m³, avhengig av om LRV senkes med 0,3, 0,6 eller 0,9 m, jf. søknadens tabell 2.3. Den omsøkte utvidelsen av magasinvolumet vil altså i seg selv overstige størrelseskriteriene i KU-forskriften vedlegg I punkt 3, med den konsekvens at tiltaket må konsekvensutredes etter § 7, jf. vedlegg 1 punkt 18.

I tillegg søker GLB om å overføre vann fra nedbørsfeltet Øvre Flisa til Osensjøen. På s. 5 i søknaden heter det at:

«Overføringen av Øvre Flisa til Osensjøen gjennomføres ved å demme opp Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna til et inntaksmagasin ved å bygge en sperredam ved utløpet av Håsjøen. Et inntak i nordenden av dette magasinet fører vannet over til Vesle Ossjøen gjennom en nedgravd rørgate.»

Tilsvarende heter det på s. 23 i søknaden at den omsøkte overføringen fra Øvre Flisa til Osensjøen «innebærer etablering av reguleringsmagasin ved oppdemming». Ettersom dette vannet ledes over i Vesle Ossjøen og videre over i Osensjøen, må første vilkår anses oppfylt også for denne delen av utbyggingen. Videre framgår det av konsesjonssøknaden tabell 2.2 at årlig tilsig av vann fra Øvre Flisa vil utgjøre 24,7 mill. m³. Tilsvarende følger av notatet fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) datert 20. januar 2014, som er vedlagt søknaden.

Overføringen fra Øvre Flisa vil altså supplere mengden oppdemmet vann i Osensjøen med over 10 mill. m³, og innebærer i seg selv en utvidelse som overskrider størrelseskriteriene i vedlegg I punkt 3. Overføringen alene innebærer med andre ord KU-plikt for tiltaket, jf. vedlegg I punkt 18.

Konsesjonssøknaden skal som følge av dette inneholde en konsekvensutredning som tilfredsstiller kravene i KU-forskriften § 7. Det er ikke tilfelle for GLBs søknad. For øvrig kommer blant annet KU-forskriften § 8 tredje ledd om tilleggsutredninger til anvendelse.

NVEs vurdering

Berørte kommuner og grunneiernes arbeidsutvalg argumenterer med at både økt senkning av Osensjøen og etablering av et inntaksmagasin i Øvre Flisa hver for seg utløser konsekvensutredningsplikt (KU-plikt) i henhold til KU-forskriften § 7. Søknad om økt senkning av Osensjøen er trukket, og følgelig er ikke kravet om KU-plikt for dette tiltaket lenger relevant å vurdere.

Kravet om at etablering av et inntaksmagasin i Øvre Flisa utløser KU-plikt begrunnes med at årlig tilsig av vann til inntaksmagasinet vil utgjøre 24,7 mill. m³, og dermed overstiges størrelseskriteriet på 10 mill. m³ angitt KU-forskriften vedlegg I punkt 3.

Inntaksmagasinet i Øvre Flisa vil være et «anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann», og således oppfylle det første av to kumulative vilkår angitt i vedlegg I punkt 3. Etter NVEs vurdering er det imidlertid en uriktig tolkning av det andre vilkåret om «ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstiger 10 millioner m³» å bruke årlig tilsig til magasinet som tall for oppdemmet eller lagret vannmengde. Det er volum med vann som til enhver tid er oppdemmet eller lagret som skal vurderes opp mot størrelseskriteriet på 10 mill. m³. Inntaksmagasinet for det største oppdemningsalternativet (A452) vil få et oppdemt totalvolum på ca. 1,8 mill. m³ mellom dagens vannstand og HRV, og et magasinivolum på 0,44 mill. m³ mellom HRV og LRV. Oppdemmet vann i det omsøkte inntaksmagasinet vil altså ikke overstige 10 mill. m³, og oppfyller ikke det andre

kumulative vilkåret i KU-forskriften vedlegg I punkt 3. Det er derfor NVEs vurdering at konsesjons-søknaden ikke er påkrevet å inneholde en konsekvensutredning som tilfredsstiller kravene i KU-forskriften § 7.

GLBs søknad er utformet i tråd med NVEs retningslinjer for O/U-søknader (Oppgradering og/eller utvidelse). I søknaden er det vedlagt kart og tegninger over alternativene A451, A452 og Østre Æra, fyllingskurver for Osensjøen, grunneierlister og klassifiseringsskjemaer for dammer og trykkrør. Det er i alt vedlagt åtte separate faglige undersøkelser, rapporter og utredninger. Vedlagt er blant annet GLBs egen hydrologi- og produksjonsutredning, en rapport utarbeidet av Multiconsult med landskapsvurderinger av tiltakene, undersøkelser av kjemisk vannkvalitet utført av NIVA, en NINA Minirapport og et notat om henholdsvis kvikksølvnivået i fisk i Håsjøen og vurdering av hvilken effekt de omsøkte tiltakene vil ha på fiskebestanden i Osensjøen og Håsjøen. Det er også vedlagt en statusrapport utarbeidet av NINA om auren i Søre Osa og Østre Æra 30 år etter driftsstart for Osa kraftverk.

I sitt brev av 07.04.2016 opplyser GLB at de på bakgrunn av høringspartenes etterlysning av konsekvenser for fisk i Flisavassdraget har fått NINA til å undersøke forekomst av fisk på strekningen fra Håsjødammen til samløpet med Halåa ca. 30 km nedstrøms Håsjøen. Undersøkelsen er sammenfattet i en NINA Minirapport vedlagt GLBs brev. I tillegg er det vedlagt et kart med GLBs egne beregninger av prosentvis reduksjon i middelvannføring på ulike punkter i Flisavassdraget etter overføring av Øvre Flisa til Osensjøen. Vedlagt brevet er også en rapport utarbeidet av Hydrologiservice som viser beregninger og fordeling på berørte kommuner de inntekter som realiseringen av prosjektet med overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen, og økt senkning av Osensjøen, vil gi.

Etter NVEs oppfatning er mange av uttalelsene om at fagtemaene er for dårlig utredet basert på en antagelse at de omsøkte tiltakene omfattes av KU-forskriften, og følgelig skal konsekvensutredes i henhold til kravene i KU-forskriften § 7. NVE vurderer de omsøkte tiltakene til ikke å være KU-pliktige, og mener at kunnskapsgrunnlaget i denne saken oppfyller de krav som naturmangfoldloven § 8 stiller til nivå. Grunnlaget står etter NVEs mening i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Kunnskap om miljøvirkningene av vannkraftreguleringer er generelt god. Det er imidlertid sjelden at alle virkninger kan forutsies helt eksakt. En viss grad av usikkerhet vil alltid være tilstede på enkelte områder. Der kunnskapen om miljøvirkningen er usikker, skal det tas høyde for å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 9. Det legges derfor vekt på avbøtende tiltak, som kan gjennomføres basert på standard vilkår fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

Enkelte høringsparter trekker frem forhold knyttet til vilkår i en eventuell konsesjon, blant annet krav om økt minstevannføring nedstrøms sperredammen i sørenden av Håsjøen og inntaksdammen i Østre Æra. Vi vil kommentere alle relevante synspunkter som har kommet frem gjennom høringsuttalelsene, under kapitlene «NVEs vurdering av konsesjonssøknaden» og «Merknader til konsesjonsvilkårene».

NVE mener at utredningene og undersøkelsene som er gjennomført, sammen med eksisterende kunnskap, innkomne høringsuttalelser, søkers kommentarer og innspill på befaringen oppfyller kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8, og gir tilstrekkelige opplysninger til at spørsmålet om konsesjon kan vurderes.

NVEs vurdering av konsesjonssøknaden

Konsesjonsbehandling etter vassdragsreguleringsloven innebærer en konkret vurdering av de fordelene og ulempene et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. Det er kun enkelte konsekvenser av tiltaket det er hensiktsmessig å tallfeste og som kan omtales som prissatte konsekvenser, for eksempel energiproduksjonen og ulike skatteinntekter. De aller fleste konsekvenser ved etablering av et vannkraftverk og/eller tilhørende infrastruktur er såkalte ikke-prissatte konsekvenser, hvor effekten av tiltaket ikke kan tallfestes. Miljøkonsekvensene blir oftest synliggjort gjennom kvalitative vurderinger. Vurdering av om det bør gis konsesjon til et omsøkt prosjekt eller ikke, er derfor i stor grad knyttet til en faglig skjønnsvurdering.

I det følgende vil NVE drøfte og vurdere ulike forhold ved det omsøkte prosjektet. Under hvert fagtema refererer vi til opplysninger og vurderinger slik de er fremstilt i søknad, rapporter og/eller fagutredninger. Vi gjengir relevante innspill fra høringsuttalelsene og GLBs kommentarer til disse. Sammen med en vurdering av aktuelle avbøtende tiltak, legger dette grunnlaget for NVEs konklusjon og anbefaling til OED.

I vår vurdering av søknaden legger vi størst vekt på de temaene som vi mener er viktige for spørsmålet om det skal gis konsesjon. Etter NVEs mening er konsekvensene for *fisk, naturtyper* og *erosjon* de vesentligste temaene i denne saken. Ulempene må veies opp mot nytten av ny kraftproduksjon, med særlig vekt på regulerbar kraft. Andre fagtemaer i søknadene og innspill som ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet eller som angår detaljer, er oppsummert kort. Søknad om senkning av Osensjøen er trukket og er følgelig ikke en del av vår vurdering.

Kraftproduksjon og kostnader

Osa kraftverk har i dag en midlere kraftproduksjon på 256 GWh. Overføringene av Øvre Flisa og Østre Æra vil øke kraftproduksjonen ved kraftverket med 18,2 GWh. Overføringen av Øvre Flisa vil også gi økt tilsig til kraftverkene Løpet, Strandefossen, Skjefstadvass og Braskereidfoss, og vil gi en produksjonsøkning på totalt 2,5 GWh ved disse kraftverkene. Overføring av Østre Æra vil gi en liten reduksjon i vanntilførselen til Søre Osa. Dette vil i sin tur bidra til en svak produksjonsreduksjon på totalt 2,1 GWh ved kraftverkene Kvernfall og Osfallet. Totalt vil overføringene bidra til å øke kraftproduksjonen med 18,6 GWh, fordelt på 10,7 GWh i vinterproduksjon og 7,9 GWh i sommerproduksjon.

Total utbyggingskostnad for prosjektet avhenger av hvilket oppdemningsalternativ i Øvre Flisa som velges. GLB har beregnet de totale utbyggingskostnadene for prosjektet å være 32,6 mill. kr ved A452 og 34,0 mill. kr ved A451 (2014-kroner). Med en total produksjon på 18,6 GWh blir den spesifikke utbyggingskostnad 1,75 kr/kWh ved A452 og 1,83 kr/kWh ved A451.

NVE har kontrollert GLBs produksjonsberegninger og kostnadsoverslag, og anser disse for å være rimelige. Vi har ingen innvendinger mot prosjektet ut fra en teknisk og økonomisk vurdering.

Vi gjør oppmerksom på at det vil være søker sitt ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten ved en eventuell utbygging. Usikkerheten i kostnadsoverslaget i denne fasen er stor og en endelig investeringsbeslutning tas normalt på grunnlag av gitt konsesjon og senere anbud og tilbud.

Energikostnaden over levetiden tilsvarer den inntekten prosjektet må ha for at prosjektet skal få en positiv netto nåverdi. Med forutsetning om en drifts- og vedlikeholdskostnad på 4 øre/kWh, 6 % kalkulasjonsrente og 40 års økonomisk levetid har prosjektet en samlet energikostnad over levetiden (LCOE) på 16 øre/kWh. I henhold til våre beregninger vil prosjektet være lønnsomt, med en langt lavere LCOE-kostnad sammenlignet med annen konsesjonsgitt ikke-utbygd vindkraft og småkraft.

Hydrologi

Øvre Flisa omfatter de fire innsjøene Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønnå. Nedbørfeltet til Øvre Flisa er 38 km² med en feltlengde på 10 km, og en medianhøyde på 566 moh. Middellavrenningen i feltet i perioden 1983 – 2012 var 20,3 l/s/km².

Nedbørfeltet til Østre Æra er 26 km² med en feltlengde på 11 km, og en medianhøyde 601 moh. Middellavrenningen i feltet i perioden 1983 – 2012 var i likhet med Øvre Flisa på 20,3 l/s/km².

I litteraturen er det litt forvirrende navnebruk på deler av Flisavassdraget. I denne innstillingen brukes navnet Vesleflisa om strekningen fra utløpet av Håsjøen til samløpet med Ulvåa. Nedstrøms samløpet Vesleflisa/Ulvåa brukes navnet Ulvåa ned til samløpet med Halåa. Derfra og nedstrøms til samløpet med Glomma bruker vi Flisaelva, eller bare Flisa.

Se vedlegg 1 for oversiktskart og detaljkart over prosjektområdet, deriblant figur 5 som viser navnebruken i Flisavassdraget.

Vannføringene like nedstrøms sperredammen i sørenden av Håsjøen og inntaksdammen i Østre Æra vil bli sterkt redusert. For å hindre tørrlegging av elvestrekningene nedstrøms foreslår

GLB slipp av minstevannføring lik 5-persentilen, både vinter og sommer. Dette tilsvarer 0,04 m³/s forbi sperredammen i sørenden av Håsjøen og 0,03 m³/s forbi inntaksdammen i Østre Æra.

Figur 5 i vedlegg 1 viser den prosentvise reduksjonen i middelvannføringen på åtte punkter i Flisavassdraget ved minstevannføring på 40 l/s ut fra Håsjøen, beregnet av GLB. Rett oppstrøms samløpet Vesleflisa/Ulvåa er reduksjonen i Vesleflisa 41,8 %, mens reduksjonen er 13,5 % rett nedstrøms samløpet. I Flisaelva rett nedstrøms samløpet Ulvåa/Halåa er reduksjonen 7,6 %, mens reduksjonen ved utløpet av Flisa i Glomma er beregnet å være 2,7 %.

Ved minstevannføring på 30 l/s forbi inntaksdammen i Østre Æra har GLB beregnet at middelvannføringen ved samløpet Østre Æra/Søre Osa to km nedstrøms blir redusert fra 4,78 m³/s til 4,27 m³/s. I gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Osensjøen stilles det krav om slipp av 6,0 m³/s og 2,5 m³/s i henholdsvis sommer- og vinterhalvåret.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Tiltaksområdet med Øvre Flisa, Osensjøen og Østre Æra ligger i et område med typisk innlandsklima. Det er relativt nedbørsfattig, med kalde vintre og varme somre samt store døgnsvingninger i lufttemperaturen om sommeren.

På grunn av de forholdsvis lave vintertemperaturene fryser alle deler av Øvre Flisa til om vinteren, unntatt de kraftigste strykstrekningene. Isforholdene er stabile gjennom hele vinterhalvåret. I forbindelse med våravsmeltingen kan det i dag forekomme episoder med isgang i Flisaelva.

Våler kommune uttaler at reduksjon i vannføringen i Flisaelva vil øke faren for isgang, og Elverum kommune mener tiltakets virkning på isgang er usikker.

Av søknaden går det fram at redusert vannføring nedstrøms sperredammen vil gi litt raskere islegging på høsten og forsterking av hovedtrekket med stabile isforhold gjennom vinteren. GLB kommenterer at dersom overføringen har noen effekt, vil det tvert imot redusere faren for isgang. Dette fordi tilsiget i våravsmeltingen reduseres og fordi overføringen demper flomvannføringer med inntil 8 m³/s.

NVE støtter vurdering til GLB og kan ikke se at overføring av Øvre Flisa vil øke faren for isgang i Flisaelva.

Overføring av Øvre Flisa vil gi høyere sommertemperatur og lavere vintertemperatur i elvestrekningene nedstrøms sperredammen i sørenden av Håsjøen. Overført del av nedbørfeltet er imidlertid så lite at temperaturendringen bare vil ha betydning i øvre del av Vesleflisa, for deretter å avta gradvis nedover i vassdraget. Overføringen av Østre Æra til Osensjøen vil ha samme effekt, ved at det blir noe høyere sommertemperatur og lavere vintertemperatur nedstrøms overføringspunktet og ned til samløpet med Søre Osa. I Søre Osa vil endringen i vanntemperatur på vannet fra Østre Æra få liten betydning for vanntemperaturen nedstrøms samløpet.

Ingen av høringspartene har tatt opp tiltakenes virkning på vanntemperatur og lokalklima. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Grunnvann

I forbindelse med utarbeidelsen av GLBs søknad fra 1990 hadde Grunnvannskontoret befaring i tiltaksområdet sammen med GLB. I befaringsrapporten konkluderes det med at massene langs det planlagte magasinområdet i Øvre Flisa for det meste består av grusig morene med forholdsvis god permeabilitet. Løsmassene langs den delen av Østre Æra som berøres av overføringen, antar GLB ut fra vegetasjonsdekket å ha temmelig lik sammensetning som massene langs Øvre Flisa.

Med god permeabilitet i løsmassene vil grunnvannsnivået i stor grad korrespondere med vannføringen i elva. Overføringene vil derfor medføre en senkning av grunnvannsnivået langs minstevannføringsstrekningene nedstrøms sperredammene i sørenden av Håsjøen og i Østre Æra. Grunnvannsnivået vil da korrespondere med ny vannføring. Dette innebærer at grunnvannstanden under det nye inntaksmagasinet i Øvre Flisa vil bli hevet.

NVE mener tiltakenes virkning på grunnvann ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Se også eget underkapittel med NVEs vurdering av virkninger på ferskvannsressurser og vannforsyning.

Flom

Overføring av Øvre Flisa vil redusere flomvannføringen i Flisaelven med inntil 8,0 m³/s, som vil være overføringskapasiteten fra Håsjømagasinet til Osensjøen. Dette vil være status så lenge det er plass i Osensjøen til å ta imot vannet uten å øke flomvannføringen ut av Osensjøen. Hvis reguleringsmagasinet i Osensjøen er fullt og det oppstår fare for å øke flomvannføringen i Søre Osa ut fra Osensjøen, vil overføringen bli stengt og flomforholdene i Flisa vil være slik de er i dag. Vannstanden ved middelflom i Håsjøene er pr. i dag på kote 450,29, mens heving til kote 451,27/452,27 (A451/A452) gir betydelig høyere vannstand. For A452 med LRV 451,77 vil framtidig vannstand alltid ligge minst 1,5 m over dagens midlere flomvannstand.

Tilsvarende som for overføringen av Øvre Flisa, vil overføring av Østra Æra redusere flomvannføringen i Østre Æra og Søre Osa tilsvarende overføringskapasiteten på 5,5 m³/s. Ved fullt magasin i Osensjøen og fare for å øke flomvannføringen i øvre del av Søre Osa vil overføringen kunne stenges slik at flomvannføringen i Østre Æra og Søre Osa blir som i dag.

Våler kommune og Åge Vidar Eriksen etterlyser mer informasjon om hvordan overføringene av Øvre Flisa og Østre Æra vil påvirke vannføringen i Rena elv og Glomma, og er bekymret for virkningen av overføringene på allerede flomutsatte eiendommer og jordbruksarealer. I sine kommentarer understreker GLB at overføringene ikke vil føre til økte flomtopper i Glomma mellom Rena og Flisa så lenge Osensjømagasinet ikke er fullt. Ved fare for overløp på Osendammen kan overføringen fra Øvre Flisa stenges. På den måten unngås økte negative effekter på flomutsatte jordbruksarealer langs Glomma som kan tilskrives overføringen. Dessuten vil en ekstra vannføring på maksimalt 8 m³/s være marginal i forhold til en flomvannføring i Glomma som kan overstige 1000 m³/s.

Tove og Jørgen Schjalm mener overføringene i betydelig grad vil øke vannmengden som går gjennom Osa kraftverk og ut i Rena elv. GLB skriver at overføringene ikke vil føre til endringer i slukeevnen og den maksimale vannmengde som går gjennom Osa kraftverk. Eneste endringen vil være at kraftverket i lengre perioder enn i dag kan kjøres på vannføringer som ligger nærmere opp mot maksimal slukeevne. Eventuelt flomtap fra Osensjøen vil komme ut i Rena elv gjennom Søre Osa.

Etter NVEs vurdering vil ingen av overføringene forverre flomforholdene i de planlagte tiltaksområdene, og de vil etter vår vurdering ikke bidra negativt ved flomsituasjoner i Rena elv og Glomma. Dersom det gis konsesjon til overføringene, foreslår NVE at det stilles krav i manøvreringsmagasinet om at overføringene skal stanses ved samtidig flomvannføring og magasin vannstand nær HRV i Osensjøen (se post 4 i vedlagte forslag til endret manøvreringsreglement).

Erosjon og sedimenttransport

Området i Øvre Flisa som planlegges å demmes opp er lite utsatt for erosjon i dag. Elvestrekningen nedstrøms planlagt sperredam i sørenden av Håsjøen har fallforhold og elvekanter som gjør elvestrekningen lite utsatt for erosjon. Elvestrekningen nedstrøms planlagt inntak i Østre Æra ligger på løsmasser som er lite eksponerte for erosjon.

Flere høringsinstanser påpeker at Håsjøen innehar en rekke morenerygger som strekker seg ut i sjøen. Disse ryggene består hovedsakelig av løse grusmasser. Ved permanent oppdemming vil den etablerte strandlinjen bli oversvømt og høringspartene frykter økt erosjon i moreneryggene når nytt nivå etableres, særlig hvis det gis tillatelse til aktiv regulering av magasinet. Enkelte høringspartene er også bekymret for at overføringen fra Øvre Flisa til Osensjøen vil føre til utvasking av sandbanker fra det nye inntaksmagasinet over til Osensjøen, og at økt vanngjennomstrømning gjennom Vesle Ossjøen vil kunne medføre økt erosjon i dette området.

Ifølge GLB søkes det om en reguleringshøyde på 50 cm fordi det driftsteknisk vil være vanskelig å låse seg til en vannstand som ligger eksakt på en gitt høyde. Tilsiget til magasinet vil variere og ventilen i overføringen må justeres etter variasjonene i tilsig for å stabilisere magasin vannstanden.

GLB opplyser at magasin vannstanden sjelden vil få svingninger på 50 cm. Vannstanden vil som hovedregel ligge konstant tett opp mot HRV fordi dette gir størst fallhøyde og dermed mest effektiv overføring av vannet gjennom rørgaten til Vesle Ossjøen. Ifølge GLB vil en reguleringshøyde på 50 cm være mindre enn den naturlige, uregulerte variasjonen på 80 cm som vannstanden i Håsjøen har gjennom året i et normalår. Det meste av inntaksmagasinet vil også ligge beskyttet mot vind slik at bølgeslagserosjonen i strandsonen vil være liten.

GLB viser til at strømhastigheten i det nye inntaksmagasinet vil være såpass lav at eventuelle eroderte masser fra etablering av ny strandlinje vil sedimenteres i selve inntaksmagasinet før de når inntakspunktet for overføring til Vesle Ossjøen. NVE støtter GLBs vurdering at det er lite sannsynlig at eroderte masser vil bli overført til Osensjøen.

Overføring av vann fra inntaksmagasinet i Øvre Flisa vil føre til økt vanngjennomstrømning gjennom Vesle Ossjøen i den sydlige enden av Osensjøen. GLB erkjenner at økt vanngjennomstrømning vil kunne medføre økt erosjon ved enkelte punkter i Vesle Ossjøen og kanalen mellom Vesle Ossjøen og Osensjøen. Søker stiller seg åpen for å gjennomføre sikringstiltak i Vesle Ossjøen og kanalen dersom det oppstår behov for dette.

NVE registrerer at etablering av en ny strandlinje 1,7 m (A451) eller 2,7 m (A452) over dagens normalvannstand i Håsjøen vil kunne gi en viss utvaskingseffekt. Det vil imidlertid ikke foregå en aktiv regulering, og ifølge GLB er det kun på våren at vannstanden vil senkes ned mot LRV. For å utnytte en så høy fallhøyde som mulig vil vannstanden holdes så nær HRV som mulig resten av året. På denne bakgrunn, og fordi 50 cm reguleringshøyde vil være mindre enn naturlig vannstandsvariasjon, er det NVEs vurdering at etablering av et inntaksmagasin i Øvre Flisa ikke vil føre til vesentlige erosjonseffekter langs den nye strandlinjen.

Dersom det gis konsesjon til tiltaket og det viser seg at overføringen fra Øvre Flisa medfører, eller øker sannsynligheten for, erosjonsskader kan NVE med hjemmel i konsesjonens vilkårs-post 12 pålegge GLB å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Landskap og store, sammenhengende områder med urørt preg

I det nasjonale referansesystemet for landskap (NIJOS 2005) tilhører tiltaksområdene i Øvre Flisa og Østre Æra landskapsregion 7 Skogtraktene på Østlandet, underregion 7.26 Skogbygdene i Elverum og Trysil.

Heving av vannstanden i Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna vil gi et større og sammenhengende vannspeil. Den totale størrelsen på reguleringssonen vil være størst for A452, men Multiconsult har i landskapsrapporten beregnet at A451 vil gi de mest synlige reguleringssonene i form av tørrlagt areal når magasinet er tappet ned til LRV. Disse områdene er visualisert rapporten.

Hoveddammen (dam Håsjøen) planlegges bygget ved utløpet i sørenden av Håsjøen, på samme sted som eksisterende fløtningsdam. Den vil bli noe mer ruvende ved A452 enn ved A451 på grunn av én meter høyere damhøyde. De eksisterende vederlagene beholdes. Sett oppstrøms vil høyden på den synlige delen av dammen (over vannflata) være den samme for begge alternativene, men med noe større utbredelse for A452. For begge alternativene skal det også bygges en sperredam i flomløpet i sørenden av Håsjøen (ca. 270 m nord-vest for dam Håsjøen). For A452 er det i tillegg behov for å bygge en sperredam ca. 150 m nord for Nordre Håsjøen, og forsterke to eksisterende sperredammer ved Kjerringtjønnna.

A452 vil få inntak i Kjerringtjønnna og A451 vil få inntak i Nordre Håsjøen. De to alternativene vil resultere i ulik trasé og lengde for den nedgravde rørgaten, men med felles endepunkt i Vesle Ossjøen. For begge alternativene blir inntaket plassert i vannkanten av magasinet ved HRV. Det er planlagt utgraving av kanaler fram til inntakene for rørgaten, men disse etableres under HRV og vil da ikke ha betydning for landskapsbildet.

Landskapsrapporten konkluderer med at samlet sett vil fordeler og ulemper ved A451 og A452 langt på vei utligne hverandre og de vurderes derfor å være likestilte ut fra en landskapsmessig vurdering.

Inntaksbassenget i Østre Æra vil være av begrenset størrelse, og vil med sin stilleflytende flate gi en av de mest synlige endringene i forhold til dagens situasjon. Rørgata fra inntaket vil bli gravd ned og ført inn i adkomsttunnelen til Osa kraftverk, og vil ha liten eller ingen synlighet på sikt.

Ingen av overføringene berører større områder med urørt preg. Landskapsrapporten konkluderer med at tiltakenes konsekvens for landskap og inngrepssfrie områder vil være ubetydelig.

Grunneierne i området er bekymret for at gjengroingshastigheten på Håsjøen vil øke når vanngjennomstrømningen reduseres, og det påpekes at vårfloppen har vært en viktig faktor for å holde de smale partiene på sjøen åpne.

Gjengroing er en naturlig prosess, og ifølge GLB er alle sjøene som vil utgjøre det nye inntaksmagasinet per i dag på ulike stadier av gjengroing. Kjerringtjønna er den sjøen hvor gjengroingsprosessen har kommet lengst. For NVE synes det klart at etablering av inntaksmagasinet og dam Håsjøen vil gi redusert vanngjennomstrømming, spesielt gjennom Håsjøen. GLB erkjenner at dette kan bidra til å øke hastigheten på gjengroing av den nye innsjøen i forhold den naturlige gjengroingen. Imidlertid vil en permanent oppdemming øke den åpne vannflaten betydelig sammenliknet med situasjonen i dag, og dette vil kunne sette gjengroingsprosessen noe tilbake.

Disse to faktorene trekker gjengroingshastigheten i motsatte retninger. Etter etablering av et nytt inntaksmagasin vil det også være vanskelig å skille gjengroing som skyldes naturlige prosesser og gjengroing som eventuelt skyldes etableringen av magasinet.

I henhold til landskapsrapporten vil dam Håsjøen for begge oppdemningsalternativene ligge skjermet til med liten synlighet, selv om konstruksjonen for A452 vil være noe mer ruvende. Multiconsults landskapsrapport konkluderer med at dam Håsjøen vil være av mindre betydning for den overordnede landskapsopplevelsen. De øvrige sperredammene som GLB planlegger å bygge vil være i mindre skala, og vil ikke nevneverdig påvirke landskapsbildet. Ingen av høringsinstansene synes å oppfatte de planlagte sperredammene som negative for landskapsopplevelsen.

Elvestrekningene rett nedstrøms dam Håsjøen og inntaksdammen i Østre Æra vil få sterkt redusert vannføring. Dette kan oppleves som negativt for landskapsopplevelsen. Enkelte høringsparter har ytret krav om økt minstevannføring nedstrøms dammene, da spesielt av hensyn til fisk. NVEs vurderinger om minstevannføring er gitt i kapitlet om merknader til endret manøvreringsreglement.

Begge oppdemningsalternativene vil gi et større vannspeil i Øvre Flisa, noe som ut fra et landskapsestetisk standpunkt vil kunne oppleves som positivt. Den planlagte reguleringen på 0,5 m vil ifølge GLB bare utnyttes ved nedtapping til LRV på ettervinteren når magasinet er islagt. I vårløsningen vil snøsmelting gi rask oppfylling til HRV mens magasinet fortsatt er islagt. Søker mener de ulemper som vannkraftmagasiner gjerne er preget av, som følge av svingende vannstand gjennom året, i liten grad vil gjøre seg gjeldende i dette tilfellet.

Forutsatt at nedtapping til LRV skjer på ettervinteren når magasinet er islagt, og at oppfylling til HRV skjer raskt i vårløsningen mens magasinet fortsatt er islagt, vil reguleringssonene rundt magasinet være lite synlige og bare for en kort periode. Ettersom perioden for nedtapping og oppfylling vil være kort og vil skje når magasinet er islagt, støtter NVE GLBs vurdering at magasinet rent estetisk vil oppleves som en permanent heving av vannstanden.

Legging av rørgate og kanalgraving vil gi noe overskuddsmasse av jord. Disse massene vil arronderes slik at de får en landskapsform som faller inn i omgivelsene på stedet. To av deponiområdene er lokalisert til tidligere ikke istandsatte massetak. Her vil tilføring av masser og arrondering, samt reetablering av vegetasjon, innebære en landskapsestetisk oppgradering.

Etter NVEs vurdering har det ikke fremkommet opplysninger som tilsier at hensynet til landskap og store urørte naturområder bør være et vesentlig moment i konsesjonsspørsmålet.

Når det gjelder landskapstilpasning av dammer, overskuddsmasser og andre hjelpeanlegg, så forutsetter vi at dette avklares nærmere gjennom godkjenning av detaljplan etter at det eventuelt er gitt konsesjon til utbygging.

Vannkvalitet

NIVAs vannkvalitetsundersøkelse i Håsjøen og Vesle Ossjøen viser at Håsjøen er betydelig mer humøs og derfor surere enn Vesle Ossjøen. Undersøkelsen viser også at konsentrasjonen av fosfor og nitrogen er moderat i begge innsjøene. Nitratkonsentrasjonen er lav i sommerprøvene, dvs. i den biologiske vekstsesongen, men betydelig høyere etter høstsirkulasjonen, spesielt i Vesle Ossjøen. GLB har ikke fått gjennomført noen egen vannkvalitetsundersøkelse i Østre Æra, men ut fra arealfordelingen og arealbruken i nedbørfeltet antar GLB at vannkvaliteten er temmelig lik vannkvaliteten i Østre Æra.

Det naturlige tilsiget til søre deler av Osensjøen er omtrent 100 millioner m³ vann pr. år. De humøse sideelvene Næringa og Grylla, som har innløp helt sør i Osensjøen, bidrar med 20–30 prosent av vannet. En ekstra overføring av 20 millioner m³ vann pr. år fra Øvre Flisa til Vesle Ossjøen vil utgjøre et betydelig bidrag. Tidligere målinger har vist at Næringa og Grylla har omtrent samme pH-nivå som vann fra Øvre Flisa (5,1 – 5,4). Effekten på Osensjøen vil være at det tilføres mer vann med tilsvarende surhet og humusinnhold som vannet fra Næringa og Grylla. Hvor langt nordover i Osensjøen dette vil kunne spores avhenger av strømningsforhold, blandingsforhold og reguleringsregime. Det er anslått i NINAs fiskeundersøkelse for Osensjøen (notat av 20.01.2014) at vannkjemien i gyteområdet for lagesild i Osensjøen, ca. 2 km nord for Vesle Ossjøen, bare vil få marginale endringer som følge av ekstra vanntilførsel fra Øvre Flisa.

NVE støtter GLBs vurdering om at overføring av surere og mer humøst vann fra Øvre Flisa og Østre Æra vil bety lite for Osensjøen som helhet, i og med at Osensjøens totale tilsig er på 667 millioner m³ per år. Dette er mye mer enn vannmengden som planlegges overført.

Ved begge alternativene for oppdemming av Øvre Flisa vil overført vann være brunfarget og medføre økt forsuring og økt humusinnhold i Vesle Ossjøen. NVE merker seg at GLB mener humustransporten over til Vesle Ossjøen og videre til Osensjøen vil være lavere ved A451 enn ved A452. Etter GLBs oppfatning vil Nordre Håsjøen ved A451 tjene som et sedimentasjonsbasseng for partikulært organisk materiale som frigis ved oppdemmingen.

Redusert vannføring på minstevannføringsstrekningene i Vesleflisa og Østre Æra vil øke vanntemperaturen på sommeren og kan gi økt algevekst/begroing på de øvre delene av strekningene.

Ytterligere vurderinger av virkninger som tiltakene vil kunne få på vannkjemi og fisk, er gitt i underkapitlene om akvatisk miljø.

Naturmiljø og naturens mangfold

Innenfor tiltaksområdet i Øvre Flisa, Flisavassdraget og Østre Æra er det registrert flere naturtypeområder i Naturbase. Av søknaden går det fram at én naturtypelokalitet vil bli direkte påvirket, mens to andre lokaliteter ligger kloss inntil berørte områder. Ingen utvalgte naturtyper vil bli berørt.

Naturtyper og rødlistede arter – Øvre Flisa

Håsjøen N er registrert som en viktig naturtypelokalitet (B-verdi), med beskrivelse «kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti». Lokaliteten er på 369 daa og dekker området rundt Hængsjøen og nordre del av Håsjøen. Verdibegrunnelsen går på at lokaliteten innehar viktige elementer som er sjeldne i landskapet og som er viktige for artsmangfoldet i området. I beskrivelsen av mulige skjøtselstiltak er det anført at lokaliteten bør spares for inngrep. GLBs omsøkte oppdemming av Håsjøen og Hængsjøen vil sette deler av lokaliteten under vann, og A452 vil demme opp større arealer enn A451.

Solblom (*Arnica montana*) er registrert i Håsjøen N. Den er oppført som sårbar (VU) i Norsk rødliste for arter 2015. Det framgår ikke i Naturbase hvor i lokaliteten den er observert eller om den er registrert flere steder i lokaliteten. Solblom er hovedsakelig knyttet slåtteeeng, naturbeitemark og hagemarkskog. Ut fra den habitatbeskrivelsen antar GLB at funnet ved Håsjøen er knyttet til de tørrere og høytliggende delene av lokaliteten, og følgelig ikke påvirkes eller demmes

ned ved etablering av inntaksmagasinet. Sannsynligheten for påvirkning synes likevel større ved oppdemming etter A452 enn ved oppdemming etter A451.

Håsjøen N er et yngleområde for storlom (*Gavia arctica*). GLB skriver i søknaden at større sammenhengende vannspeil, bedre tilgang på fastmarksbredder tett inntil vannkanten og mer stabil vannstand vil kunne gjøre Håsjøen bedre egnet som leveområde for storlom enn i dag. Noen høringsinstanser skriver at storlom er svært sårbar for vannstandsendringer i rugeperioden og den første tiden etter klekking, og at en regulering på 50 cm vil ha store negative innvirkninger på storlompopulasjonen i området. Noen viser også til at dårligere fiskeforhold i vannet som følge av oppdemmingen vil ha negativ virkning på storlom, da fisk er det viktigste næringsgrunnlaget for storlom.

Storlom har status som livskraftig (LC) i Norsk rødliste for arter 2015. I rødlista utgitt i 2010 ble den vurdert som nær truet (NT). I vurderingen som ligger til grunn for kategoriseringen i 2015 står det: *Det finnes ingen landsdekkende informasjon om pågående bestandsendringer for Norge, men det er ingen tegn på entydig bestandsnedgang for arten i siste 20-års periode.* Storlom legger reir tett inntil vannkanten ved store vegetasjonsfattige vann. Det spiller mindre rolle om vannet den hekker ved er fisketomt, bare den kan hente føde i nærheten. Det er viktig at det på hekkeplassen er torvkanter, torvholmer eller jevne fastmarksbredder langs vannkanten der reiret plasseres. Eggene legges fra først i mai til først i juli alt etter breddegrad, høyde over havet og isgang. Rugetiden er fire uker, og ungene forlater reiret etter et par døgn.

En permanent hevingen av vannstanden i Håsjøen vil resultere i at de flate bløtmyrpartiene mellom dagens strandlinje og fastmarka innenfor oversvømmes. Det blir dermed kortere avstand mellom strandkanten og fastmark hvor storlom kan finne egnet reirlokaltet. Både høringspartene og GLB viser til at storlom er meget ømfintlig for variasjoner i vannstanden i rugetida. GLBs egne historiske, hydrologiske observasjoner viser at vannstanden i Håsjøen i et normalår varierer med opptil 80 cm i løpet av mai måned, som normalt er rugetida for storlom ved Håsjøen. GLB opplyser at de har som målsetning å holde vannstanden i inntaksmagasinet tilnærmet stabilt på HRV gjennom hele mai måned. Ettersom volumet på inntaksmagasinet vil være relativt lite, er det GLBs vurdering at det normalt vil være mer enn nok vann til å fylle magasinet opp til HRV innen 1. mai hvis vannstanden ligger på LRV 20. april. GLB viser til at selv i tørråret 1996 var det mer enn nok vann til å fylle fra 20. april til 1. mai.

På grunnlag av ovennevnte opplysninger er det NVEs vurdering at etablering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa ikke vil føre til negative virkninger for hekkende storlom eller andre vanntilknyttede fuglearter ved Håsjøen. Et viktig moment i vår vurdering er at dagens uregulerte vannstandsvariasjoner ofte er større enn GLBs omsøkte reguleringshøyde. NVE legger til grunn at første oppfylling etter at konsesjon eventuelt er gitt, ikke skjer i hekkesesongen når storlom og andre vanntilpassede fuglearter er sårbare for vannstandsstigning.

En eldre fisketom dam «Tjennmoen», rett nord for rv. 25, er registrert som en viktig naturtype-lokalitet. Dammen er et yngleområde for småsalamander (*Lissotriton vulgaris*), som nå er kategorisert som livskraftig (LC) i Norsk rødliste for arter 2015. I rødlista for 2010 hadde arten status som nær truet. Naturtypelokaliteten ligger tett inntil de foreslåtte alternativene for rørgatetrasé mellom inntaksmagasinet i Øvre Flisa og Vesle Ossjøen. GLB opplyser at traseene er justert slik at de ikke skal påvirke eller medføre skader på småsalamanderlokaliteten. NVE forutsetter at denne lokaliteten med småsalamander ikke blir negativt påvirket av rørgaten, verken i anleggsfasen eller driftsfasen.

Naturtyper og rødlistede arter – Østre Æra

Nedstrøms det planlagte overføringspunktet i Østre Æra er naturtypelokaliteten Kjøsætra registrert som lokalt viktig (C-verdi). Lokaliteten ligger kloss inntil, på vestsiden av en del av elvestrekningen som får minstevannføring. Lokaliteten har først og fremst verdi som åpen, lite gjengrodd naturbeitemark. Undergrunnen består av grovsteinet elveør med noe finere avsetninger på toppen. Tørrlendt undergrunn antas å være årsak til at vollen er lite gjengrodd, selv om det er mange år siden den har vært i bruk. Ifølge GLB vil reduksjon i vannføringen som følge av overføringen kunne forsterke virkningen av tørrlendt undergrunn, og dermed bidra til å forsinke

gjengroingen av beitevollen. GLB antar at reduksjon i vannføringen vil ha små andre virkninger for denne lokaliteten. NVE støtter GLBs vurderinger om virkninger på denne lokaliteten.

Administrasjonens forslag til vedtak i Åmot kommune viser til to naturtypelokaliteter som ikke er beskrevet i søknaden. Vest for Kjølsetra, på andre siden av den lokale veien, er det registrert en viktig naturtypelokalitet av rik sump- og kildeskog. Lokaliteten ligger på det nærmeste 85–90 m fra Østre Æra. På østsiden av Østre Æra og Kjølsetra, på det nærmeste 15–20 m fra elvestrekningen, er det registrert en lokalt viktig sump- og kildeskog. Sump- og kildeskog er skog eller kratt som vokser på mark med høyt grunnvannsnivå og/eller jevn og rikelig tilførsel av markvann. Langs minstevannføringsstrekningen i Østre Æra vil grunnvannsnivået trolig bli noe senket. Dette kan gi en liten negativ effekt på de deler av lokalitetene som ligger nærmest elvestrekningen. Totalt sett for disse to naturtypelokalitetene er det imidlertid NVEs vurdering av effekten vil bli beskjeden. Denne vurderingen forutsetter at det slippes minstevannføring forbi sperredammen i Østre Æra.

Naturtyper og rødlistede arter – Flisavassdraget

Våler kommune påpeker at Flisavassdraget har flere registrerte naturtyper. Både kommunen og Åsnes jff er bekymret for at redusert vannføring i Flisa vil ha negative virkninger på verdifulle og noen rødlistede arter i vassdraget, blant annet elvemusling, edelkreps og strybakmåler. GLB uttaler i sine kommentarer at naturtypene og rødlisteartene som trekkes fram er knyttet til den delen av Flisavassdraget hvor vannføringsreduksjonen vil være marginal, og mener tiltaket ikke vil ha betydning for disse lokalitetene og artsforekomstene.

Det er ikke registrert noen utvalgte naturtyper i Flisavassdraget. Ingen av de registrerte naturtypeområdene inkluderer vannstrengen, og de områdene som ligger kloss inntil elven er lokalisert ved Flisaelva der vannføringsreduksjonen er beregnet å bli 7,6 % eller lavere.

Det er ikke registrert noen rødlistearter i Vesleflisa eller Ulvåa. Det er ikke registrert edelkreps i Naturbase i Flisavassdraget, men ifølge GLB ble det funnet 7 kreps ved prøvefiske foretatt av NINA i Flisavassdraget i 2010. Funnet ble gjort 2 km fra samløpet mellom Flisa og Glomma. Strybakmåler har status som nær truet, men både lokaliteten der den er observert og artens foretrukne biotop tilsier at overføring av Øvre Flisa ikke vil påvirke denne arten. Både strandsnipe og fossekall har status som livskraftig i Norsk rødliste for arter 2015, og er observert på lokaliteter i Flisavassdraget som får mindre enn 7,6 % redusert vannføring. Registreringer av elvesandjeger (sterkt truet) er gjort på lokaliteter nedstrøms samløpet Flisa/Glomma, og vil følgelig ikke påvirkes av det omsøkte tiltaket.

Felles for de naturtyper og arter som trekkes frem, er at de er lokalisert i Flisaelva der vannføringsreduksjonen blir 7,6 % eller mindre. Etter NVEs vurdering vil tiltakets virkninger på naturtyper og fauna i Flisaelva være svært begrenset ved en såpass lav vannføringsreduksjon. Vi viser til at eventuelle oppfølgende undersøkelser kan pålegges med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår gitt i en eventuell konsesjon.

Tiltakets virkninger på fisk og elvemusling i Flisavassdraget er vurdert i underkapittelet om akvatisk miljø i Flisavassdraget.

Konklusjon naturtyper og rødlistede arter

NVE mener inntaksmagasinet virkning på naturtypen Håsjøen N og dets mulige effekt på den rødlistede arten solblom er et moment i konsesjonsspørsmålet. Sannsynligheten for påvirkning er større ved oppdemming etter A452 enn ved A451. Vår vurdering er at de omsøkte tiltakene vil ha små eller ingen konsekvenser for andre naturtyper og rødlistede arter.

Akvatisk miljø – Håsjøene

Øvre Flisa med innsjøene Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønnen er preget av høy myrfrekvens i nedbørfeltet. Dette resulterer i brunfarget, surt vann med høyt humusinnhold.

Fiskesamfunnet i Håsjøene (Håsjøen, Håengsjøen og Nordre Håsjøen) består av abbor og gjedde, og mulig en tynn restbestand av mort. Håsjøen byr på gode habitatforhold for gjedde. Abborbestanden er fåtallig og småvokst, noe som trolig skyldes en relativt tallrik gjeddebestand.

Prøvefiske i 2012 viste at både abbor og gjedde i Håsjøen har relativt høyt kvikksølvinnhold. Anbefalt kostholdsgrense er 0,5 mg Hg/kg. Abbor i Håsjøen passerer denne grensa når den er ca. 18 cm og veier 140 g. Prøvefisket viste at samtlige fangede gjedder, unntatt en ungfisk på 17 cm, hadde kvikksølvinnhold over anbefalt grense. Gjennomsnittlig kvikksølvinnhold for énkilos gjedde var 0,76 mg Hg/kg.

Ifølge GLB vil både abbor, gjedde og mort tåle en heving av vannspeilet uten problemer. Hevingen vil innebære at betydelige myrområder blir oversvømt, noe som kan medføre økt metylering av kvikksølv og dermed høyere kvikksølvkonsentrasjon i fisk for en periode på 10–20 år. Oppdemmingen vil også innebære at avløpet flyttes fra sørenden til nordenden. Dette vil øke utskiftningstiden i det oppdemmede bassenget, spesielt i Håsjøen, og vannet blir mer stillestående.

På grunn av ovennevnte vannkjemiske virkninger er flere høringsparter meget kritiske til tiltaket. De mener økt kvikksølvinnhold i fisk og forsuring av et allerede surt vann vil ødelegge fiskesamfunnet og dermed fisket for både grunneiere, rettighetshavere og andre interessenter.

GLB erkjenner at tiltaket i Øvre Flisa vil gi dårligere vanngjennomstrømming og forsure Håsjøen, og at dette kan virke negativt for abbor og gjedde. GLB viser imidlertid til at oppdemmingen også kan gi en positiv effekt ved at næringstilførselen i inntaksmagasinet økes. Dette kan i sin tur styrke abborbestanden og gi mer förfisk til gjedda.

Det er uklart hvorvidt den negative virkningen av forsuring vil bli oppveid av økt nærings-tilgang. Innsjøene i Øvre Flisa er allerede preget av relativt høyt kvikksølvinnhold, høyt humusinnhold og lav pH. Dette viser seg blant annet i et relativt artsfattig fiskesamfunn bestående av små abbor og gjedde, og muligens mort, som eneste fiskearter. En ytterligere forsuring av dette miljøet vil være uheldig, men etter NVEs vurdering vil de negative virkningene ikke være vesentlige.

Grunneiernes arbeidsutvalg skriver at abborbestanden i Nordre Håsjøen vil bli skadelidende ved oppdemming til en sammenhengende sjø, ved at predasjonstrykket fra gjeddebestanden i Håsjøen øker. NVE er ikke uenig i dette, men samtidig gir dette rom for økt gjeddebestand som kan være mer interessant for sportsfiske enn dagens bestand. Både abbor- og gjeddesamfunnet i Håsjøene er allerede negativt påvirket av kvikksølv. En stor del av fisken i voksen størrelse inneholder kvikksølv som overstiger kostholdsgrensen, og fiskesamfunnet representerer etter NVEs vurdering ingen store verdier.

Akvatisk miljø – Osensjøen og Vesle Ossjøen

Overføring av vann fra Øvre Flisa til Vesle Ossjøen gir muligheter for at gjedde, abbor og mort kan vandre over. Selv om alle tre artene finnes i Vesle Ossjøen og Osensjøen fra før, er det i henhold til NINA uklart i hvilken grad vandringen vil påvirke fiskesamfunnet i Vesle Ossjøen og Osensjøen (notat av 20.01.2014).

NIVAs vannkvalitetsundersøkelse i Håsjøen og Vesle Ossjøen viser at Håsjøen er betydelig mer humøs og derfor surere enn Vesle Ossjøen.

Grunneiernes Arbeidsutvalg mener overføring av vann med økt humuskonsentrasjon og lavere pH vil ha sterk negativ effekt på fisk i Vesle Ossjøen og søre deler av Osensjøen. De er også bekymret for at det vil samle seg humus ved badeplassen syd i Osensjøen. GLB påpeker at overføringen vil medføre økt vanngjennomstrømming og raskere utskifting av vannet i Vesle Ossjøen. Dette kan bidra til bedre vannkvalitet ved at bakterieinnholdet senkes og oksygenforholdene forbedres. Dette er en effekt som vil kunne virke positivt for levetilstandene for fisk.

Økt vanngjennomstrømming kan redusere vanntemperaturen, som sammen med økt humusinnhold, kan utgjøre en liten ulempe for bading, f.eks. ved Sjøenden Camping.

NVE tar til etterretning at det ifølge NINA (notat av 20.01.2014) er usikkert hvordan overføring av vann fra Øvre Flisa vil påvirke fisken i Vesle Ossjøen og i søre deler av Osensjøen. Vi viser i den forbindelse til at Fylkesmannen i Hedmark kan pålegge eventuelle oppfølgende undersøkelser av f.eks. fisk med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår gitt i en eventuell konsesjon.

Akvatisk miljø – Østre Æra

I Østre Æra er det påvist ørret og ørekyte, med ørret som den dominerende arten. Ørreten har tilnærmet samme vekst i dag som på 1970-tallet, men innslaget av større, kjønnsmoden fisk har blitt borte. Etersom vandring mellom Søre Osa og Østre Æra er avskåret, er ørretbestanden i Østre Æra nå en rent stasjonær bekkebestand.

FNF Hedmark påpeker at overføring av Østre Æra vil få negative virkninger på den stasjonære ørretbestanden, og GLB er ikke uenig. Leveforholdene vil bli vanskeligere på grunn av kraftig redusert vannføring på minstevannføringsstrekningen, og tilgang til gode gyteområder ovenfor inntaket vil bli svært begrenset.

På 1970-tallet ble det påvist at ørret fra Søre Osa gikk opp i Østre Æra for å gyte, men dette vandringssystemet fungerer ikke lenger. Ørreten i Søre Osa bruker derfor andre gytelokaliteter. Selv om middelvannføringen etter overføringen blir redusert fra 4,78 m³/s til 4,27 m³/s ved samløpet Østre Æra/Søre Osa, vil effekten på ørretbestanden i Søre Osa være marginal.

Akvatisk miljø – Flisavassdraget

I Naturbase er det registrert flere lokaliteter for bever i og rundt Vesleflisa. Bever lever og oppholder seg hovedsakelig i deler av elva med sakteflytende loner. Selv om vannføringen i Vesleflisa blir kraftig redusert ved oppdemming av Øvre Flisa, vil det etter NVEs vurdering fortsatt være tilstrekkelig vannstand i lonene til at disse kan fungere som egnede habitat for beveren.

Flere høringsparter etterlyser en grundigere vurdering av virkningene som overføring av Øvre Flisa vil få på fiskesamfunnet i Flisavassdraget. På denne bakgrunn ble NINA engasjert av GLB til å undersøke fiskeforholdene i øvre deler av Flisavassdraget. Det ble foretatt prøvafiske på 12 stasjoner – seks stasjoner i Vesleflisa og seks stasjoner i Ulvåa, fra Vesleflisa ned til samløpet med Halåa. NINA konkluderer i sin rapport med følgende:

- Ørret er mest sannsynlig fraværende i Vesleflisa.
- Det er en tynn, men solid, ørretbestand i Ulvåa på den undersøkte strekningen.
- Redusert vannføring vil trolig ha liten innvirkning på abbor og gjedde som lever i Vesleflisa.
- Overføring av Øvre Flisa, med minstevannføringslapp på 0,04 m³/s til Vesleflisa, vil neppe ha særlig effekt på ørretbestanden i Ulvåa og Flisa.

NINA mener årsaken til at det ikke forekommer ørret i Vesleflisa er at det ikke finnes egnede habitat for gyting og for oppvekst av yngel og småfisk. I tillegg har de store områdene med stilleflytende loner i Vesleflisa trolig store bestander av gjedde, noe som betyr stor fare for å bli spist for den ørreten som eventuelt vandrer opp fra Ulvåa.

Tettheten av ørret er lav i Ulvåa på den undersøkte strekningen fra Vesleflisa til samløpet med Halåa. NINA anbefaler derfor at man, uavhengig av det omsøkte tiltaket, vurderer om tettheten bør økes ved hjelp av habitatforbedrende tiltak (for eksempel utgraving av kulper og skape større arealer med gytégrus på dypere vann). NVE viser til at habitatforbedrende tiltak kan pålegges med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår gitt i en eventuell konsesjon.

I Naturbase er det registrert en lokalitet for elvemusling i Flisa ca. 3 km nedstrøms samløpet med Halåa. GLBs beregninger viser at denne lokaliteten får redusert middelvannføringen med maksimalt 7,6 %. Det er også registrert én lokalitet i hver av sideelvene Kynna og Gjera. Disse har samløp med Flisa drøyt 13 km nedstrøms samløpet Ulvåa/Halåa. Ifølge Grunneiernes Arbeidsutvalg er det observert elvemusling i Ulvåa oppstrøms samløpet med Vesleflisa. Ingen av disse tre lokalitetene vil få redusert vannføring som følge av overføring av Øvre Flisa.

På et tidlig stadium av sin livssyklus lever elvemuslinglarven som en parasitt på gjellene til en egnet vertsfisk som laks eller ørret i 9 – 11 måneder. En redusert ørretbestand vil følgelig være negativt for oppvekstforholdene til elvemusling. Ifølge NINA er det imidlertid lite sannsynlig at ørretbestanden i øvre del av Flisaelva vil bli negativt påvirket av tiltaket, og følgelig kan ikke NVE se at elvemuslinglokalitetene i Flisavassdraget vil bli negativt påvirket av oppdemming av Øvre Flisa.

Konklusjon akvatisk miljø

Det er NVEs vurdering at overføringenes negative virkninger på ørret i Østre Æra og mulige effekter på fiskesamfunnene i Håsjøene og Vesle Ossjøen har betydning for konsesjonsspørsmålet. Etter vår vurdering vil overføring av Øvre Flisa gi små eller ingen negative virkninger på det akvatiske miljøet i Flisavassdraget.

Kulturminner og kulturmiljø

I tiltaksområdet i Øvre Flisa er det tidligere registrert 22 automatisk fredete kulturminner. Hedmark fylkeskommune gjennomførte høsten 2015 en supplerende registrering. Det ble ikke gjort nye funn av kulturminner ut over de som allerede er kjent. To kullgroper vil bli neddemmet ved A452, og GLB må søke om tillatelse til å gjøre inngrep i disse dersom dette alternativet gjennomføres. A451 vil ikke berøre noen kjente, automatisk fredete kulturminner. Grunneernes Arbeidsutvalg viser i sin høringsuttalelse til denne forskjellen i virkning, og ut fra hensynet til kulturminner foretrekker grunneierne A451.

Kullgroper er svært vanlig forekommende kulturminner i denne delen av Hedmark, og Hedmark fylkeskommune v/fylkesdirektøren opplyser i sin høringsuttalelse at etaten vil kunne anbefale for Riksantikvaren at det gis tillatelse til inngrep i kulturminnene.

Ved bygging av ny sperredam i sørenden av Håsjøen vil GLB ha som intensjon å beholde den eksisterende steinkonstruksjonen i vederlagene dagens sperredammen. Disse vil bli synlige deler på landsiden av dammen.

Åsnes kommune mener redusert vannføring vil være en direkte trussel mot fløtingsrelaterte kulturminner i nedre Flisa. GLBs hydrologiske beregninger viser at middelvannføringen i denne delen av Flisavassdraget reduseres med 3 %. Flisavassdraget vil fremdeles ha utpregede vårflommer og god vanngjennomstrømning selv om middelvannføringen reduseres marginalt nederst i Flisavassdraget. NVE kan vanskelig se at overføring av Øvre Flisa vil gi noen negative virkninger på de fløtingsrelaterte kulturminnene i nedre Flisa. Dette standpunktet er konsistent med uttalelsen til Hedmark fylkeskommune. I saksutredningen i kapittel om landskap og kulturminner skriver fylkeskommunen at ifølge handlingsplanen for fløterinnretninger blir ingen prioriterte konstruksjoner berørt av tiltaket.

Ifølge GLB er det ikke registrert noen fornminner i databasen Askeladden på minstevannføringsstrekningen i Østre Æra.

NVE anser at kulturminner og kulturmiljø ikke har betydning for konsesjonsspørsmålet.

Naturressurser

Jord- og skogbruk

I GLBs konsesjonssøknad om overføring av Øvre Flisa til Osensjøen fra 1990 framgår følgende:

«Den planlagte overføringen har vært vurdert av Skogbruksetaten i Hedmark i Samlet Plan-sammenheng. I tillegg til dette er det foretatt en foreløpig oppmåling og klassifisering av skogarealene. Konklusjonen på dette er at en eventuell realisering av det foreslåtte inngrepet i forholdsvis beskjedent omfang vil berøre jord- og skogbruksarealer».

Et par høringsparter uttrykker bekymring for at overføring av Øvre Flisa og Østre Æra vil forsterke negative effekter på flomutsatte jordbruksarealer langs Glomma mellom Rena og Flisa. GLB understreker at overføringene ikke vil forsterke flomtoper i Glomma så lenge Osensjømagasinet ikke er fullt. Ved fare for overløp på Osendammen kan overføringen fra Øvre Flisa stenges slik at en unngår økte negative effekter på jordbruksarealer i flomsituasjoner.

Redusert vannføring på minstevannføringsstrekningen i Østre Æra fram til samløpet med Søre Osa kan gjøre deler av naturbeitemarken som tilhører Kjølsætra mer utsatt for tørke enn i dag ved at grunnvannstanden langs elveløpet senkes.

Totalt sett kan ikke NVE se at utbyggingen vil føre til vesentlige konsekvenser for jord- og skogbruksinteresser. Erstatning for eventuelt tap av beiteområder, skogsområder og dyrket mark vil være forhold av privatrettslig karakter, og må håndteres gjennom avtaler eller ved skjønn.

Ferskvannsressurser og vannforsyning

Etter det NVE kjenner til er det ikke vannforsyningsinteresser av betydning knyttet til oppdemningsområdet i Øvre Flisa. Grunneiernes Arbeidsutvalg stiller spørsmålsteget ved om oppdemmingen av Øvre Flisa vil påvirke grunnvannstrømmen og drikkevannsforsyningen. NVE er enig med GLB i at oppdemming snarere vil kunne heve grunnvannsnivået rundt inntaksmagasinet, og at det ikke vil påvirke eventuelle drikkevannsinteresser.

Langs minstevannføringsstrekningen i Østre Æra kan grunnvannstanden bli noe lavere enn i dag, men det har ikke kommet fram opplysninger om eiendommer i disse områdene som har, eller planlegger, drikkevannsuttak eller annen resipientbruk. Også i Vesleflisa vil grunnvannstanden langs elveløpet ned til samløpet med Ulvåa kunne bli noe lavere enn i dag, men i dette området er det ifølge GLB ingen eiendommer som har drikkevannsuttak nær vassdraget.

Åsnes kommune viser til at Søkkediet vannverk ligger i tilknytning til Flisaelva. Kommunen er bekymret for at overføring av Øvre Flisa vil kunne forsure vannkvaliteten, og øke muligheten for redusert vannforsyning. NVE anser det som svært usannsynlig at overføringen vil kunne gi de nevnte virkningene. Nedbørfeltet i Øvre Flisa er den delen i Flisavassdraget med surest vann, og overføringen skulle derfor tilsi, om noe, mindre surt vann til nedre del av Flisaelva der Søkkediet vannverk ligger. Så langt NVE kjenner til, består drikkevannsanlegget av grunnvannsbrønn(er). Vi kan ikke se at en reduksjon i middelvannføringen med 3 % i nedre del av Flisaelva, vil ha nevneverdige konsekvenser for drikkevannsanleggets evne til å opprettholde dagens vannforsyning.

Åmot og omegn forsvarsforening mener betydelig mindre vannføring nedstrøms inntaket i Østre Æra vil gi et redusert elvemiljø i området ved tidligere campingplass og foreningens restaurerte forsvarsanlegg. Som kompensasjon for redusert elvemiljø ber foreningen om avbøtende midler. På samme måte som ved krav om erstatning for tap av beiteområder, skogsområder og dyrket mark, er krav på grunnlag av tapt elvemiljø å anse som et forhold av privatrettslig karakter, og følgelig må saken håndteres gjennom en avtale eller ved skjønn.

Samfunn

Tiltaksområdet for de samfunnsmessige virkningene vil utgjøre Åmot, Trysil og Elverum kommuner. Ettersom prosjektet vil innebære redusert vannføring i Flisavassdraget, så vil prosjektets influensområde i tillegg inkludere Våler og Åsnes kommuner.

Næringsliv og sysselsetting

I anleggsperioden vil det ligge til rette for vare- og tjenestekjøp fra lokalt næringsliv i tiltaksområdet. GLBs erfaringer fra andre kraftutbyggingsprosjekter tilsier at ca. 5 % av totalentreprenørkostnadene vil bli levert fra lokalt næringsliv. I dette prosjektet tilsier det leveranser på inntil 2 millioner kr.

GLB forventer at byggingen av de tekniske installasjonene (sperredam ved utløpet av Håsjøen, inntak i Kjerringtjønnå eller Nordre Håsjøen, rørgate til Vesle Ossjøen og inntak og rørgate i Østre Æra) kan gjennomføres i løpet av én barmarksesong fra mai til oktober. GLB antar at det vil være behov for ca. 25 personer gjennom innleide entreprenører i anleggsperioden. Etterspørselen etter lokal arbeidskraft vil i prinsippet rette seg mot hele regionen rundt utbyggingsområdet. I den forbindelse vil bedriftene i nærområdet kunne ha transportmessige fortrinn.

Etter anleggsperioden vil utbyggingen ikke gi økt sysselsetting.

NVE har ingen øvrige merknader.

Skatter, avgifter og konsesjonskraft

I henhold til søknaden vil overføringene av Øvre Flisa og Østre Æra øke kraftgrunnlaget i Osa kraftverk med totalt 2073 nat.hk. Overføring av Øvre Flisa vil i tillegg øke kraftgrunnlaget i kraftverkene Løpet, Strandefossen, Skjefstadfoss og Braskereidfoss med totalt 239 nat.hk.

Etter innspill fra kommunene engasjerte GLB Hydrologiservice AS til å foreta en grundigere beregning av skatter, avgifter og konsesjonskraft og fordelingen av disse til berørte kommuner. I beregningene er det tatt utgangspunkt i alternativ AB3, som inkluderer økt senkning av Osensjøen med 0,9 m i tillegg til overføring av Øvre Flisa og Østre Æra. Hydrologiservice konkluderer på grunnlag av sine beregninger og overslag med at Åmot og Trysil kommuner vil få tildelt følgende inntekter:

Åmot kommune:

- Eiendomsskatt kr 260.000,-
- Naturressursskatt kr 179.000,-
- Konsesjonsavgift kr 57.000,-
- Konsesjonskraft kr 188.000,-
- Sum inntekter kr 784.000,-

Trysil kommune:

- Eiendomsskatt kr 20.000,-
- Naturressursskatt kr 16.000,-
- Konsesjonsavgift kr 57.000,-
- Konsesjonskraft kr 76.000,-
- Sum inntekter kr 169.000,-

Hydrologiservice understreker at ovenstående beregninger kun er anslag og at usikkerheten er stor. NVE registrerer at inntektene som prosjektet genererer er relativt beskjedne, og at endelig inntektsnivå høyst sannsynlig vil bli enda mindre ettersom søknad om økt senkning av Osensjøen er trukket.

Når det eventuelt er gitt en konsesjon og overføringene er satt i drift, vil NVE beregne og fatte vedtak om kraftgrunnlag, og om fordeling av konsesjonsavgifter og konsesjonskraft. For mer informasjon om dette temaet viser vi til NVEs nettsider: <https://www.nve.no/energiforsyning-og-konsesjon/vannkraft/konsesjonskraft-og-konsesjonsavgifter/>

Friluftsliv, jakt, fiske og turisme

I henhold til fagutredningen om landskap har området ved Øvre Flisa verdi som friluftsmål og benyttes av lokalbefolkningen. Ifølge grunneierne har Finnskogen turistforening merket opp gamle stier og klopper i området. Flere av stiene går ned til Håsjøene, men veldig få går langsmed disse. En plausibel forklaring til at stiene ikke går langsmed vannene synes å være at det mange steder er brede belter med myr mellom vannflaten og fastmark. Stiene går ned til vannet der slike belter mangler eller er smale. Ved etablering av inntaksmagasinet vil myrene bli demmet ned og nytt tråkk på fast, tørr grunn kan etableres langsmed vannene. GLB påpeker at dette vil kunne muliggjøre senere tilrettelegging for aktiviteter langs vannet, noe som bl.a. Hedmark fylkeskommune etterlyser. GLB ser for seg at relevante tilretteleggingstiltak for friluftsliv i magasinområdet kan være en enkel ilandstigningsanordning/brygge for kajakk/kano og tilrettelegging av en rasteplass på egnet sted ved magasinet.

Åsnes jff mener tiltaket vil ødelegge for fortsatt fisketurisme i Flisavassdraget. Abbor- og gjeddebestanden i Vesleflisa lever først og fremst i loene i Vesleflisa, og vil kunne tåle en redusert vannføring. NINAs undersøkelser i Flisavassdraget viser at det mest sannsynlig ikke lever ørret i Vesleflisa. NINA konkluderer med at redusert vannføring i vassdraget neppe vil påvirke en solid, men tynn, ørretbestand i Ulvåa. I Flisa vil vannføringsreduksjonen være på 7,6 % fra samløpet mellom Ulvåa og Halåa, og ved utløpet i Glomma vil reduksjonen bare være på 2,7 %. På bakgrunn av NINAs konklusjoner og beregnede vannføringsreduksjoner, mener NVE at tiltaket vil ha beskjeden effekt på fiskesamfunnet og mulighetene for fortsatt fisketurisme i Flisavassdraget.

I Vesleflisa vil vannføringsreduksjonen bli relativt stor. Grunneiernes Arbeidsutvalg mener redusert vannføring vil svekke naturverdiene i området. Ifølge GLBs beregninger vil vannføringsreduksjonen bli 41,8 % rett oppstrøms samløpet med Ulvåa. En slik vannføringsreduksjon vil etter NVEs oppfatning redusere naturopplevelsen av elvestrengen, og da særlig opplevelsen av fossene Storestyggan og Veslestyggen i Vesleflisa. Det har ikke kommet fram opplysninger om at Vesleflisa og områdene rundt har viktige naturkvaliteter knyttet til fisk, annet dyreliv, fugleliv og vegetasjon som vil bli sterkt påvirket av tiltaket. Utover den visuelle opplevelsen av redusert vannføring i strykpartier, kan ikke NVE se at oppdemming av Øvre Flisa i nevneverdig grad vil redusere mulighetene for fine naturopplevelser ved Flisavassdraget, både ved øvre og nedre del av vassdraget.

Grunneiernes Arbeidsutvalg skriver at jaktinteresser rundt Flisavassdraget kan bli påvirket av tiltaket, men det er ikke konkretisert hvordan redusert vannføring i vassdraget vil kunne påvirke jaktinteressene. Dette temaet er heller ikke tatt opp av andre høringsparter.

Overføringen av Øvre Flisa vil øke vanngjennomstrømmingen gjennom Vesle Ossjøen. Vannet som overføres fra Øvre Flisa vil være surere og mer humøst enn vannet i Vesle Ossjøen. Surere og mer humøst vann vil være negativt for friluftslivsaktiviteter som bading og båtsport fordi vannet er mer brunfarget. Samtidig vil raskere vannutskifting i Vesle Ossjøen kunne bedre vannhygieniske forhold og gi lavere bakterieinnhold i vannet.

GLB opplyser at vandringsystemet med utveksling av fisk mellom Østre Æra og Søre Osa ikke lenger fungerer. Det lever nå en stasjonær bestand av ørret i Østre Æra. FNF Hedmark viser til at slike småelver med egne ørretbestander er viktige for utøvelsen av friluftsliv, herunder sportsfiske og rekruttering til dette. Overføring av Østre Æra vil gi sterkt redusert vannføring på elvestrekning mellom inntaket og samløpet med Søre Osa, og vil følgelig være negativt for ørretbestanden og dermed for fisket på denne bestanden. GLBs vurdering er imidlertid at utøvelsen av fritidsfiske på denne elvestrekningen er svært beskjedent i dag, spesielt etter at Østre Æra Camping innstilte driften i 2010. Verken FNF Hedmark eller andre høringsparter uttaler at denne strekningen er viktig for fritidsfiske eller andre friluftslivsaktiviteter.

Totalt sett mener NVE at overføringene av Østre Æra og Øvre Flisa vil gi små negative virkninger for friluftsliv, jakt, fiske og turisme. I den forbindelse viser vi til at Miljødirektoratet kan, med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår gitt i en eventuell konsesjon, pålegge GLB å gjennomføre tilretteleggingstiltak for friluftsliv i influensområdet, deriblant i magasinområdet ved Håsjøen slik GLB beskriver.

Vurdering av tiltakene etter naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (nml.) omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen. Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Formålet med loven skal også gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, samisk kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper. Videre legger nml. føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg og tiltak som vil kunne få betydning for naturmangfoldet.

I vår vurdering av GLBs søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen legger vi til grunn bestemmelsene i nml. §§ 8 til 12. De omsøkte tiltakene skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til den samfunnsmessige gevinsten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Nedenfor er NVEs vurdering av tiltaket opp mot de aktuelle paragrafene i nml. nærmere omtalt:

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

NVE mener at denne sakens samlede kunnskapsgrunnlag oppfyller det krav til kunnskapsnivå som nml. § 8 stiller, sett i forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmiljøet. Vi viser til eget kapittel foran om NVEs vurdering av utredningene og kunnskapsgrunnlaget.

Føre-var-prinsippet, § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt tidligere. NVE vurderer det som lite sannsynlig at det finnes uregistrerte verdier av betydning i influensområdet. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet. Det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade skal oppstå.

NVE kan ikke se at nevnte forutsetning er til stede i denne saken.

Økosystemtilnærming og samlet belastning, § 10

Når NVE skal vurdere den samlede belastningen som økosystem er utsatt for, og hvordan de omsøkte tiltakene vil påvirke den samlede belastningen, ser vi hovedsakelig på økosystem innenfor prosjektets influensområde. De omsøkte tiltakenes influensområde inkluderer områdene i og rundt Østre Æra, Osensjøen, Øvre Flisa og Flisavassdraget. Et økosystem kan ha stor variasjon i størrelse. Innenfor influensområdet er det etter NVEs vurdering flere økosystemer som det er naturlig å vurdere.

Den mest øyenfallende påvirkningen innenfor influensområdet er eksisterende regulering av Osensjøen. NVE mottok mange høringsuttalelser som er sterkt kritiske til økt senkning av Osensjøen. Dagens regulering har bidratt til store erosjonsproblemer flere steder rundt Osensjøen, og høringspartene frykter forsterkede erosjonsproblemer ved ytterligere senkning. På bakgrunn av den massive motstanden som kom fram i høringsrunden, valgte GLB å trekke dette elementet fra søknaden. Med unntak for mulige effekter på vannkvalitet og fisk i Vesle Ossjøen, vil overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen etter NVEs syn ikke påvirke Osensjøens økosystem i nevneverdig grad.

Osa kraftverk og overførings- og inntakstunnelen er lokalisert under terrenget, og er således ikke synlige landskapselementer. Siden Osa kraftverk ble satt i drift i 1981 har det vært minstevannføringslipp i Søre Osa. Ifølge NINA har dette signifikant redusert vekst og størrelse på ørreten i elva. Redusert vannføring har også ført til at det ikke skjer noen vandring og utveksling av fisk mellom Søre Osa og Østre Æra. Overføring av Østre Æra vil ha negative virkninger for den stasjonære ørretbestanden i elva, men tiltaket vil etter vår vurdering mest sannsynlig ikke påvirke fiskesamfunnet i Søre Osa.

Ivaretagelse av mangfold knyttet til landskap faller også inn under naturmangfoldloven. Begge oppdemningsalternativene i Øvre Flisa vil i henhold til landskapsutredningen gi flere strandsoner med fastmark inn mot vannkanten enn det som er tilfelle i dag. Generelt vil et stort sammenhengende vannspeil virke attraktivt i et landskapsrom. Sammen med en lite synlig reguleringszone vil det planlagte inntaksmagasinet i Øvre Flisa kunne framstå like attraktivt i landskapsbildet som de eksisterende innsjøene gjør i dag. NVE forutsetter at tekniske inngrep som ny dam i sørenden av Håsjøen, sperredammer og inntakspunkt i nordenden av magasinet vil bli bygget på en måte som demper den visuelle effekten i størst mulig grad. Etablering av inntaksmagasinet vil imidlertid demme opp deler av den viktige naturtypelokaliteten Håsjøen N. Denne lokaliteten innehar viktige elementer som er sjeldne i landskapet og som er viktige for arts mangfoldet i området.

De akvatiske miljøene i Øvre Flisa er allerede i dag preget av høy myrfrekvens i nedbørsfeltet, noe som resulterer i brunfarget, surt vann med høyt humusinnhold. Dette har blant annet resultert i at fiskesamfunnet bestående av småabbor og gjedde inneholder høye nivåer av kvikksølv, og at en stor andel overstiger anbefalt kostholdsgrense. Etablering av et inntaksmagasin vil kunne forsterke tilstanden med surere vann og enda høyere kvikksølvnivå i fisken.

Som vi har gjort rede for i tidligere kapitler er det NVEs vurdering at oppdemming av Øvre Flisa i beskjedne grad vil påvirke økosystemene i og rundt Flisavassdraget. Elverum kommune og Åsnes kommuneskoger viser til planlagte vannkraftutbygginger i Sønsterudfallet og Valbyfossen i Flisavassdraget. Utbygging av Sønsterudfallet er av NVE tidligere vurdert å være konsesjonspliktig, og vi har p.t. ikke mottatt en konsesjonssøknad. Utbygging av Valbyfossen er av Eidsiva Energi vurdert å ikke være lønnsomt, og NVE har ikke mottatt noen henvendelse om prosjektet.

Grunneiernes arbeidsutvalg mener Osen og Håsjøene allerede er sterkt berørt av storsamfunnets inngrep. FNF Hedmark oppfatter også at området er sterkt preget, og mener NVEs forståelse av hva som utgjør et landskap og økosystem er for snever. Partene peker på flere aktiviteter i regionen som de mener må inkluderes i en vurdering av samlet belastning, blant annet eksisterende og omsøkt vannkraftproduksjon i regionen, Forsvarets aktivitet på Regionfelt Østlandet og Rena leir, vindparkene på Kjølberget og Raskiftet, skogsdrift og hyttebygging rundt Osensjøen.

Kjølberget vindkraftverk planlegger byggestart i løpet 2018. Vindkraftparkens senter vil ligge drøyt 7,5 km øst for Veslestyggen i Vesleflisa. Raskiftet vindkraftverk hadde byggestart i 2016 og er planlagt idriftsatt i løpet 2018. Parkens senter vil ligge drøyt 2 km vest for Osensjøen. Begge vindkraftparkene vil ligge i randsonen til de omsøkte tiltakenes influensområder, men etter NVEs

vurdering vil vindkraftparkene i liten grad forsterke virkningene på økosystemene som berøres av GLBs omsøkte tiltak slik at det medfører økt samlet belastning.

Regulering av Rena elv og Storsjøen er aktiviteter som vi mener ligger geografisk utenfor området som det er naturlig å vurdere for samlet belastning. I samme region viser FNF Hedmark til vannkraftutbygging av Hovda og Deia, men begge prosjektene har fått avslått sine søknader om konsesjon.

NVE er innforstått med at Forsvarets aktiviteter på Regionfelt Østlandet, og Rena leir med Rødsmoen øvingsområde, innebærer en belastning for landskap og økosystemer. Så vidt NVE kan oppfatte, foregår alle Forsvarets aktiviteter i regionen utenfor de omsøkte tiltakenes influensområde. Det har ikke kommet fram opplysninger om at Forsvaret planlegger å utvide områdene for sine aktiviteter i et slikt omfang at den samlede belastningen innenfor søknadens influensområde vil øke.

NVE har ikke mottatt konkrete opplysninger om at det foregår skogsdrift og hyttebygging innenfor influensområdet i et slikt omfang at det etter NVEs vurdering påvirker den samlede belastningen i nevneverdige grad.

Det er NVEs vurdering at den samlede belastningen av dagens inngrep innenfor prosjektets influensområde ikke er så stor at det bør tillegges vesentlig vekt i vurderingen om GLB bør få konsesjon. Som vi har omtalt over, og gjort rede for i mer detalj under de enkelte fagtemaene, så vil overføring av Øvre Flisa og Østre Æra likevel isolert sett kunne påvirke enkelte økosystemer negativt. Påvirkningene vil til en viss grad være avhengig av hvilket oppdemningsalternativ som velges for inntaksmagasinet i Øvre Flisa.

Krav om slipp av minstevannføring og andre avbøtende tiltak vil bidra til å redusere påvirkningene. NVE finner at det omsøkte tiltaket vil gi en begrenset økning i den samlede belastningen på naturmangfold og økosystemer i regionen. Vi legger med dette til grunn at kravene til vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 er oppfylt.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slike teknikker og lokalisering som ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater. NVE har ved sin vurdering av konsesjonsspørsmålet, og forslag til konsesjonsvilkår og avbøtende tiltak, lagt vekt på at valgte teknikker og driftsmetoder skal være miljøforsvarlige, og at tiltakshaver skal bære kostnadene for gjennomføring av tiltakene, jf. naturmangfoldloven §§ 11-12.

Vurdering av tiltakene etter vannforskriften

Vannforskriftens formål er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det er utarbeidet og vedtatt regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer med sikte på å oppfylle miljømålene.

Vassdragsmyndigheten som sektormyndighet skal sørge for at vannforskriften blir fulgt opp gjennom sektorbeslutninger slik som konsesjonsbehandlingen av vassdragstiltak, både etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven.

Influensområdet for de omsøkte tiltakene tilhører vannområde Glomma. Dette er et stort vannområde med et areal på 19.998 km². Vannområdet inngår i regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma for planperioden 2016–2021, med tilhørende tiltaksprogram. Klima- og miljødepartementet (KLD) fattet vedtak om godkjenning av planen 04.07.2016. Vannforekomster ført opp i vedlegg 2 eller vedlegg 3 til KLDs vedtak har miljømål som er høyere enn dagens tilstand.

I www.vann-nett.no er det registrert mange vannforekomster innenfor denne sakens influensområde. Ingen av vannforekomstene er ført opp i vedlegg 2 eller vedlegg 3 til KLDs vedtak. Dette innebærer at miljømålet for vannforekomstene settes lik dagens økologiske tilstand eller potensial.

To av vannforekomstene i influensområdet er klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) med moderat økologisk potensial (MØP): Osensjøen (ID.nr. 002-162-L) og Søre Osa (002-205-R). Disse to vannforekomstene vil i beskjeden grad bli berørt av GLBs omsøkte tiltak.

Vesleflisa er registrert som en naturlig vannforekomst (002-1501-R) med en antatt svært god økologisk tilstand. Østre Æra inngår i den naturlige vannforekomsten «Tilløp til Søre Osa» (002-1596-R), som har en antatt god økologisk tilstand.

Vannføringen i Vesleflisa og Østre Æra vil bli kraftig redusert ved gjennomføring av GLBs omsøkte tiltak. I henhold til vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt.

Den første betingelsen i § 12 er at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand. I diskusjonen under de ulike fagtemaene har NVE vurdert ulike tiltak som vil kunne avbøte skadene eller ulempene ved en utbygging, deriblant slipp av minstevannføring. En eventuell konsesjon til utbygging vil bli gitt med et standard vilkårssett som gir hjemmel til å pålegge gjennomføring av miljøundersøkelser og miljøtiltak ved behov.

Det er også en forutsetning i § 12 om at samfunnsnyttene av de nye inngrepene skal være større enn tapet av miljøkvalitet. Kriteriene for å anbefale at det gis konsesjon er gitt i vassdragsreguleringsloven § 5. Konsesjon kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser. Dersom samfunnsnyttene av de omsøkte tiltakene ikke overstiger ulempene, deriblant tap av miljøkvalitet, kan NVE ikke anbefale at det gis konsesjon. Dersom NVE kommer til at vi anbefaler at det gis konsesjon til utbygging, ligger det derfor implisitt i dette at vi vurderer samfunnsnyttene som større enn tap av miljøkvalitet.

Til sist forutsettes det i § 12 at hensikten med de nye inngrepene, på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Vi kan ikke se at hensikten med tiltaket, som er fornybar og regulerbar kraftproduksjon, med rimelighet kan oppnås ved miljømessig sett bedre alternativer, for eksempel andre metoder å produsere kraft på.

Privatrettslige forhold

Syversætre Foss kraftverk ligger nederst i Flisavassdraget og har en årlig produksjon på 10,5 GWh. Nedbørfeltet i Øvre Flisa som GLB søker å overføre til Osensjøen, inngår i kraftverkets nedbørfelt. Kraftverket eies av Syversætre Foss Kraftverk AS. Selskapet hevder redusert vannføring i Flisavassdraget vil gi ca. 200.000 kr i tapte inntekter pr. år. Videre argumenterer de med at det ikke foreligger rettslig hjemmel til å gi en konsesjon til GLB, da denne vil gripe inn i konsesjonen som er gitt Syversætre Foss Kraftverk AS. GLB er innstilt på å gå i dialog med Syversætre Foss Kraftverk om kompensasjon for økonomiske tap, men deres beregninger tilsier et betydelig mindre produksjonstap enn 200 000 kr per år.

NVE er enig i at en konsesjon er et begunstigende vedtak, som ikke kan omgjøres uten hjemmel i lov. I dette tilfellet er det imidlertid ikke snakk om en omgjøring av konsesjonen, i og med at rettighetene som konsesjonen til Syversætre Foss Kraftverk AS gir fremdeles vil være i behold. En eventuell konsesjon til GLB griper bare inn i faktiske forhold i vassdraget. GLB har beregnet at overføringen vil kunne redusere gjennomsnittlig vannføring ved Syversætre Foss kraftverk med 2–3 %. NVE kan ikke se at en slik vannføringsreduksjon vil påvirke kraftverket i så stor grad at en privatrettslig avtale mellom partene eller et rettslig skjønn, ikke vil kunne kompensere for Syversætre Foss Kraftverk AS sitt økonomiske tap fullt ut.

Andre privatrettslige spørsmål som angår eiendommer som kan bli berørt av utbyggingen må løses direkte mellom utbygger og de respektive grunneiere.

Andre forhold

GLB sine omsøkte tiltak vil ikke påvirke fagtemaer om skred, samiske interesser, reindrift og maritime forhold. Disse fagtemaene er heller ikke omtalt av noen av høringspartene. NVE har ingen ytterligere merknader.

Oppsummering av NVEs vurderinger og anbefaling

NVE har vurdert fordeler og ulemper ved GLBs omsøkte overføringer av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen.

Det omsøkte prosjektet vil innebære økt utnyttelse av vannkraftressursene i et allerede utbygd område. En slik utnyttelse er i tråd med sentrale styringssignaler om å utnytte eksisterende reguleringer bedre gjennom opprustinger og utvidelser, jf. Stortingsmelding 25 (2015–2016) *Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030*.

De positive virkningene er først og fremst knyttet til kraftproduksjon. Overføringene vil årlig gi 18,6 GWh i ny regulerbar kraft, fordelt på 10,7 GWh i vinterproduksjon og 7,9 GWh i sommerproduksjon. Total utbyggingskostnad for prosjektet er beregnet å utgjøre 32,6 mill. kr ved alternativ A452 og 34,0 mill. kr ved alternativ A451 (2014-kroner). Dette gir en spesifikk utbyggingskostnad på 1,75 kr/kWh og 1,83 kr/kWh ved henholdsvis A452 og A451. Prosjektet har en relativt lav LCOE på 16 øre/kWh. NVEs beregninger viser at prosjektet har en langt lavere LCOE-kostnad sammenlignet med annen konsesjonsgitt ikke-utbygd vindkraft og småkraft.

Prosjektet vil generere inntekter fra skatter, avgifter og konsesjonskraft til berørte kommuner. I anleggsperioden vil det ligge til rette for vare- og tjenestekjøp fra lokalt næringsliv.

De fleste høringspartene er negative til de omsøkte overføringene. Noen kan akseptere overføringene dersom det fastsettes vilkår om ulike avbøtende tiltak. De negative virkningene som trekkes fram er særlig knyttet til oppdemming og regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa, og redusert vannføring i Flisavassdraget. Inntaksmagasinet vil sette deler av en viktig naturtype-lokalitet under vann. I lokaliteten er det registrert solblom, som er oppført som sårbar i Norsk rødliste for arter. Etablering av inntaksmagasinet vil redusere vanngjennomstrømmingen og forsure Håsjøene, og gi økte kvikksølvkonsentrasjoner i fisk. Enkelte er bekymret for økt erosjon, både i inntaksmagasinet og i Vesle Ossjøen og i kanalen mellom Vesle Ossjøen og Osensjøen.

Undersøkelser utført av NINA viser at oppdemming av Øvre Flisa ikke vil påvirke fiskesamfunnet i øvre deler av Flisavassdraget. Overføring av Østre Æra vil imidlertid ha negativ virkning på den stasjonære ørretbestanden nedstrøms overføringspunktet.

NVE har vurdert de to oppdemningsalternativene (A451 og A452) og konkluderer med at alternativ A451 samlet sett er det alternativet som vil føre til minst ulempe for miljøet. Med A451 vil neddemmet areal i Øvre Flisa bli mindre, og sannsynligheten for påvirkning på solblom reduseres. Humustransporten over til Vesle Ossjøen fra inntaksmagasinet vil være lavere, og påvirkningen på kulturminner reduseres. For øvrig opplyser GLB at behovet for kanalisering ved Kjerringtjønnå vil bli mindre, og rørgatetraseen vurderes også som enklere anleggsmessig ved A451 enn ved A452. Flere høringsparter foretrekker også A451 dersom det gis konsesjon. GLB opplyser at A451 og A452 er sidestilte, uten et klart foretrukket alternativ. Total utbyggingskostnad er litt høyere for A451, men begge alternativene vil være lønnsomme og øke den totale kraftproduksjonen med 18,6 GWh.

Etter en samlet vurdering mener NVE at fordelene ved overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen overstiger ulempene, og at § 5 i vassdragsreguleringsloven er oppfylt. Vi anbefaler at det gis konsesjon etter alternativ A451. Vi legger vekt på at prosjektet vil være lønnsomt, og vil gi ny regulerbar kraft. Vi mener ulempene er moderate og lar seg til dels avbøte med slipp av minstevannføring og god detaljplanlegging. NVE vurderer at de tekniske inngrepene vil få små konsekvenser for miljøet og være relativt lite synlige i landskapet. Vår anbefaling gis under forutsetning at det slippes tilstrekkelig minstevannføring forbi dam Håsjøen og inntaksdammen i Østre Æra.

Dersom det gis konsesjon for overføringene, gir vedlagte standardvilkår hjemmel til å kunne pålegge ulike tiltak etter behov i driftsfasen.

NVEs konklusjoner

Vassdragsreguleringsloven

Etter en samlet vurdering av de fremlagte planene og mottatte høringsuttalelser, anbefaler NVE at GLB får konsesjon til å overføre vann fra Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. Vår vurdering legger til grunn overføring av Øvre Flisa etter alternativ A451. NVE mener fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, og at § 5 i vassdragsreguleringsloven dermed er oppfylt. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Oreigningsloven

GLB søker etter oreigningsloven om samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for utbygging i tråd med de omsøkte planene dersom det ikke oppnås minnelig avtale mellom GLB og rettighetshavere. Formålet med søknaden er vannkraftproduksjon, jf. oreigningsloven § 2 nr. 51. De søker også om å ta i bruk areal og rettigheter før skjønn er avholdt eller avtale er inngått med grunneiere og rettighetshavere (forhåndstiltredelse), jf. oreigningsloven § 25.

En realisering av GLBs omsøkte tiltak vil berøre arealer og rettigheter som det vil være nødvendig for GLB å erverve. En liste over eiendommer og grunneiere går fram av søknadens vedlegg 5.

Konsesjonsvedtak i medhold av vassdragsreguleringsloven gir ikke lenger automatisk tillatelse til ekspropriasjon. Vassdragsreguleringsloven ble endret ved lov av 21. juni 2017 nr. 101, og endringene trådte i kraft 01.01.2018. I ny § 30 om forholdet til alminnelig ekspropriasjonsrett er det tatt inn en henvisning til oreigningsloven, tilsvarende den vi i dag finner i vannressursloven § 51.

Oreigningsloven § 2 stiller som vilkår at samtykke til ekspropriasjon bare kan gis dersom tiltaket utvilsomt er til større gagn enn til skade for samfunnet.

Vi viser til vår konklusjon med anbefaling om å gi konsesjon etter vassdragsreguleringsloven til overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. Fordelene med utbygging er i hovedsak knyttet til årlig produksjonen av 18,6 GWh regulerbar og fornybar energi, der vinterproduksjonen er estimert til snaut 11 GWh/år. NVE vurderer at de negative virkningene av utbyggingen på miljø og brukerinteresser er beskjedne. Vi anser at de omsøkte tiltakene utvilsomt vil være til mer gagn enn til skade for samfunnet, slik at vilkåret i oreigningsloven § 2 må anses som oppfylt. Vi anbefaler derfor at det gis samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer for realisering av planene om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen dersom det ikke oppnås minnelige avtaler med respektive rettighetshavere.

I henhold til oreigningslovens § 25 kan det gis tillatelse til forhåndstiltredelse før det foreligger rettskraftig skjønn. Når skjønn ikke er krevd, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis i særlige tilfeller. Det avgjørende punktet er om det vil føre til urimelig forsinkelse for eksproprianten å vente til skjønnskrevet er fremsatt. NVE kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner i denne saken som tilsier at det bør gis forhåndstiltredelse samtidig med eventuell konsesjon. Søknad om forhåndstiltredelse kan eventuelt fremmes etter at eksproprianten har krevd skjønn.

NVE anbefaler at det gis tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige areal for realisering av planene om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen.

NVE anbefaler at det ikke gis tillatelse til forhåndstiltredelse etter oreigningslovens § 25 før etter at det eventuelt er krevd skjønn.

NVE forutsetter at partene søker å få til en løsning ved forhandlinger om minnelig ordning, jf. oreigningsloven § 12. NVE gjør oppmerksom på at en ekspropriasjonstillatelse faller bort dersom skjønn ikke er krevd innen ett år, jf. oreigningsloven § 16.

Forurensningsloven

Dersom det gis konsesjon etter vassdragsreguleringsloven til å overføre Øvre Flisa og Østre Æra, må GLB avklare med Fylkesmannen i Hedmark om det må innhentes særskilt tillatelse etter forurensningsloven til nødvendige utslipp i anleggsfasen. Fylkesmannen i Hedmark har ikke vurdert tiltaket opp mot forurensningsloven i sin høringsuttalelse. Ut fra de foreliggende opplysninger i saken, mener NVE det er lite sannsynlig at driftsfasen vil kunne medføre nevneverdige forurensninger.

Andre lover

Overføringene krever ikke nye ledninger og utløser ikke behov for å forsterke nettet. Det omsøkte tiltaket trenger derfor ikke konsesjon etter energiloven.

Dersom GLB får konsesjon etter vassdragsreguleringsloven § 3 til å gjennomføre de omsøkte tiltakene, trenger GLB ikke konsesjon etter vannressursloven, jf. vassdragsreguleringsloven § 3, sjettede ledd og vannressursloven § 19 første ledd.

De omsøkte overføringene utløser ikke konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven. GLB vil utnytte eksisterende regulering av Osensjøen og vannfall til Osa kraftverk. Eidsiva Vannkraft har konsesjon til erverv av fallrettigheter og erverv av bruksrett til fallrettigheter i Søre Osa gitt ved kgl.res. 11. juni 1976.

GLB må søke om nødvendige tillatelser fra Statens vegvesen ved graving over, under og langs offentlig veg i anleggsperioden, jmfør Vegloven §§ 32 og 57.

Merknader til konsesjonsvilkårene

NVE foreslår at det stilles vilkår for overføring av Øvre Flisa og Østre Æra i tråd med standard vilkårssett etter vassdragsreguleringsloven. Dersom annet tidspunkt ikke er fastsatt, gjelder vilkårene fra konsesjonstidspunktet.

Post 1 (Konsesjonstid og revisjon)

I henhold til vassdragsreguleringsloven § 8 kan det fastsettes kortere revisjonstid enn 30 år dersom det er gitt flere konsesjoner i samme vassdrag til forskjellig tid.

På den bakgrunn foreslår NVE at vilkårene for konsesjon til overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen kan tas opp til alminnelig revisjon 21.05.2029. Dette er samme revisjonstidspunkt som er fastsatt for GLBs konsesjon til regulering av Osensjøen, meddelt ved kongelig resolusjon 21.05.1999. NVE finner det hensiktsmessig at det gis anledning til å revidere disse to konsesjonene i samme revisjonsprosess.

Post 2 (Konsesjonsavgifter)

NVE forslår at konsesjonsavgiftene settes til standardsatser, som per i dag er 8 kr/nat.hk. til staten og 24 kr/nat.hk. til kommuner.

Post 3 (Konsesjonskraft)

NVE flytter standard vilkårspost om konsesjonskraft fram som post 3, i tråd med avklaring med OED. Konsesjonskraft er nært knyttet til vilkårspost 2 om konsesjonsavgifter. Det vil også være mer leservennlig at vilkårspost 4, som omtaler hvordan nærmere bestemmelser om konsesjonsavgifter og konsesjonskraft kan fastsettes, kommer direkte etter vilkårspostene om konsesjonsavgifter og -kraft.

Post 7 (Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, skal detaljerte planer for sikkerhet og planer for miljø og landskap forelegges NVE og godkjennes av NVE før anleggsstart.

Dammer og rør for alternativet som inngår i NVEs innstilling skal klassifiseres etter reglene i damforskriften. Informasjon om dette finnes her:

www.nve.no/damsikkerhet-og-energiforsyningsberedskap/damsikkerhet/klassifisering/.

GLB har i vedlegg 6 til søknaden av 02.02.2015 utarbeidet forslag til klassifisering av dam og vannveier. NVEs tilsynsavdeling ved seksjon for damsikkerhet vil fatte vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ i et eget brev. Ettersom konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift, må vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ fattes før tekniske planer for sikkerhet kan utarbeides og sendes NVE til godkjenning.

Når vedtak om konsekvensklasse er fattet, skal tiltakshaver i god tid før byggestart legge fram detaljerte landskaps- og miljøplaner for utbyggingen til godkjenning hos miljøtilsynet i NVE. Informasjon om utarbeidelse av planer for landskap og miljø finnes her:

www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/miljotilsyn/vannkraft-settefisk-og-andre-vassdragsanlegg

Nedenstående tabell oppsummerer føringer og krav som ligger til grunn for NVEs innstilling. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen ber vi OED om å synliggjøre/oppsummere eventuelle endringer i forhold til NVEs innstilling på samme måte, for eksempel ved å legge til en egen kolonne i samme tabell.

Valg av alternativ	Inntaksmagasinet i Øvre Flisa skal bygges i tråd med planene beskrevet for alternativ A451. Det innebærer oppdemming av Håsjøen, Hångsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønnna til kote 451,27 ved HRV, med LRV på kote 450,77. (Høyder angitt i NN2000)
Sperredammer og inntak	Utforming, bygging og plassering av dammer og inntak skal gjøres i henhold til søknadens beskrivelser for alternativ A451. I dette arbeidet skal det legges vekt på god landskapstilpasning. Eventuell kanal fra dagens strandkant til inntaket i Nordre Håsjøen skal gjøres så kort som mulig og den skal ikke være nevneverdig synlig ved vannstand på HRV. Konsesjonshaver oppfordres å bruke deler fra den nedlagte fløtningsdammen i ny dam i sørenden av Håsjøen, i den grad materialene oppfyller dagens tekniske og sikkerhetsmessige krav. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring i Vesleflisa og Østre Æra skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Det skal etableres en nedgravd rørgate fra inntak i Nordre Håsjøen til utløp i Vesle Ossjøen, i tråd med søknadens beskrivelser for alternativ A451. Av hensyn til sikker ferdsel for allmennheten skal åpen kanal ved utløpet i Vesle Ossjøen unngås, alternativt sikres og bygges så kort som mulig. Naturtypelokaliteten «Tjennmoen» mellom riksvei 25 og Vesle Ossjøen skal ikke bli negativt påvirket, verken i anleggsfasen eller driftsfasen. Etablering av vannvei i Østre Æra utføres i henhold til søknadens beskrivelse.
Slukeevne	I søknaden er slukeevne for overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen oppgitt å være henholdsvis 8,0 m ³ /s og 5,5 m ³ /s.
Vei	Midlertidige og permanente veier skal bygges i tråd med det som er oppgitt i søknadens tabell 2.8 for alternativ A451. Dette kan justeres i forbindelse med detaljplan.

Massedeponi, midl. riggområde	Overskuddsmasser fra rørgatetrasé og eventuelle kanaler deponeres på områder som beskrevet i søknaden. Plassering av områdene kan justeres i utarbeidelsen av detaljplanen. Det må ikke forekomme avrenning fra deponiene som påvirker vannkvaliteten eller de økologiske forholdene i området.
Annet	Opprydding og revegetering etter anleggsfase skal gjøres med bruk av stedegen vegetasjon (økologisk revegetering). Første oppfylling av inntaksmagasinet i Øvre Flisa skal tilpasses hekketiden for fugl slik at neddemming av reirområder ved dagens strandkant unngås.

Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan behandles av NVE som del av detaljplangodkjenningen, med mindre annet er presisert i tabellen.

Post 8 (Naturforvaltning)

NVE foreslår at det stilles standard vilkår om naturforvaltning. Dette vilkåret gir Miljødirektoratet hjemmel til å pålegge konsesjonæren å gjennomføre naturmiljøundersøkelser og miljøforbedrende tiltak innenfor overføringens influensområde. Konsesjonæren kan også pålegges å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som berøres av overføringene.

Post 9 (Automatisk fredete kulturminner)

Hedmark fylkeskommune bekrefter at det ble gjennomført en supplerende registrering av kulturminner i Øvre Flisa i 2015, og at alternativ A451 ikke vil berøre noen automatisk fredete kulturminner. Dette innebærer at undersøkelsesplikten allerede er oppfylt, og det ikke er behov for å søke om dispensasjon slik det framgår i vilkårspost 9 første ledd.

Vilkårspost 9 andre ledd viser til den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av kulturminneforvaltningen og stans i arbeidet dersom det støtes på automatisk fredete kulturminner i anleggs- og driftsfase.

Post 12 (Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

Flere høringsparter uttrykker bekymring for at oppdemming av Øvre Flisa vil føre til erosjon av moreneryggene som strekker seg ut i Håsjøen. Likeledes mener enkelte parter at økt vanngjennomstrømning i Vesle Ossjøen vil kunne medføre økt erosjon i dette området.

På nåværende tidspunkt foreligger det ikke tilstrekkelig kunnskap om utbyggingen vil medføre økt erosjon, og hvilke områder som eventuelt vil trenge erosjonssikring. Denne vilkårsposten gir NVE hjemmel til å pålegge GLB å erosjonssikre områder som eventuelt blir berørt av utbyggingen. Vilkaåret gir også NVE mulighet for å pålegge konsesjonæren å bygge terskler og gjennomføre andre biotopjusterende tiltak.

Post 13 (Rydding av reguleringssonen)

Dersom det blir gitt tillatelse til å etablere et inntaksmagasin i Øvre Flisa vil det være behov for å rydde reguleringssonen. Dette vilkåret stiller krav om rydding av trær og busker som er over 0,5 m høye.

Post 14 (Manøvreringsreglementet)

NVE foreslår å gjøre endringer i manøvreringsreglementet gitt ved kgl.res. av 14. september 1928, senere endret ved kgl.res. 11. juni 1976 og 21. mai 1999. Se merknader til foreslåtte endringer i eget kapittel om endret manøvreringsreglement nedenfor.

Post 16 (Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Dette vilkåret stiller krav om at måleanordningen for registrering og dokumentasjon av minstevannføring i Østre Æra og Vesleflisa skal godkjennes av NVE. Videre stiller det blant annet krav til skilting og merking av inntaksmagasinet og strekninger med minstevannføring, som også skal godkjennes av NVE.

Vilkår om fiskefond

NVE har ikke foreslått et vilkår om at det skal etableres, eller ytes økt avsetning til, fiskefond i de berørte kommuner, slik Hedmark fylkeskommune anmoder i sin høringsuttalelse. Fylkeskommunens uttalelse bygger på opprinnelig søknad, som inkluderte planer om økt senkning av Osensjøen. Dette elementet er trukket fra endelig søknad, og utbyggingen vil etter NVEs vurdering ikke påvirke fiskesamfunnet i Osensjøen. Etter at fylkeskommunen sendte inn sin høringsuttalelse ble fiskeforholdene i øvre deler av Flisavassdraget undersøkt av NINA. Undersøkelsen viser at det ikke eksisterer en ørretbestand i Vesleflisa som kan bli skadelidende av oppdemming av Øvre Flisa. Etablering av et fiskefond er ikke trukket fram av noen andre høringsparter. NVE kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det berettiget å inkludere et vilkår om fiskefond.

Merknader til endret manøvreringsreglement

NVE foreslår at det gjøres endringer i manøvreringsreglementet for regulering av Osensjøen fastsatt ved kgl.res. av 14. september 1928, sist endret 21. mai 1999. I vedlagte forslag til manøvreringsreglement er endringene angitt i rød skrift.

Post 1 A. (Reguleringer)

I tråd med GLBs søknad foreslår vi 0,5 m reguleringshøyde for Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønna. Ved oppdemming i henhold til alternativ A451 vil de fire nevnte innsjøene utgjøre et sammenhengende inntaksmagasin. HRV og LRV for inntaksmagasinet vil være henholdsvis kote 451,27 og kote 450,77.

Alle kotehøyder er oppdatert til Kartverkets høydesystem NN2000. De oppdaterte kotehøydene for Osensjøen innebærer ingen materielle endringer.

Ny post 1 B (Overføringer)

NVE foreslår å ta inn en ny post som angir at avløpene fra nedbørfeltene i Østre Æra og Øvre Flisa kan overføres til Osensjøen.

Post 2 A (Vannslipp til Søre Osa)

Dagens post 2 om vannslipp til Søre Osa foreslår NVE å endre til post 2 A, uten noen materielle endringer.

Ørreten i Søre Osa bruker ikke Østre Æra som gytelokalitet. GLB har beregnet at overføring av Østre Æra vil redusere middelvannføringen ved samløpet Østre Æra/Søre Osa med ca. 0,5 m³/s. Det er ikke framlagt faglige argumenter for at en slik reduksjon vil ha en nevneverdig effekt på fiskebestanden i Søre Osa. Vi ser derfor ikke grunnlag for å øke minstevannføringen til Søre Osa.

Ny post 2 B (Øvrig vannslipp)

Denne posten stiller krav til slipp av minstevannføring forbi dam Håsjøen til Vesleflisa og forbi inntaksdammen i Østre Æra.

GLB foreslår en minstevannføring forbi dam Håsjøen på 0,04 m³/s hele året. Tilsvarende foreslås en minstevannføring forbi inntaksdammen i Østre Æra på 0,03 m³/s hele året. Dette er identisk med 5-persentilene, både vinter og sommer, og er beregnet på grunnlag av observerte

tilsigsserier (1983–2012) til henholdsvis Øvre Flisa og Østre Æra. GLB anser at de observerte dataene er gode, og bruker derfor disse som grunnlag for sine forslag til minstevannføring.

Ifølge GLBs egne beregninger tilsvarer 0,04 m³/s i minstevannføring til Vesleflisa en redusert produksjon på 0,68 GWh/år i Osa kraftverk. Tilsvarende reduseres produksjonen med 0,34 GWh/år i Osa kraftverk (fratrasket økning i produksjon ved Kvernfalllet/Osfallet) ved en minstevannføring på 0,03 m³/s forbi inntaket i Østre Æra. Begge produksjonstapverdiene gjelder ved slukeevne for overføringene som oppgitt i søknaden, 8,0 m³/s og 5,5 m³/s for henholdsvis Øvre Flisa og Østre Æra. Produksjonstapet øker med synkende slukeevne og økende minstevannføring.

Enkelte høringsinstanser mener de foreslåtte minstevannføringene i Øvre Flisa og Østre Æra er for lave, og at disse bør økes. Det framlegges imidlertid ingen faglige argumenter for hvorfor minstevannføringen bør økes, og hvor mye den bør økes.

Slipp av minstevannføring forhindrer tørrelgging av elvestrekningen nedstrøms et inntak/sperredam. NVE mener slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen vil opprettholde de viktigste økologiske funksjonene i elvestrekninger som får fraført vann, og denne størrelsen er derfor en vanlig brukt størrelse ved fastsettelse av krav til minstevannføring.

NVE kan ikke se at det framkommer opplysninger i søknaden, fagrapporter eller høringsuttalelser som tilsier at elvestrekningene som får fraført vann i Vesleflisa og Østre Æra innehar viktige naturverdier av regional eller nasjonal betydning.

På elvestrekningen nedstrøms inntakspunktet i Østre Æra vil den stasjonære ørretbestanden i Østre Æra få dårligere levetilstand og tilgang til gyteplasser oppstrøms inntaket blir svært begrenset. Slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen vil etter NVEs vurdering være tilstrekkelig til å sikre at bestanden overlever. I henhold til GLB foregår det lite fiske på denne strekningen i dag og annet friluftsliv i området er beskjedent. NINAs fiskeundersøkelse av øvre del av Flisavassdraget viser at det mest sannsynlig ikke forekommer ørret i Vesleflisa, og abbor og gjedde som lever i her vil bli lite påvirket av redusert vannføring.

På grunnlag av ovennevnte momenter ser NVE ingen grunn til å foreslå høyere minstevannføring enn 5-persentilen, som er verdiene GLB selv foreslår. NVE foreslår følgelig at det stilles krav om slipp av 0,04 m³/s (40 l/s) forbi dam Håsjøen hele året, og 0,03 m³/s (30 l/s) forbi inntaket i Østre Æra hele året.

Post 3 (Manøvrering)

NVE foreslår å legge til et nytt siste ledd som stiller krav til at regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa bare skal skje på sen vinteren og våren, og at regulanten skal etterstrebe å holde vannstanden stabil og nær HRV resten av året. GLB har gjennom hele behandlingsprosessen framholdt at de planlegger å gjennomføre manøvreringen på denne måten, og NVE ser det som hensiktsmessig at planlagt manøvrering nedfelles i denne posten.

Post 4 (Flom)

Vi foreslår å ta inn et nytt siste ledd som fastsetter at overføringene fra Øvre Flisa og Østre Æra skal stanses i flomsituasjoner, dvs. ved overløp, eller fare for overløp, fra Osensjøen.

*Forslag til
Vilkår*

*for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB)
til å overføre Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen i Elverum, Trysil og Åmot kommuner,
Hedmark fylke*

(Fastsatt ved kgl.res. **xx.xx.xxxx**)

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon 21.05.2029. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

Reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantsettelse, arrest eller utlegg.

2

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet. Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år, i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Beregningen av konsesjonsavgifter samordnes med beregningen av konsesjonsavgifter for konsesjon etter vannfallrettighetsloven, jf. lov av 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon til rettigheter til vannfall mv. § 18 første ledd.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren er ansvarlig for at inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd, avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Staten forbeholder seg retten til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd. Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreer etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraft tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med brukstid ned til 5.000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger betales av den som tar ut kraften. Den enkelte vannfalls- eller brukseier har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan den ansvarlige vannfalls- eller brukseier forlange å få oppgitt den brukstid som mottaker av konsesjonskraften ønsker å benytte, samt brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Prisen på kraften fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Skatter beregnet av kraftproduksjonens overskudd ut over normalavkastningen inngår ikke i selvkostberegningen. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger. Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år.

4

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelser om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Kongen kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om avståelse, fordeling og pris for kraft etter post 3 (Konsesjonskraft).

5

(Byggefrister mv.)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveier, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som er nødvendig for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke. NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet:

- a. å sørge for at forholdene i Håsjøen, Håengsjøen, Håsjøen Nord, Kjerringtjønna, Flisavassdraget og Østre Æra er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår, eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner, jf. lov om kulturminner (kulturminneloven) § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen hos fylkeskommunen umiddelbart, og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for vilt i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipp, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

15

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

16

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Anordningen skal godkjennes av NVE. Data skal framlegges for NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

20

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med vassdragsreguleringsloven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen. Olje- og energidepartementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 3 (Konsesjonskraft), 5 (Byggefrister), 14 (Manøvreringsreglement), og 20 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseiers retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen. NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

21

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysningsloven.

Departementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

*Forslag til**Manøvreringsreglement**for regulering av Osensjøen i Trysil og Åmot kommuner, Hedmark fylke*

(Fastsatt ved kgl.res. xx.xx.xxxx. Erstatte tidligere reglement gitt ved kgl.res. av 14. september 1928, senere endret ved kgl.res. 11. juni 1976 og kgl.res. 21. mai 1999. Post 2 A. tilsvarer post 4 i vilkårene for utbygging av Osa kraftverk gitt ved kgl.res. 11. juni 1976.)

1.

A. (Reguleringer)

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Osensjøen	436,37	438,07	431,47	1,7	4,9	6,6
Håsjøen	449,57	451,27	450,77	1,7	0,0	0,5
Hængsjøen	449,69	451,27	450,77	1,58	0,0	0,5
Nordre Håsjøen	449,69	451,27	450,77	1,58	0,0	0,5
Kjerringtjønnå	451,24	451,27	450,77	0,03	0,0	0,5

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som NVE godkjenner.

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN 2000.

B. (Overføringer)

Østre Æra (26 km²) og Øvre Flisa (38 km²) overføres til Osensjøen.

2.

A. (Vannslipp til Søre Osa)

Av hensyn til utseende, fiskens gang og forurensning plikter konsesjonæren å slippe vann i Søre Osa. I tiden 1. juni – 15. september slippes 6,0 m³/sek i tiden 20. september – 31. mai slippes 2,5 m³/sek.

I tiden 16. september – 20. september reduseres slippingen gradvis fra sommervannstand til vintervannstand.

Endringer i vannføring skal såvidt mulig skje med myke overganger.

B. (Øvrig vannslipp)

Det skal slippes en minstevannføring på 40 l/s forbi dam Håsjøen til Vesleflisa hele året.

Det skal slippes en minstevannføring på 30 l/s forbi inntaket i Østre Æra hele året.

3.

(Manøvrering)

Når hensynet til kraftverket i Osa gjør det nødvendig, må Osensjøen ikke være tappet lavere enn til kote 431,77 den 10. april.

Om våren skal tappingen til Osa kraftverk tilpasses snømagasin og nedbør med sikte på at vannstanden i Osensjøen når kote 436,87 innen medio juni. I år med lite snømagasin stanses tappingen gjennom Osa kraftverk om nødvendig helt, inntil prognoser med stor sannsynlighet tilsier at fylling til kote 436,87 innen medio juni kan oppnås.

I tiden medio juni til medio august tillates ikke Osensjøen å stige over kote 437,57 uten at det er for å hindre skadeflom i vassdraget nedenfor. I samme periode senkes ikke vannstanden lavere enn kote 436,87.

Fra det tidspunkt da brukene i nedre Glomma ikke lenger trenger tilskudd av vann, eller senest 10. april og inntil lavvannsperioden inntreer nedenfor Glomma, dog ikke utover 1. november, tappes magasinet således at Nye Osa kraftverk får vann etter behovet, inklusive minstevannføring forbi kraftstasjonen, inntil 15 m³/s i ukemiddel fra Osensjøen. Fra 1. november tappes det med henblikk på Nye Osa kraftverk så lenge lavvannsperioden varer i nedre Glomma, dog ikke utover 10. april.

Alt med den begrensning som følger av bestemmelsene i denne posts avsnitt 2 og 3.

Vannføringen fra Osensjøen kan korttidsreguleres i Osensjøen etter Osa kraftverks behov, og etter avtale med de nedenforliggende bruk. De tillatte grenser for korttidsregulering for Løpet Kraftverk må herunder ikke overskrides.

Inntaksmagasinet i Øvre Flisa skal ikke aktivt reguleres gjennom året. Nedtapping og oppfylling av magasinet skal bare skje på sen vinteren og våren. For øvrig skal vannstanden i magasinet så vidt mulig holdes på HRV.

4.

(Flom)

Ved manøvreringen skal det has for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Alle flomløp skal være åpne når vannstanden i Osensjøen vil overstige HRV.

Ved samtidig flomvannføring og magasin vannstand nær HRV i Osensjøen, skal overføringene fra Øvre Flisa og Østre Æra stanses.

5.

(Fløtning)

Med hensyn til avgivelse av nødvendig vann til alminnelig fløtning skal dette gjøres i overensstemmelse med det som måtte være bestemt i overenskomst eller i medhold av vassdragsreguleringsloven § 19.

6.

(Vedlikehold og protokollføring)

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørsmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

7.

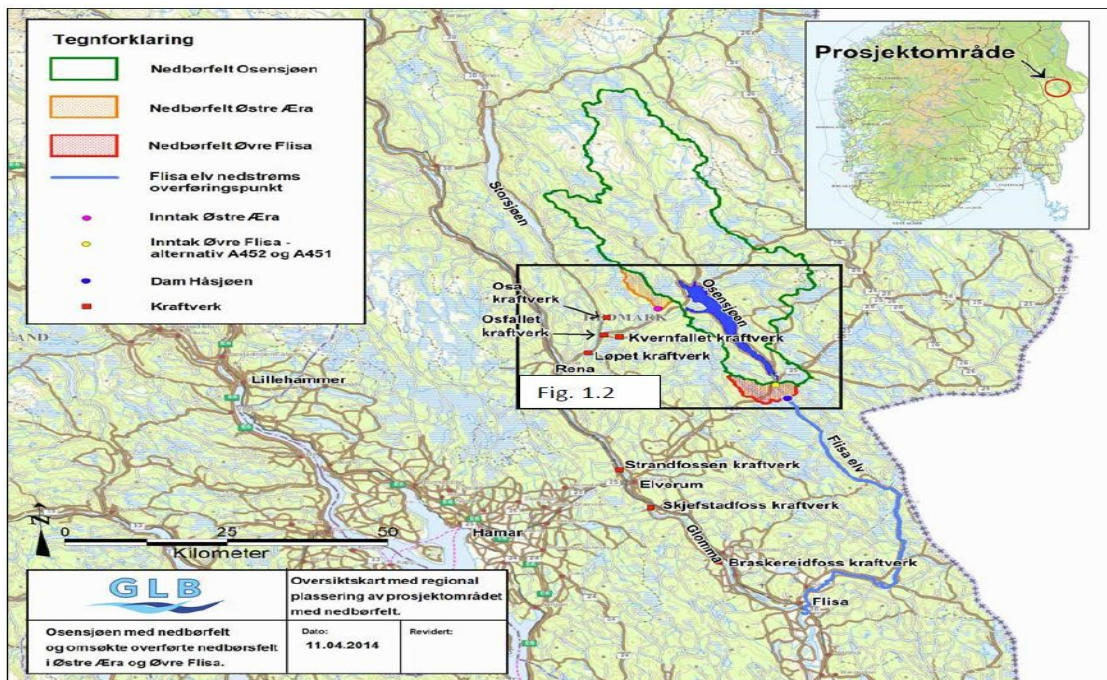
(Ved endringer i reglementet)

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

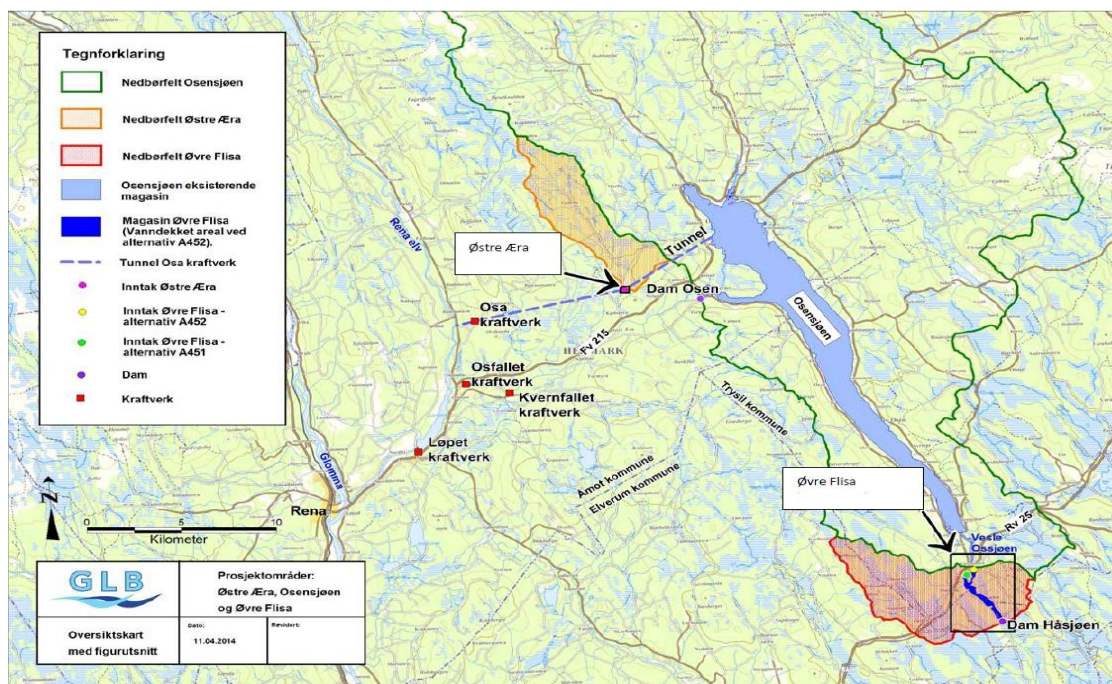
Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Vedlegg 1. Oversiktskart og detaljkart

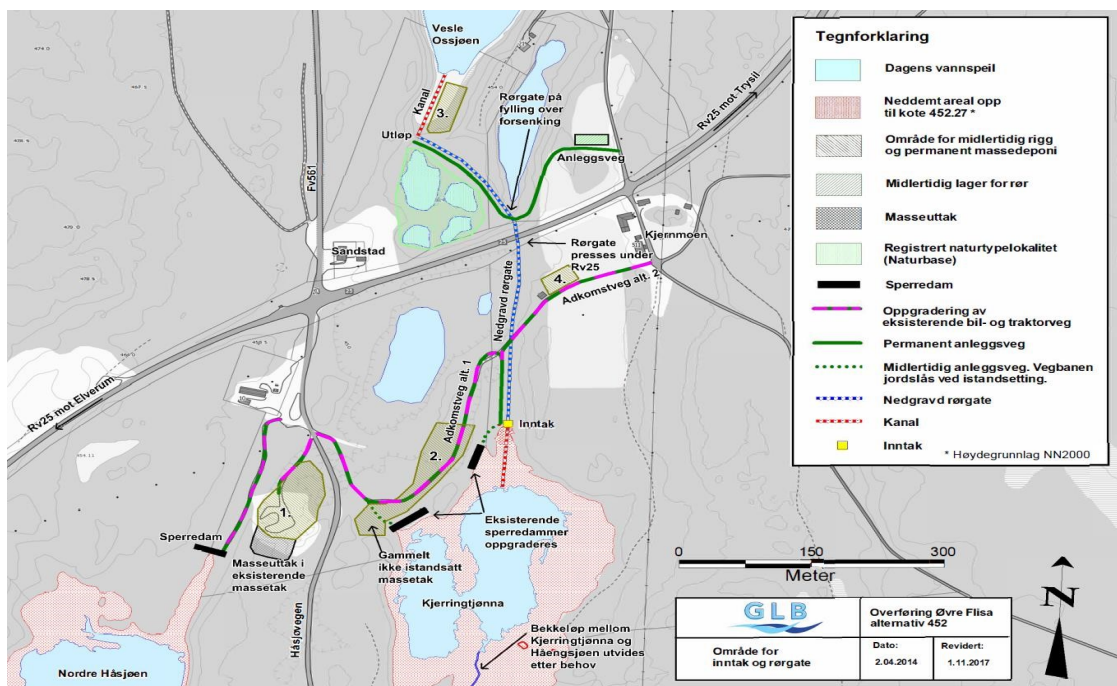
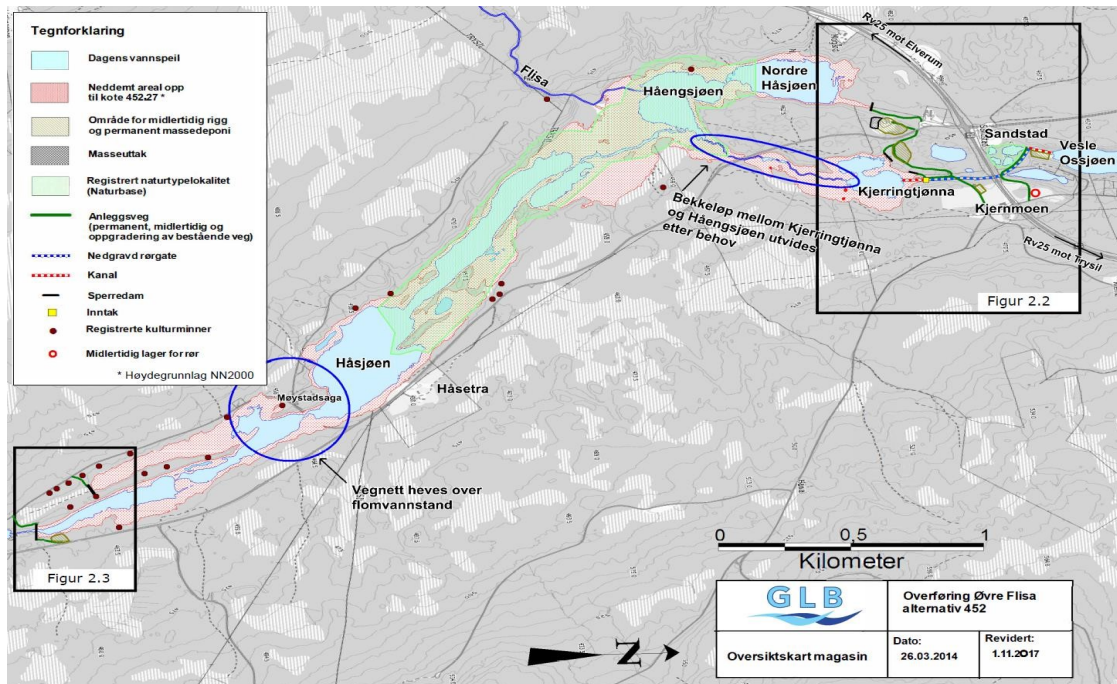

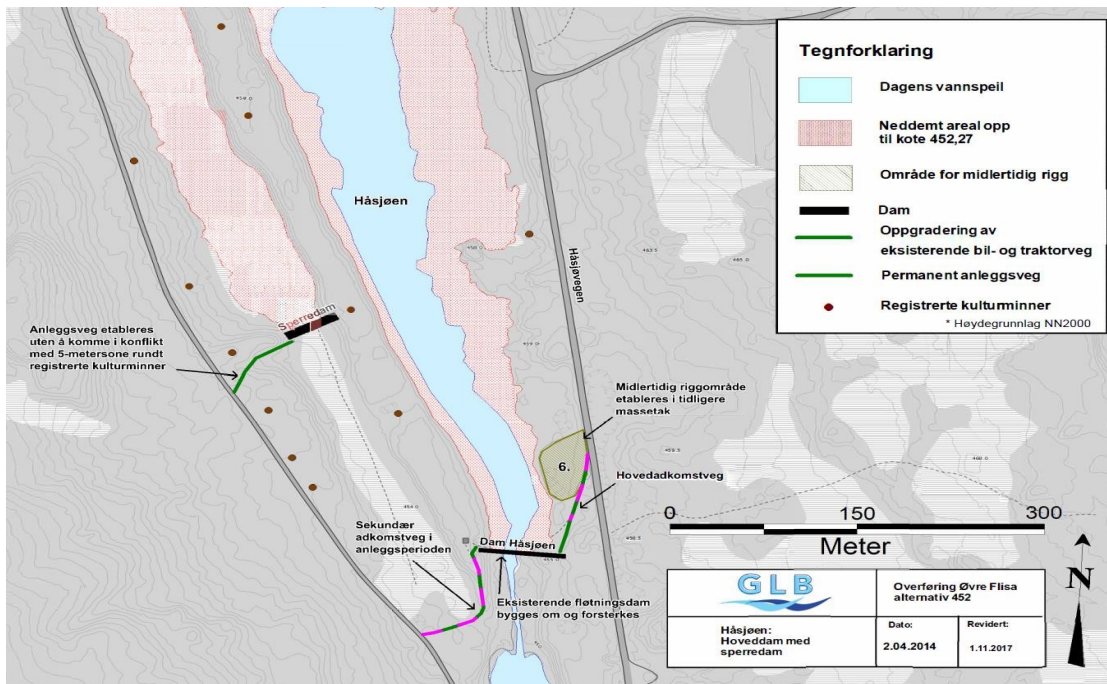
Figur 1.1. Regional plassering av prosjektområdet og hovedkomponentene i prosjektet.

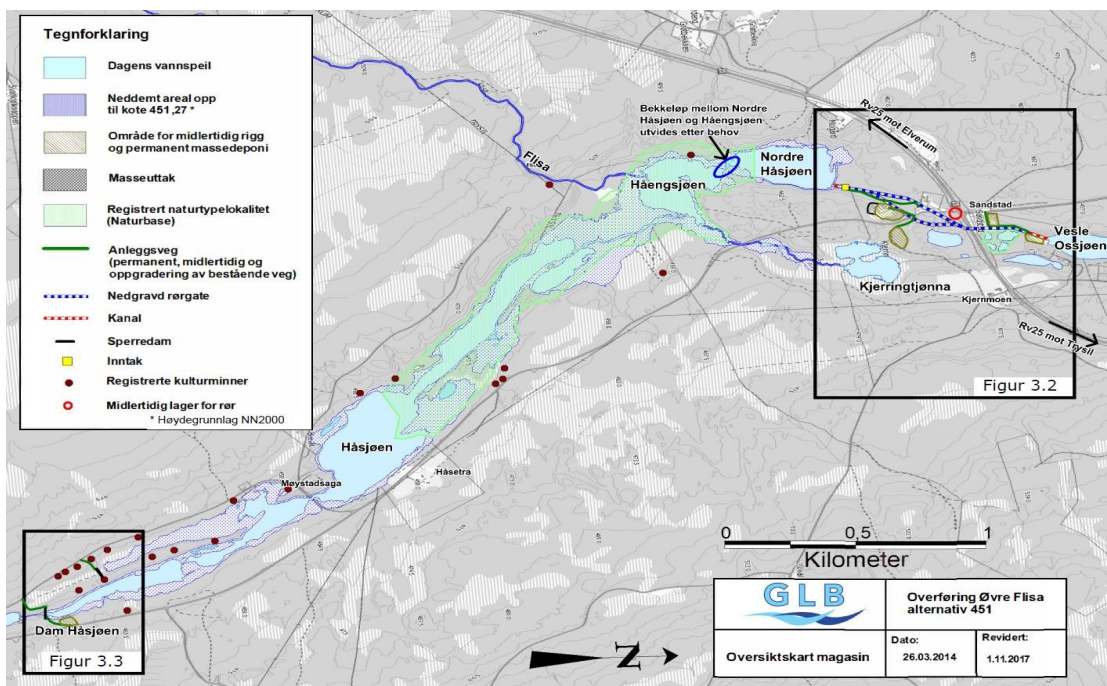
Figur 1.2. Oversiktskart tiltaksområde.

Lokalisering av eksisterende kraftverk og reguleringsmagasin i tiltaksområdet, samt planlagte nye tekniske inngrep i forbindelse med overføringene.

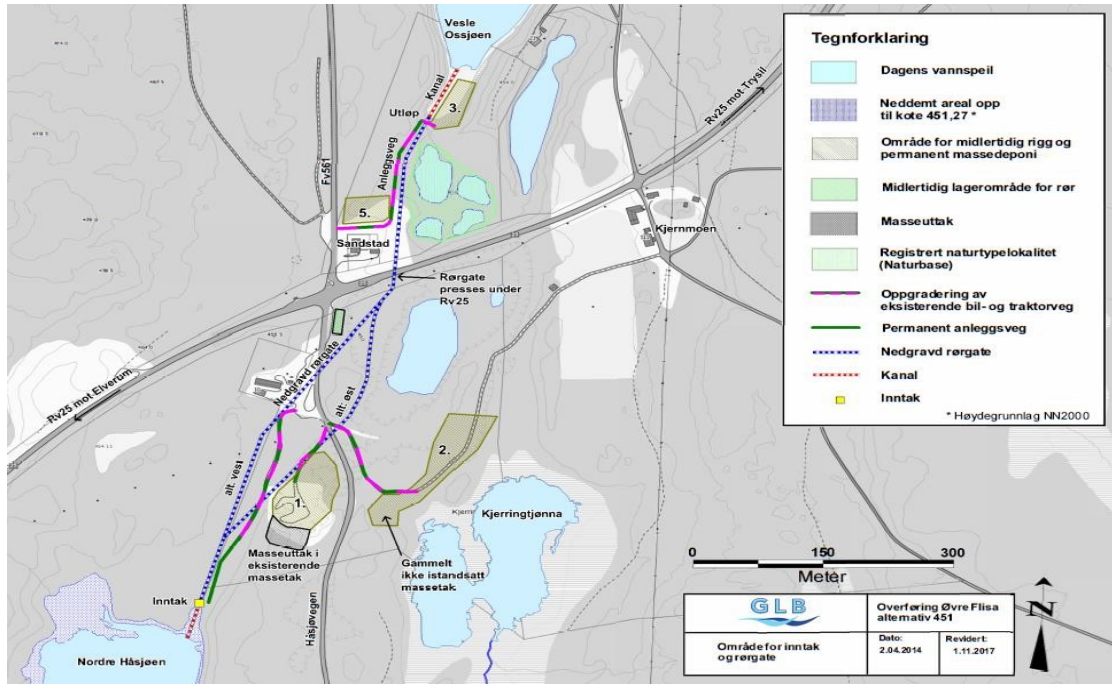

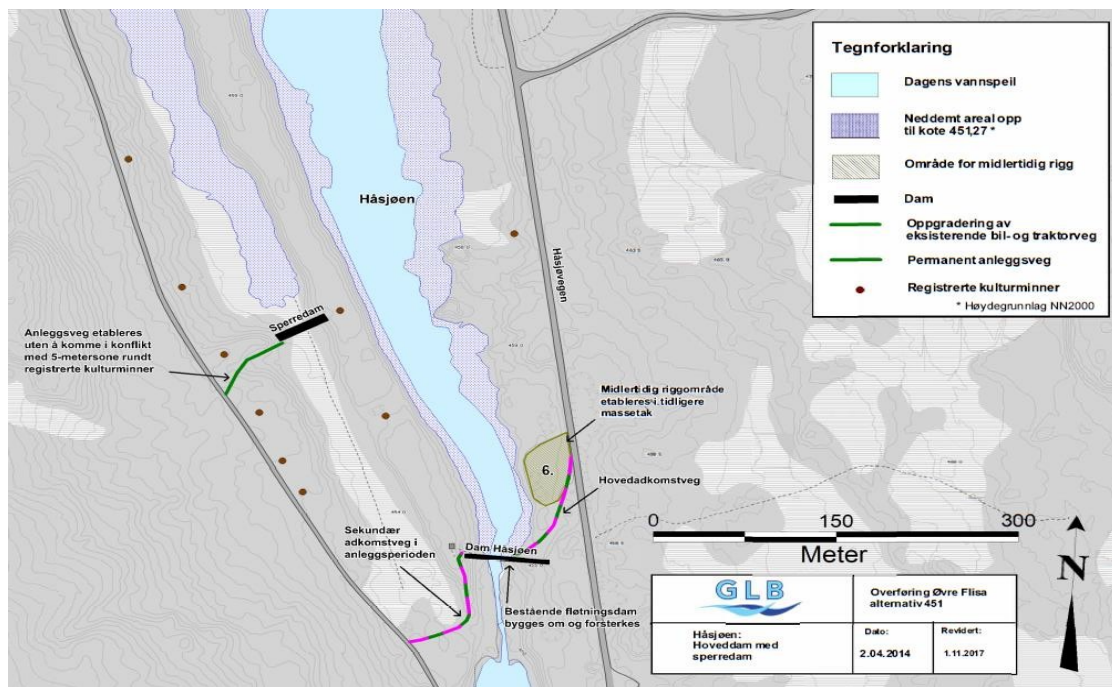
Figur 2.3. Dam Håsjøen og sperredam ved alternativ 452.

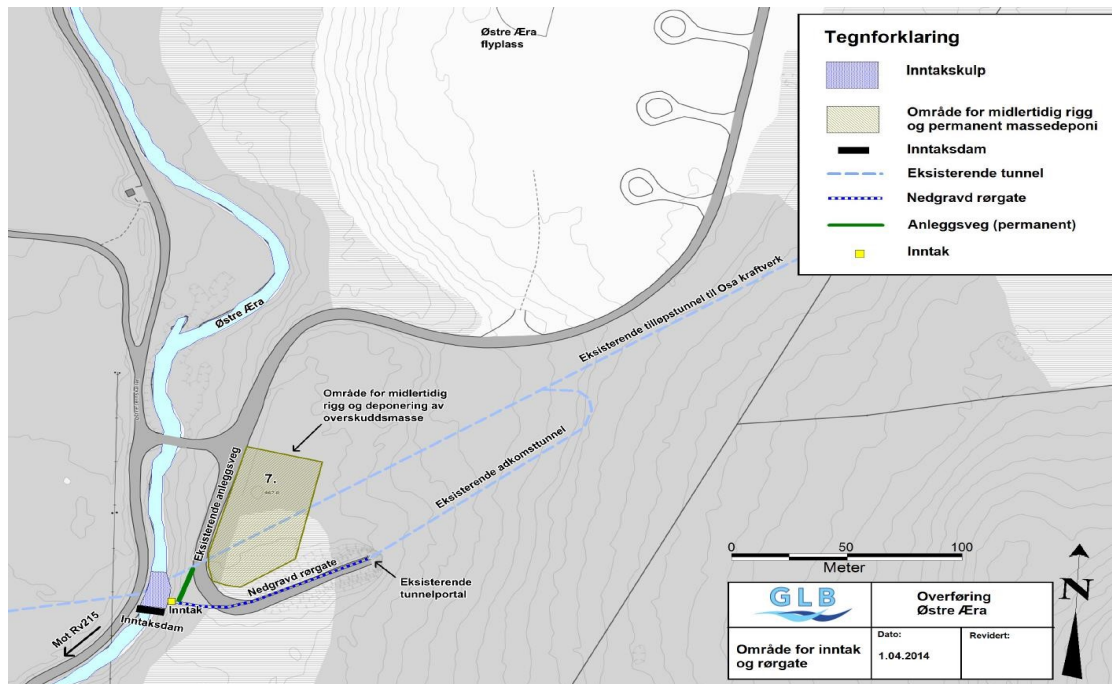
Figur 3.1. Oversiktskart Øvre Flisa ved alternativ 451.

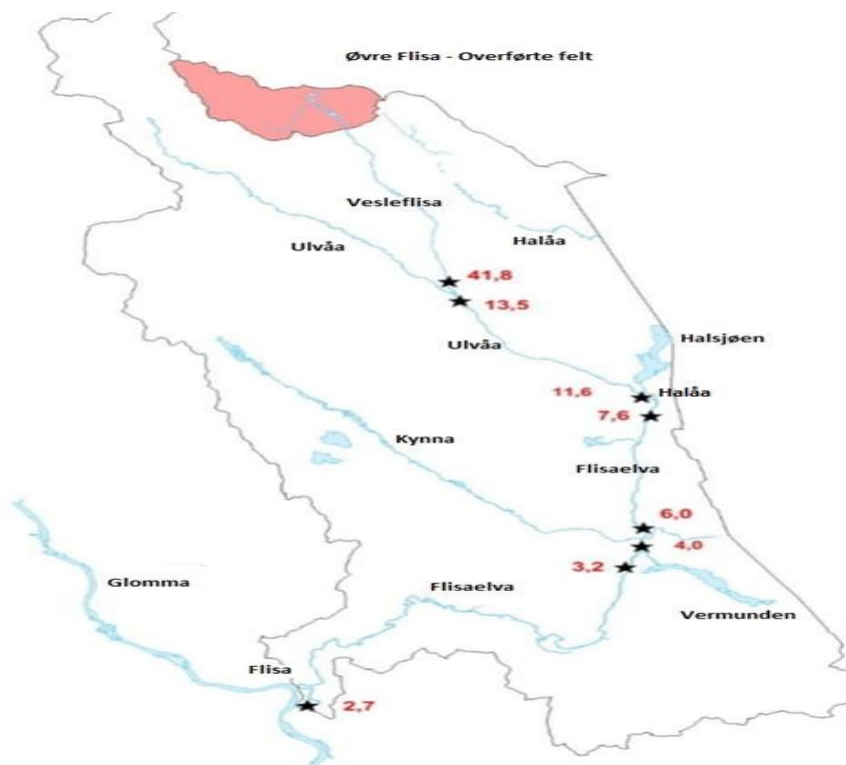
Figur 3.2. Områdekart for inntak og rørgate Øvre Flisa ved alternativ 451.

Figur 3.3 Dam Håsjøen og sperredam ved alternativ 451.

Figur 4. Område for inntak og rørgate ved overføring av Østre Åra.

Figur 5. Oversikt Flisavassdraget og prosentvis reduksjon i middelvannføring på ulike punkter etter overføring av Øvre Flisa til Osensjøen.

III. Høring og uttalelser til NVEs innstilling

Elverum kommune uttaler følgende ved brev av 31. august 2018 m/bilag:

"Viser til brev fra Olje- og energidepartementet av 10. juli 2018, deres ref. 18/932-, vedrørende NVE's innstilling til søknad fra Glommens og Laagens Brukseierforening.

Formannskapet i Elverum kommune behandlet saken som referatsak i møte den 24. august 2018.

Formannskapet i Elverum fastholder vedtaket som ble gjort av Elverum kommunestyre 30.09.2015.

Elverum kommunes formannskap mener NVE i sin innstilling ikke har hensyntatt synspunktene fra de direkte berørte kommunene vedrørende oppdemning og overføring av Øvre Flisa til Osensjøen. Hele høringsuttalelsen fra kommunestyret den 30.09.2015 oversendes derfor Olje- og energidepartementet.

Utvalg	Saksnummer	Møtedato
Formannskapet	127/15	11.09.2015
Kommunestyret		

Dokumenter vedlagt saken

150811_n_kommuner_høringsuttalelse_GLB_konsesjonssøknad_lundogco_tvo_md

Øvrige dokumenter i saken

Vurdering av mangler i konsesjonssøknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senkning av Osensjøen.

Konsesjonssøknad i sak nr. 201406128 - Anmodning om utsatt høringsfrist.

Kopi av underskrevet oppdragsavtale med Lund & Co i forbindelse med søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen.

Referat fra møte 13. april 2015.

Konsesjonssøknad i sak nr. 201406128 - Anmodning om utsatt høringsfrist

Referat fra møte 13. april 2015.

Annonse.

Søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senking av Osensjøen.

Innkalling til møte vedrørende kraftutbyggingsplaner i Osensjøen, Øvre Flisa mv.

Høring av søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen, og økt senking av Osensjøen.

FSK-127/15 Vedtak:

Formannskapets innstilling til kommunestyret 30.09.2015:

1. Basert på Glommens og Laagens Brukseierforenings [GLB] søknad vil Elverum kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt.

Vurderingen er at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

2. Høringsuttalelsen sendes.

11.09.2015 Behandling i Formannskapet

FSK - møtebehandling:

Forslag fra Jørn Øversveen (A):

1. Basert på Glommens og Laagens Brukseierforenings [GLB] søknad vil Elverum kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt.

Vurderingen er at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

2. Høringsuttalelsen sendes.

Avstemming:

Øversveens (A) forslag enstemmig vedtatt.

Rådmannens innstilling

Basert på Glommens og Laagens Brukseierforenings [GLB] søknad vil Elverum kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Vurderingen er at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Dersom GLB meddeles konsesjon gjør kommunen subsidiært gjeldende at konsesjon bør begrenses til overføringene, at det for Håsjøene kun tillates laveste oppdemningsalternativ A451 og at det ikke tillates omsøkte regulering av det planlagte inntaksmagasinet i Håsjøene. Disse reguleringene medfører begrensede fordeler med hensyn til økt kraftproduksjon, men har de største skadevirkningene.

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket framstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Elverum kommune framsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

NVE må ut fra konsekvensutredningen sette krav om avbøtende tiltak som økt minstevannføring og terskeldammer, forsuring mv.

Sakens bakgrunn

Konsesjonssøknaden berører kommunene Åsnes, Våler, Elverum, Trysil og Åmot. Tiltaket omfatter overføring av Øvre Flisa sitt nedbørfelt til Osensjøen for magasinering og for utnyttelse i 5 kraftverk i Rena og Glomma mellom Osensjøen og Flisaelvas naturlig samløp med Glomma. Overføringen tenkes gjennomført ved at det bygges reguleringsdam ved en tidligere fløtingsdam ved utløpet av Håsjøen slik at vannstanden i Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjøna heves og at tilsiget overføres til Vesle Osensjøen gjennom en kombinasjon av åpen kanal og nedgravd rørgate. For Håsjøen foreligger to alternativ for oppdemming og rørgate. Elverum er direkte berørt av tiltakene i Håsjøene og Vesle Flisa.

Bakgrunnen for søknaden er bedre utnyttning av 5 eksisterende kraftverk med en beregnet produksjonsøkning på inntil 5 – 25 GWh avhengig av alternativ.

GLB søkte 10. mai 1990 om et tilsvarende prosjekt. Søknaden fra 1990 ble etter endt høring trukket på grunn av kommunal motstand. Den nye søknaden er delvis basert på søknaden fra 1990, men det søkes i tillegg om en økt senkning av Osensjøen med inntil 0,9 m og om inntak av Østre Æra i Åmot på overførings- og inntakstunnelen til Osa kraftverk. De 3 tiltakene kan avhengig av reguleringsgrad settes sammen til 9 alternativ mhp. produksjonsøkning. De kan delvis gjennomføres uavhengig av hverandre. Tiltaket som berører Elverum – oppdemming av Håsjøene og overføring av Vesle Flisa til Osensjøen gir en beregnet total produksjonsøkning på 13 GWh.

Oppsummert gjelder søknaden fra GLB gjelder følgende tiltak:

1. Oppdemming av Håsjøene og overføring av Vesle Flisa til Osensjøen, alternativ 1,7 meter eller 2,7 meter med reguleringshøyde 0,5 meter. (Elverum, Trysil, Våler og Åsnes).
2. Overføring av Østre Æra til Osensjøen (Åmot).
3. Økt senking av Osensjøen med tre alternativ 0,3, 0,6 og 0,9 meter (Trysil og Åmot).

Berørte kommuner har samarbeidet i saken med advokatfirmaet Lund & Co. I dette inngår møter med søker GLB, åpent informasjonsmøte og saksforberedelse mv.

Lund & Co har også bistått berørte grunneiere som har avgitt en felles uttalelse der de går mot tiltaket.

Påregnelige skadevirkninger må avveies mot de eventuelle fordeler tiltaket vil medføre lokalt. I kommunens interesseavveining er tiltakets økonomiske betydning for kommunen et sentralt moment.

Vurdering

Elverum kommune har vurdert saken med utgangspunkt i GLB sin søknad av 2. februar 2015. De positive og negative konsekvensene av omsøkte tiltak er vurdert internt og i samråd med øvrige berørte kommuner, samt juridiske bistand fra Lund & Co. I vurderingen berøres momenter som er av økonomisk, samfunnsmessig og miljømessig art.

I søknaden opplyser GLB at utbyggingen av Osensjøen med tilgrensende vassdrag vil øke kraftgrunnlaget med inntil 4768 naturhestekrefter. Tiltaket er følgelig konsesjonspliktig, jf. vassdragsreguleringsloven § 2 første ledd bokstav b.

Etter vassdragsreguleringsloven § 5 bokstav c skal søknader som snur vassdrag konsekvensutredes, jf. plan- og bygningsloven kapittel 14. Forskrift 19. desember 2014 nr. 1758. Siden dette tiltaket er under 40 GWh har imidlertid NVE akseptert at søknaden kan behandles som en småkraftsak. Dette innebærer at det ikke er gjennomført full konsekvensutredning av tiltaket.

Spørsmålet om denne utbyggingen er underlagt konsekvensutredningsplikt er i ei juridisk gråsoner. Jf. Lund & Co er dette et tiltak som krever full konsekvensutredning. Åmot, Trysil, Våler, Åsnes og Elverum kommuner har i en tidlig felles vurdering av konsesjonssøknaden pekt på punkter som synes å være mangelfullt utredet, eller der kommunene ønsker seg et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere effekten av tiltaket. GLB har pga. dette planlagt noen tilleggsundersøkelser, men viser ellers til eventuelle vilkår dersom tiltaket får konsesjon.

Mhp. spørsmålet om KU-plikt vises forøvrig til grundig utredning i vedlagte notat fra Lund & Co.

Tiltakets økonomiske betydning for kommunen

I kommunens interesseavveining er tiltakets økonomiske betydning for kommunen et sentralt moment. Påregnelige skadevirkninger må avveies mot de eventuelle fordeler tiltaket vil medføre lokalt.

GLB har beskrevet de økonomiske virkningene for berørte kommuner i konsesjonssøknaden. Dette er et vanskelig tema. En svakhet ved søknaden er derfor at den ikke angir hvor stor del av antatte inntekter som vil tilfalle den enkelte kommune. Tiltaket vil som kjent berøre til sammen fem kommuner – Åmot, Trysil, Elverum, Våler og Åsnes – som alle kan ha rett til en andel av skatteinntektene, samt inntekter fra konsesjonskraft- og avgifter.

NVE bør følgelig pålegge GLB å redegjøre nærmere for hvordan de ulike inntektene antas å fordele seg mellom kommunene. Uten nærmere informasjon om dette er det vanskelig for kommunene å gjøre en tilfredsstillende vurdering av konsesjonssøknaden, herunder den avveining av fordeler og ulemper som konsesjonssystemet legger opp til.

Under følger en kort oppsummering av de viktigste økonomiske virkningene av tiltaket. En fullstendig gjennomgang av punktene under finnes i det vedlagte notatet fra Lund & Co.

Skatteinntekter

Om antatte skatteinntekter heter det i konsesjonssøknaden: «De omsøkte tiltakene vil øke kraftproduksjonen i nedstrøms kraftverk med fra 5 til 25 GWh avhengig av om en eller begge overføringene gjennomføres, og om det blir økt senkning av Osensjøen eller ikke. Økt kraftproduksjon gir økning i beregningsgrunnlaget for naturressursskatt og eiendomsskatt til kommunene.

Økningen i disse skattene vil være i størrelse fra: 55 000 kr til 275 000 kr for naturressursskatten (ved fullt innslag av produksjonsøkningen etter 7 år) og i størrelsesorden fra 75 000 kr til 375 000 kr for eiendomsskatten.»

Naturressursskatt

Naturressursskatt er en særskatt for kraftselskap. Skatten er overskuddsavhengig. Ved oppstart vil det skje en innfasing av skatten, og kommunen vil først etter syv år ha full skatteinnngang. Kommunenes andel av naturressursskatten utgjør 1,1 øre/kWh. Med en produksjonsøkning på 25 GWh har GLB beregnet at samlet naturressursskatten for tiltaket kommer på kr 275 000,-. Dette beløpet skal så fordeles på de 5 berørte kommuner.

Naturressursskatten inngår imidlertid i det kommunale inntektsutjevningssystemet, slik at økt naturressursskatt vil kunne medføre en reduksjon i statlige overføringer. Den reelle verdien av naturressursskatten vil følgelig kunne bli betydelig lavere enn anslått skatteinngang.

GLB har ikke gitt noen nærmere redegjørelse for hvordan naturressursskatten vil bli fordelt, men som et gjennomsnitt vil naturressursskatt for den enkelte kommune kunne utgjøre opp mot kr 55 000,- etter syv år med full produksjon. Inntektene fra naturressursskatten vil følgelig være beskjedne også dersom man ser bort fra utjevningen gjennom inntektssystemet.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten for kraftverk er delvis en overskuddsavhengig skatt, hvor grunnlaget for skatten fastsettes med basis i faktisk produksjon og markedsprisen på kraft. Beregningen foretas i henhold til eiendomsskatteloven § 8B-1.

GLB opplyser at de omsøkte tiltakene vil øke kraftproduksjonen i nedstrøms kraftverk med fra 5 til 25 GWh. Dette tilsvarer en total eiendomsskatt for produksjonsintervallet på kr 33 250,- til kr 166 250,- ved minimumsverdi, og kr 95 900,- til kr 479 500,- ved maksimumsverdi. GLB har i søknaden s. 100 angitt en økning i eiendomsskatten på mellom kr 75 000,- og kr 375 000,-.

Konsesjonsavgift

Konsesjonsavgifter skal gi de berørte kommunene erstatning for generelle skader og ulemper som ikke blir kompensert på annen måte. Avgiftene skal også – på lik linje med andre økonomiske ytelser – gi kommunene en andel i den verdiskapning som finner sted med utgangspunkt lokale naturressurser.

Gjennomsnittet av maksimal konsesjonsavgift for hver enkelt berørt kommune vil utgjøre kr 28 608, dersom NVE fastsetter avgiftssatsen til kr 30,- pr. nat.hk.

Konsesjonskraft

GLB skal avstå inntil 10 % av kraftgrunnlaget som konsesjonskraft til kommunene og fylkeskommunene hvor kraftanlegget ligger. Kommunenes uttak av konsesjonskraft er begrenset til behovet for alminnelig elforsyning. Overskytende konsesjonskraftmengde fordeles midlertidig til fylket hvor kraftanlegget ligger.

Med et kraftgrunnlag på 4 768 nat.hk. har GLB anslått en økning i tildelt mengde konsesjonskraft med ca. 2,5 GWh.

Næringsinteresse

GLB vurderer at etableringen vil kunne gi økonomiske ringvirkninger til lokalt næringsliv i anleggsperioden i størrelsesorden 6–8 mill. kr.

Naturinngrep og mulige skadevirkninger

Tørrelagte elveløp

Vesleflisa nedstrøms Håsjøen får sterkt redusert minstevannføring 0,040 m³/s. Dette er nær tørrelgging. Effekten virker i en lang elvestrekning. Når Vesleflisa møter Ulvåa ca. 18 km nedstrøms og danner elva Flisa vil vannføringen være 60 % av normaltstand. Dette gjelder tilsvarende for Østre Æra, der planlagt minstevannføring er 0,030 m³/s.

Naturtyper og rødlistearter

Begge alternativene på magasinertablering i Øvre Flisa vil medføre neddemming av arealer som er registrert som naturtype av kategorien "Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti" i Miljødirektoratets Naturbase. Verdibegrunnelsen for lokaliteten «Håsjøen N.» er forekomst av viktige elementer som er sjeldne i landskapet og som er viktige for artsmangfoldet i området. Påvirkningen på lokaliteten vil være størst for den høyeste oppdemmingen alt. A452 på 2,7 meter fordi en større del av området demmes ned enn ved det laveste alternativet A451 på 1,7 meter. Det er registrert forekomst av 3 rødlistearter innenfor influensområdet for tiltakene knyttet til

overføringen av Øvre Flisa. Storlom og solblom er registrert innenfor naturtypeforekomsten «Håsjøen N.» En dam innenfor naturtypeforekomsten «Kjennmoen» rett nord for rv. 25 er registrert som yngleområde for småsalamander. Denne naturtypelokaliteten ligger nær inntil de foreslåtte alternativene for rørgatetrasé mellom inntaksmagasinet i Øvre Flisa og Vesle Ossjøen, men rørgatetraseene er justert slik at de ikke skal medføre skader på salamanderlokaliteten.

Fisk

I Håsjøen vil abbor, mort og gjedde tåle oppdemmingen uten problemer. Lokalbefolkning hevder det er ørret i vassdraget. Eventuell effekt på den er usikker. Oversvømmelse av myrområder kan medføre metylering av kvikksølv og noe høyere konsentrasjon i fisk over en periode på 10–20 år. I en lang strekning nedstrøms sperredammen i Vesleflisa vil levetidene for fisk bli vesentlig redusert i og med at det kun vil være minstevannføringsslippen som bidrar til vannføringen. Fisketiltak lenger ned i Flisaelv angir lav vannføring som en minimumsfaktor for bestanden av edelfisk.

Landskap og friluftsliv

Dagens landskap har tydelige og særegne formasjoner fra den kvartærgeologiske isavsmeltings-tiden. De ulike sjøene henger sammen med små vannstrenger og er et viktig element i skog-landskapet. Heving av vannspeilet i Håsjøen/Håengsjøen vil ut fra et visuelt synspunkt kunne oppleves som positivt. Dersom myrområder blir neddemt og det blir mulighet for å etablere tråkk på fast grunn langsmed magasinet. Dette avhenger av hvordan eksisterende flytemyr beveger seg. Økt vannspeil kan gi økt mulighet for tilrettelegging for friluftslivsaktiviteter. Med regulerings-høyde 0,5 meter vil landskapet påvirkes av demmingsgrad. Inntaksmagasinet vil jf. søknad være fylt opp mot HRV i sommersesongen og reguleringssonen vil være lite synlig som landskaps-element. Elvestrekningen rett nedstrøms sperredammen ved utløpet av Håsjøen vil få sterkt redusert vannføring og oppleves som negativt for landskapsopplevelse og friluftsliv.

Kulturminner

En registrert kullgrop på vestsiden av Nordre Håsjøen vil bli demt ned ved A452. Ut over dette vil det kun være den gamle fløtingsdammen ved utløpet av Håsjøen som direkte berøres. Ved bygging av ny sperredam vil GLB ha som intensjon å beholde steinkonstruksjonen i vederlagene på den gamle sperredammen som synlige deler på landsiden av dammen. Eventuell kulturminner etter bosetting rundt Håsjøen blir undersøkt av Fylkeskommunen i løpet av sommeren 2015. Nedstrøms Flisa er det kulturminner i form av fløtningsinnretninger som holdes i hevd takket være vårflom og vannstrømningen i vassdraget. En reduksjon av vannføringen vurderes som en trussel mot de fløtningsminnene som finnes igjen i Flisavassdraget.

Erosjon

Oppdemming av Håsjøen kan ha en erosjonseffekt på moreneryggene i sjøen i den nye strandsonen. Vannstanden i sjøen vil kunne variere med 0,5 m pga. tapping av magasinet i tillegg til naturlig variasjon. Is- og bølgepåvirkning vil kunne grave løs grus som ikke lengre blir stabilisert av et vegetasjonslag.

Brukerinteresser

Hevingen av vannspeilet i inntaksmagasinet i Øvre Flisa kan oppfattes positivt for brukerinteresser som fritidsfiske og andre rekreasjonsaktiviteter som båtbruk. Det er imidlertid fare for at flytemyrene som idag ligger «fastankret» til bredden vil kunne forflytte seg, og gjøre sjøen mindre farbar.

Vannspeileffekten vil være større for A452 enn for A451. Redusert vannføring nedstrøms sperredammen i Øvre Flisa og nedstrøms inntaket i Østre Æra vil være negativt for brukerinteresser som fritidsfiske og annen rekreasjonsbruk på disse elvestrekningene.

Konsesjonsvilkår

Åmot, Trysil, Våler, Åsnes og Elverum kommuner har tidligere i en felles vurdering av konsesjons-søknaden pekt på en rekke punkter som synes å være mangelfullt utredet, eller der kommunene ønsker seg et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere effekten av tiltaket.

For Øvre Flisavassdraget (Vesleflisa) er følgende viktige momenter som synes dårlig utredet/belyst i konsesjonssøknaden:

- Konsekvenser for naturmangfold som følge av oppdemming av Håsjøen og neddemming av viktig naturtype med kroksjøer, dammer og meandrerende elveparti, rødlistearter er påvist her.
- Landskapsmessige virkninger langs Håsjøen.
- I Naturbase er det registrert en naturtype med B-verdi ved Håsjøen. Lokaliteten har ifølge registreringen elementer som er sjeldne i landskapet og viktige for artsmangfoldet i området.
- Håsjøen foreslås regulert med dam i sydenden av sjøen. Tiltaket medfører en betydelig lengre utskiftingstid for vann i sjøen, og kan ha effekter på forsuring, gjengroing og artsmangfoldet i sjøen. Håsjøen har en rekke morenerygger i sjøen som består av løs grusmasse. Etablering av ny strandsone i sjøen, med den endringen av strandvegetasjon det resulterer i, kan medføre en fare for erosjon av moreneryggene. Det bør dermed vurderes hvilke effekter tiltaket vil ha på naturmangfold, biologi og erosjon i Håsjøen.
- Effekter på øvre del av Flisavassdraget bør vurderes nærmere. Vannføringen i øvre del av Flisavassdraget blir kraftig redusert etter en regulering. Det bør vurderes hvilke virkninger dette kan ha på artsmangfoldet og områdets verdi som turområde.
- Konsekvens for eksisterende kraftproduksjon i Syversætre foss kraftverk AS og forslag i kommuneplan for Åsnes på kraftproduksjon i Valbyfossen og Sønsterudfallet (sistnevnte kraftproduksjon er til behandling hos NVE).
- Usikkerhet mhp. virkning på isgang i Flisa.
- Konsekvenser for lokalt friluftsliv og fauna langs vassdraget.
- Avbøtende tiltak.

Når det gjelder avbøtende tiltak mener kommunen at følgende punkter bør være omtalt i eventuelle konsesjonsvilkår:

Minstevannføring: Nedstrøms sperredammen i Øvre Flisa foreslås det en minstevannføring tilsvarende 5-persentilen for vannføringen, dvs. 0,04 m³/s gjennom hele året. Nedstrøms inntaket i Østre Æra foreslås også en minstevannføring tilsvarende 5-persentilen, dvs. 0,03 m³/s gjennom hele året. Kommunen mener at minstevannføringen kan økes over 5-persentilen uten at det går ut over eventuell kraftproduksjon, og at tallet som er foreslått fra GLB er for lavt.

Terskler/vannspeil: Det bør fastslås i konsesjonsvilkårene at terskler skal bygges i elvene for å få naturlige vannspeil. Dette bør skje i hele den lengden av elva der vannføringen blir borte på grunn av reguleringen.

Istandsetting og revegetering: Istandsetting og revegetering av anleggsområdene ved sperredam, inntak og rørgatetrasé vil skje i tråd med prinsipper for økologisk revegetering. Dette innebærer at revegetering skjer ved bruk av stedegent plante- og frømateriale som finnes i områdene som blir berørt av anleggsarbeidet.

Hekkende fugl: Første gangs oppfylling av inntaksmagasinet vil bli tilpasset hekketiden for fugl slik at en unngår neddemming av reiområder på myrene langs inntaksmagasinet.

Erosjon: Oppfølging av områder i ny strandsone som kan graves ut av isgang/bølgeerosjon. Der det påvises økt erosjon av løsmasser bør tiltak som begrenser effekten av dette vurderes.

Avslutning

Omsøkte tiltak påvirker lange elvestrekninger i form av sterkt redusert vannføring, oppdemming av en uregulert sjø og økt nedtappingshøyde i en regulert innsjø, mens fordelene i form av økt kraftproduksjon er beskjedne. Kommunene synes å ha svært lite å hente i form av økonomisk kompensasjon eller positive ringvirkninger av tiltaket.

Grunneiere som er berørt av tiltaket rundt Osensjøen, Håsjøene og Flisavassdraget har avgitt en høringsuttalelse til NVE der de ber om at det ikke gis konsesjon til tiltaket. Grunnlaget er at tiltaket etter grunneiernes mening medfører en samlet skade og ulempe for allmenne og private interesser som overstiger de fordelene tiltaket vil kunne medføre.

For Elverum kommunes del vil tiltaket medføre en oppdemming av Håsjøen der alternativ A452 gir en oppdemming på inntil 2,7 m i forhold til dagens middelvannstand, mens alternativ A451 gir oppdemming på inntil 1,7 m. Dette vil medføre en stor endring av sjøens utseende og demme opp drøyt 500 daa arealer i flatt terreng, vesentlig myrområder. Oppdemmingen vil antakelig gi økt forsuring av sjøen, og på lang sikt vil den dårligere vanngjennomstrømmingen føre til økt gjengroing.

Øvre deler av Flisavassdraget vil fra dammen i Håsjøen bli praktisk talt tørrlagt i en lang strekning før den når opp i ca. 60 % av normalvannføring når den møter Ulvåa etter ca. 18 km. Den lave vannførselen vil medføre at det dyreliv og friluftsliv som elva i dag kan brukes til vil svekkes. Rådmannen mener dette er blant de tema som burde vært bedre utredet.

Rådmannen viser til felles utredning fra berørte kommuner og viser til at tiltaket vil medføre betydelige naturinngrep og skadevirkninger, men at dette i mindre grad kompenseres gjennom økt verdiskapning eller inntekter for kommunen.

Konklusjon

Rådmannen tilrår at Elverum kommune i sin høringsuttalelse primært frarår at konsesjon gis, sekundært at dersom NVE gir konsesjon så må det legges begrensninger på utbyggingen og settes krav om avbøtende tiltak i samråd med berørte kommuner."

Åsnes kommune uttaler følgende ved brev av 10. september 2018 m/bilag:

"Vedlagt følger behandling av ovennevnte sak i Åsnes Formannskap sak 039/18 den 10.9.2018.

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
039/18	Formannskap	10.09.2018
Saken avgjøres av:	Arkiv: K1 - 033	Arkivsaknr:
Saksansvarlig: Skolegården, May Grete		18/154

Merknad til NVE sin innstilling på Glomma og Laagens Brukseierforening sin søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen

*Dokumentliste:**Vedlegg:*

Høring Overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senkning av Osensjøen – vedtak i Åsnes (283706) NVEs innstilling – søknad fra GLB om konsesjon for overføring av Øvre Flisa og Østre (302147) Søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen – NVEs innstilling (302146).

Åsnes kommune finner i NVE sin innstilling det ikke har blitt tatt hensyn til de momenter som kommunen i sitt svar av 21.09.2015 la til grunn for å fraråde det gis GLB fikk konsesjon som omsøkt. Kommunen opprettholder sitt enstemmige vedtak i sak 015/15 i utvalg for Næring og miljø og sak 055/15 i Kommunestyre.

10.09.2018 Formannskap

FSK-039/18 Vedtak:

Formannskapet vedtok enstemmig rådmannens innstilling:

Åsnes kommune finner i NVE sin innstilling det ikke har blitt tatt hensyn til de momenter som kommunen i sitt svar av 21.09.2015 la til grunn for å fraråde det gis GLB fikk konsesjon som omsøkt. Kommunen opprettholder sitt enstemmige vedtak i sak 015/15 i utvalg for Næring og miljø og sak 055/15 i Kommunestyre.

Sakens bakgrunn

Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) søker om tillatelse til å overføre Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. Overføring av Øvre Flisa er planlagt gjennomført ved å demme opp Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnna til et inntaksmagasin. En sperredam i sydenenden av magasinet, et inntak i nordenden og en nedgrav rørgate skal føre inntil 8 m³/s over til Vesle Ossjøen og videre til Osensjøen. Inntaksmagasinet omsøkes i to alternativer, begge med 0,5 m reguleringshøyde. Alternativ A452 demmes opp til kote 452,27, får inntak i Kjerringtjønnna, og en ca. 450 m lang nedgravd rørgate til Vesle Ossjøen. Alternativ A451 demmes opp til kote 451,27, får inntak i Nordre Håsjøen, og en ca. 750 m lang nedgravd rørgate til Vesle Ossjøen. Overføringen av Østre Æra gjennomføres ved at det bygges en sperredam og et inntak umiddelbart oppstrøms i Østre Æra. Vannet føres inn på en ca. 90 m lang nedgravd rørgate til eksisterende adkomsttunnel til Osa kraftverk. Derfra ledes vannet videre gjennom adkomsttunnelen og ned til tilløpstunnelen til Osa kraftverk. Overføringskapasiteten blir inntil 5,5 m³/s.

NVE har mottatt i alt 38 uttalelser i saken. De fleste høringspartene stiller seg kritisk til søknaden, men flere kan akseptere overføringene på visse vilkår. De negative virkningene som trekkes fram er særlig knyttet til oppdemming og regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa, og redusert vannføring Flisavassdraget. Inntaksmagasinet vil blant annet sette deler av en viktig naturtypelokalitet under vann. Etablering av inntaksmagasinet vil også redusere vanngjennomstrømningen og forsure Håsjøene, og øke kvikksølvkonsentrasjonen i fisk.

Kvikksølvnivået i fisk i Håsjøen er allerede høyt, og en stor andel av fisken overstiger kostholdsgrensen.

Etter NVEs vurdering representerer fiskesamfunnet i innsjøene ingen store verdier. Undersøkelser utført av NINA viser at oppdemming av Øvre Flisa ikke vil påvirke fiskesamfunnet i øvre deler av Flisavassdraget. Overføring av Østre Æra vil imidlertid ha negativ virkning på den stasjonære ørretbestanden nedstrøms overføringspunktet.

Enkelte er bekymret for økt erosjon, både i inntaksmagasinet og i Vesle Ossjøen og i kanalen mellom Vesle Ossjøen og Osensjøen. NVE har vurdert de to oppdemningsalternativene (A451 og A452) og konkluderer med at alternativ A451 samlet sett er det alternativet som vil føre til minst ulempe for miljøet. Total utbyggingskostnad er litt høyere for A451, men begge alternativene vil være lønnsomme og øke den totale kraftproduksjonen i hovedsakelig Osa kraftverk med 18,6 GWh.

Overføringene vil årlig gi 18,6 GWh i ny regulerbar kraft, fordelt på 10,7 GWh i vinterproduksjon og 7,9 GWh i sommerproduksjon. Spesifikk utbyggingskostnad er beregnet å bli 1,75 kr/kWh og 1,83 kr/kWh ved henholdsvis A452 og A451 (2014-kroner). Prosjektet har en relativt lav LCOE på 16 øre/kWh. NVEs beregninger viser at prosjektet har en langt lavere LCOE-kostnad sammenlignet med annen konsesjonsgitt ikke-utbygd vindkraft og småkraft. Prosjektet vil generere inntekter fra skatter, avgifter og konsesjonskraft til berørte kommuner. Etter en samlet vurdering mener NVE at fordelene ved overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen overstiger ulempene, og at vassdragsreguleringsloven § 5 dermed er oppfylt. Vi anbefaler at det gis konsesjon etter alternativ A451. Vi legger vekt på at prosjektet har relativt lav utbyggingskostnad, og vil gi ny regulerbar kraft. NVE mener ulempene er moderate og lar seg til dels avbøte med slipp av minstevannføring og god detaljplanlegging.

*Saksopplysninger:**Ås 21.09.2015 Kommunestyre**KST-055/15 Vedtak:*

Kommunestyret vedtok enstemmig Utvalg for næring og miljø sin innstilling: Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak. Med denne bakgrunn går Åsnes kommune imot at GLB gis konsesjon som omsøkt.

De momenter kommunen vektla mot at det ble gitt konsesjon til GLB er i NVE sin innstilling ikke hensynstatt eller er tillagt liten vekt. Kommunen opprettholder sitt vedtak sak 015/15 Utvalg for Næring og miljø og 055/15 Kommunestyre av 21.9.2015.

Åsnes kommune som grunneier til Flisa elva vil på et senere tidspunkt ta opp den privatrettslige delen med tanke på planer om kraftproduksjon i Sønsterudfallet og Valbyfossen direkte med GLB.

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
015/15	Utvalg for næring og miljø	31.08.2015
055/15	Kommunestyre	21.09.2015

*Høring Overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senkning av Osensjøen**Dokumentliste:**Vedlegg:*

Søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt sending av Osensjøen – ingen vesentlige merknader (L) (196733).pdf Referat fra folkemøte 14.04.2015 vedr. overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senking av Osensjøen (L) (194572).pdf Saksbehandlingsrutiner (L) (189671).pdf Høring – overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senking av Osensjøen – se fagrapportene på www.nve.novannkraft (L) (189670).pdf

Rådmannens innstilling

Basert på GLB sin søknad vil Åsnes kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Det vektlegges at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

31.08.2015 Utvalg for næring og miljø

Representanten Per Victor Nygaard (H) fremmet følgende forslag:

Rekkefølgen i rådmannens innstilling endres slik at andre siste kommer først. Rådmannens første avsnitt utgår og erstattes av:

Med denne bakgrunn går Åsnes kommune imot at GLB gis konsesjon som omsøkt.

Utvalget vedtok enstemmig Per Victor Nygaards forslag.

NEMI-015/15 Vedtak:

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

Med denne bakgrunn går Åsnes kommune imot at GLB gis konsesjon som omsøkt.

21.09.2015 Kommunestyre

KST-055/15 Vedtak:

Kommunestyret vedtok enstemmig Utvalg for næring og miljø sin innstilling: Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

Med denne bakgrunn går Åsnes kommune imot at GLB gis konsesjon som omsøkt.

Sakens bakgrunn

Viser til konsesjonssøknad fra Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) 2. februar 2015 og til e-post fra NVE v/senioringeniør George Nicholas Nelson 7. mai 2015, hvor høringsfristen for berørte kommuner er satt til 30. september 2015.

Tiltaket som omsøkes, omfatter overføring av deler av Øvre Flisa sitt nedbørfelt til Osensjøen for magasinering og for utnyttelse i 5 kraftverk i Rena og Glomma mellom Osensjøen og Flisaelvas naturlig samtløp med Glomma. Overføringen tenkes gjennomført ved at en tidligere fløtningsdam ved utløpet av Håsjøen tas i bruk som reguleringsdam, og at vannstanden i Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnen heves til samme kotehøyde og at tilsiget overføres til Vesle Ossjøen gjennom en kombinasjon av åpen kanal og nedgravd rørgate.

Tiltaket med overføring av Øvre Flisa til Osensjøen er tidligere omsøkt av GLB i konsesjonssøknad av 10. mai 1990. Søknaden fra 1990 ble etter endt høring trukket på grunn av kommunal motstand mot prosjektet. GLB fremmer nå en ny søknad som er delvis basert på søknaden fra 1990, og det søkes i tillegg om en økt senkning av Osensjøen med inntil 0,9 m og om inntak av Østre Æra på overførings- og inntakstunnelen til Osa kraftverk. De 3 komponentene kan gjennomføres delvis uavhengig av hverandre, men økt senkning av Osensjøen omsøkes ikke uten samtidig overføring av Øvre Flisa.

Vurdering

Landbrukskontoret for Våler og Åsnes har utarbeidet saksfremlegg for kommunene Våler og Åsnes i saken og de videre vurderinger er gjort felles med utgangspunkt i GLB sin søknad av 2. februar 2015, hvor de positive og negative konsekvensene av omsøkte tiltak er vurdert internt og i samråd med øvrige berørte kommuner, samt juridiske bistand fra Lund & Co. I de videre vurderingene er de momenter som berører kommunen av økonomisk, samfunnsmessig og miljømessig art drøftet.

I søknaden opplyser GLB at utbyggingen av Osensjøen med tilgrensende vassdrag vil øke kraftgrunnlaget med 4768 naturhesterkrefter. Tiltaket er følgelig konsesjonspliktig, jf. vassdragsreguleringsloven § 2 første ledd bokstav b.

For å få konsesjon til tiltaket må konsesjonssøknaden oppfylle de krav som følger av loven.

Etter vassdragsreguleringsloven § 5 bokstav c skal søknaden vedlegges konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven kapittel 14. Forskrift 19. desember 2014 nr. 1758 om konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlover («KU-forskriften») gir nærmere bestemmelser om hvilke tiltak som er underlagt konsekvensutredningsplikt, jfr. plan- og bygningsloven § 14-6. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2015 og gjelder alle tiltak hvor søknad er sendt på høring etter ikrafttredelsestidspunktet, jfr. § 15. GLBs konsesjonssøknad er datert 2. februar 2015, og forskriften kommer følgelig til anvendelse.

GLB har til hensikt å utvide Osenreguleringen ved overføring av Øvre Flisa og Østre Æra, samt ved ytterligere senkning av Osensjøen. Spørsmålet er om denne utvidelsen er underlagt konsekvensutredningsplikt. I KU-forskriften vedlegg I punkt 18 heter det følgende:

«Utvidelser eller endringer av tiltak nevnt i Vedlegg I der utvidelsen eller endringen i seg selv overstiger størrelseskriteriene skal behandles i samsvar med § 7.»

Dersom utvidelsen overstiger størrelseskriteriene i vedlegg I skal den behandles i samsvar med KU-forskriften § 7. Bestemmelsen inneholder kravene til konsekvensutredning. Med andre ord er utvidelsen underlagt KU-plikt dersom den overstiger størrelseskriteriene i KU-forskriften vedlegg I.

Etter vedlegg I punkt 1 omfattes vannkraftanlegg med en årlig produksjon over 40 GWh. GLBs tiltak innebærer en økning på ca. 25 GWh og overstiger derfor ikke denne terskelen, jfr. søknaden tabell 2.5. Etter vedlegg I punkt 3 omfattes imidlertid også:

«Demninger og andre anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann dersom ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstiger 10 millioner m³.» Innholdet i punkt 3 ble inntatt i forskrift om konsekvensutredninger av 21. mai 1999 nr. 502 (KU-forskrift 1999), og har blitt videreført til senere endringsforskrifter. KU-forskrift 1999 ble blant annet utarbeidet for å gjennomføre rådsdirektiv 97/11/EF av 3. mars 1997 om endring av direktiv 85/337/EØF om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger (VVM-direktivet) i norsk rett. Gjeldende KU-forskrift vedlegg I punkt 3 er en gjengivelse av rådsdirektivet vedlegg 1 punkt 15, og skal derfor tolkes og forstås på bakgrunn av EØS-rettens kilder.

Ifølge EU kommisjonen er alle tiltak i rådsdirektivet vedlegg I ansett for å påvirke miljøet i betydelig grad. Miljøvirkningene av slike tiltak skal derfor vurderes før de igangsettes, jf. rådsdirektivet artikkel 4. Vurderingen skal skje i henhold til både norsk rett og EØS-retten.

KU-forskriften vedlegg I punkt 3 oppstiller to kumulative vilkår for at tiltaket skal underlegges konsekvensutredning etter § 7, jfr. vedlegg I punkt 18. For det første må tiltaket omfatte en demning eller annet anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann. For det andre må ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstige 10 millioner m³.

Osensjøen er et reguleringsmagasin, og følgelig et «anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann». Ved økt senkning av Osensjøen vil magasinvolument øke, slik at mengden lagret vann øker med hhv. 10, 20 eller 30 mill. m³, avhengig av om LRV senkes med 0,3, 0,6 eller 0,9 m, jfr. søknadens tabell 2.3. Den omsøkte utvidelsen av magasinvolument vil altså i seg selv overstige størrelseskriteriene i KU-forskriften vedlegg I punkt 3, med den konsekvens at tiltaket må konsekvensutredes etter § 7, jfr. vedlegg 1 punkt 18.

I tillegg søker GLB om å overføre vann fra nedbørsfeltet Øvre Flisa til Osensjøen. I søknaden heter det at: «Overføringen av Øvre Flisa til Osensjøen gjennomføres ved å demme opp Håsjøene, Hångsjøen og Kjerringtjønna til et inntaksmagasin ved å bygge en sperredam ved utløpet av Håsjøen. Et inntak i nordenden av dette magasinet fører vannet over til Vesle Ossjøen gjennom en nedgravd rørgate. » Tilsvarende heter det i søknaden at den omsøkte overføringen fra Øvre Flisa til Osensjøen «innebærer etablering av reguleringsmagasin ved oppdemming». Ettersom dette vannet ledes over i Vesle Ossjøen og videre over i Osensjøen, må første vilkår anses oppfylt også for denne delen av utbyggingen. Videre framgår det av konsesjonssøknaden at årlig tilsig av vann fra Øvre Flisa vil utgjøre 24,7 mill. m³.

Tilsvarende følger av notatet fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) datert 20. januar 2014, som er vedlagt søknaden. Overføringen fra Øvre Flisa vil altså supplere mengden oppdemmet vann i Osensjøen med over 10 mill. m³, og innebærer i seg selv en utvidelse som overskrider størrelseskriteriene i vedlegg I punkt 3. Overføringen alene innbærer med andre ord KU-plikt for tiltaket, jfr. vedlegg I punkt 18. Konsesjonssøknaden skal som følge av dette inneholde en konsekvensutredning som tilfredsstiller kravene i KU-forskriften § 7. Det er ikke tilfelle for GLBs søknad. For øvrig kommer blant annet KU-forskriften § 8 tredje ledd om tilleggsutredninger til anvendelse.

I kommunens interesseavveining er tiltakets økonomiske betydning for kommunen et sentralt moment. Påregnelige skadevirkninger må avveies mot de eventuelle fordeler tiltaket vil medføre lokalt.

GLB har beskrevet de økonomiske virkningene for berørte kommuner i konsesjonssøknaden. En svakhet ved søknaden er imidlertid at den ikke angir hvor stor del av antatte inntekter som vil tilfalle den enkelte kommune. Tiltaket vil som kjent berøre til sammen fem kommuner – Åmot,

Trysil, Elverum, Våler og Åsnes – som alle kan ha rett til en andel av skatteinntektene, samt inntekter fra konsesjonskraft- og avgifter.

NVE bør følgelig pålegge GLB å redegjøre nærmere for hvordan de ulike inntektene antas å fordele seg mellom kommunene. Uten nærmere informasjon om dette er det vanskelig for kommunestyret å gjøre en tilfredsstillende vurdering av konsesjonssøknaden, herunder den avveining av fordeler og ulemper som konsesjonssystemet legger opp til.

Ettersom søknaden mangler en konkret beskrivelse av hvilke inntekter som kan påregnes for den enkelte kommune, må gjennomgangen og våre merknader ta utgangspunkt i den generelle fremstillingen som er gitt i konsesjonssøknaden.

Naturressursskatt

Om antatte skatteinntekter heter det i konsesjonssøknaden:

«De omsøkte tiltakene vil øke kraftproduksjonen i nedstrøms kraftverk med fra 5 til 25 GWh avhengig av om en eller begge overføringene gjennomføres, og om det blir økt senkning av Osensjøen eller ikke. Økt kraftproduksjon gir økning i beregningsgrunnlaget for naturressursskatt og eiendomsskatt til kommunene. Økningen i disse skattene vil være i størrelse fra 55 000 kr til 275 000 kr for naturressursskatten (ved fullt innslag av produksjonsøkningen etter 7 år) og i størrelsesorden fra 75 000 kr til 375 000 kr for eiendomsskatten.»

Naturressursskatt er en særskatt for kraftselskap. Skatten er overskuddsavhengig og beregnes med utgangspunkt i det enkelte kraftverkets gjennomsnittlige produksjon i skatteåret og de seks siste årene forut for dette. Ved oppstart vil det altså skje en innfasing av skatten, og kommunen vil først etter syv år ha full skatteinngang. Kommunenes andel av naturressursskatten utgjør 1,1 øre/kWh. GLB har ved en produksjonsøkning på 25 GWh beregnet den samlede økningen i naturressursskatten for samtlige kommuner til kr 275 000,-.

Naturressursskatten inngår imidlertid i det kommunale inntektsutjevningssystemet, slik at økt naturressursskatt vil kunne medføre en reduksjon i statlige overføringer. Den reelle verdien av naturressursskatten vil følgelig kunne bli betydelig lavere enn anslått skatteinngang.

Den nærmere fordelingen av naturressursskatten skal skje i henhold til reglene skatteloven § 18-7, jfr. § 18-2 første ledd. GLBs omsøkte utbygging skal øke vassdragets naturlige lavvannføring, blant annet ved hjelp av reguleringsanlegg, slik at dette kan nyttes i kraftverk nedstrøms anleggene. I henhold til § 18-2 første ledd skal formuen i kraftanleggene nedstrøms skattlegges i den eller de kommuner som berøres av reguleringen. GLB har ikke gitt noen nærmere redegjørelse for hvordan naturressursskatten vil bli fordelt, men som et gjennomsnitt vil naturressursskatt for den enkelte kommune kunne utgjøre opp mot kr 55 000,- etter syv år med full produksjon. Inntektene fra naturressursskatten vil følgelig være beskjedne også dersom man ser bort fra utjevningen gjennom inntektssystemet.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten for kraftverk er delvis en overskuddsavhengig skatt, hvor grunnlaget for skatten fastsettes med basis i faktisk produksjon og markedsprisen på kraft. Beregningen foretas i henhold til eiendomsskatteloven § 8B-1. Det er satt en minimums- og maksimumsverdi for skattegrunnlaget – henholdsvis 0,95 øre/kWh og 2,74 øre/kWh av grunnlaget for naturressursskatten, jf. eiendomsskatteloven § 8B-1 fjerde ledd.

GLB opplyser at de omsøkte tiltakene vil øke kraftproduksjonen i nedstrøms kraftverk med fra 5 til 25 GWh. Dette tilsvarer en total eiendomsskatt for produksjonsintervallet på kr 33 250,- til kr 166 250,- ved minimumsverdi, og kr 95 900,- til kr 479 500,- ved maksimumsverdi. GLB har i søknaden s. 100 angitt en økning i eiendomsskatten på mellom kr 75 000,- og kr 375 000,-.

Beregningsgrunnlaget for anslaget må etter kommunens syn opplyses nærmere. I tillegg må GLB redegjøre for hvordan skatteøkningen vil fordele seg mellom kommunene. Uten nærmere avklaring av disse spørsmålene, er det vanskelig for Åsnes kommune å gjøre noen tilfredsstillende

vurdering. Men kommunen merker seg at det uansett bare er tale om begrensede eiendoms-skatteinntekter.

Konsesjonsavgift

Konsesjonsavgifter skal gi de berørte kommunene erstatning for generelle skader og ulemper som ikke blir kompensert på annen måte. Avgiftene skal også – på lik linje med andre økonomiske ytelser – gi kommunene en andel i den verdiskaping som finner sted med utgangspunkt lokale naturressurser.

Ifølge GLBs søknad tilsier GLBs foreløpige beregning at kraftgrunnlaget vil øke med 4 768 nat.hk. dersom alle deler av prosjektet realiseres. Økningen i kraftgrunnlaget ganges med den avgiftssats som fastsettes av NVE. Avgiftssatsen skal ligge i intervallet kr 1,- til kr 30,- pr. nat.hk., jf. forskrift om konsesjonsavgifter mv. etter vassdragslovgivningen av 4. desember 1987 nr. 945 § 6. Den årlige konsesjonsavgiften som skal gå til fordeling vil følgelig ligge i intervallet kr 4 768,- til kr 143 040,-.

Reguleringsavgiften fordeles mellom kommunene som berøres av reguleringen, herunder

- Eventuelle overføringskommuner (50 % av kraftgrunnlaget),
- Magasinkommunene (80 % av kraftgrunnlaget minus ev. overføringsandel)
- Elvekommunene (20 % av kraftgrunnlaget minus ev. overføringsandel)

Gjennomsnittet av maksimal konsesjonsavgift for hver enkelt berørt kommune utgjør kr 28 608, dersom NVE fastsetter avgiftssatsen til kr 30,- pr. nat.hk.

Konsesjonskraft

GLB skal avstå inntil 10 % av kraftgrunnlaget som konsesjonskraft til kommunene og fylkeskommunene hvor kraftanlegget ligger. Kommunenes uttak av konsesjonskraft er begrenset til behovet for alminnelig elforsyning. Overskytende konsesjonskraftmengde fordeles midlertidig til fylket hvor kraftanlegget ligger. Med et kraftgrunnlag på 4 768 nat.hk. har GLB anslått en økning i tildelt mengde konsesjonskraft med ca. 2,5 GWh.

Konsesjonskraften fordeles etter følgende fordelingsnøkkel:

- 48,5 % til magasinkommunene
- 48,5 % til fallkommunene/overføringskommunene
- 3 % til kraftverkskommunen

Det er grunn til å merke seg at omtrent en sjettedel – 802 nat.hk. – av økningen i kraftgrunnlaget skjer i kraftverk utenfor de berørte kommunene, jf. søknaden tabell 3.3.

Som denne gjennomgangen viser vil heller ikke ytterligere konsesjonskraft representere noen inntektsøkning av særlig betydning for de berørte kommuner.

Samfunnsmessige virkninger

Prosjektet gir, i tillegg til en økt kraftproduksjon på inntil 25 GWh per år, noen økte inntekter til berørte kommuner i form av økte skatter og avgifter som redegjort ovenfor. I tillegg gir utbyggingen grunnlag for økt mengde konsesjonskraft til de berørte kommunene som har vannkrafts interesser i Glommavassdraget. GLB vektlegger i søknaden at i anleggsperioden kan utbyggingen gi grunnlag for lokal sysselsetting og ringvirkninger gjennom vare- og tjenestekjøp hos bedrifter/virksomheter i kommune i størrelse 6–8 millioner. Hvor reelt dette egentlig er, vil avgjøres først etter at prosjektet har vært utlyst som offentlig anskaffelse og kan like gjerne som å havne hos lokale entreprenører, havne hos store nasjonale og internasjonale entreprenører.

Lokale konsekvenser for næring, miljø og friluftsliv i Flisa

Effekter på øvre del av Flisavassdraget bør er svakt utredet i søknaden og må utredes nærmere. Vesleflisa nedstrøms Håsjøen får sterkt redusert miste vannføring med 0,040 m³/s. Dette er nær

tørrelgging. Effekten virker i en lang elvestrekning og mye av vannføringen på vår/sommeren kommer fra snøsmeltingen i øvre del av vassdraget. Det bør vurderes hvilke virkninger dette kan ha på vannføringen i vassdraget, artsmangfoldet og fiske, samt områdets verdi som turområde. Der Vesleflisa renner ut i Ulvåa og danner elva Flisa vil vannføringen være 60 % av normaltilstand. Dette gjelder tilsvarende for Østre Æra, der planlagt minstevannføring er 0,030 m³/s. Denne reduksjonen vil avta lengre nedstrøms i Flisa, hvor reduksjonen i utløpet til Glomma vil teoretisk beregnet vil ligge på i størrelsen 3 %. En vesentlig faktor her er smeltevann fra Trysil/Osen som kommer fra en av Norges mest snørike områder. Snøsmeltingen i vassdraget nedstrøm starter før smeltingen starter i øvre delen av vassdraget og samlet gir et betydelig bidrag til middelvannføringen i vassdraget over en periode.

Det er også å anta en reduksjon av vannføringen vil øke faren for isgang, som har vært et problem i Flisa nedstrøms.

Næringsinteresser

Omsøkte vil få stor konsekvens for eksisterende kraftproduksjon i Syversætre foss kraftverk AS og for kraftproduksjon i Valbyfossen og Sønsterudfallet som forslag i kommuneplan for Åsnes. Det foreligger søknad på kraftproduksjon i Sønsterudfallet fra Åsnes kommuneskoger KF og denne er til behandling hos NVE. Omsøkte regulering vil være svært negativt for kraftproduksjon i Flisa nedstrøms og det juridiske og økonomiske vil bli håndtert av begge de berørte parter, som har gitt innsigelse på GLB sin søknad. Følgelig går ikke noe mer inn på dette sivilrettslige forholdet i høringen fra kommunen.

Fisk og fritidsfiske

Nedstrøms Flisaelva vil en redusert vannføring ha konsekvens for fritidsfiske i elva, som fra gammelt var kongelig ørret og harr elv. Etter endt fløting i 1985 har elva gjennom prosjekt vannmiljø (fiske og friluftsliv NVE sak nr. 8570) på 90 tallet blitt restaurert tilbake som et av de største elverestaureringsarbeid i sitt slag i Norge. Det er et svært stort potensiale for fritidsfiske i elva i dag og denne er også i 2015 blitt en Fishspot lokalitet. I søknaden er ikke konsekvensen for Flisa nedstrøms vurdert i forhold til negative effekter for fiskesamfunnet og fritidsfiske. NVE må i videre vurdering av søknaden pålegge søker utredningsplikt for fiskesamfunn og fritidsfiske nedstrøms Flisa.

Kulturminner

Nedstrøms Flisa er det kulturminner i form av fløtningsinnretninger som holdes i hevd takket være vårflom og vannstrømmingen i vassdraget. En reduksjon av vannføringen vil være en direkte trussel mot de få fløtnings kulturminner som finnes igjen i Flisaelva.

Naturtyper og rødlistearter

I vassdraget nedstrøms Flisa er det registrert flere naturtyper som Lindmyra og Buskemyrene fra 2009 (intakt lavlandsmyr i innlandet), Finnvadet og Risbekkgrustaket fra hhv. 2008/2009, nederst i vassdraget er Rikt sump- og kildeskog registrert ved Myrmoen. Ved Lindsjømyra er rødlistearten Elvemusling registrert i Miljødirektoratets Naturbase (rødlista 2010). Denne er direkte truet, da denne er avhengig av jytende ørret for å eksistere i vassdraget. En reduksjon i vannføringen, som bl.a. vil øke temperaturen i vassdraget vil være negativt for begge arter. Det er også registret hekkelokaliteter for Strandsnipe ovenfor Flisbrua og ved Sagbrakka (rødlista 2010). Arten Strybarkmåler (sommerfugl) er også registrert ovenfor Flisabrua. Det er også observert lokaliteter for Fossefall som er vår nasjonalfugl og er sårbar. Nederst i utløpet til Glomma er arten Myrrikseregistrert.

Søkkediet vannverk

Er drikkevannskilde for 5000 innbyggere i Åsnes og er under utvidelse. Søkkediet ligger i tilknytning til Flisaelva og hvilke konsekvenser reguleringen kan få for denne vannkilden er ikke vurdert og er nok heller ikke kjent for GLB, men en mulig konsekvenser kan være redusert

vanntilførsel i søkkediet og en forsuring av vannkvaliteten. Dette vil på sikt kunne medføre en økt bruk av kjemikalier for å opprettholde dagens drikkevannskvalitet og en mulig redusert vannforsyning.

Glomma

I søknaden fremkommer lite negative konsekvenser for økt vannføring i Glomma. I flomtoppene vil en kunne anta at vannføringen vil kunne øke fra dagens nivå og være negativ for de som har jordbruksarealer nedstrøms og ligger flomutsatt til allerede i dag. En økt oversvømming av dyrkingsjord og beite vil trolig bli større enn i dag.

Langs vassdraget er det registret Elvesandjeger som er en sjelden rødliste art og er dokumentert i NINA rapport fra 2014/15. Denne er lokalisert på flere plasser i Glomma fra Våler og nedover i Solør–Vinger og Odal."

Våler kommune uttaler følgende ved brev av 10. september 2018 m/bilag:

"Vedlagt følger Sak 052/18 behandlet 10.9.2018 i utvalg for Næring, miljø og teknisk i Våler i Solør. Saken ble enstemmig vedtatt som innstillingen:

"Våler kommune finner i NVE sin innstilling at det ikke har blitt tatt hensyn til de momenter som kommunen i sitt svar av 7.9.2015, la til grunn for å fraråde.

GLB gis konsesjon som omsøkt. Kommunen opprettholder sitt vedtak i sak 075/15 Næring og miljø og sak 064/15 Kommunestyre. Begge enstemmig vedtatt".

Vedtaket vil ettersendes så fort møteprotokoll foreligger.

Kode	Utvalg	Saksnummer	Møtedato
NM	Næring, miljø og teknisk		

Merknad til NVE sin innstilling på Glommens og Laagens Brukseierforening sin søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen

Vedlegg:

Søknad om overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen - NVEs innstilling, NVEs innstilling - søknad fra GLB om konsesjon for overføring av Øvre Flisa og Østre, VS 18932 Glommens og Laagens Brukseierforening, Høring: Overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senkning av Osensjøen, Høring - Overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senking av Osensjøen - se fagrapportene på www.nve.no/vannkraft

Sammendrag

Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) søker om tillatelse til å overføre Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. Overføring av Øvre Flisa er planlagt gjennomført ved å demme opp Håsjøene, Hångsjøen og Kjerringtjønnna til et inntaksmagasin. En sperredam i sydenden av magasinet, et inntak i nordenden og en nedgravd rørgate skal føre inntil 8 m³/s over til Vesle Ossjøen og videre til Osensjøen. Inntaksmagasinet omsøkes i to alternativer, begge med 0,5 m reguleringshøyde.

Alternativ A452 demmes opp til kote 452,27, får inntak i Kjerringtjønnna, og en ca. 450 m lang nedgravd rørgate til Vesle Ossjøen. Alternativ A451 demmes opp til kote 451,27, får inntak i Nordre Håsjøen, og en ca. 750 m lang nedgravd rørgate til Vesle Ossjøen.

Overføringen av Østre Æra gjennomføres ved at det bygges en sperredam og et inntak umiddelbart oppstrøms i Østre Æra. Vannet føres inn på en ca. 90 m lang nedgravd rørgate til eksisterende adkomsttunnel til Osa kraftverk. Derfra ledes vannet videre gjennom adkomsttunnelen og ned til tilløpstunnelen til Osa kraftverk. Overføringskapasiteten blir inntil 5,5 m³/s.

NVE har mottatt i alt 38 uttalelser i saken. De fleste høringspartene stiller seg kritisk til søknaden, men flere kan akseptere overføringene på visse vilkår.

De negative virkningene som trekkes fram er særlig knyttet til oppdemming og regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa og redusert vannføring Flisavassdraget. Inntaksmagasinet vil blant annet sette deler av en viktig naturtypelokalitet under vann. Etablering av inntaksmagasinet vil også redusere vanngjennomstrømmingen, forsure Håsjøene og øke kvikksølvkonsentrasjonen i fisk.

Kvikksølvnivået i fisk i Håsjøen er allerede høyt, og en stor andel av fisken overstiger kostholdsgrensen.

Etter NVEs vurdering representerer fiskesamfunnet i innsjøene ingen store verdier. Undersøkelser utført av NINA viser at oppdemming av Øvre Flisa ikke vil påvirke fiskesamfunnet i øvre deler av Flisavassdraget. Overføring av Østre Æra vil imidlertid ha negativ virkning på den stasjonære ørretbestanden nedstrøms overføringspunktet. Enkelte er bekymret for økt erosjon, både i inntaksmagasinet og i Vesle Ossjøen og i kanalen mellom Vesle Ossjøen og Osensjøen.

NVE har vurdert de to oppdemningsalternativene (A451 og A452) og konkluderer med at alternativ A451 samlet sett er det alternativet som vil føre til minst ulempe for miljøet. Total utbyggingskostnad er litt høyere for A451, men begge alternativene vil være lønnsomme og øke den totale kraftproduksjonen i hovedsakelig Osa kraftverk med 18,6 GWh.

Overføringene vil årlig gi 18,6 GWh i ny regulerbar kraft, fordelt på 10,7 GWh i vinterproduksjon og 7,9 GWh i sommerproduksjon. Spesifikk utbyggingskostnad er beregnet å bli 1,75 kr/kWh og 1,83 kr/kWh ved henholdsvis A452 og A451 (2014-kroner). Prosjektet har en relativt lav LCOE på 16 øre/kWh. NVEs beregninger viser at prosjektet har en langt lavere LCOE-kostnad sammenlignet med annen konsesjonsgitt ikke-utbygd vindkraft og småkraft. Prosjektet vil generere inntekter fra skatter, avgifter og konsesjonskraft til berørte kommuner.

Etter en samlet vurdering mener NVE at fordelene ved overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen overstiger ulempene, og at vassdragsreguleringsloven § 5 dermed er oppfylt. Vi anbefaler at det gis konsesjon etter alternativ A451. Vi legger vekt på at prosjektet har relativt lav utbyggingskostnad, og vil gi ny regulerbar kraft. NVE mener ulempene er moderate og lar seg til dels avbøte med slipp av minstevannføring og god detaljplanlegging.

Saksopplysninger

Våler kommune (23.09.2015, dok.nr. 43) fattet følgende vedtak i kommunestyremøtet 07.09.2015:

Basert på GLB sin søknad vil Våler kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Det vektlegges at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

Alternative handlemåte

Ingen merknader til NVE sin innstilling på konsesjon til GLB.

Vurderinger

De momenter kommunen vektla mot at det ble gitt konsesjon til GLB, er i NVE sin innstilling ikke hensynstatt, eller er tillagt liten vekt. Kommunen opprettholder sitt vedtak sak 075/15 Næring og miljø og 064/15 Kommunestyre.

Forslag til vedtak

Våler kommune finner i NVE sin innstilling at det ikke har blitt tatt hensyn til de momenter som kommunen, i sitt svar av 7.9.2015, la til grunn for å fraråde.

GLB gis konsesjon som omsøkt.

Kommunen opprettholder sitt vedtak i sak 075/15 Næring og miljø og sak 064/15 Kommune-
styre. Begge enstemmig vedtatt.

Saksnr.	Utvalg	Type	Dato
075/15	Næring og miljø	PS	26.08.2015
064/15	Kommunestyret	PS	07.09.2015

Høring: Overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senkning av Osensjøen

Vedlegg:

Høring - overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt senkning av Osensjøen - se
fagrapportene på www.nve.no/vannkraft.

Saksbehandlingsrutiner.

Referat fra folkemøte 14.04.2015 vedr. overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen og økt
senkning av Osensjøen.

Undertegnet oppdragsbekreftelse Våler kommune - Osensjøen.

Søknad om overføring av Øvre Flisa og Østraen Æra til Osensjøen og økt sending av Osensjøen -
ingen vesentlige merknader.

Sammendrag

Viser til konsesjonssøknad fra Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) 2. februar 2015 og
til e-post fra NVE v/senioringeniør George Nicholas Nelson 7. mai 2015, hvor høringsfristen for
berørte kommuner er satt til 30. september 2015.

Tiltaket som omsøkes, omfatter overføring av deler av Øvre Flisa sitt nedbørfelt til Osensjøen
for magasinerings og for utnyttelse i 5 kraftverk i Rena og Glomma mellom Osensjøen og Flisaelvas
naturlig samløp med Glomma. Overføringen tenkes gjennomført ved at en tidligere fløtningsdam
ved utløpet av Håsjøen tas i bruk som reguleringsdam, og at vannstanden i Håsjøene, Håengsjøen
og Kjerringtjønnen heves til samme kotehøyde og at tilsiget overføres til Vesle Ossjøen gjennom
en kombinasjon av åpen kanal og nedgravd rørgate.

Tiltaket med overføring av Øvre Flisa til Osensjøen er tidligere omsøkt av GLB i konsesjons-
søknad av 10. mai 1990. Søknaden fra 1990 ble etter endt høring trukket på grunn av kommunal
motstand mot prosjektet. GLB fremmer nå en ny søknad som er delvis basert på søknaden fra
1990, og det søkes i tillegg om en økt senkning av Osensjøen med inntil 0,9 m og om inntak av
Østre Æra på overførings- og inntakstunnelen til Osa kraftverk. De 3 komponentene kan gjennom-
føres delvis uavhengig av hverandre, men økt senkning av Osensjøen omsøkes ikke uten samtidig
overføring av Øvre Flisa.

Saksopplysninger

Saken er skrevet under vurderinger.

Alternative handlemåte

Avgi annen uttalelse.

Vurderinger. Landbrukskontoret for Våler og Åsnes har utarbeidet saksfremlegg for kommunene
Våler og Åsnes i saken og de videre vurderinger er gjort felles med utgangspunkt i GLB sin søknad
av 2. februar 2015, hvor de positive og negative konsekvensene av omsøkte tiltak er vurdert internt
og i samråd med øvrige berørte kommuner, samt juridiske bistand fra Lund & Co. I de videre
vurderinger er de momenter som berører kommunen av økonomisk, samfunnmessig og
miljømessig art drøftet.

I søknaden opplyser GLB at utbyggingen av Osensjøen med tilgrensende vassdrag vil øke kraftgrunnlaget med 4768 naturhestekrefter. Tiltaket er følgelig konsesjonspliktig, jfr. vassdragsreguleringsloven § 2 første ledd bokstav b.

For å få konsesjon til tiltaket må konsesjonssøknaden oppfylle de krav som følger av loven.

Etter vassdragsreguleringsloven § 5 bokstav c skal søknaden vedlegges konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven kapittel 14. Forskrift 19. desember 2014 nr. 1758 om konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlover («KU-forskriften») gir nærmere bestemmelser om hvilke tiltak som er underlagt konsekvensutredningsplikt, jfr. plan- og bygningsloven § 14-6. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2015 og gjelder alle tiltak hvor søknad er sendt på høring etter ikrafttredelsestidspunktet, jfr. § 15. GLBs konsesjonssøknad er datert 2. februar 2015, og forskriften kommer følgelig til anvendelse.

GLB har til hensikt å utvide Osenreguleringen ved overføring av Øvre Flisa og Østre Æra, samt ved ytterligere senkning av Osensjøen. Spørsmålet er om denne utvidelsen er underlagt konsekvensutredningsplikt. I KU-forskriften vedlegg I punkt 18 heter det følgende:

«Utvidelser eller endringer av tiltak nevnt i Vedlegg I der utvidelsen eller endringen i seg selv overstiger størrelseskriteriene skal behandles i samsvar med § 7.»

Dersom utvidelsen overstiger størrelseskriteriene i vedlegg I skal den behandles i samsvar med KU-forskriften § 7. Bestemmelsen inneholder kravene til konsekvensutredning. Med andre ord er utvidelsen underlagt KU-plikt dersom den overstiger størrelseskriteriene i KU-forskriften vedlegg I.

Etter vedlegg I punkt 1 omfattes vannkraftanlegg med en årlig produksjon over 40 GWh. GLBs tiltak innebærer en økning på ca. 25 GWh og overstiger derfor ikke denne terskelen, jfr. søknaden tabell 2.5.

Etter vedlegg I punkt 3 omfattes imidlertid også:

«Demninger og andre anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann dersom ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstiger 10 millioner m³.»

Innholdet i punkt 3 ble inntatt i forskrift om konsekvensutredninger av 21. mai 1999 nr. 502 (KU-forskrift 1999), og har blitt videreført til senere endringsforskrifter. KU-forskrift 1999 ble blant annet utarbeidet for å gjennomføre rådsdirektiv 97/11/EF av 3. mars 1997 om endring av direktiv 85/337/EØF om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger (VVM-direktivet) i norsk rett. Gjeldende KU-forskrift vedlegg I punkt 3 er en gjengivelse av rådsdirektivet vedlegg 1 punkt 15, og skal derfor tolkes og forstås på bakgrunn av EØS-rettens kilder.

Ifølge EU kommisjonen er alle tiltak i rådsdirektivet vedlegg I ansett for å påvirke miljøet i betydelig grad. Miljøvirkningene av slike tiltak skal derfor vurderes før de igangsettes, jf. rådsdirektivet artikkel 4. Vurderingen skal skje i henhold til både norsk rett og EØS-retten.

KU-forskriften vedlegg I punkt 3 oppstiller to kumulative vilkår for at tiltaket skal underlegges konsekvensutredning etter § 7, jfr. vedlegg I punkt 18. For det første må tiltaket omfatte en demning eller annet anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann. For det andre må ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstige 10 millioner m³.

Osensjøen er et reguleringsmagasin, og følgelig et «anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann». Ved økt senkning av Osensjøen vil magasinvolument øke, slik at mengden lagret vann øker med hhv. 10, 20 eller 30 mill. m³, avhengig av om LRV senkes med 0,3, 0,6 eller 0,9 m, jfr. søknadens tabell 2.3. Den omsøkte utvidelsen av magasinvolument vil altså i seg selv overstige størrelseskriteriene i KU-forskriften vedlegg I punkt 3, med den konsekvens at tiltaket må konsekvensutredes etter § 7, jfr. vedlegg 1 punkt 18.

I tillegg søker GLB om å overføre vann fra nedbørsfeltet Øvre Flisa til Osensjøen. I søknaden heter det at: «Overføringen av Øvre Flisa til Osensjøen gjennomføres ved å demme opp Håsjøene, Hångsjøen og Kjerringtjønnen til et inntaksmagasin ved å bygge en sperredam ved utløpet av Håsjøen. Et inntak i nordenden av dette magasinet fører vannet over til Vesle Ossjøen gjennom en nedgravd rørgate.»

Tilsvarende heter det i søknaden at den omsøkte overføringen fra Øvre Flisa til Osensjøen «innebærer etablering av reguleringsmagasin ved oppdemming». Ettersom dette vannet ledes over i Vesle Ossjøen og videre over i Osensjøen, må første vilkår anses oppfylt også for denne delen av utbyggingen. Videre framgår det av konsesjonssøknaden at årlig tilsig av vann fra Øvre Flisa vil utgjøre 24,7 mill. m³. Tilsvarende følger av notatet fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) datert 20. januar 2014, som er vedlagt søknaden. Overføringen fra Øvre Flisa vil altså supplere mengden oppdemmet vann i Osensjøen med over 10 mill. m³, og innebærer i seg selv en utvidelse som overskrider størrelseskriteriene i vedlegg I punkt 3. Overføringen alene innbærer med andre ord KU-plikt for tiltaket, jfr. vedlegg I punkt 18. Konsesjonssøknaden skal som følge av dette inneholde en konsekvensutredning som tilfredsstillende kravene i KU-forskriften § 7. Det er ikke tilfelle for GLBs søknad. For øvrig kommer blant annet KU-forskriften § 8 tredje ledd om tilleggsutredninger til anvendelse.

I kommunens interesseavveining er tiltakets økonomiske betydning for kommunen et sentralt moment. Påregnelige skadevirkninger må avveies mot de eventuelle fordeler tiltaket vil medføre lokalt.

GLB har beskrevet de økonomiske virkningene for berørte kommuner i konsesjonssøknaden. En svakhet ved søknaden er imidlertid at den ikke angir hvor stor del av antatte inntekter som vil tilfalle den enkelte kommune. Tiltaket vil som kjent berøre til sammen fem kommuner – Åmot, Trysil, Elverum, Våler og Åsnes – som alle kan ha rett til en andel av skatteinntektene, samt inntekter fra konsesjonskraft- og avgifter.

NVE bør følgelig pålegge GLB å redegjøre nærmere for hvordan de ulike inntektene antas å fordele seg mellom kommunene. Uten nærmere informasjon om dette er det vanskelig for kommunestyret å gjøre en tilfredsstillende vurdering av konsesjonssøknaden, herunder den avveining av fordeler og ulemper som konsesjonssystemet legger opp til.

Ettersom søknaden mangler en konkret beskrivelse av hvilke inntekter som kan påregnes for den enkelte kommune, må gjennomgangen og våre merknader ta utgangspunkt i den generelle fremstillingen som er gitt i konsesjonssøknaden.

Naturressursskatt

Om antatte skatteinntekter heter det i konsesjonssøknaden:

«De omsøkte tiltakene vil øke kraftproduksjonen i nedstrøms kraftverk med fra 5 til 25 GWh avhengig av om en eller begge overføringene gjennomføres, og om det blir økt senkning av Osensjøen eller ikke. Økt kraftproduksjon gir økning i beregningsgrunnlaget for naturressursskatt og eiendomsskatt til kommunene. Økningen i disse skattene vil være i størrelse fra 55 000 kr til 275 000 kr for naturressursskatten (ved fullt innslag av produksjonsøkningen etter 7 år) og i størrelsesorden fra 75 000 kr til 375 000 kr for eiendomsskatten.»

Naturressursskatt er en særskatt for kraftselskap. Skatten er overskuddsavhengig og beregnes med utgangspunkt i det enkelte kraftverkets gjennomsnittlige produksjon i skatteåret og de seks siste årene forut for dette. Ved oppstart vil det altså skje en innfasing av skatten, og kommunen vil først etter syv år ha full skatteinngang. Kommunenes andel av naturressursskatten utgjør 1,1 øre/kWh. GLB har ved en produksjonsøkning på 25 GWh beregnet den samlede økningen i naturressursskatten for samtlige kommuner til kr 275 000,-

Naturressursskatten inngår imidlertid i det kommunale inntektsutjevningssystemet, slik at økt naturressursskatt vil kunne medføre en reduksjon i statlige overføringer. Den reelle verdien av naturressursskatten vil følgelig kunne bli betydelig lavere enn anslått skatteinngang.

Den nærmere fordelingen av naturressursskatten skal skje i henhold til reglene skatteloven § 18-7, jfr. § 18-2 første ledd. GLBs omsøkte utbygging skal øke vassdragets naturlige lavvannføring, blant annet ved hjelp av reguleringsanlegg, slik at dette kan nyttes i kraftverk nedstrøms anleggene. I henhold til § 18-2 første ledd skal formuen i kraftanleggene nedstrøms skattlegges i den eller de kommuner som berøres av reguleringen. GLB har ikke gitt noen nærmere redegjørelse for hvordan naturressursskatten vil bli fordelt, men som et gjennomsnitt vil

naturressursskatt for den enkelte kommune kunne utgjøre opp mot kr 55 000,- etter syv år med full produksjon. Inntektene fra naturressursskatten vil følgelig være beskjedne også dersom man ser bort fra utjevningen gjennom inntektssystemet.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten for kraftverk er delvis en overskuddsavhengig skatt, hvor grunnlaget for skatten fastsettes med basis i faktisk produksjon og markedsprisen på kraft. Beregningen foretas i henhold til eiendomsskatteloven § 8B-1. Det er satt en minimums- og maksimumsverdi for skattegrunnlaget – henholdsvis 0,95 øre/kWh og 2,74 øre/kWh av grunnlaget for naturressursskatten, jfr. eiendomsskatteloven § 8B-1 fjerde ledd.

GLB opplyser at de omsøkte tiltakene vil øke kraftproduksjonen i nedstrøms kraftverk med fra 5 til 25 GWh. Dette tilsvarer en total eiendomsskatt for produksjonsintervallet på kr 33 250,- til kr 166 250,- ved minimumsverdi, og kr 95 900,- til kr 479 500,- ved maksimumsverdi. GLB har i søknaden s. 100 angitt en økning i eiendomsskatten på mellom kr 75 000,- og kr 375 000,-.

Beregningsgrunnlaget for anslaget må etter kommunens syn opplyses nærmere. I tillegg må GLB redegjøre for hvordan skatteøkningen vil fordele seg mellom kommunene. Uten nærmere avklaring av disse spørsmålene, er det vanskelig for Åsnes kommune å gjøre noen tilfredsstillende vurdering. Men kommunen merker seg at det uansett bare er tale om begrensede eiendoms-skatteinntekter.

Konsesjonsavgift

Konsesjonsavgifter skal gi de berørte kommunene erstatning for generelle skader og ulemper som ikke blir kompensert på annen måte. Avgiftene skal også – på lik linje med andre økonomiske ytelser – gi kommunene en andel i den verdiskapning som finner sted med utgangspunkt lokale naturressurser.

Ifølge GLBs søknad tilsier GLBs foreløpige beregning at kraftgrunnlaget vil øke med 4 768 nat.hk. dersom alle deler av prosjektet realiseres. Økningen i kraftgrunnlaget ganges med den avgiftssats som fastsettes av NVE. Avgiftssatsen skal ligge i intervallet kr 1,- til kr 30,- pr. nat.hk., jfr. forskrift om konsesjonsavgifter mv. etter vassdragslovgivningen av 4. desember 1987 nr. 945 § 6. Den årlige konsesjonsavgiften som skal gå til fordeling vil følgelig ligge i intervallet kr 4 768,- til kr 143 040,-.

Reguleringsavgiften fordeles mellom kommunene som berøres av reguleringen, herunder

- Eventuelle overføringskommuner (50 % av kraftgrunnlaget),
- Magasinkommunene (80 % av kraftgrunnlaget minus ev. overføringsandel)
- Elvekommunene (20 % av kraftgrunnlaget minus ev. overføringsandel)

Gjennomsnittet av maksimal konsesjonsavgift for hver enkelt berørt kommune utgjør kr 28 608, dersom NVE fastsetter avgiftssatsen til kr 30,- pr. nat.hk.

Konsesjonskraft

GLB skal avstå inntil 10 % av kraftgrunnlaget som konsesjonskraft til kommunene og fylkeskommunene hvor kraftanlegget ligger. Kommunenes uttak av konsesjonskraft er begrenset til behovet for alminnelig elforsyning. Overskytende konsesjonskraftmengde fordeles midlertidig til fylket hvor kraftanlegget ligger.

Med et kraftgrunnlag på 4 768 nat.hk. har GLB anslått en økning i tildelt mengde konsesjonskraft med ca. 2,5 GWh.

Konsesjonskraften fordeles etter følgende fordelingsnøkkel:

- 48,5 % til magasinkommunene
- 48,5 % til fallkommunene/overføringskommunene
- 3 % til kraftverkskommunen

Det er grunn til å merke seg at omtrent en sjettedel – 802 nat.hk. – av økningen i kraftgrunnlaget skjer i kraftverk utenfor de berørte kommunene, jf. søknaden tabell 3.3.

Som denne gjennomgangen viser vil heller ikke ytterligere konsesjonskraft representere noen inntektsøkning av særlig betydning for de berørte kommuner.

Samfunnsmessige virkninger

Prosjektet gir, tillegg til en økt kraftproduksjon på inntil 25 GWh per år, noen økte inntekter til berørte kommuner i form av økte skatter og avgifter som redegjort ovenfor. I tillegg gir utbyggingen grunnlag for økt mengde konsesjonskraft til de berørte kommunene som har vannkrafts interesser i Glommavassdraget. GLB vektlegger i søknaden at i anleggsperioden kan utbyggingen gi grunnlag for lokal sysselsetting og ringvirkninger gjennom vare- og tjenestekjøp hos bedrifter/virksomheter i kommune i størrelse 6–8 millioner. Hvor reelt dette egentlig er, vil avgjøres først etter at prosjektet har vært utlyst som offentlig anskaffelse og kan like gjerne som å havne hos lokale entreprenører, havne hos store nasjonale og internasjonale entreprenører.

Lokale konsekvenser for næring, miljø og friluftsliv i Flisa

Effekter på øvre del av Flisavassdraget bør er svakt utredet i søknaden og må utredes nærmere. Vesleflisa nedstrøms Håsjøen får sterkt redusert miste vannføring med 0,040 m³/s. Dette er nær tørrlegging. Effekten virker i en lang elvestrekning og mye av vannføringen på vår/sommeren kommer fra snøsmeltingen i øvre del av vassdraget. Det bør vurderes hvilke virkninger dette kan ha på vannføringen i vassdraget, artsmangfoldet og fiske, samt områdets verdi som turområde. Der Vesleflisa renner ut i Ulvåa og danner elva Flisa vil vannføringen være 60 % av normaltstand. Dette gjelder tilsvarende for Østre Æra, der planlagt minstevannføring er 0,030 m³/s. Denne reduksjonen vil avta lengre nedstrøms i Flisa, hvor reduksjonen i utløpet til Glomma vil teoretisk beregnet vil ligge på i størrelsen 3 %. En vesentlig faktor her er smeltevann fra Trysil/Osen som kommer fra en av Norges mest snørike områder. Snøsmeltingen i vassdraget nedstrøm starter før smeltingen starter i øvre delen av vassdraget og samlet gir et betydelig bidrag til middelvannføringen i vassdraget over en periode.

Det er også å anta en reduksjon av vannføringen vil øke faren for isgang, som har vært et problem i Flisa nedstrøms.

Næringsinteresser

Omsøkte vil få stor konsekvens for eksisterende kraftproduksjon i Syversætre foss kraftverk AS og for kraftproduksjon i Valbyfossen og Sønsterudfallet som forslag i kommuneplan for Åsnes. Det foreligger søknad på kraftproduksjon i Sønsterudfallet fra Åsnes kommuneskoger KF og denne er til behandling hos NVE. Omsøkte regulering vil være svært negativt for kraftproduksjon i Flisa nedstrøms og det juridiske og økonomiske vil bli håndtert av begge de berørte parter, som har gitt innsigelse på GLB sin søknad. Følgelig går ikke noe mer inn på dette sivilrettslige forholdet i høringen fra kommunen.

Fisk og fritidsfiske

Nedstrøms Flisaelva vil en redusert vannføring ha konsekvens for fritidsfiske i elva, som fra gammelt var kongelig ørret og harr elv. Etter endt fløting i 1985 har elva gjennom prosjekt vannmiljø (fiske og friluftsliv NVE sak nr. 8570) på 90-tallet blitt restaurert tilbake som et av de største elverestaureringsarbeid i sitt slag i Norge. Det er et svært stort potensiale for fritidsfiske i elva i dag og denne er også i 2015 blitt en Fishspot lokalitet. I søknaden er ikke konsekvensen for Flisa nedstrøms vurdert i forhold til negative effekter for fiskesamfunnet og fritidsfiske. NVE må i videre vurdering av søknaden pålegge søker utredningsplikt for fiskesamfunn og fritidsfiske nedstrøms Flisa.

Kulturminner

Nedstrøms Flisa er det kulturminner i form av fløtningsinnretninger som holdes i hevd takket være vårflom og vannstrømmingen i vassdraget. En reduksjon av vannføringen vil være en direkte trussel mot de få fløtnings kulturminner som finnes igjen i Flisaelva.

Naturtyper og rødlistearter

I vassdraget nedstrøms Flisa er det registrert flere naturtyper som Lindmyra og Buskemyrene fra 2009 (intakt lavlandsmyr i innlandet), Finnvadet og Risbekkgrustaket fra hhv. 2008/2009, nederst i vassdraget er Rikt sump- og kildeskog registrert ved Myrmoen. Ved Lindsjømyra er rødlistearten Elvemusling registrert i Miljødirektoratets Naturbase (rødlista 2010). Denne er direkte truet, da denne er avhengig av jytende ørret for å eksistere i vassdraget. En reduksjon i vannføringen, som bl.a. vil øke temperaturen i vassdraget vil være negativt for begge arter. Det er også registret hekkelokaliteter for Strandsnipe ovenfor Flisbrua og ved Sagbrakka (rødlista 2010). Arten Strybarkmåler (sommerfugl) er også registrert ovenfor Flisabrua. Det er også observert lokaliteter for Fossefall som er vår nasjonalfugl og er sårbar. Nederst i utløpet til Glomma er arten Myrrikse registrert.

Søkkediet vannverk

Er drikkevannskilde for 5000 innbyggere i Åsnes og er under utvidelse. Søkkediet ligger i tilknytning til Flisa elva og hvilke konsekvenser reguleringen kan få for denne vannkilden er ikke vurdert og er nok heller ikke kjent for GLB, men en mulig konsekvenser kan være redusert vanntilførsel i søkkediet og en forsuring av vannkvaliteten. Dette vil på sikt kunne medføre en økt bruk av kjemikalier for å opprettholde dagens drikkevannskvalitet og en mulig redusert vannforsyning.

Glomma

I søknaden fremkommer lite negative konsekvenser for økt vannføring i Glomma. I flomtoppene vil en kunne anta at vannføringen vil kunne øke fra dagens nivå og være negativ for de som har jordbruksarealer nedstrøms og ligger flomutsatt til allerede i dag. En økt oversvømming av dyrkingsjord og beite vil trolig bli større enn i dag.

Langs vassdraget er det registret Elvesandjeger som er en sjelden rødlisteart og er dokumentert i NINA rapport fra 2014/15. Denne er lokalisert på flere plasser i Glomma fra Våler og nedover i Solør-Vinger og Odal.

Forslag til vedtak

Basert på GLB sin søknad vil Våler kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Det vektlegges at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

Næring og miljø - 075/15

NM - behandling:

Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

NM - vedtak:

Basert på GLB sin søknad vil Våler kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Det vektlegges at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak.

Kommunestyret - 064/15

K - behandling:

Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

K - vedtak:

Basert på GLB sin søknad vil Våler kommune fraråde at GLB gis konsesjon som omsøkt. Det vektlegges at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

Konsekvensene av det omsøkte tiltaket fremstår mangelfullt utredet og søknaden tilfredsstillende ikke de krav som følger av forskrift om konsekvensutredninger etter sektorlover 19. desember 2014 (KU-forskriften) § 7. Kommunen fremsetter med dette krav til NVE om konsekvensutredning for omsøkte tiltak."

Åmot Elvelag uttaler følgende ved brev av 22. oktober 2018:

"Åmot Elvelag har tidligere (23.09.15) avgitt høringsuttalelse til NVE i samme sak. Vi ønsker å utdype noen punkter.

- Erosjon

Søknaden om ytterligere senkning av Osensjøen er trukket. På informasjonsmøtet i Søre Osen 14. april 2015 ble det hevdet at det er det mangelfull oppfølging av erosjonsproblematikken som følge av dagens regulering av Osensjøen. Åmot Elvelag mener denne problematikken bør følges opp for å kartlegge eventuelle langsiktige effekter av dagens reguleringsregime.

- Påvirkning på Søndre Rena

Vann som overføres til Osensjøen fra Øvre Flisa (inntil 8 m³/s) vil ende i Søndre Rena enten via Søre Osa eller via Nye Osa kraftverk, og vann som tidligere gikk direkte fra Østre Æra til Søre Osa (inntil 5,5 m³/s) vil nå kunne magasineres i Osensjøen og kjøres via Nye Osa kraftverk.

Effektkjøringen av Nye Osa kraftverk gir raske vannstandsendringer i Søndre Rena nedstrøms utløpet av rørgata. Dette har potensielt negativ effekt på insekter og bunndyr og gyteforhold. Rask vannstandsending har også en direkte effekt på utøvelsen av fiske ved at fisken slutter å bite når vannstanden øker eller minker. Dette oppleves også ved naturlige endringer i vannstanden.

Vi savner en redegjørelse for hvordan økt vanninntak i Osensjøen (inntil 13,5 m³/s) vil påvirke omfanget av effektkjøring av Nye Osa Kraftverk.

- Påvirkning på Søre Osa

GLB anslår i sin søknad at vannføringen i Søre Osa nedstrøms samløpet med Østre Æra vil reduseres med en middelvei på 0,51 m³/s (fra 4,78 m³/s til 4,27 m³/s). Endringen karakteriseres som «relativt liten» men utgjør tross alt 10,6 %. Den største utfordringen for fisken i Søre Osa er redusert vannføring, spesielt i vinterhalvåret (2,5 m³/s) (Sandlund, O.T & Johnsen, B. 2013). Enhver ytterligere reduksjon av vannføringen vil dermed bidra til å forsterke problemet som i hovedsak er relatert til dårligere habitatkvalitet og dårligere næringstilbud grunnet lav vannstand.

Sandlund og Johnsen (2013) konkluderer med at overføring av vann fra Øste Æra til Osensjøen neppe vil ha noen målbar effekt på ørretbestanden i Søre Osa, men dette er relatert til at Østre Æras funksjon som *gyteområde* ikke lenger har betydning.

Økt minstevannføring (minstevannføringen måles ved demningen ved Osensjøen) i Søre Osa må vurderes som avbøtende tiltak for å kompensere for redusert vannføring nedstrøms samløpet med Østre Æra.

- Påvirkning på Osensjøen
Norsk institutt for vannforskning har undersøkt vannkvaliteten i Håsjøen og Vesle Ossjøen og resultatene viser at Håsjøen er betydelig med humøs (og derfor surere) enn Vesle Ossjøen. NIVAs vurdering er at overføringen av vann fra Håsjøen vil kunne påvirke den søndre delen av Osensjøen i form av mer humøst vann og lavere pH.
Kalking må vurderes som et avbøtende tiltak dersom det gis konsesjon til overføring av vann fra Øvre Flisa/Håsjøen.

Konklusjon

Åmot Elvelag mener det ikke bør gis konsesjon til overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen. Området er allerede sterkt påvirket av vannkraftutbygging og videre utbygging vil bidra i negativ retning for fiske og friluftsliv.

Trysil, Elverum og Åsnes kommuner samt berørte grunneiere og rettighetshavere v/advokat Ulf Larsen uttaler følgende ved brev av 7. november 2018:

1 Innledning

Det vises til NVEs innstilling til departementet i ovennevnte sak 28. mai 2018 og departementets møte med befarings på Osensjøen 18. oktober 2018. Det ble av departementet satt frist for avsluttende merknader på vegne av våre parter til 8. november 2018. Denne uttalelsen avgis også på vegne av kommunene Elverum, Åsnes og Trysil.

Flere av de berørte grunneierne rundt Osensjøen, Håsjøen og Flisavassdraget har samarbeidet om utarbeidelse av tidligere uttalelser, se uttalelse 23. juni 2015 (dok. nr. 37) som er gjengitt på side 14–16 i NVEs innstilling og uttalelse i etterkant av NVEs sluttbefaring.

Denne tilleggsuttalelse inngis på vegne av de samme grunneierne som tidligere uttalelser. Grunneierne er opplistet i bilag 1.

Bilag 1: Oversikt over grunneiere.

2 Fordelene oppveier ikke ulemperne – betydelig lokal motstand

Etter de berørte grunneierne og kommunenes oppfatning bør det ikke gis konsesjon som omsøkt. Det fastholdes at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, jf. vassdragsreguleringsloven § 8. Befaringen har ikke endret på dette, snarere tvert imot.

Dersom GLB meddeles konsesjon fastholder grunneierne og kommunene subsidiært at konsesjon bør begrenses til overføringene, slik at det ikke gis tillatelse til regulering av det planlagte inntaksmagasinet i Håsjøene. Som fremholdt i tidligere uttalelser medfører reguleringen begrensede fordeler med hensyn til økt kraftproduksjon, samtidig som nettopp reguleringen har de største skadevirkningene.

På bakgrunn av de innsendte høringsuttalelsene og det som fremkom fra de berørtes representanter under befaringsen ber vi departementet merke seg at det er en meget stor motstand mot konsesjonssøknaden, både fra offentlige etater, berørte kommuner, interesseorganisasjoner, selskaper og grunneiere.

Den lokale motstanden gjelder begge overføringene, og ikke bare senkningen av Osensjøen. Av fem berørte kommuner er det bare Åmot som er positiv. De øvrige er negative (Trysil, Elverum, Våler og Åsnes). Elverum kommune berøres i stor grad som følge av den reduserte vannføring i øvre del av Flisavassdraget, og Elverum kommune har gjort gjeldende at konsesjon ikke bør gis. Kommunens standpunkt er særlig begrunnet med de negative konsekvenser som følge av

sperredam ved Nordre Håsjøen og derav følgende redusert vannføring i øvre deler av Flisavassdraget, som igjen har betydning for naturkvaliteten, friluftsliv mv.

Det er sikker rettsoppfatning at dersom de berørte distrikter mener en utbygging ikke er ønskelig, skal dette tillegges betydelig vekt, jf. Falkanger/Haagensen, Vassdrags- og energirett, 2002, side 58:

«Mener vedkommende distrikt at utbygging ikke er ønskelig, vil dette i praksis være avgjørende; de sentrale myndigheter og Stortinget er varsomme med å beslutte utbygging dersom distriktet er imot.»

Dess mindre produksjon en eventuell konsesjon vil gi, dess større grunn er det til å legge vekt på de berørte distrikters standpunkt. Hertil kommer at områdene rundt Osen og Håsjøene allerede er meget sterkt berørt av storsamfunnets inngrep. Det vises blant annet til eksisterende regulering av Osensjøen, forsvarrets anlegg og skytefelt, Austri Vinds vindkraftanlegg i Kjølberget og Raskifet vindkraftanlegg.

Våre parter kan ikke se at fordelene av det konsesjonssøkte tiltaket på noen måte oppveier ulempene for de berørte distrikter. Siden søknaden om økt senking av Osensjøen ble trukket tilbake vil prosjektet gi en betydelig mindre økning i kraftproduksjonen, jf. også konsesjonssøknaden side 5 hvor det står at overføringene vil «gi en betydelig mindre økning i kraftproduksjonen enn med senking». Fordelene med tiltaket er således betydelig mindre ettersom denne delen av søknaden nå er trukket.

Vi kan ikke se at ulempene som følge av det konsesjonssøkte tiltaket oppveies av en økning av ny regulerbar kraft på 18,6 GWh, slik NVE legger til grunn i sin innstilling.

3 Håsjøen N er en viktig naturtypelokalitet – Miljødirektoratets naturbase

Som tidligere fremhevet er Håsjøen N med sine 368,886 daa ansett som en viktig naturtypelokalitet. Vi *vedlegger*:

Bilag 2: Utskrift fra Miljødirektoratets Naturbase faktaark for Håsjøen N, utskriftsdato 24. oktober 2018.

Beliggenheten er beskrevet slik i bilag 2:

«Lokaliteten ligger på grensen mellom Elverum og Trysil kommuner. Deler av lokaliteten ligger i Trysil. Avgrensingen utgjør et kompleks av meandrerende elveparti der Flisa renner ut i Håsjøen.»

Området er gitt naturkvalitet B-verdi, og om verdibegrunnelsen fremgår samme sted:

«Lokaliteten innehar viktige elementer som er sjeldne i landskapet, og som er viktige for artsmangfoldet i området. Lokaliteten har et rikt artsmangfold og solblom er observert i lokaliteten. Størrelse, urørthet og artsmangfoldet gjør at lokaliteten gis B-verdi.»

Om naturtypene heter det samme sted:

«Elva har her avsatt mer eller mindre næringsrikt materiale over store flater. Området består av et kompleks av vierkjerr, sumpskoger, høgstaudeskoger og ødenger, samt små partier med storstarrsump og fukteng. Sentralt i området ligger ei ca. 3 daa stor, helt åpen ødeng med både fuktighetselskende og tørkeelskende arter. Høgstaudentene var utpreget lavvokste og sto ofte side om side med de utpregede tørkeelskende artene. Dette fenomenet skyldes trolig at området er fuktig i flomperioder, men er relativt tørt det meste av vekstsesongen. Enga bærer endel preg av beiting, trolig mest av vilt. Flere mindre ødenger forekommer også. I området finnes mange ulike sumpskoger.»

Det konkluderes med under punktet om skjøtsel at «Lokaliteten bør spares for inngrep».

4 Gjengroing og forsuring av Håsjøen

Den planlagte overføring av største delen av tilsigsmengde av vann til Håsjøen er i prosjektet forutsatt overført til Osensjøen. Dette vil over tid ha betydelige negative konsekvenser for gjengroing og forsuring av Håsjøen. Vi vedlegger:

Bilag 3: Notat fra Jon Løken «Håsjøen - fare for gjengroing og forsuring over tid».

Av bilag 3 side 1 fremgår bl.a.:

«Dette innebærer at man snur ca. 10–15 km av et i dag uregulert vassdrag ved å flytte avløpet for Flisa fra i dag til Håsjøen syd til avløp i nord av vassdraget. Et etter vår oppfatning et betydelig naturinngrep i seg selv. Denne endringen av vannretning vil etter vår oppfatning over tid ha store negative konsekvenser for vannkvalitet og gjengroing av Håsjøen.

Utbyggingsprosjektet forutsetter at hele vannmengden fra Vesleflisa inn i Håsjøene renner ut i nordenden av sjøen, og vil etterlate den vesentligste delen av Håsjøen (alt vann syd for Hångsjøen) som et stillestående vannreservoar som gradvis forsevnes og forsures og gir som resultat på sikt at Håsjøen kan gro igjen og reduseres til et sumpområde. Vanntilsiget fra små bekker og grøfter er minimale i store deler av året og vil ikke på noen måte kunne gi nødvendig utskifting av vannmassene i sjøen. Det er vår oppfatning at Håsjøen allerede i dag ligger på balansepunktet. Et redusert tilsig av friskvann vil gjøre at denne prosessen vil skyte fart. »

For øvrig vises til bilag 3 som våre parter slutter seg til. Når det gjelder konsekvensene for vannkvaliteten av det konsesjonssøkte tiltaket vil vannet i Håsjøen bli forsuret.

Bilag 4: Notat fra Norsk institutt for naturforskning 20. januar 2014.

Bilag 5: Notat fra Norsk institutt for vannforskning 19. desember 2013.

Dersom det gis konsesjon i tråd med konsesjonssøknaden må det uansett følges opp med pålegg om avbøtende tiltak. GLB må bl.a. pålegges kalking av vannet i Håsjøene og dette må følges opp med relevant måleopplegg i sjøen. De avbøtende tiltak må påbegynnes i god tid før utbyggingen starter for å få et godt referansenivå.

5 Tørrlagt elveløp Vesle Flisa nedstrøms

Vesleflisa nedstrøms Håsjøen får sterkt redusert minstevannføring 0,040 m³/s. Dette er nær tørrlegging. Effekten vil virke i en lang elvestrekning. Selv om det kommer til vann underveis vil vannføringen være betydelig redusert når Vesleflisa møter Ulvåa ca. 18 km nedstrøms og danner elva Flisa. Elver er et sjeldent og viktig naturelement i skoglandskapet de renner gjennom da de skaper variasjon i flora og fauna. Den planlagte lave vannførselen vil medføre at det dyre-, plante- og friluftsliv som i dag er knyttet til Vesle Flisa og senere Flisa vassdraget vil svekkes.

Fløtterminner er et prioritert område i arbeidet med ny kulturminneplan i Elverum. Nedstrøms Flisa er det kulturminner i form av fløtningsinnretninger som holdes i hevd takket være vårflom og vannstrømningen i vassdraget. En reduksjon av vannføringen vurderes som en trussel mot de fløtningsminnene som finnes igjen i Flisavassdraget både i Elverum, Våler og Åsnes.

Nedstrøms Flisaelva, særlig i Våler og Åsnes, vil en redusert vannføring ha konsekvens for fritidsfiske i elva, som fra gammelt var ei god ørret og harr elv. Etter endt fløting i 1985 har elva gjennom prosjekt vannmiljø (fiske og friluftsliv NVE sak nr. 8570) på 90-tallet blitt restaurert tilbake som et av de største elverestaureringsarbeid i sitt slag i Norge. Det er et svært stort potensial for fritidsfiske i elva i dag og den ble i 2015 en Fishspot lokalitet. I søknaden er ikke konsekvensen for Flisa nedstrøms vurdert i forhold til negative effekter for fiskesamfunnet og fritidsfiske.

I vassdraget nedstrøms Flisa er det registrert flere naturtyper som Lindmyra og Buskemyrene fra 2009 (intakt lavlandsmyr i innlandet). Elvemusling er registrert i Miljødirektoratets Naturbase (rødlista 2010). Denne er direkte truet, da denne er avhengig av gytende ørret for å eksistere i vassdraget. En reduksjon i vannføringen, som bl.a. vil øke temperaturen i vassdraget vil være negativt for begge arter.

Søkkediket vannverk er drikkevannskilde for 5000 innbyggere i Åsnes og er under utvidelse. Søkkediket ligger i tilknytning til Flisaelva og hvilke konsekvenser reguleringen kan få for denne vannkilden er ikke vurdert.

Det er også å anta at en reduksjon av vannføringen vil øke faren for isgang, som har vært et problem i Flisa nedstrøms.

Konsesjon til GLB vil vanskeliggjøre andre utbygginger. Dette kan være utbygginger hvor virkningene for miljøet er vesentlig mindre enn tiltakene i denne konsesjonssøknaden. Det vises til NVEs gjengivelse av uttalelsen fra Åsnes Kommuneskoger KF på side 13 i NVEs innstilling. Som det fremgår av uttalelsen har Åsnes kommune to aktuelle utbygginger i Sønsterudfallet og Valbyfossen i Flisaelva. Vedlagt følger forstudie av Sønsterudfallet og Valbyfossen datert 29. september 2014.

Bilag 6: Forstudie av Sønsterudfallet og Valbyfossen fra september 2014.

Disse prosjektene vil trolig kunne gi en årlig produksjon på totalt 13 GWh, en utbygging med betydelig mindre konfliktgrad enn prosjektet i GLBs konsesjonssøknad. Dersom GLB gis konsesjon vil årlig produksjon i Sønsterudfallet og Valbyfossen trolig bli betydelig mindre, antakelig vil lønnsomheten bli så vidt påvirket at disse prosjektene ikke lar seg realisere dersom GLB gis konsesjon.

Konsesjon til GLB vil videre medføre redusert produksjon i eksisterende kraftverk. Syversætre Foss Kraftverk ligger nederst i Flisavassdraget og fikk konsesjon 28. oktober 2009. Kraftverket vil få redusert vannføring og dermed redusert produksjon dersom GLB gis konsesjon. Det vises til NVEs innstilling side 44 hvor dette behandles under «Privatrettslige forhold». Ved den interesseavveining som skal foretas når spørsmålet om konsesjon skal avgjøres er det åpenbart av betydning at GLBs prosjekt vil redusere produksjonen i eksisterende og planlagte kraftverk.

For øvrig fastholder våre parter de innvendinger som tidligere er gjort gjeldende til konsesjonssøknaden."

Glommens og Laagens Brukseierforening uttaler følgende ved brev av 19. november 2018:

"Innledning

OED avholdt 18. oktober 2018 sin sluttbefaring på GLBs konsesjonssøknad om overføringer til Osensjøen. På befaringsen åpnet OED for at deltagerne på befaringsen kunne komme med tilleggsuttalelser dersom det hadde kommet fram nye momenter av betydning for deres interesser i saken.

OED har oversendt uttalelser fra Åmot Elvelag og fra Lund & Co på vegne av grunneiere og 3 kommuner til GLB med anmodning om snarlige kommentarer.

I avsnittene nedenfor refereres hovedinnholdet i de 2 uttalelsene sammen med GLBs kommentarer til de ulike temaene som tas opp.

Som en generell kommentar til de 2 tilleggsuttalelsene vil GLB gjenta kommentaren vi hadde til tilleggsuttalelsene etter NVEs befaringsen om at høringsrunden har tilført lite nye momenter til saken. Det aller meste som tas opp er repetisjoner av argumenter på tema som allerede er omtalt enten i konsesjonssøknaden, i tidligere høringsuttalelser eller i GLBs kommentarer til tidligere høringsuttalelser.

Uttalelse fra Åmot Elvelag

Erosjon

I uttalelsen vises det til at det på informasjonsmøtet i Søre Osen 14. april 2015 ble hevdet at det var mangelfull oppfølging fra GLB på erosjonsproblematikken som følge av dagens regulering av Osensjøen. Åmot Elvelag mener denne problematikken bør følges opp for å kartlegge eventuelle langsiktige effekter av dagens regulering.

GLBs kommentar:

Med basis i påstander på det nevnte informasjonsmøtet om mangelfull oppfølging av erosjonsproblematikk knyttet til eksisterende regulering av Osen og krav rundt samme problematikk i høringsuttalelser til konsesjonssøknaden, utarbeidet GLB i 2016 et notat på dette temaet som ble lagt ved våre kommentarer til høringsuttalelsene. Dette notatet dokumenterer hvordan GLB har fulgt opp erosjonsproblematikken og vår konklusjon er at det ikke medfører riktighet at oppfølgingen har vært mangelfull. For nærmere konkretisering se GLBs notat (vedlegg 1).

Påvirkning på Søndre Rena

Åmot Elvelag savner en redegjørelse for hvordan økt tilsig til Osensjøen pga. overføring av inntil 13,5 m³/s vil påvirke omfanget av effektkjøring i Osa kraftverk.

GLBs kommentar:

Omfanget av effektkjøring vil ikke bli merkbart endret som følge av overføringene.

I perioder med effektkjøring startes og stoppes Osa kraftverk avhengig av prisvariasjoner og kraftbehov over døgnet. Når det kjøres går stor sett ett eller to aggregater nær bestpunkt (ca. 20 m³/s, ev. ca. 40 m³/s). Dette mønsteret vil ikke endres selv om det blir ca. 5 % mer vann-tilgang til magasinet. Over tid vil man nok se at det blir noen flere timer med kjøring på grunn av økt vann-tilgang, men det vil ikke føre til flere eller større variasjoner enn det vi har i dag. Hvis kjøremønsteret endres i framtiden, vil det ha andre årsaker enn overføringene fra Øvre Flisa og Østre Æra.

Påvirkning på Søre Osa

Åmot Elvelag uttaler at redusert vannføring spesielt i vinterhalvåret er den største utfordringen for fisken i Søre Osa og at enhver ytterligere reduksjon i vannføringen vil bidra til å forsterke problemet med dårligere habitatkvalitet og dårligere næringsstilbud grunnet lav vannstand. Ut fra

dette foreslås det økt minstevannføring i Søre Osa som avbøtende tiltak for å kompensere for redusert vannføring nedstrøms samløpet med Østre Æra.

GLBs kommentar:

Osensjøen har vært benyttet som reguleringsmagasin for vannkraftproduksjon siden 1917. I perioden fra 1917 til 1941 ble en gammel tømmerfløtingsdam brukt til regulering for vannkraftformål. Tappingen fra reguleringsmagasinet i Osensjøen foregikk i sin helhet gjennom Søre Osa fram til Osa kraftverk ble ferdigstilt i 1981. Etter dette har det vært minstevannføringsslipp (+ eventuell flomtapping) i Søre Osa, mens hoveddelen av avløpet fra Osensjøen har gått gjennom Osa kraftverk og direkte ut i Søndre Rena. Før Osa kraftverk ble tatt i bruk hadde følgelig Søre Osa en unaturlig høy vintervannføring pga. tappingen av magasin vann for utnyttelse i kraftverkene i Søre Osa og videre nedstrøms i Glomma. I forhold til vannføringsmønsteret før byggingen av Osa kraftverk, er dagens minstevannføring en sterk reduksjon og en stor utfordring for fisken i Søre Osa. Den uregulerte vintervannføringen ut av Osensjøen (naturtilstanden) lå imidlertid betydelig nærmere dagens minstevannføringsslipp på 2,5 m³/s enn vintervannføringen var fra 1917 og fram til byggingen av Osa kraftverk. 2,5 m³/s er betydelig høyere vannføring enn den en ville hatt i lavvannsperioder på vinteren under uregulerte forhold, jf. Q₉₅-vinter ut fra Osensjøen som er beregnet til 1,4 m³/s.

I tillegg ble det i 1997 utført avbøtende biotopjusterende tiltak i Søre Osa. Blant annet er det utført en rekke tiltak med utdyping av dypål og høler. Disse tiltakene bedrer forholdene for fisk i vassdraget fordi det gir flere områder med økt vanddyp selv i perioder med lav vannføring.

Påvirkning på Osensjøen

I uttalelsen pekes det på at NIVAs undersøkelse av vannkvaliteten i Håsjøen og Vesle Ossjøen viser at Håsjøen er betydelig mer humøs og dermed surere enn Vesle Ossjøen, og at overføringen av vann fra Håsjøen vil kunne påvirke søndre delen av Osensjøen i form av mer humøst vann og lavere pH. Det fremmes også krav om at kalking som avbøtende tiltak dersom det gis tillatelse til overføring av vann fra Øvre Flisa/Håsjøen.

GLBs kommentar:

Mulig forsuring av søndre del av Osensjøen som følge av overføring av vann fra Håsjøen ble omtalt i våre kommentarer til høringsuttalelsene på konsesjonssøknaden i 2016, jf. følgende avsnitt sakset fra side 23 i våre kommentarer:

«Uansett alternativ på oppdemmingen vil vannet fra Øvre Flisa være brunfarget og medføre økt forsuring og økt humusinnhold i Vesle Ossjøen. Effekten på søre delen av Osensjøen er vanskelig å kvantifisere. I fiskeundersøkelsen som ble gjennomført i 2013 nevnes det at det er målt pH-verdier på 5,1 i Næringa og 5,3 i Grylla i 1996. I 2013 ble laveste pH-verdi i Håsjøen målt til 5,4. Dette indikerer at vann fra Øvre Flisa har omtrent samme pH-verdi som tilløpselvene Næringa og Grylla og effekten på Osensjøen vil være at det tilføres mer vann med tilsvarende surhet og humusinnhold som vannet fra Næringa og Grylla. Hvor langt nordover i Osensjøen dette vil kunne spores avhenger av strømningsforhold, blandingsforhold og reguleringsregime. Det er anslått i fiskeundersøkelsen for Osensjøen at på gyteområdet for lagesild i Osensjøen 2 km nord for Vesle Ossjøen vil det ekstra vannet fra Øvre Flisa bare føre til marginale endringer i vannkjemien i området. For vannmassene i Osensjøen som helhet vil ikke den økte tilførselen av surt vann og humus ha noe målbar effekt».

Behov for kalking av vann fra Øvre Flisa ved overføring til Osensjøen må etter vår oppfatning vurderes ut fra dette. Hvis det mot formodning skulle vise seg å være behov for kalking av vannet som overføres vil dette være et tiltak som må komme som pålegg med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår.

Uttalelse fra advokatfirmaet Lund & Co på vegne av grunneiere og kommunene Elverum, Åsnes og Trysil

Fordelene oppveier ikke ulemperne – betydelig lokal motstand

Grunneierne og kommunene som stiller seg bak uttalelsen fastholder at de samlede skader og ulemper for allmenne og private interesser overstiger de fordeler tiltaket vil medføre, og at det ikke bør gis konsesjon som omsøkt. Dersom det gis konsesjon mener de subsidiært at konsesjonen bør begrenses til overføringene, slik at det ikke gis tillatelse til regulering av det planlagte inntaksmagasinet i Håsjøene. Reguleringen medfører begrensede fordeler i forhold til økt kraftproduksjon samtidig som reguleringen har de største skadevirkningene.

I høringsuttalelsen pekes det også på at det er meget stor motstand mot konsesjonssøknaden både fra offentlige etater, berørte kommuner, interesseorganisasjoner, selskap og grunneiere.

GLBs kommentar:

GLB skisserte allerede i konsesjonssøknaden en regulerings høyde på kun 0,5 m i inntaksmagasinet i Håsjøene fordi inntaksmagasinet ikke er tenkt brukt aktivt som reguleringsmagasin, men skal ligge med en vannstand nær opptil HRV fordi dette er mest effektivt i forhold til overføringen. Dette er senere også presisert i våre kommentarer til høringsuttalelsene. Grunnen til at det ikke opereres med en fast vannstand for inntaksmagasinet er at det vil være en driftsteknisk utfordring å holde vannstanden på nøyaktig samme nivå gjennom hele året. NVE har også drøftet denne problemstillingen i sin innstilling og har foreslått en egen post i manøvreringsreglementet for å sikre at magasinet ikke brukes til aktiv regulering.

GLB finner grunn til å nyansere påstanden om motstanden mot prosjektet noe. De frammøtte deltagerne på befaringen var riktig nok gjennomgående negative til at det skal gis konsesjon for overføringene til Osensjøen, men det var overraskende få av de inviterte til befaringen som valgte å delta. Hverken Fylkesmannen i Hedmark, Vannområde Glomma, Hedmark fylkeskommune, eller 4 av 5 berørte kommuner deltok. Heller ikke frivillige organisasjoner (FNF Hedmark) deltok. Vår tolkning av dette er at de fraværende ikke ser på den aktuelle saken som spesielt viktig eller kontroversiell. I tillegg finnes det grunneiere som er positive til overføringen, men som ikke er med i grunneiernes samarbeidsutvalg, og dermed heller ikke var inviterte til befaringen.

Det er også verdt å merke seg at eiendommene til en rekke av grunneierne som er listet opp i oversikten over hvem som stiller seg bak høringsuttalelsen (bilag 1 i uttalelsen) ligger ved Osensjøen, og ikke i områdene som blir direkte berørte av overføringene det søkes om konsesjon for. Etter at tiltaket med økt senking av Osensjøen ble trukket fra søknaden, kan vi ikke se andre relevante koplinger mellom eiendommene langs Osensjøen og innholdet i høringsuttalelsen enn punktet der det pekes på at områdene rundt Osen og Håsjøene allerede er sterkt berørt av storsamfunnets inngrep gjennom Osenreguleringen, forsvarets anlegg og skytefelt og Raskiftet vindkraftanlegg.

Håsjøen N er en viktig naturtypelokalitet – Miljødirektoratets Naturbase

GLBs kommentar:

Høringsuttalelsen tilfører ikke nye momenter til dette temaet. Beskrivelsene av Håsjøen N i Naturbase er grundig omtalt/referert både i konsesjonssøknaden (s. 79 og 80), i GLBs kommentarer til høringsuttalelser under NVEs behandling av søknaden og i NVEs innstilling.

Gjengroing og forsuring av Håsjøen

I høringsuttalelsen trekkes det fram at størstedelen av tilsiget til Håsjøen er forutsatt overført til Osensjøen og at dette over tid vil ha betydelige negative konsekvenser for gjengroing og forsuring av Håsjøen. Det fremmes krav om at GLB må pålegges å kalke vannet i Håsjøene dersom det gis konsesjon i tråd med søknaden.

Det trekkes også fram at konsesjonssøknaden ikke tar opp effekten for fiskebestanden ved at vanngjennomstrømningen i Håsjøen langt på vei stopper opp.

I notatet fra Jon Løkken om fare for gjengroing og forsuring (bilag 3 til høringsuttalelsen) gis det uttrykk for at det er nødvendig med en konsekvensanalyse på disse temaene.

GLBs kommentar:

Høringsuttalelsen bringer ikke nye vesentlige momenter inn på temaet gjengroing og forsuring ut over det som allerede er omtalt i konsesjonssøknad, i tidligere kommentarer til høringsuttalelsene og i NVEs innstilling.

Et poeng GLB har pekt på tidligere er at gjengroing av den type sjøer som Håsjøen representerer er en *naturlig* prosess og spørsmålet er i hvilken grad mindre vanngjennomstrømning vil øke gjengroingshastigheten. Dette må settes opp mot større innsjøoverflate og økt vanddyb pga. oppdemming og hvor mye dette vil redusere gjengroingshastigheten.

I forhold til forsuring ble det tatt opp under befaringen at vannet som tilføres Hångsjøen fra oppstrøms nedbørfelt i dag, og som renner videre inn i Håsjøen, er surere enn vannet fra resten av nedbørfeltet til Håsjøen. Dette støttes av målinger referert i notat fra Sandlund og Linløkken 2014 (som er en del av utredningene til konsesjonssøknaden), hvor det vises til at pH i Øvre Flisa i 2005 ble målt til 4,9 til 5,5, mens pH i Håsjøen ble målt til 5,0 til 5,8. Selv om forskjellen i pH er liten, vil Håsjøen uansett tilføres mindre mengde surt vann enn i dag hvis vannet ledes gjennom Nordre Håsjøen for overføring til Osensjøen. At mindre vanngjennomstrømning i Håsjøen i seg selv skal medføre økt forsuring er det ikke dokumentasjon på i utredningsmaterialet.

Når det gjelder kalking av vannet i Håsjøene mener GLB det vil være en svært uvanlig praksis dersom forvaltningen pålegger kalking av en naturlig sur innsjø. En eventuell kalking måtte etter vår oppfatning være å kalke vannet som overføres til Osensjøen, men ut fra den marginale forsuringseffekten overføringen er antatt å kunne få i Osensjøen anser vi heller ikke dette som aktuelt, jf. kommentarene våre til uttalelsen fra Åmot Elvelag om påvirkning på Osensjøen.

Grunnen til at konsesjonssøknaden ikke tar opp effekten av redusert vanngjennomstrømning for fiskebestanden i Håsjøen er at fiskebestanden i utgangspunktet vurderes å ha svært liten verdi både som matressurs og for utøvelse av fritidsfiske både for lokalbefolkning og tilreisende fiskere. Under utarbeidelsen av konsesjonssøknaden fikk GLB gjennomført en undersøkelse av kvikksølvinnhold og bestandsstruktur hos abbor og gjedde i Håsjøen, jf. NINA Minirapport 421. Denne undersøkelsen gir referansepunkt for bestandssituasjonen på abbor og gjedde før eventuell overføring.

GLB er ikke enig i at det er behov for en særskilt konsekvensanalyse mht. faren for gjengroing og forsuring av Håsjøen. NVE har i sin innstilling konkludert med at kunnskapsgrunnlaget i den aktuelle saken som er konsesjonssøkt oppfyller de krav som naturmangfoldlovens § 8 stiller gjennom de utredningene og undersøkelsene som er gjennomført sammen med eksisterende kunnskap, innkomne høringsuttalelser, søkers kommentarer og innspill på NVEs befaringsrapport.

Tørrlagt elveløp Vesle Flisa nedstrøms

I høringsuttalelsen trekkes det frem at Vesle Flisa nedstrøms Håsjøen vil få sterkt redusert minstevannføring og at dette vil medføre at dyre-, plante- og friluftsliv som i dag er knyttet til Vesle Flisa og senere Flisavassdraget vil svekkes. Det påpekes også at redusert vannføring vurderes som en trussel mot gjenværende fløtingsminner i vassdraget og at redusert vannføring vil ha konsekvens for fritidsfiske i Flisaelva i Våler og Åsnes. Flisaelva ble på 90-tallet restaurert og har ifølge høringsuttalelsen svært stort potensiale for fritidsfiske. Det trekkes fram at i søknaden er konsekvensen for Flisa nedstrøms overføringspunktet ikke vurdert i forhold til effekter for fiskesamfunnet og for fritidsfiske.

Det pekes også på registrerte naturtyper som Lindmyra og Buskmyrene, at det er registrert elvemusling i vassdraget og at denne er avhengig av gytende ørret for å eksistere.

I høringsuttalelsen påpekes det at Søkkediket vannverk, som er drikkevannskilde for 5000 innbyggere i Åsnes, er under utvidelse og at konsekvensen reguleringen kan få for denne vannkilden ikke er vurdert. Det trekkes også fram at en konsesjon til GLB vil vanskeliggjøre andre

utbygginger i Flisavassdraget. To aktuelle utbygginger nevnes, Sønsterudfallet og Valbyfossen med samlet mulig årsproduksjon på inntil 13 GWh, og det trekkes fram at virkningene for miljøet vil være vesentlig mindre for disse utbyggingene enn for overføringen av Øvre Flisa til Osensjøen.

Til slutt nevnes det også at en reduksjon av vannføringen vil øke faren for isgang.

GLBs kommentar:

Hoveddelen av temaene som tas opp under overskriften «Tørrlagt elveløp Vesle Flisa nedstrøms» er grundig omtalt/referert både i konsesjonssøknaden, i GLBs kommentarer til høringsuttalelser under NVEs behandling av søknaden og i NVEs innstilling. Vi kan ikke se at det er kommet nye momenter i forhold til disse temaene og gjentar derfor kun kort hovedpunkter fra det som er skrevet tidligere i konsesjonsprosessen.

NINA gjennomførte høsten 2015 fiskeundersøkelse på elvestrekningen fra Håsjøen til samløpet med Halåa ca. 6 mil nedstrøms Håsjøen (Sandlund 2015). Nedstrøms denne elvestrekningen er reduksjonen i middelvannføringen mindre enn 7,5 %. GLB mener derfor at det vil være så marginale effekter på fiskesamfunnet og på potensialet for fritidsfiske på denne elvestrekningen at nærmere utredninger vil være urimelig å kreve.

I våre kommentarer til høringsuttalelsen fra Åsnes Jakt og fiskeforening påpekte vi at observasjonen av elvemusling er knyttet til den delen av Flisaelva hvor vannføeringsreduksjonen vil være marginal. GLB mener at tiltaket ikke vil ha betydning for denne artsforekomsten. Denne vurderingen fikk støtte av NVE i deres innstilling.

Søkkediket vannverk er omtalt i GLBs kommentarer til høringsuttalelsene og i NVEs innstilling. Hverken GLB eller NVE kan se at overføringen, som på denne lokaliteten gir en reduksjon i middelvannføring med 3 %, kan ha nevneverdige konsekvenser for drikkevannsanlegget. I og med at det er den sureste delen av Øvre Flisa som planlegges overført vil tiltaket ikke gi surere vann ved drikkevannsanlegget.

Etter GLBs oppfatning vil ikke lønnsomheten for eventuelle utbyggingsprosjekter i Flisaelva (Sønsterudfallet og Valbyfossen) avhenge av om overføringen av Øvre Flisa blir noe av eller ikke. Begge de nevnte prosjektene ligger i nedre del av Flisavassdraget hvor redusert vannmengde pga. en overføring av Øvre Flisa vil være svært beskjeden og middelvannføringen vil reduseres kun med 3 %. Utbygging av Sønsterudfallet er tidligere vurdert som konsesjonspliktig av NVE, men det foreligger ingen konsesjonssøknad. Eidsiva Vannkraft har tidligere vurdert lønnsomheten ved utbygging av Valbyfossen og konkludert med at prosjektet ikke er lønnsomt. Det foreligger heller ingen konsesjonspliktavurdering eller konsesjonssøknad på Valbyfossen.

Forholdet til eksisterende Syversætre Foss Kraftverk AS er omtalt både i konsesjonssøknaden, i GLBs kommentarer til høringsuttalelsene og i NVEs innstilling, og løses gjennom kompensasjon for det økonomiske tapet som påføres kraftverket pga. redusert vannføring hvis Øvre Flisa overføres til Osensjøen.

I søknaden framgår det at redusert vannføring nedstrøms Håsjøen vil gi litt raskere islegging på høsten og forsterking av hovedtrekket med stabile isforhold gjennom vinteren. GLB konkluderer med at dersom overføringen har noen effekt, vil den redusere faren for isgang. NVE støtter i sin innstilling denne vurderingen, og kan ikke se at overføring av Øvre Flisa vil øke faren for isgang i Flisaelva.

Referanser

Sandlund, O.T. 2013 Kvikksølvnivået i fisk i Håsjøen, Trysil, Hedmark. NINA Minirapport 421, 16 s.
Sandlund, O.T. 2015. Forekomst av fisk i strykpartier i Øvre Flisa, Elverum, Våler og Åsnes kommuner, Hedmark. NINA Minirapport 567B, 13 s. + vedlegg.

Vedlegg 1

Osensjøen – status erosjonsforhold

1. KONSESJON

Osensjøen ble første gang regulert i 1847 som fløtningsmagasin, og fra 1917 som midlertidig statsregulering for flomdempings- og vannkraftformål. Hjemmel for nåværende reguleringshøyde på 6,6 m ble gitt i konsesjon av 1928. Relatert til naturlig vannstand innebærer reguleringen 1,7 m oppdemming og 4,9 m senkning. Full utnyttelse av senkningsmagasinet fordret betydelige kanaliseringsarbeider og hele reguleringshøyden ble første gang tatt i bruk i 1941. Tillatelsen til regulering av Osensjøen ble fornyet gjennom konsesjon gitt til GLB ved kgl.res. av 21. mai 1999.

2. SKJØNN

Erosjonsforhold har vært gjenstand for vassdragsskjønn, og i denne sammenheng er følgende skjønn mest sentrale:

- Overskjønn 1931, i anledning reguleringskonsesjonen fra 1928.
- Ekspropriasjons-/etterskjønn 1981 i anledningen av utbygging av Nye Osa kraftverk og endret tappemønster for Osensjøen.

2.1 Overskjønn 1931

Reguleringskonsesjonen fra 1928 utløste vassdragsskjønn, og underskjønn ble avhjemlet samme år. Underskjønnets beslutninger om erosjon ble påanket og kom opp til ny behandling og avgjørelse i overskjønn i 1931. Statsgeolog Gunnar Holmsen utarbeidet en sakkyndig rapport av de planlagte regulerings innvirkning på geologiske forhold. Holmsen anslag gikk ut på at en stripe på 3,5 – 8,5 meter av stranden over tid ville bli erodert bort. Overskjønnet fastsatte økonomisk kompensasjon for aktuelle rettighetshavere. Overskjønnet i 1931 behandlet imidlertid ikke erosjon som følge av ras og utglidninger, dette temaet ble utsatt.

2.2. Ekspropriasjons-/etterskjønn 1981

Utbygging av Nye Osa kraftverk medførte endret tappemønster for Osensjøen og dette utløste nytt skjønn, samtidig ble også de utsatte tema fra skjønnet i 1931 behandlet. Sivilingeniør dr. Einar Tesaker var sakkyndig for skjønnet og utarbeidet en utredning om erosjonsforholdene rundt Osensjøen.

Sentrale vurderinger i skjønnet:

- Angående erosjon som følge av tidligere regulering ble dette, jf. skjønnets pkt. 4.2.1 avgrenset slik: «*Det retten kan prøve og ta stilling til er bare erstatningskrav som har sammenheng med utsatte krav, dvs. utrasninger som har sammenheng med en langsiktig erosjon som skyldes at den nye strandlinjen undergraves etter hvert som strandflaten mellom HRV og LRV blir brattere ved utvasking.*»
- Skadekrav som hadde sammenheng med ras og utglidninger som følge av at elve- og bekkeløp hadde gravet seg dypt ned i den tidligere strandflate etter reguleringen ble også behandlet av skjønnet. I denne forbindelse er det viktig å merke seg at det kun er ved Næringa at skjønnet har vektlagt at det skal utføres nye erosjonssikringstiltak. I denne forbindelse henvises det til et eksisterende NVE-anlegg ved Sjøvang som skal forlenges og forsterkes, jf. skjønnets pkt. 4.2.2. «*For øvrig utfører Brukseierforeningen ikke noe for å sikre mot tilbakegraving. Retten tar hensyn til dette ved erstatningsfastsettelsen.*» Se også eget punkt om Næringa under.

- I forbindelse med Nye Osa kraftverk, jf. skjønnets pkt. 5 la retten til grunn at sjøen innenfor rammet av de tidligere fastsatte reguleringsgrensene kunne tappes raskere enn før, og at vannføringen fra sjøen kunne korttids reguleres etter kraftverkets behov. Tesaker påpekte at man måtte regne med at omfanget av ras i marbakken kunne øke, som følge av endringene i sjøens manøvrering. Skadeomfanget som følge av slik rasaktivitet ble vurdert som noe usikkert, og bedømmelsen av skadevirkningene bød derfor på noe tvil. «*Retten har ved sine vurderinger latt den tvil komme den enkelte grunneier til gode.*»

Skjønnsretten kommenterer også tidligere skjønn slik i pkt. 4.2.3 «*Retten er ved sin vurdering av forholdene for øvrig kommet til at de erosjonsvirkninger som foreligger i dag stort sett ligger innen rammen av de skadevirkninger som tidligere skjønn har regnet med.*».

Med bakgrunn i grundige utredninger om forholdene som forelå fra de oppnevnte sakkyndige mente retten å ha et godt grunnlag for sin bedømmelse, og at det ikke var grunn til å utsette behandling av noen av skadekravene, jf. skjønnets pkt. 5.2. Med hensyn til privatrettslige forhold er følgende av dette at både historiske og framtidige erosjonsskader er erstattet.

2.3 Forholdet til innmålte profiler

I forbindelse med siste skjønnsprosess ble det nedsatt en kommisjon for registrering og vurdering av erosjonsforhold. I regi av kommisjonen ble det valgt ut noen profilsteder rundt sjøen og disse ble innmål i 1978 og 1979. Senere ble profilene kontrollmålt i 1980. En overvåking av profilene kunne gitt mer kunnskap om erosjonshastigheten i de enkelte profilene. Nå mente imidlertid skjønnsretten i 1981 at fortsatte målinger i strandsonen ikke var nødvendig for å fastsette erstatningene. Den tvil som Tesaker uttrykte om fremtidige skadevirkninger lot skjønnet komme den enkelte grunneier til gode. Som følge av at også fremtidige skadevirkninger etter skjønnet i 1981 ble erstattet, har skjønnet følgelig heller ikke avgjort noe om oppfølging av disse målingene.

I forbindelse med *Vannbruksplan for Osensjøen – delutredning erosjon* ble profilene likevel innmål på nytt i 1991. Etter dette er profilene ikke kontrollmålt. I 2015 har GLB foretatt oppmåling av innsjøbunn utenfor en hytte på nordsiden av sjøen, som er i samme område som ett av de omtalte profilene.

3. STØRRE EROSJONSSIKRINGSTILTAK UTENOM REGULERINGSANLEGGENE

Ved senkning av magasin vannstand under naturlig lavvannstand må det forventes noe tilbakegraving i bekke- og elveos på grunn av løse bunnmasser, særlig i nord og sørenden av sjøen. Derfor har GLB stedvis utført betydelige erosjonssikringsarbeider rundt Osensjøen enten i egen regi, eller bidratt med tilskudd til sikringsarbeider.

3.1 Nordre Osa

I 1939 ble det utført store sikringsarbeider for å sikre Osvik bru på nåværende riksveg 215 over Nordre Osa. Tiltaket er senere utvidet og forsterket flere ganger. GLB har tilsyns og vedlikeholdsansvar for sikringsanlegget.

3.2 Slemma

Nedenfor riksvegbrua over Slemma ble det også i 1939 utført sikringstiltak som siden har blitt supplert og forsterket flere ganger. Siste større arbeider ble utført i Slemma i 2013. Da var en terskel bestående av steinkister og styrtgulfv av tre slitt, og denne ble i sin helhet erstattet med en ny løsmasseterskel plastret med sprengstein. GLB har tilsyns og vedlikeholdsansvar for sikringsanlegget.

3.3 Næringa

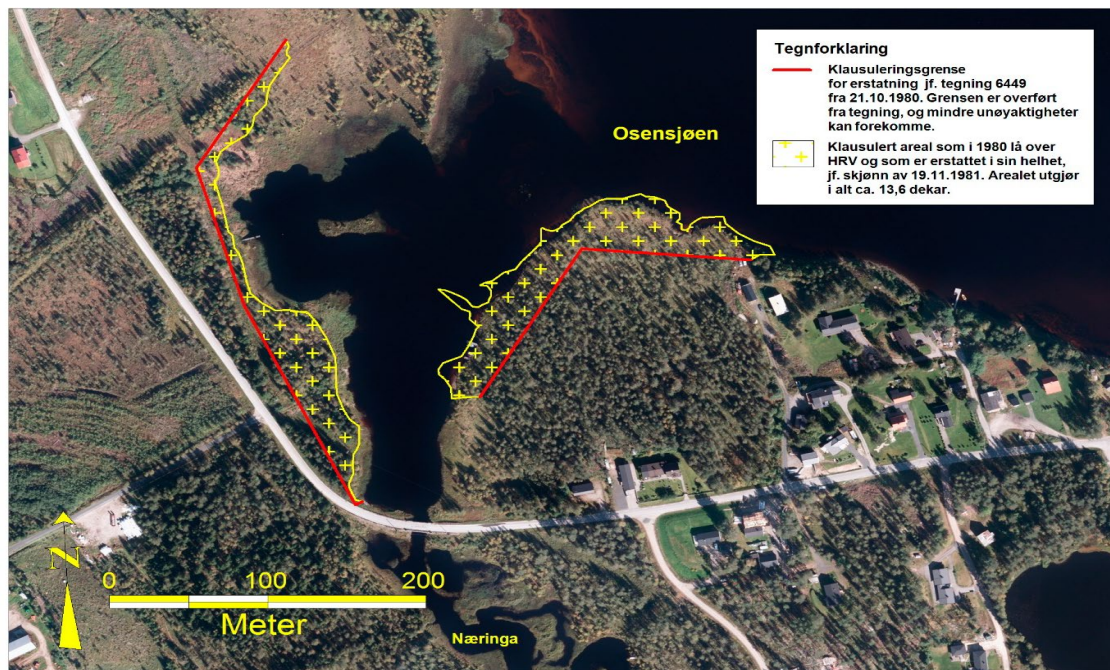
3.3.1 Strandsikring ved Sjøvang

For å sikre mot stranderosjon foran et boligområde ved Sjøvang øst for Næringas utløp i Osensjøen påtok GLB seg i 1982 sammen med NVE å forlenge og forsterke en bestående forbygning på stedet. Tiltaket er omtalt i pkt. 2 i de supplerende skjønnsforutsetningene i skjønnet fra 1981.

Sikringstiltaket ble utført som et ordinært NVE-anlegg hvor GLB betalte 75 % av kostnadene. GLB har ikke tilsynsansvar for NVE-anlegg og har derfor ikke inngående kjennskap til anleggets tilstand.

3.3.2 Totalerstattet område ved utløpet

I skjønnet fra 1981 ble det fastsatt totalerstatning for areal mellom Næringas løp i reguleringssona og en klausuleringsgrense. Klausuleringsgrensen er overført til flyfoto i figur 1.

Figur 1. Næringas utløpsområde med inntegnet klausuleringsgrense fra 1981. Flybildet er datert 7. september 2012, og ingen steder er det aktiv erosjon som er i nærheten av å overskride de fastsatte grenser.

Mellom Næringa og klausuleringsgrensen er alt areal totalerstattet av GLB, og så lenge elveløpet ikke eroderer utover grensene er forholdet til grunneierne avklart. I 2004 og 2005 ble det utført erosjonssikring fra brua på fv. 562 og ca. 230 m nedover langs elveløpet i reguleringssona. GLB har tilsyns og vedlikeholdsansvar for sikringsanlegget.

3.4 Andre vassdragsnære anlegg GLB har bidratt til

I flere tilfeller har GLB på forespørsel bidratt med delfinansiering av tiltak mot erosjon ved Osensjøen, samt andre vassdragstiltak som kommer lokalmiljøet til gode. Når det gjelder bølgeerosjon i strandsonen er det på det rene at dette stedvis også ville forekommet ved en uregulert situasjon. Nå er det imidlertid vanskelig å skille hvilke deler av bølgeerosjonen som har sammenheng med reguleringen, og hvilke deler som også ville forekommet uten regulering. På bakgrunn av dette er det lang tradisjon for at NVE, kommunen, GLB og eventuelle andre parter i fellesskap står for finansiering av slike tiltak. Slike prosjekter blir normalt utført som *NVE-anlegg* og GLB har derfor ikke ansvar for tilsyn med disse tiltakene.

GLB tar forbehold om at det i årenes løp også kan være gitt tilskudd til andre tiltak enn de som er nevnt nedenfor.

Melgårdsbekken

I 2002 bidro GLB med tilskudd til erosjonssikring av Melgårdsbekken og dekket 40 % av kostnadene ved tiltaket.

Grylla

I 2006 bidro GLB med tilskudd til erosjonssikring av Grylla og dekket 25 % av kostnadene.

Osmundsand

I 2011 – 2012 bidro GLB med tilskudd til erosjonssikring av Osmundsand og dekket 25 % av kostnadene.

Friluftsanlegg ved Sjøenden

I 2013 bidro GLB med 300 000 kr i tilskudd til opparbeiding av molo og handicapbrygge i tilknytning til friområde med badeplass ved sjøenden i Trysil kommune.

3.5 Sikring av kulturminner

I 2014 utbetalte GLB på frivillig grunnlag 3,2 millioner i sektoravgift for kulturminnevern i forbindelse med fornyelse av reguleringskonsesjonen for Osensjøen fra 1999. Sektoravgiften forutsettes å skulle dekke kostnader til registrering, utgraving og sikring av kulturminner i Osensjøen.

3.6 Betinget tilsagn om tilskudd til tiltak i Nordre Osen

I forbindelse med søknad om tilleggsoverføringer til Osensjøen i 2015 har GLB gitt tilsagn om ytterligere tilskudd til planlegging og tiltak for allmennheten i Nordre Osen. Midlene blir først utløst dersom det gis konsesjon og GLB vedtar utbygging.

4. OPPSUMMERING

I henhold til skjønnet fra 1981 er alle tidligere og fremtidige forhold vedrørende erosjon av privatrettslig karakter opp- og avgjort. GLB mener derfor det kun er ved ekstraordinære situasjoner som skjønnet ikke har tatt hensyn til, at GLB kan ha erstatningsansvar ovenfor private interesser. GLB har likevel tilsyns og vedlikeholdsansvar for sikringstiltak i Nordre Osa og Slemma. GLB er også forpliktet til å påse at Næringa ikke eroderer utover fastsatte klausuleringsgrenser ved utløpet. Erosjonssikringsanlegget ved Sjøvang er omtalt i skjønn og GLB er positivt innstilt til å bidra med tilskudd til eventuell nødvendig utbedring dersom vi mottar en anmodning om dette fra sikringsanleggets eier. For øvrig vil GLB som tidligere vurdere eventuelle nye søknader om tilskudd til erosjonssikringstiltak som fremmer allmenne interesser.

IV. Olje- og energidepartementets bemerkninger

1. INNLEDNING

GLB er en brukseierforening etter vassdragsreguleringsloven for vannkraftprodusentene i Glomma-vassdraget og Lågenvassdraget. GLB har 16 kommunale, fylkeskommunale og private kraftprodusenter som eiere/medlemmer. Brukseierne har til sammen over 50 kraftstasjoner i vassdraget, og det produseres årlig ca. 11 TWh. Dette utgjør ca. 9 % av den totale elektrisitetsproduksjonen i Norge.

GLB søker om følgende:

I. Etter vassdragsreguleringsloven, tillatelse til:

- å etablere inntaksmagasin i Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønna i Øvre Flisa
- å overføre vann fra Øvre Flisa og fra Østre Æra til Osensjøen

II. Etter vannressursloven, tillatelse til:

- å gjennomføre de øvrige tekniske inngrepene i vassdraget som utbyggingen totalt sett medfører

III. Etter forurensningsloven:

- utslippstillatelse/vilkår for gjennomføring av nødvendig anleggsarbeid

IV. Etter oreigningsloven, tillatelse til:

- erverv av nødvendige arealer og rettigheter dersom det ikke oppnås minnelig avtale mellom søker og rettighetshaver
- å ta i bruk areal og rettigheter før skjønn er avholdt eller avtale er inngått med grunneiere og rettighetshavere (forhåndstiltredelse)

Ved brev av 30.09.2015 trakk GLB den delen av den opprinnelige søknaden som gjaldt økt senkning av Osensjøen.

De negative virkningene av det nå omsøkte prosjektet som trekkes fram av sakens ulike parter, er særlig knyttet til virkningene av oppdemming og regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa, redusert vannføring i Flisavassdraget, mulig redusert vanngjennomstrømning og forsuring av Håsjøene og økning av kvikksølvkonsentrasjon i fisk. En del av høringspartene er bekymret for økt erosjon i inntaksmagasinet, i Vesle Ossjøen og i kanalen mellom Vesle Ossjøen og Osensjøen.

Undersøkelser utført av Norsk Institutt for Naturforskning viser at oppdemming av Øvre Flisa ikke vil påvirke fiskesamfunnet i øvre deler av Flisavassdraget. Overføring av Østre Æra vil imidlertid ha negativ virkning på den stasjonære ørretbestanden nedstrøms overføringspunktet.

Av de berørte kommuner er Åmot kommune positiv til søknaden, mens Trysil, Elverum, Våler og Åsnes er negative. Hedmark fylkeskommune er positiv til omsøkte tiltak. Østfold fylkeskommune (vannregionmyndighet for Glomma) har ingen merknader til søknaden. Fylkesmannen i Hedmark viser til fylkeskommunens saksutredning med behandling og vedtak.

2. NVES INNSTILLING

NVE har vurdert to oppdemningsalternativer (A451 og A452) og konkluderer med at alternativ A451 samlet sett er det alternativet som vil føre til minst ulempe for miljøet. Total utbyggingskostnad er litt høyere for A451, men begge alternativene vil være lønnsomme og øke den totale kraftproduksjonen i hovedsakelig Osa kraftverk med 18,6 GWh, fordelt på 10,7 GWh i vinterproduksjon og 7,9 GWh i sommerproduksjon.

NVE anbefaler at det gis konsesjon til alternativ A451. Det legges vekt på at prosjektet er lønnsomt, og vil gi ny regulerbar kraft. NVE mener ulemperne er moderate og lar seg til dels avbøte med slipp av minstevannføring og god detaljplanlegging.

3. VURDERINGSGRUNNLAGET

3.1 Kunnskapsgrunnlaget

Etter forvaltningsloven § 25 annet ledd første punktum skal forvaltningsorganet i begrunnelsen nevne de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av parten selv eller i et dokument som er kjent for parten, er en henvisning til tidligere fremstilling tilstrekkelig.

I departementets vurdering av om konsesjon etter vassdragslovgivningen skal gis, må fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved omsøkte utbygging må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv,

der de samfunnsøkonomiske fordelene avveies mot ulempene blant annet i form av forringelse eller tap av naturmangfold.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i loven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i loven §§ 4-5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av søknadene.

Departementet bygger på følgende kunnskapsgrunnlag:

- GLBs søknad av 2. februar 2015 med konsekvensutredning og tilhørende fagrapporter
- GLBs brev av 30. september 2015 om å frafalle den delen av søknaden som gjelder økt senkning i Osensjøen
- NVEs innstilling av 28. mai 2018 med høringsuttalelser til søknaden
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling
- Olje- og energidepartementets møte og befaringsreise med høringspartene 18. oktober 2018
- Registreringer i naturbase
- Artsdatabanken

Konsesjonssøknaden med konsekvensutredningen (KU) er gjort kjent for partene ved NVEs høring av søknaden. I tillegg er konsekvensene av tiltaket grundig beskrevet i NVEs innstilling av 28. mai 2018. Partene er gjort kjent med innstillingen ved NVEs brev av samme dato.

Departementet vil derfor i stor utstrekning nøye seg med å vise til konsesjonssøknaden, KU og NVEs innstilling når det gjelder hvilke faktiske forhold som vedtaket bygger på.

Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal etter naturmangfoldloven stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risikoen for skade på naturmangfoldet.

3.2 Konsekvensutredninger

Mange høringsparter har som ledd i NVEs behandling kritisert konsekvensutredningene (KU). Det etterlyses grundigere utredninger av konsekvensene for følgende fagtemaer:

- Vannføring, grunnvann og isgang i Flisavassdraget
- Vannføring og flom i Rena elv og Glomma
- Vannkvalitet og forsuring i Håsjøen og Vesle Osensjøen
- Erosjon og utrasing i Håsjøen
- Landskap, naturmangfold og naturtyper rundt Håsjøen
- Fisk i Håsjøen og Flisavassdraget
- Friluftsliv, fiske og reiseliv i Flisavassdraget
- Skatter og avgifter til berørte kommuner

Berørte kommuner og grunneiernes arbeidsutvalg krevde at tiltakene i konsesjonssøknaden må konsekvensutredes i samsvar med § 7 i dagjeldende KU-forskrift 19.12.2014 nr. 1758. Denne er nå avløst av forskrift 21.06.2017 nr. 854.

Berørte kommuner og grunneiernes arbeidsutvalg argumenterte overfor NVE med at både økt senkning av Osensjøen og etablering av et inntaksmagasin i Øvre Flisa hver for seg utløser konsekvensutredningsplikt i henhold til KU-forskriften. Departementet vil påpeke at søknaden om økt senkning av Osensjøen er trukket, og følgelig er ikke kravet om KU-plikt for dette tiltaket lenger relevant å vurdere.

Kravet om at etablering av et inntaksmagasin i Øvre Flisa utløser KU-plikt begrunnes med at årlig tilsig av vann til inntaksmagasinet vil utgjøre 24,7 mill. m³, og dermed overstiges størrelseskriteriet på 10 mill. m³ angitt i KU-forskriften vedlegg I punkt 3.

NVE uttaler følgende om dette i innstillingen s. 23:

"Inntaksmagasinet i Øvre Flisa vil være et «anlegg for oppdemming eller varig lagring av vann», og således oppfylle det første av to kumulative vilkår angitt i vedlegg I punkt 3. Etter NVEs vurdering er det imidlertid en uriktig tolkning av det andre vilkåret om «ny eller supplerende mengde oppdemmet eller lagret vann overstiger 10 millioner m³» å bruke årlig tilsig til magasinet som tall for oppdemmet eller lagret vannmengde. Det er volum med vann som til enhver tid er oppdemmet eller lagret som skal vurderes opp mot størrelseskriteriet på 10 mill. m³. Inntaksmagasinet for det største oppdemningsalternativet (A452) vil få et oppdemt totalvolum på ca. 1,8 mill. m³ mellom dagens vannstand og HRV, og et magasinivolum på 0,44 mill. m³ mellom HRV og LRV. Oppdemmet vann i det omsøkte inntaksmagasinet vil altså ikke overstige 10 mill. m³, og oppfyller ikke det andre kumulative vilkåret i KU-forskriften vedlegg I punkt 3. Det er derfor NVEs vurdering at konsesjons-søknaden ikke er påkrevet å inneholde en konsekvensutredning som tilfredsstiller kravene i KU-forskriften § 7."

Departementet slutter seg til NVEs begrunnelse. Dette innebærer at det ikke er grunnlag for å pålegge GLB ytterligere konsekvensutredninger av dette spørsmålet.

GLBs søknad er utformet i tråd med NVEs retningslinjer for O/U-søknader (Oppgradering og/eller utvidelse). I søknaden er det vedlagt kart og tegninger over alternativene A451, A452 og Østre Æra, fyllingskurver for Osensjøen, grunneierlister og klassifiseringsskjemaer for dammer og trykkrør. Det er i alt vedlagt åtte separate faglige undersøkelser, rapporter og utredninger. Vedlagt er blant annet GLBs egen hydrologi- og produksjonsutredning, en rapport utarbeidet av Multiconsult med landskapsvurderinger av tiltakene, undersøkelser av kjemisk vannkvalitet utført av NIVA, en NINA Minirapport og et notat om henholdsvis kvikksølvnivået i fisk i Håsjøen og vurdering av hvilken effekt de omsøkte tiltakene vil ha på fiskebestanden i Osensjøen og Håsjøen. Det er også vedlagt en statusrapport utarbeidet av NINA om ørret i Søre Osa og Østre Æra 30 år etter driftsstart for Osa kraftverk.

GLB har på bakgrunn av høringspartenes etterlysning av konsekvenser for fisk i Flisavassdraget fått NINA til å undersøke forekomst av fisk på strekningen fra Håsjødammen til samløpet med Halåa ca. 30 km nedstrøms Håsjøen. Undersøkelsen er sammenfattet i en NINA Minirapport vedlagt GLBs brev. I tillegg er det vedlagt et kart med GLBs egne beregninger av prosentvis reduksjon i middelvannføring på ulike punkter i Flisavassdraget etter overføring av Øvre Flisa til Osensjøen. Det er også lagt ved et notat fra GLB om status erosjonsforhold i Osensjøen. Vedlagt brevet er også en rapport utarbeidet av Hydrologiservice som viser beregninger og fordeling på berørte kommuner av de inntekter som realiseringen av prosjektet med overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen, og økt senkning av Osensjøen, vil gi.

Etter departementets vurdering er mange av påstandene om at fagtemaene er for dårlig utredet basert på en antagelse om at de omsøkte tiltakene omfattes av KU-forskriften, og dermed skal konsekvensutredes etter § 7 i dagjeldende forskrift. De omsøkte tiltakene er som det fremgår ovenfor ikke KU-pliktige.

Kunnskapsgrunnlaget i saken oppfyller etter departementets vurdering kravene som stilles i naturmangfoldloven § 8.

Departementet viser for øvrig til innstillingen s. 22 – 24 hvor spørsmålet om KU-plikt er utførlig beskrevet og vurdert av NVE.

4. DEPARTEMENTETS VURDERING

4.1 Samfunnsmessige hensyn

Osa kraftverk har i dag en midlere kraftproduksjon på 256 GWh. Overføringene av Øvre Flisa og Østre Æra vil øke produksjonen i kraftverket med 18,2 GWh. Overføringen av Øvre Flisa vil også gi økt tilsig til kraftverkene Løpet, Strandefossen, Skjefstadfoss og Braskereidfoss, og gi en produksjonsøkning på totalt 2,5 GWh ved disse kraftverkene. Overføring av Østre Æra vil gi en liten reduksjon i vanntilførselen til Søre Osa, som vil føre til en produksjonsreduksjon på totalt 2,1 GWh ved kraftverkene Kvernfalllet og Osfalllet. Totalt vil overføringene bidra til å øke kraftproduksjonen med 18,6 GWh, fordelt på 10,7 GWh i vinterproduksjon og 7,9 GWh i sommerproduksjon.

Total utbyggingskostnad for prosjektet avhenger av hvilket oppdemningsalternativ i Øvre Flisa som velges. GLB har beregnet de totale utbyggingskostnadene for prosjektet til å være 32,6 mill. kr ved A452 og 34,0 mill. kr ved A451 (kostnadsnivå 01.01.2014-kroner). Med en total produksjon på 18,6 GWh blir den spesifikke utbyggingskostnad 1,75 kr/kWh ved A452 og 1,83 kr/kWh ved A451.

NVE har kontrollert GLBs produksjonsberegninger og kostnadsoverslag, og anser disse for å være rimelige. NVE har ingen innvendinger mot prosjektet ut fra en teknisk og økonomisk vurdering.

Utbyggingskostnadene er basert på anslag. Hvor store de faktiske utbyggingskostnadene vil bli, vil først være kjent etter at detaljplan og anbudskonkurranse er holdt. Det vil da være opp til søker å avgjøre om prosjektet totalt sett vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt.

Prosjektet har en positiv nåverdi med bruk av NVEs basis prisbane og elsertifikatinntekter. Nåverdien er også positiv uten elsertifikatinntekter.

Nåverdiregningene inngår i den videre vurderingen av prosjektets samlede fordeler og ulemper. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

4.2 Hydrologi

Øvre Flisa omfatter de fire innsjøene Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønnå. Nedbørfeltet til Øvre Flisa er 38 km² med en feltlengde på 10 km, og en medianhøyde på 566 moh. Middellavrenningen i feltet i perioden 1983 – 2012 var 20,3 l/s/km².

Nedbørfeltet til Østre Æra er 26 km² med en feltlengde på 11 km, og en medianhøyde 601 moh. Middellavrenningen i feltet i perioden 1983 – 2012 var i likhet med Øvre Flisa på 20,3 l/s/km².

I NVEs innstilling brukes navnet Vesleflisa om strekningen fra utløpet av Håsjøen til samløpet med Ulvåa. Nedstrøms samløpet Vesleflisa/Ulvåa brukes navnet Ulvåa ned til samløpet med Halåa. Derfra og nedstrøms til samløpet med Glomma brukes Flisaelva, eller bare Flisa.

Vannføringene like nedstrøms sperredammen i sørenden av Håsjøen og inntaksdammen i Østre Æra vil bli sterkt redusert. For å hindre tørrelgging av elvestrekningene nedstrøms foreslår GLB slipp av minstevannføring lik 5-persentilen, både vinter og sommer. Dette tilsvarer 0,04 m³/s forbi sperredammen i sørenden av Håsjøen og 0,03 m³/s forbi inntaksdammen i Østre Æra.

Ved minstevannføring på 40 l/s ut fra Håsjøen, har GLB beregnet middelvannføringen flere steder i Flisavassdraget. Rett oppstrøms samløpet Vesleflisa/Ulvåa er reduksjonen i Vesleflisa 41,8 %, mens reduksjonen er 13,5 % rett nedstrøms samløpet. I Flisaelva rett nedstrøms samløpet Ulvåa/Halåa er reduksjonen 7,6 %, mens reduksjonen ved utløpet av Flisa i Glomma er beregnet å være 2,7 %.

Ved minstevannføring på 30 l/s forbi inntaksdammen i Østre Æra har GLB beregnet at middelvannføringen ved samløpet Østre Æra/Søre Osa to km nedstrøms blir redusert fra 4,78 m³/s til 4,27 m³/s. I gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Osensjøen stilles det krav om slipp av 6,0 m³/s og 2,5 m³/s i henholdsvis sommer- og vinterhalvåret.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Tiltaksområdet med Øvre Flisa, Osensjøen og Østre Æra ligger i et område med typisk innlandsklima. Det er relativt nedbørfattig, med kalde vintre og varme somre, samt store døgnsvingninger i lufttemperaturen om sommeren.

På grunn av de forholdsvis lave vintertemperaturene fryser alle deler av Øvre Flisa til om vinteren, unntatt de kraftigste strykstrekningene. Isforholdene er stabile gjennom hele vinterhalvåret. I forbindelse med våravsmeltingen kan det i dag forekomme episoder med isgang i Flisaelva.

Våler kommune uttaler at reduksjon i vannføringen i Flisaelva vil øke faren for isgang, og Elverum kommune hevder at tiltakets virkning på isgang er usikker.

Av søknaden går det fram at redusert vannføring nedstrøms sperredammen vil gi litt raskere islegging på høsten og forsterking av hovedtrekket med stabile isforhold gjennom vinteren. GLB kommenterer at dersom overføringen har noen effekt, vil det tvert imot redusere faren for isgang. Årsaken er at tilsiget i våravsmeltingen reduseres og fordi overføringen demper flomvannføringer med inntil 8 m³/s.

Departementet er enig i GLBs vurdering og kan ikke se at overføring av Øvre Flisa vil øke faren for isgang i Flisaelva.

Overføring av Øvre Flisa vil gi høyere sommertemperatur og lavere vintertemperatur i elvestrekningene nedstrøms sperredammen i sørenden av Håsjøen. Overført del av nedbørfeltet er imidlertid så lite at temperaturendringen bare vil ha betydning i øvre del av Vesleflisa, for deretter å avta gradvis nedover i vassdraget. Overføringen av Østre Æra til Osensjøen vil ha samme effekt, ved at det blir noe høyere sommertemperatur og lavere vintertemperatur nedstrøms overføringspunktet og ned til samløpet med Søre Osa. I Søre Osa vil endringen i vanntemperatur på vannet fra Østre Æra få liten betydning for vanntemperaturen nedstrøms samløpet.

Grunnvann

Massene langs det planlagte magasinområdet i Øvre Flisa består for det meste av grusholdig morene med forholdsvis god gjennomtrengelighet. Løsmassene langs den delen av Østre Æra som berøres av overføringen, har ifølge GLB temmelig lik sammensetning som massene langs Øvre Flisa ut fra vegetasjonsdekket.

Med god gjennomtrengelighet i løsmassene vil grunnvannsnivået i stor grad korrespondere med vannføringen i elva. Overføringene vil derfor medføre en senkning av grunnvannsnivået langs minste-vannføringsstrekningene nedstrøms sperredammene i sørenden av Håsjøen og i Østre Æra. Grunnvannsnivået vil da korrespondere med ny vannføring. Dette innebærer at grunnvannstanden under det nye inntaksmagasinet i Øvre Flisa vil bli hevet.

Etter departementets vurdering er tiltakets virkning på grunnvann ikke avgjørende for konsesjons-spørsmålet.

Flom

Overføring av Øvre Flisa vil redusere flomvannføringen i Flisaelven med inntil 8,0 m³/s, som vil være overføringskapasiteten fra Håsjømagasinet til Osensjøen. Dette vil være status så lenge det er plass i Osensjøen til å ta imot vannet uten å øke flomvannføringen ut av Osensjøen. Hvis reguleringsmagasinet i Osensjøen er fullt og det oppstår fare for å øke flomvannføringen i Søre Osa ut fra Osensjøen, vil overføringen bli stengt og flomforholdene i Flisa vil være slik de er i dag. Vannstanden ved middelflom i Håsjøene er pr. i dag på kote 450,29, mens heving til kote 451,27/452,27 (A451/A452) gir betydelig høyere vannstand. For A452 med LRV 451,77 vil framtidig vannstand alltid ligge minst 1,5 m over dagens midlere flomvannstand.

Tilsvarende som for overføringen av Øvre Flisa, vil overføring av Østra Æra redusere flomvannføringen i Østre Æra og Søre Osa tilsvarende overføringskapasiteten på 5,5 m³/s. Ved fullt magasin i Osensjøen og fare for å øke flomvannføringen i øvre del av Søre Osa vil overføringen kunne stenges slik at flomvannføringen i Østre Æra og Søre Osa blir som i dag.

Våler kommune etterlyser mer informasjon om hvordan overføringene av Øvre Flisa og Østre Æra vil påvirke vannføringen i Rena elv og Glomma, og er bekymret for virkningen av overføringene på allerede flomutsatte eiendommer og jordbruksarealer. I kommentarer til Våler kommunes uttalelse understreker GLB at overføringene ikke vil føre til økte flomtopper i Glomma mellom Rena og Flisa så lenge Osensjømagasinet ikke er fullt. Ved fare for overløp på Osendammen kan overføringen fra Øvre Flisa stenges. På den måten unngås økte negative effekter på flomutsatte jordbruksarealer langs Glomma som kan tilskrives overføringen. Dessuten vil en ekstra vannføring på maksimalt 8 m³/s være marginal i forhold til en flomvannføring i Glomma som kan overstige 1000 m³/s.

Det hevdes at overføringene i betydelig grad vil øke vannmengden som går gjennom Osa kraftverk og ut i Rena elv. GLB bemerker at overføringene ikke vil føre til endringer i slukeevnen og den maksimale vannmengde som går gjennom Osa kraftverk. Eneste endringen vil bli at kraftverket i lengre perioder enn i dag kan kjøres på vannføringer som ligger nærmere opp mot maksimal slukeevne. Eventuelt flomtap fra Osensjøen vil komme ut i Rena elv gjennom Søre Osa.

Etter NVEs vurdering vil ingen av overføringene forverre flomforholdene i de planlagte tiltaksområdene, og de vil etter NVEs vurdering ikke bidra negativt ved flomsituasjoner i Rena elv og Glomma. Dersom det gis konsesjon til overføringene, foreslår NVE at det stilles krav i manøvreringsmagasinet om at overføringene skal stanses ved samtidig flomvannføring og magasin vannstand nær HRV i Osensjøen.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av spørsmålet om flom.

4.3 Erosjon og sedimenttransport

Området i Øvre Flisa som planlegges oppdemt er lite utsatt for erosjon i dag. Elvestrekningen nedstrøms planlagt sperredam i sørenden av Håsjøen har fallforhold og elvekanter som gjør elvestrekningen lite utsatt for erosjon. Elvestrekningen nedstrøms planlagt inntak i Østre Æra ligger på løsmasser som er lite eksponerte for erosjon.

Flere høringsinstanser påpeker at Håsjøen innehar en rekke morenerygger som strekker seg ut i sjøen. Disse ryggene består hovedsakelig av løse grusmasser. Ved permanent oppdemming vil den etablerte strandlinjen bli oversvømt og høringspartene frykter økt erosjon i moreneryggene når nytt nivå etableres, særlig hvis det gis tillatelse til aktiv regulering av magasinet. Enkelte høringsparter er også bekymret for at overføringen fra Øvre Flisa til Osensjøen vil føre til utvasking av sandbanker fra det nye inntaksmagasinet over til Osensjøen, og at økt vanngjennomstrømning gjennom Vesle Ossjøen vil kunne medføre økt erosjon i dette området.

Ifølge GLB søkes det om en reguleringshøyde på 50 cm, fordi det driftsteknisk vil være vanskelig å låse seg til en vannstand som ligger eksakt på en gitt høyde. Tilsiget til magasinet vil variere og ventilen i overføringen må justeres etter variasjonene i tilsig for å stabilisere magasin vannstanden.

GLB opplyser at magasin vannstanden sjelden vil få svingninger på 50 cm. Vannstanden vil som hovedregel ligge konstant tett opp mot HRV fordi dette gir størst fallhøyde og dermed mest effektiv overføring av vannet gjennom rørgaten til Vesle Ossjøen. Ifølge GLB vil en reguleringshøyde på 50 cm være mindre enn den naturlige, uregulerte variasjonen på 80 cm som vannstanden i Håsjøen har gjennom året i et normalår. Det meste av inntaksmagasinet vil også ligge beskyttet mot vind slik at bølgeslagserosjonen i strandsonen vil være liten.

GLB viser til at strømhastigheten i det nye inntaksmagasinet vil være såpass lav at eventuelle eroderte masser fra etablering av ny strandlinje vil sedimenteres i selve inntaksmagasinet før de når inntakspunktet for overføring til Vesle Ossjøen. NVE støtter GLBs vurdering at det er lite sannsynlig at eroderte masser vil bli overført til Osensjøen.

Overføring av vann fra inntaksmagasinet i Øvre Flisa vil føre til økt vanngjennomstrømning gjennom Vesle Ossjøen i den sydlige enden av Osensjøen. GLB erkjenner at økt vanngjennomstrømning vil kunne medføre økt erosjon ved enkelte punkter i Vesle Ossjøen og kanalen mellom Vesle Ossjøen og Osensjøen. GLB er positiv til å gjennomføre sikringstiltak i Vesle Ossjøen og kanalen dersom det oppstår behov for dette.

NVE registrerer at etablering av en ny strandlinje 1,7 m (A451) eller 2,7 m (A452) over dagens normalvannstand i Håsjøen vil kunne gi en viss utvaskingseffekt. Det vil ikke foregå en aktiv regulering, og ifølge GLB er det kun på våren at vannstanden vil senkes ned mot LRV. For å utnytte en så høy fallhøyde som mulig vil vannstanden holdes så nær HRV som mulig resten av året. På denne bakgrunn, og fordi 50 cm reguleringshøyde vil være mindre enn naturlig vannstandsvariasjon, er det NVEs vurdering at etablering av et inntaksmagasin i Øvre Flisa ikke vil føre til vesentlige erosjonseffekter langs den nye strandlinjen.

Dersom det gis konsesjon til tiltaket og det viser seg at overføringen fra Øvre Flisa medfører eller øker sannsynligheten for erosjonsskader, kan NVE med hjemmel i vilkårene post 12 pålegge GLB å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Departementet slutter seg til NVEs standpunkt.

4.4 Vannkvalitet

NIVAs vannkvalitetsundersøkelse i Håsjøen og Vesle Ossjøen viser at Håsjøen er betydelig mer humøs og derfor surere enn Vesle Ossjøen. Undersøkelsen viser også at konsentrasjonen av fosfor og nitrogen er moderat i begge innsjøene. Nitratkonsentrasjonen er lav i sommerprøvene (vekstsesongen), men betydelig høyere etter høstsirkulasjonen, spesielt i Vesle Ossjøen. GLB har ikke fått gjennomført noen egen vannkvalitetsundersøkelse i Østre Æra, men ut fra arealfordelingen og arealbruken i nedbørfeltet antar GLB at vannkvaliteten er temmelig lik vannkvaliteten i Øvre Flisa.

Det naturlige tilsiget til søre deler av Osensjøen er omtrent 100 millioner m³ vann pr. år. De humøse sideelvene Næringa og Grylla, som har innløp helt sør i Osensjøen, bidrar med 20–30 prosent av vannet. En ekstra overføring av 20 millioner m³ vann pr. år fra Øvre Flisa til Vesle Ossjøen vil utgjøre

et betydelig bidrag. Tidligere målinger har vist at Næringa og Grylla har omtrent samme pH-nivå som vann fra Øvre Flisa (5,1 – 5,4). Effekten på Osensjøen vil være at det tilføres mer vann med tilsvarende surhet og humusinnhold som vannet fra Næringa og Grylla. Hvor langt nordover i Osensjøen dette vil kunne spores avhenger av strømningsforhold, blandingsforhold og reguleringsregime. Det er anslått i NINAs fiskeundersøkelse for Osensjøen (notat av 20.01.2014) at vannkjemien i gyteområdet for lågåsild i Osensjøen, ca. 2 km nord for Vesle Ossjøen, bare vil få marginale endringer som følge av ekstra vanntilførsel fra Øvre Flisa.

Departementet er enig i GLBs vurdering om at overføring av surere og mer humøst vann fra Øvre Flisa og Østre Æra vil bety lite for Osensjøen som helhet, i og med at Osensjøens totale tilsig er på 667 millioner m³ per år. Dette er mye mer enn vannmengden som planlegges overført.

Ved begge alternativene for oppdemming av Øvre Flisa vil overført vann være brunfarget og medføre økt forsuring og økt humusinnhold i Vesle Ossjøen. Departementet har merket seg at GLB mener humustransporten over til Vesle Ossjøen og videre til Osensjøen vil være lavere ved A451 enn ved A452. Etter GLBs oppfatning vil Nordre Håsjøen ved A451 tjene som et sedimentasjonsbasseng for partikulært organisk materiale som frigis ved oppdemmingen.

Redusert vannføring på minstevannføringsstrekningene i Vesleflisa og Østre Æra vil øke vann-temperaturen om sommeren og kan gi økt algevekst/begroing på de øvre delene av strekningene.

Elverum, Åsnes og Trysil kommuner og berørte grunneiere ved advokat Ulf Larsen hevder at den planlagte overføringen av Øvre Flisa vil føre til gjengroing og forsuring av Håsjøen, og at det er nødvendig med en KU av disse temaene. Det fremmes også krav om at GLB må pålegges å kalle vannet i Håsjøene dersom konsesjonssøknaden innvilges.

GLB har tidligere fremhevet at gjengroing av den type sjøer som Håsjøen representerer er en naturlig prosess, og spørsmålet er i hvilken grad mindre vanngjennomstrømning vil øke gjengroings-hastigheten. Dette må settes opp mot større innsjøoverflate og økt vanddyb pga. oppdemming og hvor mye dette vil redusere gjengroingshastigheten.

Det ble tatt opp under departementets befaring at vannet som tilføres Hångsjøen fra oppstrøms nedbørfelt i dag, og som renner videre inn i Håsjøen, er surere enn vannet fra resten av nedbørfeltet til Håsjøen. Dette understøttes av målinger referert i notat fra Sandlund og Linløkken 2014, som er en del av utredningene til konsesjonssøknaden. Ifølge GLB vil Håsjøen uansett tilføres mindre mengde surt vann enn i dag, hvis vannet ledes gjennom Nordre Håsjøen for overføring til Osensjøen. At mindre vanngjennomstrømning i Håsjøen i seg selv skal medføre økt forsuring er det ifølge GLB ikke dokumentasjon for i utredningsmaterialet.

Når det gjelder kalking av vannet i Håsjøene mener GLB det vil være en svært uvanlig praksis dersom forvaltningen pålegger kalking av en naturlig sur innsjø.

GLB er ikke enig i at det er behov for en særskilt konsekvensanalyse om faren for gjengroing og forsuring av Håsjøen. NVE har i innstillingen konkludert med at kunnskapsgrunnlaget i den aktuelle saken som er konsesjonssøkt oppfyller de krav som naturmangfoldloven § 8 stiller gjennom de utredningene og undersøkelsene som er gjennomført sammen med eksisterende kunnskap, innkomne høringsuttalelser, søkers kommentarer og innspill på NVEs befaring.

Departementet kan ut fra det foreliggende utredningsmateriale ikke se at mindre vanngjennomstrømning i Håsjøen vil medføre økt fare for gjengroing og forsuring. En kan heller ikke se at det er behov for å pålegge ytterligere KU om dette temaet. Departementet anser Håsjøen som en naturlig sur innsjø, og vil ikke tilrå pålegg om kalking.

Departementet har kommet til at virkningene for vannkvaliteten ikke vil være av avgjørende betydning for vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

4.5 Naturtyper og biologisk mangfold

Innenfor tiltaksområdet i Øvre Flisa, Flisavassdraget og Østre Æra er det registrert flere naturtypeområder i Naturbase. Av søknaden går det fram at én naturtypelokalitet vil bli direkte påvirket, mens to andre lokaliteter ligger kloss inntil berørte områder. Ingen utvalgte naturtyper vil bli berørt.

Naturtyper og rødlistede arter – Øvre Flisa

Håsjøen Nord er registrert som en viktig naturtypelokalitet (B-verdi). Lokaliteten dekker området rundt Håengsjøen og nordre del av Håsjøen. Lokaliteten innehar viktige elementer som er sjeldne i landskapet og som er viktige for artsmangfoldet i området. GLBs omsøkte oppdemming av Håsjøen og Håengsjøen vil sette deler av lokaliteten under vann, og A452 vil demme opp større arealer enn A451.

Solblom er registrert i Håsjøen Nord. Den er oppført som sårbar (VU) i Norsk rødliste for arter 2015. Solblom er hovedsakelig knyttet til slåtteeeng, naturbeitemark og hagemarkskog. Ut fra den habitatbeskrivelsen antar GLB at funnet ved Håsjøen er knyttet til de tørrere og høytliggende delene av lokaliteten, og ikke påvirkes ved etablering av inntaksmagasinet. Sannsynligheten for påvirkning synes likevel større ved oppdemming etter A452 enn etter A451.

Håsjøen Nord er et yngleområde for storlom. GLB opplyser i søknaden at større sammenhengende vannspeil, bedre tilgang på fastmarksbredder tett inntil vannkanten og mer stabil vannstand, vil kunne gjøre Håsjøen bedre egnet som leveområde for storlom enn i dag. Noen høringsinstanser hevder at storlom er svært sårbar for vannstandsendringer i rugeperioden og den første tiden etter klekking, og at en regulering på 50 cm vil ha store negative innvirkninger på storlompopulasjonen i området. Noen hevder også at dårligere fiskeforhold i vannet som følge av oppdemmingen vil ha negativ virkning på storlom, fordi fisk er det viktigste næringsgrunnlaget for storlom. Storlom har status som livskraftig (LC) i Norsk rødliste for arter 2015. Storlom legger reir tett inntil vannkanten ved store vegetasjonsfattige vann. Det spiller mindre rolle om vannet den hekker ved er fisketomt, bare den kan hente føde i nærheten. Det er viktig at det på hekkeplassen er torvkanter, torvholmer eller jevne fastmarksbredder langs vannkanten der reiret plasseres. Eggene legges fra først i mai til først i juli alt etter breddegrad, høyde over havet og isgang. Rugetiden er fire uker, og ungene forlater reiret etter et par døgn.

En permanent heving av vannstanden i Håsjøen vil resultere i at de flate bløtmyrpartiene mellom dagens strandlinje og fastmarka innenfor oversvømmes. Det blir kortere avstand mellom strandkanten og fastmark hvor storlom kan finne egnet reirlokaltet. Både høringspartene og GLB viser til at storlom er meget ømfintlig for variasjoner i vannstanden i rugetida. GLBs hydrologiske observasjoner viser at vannstanden i Håsjøen i et normalår varierer med opptil 80 cm i løpet av mai måned, som normalt er rugetida for storlom ved Håsjøen. GLB har som målsetning å holde vannstanden i inntaksmagasinet tilnærmet stabilt på HRV gjennom hele mai måned. Ettersom volumet på inntaksmagasinet vil være relativt lite, er det GLBs vurdering at det normalt vil være mer enn nok vann til å fylle magasinet opp til HRV innen 1. mai hvis vannstanden ligger på LRV 20. april. GLB viser til at selv i tørråret 1996 var det mer enn nok vann til å fylle fra 20. april til 1. mai.

På denne bakgrunn vil etableringen av inntaksmagasin i Øvre Flisa etter departementets vurdering ikke føre til negative virkninger for hekkende storlom eller andre vanntilknyttede fuglearter ved Håsjøen. Et viktig moment i vurderingen er at dagens uregulerte vannstandsvariasjoner ofte er større enn GLBs omsøkte regulerings høyde. Det forutsettes at første oppfylling av magasinet ikke skal skje i hekkesesongen når storlom og andre vanntilpassede fuglearter er sårbare for vannstandsstigning.

En eldre fisketom dam «Tjennmoen», rett nord for rv. 25, er registrert som en viktig naturtypelokalitet. Dammen er et yngleområde for småsalamander, som er kategorisert som livskraftig (LC) i Norsk rødliste for arter 2015. Naturtypelokaliteten ligger tett inntil de foreslåtte alternativene for rørgatetrasé mellom inntaksmagasinet i Øvre Flisa og Vesle Ossjøen. GLB opplyser at traseene er justert slik at de ikke skal påvirke eller medføre skader på småsalamanderlokaliteten. Departementet forutsetter at denne lokaliteten ikke blir negativt påvirket av rørgaten, hverken i anleggsfasen eller driftsfasen.

Naturtyper og rødlistede arter – Østre Æra

Nedstrøms det planlagte overføringspunktet i Østre Æra er naturtypelokaliteten Kjøsætra registrert som lokalt viktig (C-verdi). Lokaliteten ligger nær en del av elvestrekningen som får minstevannføring. Lokaliteten har verdi som åpen, lite gjengrodd naturbeitemark. Undergrunnen består av grovsteinet elvør med noe finere avsetninger på toppen. Tørrlendt undergrunn antas å være årsak til at vollen er lite gjengrodd. GLB opplyser at reduksjon i vannføringen som følge av overføringen vil

kunne forsterke virkningen av tørrlendt undergrunn, og dermed bidra til å forsinke gjengroingen av beitevollen. Departementet legger som NVE til grunn at vannføringsreduksjonen her vil ha få andre virkninger for Kjølsetralokaliteten.

Åmot kommune viser til to naturtypelokaliteter som ikke er beskrevet i søknaden. Vest for Kjølsetra, på andre siden av den lokale veien, er det registrert en viktig naturtypelokalitet av rik sump- og kildeskog. Lokaliteten ligger på det nærmeste 85–90 m fra Østre Æra. På østsiden av Østre Æra og Kjølsetra, på det nærmeste 15–20 m fra elvestrekningen, er det registrert en lokalt viktig sump- og kildeskog. Sump- og kildeskog er skog eller kratt som vokser på mark med høyt grunnvannsnivå og/eller jevn og rikelig tilførsel av markvann. Langs minstevannføringsstrekningen i Østre Æra vil grunnvannsnivået trolig bli noe senket. Dette kan gi en liten negativ effekt på de deler av lokalitetene som ligger nærmest elvestrekningen. Etter departementets vurdering antas effekten å bli beskjeden for disse to naturtypelokalitetene, forutsatt at det slippes minstevannføring forbi sperredammen i Østre Æra i tråd med NVEs innstilling.

Naturtyper og rødlistede arter – Flisavassdraget

Våler kommune er bekymret for at redusert vannføring i Flisa vil ha negative virkninger på elvemusling, edelkreps og stryrbarkmåler. Også kommuner og grunneiere v/adv. Larsen hevder at den reduserte vannføringen i Flisa vil være negativ for elvemuslingen. GLB uttaler at naturtypene og rødlistearter som trekkes fram er knyttet til den delen av Flisavassdraget hvor vannføringsreduksjonen vil være marginal, og hevder at tiltaket ikke vil ha betydning for disse lokalitetene. Det er ikke registrert noen utvalgte naturtyper i Flisavassdraget.

Det er ikke registrert noen rødlistearter i Vesleflisa eller Ulvåa. Det er ikke registrert edelkreps i Naturbase i Flisavassdraget, men ifølge GLB ble det funnet 7 kreps ved prøvofiske foretatt av NINA i Flisavassdraget i 2010. Funnet ble gjort 2 km fra samløpet mellom Flisa og Glomma. Stryrbarkmåler har status som nær truet, men overføring av Øvre Flisa vil ikke påvirke denne arten. Både strandsnipe og fossefall har status som livskraftig i Norsk rødliste for arter 2015, og er observert på lokaliteter i Flisavassdraget. Registreringer av elvesandjeger (sterkt truet) er gjort på lokaliteter nedstrøms samløpet Flisa/Glomma, og vil ikke påvirkes av det omsøkte tiltaket.

Felles for de naturtyper og arter som trekkes frem, er at de er lokalisert i Flisaelva der vannføringsreduksjonen blir 7,6 % eller mindre. Etter departementets vurdering vil tiltakets virkninger på naturtyper og fauna i Flisaelva være svært begrenset ved en såpass lav vannføringsreduksjon.

Tiltakets virkninger på fisk og elvemusling i Flisavassdraget er vurdert i kapittelet nedenfor om akvatisk miljø i Flisavassdraget.

Konklusjon naturtyper og rødlistede arter

Departementet mener at inntaksmagasinet virkning på naturtypen Håsjøen Nord og dets mulige effekt på den rødlistede arten solblom er et moment i konsesjonsspørsmålet. Sannsynligheten for påvirkning er større ved oppdemming etter A452 enn ved A451. Etter departementets vurdering vil de omsøkte tiltakene ha små eller ingen konsekvenser for andre naturtyper og rødlistede arter.

Akvatisk miljø – Håsjøene

Øvre Flisa med innsjøene Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønna er preget av høy myrfrekvens i nedbørfeltet. Dette resulterer i brunfarget, surt vann med høyt humusinnhold.

Fiskesamfunnet i Håsjøene (Håsjøen, Håengsjøen og Nordre Håsjøen) består av abbor og gjedde, og mulig en tynn restbestand av mort. Håsjøen byr på gode habitatforhold for gjedde. Abborbestanden er fåtallig og småvokst, noe som trolig skyldes en relativt tallrik gjeddebestand.

Prøvofiske har vist at både abbor og gjedde i Håsjøen har relativt høyt kvikksølvinnhold. Anbefalt kostholdsgrense er 0,5 mg Hg/kg. Abbor i Håsjøen passerer denne grensa når den er ca. 18 cm og veier 140 g. Prøvofisket har viste at omtrent samtlige fangede gjedder har kvikksølvinnhold over anbefalt grense.

Ifølge GLB vil både abbor, gjedde og mort tåle en heving av vannspeilet uten problemer. Hevingen vil innebære at betydelige myrområder blir oversvømt, noe som kan medføre økt metylering av kvikksølv og dermed høyere kvikksølvkonsentrasjon i fisk for en periode på 10–20 år. Oppdemmingen

vil også innebære at avløpet flyttes fra sørenden til nordenden. Dette vil øke utskiftningstiden i det oppdemmede bassenget, spesielt i Håsjøen, og vannet blir mer stillestående.

På grunn av ovennevnte vannkjemiske virkninger er flere høringsparter meget kritiske til tiltaket. De mener økt kvikksølvinnhold i fisk og forsuring av et allerede surt vann vil ødelegge fiskesamfunnet og dermed fisket for både grunneiere, rettighetshavere og andre interessenter.

GLB erkjenner at tiltaket i Øvre Flisa vil gi dårligere vanngjennomstrømming og forsure Håsjøen, og at dette kan virke negativt for abbor og gjedde. GLB viser til at oppdemmingen også kan gi en positiv effekt ved at næringstilførselen i inntaksmagasinet økes. Dette kan i sin tur styrke abborbestanden og gi mer förfisk til gjedda.

Det er uklart hvorvidt den negative virkningen av forsuring vil bli oppveid av økt næringstilgang. Innsjøene i Øvre Flisa er allerede preget av relativt høyt kvikksølvinnhold, høyt humusinnhold og lav pH. Dette viser seg blant annet i et relativt artsfattig fiskesamfunn bestående av små abbor og gjedde, og muligens mort, som eneste fiskearter. På tross av det antas de negative virkningene ikke å bli vesentlige etter departementets vurdering.

Grunneiernes arbeidsutvalg skriver at abborbestanden i Nordre Håsjøen vil bli skadelidende ved oppdemming til en sammenhengende sjø, ved at predasjonstrykket fra gjeddebestanden i Håsjøen øker. Departementet er ikke uenig i dette, men samtidig gir dette rom for økt gjeddebestand som kan være mer interessant for sportsfiske enn dagens bestand. Både abbor- og gjeddesamfunnet i Håsjøene er allerede negativt påvirket av kvikksølv. En stor del av fisken i voksen størrelse inneholder kvikksølv som overstiger kostholdsgrensen, og fiskesamfunnet representerer etter departementets vurdering ingen store verdier.

Akvatisk miljø – Osensjøen og Vesle Ossjøen

Overføring av vann fra Øvre Flisa til Vesle Ossjøen gir muligheter for at gjedde, abbor og mort kan vandre over. Selv om alle tre artene finnes i Vesle Ossjøen og Osensjøen fra før, er det ifølge NINA uklart i hvilken grad vandringen vil påvirke fiskesamfunnet i Vesle Ossjøen og Osensjøen.

NIVAs vannkvalitetsundersøkelse i Håsjøen og Vesle Ossjøen viser at Håsjøen er betydelig mer humøs og surere enn Vesle Ossjøen.

Grunneiernes Arbeidsutvalg mener overføring av vann med økt humuskonsentrasjon og lavere pH vil ha sterk negativ effekt på fisk i Vesle Ossjøen og søre deler av Osensjøen. De er også bekymret for at det vil samle seg humus ved badeplassen syd i Osensjøen.

Åmot Elvelag hevder at NIVAs undersøkelse viser at overføringen av vann fra Håsjøen vil kunne påvirke søndre del av Osensjøen i form av mer humøst vann og lavere pH. Det fremmes også krav om kalking som avbøtende tiltak dersom det gis konsesjon.

GLB påpeker at overføringen vil medføre økt vanngjennomstrømming og raskere utskifting av vannet i Vesle Ossjøen. Dette kan bidra til bedre vannkvalitet ved at bakterieinnholdet senkes og oksygenforholdene forbedres. Dette er en effekt som vil kunne virke positivt for leveforholdene for fisk. Effekten på søre delen av Osensjøen er vanskelig å kvantifisere. I fiskeundersøkelsen som ble gjennomført i 2013 nevnes det at det er målt pH-verdier på 5,1 i Næringa og 5,3 i Grylla i 1996. I 2013 ble laveste pH-verdi i Håsjøen målt til 5,4. Dette indikerer at vann fra Øvre Flisa har omtrent samme pH-verdi som tilløpselvene Næringa og Grylla og effekten på Osensjøen vil være at det tilføres mer vann med tilsvarende surhet og humusinnhold som vannet fra Næringa og Grylla. Hvor langt nordover i Osensjøen dette vil kunne spores avhenger av strømningsforhold, blandingsforhold og reguleringsregime. Det er anslått i fiskeundersøkelsen for Osensjøen at på gyteområdet for lågåsild i Osensjøen 2 km nord for Vesle Ossjøen vil det ekstra vannet fra Øvre Flisa bare føre til marginale endringer i vannkjemien i området. For vannmassene i Osensjøen som helhet vil ikke den økte tilførselen av surt vann og humus ha noe målbar effekt. Hvis det mot formodning skulle vise seg å være behov for kalking av vannet som overføres, vil dette være et tiltak som må komme som pålegg med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår.

Økt vanngjennomstrømming kan redusere vanntemperaturen, som sammen med økt humusinnhold kan utgjøre en liten ulempe ved bading.

Departementet tar til etterretning at det ifølge NINA er usikkert hvordan overføring av vann fra Øvre Flisa vil påvirke fisken i Vesle Ossjøen og i søre deler av Osensjøen. Det vises til at

Fylkesmannen i Hedmark kan pålegge eventuelle oppfølgende undersøkelser av fisk med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår gitt i en eventuell konsesjon.

Akvatisk miljø – Østre Æra

I Østre Æra er det påvist ørret og ørekyte, med ørret som den dominerende arten. Ørreten har tilnærmet samme vekst i dag som på 1970-tallet, men innslaget av større, kjønnsmoden fisk har blitt borte. Ettersom vandring mellom Søre Osa og Østre Æra er avskåret, er ørretbestanden i Østre Æra nå en rent stasjonær bekkebestand.

FNF Hedmark påpeker at overføring av Østre Æra vil få negative virkninger på den stasjonære ørretbestanden, noe GLB er enig i. Leveforholdene vil bli vanskeligere på grunn av kraftig redusert vannføring på minstevannføringsstrekningen, og tilgang til gode gyteområder ovenfor inntaket vil bli svært begrenset.

På 1970-tallet ble det påvist at ørret fra Søre Osa gikk opp i Østre Æra for å gyte, men dette vandringssystemet fungerer ikke lenger. Ørreten i Søre Osa bruker derfor andre gytelokaliteter. Selv om middelvannføringen etter overføringen blir redusert fra 4,78 m³/s til 4,27 m³/s ved samløpet Østre Æra/Søre Osa, vil effekten på ørretbestanden i Søre Osa være marginal.

Åmot Elvelag uttaler at redusert vannføring spesielt i vinterhalvåret er den største utfordringen for fisken i Søre Osa og at enhver ytterligere reduksjon i vannføringen vil bidra til å forsterke problemet med dårligere habitatkvalitet og dårligere næringstilbud grunnet lav vannstand. Ut fra dette foreslås det økt minstevannføring i Søre Osa som avbøtende tiltak for å kompensere for redusert vannføring nedstrøms samløpet med Østre Æra.

GLB kommenterer at i forhold til vannføringsmønsteret før byggingen av Osa kraftverk, er dagens minstevannføring en sterk reduksjon og en stor utfordring for fisken i Søre Osa. Den uregulerte vintervannføringen ut av Osensjøen (naturtilstanden) lå imidlertid betydelig nærmere dagens minstevannføringslipp på 2,5 m³/s enn vintervannføringen var fra 1917 og fram til byggingen av Osa kraftverk. 2,5 m³/s er betydelig høyere vannføring enn den en ville hatt i lavvannsperioder på vinteren under uregulerte forhold, jf. Q95-vinter ut fra Osensjøen som er beregnet til 1,4 m³/s.

Akvatisk miljø – Flisavassdraget

I Naturbase er det registrert en lokalitet for elvemusling i Flisa ca. 3 km nedstrøms samløpet med Halåa. GLBs beregninger viser at denne lokaliteten får redusert middelvannføringen med maksimalt 7,6 %. Det er også registrert én lokalitet i hver av sideelvene Kynna og Gjera. Disse har samløp med Flisa drøyt 13 km nedstrøms samløpet Ulvåa/Halåa. Ifølge Grunneiernes Arbeidsutvalg er det observert elvemusling i Ulvåa oppstrøms samløpet med Vesleflisa. Ingen av disse tre lokalitetene vil få redusert vannføring som følge av overføring av Øvre Flisa.

Videre er det i Naturbase registrert flere lokaliteter for bever i og rundt Vesleflisa. Bever lever og oppholder seg hovedsakelig i deler av elva med sakteflytende loner. Selv om vannføringen i Vesleflisa blir kraftig redusert ved oppdemming av Øvre Flisa, vil det etter departementets vurdering fortsatt være tilstrekkelig vannstand i lonene til at disse kan fungere som egnede habitat for beveren.

Flere høringsparter etterlyser en grundigere vurdering av virkningene som overføring av Øvre Flisa vil få på fiskesamfunnet i Flisavassdraget, herunder konsekvensene for fritidsfiske i Våler og Åsnes. På denne bakgrunn ble NINA engasjert av GLB til å undersøke fiskeforholdene i øvre deler av Flisavassdraget. Det ble foretatt prøvafiske på 12 stasjoner – seks stasjoner i Vesleflisa og seks stasjoner i Ulvåa, fra Vesleflisa ned til samløpet med Halåa. NINA konkluderer i sin rapport med følgende:

- Ørret er mest sannsynlig fraværende i Vesleflisa.
- Det er en tynn, men solid, ørretbestand i Ulvåa på den undersøkte strekningen.
- Redusert vannføring vil trolig ha liten innvirkning på abbor og gjedde som lever i Vesleflisa.
- Overføring av Øvre Flisa, med minstevannføringslipp på 0,04 m³/s til Vesleflisa, vil neppe ha særlig effekt på ørretbestanden i Ulvåa og Flisa.

NINA mener årsaken til at det ikke forekommer ørret i Vesleflisa er at det ikke finnes egnede habitat for gyting og oppvekst av yngel og småfisk. I tillegg har de store områdene med stilleflytende loner i Vesleflisa trolig store bestander av gjedde, som innebærer stor fare for at ørret som vandrer opp fra Ulvåa kan bli fortært.

Tettheten av ørret er lav i Ulvåa på den undersøkte strekningen fra Vesleflisa til samløpet med Halåa. NINA anbefaler at man, uavhengig av det omsøkte tiltaket, vurderer om tettheten bør økes ved hjelp av habitatforbedrende tiltak (for eksempel utgraving av kulper og skape større arealer med gytegrus på dypere vann). Departementet viser til at habitatforbedrende tiltak kan pålegges med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår gitt i en eventuell konsesjon.

Konklusjon akvatisk miljø

Etter departementets vurdering vil overføring av Øvre Flisa gi små eller ingen negative virkninger på det akvatiske miljøet i Flisavassdraget. Departementet kan ikke se at disse virkningene er av avgjørende betydning for vurdering av konsesjonsspørsmålet.

Departementet har kommet til at de negative virkningene av overføringene for ørret i Østre Æra har betydning for konsesjonsspørsmålet, men er ikke av avgjørende betydning forutsatt mistevannslipp hele året forbi inntaksdammen.

Departementet konkluderer med at mulige virkninger på fiskesamfunnene i Håsjøene og Vesle Ossjøen har betydning for konsesjonsspørsmålet, men vil ikke være avgjørende forutsatt slipp av minstevannføring forbi dam Håsjøen hele året.

4.6 Landskap og urørt natur

Heving av vannstanden i Håsjøene, Håengsjøen og Kjerringtjønnen vil gi et større og sammenhengende vannspeil. Den totale størrelsen på reguleringssonen vil være størst for A452, men Multiconsult har i landskapsrapporten beregnet at A451 vil gi de mest synlige reguleringssonene i form av tørrlagt areal når magasinet er tappet ned til LRV. Disse områdene er visualisert i rapporten.

Hoveddammen (dam Håsjøen) planlegges bygget ved utløpet i sørenden av Håsjøen, på samme sted som eksisterende fløtningsdam. Den vil bli noe mer ruvende ved A452 enn ved A451 på grunn av én meter høyere damhøyde. Sett oppstrøms vil høyden på den synlige delen av dammen (over vannflata) være den samme for begge alternativene, men med noe større utbredelse for A452. For begge alternativene skal det også bygges en sperredam i flomløpet i sørenden av Håsjøen (ca. 270 m nord-vest for dam Håsjøen). For A452 er det i tillegg behov for å bygge en sperredam ca. 150 m nord for Nordre Håsjøen, og forsterke to eksisterende sperredammer ved Kjerringtjønnen.

A452 vil få inntak i Kjerringtjønnen og A451 vil få inntak i Nordre Håsjøen. De to alternativene vil resultere i ulik trasé og lengde for den nedgravde rørgaten, men med felles endepunkt i Vesle Ossjøen. For begge alternativene blir inntaket plassert i vannkanten av magasinet ved HRV. Det er planlagt utgraving av kanaler fram til inntakene for rørgaten, men disse etableres under HRV og vil da ikke ha betydning for landskapsbildet.

Landskapsrapporten konkluderer med at samlet sett vil fordeler og ulemper ved A451 og A452 langt på vei utligne hverandre og de vurderes derfor å være likestilte ut fra en landskapsmessig vurdering.

Inntaksbassenget i Østre Æra vil være av begrenset størrelse, og vil med sin stilleflytende flate gi en av de mest synlige endringene i forhold til dagens situasjon. Rørgata fra inntaket vil bli gravd ned og ført inn i adkomsttunnelen til Osa kraftverk, og vil ha liten eller ingen synlighet på sikt.

Ingen av overføringene berører større områder med urørt preg. Landskapsrapporten konkluderer med at tiltakenes konsekvens for landskap og inngrepsfrie områder vil være ubetydelig.

Grunneierne i området er bekymret for at gjengroingshastigheten på Håsjøen vil øke når vanngjennomstrømningen reduseres, og det påpekes at vårfloppen har vært en viktig faktor for å holde de smale partiene på sjøen åpne.

Gjengroing er en naturlig prosess, og ifølge GLB er alle sjøene som vil utgjøre det nye inntaksmagasinet per i dag på ulike stadier av gjengroing. Kjerringtjønnen er den sjøen hvor gjengroingsprosessen har kommet lengst. Etter departementets vurdering synes det klart at etablering av inntaksmagasinet og dam Håsjøen vil gi redusert vanngjennomstrømming, spesielt gjennom Håsjøen.

GLB erkjenner at dette kan bidra til å øke hastigheten på gjengroing av den nye innsjøen sammenliknet med den naturlige gjengroingen. Imidlertid vil en permanent oppdemming øke den åpne vannflaten betydelig sammenliknet med situasjonen i dag, og dette vil kunne sette gjengroingsprosessen noe tilbake.

Disse to faktorene trekker gjengroingshastigheten i motsatte retninger. Etter etablering av et nytt inntaksmagasin vil det også være vanskelig å skille gjengroing som skyldes naturlige prosesser og gjengroing som eventuelt skyldes etableringen av magasinet.

Ifølge landskapsrapporten vil dam Håsjøen for begge oppdemningsalternativene ligge skjernet til med liten synlighet, selv om konstruksjonen for A452 vil være noe mer ruvende. Multiconsults landskapsrapport konkluderer med at dam Håsjøen vil være av mindre betydning for den overordnede landskapsopplevelsen. De øvrige sperredammene som GLB planlegger å bygge vil være i mindre skala, og vil ikke påvirke landskapsbildet nevneverdig.

Elvestrekningene rett nedstrøms dam Håsjøen og inntaksdammen i Østre Æra vil få sterkt redusert vannføring. Dette kan oppleves som negativt for landskapsopplevelsen. Enkelte høringsparter har ytret krav om økt minstevannføring nedstrøms dammene, da spesielt av hensyn til fisk. Departementets omtale av minstevannføring er gitt i kapitlet om merknader til endret manøvreringsreglement.

Begge oppdemningsalternativene vil gi et større vannspeil i Øvre Flisa, noe som ut fra et landskapsestetisk standpunkt vil kunne oppleves som positivt. Den planlagte reguleringen på 0,5 m vil ifølge GLB bare utnyttes ved nedtapping til LRV på ettervinteren når magasinet er islagt. I vårløsningen vil snøsmelting gi rask oppfylling til HRV mens magasinet fortsatt er islagt. Søker mener de ulemper som vannkraftmagasiner gjerne er preget av, som følge av svingende vannstand gjennom året, i liten grad vil gjøre seg gjeldende i dette tilfellet.

Forutsatt at nedtapping til LRV skjer på ettervinteren når magasinet er islagt, og at oppfylling til HRV skjer raskt i vårløsningen mens magasinet fortsatt er islagt, vil reguleringssonene rundt magasinet være lite synlige og bare for en kort periode.

Legging av rørgate og kanalgraving vil gi noe overskuddsmasse av jord. Disse massene vil arronderes slik at de får en landskapsform som faller inn i omgivelsene på stedet. To av deponiområdene er lokalisert til tidligere ikke istandsatte massetak. Her vil tilføring av masser og arrondering, samt reetablering av vegetasjon, innebære en landskapsestetisk forbedring.

Etter departementets vurdering har det ikke fremkommet opplysninger som tilsier at konsekvensene for landskap og store urørte naturområder er til hinder for at konsesjon gis.

Når det gjelder landskapstilpasning av dammer, overskuddsmasser og andre hjelpeanlegg, forutsetter departementet at dette avklares nærmere gjennom godkjenning av detaljplan etter at det eventuelt er gitt konsesjon til utbygging.

4.7 Kulturminner og kulturmiljø

I tiltaksområdet i Øvre Flisa er det tidligere registrert 22 automatisk fredete kulturminner. Hedmark fylkeskommune gjennomførte høsten 2015 en supplerende registrering. Det ble ikke gjort nye funn av kulturminner ut over de som allerede er kjent. To kullgroper vil bli neddemmet ved A452, og GLB må søke om tillatelse til å gjøre inngrep i disse dersom dette alternativet gjennomføres. A451 vil ikke berøre noen kjente, automatisk fredete kulturminner. Grunneiernes Arbeidsutvalg viser i høringsuttalelse til denne forskjellen i virkning, og ut fra hensynet til kulturminner foretrekker grunneierne A451.

Kullgroper er svært vanlig forekommende kulturminner i denne delen av Hedmark, og Hedmark fylkeskommune opplyser i høringsuttalelse at etaten vil kunne anbefale for Riksantikvaren at det gis tillatelse til inngrep i kulturminnene.

Ved bygging av ny sperredam i sørenden av Håsjøen vil GLB ha som intensjon å beholde den eksisterende steinkonstruksjonen i vederlagene i dagens sperredammen. Disse vil bli synlige på landsiden av dammen.

Åsnes kommune mener redusert vannføring vil være en direkte trussel mot fløtingsrelaterte kulturminner i nedre Flisa. GLBs hydrologiske beregninger viser at middelvannføringen i denne delen av Flisavassdraget reduseres med 3 %. Flisavassdraget vil fremdeles ha utpregede vårflokker

og god vanngjennomstrømning selv om middelvannføringen reduseres marginalt nederst i Flisavassdraget. Departementet kan vanskelig se at overføring av Øvre Flisa vil gi noen negative virkninger på de fløtingsrelaterte kulturminnene i nedre Flisa. Dette standpunktet samsvarer med uttalelsen fra Hedmark fylkeskommune.

Ifølge GLB er det ikke registrert noen fornminner i databasen Askeladden på minstevannføringsstrekningen i Østre Æra.

Departementet kan ikke se at konsekvensene for kulturminner og kulturmiljø er av betydning for vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

4.8 Jord og skogbruk

Noen av høringsinstansene uttrykker bekymring for at overføring av Øvre Flisa og Østre Æra vil forsterke negative effekter på flomutsatte jordbruksarealer langs Glomma mellom Rena og Flisa. GLB understreker at overføringene ikke vil forsterke flomtopper i Glomma så lenge Osensjømagasinet ikke er fullt. Ved fare for overløp på Osendammen kan overføringen fra Øvre Flisa stenges slik at en unngår økte negative effekter på jordbruksarealer i flomsituasjoner.

Redusert vannføring på minstevannføringsstrekningen i Østre Æra fram til samløpet med Søre Osa kan gjøre deler av naturbeitemarken som tilhører Kjøsætra mer utsatt for tørke enn i dag ved at grunnvannstanden langs elveløpet senkes.

Totalt sett kan ikke departementet se at utbyggingen vil føre til vesentlige konsekvenser for jord- og skogbruksinteresser. Erstatning for eventuelt tap av beiteområder, skogsområder og dyrket mark vil være forhold av privatrettslig karakter, og må håndteres gjennom avtaler eller ved skjønn.

4.9 Ferskvannsressurser og vannforsyning

Etter det NVE kjenner til er det ikke vannforsyningsinteresser av betydning knyttet til oppdemmingsområdet i Øvre Flisa. Grunneiernes Arbeidsutvalg stiller spørsmålstegn ved om oppdemmingen av Øvre Flisa vil påvirke grunnvannstrømmen og drikkevannsforsyningen. NVE er enig med GLB i at oppdemming snarere vil kunne heve grunnvannsnivået rundt inntaksmagasinet, og at det ikke vil påvirke eventuelle drikkevannsinteresser.

Langs minstevannføringsstrekningen i Østre Æra kan grunnvannstanden bli noe lavere enn i dag, men det har ikke kommet fram opplysninger om eiendommer i disse områdene som har eller planlegger drikkevannsuttak eller annen resipientbruk. Også i Vesleflisa vil grunnvannstanden langs elveløpet ned til samløpet med Ulvåa kunne bli noe lavere enn i dag, men i dette området er det ifølge GLB ingen eiendommer som har drikkevannsuttak nær vassdraget.

Åsnes kommune viser til at Søkkediet vannverk ligger i tilknytning til Flisaelva. Kommunen er bekymret for at overføring av Øvre Flisa vil kunne forsure vannkvaliteten, og øke muligheten for redusert vannforsyning. NVE anser det som svært usannsynlig at overføringen vil kunne gi de nevnte virkningene. Nedbørfeltet i Øvre Flisa er den delen i Flisavassdraget med surest vann, og overføringen skulle derfor tilsi noe mindre surt vann til nedre del av Flisaelva der Søkkediet vannverk ligger. Så langt NVE kjenner til, består drikkevannsanlegget av grunnvannsbrønn(er). NVE kan ikke se at en reduksjon i middelvannføringen med 3 % i nedre del av Flisaelva, vil ha nevneverdige konsekvenser for drikkevannsanlegget evne til å opprettholde dagens vannforsyning.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering om at middelvannføringsreduksjonen ikke vil ha nevneverdige konsekvenser for drikkevannsanlegget i denne sammenheng.

Åmot og omegn forsvarsforening mener betydelig mindre vannføring nedstrøms inntaket i Østre Æra vil gi et redusert elvemiljø i området ved foreningens restaurerte forsvarsanlegg. Som kompensasjon for redusert elvemiljø ber foreningen om avbøtende midler.

Departementet vil påpeke at økonomiske krav på grunnlag av tapt elvemiljø er å anse som et forhold av privatrettslig karakter, som må løses ved avtale eller rettslig skjønn.

4.10 Friluftsliv

Ifølge fagutredningen om landskap har området ved Øvre Flisa verdi som friluftsmål og benyttes av lokalbefolkningen. Ifølge grunneierne har Finnskogen turistforening merket opp gamle stier og klopper i området. Flere av stiene går ned til Håsjøene, men veldig få går langsmed disse. En plausibel

forklaring til at stiene ikke går langsmed vannene synes å være at det mange steder er brede belter med myr mellom vannflaten og fastmark. Stiene går ned til vannet der slike belter mangler eller er smale.

Ved etablering av inntaksmagasinet vil myrene bli demmet ned og nytt tråkk på fast, tørr grunn kan etableres langsmed vannene. GLB påpeker at dette vil kunne muliggjøre senere tilrettelegging for aktiviteter langs vannet, noe som bl.a. Hedmark fylkeskommune etterlyser. GLB ser for seg at relevante tilretteleggingstiltak for friluftsliv i magasinområdet kan være en enkel ilandstigningsanordning/brygge for kajakk/kano og tilrettelegging av en rasteplass på egnet sted ved magasinet.

Åsnes Jeger og Fiskeforening mener tiltaket vil ødelegge for fortsatt fisketurisme i Flisavassdraget. Abbor- og gjeddebestanden i Vesleflisa lever først og fremst i loene i Vesleflisa, og vil kunne tåle en redusert vannføring. NINAs undersøkelser i Flisavassdraget viser at det mest sannsynlig ikke lever ørret i Vesleflisa. NINA konkluderer med at redusert vannføring i vassdraget neppe vil påvirke en solid, men tynn, ørretbestand i Ulvåa. I Flisa vil vannføringsreduksjonen være på 7,6 % fra samløpet mellom Ulvåa og Halåa, og ved utløpet i Glomma vil reduksjonen bare være på 2,7 %. På bakgrunn av NINAs konklusjoner og beregnede vannføringsreduksjoner, mener departementet at tiltaket vil ha beskjeden effekt på fiskesamfunnet og mulighetene for fortsatt fisketurisme i Flisavassdraget.

I Vesleflisa vil vannføringsreduksjonen bli relativt stor. Grunneiernes Arbeidsutvalg mener redusert vannføring vil svekke naturverdiene i området. Ifølge GLBs beregninger vil vannføringsreduksjonen bli 41,8 % rett oppstrøms samløpet med Ulvåa. En slik vannføringsreduksjon vil etter departementets oppfatning redusere naturopplevelsen av elvestrengen, og da særlig opplevelsen av fossene Storestyggan og Veslestyggen i Vesleflisa. Det har ikke kommet fram opplysninger om at Vesleflisa og områdene rundt har viktige naturkvaliteter knyttet til fisk, annet dyreliv, fugleliv og vegetasjon som vil bli sterkt påvirket av tiltaket. Utover den visuelle opplevelsen av redusert vannføring i strykpartier, kan ikke departementet se at oppdemming av Øvre Flisa i nevneverdig grad vil redusere mulighetene for fine naturopplevelser ved Flisavassdraget, både ved øvre og nedre del av vassdraget.

Grunneiernes Arbeidsutvalg skriver at jaktinteresser rundt Flisavassdraget kan bli påvirket av tiltaket, men det er ikke konkretisert hvordan redusert vannføring i vassdraget vil kunne påvirke jaktinteressene. Dette temaet er heller ikke tatt opp av andre høringsparter.

Overføringen av Øvre Flisa vil øke vanngjennomstrømningen gjennom Vesle Ossjøen. Vannet som overføres fra Øvre Flisa vil være surere og mer humøst enn vannet i Vesle Ossjøen. Surere og mer humøst vann vil være negativt for friluftslivsaktiviteter som bading og båtsport, fordi vannet er mer brunfarget. Samtidig vil raskere vannutskifting i Vesle Ossjøen kunne bedre vannhygieniske forhold og gi lavere bakterieinnhold i vannet.

GLB opplyser at vandringssystemet med utveksling av fisk mellom Østre Æra og Søre Osa ikke lenger fungerer. Det lever nå en stasjonær bestand av ørret i Østre Æra. FNF Hedmark viser til at slike småelver med egne ørretbestander er viktige for utøvelsen av friluftsliv, herunder sportsfiske og rekruttering til dette. Overføring av Østre Æra vil gi sterkt redusert vannføring på elvestrekning mellom inntaket og samløpet med Søre Osa, og vil følgelig være negativt for ørretbestanden og dermed for fisket på denne bestanden. GLBs vurdering er imidlertid at utøvelsen av fritidsfiske på denne elvestrekningen er svært beskjedent i dag, spesielt etter at Østre Æra Camping innstilte driften i 2010. Verken FNF Hedmark eller andre høringsparter uttaler at denne strekningen er viktig for fritidsfiske eller andre friluftslivsaktiviteter.

Totalt sett mener departementet at overføringene av Østre Æra og Øvre Flisa vil gi små negative virkninger for friluftsliv, jakt, fiske og turisme. Departementet kan ikke se at disse virkningene er av avgjørende betydning for vurderingen av konsesjonsspørsmålet. I den forbindelse vises det til at Miljødirektoratet kan, med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår, pålegge GLB å gjennomføre tilretteleggingstiltak for friluftsliv i influensområdet, deriblant i magasinområdet ved Håsjøen slik GLB beskriver.

4.11 *Vannforskriften*

Influensområdet for de omsøkte tiltakene tilhører vannområde Glomma, og inngår i regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma for planperioden 2016–2021 med tilhørende tiltaksprogram.

Ingen registrerte vannforekomster innenfor denne sakens influensområde har høyere miljømål enn dagens standard. Ingen av vannforekomstene er ført opp i vedlegg 2 eller 3 til KLDs vedtak. Dette innebærer at miljømålet for vannforekomstene settes lik dagens økologiske tilstand eller potensial.

Osensjøen og Søre Osa er klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) med moderat økologisk potensial (MØP). Disse to vannforekomstene vil i beskjeden grad bli berørt av GLBs omsøkte tiltak.

Vesleflisa er registrert som en naturlig vannforekomst med en antatt svært god økologisk tilstand. Østre Æra inngår i den naturlige vannforekomsten «Tilløp til Søre Osa», som har en antatt god økologisk tilstand. Vannføringen i Vesleflisa og Østre Æra vil bli kraftig redusert ved gjennomføring av GLBs omsøkte tiltak.

I henhold til vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt.

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som må vurderes i forbindelse med etablering av nye inngrep i vassdraget. I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vassdragsreguleringsloven, har konsesjonsmyndigheten vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. De foreslåtte konsesjonsvilkårene vil etter departementets vurdering være egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Pålegg av minstevannføring vil i stor grad bidra til å opprettholde de biologiske funksjonene i elvene.

Departementet mener som NVE at samfunnsnyttene vil være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet mener at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar produksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Departementet viser til at denne vurderingen omfatter både tekniske gjennomførbarhet og kostnader.

Med de avbøtende tiltak som fremgår av de foreslåtte konsesjonsvilkårene, og med den minstevannføring som fremgår av foredraget her, finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

5. *SAMLET BELASTNING*

I tråd med naturmangfoldloven foretar departementet en vurdering av den samlede belastningen på økosystemet. Departementet har tatt hensyn til andre allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidige inngrep og påvirkninger. For den omsøkte utbyggingen vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget foran, samt til NVEs innstilling og konsesjonssøknaden med fagrapporter.

De omsøkte tiltakenes influensområde inkluderer områdene i og rundt Østre Æra, Osensjøen, Øvre Flisa og Flisavassdraget. Et økosystem kan ha stor variasjon i størrelse. Innenfor influensområdet er det etter departementets vurdering flere økosystemer som det er naturlig å vurdere.

Den største påvirkningen innenfor influensområdet synes å være eksisterende regulering av Osensjøen. NVE mottok mange høringsuttalelser som er sterkt kritiske til økt senkning av Osensjøen. Dagens regulering har bidratt til store erosjonsproblemer flere steder rundt Osensjøen, og høringspartene fryktet forsterkede erosjonsproblemer ved ytterligere senkning. På bakgrunn av den massive motstanden som kom fram i høringsrunden, valgte GLB å trekke denne delen av søknaden. Med unntak for mulige negative effekter på vannkvalitet og fisk i Vesle Ossjøen, vil en eventuell overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen etter departementets vurdering ikke påvirke Osensjøens økosystem i nevneverdig grad.

Osa kraftverk og overførings- og inntakstunnelen er lokalisert under terrenget, og er ikke synlige landskapselementer. Siden Osa kraftverk ble satt i drift i 1981 har det vært minstevannføringssslipp i Søre Osa. Ifølge NINA har mindre vannføring redusert vekst og størrelse på ørreten i elva. Redusert vannføring har også ført til at det ikke skjer noen vandring og utveksling av fisk mellom Søre Osa og Østre Æra. Overføring av Østre Æra vil ha negative virkninger for den stasjonære ørretbestanden i

elva, men tiltaket vil etter departementets vurdering mest sannsynlig ikke påvirke fiskesamfunnet i Søre Osa.

Ivaretagelse av mangfold knyttet til landskap faller også inn under naturmangfoldloven. Begge oppdemningsalternativene i Øvre Flisa vil i henhold til landskapsutredningen gi flere strandsoner med fastmark inn mot vannkanten enn det som er tilfelle i dag. Generelt vil et stort sammenhengende vannspeil virke attraktivt i et landskapsrom. Sammen med en lite synlig reguleringszone vil det planlagte inntaksmagasinet i Øvre Flisa kunne framstå like attraktivt i landskapsbildet som de eksisterende innsjøene gjør i dag. Departementet forutsetter at tekniske inngrep som ny dam i sørenden av Håsjøen, sperredammer og inntakspunkt i nordenden av magasinet vil bli bygget på en måte som demper den visuelle effekten i størst mulig grad. Etablering av inntaksmagasinet vil imidlertid demme opp deler av den viktige naturtypelokaliteten Håsjøen N. Denne lokaliteten innehar viktige elementer som er sjeldne i landskapet og som er viktige for artsmangfoldet i området.

De akvatiske miljøene i Øvre Flisa er allerede i dag preget av høy myrfrekvens i nedbørsfeltet, som resulterer i brunfarget, surt vann med høyt humusinnhold. Dette har blant annet resultert i at fiskesamfunnet bestående av småabbor og gjedde inneholder høye nivåer av kvikksølv, og at en stor andel overstiger anbefalt kostholdsgrense. Etablering av et inntaksmagasin vil kunne forsterke tilstanden med surere vann og enda høyere kvikksølvnivå i fisken.

Etter departementets vurdering vil oppdemmingen av Øvre Flisa i beskjeden grad påvirke økosystemene i og rundt Flisavassdraget som det fremgår av redegjørelsen foran. Elverum kommune og Åsnes kommuneskoger viser til planlagte vannkraftutbygginger i Sønsterudfallet og Valbyfossen i Flisavassdraget. Utbygging av Sønsterudfallet er av NVE tidligere vurdert å være konsesjonspliktig, men NVE har ikke mottatt noen slik konsesjonssøknad. Utbygging av Valbyfossen er av Eidsiva Energi vurdert å ikke være lønnsom, og NVE har ikke mottatt noen henvendelse om prosjektet.

Adv. Larsen opplyser at en realisering av GLBs prosjekt vil redusere produksjonen i Syversætre Foss Kraftverk AS, som ligger nederst i Flisavassdraget. Departementet mener den reduserte produksjonen er relevant å vektlegge ved interesseavveiningen som skal foretas når spørsmålet om konsesjon skal avgjøres. GLB opplyser at saken vil bli løst ved å kompensere for det økonomiske tapet dersom konsesjon blir gitt.

Grunneiernes arbeidsutvalg mener Osen og Håsjøene allerede er sterkt berørt av storsamfunnets inngrep. NF Hedmark oppfatter også at området er sterkt preget, og mener NVEs forståelse av hva som utgjør et landskap og økosystem er for snever. Partene peker på flere aktiviteter i regionen som de mener må inkluderes i en vurdering av samlet belastning, blant annet eksisterende og omsøkt vannkraftproduksjon i regionen, Forsvarets aktivitet på Regionfelt Østlandet og Rena leir, vindparkene på Kjølberget og Raskiftet, skogsdrift og hyttebygging rundt Osensjøen.

Kjølberget vindkraftverk er nå under utbygging. Vindkraftparkens senter vil ligge drøyt 7,5 km øst for Veslestyggen i Vesleflisa. Raskiftet vindkraftverk hadde byggestart i 2016 og ble idriftsatt i desember 2018. Parkens senter ligger drøyt 2 km vest for Osensjøen. Begge vindkraftparkene vil ligge i randsonen til de omsøkte tiltakenes influensområder, men etter departementets vurdering vil vindkraftparkene i liten grad forsterke virkningene på økosystemene som berøres av GLBs omsøkte tiltak.

Regulering av Rena elv og Storsjøen ligger etter departementets vurdering geografisk utenfor området som det er naturlig å vurdere for samlet belastning. I samme region viser FNF Hedmark til vannkraftutbygging av Hovda og Deia, som begge har fått avslått sine søknader om konsesjon.

Departementet er innforstått med at Forsvarets aktiviteter på Regionfelt Østlandet, og Rena leir med Rødsmoen øvingsområde, innebærer en belastning for landskap og økosystemer. Etter det opplyste utøves alle Forsvarets aktiviteter i regionen utenfor de omsøkte tiltakenes influensområder. Det har ikke kommet fram opplysninger om at Forsvaret planlegger å utvide områdene for sine aktiviteter i et slikt omfang at den samlede belastningen innenfor søknadens influensområde vil øke.

Departementet har ikke mottatt konkrete opplysninger om at det foregår skogsdrift og hyttebygging innenfor influensområdet i et slikt omfang at dette påvirker den samlede belastningen i nevneverdig grad.

Eksisterende eller planlagte tiltak sammen med oppdemmingen og overføringene vil ikke øke den samlede belastningen eller medføre økte sumvirkninger i en slik grad at det vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Den samlede påvirkningen økosystemet blir utsatt for, vil ikke være til hinder for at konsesjon kan gis til omsøkte tiltak slik dette fremgår av oppsummeringen og konklusjonen nedenfor.

6. *DEPARTEMENTETS OPPSUMMERING OG KONKLUSJON*

I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket gjennomgås og avveies.

Tiltaket vil innebære økt utnyttelse av vannkraftressurser ved å utnytte eksisterende reguleringer bedre slik det også fremgår av energimeldingen (Stortingsmelding nr. 25 (2015–2016)). Den viktigste samfunnsnyttan med overføringen av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen vil være totalt ca. 18,6 GWh/år ny, regulerbar kraft, fordelt med ca. 10,7 GWh/år om vinteren og ca. 7,9 GWh/år om sommeren.

Både oppdemningsalternativ A451 og A452 er samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter.

Departementet har merket seg at Åmot kommune er positiv til søknaden, mens Trysil, Elverum, Våler og Åsnes er negative. Mange grunneiere er negative til søknaden, mens Hedmark fylkeskommune er positiv til det omsøkte tiltaket. Østfold fylkeskommune (vannregionmyndighet for Glomma) har ingen merknader til søknaden. Fylkesmannen i Hedmark viser til fylkeskommunens saksutredning med behandling og vedtak.

De negative virkningene som trekkes fram er særlig knyttet til oppdemning og regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa, og redusert vannføring i Flisavassdraget. Inntaksmagasinet vil sette deler av en viktig naturtyperlokaltet under vann. Etablering av inntaksmagasinet vil redusere vanngjennomstrømningen og forsure Håsjøene. Overføring av Østre Æra vil ha negativ virkning på den stasjonære ørretbestanden.

Departementet konkluderer med at alternativ A451 samlet sett er det alternativet som vil føre til minst ulempe for miljøet. Med A451 vil neddemmet areal i Øvre Flisa bli mindre, og sannsynligheten for påvirkning på den sårbare naturtyperlokalteten solblom reduseres. Humustransporten over til Vesle Osjøen fra inntaksmagasinet vil være lavere, og påvirkningen på kulturminner reduseres. Flere høringsparter foretrekker også A451 dersom det gis konsesjon.

Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at fordelene ved overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen overstiger ulempene, og at § 5 i vassdragsreguleringsloven er oppfylt. Departementet tilrår at det gis konsesjon etter alternativ A451. Ulempene er moderate og lar seg til dels avbøte med slipp av minstevannføring. Departementet forutsetter at det slippes tilstrekkelig minstevannføring forbi dam Håsjøen og inntaksdammen i Østre Æra.

7. *OREIGNINGSLOVA*

7.1 *Arealer og rettigheter for bygging og drift av reguleringene*

GLB søker etter oreigningslova om samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for utbygging i tråd med de omsøkte planene dersom det ikke oppnås minnelig avtale mellom GLB og grunn- og rettighetshavere. Formålet med søknaden er vannkraftproduksjon, jf. oreigningslova § 2 nr. 51. Tiltakshaver søker også om å ta i bruk areal og rettigheter før skjønn er avholdt eller avtale er inngått med grunneiere og rettighetshavere (forhåndstiltredelse), jf. oreigningslova § 25.

Som følge av lovendringen i vassdragsreguleringsloven er den automatiske ekspropriasjonsvirkningen av å gi konsesjon etter vassdragsreguleringsloven bortfalt, og samtykke til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter og grunn som før lovendringen ble dekket av konsesjonen, gjør det nødvendig med et eget vedtak etter oreigningslova for de omsøkte tiltakene.

7.2 *Departementets vurdering av søknaden om ekspropriasjon*

For å tillate ekspropriasjon må det foretas en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd. Departementet viser til vurderingene ovenfor av fordeler og ulemper av GLBs omsøkte reguleringer og overføringer etter vassdragsreguleringsloven. Departementet har i konsesjonsspørsmålet funnet at fordelene ved tiltaket overstiger de skader og ulemper utbyggingen vil medføre. Departementet mener at de samfunnsmessige fordelene ved tiltaket er av en slik betydning at det må tillegges avgjørende vekt sammenlignet med den enkelte grunneiers og rettighetshavers interesser som blir berørt av

tiltaket. Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at inngrepet utvilsomt er mer til gagn enn til skade, og at vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd er oppfylt. Departementet tilrår at GLB gis samtykke til ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for bygging og drift av de omsøkte anleggene, jf. oreigningslova § 2 nr. 51.

7.3 Forhåndstiltredelse

Når skjønn ikke er begjært, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis dersom det vil føre til urimelig forsinkelse for tiltakshaver å vente til skjønnskravet er fremmet. Departementet kan ikke se at særvilkårene i oreigningslova § 25 første ledd annet punktum er oppfylt her, og søknaden om forhåndstiltredelse stilles i bero inntil eventuelt skjønn er begjært.

7.4 Frist for å begjære skjønn

Departementet gjør oppmerksom på at samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova faller bort dersom det ikke er begjært skjønn innen 1 år etter at ekspropriasjonsvedtaket ble fattet, jf. oreigningslova § 16.

8. FORURENSNINGSLOVEN

Ut fra de foreliggende opplysninger, mener departementet at det er lite sannsynlig at tiltaket vil kunne medføre betydelige forurensninger etter at anleggene er satt i drift. Det skulle derfor ikke være nødvendig med tillatelse etter forurensningsloven for driftsfasen.

Anleggsarbeidene krever egen tillatelse etter forurensningsloven. Ved en utbygging må det derfor søkes Fylkesmannen i Hedmark om utslippstillatelse i anleggsfasen.

V. Departementets merknader til vilkårene

Post 1 (Konsesjonstid og revisjon)

I henhold til vassdragsreguleringsloven § 8 kan det fastsettes kortere revisjonstid enn 30 år dersom det er gitt flere konsesjoner i samme vassdrag til forskjellig tid. På denne bakgrunn foreslår departementet at vilkårene for konsesjon til overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen kan tas opp til alminnelig revisjon 21.05.2029. Dette er samme revisjonstidspunkt som er fastsatt for GLBs konsesjon til regulering av Osensjøen, meddelt ved kongelig resolusjon 21.05.1999. Departementet finner det hensiktsmessig at det gis anledning til å revidere disse to konsesjonene i samme revisjonsprosess.

Post 2 (Konsesjonsavgifter)

Det foreslås at konsesjonsavgiftene settes til standardsatser, som per i dag er 8 kr/nat.hk. til staten og 24 kr/nat.hk. til kommuner.

Post 7 (Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Det er vesentlig at inngrepene gjøres så skånsomt som mulig og med særlig vekt på landskapstilpasningen. Ved NVEs godkjenning av detaljplanene må de tekniske inngrepene få en så god miljømessig utforming som mulig.

Post 8 (Naturforvaltning)

NVE har foreslått standardvilkår for naturforvaltning. Olje- og energidepartementet slutter seg til dette.

Pålegg i medhold av denne bestemmelsen må være knyttet til skader forårsaket av utbyggingen, og kostnadene ved pålegget må stå i rimelig forhold til tiltakets skadevirkninger og til nytten ved tiltaket.

Post 9 (Automatisk fredete kulturminner)

Departementet vil påpeke tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt under anleggsperioden, jf. kulturminnelovens bestemmelser. Konsesjonæren skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 før detaljplanen blir godkjent av NVE.

Post 12 (Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

Flere høringsparter uttrykker bekymring for at oppdemming av Øvre Flisa vil føre til erosjon av moreneryggene som strekker seg ut i Håsjøen. Likeledes mener enkelte parter at økt vanngjennomstrømming i Vesle Ossjøen vil kunne medføre økt erosjon i dette området. På nåværende tidspunkt foreligger det ikke tilstrekkelig kunnskap om utbyggingen vil medføre økt erosjon, og hvilke områder som eventuelt vil trenge erosjonssikring. Denne vilkårsposten gir NVE hjemmel til å pålegge GLB å erosjonssikre områder som eventuelt blir berørt av utbyggingen. Vilåret gir også NVE mulighet for å pålegge konsesjonæren å bygge terskler og gjennomføre andre biotopjusterende tiltak.

Post 13 (Rydding av reguleringssonen)

Vilåret stiller krav om rydding av trær og busker som er over 0,5 m høye.

Post 14 (Manøvreringsreglementet)

Departementet foreslår å gjøre endringer i manøvreringsreglementet gitt ved kgl.res. av 14. september 1928, senere endret ved kgl.res. 11. juni 1976 og 21. mai 1999. Merknadene fremgår nedenfor i eget kapittel om manøvreringsreglementet.

Post 16 (Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Dette vilåret stiller krav om at måleanordningen for registrering og dokumentasjon av minstevannføring i Østre Æra og Vesleflisa skal godkjennes av NVE. Videre stiller det blant annet krav til skilting og merking av inntaksmagasinet og strekninger med minstevannføring, som også skal godkjennes av NVE.

Vilkår om fiskefond

Departementet har ikke foreslått vilkår om fiskefond til de berørte kommuner, slik Hedmark fylkeskommune anmoder om i høringsuttalelsen.

Fylkeskommunens uttalelse bygger på opprinnelig søknad, som inkluderte planer om økt senkning av Osensjøen. Økt senkning er trukket fra søknaden, og utbyggingen vil etter departementets vurdering ikke påvirke fiskesamfunnet i Osensjøen.

Etter at fylkeskommunen sendte inn høringsuttalelse ble fiskeforholdene i øvre deler av Flisa-vassdraget undersøkt av NINA. Undersøkelsen viser at det ikke finnes noen ørretbestand i Vesleflisa som kan bli skadelidende av oppdemming av Øvre Flisa. Etablering av et fiskefond er ikke trukket fram av noen andre høringsparter. Departementet kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner for å sette vilkår om fiskefond.

VI. Departementets merknader til endringer i gjeldende manøvreringsreglement for Osensjøen i Trysil og Åmot kommuner fastsatt ved kgl.res. 14. september 1928, endret ved kgl.res. 11. juni 1976 og kgl.res. 21. mai 1999

Nytt manøvreringsreglement er inntatt i vedlegg 3 nedenfor. Reglementet erstatter gjeldende reglement av 14. september 1928 med senere endringer. Endringene i gjeldende reglement er uthevet i NVEs utkast til nytt reglement inntatt på s. 66–67.

Post 1 A (Reguleringer)

I tråd med GLBs søknad foreslås 0,5 m reguleringshøyde for Håsjøen, Håengsjøen, Nordre Håsjøen og Kjerringtjønnna. Ved oppdemming i henhold til alternativ A451 vil de fire nevnte innsjøene utgjøre et sammenhengende inntaksmagasin. HRV og LRV for inntaksmagasinet vil være henholdsvis kote 451,27 og kote 450,77.

Alle kotehøyder er oppdatert til Kartverkets høydesystem NN2000. De oppdaterte kotehøydene for Osensjøen innebærer ingen materielle endringer.

Ny post 1 B (Overføringer)

NVE foreslår å ta inn en ny post som angir at avløpene fra nedbørfeltene i Østre Æra og Øvre Flisa kan overføres til Osensjøen. Departementet slutter seg til NVEs forslag.

Post 2 A (Vannslipp til Søre Osa)

Gjeldende post 2 om vannslipp til Søre Osa foreslås endret til post 2 A, uten materielle endringer. Post 2 A tilsvarer post 4 i vilkårene for utbygging av Osa kraftverk, jf. kgl.res. 11. juni 1976.

Ørreten i Søre Osa bruker ikke Østre Æra som gytelokalitet. GLB har beregnet at overføring av Østre Æra vil redusere middelvannføringen ved samløpet Østre Æra/Søre Osa med ca. 0,5 m³/s. Det er ikke framlagt faglige argumenter for at en slik reduksjon vil ha en nevneverdig effekt på fiskebestanden i Søre Osa. Departementet ser derfor ikke grunnlag for øke minstevannføringen til Søre Osa.

Ny post 2 B (Øvrig vannslipp)

Posten stiller krav til slipp av minstevannføring forbi dam Håsjøen til Vesleflisa og forbi inntaksdammen i Østre Æra.

GLB foreslår en minstevannføring forbi dam Håsjøen på 0,04 m³/s hele året. Tilsvarende foreslås en minstevannføring forbi inntaksdammen i Østre Æra på 0,03 m³/s hele året. Dette er identisk med 5-persentilene, både vinter og sommer, og er beregnet på grunnlag av observerte tilsigsserier (1983–2012) til henholdsvis Øvre Flisa og Østre Æra. GLB anser at de observerte dataene er gode, og bruker derfor disse som grunnlag for sine forslag til minstevannføring.

Ifølge GLBs beregninger tilsvarer 0,04 m³/s i minstevannføring til Vesleflisa en redusert produksjon på 0,68 GWh/år i Osa kraftverk. Tilsvarende reduseres produksjonen med 0,34 GWh/år i Osa kraftverk (fratrukket økning i produksjon ved Kvernfall/Osfallet) ved en minstevannføring på 0,03 m³/s forbi inntaket i Østre Æra. Begge produksjonstapverdiene gjelder ved slukeevne for overføringene som oppgitt i søknaden, 8,0 m³/s og 5,5 m³/s for henholdsvis Øvre Flisa og Østre Æra. Produksjonstapet øker med synkende slukeevne og økende minstevannføring.

Enkelte høringsinstanser mener de foreslåtte minstevannføringene i Øvre Flisa og Østre Æra er for lave, og at disse bør økes.

Slipp av minstevannføring forhindrer tørrlegging av elvestrekningen nedstrøms et inntak/sperredam. NVE mener slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen vil opprettholde de viktigste økologiske funksjonene i elvestrekninger som får fraført vann, og denne størrelsen er derfor en vanlig brukt størrelse ved fastsettelse av krav til minstevannføring.

NVE kan ikke se at det framkommer opplysninger i søknaden, fagrapporter eller høringsuttalelser som tilsier at elvestrekningene som får fraført vann i Vesleflisa og Østre Æra innehar viktige naturverdier av regional eller nasjonal betydning.

På elvestrekningen nedstrøms inntakspunktet i Østre Æra vil den stasjonære ørretbestanden i Østre Æra få dårligere leveforhold og tilgang til gyteplasser oppstrøms inntaket blir svært begrenset. Slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen vil etter NVEs vurdering være tilstrekkelig til å sikre at bestanden overlever. I henhold til GLB foregår det lite fiske på denne strekningen i dag og annet friluftsliv i området er beskjedent. NINAs fiskeundersøkelse av øvre del av Flisavassdraget viser at det mest sannsynlig ikke forekommer ørret i Vesleflisa, og abbor og gjedde som lever i her vil bli lite påvirket av redusert vannføring.

På grunnlag av ovennevnte momenter ser NVE ingen grunn til å foreslå høyere minstevannføring enn 5-persentilen. NVE foreslår at det pålegges slipp av 0,04 m³/s (40 l/s) forbi dam Håsjøen hele året, og 0,03 m³/s (30 l/s) forbi inntaket i Østre Æra hele året.

Departementet er enig med NVE i spørsmålet om slipp av minstevannføring.

Post 3 (Manøvrering)

NVE foreslår å legge til et nytt siste ledd som stiller krav til at regulering av inntaksmagasinet i Øvre Flisa bare skal skje på senvinteren og våren, og at regulanten skal etterstrebe å holde vannstanden stabil og nær HRV resten av året. GLB har gjennom hele behandlingsprosessen framholdt at manøvreringen planlegges gjennomført på denne måten. Departementet tilrår at kravet om planlagt manøvrering inntas her.

Post 4 (Flom)

NVE foreslår å ta inn et nytt siste ledd om at overføringene fra Øvre Flisa og Østre Æra skal stanses i flomsituasjoner, dvs. ved overløp, eller fare for overløp, fra Osensjøen. Departementet tilrår at nytt siste ledd inntas som foreslått av NVE.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Glommens og Laagens Brukseierforening gis tillatelse til overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen i Hedmark i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelse

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis Glommens og Laagens Brukseierforening tillatelse til overføring av Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen for utnyttelse til kraftproduksjon i Osa kraftverk og kraftverkene nedstrøms i Rena og Glomma fra Løpet til Braskereidfoss, jf. Vedlegg 2.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Osensjøen til erstatning for reglementet fastsatt ved kgl.res. 14. september 1928, endret ved kgl.res. 11. juni 1976 og kgl.res. 21. mai 1999, jf. Vedlegg 3.
3. I medhold av oreigningslova § 2 første ledd nr. 51 gis Glommens og Laagens Brukseierforening samtykke til å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter i tilknytning til overføringen av Øvre Flisa og Østre Æra.
4. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

*Vedlegg 2**Vilkår*

*for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB)
til å overføre Øvre Flisa og Østre Æra til Osensjøen i Elverum, Trysil og Åmot kommuner*

(Fastsatt ved kgl.res. 27.09.2019.)

1.

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon 21.05.2029. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

Reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantsettelse, arrest eller utlegg.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet. Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år, i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Beregningen av konsesjonsavgifter samordnes med beregningen av konsesjonsavgifter for konsesjon etter vannfallrettighetsloven, jf. lov av 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon til rettigheter til vannfall mv. § 18 første ledd.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren er ansvarlig for at inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd, avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholder seg retten til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreer etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraft tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med brukstid ned til 5.000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger betales av den som tar ut kraften.

Den enkelte vannfalls- eller brukseier har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan den ansvarlige vannfalls- eller brukseier forlange å få oppgitt den brukstid som mottaker av konsesjonskraften ønsker å benytte, samt brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Prisen på kraften fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Skatter beregnet av kraftproduksjonens overskudd ut over normal-avkastningen inngår ikke i selvkostberegningen. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år.

4.

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelser om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Kongen kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om avståelse, fordeling og pris for kraft etter post 3 (Konsesjonskraft).

5.

(Byggefrister mv.)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

6.

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

7.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge fram detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveier, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som er nødvendig for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8.

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet:

- a. å sørge for at forholdene i Håsjøen, Håengsjøen, Håsjøen Nord, Kjerringtjønna, Flisavassdraget og Østre Æra er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

V

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår, eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9.

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner, jf. lov om kulturminner (kulturminneloven) § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen hos fylkeskommunen umiddelbart, og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. kulturminneloven § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10.

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11.

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12.

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for vilt i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Manøvreringsreglement)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipp, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

15.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak fra NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser, og gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

16.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Anordningen skal godkjennes av NVE. Data skal framlegges for NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasin som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

17.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19.

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

20.

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de fastsatte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med vassdragsreguleringsloven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Olje- og energidepartementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 3 (Konsesjonskraft), 5 (Byggefrister), 14 (Manøvreringsreglement), og 20 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseiers retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

21.

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysningsloven.

Departementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

Vedlegg 3

*Manøvreringsreglement
for regulering av Osensjøen i Trysil og Åmot kommuner*

(Fastsatt ved kgl.res. 27.09.2019. Erstatte tidligere reglement gitt ved kgl.res. av 14. september 1928, senere endret ved kgl.res. 11. juni 1976 og kgl.res. 21. mai 1999. Post 2 A. tilsvarer post 4 i vilkårene for utbygging av Osa kraftverk gitt ved kgl.res. 11. juni 1976.)

1.

A. (Reguleringer)

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Osensjøen	436,37	438,07	431,47	1,7	4,9	6,6
Håsjøen	449,57	451,27	450,77	1,7	0,0	0,5
Håengsjøen	449,69	451,27	450,77	1,58	0,0	0,5
Nordre Håsjøen	449,69	451,27	450,77	1,58	0,0	0,5
Kjerringtjønnna	451,24	451,27	450,77	0,03	0,0	0,5

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som NVE godkjenner.

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN 2000.

B. (Overføringer)

Østre Æra (26 km²) og Øvre Flisa (38 km²) overføres til Osensjøen.

2.

A. (Vannslipp til Søre Osa)

Av hensyn til utseende, fiskens gang og forurensning plikter konsesjonæren å slippe vann i Søre Osa. I tiden 1. juni – 15. september slippes 6,0 m³/sek, i tiden 20. september – 31. mai slippes 2,5 m³/sek.

I tiden 16. september – 20. september reduseres slippingen gradvis fra sommervannstand til vinter-vannstand.

Endringer i vannføring skal såvidt mulig skje med myke overganger.

B. (Øvrig vannslipp)

Det skal slippes en minstevannføring på 40 l/s forbi dam Håsjøen til Vesleflisa hele året.

Det skal slippes en minstevannføring på 30 l/s forbi inntaket i Østre Æra hele året.

3.

(Manøvrering)

Når hensynet til kraftverket i Osa gjør det nødvendig, må Osensjøen ikke være tappet lavere enn til kote 431,77 den 10. april.

Om våren skal tappingen til Osa kraftverk tilpasses snømagasin og nedbør med sikte på at vannstanden i Osensjøen når kote 436,87 innen medio juni. I år med lite snømagasin stanses tappingen gjennom Osa kraftverk om nødvendig helt, inntil prognoser med stor sannsynlighet tilsier at fylling til kote 436,87 innen medio juni kan oppnås.

I tiden medio juni til medio august tillates ikke Osensjøen å stige over kote 437,57 uten at det er for å hindre skadeflom i vassdraget nedenfor. I samme periode senkes ikke vannstanden lavere enn kote 436,87.

Fra det tidspunkt da brukene i nedre Glomma ikke lenger trenger tilskudd av vann, eller senest 10. april og inntil lavvannsperioden inntreer nedenfor Glomma, dog ikke utover 1. november, tappes magasinet således at Nye Osa kraftverk får vann etter behovet, inklusive minstevannføring forbi kraftstasjonen, inntil 15 m³/s i ukemiddel fra Osensjøen. Fra 1. november tappes det med henblikk på Nye Osa kraftverk så lenge lavvannsperioden varer i nedre Glomma, dog ikke utover 10. april.

Alt med den begrensning som følger av bestemmelsene i denne posts avsnitt 2 og 3.

Vannføringen fra Osensjøen kan korttidsreguleres i Osensjøen etter Osa kraftverks behov, og etter avtale med de nedenforliggende bruk. De tillatte grenser for korttidsregulering for Løpet Kraftverk må herunder ikke overskrides.

Inntaksmagasinet i Øvre Flisa skal ikke aktivt reguleres gjennom året. Nedtapping og oppfylling av magasinet skal bare skje på senvinteren og våren. For øvrig skal vannstanden i magasinet så vidt mulig holdes på HRV.

4.

(Flom)

Ved manøvreringen skal det has for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Alle flomløp skal være åpne når vannstanden i Osensjøen vil overstige HRV.

Ved samtidig flomvannføring og magasin vannstand nær HRV i Osensjøen, skal overføringene fra Øvre Flisa og Østre Æra stanses.

5.

(Fløtning)

Med hensyn til avgivelse av nødvendig vann til alminnelig fløtning skal dette gjøres i overensstemmelse med det som måtte være bestemt i overenskomst eller i medhold av vassdragsreguleringsloven § 19.

6.

(Vedlikehold og protokollføring)

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørsmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

7.

(Endringer i reglementet)

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

33. BKK AS

(Søknad om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd mv. i forbindelse med fusjon med Sunnfjord Energi Holding AS)

Olje- og energidepartementets samtykke 7. oktober 2019.

Innledning

Olje- og energidepartementet (OED) viser til brev av 8. juli 2019 fra BKK AS (BKK) vedrørende unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett ved innfusjonering av Sunnfjord Energi Holding AS (SE Holding) i BKK.

I forbindelse med fusjonen mellom SE Holding og BKK søkes det om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Videre søkes det om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23 for det indirekte ervervet av Sunnfjord Energi ASs andel av aksjene i Kjosnesfjorden Kraftverk AS, samt konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 25 for indirekte erverv av Sunnfjord Energi ASs eierandel i Jølstra Kraft DA.

Det anmodes også om at staten ikke benytter adgangen til å gjøre gjeldende tidligere fastsatte vilkår om konsesjonsbehandling eller statlig forkjøpsrett i forbindelse med aksjeoverdragelsen og fusjonen mellom BKK og SE Holding, samt at Sunnfjord Energis reguleringskonsesjoner videreføres på uendrede vilkår.

Bakgrunn

Om Sunnfjord Energi Holding AS

SE Holding er et rent holdingsselskap, eid av kommunene Førde, Fjaler, Jølster, Gaular, Hyllestad, Solund og Naustdal, samt av BKK. SE Holding eier alle aksjer i Sunnfjord Energi AS. Sunnfjord Energi AS har virksomhet innen kraftproduksjon, nett og kraftomsetning, og eier i dag flere kraftverk og innehar flere konsesjoner etter vannfallrettighetsloven.

I søknaden er det opplyst at Sunnfjord Energi har følgende konsesjoner etter vannfallrettighetsloven:

- Stakaldefoss kraftverk – erverv av fallrettigheter ved kgl.res. 28. februar 2014
- Mo kraftverk og Refsdal minikraftverk – erverv av fallrettigheter ved kgl.res. 18. juli 1997
- Brulandsfoss kraftverk – erverv av fallrettigheter ved kgl.res. 22. januar 1988
- Øvre Svultingen kraftverk – erverv av fallrettigheter ved kgl.res. 28. februar 2014
- Nedre Svultingen kraftverk – erverv av fallrettigheter ved kgl.res. 28. februar 2014

Sunnfjord Energi AS har videre følgende reguleringskonsesjoner etter vassdragsreguleringsloven:

- Jølstervatn magasin – kgl.res. 30. mai 1952, fornyet ved kgl.res. 12. desember 1958, og overført ved kgl.res. 22. januar 1988 til Brulandsfoss Kraftverk
- Giljeelva, Gravvatn, og overføring av Litlevatnet til Gravvatn – kgl.res. 18. juli 1997
- Strandevatn – kgl.res. 6. oktober 1917 og ytterligere reguleringskonsesjon 6. mars 1953
- Nordstrandvatnet – reguleringskonsesjon ved kgl.res. 28. februar 2014
- Espelandsvatnet – kgl.res. 22. november 1963

Videre er Sunnfjord Energi AS deleier i Fossheim kraftverk og Kjosnesfjorden kraftverk gjennom aksjeposter på henholdsvis 60 prosent og 78,49 prosent. BKK Produksjon AS eier de resterende aksjene i Kjosnesfjorden Kraftverk AS. Kjosnesfjorden Kraftverk AS er meddelt konsesjon ved

kongelig resolusjon av 7. mai 2004 for erverv av fallrettigheter i Jølstervassdraget for bygging av kraftverket.

Sunnfjord Energi har dessuten en 50 prosent eierandel i Jølstra Kraft DA. Sunnfjord Energi AS ble meddelt konsesjon for erverv av fallrettigheter for Jølstra kraftverk ved kongelig resolusjon 21. juni 2017, og bygger ut Jølstra kraftverk. OED ga ved kongelig resolusjon av 14. juni 2019 Jølstra Kraft DA tillatelse til erverv av de fallrettigheter som Sunnfjord Energi AS fikk konsesjon til å erverve ved kongelig resolusjon av 28. februar 2014 og 21. juni 2017 i Jølstravassdraget, jf. vannfallrettighetslovens § 4. Tillatelsen ble gitt på uendrede vilkår.

Fusjonen mellom SE Holding og BKK

SE Holding og BKK har besluttet å fusjonere sine virksomheter. SE Holding er overdragende selskap, mens BKK er overtakende selskap.

Sunnfjord Energi, BKK og deres eiere har i en tid vært i forhandlinger, og har konkludert med at en fusjon gagnar begge selskapene, samtidig som det er i tråd med myndighetenes ønsker om strukturutvikling.

Eierne av SE Holding og BKK har vedtatt fusjonsplanen som innebærer at samtlige aksjer i SE Holding overdras til BKK. Eierne av SE Holding mottar aksjer i BKK med avtalt bytteforhold.

Departementets vurdering

Da SE Holdings heleide datterselskap Sunnfjord Energi AS har konsesjonspliktige fallrettigheter, utløser BKKs erverv av 100 prosent av aksjene og fusjonen mellom BKK og SE Holding konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven.

Ved fusjonen får BKK gjennom det indirekte ervervet av Sunnfjord Energi AS' aksjer i Kjøsnestjorden Kraftverk AS til sammen 100 % av aksjene i Kjøsnestjorden Kraftverk AS når det tas hensyn til at BKK allerede via det heleide datterselskapet BKK Produksjon AS eier de øvrige aksjene i selskapet. Reglene i vannfallrettighetsloven § 24 kommer dermed til anvendelse, jf. identifikasjonsreglen i § 24 annet ledd siste punktum. Da kommer lovens bestemmelser om erverv av eiendomsrett eller annen rådighet over vannfall til anvendelse, og dermed også unntaksbestemmelsen i lovens § 3 annet ledd. På forespørsel fra departementet har BKK i epost av 26. september d.å. bekreftet at det indirekte ervervet av aksjene i Kjøsnestjorden Kraftverk AS behandles som del av søknaden om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett.

Fusjonen innebærer også både indirekte erverv i Kjøsnestjorden Kraftverk AS og i Jølstra Kraft DA.

Fusjonen utløser meldeplikt etter vilkår fastsatt for tidligere vedtak om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett. I forbindelse med tidligere omorganiseringer av Sunnfjord Energi har departementet gitt flere unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett med forbehold om at slik konsesjonsbehandling og forkjøpsrett skal kunne gjøres gjeldende ved eventuelle fremtidige aksjeoverdragelser. Departementet kan ikke se at den omsøkte omorganiseringen gir grunnlag for å benytte tidligere fastsatte vilkår for de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett.

Det søkes om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, da det anføres at det foreligger "særlige hensyn". Når særlige hensyn foreligger kan departementet i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett.

Ot.prp. nr. 31 (1989–90) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Formålet med bestemmelsen er særlig å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene.

Departementet har kommet til at det foreligger slike særlige hensyn som gjør at unntaksbestemmelsen i § 3 annet ledd kan anvendes innenfor de rammer som er trukket opp i forarbeidene. Det vises særlig til at omorganiseringen gir en mer rasjonell organisering av selskapene. Vannfallrettighetslovens krav til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonene.

OED skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Ved unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd vil det bli satt som vilkår at samtlige fremtidige aksjeoverdragelser i BKK AS, Sunnfjord Energi AS og Kjørnesfjorden Kraftverk AS skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet vil videre forbeholde seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle overdragelsen av de rettigheter som selskapene ved dette vedtak har fått fritatt fra konsesjonsbehandling etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. I den grad selskapene har fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, forbeholder departementet seg samtidig retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende etter vannfallrettighetsloven § 6 ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene.

Vedtak

Unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett

Med hjemmel i vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for BKKs erverv av 100 prosent av aksjene og påfølgende fusjon med SE Holding. Departementet vil bemerke at unntaket gjelder de underliggende selskapene, herunder aksjeselskaper og ansvarlige selskaper, som innehar konsesjonspliktige fallrettigheter, jf. lovens § 2.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i BKK AS, Sunnfjord Energi AS og Kjørnesfjorden Kraftverk AS må meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å gjøre den statlige forkjøpsretten etter vannfallrettighetsloven § 6 gjeldende for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle de rettigheter selskapene ved dette og tidligere vedtak har fått unntak fra konsesjonsbehandling etter vannfallrettighetsloven.

Emisjon av aksjer i selskapene, for eksempel ved fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som aksjeoverdragelse.

Det gjøres oppmerksom på at det med disse vedtakene ikke er gjort noen endringer i de tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

Konsesjon for erverv av andel i Jølstra Kraft DA

BKKs erverv av 100 prosent av aksjene SE Holding og påfølgende fusjon innebærer at BKK erverver 100 prosent av aksjene i Sunnfjord Energi AS, og dermed indirekte Sunnfjord Energi AS' andel på 50 prosent i Jølstra Kraft DA. Ervervet utløser konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 25, jf. § 23 annet ledd.

I medhold av vannfallrettighetsloven § 25 første ledd, jf. § 23 annet ledd, gis BKK konsesjon for indirekte erverv av Sunnfjord Energi AS' 50 prosent andel i Jølstra Kraft DA.

Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Avslutning

Departementet ber om at det oversendes konsesjonsdata til Norges vassdrags- og energidirektorat slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

34. Østfold Energi AS

(Søknad om fortsatt unntak fra konsesjonsbehandling og statlig forkjøpsrett samt aksjeervervs-konsesjon)

Olje- og energidepartementets samtykke 9. oktober 2019.

Innledning

Det vises til søknad av 28. august 2019 fra Advokatfirmaet Thommessen AS, på vegne av Østfold Energi AS (ØE), om bekreftelse på fortsatt unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett samt aksjeervervs-konsesjon etter vannfallrettighetsloven.

Søknaden

ØE er eid av Østfold fylkeskommune (50 %) og 13 kommuner i Østfold fylke (samlet 50 %). I forbindelse med at Østfold fylkeskommune slås sammen med Akershus- og Buskerud fylkeskommune til nye Viken fylkeskommune, fattet fylkestinget i Østfold fylkeskommune 20. juni 2019 vedtak om å overføre deler av sin eierandel i ØE til de totalt 18 kommunene som i dag inngår i Østfold fylke.

Ifølge vedtaket skal 20 % av det totale antallet aksjer i ØE overføres vederlagsfritt til kommunene fordelt etter innbyggertall, hvorav 5 % overføres i løpet av 2019, mens 15 % overføres om 12 år. I tillegg gis kommunene en opsjon på å erverve ytterligere 5 % etter 12 år. Formålet med aksjeoverdragelsene er å beholde en betydelig del av eierskapet i ØE på kommunene i Østfold fylke når Østfold fylkeskommune blir del av nye Viken fylkeskommune.

ØE er tidligere meddelt unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 1 fjerde ledd, nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, i forbindelse med tidligere omorganiseringer mv.

De aksjeoverføringer som nå planlegges vil utløse disse vilkårene. Det bes i søknaden om at departementet bekrefter at vilkår i henhold til tidligere meddelte unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett ikke benyttes i forbindelse med kommunens erverv av 20 % av aksjene i ØE. ØE vil også etter overdragelsene være fullt ut eid av kommuner og fylkeskommune, og således 100 % offentlig eid.

Det følger av vannfallrettighetsloven § 23 første ledd første punktum at det kreves konsesjon ved overdragelse av aksjer eller rettigheter til aksjer som gjør at erververen blir innehaver av mer enn 20 % av samtlige aksjer i selskaper som har konsesjonspliktige rettigheter til vannfall. Konsesjonsplikt inntreer også ved enhver økning av eierandelen utover 20 %. Ifølge søknaden vil ingen av kommunene bli innehavere av mer enn 20 % av samtlige aksjer i ØE, og vannfallrettighetsloven § 23 første ledd kommer således ifølge søknaden ikke til anvendelse.

Etter vannfallrettighetsloven § 23 første ledd annet punktum kan det også inntre konsesjonsplikt der hvor to eller flere personer eller andre rettssubjekter enten i fellesskap eller hver for seg erverver aksjer eller rettigheter til aksjer som overstiger 20 % av samtlige aksjer i selskapet etter forutgående innbyrdes overenskomst. I søknaden er det vist til at det verken i lovforarbeidene eller rettspraksis er presisert nærmere hva som menes med begrepet, utover at man har ønsket å ramme omgælses-tilfellene. Dette følger blant annet av Ot.prp. nr. 61 (2007–2008).

Ettersom Østfold fylkeskommune planlegger å gjennomføre utdelingen ved å inngå separate og selvstendige avtaler med hver av kommunene, virker derfor ikke ervervet ifølge søknaden å være konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 23 første ledd annet punktum. Det bes om at departementet bekrefter denne forståelsen. Dersom departementet er av den oppfatning av konsesjonsplikt utløses, bes det om at kommunene meddeles konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23 uten vilkår.

Departementets vurdering og vedtak

Om tidligere fastsatte vilkår for unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskap som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd eller tidligere gjeldende lovgivning, kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

I forbindelse med tidligere transaksjoner og konsesjonspliktige erverv, har departementet gitt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett til Østfold Energi AS med forbehold om at slik konsesjonsbehandling og forkjøpsrett kan iverksettes ved eventuelle fremtidige aksjeoverdragelser.

Departementet kan ikke se at de omsøkte ervervene gir grunnlag for å benytte tidligere fastsatte vilkår for de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett meddelt selskapet.

Om ervervene av aksjer i Østfold Energi AS

Ved erverv av aksjer i et selskap med begrenset ansvar i et slikt antall at erververen blir innehaver av aksjer som representerer mer enn en femdel av samtlige aksjer i selskapet, kreves konsesjon såfremt selskapet direkte eller indirekte innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven, jf. vannfallrettighetsloven § 23 annet ledd.

Konsesjon er på samme måte nødvendig når to eller flere rettssubjekter enten i fellesskap eller hver for seg erverver aksjer i et selskap med begrenset ansvar i et antall som nevnt over, når ervervet har funnet sted etter forutgående innbyrdes overenskomst, jf. vannfallrettighetsloven § 23 første ledd annet punktum.

Kommunene i Østfold erverver samlet 20 % av aksjene i Østfold Energi AS. Aksjeervertet kommer i tillegg til eierandelen flertallet av kommunene allerede besitter i selskapet, slik at kommunenes samlede eierandel etter ervervet utgjør 70 % av aksjene. Advokatfirmaet Thommessen er av den oppfatning at kommunenes erverv må vurderes separat fordi det inngås egne og separate avtaler med hver enkelt kommune, slik at aksjeervertene ikke utløser konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 23 første ledd annet punktum. Etter departementets syn er det i konsesjonsrettslig forstand grunnlag for å vurdere aksjeoverdragelsene samlet, slik at konsesjonsplikt etter § 23 første ledd annet punktum inntreffer. Departementet viser her til at overdragelsen av 20 % av aksjene i Østfold Energi AS til kommunene formentlig er gjort med det felles forutgående formål å beholde verdier og eierskap i kraftselskapet innad i fylket før fylkessammenslåingen. Etter departementets syn kan det ikke legges avgjørende vekt på argumentet om separate avtaler i seg selv.

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 første ledd annet punktum, gis kommunene i Østfold konsesjon for omsøkte erverv av 20 % av aksjene i Østfold Energi AS fra Østfold fylkeskommune, slik at kommunenes samlede eierandel i Østfold Energi AS er 70 %. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Avslutning

Departementet presiserer at det i og med dette vedtaket ikke er gjort noen endringer i tidligere meddelte konsesjoner med tilhørende vilkår.

35. Notodden Energi Kraft AS

(Søknad om unntak fra konsesjonsplikt)

Olje- og energidepartementets samtykke 29. november 2019.

Innledning

Olje- og energidepartementet viser til søknad av 13. november 2019 fra Kvale Advokatfirma DA, på vegne av Notodden Energi-konsernet, om unntak fra konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd i forbindelse med omorganisering for å oppfylle energilovens krav om selskapsmessig skille. Kravet om selskapsmessig skille planlegges oppfylt ved å overføre all virksomhet og eiendeler som ikke er tilknyttet nettvirksomheten til øvrige selskaper i konsernet.

Konsernet består av holdingselskapet Notodden Energi Holding AS (heretter NEH) som eier 100 % av aksjene i datterselskapene Notodden Energi Nett AS (heretter NEN) og Notodden Energi Kraft AS (heretter NEK). Notodden kommune eier 100 % av aksjene i NEH.

Notodden Energi AS (nåværende NEN) fikk konsesjon for erverv av eierandel i Svelgfoss kraftverk og erverv av fallrettigheter i Omnesfossen ved kgl.res. av 13. september 2013. Ved kgl.res. av 1. februar 2019 ble det gitt tillatelse til å overdra eierandelen i Svelgfoss kraftverk fra NEN til NEK. I forbindelse med omorganiseringen skal eksisterende fallrettighet i Omnesfossen overføres fra NEN til NEK. Fallrettigheten planlegges overført til NEK, gjennom fisjon til NEK av all virksomhet i NEN unntatt nettvirksomheten, som beholdes i NEN. Det skjer ingen reell endring i eierforholdene, i og med at Notodden kommune fortsatt vil være 100 % eier gjennom NEH. På vegne av NEK, NEH og Notodden kommune søkes det nå om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i henhold til vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Nærmere om selskapene

Notodden Energi-konsernet er 100 % eid av Notodden kommune. Virksomheten ble opprinnelig opprettet som en kommunal særbedrift i 1954, som en del av Notodden kommune og med navnet Notodden Kommunale Elektrisitetsverk. Det kommunale elverket ble omorganisert til aksjeselskap i 1993 ved at kommunen overdro elverkets aktiva og passiva til det nyopprettede aksjeselskapet Notodden Energi AS (nåværende NEN), som også var 100 % kommunalt eid.

I 2012 ble virksomheten omorganisert til konsern ved at Notodden Energi AS (nåværende NEN) ble lagt inn som et datterselskap under holdingselskapet NEH. Samtidig ble NEK stiftet, og Notodden Energi AS skiftet navn til Notodden Energi Nett AS. Begge selskapene er 100 % eid av Notodden Energi Holding AS, som i sin tur er 100 % eid av Notodden kommune.

NEN driver virksomhet innen transport av elektrisk energi. Selskapet driver i tillegg fibernett- og bredbåndsvirksomhet. Virksomheten har ikke endret karakter etter at NEN fikk konsesjon til erverv av fallrettigheten i Omnesfossen. NEN er meddelt konsesjon i medhold av energiloven § 3-2 til bygging, eierskap og drift av anlegg for fordeling av elektrisk energi. Konsesjonen vil beholdes i nettvirksomheten, og vil ikke overdras i forbindelse med omorganiseringen.

NEK driver virksomhet innen omsetning av kraft. Selskapet ble i 2013 tildelt konsesjon i medhold av energiloven § 4-1 for omsetning av elektrisk energi til sluttbruker. NEK vil ved omorganiseringen, gjennom fisjonen, i tillegg overta virksomhet innenfor fibernett og bredbånd fra NEN.

Det er vedtektsfestet i både NENs og NEKs vedtekter at kun NEH kan være aksjeeier i henholdsvis NEN og NEK, og det er likeledes vedtektsfestet i NEHs vedtekter at kun Notodden kommune kan være aksjeeier i NEH.

Nærmere om omorganiseringen

Omorganiseringen planlegges gjennomført i følgende trinn:

- Trinn 1: Aksjer i Sauland Kraftverk AS eid av NEN, som utgjør 16,2 % av aksjene i Sauland Kraftverk AS, overføres til NEH ved naturalutdeling.
- Trinn 2: All gjenværende virksomhet/eiendeler som ikke er relatert til nett (konkurransutsatt virksomhet) i NEN, inklusive fallrettigheten i Omnesfossen, overføres til NEK ved fisjon. Nettvirksomheten og eiendeler (aksjer) relatert til nettvirksomheten beholdes i NEN.
- Trinn 3: Ansatte i konsernfunksjoner overføres til NEH.

Beslutning om gjennomføring av omorganiseringen er truffet av de involverte selskapene i Notodden Energi-konsernet. Det er en betingelse for gjennomføring av fisjonen at alle nødvendige tillatelser fra offentlige myndigheter er gitt. Det bemerkes at ved ikrafttredelse av fisjonen vil NEN endre foretaksnavn til NettEnergi AS og NEK vil endre foretaksnavn til Notodden Energi AS.

Søker opplyser om at NEN tidligere har inngått samarbeid med Skagerak Kraft AS, Hjørdal kommune og lokale falleiere om utbygging av Sauland kraftverk, gjennom selskapet Sauland Kraftverk AS. NEN eier før nærværende omorganisering 16,2 % av aksjene i selskapet. Øvrige eier er Hjørdal kommune (14,35 %), Skagerak Kraft AS (67 %) og lokale falleiere (om lag 2,45 %). Eierne har i den forbindelse den 12. oktober 2016 inngått aksjonæravtale.

Gjennom aksjonæravtalen har NEN tidligere forpliktet seg til å overdra fallrettigheten i Omnesfossen til Sauland Kraftverk AS, dersom utbygging av Sauland Kraftverk beslutes av styret i Sauland Kraftverk AS.

Aksjene i Sauland Kraftverk AS overføres i trinn 1 til NEH, og NEH vil som følge av dette bli part i aksjonæravtalen. Fallrettigheten overføres i trinn 2 til NEK. NEK har på denne bakgrunn avgitt erklæring om at NEK vil overføre fallrettigheten til Sauland Kraftverk AS i henhold til bestemmelsene i aksjonæravtalen, dersom styret i Sauland Kraftverk AS treffer beslutning om å bygge ut Sauland Kraftverk.

Departementets vurdering

NEKs erverv av fallrettigheten i Omnesfossen fra NEN utløser i utgangspunktet konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven kapittel 2. Når særlige hensyn foreligger, kan departementet i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Ot.prp. nr. 31 (1989–90) og Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) trekker opp rammene for anvendelsen av gml. industrikonsesjonsloven § 1 fjerde/femte ledd, nå videreført i ny vannfallrettighetslov § 3 annet ledd. Formålet med unntaksbestemmelsen er å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene. Etter departementets vurdering oppfyller de foreliggende transaksjonene i resultat hensynet om en mer rasjonell organisering av Notodden Energi-konsernet. NEK og NEN er 100 % eid av NEH, som igjen er 100 % offentlig eid av Notodden kommune. Aksjonærsammensetningen etter omorganiseringen tilfredsstillende kravet til offentlig eierskap, og departementet mener det åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap, jf. vannfallrettighetsloven § 5.

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskaper som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

Ved unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd vil det bli satt som vilkår at samtlige fremtidige aksjeoverdragelser i Notodden Energi Holding AS og Notodden Energi Kraft AS (Notodden Energi AS) skal meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet vil videre forbeholde seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å konsesjonsbehandle overdragelsen av de rettigheter som selskapene ved dette vedtaket har fått fritatt fra konsesjonsbehandling etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. I den grad selskapene har fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, forbeholder departementet seg samtidig retten til å gjøre statlig forkjøpsrett gjeldende etter vannfallrettighetsloven § 6 ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene.

Vedtak

Unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd

Med hjemmel i lov 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon for rettigheter til vannfall mv. (vannfallrettighetsloven) § 3 annet ledd gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for Notodden Energi Kraft AS' erverv av fallrettigheten i Omnesfossen fra Notodden Energi Nett AS.

Unntaket etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis med vilkår om at enhver fremtidig aksjeoverdragelse i Notodden Energi Holding AS og Notodden Energi Kraft AS (Notodden Energi AS) meldes til konsesjonsmyndighetene. Departementet forbeholder seg retten til, ved enhver fremtidig aksjeoverdragelse i selskapene, å gjøre den statlige forkjøpsretten etter vannfallrettighetsloven § 6 gjeldende for fallrettigheter som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet, samt å konsesjonsbehandle de rettigheter som selskapene ved dette vedtak har fått unntatt fra konsesjonsbehandling etter industrikonsesjonsloven. Emisjon av aksjer i selskapene, for eksempel i forbindelse med fusjon med et annet selskap, vil bli behandlet på samme måte som en aksjeoverdragelse.

Avslutning

Det gjøres oppmerksom på at det i og med disse vedtakene ikke er gjort noen endringer i tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

Departementet ber om at det oversendes konsesjonsdata til Norges vassdrags- og energidirektorat slik at konsesjonsregistrene blir ajourført.

36. Ballangen Utvikling Holding AS

(Konsesjon for erverv av aksjer i Ballangen Energi AS)

Olje- og energidepartementets samtykke 11. desember 2019.

Innledning

Det vises til brev datert 1.11.2019 fra Kvale Advokatfirma DA vedrørende søknad om konsesjon på vegne av Ballangen Utvikling Holding AS (BUH) for erverv av aksjer i Ballangen Energi AS.

Ballangen Energi AS er 100 prosent eid av Ballangen kommune. Kommunen ønsker å overdra 990 aksjer, tilsvarende 33 prosent av samlet aksjekapital, i Ballangen Energi AS til BUH.

Om søker og bakgrunn for søknaden

Ballangen Energi AS har konsesjon til erverv av fallrettigheter i Børsvatn for utnyttelse i Bjørkåsen kraftverk meddelt ved kgl.res. 19. februar 1993 og samtykke til videre leie av fallrettigheter for utnyttelse i Hjertvatn kraftverk, jf. departementets vedtak av 8. desember 2017.

BUH er etablert ved fisjon av Ballangen Energi AS, som i tillegg til kraftproduksjon også drev med annen investeringsvirksomhet. BUH overtok etter det opplyste all virksomhet i Ballangen Energi AS som ikke omfattet konsesjonspliktig kraftproduksjon. Fisjonen ble gjennomført 15. juli 2019, og BUH var ved gjennomføring av fisjonen eid av Ballangen kommune. Ballangen kommunes aksjer i BUH er senere overdratt som gave til Stiftelsen Ballangen Utvikling, som er etablert i forbindelse med planlagt kommunesammenslåing. Ballangen kommune ønsker å sikre at verdiene knyttet til kraftselskapet i størst mulig grad kommer lokalsamfunnet til gode. BUH er i vannfallrettighetslovens forstand et privat aksjeselskap, men har som formål å bidra til langsiktig vekst gjennom investeringer i regional næringsvirksomhet, utdeling av midler til allmenntilgode formål og veldedige eller allmenntilgode organisasjoner i lokalområdet.

Departementets vurdering

Ved erverv av aksjer i et selskap med begrenset ansvar i et slikt antall at erververen blir innehaver av aksjer som representerer mer enn en femdel av samtlige aksjer i selskapet, kreves konsesjon såfremt selskapet innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven, jf. § 23 første ledd. BUHs erverv av 33 prosent av aksjene i Ballangen Energi AS er derfor konsesjonspliktig.

Eiersammensetningen i Ballangen Energi AS vil også etter ervervsoverdragelsen av 33 prosent av aksjekapitalen, tilfredsstillende kravene til offentlig eierskap etter vannfallrettighetsloven § 5.

Erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 23 første ledd, er ikke gyldig uten samtykke av selskapets styre, jf. § 23 fjerde ledd. Med "selskapets styre" menes styret i selskapet det selges aksjer i, dvs. Ballangen Energi AS. En "*ensidig ugjenkallelig erklæring om overdragelse av aksjer*" underskrevet av ordfører i Ballangen kommune, er vedlagt søknaden. Ettersom Ballangen Energi AS er 100 prosent eid av kommunen, finner Olje- og energidepartementet at denne erklæringen tilfredsstillende lovens vilkår om samtykke.

Vedtak

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 første ledd gis Ballangen Utvikling Holding AS (org. nr. 923093508) konsesjon for omsøkte erverv av 33 prosent av aksjene i Ballangen Energi AS fra Ballangen kommune. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen. Det gjøres oppmerksom på at det med dette vedtaket ikke er gjort noen endringer i de tidligere meddelte konsesjoner eller tilknyttede vilkår.

Tidligere vilkår ved vedtak om unntak fra konsesjonsplikt

I forbindelse med tidligere omdannelse av Ballangen Kommunale Elverk til Ballangen Energi AS har departementet gitt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett med forbehold om at slik konsesjonsbehandling og forkjøpsrett kan iverksettes ved eventuelle fremtidige aksjeoverdragelser av enhver art, jf. Nærings- og energidepartementets vedtak av 13. september 1995. Departementet kan ikke se at det omsøkte aksjeervert gir grunnlag for å benytte tidligere fastsatte vilkår for de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett meddelt selskapet.

37. Østfold Energi AS

(Søknad om konsesjon og bekreftelser iht. vannfallrettighetsloven som følge av fylkes- og kommunesammenslåinger)

Olje- og energidepartementets samtykke 16. desember 2019.

Innledning

Olje- og energidepartementet (OED) viser til brev av 18. november 2019 fra advokatfirmaet Thommessen AS på vegne av Østfold Energi AS, hvor det søkes om konsesjon og nødvendige bekreftelser for overføring av aksjer fra Østfold Energi AS (ØE).

I forbindelse med at Østfold fylkeskommune slås sammen med fylkeskommunene Akershus og Buskerud til nye Viken fylkeskommune fra 1. januar 2020, må Østfold fylkeskommunes aksjer i ØE flyttes til Viken.

Bakgrunn

ØE eies av Østfold fylkeskommune med 50 % og av 13 kommuner i fylket som til sammen eier 50 %. Fylkestinget i Østfold fylkeskommune fattet 20. juni 2019 vedtak om å overføre deler av sin eierandel til de 18 kommunene som inngår i fylket. 5 % av fylkeskommunens aksjer skal overføres nå, mens 15 % overføres om 12 år.

OED meddelte 9. oktober d.å. konsesjon etter lov om konsesjon for rettigheter til vannfall mv. av 14. desember 1917 nr. 16 (vannfallrettighetsloven) § 23 for disse ervervene, og bekreftet at departementet ikke ville benytte seg av vilkår i tidligere meddelte unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett. OED tar i dette vedtaket utgangspunkt i at kommunene per i dag eier 55 % av aksjene, slik at 45 % av aksjene skal overføres til Viken nå, da ytterligere aksjeoverføring til kommunene ikke skal skje før om 12 år.

I forbindelse med sammenslåingen av fylkeskommunene vil Østfold fylkeskommunes aksjer i ØE overføres til Viken fylkeskommune, som innebærer et konsesjonspliktig erverv etter vannfallrettighetsloven.

Videre skal det gjennomføres flere kommunesammenslåinger i Østfold. Askim, Eidsberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad blir til Indre Østfold kommune. Den nye kommunen vil etter erverv av 5 % av aksjene ha en eierandel på 10,74 %, og en eierandel på 12,98 % om 12 år. Rygge skal innlemmes i Moss kommune, som innebærer en eierandel på 7,96 % nå, og 10,43 % om 12 år. Rømskog kommune skal innlemmes i Aurskog Høland kommune, som innebærer en eierandel på 1,4 % nå, men 1,5 % om 12 år.

Overføringen av aksjene til fylkeskommunen krever konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23, mens overføringen som skjer som følge av kommunesammenslåingene kun krever bekreftelse fra departementet på at tidligere meddelte vilkår ikke vil benyttes.

ØE er flere ganger tidligere meddelt unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i forbindelse med tidligere omorganiseringer.

På vegne av Viken fylkeskommune søkes det om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 23 for overføring av 45 % av aksjene i Østfold Energi AS fra Østfold fylkeskommune til Viken fylkeskommune.

På vegne av ØE bes det om bekreftelse på at vilkår i henhold til tidligere meddelte unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett ikke benyttes i forbindelse med kommunesammenslåingene.

Departementets vurdering og vedtak

Om tidligere fastsatte vilkår for unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett

Olje- og energidepartementet skal sikre at nasjonal styring og kontroll i forvaltningen av vannkraftressursene ivaretas gjennom vannfallrettighetsloven. Departementet er oppmerksom på at fremtidige salg av aksjer i selskap som har fått unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd eller tidligere

gjeldende lovgivning, kan føre til at eierforholdene endres slik at de ikke lenger gjenspeiler de forhold som lå til grunn for å gi unntak.

I forbindelse med tidligere transaksjoner og konsesjonspliktige erverv, har departementet gitt unntak fra konsesjonsbehandling og forkjøpsrett til Østfold Energi AS med forbehold om at slik konsesjonsbehandling og forkjøpsrett kan iverksettes ved eventuelle fremtidige aksjeoverdragelser. Departementet kan ikke se at de meldte overdragelsene av aksjer gir grunnlag for å benytte tidligere fastsatte vilkår for de rettigheter som er omfattet av tidligere unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett meddelt selskapet.

Om Viken fylkeskommunes erverv av aksjer i Østfold Energi AS

Ved erverv av aksjer i et selskap med begrenset ansvar i et slikt antall at erververen blir innehaver av aksjer som representerer mer enn en femdel av samtlige aksjer i selskapet, kreves konsesjon såfremt selskapet direkte eller indirekte innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven, jf. lovens § 23 første ledd.

Viken fylkeskommune erverver ved årsskiftet 45 % av aksjene i ØE, og ervervet krever konsesjon etter § 23.

I medhold av vannfallrettighetsloven § 23 første ledd, gis Viken fylkeskommune konsesjon for omsøkte erverv av 45 % av aksjene i ØE. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

Om kommunenes erverv av aksjer som følge av kommunesammenslåingene

Ingen av de nye kommunene blir etter det opplyste eiere av mer enn en femtedel av andelene i selskapet etter kommunesammenslåingen.

Da overføringen av 5 % og 15 % av aksjene i ØE nå og om 12 år allerede er meddelt aksjeervervs-konsesjon, behandles ikke dette nærmere i dette vedtaket. Det vises til departementets vedtak av 9. oktober 2019.

Avslutning

Departementet presiserer at det i og med dette vedtaket ikke er gjort noen endringer i tidligere meddelte konsesjoner med tilhørende vilkår.

Utgitt av:
Olje- og energidepartementet

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 10/2020

